

VISDOMINI, Francesco (O.F.M.Conv.)

F. Francischini Vicedomini...
conuentualis minoritae... In sacrosancta
(quae vocant) de Aduentu, et de
quadragesima, Euangelia, necnon, et in
catechismum romanum : homiliae. -- Nunc
recens emendatiores in lucem editae. --
Venetiis : Apud Haeredem Hieronymi Scoti
, 1591

[8], 605 p., a4, A-Z4, 2A-2Z4,
3A-3Z4, 4A-4F4, 4G3 ; 4°

Port. con viñeta xil. -- Texto a dos
col., con apostillas marginales

1. Año litúrgico-Sermones 2. Liturgi
urtea-Sermoiak I. In sacrosancta (quae
vocant) de Aduentu, et de quadagesima,
Euangelia, necnon, et in catechismum
romanum : homiliae II. Título

R-6203 Enc. piel gofrada

F. FRANCISCHINI
VICE DOMINI
FERRARIENSIS,

Conventualis Minoritæ,

INSIGNISQVE HAC NOSTRA TEMPESTATE
DIVINI VERBI PRÆCONIS,

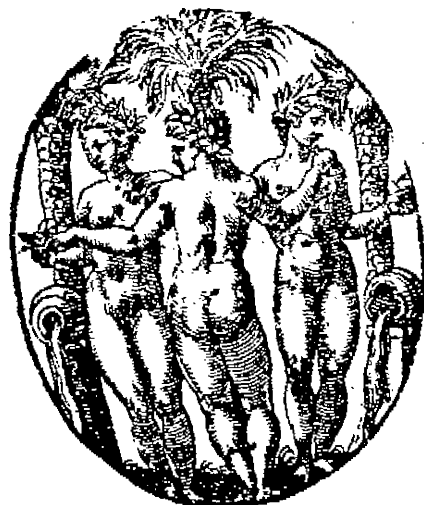
*In Sacrosancta (quæ vocant) de Adventu, & de
Quadragesima, Evangelia, Nec non, &
in Catechismum Romanum:*

*Inf.
Nov.*

H O M I L I Æ.

Nunc recens emendatiores in lucem editæ.

CVM PRIVILEGIO

VENETIIS,
Apud Hæredem Hieronymi Scoti.

M D X C I.

1914
1915
1916
1917
1918
1919
1920
1921
1922
1923
1924
1925
1926
1927
1928
1929
1930
1931
1932
1933
1934
1935
1936
1937
1938
1939
1940
1941
1942
1943
1944
1945
1946
1947
1948
1949
1950
1951
1952
1953
1954
1955
1956
1957
1958
1959
1960
1961
1962
1963
1964
1965
1966
1967
1968
1969
1970
1971
1972
1973
1974
1975
1976
1977
1978
1979
1980
1981
1982
1983
1984
1985
1986
1987
1988
1989
1990
1991
1992
1993
1994
1995
1996
1997
1998
1999
2000
2001
2002
2003
2004
2005
2006
2007
2008
2009
2010
2011
2012
2013
2014
2015
2016
2017
2018
2019
2020
2021
2022
2023
2024
2025

I N D E X

H O M I L I A R V M

O M N I V M Q V A E

I N T O T O V O L V M I N E

continentur .

<i>D</i> ominica prima	In festo Sancti Syluestri.	88
<i>A</i> duentus , pagi-	<i>D</i> ominica infra octauam Epipha-	
na.	nia .	90
<i>D</i> e eodem Domi-	In octaua Epiphaniae domini .	95
nica prima.	<i>D</i> ominica secunda post Epipha-	
In festo D. An-	niam .	99
drae Apostoli.	In festo Sancti Antonij Abbatis.	102
<i>D</i> ominica secunda <i>A</i> duentus.	<i>D</i> ominica tertia post Epiphaniã.	106
In festo Conceptionis B. Virginis.	<i>D</i> ñica quarta post Epiphaniam.	108
<i>D</i> ominica tertia <i>A</i> duentus.	<i>D</i> e eadem.	112
In festo Sanctae Luciae Virginis.	<i>D</i> ominica quinta post Epipha-	
<i>D</i> ominica quarta <i>A</i> duentus	niam .	117
In festo D. Thomae Apostoli.	In festo Purificationis Beatæ Virgi-	
<i>D</i> e eodem festo .	nis .	120
In vigilia Natiuitatis Domini.	<i>S</i> ermo funebris.	124
In die Sancto Natalis Domini.	<i>D</i> ominica in Septuagesima.	130
<i>D</i> e eodem .	<i>D</i> ominica in Sexagesima .	134
<i>D</i> e eodem .	<i>D</i> ominica in Quinquagesima.	139
<i>D</i> e eodem .	<i>F</i> eria quarta Cinerum.	143
<i>D</i> e eodem .	<i>D</i> e eadem .	147
<i>D</i> e eodem .	<i>F</i> eria quinta Cinerum .	151
In festo Sancti Stephani proto mar-	<i>F</i> eria sexta Cinerum .	155
tyris .	<i>S</i> abbato Cinerum .	162
<i>D</i> e eodem .	<i>D</i> ominica prima in Quadragesi-	
In festo Sancti Ioannis Euangeli-	ma .	168
stæ .	<i>F</i> eria secunda .	173
In festo Sanctorum Innocentum.	<i>F</i> eria tertia .	178
<i>D</i> ominica infra octauam Natalis do-	<i>F</i> eria quarta .	182
mini .	<i>F</i> eria quinta .	185
In festo Circumcisionis domini.	<i>F</i> eria Sexta .	189
In vigilia Epiphaniae domini.	<i>S</i> abbato primæ dominicæ .	193
In festo Epiphaniae domini.	<i>D</i> ominica secunda in Quadrag.	198

Index

<i>Feria Secunda.</i>	203	<i>Feria quarta.</i>	299
<i>Feria tertia.</i>	206	<i>Feria quinta.</i>	303
<i>Feria quarta.</i>	211	<i>Feria sexta.</i>	309
<i>Feria quinta.</i>	214	<i>Dominica in ramis Palmarum.</i>	313
<i>Feria sexta.</i>	221	<i>Feria tertia.</i>	317
<i>Sabbato.</i>	223	<i>Feria quarta.</i>	322
<i>Dominica tertia in Quadragesima.</i>	230	<i>Feria quarta.</i>	326
<i>Feria secunda.</i>	234	<i>Feria quinta.</i>	330
<i>Feria tertia.</i>	238	<i>Feria sexta in parasceve.</i>	333
<i>Feria quarta.</i>	241	<i>De eadem, Annotationes.</i>	348
<i>Feria quinta.</i>	245	<i>Sabbato Sancto.</i>	361
<i>Feria sexta.</i>	238	<i>In die Sancto Resurrectionis Domini.</i>	365
<i>Sabbato.</i>	253	<i>Feria secunda.</i>	369
<i>Dominica quarta in Quadragesima.</i>	257	<i>Feria tertia.</i>	373
<i>pagina</i>	257	<i>Feria quinta.</i>	376
<i>Feria secunda.</i>	261	<i>Sabbato in Albis.</i>	380
<i>Feria tertia.</i>	264	<i>Dominica in octava Pasche.</i>	382
<i>Feria quarta.</i>	268	<i>Dominica secunda post Pascha.</i>	386
<i>Feria quinta.</i>	273	<i>Dominica tertia post Pascha.</i>	390
<i>Feria sexta.</i>	276	<i>Dominica quarta post Pascha.</i>	393
<i>Sabbato.</i>	281	<i>Dominica quinta post Pascha.</i>	396
<i>Dominica quinta in Quadragesima:</i>	285	<i>In festo D. Matthaei Ap. stoli.</i>	399
<i>pagina.</i>	285	<i>In festo B. Virginis Annunciate.</i>	401
<i>Feria secunda.</i>	289	<i>In festo Sanctorum Apostolorum</i>	
<i>Feria tertia.</i>	293	<i>Philippi, & Iacobi.</i>	407

F I N I S.

I N D E X
H O M I L I A R V M
 E X C A T E C H I S M O
 R O M A N O.

Homilia prima continens præfationem generalem. pag. 411
Homilia secunda continens præfationem specialem. 415

Homilia tertia, in primam partem primi articuli: Credo in Deum patrem. 418

Homilia quarta, in secundam partem primi articuli. Patrem omnipotentem. 421

Homilia quinta, in secundum articulum. Et in Iesum Christum filium eius unicum Dominum nostrum. 425

Homilia sexta, in articulum tertium; Qui conceptus est de Spiritu sancto. Pagina. 429

Homilia septima, in articulum quartum; Passus sub potio Pilato. 432

Homilia octava, in articulum quintum, Descendit ad inferos, tertia die resurrexit. 435

Homilia nona, in articulum sextum, & septimum. Ascendit ad Cælos. pagina. 439

Homilia decima, in articulum octavum & nonum. Credo in spiritum sanctum. 443

Homilia undecima, in articulum decimum & undecimum, Sancto-

rum communionem. 448
Homilia duodecima, in articulum duodecimum. Carnis resurrectionem. &c. 451

De Sacramentis in genere.

Homilia prima. 455

Homilia secunda, de Dignitate & Essentia sacramentorum. 460

Homilia tertia, de effectibus & numero sacramentorum. 465.

De Sacramento Baptismi.

Homilia prima. 472

Homilia secunda. 476

Homilia tertia, quæ sit Baptismi necessitas, & quibus. 482

Homilia quarta, de Affectibus & Effectibus Baptismi. 485

Homilia quinta, de Ritibus & ceremoniis Baptismi 492

De Sacramento Confirmationis.

Homilia prima, de Nomine & essentia confirmationis. 498

Homilia secunda, A quo, & quando reser-

restituta est. 501
Homilia tertia, quid efficiat in con-
firmatis. 504

De Sacramento Extremo unctionis.

Homilia vna, de essentia, autore, mi-
nistro effectibus sacramenti. 507

De Sacramento Ordinis.

Homilia prima, de Necessitate &
Nobilitate ordinis. 512
Homilia secunda, de numero & plu-
ralitate ordinum. 516
Homilia tertia, de maioribus ordi-
nibus. 519
Homilia quarta, de gradibus Sacer-
dotij. 524

De Sacramento Matrimonij.

Homilia prima, de essentia eius secun-
dum Nomen, & secundum re. 532
Homilia secunda, quid sit in Matri-
monio ratio Sacramenti. 553
Homilia tertia, quæ sint causa Ma-
trimonij. 539
Homilia quarta, quæ sint leges Ma-
trimonij. 542
Homilia quinta, quæ sint Bona, &
impedimenta Matrimonij. 548
Homilia de Sacramento penitentiæ,
& eius partibus vide in priori vo-
lumine. 289
Homilia de Sanctissimo Euchari-
stia Sacramento, vide. 332

In Decalogum.

Homilia prima, de primo præcepto:
Non habebis Deos alienos. 553
Homilia secunda, de secundo præcep-
to: Non assumes nomen Dei tui
in vanum. 557
Homilia tertia, de tertio præcepto:
Memento ut diem Sabbati sancti-
fices. 560
Homilia quarta, de quarto præcepto:
Honora patrem tuum, & ma-
trem. 462
Homilia quinta, de quinto præcepto:
Non occides. 565
Homilia sexta, de sexto, septimo, no-
no, & decimo præceptis. 567
Homilia septima, de præcepto octa-
uo; Non loquaris falsum testimo-
nium. 569

In Orationem Dominicam.

Homilia prima, quid sit oratio, quæ
necessaria sit & utilis. 570
Homilia secunda, quot partes & gra-
dus habeat oratio. 574
Homilia tertia, de præparatione ad
orationem. 579
Homilia quarta, Pater noster qui es
in cælis. 584
Homilia quinta, Sanctificetur nome-
n tuum. 589
Homilia sexta, Panem nostrum quot-
tidianum, &c. 593
Homilia septima, Dimitte nobis de-
bita nostra. 597
Homilia octava, Ne nos inducas in
tentationem. 601

F I N I S.

SECRET

ALL INFORMATION CONTAINED
HEREIN IS UNCLASSIFIED

DATE 11/19/01 BY 60322 UC/STP

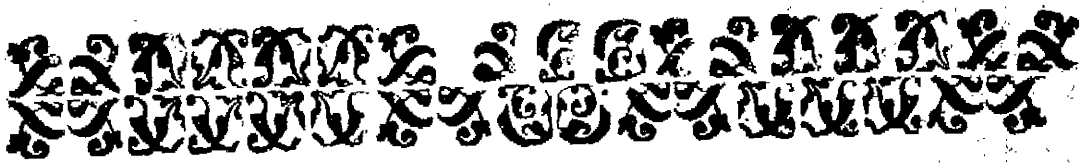
EXCEPT WHERE SHOWN OTHERWISE
THIS DOCUMENT IS IN THE PUBLIC DOMAIN

AND IS NOT TO BE REPRODUCED
OR TRANSMITTED IN ANY FORM

OR BY ANY MEANS, ELECTRONIC
OR MECHANICAL, INCLUDING
PHOTOCOPYING, RECORDING, OR BY
ANY INFORMATION STORAGE AND
RETRIEVAL SYSTEM

WITHOUT PERMISSION IN WRITING
FROM THE NATIONAL ARCHIVES
AND RECORDS ADMINISTRATION

REF ID: A66302

IN HOMILIAS

F. FRANCISCHINI

VICEDOMINI.

Jacobus Rossettus.

Edita quis vidit potiora exempla docendi

Res populos sacras, quæq; tenere refert?

Aureus est prorsus liber hic, sunt aurea nempe

Verba Dei, atque auro sunt pretiosa magis.

Nã quæ Euãgelia, et quæ Ecclesia Sancta salutis

Precipit, & vitæ, singularite docet.

Suntq; animo recto, suntq; explanata fideli

Dogmate sunt miris omnia dicta modis.

Mira est verborum breuitas, sed lumine miro

Explicita, est series ordine mira quoque.

Plurima turparant sed verba absurda, mō illis

Sublatis mendis cuncta nitere damus.

Sit anti præclara viri doctrina legentes.

Allicit, alliciet nunc quoque pura magis.

F. E R A N C I S C I

V I C E D O M I N I.

F E R R A R I E N S I S

Ordinis Mino. Con.

HOMILIAE PER TOTVM ADVENTVM D O M I N I.

D O M I N I C A P R I M A A D V E N T V S .

*Leuate capita vestra, ecce appropinquat
redemptio vestra.*

RE GIT, ver-
titque tene-
bras seculi
huius inimi-
cus Christi
Satan, atque
ita fraudibus
suis accōmo-
dat, auget, &

condensat: q̄ facile paupercula hu-
manitas nostra malis artibus irretita,
in eis cubat, dormitque. Vbi? In cō-
messationibus, inquit Paulus, & ebrie-
tatibus, in cubilibus, & impudicijs,
in contentione, & emulatione. Hæ
sunt plumæ, in quibus iacet & dor-
mit infœlix mundus, & interim som-
niat quædam opera sua, aut mortua,
aut mortalia; sicque perdit, vel tem-
pus, vel semetipsum. Christus ecōtra
vera mūdi lux, conatur talpas has ex-
citare lumine verbi veritatisque, suæ;
Iubetq̄; suos surgere: Nox præcesit,
dies appropinquavit, hora est iam de
somnia surgere. Abijciamus opera te

F. Franc. Viced.

nebrarum. Induamur arma lucis. Et
tandem, induimini Dominum no-
strum Iesum Christum, hic enim pel-
lit tenebras omnes. Præuidet Satan
aduentum lucis, atque ideo ruinam
tenebrarum suarum, & regni sui, qua
te omnia miscet, cœlum, terram, sa-
cra, prophana, mores, fidem, vt tur-
bet fidei lucem, eclipses, atque etiã
si pōt subuertat & pessundet. Hinc
miseria ista tragœdia qua Sol, Luna,
Stellæ, deliquium patiuntur. In terris
pressura gentium &c. Hęc infirmos
oculos offendunt, & confundunt: sa-
nos autem mirum in modum iuuât,
attolluntque. Primo vt videant: & di-
scernant signa. Secundo vt penetrēt
mysteria latentia & iudicia. Tertiõ,
vt fruantur signis, lætiq̄e omnia, &
extrema subeant. Ista enim, vt infide-
les ducunt ad ariditatem spiritus, &
confusionē, ita fideles extollunt, ele-
uantque in spem proximæ redēptio-
nis & libertatis, vt in medio harū tē-
pestatum læti occurrant. d. Prope est

▲ regnum

regnum Dei. Et hæc tandem est altissima illa speculatio, de qua tam firmiter hodie tractat Christus in Euangelio, ut negotium in hæc verba claudat, Cælum & terra transibunt, verba hæc mea non transibunt. Nunc singula parumper obseruemus.

Erunt signa in Sole, & Luna, & stellis Notabilia valde sunt hæc signa. Primo ex situ, secundo ex qualitate, tertio ex mysterio. Primo ex situ, quod superna, & cœlestia sunt in Sole, Luna, & Stellis. Secundo ex qualitate: nam explicat sic. Matthæus. Sol obscurabitur, Luna vertetur in sanguinem, Stellæ cadent de cœlo. Quis vnquam vidit tragediam miserabiliorem? Tertio ex mysterio. Nam vel est mysterium compassionis, in passione Domini, cui morienti, teste D. Hieronymo, Omnis creatura compassa est: Atque ita cadenti homini mundi Domino; omnis creatura compatitur, Sol, Luna, Stellæ, &c. Vel est mysterium iræ, & furoris Domini, qui sic omnem creaturam armat contra hominem, tanquam iniustum Dominum, vt puniat eius ingratitude.

Sap. 5. Omnis creatura pugnabit pro eo. Contra quos? contra insensatos. Tales sunt apud Dominum mundi sapientes.

Thob. 5. Sol obscurabitur. Fons lucis ecclipsabitur. quid tristius tenebræ? quid magis olim afflixit Aegyptios quàm triduum tenebrarum? Thobias dicit, quale mihi gaudium esse potest, quod in tenebris sedeo? Si vero ex recessu vel ecclipsi Solis huius visibilis, in tantum tristatur oculi carnis, vt planè sine luce mortui sint: quid facere opus est oculos mentis, vbi Sole Sancti Spiritus destituuntur? Si ne tuo numine, nihil est in homi-

ne, &c. Hic statim caligant omnia, turbantur omnia, sacra, prophana, mores, verba, facta. Auferam sepe, & erit in direptionem. Hinc factæ, hinc bella iniusta hinc initium seditionū: quod veritas subtrahita est, quod euauerunt in cogitationibus suis, & factum est insipiens cor eorum. Luna, sua natura argentea est: beneficio Solis, aurea, & ecce vertetur in sanguinem. Sic tamen quod pars vna illorum, qui in ecclesia sunt, cum tamè de ecclesia non sint, rubra est sanguine Martyrum & seruorum Dei: vt de fornicaria illa testatur Ioan. in Apocal. Pars alia rubra est sanguine proprio, quem pro suis solis honore profudit: Est itaque sanguis vtrique signum. Sed filijs tenebrarum signum est furoris & dementiæ, filijs lucis signum est virtutis, & paciētiae.

Stellæ cadent de cœlo. Miserum spectaculum: sunt stellæ oculi, & gemmæ cœli, scintillant, lucent, influunt è cœlo: vitam dant, motus regunt. Et ecce cadunt è cœlo ad terram, & fiunt terrestres: atque aliquæ etiam in tantum dimittuntur, quod vt Ioan. in Apoc. ad inferos etiam dimittuntur, & in puteo abyssi sepeliuntur. Stellæ in Ecclesia sunt Principes, Prælati, Iudices, Doctores, &c. Dum in suo cœlo stant, sua in eminentia, dum cœlestia tractant, quàm pulchrum est intueri, quàm iucundum earum influxu perfrui? At vbi cadunt, vbi terram attingunt, vbi communes mores assumunt, vbi fiunt populorum fratres & domestici, vbi terrena curant: vbi communem vanitatem & fastum sequuntur; vbi principibus secularibus, ecclesiastici componi volunt: vbi regum fauores ambiunt &c. Vah quantum damni hinc refert Ecclesia: Vbi vero absinthium fiunt, & malam imbuunt

Esa. 5.

Rom. 1.

Apoc. 17.

Apoc. 6.

Apoc. 2.

buunt doctrinam, aut vitam scandalosam præferunt, iam cadunt ad inferos, inficiunt flumina, & secum trahunt in ruinam Itellarum & populorum partem. Exemplum diebus nostris in Rege Angliæ, Archiepiscopo Câtauricensi apud Britanos; Apud Germanos in duce Saxoniæ & Lantgrauio: Apud Gallos in infelici illo Card. Castellioneo, & paucis principibus: A nobis cecidit Episcopus Vergerius. &c. Vbi verò cælum & cæli astra sic sunt male affecta: quid fit in terris? si sal euanuerit, in quo salietur?

In terris pressura gentium, præ cõfusione sonitus maris, & fluctuum, Miscentur, premuntur, confunduntur omnia, æstuant maria: commouentur regna, franguntur fœdera, prophantur sacra, cœduntur populi, cõcurrunt signa, peruertuntur leges & iura Diuina, sic enim Satan tenebras suas contra Dõmini & lucis aduentum his fracturis firmat, dum cõfundit omnia, & veritatẽ aut turbat, aut extinguit. Tragediam spectant omnes, & qui Satanæ, & q̄ Domino seruiunt; quis enim adeo stupidus sit, vt tantam rerum nouitatẽ & confusionem non discernat, & admiretur? Vident itaque omnes sed vario cum gustu & fructu. Qui sine spiritu Dei sunt, ad hæc arescunt præ timore, franguntur & ipsi, & facile confunduntur. Sine robore, sine vita spiritus sunt: sternuntur itaque & cadunt animo, atq; arescunt. Qui olim in regno tenebrarum videbãtur magni, & amplii, & pingues rerum Domini, iam nulli sunt: Arescit fides sine operibus, Spes sine meritis: Affectio sine charitate, mortua sunt omnia, quare fatuæ illæ clamant. Date nobis de oleo vestro, quia lampades nostræ ex

Matth. 5.

tinguuntur, Sed vanus & aridus est clamor, cui dicitur. Ite ad vendentes & emitẽ. His vero arescentibus, filij lucis & homines Christiani, quid sentiunt, quid faciunt, quid ex his fracturis percipiunt? Hoc tertium illud est, quod Christus suos docet dic. His fieri incipientibus: filij tenebrarum vt sunt inepti, vt mysterium furoris Domini in fine percipiunt. Omnia enim accipiunt à cœlo, terra, mari, carne, sanguine, amicis, inimicis, & omnia humane interpretantur. Stultus in culpa vix in maxima & diuturna pœna fit sapiens. At homines Christiani & filij lucis vix incipientibus rebus admonentur, & à principio omnia interpretantur & fruuntur suo loco. Dum ergo premuntur illi & cõsternuntur: quid hi?

Leuate capita vestra. Culpa inflectit capita peccatorum: Iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauata sunt super me, Sedet iniquitas apud Zach. su per talẽtum plumbi. Gratia subleuat corda & capita: Animales illi, omnia humane, & de deorsum interpretantur, & non nisi remedia humana adhibent. Spirituales hi, attollunt capita, omnia de manu Dei accipiunt, bona & mala: Ita Esaias vocat ex ore Dei, Cyrum Persarum Regem, & Iudæorum persecutorem, seruum Dei. Ita in Job, Ignis à Sarana immissus, vocatur ignis Dei, qui è celo cecidit. Hoc est leuare capita, in Dei manum respicere, & tanquam Dei opus, & iudicium venerari: hæc enim omnia immittit, aut permittit Deus ad exceccationem infidelium, quos sic demeritat, & confundit Dominus huius seculi: ad probationem ædificationem & redemptionem suorum. Ita quòd mudi ruina est impiorum captiuitas,

Psal. 37.

Zach. 5.

Esa. 45.

Iob 1.

Dominica Prima.

& piorum redemptio.

Appropinquat redemptio vestra. Proprium culpæ est perdere animas: Proprium gratiæ est redimere: Nunquam venit Christus nisi redemptor. Cum venit primum in carnem factus & passus homo redemit à culpa: Cum venit quotidie in spiritu & per gratiam in nobis redimit à reliquijs, à grauitate, à reatu: Cum veniet in maiestate redimet ab omni pœna. Quamobrem læti occurrunt venienti redemptori: & sublati sic capitibus in eius aduentum toti rapiuntur: atque interim in patientia possident & custodiunt animas: scientes quod veniente Domino omnia prospera buntur. Ita in hyeme absente sole rigent, argent, nuda sunt omnia, plena ventis, imbribus, niuibus: arbores sine honore: Interim tamè radices sub terra viuunt, & semina etiam custodiuntur: quousque redeunte Sole in vere, germinent frondes, flores, fructus emittant: quos demum maturet & colligat proxima æstas. Horridam hyemem vidimus in Ecclesia, nuda omnia, sine spiritu, sine verbo, sine vsu sacramentorum, nisi ex quadam consuetudine, sine gustu saltem, aut sine fructu: Aduenit iterum Sol, atq; huius aduētus signa pgnostica sunt, tot mala quæ præcurrerunt: præiudicium enim Satan sua damna ex reditu Solis: & tamè ipso inuito, fruimur lucis huius beneficio: Verbi puritate, sacramentorum vsu, & frequentia: Prælatorum nostrorum diligentia & pietate, Cleri reformatione, morum disciplina. Et sic dum impij Ecclesiæ hostes, aut carnales confundantur & premuntur, læti venientem æstatem præstolamur. die. Prope est regnum Dei: cui regno ex Dei misericordia coniuncta erit salus & fœ-

licitas nostra: Iam iam itaque videbitur filium hominis venientem in nubibus cum potestate magna & maiestate. Interim quasi semina sub terris, quasi radices vitam seruamus, in humilitate & patientia, semper orantes. Adueniat regnum tuum. quam sustinentiam & religionem ita probauit D. N. Iesus d. Similes estote hominibus expectantibus dominum suum quando reuertatur. Et iterum per exclamationem. Beati quos cum venerit Dominus inueniet sic vigilantes: Probauit & Paulus dicens. Reposita est mihi corona iustitiæ: Non solum autem mihi, sed & his qui diligunt aduentum eius. Hoc itaque loco stemus inter omnia signa Solis, Lunæ, Stellarum, pressuras gentium, sonitus maris, bella, sectas, &c. firma fide dicentes. Adueniat regnum tuum: nā ex his fragoribus, prope illud esse iam diuinamus. Vbi aderit, læti excipiemus redemptorem, & laborum, & patientiæ nostræ remuneratorem dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini. Amen.

Habita Rome apud Sanctam Catharinam die 28. Nouembris. 1568.

IN EADEM DOMINICA Prima Aduentus.

AM male apti sumus regno Dei: tā illud spirituale est, tā nos carnales, q̄ nullo modo possumus sanctissimis eius iudicijs nos accommodare. Ita q̄ in perpetua confusione viuimus, & nisi succurrat ille, in eadem facile moriemur: dico hanc, q̄ neque amare, aut frui eius misericordia, neque

timere

Aduentus.

timere, aut declinare iustitiam scimus. Dat ille secundum iudicium misericordie innumera bona temporalia, promittitque si his recte fruamur longe maiora, nempe æterna. Nos in his ita confundimur, abutimurque, quæ meremur æterna mala: cogimusque eum iudicia commutare: & à misericordia ad iudicium transire. Facit sed ægro animo: quare tardat, dolet, prædicat Prophetis, signa quæ pronosticant futurorum malorum: tantum ut ad poenitentiam prouocet, ut conuertamur, & viuamus, nolens perire aliquos. Ita in diebus Noe, & Loth. Sed illi neque amare, neque timere sciunt, tantum epulari, nubere, desideria carnis implere. Et ecce interitus. Ita in diebus carnis Christi, prædixit ventura mala, fleuit, signa dedit remota, proxima potissima post ascensum Domini ad cælos, ut Ioseph testatur. Illi neque amant, neque timent, & ecce signa sunt verificata. Illis excisis, nostra sunt signa, nos illa audire & obseruare, & intelligere debemus. nobis enim incumbunt. Quod senaturalibus ramis non pepercit, &c. Ad hanc signorum obseruantiam prouocat hodie Dominus Iesus in Euangelio, tantum ut doceat timere Dei iudicia: & in eo timore præparemur, & occurramus venturo iudici. Atque ita à timore concipiamus spiritum salutis. Obseruemus singula, ut instructi, lætiores, & tutiores venientem iudicem excipiamus.

Signa petierunt Apostoli in egressu templi, tum ruinæ Hierusalem, tum consummationis seculi, & aduentus Christi. De vtrisque respondit, & satisfecit. Prima iam sunt expedita, magno, & tremendo iudæorum exemplo. De reliquis ad nos pertinet. De duobus signa petunt, atque ita sunt

disposita, quod vnum est immediatum, & proximum signum alterius. Sic enim sibi inuicem opponuntur status, & conditio seculi huius: ac regnum, & aduentus Christi, ut simul stare nequeant, quia proximum signum aduentus Christi erit seculi huius consummatio. Ita & de suo seculo, deque statu Iudaismi, & aduentu Domini in carnem constitutum fuerat: ut vsque ad eius aduentum staret sceptrum in domo Iuda, quod prædixerat Iacob in benedictionibus Iuda, signumque aduentus Messie foret, cum ablatum fuerit sceptrum. Sicque per os Caiphæ prædixit Spiritus Sanctus: Non posse simul stare Christum, & Sinagogam. Si dimittimus eum sic, venient Romani, & tollent nostrum locum & gentem. Atque Simeon iam prophetauerat. Hic erit in ruinam multorum in Israel. Et multo antea. Erit in petram scandali duabus domibus Israel. Per aduentum itaque Domini in carnem sublatum est regnum, & sacerdotium Iudaicum, atque ideo & tolli debuit Hierusalém sedes illius regni. Per aduentum eiusdem in Maiestatem, tolletur hæc mundi facies, mundusque hic immutabitur & fiet alius. Et hæc mundi immutatio, & consummatio proximum erit signum aduentus Domini.

Signum autem proximum huius immutationis erit alteratio quædam & commotio partium eius & naturalium, cælestium, elementarium, rationalium, intellectualium. Ut in homine, mundo scilicet minore similes partium commotiones signa esse solent prognostica interitus, & eo proximiora signa, quo per magnas commotiones & alterationes intenduntur. Ita periturus mundus hic, totus turbabitur & alterabitur. Atque hanc gene-

Ioan. 11.

Esai. 8.

Esai. 65.

Apoc. 11.

2. Thess. 1.

ralem

ralem mundi febrem describit Dominus in euangelio, Secundum tres paroxismos, qui tandem magnam hanc molem prosternent. vt det locum nouo Christi mundo. Ita dicit. Creo coelos novos, & terram nouam. Et in apoc. ecce noua facio omnia. Primus igitur paroxismus erit in Religione. quæ tota subuertetur. Vt ita Indicetur impietas & incredulitas eorum. Inquit Apostolus. qui non crediderunt veritati, sed consenserunt iniquitati: & spreto Dei verbo, euauerunt in cogitationibus suis. Ita ergo per apostatas & pseudo prophetas tota commouebitur & innouabitur religio: eo usque vt tandem filius perditionis, homo peccati audeat sedere in templo & palam Christum impugnare, quod non audent eius præcursores hæretici, soluentes quidem, atque adeo debilitantes, in quantum possunt, sed non negantes Iesum. Vocant isti ad deserta, ad penetralia, ad varias sectas, omnes tamen dicunt ecce hic, ecce Illic est Christus. Ille autem palam eijciet Christum & se pro Christo constituet: verbum nouum obtrudet, atque adeo signis & prodigijs firmabit: magno spectatorum periculo. Nisi quod Deus abbreviabit ex misericordia dies illos. Et tandè adueniens Dei filius, impium interficiet spiritu oris sui, & destruet illustratione aduentus sui. Dū igitur ista fiūt: quo magis ab hæreticis turbatur religio, quo plures in dies inturgunt sectæ: Vos qui Domini estis.

Leuate capita, discernite mysterium eo magis appropinquat aduentus magni Antichristi, cuius isti omnes sunt præcursores, Aduentus autem illius proximū signū erit aduentus filij Dei in potestate & maiestate: qua-

re quo magis ista confundunt bono animo estote, nā appropinquat redemptio vestra. Ita proprium Christo est, ruinas instaurare, Soluite templum hoc, ego excitabo. & Secundus paroxismus erit corporum cœlestium elementarium commotio & alteratione. n. Signa in Sole & Luna & Stellaris. Non vt tollantur hæc: sed immutentur. Sol inquit Matthæus, obscurabitur: luna vertetur in sanguinē: stellæ cadent e cœlo. & Iob. columnæ cœli contremiscunt, & pauent in aduentu eius. testatur d. Petrus, quod elementa calore soluentur. Magna autē ista corporum commotio, qua & virtutes cœlorum commouebuntur, in terris erit præsurra: in mari sonitus & confusio: potest ad tria respicere. Primò ad immutandas & innouandas naturas, non secundum substantiam: sed secundum qualitatem & faciem vt noua sint omnia. Secundo ad puniendas iniquitates impiorum, quasi concurrant omnia ad expugnandum impietatem pro Domino, & creatore suo. Tertio ad exercendam fidem & patientiam sanctorum, qui interim in ea fornace probabuntur, vt digni inueniantur, qui nouo illo seculo fruatur, qui huius commotionibus non sunt commoti. Tertius Paroxismus erit Hominum carnalium confusio. Arescent enim præ timore, & expectatione, futurorum nescijs, præsentibus confundentur, & arescent. Dum timor potuit eos iuuare, & deducere ad sapientiam, & obedientiam Domini; tum audacissimi fuerunt in culpa: tum omnia spreuerunt consilia; omnia reiecerunt remedia. Instantibus his, timore soluentur & arescēt, quasi terra sine aqua, tanquam puluis, quam proijcit ventus à facie terræ, neque stare, neque fugere, nec tacere,

Io. 21

Matth. 24

Iob. 26.
2. Petrus

Psal. 1

cere, nec loqui, nec viuere, nec mori
 scient. Montibus dicet, cadite super
 nos: quarent mortem, & non inue-
 nient. quæ lingua possit estum, atque
 ardorem febris huius exprimere? Ad
 hanc ariditatem iam peruenerunt ij,
 qui scandalis fidei, bellorum strepiti-
 bus, principum exemplis, & artibus
 eo deducti sunt, vt iam nesciant quid
 credere debeant, cui parere, quomo-
 do viuere, timent; tremunt, quo loco
 sint nesciunt. Tantum quia fidei an-
 choram, id est ecclesiæ catholicæ Iu-
 dicium deseruerunt. Ita omnia con-
 fundentur, gens contra gentem, re-
 gnium aduersus regnū, plena omnia
 erunt cædibus, foedationibus, rapi-
 nis &c. quid tum? Leuate capita ve-
 stra, Prope est regnum Dei.

Tunc apparebit signum filij homi-
 nis, signum proximum, signum iam
 iam sedentis iudicis; signum perpe-
 tuum victoriæ & regni Christi. Crux
 est Sanctissima. quæ tum tam fulgida
 & splendida apparebit (vt dicit Chry-
 sostomus) quod eius fulgore, tanquã
 maiori lumine, sol iterum obscurabi-
 tur, & luna non dabit lumen, vt mox
 quasi nouo suscepto lumine luceant
 in nouo Christi mundo septemplici-
 ter. Ita semper Christus regnat à li-
 gno Deus. Ita lignum perpetuum est
 illi vexillum, triumphum signum. Eleua-
 to signo, Dux statim aderit, Filius ho-
 minis in nubibus cœli cum potesta-
 te puniendi malos; & maiestate coro-
 nandi bonos: & regnū suum immor-
 tale, cuius non erit finis, constituen-
 di. Sedente Iudice, per Angelos ad
 hæc mysteria cōmotos, quos D. Pau-
 lus uocat Angelos virtutis, congre-
 gabuntur omnes ante eum, sic tamen
 quod segregabuntur, & ab inuicem
 separabuntur quasi oues ab hædis. Et

erunt in agro (Ita Matthæus.) duo in
 mola, duo in lecto, Vnus assumetur;
 & alius relinquetur: nulla ratio san-
 guinis, nominis, coloris, professio-
 nis. Vna tatum erit ratio meritorum.
 Tunc iterum plangent inconsolabi-
 les tribus terræ: & terram sapientes,
 amantes, colentes, & in sua terra, vt
 eos tandem absorbeat, remanentes:
 plagent miserrime culpam commif-
 sam, pœnitentiam dilatam; remedia
 spreta: gloriam amissam, penam com-
 meritam. Et tandem hos Angeli ve-
 lut zizania inutilia mittent in camin-
 um ignis ardentis. Patientes autem
 illi, qui in hoc seculo à magnis illis gi-
 gantibus premebantur: deiectis illis:
 assumentur. Vbi Domine? Vbi cor-
 pus, ibi & aquilæ. Obuiam inquit Pau-
 lus, rapiemur cū Christo in aera. Et
 sic semper cum Domino erimus.

1. The. 4

His igitur fieri incipientibus, An
 non incipiunt ætate uostra? An non-
 dum lentimus turbas has vehemen-
 tes? quid ergo nos? Leuate capita.
 sursum corde respicite, & intelligite
 mysteria; omnia de sursum accipite;
 Appropinquat redemptio uestra, &
 quidem integra & perfecta; a culpa,
 à pena, à fomite, illectione sensuum, à
 suggestionem Demonum, à malorum
 consilio & exēplo, à sollicitudine cor-
 poris, à timore, à periculis. Tunc vere
 liberabit creatura à seruitute in glo-
 riam. Mundi ruina, est sanctorum re-
 demptio, qui egrefert illam, nō amat
 istam, qui amicus est mundi, Christi
 inimicus constituitur. Videte ficul-
 neam &c. Hiemem sequitur Ver, iã
 hiems transijt, imber abiit, & reces-
 sit: en flores, en folia indicia veris: Per
 dei gratiam frigiditas illa, & nuditas
 verbi Dei, sacrorum spretus, morum
 corruptio, magna ex parte ex eccle-
 sia nostra Occidentali recelsit: Si tri-
 bus

Ma. 30.

Math. 15.

Math. 24.

bus terræ adhuc in hyeme sunt; oremus pro illis, & interim vere hoc nostro sic fruamur, vt æstatem confidenter expectare possimus, quæ nobis fructum patientiæ nostræ vberè tribuat. Habuit Christus in carne id est in regno humilitatis suæ ver infantia, æstatem vitæ; autumnum mortis. hyemem sepulturæ, iterum ver resurrectionis in regno spiritus. A æstatem apostolorum & martyrum. Autumnum pœnitentium. Inde secuta est hyems quam & nos vidimus. Iternm en adest ver, flores verbi, & folia ex plorum bonorum, quæ nobis adducta sunt beneficio sacri concilij tridentini, cuius præscriptis, & præceptis confirmata est doctrina catholica, & reformata vita apud plerosque. Utinam sequatur æstas, qua & sanguine ipso nostro si opus est, fructus maturescant, gloriæ Domini nostri, & redemptionis nostræ: state o charissimi succincti lumbos; probate tēpora, leuate capita, agnoscite mysteria; Non transibit generatio hæc donec omnia fiant; Nobis dicuntur, nostra sunt, ad nos pertinent. Cœlum & terra transibunt, verba mea, inquit Christus, non transibunt. Amen.

*IN FESTO D. ANDREAE
Apostoli.*

Mande infortunium est nostrum hoc. Spiritus Dei sua natura bonus dulcis, & trahens est, sicut mel: Potens etiam vbi ruit in hostes, velut torrens inundans. Verbum Dei, qui est quasi spiritus flatus, & solis radius potens, est sua natura igneum, vt vocat

Deu. 33

Moyles, penetrans vsque ad inti-

ma vt vocat Paulus Verbum vitæ vocat Petrus, Verbum gratiæ vocat Daud. Hoc vno Deus formauit cœlos, hoc vno condidit omnia: Hoc vno viri Dei omniū seculorum tentarunt omnia, siccarunt maria, reuocarunt flumina: aperuerunt terram: firmarunt astra, ignem è cœlo traxerunt, domuerunt leones, & vrsos, strauerunt gigantes. Et quod maximum est hoc vno animos hominū immutarunt: hoc vno Moses Israellem ab ollis ægyptiorum. Eliseum Elias à bobus & aratro & parētibus retraxit. Hoc vno Christus Apostolos a retibus nauibus parentibus: Hoc eodem Apostoli mūdū vniuersum Christo subiecerunt: philosophos, potētes, reges solo verbo uti pisces comprehenderunt, & ad Christum duxerunt. Nos soli illi sumus qui neque verbo, neque Spiritu, neque factis mouemur: Aut quod spiritus debilitatus est: aut quod verbum immutatum: aut quod nos seculis omnibus duriores sumus, Non est spiritus Dei alius, quia immutabilis est. Non est verbum mutatum: quin nobis innouatū? & suę puritati restitutū iuxta verū Sanctæ catholicæ ecclesię sensum. Ergo nos stulti & tardi corde sumus. Quid ergo fiet de Christi regno? Num cadet, ita vt perfidia, & hæreses oīa cōpleant? Minime. Num in hac nostra pertinacia regnabit? Minime. qd ergo? Alterum horum necesse est fieri. Aut ille spretis nobis, regnum suum transferet ad alios, & vineam locabit alijs Agricolis. vt per Oseam comminatus est Iudaismo. Vocabo non plebem meam, plebem meam. Cuius initia forte videmus apud indos orientales. Aut per Dei misericordiam nos immutabimur, & dabitur nobis cor ad præcepta, vt gratiā

Dei

Plat.

Olea.

Dei oblatam recipiamus, & retineamus. hæc vna spes nobis remanet, q̄ Diuina misericordia sic alias sese exhibuit, quòd inuentus est Deus etiam à non quærentibus &c. His iniitijs cœpta est Christi schola: his medijs aucta; his vnis retineri potest. Initia narrat historia euangelica, quæ fundamenta & primitias constituit nobis regni christiani. Obseruemus omnia. Constat enim quòd eisdem modis & armis quibus natû est Christi regnum; eisdem conseruari, & retineri potest.

Ambulat Iesus iuxta mare Galilee magna quædam primordia regni sui meditando, quando iam silet Ioannes captiuus, qui de ipso testabatur. Illi vni iam totum negocium remanet, quia cogitur & socios, & testes & ministros deligere, quorum opera, suo tempore vtatur ad promouendû cœli regnum. Hoc meditando quatuor hos vocat, de quibus in Euangelio. quorum duo piscantur, duo reficiunt retia: & hos constituit columnas tanti regni. Mirabile dictu. Tot habet sanctos Iudæa: Tot philosophos Græcia; Tot potentes Roma, quorû opera magnifice vti potest: & ecce ad Piscatores sese vertit. consideremus obsecro propius casum hûc. Primo, qui qualesque viri sint hi vocati. Secundo, Ad quod munus vocati sint. Tertio, Quomodo, qua ve arte vocati. Quarto, Quid ipsi vocanti responderint. De primo. Qui sint vocati, exprimit euangelista per nomina propria, quòd Simon, Andreas, et filij Zebedei, Ioannes, scilicet, & Iacobus. Quales etiam non tacet: quòd honesti viri, non ociosi, ex labore victum quærentes, Fratres concordés. Et primi duo, viri satis religiosi, discipuli Ioannis: Reliqui patrem sequen-

tes, & colentes; Honesta sunt hæc: At quid ad cœli regnum? Extremæ fortunæ, pauperes, idiotæ, sine verbo, sine lingua. Et hoc regnum verbi est. cur igitur istos? Respondeo. Est causa superior Dei prædestinatio, quos prædestinavit, inquit Paulus, hos & vocauit. De quibus & ipse Christus pater sancte, quos dedisti mihi non perdi. causa hæc prima est, vera est, certa est, & infallibilis: sed occulta, & sublimis, sensus enim, Domini est, quare potius adoranda quam querenda est. Est causa interior, quæ supra omnem naturæ ineptiam idoneos facit, gratia scilicet Dei, immutans corda, de qua dicit. Faciam vos fieri piscatores hominum: Nos qui possumus vocare tantum, & non facere piscatores; debemus idoneos vocare. vnde Paulus monet: Nemini cito manus imposueris. At Christus quoscûque vocare potest, quia facere idoneos potest: Ita Moyse dictum est. Ego ero tecum. Ita Ierem. Prophetam in gentibus dedi te. Et cum ille respueret. D. A. à, à Domine nescio loqui. Dictum illi est, Ecce dedi verba mea in ore tuo. Et terigit, inquit, os meum. Est causa exterior subscribens, & est paupertas: quò magis. n. sunt in hoc seculo pauperes eo faciliores ad sequendum Christum pauperem. Ita in parabola nuptiarum. detinentur vocati, alij quòd villam, alij quòd iuga bouum emerint &c. Ita Iuuenis ille vocatus ad vendenda omnia & sequendum Christum. Abijt tristis, eo quòd diues erat: quia super hoc hominum genere exclamauit Christus, ò quam difficile est diuites ingredi in regnum cœlorum: Tales igitur sunt vocati. De Secundo. Ad quod munus vocati. Faciam inquit vos fieri Piscatores hominum. A pro-

Ro. 102

Mat. h. 4.

Tim. 4.

Exnd. 3. Iere. 1.

Matt. 19.

posito non discedit, sese accommo-
dat, calamum non confringens. Ma-
gos vocat per stellam. Samaritanam
per donum aquæ quia inuenit apud
puteum. Piscatores hos ad retia vo-
cat: rete verbum erit; mare, mundus
piscis homines omnium generum,
etiam Reges, & Monarchæ: finis fœ-
lix, piscantur enim ad vitam. Piscatio
ista altissima est, quam ipsemet Dei fi-
lius exercuit. Sicut misit me pater, ita
mitto nos: vocat hos David Princi-
pes terræ: vocat ipse Christus. sal ter-
ræ, mundi lumina: vocat Paulus, Co-
lumnas & firmamenta, & duplici ho-
nore dignos iudicat. Est etiam pesca-
tio difficillima: Exigit homines dili-
gentes, & studiosos: scrutamini scri-
pturas inquit Christus. Et Paulus: At-
tende lectioni. Exigit homines fide-
les, qui non palpent, non adulentur,
non prodant veritatem. alioqui mina-
tur Ezech. Sanguinem eius de manu
sua requiram. Exigit homines fortes.
Veritas enim odium parit, eritis odio
omnibus hominibus propter nomē
meum. Mitto vos vt agnos inter lu-
pos, Rogate dominum messis vt mit-
tat operarios. &c. Alioqui quotquot
venerunt (scilicet, non misi) fures
fuerunt & latrones. Vocatio fortes,
& idoneos facit. Vbi vocantur tam-
quam Aaron. De Tertio: quomodo,
qua ve arte vocati sint. Præter æter-
nam vocationem, quam silentio ado-
ramus: duo genera vocis exercet. Est
vox sensibilis verbum, beneficia, fla-
gella, miracula. Hæc vox utilis est, &
gratiola: qua vbi destituimur, facile
bonis omnibus spoliatur. Ita de vi-
nea Esa. Non putabitur, non fodie-
tur. qd ergo? Ascendent super eam ve-
pres. Non sufficit tamen ad conuer-
tendum. Non. n. oēs credunt seu obe-
diunt euangelio. Est igitur alia vox in

sensibilis gratia Dei præueniens mo-
uens corda, ad ostiū pulsans. de qua
Luc: Aperuit Dominus cor Lydiæ
&c. Cor mundū crea in me Christus.
Nemo venit ad me, nisi pater traxerit
Vox ista non cogit: tamen ex no-
lente volentem facit, modo voca-
tus non ponat obicem. Vocauit & re-
nuistis, &c. quam potēter aut trahat,
apparet ex quarto. De quarto igitur
quomodo vocati responderint Reli-
ctis, inquit, retibus & nauī & patrē
secuti sunt eum. Hoc tandem illud est
quod ad nos pertinet, vbi gratiā & mi-
sercordiā vocantis audiuius, meri-
ta omnia superātem, & vota. vbi no-
bilitatē vocationis, & muneris extuli-
mus: consideremus quid nos econtra
facere debeamus. Duo in summa,
relinquunt omnia, & Christum se-
quuntur. sequela est festina, quod i
continuo relinquunt, sat temporis
amissum: sat circa maria Galiliæ
piscatum, sat mūdo huic seruitū est.
De se dicit Paulus, continuo non ac-
quieui carni, & sanguini. Caro qui-
dē & humana prudētia reuocat duos
præsertim primos Simonem, & An-
dread. qm̄ semel falsi sunt in Ioanē.
Et tamen iterum periculo se cōmit-
tūt. Sequela est libera, & totalis. Di-
mittunt omnia. Ecce reliquimus om-
nia. Pauca sunt: sed tamen ex his vi-
uunt, & oīa dimittunt, sat dat qui oīa
dat. Dimittunt sua: dimittunt suos. di-
mittunt seiplos, & cor totū exhibēt
Greg. nil ditius offert deo bona vo-
luntate. Nil igitur sibi de suis, aut de
se retinent. Sequela est constans,
magno, & firmo animo deliberata.
Primo allocuti sunt Iesum. mox re-
dierunt ad Ioānem magistrum, & cæ-
tera. agnouerunt miraculo pisciū,
quo loco Petrus stupefactus eiecit
illū ē nauī. Secūdo, Nūc tandē mis-
sis

Act. 16.
Plal. 50.
Io. 6.

Io. 20.
Plal. 44.
Matt. 6.
Matt. 5.
1. Tim. 3.

Io. 5.
Tim. 4.
Zach. 3.
Matt. 10.
ibidem.
Luc. 10.

Gal. 1.

Act. 5.

Luc. 5.

sis omnibus hærent illi, non amplius recessuri. Ita firmissime hæret Andræas, vt nõ modo sequatur viuentē, loquentē, operatē, morientē, resurgētē: sed & sublatum ad cælos tenaci aīo sic sequatur, quousque ad eodem cælos per idē genus vitæ, & moris rapiatur. Sequitur ergo Andræas Christum in vita vsque ad extremos Scythias, pauper, inops, veritatis liberrimus prædicator. Sequitur in carcere, & passionē, tam constans, quòd nec liberari vult à populo commiserante: tantum vt Christum suum sequatur. Sequitur in Cruce, tanti animi alacritatē, q̄ à longe salutatur & reueretur eam. O bona crux saluæ: iam diu desiderata, & concupiscenti animo præparata: securus, & gaudens venio ad te, & tu exultans suscipe me. Suscipe me ab hominibus, & redde me Magistro meo. hūc. n. sequor, hunc quero vt per te me recipiat, qui per te me redemit. In te ille quæsiuit me: in te ego etiā quero illum, per te ille datus est mihi in precium: tu me illi restitue victimam, & testem sanctissimæ veritatis. Ita sequitur eum Magnus Apostolus, & eum in cruce obtinet; dat illi corpus, & animam: ab illo recipit gratiam, & gloriam: in quā nostri (vt optamus) memor viuit, & regnat cū eo, per oīa secula seculorū Amē.

DOMINICA SECUNDA
Aduentus.

Sed et in viis, & compitis magnæ huius Galilee, misera hæc nostra Humanitas, plena morbis, & multis partibus læsa: et sunt morbi tam prementes quòd non modo carnem

terunt, ossa contundunt, nervos opilant, sanguinem tabificant, sed & animam ipsam penetrant: atque inficiunt. Hinc infelix ista scena plena animarum cæcarum sine iudicio, sine sensu, sine intellectu: Surdarū sine disciplina sine vlla spe p̄fectus: Claudarum, titubatium, inconstatium, inæqualium: leprosarum, quæ etiam contagione, & scandalo inficiunt. Mortuarum sine conscientia. sine spiritu, sine religione & sine Deo. inter tot mala malum vnū vix superet, q̄ spem aliquam salutis retinet: Et est expectatio, & desiderium sanitatis, quo omnes in medicum naturali quadam religione respiciunt. Est & aliud quod melius est, quòd istis remedium à Dei misericordia paratū est, potens, commodum multis experimentis illustre, vt de illo dubitare, extrema iā sit insania & infidelitas, tot enim & tanta iam dedit sui valoris testimonia, vt vndecūq; resonēt voces & opera in laudem Christi sanatoris: Cæci vident, surdi audiunt, claudi ambulant &c. Ita in diebus carnis suæ D.N. Iesus in sua Galilea reperit montes cæcorum, surdorum &c. Omnes tamē expectabant Angelum mouentem Piscinam; omnes Messiam & medicum inuocabant, & eius in aduentū suspirabant: Et hoc desiderium mouit, vt sequerentur modo thedidem, modo Iudam Galileum & modo Ioannem Zaccariæ, modo Iesum Nazarenum sequerentur. Vbi cunq; n. apparebat aliquod virtutis specimen eo statim ferebatur ex desiderio saluatoris. Et huic desiderio occurrit Dei filius, ad hoc datus, & natus, vt saluū faceret, q̄ perierat. In quo vno vera salus: extra quē, & sine quo, nulla: Notificatus etiā est varijs argumentis, cælo, terra, angelis

hominibus, dæmonibus, omnia testantur Christum esse mundi sanatorum & non alium expectandum: Et tamen multi fugiunt ab eo & nouum querunt: Alij ex odio quo doctrinam eius, & veritatem persequuntur, ut sinagoga: istorum grauissima est inimicitia. hinc mala innumera hinc persecutio, hinc mors Christi. Tales sunt hæretici, & eorum fautores; crudelissimi regnorum etiam eueriores. Alij ex vanitate & odio quo vitam Christi persequuntur, Et sunt carnales, & mundi potentes, quibus placere non potest paupertas Christi. Ita Nazareni & Fratres instabant pro Christi maiestate; Transi hinc vade in Iudæam: Manifesta teipsum mundo &c. Ita parietes cæci: Ita multi diuites, ut Io. testatur agnouerunt Christum sed non sunt confessi. Quia dilexerunt gloriam hominum magis quam Dei. Ita dum altaria erant opulenta, mensæ episcopales commoda omnes ambibant: Nunc quod ex singularitate beneficiorum facta sunt tenues, ex residentia incommoda, nemo ex nobilibus dignatur clericari. Alij ex crassa quadam ignorantia, qua in Christo nihil intelligunt nisi commune. quod natus est, quod predicat, baptizat, sanat &c. quantum autem referat sic sanari; non considerant, quare neque ad eius gratiam commouentur. scimus quod; in hac & illa ecclesia, vel schola, legitur docetur, frequenter sacramenta &c. quid vero hæc tribuant christianis; quid iuuent nunquam cogitamus, quare & despiciamus. Ita illi. Num cognouerunt principes quia hic est Christus? sed Christus cum venerit nemo scit unde sit &c. Alij non ex odio, non ex vanitate non ex ignorantia Christum despiciunt, sed ex zelo quodam carnis quo alibi detinetur. Tam facile amor spiritus

in carnalem conuertitur nisi prouideamus: De hoc carnis amore, spiritui prouideat dicit D. N. Iesus Apostolis, expedit vobis ut ego vadam. Hoc zelo discipuli Ioannis refugiunt a Christo. Et non modo probare possunt eius doctrinam, & disciplinam, quin facile ex eius profectu scandalizantur & commouentur. Rabbi. qui tecum erat trans Iordanem, hic baptizatus, & omnes veniunt ad eum &c. tantum sibi complacent in Ioanne suo, quod Christum non dignantur. Et tamen Ioannes in hoc totus est ut Christo viam pareret, & ecclesiam illi formet tanquam legitimo saluatori. Amicus, inquit, sponsi vocem audit, & gaudet, quia amicus est: Ita & suos habet amicos Christus, qui eius gratiam illuminati gustarunt, donumque caeleste esse experti sunt. istis incumbit omnia dicere & facere, ut mundum, & scenam infirmorum ad Christum medicum verum deducant, qui conuerti facit peccatorem inquit Iacobus, saluabit animam suam & operiet multitudinem peccatorum. Huc respicit studium: quo Ioannes hodie delegat duos ex suis ad Christum iubetque interrogari. Tu es qui uerturus es, an alium expectamus? Atque ad hoc exquirat tempus proprium, & opportunum ex omni parte. Ex parte sua, nam in vinculis est, cito ad aliam ecclesiam vocandus pro morte nepere. ad patres in limbo. Aurora iam occidit: luget dum poterat dare sciam salutis plebi suae. ex parte discipulorum? nam mox caro isto praeceptore priuabuntur: iniquum esset relinquere oues sine pastore. Ex parte Christi, nam quam primum audiuit Ioannem captiuum facti totius conscius: quasi dominus harenæ, in quem unum uota omnia respiciunt; sublata aurora, splendet sol: cepit ergo multa signa facere &c.

Pulchram itaque hanc nactus occasi-
 onē. Ioannes iubet ex eo quæri: Tu es qui venturus es &c. Non certe quod Ioannes de Christo, dubitet, ex odio, ex vanitate, ex ignorantia, ex timore, Amicus sponsi est, non habet odium. Illum oportet crescere me autē minui. Seuerus est, viuit non manducans aut bibens: non ergo vanus: Propheta est & plusquā Propheta, nō ergo ignarus constantissimus est, non arundo vēto agitata non mollibus indutus: quid timeat? Agnouit & expressit in ventre matris loquens sine verbis. Agnouit & adorauit ad littora Iordanis. ego a te debeo baptizari tu venis ad me. Reuelauit digito, verbo, baptismo: Angelus (vt Malachias) missus ante faciem domini, parare vias eius. Ergo parat; studetque hac interrogatio-
 ne discipulos suos a se & ad Christū tāquā ad medicū ablegare. Tu es qui vēturus: &c. Magna & exquisita est quæstio, quæ certe continet singularem Christi gloriā & reputationē, vt reueletur & habeatur pro expectato illo mundi saluatore. singularem etiā mundi salutem, vt agnoscat Christū qui vnus est expectatus; & post quem nemo alius. fundamētū nemo ponat p̄ter id q̄ positū est &c. Hoc idē de Christo scire voluit Herodes, sed malo aīo. vt (inquit) & ego veniēs adorē eū: Hoc idē ciues Nazareth. Quāta audiuius facta, fac, & hic in patria tua. Hoc sinagoga. quousque animā nostram tollis. Dic palam &c. Hoc idem Herodes Rex. Hoc Cayphas, hoc Pilatus. Vt dicat si filius Dei est, si rex Iudeorum &c. Quid ad hæc desideria Christus? Respondet copiose, factis & verbis: ita Christus res viua est, habetque vitæ suæ testimonia duo vt gētibus, quibus veluti

facibus splēdet: Verbum & opera: In credulis & perfidis nec verba, nec opera dat, vt phariseis, finite illos &c. vt Herodi vulpi illi. Adultis sufficiunt verba: fundamētū enim veritatis est verbum. Ita ecclesia nostra adulta, verbum habet sufficiens sine miraculis. Infirmis, quibus lacte opus est, dat opera & signa, quibus veritatem probat: si mihi non creditis, operibus credite. Tales discipulos habet hic: bonos viros, veri amantes, bene institutos in schola Ioānis, sed infirmos ex zelo magistri-

Ideo inquit Lucas, in ipsa hora: multos curauit & multis donauit visum: Iterum dico, viua res Christus: & vitæ habet opera: si hæc non facit in te, si non illuminat, si non docet: non adæquat, nō sanat, non suscitatur: vide ne sine Christo sis: ne te ipsum fallas. Tum post illustria facta iubet de se formari iudicium, sed ab ijs qui & ex officio, & ex peritia possunt, nō à turbis, sed à Ioanne omnium consciis: te renuntiate Ioanni. &c. Facile Ioannes rem explicabit, & ex eis, quæ referent statuet Christum horum factorem esse mundi Messiam: Primo ex qualitate operum, quod cæci vident, surdi audiunt &c. Sunt enim hæc illa opera de quibus propheta, præsertim Esaías &c. Secundò ex modo operandi, quia in potestate, spiritibus imperat, & mari, & ventis, & obediūt ei. Tertiò ex tempore, quod illud est quo ab omnibus expectatur promissus: sublato scilicet, septro è domo Iudæiam non absolutis & per actis ebdom. 70. Danielis. Quarto ex eius verbo, tot signis comprobato: quando enim se se expresse fatetur & prædicat Dei filium & Messiam: aut necesse est Messiam esse: aut acerbissimum Dei hostem, qui tam aperte

Luc. 4.

Io. 10.

Deitatem sibi arrogat: fauet autem, illi Deus, & in baptismo iam filium suum è cœlo declarauit. ergo &c.

Beatus, qui non fuerit scandalizatus in me. Fortunam hanc perpetuo patitur Christus, quod semper aliquos imò multos offendit. Ita illum vidit Esa. lapidem preciosum & tamē in scādalum duabus domibus Israel. Ita Simeon in resurrectionem, & rui nam multorum. Ita Petrus honorem, & offensionem. ita Paulus, odorem, vitæ in vitam, & mortis in mortem. Ideo beatos vocat eos qui in ipso non offendunt, scit enim, quòd multa in se habet quæ offendunt. Primo. Offendit inimicos phariseos potentia & maiestas Christi. Ecce totus mūdus post eū abiit. Quid facimus &c. Secundo, Offendit hypocritas, comitas, & misericordia Christi, erga peccatores publicanos, & meretrices. si sciret quæ & qualis est mulier &c. Tertio, Offendit carnales paupertas & solitudo Christi. Domine neque in quo haurias habes. Non ne hic est fabri filius & Mariæ? &c. Quarto, Offendit infirmos Crux Christi, rigor disciplinae, præcepta patientiæ, humilitatis, paupertatis. Vende quæ habes &c. Et Abiit tristis. Fidem turbat mixtio, id est, Vnio naturarum in eo: spè æternorum, opes & conceptus temporalium: charitatem spiritus, Affectio carn, s. Vt hi Ioannis discipuli ex amore Magistri, non possunt ei præferre Christum. Et tamē hic vnus est mundi saluator, hic medicus, & salus omnium, in quo vno & Ioannes ipse respicit; & suos respicere vult. Non enim est aliud nomen sub cœlo in quo oporteat saluos fieri. Cæcos surdos, claudos, mortuos mundi huius. Vnus hic sufficit omnibus, qui cre-

dit in illum non confundetur. Ege-
mus omnes, quia omnes tot mala pa-
timur. optamus omnes, & expecta-
mus, si quid mentis est. omnibus ille
datus, natus, probatus est. Ad illum
prouocant omnes, & omnia dicta, &
facta testantur. Ergo ille vnus sit no-
bis dux, & salus, & vita per omnia se-
cula seculorum. Amen.

IN F. CONCEPTIONIS Beatæ Virginis.

Fluminis impetus Lætificat
ciuitatem Dei.

Tate hac magna debi-
litate naturæ nostræ
humanæ, qua per seip-
sam in primis attinge-
re nō potest finē futi:
quòd deinde ex culpa
parentum ita infirmata est, vt ad qu-
cunque meritum inepta sit, & impo-
tens. Nihil est, quod illi magis sit ne-
cessarium quam Dei gratia; non ita
cælum, terra, aer, lac, panis, quam Dei
gratia. Hac eget in principio vt sit ali-
quid corā Deo: in medio vt crescat,
& adolescat, & viuat bene: in fine vt
bene terminet cursum, vt Dei scili-
cet misericordia præueniat, conco-
mitetur, & subsequatur, iustificet, ma-
gnificet, glorificet. Ex his apparet q-
foelix fuit latro, qui gratiam Dei in fi-
ne habuit, foeliciores Apostoli qui in
medio vitæ, vt possent, & benemori,
& bene viuere. Prius foelices innocē-
tes, qui vix nati in ortu solis in sangui-
ne suo abluti sunt: Foeliciores Iere-
mias, Ioannes, qui in ventre matris.
Felicissima omnium virgo Dei Ma-
ter, quæ & in ipsa conceptione id est
infusione animæ in corpus, gratiam
Dei

Dei tantam habuit, quod ab omni peccato præseruata est, & omni virtute repleta, & ad omne bonum habitata, vt sancta nasceretur, viueret moreretur. Ita de ea dicit Dauid in spiritu. Fluminis impetus lætificat ciuitatem Dei. Sanctificauit tabernaculum suum Altissimus: Audiuit eam, quando mane diluculo: natura sua, vt Adæ filia, communi subiiciebatur infirmitati, sed per Dei gratiam adiuta est. cur? quia sic Deo placuit sanctificatæ tabernaculum suum, & inhuere in ciuitatem sanctam suam. Fluxus hic explicat perpetua augmenta gratiarum in Maria: Et de his hodie nos in honorem almæ huius diei ea donante tractabimus.

Nobilissima creatura est Dei gratia, qualitas pulcherrima, & lucidissima, flumen purissimū, quod à purissimo fonte manat, nempe ab amore Dei. quare & naturam speciemque fontis refert, id est permanentiam quādā, & perpetuitatem qua perpetuo scaturit, & currit. sine penitentia sunt Dei dona, inquit Apostolus. Fluxus hos gratiæ diuinæ in Maria meditatur. Fluminis impetus lætificat ciuitatē Dei. Fons huius fluminis altissimus est, Nempe æterna Dei prædestinatio, qua beatissimam hanc virginem elegit & prælegit &c. In ea voluntate & charitate manens Dei gratia in toto testamento veteri eam maturauit, pulchris scilicet, imaginibus deliniauit, vt eam exprimeret. Nubecula ex qua sol factus. Rubus Moyfis. Virga Aaron: Velū Gedeonis: Thronus Dauid. Templum Salomonis, Porta Ezechielis. Vbi venit plenitudo tēporis, quo imagines & vmbre replendē erant veritate, fluminis impetus læti. ciuit. Dei. In prima eius conceptione, id est infusione ani-

mæ: & fuit gratia præseruās eam &c. Maturato fructu, nata est virgo sancta corpore & spiritu, plena gratia, quæ & illam sic exercuit in bono, vt tota esset humilis in seipsa, & tēperās: religiosa erga dominum. charitatiua erga proximum. Tenera in primis erga populū suum, cui si non impetrauit, certe oronibus maturauit & accelerauit incarnationem Dei saluatoris. Tum iterum fluminis impetus læti. ciuit. Dei. In conceptione filij Dei quem magna illa & singulari humilitate in se comprehendit, tantum gratiæ amplioris accepit, quantam secum ducere ipsemet gratiæ, fons, creator, & dator debuit qua de sua salute certificata est. Nouem mensibus in vtero illo beatissimo Dei filiū clausit. Dic tu quanto cum cumulo virtutū, est. n. Deus virtutum hospes & filius eius. In partu iterum aucta gratia, quæ magno miraculo & matrem fecit & virginē conseruauit, cōsidera hic exercitia spiritus, & gratiæ foelicissime matris huius, dum filium Dei parit pannis inuoluit, reclinat in præsepio, lactat; seruit &c. semper ex ea sibi accumulans gratiam: dum eā circa ipsum semper exercet. Hic fides summa & singularis est quæ cor eius illustrat, & propendat in abditissima deitatis humanatē mitteria. Et ex hac fide superauit lumina quarumcunque reuelationum alijs creaturis præstitarum: quare nullos extasis stupores, confusione spiritus passa est vt Paulus, Petrus, Magdalena, Hieronymus Benedictus, Fraciscus &c. Illi. n. hæc passi sunt ex magnitudine luminis superni cui eorum mens non erat proportionata: Non sic virgo, spe firmissima, quæ vnō verbo totam se exhibuit dic. in negocio maxime arduo, Fiat mihi secundum verbū tuū.

Charitas

Conseruabat omnia cōferens in corde suo.

Virgo prudentissima. Charitas ardentissima. Mater est. Prudentia singularis qua tacet, fert, confert in corde suo: mirum quod vix quatuor eius verba referunt euangelistae. Iustitia summa, qua omnibus omnia dat ut conueniunt, Deo religionem; superioribus obedientiam: equalibus mansuetudinem, minoribus charitatem. Fortitudo robustissima, qua fugientibus omnibus vna stat iuxta crucem. Esperantiam & puritatem tantam habuit, quod neque angeli in caelis tale habere possunt. Puritas nostra etiam vaginalis iniqua est, Angelorum sterilis: Puritas virginis & quiescens & fecunda est, nam est virgo & mater.

Maternitas ista suprema est virginis gratia & felicitas, qua fluminis impetus laetificat ciuitatem Dei. Ex hoc enim quod Dei Mater est, tria obtinuit. Primum maiestatem & eminentiam, secundum Potestatem & auctoritatem. Tertium, Seruitutem, & excellentem gratiae exercitationem. Ex maiestate & eminentia laudamus eam & veneramur excellenti seruitute, & culru hyperdulie, quia Mater Dei est felix & sacra, & omni laude dignissima saluis scripturis & patrum Orthodoxorum regulis, sine periculo laudari potest virgo haec in omnibus, quia ex te ortus est sol iustitiae, &c. Ex potestate maternitatis inuocamus, & imploramus eam sine dubio: Nam filius, inquit Bernardus, ostendit patri latus & vulnera. Mater ostendit filio pectus, & vbera. quis inuocauit eam, inquit Innocentius, & non est exauditus ab ea? Mostra, inquit ecclesia, Mostra te esse matrem, &c. mater est inquit Ignatius martyr, Christi, & nostri mater vera saluatoris, Mater adoptata institutoris. Ex seruitute & exercitio gratiae, quam ut Mater erga filium exhibuit: Imitamur & sequimur eam ut eum

que possumus habere, n. excellentissima virtutis, & amoris exempla; quorum narremus aliqua, ut ex his caetera meditemini. Primum, Se se accommodat beata virgo ex humilitate ad conceptionem filij Dei. ita nos hic incipiamus Christo seruire a deiectione & prostratione cordis nostri, ut vere dicat anima nostra. ecce ancilla Domini. &c. Secundo. A spiritu sancto, & non aliunde concipit virgo filium. Ita nos a solo Dei spiritu, non carnis, aut mundi, concipiamus formam viuendi, &c. Tertio. Maturatum foetum suo tempore protulit & peperit. Ita nos conceptum Dei spiritum & prudentiam, & consilio & discretione, & patientia maturatum emittamus: neque erubescamus Christo seruire. Quarto, Partum suum virgo circuncidit in manu sacerdotis. Ita nos cultum nostrum, & spiritum circuncidamus. Iudicio ecclesiae catholicae terminisque eius concludamus &c. Quinto, Circuncisum Deo patri praesentauit in templo. Ita & nos, quicquid boni facimus, a Deo acceptum, Deo referamus: nihil mundo aut carni, sed quae sunt Dei Deo. Sexto, Perditum quandoque summa diligentia virgo quaesuit. Ita nos ubi sentimus spiritum frigescere: Eia feruentes quaeramus, redeamus in Hierusalem, quaeramus in templo, in oratione, in frequentia sacramentorum &c. Inuentum custodiamus, quousque crescat, & proficiat aetate & sapientia, & gratia; sic enim & in nobis fluminis impetus, ex suae bonitatis natura perpetuo cursu & fluxu laetificat ciuitatem Dei. Amen.

DOMINICA TERTIA

Aduentus.

Pargit optimus Pater, & Dominus noster clarissima lumina sanctissimæ veritatis suæ, vt mundum hunc cœcum illuminet, atque in viam virtutis, spemque salutis reuocet. vtque est Dei voluntas infallibilis, ita est eius veritas immutabilis; nō. n. perspicit in appetitus nostros aut in huius mundi mores; sed in regulas iustitiæ, in vias virtutis: in gloriam sanctissimi nominis sui, cui vni coniuncta est salus. Audit mundus sic excitatus, atque ad lumina veritatis prædicatæ aperit oculos, & adhibet aures: sed vt sunt oculi pleni imaginibus carnis, aures imbutæ sonis & cantilenis seculi huius, veritatem Dei non gustant, quin vbi sentiūt ex ea modos & mores suos dānari, & confundi; statim respuunt, & despiciunt. Spreto Dei vrbo, & reiecta veritate, cōscientia angit, nequit enim stare sine verbo, & regula: Hypocrisis etiam pronitē se velle christiane viuere, & saluari, quare huc, & illuc currit, vt quærat, & inueniat viam salutis aliquam, quæ suis moribus non sit incompatibilis. Et Dei iudicio inuenit quod q̄rit: Corruptores, adultores seductores, qui beatificāt, & seducūt, tam circa fidem quam circa mores, Prædicatores, confessores qui viam carnis docent, conscientias accommodant in scelere, cœci cœcos, ducūt &c. Hæc illa querela est de qua Dominus apud Ierem. Dereliquerunt me fontē aquæ & foderūt sibi cisternas dissipatas. De qua & Paulus. Erit tempus cum sanam doctrinā nō sustinebunt. sed ad sua desideria (en

F. Franc. Viced.

radix malorū) cōsaceruabūt (tātus est seductorum numerus) sibi magistros pruriētes auribus: quid tum? A veritate auditum auertent, ad fabulas autem cōuertentur. quam misera est commutatio; pro veritate fabulas.

Eundem spiritum diuinæ veritatis per Christū Iesum prædicatē. Eandem curiositatem, & diligentiam in nouam doctrinam, nouumque Messiam quæredō. Idem tandem & infortunium in cisternis dissipatis profunde aquæ viuæ, & fabulis pro veritate recipiendis, legimus in Sinagoga Iudaica. Et hoc est studium ardens, quod hodie Ioannes euangelista describit nobis, quo suprema Sinagoga destinat legatos ad Ioānem, de tot capitibus inquirentes: Verum enim Messiam Christum Nazarenum respiciunt, tum ex humili fortuna: tum ex verbo nimis libero, quo contrarius est vijs eorum, & improperat eis peccata legis. Sine Messia esse nolūt. quando iam tempus appetere sciunt: vt ergo habeant & nobilem, & propitium.

Miserūt Iudæi ab Hierosolima &c solemniter legatio ex oī parte. Primo ex mittentibus: nam ab Hierosolima id est suprema Sinagoga, cuius iudicium eminet, cuius potestas præualet, cui obedire necesse est, & propter cōscientiam & propter iram. Secundo ex missis, sunt enim Sacerdotes, & leuitę pharisei: Viri religiosi qui clauem scientiæ habent, qui & ex professione sunt zelatores: atque ideo facilius possunt latētem malitiā exercere. Tertio ex persona ad quam mittunt, ad Ioannem, & sanguine clarum, & vita seuerum, & verbo potētē, & baptismo celebrem. Quarto ex causa quam tractat: nempe de summa rerum: vt vel Ioannem habeant

C beant

Iere. cap. 2.
& 17.

Tim. 4.

beant propitium, & ita recipiāt pro Messia, atque in eius lumine scilicet exultent: vel, Ioānē ab officio predicandi, & baptizandi deturbēt; aliūque; sibi vtiliorē querāt. Super his capitibus instituit dialogus pulcherrimus in euangelio, qui vtrinque habet personas grauissimas, & in suscepto munere diligentissimas, vt sunt iudæorū legati in quærendo curiosissimi: Ioannes vero in respondēdo constantissimus. Spiritus tamen in vtrisque differentissimus est. Nam Iudæi pleni sunt seipsis, & in omnibus seipsum quærent, gloriamque & commoda propria venantur. Ioannes autem seipso prorsus vacuus est: vtque illi in quærendo & extollendo se laborant: ita Ioannes in perdendo, negando & demittendo, se, totus incumbit.

Instant igitur illi, quis es? Christus es? Elyas es? Propheta es? quisquis sis; modo noster sis, nramq; promoueas sinagogam &c. hoc vnum. quærit caro, vt ad sua desideria magistros habeat; quicumque tandem illi sint sacri, prophani, legitimi, intrusi, Monachi, apostate; loquimini placetia, & audiemus. Hinc scholæ, hinc scctæ, hinc baptisata tot specierum, hinc hæreses omnium seculorum n fuscitate; & tamen omnes audiuntur, feruntur tamen; quia loquuntur placetia, blandiuntur carni &c. Contra stat Ioannes in sua confessione perseuerās & pertinax, quam constantiam miro modo, describit, ornat, inculcat Euāgelista. Primò, Tum ex tempore, Hoc est testimonio Ioannis, quando Miserunt Iudæi &c. quādo scilicet summa illi potestas delata est. Secundò, Tum ex loco frequenti scilicet, & illustri, magno cum testimonio numero, Hæc facta sunt in Bet

tania &c. Tertiò, Tum ex modo, numero scilicet confessionum, quibus in sua veritate immobilis perseuerauit. Et cōfessus est & non negauit. & confessus est &c. Studet autem ac delectatur Euangelista in hac Ioannis cōfessione sic præscribenda, multis de causis. Primò vt fundamentum primariæ veritatis firmū cōstituat, nē pe q̄ solus Christus est mūdi Messias. Secundo, vt sinagogam Iudaicam tot modis eruditam, & admonitam inexcusabilem reddat. Tertiò, vt Ioānis, tanquam idonei & veri testis grauitatem, & constantiā laudet, atque exaggeret pro meritis: Nempe, quod, in re tāti momenti, neque promissis vtunque amplis allici; neque minis vtunque vrgentibus, deterreri potuerit. Instant promissis, se recepturos pro Christo, pro Elyas, pro propheta, quo nihil maius in eo populo optari poterat; ille reijcit omnia. Non sum, non sum, non sum. Non mihi hæc debentur, non accipio, tam gaudet humilitas in sui negatione, Tā sapit hoc verbum non sum: Vt ecōtra superbia gaudet in se asserenda, etiam falso; Putant, inquit Paulus, se aliquid esse, cum nihil sint. Apoc. Nomen habes, q̄ viuas, & mortuus es. Ezeq. O pastor, & Idolū, Gal. 6. A poc. 3. quid tu hic, aut quasi hic; Instāt auctoritate maiorum, quis es? vt respō sum demus ijs qui nos miserunt, quasi dicat. Res hæc taceri nec debet, nec potest: summū tribunal est à quo mittimur, ad ipsum spectat cura animarum, & iudicium religionis. Dic ergo quis es? Ad hoc intrepidus Ioānes copiosius respondet, q̄ forte voluissent. Petunt vnum quis sit: Ipse vero abunde narrat tria. quis ipse sit, quid faciat, quid ipsi facere debeant. De Primo. Ego inquit sum vox, verbum

Bum præcedens. Opus meū non est saluare, sed clamare, & vocare, vox illa apud Esa. præcedens liberatorem populi. Nihil in me obseruetis nisi vocem, & quæ dico: sit Apostolus Thufcus, sit lombardus, hoc ad nos pertinet, quod vox Dei est. De Secūdo. Clamantis in deserto. Munus hoc meum est, clamare, excitare, docere, mouere deserta hæc loca, quando domestica vestra non audiūt; Potens enim est Deus vni seruo de lapidibus his, & stirpibus, & truncis suscitare filios Israēl. De Tertio Dirigitē viam domini. venit utique dominus & opportune quæritis. sed parate viam venienti. date locum: ne sensum vestrum illi opponite, tollite mōtes, eligite valles, complanate, omnia: adest quem quæritis, ne implicetis illi viam, ne semitas torquatis. Ite & quærite sincero animo: non inuoluite, non confundite spiritum & carnem simul, Hoc ego clamo, hoc apud vos contendo: si quid à me exigitis, hoc tantum præstare valeo, parare viam Domino tanquam Domini seruus. Infrant tandem ministerium illud vocis flocci pendentes: ipsi enim satis abundant vocibus, qui bus mundum taxare solent.

Quid ergo baptizas si nō es Christus, neque Elyas, neque Propheta? scimus baptismū futurum, scimus à Deo per Ezechielem promissum, & scimus ad tempora Messie baptismū pertinere, scimus, & eiusmodi sacra ad Prophetas & homines Dei spectare, tanq̄ legitimos ministros, quid ergo ad te de his, si non es Propheta &c. Ad hæc fortissimus noster Ioānes Domini mei hoc vos torquet? baptismum meum miramini? Aqua ita mea vos commouet? Non hic ille Baptismus est, qui ad Messiam per-

tinet, qui & per eius manus à Prophetis promissus est: Illa enim aqua apud Ezechiel. tantæ virtutis, & praxis est, quod emundat animam ab inquinamentis, Aqua hæc mea præparatoria tm̄ est, non remissoria p̄ctorū. Promittit, nō dat iustitiam; Procemiū & præparatio est: Ille ille Dominus est, q̄ baptizat in spiritu sancto; cuius aqua, & significat & p̄tat gratiā. Illius introductio, & quidē debilis, est meus baptismus, Illius ego seruus, & minister idignus soluere illi corrigiā &c. Hebræi, qui baptizāt, hunc ignorāt, nesciūt agnoscere beneficiū Messie, expectant restitutionem murorum Hierusalem, & euanescent in cogitationibus.

Neque vero expectat vt petāt illi. Vbi est? Quis est? &c. Ardet animus testificandi, quare addit: Ne currite huc, illuc; ne tempus, quærendo terite; ne frustra commouemini.

Medius Vestrum stetit, quem vos nescitis. Stetit gloriosus verbo, & operibus. post me venit, & ante me factus est, baptizat & omnes veniunt ad eum. quam intempestiua sollicitudo, iure infelix: Habetis inter vos Christum, vobis promissum, à vobis expectatum, vobis datum: inter vos natum; vobis reuelatum, à cælo, terra, angelis hoībus, demonibus à deo ipso; verbo & operibus cōmendatū Et ecce adhuc nescitis, adhuc aliū quæritis; adhuc circa me, aut circa alios vane discurretis; A fonte ad cisternas dissipatas: à veritate ad fabulas conuertimini. solem habetis, & auroram quæritis &c. Ignorantia ista hebræorum, qua neque Christum, neque patrem nouerūt, olim fuit culpa sine vlla excusatione, nunc culpa est & p̄na. ex sanguine illo qui cecidit super filios eorum qui Christum crucifi-

Ela. 29.

xerunt: Ita olim Ela. erit vobis visio omnium sicut verba libri signati, Miscuit vobis Dominus vinum saporis. Dabitur liber scienti literas d. nō possum: Vt innuat nō tm̄ ex culpa ignoratiē, sed ex Dei Iudicio meligāte est signatus. Vnde aut̄ istis hoībus, alioq̄peritis, & eruditione, & religione præstantibus, in est tanta Christi Ignauia, ne sciētia? Rationē dat, & Ioannes, dicens. Qui missi fuerant erāt ex Pharisæis, Ex illo scilicet hominum genere, qui sic seipsis, & suo Iensu pleni sunt, quōd ne iota vnum christiani spiritus admittunt. Repugnat ē diametro spiritus Christi qui humilitatem, parulitatem, sinceritatem amat, spiritui Pharisæorū, de quo Paulus tu Iudæus cum sis requiescis in lege: & gloriaris in Deo: confidis te esse ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris sunt. Diuites hos Christus dimittit inanes. Sapientibus his non se reuelat, quare in medio ipsorum est, loquitur & operatur Messias, & tamē Domini hi nesciūt eum; esurientes implet bonis; Paruulis se se reuelat. &c. Utinam ò Charissimi Ut nobiscum Christus est, nobisq; tot modis se se declarat: Ita nos dignoscere eum, & eius luce frui sciamus. ne fluctuemus amplius; nec huc illuc vane curramus ne longius, à veritate ad fabulas conuertamur: ne aliū Christum, aut Elyām, aut Prophetā quæramus: Vana enim sunt oīa sine hoc. Pax Dei quæ exuperat omnem sensum, quæ affectiones sensuum mortificat, quæ in solam Dei gloriā & salutem animæ respicit, Inquit Paulus, Custodiat corda vestra, ne dispergantur amplius, stultis, aut vanis affectibus, Et intelligentias vestras, ne vanis conceptibus impleamur: sed vniamur in vera luce

& toti herreamus, ac perlistamus in Christo Iesu Domino nostro. Amen.

IN FESTO S. LUCIÆ
Virginis.

Non magnum aliquid est, verbis laudare bonum, aut damnare malum: scit enim hypocrisis facile vtrunque sine suo incommodo præstare, absque vlla mutatione vitæ: dicit̄ Rom. 2. non furandum & furaris: abominaris idola & sacrilegium facis &c. Non etiam multum est promittere bona, magnamque spem sui excitare in auditoribus. Nos enim singulis annis egregie profitemur &c. Magnum & multū est, declinare reuera à malo & facere bonum: Et illud bonum, non quod sibi præscribit caro, sed quod præcipit Deus. Et facere opportune Dum tempus est. Multos enim habemus & laudatores, & promissores, factores paucos. Alios remoratur diffidentia & pusillanimitas: ex magno peccati sensu: de cuius remissione desperant, Et tamen dicit Christus. Non venit filius hominis perdere, sed saluum facere, quod perierat. Et per Ezech. Quacunque hora ingemuerit peccator nō recordabor amplius iniquitatum eius, &c. Ea exēpla sunt frequentissima, quod nullum vnquā peccatum Dei misericordiam superauit. Alios remoratur vana spes vitæ & præsumptio diuinæ m̄iæ, quæ vult oē saluos fieri, quōd non deerit tempus, quōd sat est semel ingemuisse: quibus dic. Paulus. Noli altum sapere sed timē. quibus August. indulgentiam tibi deus promisit, crastinū diem nemo promisit, quibus hodie Christus in euangelio. vigilate nescitis

Ezech. 11

Rom. 1

ne citis diem neque horam. vigilate. Alios, & plurimos remoratur tepiditas quædam, quæ in pauculis & mediocribus quibusdam bonis delectatur videntur enim sibi facere satis quibus dic. Christus. Decimatis metam, & anetum, & reliquistis quæ grauiora sunt legis. In Apoca. veniam calidus, aut frigidus &c. Et parabola euangelica, tam infelices narrat lampades illas extinctas quibus fatuæ confidebant quod clausa ianua, velut ineptæ excluduntur. Summa itaque parabola est, tria capita continens. Primum ut bonum fiat. Secundum ut tale fiat quod placere possit sponso. Tertium ut fiat tempore opportuno, priusquam clausa sit ianua. Habet parabola personas tres principales de quibus tractat. Est sponsus qui venit ad nuptias. Est numerus virginum, sapientum, quæ feliciter occurrunt. Est numerus virginum fatuarum, quæ tempus vane conterunt. Finis est talis. Sponsus celebrat nuptias. Sapientes admittuntur, fatuæ excluduntur.

Sponsus est Christus, Agnus ille innocens qui facit nuptias in Apoc. de quo Ioannes. qui habet sponsam sponsus est. Sponsa est ecclesia quam acquisiuit sanguine suo, & ex meretrice (vt Augustinus) virginem fecit, venustam, non habentem maculam & rugam, Cui bona sua omnia communia fecit. Et cuius etiam infirmitates, quasi dotem in se suscepit, quæ sunt sponsi, sponsæ sunt, & econtra. Celebratæ sunt nuptiæ & institutæ in incarnatione verbi. Consummatæ in passione, In die iudicij promulgabunt. Interim moram facit sponsus: & sponsa suspirat d. Adueniat regnum tuum. Virgines mixtæ sunt ecclesie corpus, in quo apud Salom. Lilia sunt inter spi-

nas, Rete in quo ex omni genere piscium. Ager in quo zizania commixta tritico. Fatuæ cum sapientibus sic aggregatæ: vt difficile sit discernere, nam errante sic Iudicio humano decipiente hypocrisi, sæpe quæ sunt stultiores, pro sapientioribus habentur et econtra, sed dies dñi reuelabit abscondita: Interim facile fallimur ex simili. omnes sunt virgines christiani omnes baptizati, sacramentis initiati, militant omnes sub vexillo Christi. Omnes exeunt & occurrunt sponso, verbis fauent, Vitæ imbecillitatem & vanitatem fatentur. Omnes lampades habent: Nemo est qui bonum aliquid familiare non habeat, orationes, elemosynas. &c. At differunt etiam in multis. Sapientes occurrunt sponso læto animo & ardenti dolentes quod tardat: Eheu quia incolatus meus prolongatus est &c. expectantes beatam spem & aduentum magni Dei, Hi qui diligunt aduentum eius. Fatuæ vero tristi animo, inuitæ à natura, à religione, à debito, ab honore coguntur, vt aliquid boni faciât: nollēt vnquam mori, & inuenire sponsum, quādo nō nisi per mortem occurratur illi. Sapientes habent lampades instructas oleo, & ardentes, ita vt quavis hora paratæ sint sponsum excipere. bona conscientia nihil magis optat, quā vniri sponso; quā ex hac vita vbi assidue maculatur, in aliam transmitti, vbi semper cum domino erit. Fatuæ lampades mortuas habent; opera mortua, vanas spes, quibus cum opus fuerit rationem reddere, destituentur. Quod igitur virgines occurrunt sponso, cursum indicat humanæ vitæ, quo omnes dilabimur quasi aquæ super terram; atque ita ad faciem Domini ferimur: quo ibo à spiritu tuo? quo à facie tua fugiam? quo

Psal. 119.
Instit. 2.

Matt. 23.

Apoc. 3.
Ioh. 25.

Ioan. 3.
Eph. 5.

quo te proripis Fatue? quo ibis tandem nisi ad sponsum? à Deo placato, ad iratum? vultum sponsi effugere nō potes. Quod lampades omnes habent, Cōe hoc viuendi, & operandi genus in ecclesia christiana significat: omnes audiunt missam, omnes quandoque abstinent à carnibus: omnes eūt ad processiones, omnes aliquas dant elemo synas: loqui mur enim de regno Dei, i. de credentibus, & baptizatis: Opera ista ex suo genere sunt bona: sunt lampades aptæ ad honorandū sponsum; si de bitis ornentur circumstantijs. Oleum quo lampades nutriuntur est pietas animi interior, fides, charitas, religio: ex his opem, vitam, & lucem habēt coram Deo, & hominibus: alioqui mortua & inania. i. sine merito sunt. Tales lāpades habēt fatuē, solis externis hærcentes, & confidentes; quasi sponsum vmbri & folijs pasci possit. Et habent suos etiam laudatores, & consultores, qui fatuas in cariditate malis cōsilijs, & exēplis detinent, ne ad meliora transeant; quorum eum sic tempus vane terūt. Erūt qui beatificant populum istū seducen-
tes; & qui beatificantur præcipitati. obseruato finem rei. Dies domini declarabit.

Moram autē faciente sponso. Non est inutilis hæc mora. Moratur. n. spon-
sus de multis causis, primo vt in hac mora, & patientia lucretur, nolens
i. Pet. vlt. inquit Petrus, perire aliquos, ideo
R. m. 2. moram hanc vocat Paulus diuitias bonitatis, & longanimitatis. Sustinet, ergo sic fatuas, & vasa iræ in patientia vt emendantur, si quis emundauerit se, erit vas in honorē. Secundò vt iniquitas mundi priusq̃ puniatur suam plenitudinem: ita dicit. Nondū impletæ sunt iniquitates Amorrhæo-

rum. Tertio, vt interim etiam au-
geatur merita piorum, & virtutes ser-
uorum exerceantur in gloriam suam
& exemplum aliorum. vt de Thobia
& dicitur. Mora hac abutuntur fatui. di-
cit Moram facit Dominus meus, & scandalis omnia replent. d. non fiet
nō ita erit, non veniet &c. Contra
sapientes fatagunt, ne tempus con-
terant, sed reponant, ne imparatas
offendat sponsum.

Interim dormitauerunt omnes, & dormierunt: vere omnes mors vnā
fatigat, omnes claudunt oculos, omnes suos habēt cōsolatores, quan-
tum ad ea, quæ foris sunt æqua oīum
est cōditio. Intus autē lōge melior est
semnus sapientum: nam istæ moriun-
tur in Domino & in eo quiescunt;
quare, & preciosa, & beata mors dici-
tur: Occurrunt mortī; mortem læ-
te accipiunt; In morte quiescūt a pec-
catis, & à laboribus, sicq; dulci som-
no sponsum expectant. Fatuē vero ni-
hil minus. Et tñ istæ quoque quibus
sola memoria mortis; tamen amara
fuerat; quæ immortalem in culpa
sibi pollicebantur, Et istæ tamen dor-
mierūt, atque infelicitē. Dies dō-
mini declarabit.

Media nocte clamor factus est.
Hæc secunda pars parabolæ est, quæ
omnia discernit, quæ & aliud secu-
lum immutabile statuit. Adest spon-
sus, manifestatur Christus vita no-
stra sicut fulgur ab oriente &c. Me-
dia nocte. i. cum non speratur, quasi
fur in nocte: Ecce clamor. Olim in
silētio venit; Nunc manifeste veniet,
& non silebit. in sonitu tubæ, & voce
Archangeli. Ecce sponsum, surgite
mortui, venite ad iudicium, Ad vo-
cem excitantur omnes. prudentes
sumunt lampades instructas, & or-
nant ex humilitate, hæc. n. vere oīa
opera

Matth.

i. Thel

opera ornat: hæc gratiam dat: hæc dat securitatem: spernere humilitatem, non potest sponsus, Magister, & forma humiliu: ex hac illa responsio. Domine quando te vidimus esurientem & paupum? Humilitas enim obscurat opera coram factore. Et illustrat coram oculo sponsi qui dicit. Ego scio, ego vidi, ego exper rus sum: quod vni ex his fecistis mihi fecistis. Hæc igitur recipit sponsus, secumque admittit ad nuptias, & cõsortes regni facit, Et clausa est ianua quæ firmitatem illam, & perenitatem significat, qua Deus in bono seruos suos in celo sic firmat, & immobiles reddit, vt exire amplius ad culpam, aut pœnam vllam non possint; Ita semen eorum in seculum & vsque in seculum dirigitur.

Fatua verò sic excitatæ, cum re sono geri intelligentiã, & ipse sapere, sed sero, incipiunt: Respiciunt lâpades, ex pedit opera facta: Et ecce iudicant inania, & mox extinguenda. Currunt ergo huc & illuc, angit, cõscia, periculũ imminet: sese prudẽtibz cõmẽdãt. Date nobis de oleo vestro. Iuuate nos, orate pro nobis &c. sed onus suũ hic qsq; portat: hic suã quisq; exhibet lampadẽ, suos olim habuerunt laudatores, vedẽtes oleũ vanum, & in operibus inutilibus detinentes: Nunc omnibus destituuntur. Ne forte sufficiat nobis, & vobis. Nihil in eo Iudicio alicui superest, Nos, August. tantum olei, aut iustitiæ nõ habemus, quod possit nobis & vobis sufficere. Non parum fuerit si nobis sufficiat, hic enim in seuerissimo iudicio ponimur, vbi & de omni verbo ocioso ratio reddenda est, vbi stellæ non sunt mundæ. Vbi quis potest dicere se castum habere cor? vbi post bona omnia præstita, Serui inu tiles sumus. Ite ad ven-

dẽtes. Ite ite nũc ad laudatores. & vt Augustin. iustificatores vestros, qui vt suo consulere vetrici consolabantur uos super peccatis, & ex mortalibus venialia faciebãt, &c. Ita huc illuc currunt; anguntur: vellent bona omnia facere. Chrysostomus, in articulo mortis, vocant notarios, Instituunt legata: omnia in puncto volunt bona facere: & quando amplius hoc mundo frui non possunt, conantur aliud seculum bene aptare. vtinam bono animo, utinam ex amore, & non ex timore: utinam in tẽpore opportuno. Interim enim clausa est ianua: Et redeuntibus ac instantibus fatuis. Domine Domine aperi nobis. Ieiunauimus, & fleuimus coram te &c. Respondet sponsus. Nescio uos. Alibi, ego nunquam noui uos. Ita mortuas illas lampades abominatur Christus, quod ne quidem respicit, quare, & fatuas a suis omnino nuptijs excludit; quod opportune non uenerunt. Nunc tempus Iudicij est, præterijt quod fuerat misericordiæ. Non possunt (inquit D. Augustinus) confundit ista tempora. Sic ergo remanet sponsus in gloria sua, qua & lapientes fruuntur, exclusis fatuis, præsumptibus. Ergo operandum est opera uiua iuxta domini uoluntatẽ: & operandum in tempore, quia nescimus diem neque horam. Amen.

DOMINICA QUARTA
Aduentus.

Entit paupercula hæc uita nostra, nisi prorsus extincta est, prorsusque, alienata a deo, & a seipsa, ut neque mala sua discer-

nat, neque bonorum spes curet: sentit

tit se totam diuulsam & confractam in utroque foro: in temporali quod spectat ad regimen mundi, honoris, facultatem, & fortunarum: spiritua-
 li quod spectat ad regimen animarum, ad cultum Dei, ad studium virtutis: nihil est in se roboris, nil vere nobile, nil bene constitutum. In hac confractio-
 ne, multa sibi blandiri, & regimen, & honorem & consolationem polliceri. In rei autem veritate non praestatur: nihil in toto mundo esse quod vere consoletur; pascere oculos, implere aures, fouere carnem possunt, spiritum pascere, aut consolari non possunt. In hoc ergo apparenti solatio rerum mundanarum adhuc spiritus quaerit consolatorem: cumque intelligat, vnum Dei spiritum hoc praestare posse per Iesum Christum, verum mundi pacificatorem, ad eum se vertit, hinc frequentia illa suspiria, hinc voces quotidianae sacerdotum nostrorum, qui omnes vnum hunc sollicitant consolatorem. d. *Rorate caeli de super &c. Excitare potentiam tuam & veni. &c. o sapientia, o Rex gentium & consolator earum &c. o oriens, o Adonai. veni ad saluandum nos &c.* In simili confractio-
 ne, & confusione, durissimam vitam agebat infelix Iudaea, sic in utroque foro male tractabatur. Anno 15. Imperij Tiberij Caesaris, ut narrat nobis Lucas Euangelista pulchra ista & significati sua chronologia. Forus temporalis ita diuulsus erat, quod Iudaea quatuor tyrannis ceu scorpionibus cedebatur, Pilato, Herode, Philippo, Lisania. Dic tu qua charitate populorum fortunas fugebant &c. In foro spirituali sedebant, regebant, quin potius sedebant, & damnabant animas pontifices duo Annas & Caphas, duo illi Hipocritae, sanguinarii, qui primi

damnarunt ceu mortis reu filium Dei In tali statu erat Iudaea, sola spe saluatoris, & Redemptoris, quem instare ex scripturis intelligebat, in tot malis dista: Et interim clamabat, suspirabat. *Mitte Dne quem missurus es &c.* Tandem aduenit plenitudo temporis, quae felix reddidit imperium Octauiani, cuius anno 42. natus est Dei filius ex virgine. Anno autem aetatis eius xxx. qui fuit annus xv. Tiberij, felix eius imperium reddidit eiudem reuelatio, & apparitio, cuius mysterium proprie meditatur, & reueretur in hac Dominica sancta Mater ecclesia. itaque de eo tria potissimum capita ex euangelio Lucae contemplatur. Primum est: A quo sit Dei filius reuelatus Secundum est: quomodo, quibus vocibus, & factis reuelatus. Tertium est, quo fructu, quae mundi utilitate sit reuelatus.

De Primo. Reuelari, & dignis testibus praedicari oportuit Dei filium: tamen quia sic honorabatur, ac digne a mundo suscipiebatur, ut tantum hospitae suscipi decebat, ob hoc etiam tot annorum millibus fuit expectatus, inuocatus, maturatus in lege, promissus in prophetis, figuris expressus tantum ut in eius aduentus honoraretur. Ultima pompa fuit quae hodie exprimit euangelista. Praedictio. I. Ioannis circa regiones Iordanis. Atque eo nobilior est: quod non est humana, aut voluntaria, sed diuina legatio. Factum est verbum Domini super Ioannem. De qua re Io. Euangelista. d. fuit homo missus a Deo &c. Et quidem sic missus est. ut Dei filium honoraret, quasi Aurora solem, vox verbum. Tum quia sic fieri necesse erat: cum enim Dei filius aduenisset in humilitate, sub formis crucis: quasi Deus absconditus: sub modis longe ab humanis

manis distatibus, & cognosci debuit, quādo cognoscentibus tantum, & in eum credentibus profuturus erat, eguit reuelatore. Sub illis autem formis humilibus venit, quia sic Diuinæ gloriæ & humanæ saluti multis de causis expediens fuit. Primò vt sic in sua humilitate, Superbiam & elationem primi parētis nostri purgaret & expiaret. Secundò vt sic sub cruce sua & paupertate dignitatē & thesaurum regni coeli preciosum celaret: modisque sibi proprijs promoueret. Tertiò, vt sic Diabolo hosti suo & nostro secretum suæ Deitatis celaret: saltem in dubio poneret. Quartò, vt in hac paruulitate, esurientes impletet bonis, pauperesque ad se bono animo quasi ad similem currētes bearet. Nisi Gigas, inquit Bernardus, Ille sedisset in terra, populus ad eum non conuenisset. Quintò, vt sic exēplo suo paupertatē, & humilitatem doceret quasi salutis vias expeditissimas. q̄ & sua probatione sacraret: vt in Dei regno status pauperum, & humilium non modo honorificus, sed & perfectus, & beatus esset. Venit igitur pauper, & humilis, Dei tamen filius, & mundi saluator, q̄ quare oportuit vt ad eum suscipiendum, mundus admoneretur; non in eius humilitate falleretur. Ad tantum munus destinatus est Ioānes Zachariæ filius: & ipse pauperem, & humilem vitam professus. Nō enim maior est seruus Domino suo. De Secundo, quibus verbis, & factis demonstrauit. De verbis testatur Lucas, q̄ Prædicabat, ita verbū verbo reuelari oportuit. De factis etiam nō, quòd prædicabat Baptismum poenitentiae, constat enim quòd vtrunque scilicet, Baptismum & poenitentiam, nō minus factō quam verbo expressit, nam & manu pro-

F. Franc. Viced.

pria baptizauit, atque Inter alios ipsum Dei filium: & totam vitam duxit in poenitentia. Magno autem artificio describit Lucas rem hanc his verbis. Primo quòd Prædicabat, agit rem verbo, vt vox illa de qua Esaias dicit. Vox clamantis in deserto, clamat vndique circa omnem regionem Iordanis, vt nullus Iudæorum non sentiat. Secundo, quòd prædicabat baptismum. stat enim baptismus pro nobiliore, scilicet pro eo, qui datur in remissionem peccatorum, hunc dare nō potuit Ioānes, sed prædicare & annuntiare tantum. Tertiò, quòd prædicabat baptismum poenitentiae. cum adultis enim rem agebat: huius modi autem sine poenitentia malæ actæ vitæ non admittuntur. Sola impoenitentia excludit à regno Dei, cætera peccata tardare possunt: sola impoenitentia tollit spem. quare & à Poenitentia coepit Christus. Et incipere Apostolos iussit. Quarto quòd prædicabat poenitentiam in remissionem peccatorum: alioqui infelix est vt damnatorum; qui & ipsi poenitentiam agunt, sed rabiosam, quia sine spe remissionis remissio aperit regnum Dei sine hac nihil fit: oēs. n. inuenit sub peccato. Quinto quòd prædicabat ex Esaiā modum, seu modos quibus impetrari potest remissio, & sunt omnes certæ species poenitentiae virtutis, quā infalib. liter sequit remissio peccatorū: Modi sunt quatuor, quasi si capita poenitentiae principalia. De primò. Quòd, Omnis humiliabitur. vt enim prima radix culpæ est superbia, turris illa Nembroth quæ ædificat, & extollit amorem proprium vsque ad contemptū Dei. Ita prima radix remissionis & iustitiæ est humilitas & demissio montium. Montes sunt spiritus præsumentes. De dono quod

D habes

habes, ac si non acceperis, De dono quod nō habes ac si habeas. Aliquid esse, cum nihi sis. De cōtemptu patrum quasi tu omnibus maior sis. De cōtēptu legū & maiorū; quasi liceat pro voluntate viuere: Hi omnes colles, & montes Gelboę sunt deponendi. De secundo; quod omnis vallis exaltabitur. Magna & profunda vallis est desolatio, deiectio animi: quæ nullam scit sperare misericordiam, Vallis est turpis vita, sine cultu, sine honore, sine lumine solis, plena luto; Vallis profunda est ocium, semen malorū omnium, & tenebras & fomnos amans. fugiens hominum, & consortia & iudicia, quicquid statuit & consulit mūdus vallis est, indignū est, cōcupiscētia carnis, cōcupiscētia oculorum, superbia vite &c. hæ oēs valles extollēdæ, in spem Diuinæ gratiæ: In normam virtutis; in gustum honoris; In oculos, & ante ora Dei & hominum. De Tertio. Quod erūt praua in directa: Praua, & tortuosa sunt quia omnia circa fidem, monstra hæreticorum, articuli, institutiones, præcepta, consilia omnia, perfidia; Reducenda omnia ad verbum Dei, ad interpretationes sanctorum patrum ad regulas sanctæ catholice ecclesiæ. Praua etiam sunt opera carnis, & satanæ consilia: reducenda omnia ad obedientiam legis Diuinæ, canonum ecclesiasticorū & Patrū spiritualium, qui animarum nostrarum legitimi sunt pastores, & curatores. De Quarto. quod erūt aspera in vias planas. Aspera carni sunt cōsilia oīa spūs, amor inimicorū, remissio iniuriarū, restitutio rei alienæ, variētia, penitentia &c. Hæc omnia in regno Dei sunt complanāda, & tanquam dulcia complectenda: complanat autem, & dulcia facit. Primo exem-

plum Christi: d. Discite à me Mitis sum. &c. Secundo. gratia Dei, quæ adiuuat infirmitatem. Tertio. Spes præmiorum: beati estis cum maledixerint vobis &c. Quarto, vltus & habitus bñ agēdi, cū facilitate, & delectatione oīa facit. His oībus expeditis, quæ omnia verbo declarat Ioann. dicit Pœnitentiam agite. hoc est in summa colles humiliare: valles exaltare: praua dirigere, & aspera complanare: quid tum; De tertio dicit. videbit omnis caro salutare Dei. Hic fructus est pœnitentiæ predicatę, & Saluatoris reuelati. quod Videbit: lucerna Ioannes est, lux vera Christus, quare lumen facit: & splēdet verbo & opere vt videatur. promissus est in lege, & optatus, expectatus, inuocatus iam videtur: quando os nostrum & caro nostra fit. Vidit Abrahā à longe, & gauisus est, viderunt Magi iacentem in feno & adorauerunt. vidit Symeō & mori voluit. Beati oculi qui vident &c. Vidit Stephanus inter saxa, & lapides torrentis dulces illi facti sunt: quod si nos oculis carnis non videremus. Beati qui non viderūt, & crediderunt. Terminus fidei est visio. Omnis caro. verbum hoc duo dicit. Primo. Gñalē quandā infirmitatē humanę naturę quare tota ex culpa caro fuerat, caro ex carne nata: sicq; de carne in carnem propagata, caro autē, & sanguis regnum Dei non possidebunt; Secundo. Generalem carnis scēlicitatē, ex hoc q; Deus fit caro; & ecce omnis caro videbit, quando lux venit per carnem in tenebras, Ita q; si abundauit in carne delictū; in carne superabūdabit gratia. Et videbit excusis tenebris omnis caro.

Salutare Dei. Quid mirū si visio beata & scēlix est? Nā est visio Dei, neq; vltoris vt vidit Cayn: sed salutaris il-

lius inquam qui caro fit, vt carnem saluet, & saluet in semetipso quando assumit ad seipsum. In hunc, vt verum consolatorem respiciunt oculi, & corda nostra, & vnum hunc præstolantur. d. o oriens, o lumen, o Rex gentium & consolator earum. Veni domine, veni, noli tardare: Et quo propius accedit, fortius acclamatur: Prope est iam Dominus, inquit Mater ecclesia, venite adoremus. Mox iam videbimus, & adorabimus dicentes. Benedictus qui venit in nomine domini. Interim sustinem, & obsecramus. veni domine. veni obsecro. veni. Amen: Excita potentiam tuam & veni &c.

IN FESTO D. THOMÆ
Apostoli.

Dominus meus, & Deus meus

Vamprimum Spiritus noster recedit à schola, & sese retrahit à disciplina Christi, vbi omnia sunt salutaria: verba docent, & inflammant, opera instruunt & formant, fides suadet, spes sustinet, charitas exercet, humilitas custodit: prudentia consulit, iustitia regit, fortitudo exequitur, temperantia accommodat. De qua Petrus. Bonum est nos hic esse: vitæ æternæ habes. De qua Paul. Nihil iudicavi mescire nisi Christum. Mihi vivere Christus est. de qua Ioannes vntio docet de omnibus, Pergit infelix quasi ovis errans, nesciens quod vadat, secundum sua carnis desideria huc illuc prouolutus: & ecce illi sese offert magnus inimicus Christi, mundi seductor satan, sub specie Magistri,

& Rabini: multam illi in sua schola promittens instructionem. Eritis scientes bonum, & malum præcepta facilia, mores conspicuos, negotia facilia, Philosophiã sensatan &c. Vbi assentitur homo, statim illi igerit sua principia æterna, vt ait, & infallibilis veritatis, quibus omnia fidei fundamenta euertit, omnemque religionem tollit. Ex nihilo nihil fit: Ergo nulla mundi, aut animarum creatio. A priuatione ad habitum non est regressus, ergo nulla resurrectio, finiti ad infinitum nulla portio, Ergo impossibilis verbi incarnatio: leges inde præbet honoris, quibus omnem tollit humilitate, patientiam vltionis, quibus oēs charitatis regulas polluit. Vilitatis & lucris, quibus oēm iustitiam subuerti, & confundit. Tales discipulos sacri in sua schola satã. Dolet Christus super amisso grege, sequiturque magnis laboribus contendens, vt ad se reuocet, Angelos, homines, dicta, facta, bona, mala immitit, vt ad cor redeant, veritatis lumen apprehendant, atque e satanæ dolis explicentur. Inuenit multos persuasos, probe instructos, & doctos iniquitate, multis rationibus, & argumentis a sua veritate retractos quare cogitur multa patientia rem agere, contendere, disputare ore & manibus causam tutari, vt pertinaces in suam sententiam vel inuitos quodam modo pelliciat, sic tamen vt nunquam cogat: liberos enim non decet nisi liberum de se disponere. Disputat igitur, & sæpe tantam inuenit in schola Satanæ pertinaciam, quod cedere illi quodammodo cogitur, & causam quasi perdere. Vt certe tot labores perdidit cum Chaym, Pharaone, Saule, Iuda, quos nunquam à concepta iniquitate potuit reuocare.

reuocare. Quandoque tamen superat, & ad se flectitur. Vt tandem post annos septem fateatur Nabuchodonosor, & glorificet regem cœli: Manasses in carcer resipiscat: Saulus clamet prostratus. Quid me vis facere; Samaritana dicat. Domine da mihi hanc aquam. Illustrissimū exemplū omnium horum est quod hodie narrat nobis Euāgelista de reuocatione Thomæ Apostoli: cōtinet enim Primo hominis huius recessum à schola Christi, ita ut vltimū redeat. Secūdò omniū. Duram persuasionem super Christo resuscitato, vt sine infinitis experimentis credere nolit, quod iam cæteri omnes credunt, Tertio. magnam, insuperabilemque Christi charitatem & patientiam in hoc suo perfido & pertinace restituendo. Quarto. illustrem Christi victoriam in huius pertinacis expugnatione, quando ad vnicū tactum exclamat. Dominus meus & Deus meus. Ex quibus oībus in Christi schola, contra omnia Philosophiæ experimenta format Christus cōclusionē æternæ veritatis d. Beati qui non viderunt, & crediderunt. longe enim firmiter & certius est fidei lumen, quod infallibili hæret: quam oculorum quibus multipliciter imponi potest. Nunc singulas historiæ particulas expendamus:

Ioan. 11.

De Primo, id est de recessu discipuli charissimi, olim omnium audacissimi, qui cæteris formidantibus accessum in Iudæam ausus est dicere. & moriamur cum eo. Et ecce cum opus fuit Christum ad mortem crucis vere comitari, non modo non est secutus, sed tam lōge remotus, quod suscitato à mortuis Magistro, iamque per Angelos Mulieribus, & discipulis ita reuelato, quod in eius scholam iterū sunt omnes regressi,

& in eius nomine congregati: et tamē Thomas vnus è XII. non erat cum eis. In quibus verbis tria possumus obseruare. Primo nomen, et cognomen, q̄ d̄r Didimus, vt melius specificet personā discipuli aberrantis, Didimus. i. gemelli: gemelli sumus omnes quotquot Christi sumus, nati in vno partu, inserti in bonam oliuam, Paul. in ecclesia primogenitorum quod dicitur Thomas et hic quisque nostrum ad suum nomen redeat, num in hoc cathalogo transfugarum à Christo Magistro conscribi possit: Secūdò gradum Discipuli, quod erat vnus è duodecim illis primarijs Christi Discipulis quos à principio verbis, & factis cōtinuo docuit ad mūdi piscationē elegit &c. q̄s iā sibi non timeat; quis viribus suis cōfidat, quando isti tam turpiter cadunt? Apostoli fugiunt à Christo, ego in cœlix non timebo, qui vix attigi limina? Tertio, damnum discipuli, quia non erat cum cæteris Non enim vidit dominum, v̄ intelligamus pericula singularitatis, Tutum est cum Apostolis stare. nam cum his certē & sine periculo !cernitur Christi veritas. Qui ab his, & horū regulis se sequit, facile decipi potest, si dixerint, ecce illic est Christus, nolite credere, non habitat in penetralibus aut desertis, sed ī ecclesia catholica. Quis hic satis conijcere, aut imaginari possit, quæ fidei scandala, quas mentis turbulentias, quos animi impetus, instante satana vt à Christo conuelleret, passus sit pauper hic & vagus discipulus, tribus hisce diebus, dum absuit à Christi schola? quid de Magistro sentit; quid de præteritis statuit; quid de futuris deliberauit? sed suum nobis aperiet cor. Audiamus,

De Secundo. Hæc historiæ pars
trcs

tres habet particulas omnes notabiles. Primo: quod Thom. tametiam omnium postremus, redit tamen ad ceteros discipulos, indicium modicæ adhuc memoriæ, & paruulæ cuiusdam religionis, & deuotionis erga scholam Christi. quod post tot rerû turbines ad eam redit, non sine periculo. Hoc vero illud est, quod in omnibus peccatoribus velim, vt quâdo à Christo per culpam mortalem huc illuc feruntur, in hanc, & illam infirmitatem cadunt: non tamen à Christi & ecclesiæ memoria prorsus cadât: non relinquunt solitas deuotiones; nō fugiant conciones, non dimittant sacramenta: hoc enim est velle omnino damnari, quando infirmitas fugit remedia: Maneant hæc firma, vt ere his: & horum memoria ac frequentia, quâdoque te restituet. Si offers munus ad altare, & recordaris, &c. relinque ibi munus, ne mutes sententiam, ne fugias à sacrificio. Vade reconciliari fratri, & veniens offer &c. Redit igitur Th. ad Apostolos, & ecce reditus hic ipsum recuperat. Secunda. quod redeunti occurrunt omnes iam congregati, sic. n. decet firmiores læto visu occurrere debilioribus, & suas illis narrare consolationes, vt isti omnes mira alacritate dicant. Vidimus Dominum, vox lætissima, quæ verbis exprimi nequit præ eius Iucunditate, quid enim fœlicius? Visio Domini in terris lætos, & iucundos, facit. In cœlis beatos & gloriosos. Vidi Dominum inquit Iacob, & salua facta est anima mea, quâ multa hac vna voce concludunt Apostoli? Vidimus Dominum. Iam læti. Iam tuti. Iam salui sumus. Valeant iam Satane doli, & experimenta carnis. Valeant Iudæorum minæ. Vidimus dominum. quicquid tãdem sequatur boni, aut mali; ferenda omnia bono ani-

mo; quia vidimus Dominum. Tertia, quod fratrum læticias sic excipit iste, in suo sensu à satana sic firmatus, & p. suus. Nisi videro in manibus eius &c. Quantum distat hic à sensu fidei: quâ longè aberrauit à regulis scholæ Christi, quâdo, & videre & manu tangere vult obiecta fidei: quæ nullum debet meritum, vbi humana ratio præbet experimentum. quàm sapiens & prudēs hic est in schola carnis, & mundi, quæ omnia iuxta oculorum iudicium, & sensuum gustum formare solet, fundamenta huius sunt, omnis cognitio ortum habet à sensu, Nihil in intellectu est, quin prius in sensu, omnis doctrina, & omnis disciplina ex præexistenti sit cognitione sensus, non decipit circa proprium obiectum. quàm vero stultus, & imprudens in schola Christi, & veritatis, quæ nō modo oculos & sensus, sed & intellectum & voluntatem captiuat in obsequium veritatis; Sed stultum suum, & imprudētem adhuc amat Christus, cōpatitur infirmitati; quâdo ad scholam redit, hoc illi satis est; despiciere nequit: vult omnino recuperare.

De Tertiò. Hæc historię pars, quinque habet particulas omnes notabiles. Prima, explicat tempus, quod Post dies octo. Ita suum habet Christus tempus probationis, quo suorum hominum cōceptus pbat: quo liberum illis facit de se aliquid statuē di. Secunda explicat modum ingressus: quod venit ad eos. Ianuis clausis, non quod verum corpus non habeat, non quod phantasma sit; sed quod corpus habet gloriosum & immortale; quo ingressu incipit iã discipulum suum in sui admirationē trahere. Tertia, explicat locum & situm. distet in medio eorū. Sic prorsus decet mediatorem in medio stare, vt

Deus in celo stat ab æterno in medio
 deitatis inter patrē, & spūm sanctum.
 Vt Christus in terra stat in medio ec-
 clesiæ: vt sacerdos stat inter Deum, &
 hominem, Vt victima stetit in cruce
 in medio peccatorum. Vt Magister
 stat in medio discipulorum. Vt cor
 viuificās in medio cordis sui. Quarta
 explicat cor, & aperit viscera Christi
 erga ecclesiam suam dum dicit. Pax
 Vobis. Tam propria est Christo pax.
 quod vere dicit Paulus Pacem Dei
 esse, Deum pacis esse, Deum pacem
 esse, Ipse est pax nostra, Cum pace
 nascitur, In pace viuit, cum pace
 moritur, cum pace redit, vbi pax,
 ibi Christus. Pacem docet, pacem
 dat, pacem emit, pacem adfert di-
 scipulis, pacem per discipulos, di-
 stribuit. Proprium Christi symbo-
 lum est pax: non carnis, sed spiritus.
 Quinta explicat & aperit cor Christi
 erga durum, & pertinacem Thomā
 dum ad eum se uertit dicens. In-
 fer digitum tuum huc &c. vide, tan-
 ge, tracta, penetra carnem, ossa, pe-
 ctus, latus, cor, tantum vt credas. vt
 tuam istam philosophiam confun-
 das. Hoc autem facto Christus tria
 docet nos mysteria. Primū. quod
 absens corpore per octo illos dies,
 non tamen remotus spiritu fuerat,
 cuius omnia Thomæ sui verba presen-
 serit; quod scilicet dixerat de visu &
 tactu domini sui. Ego sum, Ego vi-
 di. Secundum, quod cor illud suum
 fert ita erga nos perpetuo affectum,
 vt omnia facere, omnia fieri, om-
 nia pati velit, tantum, vt nos iu-
 uet. Tertium, quod adhuc im-
 mortalitas habet, & seruat in suo vero
 corpore glorioso, vera vulnerū vesti-
 gia: quæ maxime illi, & nobis ser-
 uiunt. Illi ad asserendam veram iden-
 titatem corporis sui, Patrī, & obe-

diēntiam animi sui. Ad commen-
 dandam, fidelibus suis charitatem
 suam. Ad confundendam transfixo-
 rum suorum feritatem. Ad trium-
 phum victoriæ suæ, qua morte sua
 mortem deuicit. Ad constituen-
 dum symbolum crucifixis suis, vt sui
 sint similes. Nobis, Ad placandam
 nobis ea vulnerum ostentatione, pa-
 trem, Ad fidem nostram adifican-
 dam. Ad spem erigendā: Ad charita-
 tem erga ipsum excitandam, Ad pa-
 tientiam in aduersis confortandam;
 Ad contēplationē & gustū passionis
 suæ nobis ingerendū, Ista igitur obla-
 tione, & inculcatione, & gustu meri-
 to eruditus, & excitatus Thomas, ad
 cor redit, aperit oculos, fidē istaurat.

De Quarto. Explicat historia vehe-
 mentem motum, immo motuum,
 & affectuum cumulum quos ē corde
 suo Thom. vno verbo excutit. d. Do-
 minus meus, & Deus meus, quæ lin-
 gua hic exprimere queat, quid in se
 sentiat conclusus & victus Thomas?
 Timorē spē, ruborē, gaudium oīa vr-
 gent, sed coram Christo superat gau-
 diū, quo totū cor dilatat, atq; ita cla-
 mat in toto sensu, & gustu. d. Dñs
 meus. Et Deus meus. Plura hic essent
 agenda, culpa & tarditas excusanda.
 petenda venia: pax obsecranda: sed
 omnia supplet confessio Domini &
 Dei sui, Vna hæc continet omnia,
 Vna hæc sufficit, ob vnum hanc venit
 Christus non vt culpet. non vt arguat
 non vt cōfundat sed vt Instruat; &
 recuperet discipulum suum. Ita olim
 Martha ad multa, quæ de se dixerat
 Christus petente illo. Credis hoc;
 &c. Ego credidi, quia tu es Chri-
 stus &c. hoc continet omnia; Ita ex
 transfuga fit confessor: ex philo-
 sopho fit summus Theologus Tho-
 mas noster. quicquid de potentia,
 quicquid

Ep. 2.

Mysterium
 intelligen-
 tia.

Mysterium
 beniuolen-
 tia.
 Patientia.

quicquid de bonitate Christi dici potest duobus verbis complectitur. quod Dominus est, cui omnis seruitus debetur, quod Deus est, cui omnis latria & suprema religio Domini est Iubere. Dei est beare; Utinam & cordi nostro adhaereat Confessio ista; ut supra oem tactum visum, & sensum agnoscamus Dñm, & Deum nostrum: sicque ubique; eum eiusque imaginem in tuemur, his verbis contemplemur: & adoremus, in cruce in eucharistia, cōtinuum sit verbum in ore & corde nostro. Dominus meus, & Deus meus: Ita assuescamus in vita, ut cum veniet extremum vitæ: paucae illæ reliquæ spiritus in Imaginem crucifixi respicientes, imo in ipsum Christum tibi cum Angelis occurrentem, ubi veniet adiudicandum, ubi uocabit te ad dexteram suam, & regnum patris, ubi cum eo comparebis in caelo coram Deo patre, ubi in æterna secula debebis laudare Dei maiestatem. Quod verbum aptius, quam unum hoc ut semper dicas. Dominus meus, & Deus meus; Amen.

Roma 1568.

IN EO DEM FESTO
D. Thomæ Apostoli.

De lapsu Sanctorum.

Mundum videtur quam pluribus contemplatiuis, quod tantam licentiam dat Deus hostibus suis Demonibus, & hominibus, ut omnia sic subuertant, quasi mundus vere sit satanæ regnum, & vere dixerit. Hæc omnia mea sunt. Corruptum mores, turbant pacem, inquietant re-

gna, replent omnia vanitatibus, immunditijs luxu &c. Peius est, quod turbant fidem, quod in sacrario, in ipsa religione, & cultu præuaricantur, ita ut magna mundi pars iam nesciat quid credere debeat. tollunt leges, cerimonias, soluunt vota, sacramenta &c. Amplius dolendum, & certe, magnum est argumentum diabolice iniquitatis, quod in his non modo carnales & seculares impetant: sed & ex ijs qui arecam seruitutem, & amicitiam Christi. i. viam perfectionis profitentur, Religiosi, cænobites, episcopi, sic sic stellæ de caelo cadunt: sic sol eclypsatur; sic sal infatuatur: Turbant hæc merito; pene, inquit *Psalm. 72.* Ille commoti sunt pedes mei. Et Paulus. *1. Cor. 11.* quis infirmatur, & ego non infirmor? quis scandalizatur, & ego non vror? Habent tamen spirituales, qui mundi sunt iudices, unde etiã in his fracturis, & lapsibus confortentur: vel saltem non confundentur, quod si foris, non tamen intus, si coram hominibus, non tamen coram Deo. Plura enim sunt quæ consolantur. Primum quod infortunium hoc Dei non est res noua, sic enim semper ab origine mundi mixta sunt mala bonis, quin sæpe mala superant bona. In domo Adam, Cayn, In domo Noe, Cham; In domo Abrahæ, Ismael: Isaac, Esau: Davidis Absalon. Christi Iudas proditor, Petrus negator, cæteri omnes transfugæ: nec tam corpore quam animo desertores: Omnes scandalum passi, & carnis, & spiritus. Patientem dereliquerunt: suscitatum vix credere voluerunt, testantibus mulieribus, demonstrantibus Angelis. Tandem læti dicunt omnes Vidimus Dominum. Et tamen adhuc vnus Thomæ pertinax est, quis non miscretur laborum,

ru, & patientia Christi? Non ergo bona res est, malorum mixtura, & sanctorum caducitas. Secundum quod consolatur est, quod haec casu non veniunt, sed prudentissimo consilio a Dei providentia permittuntur, scit ille omnia ut patet de duritia Pharaonis, quam praedixit, Et tamen tolerat, non sine magna ratione, & quidem optima. Nisi, Inquit magnus pater Augustinus nisi & posset & sciret, & vellet ex quocumque malo, bonum elicere, non permetteret. Hactenus ex omnibus eduxit bona, credendum est idem de futuris. Necessesse inquit, ut veniant scandala, & Paulus oportet haereticus esse. Audite iam cur ita oporteat:

Matt. 18.
1. Cor. 11.

In primis ex hoc Sanctorum lapsu acquirit sibi Deus honorem, & gloriam, quam solam ex tota mundi mole requirit. Nam vel castigat, vel corrigit mala. Si castigat & punit, & glorificatur eius potentia & iustitia, per poenam corrigens culpam. Ita dicit. Glorificabor in Pharaone. volens ostendere divitias gloriae suae, sustinuit vasa irae. Ita chorus ille sanctorum & sanctorum cecinit. cantemus Domino, gloriose: n. magnificatus est &c. Si vero corrigit, & emendat, glorificatur eius sapientia, Si parcit; Misericordia. cuius opus est peccatorum Iustificatio. Benedic anima mea domino &c. Tunc acceptabis sacrificium iustitiae &c. Dirupisti Domine vincula mea: laqueus contritus est, & nos liberati Sacrificabo tibi hostiam laudis. Ita hodie ex Thomae instructione comparat sibi Christus hos titulos quod vocatur Dominus meus, & Deus meus. Acquit deinde peccator ipse ex lapsu suo, dum Dei manu erigitur, magnum bonorum cumulum: ut vere dixerit Paulus. Diligen-

Psal. 102.

Psal. 50.

tibus Deum omnia cooperantur in bonum, & addidit Augusti. terribilem illam sententiam. etiam ipsa peccata. Nam ex peccato resurgit homo. Primo humilior, Ita David. Bonum mihi, quia humiliasti me. Ita Petrus didicit in domo Caiphæ non praesumere: quare interrogatus post lapsum Simo diligis me? qui olim tam alte de se pollicebatur, vide quanta humilitate respondet. Tu scis Dñe, tu omnia nosti, me ipsum melius nosti quã ego met. Et Thomas noster, qui ante, tot quærebat experimenta ad credendum. Nisi videro, tetigero &c. Vide quanta mox humilitate clamat, Dominus meus & Deus meus. Secundò, Cautior ad vitanda mala. Beatus qui semper est pauidus. Augustinus: Audeo dicere, Superbis vile est cadere, Sapient. qui tentatus non est, qualia scit, urget: ideo Paulus qui putas te stare vide ne cadas, Et Ioannes tene quod habes. In tempore honorum, memor esto malorum. Tertio: dulcior erga fratres cadentes, ob hoc: promissum est, ut Petrus futurus ecclesiae vertex, & pastor omnium, caderet, ut pasceret in spiritu lenitatis, memor suae infirmitatis, alieni compateretur. laui, inquit Christus in coena, pedes vestros ego Dominus & Magister, sic decet vos alter alterius lavare pedes. Quarto, ferventior, videt enim se multum temporis congruuisse, videt socios praecurrisse ut ergo redimat tempus, sollicitat cursum. Ita prodigum ille recuperatus, omnia vult facere & fieri in domo patris. Fac me sicut unum ex mercenarijs. omnia feram tantum ut tecum sim: quis exprimat hodie fervorem Thomae coram agnito domino? quanto cum spiritu agnoscit & fatetur dominum, seseque obligat servum Adorat

Psal. 111.

Ioan. 11.

Ecl. 11.

1. Cor. 11.

Ioan. 11.

Adorat Deum tota latria cordis ut &c. Anima mea liquefacta est ut dilectus locutus est. Tot commoda lucratur peccator ex lapsu, à quo per Dei gratiam subleuatur.

Veru & hæc cernentes multa lucrantur spectatores, Si iusti sunt sibi timent, quâdo vident sic sanctos sibi ob hoc dicit Ioannes. Thomas vnus ex duodecim non publicanus, non carnalis, non remotus: sed vnus è duodecim illis Christi comitibus, amicis, creaturis. Et ecce quâ aberrauit, postremus redit omnes testantur, quod verum est: non credit, quis iâ de se præsumat, quando columnæ tremunt, stellæ cadunt è cælo, Apostoli non credunt? Si lapsi sunt (vt multa est infirmitas) in culpa non diffidunt: exempla repetunt, Davidis, Manasse, Petri, Thomæ, secundû multitudinē miserationum tuarum &c. Ita iuuat meminisse quâ durus in credulus fuerit Tho. quot experimenta visus, & tactus voluerit ad credendum nobis omniaprofunt, & fidem firmiore reddût, vt nō dubitemus nos, dubitarum est ab illis vt non quæramus videre & tangere nos, vidit & tetigit Thomas: & meminisse quam patiens, benignus sui prodigus exhibitor fuerit Christus. Infert inquit digitum tuum &c. vide, tange, palpa, fac quod lubet & noli esse incredulus sed fidelis. In hac etiâ spe & proposito resurgendi, à peccatis, discunt quod facere debeant, cum à Dei gratia præuenti ad respiscendum prouocantur. legunt cineres, & cilicia Davidis: Ieiunia Niniuitarum: lachrymas Petri: legunt hodie sanctam hanc Thomæ confusionem spiritus, qua à Christo monitus totum se illi tradidit. Dominus meus &c. sciunt quid fecerit deinde in obsequium huius

F. Franc. Viced.

domini sui, & Dei, quot labores pertulerit, quot pericula subierit; quot damna passus fuerit ob eius nomen, & gloriam. seruus intrepidus, apud Medos, Persas, Hircanos, Brachmanas, & indos, inter quos, tot, scilicet Inimicorum Christi millia solus Euangelium prædicauit. innumeris miraculis confirmauit. Tandem ad ignes, ad cædentes laminas, ad fornacem ardentem quælitus, ad gladios & lanceas uocatus, omnibus sese constâtissimus, & feruētissimus Christi confessor, ob Domini, Et Dei sui gloriâ obiecit; nunquâ suppliciorum satur, nunquam sat sibi fecisse, dixisse, pertulisse visus, vt incredulitati suæ qua olim Domini sui bonitatem læserat, satisfaceret: quo vsque corpus suum similibus coaptaret, & conforme faceret, corpori Domini sui, in cuius fissuras, & latus olim incredulus manus, & digitos inferre voluit. Si sic mundi scandala, o charissimi, si sic sanctorum lapsus diiudicamus, vtique stabimus in fide, & omnia in Dei gloriam, & fructum nostrum retorquebimus. vnum hoc verbum ex omnibus retinentes, & cordibus nostris imprimentes: quo bona & mala bono animo perferamus, & vitam & mortem nostram beatificemus, dicentes Dominus meus, & Deus meus, Sit nomen Domini benedictum. Amen.

I N V I G I L I A
Natiuitatis Domini.

Vi mētem, & cor habet ad discernendū naturā malignam peccati, quā pudenda origo, quam infelix finis eius est, quantum præiudicat. Deo, mundo, & ipsimet peccatori.

E Deo

Epist. 1.

Deo quod eius voluntatem violat, & bonitatem offendit. illam quam vniuersæ creaturæ reuerentur; solus homunculus audent offendere, & tanta facilitate, in omnibus quæcunque facit, cogitat, Deum offendit. Mundo, quod totum peruertit, & ex domo, ac sanctuario Dei, in quo toto debet seruari Deo, scenam, & theatrum satanæ facit in qua satanæ dicit, hæc omnia mihi tradita sunt. qua ratione vocat illum Christus principem, & Paulus Deum huius seculi. Peccatori, quod mentem implet tenebris, affectum iniquis passionibus; vitam scandalis; ut cum ductore suo diabolo, viuendo, iram sibi thesaurizet: moriendo iudicium. Qui sic potest cognoscere graue pondus peccati facile etiam poterit discernere quanta fuerit Dei patris misericordia, & clementia, qui tandem inclinavit se ad parcendum peccatoribus, ad remittendum offensam, ad recipiendum hominem rebellem in gratiam. Quantum etiam fuerit opus Messiae, qui per patientiam, humilitatem & obedientiam hoc potissimum molitus est, ut placaret iram Dei, & domini peccatori, impetraret remissionem peccatorum, eriperet à manu satanæ, & restitueret in gratiam Dei, & spem gloriæ: Opus hoc omnium maximum, ipsa etiam creatione maius, diuinum fuit quoque, sine ipsa nec deitate expediri non potuit. Opus à sanctis patribus perpetuo imploratum: veni Domine, noli tardare, relaxa facinora &c. Opus à Deo semper promissum. prophetijs & Imaginibus ornatum: seruatum, tamen ad plenitudinem temporum, ut erat plena & suprema gratia; plenitudinem ferens pacis, lucis, vitæ, & salutis. ex hoc quod afferebat remissionem omnium pec-

catorum: pacem ijs qui longe, & prope per Messiam legatum pacis, qui ad hoc potissimum venit, ut saluaret populum suum à peccatis. Et quoniam debuit mediare, debuit etiam participare extrema, atque ideo qui Deus erat, fieri homo. Debuit ita natura fieri salus, in qua facta fuerat culpa. Debuit quasi per ius sanguinis velut hæreditas transferri ad fratres cohæredes. Debuit ea omnia pati, si natura peccatrix pati ex culpa debuerat. propter hæc omnia debuit fratribus assimilari & vere hominem fieri, qui tantam salutem hominibus afferebat. Ut vero tantum opus, quantum erat deitatis humanatio, modis etiam mirabilibus promoueretur. delecta est ad hominem hunc formandum, virgo Mater intererata Alma illa de qua Iosu. 7. Utque mirabilis hæc maternitas, & celaretur, & decoraretur, & consolaretur, decretum est, ut virgo Mater, desponsaretur viro. Sic enim pretextu viri, & mysterium infidelibus celabatur, & satanæ ipsi difficile erat, ut si factum agnoscebat id est virginitatem matris intactæ: facti tamen modum & rationem ignoraret, Sic puero prouidebatur, ut non contemneretur velut spurius: ut et haberet curatorem, nutritium in tot aduersis: sic Matri prospiciebatur, ut non haberetur adultera & tanquam talis iudicaretur, ut etiam comitem, & consolatorem haberet. Sic instituebatur supremus gradus Matrimonij, qui stat cum cœlibatu perpetuo, & tamen verum est matrimonium.

Cum ergo, inquit Mattheus, desponsata esset &c. Cohabitant simul sancti confortes, ambo iusti, sancti, virgines, mutuo se consolantur, nullum est in orbe scelerius, nullum sanctius matrimonium: abest mixtio sanguinis,

guinura, supplet vno voluntatum, animorum, votorum, vna mens; vnum cor. Et ecce quod tantam vno nem turbat; vt exerceat suos Deus etiam sanctos affligit, vt probet & augeat donis.

Antequam Conuenirent, quin dū perpetuo abstinere à cōgressu volunt, inuenta est, sic describit euangelista, quasi rem inexpectatam, casualem, cuius nulla causa inueniri potest, habens in vtero. Archa Dei est plena manna, sanctificauit domum suam altissimus, Dominus est cum ea, & in ea. Non celat se ob hoc virgo, iam mater effecta; libere conuersatur, non fugit aspectum viri, Iusta consciētia tutā facit, Obseruat vir, & ecce videt vterum tumētem, & in dies augetur tumor, ita quod grauidam intelligit. Vah quæ lingua narrare potest, quātum super hac re angitur optimus & amantissimus vir, quæ cogitat, quibus torquetur modis. Nulla sanctior, iustior, purior ista: & est grauida: lucēt in eius facie gratiæ omnes, In vita virtutes omnes; mouet verbo, & exemplo, ad bona oīa: & est grauida? Abstiniuit vir à complexu ex reuerentia tantæ integritatis, adductus ipse ad votum cœlibatus, vt eam imitaretur, & consolaretur, & est grauida? quis hæc componat? Quid vero facit vir iustus, sanctus, simplex, vxoris sanctissimæ studiosissimus quid? traducere, infamare, periculis legis obijcere, nō vult, non potest, conscientia testis angelicæ puritatis non patitur: ferre, alere domi, quotidie habere ob oculos vxorem aliunde grauidam durissima conditio est. Quid ergo? statuit occulte dimittere, & sequestrare. Vixit Mater omnia nouit, oculos viri immutatos, verba subamara. scit

causam, rem prodere diuinam nō audeat. dolorem viri excipit amaro animo, sic tota domus turbata est; statuit tamē virgo rem Deo cōmittere vt ipse rei auctor prodat, & tempestatem sedet Ita David. Iacta curam tuam in domino Petr. Omnem sollicitudinem proijcientes in eum: Ita & virgo.

Non deest diuina clementia timētibus se, prouidet ergo vt hi dilecti sui quiete, & simul cohabitent, aperit secretum viro.

Ecce Angelus Domini &c. qui Zachariæ, qui virgini Matri mysterium reuelauit, aperit & Ioseph. Noli timere, bono & securo sis corde, nihil est quod timeas mali, aut suspiceris accipere coniugem tuam, tibi commissam ex speciali priuilegio vt vir sis, & custos Dei, vt pater habearis & curator sis filij Dei. vt reuelentur tibi mysteria, quæ nemo principum huius seculi nouit, sis ergo vir, sis comes sis, consolator perpetuus virginis tuæ. Quod in ea natum est; quod vterum replet, è spiritu sancto est. Ita debuit sanctū esse semen in quo gentes benedicendæ sunt. Ita è spiritu sancto formari humanitas illa, quæ daturæ est spiritū sanctū, non tantum vt ministra Deitatis (sic dant sacerdotes nostri) sed vt instrumentū. Ita decet Messiam qui caput est seculi spiritualis è spiritu sancto formari. Vt intelligas, sicut in Deitate sunt duæ productiones vna naturalis filij, alia amorosa spiritus sancti. Ita duo secula creata: vnum naturæ ab Adam ad Christum; alterum gratiæ à Christo ad mundi finem: decet ergo Caput & spiritale, è spiritu sancto formari.

Pariet filium, & vocabis nomen eius Iesum. Auctoritatem, nomi-

nādi dat, simulq; iurisdictionē pater-
nā ī puerū, quā rōne & illi subiectus
fuit. dicente Luca Et erat subditus il-
lis. Nomen cœleste, negociū cœleste
& maximū inlinuans. Cur. n. Iesus? quia
saluator. Et ipse saluum fa. p. suum à
peccatis eorum. Grauisima est sen-
tentia, totum euangelium, & Chri-
sti negocium continens. Hoc illud
magnū, & supremū opus est de quo
dicebamus quod maximis et grauisi-
mis verbis Aug. inlinuat d. Ipse & ipse
vnus: In semine, nō in seminibus: Ma-
gnus hic promotor; Exaltabitur,
elevator, sublimis erit. Saluum fa.
Rarum salutis genus. Salute æterna:
non confundemini, neque erubescen-
tis in sempiternum. Populum suum:
Non Iudæos tantum: patet quod ad
populum Messiaë pertinent gentes.
quod locum habebunt in sanctuario
inter Leuitas etiam, & Sacerdotes.
Non Iudæos omnes; quin paucos.
Vnum de ciuitate & duos de cogna-
tione. Paulus, & Elai. solæ reliquiæ
conuertentur. Cæteri eccēcati sunt.
Qui; quales; Occidit pingues eorum
&c. Erit in petram scādali duabus
domibus Regali, scilicet, & Sacer-
dotali. Quis ergo populus? Domus
Iuda. i. confitentium. Et Israel. i. præ-
ualentium. De duplici Israel tractat
Paulus secundum carnem, & scūdum
spiritum & concludit ad Gal. qui ex
fide sunt benedicentur. hi sunt po-
pulus Messiaë, hos saluos faciet.

A Peccatis eorū hoc supremum
salutis genus, dignum laboribus, &
languine Messiaë. Peccatum infecit
mundum: remissio peccatorum re-
ficit. hanc secum adfert Iesus concep-
tus in utero Virginis. Et hæc, in-
quit Matt est illa virgo, de qua. Esa.
hic Ille Emanuel nobiscū Deus; Si
hebræi nō percipiunt. certi sumus

quod euāgelista nō mentis quare humi-
les & læti expectamus conceptū &
iam iā nasciturū. Clamat ec clesia:
Ecce completa sunt omnia quę dicta
sunt per Angelum: crastina die erit
salus, qua crastina die delebitur ini-
quitas &c.

I N D I E S A N C T O
Natalis Domini.

Paruulus natus est nobis &c. Esa. 9.

I Solus Deus potest
hominem contentum
facere, delectare, no-
bilitate, sanare, cum
sit ipsa met virtus, pul-
chritudo, maiestas, &

salus; quid mirum si hodie eius na-
tiuitate, lætantur, & exultant om-
nia ligna siluarum; omnia rerum, &
creaturarum genera; cœli, terræ in-
feri, quæ sub, & supra: quæ longe,
& prope? Stāt Angeli inter cœlum &
terram iubentes, & magna oçe exi-
gentes gaudium. Cur? quia Natus
est nobis Saluator hodie. Et cætera
turba spirituum collætantium, nar-
rans fructum facti huius, addit: Glo
ria in exc. Et in terra Pax. Hi sunt An-
geli illi ascendentes, & descēdē-
tes super filium hominis de quibus.
Ascendunt, & vident Deum glorifi-
catū, & ex hac gloria nuper instaur-
ta lætatur ipsemet Pater & illi collæ-
tatur omnia supera, quibus nil precio-
sius est, quā Dci gloria. Descendūt
mox, & vidēt hoc eodem verbo, Ter-
ram pacatam, quæ prius tota agitata
procellis fuerat: Ita quod inter om-
nia bonorum genera nullum poterat
sibi opportunius dari, quā Pax. Erant
iræ inter Deum & hominem: Inter

homi-

Esa. 51.

Esa. 45.

Esa. 1. 11.

49.

Esa. 56. &
vltim.

Ierem. 3.

Roma. 9.

Esa. 10.

Esa. 9.

Psalim. 77.

Gal 3.

Esa 7.

Ioan. 1.

hominem, & hominem, Iudæum, & Græcum: in homine vno inter carnem, & spiritum: in eodem spiritu inter voluntatis motus, & rationis. En tandem ipsamet pax, pacificans omnia: qua ratione dies ista letissima est, & amabilissima: Deo nostro gloriosa; nobis pacifica & gratiosa: Tantum ex hoc quòd Natus est hodie nobis saluator. Adeste charissimi, expèdite mecum fortunas communes: & bona infinita quæ nobis Natiuitas ista contulit. Annuntio vobis gaudium magnum à quo nulla excluditur creatura, nisi infelix turba Demonum & Damnatorum: contemplabimur primum, qualitates nati Saluatoris, & adorabimus: deinde commoda ipsa nostra narrabimus, & perfruemur. Silete:

13. Paruulus natus est nobis &c. Debele est principium se se accommodans sensui nostro, qui nihil hodie videt nisi paruulitatem: sed tamen habet medullas preciosas, quas quidem certis nominibus exprimit Esaias: Nomen vnum tanta non fert, quare adduntur plura, & ipsa quidem grauissima, Vocabitur, inquit, nomen eius, Admirabilis, Consiliarius, Deus fortis, Pater futuræ seculi, Et tandem dat vltimum, sed maximum, sed nobis principalissimum: princeps pacis. Hæc nos singula ponderabimus, & dabunt procul dubio nobis integram, & absolutam facti cognitionem; natiq; maiestatem, & fructum explicabunt; non enim sunt nomina inania, aut temere posita: sed maximis rationibus à spiritu sancto indita, Est itaque puer noster.

Primo admirabilis. Vt superat omnem cœceptum, naturam, artem, ideo mirabilis est, quid quæris nomen meum quod est mirabile? Certe est

mirabile, quod diuinitas humanetur: quòd dominus seruiat, quòd virtus ipsa patiat, Et tamen est, Dionisius magnus dixit: Nobilis est amor, qui Deum hominem, & homines Deos facit: Absconditus erat, inuisibilis; gloriabatur quòd faciem eius nemo videre poterat, Et ecce in terris visus est inuenietis infantem, iam enim inueniri potest, in loco cõmuni, aperto, in diuersorio, omnia clamant vt videant, Altus erat super omnes cœlos gloria eius, En quàm demissus, reclinatus est in præsepio, ad quem pauperuli omnes audent accedere, publicani etiam & meretrices. Bernaq. Nisi Gigas ille se dissest in terra, populus ad eum non accessisset, Magnus, erat, & immensus, Et paruulus factus est, in paruula humanitate totus conclusus; In paruulo ytero; ingressus sine offendiculo, Egressus itidem sine villo pudoris damno; portatus sine grauamine; tam paruulus est, Mater grauida ascendit in montana, foetus non impedit, quin potius iuuat. Exit hodie è beato illo ventre tanta facilitate, quasi flos de radice; radius à sole, sine dolore parit Mater intacta: modicisq; panniculis inuoluit, omnia sufficiunt paruulo. Diues factus est, pauper est pannis, lecto, tecto; nihil magis in eo lucet quam paupertas: pauper corpore, fortuna, pauperior spiritu. Nonne in his omnibus est mirabilis? nonne nomen conuenit rei? Sed cogita naturas singulas, Deus est, quid mirabilius? Magnus Plal. 144. Dominus & laudabilis nimis. Homo est sine homine conceptus, quid magis stupendum? Matrem habet, sed virginem, quis vnquam audiuit talia? Caro est, sed statim organizata, quæ natura hæc sustinet? Anima est nup̄ creata, sed plena luminibus & sciētijs

nij: quæ alia? Beata est, sed in partibus aliquibus subiecta tristitiæ. Duæ naturæ sunt, non compositæ, nō mixtæ, non transmutatæ, non appositæ, & faciunt vnā personam ex tribus essentijs, Deitate, anima, corpore, vbi natura assumit alteram, tantoque vinculo & amore sibi coniungit, vt neq; mors ipsa separet: separat quidem animam à corpore, sed neutrum à Deitate. Sic ergo totus est. Admirabilis.

Secundo consiliarius. Bernar. Magnus & admirabilis, factus est paruulus, & amabilis. Consultor est, & infallibilis, ipsa Dei sapientia, quare præcipit pater, ipsum audiri. Consulit enim paradoxa quidē, & aliena carni & sanguini, quorum cōsilia infatuat: sed tamen consulit optima. Qui de terra est, de terra loquitur: Hic dirigit ad æterna.

Tertiò Deus fortis. Ne paruuli in firmitas offendat, Deum vocat, non abusiue, non participatiue, non ex mysterio, sed vere Deum in paruulo latentem: & Deum fortem sic ex amore hic debilitatum, & victū falsijs, qui & amore ligabit funibus, firmabitur clauis, claudetur in monumento, Interim tamen sua robora retinet vix natus cōterit cor Herodis Regis & sinagoge, verbis græ omnibus dominatur, etiam diabolo. Factus omnia vbi vult sibi subijcit. In ipsa morte, vbi fractus, debilitatus, victus omnino videt fortissimus est, requiescit vt leo de hostibus fortissimis optima refert spolia, triumphans illos palam traductos in semetipso. Mors & vita duello confixere mirando: Dux vitæ mortuus regnat viuus. Pone me iuxta te & cuius vis manus pugnet cōtra me. Tam fortis est hic, puer noster.

Quarto. Pater futuri seculi. Primi

seculi pater peccator fuit & peccatū peperit. & per peccatum mortem. Secundi pater est Christus iustus iustificās tollens peccatā mundi. Pater Ille culpæ, hic gratiæ. quare ex huius patris nomine vocamur christiani. Pater etiam erit futuri, & æterni seculi, cum præsentabit patri regnum, vt regnet in æternum.

Quinto. Princeps pacis. Nos pacis filij, & hæredes quotquot Christi sumus. Christus ipse princeps, author Dominus pacis est, pacem habet, pacem dat pacem cogitat, ab æterno, cum pace nascitur, in pace viuit, pacē docuit, In pace mortuus est, in pace suscitatus. Pacem per Apostolos misit: Ipse, & est pax nostra. Gustauit eum Simeon, & statim petijt Dimitti in pace. Disciplina pacis nostræ super eū: fructus vitæ & mortis eius, Pax est. Precium sanguinis eius Pax est. Ideo data discipulis pace, Ostendit eis manus, & pedes quasi diceret Et quanti empta est pax vestra, quare nascenti hodie merito canunt Angeli. Gloria in excel. Et in terra Pax: quibus verbis potissimos fructus huius sanctę natiuitatis exponūt. Et hos nūc paucis contemplantur. Adeste hilares, & audite vestras scelicitates:

Pax illa quam adfert nobis, hodie Princeps pacis Deus, fortis, non est humana, aut mundana aut terrena, sed cœlestis, spiritualis, & Diuina, quæ (vt Paulus) exuperat oēm sensum, Sic .n. spiritum totum pacat: vt subiectū in mirabili quodam silētio faciat spiritui sancto, vnde omnia in ipso instaurantur. In primis autē illuminatur fide, & aperitur illi cor, vt è tenebris eruatur, in quibus & Deū & seipsū ignorabat, supra se parum prospiciens, sensibilia tantum quædam contemplantur, & hoc

non sine erroribus. Habitantibus ergo sic in regione umbræ mortis, lux orta est. Ita hic omnia lucida, claritas circumfulsit pastores. Stella Magos ducit, Romæ triplicatus est Sol. Parvulus enim hic est vera lux, quæ illuminat omnia, Deinde spes in affectione commodi corroborat, ut confidamus omnia à patre per hunc filium nos habituros: quando sic filio non pepercit, sed tradidit illum. quomodo non omnia cum Illo? A Filio èt oia, qñ nobis natus, nobis & datus est: quando os nostrum & caro nostra est. Nemo carnem suam desepxit. A Matre etiam, quando mater est gratiæ & misericordiæ. Mater etiam nostra. Mater vera Salvatoris, Mater adoptata peccatoris. Monstra te esse matrem &c. Ita Maria Aegyptiaca modo ad filium, modo ad matrem orando se uertebat: & omnia semper impetrabat. Ecce Deus saluator meus fiducialiter agam, & non timebo. Tertio charitas inflammat. Nam amor mittit. Sic Deus dilexit mundum. Et Paulus; Deus qui diues est in misericordia, ppter nimiam charitatem, qua dilexit nos &c.

26. 12. Sol quo magis appropinquat, magis calefacit. Eleuat vapores à terra transmutat in pluuiam & rorem: & terram impinguat. Sic amor hic calefacit pectora nostra, eleuat amores à terra & transmutat. psalm. inflammatum est cor meum renes mei commutati sunt &c. Ita alios facit mores, replet virtutibus. noua omnia fiunt. Pastores demittunt greges: Magi regna, Symeon scipsum. Hic nostra maxima delectatio tanquam in simili, hic pacifica duplicata, ut ingrediamur & egrediamur ad Deum, ad hominem, ubi que pasqua, & delectatio. Hic nostra nobilitas quando tam magno sup-

posito natura nostra est copulata; Cum gloria assumpsisti me. Gloriatur in hoc Paulus. Nusquam Angelos apprehendit, sed semen Abraham. Hic tandem nostra salus & medicina. est enim Saluator & talis est nobis natus Excarne nostra morbus: Excarne nostra salus. sic æquitas vult: sic mysterium latet, sic mors ipsa fallitur in nostra mortalitate, ac ita in suo errore perimimur in vita.

Merito igitur Angeli iubent letari nos, & exultare, nam omnia hic sunt foelicissima, tum quæ ad Deum patrem attinent, quando hic mirifice glorificatur. Tum quæ ad nos, nam terra nostra pacem suscipit & bonorum omnium pignus, per eum qui ad ea ferenda, & impartienda natus est, & datus est nobis. Amen.

D E T R I P L I C I Natiuitate verbi.

Homilia Prima.

Nascitur sua intrinseca, & naturali proprietate Sacrosanctum Dei verbum, nascendoque accipit esse, tanta cum foelicitate, & fecunditate, quod & idem esse secundum totam substantiam rependit atque comunicat. Ita quod remanet verbum productum, & producens. Ex eo quod produciatur beatus ipse in suo esse. Ex eo quod producit, beat, & esse dat.

Nascitur ab æterno ex Deo Deus, ex beato beatum. statimque in eodem instanti temporis & nature nature repedit patri quicquid habet ab eo, sicque simul spirat amorem infinitum

finitum spiritum sanctum. Ea natiuitas lætificat cœlum, ac beatificat. Tum intrinsece, quod pertinet ad ipsam Deitatem quæ summa ista, & infinita opera ab æterno molitur, & in his beatur, Tum extrinsece, quod pertinet ad creaturas beatas, quæ eorum bonorum fruitione lætificantur.

Nascitur in tempore ex muliere vir, & nascendo accipit esse nouum, idest humanum ex matre cuius est verus filius, quando in eius utero veram carnem, & veram animam suscipit: Statimque repêdit, ac communicat Matri, & assumptæ naturæ, quicquid habet, corpus, animam, Deitatem. Dat autem in odorem ad consolandum, in precium ad redimendum in exemplum ad instituendum. Natiuitas hæc lætificat terram, ita, quod sola eius memoria diem hanc nobis solemnissimam facit, qua exultât omnia ligna filiarum.

Nascitur tandem in spiritu, impressus, & expressus in ment. nostræ: impressio concipit; expressio parit, fitque nascendo dominus humani cordis, quod sibi nascendo in eo appropriat. Natum itidem se totum cum omnibus bonis suis infundit homini, & cōsortem facit naturæ suæ diuinæ vt testatur D. Petrus. Natiuitas hæc spiritualis animam totam lætificat, & sanctificat. In prima ergo natiuitate æterna verbū ex Deo nascitur Deus. In secunda temporali, ex muliere nascitur homo. In tertia spiritali, ex spiritu nascitur spiritus. Prima dat illi esse Diuinum. Secunda humanū. Tertia spiritale. Prima radix est omnipotentis patris. Secunda sapientia filij. Tertia charitas spiritus sancti. Prima dat obiectum lælicitatis. Secunda meritum. Tertia fru-

ctum: Prima dat verbum ad fruendū. Secunda ad videndum. Tertia ad gustandum. Prima mirabilis est, & gloriosa; Secunda amabilis, & gratiosa. Tertia utilis, & fructuosa: sic tamen vt vnaquæq; sit mirabilis, amabilis, & utilis, gloriosa, gratiosa & fructuosa. Quare & simul omnes instruunt fidem mouent, affectum, informant vitam.

Has tres Diuini verbi natiuitates diebus his contempnandas catholica, & sancta nobis proponit eccl. fia, Et hoc est mysterium trium missarum in hac die, sic tamē vt pri. am æternam tanquam ineffabilem & inperceptibilem adoremus in Deitate, in qua Deus è Deo, lumen de lumine nascitur ab æterno. Secūdam semel factam in Bethleem Iudæ ex matre virgine, quotannis hac solenni cerimonia repetamus, ac veneremur, tanquam principium, & ortum salutis nostræ miro cum gaudio. Ambrosius. superat Pastorum gaudia nostra solennitas. Tertiam quotidie, quoties volumus in nobis ipsis ex Dei charitate formatam sentiamus; Deique gratiam qua in nobis nascitur exprimamus, & exerceamus, quousque perficiatur, & mutetur in gloriam, sicque ad primam illam natiuitatem intuendam, tanquam ad scopum felicitatis nostræ perducatur. De æterna dixit. Io. In principio erat verbum. De temporali, Verbum caro factum est. De spiritali. Et habitauit in nobis. Aeternam nos in silentio adorabimus in terris. maiestatem eius & debilitatem nostram agnoscetes: quousque per Dei misericordiam possimus in lumine, & verbo adorare in cœlis; illa enim (vt diximus) lætificat cœlos. de qua Esa. generat. E (ai. 3) tionem eius quis enarrabit? De temporali

porali que in terris & coram nobis facta est. Despirituali etiam quæ in nobis ipsis fit, tractabimus. hæc enim sequitur illam, ita quod sine hac parum illa, aut nihil iuvat, quare duas has coniunctim contempbimur, secundum tria illa capita quæ iam tetigimus. Primo quæ sit verbi Natiuitas mirabilis & gloriosa. Secunda quæ amabilis & Gratiosa. Tertiò quæ utilis & fructuosa. Vt ex prima fidem nutriamus, & excitemus. Ex secunda inflâmemus affectum. Ex tertia vires sumamus, & vitã instituamus. Attendite.

QUOD NATIUITAS

Christi est mirabilis.

Mirabile misterium declaratur hodie, innovantur nature, Deus Homo factus est: id quod fuit permansit, & quod non erat assumpsit. Mirabilem, & gloriosam faciunt vtranque verbi natiuitatem, & qua semel ex virgine natũ est in carne: & qua quotidie nascit in nobis, miracula innumera, & prodigiosa, quæ vtranque comitantur. quæ si humana prudentia non discernit, & gustat: magna sui felicitate fides, quæ hic instruitur, pascitur, ac nutritur. Sunt miracula in filio. Sunt in Matre, Sunt in singulis exteriora fere nudĩ partibus sunt in nobis ipsis interiora. Prima miracula sunt in filio nato. In quo ante oĩa ficit miraculũ paternæ charitatis & mæ. cuius filius est, & à qua traditus est, vnde velut è fonte manauit descendit. n. è sinu patris, Inquit Ioan. è corde. i. ex amore patris. Hæc tanta est, quæ superat oem naturam, & spem: admiratus est eũ F. Franc. Viced.

ipsemet filius. Sic Deus dilexit mundum vt filium suum vnigenitum daret &c. D. Pulus. d. Deus qui diues est in misericordia, propter nimiam charitatem suam, qua dilexit nos &c. Ex ipso autem & in ipso filio lucet miraculum obedientiæ, qua seipsum exinaniiuit, & in tantum demisit, quod exclamat Bernardus deuotus contemplator. ò mirabile, stupendumque sacramentum: Summus omnium, fit imus omnium. Sentit onus, & iugum tantæ obedientiæ prima hac ipsa die qua natus est, & plorauit in præsepio. Primã vocẽ similem oĩbus emisit eiulans, sensit in vitã, filius hominis non habet vbi reclinet caput, filius hominis vadit sicut scriptum est de illo, Sensit in morte. Nunc anima mea turbata est. Pater saluifica me ex hac hora: Et pluries. Pater si possibile est, Trãseat à me calix. Si deinde speculemur conditiones Personæ, omnia sunt miracula in corpore & anima. Caro concepta ex spiritu sancto, sine humano commercio. Concepta statim organizata factaque virile corpus. Organizata statim aĩata: sicq; aĩa hic ifusa. Quod vnita carni & sensui, vt partem hanc respicit & refert, tristabilis est; totaque persona mortalis, vnio enim animæ, & corporis separabilis est. Quod vnita est verbo & deitati inseparabiliter facit miraculum perpetuæ felicitatis & gloriæ: quam ne vsque ad tempus redundet in corpus miraculo charitatis facit, vt nobis inseruiat. Hinc perpetua illa & prodigiosa mixti Dei & hominis, mortalis, & immortalis, potentis, & infirmi, qua plena tota Christi vita vsque ad mortem, quam & hodie statim natus, in præsepio representat. Infirmitatem. I. dum nascitur paruulus: paritur ex muliere, F pauculis

Sap. 7.
Mat. h. 9.
Matt. 16.
Ioan. 12.
Luc. 22.

an. 3.
he. 2.

pauculis pannis inuoluitur, reclinat in præsepio, fugit ab Herodé &c. Maieftatem. dum illi canūt Angeli: Illum quærunt pastores, adorant Magi &c. Idē in tota uita, nunquam melius quàm in morte. Secūda miracula sunt in matre. Hæc enim tanto cum miraculo cōcipit ex spiritu sancto filium hunc, quod uix ipsa capere potest dum promittitur, Certe ad nūtiū, pauent Angeli, stupēt cœli, natura non sustinet &c. filius est fidei, potius quàm carnis. Conceptura portat in utero sine grauamine, quare statim exurgēs abiit in montana; ac si onus suum illi uires addat. Maturū parit hodie sine dolore, sine ullo uirginis detrimēto, quasi radiū ē sole. Ita q̄ Mater est & manet uirgo. Hæc sunt miracula corporis de quibus illa Beatus uenter qui te portauit. Maiora sunt in mente, de quibus ad eam uocem filius dicit Beati qui audiunt uerbum Dei. & custodiunt illud, de quibus Elisabet; beata quæ credidisti. Incredibile sine Dei dono est. & prorsus inexplicabile, Quanta fuerit in hoc partu uirginis instructio & consolatio: Multi Patrum nolunt eam in partu sic supra se sublatam, ut deitatem immediate cōspexerit. Quicquid sit, Emisso partu, credibile est ad filium demississe castissimos oculos eumque Deum suum adosse. Dic tu si potes, quæ intercesserint inter matrem, & filium, Matrem mysteria omnia intelligentem, filium paruulum quidem in corpore sed anima integrum & aduultum &c. Mater a se uicit filium & ueneratur, filius respicit matrem & consolatur, mutuus oculorū cōgressus, habet in enarrabilis motus & affectus, intelligentias, amores, &c. Inde omnia conseruabat, Angelos, pastores, Magos:

Luc. 1.

uerba, modos, facta, munera, secum repetens promissa, scripturas, prophetias, & præterita presentibus cōferens in corde suo, verificansque omnia in hoc partu. Tertia miracula sunt externa in partibus mundi huius, dum exultant omnia ligna siluarum. Ex nocte fit dies tamē ex claritate Angelorum psalmus. Et nox sicut dies illuminabitur. Sol cœli huius triplicatur, nam lux mundi uenit ad tenebras: Romæ fons aquæ, fit olei fons: cumulum gratiæ significans. Templum pacis humanæ stabilissimum, ruit, ac Diuinæ cedit. Vineæ engaddi in hyeme florent. Stella apparet in oriente, & ducit Magos ad sacrum hoc Præsepe, dona ferentes uirtutem pueri nostri significantia. Nunc nostra miracula audiamus. Quarta & interiora miracula huius uerbi nascentis sunt in nobis ipsis, dum spūs eius in nobis imprimitur, & quasi concipitur ex nobis exprimitur sicq; quasi paritur. De hac natiuitate Paulus ad Gal. Donec formetur Christus in uobis. Et iterum Glorificare, & portate Deum in cordibus uestris. format in nobis Christus animam per impressionem: corpus per expressionem. i. intus & extra corripit, & exercet nos. Natiuitas hæc tam nobis est necessaria, ut sine hac cæteræ parum iuuent, utcunq; nascatur in cœlo, & terra: nihil ad me si dicere possum. Verbum Caro factum est. non autem dicere. Et habitauit in nobis: Caro inquit ipsemet non prodest quicquā, spiritus est qui uiuificat, quod Christus sit caro nostra parum prodest, nisi sit & spiritus noster. Et Paulus. Qui spiritum Christi non habet, hic non est eius. Imprimatur itaque in nobis Christi uerbum & spiritus, atque ita spiritualiter nascitur in nobis

Psal. 111

Gal. 4

1. ad C

Ioan. 1

Rom. 8

Et

Et in hac natiuitate, acquirit esse spirituale, & fit dominus humani cordis, hoc priuilegium est spiritus Christi quod imprimi, illabi, ingredi potest in cor & spiritum hominis, q̄ totum sibi accommodat dicēs vt olim de Zacheo. Hodie facta est salus domui huic, q̄a recipit saluatore. Cor nostrū perit. d. Fili prabe mihi cor tuū: vbi damus, totum ad se trahit & in se renouat, ex lapideoq; carneum facit, cor mundū crea in me. &c. Paratum cor meū Deus &c. Vbi sic dominus cordis est, non estis vestri. ps. Deus cordis mei. Tum seipsum & sua oīa bona repēdit, & cōicat cordi, impletque virtutibus, donis suis, vt confors fiat Diuinæ naturæ. Hic fluunt miracula ex omni parte, quæ Deitatis formas in hoīe exprimunt: intelligentiam scilicet, & actualem summi boni, & amorem quæ veram Dei imaginem in anima nostra ponunt. Sunt vero miracula in principio in medio, & in fine, quæ eousque augent, quousque animam plenè deficient, atque in suo vltimo fine reponat. Miracula in principio sunt, motus, dona, gratiæ quibus spiritus sanctus animam mouet, excitat, trahit, & nolere volentem facit. expugnat malitiā, delet ignauitā, captiuat mentem, inquit Paulus. in sui obsequium, sustinet infirmitatem, quousque suam faciat. Maius opus hoc est, vt Augustinus testatur, quā cælum, & terram creare. Miracula in medio sunt progressus & incrementa spiritus, quibus nouas infundendo gratias, fiet in eo fons &c. animam sic qualificat, quod Dei formem facit. Omnipotentem scilicet ad omnia: Omnia possimus in eo qui nos cōfortat. Majora horum facietis, dicetis mōi huic tolle te &c. Sapientē recte omnia cogitantem, &

disponentem Intellectu illo diuino de quo psal. Instruā te in via qua gradieris. Permanētem, quietum, lætum in omnibus, scio abundare & esurire. &c. Mihi mundus crucifixus & ego mūdo. Miracula in fine sequuntur, tanquam terminus motus, & mobilis, summa perfectio, dum gratia terminatur in gloriam: & cor humanum rapitur in finem suum vt sabbatizet eterna rēquie inuenta. Tum vere renascitur in Deo, & se totum dat Deo, totum Deum in se recipit; Vereque tum dici potest Verbum caro factum est: Carnem implet, carnem beat Et. habitauit. erit. n. Deus forma & vita qui habitabit in nobis. Per omnia secula seculorum. Amen.

Psalm. 3

Gal. 6.

u. 23.

l. 50.

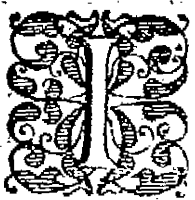
cor. 6.

im 72.

D-E T R I P L I C I
Natiuitate verbi.

Homelia secunda.

Quam amabilis, & gratiosa est Verbi Natiuitas, videmus verbū, quod est factum est, quo fecit Dominus, & ostendit nobis.

Ta Se se inuicem alloquuntur, Pastores, quam primum ab Angelo super natiuitate Christi sunt informati, & excitati ad visitandum sanctum hoc præsepe. Videamus verbum. Hactenus fuit visibile in cælis; credibile tantū in terris, & desiderabile ecce nunc in terris etiam videri potest, Cur ita? quia factū est. quod sua natura est ineffabile, p̄ q̄ facta sunt omnia. gratia & amore

tandum sanctum hoc præsepe. Videamus verbum. Hactenus fuit visibile in cælis; credibile tantū in terris, & desiderabile ecce nunc in terris etiam videri potest, Cur ita? quia factū est. quod sua natura est ineffabile, p̄ q̄ facta sunt omnia. gratia & amore

a. 4.

m. 4.

u. 14.

vincente naturam, factum est. Quia virtute, qua manu factum? fecit dñs virtus altissimi obūbrauit, & colligauit extrema hæc distantissima, nullam inter se habentia proportionem aut conuenientiam. Et quomodo nos misterium hoc penetrabimus? Feliciter quia fecit dominus, Et ostēdit nobis. Ille Angelos misit ad excitandū nos, Ille cor tetigit: ille oculos aperuit vt discernamus. Dictum Matth. 16. ita olim petro. Caro & sanguis non reuelauit tibi, sed Pater qui in cœlis est. Sic igitur animati Pastores veniunt ad videndum verbum. Et ingressi præsepe inueniunt quod quærunt; discernunt factum, agnoscunt & venerātur virginem matrem; agnoscunt & adorant Dominum filium. Ita namque testatur Lucas, quod Cognouerunt de verbo quod dictum est ad illos; Et regressi sunt laudantes & benedicentes Deum. Ita enim mirabile est hoc misterium, ita miraculis vndique cumulatam, quod mirabiliter instruit, & exercet fidem: ita quoque amabile, & gratiosum, quod & affectus mouet, & inflāmat, & exhilarat, & recreat, cōtēplantes, q̄ totū cor rapit in amorē. & obsequiū pueri. Est enim misterium amoris; nō mirum si amorē imprimit. Et hoc est quod nos secundo loco contempla mur, quā sit natiuitas vtraque verbi amabilis & gratiosa. Ita Bernardus Magnus erat & laudabilis nimis. Ecce factus est paruulus, & amabilis nimis. Conditionem hanc hodie sacristius Præsepis cum pastribus, & Magis contemplamur. Attendite.

Misterium hoc magnum, maximum amoris, in primis obicit oculis pastorum singula contemplantū, infinitum & supremum amorem Dei Patris, nunquā hoc in negocio

fatis repetitū. Talē. n. hic tūq; certū mus charitatē, q̄ statim cogimur exclamare inestimabilis dilectio Charitatis; vt seruū redimeret, &c. Et qualē seruū? Inimicū, rebellem. Ita Paul. Rom. 5. Cū inimici eius essemus. Filiū, & qualē filiū? Vnigenitū, consubstantialē &c. Tradidisti. Exad. quæ pericula & dāna tradidisti; Ad formam serui ad vitam miseram, ad mortem turpissimam. quanta cum ratione, & vi arguit Paulus hoc loco, quō & omnia simul cum illo non tradidit? Ex hac patris charitate, tanquam fontali, originali bonorum omnium primæ causæ, tanquam ex radice egressus est flos: huius charitatis præcipuus fructus est Christus: Ita dic. Zacharias. Per viscera m̄æ Dei nostri In quibus visi tauit nos &c Ab hac charitate potissima, tāquā sinu & corde patris accipimus Christū. huic et charitati potissima repēdimus, & offerimus; quoties Deū placare, & propitiare in Christo volumus. Amor dat, Amor accipit. si cetera spernunt, amor donum suum spernere nescit & nequit. Quomodo enim amor spernat amantem? Ita descendimus ab amore Patris ad amorem filij contemplandum. quo loco etiam iurat exclamare. O admirabile cōmercium; creator generis humani, animatum corpus sumens de virgine nasci dignatus est. Et cur dignatus? Sūmus omnium factus est imus omnium. quid hoc fecit, inquit Bernardus, nisi Amor? Ita Paulus ad amorem, tanquam ad radicem intrinsecam reduxit omnia quæcunque pro nobis fecit, & passus est Christus. d. Dilexit nos & tradidit semetipsum pro nobis. Vna dilectio tradidit Ita Ioann. quæcunque fecerat Christus vsque ad cœnam, ad vnum amorem reduxit. d. Cum dile-

xisset

Rom. 5.

Can. 2.

1. The

Ioan. 13

Matth. 16.

Luc. 2.

xisset suos qui erant in mundo. quę
 cunq; facturus & passurus erat vsq;
 ad mortē, ad eandē. d. vsq; in finē dile
 xit eos. Amor dedit, amor sustulit, ex
 amore natus, ex amore mortuus. Pri
 ma & suprema virtus, etiā in Christo
 fuit charitas. de qua in psal. in. capi
 telibri scriptum est de me: vt facerē
 d. Deus voluntatē tuam, facerem in
 quit, nō implem, aut exequer, vt
 ostendat se & aliquid efficere in hac
 obedientia; quia volens implet: Et
 quō facerē libenter, amorose volunta
 rie. In hac voluntate, in hac charitate
 inquit Paulus ad Hębreos. sanctifi
 cati sumus: hęc ante omnia exerceuit
 Christum, hęc ante omnia placuit
 Patri: Odoratus est Dominus odo
 rem suauitatis, dicit scriptura de sa
 crificijs Noę. Quo vero odore dele
 ctatur Deus? A. ore. Et nos si sa
 pimus, si cupimus impetrare, amori
 patris in primis offerimus in hoc odo
 re amoris, Christū, & per Christum
 sic amātem illum oramus & obsecra
 mus & violentamus. Totum quidem
 Christum offerimus cum omnibus
 virtutibus suis in quibus omnibus de
 lectat, & placatur Deus, sed Cor ante
 oīa; nā cor sedes amoris est. & in hoc
 maxime recreat & ppitiat pater, non
 tā respiciēs quid, aut quātū passus est
 filius, sed quali, quantoq; amore. Ita
 oīa metitur ex voluntate. Et volun
 tatem ex amore, tanquam ex affectu
 primario, vnde omnes alij fluunt.
 Speciosa oblatio & victima est Ista:
 Cor Christi inter duas flammās exu
 stum, & fumians: flamma est superior
 charitas Patris, dans calicem, vrgens,
 urens, premens; flamma est interior,
 charitas filij volens omnino calicem,
 quem dedit pater: prebens, constans,
 nunquam satura, consumens in Chri
 sto quicquid habuerat proprię volū

tatis, dicens & repetens: Non sicut
 ego volo, quam mortua est hęc vo
 luntas sibi quę seipsam nō vult, ex su
 scitans in eo voluntatem patris cui re
 nascitur, & viuit. d. fiat vt vis, clari
 fica nomen tuū. Huius talis tantique
 amoris a quo vno tot, tanquam sacri
 ficia præstolatur cœlum & Terra: Ioan. 12.
 foelicia initia & pronostica sunt quę
 in hac natiuitate cernimus oīa amo
 ris argumenta. Quod nascitur Dei
 filius inter nos. Quod puer, paruulus,
 ex inanis, quod pauculis pannis In
 uolutus, quod iacet in humili præse
 pio, Quod media nocte, media hye
 me, alget, friget &c. omnia ex amo
 re fluunt; oīa amorē prædicant, amo
 rem imprimunt; amorem exprimunt
 In meditatione exardescit Ignis. Ig
 nis quem iubet Deus in altari semper
 ardere. Ita in hac flāma delectatur si
 ne hac nihil fit. Et hanc nos quoque
 imprimere, & exprimere deest, dum
 in nobis nascitur Christus.

Hoc est quod dicebamus. Natiui
 tas Christi vt mirabili instruit, & ex
 ercet fidem, vt vero amabilis, mouet
 affectū, ibi dat intelligētiam, hic dat
 amorē. Amor autē ipressus actuat cor
 & mouet per expressionē ad opera;
 sic. n. diximus quod naturale est verbo
 imprimi & exprimi, per expressionem
 cor nřum amorē accipit, p expressionem
 dat. Ita inquit Gregorius. Pro
 batio dilectionis, exhibitio est ope
 ris. Ita Ioannes, qui dicit se amare
 Deū, & mandata eius non obseruat,
 mēdax est. Hic ergo iterum per amo
 rem concipitur in corde nostro Dei
 filius; & per amorem paritur ex cor
 de nostro: dum illi debita charitatis
 officia præstamus. quę autem sint
 eiusmodi amoris obsequia, docebit
 nos virgo ipsa Mater, quę vt filium
 supra omnes dilexit; ita præ omnibus
 adesse

adefle, & interuire illi sciuit. Nume-
 remus igitur illius obsequia, & quan-
 tum possumus amorem matris imi-
 temur. Sunt materni amoris obse-
 quia principalia sex. Primum est. Quod
 pannis eum inuoluit. Hoc facit in
 nobis Religio. Vestis interior est cul-
 tus animi, gustus pietatis, & sacramē-
 torum; exterior est cerimonia or-
 nans cultum, Fascia stringens, & con-
 seruans est Humilitas, & bona inten-
 tio: sine quibus virtutes disperguntur
 Secundum est Quod reclinauit eum
 in Præsepio. Præsepe nostrum est cor
 nostrum, sanum in quo iacet Chri-
 stus est pax cordis. psalm. factus est
 in pace locus eius. Pacem hanc parit
 in nobis, spes bonorum, Et patien-
 tia malorum; In his enim stat quies
 animi nostri in omni fortuna. Ter-
 tiū est quod dormientem custodit,
 & interim contemplatur, & medita-
 tur tanti filij maiestatem, & humili-
 tatem, conferens in corde suo. quale
 autem, aut quantum, quam latum
 quam altum, quam profundum,
 subiectum hoc contemplationis, &
 meditationis in Paruulo, nostre? Di-
 ues est essentia tum diuina tum hu-
 mana: Diues nominibus. Admira-
 bilis, consiliarius, Deus fortis Prin-
 ceptus pacis &c. Reuela oculos meos,
 & considerabo mirabilia tua: Medi-
 tatus sum in omnibus operibus suis,
 & in factis manuum tuarum medita-
 bor: nullum finem habet hæc medi-
 tatio, custodiens paruulum, ne susci-
 tetur à vana mundi sapientia. Adiu-
 ro vos filiæ Hierusalem, ne suscitatis,
 neque euigilare faciatis Dilectum, do-
 nec ipse velit: quis es tu, Inquit Ab-
 ner custos Saulis, qui inquietas re-
 gem? Quartum est, quod vbi satis ob-
 dormiuit puer, excitat, fruitur, am-
 plexatur & fruendum lat Pastoribus,

Magis, Simeoni. Ego dormiui &
 exurrexi. somnus tam proficiuus est
 paruulo, quod interim crescit ætate
 sapientia, gratia apud Deum & homi-
 nes: seruit hic maxime hilaritas cor-
 dis, quæ Christi amores gustat &
 gustados tradit. Ita Samaritana gusta-
 ta Christi aqua, prouocat suos: Ve-
 nite videte hoīem &c. Ita Paraliti-
 cus sanatus ad piscinam vbi agnouit
 medici sui virtutem, redit ad suos hi-
 laris, & exclamans: Iesus est, qui me
 sanum fecit. Quintum est. quod
 puerum cibatur, Beata vbera quæ suxi-
 sti, sic educat, auget; facit in nobis
 Duplex misericordia spiritalis, & tē-
 poralis, cibans Christum in simpli-
 cibus & pauperibus: Accipit puer ob-
 sequium dic. esuriui & dedistis mihi
 manducare. & cætera quod vni ex
 minimis his fecistis, mihi fecistis. Sex-
 tum est. quod puerum suum virgo
 mater declinat à periculis, & instan-
 te Herode vt perimat, fugit ac de-
 fert illum in Aegyptum. Hoc facit in
 nobis obedientia deferens Christū
 Deum, quocumque modo, loco
 tempore Dei prouidentia præcipit.
 At obserua hic. Quod aliqui defe-
 rūt Christum in dorso, & non vidēt,
 neque gustant, qui obediunt ex
 præcepto, ex solito, ex timore tan-
 tum. Hi deferūt crucem Christi cum
 Simone illo Cirenense sine gustu.
 Alij deferunt inter brachia & in sinu,
 ita Mater Maria, ita Simeon, sic faci-
 le hæret cordi & calefacit, & calefit.
 quam gloriose defert Stephanus
 inter tot academias, inter lapides,
 inter fauces mortis, vna charitas ex-
 pedit. vis amoris obturat ora iudæo-
 rum quia non poterant resistere spi-
 ritui qui loquebatur. Vna lapides tor-
 rentis dulces reddis, &c. Pone me
 signaculum cordis tui. Ita Dauid.

Deus

Ioan. Gerl.

Psalm. 75.

Psalm. 118.

1. Reg. 26.

Psalm.

Ioan. 4.
Ioan. 1.

Matth.

3.

Deus cordis mei. ita credibile est Christi
 stum implere cor sui dulcedine. quan-
 do tam proximus illi est, econtra cor
 amans & ex amore deferens in tactu
 & gustu Dei sui liquefieri totumque
 amorem suum illi rependere. In qua
 amoris impressione, & expressione;
 impensione, & repensione stat sum-
 ma, & præcipua felicitas amoris Chri-
 stiani; in cuius tandem sensu & gustu;
 iustum est ut quisque nostrum dicat.
 Dilectus meus mihi. Et ego illi.
 Amen.

DE TRIPlici Natiuitate verbi.

Homelia Tertia.

*Euangelizo vobis gaudium ma-
 gnum. Natus est vobis hodie Salua-
 tor: qui erit Christus Dominus.*

Quam utilis sit Christi Natiuitas.

Antea lætitia exultant
 Angeli super Christi
 præsepio, & natum an-
 nūntiant iubentque Pa-
 stores, magnopere læ-
 tari, & ad communia
 gaudia inuitant, docent locum vbi
 iasset, modū &c. Tū adest exercitus
 Angelorū collatantiū, & lætissimos
 choros ducēs canit. Gloria in excel.
 Deo & in terra pax hominibus bonę
 voluntatis. Cœlum vndique exultat,
 claret, circumfulget: quia nullus est
 locus nocti aut tenebris vbi nata est,
 vera mūdi lux. Cernunt lumē Pasto-
 res, & timēt. Audiūt verbū & gaudēt:
 currūtque ad beatum præsepe, & co-
 gnoscūt de Verbo, Atque adorato pue-

ro regressi sunt laudātes & bñdicētes.
 Deū Superat autem lætitia pastorum
 gaudium Angelorum: nam Angelis
 adfert Saluator hic beatitudinem tan-
 tum accidentalem, ex visione humani-
 tatis assumptæ, & ex salute humani-
 tatis redemptæ. Pastoribus autem
 adfert essentialē, quare, & ipsi An-
 geli dicunt. Natus est vobis, non di-
 cunt nobis. Nos quoque in spirito &
 religione ad eadem gaudia vocati,
 venimus: & totos hos dies in his con-
 sumimus. Confidimusque nobis col-
 letari Angelos & Pastores illos: quo-
 rum tamen omnium gaudia (vt in-
 quit Gregorius) superat nostra so-
 lennitas: illi enim cognouerunt & ad-
 orauerunt nascentem & mortalem.
 Nos gloriosum colimus & immorta-
 lē. qualem & ipsi nunc vident, eo no-
 bis feliciores, quò propius, & cla-
 rius vident & fruuntur. Interim nos
 hic à remotis fidem instruimus &
 nutrimus, mirabilem Verbi Natiuita-
 tem, & eius miracula contemplantes.
 Affectus & amores excitamus, gra-
 tias & amores eius gustātes, amoresque
 illi nostros obsequentes, vt possumus
 rependentes. Vt tandem, & vitā &
 spem vitæ nutriamus, quæ amorem
 concupiscentiæ in nobis sequitur, &
 pascit, respiciens cum Moise in remu-
 nationem: cum Dauide in retri-
 butionem. Quærenda & nobis sunt
 commoda quæ nobis ex hac Christi
 natiuitate obueniunt, & cōtingunt
 Et hoc est tertium caput, quod nobis
 explicabit quàm sit Christi Natiuitas
 utilis & fructuosa. Talem autem o-
 pus est esse. quando vt diximus, ver-
 bum sic nascens accipit, quod statim
 effundit, & rependit videamus igitur
 quid hic boni effundat.

Testat̄ Elaias fructū hūc vno verbo
 d. ¶ Paruulus hic natus, & datus est.
 Nobis.

Nobis. Ita & Angelus. Natus est uobis. Symbolum Nicenum clarus. Propter nos homines, & propter nostram salutem, descendit de caelis & car. Paulus Diuites facti estis in Christo. quantum? Omnia uestra sunt. Angeli specificantes amplius bonorum genera, tanquam fructus Natiuitatis huius. Canunt in excelsis Gloriam Deo. In terra pacem. Ut habeatur autem radix horum bonorum, dicit Angelus. Natus est uobis Saluator. Ita in unico nomine Saluatoris, commoda omnia Christi nati complexus est. Saluator est nobilis Iesus, exaltabitur & eleuabitur. sublimis erit. Quare ut nos ista possideamus, cogimur Saluatoris huius viscera aperire & enarrare, quanti referat Christum habere sic saluatorem. Sunt quinque potissimum expeditioes ad quas pro mundi salute missus est, & uenit & natus est hic Saluator.

Esa. 52.

Psal. 119.

Prima est Redemptio, Et copiosa Redemptio, ut uocat Psa. Redemptor etiam fuit Moyses, atque ideo nobilissimus in testamento ueteri, quia redemptor qui populum liberauit ex Aegypto. sed tanto nobilior est Moyses Christus Redemptor, quanto durior erat seruitus Satanæ, quam illa Pharaonis. Duplici enim catena uincta erat Humanitas, culpa & pena: culpa infinita, & pena æterna. Vtranque sustulit Christus, dato precio maiore inæquilibrio crucis: nam culpa erat infinita tantum obiectiue: precium est obiectiue subiectiue. Et ad hoc uenit ut ex ijs redimat, ob hoc Verbum caro factum est: ut redemptio ista fieri possit, est enim actus iustitiæ commutatiue, Et fit coram Iustitia Diuina quæ fit per satisfactionem, satisfactio fit per indebitum & per æquiualens. Hic igitur exigebat Iustitia pre-

ciuale, quod posset extato debito liberare. Non potuit totum sacerdotium legale sic redimere à peccatis quia nõ erat sine peccato, & egebat hostia pro seipso: potuit Christus quia obtulit seipsum hostiam immaculatam Deo sanctam & placentem. Verbum solum non poterat, quia impalsibile, atque ideo debitum soluere non poterat. Caro sola non poterat quia finita: Caro nostra non potest quia immunda & debita: uerbum igitur carnem assumpsit è spiritu sancto conceptam, & ideo à debito liberam. Et ita satisfactum est, dum caro munda patitur, uerbum unitum dat infinitatem merito. Et sic Iure redimit, soluitque utramque: catenam & culpæ & pene. Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Hæc illa est copiosa Redemptio, de qua Esaï. Non audiet ultra iniquitas in terra. De qua Archangelus Danieli: Delebitur Iniquitas adducetur Iustitia. Ipse redimet Israel ex omnibus Iniquitatibus suis. De qua Angelus Iosepho. Saluum faciet populum suum à peccatis eorum. Hæbrei non possunt Christum cognoscere, quia non agnoscunt pondus huius redemptionis; sed uane expectant redemptorem temporalem, rerum suarum restitorem.

Secunda est Instauratio, & restitutio Humanitatis ad pristinam dignitatem, & iurisdictionem. Ita Moyses liberatum Israel restituit suæ dignitati, ut iterum fieret Dei populus, peculium, hæreditas, ornauit circumcisione, & secreuit ab alienis, instruxit lege, pauit cibo cælesti, deduxit in terram sanctam. psalm. Facta est Iudæa sanctificatio eius Israel potestas eius. Longè nobilior Instaurator Christus, quæ ad supremam dignitatem liberatos nos & redemptos euexit. Vt

Inquit

Esa. 60.
Rom. 9.

Psal. 119.

t. Iou.

Inquit Io. filij Dei nominemur, & simus. Hæc propria, hæc summa hominis dignitas. Dedit eis potestatem filios Dei fieri &c. quod si filij, Inquit Paulus, & hæredes. Potuit autem Dei verbum hoc facere, & nemo alius. Quia verbum est Dei filius primogenitus & vnigenitus. Vt talis ad equatur Patri generatî & produceti, cuius omnem fecunditatem exhaurit. Fecunditas, & paternitas Dei est infinita, ergo & filiatio verbi infinita: Ex hac infinitate potest filiatione infinitis concitare, & Ita filios Dei in se constituere fratres suos. Ita dixit. Nemo ascendit in cœlum, nisi qui descendit de cœlo filius Dei qui est in cœlo. Integrat enim ex omnibus filijs in infinita ista sua filiatione susceptis filium vnum Dei qui comprehendit caput & membra. Quare inquit Apostolus ad Hebreos. Accessistis ad ecclesiam primitiuorum. In hanc dignificationem & instaurationem respiciens Zaccharias vocauit Christum Cornu salutis erectum in domo David &c. In hanc Simeon. vocauit eum lumen gentium & gloriam plebis Israel. Paulus. Accepimus spiritum filiorum, In quo clamamus Abba pater.

Tertia est directio, & manu ductio Ita Moyses deduxit Israel ann. xl. per desertum sicut oues, inquit David præcedens ipse per mare, per terras, defendens ab hoibus à serpentibus, à fame, à siti, ab ira dei. dixit vt dispdet. Si nō Moyses stetisset in cōfractione Et in hoc Christus Moysen superauit, q̄ tutius, breuiusq; iter cōstituit & suauius: sustulit onera iudiciorū, ceremonialiū reduxit legē totā ad Amorem: Sustulit timorem quem lex incutiebat per gratiæ donum. quare non tantum præcepit, vt Moyses, sed vires dedit. Impleuit ipse legē, inte-

gra obediētia, sine peccato, quod non potuit Moyses peccator & ipse: quare & in se formam perfectæ virtutis constituit, & deinde dixit. Discite à me exemplum dedi vobis. verbo docuit, & iter vitæ monstrauit. Verbo inquā vitæ, & gratiæ, non vultu illo, terribili qualem habuit Moyses, ita vt non possent filij Israel intendere in eius faciem: sed vultu beato, & glorioso, verbo Spiritus. Confidite, ego sum nolite timere. Quam obrem iussit pater, ipsum audite, ducem sequimini & imitamini. Doctorem audite, & illi obtemperate.

Quarta est recreatio. Ita suum Israelem pascit Moyses Manna, recreauit coturnicibus, aqua è saxis educta. Dedit eis petitiones ipsorum. longè foelicius pascit, & recreat fideles suos Christus; pascit verbo, spiritu, gratia: tandem pascit seipso. Ex hoc verbum factum est caro, vt carnem & naturam nostram pascere & recreare posset. Pascit autem in eucharistiæ sacramento, in quo totum se se ita nobis tradit, & insinuat, vt fiat cibus & alimentum corporis & animæ: vix dici posset, quàm mirabilis pastor & recreator hoc loco. i. in sacramento eucharistiæ sit Christus; Ita vt pp hoc potissimū videat q̄ verbū caro factū sit. Primò. Ex hoc q̄ verbū factū est caro. Caro. i. humanitas assumpta duo est consecuta, quæ maxime seruiunt sacramento: facta est spiritu dis. Ita Paulus vocat corpora nostra vbi à morte surrexerint, spiritualia, quod seminatur animale resurget spirituale, & tamē erūt vera corpora naturalia. Ex hoc penetrare potest non modo corpus, sed & animam nostrā: factā esse diuinā & infinitā; ex hoc pascere & satiare potest. Caro mea verè est cibus. cætera nō verè cibant. Secun-

dò, ex hoc quòd verbum caro factum est: Caro in verbo facta est gloriosa, & semper fuit, in quantum ex charitate vt inferuìret nobis gloria delitum vique ad morrem. Sincitatio Christo, & morte, ac mortalitate destructa; remanet nobis caro perpetuo gloriosa, quæ animam exhilarat, & implet mentem gratia, ac pignus illi dat futuræ gloriæ. Tertio, Ex hoc quòd verbum factum est caro in vnitæte personæ, omnia omnia facta sunt in eo. Deo, & homini, Deus vigilat, dormit, loquitur, sedet, flet, huc respiciebant oēs illæ Dei, humane nationes, quibus in lege & prophetis, de Deo spiritus sanctus humane quæsi de homine loquebatur. futurum enim erat quando Deitas illa omnia in se susciperet. Contra homini omnia facta sunt omnia Dei opera, Ita quòd Hò creat, regit, inspirat, parit, remittit peccata. Hinc suprema illa potestas per Christum ecclesiæ collata, ex quo Deitas humana est. quorum remiseritis peccata remissa erunt: quare d. sacerdos quasi Deus, ego te absoluo. Ex hoc etiam in eucharistia communicat nobis diuina opera sua, quin operatur in nobis opera vitæ. viuit in me Christus, Inquit Paulus. loquitur in me Christus. Quarto ex hoc quòd verbum factum est caro. Caro id est, natura assumpta in esse nature remanet communicabilis ex se. non natura naturam, non natura personam, non persona personam, sed persona naturam assumpsit, eadem caro à Deitate sumit infinitatem. Eadem à verbo sumit indiuisibilitatem: Et communicabilis, datur pluribus, Sumit vnus, sumunt mille. Vt diuidua, & infinita caro, datur infinitis, Donec veniat. Vt indiuidua, datur eadem

omnibus. tantum iste, quantum ille. Et ex hac identitate surgunt in nobis duæ illæ Diuinæ vniones, & vnitates, quæ sunt veri fructus eucharistiæ, quòd simus vnum cum Christo, & vnum inter nos in eo, omnes vnus panis, qui de vno pane participamus. Hæc omnia tantum, quia verbum caro factum est.

Quinta est Remuneratio, & glorificatio. Hanc præstare non potuit Moises, collocare scilicet populum suum in Terra sancta optata: Nihil enim ad perfectam adduxit lex, constitit ergo in mōtib; Moab cum tota sua Pedagogia, à longè promissa demonstrans. Officium Iesu delecto chirographo, quod aduersum nos erat, glorificare, & introducere. Hic .n. reuocat Iordanem, hic frangit velum templi; Hic per seipsum ingreditur in sancta, non enim eget vt Moises mediatore. Quare inuenit pro se & suis requiem sempiternam. Non enim ascendit, aut ingreditur solus, ecce ego & pueri mei mecum. Ita inquit apostolus. Iterum videbo vos & assumam ad me ipsum. Vbi Domine? Vbi corpus ibi & aquilæ. factum igitur est verbum caro, vt Corpus haberent Aquilæ ad quòd volarent: Et in quo vires susciperent, ad volandum in requiē. Vbi sine fine in verbo ipso, verbum contemplantur, & fruuntur. Et hic terminus, & finis laborum, operum, verborum, præceptorum, consiliorum exemplorum meritorum verbi incarnati: Et hic finis cursus fidei, spei, obedientiæ carnis & Humanitatis in verbum assumptæ, redemptæ, Instauratæ, deductæ, & recreatæ, vt tandem in verbo glorificetur.

Ioan. 10.

Epilogus totius tractatus.

Materia fuit De verbi natiuitate: nā sua naturali proprietate, Nascibile est, & Nascitur verbum. Habet autem tres natiuitates, In quibus omnibus & accipit, & rependit. Est prima æterna, qua nascitur ex Deo Deus, & natus omnia patri rependit, ita quòd cum eo spirat in eadem æternitate spiritum sanctum. Est Secunda temporalis, qua Nascitur ex Muliere homo; suscipitque ex ea corpus & animam. Et statim eadē rependit in odorem, precium, & exemplum. Est tertia spiritualis, quia nascitur in nobis ex spiritu, spiritus: Et hic accipit in se cor nostrū. & iterum cordi nostro impendit omnia, bona sua. De Prima pauca diximus, superat enim vires nostras: quare statuimus eam sacro quodam silentio venerari & adorare. De Secunda, & tertia tria potissima capita tractauimus. quàm sit vtraq; Mirabilis & gloriosa; Amabilis & gratiosa; Vtilis, & fructuosa. Primum caput absoluimus. considerantes, miracula multa quæ mysterium hoc faciunt. vere mirabile: Miracula in filio, in carne, in anima; In Matre ante partum, in partu, & post partum: Miracula exteriora in mundi partibus. Interiora in nobis ipsis, in principio cum iustificamur, in progressu cum magnificamur, in fine cum supra naturæ vires glorificamur. Secundū caput absoluimus. Considerantes cum pastoribus miracula amoris & charitatis quæ in Christi Præsepio vbique lucent. Est charitas patris nimia, Est charitas filij vsque in finē. Est charitas matris nobis exemplaris, secundū sex officia, quibus erga filium amorem suum testa-

tur. Inuoluit pannis, hoc in nobis facit religio: Reclinat in Præsepio, & fœnum subijcit, præsepium nostrum est cor. Fœnū est pax animi, disposita à spe bonorum & præsentia malorum. Custodit dormientem: Hoc facit meditatio. Excitat & ostendit, Hoc facit hilaritas & cōfessio. Cibabat, hoc facit Misericordia. Fert quocunque Pater uocat, hoc facit obedientia. Tertium caput absoluimus narrantes commoda. Christi nati; ex hoc vno, quòd est saluator & Iesus. nam saluatoris huius diximus fuisse munera potissima quinq; quæ vniuersam continent mūdi salutem. Quòd Christus hic est mundi redemptor & liberator à culpa & poena. Quòd est mundi instaurator & dignificator, vt filij Dei nominemur & simus. Quòd est mundi director, & ductor verbo & exemplo. Quòd est mundi recreator, & pastor, verbo, sū. seipso, maxime in eucharistia. Quòd tādē est mūdi glorificator, & introductor in eternā requiē. In qua manētes eoque perpetuo fruētes in eo & cum eo & per eum beati verē & summa cum foelicitate dicemus, Verbum Caro factum est. Et habitauit in nobis Per omnia secula seculorum Amen.

Habita Rom. apud S. Chatarinā, 568

IN DIE SANCTO
Natalis Domini.

Apparuit benignitas & humanitas Saluatoris nostri &c.

Quoniam Hæc vita nostra egeat Deo, non tantum donis Dei, quæ tamen sunt maxime necessaria, sed ipsa met Diuinitate: Illa sola creare potuit, illa vna recrea-

re pōtilla vna sui simplicitate penetra-
re aīam hāc nostrā potest: quare &
vivificare: illa etiā sola quasi in termi-
no, in se quietate. Quid mirum si
sancti Patres nostri Abraham, Isaac,
& cæteri huius necessitatis conscij
tam instanter Deitatem ipsam sollici-
tabant Descende, veni Domine,
noli tardare. Hanc enim vnam sibi
sufficere sentiebant. Quid mirū si su-
scipto Dñi verbo, iusiurandū, qđ, iu-
rauit, daturū se nobis: eo vno lætati
sunt; Ita Abrahā vidit diē Christi ui-
dit et gaudis est. Verbū. n̄ accepit ve-
rax, & infallibile, quod per omnia se-
cula promissionem ratificavit & ma-
turavit figuris, imaginibus, pphetijs
hoc vnum asserens, quod seipsum da-
ret. Et in hac vna fide, secula illa om-
nia sunt recreata.

Tandem læta hæc dies venit, tem-
porum plenitudo, promissionum,
votorum, precū imaginum, figurarū
terminus fœlix: quo Diuinitas ipsa
se inclinauit, & personaliter præter
dona collata descendit. Et quia ho-
mo non poterat ad eam se se extol-
lere; seipsum deflexit ad hominem.
Et quia nesciuit hō illā in se suscipere
adest illa hominemque totum in se
suscipit: sicque & humanæ necessi-
tati, & temporum omnium votis, &
sua met fidei satisfacit. Quare accla-
mant oīa, fauēt oīa, exultant oīa ligna
silvarum quicquid in terra est, quod
vitam habet, & huius sit capax fœli-
citatē Angeli, Homines, Pastores
Magi omnia concurrunt, & consola-
tionem suam testantur. Nos illi sum-
us frigidi & inepti, qui in tāta mundi
alacritate, nihil sentimus, præter com-
munem quandam cerimoniam: læta-
mur quidem, sed vix scimus qua de
causa: quare, & lætitiā hanc no-
strā tam infeliciter gerimus, quod a

quavis re turbari, confundique po-
test. In causā autem est, quod factum
hoc non eo modo contemplamur,
quo eius myſteria satis agnoscere &
inde mentem inflammare possimus.
Merito se se incitant Pastores Iudai-
ci. Videamus verbū, quod factū est,
quod fecit Dominus, & ostendit no-
bis. Factū mirabile à factore poten-
tissimo, ad nos maximè imo totum
pertinens, ante oculos etiam & ora
nostra positum, & reuelatū testibus
dignis; tantum vt velimus attendere,
& obseruare. Primo quale sit Factum
Secundo qua ratione, & cur factum.
Tertio quō nobis accommodatum.
Quarto quam fructuosum; & profi-
cium. Obsecro vos o charissimi. Ad
este mihi, sanctū, & fœlix hoc præsepe
quo ante nos & pro nobis iacet Diui-
nitas inclinata, attente consideremus
Tu alme puer, iam satis in mēte mea
concepte, sentio enim te, quod sine
te non possim, sine te nolim (q̄ tamē
volo,) laudare te: Age pro me hic
nascere, vt te in amplo, & nobilissimo
hoc Præsepi reponā. Simul te vide-
amus, simul tu hilaritate fruamur, te-
que cū Angelis & Pastoribus nobis
datum, & natum glorificemus, &
prædicemus:

Magna est hæc mundi com-
motio, aduolant omnia, clamant
omnia, Angeli, Pastores. Magi; quid
nouum contigit in ista beata Betleem?
quid ita huc currit & exultat mūdus?
Respondet. D. Paulus ad titum, &
sunt verba propria, quæ vt tempori
& loco huic competentia sancta Ma-
ter ecclesia in Aurora huius sanctissi-
mæ dici legit. Apparuit benignitas, &
humanitas Sal. nost. semper benignus
& bonus, & optimus fuit Deus, ne-
cessario bonus, vt necessario Deus. at
non talis semper Apparuit: Conti-

noit in ira misericordias. Dedit quidem dona quam plurima, celum, terram &c. sed mundus gustare ea bona non potuit: tum quia remota, nam adhuc Deitas stabat in suo latibulo & caligine, quam vix hominis acies poterat intueri: tum quia infectus erat ex culpa hominis gustus, & turbatus oculus, ut nil quod sibi saperet, in tota Dei maiestate conspiceret. Duo igitur hic facta sunt, ut Dei bonitas perciperetur, Primo inclinata est Diuinitas, & se se ad hominem deflexit ut videri, audiri, complexari, gustari modis omnibus posset; os nostrum facta & caro nostra. Deinde hominis gustus purgatus est sublata culpa; ita quod potest iam libere in eius mentem influere; illi se venire, quando venit Agnus ille qui tollit peccata mundi. Sic ergo apparuit benignitas, & humanitas. Ex inuisibili facta est visibilis, & sensibilis. Deus erat absconditus, iam in terris visus est. Ideo magna ratione dicunt Angeli Pastoribus, inuenietis infantem. Hactenus optatus, quaeritus, vocatus promissus, expectatus, nunc iam datus, & natus: pergat bono animo. Inuenietis: omnia reuelant, caeli, terrae, In loco publico est, & patenti in Diuersorio, omnia clamant ut retegant, omnia currunt, ut videant: Ita ex abscondito factus est manifestus, Ex magno paruulus, ita vocat Esaias, ita Angeli, Infantem. Tam modicus est, quod ventrem Matris castissimam neque intrans neque exiens aperit, vere parvulitatis & humilitatis exemplum. Ex diuite pauper, & extremae paupertatis exemplum, Ideo narrant Angeli. Pannis inuolutum, qui summa gloria in caelis fruitur: qui totius mundi dominio potitur, in modico panno tegitur, modica fascia stringitur. Hic

beata, & foelix erit paupertas & lacra Exalto, & sublimi infimus ex summo imus. Ideo Angeli addunt. Positum in praesepe. qui super omnes caelos sedet, & dominatur & praeminet: Super omnes caelos gloria eius: en quam demissus est, Iacet in praesepe, Sic sic Gigas ille sedet, quin iacet in terra. Haec omnia verbo vno Ioannes explicat, verbum, quid altius, maius, ditius? Caro. Quid humiliter angustius, pauperius dici potest? factum est quod mirabilius, & et miserabilius? Verbum sua natura inefficuum, inefficabile pro quod facta sunt omnia, En factum est & factum Caro. quid hoc fecit? (Bernardus) nisi amor? Non modo ad carnem se inclinavit, carnem assumpsit, sed factum est caro. Non quidem per conversionem naturae in naturam: sed per unionem naturarum, & per transformationem formarum. Ob hoc addit Paulus, quod Apparuit benignitas, Et Humanitas. Tantum in Deo potuit charitas, quod uersa est in humanitatem; Tum quia Deum humanauit, id est totum ad hominis commodum propulit, quam impulsionem & inflexionem vocat Humanitatem & philanthropiam. Tum quia vera hominem fecit: atque in ea forma apparuit benignitas. Saluatoris nostri Dei Nomen exprimit statum. Iesus est, quia Saluator, & potens, & efficax, est enim Deus omnipotens: Deus nobis et nobis datus. Si Deus pro nobis, quis contra nos? Deus saluat & iustificat, quis condemnat? Hoc itaque factum est. Verbum caro, Deus homo talis est, talis apparuit: Et habitauit in nobis:

Vnde autem haec facta sunt? Da causam tantae inclinationis Dei, tantae salutis nostrae. Respon. Paulus. Non ex operibus Iustitiae &c. Gratia est, & summa gratia, donatur, non redditur.

ditur. Benignitas est, superat omne meritum, omne votum, omnem spem, quod si villo modo ex operibus. Non Iustitiæ. sunt enim omnes nostræ immundæ vt pannus menstruus. Si forte ex operibus. Forte iniustitiæ locum habent. nam sine culpa, aut Christus non nasceretur, aut nõ talis, tantæque benignitatis exemplum. Ob hoc exclamat ecclesia. ò necessarium Adæ peccatum. ò scelix culpa. Vnde igitur? Secundum suam misericordiam saluos nos fecit. Opus amoris, & misericordiæ est. Sic Deus dilexit mundum &c. Paulus. In hoc apparuit charitas Dei. &c. Vocat misericordiam suam. Tum quia intima, identica est Deo, viscera misericordiæ vocauit Zacharias. Tum quia nulli debitor, se se effundi, quàm si bi placet. Huius igitur misericordiæ opus est, quòd non sumus consumpti, sed saluati: quomodo autem: nos, qui residui sumus? quia ab ijs temporibus tãtum distamus? quibus nil commune cum Christo? Qua arte, quo medio hæc tanta bona ad nos delata sunt? Scimus Christum plenum thesauris, virtutibus, donis, meritis; At quid ad nos? Homo est Christus & verus homo: sed de domo aut de seculo nostro, quod est seculum culpæ: Pater est noui seculi: non ex Adam est, sed ex Deo natus, spiritu sancto obumbrãte. quid ergo nos, aut quomodo bene illius participamus? quomodo sunt illa nobis accommodata?

Per lauacrum regenerationis, & renouationis spiritus sancti. Sunt sacramenta canalina, quibus Christi capitis virtus, ad nos membra defertur. sunt instrumenta Practica, operatiua gratiæ. Ianua cæterorum est Baptismus, balneum illud potēs, quo abluimur,

lauamur, & regeneramur in Christo. Hic submergimur. peritque in nobis vetus homo noster cum actibus suis, culpa & pœna æterna. Hic emergimur & subleuamur, et quasi ex monumento in nouam vitam resuscitamus. & in nouã oliuã inserimur. Olim caro de carne fuimus. hic de spiritu spūales. Datur autem spiritus in hoc lauacro sic abunde. vt non modicam illam (si tamen ulla fuit) circuncisionis gratiam, sed amplam, magna cum copia vitutum & donorum recipiamus. quibus tota Christi virtus in nos transfunditur: quare addit. Per Iesum Christum Saluatorem nostrum. Huius est meritum, huius opus, huius sanguis, quo melius quam aqua lauamur. Merita habet infinita: omnia sibi superflua illa nobis communicat; & per sacramenta communicat, quæ suæ gratiæ, sunt instrumenta, & significantia, & conferentia. etiam ante omnia per Baptismum, in quo illi incorporamur, vt eius simus & eius bonis perfrui possimus ita Ioann. vidimus eum plenum gratiæ & veritatis. Nos vero? De plenitudine eius accepimus omnes. quid tum nobis ex his susceptis bonis in Christo?

Vt Iustificati gratia ipsius. Duo in summa confert hæc deitatis & Christi participatio. Alterum in hac vita, quòd per eius gratiam iustificamur. Sol oriēs pellit tenebras. & illuminat. Gratia tollit culpam, & infundit iustitiam, qua formaliter iustificamur, & Christo capiti cõformamur. Hanc vero iustitiam sequitur aliud bonum quod maius est, tanquam ex merito. Vt Hæredes simus secundum spem vitæ æternæ. Fidei donum, quod primo nobis confertur, facit nos Dei filios quia vnit Christo primoge-

nito, & facit eius membra. Dedit eis potestatem filios Dei fieri. Paulus omnes vos estis filij Dei per fidem. Si filij & hæredes & hæredes Dei, co-hæredes Christi, Ita non tu radicem portas, Inquit Paulus ad Rom. sed radix te. Portat autem foeliciter ad eam metam, ad quam primogenitus assumptus est: ad æternam vitã. Hæc tandem sunt bona, quæ vera sunt, non fra sunt, à nobis optata, & expectata. Ob hoc oportuit Christum venire & nostrum fieri, vt sicut merces est infinita; Ita meritũ haberemus & præberemus aliqua ex parte infinitum, vt à Deo, ad Deum per Deum perduceremur. Ex ipso, per ipsum, in ipso oĩa. Illa manet nos patria, Illa petenda sedes, Illud regnum nobis cum Christo & per Christum paratum; Interim spe salui sumus: Et est spes quæ non cõfundit; nam oritur ex fide, quæ Dei verbo & promissis innitur. Dum caput à membris distat: nondum apparet, quid erimus. scimus autem, quòd cum apparuerit similes ei erimus. Generosas has spes iustaurat hodie nobis Paruulus hic ante nos vagiens, ad commoda nostra & illa quidem æterna reclinat: ex Dei sola misericordia, nobis per sacramenta communicat, vt hic per eius gratiam iustificati, ad eius gloriam conscendamus, ac tandem cum ipso capite nostro: hæredes vere non iam secundum spem, sed secundum rem simus æternæ vitæ. Amen.

Mediolani Habita. 1565.

IN DIE SANCTO Natalis Domini.

*Miracula, gaudia, & præcepta
Christi nati.*

Magna, & optima, altissima, & sacratissima diei huius mysteria, quorum memoriam, celebramus, olim cum primò fierent, & pãderentur orbi, à max imis & potētissimis oratoribus pastoribus homūculis sup paruo grege vigilantibus, nempe, cum hominū ingenia non sufficerent: ab Angelis Paradisi, Euangelizantibus gaudium magnum, & canentibus Deo gloriam & terris pacem, sunt explicata. Hæc eadem maxima & optima, grauissima & sacratissima mysteria narrãda & re petenda sunt vobis, Serenissime Princeps, Clarissimi Oratores. Illustrissimi & potētissimi, Domini, Homini bus tanta potestate, & pietate conspicuis. Et ecce ad tale tantumque ministerium, cui vix Angeli sufficiunt, deligistis miserum me homūculū imperitum & impeditum, qui ad tanta negocia, vix magna etiam conatu adferre potui bonam voluntatem, tantum mihi inest miseræ, & imperfectionis. Non fuerunt Angeli illi veritatis huius prædicatores, tam sancti, cœlestes, puri, potentes, apti, q̄ ego sum pctōr terrenus, impurus impotēs & ineptus. Et tamē voluntati, & imperio vestro nephas fuerat non obedire. Ecce igit me, o beati, o optimi Veneti. Ecce ego ad vos veni, de altissimo mysterio natiuitatis D. N. Iesu, breuiter & succincte distitrus, riuat me rei magnitudo, & amplitudo nã tãta est, q̄ seipsa vix audita, ad
mira-

mirationem, ne dum attentionem parit. Iuuat rei commoditas, & beneficentia, nam seipsa parit, non modo beneuolentiam, sed lætitiã, & alacritatem. iuuat rei distinctio, dispositio & significatio per tales tettes, nam seipsa parit doctrinã & disciplinã. Et hæc ipsa sunt illa tria, quæ ego hodie à vobis, tanquam illustribus Natalis huius sanctissimi spectatoribus requiro. nempe, Admirationem, Gaudium, & disciplinã. iuuerit etiã me & causam meam valde, quod non pastores, aut idiotas alloquor: sed maximos, sed optimos Principes, quibus Christus non modo cognitus, sed charus, sed preciosus est: quare sat mihi fuerit vel leuiter delibare quæ ad gloriã illius pertineat, quod uos statim, non misso grege ut simplices illi, sed cum grege hoc uestro foelicissimo, cù tota terra & mari uestro, ad illius præsepe uenerandum curretis. Tu quoque Alme puer, quæ nascentẽ hodie colimus & adoramus, Verum, Deũ & verũ hoĩem, de quo bene dicere non modo difficile, sed impossibile sine tuo ipsius nomine & numine: Ades huc, iterum per os & linguam meam & uiscera nasciturus, ac in sanctissimo hoc senatu, quasi in præsepio aureo reclinandus. Eia ò incliti, iam fauent omnia, si uos fauetis Fauete obsecro, silete, & firmis animis animaduertite

Si Rei magnitudo & maiestas mouet ad stuporem, Certe res quam præ manibus habemus tam est ex omni parte magna, & ampla, ut non modo stupidus sit, qui ad hoc præsepe non stupet, sed & lapidibus ipsis obtusior, & penitus nihil sit: nã hic ut testat Damascenus, tremunt Angeli, pauet cœli, creaturã nõ sustinet, vox

silet, mēs deficit. Videamus obsecro & nos, ò incliti, videamus uerbum, quod factũ est. Quis fecit? fecit Dominus. quõ nos uidere possumus? fecit ille, & ille ostendit nobis. Certe non erit inutilis, aut ociosa hæc speculatio. sũt omnia mirabilia, quia & memorabilia, quæ sine stupore conspici nequeunt. videamus. Primo hic sese offert Diuina misericordia, quæ per tot annorum millia hætenus in ira latuit: & ecce in tantam gratiam hominem recipit, quod totum se illi tradit. Opus Dei maximũ est opus misericordiæ: & Ista est misericordia omnium maxima. Secundo hic se se offert missus, non Angelus sed vnigenitus Dei filius hic exinatus usque ad formam serui: humiliora etiam petiturus usque ad mortem crucis. vere inquit Bernardus. summus omnium factus est imus omnium. Tertio hic se se offert modus, quo sic Dei filius factus est homo innumera in se retinens miracula, Vere & de hac generatione (ut optime sentit D. Leo Papa) dicere potuit Esaias. Generationem eius quis enarrabit? Mirum est hic, quod Diuinitas ita se humiliat, quod homo fit, & hominem in se uere & realiter & personaliter suscipit quod statim assumat corpus & animam non prius tamen animam quam corpus; sed ambo simul assumat, & conseruet, quin beatificet: olim homo non poterat Deum uidere, nũc Deum in se habet & totus in Deo habetur, recipit à Deo oĩa & sua oĩa illi dat. Deus homo fit (ut Augustinus) & homo Deus, & sic à Deo recipit: quod nunquam tamen ullam partem dimittit, Quod Caro ex spiritu sancto concipitur in utero uirginis. quod concepta statim organizatur: & statim animatur,

Luc. 2.

Esa. 1.

atq; nō solū non pōt hāc aut facere, aut cōcipere. Natū. Opus est Dei q̄ pōt oīa & spūs sancti obūbrātis. Anima partim misera, partim beatā est quis vnquam audiuit talem mixturā? Mater, & ipsa plena miraculis: vera Mater, Mater & virgo, grauida sine grauamine, puerpera sine dolore. Mater sine viro & si virum habet ad custodiā, non cōmerciū. caro virgo, anima plena gratia, cor letum, Mater hoīs & Mater Dei est. En iam verbū quod factū est qđ fecit Dñs, & oñdit nobis. Mirum si ad hęc stupent cœli, & commouetur terra? hoc fore prædixerat Agens propheta; Mirum si stellæ currunt? si Angeli canunt? si si cœli splendent? si sol triplicatur? si pastores vigilant? si Magi querunt? si Sibyllæ diuinant? si humana Sapiencia pudefit? hoc fecit Dominus & ostēdit nobis. Alioqui & nos ignoraremus. Stupent impij ex ignorantia, ex infidelitate, vt miratur Herodes & omnis Hierosolima cum illo, ad solum nati nomen. Stupent Pij ex fide & humilitate, quare & nos beatos & sanctos stupores nostros adhibere hic, quasi dona, & victimas debemus, vt fateamur, nos hęc non capere & tamen firmissime credere: & quasi statuæ hæreamus huic Præseprio, nunquam ab eō diuellendi, vt quicquid dicant infideles, Hæretici, nos tamen sciamus & adoremus, verbū quod hic p̄ nobis factū est caro.

Vt vero in impijs oritur admiratio ex ignorantia, & ad stuporem incis, sequitur dura quædam, & desperata ariditas animi, Ita ex fide in sanctis pastoribus & Magis, oritur admiratio, & ad eam sequitur ingens letitia: sunt enim hęc non tam magna, quam commoda & gratiosa, vt non tantum in stuporem, sed vt in alacri-

F. Franc. Viced.

tatem miro modo prouocent. Quare & hoc hodie a vobis posco, vt ad præsepe hoc læti, & iucundi sitis. Euangelizo enim vobis gaudium magnum, & certe tam magnum est, vt solum hoc recreet omnia, trahatque ab oriente Magos, In occidentē Augustum Cæsarem exhilaret, Ab oriente adhuc semen, dicitur Es. Ab occidente congrega: dic Austro. ad-
fer? & Aquiloni da. Ita omnia hic fit: Recreat & tempora omnia præterita, Abraham, Isaac, Iacob, Davidem. Præsentia, Iosephum, Simeonem, Pastores, Magos. Futura nostra & filiorum, nepotumque nostrorum vsque ad mūdi finem. Hoc est enim cœli regnum, cuius non erit finis. Qui hic nō congaudet, certe in atrā, & desperatam bilim, duritiemque animi cecidit. quanta vero est cālentia? mirum. Natus est hodie, inquit Angelus ad pastores. Vobis saluator.

Natus est. Hactenus per tot secula inuocatus, expectatus, expectatio gentium: tot vocibus sollicitatus. Vt nam disrumperes cœlos & descenderes. Rorate cœli desuper &c. Veni dilecte mi veni in foraminibus petrae. Defecerunt oculi mei in salutare tuum, quando consolaberis me? Abachuc, vsque quo clamabo & nō exaudies? En iam Natus est, Hactenus promissus in lege & Patribus. Dicitum Euæ primæ Matri, de semine eius qđ caput serpētis cōteret. Dicitū Abrahæ de femine ī quo bñdicentur gētes. Dicitum Iacob, de ducenta scituro e femore filij sui Iuda. Dicitum Moyli, de propheta simili futuro de gente sua. Dicitū Balaamo De stella ventura in domo Iacob: Dicitum Dauidi, de fructu ventris eius, quod sessurus erat super sedē sua. Reuelata Esaiæ Mater virgo: Danieli tē

Eccl. 43.

Et. 64.

Et. 45.

Cant. 7.

Psal. 118.

Abac. 1.

Gen. 3.

Gen. 23.

Gen. 49.

Decr. 18.

H pus anno.

Num. 24.
Psal. 131.
Ela. 7.
Dan. 9.
Mal. 3.
Mich. 5.
Abac. 33.

pus annorum. 490. Michæ locus q. in Bethleem nasceretur. Malachiæ præcursor Ioan. in virtute Eliæ. Abachuc nomen, quod vocaretur Iesus; en tandem natus est. Hactenus conceptus, & maturatus in lege, figuris, & imaginibus à longè manifestatus vnde pij. seculorū oīum sūt recreati. Dū saluatorē, & cōsolatorē hūc mūdi cerneret. Adā in ligno vitæ, Abel in sacrificio, Noe in arca, Melchisedech in decimis suis, Abraam in víctima, Iacob in petra olei; Moyses in saxo, in rubo, in Manna, in serpente æneo, Aaron in tabernaculo, in Arca fœderis, Gedeon in velo, Iosue in Sole fauente, Sanson in fonte, Dauid in throno, Salomon in templo, Elias in pane, Esaias in monte, in germine, in flore, in lumine, Ezechiel in sole nube tecto, Daniel in saxo seipso, exciso Ionas ī hædera, Malachias in Angelo. Sūt hi colores oēs, & imagines quibus depictus à longè est saluator, nunc tandem per misericordiam natus. Vobis. Hæc vero potissima est lætitiæ causa, quod intelligunt Pastores factum ad se pertinere, quare missis omnibus accurrerūt. Non sic ad Angelos pertinet. Non enim ad lapsos, qui hic non saluatorem, sed damnatorem accipiunt: vt enim pænitere non possunt, ita nec redimi. Non ad beatos: non enim egent liberatore cum non ceciderint. Augent tamē & hic gaudia sua, ex nostra sunt: quod nascitur. Nobis Debit. homo redimi, Tū quia tota natura corrupta, non sic Angelica: tum quia capax pœnitentiæ. Debit redimi coram Iustitia, quæ exigit satisfactionem; satisfactio pœnam, qua corrigitur culpa, quare oportuit: vt Redemptor satisfactor pateretur. Pati non poterat Deitas sola. Satis-

factio etiam fit per indebitum & per æquiualens. Nec tantum præstare potuit Humanitas sola. Tum quia debita tota ex culpa. Tum quia finita: culpa autem fuerat infinita. Hic igitur duo sunt requisita. Vnum quod pateretur, & pateretur in natura corrupta vt pro ea posset satisfacere: Ad hoc adhibita est humanitas vera, sed tamen Iusta, è spiritu sancto concepta. atque ideo indebita. Alterum quod patienti meritum daret & pondus infinitū. Ad hoc Diuinitas. quare opus fuit, saluatorem hunc esse Deum & hominem: sicque claudens in se duo extrema, vere mediet inter Deum & hominem. Propter hoc verbum caro factum est. Verbum esse oportuit. Non Pater quia illum nasci non decuit; spiritus sanctus nō decens habuit, manent enim illum alia opera: verbū sua natura mediat inter patrem, & filium, quare & optimus mediator destinatus est. Verbo condita sunt omnia; Verbo & restitui debuerunt. Verbum imago, naturalis latus est: hanc in homine restituere potuit. verbum totum Dei filiationem in se & continet, huius participē potuit hominem facere. Quare verbū caro factū est. Caro id est humanitas requisita est, vt pati posset: vt merita patientis ad hominem pertinerent: vt ab eadem natura vinceretur Diabolus, quam deceperat. Ita decuit Diuinam sapientiam in eadē natura antidotum culpæ instituire. Deus itaq; homo factus est. Homo autem sic. Deo vniendus, iustus esse debuit, & innocens, tum propter honorem assumentis verbi; Tum propter efficaciam medicinæ quæ ex ipso parabatur, ad satisfaciendum pro culpa. Talis ex homine nasci non poterat, quando tota natura corrupta fuerat:

Merat: conceptus igitur è spiritu sancto est. Et ex virgine immaculata natus est. Hodie. Tempus hoc illud acceptabile; quin temporis plenitudo, quo oracula omnia implera: promissa, exhibita, plena omnia luce, veritate, sanguine, merito, gratia. Accipiunt iam sancti Patres filium, vntbræ veritatem: Tempia, & Aræ victimam. Prophetæ ducem, (secula redemptor) quod Natus est Saluator. Venere hæctenus Angeli, Archàngeli, consolatores, comites, instructores. Venere Patres, Abel, Seth, Sem, Enot, Enoch, Noe, Matusalem, Melchisedech, Venere Patriarchæ Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph. Venere Duces. Moyses Aaron, Iosue, Gedson, Sanson. Venere Principes Naalon, Aminadab, Salmon, Zorobobel. Venere Reges, David, Salomon. Iosias, Iosaphat, Ezechias &c. Venere Prophetæ Samuel, Elyas, Elifeus, Esa, Iere. Ezech. Dan. &c. Venere Sacerdotes, Eli, Elezar. Zaccharias. Tandem venit missus à Deo præcursor, Ioann. quasi Angelus ante faciem Domini. At hodie Natus est Saluator mundi, Captiuis redemptor. seruis liberator, cæcis lux, Infirmis salus, mortuis, vita. Et salus est maxima, quam hæbrei non agnoscunt: Saluat enim populum suum à peccatis eorum idest eripit è manu mortis & Satanæ. Collætantur itaque merito omnia, & exultant ligna siluarum. Cœli ipsi pleni sunt mira alacritate, rorant, & pluunt manam, lumina multiplican, triplican soles, & modis omnibus enarrant gloriam Dei. Angeli Iucundissimi sunt de gloria Domini sui, de salute fratrum; de confusione apostatarum dæmonum. de pace data feculis In terris exultant omnia piorū

corda, & ora, Zacharias mutus præ lætitia loquitur & benedicit, Ioannes filius in ytero matris exultat; Elisabeth Mater exclamat, & Matrē Domini bene dictam prædicat, Pastores testantur, Magi adorent, Quid putamus hic facere: cor Mariæ Matris & virginis, quæ mysterium possidet? quæ oculis filium conspiciat (Augustinus) corde Deum adorat? quæ lingua possit istius gaudia celebrare? testatur euangelistæ: quod obseruabat omnia & conferebat in corde suo: quod quasi scrinium est secretorum Dei; Adest optimus seniculus Ioseph, iustus virginis custos. testis omnium, ab Angelis informatus: scit puritatem Matris, scit Maiestatem filij, adorat & ipse natum; adest obsequentissimus. patatus omnia facere, omnia pati vt custodiat matrē & filium! Ad sunt & animalia fortunata Bos, & Asinus, cognoscentes & ipsi & suo modo colentes Dominum & possessorem suum; flatu & spiritu quando aliud non possunt, vagientem puerum calefacientes. Vt ex his discant pauperes honorare sanctum Domini præsepe, si aliud adhibere non possunt: saltem spiritu & flatu idest bonis verbis & bona intentione. Pastores vigilant super gregibus sibi commissis, quando iam sciunt timendum ab Herode & sinagogis, hæreticis, vanis &c. vñ ijs qui dormiunt nascente Christo. Magi dant aurum, thus & myrram, sic debent diuites, è sua substantia colere & honorare saleatoris paupertatem. Tu Serenissime Princeps quasi Ioseph, testis es bonorum omnium, instructus a pueritia, doctus religionis mysteria: vanitates mundi ab hoc præsepio te non diuertunt; tu prius has hydras viceras quàm vidisses,

Huc ideo vocatus es, vt Domini præfepio tutor fis. Circumftant ſinagogæ Hæreticorum, Interanorum, ſacramentariorum, Anabaptiſtarum ſi dei inſidiantes. Molitur Herodes mundi ſcilicet vanitas & ſuperbia vt bonos corrumpat mores: nâſcentemque puerum perimat: Tuum eſt obſtare pro regno Chriſti, voluſti ſemper, forte non poteras: nunc potes multa: & cum glorioſiſimo iſto ſeratu potes omnia, quæ ad hoc requiruntur. Obſecro obteſtorque omnes vos, o Altiffimi & clementiffimi veneti, ne deſpicite Chriſtû pau perem: ne illius præſepe, aut ſœnum horrete. Hoſpitalia eius, orphanos, ca ptaos, carceratos miſericordia ve ſtra ſouete, & ſalua iuſtitia conſola mini, ſunt quidem miſera, & pauper cula loca; ſed Chriſti ſunt præſepia & oſſa veſtræ pietati commendata. Creſcet hic paruulus, & proficiet: ſi non Herodi, Pilato, Phariſeis, Tur eis, hæreticis, impijs, mundi ama toribus, veritatis hoſtibus: Creſcet vobis & populis veſtris ſceliciffimis. Et quô magis obſequentem & fa uentem ſibi gloriâ & maieltatem veſtrâ ſentiet: Eo magis & ipſe Prin cipem veſtrum: cõſilia, capita veſtra, Populos & regna veſtra, diuina ſua benedictione replebit; pace amico rum, formidine & pauore inimico rum firmabit, quouſque pereunte mundo regnum hoc temporale, in æternum commutabit. Amen.

Habita Venetijs ad Illuſtriſſi mum. Dominium Anno Domi ni. 1553.

IN FEſTO SANCTI

Stephani prothomartyris.

Stephanus plenus gratia, & for titudine faciebat &c.

IN GVLARE exẽ plum virtutis, & gratiæ proponitur hodiẽ no bis in Stephano, vt eũ non modo laudemus

quod primum eſſe ſolet in ſanctorũ cultu, & in quo nos multa præſtare facile ſolemus. Non ſolum etiam im uocemus. & fauorẽ eius tanquã Pa tronũ multa potentis apud domini pro cuius nomine & gloria tanta dixit, ſecit & paſſus eſt, nam & hoc fa cimus ſatis bene, cum vrget neces ſitas, Sancte Stephane ora pro no bis &c. verũ & quem imitemur & ſe quamur, ad quem ſcopum vt in hoc cultu primarium reſpiciens Mater eccleſia dicit. Da nobis Domine imitari quod coſumus &c. Vir ſingu laris eſt Stephanus dignus, cultu, p̄ci bus & imitatione. Nam plenus eſt gratia & fortitudine. Vas plenum ex vi ſuæ plenitudinis, primo non ad mittit alios liquores: ſecundo ſua ple nitudine & gratitate ſtat. Tertio vix tactum effundit quod in ſe habet Ita homo Dei plenus gratia, facile re ſpuit amores mundi & quæcumque aliunde ſibi cõtingere poſſunt. p̄ſa. Renuit conſolari anima mea: Pau lus De cætero nemo mihi moleſtus fit. Gregorius. Guſtato ſpiritu deſi pit omnis caro. Iſta iurauimus in Baptiſmo, dum abrenũtiãimus ſa tanæ & operibus eius: at millies meri titi

titi sumus. Stat etiam sua plenitudine stabilis contentus, hærens immobiler domino suo, tenui nec dimittit tam Sapiens ut sol permanet; stultus ut luna mutatur. Quis separabit me à charitate Christi? Grauitas mundi huius deprimit cor. Usque quo graui corde? unde grauitas? Diligitis vanitatem, & quæritis mendaciū. Grauitas & plenitudo gratiæ non deprimit, sed extollit cor ad sublimia, quasi pennæ columbæ &c. Ita noster hic cum esset plenus spiritu sancto intendens in cælum vidit gloriam Dei. Intendit in cælum, erectus ad sublimia & ibi stat, tam firmiter ut à nullo re dimoueri possit. Effundit etiā e sua plenitudine liquores suos, implet Hierusalem. Implet tempora omnia odore suo. Et qui sunt liquores quorum Stephanus noster plenus est, & quos effundit prodigus? Plenus est inquit Lucas, Gratia, & fortitudine, vere preciosa est plenitudo. Gratiam habet, in primis gratis datam, quam & Apostoli susceperant, & continet hæc tria potissima. Sapientiam, Eloquentiam, virtutem miraculorum. Sapientiam effundit, talem ac tantam, quod scripturas interpretatur, sensus adiicit opulētos: Ita quod Academia aliam peritissimam & dicacissimam, non poterant respondere sapientiæ & spiritui qui loquebatur in Stephano. Ita promisit Christus sapientibus suis: Ita factum Concilio Nicæno. Ita sæpe sapientia Christi simplicissima demeruit mundi sapiētiā, utcumq; eminentem & phaleratam: Eloquentiam adhibet, qua sapientiam suam ornat, & inflamat. Nam ut sine sensu & sapientia vanissima est eloquentia, Ita cum Sapientia maxime utilis & honorifica est, si mundus appeteret

Dei verbum, certe non egeremus Sapientia. At quoniam potius verbū deridet & fugit, ideo quasi sine fame sit mundus, addidit Deus, velut saporem eloquentiam sapientiæ, ut dicendo delectet & sic quasi nesciū moueat, trahat, & dulciter, ac feliciter fallat cor humanum: Ob eloquentiam D. Paulus vocatus est Mercurius: ne putes inutilem, aut vanam. Celebres in vtraque ecclesia Græca & Latina fuerunt rhetores, & oratores. Chrysoströmus, Gregorius Nazianzenus. Basilius Nissenus: Ambr. Hieronimus, Ciprianus, Lactantius & alij, qui multa felicitate piscati sunt pro Domino Iesu. En quā eloquens est hodie Stephanus, quam acer, & vehemens in dicendo. A principio pulchris titulis captat beneuolentia n. viri patres & fratres: In medio docet mirabili copia, discurret totum testamentum vetus. In fine terribilis, & violentus est. Dura ceruice & cætera. Habet tertio virtutem miraculorum, signa & prodigia faciens. Narrat Augustin. quod usque ad sua tempora; ex inuocatione beati Stephani sex viri à mortuis resurrexerunt, frequentissima miracula, in vita, in morte in inuentione, in translatione: semper seipsum superat. Gratiam insuper habet gratificantem, quæ complectitur radicaliter virtutes theologicas: Plenus est fide, quæ tanta est, ut videat cælos apertos &c. omnia nouit, omnia credit, omnia pro infallibilius habet quæ proponuntur. Plenus est spe, totus intendens in cælum; commoda huius mundi despiciens, atque ita in cælum intendens; quod propter ea bona sola, quæcunque alia mundi huius fortiter respuit. Plenus est charitate, quæ rarum sui

specimen præbet: diligens vsque ad inimicos suos lapidatores, qua oratione tantum valet, quod non prius expirat quod Saulū Phariseum acerbissimum lucratur Christo. Ita apparet ex multis, quod sit Stephanus plenus gratia. Sed & plenus est fortitudine tanta, vt vinci nullo modo possit, extingui potest, vinci non potest, quid vero illustrius de Milite honorato dici potest, quā quod sit fortis? Forte autem ostendit audacia in bono, & Patientia in malo, & hæc miro modo splendent in Stephano. Audacia tanta est, qui Christo pro se mortuo, mortem reddit, animam pro anima, nil minus & dat intrepide. Patiens etiam contra insultus, qui tres in primis obijciuntur. Insultant verbis, insultant testibus, insultant lapidibus, omnia tollerant Stephanus, non modo patiens, sed iucundus. Verbis respondet & humanæ sapientiæ paralogismos retundit tam fortiter & sapienter, quod testatur. Lucas; quod sinagogæ disputantes cum Stephano. Disscebantur cordibus, & quod stridebant in eum, quod continuerunt aures, & impetum fecerunt in eum. Ipse vero intrepidus stat, non modo nil timens in corde, sed neque mutatus in facie, testatur enim Lucas, quod in isto congressu, facies eius erat. sicut Angeli. Hic texit mirabilem illam Apologiam pro christo in senatu Iudæorum, quæ sinagogam pertraxit ad lapides. Testes ingruunt dicentes, Homo iste non cessat loqui contra locum sanctum & legem. Submiserunt dicentes, Homo iste non cessat loqui contra locum sanctum & legem. Submiserunt viros qui dicentem verba blasphemie in Deum & Moysen, quibus respondet Stephanus tanta cum eminentia, & virtute, quod omnes re-

probat, & confundit, super mysterijs legis, & templi. Lapidibus tandem obijciunt: eiectumque extra ciuitatem, quando aliter comprimi non potest audacissimus hic Christi miles lapidant, ille vero inuincibilis tam generose suscipit torrentis lapides, quod illi versi sunt in dulcedinem. In primis autem genua flectit, & reuertitur lapides, vt præciosos: quorum opera mox liberabitur è malis omnibus. et ipsi tantum premium tantæ monetæ dabitur æterna gloria, pro mercede. an non sunt preciosi, qui tantum valent? Recipit ergo illos Stephanus genuflexus, magna cum reuerentia vt lapides sacros, & preciosos: deinde inter lapides hos, grauis hic & imperturbabilis Christi miles, componit amores suos; quod nos summa in tranquillitate, nescimus facere: atque primum prouidet animæ suæ. d. Domine Iesu accipe spiritum meum. Deinde ad curandum animam proximi versus clamat. Domine. ne statuas illis hoc peccatum. Vox ista lucrata est Saulum testem & vestes carnificum custodientem; Tanta est huius nostri gratia & fortitudo. Fortem vero faciunt præcipue quatuor hoc loco. Primo, quod intuens in cælum, videt apertum. id est paratum portum quo post tot labores quiescat: ante Christi mortem cæli erant clausi, nunc iam aperti, timorem excutiunt: & animam patientibus faciunt. Secundo quod videt paratum auxilium domini. Iesum stantem: omnia è cælis contemplantem, & paratum ad succurrendum, vel vt liberetur, vel vt coronetur. ita dolenti Antonio & dicenti. Vbi eras Domine Iesu? dictum est, Aderam Antoni, spectabam certamen tuum. Tertio, quod cernit dominum & Regem suum per hæc media forti-

tudinis, & patientia, exaltatū, & glorificatū atque in dextris Dei sedentem & expectantem. Quem sequatur Miles, si non Regē? An rex tam generosus poterit amare ignavos? Quarto quod premium sibi paratū iam iam possidet, atq; animo conceptā Dei gloriā quā intuetur, incipit, iam manūtere; tāto illi viciniōr & ea beatior, quanto hic ab omni mūdi huius commodo amore & gustu remotior, ad æterna iam raptus, dulcissimo somno obdormiuit in Domino. Amen.

IN F E S T O D. S T E P H A N I Prothomartyris.

Ecce ego mitto ad vos Prophetas, sapientes & c.

NON habet mundus hic infelicius vllum spectaculum, quam Christi ecclesiam vt eam iudicat mundi sapientia. Nam hic caput est crucifixum. homo omnium miserrimus, & vt eum vocauit. Es. no uissimus virorum, percussus, humiliatus à Deo. Membra quoque, & ea præsertim quæ nobiliora, & capiti proximiora, quales Apostoli sunt: quasi oues inter lupos: rosæ inter spinas, Angeli pauci inter multos demones: ita & apud Ezech. qui signati sunt signo Thau, lugent & flent. Et de nostris Paulus, vsque in hanc horam esurimus, & sitimus, nudi sumus, blasphemamur, maledicimur, tāquam purgamenta mundi facti sumus, Et cur? Rationem malorum omnium reddidit ex Psal. propter te mortificamur tota die. Sic ergo ca-

put est crucifixum: membra sunt martyres, lex verbum crucis, professio est obedientia, gloria est patientia. Contra si spectas sinagogam Satanae, in qua sunt mundi potētes, seculi huius gigantes, & Poliphemi, nihil apparet felicius, aut speciosius. Isti habent mundum in manu, iubent, dant leges, dominantur per phas, & nephas, & quanto peius faciunt, tanto magis gaudent. pro secundo letantur cum malefecerint, exultant in rebus pessimis, potissimum in oppressione iustorum Christi. Aduersum me lætati sunt, Et multiplicata sunt super me flagella: Ita exultat Pharaodum premit Israelēm: Philistei dum illudunt Sansoni, Christo pendenti insultant Iudæi, Vox illa insolens, euge euge deuorauimus eū, inducitur mulier impudentissima sedens super bestiam habentem capita septem, & cornua decem in fronte & in eis nomina blasphemiae quæ creaturæ nō conueniunt: calicem in manu plenū prostitutione sua, & est ebria, quo vino? Sanguine martyrum. Talem Sanguinariam, sanctorum suorum macellum, taxat acerbe hodie Christus in euangelio, ostendens in summa, ac tāgens capita tria. Primū quā clemēs & beneficus ipse sit erga illā Secundum quam ipsa inclemens & crudelis erga ipsum & suos. Tertiū quale tandem iudicium illi ex hac inclementia impendat. De Primo inquit. Ecce ego mitto ad vos prophetas & c. De Secundo, Hierusalē, Hierusalēm, occidis prophetas & lapidas & c. De Tertio. Relinquetur vobis domus vestra deserta: Illustre autem horum omnium exemplum, est Stephanus gratia & fortitudine, qui sic ad Iudæam mittitur: ab ea lapidatur, vt

Psal. 43.

Apoc. 17.

tur, vt

tur, vt veniat super eam omnis sanguis iustus &c. Nunc singula perpendamus.

De primo. Ecce ego mitto ad vos Prophetas &c. Habent omnia pondus. Ecce, vide quantam Domini bonitatem, quantam mundi malitiam. Ego mitto. Exprimit in Christo singularem charitatē, qua missurus est loco sui apostolos, vt pacē Iudæe annuntient, Et iam animo parato mittit: In apostolis, authoritatem, quod missi sunt à Domino: quomodo prædicabunt nisi mittuntur. Ad vos vt cunque duos, prophetarum perpetui mactatores, qui omnes Dei seruos in patribus vestris occidistis; qui me ipsum mox crucifigetis, & (quod præuideo) meos omnes persequemini, Ad vos tales mitto Sapientes, scribas, & prophetas. Dicitis o facti, Nos si in diebus patrum fuissetis, non occidissetis prophetas, Et sepulchra interim mortuis ædificatis; cum tamen nil minus crudeliores sitis, videte quales mitto. Sapientes &c. Verbum hoc quatuor in se continet. Primo, vt Christi, qui est sapientia patris ingenium agnoscamus, spiritum qui est Piscatoribus tales viros efficit. Secundo vt apostolorum, & discipulorum Christi dignitatem, & sufficientiam discernamus, vos estis lux lux mundi, vos estis sal terræ. Tertio, tanto minus excusabilem intelligamus Iudæam, quæ tubas tales non audierit, plenas tanto spiritu, tantaque virtute, Quarto ex hoc discat prælati nostri quales viros debeant ad eius modi munus euangelij prædicandi destinare, si cæcus cæco ducatum præstat &c. Ad hanc eandem partem, qua scilicet Christi clementia prædicatur, pertinet amabile illud exemplum Gallinæ de qua dicit. Quoties

volui congegare &c. Exemplum Gallinæ exprimit amorem Maternum in filios, quo secundum illam D. Pauli Philosophiam, ascendimus ad inuestigandum inuisibilem Christi amorem erga suam Iudæam. Ita olim in Deuteronomio per exemplum Aquilæ ferentis pullos suos expressit Dei patientiam. Est igitur Gallina, Primo studiosa vt pullos dispersos congreget. Ita & Christus. Volui, inquit p me non stetit; nisi plures viros valentes. Secundo, patiens laborum omnium, vt filios tegat sub alis, psal. Scapulis suis obumbrabit tibi &c. se totam aperit vt recipiat sub alis. Ita Christus in cruce. Tertio audax contra insultus, & pericula filiorum: pugnat vsque ad mortem vt tueatur. quid non malorum tulit in hac pugna Christus? si me queritis finite hos abire. o Fœlices quotquot se ad umbram Alarum Christi recipiunt, Pone me iuxta te & cuiusuis manus pugnet contra me: Confidite ego sum &c.

De secundo Quam scilicet fuerit Iudæa erga Christum & Christi sapientes crudelis, quam erga Dei verbum & veritatem perfida: sequitur. Ex illis occiditis &c. Vide quam infortunati sint homines Christi coram oculis mundi: Pacem adferunt, pacem prædicant & sapienter, Ecce quantum ipsi bellum sustinent & patiuntur. Exaggerat casum Christus per apostrophem. Hierusalem, Hierusalé que occidit prophetas. & lapidas eos, qui ad te missi sunt Verbum præsens Lapidis & occidit, significat animum paratum ad scelus: quin & gentis ferum ingenium, sic ad effundendum sanguinem promptum. De quo D. Stephanus. quem prophetarum non sunt persecuti Patres vestri? Dubitat

Matth. 5.

Matth. 6.

Matth. 14.

Matth. 23.

Psal.

Iob. 11.
Iob. 11.
Marc.

Ere. 11.

tat hic d. Ioan. Chrysoftomus. Si iam
 prouidet Christus sapientes suos à
 Iudæis tam male perdendos, cur er-
 go mittit? Respondit, Sicut ex prouid-
 entia debet Deus dare occasionem
 bonis, vt beneficiant, suamque bonã
 voluntatem exercent: ita debet malis,
 non vt mali sint, sed vt malitiam
 cordis effundant vnde iudicentur,
 Ob hoc regnum dedit Pharaoni, Et
 loculos Iudæ, quem sciebat furem.
 Quis vnquam putasset Phariseos bo-
 nos alioqui in specie viros, tantum
 mellis & acerbitatis habere in corde?
 quis putasset eos quod semper tot
 modis inuocarent aduertum Messie,
 tã acerbe vexaturos Messiam & no-
 men & seruos eius? Probatio decla-
 rat. Ad idem caput pertinet illud. Et
 noluisti. Ita totis animis congregiun-
 tur Christus, & synagoga: quantum
 sibi opponunt hæc. Volui. Et nolui-
 sti: Pugnauius ambo strenue. ego
 vt te seruarem; tu vt me, meosque &
 tandem teipsum perderes. Sed hic so-
 let dubitare D. Augusti. quomodo
 hæc stare possunt, vt velit omnes, no-
 lit Creatura & impediatur Creatura
 Dei voluntatẽ, cum tamen scriptum
 sit. Voluntati eius quis resistit? Et in
 psalmis. Omnia quęcunque voluit fe-
 cit. Et apud Esa. consilium meum sta-
 bit & omnis voluntas mea fiet. Au-
 gustinus facile elabatur diuidens Iu-
 dæam in matrem & filios: Matrem
 non vocat, saltem non efficaciter vo-
 cat Christus nisi vult congregare: &
 hæc est synagoga. Filij sunt apostoli
 & cæteri qui ex iudæis crediderunt;
 hos vocat, & vult & congregat Chri-
 stus: volente & reclamante Matre. In-
 geniosa est responsio; tamen non vi-
 detur omnibus satisfacere. Nam &
 apparet quod multos vocauit & vo-
 luit congregare Christus, qui tamen

nolentes, non sunt congregati, De
 Betsaida & Chapharnaum, testatur,
 quod si in Sodomis facta fuissent
 quę in eis facta sunt: pœnitentiã
 egissent. Patet ergo quod vocauit &
 verbo & factis: & factis sufficienti-
 bus ad conuertendum, & tamen no-
 luerunt. Quod si nõ, Dure agit cum
 illis, quibus minatur grauius iudiciũ
 impedere, quã in Sodomis. Cur enim
 sic, si nõ vocauit efficaciter? sine eius
 voce & efficacia clarum est, quod cõ-
 uerti non poterant. Sed quod voca-
 set & efficaciter, explicat per exem-
 plum Gallinæ ex cuius affectibus ex-
 primit suos: si non est efficax Gallina
 erga suos pullos, concedi potest, q̃
 nec Christus erga suos vocatos. At il-
 la efficacissima, affectuosissima est,
 ergo &c. Iã & dixit hic. Mitto ad vos
 Prophetas. Et tamen isti ad quos mit-
 tuntur occidunt, lapidant &c. quod
 si ad eos serio nõ mittebantur. quid
 ergo commeriti sunt, si non audie-
 runt? Quomodo ergo creatura im-
 pedit Dei voluntatem? respondeo
 per tres conclusiones. Prima. Dei vo-
 luntas vult & vocat Iudæam matrem,
 & filios, modo illi competenti; salua
 scilicet eius libertate: vt audiat si ve-
 lit. Audientibus promittit vitam; rei-
 cientibus mortem. Secunda, Iudæa
 vocata ex sui libertate, partim recipit
 partim reijcit, non ex vlla necessita-
 te, sed quia vult. Tertia, quomodo cũ
 que impletur Dei voluntas, si non
 antecedens, quę voluit omnes crede-
 re & ad agnitionem veritatis venire,
 & saluos heri, Certe consequens illa
 quę mundum æquis legibus regit, vt
 qui credunt salui fiant: & e contra.

Hoc vero pertinet ad tertium ca-
 put; Ad iudicium scilicet, quo san-
 guinaria ista Hierusalem punita est,
 vt veniat super te omnis sanguis. Et

iterum clarius. Relinquetur vobis domus vestra deferta. Duplex innuit iudicium, cui subest ex incredulitate, & sanctorum vexatione Iudæa: Alterum est coram Deo: vt veniat omnis sanguis &c. idest vt istis qui hæres sunt feritatis Patrum suorum imputetur etiam culpa parætorum, & sanctorum occisiones ab Abel vsque ad Zachariam. Ita enim quando filij implent mensuras patribus, pro patribus etiam iuste puniuntur. Zacharias autem ille quis fuerit non satis constat, D. Hieronimus vult fuisse Zachariam filium Ioiadæ, quem constat liberasse populū à seruitute Athaliæ impijssimæ, & inde ab ingrato Ioas regē lapidatum in atrio domini, quod vero hic Pater eius vocat Barachias: arguit patrem fuisse binominū vt sæpe apud hæb. Et ita testatur Hieronimus, in euangelio Nazareorum, pro Barachia legisse Ioiadam huius patrem. Alij sentiunt fuisse zachariā filium Bari, de quo Iosephus lib. 5. de bello Iud. cap. primo dicit, quod erat iustissimus; quod ab hebræis in medio templi occisus est, cuius mortem statim secuta est Hierusalem desolatio. Si de primo legimus, comprehendimus per Abelem & Zachariam omnes iustos secundum omnes gradus, ille pastor, hic sacerdos: & effusos sanguines in omnia loca prophana & sacra: ille in agro hic in templo. Si de secundo legimus comprehendimus vere primum & vltimum martyrem in testamento veteri: prophetice autē dicit lapidas pro lapidabis. &c. Alterum est Iudicium coram oculis mundi. De hoc Auferetur vobis domus vestra &c. Dum in corpore est spiritus inquit Chryf. consistunt simul omnia membra. sublato spiritu tota moles dissoluitur. Ita sublato

Dei spiritu & cultu ē populo Dei. desertum fit, destituitur à Deo, priuatur bonis omnibus. Hęc illa desolatio est, de qua per testes conuincitur Stephanus in sinagoga; quod dixit Iesum nazarenū demoliturum esse locum suum: & quod mutabit traditiones. Dixerat enim re vera, sed non fine optimis rationibus, vt exacte tueretur Stephanus. Primum, quod locus ille, templum & sanctuarium figura erant & imago veri templi; in quo vere & realiter & corporaliter Deus inhabitat: & hic est Christus. Data veritate iustum est vmbas, & imagines tolli. Secundum, quod stantibus regulis diuinæ voluntatis: auferendum erat regnum Dei ab incredulis. Vos dura ceruice. inquit Staphanus, & incircuncisi cordibus, semper restitis spiritui sancto. Ergo vel necesse est Deum mutari & alias leges condere, vel sic latas impleri, vt domus incredulorum fit deserta. Pro hac veritate rapitur Christus ad mortem & ab impia sinagoga damnatur, quia testes contra eum deponunt. d. Possum destruere templum &c. Pro hac eadem Stephanus rapitur extra ciuitatem, impetu facto à sanguinaria, & cædis cupida sinagoga; & lapidatur: sicque fit consors etiam fortitudinis in passione, quā tam alto animo perfert, quod inter lapides & ipse orat pro suis carnificibus. Consors futurus & gloriæ Christi, quem iam aperto cælo, videt in dextris Dei gloriosum: videt videntem se. inuocat vocantem se Domine Iesu accipe spiritum. Recipit illum Christus gloriosus, & suarum passionum cōsortem, consortem etiam facit suæ gloriæ, in qua cum eo viuit & regnat Per omnia secula seculorum: Amen.

IN FESTO S. IOANNIS
Apostoli, & Euangelistę.

PERGIT schola D.N. Iesu, per omnia mundi discrimina ad quę cūque vocatur à Domino: & pergit bono aīo: tū q̄a instructa est & nouit quo tēdat; ambulatq̄, in lumine: tū q̄a in affectu icitat eū potēs q̄dā amoris flāma: qua trahit, & cingitur quo non vult: tum quia ambulat in odorem vnguentorum Magistri præcedentis: qui non dicit. Ite, sed eamus: nō vade, sed Sequere me. Sequitur ergo schola, sicut Israel columnam nubis, & ignis per deserta, sequitur magistrum Iesum præcedentem, & faces diuini luminis ostēdentem. Sunt autem faces Christi duę potissimum. Altera verbum est; quam sequitur vt lumen infallibile fides, certa & constans, Altera vita est irreprehensibilis, quam sequitur studiosa, & obsequens quædam imitatio, vt non minus in nobis, quam in seipso concipiatur, nascatur, circūcidatur, baptizetur, doceat, operetur, Moriatur, resurgat Christus: sicque schola magistrum suum in se formet, & induat, idest mores eius & imaginem referat. Dicēte illo. Venite post me. Discite à me: sequere me. Habet autem schola hæc generosas quasdam conditiones, quibus discipulos Christi format, vt merito ij sint christiani, qui huius discipuli sunt: sicque à principio nascētis ecclesię, discipulorum nomine, christiani vocabantur. Et Ioannes nō alio nomine se ipsum explicat, quàm discipuli: Tanti refert ad scholam hanc pertinere. Et est cōditio scholę Prima, quod est pura &

clara tollens ænigmata, confusiones, & nebulas impietatis, superstitionis, falsę dubię ve credulitatis distinguēs omnia, non admittens vllam mixtionem. Atque hac ratione optimus huius discipulus est Ioannes: nam purus & virgo est, spū & carne: dignus cui virgo virginū commendaretur. Nos etiam ita oportet puros & virgines esse, omnemque animi maculam purgare, vt ad scholam hanc pertineamus. Purgabit autem, in primis confessio sacramentalis, si frequētemus. Illa enim vere iustificat animam, & à culpis liberat. Deinde obedientia, si cui perito, & pio patri nos ipsos sponte subijciamus, & ex eius nutu omnia faciamus. tandem bona sinceraque animi intentio, & bona voluntas, quando aliter prouidere nobis non possumus de præcepto, aut consilio peritorum. bonam voluntatem deus non deserit. Secunda conditio scholę: quod est quieta, tollens fortunas, & tempestates, docensque, imo & tribuens perpetuum sabbatismum; pendet enim à doctore, illique hæret, & eius fidei innititur. Ideoque & ex hoc optimus eius discipulus est Ioannes, qui in cœna Domini dum à parte vna cōmouet. Iudam conceptum scelus, perfidia, ipseque Satanus exagitat: à parte altera turbant Petrum & alios timor, suspicio, tepiditas, amor: solus Ioannes quiescit, & dormit, totumque se reponit supra immobile pectus Domini sui: vbi summa cum pace, tanquam in loco scholę supremo, fluente Euangelij potat, magnasque illas & admirabiles sacrorū mysteriorum lectiones haurit, vnde conscripsit Apocalisim. Nos quoque sic opus est, tandem quiescere, ab operibus tenebrarum: & in super à conceptibus proprii cordis, quod plenum

est contradictione, & tempestate: vt silentes audiamus, qd in hac schola, pro Dei Domini gloria, & pro salute nostra edoceatur. Tertia conditio scholæ est, quod amorosa est, vnde inflammat, vique amoris potentissime trahit, quin & immutat corda, hæc enim illa sedes est vnde Magister exaltatus per hoc vnum amoris rete omnia traxit ad seipsum, amorem docet, amorem consulit, amorem præcipit, amorē imprimit; Omnia in vno hoc sermone complet, Dilige. Ob hoc etiam Ioannes aptissimus est discipulus huius scholæ: totus amorusus, de amore singulari quadam gratia differens, vt si alijs partibus excellent cæteri, vt est Matthæus planus, & copiosus, Lucas lucidus & eloquens: Marcus acer. Petrus feruens, Paulus doctus & vehemens: in hoc Ioannes excellit, quod amorusus, & tener est, de charitate perpetuo docens. Deus charitas est, qui manet in charitate &c. Diligamus inuicē: Perpetua vsque ad mortem huius discipuli admonitio fuit. Filioli diligite alterutrum: ob hoc & se dilectum dicit a beo, qui diligentes diligit. Sic ergo de se pulcherrime, & magna sui foelicitate dicit, quod Petrus conuersus vidit discipulum, quem diligebat Iesus, Et certe magna, & multa habuit à Magistro amoris testimonia. Primo quod ab humili piscatura, ad Apostolatū vocauit. Secundo q̄ in nuptijs Canæ honoratus, & miraculo insigni ditatus. Tertio quod ad secreta vocatus, in monte thabor, in domo Archisinagogi, in extrema tandem agonia. Quarto in cœna supra pectus admissus est, & de proditore informatus. Quinto quod in morte huic vni matrē charissimam commendauit. Sexto quod suscita-

tus, hunc primum ad interiora sepulchri admisit. Septimo. quod huius finem sibi vni Dominus reseruauit. Si eum volo manere, quid ad te? Octauo. quod hunc præcipue de futuris ecclesiæ suæ fortunis abunde instruxit, vnde sacram illam Apocalipsum compilauit. Nono. q̄ de misterijs altissimæ deitatis suæ potissimum imbuit, vnde, quasi Aquilā tam alte ascendit, & sublimiter intonuit, quod si paulo altius, Mundus capere non potuisset, quæ omnia sunt singularia & præstantissima Diuini amoris argumenta. Diligebat ergo hunc discipulum Iesus, & non sine ratione. Tum quia sibi intimus, & consanguineus: Nos nō diligimur quia externi & peregrini, quæcunque alia magis curamus, quam quæ Christi sunt. Tum quia iuuenis, florem primæ ætatis obtulit Magistro quod plane decorum est & gratiosum, cernere iuuenem spiritualement, bene compositum, exemplarem, christianum nomine & re. Et quam ipsi proficuum, cui tantum vitæ superest ad bene merendum. Plurimi in senio vix resipiscunt, & fæces vitæ dant Christo, tuncque ad illum se se cōuertunt, cum ab eis mundus se se auertit. Tum quia sublimis, & generosus iuuenis est, ad perfectiora semp contendens, nuptijs virginittatem præfert; Piscaturæ Apostolatū; Parētibus Magistrū; vnde intm̄ at tollitur, vt quasi Aquila cœlestis superet cœlos, & inde altissima illa, Diuinitatis arcana ad nos referat. In principio erat verbum; Deus erat verbum: &c. Sublimē sic hominem faciunt virtutes Theologica, intelligentiam eleuat fides. Affectionem commodi spes: Affectionē iustitiæ charitas: Nos non diligimur, quia viles, & depressi, & inutilibus, tē-

Ioan. 4.

poralibus, ac momentaneis delectamur. Quam autem referat à Christo sic diligere, dici non potest: Certum est quod amor eius Primo, Est amor sanctus, castus, Diuinus, virtutem tantum respiciens, & hanc unam carni & sanguini præferens: qua ratione olim huius dilecti matri immodeste & inepte perenti dixit; Nescitis quid petatis, non est meum dare vobis. Secundo est amor constans, & firmus, nunquam destituens neque in mortis articulo, neque post mortem. Vnus hic salua omnia facit. Beatus cuius est Dominus Deus est: Beatus quem assumpsisti. Tertio spes amor fructuosus, & utilis à quo tanquam à fonte bona omnia manant temporalia, & æterna: Iustificat, magnificat, glorificat Deus quia diligit. Hic ergo titulus oēs superat fortunas. quem diligebat Iesus. Hęc vna persuasio felicem reddit discipulum qui sic totus in amore Magistri quiescit. Fœlicem etiam Magistrum, qui ex hoc discipulum semper inuenit paratum ad obsequendum, quocumque vocet, bono animo pergit, magistrum enim amantissimum amore sequitur: curiosus est Petrus, scire cupit, Hic autem Quid? Ioannes hoc vnum quærit, hoc scire vult, quod à Christo diligitur. Et Diligentem sequitur, quo autem fine? Secretum hoc sibi referuat Christus, tanquam de Dilecto. Actum secretum esse iubet, vt & in verbis ipsis dubium quoddam poni voluerit. Græci enim legunt. Si eum volo manere. Vnum hoc nobis sufficiat de Ioanne scire, quod Discipulus Christi fuit, quod doctrinam verbumque eius fide, vitam imitatione sequutus est, quod intimus generosus in Christi schola fuit: quod spiritu sancto suscepto, ad quæcumque vocatus ex perimenta,

etiam ad martyria, ad dōna feruentia, (vt autor est Tertullianus) ad venena, ad exilia, bono animo, ducente amore Magistri, sequutus est. Tandem ad ecclesiam ephesinam curandam, plenus dierum, laborum, & meritorum post multa pro Christo Magistro & dicta & scripta, & facta ad coronam vocatus Magistro & dicente. Veni, veni Dilecte mi, se se lætus in dilectum excitat, atque est fouea sibi parata inspectante populo, & prospera omnia præcunte occurrit dicens. Ecce. ecce ad te venio. tunc splendor circumfusus eripit illum ex oculis intuentium remanetque locus foueæ sine Ioanne: nobisque dubium quid de illo factum sit; nisi quod certo scimus, Christi discipulum dilectum fuisse, vocasse illum Magistrum Christum, Respondisse. discipulum, Et vt olim in cæna, ita nunc in fouea supra Magistri pectus diuino quodam modo accubuisse, & dormitasse, quasi dilectum cum dilecto. Deo Gratias.

IN FESTO SANCTORUM INNOCENTIORUM.

NATVS est Dei filius inter nos, & ecce in eius natiuitate lætati sunt cœli, & terra. Cœli quod per os Angelorum nuntiata est Dei gloria: Terra quod hominibus Pax prædicata. Pax enim est mundi vita; quæ secum trahit bonorum omnium copiam. Et ecce vix natus est, vix pax annuntiata: vix regnum eius, tamen obscure delatum ad aures mundi. Et omnia turbata sunt. Turbatus Herodes, in agoga, Hierosolima tota cum illo. Vnde & magna ista tempestas ingruit ipsimet pacis principi, vt fuge-

re co-

re cogat: Et ingens ista innocentum puerorum cedes: unde vox in Rama audita est, Rachel inconsolabilis plorans filios suos, &c. Hæccine est illa pax, quæ Christus nascens intulit: & Angeli annuntiarunt terræ? Mirum si ecclesia nascens huius pacifici solennia tractans, & celebrans, Martyres illi ubique coniungit, Stephanum, Ioannem, & hodie mare, & macellum hoc sanguinis, quo tota Bethleem conspersa est. Fit enim hoc magno cum iudicio multis de causis. Prima est ut naturam Pacis Christi nascens agnoscamus; qui vix natus, & adoratus à regibus statim cogitur fugere. Sic enim exuperat eius pax omnem sensum, sic habet in labore requiem, & in æstu temperiem: sic dulcia facit ea, quæ alioqui sunt amarissima, ut gaudeant Apostoli & quasi in summa pace gloriantur, quoniam digni habiti sunt contumeliam pati. Ut D. Paulus, ferret non possit flentes super se amicos carnis huius. Quid facitis inquit, Flentes, & affligentes cor meum? Ego non solum ligari, sed & mori paratus sum? Tanti roboris est ista pax, cuius Princeps nuper natus perpetuum bellum sustinet. Secunda ut inter hæc pericula nati pueri curam perpetuam agnoscamus, qua Deus pater à coelis filium suum Pacificum protegit, & in eo quot quot illius diuinæ pacis participes, & coheredes sunt. Et ita non ex voluntate carnis, neque ex voluntate viri, sed ex Deo nati sunt, quare & à Deo sunt dirigendi, & protegendi. Quod & hodie de Christo in fantulo factum sic narrat Matthæus Euangelista.

Apparuit Angelus in somnis Ioseph: &c. Dum super nato Puerum impius Herodes Rex suas molitur im-

pietates, ut scilicet Magi ad se redeant, locum de monstrant, agniti puerum extinguat: Diuina e contra & paterna charitas, ut consilium impij dissoluat, & infatuat, ut filium suum protegat, In primis iubet Magos per aliam viam redire in patriam, nunc enim agnito & adorato Christo, Herodis viæ, consilia, præcepta sunt pernitiosa; Deinde iubet filium è manibus impij in locum tutum excipi, atque ad hoc, ut ad arduum facinus, destinat Angelum è coelis, qui in somnis Iosephum monet his verbis. Surge, tolle puerum, & fuge. Magnus est monitor, Angelus Dei; Rem magnam tractat, salutem filij Dei; in magno periculo, quando Rex impius querit ad perdendum, quare & magnis, & grauibus verbis vitur, quæ in summa quatuor in se comprehendunt mysteria principalia. Primum, continet fugam, & quidem sollicitam. Secundum continet locum, ut in Aegyptum. Tertium continet tempus, sit ibi dum iterum reuocetur. Quartum continet causam: quod Herodes querit ad perdendum, ut cunque simulet se velle puerum cum Magis adorare, tot cogitauit totque sciri voluit Diuina prouidentia pro salute filij sui: Et sunt omnia ut diximus mysteriosa. Primum quidem dum præcipit, ut statim surgat, tollat puerum, & fugiat. Cogitemus obsecro hic quæ fugiat, Et à quo. Deus ab hoste: Rex celi, à Rege terræ. Mortalis terret immortalè, seruus Dñm? Cur non potius Puer noster omnipotens nutu oculi, ut certe posset, perdit Herodem cum toto regno suo? Respondeo, Fugit Christus triplici de causa. Prima. Fit fuga ista in exemplum nostrum. Fuga præcessit in capite, inquit alibi D. Augustinus, ne vituperari pos-

Ecc. 5.

Actu. 21.
Ecc. 21.

Ioan. 1.

possit in membris. ut fugiant ergo, sine culpa, quandoque Petrus, Paulus & alij pro Dei gloria vexati, declinentque ad tempus tuta conscientia minas impiorum, de ciuitate, in ciuitatem, fugit Christus noster usque in Aegyptum. Et alias se se abscondit &c. Secunda, fit fuga ista in meritum nostrum, Non enim (ut chrysoft. in prima expositione homilia octaua) tantum pro nobis passus est Christus in cruce: sed & ab ipsa infantia totam vitam suam voluit esse passionem. Ecce vix natus est, eij citur, exulat à patria, natus in salutem patriæ: Pax mundi, iam duro appetitur bello: cogita quantum in hac fuga patitur Christus, Mater &c. In omnibus his, quasi subiectus legi, pro nobis patitur & meretur. Tertia fit fuga ista in magnum commodum nostrum. Non enim venit tantum pro nobis moriturus, sed & nobis Diuinam veritatem verbo & exemplo patefacturus, ut dixit Pilato. Ad hoc veni ut testimonium perhibeam veritatis, illi commodum maxime fuisset, ut statim natus ab Herode periretur: & curis & passionibus trigesimo tertio anno liberaretur. Nobis autem commodum & fructuosum est, ut iram Herodis declinet, fugiat, mortem differat, nobisque interim viuens inferuiat. His de causis, monet Angelus Iosephum, ut statim surgat, tollat puerum, eius fidei commissum, & fugiat, quo? Secundum hoc est, quo locus fugæ præscribitur. In Aegyptum: Proh dolor & scelus, Christus Iudeis promissus, è Iudæis natus, Iudæis datus, in tota Iudæa locum, aut angulum non habet, in quem se recipiat, & in quo saluus sit. Et ecce cogitur ad Aegyptios se recipere, Ad gentem illam idololatram, Magam, supersti-

tiosam, que (Chryl.) coluit & cæpas, & allia; suo conspectu sanctificandâ. Ita olim Ioseph à fratribus eiectus, & venditus, in hac gente & salutem, & summos honores habuit. Hæc hospitalitas coram Deo tam accepta est, quod in primis ad accessum Christi, corruunt eius Idola, ut olim Dagon coram Archa domini, Deinde successu temporis mutata sint eius i. Reg. 6. desertâ in tot Monasteria seruorum Dei, &c. Tertium hoc est, quo tempus exilij præscribit. d. Esto ibi usque dum dixerò tibi: ita disponit omnia Diuina Prouidentia sapienter, suas habet periodos, suos annos exercendi, & liberandi. Ex quo discimus, Primo Deum non obliuisci suorum, utcunque duret afflictio: Ita post 430. annos recordatus est populi sui, ut ex aegypto vocaret, ita Iosephum, ita Dauidem & Danielelem exercuit &c. Secundo. Non debere hominem se se sine Deo ex suo exilio explicare psal. expecta Dominum, confortetur cor tuum, sustine, Dominus mortificat, & viuificat. Tertio. in exilio & sub cruce magnam hinc spem Dei hominibus prouenire: quod ibi sunt & torquentur ex Dei præcepto & voluntate, quare eorum patientiam Deo seruire, Dei que manum in se sustinere, quare & certam liberationem expectare. Quartum hoc est, quo causa cur ad fugam excitatur exprimitur. Futurum est ut Herodes quærat puerum ad perdendum. Hic quoque duo sunt notanda. Primum, quàm falsum sit cor Herodis, qui mentiebatur dicens & simulans se velle seire de puero nato, ut veniens adoraret, Et ecce quærit ad perdendum, Tam crudelis est erga Christi vitam Hypocrisis. Eas tu & credas bonis verbis. Secundum, quomodo cor istud

psal. 26,

istud

istud sub tanta hypocrisis latēs, Angelus Dei reuelat, & confundit, ob hoc in conspectu Dei non venit omnis hypocrisis, scrutatur enim corda &c. sciat hypocrisis quā vane suam iniquitatem coram oculis Dei simulat. Ego sum. Ego vidi. Psal. considerat peccator iustum, & quærit mortificare eum. Dominus autem non derelinquet eum in manibus inimicorum eius. Admonitus itaque Ioseph, quam primum surgit, Tollit puerū: & Matrem; fugit. Argumentum veræ fidei in Ioseph. Alioqui ad hæc (Chryso.) dixisset in corde suo. Ita ne puer hic regnabit in domo Dauid? &c. Ita ne sunt regnādi primordia? Ita saluabit populum, si fugit &c. Curiosus dixisset. Ibo domine; sed dic tempus, quādiu sit exulandum, aut quo loco, apud quos ibi manendum &c. ? Nihil horum Ioseph. Facit quod ille iubet per omnia, tollit puerum, & Matrē, fugit in Aegyptum: manet ibi vsque ad obitum Herodis scilicet per annos septem, regnavit enim annis triginta septem. & Anno eius trigésimo, natus est Christus.

Interim exercet cordis sui impietatem Herodes; Et Videns quod illufus esset a Magis, Ita iā incipit Christus infans reuelare cordium cogitationes, quis enim credidisset in hoc Rege hypocrisis tantam latere feritatem? Ecce quam subito illufus à Magis, vt vnum corripiat, omnes pueros bimulos Bethleem iubet, è complexu matrum ereptos interim. &c. crudele autem hoc spectaculum horrescit animus, & causam quærit cur ita tot Innocentes citra omnem culpam perdit sint, quod si dicas, quia sic Herodes præcipit, Cur ita præcipit? quia iratus est, Cur autem hoc?

quia illufus est à Magis. Et cur istud? quia sic præcepit Angelus Dei, Et hoc quam causam habet? Respondeo multis. Prima, quod sic Deo placuit: cuius voluntas est sibi ratio sufficientissima, Dominus est, quod bonum est in oculis eius facit, scit quid futurum est. Prædixit per Ieremi. prophetam de lachrymis Rachelis. Et tamē sic illi visum est: omnes vos sicut lutum in manu figuli. Secunda, quod ita commertum sunt patres puerorum Bethleemitarum; quando natum Dei filium non agnoscere voluerunt, apud quos locum non habuit nisi in diuersorio immo nec ibi, sed in Præsepio. Filium ergo dei non curantes, merito suis priuantur filijs. Tertia, quod & pueri isti, vtcunque apud nos sint & vocentur innocentes: non sunt tamen coram Deo, quando & in peccato concepti in peccato nati mortem nō modo temporalem, sed æternam merentur. Sic vere facti sunt Innocentes, quando in sanguine proprio pro Christi nomine sparso mandati sunt. Quarta, quod ita hos pueros Deus honorare voluit, vt testes essēt nati saluatoris: & hoc martyrio seruirent Dei filio, cuius nomen eorum sanguine glorificatur. Victimæ Domini sunt, flores martyrū. Quinta, quod summam eorum felicitatē cum hac parte suæ gloriæ Christus coniunxit: vt statim ex hoc seculo, erroribus, & periculis pleno ad æternam vitam id est ad regnum cœli vocarentur. Ita Andreas vocat crucem suam bonam, & desideratā. Ita Ignatius bestias salutares, quando veniēt? quando mittentur? Ita quod Herodes non potuit eis maius hoc beneficiū conferre quā vt sic vix natos ex hac vita ad æternam felicitatē transmitteret. Nulla breuior, aut tu-

tior regnandi via: quam pro Christo quam cito mori, quis enim libenter annos seculi huius, cum Dei æternitate nõ commuret? Fallitur Rachel, quæ plorat istos, & non vult consolari, quia non sunt: quin modo vere sunt, & incipiunt esse, quando apud Deum sunt; eruntque per omnia secula &c. Nunc in portu nauigant: Nunc inter sanctos fors illorum est, Vbi? Iustorum animæ in manu Dei sunt, sequuntur agnum quocunque ierit &c. Amen.

**DOMINICA INFRA
OCTAVAM.**
Natalis Domini.

VERE hominibus, & amatoribus, Christi, nullum maius aut inanimis gaudium accidere potest, quam si optatum vllibi nasci, & emitti cernant; Inde mox natum in dies crescere, & debita augmenta suscipere, quale gaudium in se expressit Apostolus Paulus, dum inter Galatas formabat Christum, quale & antea cor Ioannis amicus sponsi sensit, dum ante oculos eius nomen Christi crescebat, Hoc est gaudium meum inquit, illum, illum oportet crescere &c. ante omnes vero credibile cor virginis matris, cui subditus, vt Lucas testatur, proficiebat ætate, sapientia, & gratia: obseruabat omnia &c: Eiusmodi gaudium perfudit Cor, & spiritum Simeonis iusti, de quo nobis tot dicta & facta mirabilia narrat Lucas Euangelista, quod super ijs Mirabatur Ioseph, & maria mater Iesu. Et sunt in summa tria, quæ de hoc beato & sancto fene scribit in hoc pro-
F. Franc, Viccd.

posito D. Lucas: Primo magnum de siderium: secundo Magna lætitia, & Tertio Magnus spiritus. Primum apparet quod per totam vitam expectauit consolationem Israel, ita vt misertus illius Dominus reuelarit illi, Nõ visurum se mortem, donec videret Christum Domini; A quo die credibile cor senis huius nõquam quieuisse, circunquaque spectasse, vt tanto bono occurreret. Dum itaque secundum legem præsentatur in templo Puer, & cetera iuxta legis morem soluuntur. Venit inquit lucas, senex hic iustus & timoratus in templum; non autem temere venit; sicut plurimi nostrum solent: sed venit in spiritu: sine spiritu parum est ingredi templum; Pharisei & Scribæ quoti die sunt in templo, & nunquam proficiunt; nõquam discernunt in scripturis Christum, ita nec hæretici omnium temporum, quia sine spiritu. Alterum, quod in Simeone splendet, est singularis quædam lætitia, qua totus corripitur, dum spiritu concitatus ingreditur templum & eodem spiritu docente, agnoscit Puerum præsentatum Iesum: atque ex eius visione in tantum gaudet, vt iam lætus sit moriturus, quando optatam hanc salutem intuitus est: Accepit ergo in vlnas, Et præ lætitia nescit vbi sit, senex, inquit ecclesia, puerum gestabat: puer senem regibat, Tandem aperit beatum os spiritu plenum, & quasi olor moriturus canit, de rebus maximis, maxima verba, maximo spiritu, quare sunt hominis huius verba expendenda multus de causis. Tum quod senex est, homo grauis, maturus, non delirus, sed iustus. Tum quod loquitur in templo loco religioso: Tum quod vel sacerdos. vel coram sacerdote lo-

quitur, quasi extrema verba. Tum quod Christum habet in sinu; & ex eius spiritu loquitur. Audiamus. Hoc Tertium erat quod promittebamus de sene isto: Magnum scilicet spiritum quo de multis, de quinque in specie personis, hoc loco spiritu sancto plenus vaticinatur. De semetipso, De puero Iesu, De virgine matre. De sorte & resurrectione honorum: De casu malorum in Christo.

De se ipso tria dicit. Primum, quod lætus est supra modum, quod summa in pace iam degit. Hactenus innumeris curis agitatus: timore, spe: sensu peccati: vexatione populi sui Iudaici undique pressi: Nunc summa in pace esse. Secundum, quod tanta est pax & letitia cordis sui, ut nunc dimitti possit in pace, ut olim dulcissimam mortem obiit Moyses ex ore dei. In tali letitia David extra se positus est ante Archam Domini, In tali est Samaritana reliquit puteum, hydriam, funem & omnia. Tertium quod causa tantæ lætitiæ est sola visio qua inquit. Viderunt oculi mei salutare tuum. Aspectus pueri hominem beat; Ita Et Christus ipse postea dixit. Beati oculi qui vident, quæ vos videtis. Non sunt autem soli oculi carnis, qui tantam alacritatem parantur; nam & sic viderunt Christum Cayphas, & Pilatus & iudas. Oculi fidei & spiritus sunt, qui vident intus & foris Christum, atque ideo magnifice de puero sentiunt. Beati mundi corde, quoniam ipsi Deum videbunt.

De puero igitur secundo loco loquitur, & magnifice loquitur, titulis quibusdam eminentibus eum utcumque paruulum compellans, quibus eius ministerium & fortunam & legationem mirabiliter tractat: sunt autem tituli potissimum tres. Primus quo vocat Christum. Salutare Dei

id est salutare Deum: non quod hac salute sit saluus Deus, qui perire nequit; sed quod ea saluum facit populum Dei. Ob hoc vocatur Iesus. Et eo gratior salus est, quo latior: nempe à Deo parata ante faciem omnium populorum. Dedit te in lucem gentium, ut sis salus mea, usque ad extremum terræ. Secundus, quo vocat eum Lumen ad reuelationem Gentium; lumen excelsum à Deo paratum & reuelatum supra quodcunque naturæ lumen. Et reuelatum ex pura misericordia, gentibus: Ita quod populus qui ambulabat in tenebris vidit lucem magnam: quando visitauit nos oriens ex alto. &c. Tertius quo vocat Gloriam plebis Israel. Magnificentiæ populi Dei cui promissus, à quo Inuocatus, cui & ex quo natus est. Notus (nunc vere dici potest) Notus in iudæa Deus; modo illa se erudiri patiat. In Israel magnum nomen eius. Qualis igitur erat mundus sine hoc puero? Cæcus, caliginosus, ater, in gloriosus: sine Deo Inquit Paul. In tenebris, & umbra mortis sedens, inquit Zacharias pater Ioannis. qualis vero presente hoc puero? Saluus, illuminatus, & gloriosus. Nouus mundus, nouum seculum, cuius pater est puer hic. Tot tantaque in hoc puerulo videt in spiritu lætissimus seniculus noster, quot in adulto, magna dicente & faciente Rabini hebræorum nunquam viderunt. Tantum ex hoc quod in spiritu non viderunt, sed in carne. Caro autem animalis est & non percipit quæ Dei sunt, quare in Christo carnaliter respiciens sinagoga, semper in eo, & eius carne scandalizata est, iudicabat enim Pauperem quia in præsepicio reclinabatur, Peccatorem, quia secundum legem circumcidebatur, Timidum, quia fugiebat Herodem

Esa. 49.

Psal. 79.

Cant. 7.

Matt. 5.

dem & latebat, Sublectum legi, quia ab illo baptizabatur; Natura impotentem, quia in deserto famelcebat, Interpretorem legis & patrum, quia manus non lauabat cum manducabat, violatorem sabbati: quod eo die curabat ægros, consentientem malo, quod non lapidabat adulteram Hostem Sinagogæ, quia taxabat hypocritam, Seditiosum, quod peccata palam redarguebat, Phantasma, quod quod super aquas ambulabat, Magum, quod in imperio Dæmones eiciebat, Vorticem, & ebrium, quod recumbebat cum peccatoribus & publicanis, Impudicum, velignarum, quod admittebat peccatrices, Fatuum quod Herodi non respondebat, Blasphemum quod Dei filium se dicebat, Maledictum & abiectum à Deo. quod in cruce pendebat, Perditum, & sublatum è terra: quod in terris & in monumento iacebat. Ita ita de Christo perperam iudicat caro, lux, inquit, Ioann. Venit in tenebras, tenebræ eam non comprehenderunt. Ex alia parte cum virgine matre, Ioanne, Iosepho, & pijs omnibus stat senex noster Symeon, & quotquot Christum in spiritu vident. & secundum spiritum de eo iudicium facient. Nox nihil impedit, his enim ablatum est velamen à vultu Moïsis; quare sub carne spiritum penetrant & discernunt in Christo thesauros facile, spiritu reuelante discernunt. His itaque nascitur Christus, paruulus hic, mundi Dominus, & vocatur Emanuel, Circumciditur mundi saluator, & vocatur Iesus; Presentatur Templo, verum Dei propitiatorium, & vocatur salutare Dei; Disputat in sinagoga, Dei verbum, & sapientia: Baptizatur Agnus Dei, & vocatur filius Dei dilectus, Tentatur & famelcit, Dece-

ptor, & triumphator Satanae, Transfiguratur, mundi foelicitas; loquitur ut os Dei; Operatur ut brachium Dei; Sabbatum temporale soluit; ut æternum inducat: legem implet, ut perficiat, Coenam instituit panis vitæ, lauat pedes discipulorum exemplum veræ humilitatis & charitatis, capitur mundi liberator, Damnatur iustificator, Pendet in cruce mundi precium, Moritur mundi vita, Refurgit iustitia. Ascendit ad cælos populi ductor, sedet in dextris Dei pontifex, & aduocatus fratrum. o vere beati oculi, qui vident, quæ vos videtis. Hæc omnia cum Symeone vident in spiritu, veniunt in templum &c.

De Virgine Matrem vnum vaticinatur, & videt, quod sat illi amarum est. Tuam ipsius animam pertransibit gladius. Dolorem Matri pronosticatur intimum, & cordialem super fortunis filij: & secundum hebraicam phrasim, appellat gladium. Ita dolorem Ioseph exprimens dicit. Ferrum pertransijt animam eius. Ita Moïses vocauit captiuitatem ægyptiam, fornacem ferram. Dolorem autem virginis in scandalis & morte filij acerbissimum fuisse necesse est, quando Mater fuit vnigeniti, & Innocentissimi & dilectissimi. Et Mater instructa omnium passionum filij intus & foris quibus perpetuo afflicta est. Vtcunque dolor non eam confundit, aut à Dei obedientia vel minimum distraxit, ex magna animi virtute & Dei gratia qua plena fuit quare & fortissimo spiritu omnia tulit: sensit tamen gladium inter medullas animi. Et eo potissimum loco, cum latus pendentis filij iam extincti transixum est, Ita quod ferrum illud atrox vno ictu duo percussit, Carnem in Christo, Et spiritum

Psal. 104.

Deu. 4

in Maria: opprobrium intulit filio; dolorem totum inculsit matri. Et hanc amarā tragædiam iam cernit oculis mentis senex noster, Et inter duos populos, puerum vix natum cōstituit: quorum vnus illi fauet, atque in eo scelix bona omnia suscipit. Alter vero illi opponitur, & in eo scāda lum æternæ perditionis patitur.

De primo populo dicit, ecce hic positus est in resurrectionem multorum in Israel, idest credentium in eum, Ita de illo, qui credit in me etiā si mortuus fuerit viuet, sperantium in eum, Ita Ioannes, omnis qui spem habet in eo sanctificat se. In hac classe Piscatores fiunt Pastores, Publicani fiunt Apostoli, Samaritani fiunt christiani, sanantur ægri: illuminantur cæci, Iustificantur peccatores, resurgunt omnia in Christo. Est enim è sui natura, & ex patris voluntate, lapis preciosus positus infundamenti Sion ad stabiliendum. Est odor vitæ in vitam: est credentibus honor. Contra ex mundi malitia & infidelitate, est petra scandalii & lapis offensionis: est odor mortis in mortem; Est non credentibus id quod vltimo loco de eo vaticinatur Simeon, alterum populum his verbis abunde explicans.

Ecce hic positus est in ruinam multorum, cur ita? num sua culpa? Minime: salus est, lumen est gloria est Israelis. Cur ergo ruina multorū. Dat rationem, quia Positus est in signum cui contradicetur. Ex hac impiorum contradictione, quam satis expresse David in psal. Quare fremuerunt &c. ex hac vna causa sequitur incredulorum ruina: fracti sunt rami, inquit Paulus, excisi sunt, propter incredulitatem excisi sunt. Datus est Christus mundi saluator in fi-

gnum vitæ: qui credit in illum non confundetur, sicut Moyses exaltauit serpentē in deserto, Ita exaltari oportuit filium hominis &c. ecce mundi malitia, & impietas Phariseorum, scribarum, Pontificum, Regum terræ, posuerunt tibi in signum contradictionis, in quod sagittas verborum & factorum direxerunt, verba habet vitæ, exempla dat absolutæ virtutis, Illi verba fugiunt, facta damnant, exprobrant signa, illudunt crucem, doctrinam respuunt, vitam abominantur. Si loquitur & docet, Dæmonijū habet & insanit, quid vultis eum audire? Si Dæmones fugat, In beelzebub dæmonia eijcit, Si sanat egros, Non est hic homo à Deo &c. Si innuat se peccatoribus vt conuertat, Ecce homo vorax & potator, Si mortuos suscitatur. Hic homo multa signa facit &c. Si se Dei filium dicit Blaphemat, quid egemus testibus? Si in cruce pendet, Alios saluos fecit seipsum nō potuit: ita vbiq; Christo insultat impietas, ita positus vere est in signum contradictionis. Vnde ex mundi culpa, non sua, sequitur quod est ruina multorum idest infidelium & contradicentium. Vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes, ita omnino decuit impios prius reuelari quam iudicari & damnari. Nox certum iudicium non habet, umbras & inania simulacra obiecit oculis, sol oriens dissecuit omnes prestigias, ac suam cuique faciem & colorem restituit. Christus lux mundi est, sine ipso in nocte sumus, & interim multa obijciuntur, alia plane apparentia quam sunt, & in nocte non discernuntur. Tales umbras habebat sinagoga: facies pictas pietate, religione, zelo in Phariseis, & scribis; opera multa speciem bonitatis habentia ieiunia,

orat

orationes longas, sacrificia, quæ omnia sine Christi lumine fallebant mundum: veniente Christo sunt reuelata, & damnata, tanquam falsa, carnalia, venalia; quòd domos viduarum comederent, quòd omnia facerent vt apparerent &c. Ita reuelata sunt corda: è quorum malitia, & fœditate, bona illa omnia fœdabatur corâ Deo, & tanquam vana iudicabantur. In tanta omnium ruina: coram Christo remanet infidelitas, vt mala, simul & bona ipsius illo sint pernitioua. Sic de se, de Christo puero, De Matre, & de duplici populo canit Simeon in templo spiritu sancto plenus. Tum puerum Matri restituit audienti omnia & obseruanti: ipse hylaris & iucundus ex hac visione, ad beatum vitæ finem se se disponit, vt dimittatur in pacè & quando iam fœlix vidit, & in sinu habuit Dei filium in terris, què & visurum se sperat in cœlis per omnia secula seculorum. Amen.

IN FESTO CIRCUNCISIONIS Domini.

Circunciditur Puerulus. Et vocatur Iesus.

VENIT è cœlis vnigenitus Dei filius, atque ex nobis, & inter nos natus est. Angeli venturû annuntiarunt, venientem associarunt: natum reuelarunt, & iacenti in præsepio seruitia præbuerunt. Peractis his ad cœlum reuersi sunt, læti quidem pro Dei gloria & mundi salute. At tristes super hac noua rerum mutatione, qua cernunt Dominum

& Creatorem suum, sic à se minoratum, vt ex primo iam sit nouissimus. Remansit hic apud nos diuinus hic infantulus inter peccata, & peccatores ac statim (vt sunt mores mundi huius peruersi) à peccatoribus Herode & sinagoga quæsitus est ad perdendum. Deinde peccata nostra tam ante in illum se se iniecerunt, sic totum decolorarunt, vt prima vice, qua comparuit sublatus è præsepî, in forma peccatoris aduenerit. An potuit aliud turpius & à Christo alienius excogitari: quam mundi iustitiâ & lucem, quasi sordidam, & iniquam se præsentare? Quid vero aliud est, Puerum hodie circuncidi, quam personam peccatoris induere? circuncisio enim data est in remedium culpæ, maxime originalis. An igitur habet Christus culpam hanc, qui de spiritu sancto conceptus est? circuncisio data est, vt sit lignum & signaculum promissarum benedictionum domui Israel: An ergo eget Christus eiusmodi signo, vt connumeretur inter benedictos? ipse vt homo plenus est gratia & instrumentum gratiæ conferendæ. Vt Deus, est auctor gratiæ, fons benedictionum: quid ergo? Et tamen circunciditur, impletque in hoc omnes legis ceremonias, tempus modum, vt facile potuerit esse eiusmodi circuncisio nō modo indigna & dolorosa: sed & periculosa puero: nisi Dei prouidisset sapientia: Periculum inquam: imminens puero fuit, ne confunderetur, atque inter cæteros peccatores ex necessitate culpæ circuncisos connumeraretur. Ita quòd contrarium effectum facit circuncisio in Christo, & in cæteris hebræis testamēti veteris. Nos distinguit Christum confundit, Hebræos separat ab infidelibus, & inter veros Dei

cul-

cultores congregat, Christum innocentem, confundit inter peccatores, quales erant illi omnes circumcisi: Ita quod facile falli in eo possumus. Sed prouidit (vt dicebamus) Diuina patris prouidentia, addiditque certum symbolū, quo & ab illis facile distinguitur, Nam in ipsa circumcissione, vocatum est nomen eius Iesus, Nomen hoc tanti est, quod ex hoc solo distat à peccatoribus tantum, quantum distare debet saluator peccatorum idest medicus ab infirmis. Sic duo ista sunt simul cōsideranda, circumcisio, & Nomen, vt in illa infirmitatem, in hoc maiestatem pueri nostri intelligamus. Sunt autem duo hæc in tota Christi vita associata, ex ea misione, quam in se retinet ab ipsa conceptione, quod simul Deus est & homo: potens, & impotens: beatus & miser, ijdem oculi modo flent, modo ad fletum inducunt, modo dormiunt, modo maria & ventos reprimunt in morte languent, in eadem cœlum & terram commouent &c. Horum initia sunt, quod Puer hic nascitur ex muliere: & ecce Mater est virgo: Inuoluitur pannis: reuelatur ab Angelis, iacet in præsepio, adoratur à Magis, circumciditur vt peccator, vocatur IESVS, vt peccatorum saluator, ita semper inquit Bernhardus, associatima summis, Sed sic ubique diues & plenus gratiæ, & virtutis, est Diuinus hic Puer, quod & in ipsa circumcissione, præter uinum nominis, habet thesauros latentes si penetremus. Habet enim circumcisio Christi longe alias qualitates, quam reliquorum, Immo in multis, cum illorum circumcissione non conuenit, Non enim ut illi, circumciditur, vt purgetur à culpa, quam non habeat non vt mundetur à sorde, quam ha-

bere ex nulla parte potest, quando habet Deum patrem, & virginem matrem, Non potest dicere, ego in iniquitatibus conceptus sum &c. Non etiam vt particeps fiat promissionum Dei, de assequenda benedictione in semine Abrahæ, quando ipse summa est omnium promissionum, quas omnes in se verificat, vnde Paulus ad Ro. Dico Iesum Christum ministrum fuisse circumcissionis ad confirmandas promissiones Patrum. Ipse est semen illud in quo benedicendæ gentes. Non etiam vt separaretur à reliquo populo: qui pater est noui & futuri seculi, in quo vniendi sunt populi, veluti parietes in angulari lapide, vt sit ouile vnum & vnus pastor, Cur ego circumciditur? Respondit Bernardus, cur nascitur? cur moritur? propter nos homines & propter nostram salutem, nobis venit, nobis natus & datus: Nobis ergo & propter nos etiam hodie circumciditur, Primo vt fidem nostram instruat super veritate carnis suæ, de qua mentiti sunt Manicheus, Apollinaris, & valentinus. d. quod eius caro vel erat phantastica, vel Diuina, vel etherea. hic ex sanguinis effusione apparet quod vera hominis caro est. Atque hic fides elicit potens, & irrefragabile argumentum ad nutriendam spem Diuinæ gratiæ consequendæ, quando hoc nunc os ex ôsibus nostris caro de carne nostra. Nemo carnem suam despexit &c. Secundo vt amorem ad se trahat Primo suorum Iudæorum, in quorum gratiam potissimum natus est, ex semine Dauid secundum carnem, factus sub lege, ne eorum oculos offenderet, tanquam alienus ab eis, h legem in se non exprimeret. Non enim poterat haberi Messias nisi filius Abrahæ, quando illi pro-

mif-

missus est, non autem filius Abraham nisi circumcissus: quando data est circumcisio in signum & signaculum illius promissionis & paternæ fidei, qua credens Abraham iustificatus est. Sed & amorem nostrum in hac circumcissione suscitatur, si cogitamus, quanta cum charitate, vix natus incipit, pro nobis sanguinem fundere: sicque nos sanguine suo redimere: vt sit prima hæc sanguinis effusio: quasi arra & pignus amplissimæ charitatis paratæ ad magnam illam, & totalem effusionem, quam pro redemptione nostra exigit ab eo diuina iustitia & voluntas, quis vero non amet puerum tam amantem? tam cito de Salute nostra non modo cogitantem, sed operantem tam serio? Tertio circumciditur Christus, vt circumcissionem ipsam atque adeo vniuersam Moisis legem, cuius est potissima ceremonia, & sacramentum, in se suscipiat: vt in termino, in quo lex finem habet: sic que matrem sinagogam sepeliat, quando iam non habet locum, quid enim faciant elementa vmbrae promissa, figuræ, quando veritas de terra orta est? quid promittat lex, si iam partus eius emissus est? Dato fructu, quis iam locus est floribus, aut frondibus? si circumcisio data est ad confirmandas promissiones de venturo Messia: ad significandam etiam circumcissionem non manufactam, per Messiam introducendam: dato & nato Messia, reuelato, operante iam Christo: quid illa opus est? Vt ergo matrem sepeliat & cum honore, recipit in se, quasi in tumulo & quidem honoratissimo & sacratissimo in carne sua circumcissionem, sicque recepta perit & iacet, inter brachia filij sui Christi, ita quod circumcisio Christo, Circumcisio in ipso mortua est, nul-

lamque habet amplius vitam, aut gratiam: sed plane inanis remanet, futura etiam mortuo Christo & reuelato mysterio, nõ modo mortua sed mortifera. Circumciditur Christus vt honoret legem, in lege alia sunt æterna, alia temporalia, æterna duo sunt: præcepta decalogi infundantur super lege naturæ: Inter promissa Dei pactum & fœdus inter Deum & homines suos circumcissos; Temporalia sunt ceremoniæ & sacra illa elementa significantia, omnia honorat Christus circumcissus. primo præcepta, quia constituit se debitorem implendæ legis, quid melius legi, quam in Dei filio impleri & obseruari? Impetrat etiam nobis spiritum quæ legem impleamus. Secundo confirmat promissa & fœdera. Tertio recipit & sepelit in se ceremoniam. Epitaphium tumuli in quo lex, ex D. Paulo. Finis legis Christus, est. Quarto circumciditur Christus, vt ab initio aperiat scholam virtutum suarum, & incipiat suos formare & instituere, est enim puer sapientissimus. Docet ergo in primis Paupertatem amandam, quando ipse tam pauper hodie prodit in publicum, paupertatemque suo vsu consecrat, & suo exemplo commendat, vt vere Christum spernat, qui paupertatem cum Christo nascentem & viuente spernit. Docet humilitatem, & quidem raram: qua non modo minoratus est ab angelis, Angelorum Dominus, & creator: sed & ab hominibus, quando non tantum homo, sed homo peccator comparet, & publicum de se spectaculum inter peccata nostra & peccatorum remedia facit, quis enim hætenus circumcissus est, nisi peccator? Docet & charitatem intimam, operi suo perpetuo annexam, quando hic tam liberaliter se se

Rom. 10.

præbet peccatis nostris macerandū fame, frigore, & ecce sanguinē ē in balneū parat, quis hæc initia cōsiderat, & non oīa possibilia amoris testimonia ab amantissimo hoc puerulo expectat? quis expectat ab eo tot bona, & vicissim nō se totū in eius obsequium parat? quis dum ab eo sanguinem accipit, non sentit se debitorem ad omnia pro illius gloria profunden- da? Dat ille seipsum nobis, nos illi nostra non dabimus? Hæc de circuncisione.

Magnum inquit D. Bernardus, mirabileque sacramentum. Circunciditur puer, & vocatur Iesus. Circūcisio magis est saluandi quàm saluatis; & tamen circuncisus hic vocatur Iesus, & vocatur ab Angelo, nomen eius ē cœlis deferente & interpretante; quod sit Iesus quia saluator: & q̄ saluabit populum suum, idest credentes omnes, Et saluabit à peccatis, quod est supremum saluandi genus, Et saluat per sanguinem: quare & in ipsa prima effusione sanguinis vocatur Iesus. Suntque ita in Christo coniuncta hæc duo; effusio sanguinis; & salus; vt nunquam effundat sanguinē nisi saluet; nunquam saluet sine sanguine: non quod nō possit; sed quod ita decreuit charitas patris: consensit obedientia filij, vt sine sanguinē non sit remissio. Vocatum est igitur, non a casu, non humano consilio; sed diuino. Nomen nouum quod os domini nominauit: fœre alij qui vocati sunt Iosuah, sed nomen hoc Iesus seruatum est vnigenito & primogenito vnigenitum est secundum naturam & in ea natiuitate æterna habet vnde saluare possit, nempe diuinitatem; Primogenitus est in esse græ, & in hac natiuitate temporali habet etiā vnde saluet, iustitiam, innocentiam,

Esa. 61

gratiam summam. Quare ex vtroque dicitur Iesus. Ita interpretatus est D. Matthæus quod nomen Iesus idē est quod Emanuel. idest Deus noster in quo vtraque Christi natura includitur. Deitas nostra idest humanata. Ob hoc vere magnum & venerandum est hoc nomen, in quo iure flectitur omne genu, cœli, terr. & infernorum quid quæris, inquit, nomen meum quod est mirabile? Vere plenum & fecundum est hoc nomen, continens cætera omnia & illa præsertim de quibus Esai. vocabitur admirabilis cōsiliarius Deus fortis, pater futuri seculi, princeps pacis. Probat D. Bernardus quomodo omnia continentur in hoc vno; quia non potest esse Iesus & saluator nisi habeat illa omnia, quæ per nomina illa exprimuntur. Vere virtuosum & proficuum est hoc nomen, in quo solo oportet nos saluos fieri. Non enim est aliud tale sub cœlo nomen. In hoc impetramus remissionem peccatorum, propter nomen tuum domine propitiaberis peccato nostro multum est enim multum peccatum & multa virtus nominis; Petrus: remissionem peccatorum accipere per nomen ipsius omnes quæ credunt in illum. In hoc impetramus dona gratiarum, & omnia: quicquid petieritis patrem in nomine meo dabit Vobis? quid? spiritum sanctum donorum fontem sine hoc nomine nō habemus, quē mittet pater in nomine meo. In hoc superamus aduersarios omnes, Psa. in nomine tuo superamus omnes insurgentes in nos; In nomine meo Dæmonia eijcient, serpentes tolleat, &c. In hoc tandem nomine coram patre tuti recipimur, & tandem glorificamur. In nomine Dei nostri magnificabimur. Stephanus

Esa. 9

Psal. 1

Act. 1

Ioan. 1

Psal. 1

Marc. 1

mus expiraturus in hoc nomen respexit, d. Domine Iesu accipe spiritum meum, In hoc vno dulcia sunt nobis omnia, etiã amarissima, & ipsa mors sine hoc nomine vltimum est terribilium, hoc vno ibant apostoli gaudentes à conspectu concilij &c. hoc vno sancti vicerunt regna, fortes facti sunt in bello, extinxerunt impetum ignis. Hoc vno pœnitentes & Anachoritæ, Eremitæ, dulcissimas fecerunt suos cineres, cilicia, mortificationes, oleum effusum nomē tuū, vnum hoc lenit & fouet: Sit in ore nostro, sit in frontibus, sit in corde nomen hoc sanctissimum Iesu, vt per eum, qui saluator est & verus & potēs, & noster, nobis datus & natus tandem saluemur. Amen. 1571.

Habita Romæ apud conuersas. 1569.

Dubium de perpetuitate circumcisionis ex lege.

Probant Hebrei quòd circumcisio debuerit esse perpetua & immortalis: quia gen. Dictum est, erit scdus meum in carne vestra in scdus æternum. Respondeo ad hæc sic, In circumcisioe duo sunt. Vnum significans, & est carnis incisio: Aliud significatum & est scdus Diuinæ gratiæ & bonæ voluntatis erga semen Abrahæ, Non ergo circumcisio scdus est, sed signum scdus, scdus Dei filiatio, ad quam spectant Dei promissa, Et hoc æternum est, Non enim Christus terminauit Dei gratiam, aut abstulit à domo Abrahæ, quia auxit, & sanguine suo permeauit, Et vt primogenitus, & vnigenitus Dei in quo est tota Dei filiatio

Homiliæ F. Franc. Viced.

naturalis, iura filiationis extendit ad credentes omnes, quibus dedit potestatem filios Dei fieri, sicque Dei benedictiones vt semen Abrahæ verum ex fide Abrahæ natum, participare, Fœdus ergo æternum, Signum vero temporale, significans & promittens; quare adhibito significato cessare debuit: Et hoc fuit vera illa spiritus circumcisio de qua propheta. Auferre præputia cordium: Et Moyses. circumcidet Dominus Deus præputia cordium vestrorum. Sic ergo se res habuit. Data est circumcisio carnis Abrahæ & semini eius secundum carnē; quo vsque durauit semē carnis, ex quo nasciturus erat Messias vt distingueret à cæteris, durauit circumcisio vt symbolū eius gentis; vt sciremus Messiam vere ex illa gente natum, cui promissus fuerat. Nato Messia, quando iam pater est futuri seculi, quod continet vt perfectius semen Abrahæ nobilius, non secundū carnem, sed secundum fidem & spiritum. mutata ratione seminis; mutari etiam debuit ratio circumcisionis, quare si semen est spiritus, & propagatio filiorum Christi spiritualis, qua non ex voluntate carnis, aut viri sed ex Deo nati sunt, conuenit vt & circumcisio à Christo capite in suos translata esset spiritualis, cui vt perfectiori carnalis illa cederet, Illa enim partem vnā tantum corporis amputabat, modicamque, si vllam gratiam tribuebat, Hæc totum hominem la-num facit, carnem castigat, peccata tollit; amplam gratiam tribuit: quod est pactum Diuini amoris non modo confirmasse; sed sanguine proprio amplificasse: Et hoc incæpit Christus. &c.

1571.

I N V I G I L I A

Epiphanię Domini.

Nascitur inter nos, quin & in nobis, spiritus Christi, qui mouet, actuatq; voluntatem, & format propositum bonę vitę, in qua Deus glorificetur, Terra cordis nostri pacificetur, Pannis inuoluitur, sacramētis fouetur, Reclinatur p̄sēpio humilitatis, & custoditur, sauent Pastōres verbo & exemplo, Magi sapientes dant munera, nostramque inopiam suis orationibus, & meritis iuuant. Ita crescat spiritus Christi: iuuat sic in Dei seruitio profecisse. Ita natus est Christus in Betleem Iudę. Vt autem natiuitas partus huius aliena est ab omni opere carnis; in qua natura nil p̄stat nisi materiam & subiectum in quo Dei virtus obumbrat. Vt etiā partus concipitur emittitur, p̄ter, immo contra omnium spem, & voluntatem mundi huius, qui sine hoc tota vita libere fruebatur. Ita quā primū natus est & formatus in nobis spiritus Christi, fugit mores seculi huius: carnis cōmoda despicit &c. Ita Christus Iesus: vtcunq; magnus, iacet paruulus, pauper, algens, remotus ab omni specie, & gloria mundi huius. Hęc morum nouitas & compositio turbat oculos carnis, & mundi sapientiam huius seculi trahit in suspicionem, ne sibi crescente hoc spiritu Christi, decidat regnum, quo tam magnifice fruitur, quare prudenter fieri cogitat, si spiritus hic à principio extinguat. Hinc insidię multę, pericula, foris pugnæ, intus umores. &c. Ita Christus Iesus turbauit

vix natus Herodem, & totam Hierusalem, hinc paratę insidię, & instructa pericula iacenti paruulo, tantum ex suspitione regni affectandi. Inter hęc pericula, & insidias, qui curam habent paruuli nati: qui conceptum & natum in se spiritum Christi tueri vult; opus est vt curam eius in Deum patrem reiciat: Dei enim creatura est, à Deo spiritum habet; Non ex voluntate carnis aut viri, sed ex Deo nati sunt in se etiam vires idoneas ad tuendum non habet quare iacta cogitatū tuū in Domino & ipse te, &c. Ita D. Ioseph curator Christi inter pericula Herodis puerum Deo patri commendabat, & ex eius nutu omnia faciebat, emitte lucē tuā: ipsa me dedux. & adduxerūt &c. Deus p̄sto erat, Angelos paratos habebat ad monēdum, Insidię sunt, potētes Regis contra paruulum, quem ad perdendum quærīt: sed omnia tuta sunt in manu Dei Instruam te in via qua gradieris. Monet ergo in somnis, Tolle puerum & Matrem eius & fuge in Aegyptum, esto ibi vsque dum dixerō tibi addit periculum ex Herode, Ioseph statim facit quod ille iubet, fugit, manetque in Aegypto exul septem annis quousque scilicet Herodes vixit. Defuncto autem Herode, Iterum Apparuit in somnis Ioseph. Hic duo perpetuo sunt consideranda; Vnum est, quā Dei Patris charitas diligens sit in deducendo & reducēdo filio, ac si illius tantū cur habeat, talem quisq; esse se experiri, potest. Alterum quā sit Ioseph obediens in eundo, stando, redeundo, omnia ad iūtum Angeli Dei, cuius vocem audit, & sequitur, prudenter, sed tamen fideliter & diligenter peragēdo. Sūt ubique pericula: primum si sine Angelo in Aegyptum descen-

Ioann.

Psal.

E-sal.

das & tentationem quæras, vt satan
 vrget; Mitte te deorsum. Secundum
 si ex ægypto velis exire sine voce An-
 geli; medijs illicitis paupertatem leua-
 re; temere crucem excutere, Ita Sa-
 tan Dic vt lapides isti panes fiant.
 Tertium si in Aegypto ita marces-
 cas, vt alia & cœpās pharaonis ha-
 beas in delitijs, vocantique Moyfi ad
 exitum irascaris, Corripientem ode-
 ris. Quartum si exiens ab Aegypto
 temere incedas quasi omnia euaseris
 pericula vno transitu maris: cum
 adhuc multa supersint, in timore &
 tremore, vestram salutem operami-
 ni: Beatus qui semper est pauidus. Ita
 optime D. Ioseph, ad vocem Angeli
 fugit in ægyptum: ibi exulat toto se-
 ptennio; Ad vocem Angeli fugit in
 ægypto; dormit ipse animo toto in
 Dei manum reposito; silet ad omnia
 vocem Angeli expectans, scit hunc
 puerum esse Dei filium.

Defuncto Herode, ita impius ille
 tandem perijt & vt narrat Iosephus
 horrenda morte, vt olim Pharaon, Ie-
 zabel, Antiochus, oēs inimici Dei:
 Hic tres filios primum necauit, tan-
 dem vicinus morti iussit multos ex
 primatibus, Iudæorum carceribus
 includi, & eo spirante, mactari, vt vel
 iuiti iudei mortē eius lachrymis pro-
 sequerentur.

Ecce Angelus Domini, cui cura
 est de filio: iterū in somnis, sic enim
 semper Iustus hic dormit & silet: sen-
 sibus captus, animo vigilans, & Do-
 mini sui mandata expectans, paratus
 ad omnia.

Tolle puerum & Matrem. Non
 est puer sine matre tutus, sine illa nō
 nascit, non educatur, non fugit peri-
 cula. ecclesia mater est. que spiritum
 Christi discernit & tuum facit. De-
 functi sunt. Nō vnus Herodes Chri-

sto insidia; sed sinagoga cū eo, Iuste
 factum est vt multi eorum cum eo
 perirent, eheu quando nos dicere
 poterimus Defuncti sunt qui Chri-
 sto insidiantur? Audit Ioseph, con-
 surgit: exequitur; & prudenter deeli-
 nat ab Archelao filio Herodis, Ita
 succedit sibi impietas: sunt vbiq; pe-
 ricula, quot die insurgūt noua, ab in-
 fidelibus, ab hæreticis, à domesticis,
 vide ne sine Angelo pergas, Admoni-
 tus ergo in somnis secessit ad Naza-
 reth Galileæ, vnde Christus vocatus
 est Nazareus per prophetas (Hiero-
 nimus) non vnus propheta hoc di-
 cit: sed est consonantia prophetarū;
 non excipit igitur Euangelista ver-
 ba, inquit Hieronimus: sed sensum
 prophetarum, in Nazareth educatur
 Christus, nasci potest extra: educari
 non ita. à quocunq; baptizeris be-
 ne est: educatio solius ecclesiæ est, in
 qua spiritus Dei cōcipitur, vt in Na-
 zareth Christus Educatus autem ad
 annum trigessimū transibit ad vitā
 Diuinam id est ad patris regionem: ex-
 tra Nazareth: tamen matrem in ter-
 ris non agnosceret, quid mihi & tibi
 mulier? Qui sunt fratres mei & ma-
 ter mea? Ita nos dum humane viu-
 mus, & merita colligimus, egemus
 matre ecclesia: Translati autem in cœ-
 lestem Hierusalem, Dei erimus. Hic
 flores dat Nazareth, ecclesia sacramē
 ta, promissiones, Tunc fructus perci-
 piemus pro meritis præmia, & erit
 Deus omnia in omnibus: Amen.

Ioann. 2.

Matt. 12.

IN FESTO EPIPHANIE domini.

Vbi est qui natus est Rex iudeorum.

Erus mundi thesaurus est paruulus hic Iesus nobis à Deo Patre datus, in quo sunt thesauri verorum bonorum idest scientiæ, & sapientiæ Dei absconditi. Et quia sunt Thesauri scientiæ & sapientiæ: ideo non iuuant nisi noscuntur. Et quia sunt absconditi; non noscuntur nisi reuelentur. Et quia Dei sunt, reuelari non possunt nisi a Deo. Quantum igitur retulit, Christum dari & nasci: tantum refert eum cognosci, quantum cognosci; tantum & reuelari; quantum refert eum reuelari; tantum est mysterium & opus memorabilis huius diei, quæ ad hanc reuelationem, & quidem magnificam & honorificam destinata est, atque ob id Epiphania dicitur. Cum ergo natus est Iesus, sibi, & in se matri etiam, & Patri Ioseph natus dici potest: Cum reuelatur, nascitur mûdo, qui & in eius agnitione renascitur. Reuelatus est iam suæ genti, Iudæis, scilicet per Angelos, & Pastores: sed & alijs est reuelandus vt sit salus mundi vsque ad extrema terræ. Esa. Ob hoc, inquit Matt.

Cum natus esset Iesus. Proponit Christi natiuitatē, tanta cū verborū copia, vt ré ipsam, ps, locum tãgat: ac singulis verbis singulas euacuet prophetias. Nam quòd Natus est, verificat prophetiam Esa. Paruulus natus est nobis, Quòd vocatur Iesus, verificat prophetiam Abacuch. de nomi-

ne Iesu, Quòd in Betleem, Verificat dictum Michee, Quòd in diebus Herodis, Verificat verbum Iacob ad iudam, quòd Auferetur sceptrum de domo eius, Et danielis quòd cessaret vnctio, Hic enim qui regnat est idumeus & alienus.

Ecce Magi ab oriente. Verificata igitur prophetia Esaie Ambulabunt gētes in lumine tuo & reges in splēdor. tui. Ecce ò iudæa. En iudices tui, ò Gentes En primitiæ, vestræ. D. Leo. vocationis nostræ, fideique primitias, & beatæ spei initia celebramus. Magi. Viri sapientes, quales philosophi apud Græcos, Sacerdotes apud Agyptios, Doctores apud Latinos, Sed & Reges facit Psa. Reges tartis & insulæ m. of. Ita olim populi à Magis & sapientibus regebantur, Ita & Præclaram illā suā remp. Plato Philosophis cōmitti voluit. Ab oriente. Tanta est vis Paruuli, quòd ab extremis terræ trahit ad se Reges, Ab oriente adducam fermen, ab occidente congregabo. Tātus est hominum feruor quòd à finibus terræ ad hoc præsepe veniunt, Tanto magis elucet prauitas, & ignauia Iudæorum inter quos natus est & nemo illorum mouit pedem. Vtinam non sit malum omen iudææ: vt Christus alibi, Multi venient ab oriente & occid. filij autem regni eiicientur. Quanta gratia sit vocatio gentium, probat reiectio Iudeorū. Paulus ad Ro. fracti sunt rami, vt ego inserar. Vtinam & nobis non sit perniciosus transitus euangelij ad nouas indias. Et tamen per hos etiam Magos diuina misericordia excitat iudæos ad agnoscendum saluatorem suum & mundi. Quam primū enim perueniunt in iudæam, recta tendunt ad metropolim Hierusalem:

vbi

Mat. 49.

Esaie. 19.
Abac. 3.
Mich. 5.
Gen. 9.

Plat.

Esa.

Mat.

Rom.

vbi enim quærat humana prudentia Regem Iudæorum quam, in metropoli Iudæorum? o quoties etiam in nobis humana prudentia turbat Dei inspirationes. Ingressi itaque Hierusalem libere inquirunt, Vbi est qui natus est Rex iudæorum? Vox fecundissima, quæ habet, Primo magnam intelligentiam, quando eum quærent qui natus est Rex, qui solus est Christus Cæteri reges fiunt electione, vel armis, & hūc natū sciunt, Vidimus stellam eius, Ita se accommodat Dei spiritus ad studia nostro disponens omnia suaviter: vt vbiq; nobis occurrat & quasi præ oculis sit, dum modo omnia religiose tractemus, Magis ergo contemplatoribus obijcit stellam, vt deinde piscatoribus miracula piscium. Vocant stellam eius, vt scias hanc non esse stellam Naturæ, sed gratiæ pro Christo & à Christo factam, longe ab alijs oībus differentem, materia, forma sine, motu, situ, influxu. Formata est ex vltimo hoc nostro aere; tantū ad reuelandum Christum, motu progressiuo incedit: influens non tantū in corpora, quantum in animos, quos mouet & vrget. Vidimus, motus est fidei illuminantis. Venimus, motus est animi expeditissimi, Adorare motus est supremæ religionis: quo expresse testantur se non quære Herodem, aut eius filium: sed talē, qui vere sit adorandus. Secundo habet vox magnum animi robur, quando in ciuitate regia, coram rege tyrāno nouiter regnante, quærent alium regem natū. Quare merito ad vocē hanc, Turbatus est Herodes, Rex pacificus, auctor pacis natus est & ecce omnia turbat. Quod autem turbat Herodem, zelus est regni vix obtentū, sic oculi infirmi facile ad lumen

turbantur & hebetantur. De anima vero sua, aut suorum nulla est sollicitudo, Illa vltima curarum est, Et omnis Hierosolima cum illo, Hoc vero mirum est, nam ab hac toties inuocatus, & optatus, sollicitatus est, vt veniat Rex hic: & ecce ad auditū eius turbatur, Primo, vt aduletur Herodi, & in eius humorem se se transformet, tam facile est principi ciuitatem corrumpere. Secundo, vt nouitates fugiat; sic enim complacet iam sibi viuere subiugo; vt olim apud ollas carniū, coepas. & allia egyptiorum, quod nihil non, moliri vellet, Tertio vt sibi caueat sinagoga; quæ mores suos scit nō posse à nouo Rege Messia tolerari: nam vt Esa. erit iustitia cingulum lumborum eius, Ita nostri à longe vocabant concilia Reformationem ecclesiæ omnes laudabāt, Vbi venit, omnes turbati sunt commoti sunt, tremor apprehendit eos. Sed Herodes vt magni animi vir non confunditur, sed audita hac Magorum curiositate de Rege Iudæorum nato: statim conuocat sacerdotes, & scribas, diligenter inquit, & cætera. Sagax est tyranni consilium: iam enim apud se statuit sic imminenti noui Regis periculo occurrere: puerum nancisci, & priusquam adole scat, perdere. Optimum consilium, nisi Diuina ei obstaret voluntas; contra quam nullum est consilium. Scribæ igitur peritissimi, statim ex Michæa narrant locum, Betleem: Et ex hoc laudandi, quia fideles; verum ex eodem loco poterant addere æternam Regis originem & Deitatem: dicente propheta. Egressus eius ab initio. Et hoc fortasse potuisset conceptam Herodis perfidiam compefcere; quid enim pugnet homo contra Deum? In hoc valde sunt taxandi.

Esa. 11.

Mich. 5.

di. Sed hic multa sunt expendenda. Primum, In Hierode studium sciendi ubi nascitur Christus. Hoc bonum est si bono animo fit: ita decet omnes scire de Christo; alioqui ignorantia non excusat, si scire nolis: Ehu quanta fenestra aperuit Ignorantia populorum hereticis ad seducendum. Secundum quod sciam de Christo exposcit a sacerdotibus; horum enim labia custodiunt scientiam. Vch illis si non docent; Vch populis si non docentur ab his, En quam misere negligentiam sacerdotum & episcoporum in docendo, supplevit temeritas Apostatarum, Cerodonum, figulorum, Pædagogorum, Hi facti sunt populorum Episcopi & pastores; vt sic iudicaretur negligentia & ipretus nostrorum. Tertium, quod cognitionem de Christo, Scribæ petunt ex scripturis sanctis: Hæ enim testimonium perhibent, sacerdotes vero sunt Iudices veritatis; alioqui scripturæ nullam litteram componunt. Quartum, quod scriptura hæc Micheæ de Betleem habet, triplex genus discipulorum. Primi sunt Scribæ, hi sciunt locum & alios docent; sed vt dicit leo imperita est scientia, quando ultra non cogitant, nec passum faciunt; siue quod Herodem timeant, siue quod saturi præteritorum malorum nolint nouam tragediam excitare, o quot sunt qui sic ex sua doctrina nullum fructum ferunt. Augusti. Ita fabri olim Arce Noæ, alijs pararunt viam euadendi: ipsi diluio pericrunt. Secundi sunt Hærodes, & eius curia. Hi omnes quærunt, vt perdant, ita Hæretici tot laboribus tractant scripturas, patres glossant, interpretantur, sed tantum vt perdant & peruerant. Ita manet serpens hic in suo scelere tanto acerbior, quanto iam sibi

vicinior videtur executio. Tertij sunt Magi. Hi thesaurum cordis sequuntur ex animo, & quo melius aperitur, tanto ardentius inhiant, vocari igitur iterum ab Herode, & requisiti de specie stellæ, omnia libere profitentur. Prudens ille confert pa locis, & imminere sibi nouum regem intelligit nisi occurrat periculo occurrere aut oïno vult. Quare Magos instruit de loco & mittit in Betleem Tum ad se redire iubet Magos, & reuelare inuenta: vt, inquit, Et ego veniens ad rem. Quo cultu? experientur pueri Betlecmitæ, Interim tamen velit nolit, hostis hic Christi, Christo seruit & Magos Christi docet locum ubi natus est: factus Magorum doctor, & verax. Tanta est pueri nostri maiestas, vt & de hoste fructum reportet. Et quæ fructum non reportauit apud nos de hostibus suis hæreticis? quis docuit nos vocare concilia; agere reformationem ecclesiæ: numerare grauamina: illustrare sacras scripturas: repetere lectiones Patrum, Formare Catechismos: frequentare conciones nisi Hæreticorum occasio? Sic sic oportet hæreses esse. Audito ergo Rege abierunt. Qui Herodes stat hic in suo scelere, paratus ad opprimendum. Scribæ ne? Minime, satis est his, si alios mittunt. Qui ergo? magi. Et vix egressi è domo & curia Herodis, ubi omnia plena sunt dolis, periculis, scandalis, mendacijs, tenebris, &c. Ecce Stella. In curia Herodis, luctet vanitas, honos, Cupiditas mundi huius, concupiscentia carnis & oculorum, qui potest se inde eximere. statim habet stellam Christi obuiam. Se se autem retraxerat ad tempus Stella; tum vt sic iuuaret sinagogam, excitatam per aduentum Magorum in Hierusalem; fierentque

Magi Magiſtri Iudeorum, Tum vt ſic iuuaret Magos; qui e ſcripturis per ſcribas erudirentur ſuper nato Chriſto: faceretque perpetuos ſui verbi diſcipulos; quo, abſente omni ſtella doceri poſſunt etiam in oriente. Tum vt ſic iuuaret ſeipſam; id eſt chariorem & preciſiorem redderet Magis. Videntes enim ſtellarum Gauiſi ſunt &c. Ita illa de ſua ſtella in Cant. Num vidiftis quem diligit anima mea? Stella igitur antecedit vſque dum veniens ſtaret vbi erat puer tam ſecure Chriſti ſtella ad Chriſtū ducit; nec ſtat niſi vbi eſt Chriſtus. Ipa me deduxerunt & adduxerunt in montem ſanctum &c. Intran domum id eſt præſepē hoc eſt Regis palacium; teſtatus eſt enim Lucas; q̄ Mater reclinauit in præſepio: inuenerunt puerum & Matrem: hæc tota eſt Regis curia: At cui non ſufficiat Chriſtus; & Chriſti Mater? Apud Deum Chriſtus Apud Chriſtum Mater. Quantū vero prudentiæ humanæ ſcandalum reprimat hoc loco fides; quid enim? Regem quærun; & ecce inueniunt in præſepio reclinatum: modicis paniculis inuolutum: & tamen.

Procidentes. Externa eſt religio qua procumbunt Reges ad cunam pueri: coram quo glorioſo noſtri nõ dignantur; dum adſtant Miſſæ; genua flectere.

Adorauerunt. interna eſt religio: ſumma fides, ſpes charitas, qua ſe totos & omnia puero tradunt: Deumque & ſaluatorem ſuum agnoſcunt & reuerentur.

Apertis Theſauris Suis. Noſtri omnia à Chriſto petere ſciunt: Dare Chriſto vix obolum ſciunt; hi dant theſauri. Obtulerunt; magno & hyleri animo, Aurum, thus, & Myrrhā;

Precioſa ſunt munera ex rebus ipſis, non enim meliores habet Sabea, vel Arabia tota: ſed longe preciſiora facit religio ex qua magno cū myſterio munera p̄deūt. Reſpiciant & colit Magorū religio in hoc puero tria illa potiſſima; de quibus Dauid in pſa. Regiā maieſtatem de qua pſa. Sede à dextris meis &c. Huic dent aurum. Sacerdotium, de quo pſa. Tu es ſacerdos in æternum &c. Huic dant thus. Mortalitem, morte terminandam. De torrente in via bibit. Huic dant myrrham. Cum auro dant omnia quæ mundi ſunt. Cum thure dedicant ſpiritum; Cum myrrha carnem macello offerunt & mortificāt. A ſummo Rege fides tutelam in omnibus expectat. A ſacerdote ſpes propitiationem & accessum ad thronū gratiæ. Ab hoſtia & victima mortem peccatorum & pacem conſcientiæ Charitas. Et eadem illi ſumma religione repēdit, animā pro anima &c.

Peractis his, læti, ſaturi, ſancti recedunt, adepti theſaurum cordis ſui: & mōniti in ſomnis ab Angelo, tantum profecerunt in hoc itinere: primum à ſtella: inde à ſcribis, & Rege impio; tandem ab Angelo docentur. Per aliam viam. Ita omnino mutanda eſt via agnito Chriſto rege & eius imperio ſuſcepto atq; adorato: Nos ſumma iniuria, ſtatim ad eaſdem vias reuertimur & ſemper illi idem ſumus; Mutanda eſt via: Per ſuperbiam cecidit è cœlo lucifer. Humilitas ad cœlum ducit: Per inobedientiam primus homo pulſus eſt è paradifo, obedientia reſtituit. Eſtis azimi clamat Paulus, non ergo amplius in fermento malitiæ; ſed in azimis ſinceritatis & veritatis. Amen.

Habita Piſauri. 1571.

Pſalm. 106.
Pſalm. 109.
Pſalm. 109.

IN FESTO SANCTI

Siluestri Papæ.

Sint lumbi vestri præcincti &c.

Mundum hunc verbis damnare omnes solent, titulis tristibus onerare, quòd grauis animæ, & corpori sit; quòd sine peccatis anima, quòd sine curis mens, quòd sine laboribus corpus hic esse non valeat. Et tandem inter has curas, & spinas tam commode sedemus; vt menses & annos in eis obdormiamus: Aut quòd stupidi, & insensati: aut quòd longo vsu habitati sumus: Quid. Ita ne decet? Statim. In cursu estis & statis? hic. in hac spinarum silua? occiosi, an est aliquid turpius vel inutilius ocio? Tota die. etiam vsque ad senium? Et Dauid, Vsquoque graui corde &c.

Contra: mundum alium omnes laudant, beant, optant verbis. Et tamen eius amore ne passum facimus, aut pedem mouemus: quicquid aliud vrget apud nos magis, quam spes, aut cura æternæ vitæ. Et tamen exclamat Christus. Beati sunt serui illi, quos cum ven. d. inuen. vigilantes.

Sopor hic & animi tarditas, altas in nobis radices habet, atque hinc est, quòd tot animos opprimit. Quærendæ hic, & petendæ, & si Deo placuerit conuellendæ sunt in eius gloriam, & salutem nostram: vt his excusis, animus, noister velut ignis ex si lice ad vigilandum animetur. Oritur primum sopor hic in aliquibus ex complexione melanconica, quæ tarda est: animumque relaxat, & in-

eptum reddit. Atquæ Dei verbum ignitum est, & asinum hunc stimulare. debet & mouere. Gratia etiam naturæ præualet, & è saxis educit aquas, secundo in alijs oritur ex impotentia, debilitate cerebri, hebetudine sensuum, debilitate stomachi: paupere fortuna; quare ad multa redduntur inepti, sed nulla est excusatio. Nam Dei gratia saluant & claudii, & surgunt mortui. Et omnibus supplere potest bona voluntas: Charitas nūquam excidit. Tertio in alijs oritur torpor ex debili, raroque exercitio, quodcunque studium maiore instantia promouetur apud nos; quam studium religionis, bene viuendi, & vitam æternam acquirendi. Ita cum Samaritanis adorant plurimi quod nesciunt. Et cum Athenien. colūt ignotum Deum. contra instat Christus: si venerit in prima, in secunda. tertia, quarta vigilia. Beati &c. Quarto in alijs oritur sopor ex frigida quadam deliberatione, qua vix scimus quid pro Christo, & pro anima nostra facere velimus. Vtinam calidus, aut frigidus esses, sed quia tepidus, ideo euomam te de ore meo, Ita adolescens ille prouocatus ad studia perfectionis, Abijt tristis, quia non ex animo dixerat. sequar te Domine. Contra hoc vrget Christus, Nemo mittens manum ad aratrum, & aspiciens retro aptus est regno Dei. Et in euāgelio Sint lumbi vest. præcincti.

Excitandus omnino est animus ad vigilantiam, & stimulis his vrgendus. Primo. vt cogitemus nos homines esse Dei Imagines & Dei seruos. Ex Imagine petendam esse nobis Deitatem, ex seruitute implendam esse Dei voluntatem, voluntatem autem Domini esse vt vigilemus, & situs redditum solliciti præstolemur. Secundo.

Psal. 4.

Ioann.

Apoct.

Matth.

Luc. 9.

¶ Nos hic in terra aliena degere, & peregrinari, futuram patriam inquirentes stultum esse hic pedem figere, apt aīn, vnde mox recessuri sumus, præcingendi igitur lumbi &c. Tertio quo tendimus, quando in via sumus, continuo quasi aquæ dilabimur. Quis terminus? opera illorum, inquit Io. sequuntur illos. Quarto, quando vocabimur. certa mors est: hora mortis in certa est: similes igitur expectantibus estote, quia nescitis diem, neque horam.

Sint lumbi vestri præcincti. &c. Summa est vt inter has spinas vigilemus, & parati simus quacūq; vigilia, quacunque hora, vt venienti Domino, idest morti instanti occurramus. Docet autem tria potissima. Primum est, quo modo sit vigilandum, & qua instructione. Secundum est. Cur ita & qua ratione sit vigilandum. Tertium est, quem fructum, & quod commodum speremus ex hac vigilia.

De Primo sumit metaphoram à seruis expectantibus Dominum suū, quando reuertatur à nuptijs, & hortatur vt illos imitemur. Quo loco de se ipso tria insinuat. Primum, quod Dominus est, vtcunq; absens, Dominus iure maiestatis, iure creationis, iure redemptionis, Dominus nomen illi. Secundum quod iuit ad nuptias recedens à nobis, non ergo perditus est per crucem vt putauit synagoga; sed trāslatus in gloriam suam, ad sumendam & vniendam sibi sponsam in domo patris. Tertium, quod rediturus est ad nos, redit autem dupliciter. Vno modo priuatim cum ad quemcunque nostrum immittit horam mortis, & eximit nos ex his spinis, atque ad conspectum suum statuit, alio modo publice, cum in maie

Homiliae F. Franc. Viced.

state veniet iudicaturus &c. De nobis itidem tria necessario subindicat. Primum, quod si ille Dominus, nos serui illius sumus & oues pascuæ eius, quare voluntatem eius, non nostram implere tenemur, de qua obedientia rationem illi omnino tanquam domino reddituri sumus. Secundum, quod ad eius nuptias nos quoque vocati sumus, tanquam membra illius ecclesiæ, quæ est eius sponsa; quare amare sponsum dilectum nostrum tenemur d. Dilectus meus mihi, & ego illi. Tertium, quod si ille ad nos rediturus est, nos qui serui sumus, expectare illū omnino debemus d. Adueniat regnum tuum. Modum autem sic præscribit. Vt lumbi sint præcincti. lumbi spiritus sunt desideria resignata in amorem iustitiæ. lumbi carnis sunt incentiua concupiscentiæ, vt carnis, luxuriam (Gregorius) per continentiam coarctemus. Sensus alligemus rationi, alioqui libertas & laxitas lumborum & sensuum strauit Dauidem sanctum. Sansonem fortem, Salomonem sapiētem: quare instat Petrus, obsecro vos charissimi, abstinere à carnalibus desiderijs, quæ militant aduersus animam, lumbos habet & mens affectus suos, de quibus idem Petrus, succincti lumbos mentis vestræ sobrii, & perfecti sperate in eam quæ offertur vobis gratiam, Et paulus. state succincti lumbos vestros in veritate. Sicut scriptura vocat quodcunque peccatum luxuriam & fornicationem idest amorem inordinatum, quo alienamur à sponso. vt de Hierusalem. fornicata es cum amatoribus tuis. Et Esai. quomodo facta est meretrix ciuitas fidelis? Ita e contra recessum ab oī culpa, vocat continentiam & lumbos præcinctos. Hypocritæ præcingūt

Cant. 2.

1. Petr. 2.

1. Petr. 2.

Eph. 7.

tunicas, pedes adhibent nudos, & nihil amplius, vt præceptum hoc implent &c. Vt deinde lucernæ arden- tes sint in manibus id est opera sint splendentia lumine gratiæ, & charita- tis, vnde vitam & meritum habent, Non sic lampades fatuarû sine oleo, quibus nulla pîli terrena debetur merces.

De secundo, Cur scilicet ita debe- mus vigilare, & succinctis lumbis Dominum expectare, dicit, Quia Nescitis qua hora filius hominis ve- niet. Ita solent semper scripturæ ex hac incertitudine nos commonefa- cere, vt vigilemus, constat quòd ven- turus est & ignoratur quando. Ita Pe- trus & paulus vrgent, quoniam dies Domini sicut fur in nocte veniet: ad- dit Christus exempla horrenda filio- rum Noæ, & lot. qui edebant, bibe- bant, nubebant &c. Vigilate, vigilate nescitis diem, neque horam.

De tertio, id est de fructu, dicit, Amen dico vobis. Beati sunt serui il- li, quos cum ven. Dom. inueniet vigi- lantes. Et explicans genus beatitudi- nis addit. Præcingens id est obiectum illud beatificum quòd infinitum bo- num est, & quo sine vlla præcinctio- ne adæquare facitur Diuina mens & voluntas; accommodans ad fini- tam Creaturæ capacitatem, vt secun- dum proportionem sibi competen- tem in eadem Deitate beetur. Ita di- cunt Theologi, quòd Deitas vt ef- sentia non præcincta sed totalis est obiectum Dei beatificum. Deitas au- tem vt essentia volens id est præcinc- ta est obiectum beatificum creatu- ræ. Faciet illos discumbere Ita ad pas- cua recipit, in vbertate domus suæ. Ia- borum merces est ampla illa mensa, quæ sola potest desideria omnia cõ- plere & famem naturæ eximere, crea-

sti cor nostrum ad te & ideo inquietum est donec quiescat in te. Et tran- siens mini strabit illis: Dû Deitas mini- strat ad intra id est Patri filio, & spiri- tui sancto nõ trãsit; immanet oïa idè- mica & omnia consubstantialia: vt mi- nistret Creaturis transire cogitur ex charitate, & se extra se communica- re per gratiam & gloriam. An non hæc magna est fortuna seruorum Dei, qua Prima ex seruis fiunt domi- ni? serui sunt in tempore & in mo- mento, Domini fiunt in æternum. Seruiunt in egestate, dominantur in omnium bonorum affluentia. Ita di- cit alibi. Dispono vobis regnum vt edatis & bibatis in regno patris mei. Et iterum. Ingredientur & egredi- entur, & pascua inuenient.

Quid igitur dormitamus? quid ociamur inter hos stimulos? omnia monent vt vigilemus, vt venienti Do- mino occurramus, & interim apte- mus lucernas, & præcincti quacunq; hora. simus ad obuiandum parati, quando omnino eundum est. Et si sic itur, sponsum & Dominum no- strum honoramus simulque honora- mus simulque honoramus. Amen.

Habita Romæ. 1568.

DOMINICA INFRA OCTAUA M Epiphaniæ.

De puero Iesu crescente:

ingularis admodum, & exemplaris est humili- tas maximi, & sanctis- simi spiritus. D.N. Ie- su, qui eo dimittit su- blimitatem, & comprimit immensi- tatem suam, qua cœlum, & terram

Ioan.
Luc.

implet, & ingreditur paruulum hoc cor nostrum, inhabitat, radicaturque in eo regnum suum, quod totum accommodat gustui nostro, vt ex eius presentia satisfiat omnibus necessitatibus nostris, saepe etiam, & appetitibus. Quae singularis etiam est felicitas nostra ex tanto hospite, quem recipere, retinere, frui, cernere, ducere, promouere summa quaedam consolatio est. Quid enim amplius quam seruire, adde, & imperare omnipotenti? Sunt autem potissima tria, quae in nobis efficit spiritus sancti inhabitatio & conuersatio. Primum quod precioso quodam odore suo trahit ad se cor nostrum & sibi vnit, ligaturque dulci amoris catena, quae quanto arctior est tanto liberiores efficit ligatum: & tamen perfecta erit libertas, cum vincula erunt indissolubilia, & captiuitas inseparabilis. Ita simul cum parentibus & cognatis ambulat Christus ad festum Iudaeorum. Secundum, quod trahens ad se, separat a caeteris, a carne, & sanguine, ab amicis, cognatis, a parentibus ipsis: vt omnia relinquatur, vbi opus fuerit propter ipsum, hac vna ratione, quod in his quae Patris sunt oportet esse. Tertium quod vbi cor totum sic possidet in eo firmatur, se seque totum vicissim illi tradit, d. fiat tibi sicut vis. Et in hac mutua possessione mirabiliter crescunt dona, & bona omnia, fons aquae salientis &c. Ita descendit puer Iesus cum parentibus in Galileam, & manet subditus illis non ociosus, sed proficiens, sapientia, aetate, & gratia.

Nos itidem tanto hospiti, tria potissimum debemus impendere, tum vt honoremus, tum vt perfruamur. Primum vt benigne recipiamus, aliamus, ducamus, praesentem vbi que ha-

beamus; praecipue stantius Deo patri, vbi que spiritus Christi nobiscum sit, & operetur: sed praecipue in templo, in die festo, in cultu Dei. Secundum si ex infirmitate, vel ignorantia quandoque amittimus, & tepescimus, quam primum dignoscimus ariditatem cordis, doleamus, requiramus, reuertamur ad sacra, vbi dimisimus. Num vidistis, quem diligit anima mea? Tertium vbi inuenerimus, quod certe eueniet, magnoque cum lucro; obseruemus omnia, conferamus in corde negligentiam nostram, facilitatem eius custodiamus summa cum diligentia, vt de virgine Matre narrat euangelista Lucas in euangelio. Historia est de puero Iesu iucundissima, & praecipue, & exemplis cumulatissima: sapientissimus enim puer est, nihil dicit, aut facit sine magna ratione; quare obseruanda sunt singula. Narratio in summa tractat Humilitatem Christi pueri sic temperatam, vt in ijs, quae Dei patris sunt, eminentissimus sit, vnicus sit, Magister sit, filius Dei sit. In his vero quae ad vitam hanc spectant, demissus: comes, subditus sit. Et habet ex parte Christi periodos quatuor principales. In prima ordinarius est, comes Parentum. In secunda extra ordinarius est, sequistratus, a parentibus quin & illis perditus. In tertia eminens, sedens inter doctores, negocia patris aeterni tractans. In quarta rediens Galileam, apud parentes, subditus illis, & tamen in generosa illa sua subiectione proficiens & crescens. Ex parte est parentum quatuor. In prima religiosi sunt, & erga Deum festum & erga puerum quem secum habent, & statuunt coram Patre. In secunda peractio festo dum redeunt, satis tepidi & negligentes, ita quod perdunt amatum puerum. In tertia dolentes quae

Cant. 3.

runt, & redeunt in Hierusalem. In quarta mirantes quòd inueniunt gloriosum; deducunt domum, retinent, obseruant diligēter. Nunc verba narrantis Euangelistæ paulatim expendamus.

Cum Factus esset Iesus annorum duodecim. Ita sua tempora habet Christus propria. Dies aliquot in Beteleē, septem annos in Aegypto, quinque in Galilea, duodecim comparet, & sui memoriā renouat, decemotto annis filiet: trigesimo baptizatur, docet, & operatur. Nonne inquit duodecim sunt horæ diei? Non confundit tempora.

Ascendentibus illis. vno verbo sic narrant religionem parentum, & Pueri. In parentibus duplex elucet; prima in Deum cuius festum obseruant, secunda in puerum, quem sic religiose inbuunt verbis & factis; & quod fortasse ignorant ipsi, curant vt doceatur à templo, & sacerdotio. Hæc semina sunt totius vitæ, quæ filios crudiunt in via salutis. Religio pueri triplex est. Prima erga Deum Patrem, vt eis cultum foueat, & promoueat: secunda erga legis ceremoniam, vt eam impleat, & in se sepehæat cum honore finis legis Christus. Tertia erga parentes, vt eos sequatur, & imitetur ad tempus.

Consumatisque diebus. Implent totum festum in loco sancto. Amor Dei, saltem obedientia vocat ad festum Gustus retinet sine tædio. Nostrum de toto festo vix semi hora audiunt missam, sat est multis si videant: nec sine scandalo loquuntur, negociantur, vel domi ludunt, aut de vanissimis colloquuntur. vel per vicos vagantur. Ad vespertas pauci & ij pauperuli. Diuites alia tractant Non sic parentes Iesu.

Cum redirent. Hoc verò periculum commune est, quando redeundum est in Galileam: non semper in templo: necessitas vitæ vocat ad mutandi curas. Mulier cogitat, quæ viri sunt &cæt. Non improbamus, non cogimus, vt semper sis in templo, hoc priuilegium est perfectorum: sed tamen moneo vt cautè redeas: videas quo spiritu à templo domum redis, quid tecum portas de missa, concione, sacramentis: cogitatio ista est necessaria, alioqui pœnitebit.

Puer Iesus mansit in Hierusalem. Hactenus ordinarius fuit Christus, & à parentibus non recessit, duxerunt, statuerunt in Aegyptum, in Galileam, in Iudæam, secutus est. Nunc fit extra ordinarius, manet sine illis: sed tamen in loco sancto, & tuto: rationem facti altissimam dabit suo loco, quòd patrem sequitur & omnibus anteponit, tanquam sibi consubstantialem, à quo separari non potest. Religio ista Christi extra ordinaria fundamentum, & exemplum fuit magnæ perfectionis: quæ filios à parentibus carnis, ad patrem spiritus, inscientibus, & sæpe inuitis parentibus abstraxit: hinc monasteria, claustra, licet enim, quin summum virtutis opus est, religionis gratia, parentes, si egeant necessario filiorum subsidio, propter Dei cultū relinquere, Vt Hieronymus ad heliodorum. Et si pater in limine maneat, tu calcato Patre siccis oculis ad vexillum crucis euola.

Et non cognouerunt Parentes eius. Quàm sunt boni hi parentes in tanta causa tepidi, & negligentes: tantum ex bona quadam opinione, quam tetigit Euangelista. d. existimabant illum esse in comitatu. Non sunt immemorens filij, non abijciunt:

ciunt, sed falluntur. Putant viri eum esse apud mulieres, mulieres quod sit apud viros. & in hac opinione puerum amittunt. Hæc vero illa est frigiditas animi, quæ Christo tot præiudicia & damna facit: quod nobis sat videtur habere Christum in comitatu, & nemo curat secum habere. Reformentur omnia, exerceantur omnes, sit pietas frequens: laudamus omnes in communi, Nemo curat in proprio. Et hæc communitas frigida corda facit & Christum perdit. Ita quod sine ipso sit integrum iter diei, quin senescimus, & iter uitæ conficimus sine Christo; nihil fidei, aut pietatis habentes nisi in comitatu.

Requirebant inter cognatos, & notos. vere perditus est ubi inter notos, perfectos, sacros non inuenitur. Si sal euanuerit & cæt. Quod si inter cognatos carnis quærimus, Vah. quã infœliciter. Isti vt plurimum suadent ad perdendum, verbo & exemplo reuocant à virtute; superbia eanis, claritas sanguinis, matres ipse inducunt filias ad vanitatem: patres ad ludum, luxum, blasphemias: quod si filij sua sponte inclinant ad pietatem, in filiũ cognati & noti psal. extraneus factus sum fratribus meis. & c.

Non inuenientes regressi sunt Hierusalem. Hic amor mobilis est, vt vocat magnus Dionysius, qui datum sentit, & vrget, vt refarciat. Hic totum cor angitur vt recuperet amissum Christum: hic currit Dilecta quærens in lectulo, per uicos, & plateas, quem, inquit, diligit anima mea. Hic salit Zachæus in sycomororum. Hic Maria ad monumentum modo ad Angelos intus, modo ad homines foris sese vertit dolens, tulerunt Dominum meum. & cæt. quis sufficiat

exprimere dolores parentũ Iesu hoc loco? Nouit Ioseph pericula Hierusalem propter quæ fugit in Aegyptum, Nouit Mater merita filij: pudet eam in corde suo quod sic tantum filium parum custodierit: quod ab oculis, vnquam dimiserit. Sic dolentes quærent. Magni aut nullius animi sumus nos, quod toties Christum perdimus, nec tamen dolemus. Vrget amor, & desiderium ita quod statim Regressi sunt in Hierusalem, Ibi relictus est, ibi requirendus. quod te vertis Germania? quod Anglia? quod tanta pars Galliæ, vt Christum quæras? Ad latibula Samariæ, & Babilonis? Hierusalem est Christi ciuitas; in ecclesia quærendus est, ab hac Baptismum, ab hac verbum Dei suscepistis: hic dimissus est, hic, aut nusquam alibi est repetendus, & recuperandus.

Et ecce post triduum. Sua tempora etiam habet, quibus quærendus est Christus, dum inueniri potest, dum propè est. Triduo sic iacuit in sepulchro quæsitus & inuentus. Est triduum obedientiæ quæ exercet cor, os, manum, & exhibet cogitationes, verba, & opera. Est triduum pœnitentiæ. Cõtritio, Confessio, Satisfactio, Est triduum Satisfactionis, Ieiunium, oratio, Eleemosyna. Est triduum virtutis fides, spes, charitas. Est triduum fidei. Apprehensio, expensio, comprehensio. Est triduum spei, audacia in bono, patientia in malo, perseuerantia. Est triduum charitatis: Amor mobilis, purus, perfectus. Est triduum perfectionis, Paupertas, castitas, obediẽ.

Peracto triduo, Inuenerunt eum. Hic amor fit acutus in apprehensione Domini sui. Hic dicit Iacob. vidi Dominum, facie ad faciem. Hic Zachæus fruitur in sycomororum.

Hic

Ioan. 20.

Gen. 31.
Luc. 19.

Cap. 3.
Ioan. 6.

Hic dicit dilecta: Inueni quem diligit anima mea. Hic clamat Thomas Dominus meus & Deus meus.

In templo. hic sine dubio inuenitur Christus, in domo Patris sui non in plateis, in curijs, in officinis. Certus es, nisi tu ponas obicem, quod est in templo. Hic verbum, hic sacramenta, hic spiritus; consolator optime, dulcis hospes animæ, dulce refrigerium: Et qualem inuenerunt?

Sedentem. Sic stabilis est, sua natura Christus: fluctuant Parentes, huc illuc currunt, Sedet Christus: Veniunt, & abeunt opiniones, curiositates, hærefes, ut cunque fauoribus auctæ, tamen euat uere: sola Christi veritas sedet.

In medio locus est Christi naturalis, In æternitate mediat inter Patrem & spiritum sanctum, Productus & producens. In ecclesia mediat ut cor viuificans membra. In cruce mediat, ut victima pacificans peccatores, inter Deum & homines, mediat sacerdos propitiatus. Inter scholas & doctores mediat verbum verax, immo veritas ipsa. ò felix schola quæ sic habet Christum medium à quo tanquam à centro, trahit consilia, studia, decreta.

Audientem illos, & interrogantem. Ita patienter audit primum quid nostra prodant corda: interrogat etiam & excitat ad propalanda consilia, quæ latent sub hypocrisis. ita patienter audiuit in montibus Galilææ inepta cõsilia Discipulorum. Dimitte turbas &c. mox interrogat Philippum. Vnde ememus panes ut manducent hi? &c. Tum ille prodit consilium & iudicium. Ducentorum denariorum panes non sufficiunt eis. &c. Iterum interrogat omnes. Vos quot panes habetis? Respondit Andreas.

Est puer vnus hic qui habet quinq; panes ordeaceos. &c. addit iudicium suum. d. quid inter tantos? tot miserias reuelat patientia Christi.

Stupebant omnes super prudentia, Noua prudentia sine experimento quando in puero est, Argumentum quod naturalis & congenita est non acquisita, Ita facile stupet humana ratio & obmutescit corà Dei prudentia, ut in sinagogis Stephano insultantibus In concilio Niceno Sophista coram simplice tacuit.

Et videntes admirati sunt. Hęc admiratio non tam oritur ex ignorantia, quam ex prepotenti gustu de filij gloria, ita quod lætitia obruuntur & confunduntur.

Fili quid fecisti nobis sic? Quærela est diligentis. Ita David quare tristis es anima mea? Ita D. Antonius. vbi eras D. Iesu, sic solent sancti super ariditate cordis suspirare.

Nesciebatis quia in his, quæ patris mei sunt oportet me esse? Hoc primum verbum est, quod ex ore Christi excipimus, sublime & quidem non puerile, quo totum se retrahit in Dei Patris gloriam, & obsequium. Vltimum consimile fuit quo spiritum in manu Patris tradidit. Hic ergo supra se surgit, supra matrem, patrem & creaturam omnem. Magni momenti est illud. Oportet. Ita Ioannes, Me oportet operari opera patris, Vnum hoc perpetua illius est regula; huc verba, facta, vitam, mortem dirigit, Oportet autem quia filius est & delegatus in hoc, ut clarificet nomen Patris. Tã altum est negotium quod.

Ipsi non intellexerunt. Neque Angeli intelligunt mysteria legationis Christi, quot, & quæ facere & pati illum oportet pro gloria patris & mundi salute. Tanto minus ca-

ro, quæ

Ioan 6.

ro, quæ non percipit supra sensum.
 Descendit: ergo vt percipi possit.
 Et venit Nazareth, se se accommodat templo in gratiam perfectorum, Descendit Nazareth, in gratiam imperfectorum, habent omnes, modo sint sine culpa: Omnium est salus, Iterum fit ordinarius Christus, quid vero in Nazareth? vide quo descendit; an simile vnquam audisti de omnipotente?

Et erat subditus illis. quis Quibus? Deus hominibus. Hoc vnum narrat euangelista de Christo per cõtinuos octodecim annos vique ad trigessimum. quo venit ad Baptismum. quod subditus erat. Tam illi perpetuo comes est humilitas, & obedientia; fundamentum & custodia perfectionis. Qui nihil aliud scit, potest, vult facere, subiiciat se parentibus Deo, & ecclesiæ, & satis erit. Tolle propriam voluntatem, infernus non erit. Bernardus. Qualis vero est Christi subiectio? Gloriosa, & fructuosa, ex eo dogmate, qui se humiliat, exaltabitur. Ita apud perfectos gloriosa, meritoria, diues in omnibus est obedientia, & hic quoque magno cum fructu exprimitur. Primo in Matre, quæ Cõseruabat omnia, cõs. in cor. suo. vbi quasi in scrinio thesauros colligit è dictis & factis quotidianis Christi, & reponit, ita iuuat possidentem Christi dona obseruare singula quæ Deus facit in se &c. Deinde in puero. Et Iesus proficiebat sapientia & ætate, præponit sapientiam ætati, quia ætatem superat. Proficit sapientia non habituali (secundum Bernardum) sed experimentalis, Didicit ex ijs quæ passus est obedientiam, Proficit in operibus noua quotidie faciendo, & seipsum superando. Ecce hic homo multa signa facit. Ita Ambro-

sius. Proficit corâ hominibus, quotidie noua corda ad se trahendo. Eicce totus mundus abit post eum. Ita Ioan. 13. Gregorius. Et Gratia apud Deum, Cuius dilectus est, In quo sibi complacuit; à quo semper auditur. Et homines. verba vitæ habet, omnes allicit ad se, specie tua, & pulchritudine tua. Intende prospere &c. omnes illi benedicunt. Tam fœlix est Christi subiectio, tam fructuosa & fœcunda humilitas, In tantum extollit corâ Deo & hominibus, vitam illorum æstimamus insaniam. Ecce quomodo inter filios Dei &c. crescit sapientia, vt videat homo Christi, & sciat quæ scire debet, quæ nemo alius scit, ita orat ecclesia, Cœlesti pietate proficere, vt quæ agenda sunt videant, En sapientia, crescit ætas, & robur, vnde facultas bene operandi, quæ ex Dei sapientia sunt cognita: & hoc petit ecclesia. d. Et ad implenda, quæ viderint, conualecant, en ætas, en robur. en quantæ vires humili auctæ: Per Christum Dominum nostrum Amen.

Habita Pisauri. 1571.

I N O C T A V A
 E P I P H A N I A E
 Domini.

Ecce Agnus Dei. Ecce qui tollit &c. Ioann. 1.

A M habet altas, & profundas radices peccatum in hoc mundo ex illa firmitate naturæ nostræ, qua factum est, vt facile hosti sit illum, quod vult impellere, & impulsam,

1. Ioan. 2.
Ibidem.

sum, ac præcipitatum retinere, Tam etiam fecundas & prolificas ex ignorantia, vt quacūque occasione à malo in peius trahatur non tantum inter ipsa hostis officia, vsuras, lænocinia, adulteria, fraudes, &c. sed & inter ipsa Dei officia, ad eius gloriã & mundi regimen instituta: tribunalia, mercaturas, matrimonia, filiorum institutiones. Vbique concupiscentia carnis, & oculorum, vbique superbia vitæ: mundus totus in maligno. Huic magno morbo, id est peccatorum cumulo diuina misericordia parauit, & dedit præsentissimum remediũ Christum mundi sanctorem, quo vno possunt exonerari conscientiæ, purgari mētes, aptari secula, honores, mores intra iustitiæ terminos reuocari. Potest ille sanare, vult, in hoc datus est, remedium optimum est. Et tamen mundus ignorans tenebris suis tam dulciter fruitur, quòd remedia despici, & quicquid aliud cogitat: regulas quascunque mundi, curiæ, carnis, præponit regulis Christi, Imo de istis nihil atque in hac vecordia exultat, & con senescit. Hanc quoque ineptiam, miseratus Dominus, mittit excitatores, qui opportune & importune somno lentum hunc mundum suos morbos fouentem ad medicum Christum potenter inuitent, & arguant &c. Hic itaque mundi status est. Mūdus eger est in peccato, Christus medicus datus, Mundus ignorans medicum despicit, Nos Christi serui ignauia hãc cupimus erudire & excitare, vt sibi consulat. Similem mundi statum narrat hodie Ioann. in Euangelio. Iudæa morbis & peccatis plena est, Christus datus illi in remedium, iam circuit querens quem sanet, Iudæa despicit, Ioãnes Zaccariæ prope iordanem exclamat & reuocat ægros ad

medicum, cuius & officium & virtutem, & Diuinam tandem personam abundè demonstrat. Hic status euangelij est. Vox qua Ioannes abundè testimonium reddit Iudææ, qualis sit Christus, & quãto suo damno illum despiciat.

Vidit Ioannes Iesum venientẽ ad se. Visio ista in imperfectis facillè parit cõfusionẽ spiritus. Ex impuritate luminis, & oculi. Ita cum primum venit Christus ad Ioann. d. Baptiza me. Tum ille obrutus sacro lumine. d. Ego a te debeo baptizari, tu venis ad me? Tu ad me? Tu qui abluis animas, ad me qui vix corpora? Tu qui peccata remittis, ad me qui vix significo? sine modo, inquit Christus, sic decet implere omnem iustitiam; sic meo contactu aquas sanctificari: sic ad sacramentum meum, sacramentale hoc præcedere & antecire. Ita olim Petrus in nauis. Exi à me Domine: & iterum. Domine tu mihi lauas pedes? ita Centurio, Domine noli vexari &c. Vbi autem spiritus Ioann. roboratus est, & plene informatus, iã non refugit: sed à longe videns ad se venientem Dominum ad seruum exclamat mira iucunditate, vt iudæam excitet à somno, Ecce Agnus Dei, Verbum Ecce repetitum ostendit magnum clamantis affectum, quo cupit, dormientem, & inæptam iudæã à somno excitare.

Agnus. Dulci hoc nomine cõpellat; potuit vocare Leonem, Petram, consiliarium, Principem huius seculi, Et vocat agnũ multis rationibus. Prima. Agnus est ex innocentia quid enim asperum est in agno? quòd nascetur ex te, sanctum vocabitur. Iustus iustificabit: sanguines vitulorum & arietum, fuerunt inefficaces, quia immundi omnes. Secunda Agnus est

ex mansuetudine, Discite à me, quia
 mitis sum, Ego quasi agnus qui por-
 tatur ad victimam, Nisi gigas sedisset
 in terra, populus ad eum non accurrisset,
 Mansuetudo inuitat ad agnum.
 Tertia. Agnus est ex patientia. Tan-
 quam ovis obmutescens; Patiens fui
 & non impiè sum locutus. corpus de
 di percutientibus, faciem vellentibus
 Coram Herode tacuit, Coram Pila-
 to non se defendit, in horto defendi
 noluit, Quarta. Agnus est ex fructu la-
 nam dat in operimentum; carnes in
 cibum, nihil in agno est quod non sit
 utile, operit meritis ut olim pelles
 Esau fratrem Iacob, sentit odorè fi-
 lij pater, & benedicit. Quinta. Agnus
 tandem proprie est, quia victima de-
 destinata in holocaustum: ita sanguine
 agni fractus est Pharao, liberatus Is-
 rael: ita celebratur Pascha, & perit do-
 minium satanæ. Primo. Dei est, quia
 à Deo datus, Dei donum; sic Deus
 dilexit mundum, ut filium suum da-
 ret: nimiam charitatem vocauit Pau-
 lus. Secundo. Dei est, quia Dei victi-
 ma, Dei manu mactata, propter sce-
 lus populi: ego percussi, Ita apostoli
 omnes, conuenerunt Herodes & Pi-
 latus, aduer. puerum Iesum, quem-
 admodum manus tuæ ab æterno de-
 creuerunt fieri, ita de manu Patris ac-
 cipit calicem; & prohibentem Petrum
 repulit d. Calicem quem dedit mihi
 pater, non vis ut bibam illum? Tertio
 Dei est, quia Deo acceptus, Dei pre-
 cium exactum pro mundi vita, in quo
 pater sibi complacuit. In quo vere
 odoratus est Dominus odorem sua-
 uitatis, De quo vere dicit, ecce odor
 filij mei, sicut odor agri pleni, de cuius
 plenitudine accepimus omnes.
 Qui & qui vnus & nemo alius; vnus
 est mediator, Torcular calcaui solus,
 in semine, non in seminibus. Tollit.

F. Franc. Viced.

Non promittit, significat, adumbrat
 ut lex, sed tollit efficaciter, Ut Deus
 potestatem habet, Ut agnus meritum
 infinitum, Tollit ergo infallibiter
 totum ex se est & emundat conscientiam
 ab operibus mortuis, melius quam
 sanguis hyrcorum & cinis vitulæ.
 Peccata, omnia, quæcunque, qualiacun-
 que, quantacunque omnia tollit san-
 guis agni huius, circumcisio profuit
 originali soli. cætera sacrificia varia,
 varijs culpis applicata, virtus agni hu-
 ius totalis est fundat enim & sacra, &
 viuata, & practica, facit sacramenta om-
 nia quibus datur remissio peccatorum
 & infunditur gratia: virtutem dat ora-
 tionibus, contritionibus, satisfactio-
 nibus, purgationibus: sine hoc nulla
 remissio. Mundi. Totus mundus in
 maligno est. Totum sanat agnus, si
 velit sanari, à mari ad mare: vsque ad
 extrema terræ. valet enim non solum
 pro nostris, inquit Ioan. sed pro pec-
 catis totius mundi. Pacem dat his qui
 prope, pacem his qui longe.

Hæc vera est mundi sanitas à Iu-
 dæa, hæc tibi promissa per Messiam
 in prophetis: ut deleatur iniquitas &
 adducatur iustitia sempiterna. Psal. Psal. 129.
 Redimet Israel ex omnibus iniquit.
 eius. Merito igitur exclamat Io. ecce,
 ecce agnoscite agnum.

Hic est de quo dixi. Multa de Chri-
 sto dixit Ioann. præcursor, & vox
 clamans in deserto, iubensque pa-
 rari viam Domino, humiliari colles,
 exaltari valles &c. quod videret om-
 nis caro salutare Domini, Appli-
 cat omnia ad vnum hunc Agnum,
 & addidit.

Post me venit. Post me conceptus
 natus, reuelatus, Qui ante me factus
 est, Si de ministerio loquitur, facilis
 est sensus, quod Christus Ioanni præ-
 latus sit; ut conquesti sunt discipuli

N Ioannis

1. Ioan. 1.

1. Ioan. 1.

Ibidem.
Ephc. 2.

Ioannis, apud Mattheum. Quod Iesus Baptizat, & omnes veniunt ad cum. Rationem dedit Magister eorum. d. illum oportet crescere me autem minui. Si vero de persona, quæ diuina est & æterna, atq; ideo vcre ante Ioannem; mirum est, quòd eam dicit factam; non enim Dei verbum factum est, aut factum, vel factibile. Ideo corrigi per verbum proprium. Qui prior me era. Verbum hoc, Erat, proprie exprimit æternam emanationem verbi, In principio erat verbum, Verbum erat apud Deum, Deus Erat verbum. Quòd autem dicit: factum ante se, respicit ad perfectam generationem filij, quæ sic per præteritum exprimitur. Ego hodie genuite. Duas habet conditiones filij generatio, Aeterna est, semper præsens. Ideo dicit Hodie. Perfecta est, totalis, habens omnia ad esse filij requisita, Ideo dicit, Genui, ita hic factum, id est ab æterno perfecte genitum.

Et ego nesciebam. Vox humilitatis est, qua suam paruulitatem incapacem ex natura tanti mysterij fatetur, sciebam in ventre matris, ex voce salutantis, conceptum esse Messiam quare & exilui illum salutans. Sed qualitatem personæ ignorabam: Apud Iordanem reuelata est mihi persona (ego enim ex me nesciebam) sed adhuc maiestatem inclusam & virtutem legationis ignorabam. Quomodo igitur agnouisti?

Vidi spiritum descendentem è caelo. Ita de terris nihil sumit Christus, qui non est de hoc mundo: testimonium habet è caelo: spiritum descendentem: venit enim ad Dei filium exinanitum & demissum. Et manentem, In cæteris spiritus vadit & venit: In Christo manet: in cæteris est ad mensuram; In Christo supra omnem mē-

suram, Sicut unguentum fluens à capite vsque in oram vestimentis, De cuius plenitudine accepimus omnes. Sicut columbam, Non est spiritus columba. vt verbum caro; non enim sumit columbam in vnitatis suppositi, sed tantum in significatione (inquit Gregorius) ad mota sunt elementa, significat ergo Columba spiritum Christi pacificum, mitem, gementem coram Patre pro peccatis mundi, ita olim ex Archa Noe columba emissa oliuam retulit: Et ego nesciebam: delectatur hac suæ humilitatis confessione, ignorabam mysterium, Messiam agnoscebam, sed Diuinam virtutem inclusam non agnoscebam: quomodo igitur? Qui misit me, fuit homo missus à Deo, Ille mihi dixit, Super quem vid. col. Hic est qui Bapt. in spiritu Sancto. Maxima hæc est reuelatio, qua Christi Diuinam virtutem Ioanni, Deus pater insinuat, ex hoc quòd baptizat in spiritu sancto, i. peccata remittit & gratiam confert ablutis. Hoc solus Deus potest. Ex hoc intelligit Ioan. quantum Christi baptismus superet suum: quare de se semper dicit. ego baptizo in aqua; mea est aqua, purum elementum, aqua mortua, promittens, & prædicans, nõ autem dans remissionem. Christi aqua viua est, tribuens eius virtute, & merito Spiritum Sanctum. Ex hoc etiam patet, quòd à quocunque detur baptismus, à bono, à malo ministro: à sano, à prophano à viro, à muliere; à fidei, ab infidei, à catholico, ab hæretico; semper eundem effectum habet modo seruetur materia, forma, & intentio debita, quia Christus est qui baptizat in Spiritu Sancto, non Paulus, non cæphas, quid ergo tandem? Et vidi, plene informatus, cœlesti voce, & infallibili præceptore vsus. Et

testimo-

Ioann. 1.

Psal. 1.

testimonium perhibui, fidelis seruus Domini mei: Aurora Solis, fidelis & assiduus monitor Iudeæ, vt somnum excuterem, vt ineptam excitarem & intelligeret, quid in summa? Quoniã hic est filius Dei. Summa Summarum hæc est, hucusque Christi reuelatio, vt agnoscat filius Dei, Ita Petrus, ita Martha, hoc implet omnia, Ideo agnus, ideo tollens peccata, Ideo baptizat in Spiritu Sancto, quia filius Dei est: nihil minus credendum de illo, filius datus est nobis, inquit Esai. Et filius requirebatur, vt insipientiam primi hominis sapientia Dei restitueret, Vt mediaret medius, vt nasceretur in terris, qui ab æterno nascebatur in cœlis; vt per eum adoptionem filiorum reciperemus, atq; ita ascripti in ecclesia primitiuorum accepto spiritu filij, filij Dei nominemur & simus, quod si filij & hæredes: Amen.

Habita Pisauri. 1571.

DOMINICA SECUNDA post Epiphaniam.

Nuptiæ factæ sunt in Cana Gal.

P E R I T Optimus Pater noster Deus diuissimas manus suas, & implet mundum tali, tantaque benedictione, quod sufficit non modo ad dandum esse creaturis, sed & ad conseruandum, nec tantum suggerit necessaria victui, sed & oblectamenta quibus recreamur. Ita non tantum manna, sed & coturnices dat Israeli. Non tantum panes multiplicat in Galilea, sed & pisces: & nobis tot genera pomorum, fructuum, auium, ad

usum & recreationem producit. Nos vero hæc omnia de manu Dei sumimus, vt in eis bonitatem eius gustemus, & glorificemus. At econtra in eis inhonoramus, dissipamus, idolis thura, carni & sanguini carnis priua celebramus: omnia consumimus viuendo luxuriose, Vnde fit, vt Deo honorem suum vindicante, in medijs epulis vinum deficiat; in ipso gaudiorum cumulo orbemur filijs, affligamur intus & extra: premamur diuicijs bellorum, infirmitatum; bonis spoliemur, & malis oneremur. Et hoc loco nos sæpe extremi, blasphemamus cœlos, terram, fata, diffidimus & deijcimus, se se etiã nobis pulchre offerentem Satanam & bonorum maria promittentem adoramus: magis scilicet illi fidimus, quam Deo, eius consilia & mores recipimus, filios, & honores, commoda de eius manu præstolamur. Ille dat periurijs & malis artibus, Ita quod dum bona suppetunt, frui nescimus, cum bonis priuamur, pati nescimus, recuperare nequimus. Contra has nostras ineptas extremitates proponitur hodie in euangelio historia pulcherrima, quæ duas partes habet. In quarum prima docet: Quomodo presentibus bonis frui debemus, nempe cum Christo, & hominibus eius. In secunda quomodo vino deficiente, procurare amissa bona possumus.

Nuptiæ factæ sunt. Rem lætam proponit nobis euangelista, domum plenam iucunditate, conuiuia, immo nuptias celebrantem, vbi plena sunt omnia gaudijs. Continent nuptiarum sacram, Matrimonium. Dignum illud officium institutum ad propagandam humanitatem, plenum benedictione illa, Crescite & multiplicamini Adde & remedium salubre ad ferendas car-

nis infirmitates. Sacramentum etiam nobile. Cuius est certa materia, personæ legitimæ sibi coherentes, Certa forma, Dei verbum, Relinquet homo patrem &c. certū efficiens, Deus quos Deus conuinxit & cæt. Certus finis: Soboles procreanda & educanda, certum mysterium, significandæ vnionis Christi, & ecclesiæ. Nobilior quidem, & eminentior status est virginitas, vita angelica, in carne præter carnem: fructum ferens centesimū: libera ad totum Deo dicendum. Diurna; perennis. Sed & status Matrimonij nobilis est, quare & Nuptijs his Galileis interest, vt Probet factū, vt honoret, vt iuuet. Erat ibi Mater Iesu. Primo vt nuptias honoret sua præsentia: quos enim reges, aut quas Reginas compares Gloriosissimæ Matri Dei? Secundo, vt nuptijs, & amicis fruatur. Ita decet & sanctos conuiuare, & collæteri honesta causa. Tertio vt iuuet si occasio dabitur. Hoc animo debent Matronæ piæ visitare opera misericordiæ, domos pauperum, vt honorent, vt iuuent. Vocatus est, & Iesus, & discipuli eius. Fœlix domus, quæ sic totam scholam virtutis & perfectionis in se capit. Dignatur autem Dei filius sic honorare nuptias pauperum, vinum vix ad medietatem habentes, vt nobis illustre exemplum præbeat humilitatis. Venit è cœlo sponsus è thalamo patris, nuptias celebraturus, & ecclesiam sibi copulaturus; quare, nuptias amat, & sua præsentia & virtute benedicit, ac fœlicitat. Orare potest mater, compati, & pauperum necessitatem exponere. Ita & discipuli. vinum autem ex aqua facere, diuinæ Christi virtutis est. Instructa est igitur mensa, celebres & honoratos habet confidetes,

comedunt, bibunt cum Dei benedictione. Et deficiente vino. Vah quale est conuiuium sine vino? qualis aer sine lumine: lucerna sine olco, velum naus sine vento, languent omnia, quid ergo? Dicit Mater Iesu ad eum, Proxima est prouisio, nam adest Iesus, cuius virtus est omnipotens: Apud eum est clementissima, & potentissima Mater eius. Vocat autem bis euangelista Mariam nomine Matris Iesu, vt rem secutam faciat, quādo mater agit apud filium. Orat ecclesia, Monstra te esse Matrem, Cogita quæ sit, quæ causam commendat, Cui, & quomodo, Orat Mater gratiæ, Mater misericordiæ, Mater orat filium clementissimum: Orat sapienter vt eam decet, Vinum non habent, ita Centurio. Puer meus iacet, Ita sorores Lazari, Ecce quem amas, &c. ita suos docebat filios, Nolite orare in multiloquio, scit enim Pater quibus indigetis. Vt tamen fidem suorum exerceat ad tempus: alte abscondit; gratiam suam. d. Quid mihi & tibi mulier? verba ista torserunt multos; sine ratione. Ansam hinc sumpserunt hæretici alij vt negarent Christi veram humanitatem. Alij veram Mariæ maternitatem: quare impius Nestorius, vetuit eam vocari Deiparam, & Dei matrem: exponebat enim, quid mihi & tibi, id est quid tibi commune mecum est o mulier? In hunc sensum etiam multa dixerunt Patres de Christi Diuinitate, quæ certe nō est ex Maria, Christus enim Deus, vt Deus ab æterno, ex æterno natus est, ex patre sine matre, vt homo in tempore ex Matre sine patre, quare potuit vt Deus dicere, Quid mihi & tibi mulier? Vera sunt omnia, sublimia sunt, quæ tamen vt ego sentio, hoc in

Matt.
Ioann.

Matt. 6

loco sine necessitate difficultates ingerunt. Planus enim mihi videtur sensus petitioni Matris accommodatus. Dicit illa. Vinum non habent Respondet filius. Quid mihi & tibi? quid mea, vel tua refert si non habet? an nostrum est providere & non potius sponsi qui nos vocavit, quod si ad meam virtutem prouocas, ad miracula scilicet edenda, Nondum venit hora mea. Aut loquitur de hora & tempore miraculorum: hæc nondum venit, vt me scilicet sic propalé: latui iam triginta annos, ad huc modicum & reuelabor. Aut loquitur de hora mortis (vt plurimi patrum exponunt) & sensus est. Non deerit tempus edendi miracula: nondum consumor; Ita alibi, Nonne duodecim sunt horæ? & iterum. Hodie & cras virtutes perficio, Si dicas, Negat venisse horam, & tamen statim facit miraculum, Respondeo, Ad preces virginis accelerata est hora, fatemur eius precibus acceleratam fuisse incarnationem verbi: cur non concedi potest de hora miraculorum? Adde quod hora Christi duas habet periodos, vna est vt desit vinum; casus sit deploratus, ita quod omnes creaturæ simul non sufficiant ad prouidendum, hic locus est Christi omnipotentis, Nunquid manus mea est inualida? Secunda est vt in tali destitutione creatura agnoscat deficientiam, diffidat creaturis, & creatori confidat. Ita si credis possum: Et ad Marth. Nonne dixi tibi, Si credideris videbis &c. Sic ergo abscondit gratiam suam, vt fidé excitet & promoueat, cui & Mater probe adstipulatur, hoc artificio alias etiam explorauit & probauit, & illustrauit fidem Chananæ, hoc eodem diffidentiam Apostolorum, in

montibus Galilee & pate fecit & cōfudit. d. Vos date illis escam, Et ad Philippū, Vnde ememus panes &c? ^{Ioann. 6.} Ita hic, Quid mihi, & tibi? Agant, ipsi dicant quid possunt: & vnde possunt si velint: discant necessitatibus suis consulere. Quod autem matrem compellans, vocat mulierem, Non obest, Qui vocatur respondet Prouocat illa ad Deitatem, quæ sola potest omnia, illa certe non est virginis filia, & si vera sit Dei Mater: quare mulierem optime vocat, Mater autem optime nouit filij consilium, Vtcunque dicat, Quid mihi, & tibi? Scit maxime ad eum pertinere curam suorum & maxime domesticorum, Clamant apostoli, Non ad te ^{Marc. 4.} pertinet quia perimus? Ad quem ergo si non ad te qui pater es? Habet fides argumenta efficacissima quibus probet, quod ad eum pertinet, Arguit à maiori, Dedit corpus, & animam, Nonne anima est plusquam ^{Matth. 6.} esca? quomodo ergo non dabit vinum, Arguit à minori, Ornat lilia campi, vestit aues coeli: Et nuptias suorum non recreabit? quanto magis vos plures estis illis? Verum est tamen & iustum est: vt qui ex voluntate eius quærit, vt sibi sit propitia, voluntatem quoque eius implere studeat; hæc enim obedientia maxime accelerat horam ad bona omnia impetranda: hoc scit Mater Christi, quare vt horam disponat dicit Ministris, Quodcunque dixerit vobis facite, hoc vnum sufficit, in eius os respicite, verbum suscipite, siue facile, siue difficile, possibile, uel impossibile uideatur, Vos tamen facite, Ita serui Naaman, Pater & si rem grandem iussisset Propheta, tamen facere debuisses. habet ille multos modos operandi, quandoque & extra-

neos à re ipsa, vt lutum ad illuminandum, Tu obserua verbū, & fac quod ille dicit. Illis ergo sic ad obedientiā paratis benigne se conuersus dicit, Implete hydrias aqua, Siccine conuiuiō prouidebitur. quid si ex aqua vult educere vinum, an non, poterat sine aqua? Poterat sine aqua, qui omnia ex nihilo creauit. Sed sic vult factum melius illustrare: vult testes facti propinquiores: Ita & secum exigit quasi concausas manus nostras ad serendū metendum, vt certiores facti, clamemus ex fide, Neque qui plantat neq; qui rigat, sed qui incrementum dat, ad hoc alludit Ioannes. d. Sciebant ministri qui hauserant aquam. Iussa igitur faciunt, Et impleuerūt hydrias aqua vsque ad summum, Ita factum ornat & exaggerat, vt intelligas non esse relictum locū mixtionis: plenas hydrias non admittere alium liquorem, Tūc dicit, Haurite nunc &c. exigit vinum optimum: Dei enim perfecta sunt opera, colorem, odorem, nitorem, saporem, omnia habet requisita: ita q̄ Archiclinus miratur & sponsum reprehendit, Domus vero tota exhilaratur, nuptiæ recreantur, & Christi virtus iam declaratur, quid scilicet ad preces matris, & suorum consolatiōnem possit & velit. Hoc inquit Ioan. Initium est signorum. Non primum quod fecit Iesus, nam in præsepio traxit ad se Magos: in baptismo declaratus est Dei filius; Nathanaeli filium Dei se patefecit, sed ea omnia pijs tantum credita, Hoc omnium est; omnibus notum: à nullo negari potest, Ex facto duplex sequitur fructus, Credunt Discipuli, & instruūtur, virtus Christi diuina exprimitur; Nos ex ijs instruimur, vt si bona suppetūt cum Christo fruamur, & eius discipulis & pauperibus; si desunt, à Christo

mediante matre petamus. Et Christum datorem bonorum in matre, & sanctis omnibus glorificemus. Amē.

Habita Pisauri die decima Ianuarij. 1571.

INFESTO DIVI Antonij Abbatis.

De Vera Dei Seruitute.

IC supereminet creaturis omnibus Diuina Maiestas, quod cū non habeat inter omnia quicquam maius vel æquale, nec omnia simul iuncta, magnitudinem eius, vel superent vel adæquent: nullum inter omnia locū habere potest, nisi Domini: vetera omnia locum serui. Ita quod Deus ex sua naturali & propria Maiestate imperat omnibus tanquā seruis. Omnia illi ex naturali & propria religione seruiunt. d. Dominus vniuersorū tu es, Domini est terra & plenitudo eius. Seruiunt itaque Deo Domino quæcunque sunt animata, inanimata simplicia, mixta, sensibilia insensibilia. At quoniam sine virtute. i. ex puro, & naturali ductu, sine electione, voluntatem Domini implent: nullā ex seruitute mercedem expectant, nisi quod in opere ipso exercentur, perficiuntur, & in suum finem ducuntur. Homo vero qui ex virtute. i. sciens, & volens seruit, merito expectat præmia seruitutis, Vtque seruitus Dei summa virtus est: ars artium, & virtus virtutum, ita summum præmium expectat. Præmium virtutis summum est honor; Dixit. D. N. Iesus. si quis mihi ministrauerit honorificabit eū

Pater

1. Cor. 3.

Psalm.

12. Pater meus, qui est in cœlis. De hac summa virtute. Dei seruitute, neq; honoribus illi paratis dicturi sumus, ad laudem supremi Domini nostri: ad disciplinam cordis nostri; ad honorandam quoque memoriam præstantissimi huius serui Dei Antonij, è cuius vita petemus omnium exempla, quibus tanquam luminibus orationem ditabimus, & confirmabimus. Negocium ad omnes pertinet, quando nemo ab hac religione exigitur. Ergo silete & fauete.

47. Siquis mihi ministraverit honorificabit illum Pater meus. De Dei ministerio & seruitute tractati, duo potissimum sunt cogitanda, Primum cur ita, & qua ratione teneatur homo seruire Deo, & voluntatem eius implere, Secundum qua spe: spes enim laborem minuit. De Primo, dicimus quòd quinque potissimum rationibus, quæ omnes sunt vrgentissimæ teneretur homo, seruire Deo. Prima est ratio maiestatis, quòd sua infinitate Maximus & optimus est, cui comparata omnia & minora & imperfectiora sunt, quare tãquam maiori & meliori, à quo necessario pendent & ad quem necessario diriguntur, seruire cogunt, nisi velint mundum confundere, & deordinare. Psal. Magnus Dominus & laudabilis nimis. Ex hoc sequitur & in seruitute nostra duplex conditio. Prima quòd maxima est, secunda quòd optima est, nam secundum qualitatem Domini æstimatur conditio seruatorum. Maxima est, quòd maximo fit, cui seruire regnare est D. Gregorius, pro titulo supremo sui pontificatus supremi in terra, vocauit se, Seruum seruorum Dei. D. Antonium omnibus aduersarijs & tentatoribus suis ferociter insultantibus scutum

hoc solum æreum Diuinæ seruitutis opponebat. d. seruus Christi sum agite si potestis. Optima est & quòd optimo fit, cuius voluntas, quam nos implere tenemur, inobliquabilis est, quare non nisi bona præcipere potest ex sui necessaria bonitate. Ita Paulus Hæc est voluntas Dei, sanctificatio vestra. Non vocauit nos in immunditiam. Zaccharias seruimus illi, in sanctitate & iustitia coram ipso &c. Contra. Seruitus mundi, & satanæ ignobilis, & vitiosa est. De auaro dicitur Sap. luto vilior est vita eius. Et psalm. Ut quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium? Secunda est ratio Creationis, quia ipse fecit nos & non ipsi nos. Tui sunt cæli, & tua est terra: manus enim tua fecit hæc omnia. Et ad hoc fecit, vt illi omnia seruiant, propter seipsum operatus est omnia. Tertia est ratio conseruationis, quòd sic continue pendemus ab eo & necessario cõseruamur, vt si suspendat & paululum influxum suæ gratiæ & sui esse in nobis, statim annihilamur. Paulus. In ipso viuimus, mouemur & sumus. Aperit ma. suam & implet. o. a. bene. Et quoniam beneficium hoc quottidie accipimus, quòd ab eo fit quottidie quasi creamus. Ideo & coram eo stare sic & seruire debemus quasi quottidie ei nascamur & seruire incipiamus, & omnia quæ fecimus pro nihilo reputemus. Hoc maxime inculcabat D. Antonius. Incipiamus hodie seruire Deo. Ex verbis illis Elyæ dicentis, viuit Dominus in cuius conspectu hodie sto: quasi non steterit amplius; ita præterita non curabat, Quasi mō geniti infantes &c. Quarta ratio est, Compensationis debiti ex gratitudine. Primo vt compensemus continuam seruitutem

1. Thel. 4.

Sap. 5.
Plalm. 4.
Plalm. 88.

A. Tu. 17.
Plalm. 144.

3. Reg. 17.

1. Pet. 2.

quam

Gen. 1. quam nobis creaturæ omnes præbēt
 Plalm. 8. ex eo Domini decreto, quo subiecit
 Hebr. 1. homini cuncta quæ fecerat. Domina
 1. Cor. 3. mini piscibus maris, & vol. cæli Psal.
 omnia subiecisti sub pedibus eius. Et
 ipsos Angelos ministros constituit
 eorum, qui hæc cælitatem capiunt salu-
 tis. Vnde audacter Paulus. d. omnia
 vestra sunt. Deinde vt compense-
 mus amantissimam & constantissi-
 mam illam seruitutem quam nobis
 præbuit ipsemet Dei filius Deus, qui
 seipsum pro nobis exinanivit, formã
 serui accipiens, Qui venit ministrare
 non ministrari. Et quo genere mini-
 sterij? Dare animam suam in redem-
 ptionem pro multis. i. pro omnibus
 seruis suis. Quare vrget Paulus. Non
 estis vestri. Omnia vestra sunt, vos
 autem Christi, empti precio magno.
 Vide Christum docentem, curãtem,
 pascentem, consolantem, abluentem
 etiã pedes suorũ, & agnosce seruitu-
 tem eius amorosam à principio vsq;
 in finem vitæ, tibi natus est, tibi vixit
 tibi mortuus. Totum se tibi dat, vt
 totum te accipiat, seruit, vt illi serui-
 tur. Quinta ratio est promissæ retri-
 butionis, quam certissimam, maximã
 & amantissimam proposuit seruituti
 nostræ. Certissima est, ex nomine
 mercedis, quasi debita sit: & certe
 debita, non ex commisso, inquit D.
 Bonauen. sed ex promisso, voca ope-
 rarios, redde illis mercedem. Nonne
 ex denario conuenisti mecum? Ac-
 cipe quod tuum est. Et Paulus, quã
 reddet mihi iustus iudex in illa die,
 Maxima est quam nomine regni ex-
 pressit. d. Venite benedicti patris
 mei percipite regnum &c. Esa. Ocu-
 lus non vidit, auris non audiuit, nec
 in cor ho. ascēdit, quæ prepara. Deus
 diligentibus se. Amantissima est, cuius
 dulcedinem expressit nomine mi-
 nisterij, & mensæ paratæ, vt edatis, in-
 quit, & bibatis in reg. p. m. Et per ex-
 clamationem. Beati sunt serui illi,
 quos inuenerit vigilantes. Cur au-
 tem beati? Amen dico vobis quòd
 præcinget se. Vide quam dulciter for-
 mam serui in se trãsfert, & exprimit.
 Ita & abluturus pedes discipulorum
 linteo præcinxit se, In cælis autem
 necessaria est ista præcinctio ad beã-
 das creaturas, Deitas enim quia obie-
 ctum est naturale & adæquatum Di-
 uino intellectui & voluntati non præ-
 cingit, quin totam se dilatat & ex-
 pandit illis à quibus tota & totaliter
 comprehendi potest: At creato intel-
 lectui necessario se præcingit, & re-
 ducit ad terminos capacitatis creaturæ
 à qua comprehendi non potest, vt sal-
 tem apprehendatur in lumine suo,
 quo creatura disponitur & subleua-
 tur ad immediatam cognitionem &
 fruitionem Deitatis, quare non tan-
 tum essentia Dei, quantum est essentia
 volens obiectum Creaturæ, hoc
 signi ficat verbum illud. Præcinget
 se. Et transiens. Hoc quoque myste-
 rium habet: nam Deitas beando se &
 diuinis personas & potentias, non
 transit extra se; sunt enim omnia in-
 tus & intima & coessentialia; beando
 vero creaturas transit necessario.
 i. se se communicat extra se, lic igitur
 magnis istis & mirabilibus modis
 inseruiet Dominus seruis suis; quare
 iterum clamat, Beati sunt serui illi.
 His itaq; rationibus omnibus & lon-
 gè pluribus tenetur homo seruire
 Deo. Et hæc de primo.
 De secũdo. Qua spe seruire homo
 domino suo Deo potest? dixit ille. Si
 quis mihi ministrabit, honorificabit
 illum Pater meus. Et quo honoris ge-
 nere honorificat Deus seruos suos?
 triplici potissimum. Primo coram se,
 & ocu-

1. & oculis suis instantibus, & quocun-
 que loco & tempore seruos suos prote-
 gentibus. Firmabo super te oculos,
 Ita stantem à dextris Dei & se se in-
 tuentem, atque animantem vidit Ste-
 phanus inter lapides, quare & in ma-
 nu eius quasi incumbentis spiritum
 deposuit. Vocat ergo seruos suos ad
 se, & in dies sibi proximiores reddit;
 ex seruisque amicos, & secretarios
 facit. Iam non dicam vos seruos, sed
 5. amicos. Ex amicis cognatos, & con-
 sanguineos. Qui fecerit voluntatem
 patris mei: hic frater meus & soror
 12. est. Ecce inter filios Dei computati
 sunt. Secundo coram seipsis, ut len-
 tiant se sublimari & perfici, optimis
 coniecturis, eos enim ornat & replet
 gratia sua, de qua psalm. Astitit regi-
 na à dextris tuis, in vestitu de aurato.
 44. Nil sub coelo pulchrius est anima iu-
 sta & dei gratia induta, habente scili-
 cet vestem nuptialem. Exit & quan-
 doque fulgor ab anima iusta, & deco-
 rat corpus, Ita fit Moysis caput glo-
 riosum, Ita facies Stephani Angelica
 Ita D. Franciscus fit seraphicus, &
 Christo similis. Ita caro D. Antonij
 venusta & gratiosa, ut mirentur in-
 tuentes. Tertiò coram mundo, vir-
 tutibus, signis & prodigijs, quibus
 impios terrent & perdunt, ut Moy-
 sea Pharaonem, Petrus Ananiam &
 Simonem. De Apostolis restatur Lu-
 cas, quòd ambulabant in porticu tē-
 pli, & nemo audebat illis appropin-
 quare. D. Antonius Balatium Tyran-
 num Arianum compescuit. Bonos
 etiam consolantur, & iuuant. Paulus
 in naufragio imminente, suos conso-
 latus est, dicens, Bono animo estote,
 Donatæ sunt mihi omnes animæ
 istæ quæ erant septuaginta duæ. Ita
 D. Antonium post agones consolatus
 est D. Iesus d. faciam te in toto

Homiliæ F. Franc. Viced.

orbe nominare, quare & testatur
 D. Athanasius qui vitam eius scrip-
 sit, quòd ex omnibus mundi parti-
 bus veniebant ad eum, & omnes sa-
 nabat, ac liberabat à dæmonibus.
 Qua fama & ipse Imperator Constā-
 tinus commendat se & filios oratio-
 nibus seruuli Christi Antonij. Tanta
 est seruorum Christi gloria, Dum vi-
 uunt dominantur omnibus. In mor-
 te nihil excelsius: quam alij timent &
 vltimum terribilium vocant; serui
 Dei aut spernunt aut vltro quærent,
 ut D. Antonius martyr desiderio: de
 Apostolis, ibant gaudentes &c. Ven-
 nientem verò prævident, optant, ex-
 cipiunt læti, ita de Antonio scribit
 Athanasius. Instare mortem suam
 plenus dierum post annos centum
 & quinq;, intellexit: statim fugit, Aeg-
 yptum, ut pompam funeris declina-
 ret nūquam satur humilitatis, Ad he-
 remum suum redit. Ibi ad se vocat
 duos ex discipulis chariores, instruit
 de morte sua, monet ut in Dei serui-
 tio non tepescant, sed quasi quoti-
 die incipiant, Schismaticos, & hære-
 ticos fugiant, odioque habeant, ut
 inimicos Christi, Corpus suū ibi se-
 peliant, & nullatenus perferant in
 Aegyptum, sepulchrumque non re-
 uelent. Tum lætus subleuat oculos,
 & hylarem expandit faciem, indicans
 se obuios Angelos & Dominum
 suum salutare & reueriri, atque ita
 inter eorum manus beatam animam
 efflauit. Tum incipiunt veri, æterni-
 que honores, quibus pater D. N. Iesu
 Christi seruos suos honorificat: reci-
 pit enim ad se per manus dilecti filij
 & Angelorum, sedereque apud se iu-
 bet, æterna requie inuenta. Sic sic,
 pauculos labores seruorum suorum
 remunerat, Paucos annos consumit
 in eius seruitio, æternos annos foeli-

Adu. 5.

O. citatis

1. Cor. 4.

citatis illis constituit, Modicum terræ reliquit affectu, vel effectu, & eccē amplissimo cœlorum regno donatur. Minimis mundi huius consolationibus, & delitijs se se priuat amore Dei, & ecce infinitis Dei consolationibus, ipsamet Dei scœlitate beatur; in sortem Domini sui vocatus. Ita momentaneum, & leue, inquit Paulus, tribulationis vitæ huius æternum gloriæ pœdus operatur in seruis Dei. Ergo magno iure exclamat & repetit Christus de hoc suorum hominũ genere & statu. Beati sunt serui illi. Beati sunt serui illi. Amen.

Habita Pisauri. 1571.

DOMINICA TERTIA post Epiphaniam.

Math. 8.

De leproso, et seruo Centurionis.

ST A. T. Christi gratia, & virtus in medio nostri, sua natura & maiestate potentissima, cui nihil impossibile, nihil difficile. Stat etiam sua voluntate, & charitate propensissima ad nos iuuandum: plus ipsa cupiens iuuare, quam nos iuari. Et hæc voluntas fundamentum est bonorum omnium nostrorum: vt etiam ab ea vna non tam potente, quam amante accepimus esse, & quicquid sumus. Coram hac virtute ex alio latere stat creatura magna morborum & miseriarum mole grauata; quam si sensit, & diiudicat naturali amore, ac desiderio cõcitatur ad optandum & quærendum remedium. Ita quod vult Deus sanare, vult homo sanari: sed distant hæc voluntates, ita quod vna non potest

in aliam influere. Medium quo voluntates accommodantur est oratio, qua voluntas nostra se se recipit in voluntatem Dei, & illi suas necessitates exponit: voluntas Dei se se inflectit in voluntatem nostram & dat quodcunque petimus. Ita Christus, Petite & accipietis, ita ad samaritanã Petisses & dedisset tibi aquam viuã; Surgit vero & voluntatem attollit oratio duplici lumine, quorum altero respicit in infirmitatem creaturæ, & est Humilitas: hinc principia illa psalmorum demissa. Domine ne in furore tuo &c. Miserere mei Deus &c. De profundis clamaui ad te Domine. &c. Altero respicit in voluntatem & potentiam Creatoris, & est fiducia de qua Christus. Credite quod accipietis & fiet. Iacobus. Postulet in fide nihil hæsitans: Hinc læti illi psalmorum fines. Erubescant, & confundantur omnes inimici mei. &c. Tunc acceptabis sacrificium iustitiæ &c. Et ipse redimet Israel ex omni. Hinc enim creatæ voluntati se se per humilitatem & fidem statuenti corã creatore, eiusque misericordiam implorãti, se se totam aperit & exhibet voluntas creatoris ad iuuandum & consolandum pro votis: Ita narrat Euangelium hodiernum Christum stare inter leprosum, & paralyticum, se se hos flectere & coram eo totos exponere, illum ex alio latere, Volo, inquit leproso Et Centurioni, Veniam & curabo. Et tandem sanat vtrunque.

Tria sunt in tota historia potissimum obseruanda. Primũ quomodo miseri isti se se ad Christi gratiã recipiunt & accommodant. Secundo, quomodo Christus illos clementer recipit. Tertio quomodo remittit: sunt autem omnia iocundissima & fructuo-

fructuosissima.

De Primo. Venit vterque ad Christum eius misericordiam imploraturus, magna humilitate, & fide. Patet humilitas in leproso, quod adorat eum & præter animi cultum, exprimit Marcus corporis actionem, quod genu flexo. Et Lucas quod procidit in faciem psal. Coram illo procident Aethiopes, & ini. eius terram linget. procidit in faciem quia agnoscit misericordiam suam & misericordiam implorat, ita coram Christo superbia omnis humana in necessitate se se demittit, in Centurione, qui pro paralitico suo comparet, patet & splendet insignis humilitas. Primum quod non venit ipse (vt Lucas) sed pro se mittit sacerdotes iudeos, Quia inquit, non sum arbitratus meipsum dignum, qui venire ad te, Ita nos non ex diffidentia, sed ex humilitate, intercedentibus sanctis misericordiam Domini imploramus Deinde quod cum audit Christum ad se venire, statim ex humilitate repellit. d. Noli vexari: non sum dignus &c. Fides patet in leproso, qua potentiam Christi absolutam concipit, mox vt sine periculo erroris inuocet, deducit ad voluntatem. d. Domine Si vis potes me mundare. Ita Christus, Si possibile est, Transeat à me calix: statim adducit ad regulam infallibilem. d. pater si vis, omnia tibi possibilia sunt fides in Centurione tanta elucet, quod cogitur Christus eam admirari & cæteris omnibus Israelitis ante ferre, Primo simpliciter ex fide exponit morbum grauissimum serui sui, d. Puer meus iacet paraliticus. Secundo infirmitatem deploratam: Erat enim (inquit Lucas) inoriturus, commendat, & tanquam ab omnipotente remedia petit. Tertio, quod arguit summam Christi potestatem ex sua tan-

quam à minori, & concludit, Dic tantum verbo & sanabitur, quare exclamat Christus, Non inueni tantam fidem &c.

De secundo. Vtrunque benigne recipit Christus, Mar. Iesus misertus eius, ostendens se non tantum posse sed & velle, hæc enim vna voluntas, regula, & fons, vnde omnia nobis bona proueniunt: hæc vna etiam modificat felicitates beatorum non potentia, non Deitas, sed Deitas volens. Ego cogito cogitationes pacis, & non afflictionis. Hanc vnam in Christo respicit, & recipit, pater: hac vna in Christo fruitur mundus, Dicit ergo leproso, Volo, Et Centurioni, Ego veniam, & curabo, Et statim arripit iter ad paraliticum, hac liberalitate exercens maxime fidem & humilitatem Centurionis.

De Tertio. Tandem vtrunq; exaudit, & dimittit, leproso extendit manus, & tangit, vtcunq; lex prohibeat: non enim prohibeteum tangere, qui potest ex immundo mundum facere qui etiam maculari nulla lepra potest, omnia munda mundis, inquit Apostolus. Ita Elyas, Eliseus, & implet Christus tangunt mortuos quos suscitare volunt. Sanat autem verbo. d. Mundare. Tactus elementum est, & manus cerimonia, qua ornat verbum, & fidem subleuat in spem gratiæ suæ: virtus ex verbo est, vt docet centurio, Dic tantum verbo &c. Centurioni dicit, Sicut credidisti, quod absens, quod solo verbo, quod statim sanare possum, Ita fiat tibi, sic se totum & in totum accommodat voluntas Creatoris, voluntari creaturæ. Ita olim Chananea fiat tibi sicut vis, Sequitur effectus mirabilis in utroque, De leproso dicit, Et confestim munda data est lepra, de paralitico, Et sanatus est

Iere. 29.

Math. 15.

Heb. 13.

tus est puer in illa hora, Si decreuerit nos saluare statim liberabimur, Vult enim & potest & potentiam voluptate exercet iuxta voluntatem, fidem, & humilitatem vtriusque; vnde copiosissimus sequitur fructus ad Dei operantis gloriam & disciplinam humanam, vt discamus voluntatem nostram Diuinæ sic accommodare, vt quando omnia potest, omnia etiã velit, quæ nobis vtilia sunt & necessaria. Amen.

Habita Pisauri 1571.

Leui. 14.

Dixit Christus leproso iam sanato. Vade & ostende te sacerdoti, & offer munus tuum in testimonium illis. Sacerdotium legale certe non poterat sanare. sed tantum iudicare sanatam lepram. Euangelicum vero & iudicat, & sanat & sanatum ex contritione, confirmat, & vires addit, quare non frustra adhuc sanatus, mittitur. Sic etiam legem implet & honorat, cuius est filius; Cerimoniam etenim gratia sua implet, & obedientia sua meretur nobis. Sic & munus dari iubet, tum vt lex impleatur, Tum vt significatum muneris honoretur. Erant enim duo passeris, Leuit. Quorum alter immolabatur; alter tinctus eius sanguine dimittebatur in agrum, Vt intelligeremus, nos cum Christo sic offerendos coram Deo; vt ille sanguinem fundat, nos per eius sanguinem tincti liberemur. Sic tandem & sacerdotibus prouidebatur vt sanata lepra esset illis si crederent in testimonium diuinæ gratiæ, si minus, esset in iudicium vt Ioann. est qui accusat vos Moyles.

Ioann. 5.

DOMINICA QUARTA
Post Epiphaniam.

De Nauicula periclitante.

NOS Dei gratia discipuli & creature firmus sanctissime scholæ Iesu Christi; ille magister, ille caput, ille dux, Ex debito huius disciplinæ, vnimur illi, fide, sacramentis, verbo, nomine, vtinam & amore. Vnitur ille nobis potentia, charitate, spiritu, vnumque est nobiscum; comes fortunarum omnium. Vt Magister præcedit, imbuit scholam verbo, miraculis, quandoque & in ipsismet discipulis experimenta virtutis capit; vtque ad omnia præparet, hoc illic vocat, descendit, ascendit, ad prospera, ad tristitia, ad terras, ad maria. Discipulis vna hæc incumbit cura, vt Magistrum sequantur, ab eoque non diuellantur, sunt enim cum eo tuta & fructuosa omnia. Est quidem mare hoc mundi vastum, est liquidum, simiosum; & sua natura, & Dei benedictione innocens est, quietum, commodum ad negocia temporaria, & æternâ; in omnibus enim mereri possumus. A ventis est periculum, quod illi ab omni latere impetant, commoueant, suscitant fortunas a dextris, & à sinistris; consilia, exempla, potentia, sapientia, mores huius mundi, hinc pericula, labores &c. Sed & in medio periculorum tuta est Christi schola: habet enim subsidium proximum, quando secum habet Magistrum; modo ne dormiat custos, Dormit quandoque ex culpa nostra, quando ex nostra tepiditate, vel duritia, claudimus

dimus illi oculos, & sensus, facimusque eum inter nos insensibilem, & stupidum, vt nihil dicat, faciat, moueat, spiret inter nos, nihilque eius plus sentiamus nos, quam Iudæi, & infideles, qui certe sunt, & volunt sine Christo viuere & agere, quandoque dormit ex sua dispositione, oculos claudit, gratiam subtrahit, nos nobis dimittit, tantum vt exerceat, & probet, vt agnoscamus vires nostras, & necessitatem Diuinæ gratiæ; agnitamque tanto pluris faciamus quanto de illius necessario subsidio sumus instructiores. Dormiente Christo, eiusque suffragio subtracto, iam liberum est mari, & ventis nos terribiliter concutere: quo malorum & procellarum cumulo, dū omnia nobis extra turbantur, secundam tempestatem parat nobis Satan Ventorum omnium pessimus in corde nostro, vt scilicet de Dei misericordia & regimine diffidamus: diffidentes manus illi ligemus, vt neque velit, neque possit ordinaria potentia nobis succurrere. Si credis, inquit, possum. Priuati diuino auxilio, viribus nostris quæ non sufficiunt, exerceamur sicque facile hosti succumbamus & pereamus. Aduersus hæc mundi pericula, Satanæ consilia; cordis nostri scādala & parata fidei præcipitia; narratur hodie nobis in euangelio pulcherrima historia de Nauicula periclitante; cuius in summa sunt partes quatuor. In prima obijcit nobis Magistrum, & scholam nauigantem; sic tamen quod discipuli maxime laborant & periclitantur. Magister in puppi dormit. In secunda discipulos de suis viribus diffisos, frustra reluctantes vento, ad Magistrum suscitandū, eiusque opem implorandam accedere. In tertia Magistrum rogatum, sur-

gentem, & magna quadam maiestate pacantem omnia, ita quod extra sit tranquillitas magna. In Quarta fructus & instructio scholæ & discipulorum qui mirantur, timent, agnoscunt virtutem Magistri, & extollūt: quia mari præcipit &c. Facta est ergo procella in mari, hæc nauiculam exercet, & discipulos, Hi agnoscunt periculum: orant opem: dat Magister opem, si nis est quod pacatur mare; teruantur discipuli, glorificatur Magister. Nunc singula consideremus & expendamus.

Ascendente Iesu Christo in nauiculam. Ita ad omnia paratus est Magister vt iuuet suos, descendit e celis in terram, nunc ascendit in mare, loca, tempora, omnia huic ~~vni~~ negotio accommodat, vt instruat, Docuit verbis, firmavit miraculis, nunc experiri discipulos vult in fernetipsis, ad mare ergo prouocat. Qui nauigant mare enarrant pericula eius, Secuti sunt eum discipuli eius, Vnum hoc discipulis incumbit, vt cū Magistro sint, quocumque, quandocumque, quomodo cumque vocet: sequantur illum, cætera omnia remittant illi, scit Pater noster quibus indigetis, tempora, loca, nostros fructus, omnia ille nouit, Nos hodie vocat ad procellas, Ad verba turbas: ad opera omnes: ad ardua tantum discipulos chariores, Illi sequuntur læti eum: Turba communis sequitur verba, Curiosi miracula: mercenarij dona, discipuli eum: ita iubet, sequere me. Felix nauicula que sic Christum & scholam eius deserit: Certe huic debent mare & venti esse obsequentissimi, huic unde placidæ, huic Zephiri & fauonij secundissimi huic tuta, huic læta, huic scelicissima nauigatio, Ita merentur illi; Ita forte humana prudentia iudicat, Et tamē
aliter

- Ioann. 18.** aliter disponit Magister in sua semper sententia permanens. Regnum meum non est de hoc mundo, quid igitur? Ecce motus magnus factus est in mari, motum faciunt venti, ventos immittit, non natura, non terra, non casus, Sed ille de quo scriptum est, psal. Educit ventos de thesauris suis, hic Eolus, hic Neptunus, Deus est: ab hoc vno pendet nauicula in hunc vnum reijcite omnia, Iuuant omnia creata, consilia, exempla, facta amici, cognati, viui, mortui, viatores, beati, homines, Angeli; nullius operam despiciamus. At regimen vitæ à solo Deo & magistro suscipit Christi schola, dominus dedit, Dominus abstulit. Hæc nobilis cogitatio, in primis illustrat magistri virtutem & sapientiam: Deinde extollit corda discipulorum in hæc animi celsitudinem, vt de manu Dei omnia capiant; dicantque firmiter cum Apostolo, in ipso viuimus mouemur & sumus, quod si bona dat, non inflatur: si mala, non deiiciuntur, sed benedicunt. Mouet ergo Christus ventos, & maria: & ecce tempestas maxima, procella magna (inquit Marc.) Facta est, ita vt fluctus mitteret in nauim, & impleretur nauis. Ita inquit Matth. vt nauicula operiretur fluctibus. Laborabant discipuli, omnia tentabant reluctante vento, sed vane, nã (vt Luc.) compellebantur & periclitabantur. Hoc autem ex duplici causa, Positiua est ventus & mare, Priuatiua est subtractio diuinæ virtutis, Ipse vero dormiebat. Explicat Marcus locum, quod erat in puppi, Hic residet Magister propè clauum, vt regat, vt cum que insultent omnia perfidiarium, & tyrannidum genera; salua est nauicula, quia in puppi stat Christus, vt cunque aliquando dormiat. Explicat mo-
- dum quod super cervical, Tam comode hodie iacet. Magister noster: & sunt omnia mire significantia; somnus etenim hic Christi fecundissimus & fructuosissimus est, Primo iuuat ipsum dormientem, quod sic ostendit & reficit lassam humanitatem suam quæ vt olim manducat & bibit; ita hic dormit. Secundo iuuat mare & ventos, quod dormiente Christo & permittente possunt fremere, & suas vires expedire in sanctos, quibus, inquit, Ioann. datum est nocere terræ & mari. Alioqui tremendum est vigilantis verbum & dicentis, Nolite tangere Christos meos, Tertio, Iuuat discipulos presentes: vt suas vires explorent, vt ad orationis flammam excitentur, vt de se parum, de Christo semper & multum sibi promittant, vt eius virtutem agnoscat, explorent & fruatur. Quarto, Iuuat tempora omnia, vt discant Pastores & Magistri populorum rectores in puppi stare, residere & vigilare: clauum ducere nauim regere: alioqui dormiente Magistro, periclitatur. Discant etiam quod ducant cervicalia, commoda, delictæ, quæ in Christi nauicula sunt à morbidulis inuenta: nempe ad somnum & ocium: quod si ipsimet Magistri & rectores consulant pupillos lub omni cubito, & faciant cervicalia ad capiendum, seducendum animas: vide quid sequatur, & quid eis comminetur Dominus, tanquam seductoribus, in Ezech. Quinto, Iuuat potissimum fidem nostram, vt in procellis, & commotionibus, discamus malis nostris remedia talia comparare, quale sibi hodie discipuli in tanto periculo sapientissime constituunt.
- Secundo Accesserunt ad Iesum, & suscitauerunt eum: Tempora propria

pria nabet oratio, quibus potissimū, & fructuosius instat, In lætis gratias agimus: in tristibus misericordiam implorat: quare toto corde isti se cōmendant. d. Domine Salua nos: perimus. Apud Mar. Præceptor, non ad te pertinet, quia perimus? Vide qua affectuum mixtura, ad Dei gratiam nos reuocamus, fides orat. Domine salua nos: magnum est in tanto periculo adhuc operam petere & sperare Timor addit, Perimus, sed & è morte respirat fides, in faciem vitæ, psal. De profundis clamaui ad te, &c. Ita sæpe in Psalm. excitatur à pijs patientibus, Exurge, quare obdormis? obliuisceris, inopiæ. & tribulationis nostræ?

Tertio: Surgit Magister è somno. Ita surgentem inducunt omnes euāgelistæ. Quanti est hæc suscitatio Christi? Psalm. exurgat Deus & dissipentur inimici eius. Euigilans circum omnia respicit: & ecce ò quales fluctus, quales uentos, Nauicula omni ope destituta, fracto malo, uelis cōcisis, mare implet, uenti usgent, discipuli lassī, ultra nequeunt reluctare, hæc omnia cernit Christus, At aliquid peius, quod intus latet, Procella est cordium titubantium; hanc abominatur ille, hæc causa malorum est, quicquid urgeant cætera, modo confidat cor, uana sunt, Turbabitur terra, & transferentur montes in cor maris, non timebimus. Ita dictū est Paulo laboranti. Sufficit tibi gratia mea, Ad corda igitur turbata primum se cōuertit Christus & dicit. Quid timidi estis modicę fidei? Apud Marc. Nec dum habetis fidem? Hinc procella, hinc tempestas, quod non creditis, Alioqui credentes, omnia possumus, inquit Paulus. Firmato corde pax Christi exultans, exuperat omnē

sensum, Tunc ad externa mala se uertit, Et imperauit uentis, Et mari imperat tanquam dominus: Lu. Increpauit uentum & tempestatem aquæ: tanquam arbiter & iudex. Marcus addit aliquid amplius: Et comminatus est uento, Tanquam neptunus & dominitor, Et dixit mari, Tace & obmutesce: Qui tacet non obiurgat, at forte obiurgare potest, & insultare, qui uerbo obmutescit, nec facit, nec potest: prouidet ergo præsentibus & futuris malis, ut nullam unquā habeat mare potestatem nocendi suis, modo ipsi uelint. i. confidant.

Sequitur obedientia uentorum & maris, Facta est, A quo? ab eodem à quo motus. Tranquillitas duplex ut erat duplex motus animorum, & fluctuum, Magna, Ita magnum morum sedat, & magnam tranquillitatem sedat maxima Christi uirtus.

Quarto, Quid hinc lucratur Nauicula & schola Christi? mirati sunt homines. Marcus. Timuerunt timore magno. Lucas utrunq; Timentes, mirati sunt, Mirantur potentiam Magistri, timent & reuerentur maiestatem: Mari, & uentis imperat, & obediunt ei, Ita dominus est omnium, auditur ab omnibus: subijcit sibi omnia: & suis etiam, modo cum eo sint facile est sedare & superare omnia. in hac uirtutis maiestate clamat David. Descendite à me omnes inimici mei &c. Declinate à me maligni: &c. Et Paulus. Deus est qui iustificat, quis est, qui condemnet? si Deus pro nobis, quis contra nos? Amen.

Habita Pisauri. 1571.

IN EADEM DOMINICA
 Q V A R T A
 Post Epiphaniā.

Matth 8.

Eccc motus magnus factus est in mari.

VARIA & inæquali
 sorte vtimur in hoc
 seculo ; vt est mare
 hoc sua natura mobi
 le, vt etiam à ventis
 contrarijs agitur: mo

do læta modo triſſia ſubimus: mo
 do quieſcimus pro votis: modo ad
 uerſa ſunt omnia: modo ſuppetunt;
 modo deſunt omnia. Nunquam in
 eodem ſtatu permanent. &c. Et tamẽ
 Deus nobiſcum eſt, comes, ductor vi
 tæ, dominus omnium: & patitur nos
 ita multiformiter agi; habenas dat
 amicis & inimicis quaſi dormiat, &
 nulla illi cura ſit de nobis, Ita illi, Am
 bulat ſupra cœli cardines &c. Ille ta
 men omnia corde alto ſic modera
 tur magna prudentia, Sic ſub preſ
 furis ſuos ab amore ſeculi huius pro
 uocat ad maiora. i. ad amorem æter
 nitatis, Sic proſperis exercet & expe
 ritur mititatem cordis humani, Ad
 uerſis patientiam, animi robur & gu
 ſtum crucis ſuæ, Sic damnat & pur
 gat multi mundi peccata; multa etiã
 bona ſic proſperis huius vitæ remun
 nerat, Sic locum illuſtrem parat miſe
 ricordia ſuæ, vt exurgens & liberans
 ſuos nullo labore præripiens, in ma
 ieſtate agnoſcatur Dominus vniuer
 ſorum, qui in ſerenitate agnitus mi
 nime fuerat, Tantus eſt fructus cru
 cis & tempeſtatis, Chriſtus illuſtior
 adoratur, Hoſtes eius, & noſtri ob
 muteſcunt & humiliantur: Amici
 & ſerui eius liberati erudiuntur, ſtu

1. Ioan. 2.

pent, & glorificant liberatẽm, d. Qua
 lis eſt hic? ita hodie docet pulcherri
 ma hiſtoria euangelica, de Nauicula
 agitata &c.

Habet narratio partes tres, vt tri
 plicem rerum ſtatum nobis obijciat
 Primus eſt, quo mare vadofum eſt;
 In hoc Chriſtus cum ſuis aſcendit,
 & cum nauī fertur in alium, Apoſto
 li alacres nauigant, nauicula proſpe
 ro vtitur curſu: iubilant omnia. Secũ
 dus eſt quod mare procelloſum eſt,
 In hoc Chriſtus dormit, Apoſtoli la
 borant, ſed vane, nam periclitantur
 & compelluntur, Nauicula comple
 tur fluctibus, Tertius eſt quo mare
 accipit imperium Chriſti exurgentiſ
 & fit tranquillum, Chriſtus mari im
 perat & diſcipulos arguit: Apoſtoli
 docentur, mirantur, & extollunt vir
 tutem Chriſti. Nauicula ſub oculis &
 imperio Chriſti in tuto eſt.

Primo. Sic igitur primum conſcẽ
 dit nauim Chriſtus cum Diſcipulis
 placido tempore, aſſumptus ab eis
 vt dicit Marcus. Et aſſumens eos, vt
 dicit Lucas. Quæ ſpecies eſt vitæ cõ
 munis quã tempore pacis ducimus,
 mixtura quædam carnis & ſpiritus,
 qua modo à Chriſto ducimur ad miſ
 ſas, ad conciones, ad elemoſinas qual
 dam, ad annua ſacramenta: modo il
 lum ducimus ad vanitates, ad ludos,
 ad luxus, ad iniurias, In quibuſdam
 nos illi ſeruimus; In quibuſdam ſer
 uire nobis cogitur, Sic fert tranquilli
 tas maris; pax mundi habet iſtas mix
 turas, Facile autem mare ſic quietum
 allicit ad nauigandum; quare Apoſto
 li conſcendunt nauim audaciſſimi
 expandunt vela, currunt in lato hoc
 & placido mari, vbi omnia pro votis;
 omnia ſibi polliceri poſſunt de hoc
 rerum ſtatu, omnia conantur facere
 & fieri, o quam amabile eſt hoc ma

re, Opti.

re. Optimus comes est Christus in hac pace, optimum illi adesse, illi seruire, eius titulis, honoribus, sacerdotijs, prouentibus frui sine labore, & dolore. Mare enim fert, venti sunt prosperi & impellunt, quo volumus, mundus colligit, venerantur omnes, o beatam nauiculam, In hoc fauorum tempore plantatae sunt ecclesiae, condita Monasteria, Abbatie, auctae decime, donata patrimonia, omnia serena, Interim autem nouit Christus quo loco habeatur a suis: quam illi fide, spem, religionem praestent, Quomodo tractetur eius uerbum; quam frequens sit sacramentorum usus, Quae sit prouentuum ecclesiasticorum & etiam prophanorum (sunt enim Christi omnes) distributio, Haec enim ille a suis primo loco quaerit; Quae omnia cum tempore sereno male habeantur, & dispensentur: Cogitur pro sui gloria, & suorum salute, mutare tempus Igitur.

Secundo Ecce motus magnus factus est. Vnde factus? Descendit, inquit Lucas, procella magna. Ergo de sursum est. Ita apud Iob. Ignis quem accendit Iatan, de caelo uenit. Ita ne mutatum est mare & obscuratum quod tam serenum & suauis fuerat? Quid hic Nauicula? tanta procella est, quod (ita Matthaeus) operiebatur fluctibus, fluctus, (inquit Marcus) mittebat in nauim, ita ut impleretur. Tanta audax est procella ista, quod & in nauiculam Christi insilit, & implet eam? Quid hic Apostoli homines Christi? Lucas. Compellebantur, & periclitabantur; mala patiebantur, peiora timebant, quid hic Christus dominus? Dormiebat, Vbi? In puppi, quomodo? Super cervicali, addit Marcus, tot commoda exigit ad dormiendum hodie? Dum nauicula Christi duram

F. Franc. Viced.

habuit puppim, qui locus est regiminis, asperam paupertatem instantia quotidiana, martyrijs, intus timores, foris pugnae, aegre potuit in illa dormire Christi spiritus, quin semper uigilantissimus, & feruentissimus fuit, Vbi autem Diuina misericordia, & pietas optimorum Principum construxit in ea puluina, & cervicalia, commoda; honores, pacem mundi, Eheu quam facile dormitum est. Vbi Luc. 5. vero, in puppi, in prima sede, cui dictum est, Duc in altum, Christus dormire coepit; oculos claudere, negligenter curare Dei regnum, & frui laetanter spiritu, & uento mundi huius, Ecce motus magnus. Veh nauicula, uigilat caro; insultat mundus, vexat Satan omnia intentat mala, & Christus ductor dormit? Nos, Nos illi oculos clausimus; nos vires adimplimus, nos enervauimus, & impotentem fecimus, ut plane dormiens nihil valeat, nihil faciat. En quantus motus hereticorum ex omni parte: dormientibus nobis, & mare istud nostrum placidum nauigantibus, en quae, & quot, & qualia & quanta Zizania, quot impietatum genera inuenta sunt? quot modis nauicula impetita, quot ecclesijs, metropolis, patriarchalibus spoliata? En ab oriente quantus motus turcarum, nunc miserum Cypri regnum deuorantium, & aquas suae impuritates in Christi populum immittentium; ut qui nuper fuerant baptizati, nunc impio Mahumeti circuncidantur. Omnia scit Christus in puppi dormiens, & tamen patitur, Tum ut sic puniat suorum infidelitatem, quae radix est malorum omnium, non enim digni sunt Christi nomine, cruce, baptismo, euangelio, sacramentis, qui tam federe tractant omnia, Tum ut sic erudiat suos in schola patientiae & charitatis,

P vt

vt suos diuifos & in fua ipforum uifce
 ra furentes Principes christianos, in
 vnum reuocet ad obftandum com-
 muni omnium hofti. Si enim de hæ-
 reticorum motu, quo quinquaginta
 annis iam vexatur Chrifti ecclefia, agi-
 mus, negare non poffumus, quin
 per Dei mifericordiam oculos no-
 ftros fic aperientem multum profece-
 rimus, illis etiam nos edocentibus,
 quos Chriftus voluit in noftri confu-
 fionem noftros magiftros facere; A
 quibus enim renouata eft memoria
 conciliorum iam prorfus oblitum;
 nili ab hæreticis proteftantibus, & ad
 concilium conuocandum follicitan-
 tibus? Certe ad eorum instantiam
 Concilium Tridentinum coactum
 eft, tamen in eorum iudicium &
 condemnationem, A quibus reno-
 uatus eft vfus & frequentia verbi
 Dei? Studium fanctorum Patrum?
 catechifmi, Inftitutiones puerorum?
 certe ab hæreticis: noftri enim Pa-
 ftorefta prorfus omiferant, & alto
 fomno Chriftum, etiam in puppi
 dormire coegerant: atque interim
 pafcebamus illum fomnijs, poetarum
 fabulis, philofophorum placitis: oportet
 ergo inquit Paulus, Certe nobis
 oportuit hærefes efle. Non mirum fi
 Chriftus dormiens permisit commo-
 ueri mare & fluctus temerarios in
 fuam nauim introire: non modo po-
 pulos fed & populorum ductores, fa-
 cerdotes, religiofos, Epifcopos, Car-
 dinales etiã quofdam infici & infice-
 re, Puppim contingere non potuit,
 eft enim in ea Chriftus, à qua nun-
 quam recedit, orauit, inquit pro te Pe-
 tre, vt non deficiat fides tua. Si etiam
 de motu turcarum cogitamus, En
 fructus, en instantia Patris Patrum;
 En preces Reipub. potentiffimæ, &
 afflictiffimæ rogantes vt Principes

Chriftiani conueniant; alioquin abfor-
 bet Chrifti hoftis regna, prouincias,
 ecclefias, nomen ipfum Chrifti ex-
 tinguunt. Vbi Asia, Africa, tanta pars
 Europæ? & ecce imminet miferis his
 reliquijs Tempeftas maxima: eft ven-
 torum impetus vrgentiffimus, Na-
 uicula opprimitur, quid agendum
 ne pereamus? ne ecclefiam Chrifti
 prorfus adimant nobis hoftes Chri-
 fti? Docet hiftoria quid exemplo
 noftro fecerint Chrifti Difcipuli.

Accelerunt ad Iefum, & excitaue-
 runt eum &c. Nos à Chrifto fugi-
 mus, & interim imploramus, Men-
 tem & Legem eius abominamur, &
 interim confidimus & oramus vt fal-
 uet nos, cum nos illum affidue per-
 dere & extinguere fatagamus. Mar-
 cus. Non ad te pertinet quia peri-
 mus? Nos populus tuus, oues pa-
 fcuæ tuæ, quicquid tamen tandem
 commeriti tui fumus, tibi ftamus, ti-
 bi cadimus. Non ad te pertinet fi ec-
 clefiæ tuæ pereunt? altaria tua pollui-
 tur? sacramenta tua vel foedantur vel
 negantur? Sacerdotes tui fugantur? ver-
 bum tuum adulteratur? nomen tuum
 blasphematur? Non ad te pertinet fi
 regna tua à Turcis occupantur, fi cru-
 cem tuam deprimit luna, fi templa
 tua fiunt Mofcheæ? fi tibi ipfi impe-
 rat, insultat & præualet hoftis tuus
 Mahumet, fi hæreditas tibi à Patre
 à mari ad mare tributa, in dies ma-
 gis anguftiatur, fi à finibus tuis ex-
 cluderis velut impotens, qui tamen
 es omnipotens, propter nomen tuum
 propitiaberis peccato noftro mul-
 tum eft enim: Ne tradas beftijs hære-
 ditatem tuam, & animas confitentes
 tibi. Ne des nomen tuum in op-
 probrium. Sic fic, oratio tribulan-
 tium excitare à fomno Chriftum
 potest.

1. Cor. 11.

Luc. 22.

Tertio: Tertium igitur tempus est, quo euigilat Christus, & duo facit excitatus. Primo, erudit & monet discipulos perterrefactos, vt tempestatem cordis quasi radicem mali tollat. Quid timidi estis? Lu. vbi. est fides vestra? hæc infidelitas, hæc inuersa religio, hæc tepiditas animorum mala omnia induxit. Secundo, præcipit mari & ventis: Et vt Marcus addit. comminatus est. d. Tace & obmutesce. Agnoscit & exercet Christus potentiam suam, vbi excitamus & oculos aperimus ei, quare surgens dominus est virtutum, Dominus potens in prælio, quid tum? omnes euangelistæ. d. Facta est Tranquillitas magna, Cessauit ventus, vtinam viuamus, & moriamur in pace & tranquillitate spiritus & ecclesiarum, Vtinam cesset tempestas, Quid Apostoli? Matthæ. Mirati sunt. Marc. Timuerunt timore magno: Luc. Mirati sunt ad inuicem. d. qualis est hic? Mari & Ventis præcipit, & obediunt ei. Quam melius fuerat, ante motum maris, dum salua erant regna, Christi virtutem agnouisse, sed quando sic tulit iniquitas nostra vt vexemur, Orat ecclesia. Deus qui nos in tantis periculis constitutos, pro humana scis fragilitate non posse subsistere, da nobis salutem mentis & corporis vt ea quæ pro peccatis nostris patimur te adiuuante vincamus. Exaudiat Dominus. Amen.

Habita Pisauri 1571.

DOMINICA QUINTA

Post Epiphaniam.

Parabola Zizaniorum.

Mat. 13.

EX PANDIT Dominus Deus noster gloriosa lumina suæ sanctissimæ veritatis ad gloriam suæ Maiestatis, & salutem mundi, Gloria est illi, vt cognoscatur & ametur, Salus mundi, & vita æterna stat in Dei cognitione, & fruitione. Talis à Deo conditus Homo est, qui posset egregie factorem suum, & agnoscere & colere, & per eum ad eum recto cursu tendere tanquam in finem suum, Inuidit inimicus Dei & hominis satanas: tentauit in cælo gloriam Dei obscurare & non potuit, quin ex Angelo præcipitatus est, & factus Demon, Hic ad ruinam hominis conuersus est, Et primum tentauit si posset veritatem illi totam, id est lumen quo Deus erat cognoscendus & colendus, eripere; cultum Dei invertere & ad idola mundum trahere: quod & in pluribus obtinuit, Veritas tamen suo loco apud Dei filios, in domo Israelis stetit, & demum per Dei filium, & eius prophetas Apostolos ad credentes omnes, in toto orbe diffusa est & dilatata: hanc impugnauit etiam vt leo apertis inimicitijs, sed non præualuit, nam semen fuit sanguis Christianorum: & per medios ignes, faces, tormenta innumera creuit indies veritatis lumen, Tum induit satan faciem Draconis,

fallacem, conatusque est sub specie boni & veri veritatem polluere, errores immiscendo; ac sub ficto zelo animas seducendo, Et hæc sunt illa Zizania de quibus agit parabola euangelica narrans distincte, vbi sint seminata; à quo, quando, quomodo maturata, ac tandem iudicata, Est, autem Parabola hæc à Christi fidelibus semper expendenda sed his potissimum diebus nostris, hac in parte omnium infelicitissimis in quibus tot Zizaniorum montes & maria, tot heresum & perfidiarum, quotquot vnquã, fuerunt ex inferis suscitata & in fide orthodoxa super seminata: Ita vt quam plurimi nesciant quid credere debeant Alij dubitent quid tandem futurum sit, vtra pars superior euasura, an Christi, an Belial, Auget difficultatem, quod in dies augentur Zizania, & insuper nouas quottidie acquirunt vires, fauores principum, populorum, regnorum, Quid igitur tandem fiet? an sic semper de vera religione dubitabitur? omnia liquido tractat Parabola, quare in Dei gloriam; in sanctissimæ veritatis orthodoxæ fauorẽ in fidelium & piorum consolationem, in satanæ, & impiorum confusionem est diligentissime pertractanda.

Simile est regnum cœlorum hominĩ, qui seminauit bonum semen in agro suo. Habet Parabola partes, & periodos tres, in quibus tres Dei virtutes illustrat, In prima bonitatem, In secunda Patientiam, In tertia iustitiam.

Primo. Primũ igitur bonitas Dei exprimitur in hoc, quod nullo mundi merito prouocatus, sua sola misericordia bonum semẽ seminat in agro. Ager Domini est cor hominis, in quo seminauit Primo cognitionem

Dei, quæ inducit amorem, & fructum facit obedientiæ. Secundò cognitionem mundi; quæ fructum facit timoris, & cautelæ quasi inter laqueos & hostes perambulatem. Tertio cognitionem sui ipsius, quæ fructus facit, dolorem penitentiæ, & propositum emendandi &c. Ager etiam Domini est ecclesia catholica, In hac seminauit filios regni. i. credentes: Ager maximus est Mundus totus, in hoc seminauit veritatis suæ lumen, sacram illam Panacæam quam è Iouis capite natam fabulabatur, Vtque bonitatem hanc mundus commodius caperet, non totam simul veritatem à principio effudit, sed paulatim de tempore in tempus reuelauit. Naturalibus primum, quæ ad Dei cognitionem naturalem secundum principia vniuersalia pertinent, Deinde Patribus & Prophetis quæ ad legem & legis cerimonias, Tandem per filium & filij sapientes & scribas in plenitudine temporum effudit semen copiosissimũ, Quicquid ergo veri scit mundus à Deo accepit, vt semen vitæ: ita dictum est Petro, caro & sanguis nõ reuel. tibi. Nec sufficit reuelari, quod pertinet ad causam efficientem: nisi & imprimatur menti, quod pertinet ad formalem, ita de lydia testatur Lucas, quod prædicante & seminante Paulo in thiatira Aperuit Dominus cor illius &c. Materia & subiectum, est anima bene disposita: dispositio est humilitas & obedientia: De humilitate Christus, Reuelasti ea paruulis, De obedientia, si quis voluerit voluntatem eius fa. qui mi. me; cognoscer de doctrina, Ita igitur agnum hunc suum ditauit Diuina misericordia, & sancto semine suo foecundauit; vt fructum vberẽ gloria inde referret, Nos autem ipsi sumus id quod ex nobis

querit,

quærit, Vnde Paulus, omnia vestra sunt, vos autem Christi.

Secundo. Cum autem dormirent homines. Hic iam incipit secunda pars, in qua Dei patientia est exercenda, In primis patitur, quod ij qui in agro suo colendo, & defendendo maxime vigilare debent; quos ibi posuit quasi canes, speculatores, & custodes regere & pascere populos verbo & exemplo, dormiant & domitant, Nō sunt quidem mortui, vt videntur, sed dormiunt, qui mortuus est, plane inutilis est alijs & sibi, qui vigilat prodesse potest sibi & alijs; At qui dormit, sibi tantum seruit, dum somno reficitur, & impinguatur, Cæteris plane inutilis: ita vigilat Pastores & sibi & ouibus prospiciunt: Dormiunt mercenarij; & idola, pascunt seiplos, cæteris omnibus contemptis, Dormientibus his. Occasionem hanc non præterit Draco fallax, inimicus Christi, vigilat enim & circuit quærens quem deuoret. Superseminauit Zizania in medio tritici: & abiit, Tria dicit. Primo quod superseminauit inimicus; secundo quod in medio tritici, Tertio quod post patratum scelus abiit. De Primò seminauit Deus, superseminat diabolus, quod antiquum, & Paternum est, id Dei est, cuius vna voluntas & vna veritas est, latior quidem & sanctior: at semper vna: quod nouum est & vetustati contrarium, id totum satanæ est: heresis, aut supstitutio, Apud Io. dicit Christus suis, testimonium perhibebitis de me, qui ab initio mecum estis. Seminat etiã Deus, quod agro sufficit: quod superfluum est, id totum satanæ est, Deus enim regulat hominem secundum suum gradum vt maneat in vocatione sua: Diabolus semper extrema docet vt mundū confundat, Lex,

& verbum sacrum, Dei traditio est: glossæ, quæ verbum iuuant & quasi agrum colunt vt fructificet, ecclesiæ sunt. Glossæ vero quæ verbum suffocant, & spinis & malis sensibus implent, diaboli sunt. Superseminat autem diabolus longa & constanti perfidia, semper addens mala malis, nouas perfidias & noua scandala suggerens, serpit enim impietas, vt cancer, inquit Paulus, Error errorem trahit, Incipit à schismate & separat ab ecclesia, hoc primum saxum mouet, nam eo stante. i. obedientia salua, nemo fit hæreticus: eo moto facit schismaticum: Deinde corrumpit sacram scripturam, adulterat Dei verbum contra sensum ecclesiæ & facit hæreticum, Adhuc superseminat & tollit negatque totam scripturam & facit apostatam, Auctor est diabolus, Finis est Dei, vituperium & mundi perditio, forma est error in intellectu, & perfidia in voluntate, quam Paulus vocat subuersionem, Materia est mala vita, dicunt Theologi, quod nunquam hæresis est prima culpa, & docet experientia in Luthero, in Henrico rege, In beza &c.

De secundo, dicit quod in medio tritici, Quod superseminat diabolus, & Antichristi eius ministri, superbia est, & audacia totius perfidiæ fons, scriptum est enim qui addet ad hæc, addet Deus ad animam eius, Quod vero in medio tritici, Astutia est & dolus, quo mala bonis immiscet vt simul nascantur simul & metantur, Non ergo Zizania sola, sed cum tritico & in medio tritici seminat, sub specie religionis & zelli, non modo in moribus, & regulis mundi, nō modo in glossis & scriptis Patrum, quæ omnia contaminarunt temerarijs cæsuris, sed & in ipso Dei verbo vene-

na sua

t. i. m. 2.

t. i. m. 2.

3.

na sua immiserunt; libellos speciosos titulos præferentes confarcinarunt; Non est sacramentum, non est verbum, quod à satana & eius Angelis non sit vel sublatum, vel deprauatū, Quare caue tibi, & diligenter explora triticum, ne quid mali sit immixtū Extollunt Christi crucem, vt tollant nostram. Extollunt sanguinem Christi, vt tollant pœnitentiam, Extollūt satisfactionem Christi, vt tollant nostrum Purgatorium, Extollunt fidē vt deprimant bona opera, Extollunt Dei gratiam, vt subuertant liberum arbitrium, Extollūt sacerdotiū Christi, vt tollant suffragia sanctorum, Extollunt Matrimonium; vt detrahant Cœlibatui, Extollunt orationem mentalem, vt vocalem tollant, Extollunt sobrietatem spiritus, vt derogēt ieiunijs, Extollunt Dei verbum; vt detrahant canonibus ecclesiasticis, tam periculosum est, ab istis Christi Inimicis, & ipsa bona accipere, quando patet quod vbique sunt immixta zizania. Ne miremini ergo aut doleatis, si sancta Mater ecclesia vetat legi, aut haberi Biblia, commenta, Patres, è manibus, & prælis eorum: sunt enim omnia contaminata; bona malis immixta.

De tertio d. quod abiit. Hoc pertinet ad hypocrisim, qua diabolus celat opus suum, ac si non fecerit, Sic enim à principio quicquid aliud meditari & velle vult, quam ecclesiam turbare, sacramenta tollere &c. quid moliri videtur, vt ecclesia reformetur, Dei verbum audiatur sæpius & purius, & sacramenta digne tractentur, alioqui nisi abiret, & se absconderet: si à principio dolos reteret, nemo susciperet: Hinc primi illi libelli: centum grauamina: De Captiuitate babilonica quibus mo-

res tantum malorum fugillabantur, & reformatio ecclesiæ prætendebatur, Vide quo creuit malum, quid in tactum relictum est, Ita & Deus seminauit & abiit, pœregre profectus, relinquens hominem sibi & in manu consilij sui, vt volens operaretur; & proficeret, Diabolus etiam cogere hominem non potest, nō occidit nisi volentem: quare iacit impura semina; obijcit carni libertatem: principibus bona ecclesiastica diripienda, & abiit, scit enim quantum ad malum prona sit hominis cogitatio, vt vere homo excusare se nullo modo possit.

Cum autem creuisset herba. Creuit per Dei gratiam mundum illuminantem, & multum fructum fecit, Ita cœperunt à principio studia sanctarum scripturarum, & linguarum florere, Cœperunt patres vtriusque ecclesiæ latinæ & græcæ frequenter in manibus haberi, nouiter imprimi, glossis, epistolis præfationibus, indicibus illustrari, cœpit Dei verbum aude audiri, quolibet die festo conciones haberi: cœperunt pueri in scholis imbuere super articulis fidei, & doctrina christiana ingeri quibuscunque, Ita quod magnus apparerat fructus, merito damnabatur Pastorum somnus & ignauia, quibus dormientibus, verbum Dei posthabitu fuerat humana philosophia, & fabulis etiam Poetarum immixta loco Diuini verbi populis obiecta &c. Omnes amabant Erasmum; Beatum Rhenanum. Rubertum Stephanum, Tanquam nouæ huius lucis auctores, Sed eheu crescentibus herbis apparuerunt Zizania, Detectæ sunt infidiæ, quibus sacra omnia corrupta fuerant, & omnis religio inuersa, Ipsemet Erasmus (ioco an serio, vere

an fecte Deus fecit) datis epistolis testatus est, se numquam potuisse tot damna ecclesie diuinare, se à principio fauisse nouatoribus, quòd bonam mentem prætenderent, ecclesie scilicet reformandæ; sed tandem aduertisse, quòd id moliebantur, vt sacra omnia polluerent, & veritatem Christi confunderent. Hic ergo serui & Ministri Christi apertis oculis, neque in consilio posita, facile conferentes noua hæc veteribus regulis patrum, zizania, & fidei scandala cognouere, suam negligentiam detestati; Ad dominum, à quo vno est factus, se humiliter contulere, & de intrusis scandalis, non sine tamen suo rubore, conquesti sunt, Domine nonne bonum semen seminasti, vnde ergo habet zizania? ita sciunt serui Dei, quòd semen vetus, quòd regulæ ecclesie, quòd doctrina apostolica & orthodoxa bonum semen & veritas ipsa Dei est: de hoc non dubitant, Tot sanctorum sanguine firmata est, Tot concilij approbata, Tot seculorum consentientium calculis roborata, Vnde ergo zizania? Deus & mundum & hominem bonum fecit, & oia vidit valde bona: vnde ergo tot mala? oculus bonus est è Dei manu, vnde superbia & vanitas? Aures dociles, vnde tanta obturatio? Manus beneficæ; vnde tantum ocium & sæpe tot scelera. cor purum. Vnde tanta fraus, & malitia? Vere mirum est, vnde tanta sit peccandi licentia etiam in medio tritici, vnde tanta facilitas seducendi. Tanta commoditas adulterandi Dei verbum & ecclesiam confundendi, vt Cui vis facile fit & ciuitates & prouincias, & regna subuertere: quid tam dulce habet peccatum & potissimum fidei scandalum, quid boni in se habet tan-

ta temeritas, quòd tam facile à populis suscipitur & veneratur, Deus offenditur, à quo bona omnia tributa sunt? Homo ipse subuertitur, excæcatur, corrumpitur, Mundus totus alteratur, politie vastantur, templa diruuntur. Monasteria depopulantur, Sola impietas gaudere potest, vnde ergo tot zizania, vnde illis fides, & reputatio? inimicus homo hoc fecit, De satana loquitur, & vocat hominem, tum vt innuat, non sine homine fieri, cogere enim non potest, vt cunque malis artibus fallat: Tum etiam vt doceat artem diaboli qui ad fallendum hominem humanam assumit speciem. i. se se accommodat sensibus, gustui, & appetitui humano vt carnalibus carnalia obijciat. Auaris largos prouentus: Ambitiosis speciosos titulos &c. omnibus omnia fit, Ita commodus & consonus videtur, & tamen inimicus est, mortem intentat, mala omnia comminiscitur Tum addunt serui Domini honoris, & propriæ salutis curiosi, Vis eamus, & colligamus ea? ita qui prius ociosi & somno sepulti fuerant, nunc subito zelo, & impatientia correpti sunt, semper extremi. Non, ne forte simul erat. & triticum. Quanta est hæc domini patientia, qua nolens perire aliquos, tempus dat poenitentiae, Nec semper vana est Dei patientia: hac enim lucratus est nabucodonosor: Mannassem: Petrum, Magdalenam &c. Ideo dicit, finite crescere, quod non ita intelligendum, vt non liceat iudicibus tollere malum (vt iubet lex) de medio, aut malum sit hereticos comburere, quando & ipsi Geneuenses impium Michaelem seruexum exhumatum ignibus tradiderunt: sed

videtur

Gen. 16.

videtur hæc patientia duobus in casibus locum habere posse, Primò, cum spes est resipiscentiæ, Id enim molitur ecclesia, vt lucretur, Secundo, cū mali puniri non possunt, nisi & boni eradicentur, In hoc grauiter peccauit Theodosius magnus in ciuitate thessalonica, in qua omnes indistincte iussit necari: quamobrem à D. Ambrosio, repulsus est ab ecclesia Dei, ideo iubet Paulus, Abscindatur qui vos cōturbant, Ita sublato Loth, Sodomæ pereunt.

Tertio. Suum tamen locum habet iustitia, cum iubet Dominus messi- bus. Colligite zizania: & alligate in fasciculos ad comburendū, Colliguntur zizania, vbi hæretici, & peruersores separantur ab ecclesia, & excommunicantur, Tandemque eiiciuntur à facie Dei, quæ maxima est poenarum: separant hic iudices ecclesiæ, In morte Angeli Dei: Alligate. Primo fit hoc, cum Dei graua destituuntur quæ animum liberum facit ad bonū, Secundo, in morte, cum sic premittur impius, vt moriens obliuiscatur sui, Tertio, post mortem in inferno, vbi ligatur oculus mētis ad mala sua videnda, & voluntas ad nolendum, quam amara cathena; tanto magis quod insolubilis est. In fasciculos, nihil agit indistincte Dei iustitia, explorat qualitatem & quantitatem culpe, & iubet quantum fuit in delictis tantum date ei tormentum, suos ergo quisque feret fasciculos, principes, prælati, Nobiles, mercatores, viri, vxores, Religiosi, qualia delicta, talia ligamenta, ad quid? Ad comburendum. Et finis tandem impietatis, Omnis plantatio quam non plantauit pater, eradicabitur, & in ignem mittetur, ignis est vindex, & omnia impietatū genera vorat, Vt cunque prosperent

Matt. 15.

per annos aliquot & secula, fauores habeat magnatum, qui inde sibi proventus ampliant, Tandem omnia finem habent, vbi nunc impietas Arriana? vbi Pelagiana &c? De pauculo vero illo tritico vexato & tot zizanijs immixto? congregate, inquit, in horreum meum, Horreum Christi in hac vita, ecclesia Romana est, Archa illa Noe extra quam quicquid est, diluuium est. In alia vita, Deitas ipsa est quæ omnia in se colligit, & reuocat vt in finem. Colligit ergo suos Christus, & sua semina vnitatem consensuum omnium seculorum, adde & sanguine suorū corroborat, Satanæ dispergit & perdit: Christus congregat & saluat, vt sat sit tritico suo, cum illo esse, & vna sit sanctorum omnium fors, vt vbi Corpus, Ibi Aquilæ. Amen.

Habita Pisauri. 1571.

IN F E S T O P V R I F I - C A T I O N I S Beatæ Virginis.

De iustis fruentibus, & expectantibus Christum Dominum.

NQVIE TVS est mūdus, & mille turbibus agitatus, eget pace Perditus, atque innumeris periculis circumfusus est, eget saluatore, Cæcus est, & infinitis tenebris oblitus, eget lumine, Sine honore, deiectusque est: eget gloria, Christus ad hæc omnia à Deo Patre datus est, vt sit pax nostra, salutare, lux mundi, gloria: Ad hæc natus est, & inter nos per Dei misericor-

feritordiam incarnatus. Incipit iam comparere, gustus verbi Dei, reformatio ecclesiarum, frequentia sacramentorum, Diligentia Prælatorū &c. Nato Christo in Bethleem, statim circumstant illi tria hominum genera. Primi repugnant: Herodes, sinagoga, quotquot carnales sunt, quorū Deus venter est, quibus videtur incōmodus Christus. Secundi agnoscunt & fauent, retinent, fruuntur, Maria, Ioseph, Magi, Pastores, quotquot ex animo pietati incumbunt. Tertij nec spernunt, nec adhuc retinent, sed expectant, vt ab eo quandoque consolentur. Audiunt mira à pastoribus, & Magis de Christo nato: ardent & ipsi occurrere nato & frui, sed varijs negotijs impliciti, detinentur & prorogant. De primis nihil dicamus, Non effugiēt suum iudicium, oremus pro eis, vt conuertantur & viuant. De reliquis duabus hominum classibus loquitur & egregie tractat historia euangelica, Proponit enim; Quid primi facere debeant, pro digne retinendo Christo, Quid secundi pro acquirendo, Primis exemplo sunt Maria & Ioseph, Secundis est Simeon iustus & expectans. videamus nunc singula.

Postquam cōpleti sunt dies purificationis. Post dies quadraginta. Maria, non quidem vt purgetur, non enim eget quæ nūquam polluta est, quæ è spiritu sancto concepit, cōcipiendoque auxit in se omnem gratiam & puritatem, suscepto in se sole iustitiæ, Sed tantum vt legi pareat, formamque; cerimonie legalis adimpleat, Ita de lege meminit Euangelista. d. secundum legem Moyli, Et mirum quòd quater de lege in paruula hac historia mentionem facit, vt inuauat, quòd potius vt obediunt legi, quam vt vlla

F. Franc. Viccd.

necessitate ducantur, hæc omnia fiūt Immo neque lex vrget Mariam ad hoc coram Deo: nam lex iubet sic, Mulier si suscepto semine immunda est &c. Maria nullum semen suscepit quo potuerit immunda fieri. At coram oculis mundi satisfacit, & exemplum præbet obedientiæ. Inducunt igitur puerum in Hierusalem &c. vt intelligamus sic digne retineri Christum natum, si coram Patre in Hierusalem. i. Ecclesia statuatur, & à patre cognoscatur, & coram patre sanctificet. Hic enim tota salus nostra dū filius hic offertur Patri. Christus vero patitur se sic præsentari, non vt purgetur: in cuius ore non est dolus; qui est mundi sanctificatio, sed tamē non sine causa, quin multis de causis cerimoniam hanc legalem vt alias quā pluries in se recipit. Primo, propter seipsum, vt suam veram humanitatem, & fraternitatem nobiscum ostendat, comparens sic in forma nobis cōmuni quasi pollutus qui eget sanctificatione, sic etiam diabolo tegat suam diuinitatem, sic exemplum perfectæ obedientiæ exprimat. Secundo, vt suum incipiat sacerdotiū, quo se se in templo quasi hostiam coram patre statuit, vt nobis conciliet, non enim videre eum potest pater, & non vt dilectum aspicere. Tertio, propter templum in quo sic præsentatur vt illud sua præsentia sanctificet, & gloriosius faciat, secundum hoc quā primum, vt Aggeus propheta prædixerat, vt verè Dei domum constituat in quo deitas habitet corporaliter. Quarto propter legem & legis cerimoniam, quam ita recepit & sepelit in se cum honore, finis enim legis Christus est, quod ergo significabat. i. cerimonia cessat, & cessat in Christo, quod saxum illud est, in quo pri-

Leu. 12.

Q mæ ta-

mæ tabulæ legis franguntur: primæ autem non erant hæc quæ ceremonias quasi flores & folia continebant: Quinto, propter Iudaismum suum, ne in eo scandalizetur quasi legis spreto: vt sic reddat inexcusabilem sic etiam ad se quasi ad suum alliciat. Sexto ad nos & omnes fideles suos respicit, vt exemplum in eo veræ purificationis sumamus: discamus scilicet Christum nostrum. i. pietatē animi, quicquid Dei dono recipimus, Deo præsentare & coram eius oculis & iudicio semper statuere, verbis & protestationi addere oblationes turturum, & columbarum vt lex præcipiebat, Diuites offerebant agnos, & vitulos, Pauperes vero par Turturum aut columbarum, Christus dominus omnium offerre potuit montes agnorum, & vitulorum; sed quia formam serui & pauperis ex charitate & obedientia suscepit, ideo oblationes pauperum imitatur. Supplet coram Deo preciosissima oblatio sui ipsius, quæ toto mundo nobilior est. Interim habet mysterium forma hæc oblationum, quas ab homine lex in templo perpetua quadam religione requirebat, ita vt vix natus, cogere tur secū aliquid ferre, quo in domo Domini suam seruitutem protestaretur, & erant victimæ aliæ viuæ, aliæ mortuæ, aliæ sine sanguine, aliæ cum sanguinis effusione, Sic & nos viuas hostias damus virtutum & meritorū in templo cordis nostri, si iusti sumus & vitam gratiæ nobiscum ferimus. Mortuas autem si peccatores, malorum radices in nobis excindimus & mactamus. Ita si petulantiam cohibemus mactamus Deo vitulum, si ignorantiam erudimus, mactamus ouem: si in discretionem regulamus, mactamus asinum; pro ira leonem; pro in-

uidia canem, pro superbia leonem; pro gula lupum, pro luxuria suem. Viuas autem & sine sanguine damus pro agno innocentiam cordis: pro turturibus solitudinem; pro colūbis puritatem: pro incenso orationem, pro myrrha mortificationem. Talibus hostijs promeretur Deus & mirifice delectatur. Et hæc de primo.

Secundo. Si vero Christum nōdū cognouimus, aut recipimus, & tamē expectamus & non nihil bonæ opinionis retinemus, exemplum præbet Simeō vir iustus, quo verbo Spiritus Sanctus virum hunc totum commēdat, est enim Iustitia cumulus virtutum omnium: vocat & Timoratum, Iustus enim timet, non legem, non penam malis paratam, sed ne iustitiā amittat, ne iustitiæ desit, ne minus aliquid faciat, quod à viro iusto præstari debet: ne suis imperfectionibus & mixturis Christi gustu, & visione priuetur. Non ergo est timor ille seruilis, qui conscientiam torquet & inquietat, qui operatur ex necessitate; cui sat est si peccata illa vitet quæ damnare possunt. Sed timor filialis est, sanctus, & castus, qui timor ne thesaurum perdat, ne gratiam in uanum susceperit, cauet à malis omnibus etiam paruulis, fugit occasiones; orat ardentem, à templo non recedit. Expectans consolationem Israel. Pulchro hoc titulo ornat Christum. Quid enim aliud à toto mundo velle potest seniculus iustus; quæ consolari cum Israele, & sanctis Dei in Dei filio? Quam dedecet senem alia cogitare? Quam miserum est hominem mox abiturum à mundo, adhuc amare mundum & quæ mundi sunt quærere? Cur autem sic expectabat patiens? Cur templum hac patientia frequentabat? Responsum accepe-

acceperat, non visurum se mortem. Est secretum magnum, quo spes viri huius alebatur à spiritu sancto: si suos alit amicos Deus, & secretorū suorum participes facit, &c. Mors foelix quæ sic à Christo præuenitur: quæ oculos inuenit consolatos in visione Christi, alioqui si sine Christo, mors alia æterna sequitur. Mortis articulus incertus est, & semper periculosus, Ergo vigilandum, & annitendum vt Christum Domini videamus, ne ante hoc rapiamur, via verò tuta, breuis, & certa est, si nos à spiritu sancto duci sinamus, & petamus vt ille dirigat, nam, & locum & tempus dabit vt Simeoni. Ducitur ille in templum. hic enim locus est Christi videndi, qui non inuenit in templo, vane querit, hic verbum eius, hic vox, hic sacramenta; hic Angeli, Domus Patris est, vbi alibi tutius inuenias filium? sed vide ne te in templum ducat ambitio, auaritia, simonia, vanitas, ocij cupiditas: solus dux sit spiritus sanctus. Nos frequentamus curias, plateas, domos plenas carnis: Et si quandoque templa, semper in carne petimus & sacramentum ipsum carnaliter sumimus, sine spiritu, quid mirum si Christum non inuenimus; & gustamus? Ecce parentes inducunt puerum Iesum. Opportune aduenit Simeon: habet quem querit: adest expectatus, Suscipit ergo lætus puerum, ad pectus admouet; & hic totus dulcedine profunditur. & quasi olor moriturus canit benedicens Deum, & Patrem sic per filiū compellans: Nunc dimittis &c. splendidissima est narratio plena dulcedine & plena affectibus, plena luminibus, Hactenus, inquit, inquietus & sollicitus vixi: Torquebat me conscientia peccatorum; expectabam sal

uatorem, vnde mihi pax, Desideriū salutis angebat: optabam viuere, vt hac tandem die fruerer: Nunc dimittis in pace &c. Pacem animi dat visio saluatoris, promissus est, optatus est; multis imaginibus adumbratus, nūc tandem o me beatum, quia viderunt oculi mei. Beati oculi qui vident quæ vos videtis. &c. iuuat etiam ex charitate foelicitatē totius mundi in Christo prospicere, & frui; Quod parasti. Tantum ne (inquit Gregor. lucratus est Simeon in vno Christi complexu; prius expectabat eum vt consolationem Israel, idest tantum vnus gentis: nunc intelligit eum spectare ad omnes populos, spectare autem gratiosum & amabilem, Lumen gentiū, quæ sine Deo errabant, sacrificabātque ignoto Deo: Populus ergo qui ambulabat in tenebris, lumen accepit, quod illuminat omnem hominem &c. lux vera mentis, quæ & ipsos coelos, & quæ supra coelos sunt reuelat. Gloriam plebis Israel. Hæc enim illa gens beata, Cuius adoptio, leges, testamenta, Patres; & ecce omnium maximum, quando ex ea natus est Christus secundum carnem, Vtinam vt coram mūdo extollit & excellam facit domum Iacob & Iuda: ita coram Deo possit illam glorificare. Sic sic optato puero fruitur senex iustus & in eo ex spiritu sancto mysteria maxima, quæ vniuersum eius opus concernunt, optime discernit; atque effectu ardentissimo illi inhæret, ex eo quem sibi salutem, lumen, gratiā & gloriam accipit. Vtinam & nos quandoque sic in templo, quod toties vane frequentauimus, tantum quia non ex spiritu sancto, sed ex spiritu proprio adiuimus, Christum domini inueniamus, in verbo in sacramentis amplexemur, & perfruamur;

Match. 1

illi viuamus, eiusque dulcissimo gustu emoriamur in pace. Amen.

Habita Pisauri. 1571.

SERMO FUNEBRIS
IN EXEQVIIS ILLVS.
D. Virginie Deruere Graui-
nensis Ducissæ.

Hostias, & preces tibi Domine laudis offerimus, tu suscipe pro anima famulæ tuæ Virginie, cuius hodie memoriam facimus, fac eam D. de mor. tran. ad vitam. Per Iesum Christum Domini nostrum. Amen.

De remedijs vtriusque
fortunæ.

Quam varia sunt accidentia vitæ huius: quàm incôstanti, diuersa, & multiformi vtimur (vt mundus ait) fortuna; læta, tristi, serena, opaca; quieta, inquieta; Siue quòd prima causa rerum moderatrix sic sua voluntate nos in vtrunque vertit, quòd si sic est, eam humiliter & reuerenter adoramus. Siue quòd cœlum vt circa nos continue vertitur, nouis motibus, & luminibus, imaginibus influxibus, nouas in nos inducit conditiones; Siue quòd elementa hæc circa nos sunt sic alterabilia, Siue quòd nos met sic contrarijs constamus humoribus in corpore, affectibus in animo: Certum est, quòd multa contingunt nobis, quæ vt statui, sanguini, notis nostris conformia, nobis placent: multa alia in op-

positum, quæ vt contraria & repugnantia displicent. Eadem quoque modo placent, modo displicent; modo gaudiũ, modo dolorem inferunt. Multiformi hac mixtura rerum & affectuum plena est hominis vita: exēpla sunt seculis omnibus frequentissima, foelicium, & infœlicium. At inter oĩa memorabile & miserabile sēper erit hoc quod nuper nobis cōtiguit, quod nunquam sine compassione repeti poterit. Exultabamus, ridebant omnia, cœli, terræ, maria, principes, populi, plena erant omnia gaudiorum, super tanto bono tam diu optato, & tandem præstito, fruebamur iucundissimi amabilissimo aspectu; crescebat in dies cognitio donorum, virtutum, gratiarum, atque ita crescebant gaudia cordis nostri &c. Et ecce in ipso summo vertice lætitiarum, amarissimum & acerbissimum nouum, quo statim lumina nostra obscurantur, saltem eclipfantur & obumbrantur, quòd prima mensis & anni huius die, (ea ipsa qua excelētissima Lucretia nostra afflictam patriam reliquit ad nos iter suscipiens) hora tertiadecima, Decima die post emissum partum, infœlicem illum partum, qui sibi mortuus, matri mortalis euasit, sancte quidem, & gloriose spiritũ Deo reddidit, & ex hac vita in aliam migravit. Nos miseri interim scribebamus, & longas litteras ad eam destinabamus, quibus gaudia illi nostra, & optatum cognatæ aduentum significabamus. Nos miseri cogitabamus illam sollicitare, vt statim expedito partu, quam primum ad nos (quod & illa cupiebat) aduolaret. Nos miseri iam meditabamur modos, varia honorũ genera, & quibus pro illius meritis, pro cordis nostri affectibus, aduentum illius decoraremus. Et ecce ex

omni-

omnibus, illis officijs, vnum hoc super est, vt oblitremus omnia, vt corpus terræ conditum lachrimis, sepulchralibus obsequijs honoremus, vt animam Diuinæ misericordiæ commendemus. Vnum hoc ex tot bonis quibus in ea dilectissima fruebamur, reliquum nobis est Mare lachryarum inexticcabilem, Cor plenum amaritudine inconsolabili, Sic mutata nobis fortuna est, sic gaudia in luctum versa; sic Cythara nostra, & dulces illi harmoniarum chori, in flebiles querelas, & lamenta. In tanta rerum mixtura & multiformitate, velut in alto mari contrarijs flatibus acti, huc illuc impulsus vagamur vix nostri conscij, quid agamus, quid dicamus, quid simus, & tamen eundem est, & remis luctandum, ne obruamur. Remi quibus vtraq; fortuna impellitur & regitur tres sunt potissimum, natura virtus, religio. De his agamus paululum, vt præsentis huic nostræ mixturæ remedium aliquod adhibeamus.

Primo natura ipsa, vtcunque habeat in se generalia quædam virtutum femina, quibus ad bonum inclinatur, quibus assentit primis principijs: habeant etiam indiuidua quælibet ex proprijs complexionibus, spirituales inclinationes: Tantum ex origine tam infirma est, quod bona omnia difficulter incipit: cœpta inconstanter prosequitur, In finem suum tandem furrigere seipsa non potest, Tam misere etiam educatur & instituitur; adde & in prauis his institutis male habitatur, & incuruatur, Tam infeliciter insuper ab extra consilijs, & exemplis malis imbuatur: quod vix vnquam aliquid deliberat, quod non sit extremum & vitiosum. in prosperis itaq; si naturali tantum affectu ducimur tam effuse, intemperanter & vane læ-

tamur: quod euanesчимus in manifestissimas ineptias, insolentias, temeritates: Ita ex ore Pharaonis exit verbum illud, Dominum nescio: ratione dat pial. Dixit insipiens, Non est Deus: Inipientem reddit foelicitas, Euanescunt inquit Paulus in cogitationibus suis, Ita quendam inducit Christus foelicem qui dicit anime suæ temulentæ. Anima mea multa bona habes epulare, & gaude &c. Ita in historijs prophanis relatum est, ex inepta lætitia & risu obiisse Sophoclem; Dionysium tyrannum, Diagoram Rhodiũ; Philemonem Poetam: Mar. iuuentiu & innumeros alios: tam infeliciter in prosperis ducit & regit nos infirma hæc natura, In aduersis non minus extrema & intemperans est: statim enim commouetur, obscuratur, confunditur, deijcitur, mori vult, vitam abominatur, Ita Chaim, Ita Saul, Et apud prophanos, sic misere affecti, & indigne ex vilitate animi mortui sunt, Nero, Gordianus, Calerius Florianus, Iulianus: omnes principes, quod malum tanto amplius est, quod in magnis viris exemplo trahit ad eandem dispositionem innumeros, sed sic natura affecta est, sic ducit & impellit semper ad extrema. Et quoniam natura eadem in omnibus est, eisdem subiecta infirmitatibus, Ideo quotquot ea ducuntur, christiani, hebrei, Itali, barbari in varijs rerum fortunis extremitates has patiuntur.

Secundo. Si vero ad vires, ad affectus Naturæ, additur Virtus, Hæc habentem perficit, & actus eius reddit bonos, Hæc frenum iniicit, & regulam imponit honoris, rationis, debiti, vt non, quod natura iubet, sed quod rationi consonat, id homo in quacunque fortuna, semper æqualis, nunquam extremus ex virtute deliberet. Pul-

chra hæc naturæ qualificatio, Est in primis temperantia quæ hominis naturam in seipfam componit & venustam & amabilem reddit, quæ impetus Irascibilis cohibet per clementiã, Flammâs concupiscibilis moderatur per continentiam. Est Deinde iustitia quæ hominem extra se conuersantem & tractantem sic rectificat, vt siue commutando, siue distribuendo, sit verax, rectus, discretus, iudiciosus, vnicuique quod suum est, quod pro meritis conuenit, tribuens. Actiones insuper & passiones vitæ contingentes, regulat tanquam oculus virtutû & Dux Prudentia: tanquam manus & brachium fortitudo: prudentia negocium expendit, & consulit: Fortitudo consilium accipit & exequitur; Magnanima & Magnifica, si quid agendum est: Constans & patiens si quid ferendum est. Quoscunque igitur casus seu lætos, seu tristes, sic homo virtuolus excipit, vt eis domine tur ex virtute, Atque in primis prudentia mature rem considerat, confert præterita præsentibus & futuris, meditatur quid rei cõsonum, quid personæ, quid loco quid tempori. Deinde charorum, quibus fidit, adhibet consilia, omnes libenter audit, iubet libere sententias proferri. Tertio, ex multis consilijs illud sibi eligit sequendum, quod optimum iudicatur, Tandem fortitudini præcipit, vt rem perficiat. Si ergo secundis ventis vtimur si fortuna prospera est, si optatis bonis fruimur, Hic homo prudens non dissoluitur, non confunditur, sed felicitates domus illustrissimæ secum ipse intra se commemorat, & ob oculos ponit, præteritas per memoriam repetens, quot in hac domo ex vtraque parte fuerint Præfecturæ, Comitatus, ducatus, Generalatus, Cardina-

latus, Pontificatus. Si de mulieribus agitur, at casus præsens exigit, quam scelix fuerit Domus hæc Illustrissima in obtinendis ijs, quæ semper omnium seculorum & optimæ, & præstantissimæ fuerunt, & hic iuuat repetere Hotas, Baptistas, Isabellas, Eleonoras, quæ suo tempore nullas maiores, nullas æquales habuerunt, Præsentibus per intelligentiam & fixam considerationem intuetur, & gaudet, dum in hac Illustrissima domo repetit, Amplissimum cardinalem, in suo ordine, supra ætatem, ex eius maturo iudicio, qui mundum regit, iam primum, omnibus gratum, & dilectum, &c. Excellentissimum Ducem, Valerosissimum, prudentissimum, Clementissimum, Illustrissimum principem filium, tam grauem, tam cõspicuum, tam amantem virtutis, laborum patientem, ad maxima natum, Nepotes hinc & inde sanguine clarissimos, spebus eminentissimos, Apud D. Ducem excelsum illam Matronam, tot Principibus, vtriusque fortunæ clarissimis circunvallatam: tot virtutibus conspicuam, cuius vita norma est, cuius camera schola est disciplinarum omnium, Apud D. principem, eminentissimam istam lucretiam, ex eo sanguine natam qui & summa belli gloria, & domi & foris, & in protegenda sancta sede apostolica, & in promouenda sacri Imperij maiestate, & intuenda Italia, & in expugnandis Barbaris per mille centû & amplius annos parè non habuit, ex eo inquã sanguine pace & armis clarissimo, ex ea felice stirpe in qua non homines, mō foresti, Azzones, Obizi Nicolaj, Hercules, Alfosi, tâta gloria florere; sed & femina ipsa eminentissimæ; & formidabilissimæ, exercitus duxere, Ciuitates, & prouincias & Italiam

Italiam totam pro sancta sede Imperio titulis splendidissimis rexere, æternamque suæ virtutis memoriam posteris reliquere, Hinc ortam accepimus Lucretiam nostram, cuius virtutes, dotes ornatissimas & corporis & animi in dies magis admirabimini, Futura vero bona si prudenti providere & diuinare licet, quid magni, quid præ eminentis habet mundus in utroque foro & temporali & sacro: quod ab heroibus istis sperari & expectari magno iure non debeat? Sint fausta & foelicia omnia, Vos magni ad maxima nati agite fortiter, magnanimi, magnifici, omnia pro dignitate. Si vero lætis tristia succedunt, vel ingruunt, vt nuper nobis iucundissimis accidit; non confunditur homo prudens; non naturales affectus sequitur: sed virtute, & hos mature suscipit temperandos, & regendos, Vbi itaque audita est acerba mors dilectissimæ nostræ virginæ, Calum lugubrem prudentia sic sibi ob oculos ponit, vt omnes circumstantias consideret: & consolationem ex omnibus sibi comparet, Præteritas, quod filiam hanc ex sanguine nobilissimo, cuius initium ex vetustate nulla historia tradit: ex matre rarissima & æterna memoria digna suscepimus, Nostra itaque fuit virgo innocentissima, virtutum omnium studiosissima, Fuit vxor grauissima, amantissima & si quando opus fuit, patientissima, fuit quinque annis vidua. Nostis o optimi Pisarense quam prudens, quam sui parca, quam exemplaris &c. In præsentia, iacet corpus, venustum illud, & omni gratia cumularum corpus, iacet, dormit donec veniat eius immutatio, sit intactum, sit quietum, sit intemeratum monumentum, Nemo audeat viola-

re sanctos cineres, quousque ad vitam iterum reuocentur, Anima vt confidimus, regnat in cælo, vbi nobis opulari potest; vel saltem in purgatorio, Vbi à nobis opem accipere potest, & vt confidimus, nostri memor, amans, Apud suos interim Auos & pro auos, qui ex Illustrissima illa domo in aliam vitam transtati sunt, In futurum & aliquid boni diuinamus; & quod in æternam requiem si non dum obtinuit recipietur, & qd hoc saltim ex immatura morte comodum suscipit, qd imminentibus Italiae malis non torquetur; vt facile (vtinam mentiar) tot nobis immineant mala, quod beatam Virginiam vocabimus, quæ ex tot infortunijs sit eruta. Huc usque ducit virtus ipsa moralis, quæ hominem in se componit, & coram oculis etiam mundi venustum & valentem reddit, At quoniam hominis finis supra virtutem omnem moralem & acquisitam eminent, ideo altius natura promouenda est, vt suas fortunas, & earum regimen in suum finem ducat.

Tertio. Est igitur tertius remus, quo mare hoc varium & inconstans uniformiter, & constanter, adde & sublimiter nauigatur, Religio, Hæc naturam sanat, & virtutem perficit; extollit enim in altam quandam, & cælestem conditionem, vt homo per eam Diuinitatis cuiusdam particeps, omnia diuino modo distribuat, agat, ferat, cogitet, dicat, faciat: constat autem Religio ex diuinis illis virtutibus, quas theologicas, vocant, & quia ex Deo sunt, & quia in Deum reuocant. Ita quod fides extollit & deificat prudentiam, spes fortitudinem, charitas iustitiam, scopus est omnia & oculo quodam diuino metiri, & affectu diuino perficere, sic

re, sic vt Primum omnia quæcunque sint læta, vel triftia à Deo accipiuntur, non à cælo, non, elementis, non natura: fed à Deo omnium motore: tanquam igitur diuina non modo vtamur, fed veneremur. Secundum. vt omnia fic à Deo immiffa probeamus, tanquam ab infallibili & fanctiffima manu prodeuntia. Tertium: vt omnia fub eius manu, in eius obfequium & gloriam difpenfemus, & difponamus, vt in omnibus ille glori ficetur, nos in omnibus proficiamus. In prosperis ergo ea potiffimùm meditatur Religio, quæ Dei cultum ornant & promouent, & de his proprie lætatur. quod D. Car. tam amans fit religionis: tam deuotus, tam diligens in reformandis ecclefijs fibi creditis &c. Quod ecclefiæ Dux, fit tam ardens ad bona omnia: verbi Diuini audius auditor; pauperum amator: quod princeps in tam tenera ætate tantam de fe præbeat bonorum omnium fpem: Deum timeat: maiores reueretur, quod eius Mater circa fe habeat Monafteria conuerfarum, & orphanorum, capuccinorum, oratoria &c. quod eius vxor illa fit, quæ in ipfa fornace babilonica inter carbones fatanæ, & impietatis; neque arfa, neque calefacta neque tincta vlla ex parte fit; Tanta infedit animo puro veræ & orthodoxæ fidei perfuafio; quod populi noftri omnes catholici, veræ religionis amantes; hæc hæc funt quæ admiratur, & cōmendat Religio; hæc quæ in prosperis optat, amat, & fruitur cum Dei gloria. In aduerfis itidem omnibus eifdem oculis respicit & metitur, fui femper fimilis. Mortem itaque chariffimæ Virginie noftræ Dei opus intelligit, ille dedit ille abftulit, Depofitū fuū reperijt, iuftū eft, Probamus

igitur factū & humiliter & patienter ferimus, Tanquam benefactū, Mortem Deus certe non fecit: inuidia Diaboli & iniquitas hominis mortem introduxit, Sed tamen Deus per filij fui obedientiam & charitatem, mortis naturam immutauit, cum in ligno crucis vitam in morte feminauit, vnde mors vitam fuam primam amifit & animam: aliamque in Chrifto adeptam, & ftimulus mortis peccatum erat: fublatum eft hoc per fanguinem Chrifti, & vita fufcepta id eft Chrifti gratia, & virtute facta eft mors vitalis & preciofa; Tum quia per Chrifti mortem deletum eft Chirographū &c. Tum quia per mortem noftram peccata noftra terminantur: laudant Morales mortem, quia terminat labores, & infortunia vitæ huius, Laudat Religio præter id, quod terminat peccata, fi in domino moriuntur, Mortem itaque dilectæ noftræ vt opus Dei, vt Deo gloriofam, vt vtilem, & commodam defunctæ probamus, & patienter ferimus, quin vt rem diuinam veneramur. Quid ni? Potuit Abraham manum extendere, vt filium proprium mactaret, tātum ex religione & obedientia. Potuit Mater Machabeorū ex religione feptem filios hortari vt pro lege patria morerentur. In hiftoria quadraginta martyrum, Potuit Mater Melictoris adolefcentis proprijs humeris portare ad rogam; & nos non poffumus ex eadem religione & obedientia, mortem filie à Deo illatæ patienter ferre? Quid? Potuit ipfa religiofiffima Virginia, lubens, cōftans, & intrepida mortem obire: vt omnes quirem geftam narrant; in hoc eam præcipue laudantes, quod hylari & forti animo fe fe accommodauit vt voluntatem Domini fui impleret

pleret, tantum ex religione Durum erat naturæ, animam illam ab amato corpore dirimere, Religio naturam iuuat, Suadens non esse mortem finem naturæ, sed vitæ huius, & alterius melioris initium, liberari animam è carcere mortis per mortem è luto maculante, vt vocat Iob è cumulo vinculo rum. Pelle & carnibus vestisti me, ossibus & neruis compegisti me, Durum erat sanguini, sanguinem Illustrissimum varanum sic terminare: Religio suasit, nihil esse terminari hic, vbi omnia prætereunt: sat vixisse hic, vbi cùm tanta antiquitate & gloria vixit: Nunc transmitti ad sanguinem suum, quo in perpetuum: id est auis & proavis sceleriter frueretur. Iuuat mori, inquit Socrates, sic enim ibo ad Deos meos. i. philosophos, & psal. me expectant iusti. Durum erat carni cognatos & amicos, in primis autem dilectissimum Patrem relinquere, Patrem qui sibi omnia fuerat: Religio suasit Patrem esse fortissimum & sapientissimum adde & religiosissimum. Adde & nunc noua filia. i. nuru mirifice oblectatum, quare non posse illam abire in tempore, quo minus doleat quando talem relinquit sui loco filiam. Durum erat spiritui & conscientie se se coram Deo Iudice presentare, cuius seuerissima sunt iudicia: Sustinuit religio, quando & multa contritio præcesserat, & frequenti sacramentorum usu erat munita, & Christum sibi occurrentem & Angelos suscipientes se, & sinum Abraham sibi paratum, & dulcissima Matris Iulie brachia intenta ad eam in æterna requie suscipiendam præuidebat, & confidebat, quamobrem summa cum pace emisit spiritum: quanto minus nos decet pacem eius strepitibus nostris turbare? Certe recoli non potest, nū-

quam poterit sine lachrymis, sed sint obsecro lachrymæ amoris pietatis, charitatis, non dejectionis, aut confusionis. sic tristantur ethnici qui spem non habent. Nos de Virginia nostra multa bona speramus.

Speramus & confidimus primum, quod hinc euocata, suscepta sit in gloriam beatorum, Vnde nos iuuare possit: saltem in gratiam, & requiem piorum, vbi à nobis iuuari possit.

Secundo. Confidimus suffragia hæc nostra per manus sanctorum sacerdotum emissa, atque in primis hostiam illam sanctam, placentem, semper siue cruenta siue incruenta fit, expiatoriam & propitiatoriam, à sanctis Angelis qui interfunt, ad conspectum Diuinæ misericordie transferendam atque ad eius odorem, multam gratiam & alleuiationem poenarum huic serua suæ referendam.

Tertio. Confidimus eosdem Angelos à Diuina clementia remittendos, & destinandos ad Purgatorium, vt animam hanc benedictam recreet & refocillent.

Confidimus quarto, ab eisdem Angelis Virginiam nostram intellecturam quantum nos hodie pietatis & charitatis in eius suffragium præstiterimus. Adiuro etiam primam animam, ex omnibus hic presentibus quæ à presenti ad futurum illud seculum à Domino vocabitur, vt nomine excellentissimi patris, Fratris, sororum, totius Illustrissimæ familiæ nomine, nostri omnium salutet benedictam animam illam, & narret ei, quantum nos simus in illa iuuanda studio si & religiosi, erimusq; donec intellexerimus eam omnino ex poenis ad gloriam translata. Tu pater æterne

venientem ad te creaturam tuam in æterna requie tua clementer suscipe, & in temetipso glorifica, Tu sancte Ioannes Christi baptista & præcursor, quem Virginia nostra specialem habuit patronum, & protectorem, tu quoque seraphice pater mi Fracisce, cuius sacris stigmatibus spirituali & continua religione affecta fuerat, suscipite clientulam & Diuinæ clementiæ commendate. Sanctissima Iulia varana, en filia dulcissima, tecum habe iam, à qua per annos tres & viginti vidua fuisti fruire nunc æuo perpetuo, in ipsamet foelicitate q̄ Deus est. Nullum iam tempus, locus, occasio, conditio, vos separet. Anima benedicta, iam vale dicimus, æternum vale. Si iuuari à nobis potes, accipe quæ damus, incensa, vota, hostias & bene habe: Si iuuare nos potes, nostri memor esto, vt nos tui memoriam, viuam, dulcem, honoratam in corde nostro perpetuo retinebimus. Amen.

*Habita Pisauri in episcopatu,
Die 22. Ianuarij. 1571.*

DOMINICA IN Septuagesima.

Mat 20.

*Voca operarios, & red
de illis mercedem.*

Psalm. 75.

STATA vita hæc nostra seipia lenta irresoluta inutilis, tempus vane terit, dies, & annes præterit, & ecce ienium, ecce mors, sine fructu. psal. Dormierunt somnum suum, & nihil inueniunt. Et tamen non desunt inimuli ab oī latere, qui ab iniusta hæc igna-

uia & somno suscitent. A sinistris stimulat spiritus aduersarij satanæ, qui (vt inquit D. Petrus) Circuit querens quem deuoret, Incitat ad omnē culpam, vt secum trahat in omnem poenam. A dextris stimulat spiritus Dei patris, & domini nostri Iesu, de quo David. Dominus in circuitu populi sui. Et de seipso in specie. Ego mendicus & pauper, dominus sollicitus est mei. Sollicitat ad omnē meritum, vt quasi ad premium deducat secum ad omnē bonum. Ita perpetuo progressa est humanitas nostra iter hos stimulos: Incitat satan Adamum ad inobedientiam; statim reuocat Deus ad poenitentiam. Incitat satan Balammum ad maledicendum; statim Immutat illi Deus verba in ore ad benedicendum. Incitat satan Pharaonem, ad premendum Dei populū; suscitatur Deus Moisen ad liberandū. Incitat satan David per Bersabeen ad peccandum, statim reuocat Deus per Nathan ad amare flendum. Hæc vero sollicitudines quæ sic vtrunque instunt, exercentq̄; damnant, redduntque ocia nostra prorsus inexcusabilia. Nam si satanæ studia respicimus, quantum scilicet ille damnis nostris inuigilet, an non merito reprehendimur ea voce. Quid o stulti, o tardi corde. Quid statis hic tota die ociosi? Aduersarius vester diabolus circuit, ciacunuolat, agitur perpetuo, in omnem se se flectit formam, vt fallat vt cogat, & vos o tardi corde, statis? Et statis hic? inter spinas, flāmas, scandala, pericula, damna, inter tot stimulos o stupidi dormitis? dictum est Ezechieli. Fili hominis subuersores p̄bunt tecum, & cum scorpionibus habitas. Ociosi, inimicus vrget, totus in actu, totus in opere, verba, facta, celū terram mouens contra vos, & ecce ociosi

Ociosi estis inter tot fremitus, & tēpestates? Tota die. Sic tempus teritis sic dies integras consumitis? sic de tota die; tota substātia, tota vita triumphat Satanas? sic omnia tandem illi vni dicantur? sic illi viuimus, vt illi etiam moriamur Psalm. vsque quo graui corde: vt quid diligitis, vanitatem &c? Si quoque Dei patris à dextris vrgentes stimulos contemplamur: vere & grauius reprehendendum. veriusque dici nobis & obijci potest. Quid statis hic tota die ociosi? paternos posuit in via, & proprio nomine viatores instituit, peregrinos, & aduenas, vt curratis ad positum brauium. Et statis? Ad æterna bona nos prædestinauit, vocauit, induxit: in suamet Deitate & foelicitate finem vestrum constituit, & vos ò indigni, ò proditores vestri ipsorum statis hic? & præter hæc nil cogitatis? Ociosi vos actuales, tot virtutibus intrinsicis, & extrinsicis imbuti, ad omnia bona parati & ociami? animam infinitorum Thefaurorum capacem inanem sic, & vacuam retinetis? Tota die. Tam longam diem peragitis, & in negocijs carnis & mundi consumitis; nihil eius, ne horam, aut minutum, aut momentum In Dei gloriam, & obedientiam exigitur? omnia in hac die negocia locum & partem habent, quæ ad corpus, quæ ad mundi mores, & fauores pertinent, solus Dei cultus, sola animæ salus, & institutio excluditur? Hæc ocia nostra, has Dei patris nostri sollicitudines egregie tractat parabola euangelica, quæ operarios introducit, primū in foro stantes ociosos, Deinde vocante, & impellente patre familias attrahit à foro ad vineam. Tertiò in vinea magis & minus exercet, prout

citius, vel tardius à foro, & ab ocio se se explicarunt. Quarto reducit ad faciem Domini, à quo iusta, promissaque mercede donatur, quibus quidem particulis Parabola significantissime complectitur, & exactissime tractat vniuersum negocium, id est principium, medium, & finem iustitiæ, & salutis humanæ. Et ecce hactali, tantaque rerū mole ingredimur sanctum hoc iter nostrum, quo legationem euangelicam mihi à Deo patre, & Superiorum autoritate demā datam expediturus sum. Principium amplum, certe conueniens &c.

Primò. Conuenit primo loco parabola operarios, atq; in amplo quidem, & lato loco comperit, nempe in foro; sed quales? Inuenit stantes, ociosos, & hoc minus malum; quot enim sunt qui vigilant ad iniquitatem, raptores, vsurarij, Adulteri, homicidæ &c? quanti autem ocium hoc referat apud iudicem, docuit narratio illa finalis. Vbi solum hoc ad ignem æternum damnatur: esuriui, & non dedistis &c. Non progredi, est regredi, Non pauisti, occidisti. Inest autem ocium hoc, & ommissio boni ex multis causis. vt plurimum ex impotentia quadam naturæ ex iniquitate collapse, & infirmitate. De qua, sine me nihil potestis facere. Nemo venit ad me, nisi pater traxe

Matt. 25.

*Ioann. 15.
Ioann. 7.*

Matth. 8.

Matth. 14.

res dat ad agendum. Ad quam cen-
turio. Dic tantum verbo &c. De qua
Petrus. Iube me venire ad te. Et Au-
gustinus. Da quod iubes & iube
quod vis. Ad ocium hoc tollendum
ex consensu sanctorum patrum, non
modo utilis, sed necessaria est Dei
Gratia specialis: Quandoque enim
inest ex Diffidentia, quod diu pecca-
tū sit, quod grauissima culpa, quod
nulla spes veniæ. Contra hanc Pater.
Ite ite in vineam, quod iustum fuerit
dabo vobis. Nouissimi fient primi:
Quandoque inest ex præsumptione
quod creaturæ Dei, quod semen
Abrahæ, quod Christi membra su-
mus, quod non repellat plebem suā,
quod populus eius & oues pascuæ
eius, quod tempus non deerit: Con-
tra hanc pater. Ite in vineam: serum
instat, Primi fient nouissimi. Multi
vocati, pauci electi Ita in foro extra
vineam & ecclesiam ociosa sunt om-
nia, mortua omnia, etiam ea quæ spe-
ciem boni habent, sunt enim opera
sine merito, quia sine vita gratiæ. Et
tales pater inuenit omnes.

Secundo Ad hoc exijt pater fami-
lias. Quicquid intus operatur Deus
naturale est, aut saltem necessarium
ad suam ipsius necessitatem perti-
nens, & felicitatem, qualis est pro-
ductio filij, spiratio Spiritus sancti,
beatitudo personarum diuinarum:
Ea omnia non tantū in seipso, quan-
tum propter seipsum operatur. Intus
non est pater famil. sed vnus tantum
filij coequalis, qui replet totam eius
paternitatem, & qui illi sic est neces-
sarius, quod si per impossibile non
haberet illum, nullum habere posset.
foris habet familiam. Hic est pater
patrum &c, Ad creaturas exit, & exit
Pater, quia nō agit ex natura, sed ex
amore, Ita quod non tantum Deitas

quantum voluntas, aut deitas volēs.
In principio creauit cœlum & terrā.
Ad eandem redit quasi perfecto cir-
culo, non essentia, vt essentia sed vt
volens beatificat creaturas. Paterni-
tas hæc Dei illa fontalis est, vnde om-
nis paternitas nominatur, quæ filios
instituit, & in eis parit Primo religio-
nem qua reuerenter dicūt. Pater no-
ster qui es in cœlis: secundo obedi-
tiam qua dicunt, fiat uoluntas tua si-
cut in cœlo, & in terra: tertio spem,
qua dicunt. Panem nostrum quæ-
da. no. hodie: Nos stimulat, & vocat
Pater. Primo. Voce amorosa, quado
patris est, & filios vocat. Secundo. Vo-
ce numerosa: prima, secunda, tertia;
quarta, à mane ad vespèram, quacun-
que ætate mūdi, ab Adamo ad Noe
à Noe ad Abraham &c. quacunque
hominum ætate, pueros, adolescen-
tes, Iuuenes, senes &c. Verbis, fa-
ctis, minis, promissionibus, bonis,
malis, omnes sunt Dei voces. Ter-
tio. Voce vigorosa. i. sufficienti, si nō
ad complendam, certe ad Incipien-
dam hominis salutem. Ita de genti-
bus asserit Paulus ad Rom. Quod
sunt sibi lex. quod secundum vocem
illam Iudicabuntur. si tantum lumen
non habent vnde saluentur, habent
vnde salutem incipiant. Ita act. te-
statur Paulus ad Athenienses. quod
Diuina prouidentia ita mundum
disposuit, vt possint omnes quærere
Deum, si forte attrectent eum, aut
inueniant, quamuis non longe sit ab
vnoquoque nostrum. In ipso enim
viuimus, mouemur & sumus. Quar-
to. Voce tandem gratiosa, qua con-
uenit ex pura sua charitate cum
operarijs de denario diurno, & pa-
ctum facit: Non certe ex necessita-
te, cū enim ex naturali maiestate sit
Dominus, absolute ex hoc debet il-
li ho-

Et homo, ut seruus obtemperare, tamen si nulla fiat mentio, nulla sit etiã spes præmij. Charitas est qua conuenit, & vitam æternam nobis promittit. Conuentio fit de denario nihil minus Deus promittit, nihil minus quærit homo, quam vitam æternam. Cætera adiunguntur: hæc vna est merces. ideo dicit infra Tolle quod tuũ est, nostra est, quia nobis promissa & debita ex promisso. Ita data lege dicit Moyses. qui fecerit hæc viuet in eis. Atque ita erigit humanam spem, vt iucundius operetur. Ita de Moyse Paulus. Aspiciebat in remuneratorem. Ita de seipso Dauid. Inclinaui cor meum ad fac. Iust. tuas: propter retributionem. Ex hac conuentione debetur nobis operantibus in vinea æterna vita, non ex commisso, inquit D. Bonauentura, sed ex promisso. Ita Psalm. Vt iustificeris in sermo. tuis. Et Paulus ad Roma. Est Deus verax & homo mendax &c. Spes ista erigit spiritum orationis nostræ, vt petentes respiciamus non tantum in Dei potentiam, aut bonitatem absolutam, quæ omnia potest, & vult conferre; sed in Potentiam, & bonitatem nobis suamet conuentione debentem: vt dicamus. In iustitia, & veritate tua libera me. Qua spe & magno animo operarij sic erecti incitantur ad vineam.

Tertio. In vinea operantur. Ad hoc enim vocati sunt; ad hoc Christus mundauit sibi populum in sanguine suo, sectatorem bonorum operum. Sit autem opus. Primò. Fidele, opus patris. Me oportet operari opera patris. Secundò. Diligens, vt non minus pro Deo, quàm mundo & carne laboremus. Sic currite vt comprehendatis. Tertiò. Perseuerans, alioqui non coronatur. Vox ista operis, &

operarij inuisa est Iuteranis Germaniæ, sacramentarijs Heluetiæ: Caluianis Geneuæ: Hugonotis Franciæ, ferre eam non possunt, quali inimicã diuinæ gratiæ: Et tamen vox Christi est expressa in hac parabola Et apud Matthæum De operarijs, & operibus iudicat. Et Paulus. Gloria & pax omni operanti bonum Et D. Athanasius in simbolo. Redditi sunt de proprijs factis ratione. Sed eheu, Hæretici vrgent gratiam, & semper sunt sine gratia. Nos catholici vrgemus opera, & semper sumus sine operibus. timeo ne idem iudicium subeamus.

Quartò. Completur enim dies, & ecce serum, quo iterum vocantur operarij à vinea, ad domini faciem. Si dies iterum vocantur operarij à vinea, ad domini faciem. Si dies ista esset æterna, forte possent operarij opus differre: at cito sol occidit: & ecce serum. quid tu habes de die tua? quid tu o leuissime colligis de opere tuo? A mane, ad vesperam, quo loco modo, ordine te exercuisti? Certe æquum est hominem summo mane se se coram Domino statuere, & rogare vt saltem hac die incipiat illi seruire, Summo vespere iterum ad oculos Dei redire, & ibi diem totam excutere: alioqui præterit sine fructu, vtinam non sine damno. Sed & cito superuenit vltimum serum mortis, quo sol vitæ huius prorsus inclinatur, & diem redigit ad iudicium, & oculos Domini. Hic vero quamprimum sentit homo instare serum, oh si posset horam solis redimere; quot bona faceret. sed vane torquetur, vt virgines illæ fatuæ frustra quærentes oleum ad exornandum lampades ociosas, & extinctas. Hic vero Pater dicit procuratori Christo, qui vere procurat il-

Matth. 10.
Rom. 3.

Matth. 15.

lius

Ioan. 5.

lius gloriam, & salutem nostram; Ita oē iudiciū dat filio, Voca operarios Fidelis est Deus inquit Apostolus, qui nō obliuiscit operis nri. Non est operarij nomen coram Christo sic odiosum; quin amabile & meritoriū Redde illis mercedem. Respicit in pactionem factam. ideo non dicit. Da, sed redde quasi debitam ex promisso. Et hec illa est misericordia Dei, quæ opus salutis nostræ terminat, & complet. Gratia præueniens vocans à foro incipit. Gratia iustificans, quæ forma est infusa, cōficit: grā cōcomitans augens grām & merita, proficit: Gratia sublequens, & acceptās opus ad mercedem promissam idest æternam vitam; perficit. Sine hac cætera parum iuuant, vtcunque sint vtilia, & necessaria; Et in hac acceptione proprie consistit virtus operis, vnde fit meritorium vitæ, quia acceptatur ad vitam, ex Dei misericordia quæ coronat. quæ (scopus enim est totius Parabolæ) vt clarius illustretur iubet vt incipiat à nouissimis, qui vndecima hora vocati sunt, & vna hora vix laborarunt: quod remunerat bona opera Deus, agit ex iustitia. quod vero semper supra condignum, agit ex misericordia. quod denarium hic promissum dat, agit ex iustitia: quod vero incipit à nouissimis & pares facit ijs qui tota die laborarunt, agit ex misericordia, quæ tamen non est sine iustitia. In danda enim mercede respicit Deus opus nostrum & iustitiam suam, secundum quam dat vnicuique denarium, mercedemq; promissam, In graduanda autem mercede non tam respicit opus, aut eius substantiam, & quantitatem quam respicit qualitatem; vt non tanti estimet laborem, aut laboris diurnitatem, quanti affectum, & charitatem:

huic & enim respondet in celo gradus gloriæ quam obrem fit, quod qui vna hora laborat, tantum recipit, quantum ij qui tota die; Dei enim misericordia compenlat ardorem & feruorem postremorum, cum opere priorum: quæ certe insignis est misericordia. latumque campum facit ad penitentiam, quando vsque ad solis occasum potest homo ad vineam, & obedientiam Dei se conferre, vitamque æternam cum latrone paruo tempore & multo spiritu lucrari. In hoc stat pondus rei, vt ociosi vocantis Dei gratiam præuenientem nō spernant; sed eam sequentes à foro ad vineam se conferant: quæcunque tandem hora fit, etiam in ipso solis occasu. In vinea laborent, fideliter, diligenter & perseveranter. Occidente sole ad Domini faciem compareant: sciantque se recepturos promissam mercedem æternæ vitæ, per Dei gratiam & misericordiam sic operarios suos remunerantis per manum D. N. Iesu Christi vt cum eo simus, regnemus que per omnia secula seculorum. Amen.

Habita Venetijs apud Minores. 1568.

DOMINICA IN sexagesima.

Semen est Verbum Dei.

Sedet altissima Dei Maiestas Luc. 1. in semet ipsa, vna, identica, & simplicissima, sicque in seipsa viuit, quin vita ipsa fontalis, est, seipsa diues, beata, & foelicissima; atque in omnibus hisce bonis æterna, necessaria, & immortalis. Sola clemētia, & bonitate se extra se fertur exit que

que ad operandum circa creaturas; & primo exitu dat eis esse & vitam, vitam nobilem, authoris imaginem referentem, quin & in authorem ipsum perfecto circulo, nisi turbetur, regredientem. Secundo exitu dat alimenta vitæ, quibus in esse conseruatur. Ita de manu eius sic extra se bona sua seminantis, alunt corpus herbæ, plantæ, animalia, cœlum, terra &c. Alunt animum, quæ pars est vitæ potissima, gratiæ, virtutes, dona; ipsemet Dei spiritus increatus creato se se in sinuans Non nutriunt autem hæc alimenta, præsertim spiritus, nisi gustentur, non gustantur nisi discernantur; discerni non possunt nisi ab ipso et donante reuelentur. Quam obrem semen, & initium bonorum eiusmodi est veritas ipsa reuelata, quam ad hoc è cœlis detulit Veritas increata, Verbum Dei prædicatum, & factis mirabilibus, & sanguine ipso firmatum à Dei verbo dicente. Ad hoc veni ut testimonium perhibeam veritati. Merito igitur exclamat hodie parabolam suam discutens. Semen est verbum Dei. Et vere semen est Dei verbum, in quo calor ille inanimatus, disponens ad vitam, actuans, præparans ad formam: de quo David: ignitum eloquium tuum vehementer. De quo duo illi in emaus. Nonne cor nostrum erat ardens dum loqueretur nobiscum in via? In quo etiam est virtus illa ignitiua, & propagatiua, qua Deus semen Abrahamæ id est fidelium semen multiplicat, & regnum suum promouet, Prædicans præceptum. Diffusa est gratia in labijs &c. Paulus ad Cor. Per euangelium ego vos genui. Virtus est quoque nutritiua, Panis qui cor hominis confirmat: Non enim in solo pane viuit homo, sed in omni verbo &c. Quàm dulcia faucibus

meis eloquia tua. Virtus quoque augmentatiua, quæ est in salutem omnium credenti & operatur virtutes in nobis. Ex auditu enim verbi innascitur fides quæ est substantia, & quasi radix bonæ vitæ, huic succedit spes quæ si truncus corroborans ad salutem, fructus addit Charitas. Maturat Patientia; ligat perseuerantia. Magna itaque ratione exclamat hodie Christus. Semen est verbum Dei. primo, Semen sua naturali origine nobile, quia Dei est à Deo reuelatum è Dei sinu descendens; Dei misteria tractans; in Deum reducens. quid intimius Deo, quam Dei verbum? Ideo vocat Semen suum d. exijt seminare semen suum. secundo, Semen amplum, sua facilitate omnibus expositum, Generale, ad omnes pertinens. Paulus. Nunquid non audierunt? in omnem terram exiuit &c. De quo seminator iussit. Docete omnes gentes. Prædicare omni creaturæ. Nulla terra est tam publica, tam saxosa, tam spinosa cui semen veritatis, vel efficacia, vel saltem sufficientis non committatur. tertio, Semen amabile, verbum vitæ, corda penetrans & demulcens, quin commouens, & rapiens, tantum ut audiatur, admittatur. Nulla mens vnquam fuit, quæ, nisi plane stulta, subuersa fuerit, alio verbo potuerit pasci, aut recreari, vel veritatis & religionis verbo, ut cunque exigua & implicita fuerit veritatis apprehensio solo etiam lumine naturali indita, quæ Deum esse, vnum, sapientem, potentem, necessarium, providentem &c. exprimit illis feminibus intellexit. Illa vna potuit hominum mentes stabilire, & ad bonum inducere, viamque salutis, si non complere, saltem incipere. Hinc factum est quod Natura ipsa ad veritatis cognitionem,

Rom. 10.

Rom. 10.

Marc. 14. 1

Luc. 8.

tanquam ad ianuam felicitatis inci-
tauit. Crescentibus quoque lumini-
bus veritatis, dum clementissimus il-
le semina lucis induxit, creuit quo-
que in hominibus feruor, & deside-
rium audiendi, quod quidem irrefra-
gabile est argumentum, quo multo-
rum impietas, & ineruditio damnari
potest. Ita testatur Lucas euangelista
de verbo Christi à turbis & populis
aude excepto. d. Cum turba plurima
cōueniret & de ci. proper. ad Iesum.
Et nos quoque per dei gratiam hoc
loco testari possumus quanto cum
studio & fauore verbum Christi à
populis vndique concurrentibus ex-
cipiatur.

Sed tamē fauor hic suas habet que-
relas, & angustias. Olim propheta.
Dñe quis credidit auditui nostro? re-
petit Paulus ad Roma. sua quoq; tē-
pora deflēs. Et ipsum Dei verbum le-
sus Christus, verbi sui infortunia mē-
te illa infallibili præuidens, huc di-
rigit hodie parabolam seminis. Pri-
mo vt suam declaret charitatem in se-
minando. Secūdo, vt seminis sui boni-
tatem, & amabilitatem aperiat. Ter-
tiò, vt fauorem terræ suscipientis, &
turbæ congregatæ subijciat. Quarto
vt fortunam seminis, vna tantum ex
quatuor parte fructum afferentis de-
claret. Quinte vt culpam infortunij
in eam reijciat partem, cui merito est
imputanda. Narrat ergo parabolam
seminis totā, & hæc dicens clamabat.
Qui habet aures audiendi audiat. In-
dicans sub communi parabola latere
mysteria, ad auditores pertinentia.
Turbæ tamen nil vltra curant, tantū
communibus illis exemplis pascunt.
At non sic Apostoli. Quia postea.
Cum esset singularis, inquit Marcus,
doceri volunt. Nihil autem libentius
agit Christus quā docere; scit enim

valde perniciosam regno Dei esse i-
gnorantiam; hæc mūdum implet tene-
bris, quæ vbi sunt longo habitu cō-
firmatæ, non modo excludunt, sed
obruūt, & expugnant lucem veritatis.
Nil magis seruit Hæresiarchis quā
ignorantia regni Dei: sic enim sta-
tim incautos opprimunt, aperiunt
ipsi scholas, formant catechismos, im-
pia dogmata pro sanis obtrudunt;
Mūdus ignorans omnia recipit. qua-
re nihil magis pertinet ad pastorem
quam docere. Docturus autem Chri-
stus & parabolam suam explicaturus,
in primis diuidit theatrum suum &
magnā illam cōcionē in partes duas
quarum altera aures audiendi habet
& percipit: altera vero sine auribus
est. De prima dicit. Vobis. vestri bea-
ti sunt oculi quia vidēt, & aures quia
audiunt. Felix est, cui sic se infinuat,
& ad quem se vertit Christus. Datum
est, Non sine dono est, non enim na-
tura capax est: iō clamat Dauid, Illu-
mina oculos. vias tuas demōstra &c.
Nosse. Parum est audisse, commune
est. id summum est, penetrare, & pos-
sidere; ingredi sanctuarium, & fa-
ciem Moyſis reuelatam intueri, Mi-
steria Latēt sacramēta. Turbæ obser-
uant verba, numeros, artificia: Apo-
stoli autem mysteria, venam vitæ &
spiritum loquētem. Regni Dei. Huc
verbum respicit, huius est semen re-
gni, cœlestis & diuini, cuius terminus
est ipsa æterna vita. vere beatæ sunt
aures, & oculi, qui hæc percipiunt
cum Apostolis. De secūda dicit. Cę-
teris aut in parabolis. qui sunt hi cęte-
ri, quos cōmuni hac voce per cōtem-
ptū numerat? Dicit Marcus ij sunt,
qui foris sunt, Et qui tandem sunt fo-
ris? Addit Apo. foris canes & venefici:
Gens canina venefica, malefica, quā
Satanas magijs suis, carne, & sanguine
demen.

elementar; & subuertit, indocilemque reddit. quid vero ad nos de his qui foris sic sunt? Nihil, inquit Paulus. Ad hos loquitur, & semen suum obijcit Christus In parabolis. vt nihil vltra percipant, sintque illis omnia velut verba libri signati, & cōmunibus his glandibus velut porci nutriantur. Interim parabolis eisdem, velut sigillis imprimens misteria sua in cordibus fidelium, eosque per hanc sensibilem philosophiā ad insensibile subleuās. Beati iterum oculi qui sic vident, & aures quæ sic audiunt. Sed cū ita varia; & multiplex sit auditorū cōditio vtra maior est: Applausus, fauorque facierum multus, & tamen scimus corda inæqualia. quid tandem fore putamus? Hoc potissimum respicit parabola, variam feminis fortunam obijciens, causam quoque varietatis subijciens: vt ex his facile quisque nostrum de se possit iudicium proferre. Audiamus. Summa est, quod ex quatuor feminis partibus, tres pereunt, quarta sola fructificat, vt vere hic quoque adijci illud possit. Multi vocati pauci electi. Tāto magis beati sunt oculi, beatæ aures &c. vt vero hęc rē distinctius explicemus, pono tres cōclusiones. Prima. Non est nouum, Deum regnare in paucis. Ita à mundo originali. In domo Adę regnat in Abel, in Seth, in Enos, & Enoch. Infiniti sunt qui pereunt. Temporibus Noę octo animæ ex toto mundo seruant. In domo Abrahamę vnus Isaac; In domo Isaac vnus Iacob, ita quod ex tota prosapia Esau solus Iob legitur saluus. è tanta domo Iacob, vnus Ioseph, è toto populo Israel duo vix admittuntur ad terram sanctam. Et tādē è tota domo Iacob, & Iuda solæ reliquiæ cōuertuntur. Secunda. Non est huius paucitatis Deus in cā

non vlla eius necessaria dispositio, p. destinatio, vel reprobatio. Nil durius dici potest, vel magis alienum à pater na charitate seminantis; qui in omnem terram spargit bonum semē: nec simulat, sed vere feminat. Nō posuit nos in iram, dicit Paulus, sed in acquisitionem salutis, Quod si quem deserit, indurat, reijcit non nisi desertus ita quod induratio & reprobatio semper sequitur priorem culpam & perfidiam. Ita Paulus. Inmisit Deus spiritum erroris, vt credāt mendacio: & iudicentur (obserua verbum) ij, qui non crediderunt veritati sed cōsenserūt iniquitati. Ita in epi. ad Roma. de sinagoga. Propter incredulitatem excisi sunt. &c. Ad hoc propositum citat hodie Christus verba Esaia. Excaeca cor populi huius &c. Adde ex Chrylost. quod sic coniuncta perpetuo iustitiæ Diuinæ est misericordia quod nunquam sic reijcit, quin durate hac vita, possit reprobus ad corredire, & iterum recipi. Ita de vasis cōtumeliæ Paulus. Si quis se emundaerit ab his, erit vas in honorem. Et in epi. ad Ro. de excisis, Sed & illi si non manserint in incredulitate iterū inferentur. Et in ipso feruore iræ, dum apud Esaia iubet excecari, meminit misericordiæ & modū indicat salutis d. Ne conuertantur & sanem eos. Ita concludit apud prophetam. perditio tua ex te. Et data lege, quæ via vitæ est. qui fecerit hæc viuet in eis. Et Christus. Hoc fac & viues: quod si pauci seruantur, non est Deo imputandum, qui vult omnes saluos fieri; & in omnes terræ partes immittit semina. Tertiā. Culpa omnis in terram reijcitur, cuius varia & multiplex cōditio, susceptū semen trahit ad varias fortunas. Huc respicit tota parabola declaratio distinguēs terrā in par-

1. Thefl. 5.

2. Thefl. 2.

Rom. 11.

Esa. 6.

2. Tim. 1.
Rom. 11.

Esa. 6.

Olea. 13.

Leuic. 10.
Luc. 10.

tes quatuor; ex quibus euentus quatuor
 femini relinquuntur. Prima itaque; semi-
 nis pars cadit in terram communem, &
 viam publicam, in qua duo potissimum
 patitur damna. Primum quod conculcat
 Secundum, quod ab auibus caeli rapi-
 tur. Ita facile corda irrefignata, nullis
 terminis legum, vel rationis, vel obe-
 dientiae clausa, verbum Dei vane re-
 ciipiunt, & receptum duplici scandalo
 subiiciunt, tum quod ad mores: tum
 quod ad fidem. Quod ad mores, Primum
 conculant, si quae bona sunt à natura,
 vel ab educatione indita quod à mun-
 di moribus, consilijs, exemplis oppri-
 muntur. tandem prorsus à satana, &
 angelis eius, auibus rapacissimis, om-
 ni priuantur temperantia, vrbantate
 nobilitatis specie, & fiunt sicut equus
 & mulus in quibus non est intellectus
 & c. fatui, pharnetici, furiosi. quo vero
 ad fidem. Primum vbi nulla est cor-
 dis custodia, nulla dei & ecclesiae obe-
 dientia, facile lubeunt curiositas, su-
 perstitiones opinionum, quae verbum
 Dei, & ecclesiasticam disciplinam con-
 taminant. Vbi vero incipit dubitari,
 & trahi in oppositum veritatis, statim
 tota amittitur fides infusa: Et ita Sa-
 tanæ Angeli paucis diebus expoliant
 & diripiunt quicquid in nobis est pie-
 tatis, tandemque ex luteranis, sacra-
 mentarij, caluiniani, Hugonoti, Ana-
 baptistæ & philosophi sine Deo pror-
 sus efficimur. Tanti refert irrefigna-
 tio cordis in auditoribus verbi Dei. Se-
 cunda cadit in terra petrosa. & natum
 semen ad ortum solis exsiccat. hi
 temporales sunt, ad tempus credunt
 saxa habent in pectore, malos habitus
 mala consilia; qua re verbum vix natum
 extinguitur. Tertia cadit in terra spi-
 nosa, quae semine recipit, & retinet. sed
 simul exortæ spinæ tandem suffocant.
 Spinæ mundo dulcissimæ, exponente

Christo sunt. Sollicitudo seculi, falla-
 cia diuitiarum, voluptas vitæ, quis vn-
 quæ putasset has esse spinas, quæ à mû-
 do tam vnice diliguntur? quæ con-
 uentio spinarum ad semina? lucis ad
 tenebras? carnis ad spiritum? vanitatis
 ad missam? fori ad ecclesiam? Et ta-
 men nos imprudentes, hæc omnia si-
 mul miscemus; & dotemus si spiritus suf-
 focant semen? Quarta tandem pars cadit
 in terram bonam, quæ suscipit, retinet
 & maturat semen. Non repulit Deus
 plebem suam. Hi sunt qui corde bono
 id est simplici & paruulo. Et optimo.
 i. humili & ad obedientiam parato, susci-
 piunt cum gaudio, & retinent quasi
 thesaurum custoditum Dei verbum
 Et fructum ferunt: hoc enim tandem
 querit Deus ex semine. Expectaui vt
 faceret vvas & c. ferunt autem in patie-
 tia, cum semper obsistat & contra ni-
 tatur satan & caro: In patientia vest.
 possid. ani. vestra. Et fructum vberem, tri-
 gesimum quinquagesimum, & centesi-
 mum, promouendo incipientes, pro-
 ficiete & perfectos: mouendo corda
 ora, opera. Et per hos fructus semine
 perficitur. Ita quod in his Deus semi-
 nator glorificatur. Ecclesia & creden-
 tes ædificantur. fructuum au-
 thores per hæc virtutis ex-
 ercitia in suum prin-
 cipium reuo-
 cantur.
 & digna laborum premia
 recipientes foeli-
 citantur per
 omnia
 secula seculorum.
 Amen.

DOMINICA
In Quinquagesima.

Respice, fides tua te saluum fecit.

Tat mundus hic infœlix, & insensatus in suis tenebris, quæ tot, tales ac tantæ sunt quòd miseram hanc vitam vnde que eclypfant, & obscurant intus, & extra, corpus, & animam turbât tenebræ interiores, ignorantia, dubietas, diffidentia, pertinacia. corpus obscurant gula, somnus, ociû immûdities, vanitas, fatua ista & insana prorsus viuendi ratio plena scandalis. In his tenebris sedet. quasi contentus fruitur, & in his radicatur, vsque ad senium, hic lætitiæ, hic dies, noctesque carnis priuia celebrat, tanto beuor, quãto densioribus inuoluitur tenebris. In toto Anno, iucundius nunquam viuit, quã in his tenebrarum diebus, quibus, fatua quadã mûdi cõsuetudine quod lubet licet. Et tamen, si recte iudicandum est, iuxta commune omnium experimētũ, tenebræ hæ nō pascunt, nec pascere possunt cor humanum: quin omnia hæc simul collecta nō sufficient ad leniendum vel minimum dolorem; tanto minus ad recreandum, vel sustinendum animum in graui pressura, in ipsa mortis formidine. quam obrem cogitur cœcus hic demens in suis tenebris medicare quasi d. Date nobis de oleo vestro, quia lampades hæ, quas mûdus colit extinctæ sunt & nullum habet honoris, aut virtutis lumen, ita quottidie mundus nouas quærit, & inuenit fatuitates & vanitates quibus pascatur. Sed nihil obtinet, temper mendicus

est. Mendicitas autem hæc duo potissimum indicat, primum quòd cor humanum amplius est, quã fabulis his impleri possit, quin tã altum est & procerum quòd ab his depressissimis, tenebris tangi non potest. secundum, quòd tenebræ mundi huius, qualescũque tandem fatuis videantur, vbi veræ æstimantur, impurissimæ, & imperfectissimæ sunt: quare cogitur tandem mûdus eas agnoscere, & damnare d. lumbi mei pleni sunt illusionibus. Necessè est autem mendicitatem hæc fore perpetuam, quousque tenebris his occurrat vera lux, quæ eas tollat, & disijciat. lux mûdi non potest quia falsa est; lux naturæ non potest, quia debilis est. Sola lux Christi, sola veritas, sola religio potest cor tãgere, implere, pacare & beare. Minima huius flâmula, vel scintilla, plus luminis, & candoris impertit, atque in omnibus difficultatibus, in morte ipsa sustinet quã vniuersum tenebrarum pondus inutile. Docet historia Evangelica, quæ cœcum sedentem, & vane mendicantem apud damnatam Hyerico, solo Christi occursum, confestim illuminatum, & consolatum ponit ob oculos. Materiam vere diebus competentem, ac magno iudicio à Sãcta matre ecclesia tractatam. q. d. vide te ò fatui quales sitis; qualesque fieri facile Christo vobis appropinquante possitis, modo velitis. Meminit etiam de domini passione, quod tradetur gētibus ad illudendum &c. quod reuera male consonat tempori, quid enim cõmune habet Christi passio cū Carnis priuio? Sed scit Mater quid velit q. d. Pro his fatuis, cœcis, morionibus, scurris mortuus est Dei filius? sanguis ille hos mores exigit? Inde adhibet historiam cœci illuminati, quam expedit Lucas quatuor articulis iuxta quatuor

Psalm. 37.

Ioann. 15.
Ioann. 7.

cæci status, quos memorat. In Primo, dum stat, sedetque in tenebris ante lucis aduentum. In Secundo, dum luci aduentanti se se accommodat, & appropinquat. In Tertio, dum inter manus lucis proficit, & lucē obtinet. In Quarto, dum susceptam lucem fruitur, & exercet.

De Primo, Cæcus est, & in tenebris suis secus viā maledictæ Ierico sedēs, firmus, & insistens, multos iam annos in cœcitate sustinens. Et tamen in eius modi sessione sua; in qua multum sibi complacet, cogitur medicare, ita semper inquieta, & quasi mare feruens, æstuat impietas. Mundus autem miseratus eleemosinas quasdam suas dat cœcis his famescitibus, quibus vanitatem detinet. Si enim quærent solatia corporis, dat crapulas, ebrietates, somnos, libidinum infinita maria, si quærent diuitias dat mille acquirendi modos, artes, fallacias, tempora, cæbia viridia, sicca; cum cartulis, sine cartulis &c. si quærent honores, dat infinitas ad ascendendum scalas, ambitus, adulationes, mendacia, simulationes &c. Istis eleemosynis Chain, & Iudæ replet infelices mendicantes. Sed nihil iuuat; tanto magis vexantur & æstuant. Usque quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem, & quæritis mendacium?

De Secundo. Appropinquat lux cæco, & ad damnatam Iericho se se confert clementissimus suffragator Iesus, sic præuenit ille in benedictionibus. sic non videntes videt; & ad non quærentem se se accommodat. Venit autē cum strepitu magno, & ecce ad excitandum fatuos iam iam offert & adhibet tempora pœnitentiæ, vt omnes iā obstrepant & intelligant instare sanctam quadragesimam. Tempus acceptabile ad curandum mala nostra, stre-

punt omnes, sentiunt omnes, sed vario gustu. Sunt turbæ præcedentes, quæ rationis vsum anticipant, & dorsa vertunt Christo, carnales, mundicolæ. Hi magna voce clamant. En quadragesima, en tempora ieiunij. Quid ergo? edamus, bibamus, inebriemur, voremus omnia, nam diu abstinendum erit. Et ita dies & noctes manducando, & bibendo terunt, conantur abligurire omnia, quasi timeāt in quadragesima fame perire. Ita die & nocte tota ludēdo, saltando, desipiendo impendunt, ac si futura virtutis tempora redimant. Et isto corpore obeso, pingui, saturo, cruditatibus pleno paras te o infelix ad ieiunia? Et ista anima impura, somno vinoque sepulta disponis te ad quadragesimā? At peius est, quod & isti tam seduli obseruatores crapularum, vltimi omnium erunt ad suscipienda ieiunia. Dolēt scriptores Germaniæ catholici, q̄. apud eos hæretici epicurei, quadragesimam nolūt recipere vllō mō ab ecclesia, à cōcilijs à patribus sine Dei verbo expresso, Carnis priuium vero sine vllō verbo Dei vel ecclesiæ à sola mūdi consuetudine libētissime recipiunt. Quare malo animo Turbæ hæ præcuntes obstrepunt circa Christū. Sunt vero & alię turbę sequentes, quę bono animo, summaque hilaritate Christum adesse testantur, quot quot oderunt mundi scandala, & animarum laqueos: quot scenas has satanæ detestantur. hi toto corde cupiunt, vt cessent iam tenebræ, dentque locum luci aduentanti: prætereat stultum hoc & satanicum peccādi studium, succedat pœnitentiæ tempus, quare & suas habet turbas Christus, & sunt Dei gratia in hac turba capita primaria nobilia; illustrissima, excellentissima, Serenissima, Reuerendissima, &

beatissima. Ad strepitum hunc excitatur cæcus, & quærit quid sit. Sola hæc inquisitio potest ad gratiam præparare, vt inter pauculas virtutis reliquias sensum habeat, homo ad audiendum, & quærendum quid sibi velit immutatio ista temporum, cinis infusus capiti, altaria nigra, frequentia verbi, mutatio ciborum &c. quorsum hæc? Et ecce audit. quod Iesus Nazarenus est, nomen, & patriam. Tantundem luminis habuerunt milites Pilati, qui in ortofiscitanti Domino, quem quæritis Respondent. Iesum Nazarenum, quid enim nisi communissima de Christo sciunt cæci & fatui mundi huius. Et tamen ad verbum hoc se se mouet cæcus noster, & fidem suam acquisitam ex auditu Maiestatis & bonitatis Iesu, qui tot alios sanauit; statim se se disponit ad eius lumen & gratiam. Ita virtutes acquisitæ præparant ad infusas. Ex ea fide clamat. Iesu filij David. Hoc vero aliud est dicere, quam Nazarenum. quàm longius sublimius videt cæcus hic, quàm turbæ illæ præcedentes, Dicere enim Iesum filium David, est agnoscere eum Messiam, mundo promissum & datum è semine Abrahamæ, & domo David ad sanandum &c. Est etiam agnoscere eum carnem suam, sibi datum. Plura his de Christo non viderunt illuminatissimi prophetæ. Miserere mei. non sic colimus, aut inuocamus Dei seruos, sed Deum Dominum omnipotentem. Sanctis dicimus. ora pro me. Vni Deo dicimus Miserere mei. Et qui præibant in crepabant, quin vt addit Marcus, comminabantur ei, vt taceret. Non possunt carnales ferre Christum gloriam in vijs Ierico. Scandalum repu-

tant, si his diebus prædicatur Dei verbum; de virtute fit sermo; si quis mentionem faciat hoc tempore de confessione, & communione, Vah quam intempestiua est commemoratio: quare iubent fileri; sua habet tempora confessio &c. Ita ne o fatui, omnia tempora habet mors, & omnia non potest habere vita & virtus? vobis licet omnia dissipare in luxum. Christi seruis non licet eleemosinas dare? vobis licet visitare quasunque impuras scæminas; Christi seruis non licet inuisere templa, xenodochia, virgines orphanas &c? vobis licet omnia impendere, corpus, animam, substantiam & honorem in obsequium satanæ; seruis Christi non licet peccata sua deflere, confiteri; communicare in honorem Domini sui? Cæcus igitur iam Christi præco, & supplex factus supra omnem turbæ, & mundi, & carnis rationem, tanto magis clamabat. Fili David miserere mei. Sic feruet & Christi spiritus in hominibus suis; sic animosa, & importuna est fides, sic spernit consilia carnis, & mundi. Non possumus quæ vidimus, & audimus non loqui. venter meus inquit Iob, sicut mustum quod lagunculas nouas dirumpit.

Stans Iesus. Transitiuus ille Iesus, qui per aurem vnâ ingreditur, per aliam egreditur. Fugitiuus ille Iesus, qui vix receptus in sacramento statim recedit ab inuotis, parum aut nihil prodesse solet; Stat igitur vt succurrat, stat paratus ad consolandum. Et iussit illum adduci ad se. Ita Petrus, iube me venire ad te. Ita in parabola nuptiarum. compelle intrare. orat ecclesia. Ad te rebelles compelle voluntates. quis obsistat iubente Christo? quin turbæ sequentes

multa

Iob. 31.

Matt. 14.
Act. 14.

multa charitate extimulant. d. Animi quior esto. Surge, vocat te, officium fraternæ charitatis, qua mutuo sic iuamur, & ad Christum verbo & exemplo vocamur. His ita excitatus cæcus, relicto pallio, exiliens venit ad Iesum, observa quàm expedite, quam iucunde se ad Christum recipit. Relinquit, abijcit pallium, quo impeditur & oneratur, vt cõuolet, ad se vocantes. Nos inepti nescimus si ne tota supellectile commodorum, deliciarum, honorum, ad Christum accedere: ne pilum quidem relinquimus, omnia nobiscum ferimus; & ita corpore pingui, in omnibus consolati cœlum ascendere volumus: Magnus hic statim abijcit pallium. Gustato spiritu desipit caro. Exilit saltat, præ lætitiâ intra se non capit quale est hoc carnis priuium, vana omnia mundi superans.

Psal. 39.

De tertio. Cũ appropinquasset. Ita propheta. Appropinquate Deo, & appropinquabit vobis. Ita Psal. ecce ad te venio. ita iam æger est in manu medici, & cæcus in manu lucis. Videndum hic est quantum proficiat. Quid tibi vis faciam? Seruit interrogatio; Primo ad illustrandum Christi charitatem, tam amabiliter pauperculum hunc ad se trahentem. q. d. Tuus ego sum, mea omnia tua sunt: dic tandem, quid vis? quæ est ist hæc tua importunitas? tuum est iubere. Deinde ad explicandam cœci huius opinionem & fidem quam de Christo concepit. Tertio ad ædificandum plebem, vt intelligant omnes quid iste velit, & discant huius exemplo, quid à Christo petendum sit. Domine vt videam Ab hominibus humana perit, panem, obolum &c. A Christo lucem tanquam à fonte luminum. Quid vero & nos hoc tem-

pore rationabilius petamus, quàm quisque nostrum petat. Domine vt videam? Inter tot mundi tenebras, vanities, fatuitates, Domine vt videam. Da vt discernam bonum à malo; honestum ab inuenusto, nobilitatem à vanitate; debitum ab vsu &c. Ecce quot cœci. Inter tot fidei & religionis scandala, dum quisque pro capite format sibi euangelium; vt iam si iudæus vel turca velit Christianus fieri, vix sciat à qua ecclesia baptismum petat, Da vt videam &c. Respice. Verbum plenum vi & spiritu, nõ tantum iubens, quantum cõferens visionem. Fides tua te saluum fecit. Hæc strepitum sensit, hæc clamauit, hæc turbarum minas cõtemplit: hæc ad Christũ vocantẽ adduxit: hæc supremum lucis beneficium postulauit; hæc & cor Christi inflexit, hæc manus aperuit: hæc hæres & domina facta est gratiarum Christi; quare & radix, atque origo est bonorum omnium, Si credis possum: Et confestim vidit. Hoc instans est salutis, quo Christus lumen immittit & tenebras à cœco pellit; cœcus tenebras deperdit & lumen recipit quo formaliter habituatur, & factus natur in corpore, simul & anima, cuius rei argumentum euidenter sequitur.

De Quarto, igitur dicit. Et sequebatur eum. Hic iam fruitur, & exercet susceptam lucem, quare & lucis fontem sequitur, tum vt illi gratias agat de beneficio suscepto; tum vt fonti coniunctus lucem in se conseruet, & exercendo augeat. Felix qui sic à Christo instructus sequitur eũ pedibus obedientiæ, & imitationis; diemque totam in Christi domini sui seruitium distribuit. Vt filij lucis ambulate. Vt vero intelligas clarius, quale

quale quoduplexque lucis, genus à Christo recepit, addit Evangelista quasi exercitium specificans lucem. Sequebatur magnificans Deum. Ita plane patet non tantum oculos corporis, sed & animi sanatos esse, quare & in Dei gloriâ retorquetur opus. Et diffunditur in omnes circumstantes. Ita quod, Omnis plebs ut vidit, dedit laudem Deo. Tale est virtutis robur, quod tandem in omnium ore versatur. Ita concludit historia fructum triplicem ex ista tota actione. primo, quod cæcus corpore, & animo illuminatur. secundo, Quod plebs ex opere letificatur & edificatur. Tertio, Quod Dei virtus, & Christi Charitas in omnibus glorificatur. Utinam sic & in tenebris nostris contingat ad salutem nostram, mundi doctrinam, & Dei gloriam. Amen.

FERIA QVARTA
Cinerum.

De conuersione peccatoris in Deum.

NON habet Homo nobiliorem, aut foelicio rem situm; quâ si sit in conspectu Domini Dei sui: vbi & à domino creatore suo bene videatur, & Deum suum videat vel saltem quo clarius in hac vita potest, cognoscat, gustet, & præsentem sentiat. In hoc mutuo cōspectu creatus est secundum corpus, ore scilicet sublimi, quare Moys. dicit. Inspirauis in faciem eius spiraculū vitæ. In hoc etiam secundum spiritum. De quo Augustinus. creasti Domine cor no-

strum ad te, de utroque David. Cor meum & caro mea exultetur in Diuum. In hoc etiam positus est in toto cursu vitæ eius, ut coram Deo se se exerceat. Ita David. oēs viæ meæ in conspectu tuo. Christus. Ego cognosco oues meas, & cognoscūt me meæ. D. Paulus. de seruo Dei. Domino suo stat. Domino suo cadit. In hunc etiam, tanquam in metam cursus & finem meriti directus est, ut Deum videat, & fruatur. David. quando veniā & apparebo ante faciem Dei. Paulus. Tunc cognoscā sicut cognitus sum. Sic tutus diues, bona dat, bona recipit homo, dum in conspectu Dei sui se continet. firmabo super te oculos meos. At quam primum, se auertit à Deo; hoc initium est ruinæ, psal. qui elongant se à te peribūt. Iterum. Maledicti qui declinant à mandatis tuis. Superbia remouet hominem ex oculis, & obedientia Dei. Remotum priuat Dei gratia, & implet culpa. Culpa vrget ad fugā, quod tolerare nequit oculos iudicis. Ita Adam. Timui, eo quod nudus essem. Ita Chaim. à facie tua abscondar. quid inde? Ero vagus, & profugus in terra. ecce longau fugiens. Sic infelicitè vagatur homo peccator, auersus à Deo, conuersus ad creaturas, sic aberrato scopo, huc illuc præcipitatur, ut filius ille prodigus à Domo patris, peregre in terrā longinquam, sic lupus rapit, & dispergit oues. Vsq; ad publicas fatuitates &c. Homo cum in honore esset, non intell. Compara. est Iumentis insipientibus, & similis factus est illis. in hac auersione, & dispersione iuenit creaturam suam Diuina clementia, à se fugientem, nec deserit, nec auertit ipsa oculos, sed fugientem sequitur reuocans ad se. Ita Adæ Vbi es? ita Chaim Vbi est Abel, quid fecisti? Esaię. Re-

Psal. 83.

Psalm. 118.
Ioan. 10.
Rom. 14.

Psalm. 41.
2. Cor. 13.

Psalm. 31.
Psalm. 72.
Psalm. 118.

Gen. 3.
Gen. 4.
Psalm. 54.

Ioan. 10.

uertere ad me, quoniam redemi te. Et nos quoque o charissimi tam turpi er dilapsos, videte & audite quam clementer ad se reuocat per Iolem ad oculos suos d. conuertimini ad me &c. Et Dominus in Euangelio. Tu cū ieiunas, unge caput. & lava: ne videaris. hom. ieiun. sed patri tuo. Hoc tādē initium est sanctæ huius quadragesimæ quo ad faciem Domini reuocamur, Tanquam ad statum seruitutis nostræ conuenientem &cæt.

Conuertimini ad me in to. cor. vestro. &c. Respicit è cælo Dominus noster, in altis habitans, & humilia respicit. videt nos aberrasse. dolet per Jerem. Dereliquerunt me fontē aque viuæ &c. Primo. Reuocat ergo. d. conuertimini ad me &c. Sed conuersio difficilis est. quia psal. Adhæsit paupmēto anima mea. Et psalm. laqueum parauerunt pedibus meis, & incuruerunt animam meam. infixus sum in limbo profundi, & non est substātia. Laqueus vero capiens, & detinēs triplex est apud Io. Concupiscentia carnis concupiscentia oculorum. & superbia vitæ Est concupiscentia carnis duo mala faciens. Primo impellit ad mala multa: Tanquam mulier de qua Adam. Mulier quam dedisti mihi sociam: dedit mihi, & comedi. secundo impedit à bono seminans difficultates, ne ieiunemus, stomachi debilitates, capitis vertigines. vt in parabola nuptiarum. vxorem duxi, non possum venire. Istę sunt ollę ægyptiorum &c. Est cōcupiscentia oculorū cupiditas, radix malorum omnium, idolorum seruitus. vsque quo graui corde. &c. Iuga boum emi, vado probare illa, rogo habe me exculatū. Est superbia vitæ huius & vanitas, quæ mores mundi ad nutum & sensum

oculorum carnis componit. villam emi, eo videre illam. Mores autem vitæ huius tales sunt, quod dedecus est remittere iniurias; reformare mēfas, vestitus &c. His laqueis retinemur &c. Et tamen intonat vox domini. d. Conuertimini ad me &c. Contra concupiscentiam carnis addit, Ioel. In ieiunio fle. & pl. quibus verbis intellige vniuersam carnis mortificationem, quæ incipit à ieiunio. Ita & dominus in Euangelio. Cum ieiunitatis. &c. Sic ieiuniū præcipit Prophetæ: ieiunium probat dominus prophetarum & quasi hæreditatem reliquit suis. d. Cum abierit sponsus, filij sponsi ieiunabunt. Primum etiam & continuum exercitium sanctæ huius quadragesimæ, quæ negocium conuersionis nostræ continet, est vt ieiunemus: ita vt in hoc ieiunio duo potissima obseruemus. Primum est vt à carnibus abstineamus. Ita præcipit Telesphorus septimus à Christo pontifex. Probat, & rationem dat concilium Laodicen. d. Oportet toto tempore quadragesimę ieiunare & cibis abstinentiæ conuenientioribus. i. aridioribus vt: non ergo reijcimus carnes cum manicheis, quod malæ sint, sed quod abstinentiæ minus competunt. Qui vult inquit abbas, Ioann. Clim. carnibus & similibus concupiscentiam frenare, vult oleo ignē extinguere. Secundum, vt abstinentes semel tantum in die comedamus. Ita hoc requiritur ad quadragesimam implendam. Ita nunquam à Patribus mentio fit de quadragesima sine ieiunio. Ita continue rogat ecclesia pro ieiunio. Traditionem apostolicam, vocant sancti Patres. Basilii. Socrates. Hieronimus, Leo, Bernardus. Quin Ambrosi. dicit Christū suo ieiunio. & cōsecrasse, & pcepisse nobis quadra-

Jerem. 2.

Psalm. 118.
Psalm. 68.

Psalm. 56.

1. Io. 2.

Gen. 3.

Psalm. 4.

Luc. 14.

quadragesimam. Certe inter canones Apostolorum. est 68. d. si quis episcopus, Presbiter, Diaconus, sanctam quadragesimam non ieiunauerit, deponitor. quod si laicus fuerit communione priuator. Contra vero concupiscentiam oculorum. Irael. sanctificare ieiunium. Sanctificat oratio, vngit elemosina, vt D. Maximus Tau-riensis. Et Esa. Hoc est ieiunium quod elegi. Frange esurienti panem. Cum videris nudum operi eum, & dominus in euangelio. Nolite thes. vobis thes. in terra. Contra superbiam vitæ. Irael. egrediatur sponsus è cubili suo. &c. Et sancta mater ecclesia. Cinis es, & in cinerem reu. Thes. vobis. Thes. in celo, ita ab hac vita in aliam egrediendum. Quid ergo superbis terra & cinis? & his stimulis ad conuersionem & ad faciem Domini reuocatur peccator.

Secundo Quis autem modus conuersionis exigitur? In toto corde vestro. Sunt qui conuertuntur sine corde quod ex mundo reuocant, verba, modos, cibos, omnia nisi cor: Ita Israelitæ in desertis cor in ægypto habentes suspirabant ad ollas, ad allia & coepas, vtinam essemus in ægypto. ò quam multi religiosi & spirituales sic ægyptum corpore & non corde relinquunt. Et hi sunt qui turbant claustra, oratoria, scholas &c. Sunt alij qui relinquunt corde, sed non toto. Centauri & monstra qui mixturas carnis & spiritus, quadragesimæ & carnis priuij deferunt. vtinam calidus, aut frigidus. Totum ergo cor requirit conuersio fructuosa: si non totum D. Thom. per exclusionem extranei. saltem totum per exclusionem contrarij. Sunt alij qui adhibent aliorum corda, conuertunt hos & illos. nunquam deferunt sua.

F. Franc. Vicod.

Hoc sit ergo principium, hæc radix inquam prima, respicit oculus Dei, Ad Abel & ad munera eius. Ira Irael. Gen. 4. scindite corda vestra & non vestimenta vestra. Hoc vero contra ieiunia hypocritarum de quibus in euangelio. Nolite fieri sic. hypo. tristes: in duobus damnat hypocritarum ieiunia. Vnum est, quod sunt falsa, ficta, picta, vt appareant. ob hoc exterminantur facies. Talis pictura est hypocrisis. de externis multum; de internis nihil curat. Falsitatem hanc in plerisque mulieribus christianis deplorant, origenes. Chryso. & Ambrosius. quod exterminant & falsificant facies, & hanc vocant hypocrisim. Vah mundus solet sibi vocare pompas, vanitates, modos, & sancti patres vocant hypocrisim. Alterum est quod sunt vana, à vero scopo. i. ab oculo Dei aberrantia. Vt app. hominibus ieiunantes. Infelix commutatio quæ sibi eligit pro oculis Dei, oculos mundi. Contra Irael. scindite corda, non vestimenta. Scindit cor timor Dei, securis ad arborem posita, de qua. Ioan. quis demonstrauit vobis fugere à vêtura ira? Timorem emittit charitas, quæ cor sanat, aperit quæ coram Domino. & lætificat. Tu autem ò fili, cū ieiunas, vnge caput. sic ad vnum quemque apostrophat Christus. fugientibus tot: fingentibus tot, Tu, tu cum ieiui &c. vnge caput faciè laua. i. lætus esto: vntio capitis, inquit tertulianus. est alacritas mentis. Ablutio facies est puritas cōscientiæ. hæc enim facies est, Augustinus, vnde te discernit Deus. qui intuetur cor, lætus igitur arripe sanctum hoc ieiunium D. Basi. Noli tristis esse dū curaris. Tertulianus. quid triste sit quod salubre? D. Bernardus. qd enim graue sit onus quod tota nobiscum portat ecclesia.

T Reges

Reges & principes :clerus & populus, iuuenes & senes, simul in vnum, diues & pauper Ita Ioel. canite tuba in Sion, sanctificate ieiunium, vocate cetum, congregate populum &c. Laetitiam hanc in ieiunante pariunt duo. Primum est oculus Domini, qui videt cor in abscondito & videns delectatur, simulque abstinentem suum confortat. Forte oculus mundi, carnis, parentum, medicorum contristat super ieiunio, quia medici corporis, corpori consulant oculus Domini recreat. Ita Stephanum colluctantem. Ita Antonium in extremis ictibus oculus Christi confortat. Aderam Antoni, & spectabam certamen tuum. Tertio. Alterum est spes premij. Praemium hypocritarum duplex est. vnum quod picturam & faciem respicit; haec laus humana est, de qua receperunt mer. suam exclamat hic D. Gregorius. 8. li. moralium. d. ora pallescunt, corpus debilitatur, pectus vrget suspiria, & nihil ex tanto labore quaeritur, nisi humana aestimatio. Alterum quod respicit cor iniquum, & est aeterna damnatio, quam Christus vocat partem hypocritarum. de seruo crudeli, & ocioso, partem eius ponet cum hypocritis, quid ibi? Ibi, inquit, fletus & strid. dentium. Merces vero ieiunantium in schola Christi amplissima est. Et pater qui videt in abscondito, reddet tibi. Quid vero? Thesuros, & quidem amplos, nempe coelestes, quare addit. Thesaur. vobis. Thesaur. in caelo. Thesuros dat gloriae in fine, & thesauros gratiae in via, & sunt omnes coelestes. Gloria in caelis est: Gratia est caelis & ad caelos dirigit, In hoc respicit ieiunium Christianorum. Sunt thesauri gratiarum communes cum caeteris omnibus operibus Christianis: quod ieiunium conformat Christo, quod exercet, quod

exemplificat, sed & habet gratias speciales, ita coelestes, quod ut ait D. Bonaventura, coelestem vitam in terris ieiunantibus tribuit. Habet coelestis vita, ut d. Dionysius Magnus numerat, tres actiones potissimas. Purgat, illuminat. Perficit. Has omnes habet ieiunium, ut d. Gregorius in praefatione; Vitia comprimit, mentem eleuat, Virtutem largitur. Purgat ergo in hoc quod vitia comprimit, praeterita, ut opus est satisfactorium. Ita Ninive. Futura remouet, ut opus medicinale: psalm. operui in ieiunio animam meam. Illuminat in hoc quod mentem eleuat in intelligentiam veritatis. Tum super agendis: ita Moses ieiunus est monte sinai redit legislator & forma populi. Tum super speculabilibus, ita Daniel ieiunus intelligit, mysteria, visiones, sacramenta. Virtutem largitur ad multa agenda. ita Elias suscitatur mortuos, claudit caelos, &c. ad multa quoque patienda: ita Daniel ieiunus obstat igni, leonibus, Tanquam ex ieiunio factus sit impassibilis. Quod si tamen patiendum, adhuc merces maxima locum habet. Virtutem enim largitur & praemia. Praemium vero, ut opus est meritum, habet vitam aeternam. i. faciem Dei sui. de qua psalm. Iusti epulentur & exultent in conspectu Dei, & delectentur in laetitia. Eo itaque subleuandus est animus ieiunantium, & facilis erit labor, quando hanc abstinentiam paucorum dierum, sequitur epulum aeternae felicitatis. Sursum corda. psalm. Et nunc quae est expectatio mea: nonne dominus? Psalm. Vbi, thesaurus, ibi & cor: ibi meta, ibi finis vitae in aeterna vita: creasti, Augustinus, cor nostrum ad te. Ideo inquietum

Mat. 24.

quietum est, donec requiescat in te. Amen.

Habita Romæ. 1572.

FERIA QVARTA Cinereum.

*Vbi thesaurus tuus, ibi
& cor tuum.*

ECCE tandem cessarunt mundi fatuitates, & deliria quibus tot dies, infelices, & imprudentes filij huius seculi desipuerunt. Quem fructum (dicite ò miseri) habetis nunc in ijs in quibus, si quid mentis est, nūc erubescitis? subintrat per Dei misericordiam, quam certe nos non commuerimus, sacrosanctum hoc tempus quadragesimæ, in quo aut fatui sanantur, aut si non, certe parum salutis spei retinebunt. Constat, quòd in hunc usum Deus Pater, & ecclesia Mater, quadragesimam instituit, vt post tot mundi scandala, fatui sanentur, infirmi rectificentur, filij dei per hoc arduum iter sic exercentur, vt digne possint postea celebrare Pascha domini, in quo consistit summa christianorum religio. Constat etiam quòd fructuosa & scelix semper hominibus Dei fuit quadragesima, vt magnis illis Heroibus & ducibus Moyse, & Elia. Nec aliud remedium Ionas attulit ciuitati Niniitarum dissolutissimæ, quam ieiunium quadraginta dierum. Et omnibus istis obseruatoribus magnam attulit quadragesima utilitatem. Nā ex sua Moyses meruit Dei domesticus fieri, ita vt ore ad os alloqueretur, inde legislator populi. Ex sua Elyas mer-

uit Deum videre in ore speluncæ. mortuos suscitare, cælum claudere, & referare. Ex sua Niniitæ iram domini fugere, & ab imminente excidio, etiam inuito propheta præseruari. Ioanni Zachariæ filio quo nullus maior inter natos mulierum, tota vita perpetua fuit quadragesima. Venit enim non manducans, neque bibens. Dominus noster Iesus, in seipso etiam quadragesimam sumpsit, eamque in deserto exactissime seruauit, vt eam probaret, honoraret, merito & exemplo nobis commendaret, & iuberet. Inde recedens, quasi hæreditatem sponsi Apostolis relinquit. d. cum sponsus abierit, filij sponsi ieiunabunt ita semper Apostoli retinuerunt, & obseruarunt, alijsque obseruandum tradiderunt ieiunium quadragesimale. Vnde sancti patres nostri, veriusque ecclesiæ, præcipue D. Basilii, Hieronimus, Leo, Bernardus, vocant quadragesimam traditionem apostolicam. Certum est, quòd nullum seculum fuit in tota Christi ecclesia, vt ex historijs & annalibus colligitur, in quo & usus, & mentio non fuerit quadragesimæ. quin si vera fari licet, quicquid pietatis christianæ, disciplinæ ecclesiasticæ, gustus verbi, & sacramentorum relictum est in ecclesia, id totum debemus quadragesimæ. Nos enim vidimus ea tempora arida, in quibus nunquam locus erat Dei verbo, pœnitentiæ, confessioni, cõmunioni præterquam in sola quadragesima. ita quòd si Diabolus potuisset, vt conatus est, funditus euertere quadragesimam, certe totum Christi regnum facile dissipasset. Remedium itaque malorum semper fuit, & erit quadragesima, quare læta fronte inducit ec-

Ioann. 3.

Matth. 3.

Matth. 9.

1. Cor. 9.

clesia. d. Ecce nunc tempus acceptabile &c. & læta fronte quotquot Christi & ecclesie sunt, eam recipere hodie debent, canentes cum Dei ministris. Immutemur habitu &c.

Nouit & satanas hostis Dei, quantum sibi damni illatura sit quadragesima, quare & modis omnibus conatur eam vel impedire, vel turbare, vel vanam, vel nociuam reddere. utque hæc faciat. Primo audita quadragesimæ mentione, obiecit illi carnis primum, erroribus plenum, quo & præterita tempora infecit, & ad fatuora inhabilitauit, quare quo magis se se approximabat quadragesima, eo magis ille suos in carnis prurio. in regno peccati exercebat. Die præterita, nocte etiam tota præterita, quid non obtinuit? quo non impulit suos istos fatuos? Et ita lassos, fractosque edendo bibendo, ludendo, saltando adduxit ad concionem, & ad ingressum quadragesimæ. Dic tu quàm habiles, quàm sui compotes, quàm idoneos tum ad intelligendum, tum ad agendum. Secundo. vbi tandem ingressi sunt quadragesimam, Turbat, suadetque ne tantum pristinum carnis macellum subeant: numerat discrimina vitæ, minatur interitum debilitatem capitis, cruditates stomachi. Adhibet consultores, patres, matres, amicos carnis, potissimum Medicos, viros graues, theoreticos, practicos; omnes concludunt contra quadragesimam. Nec mirum, inquit Ambrosius, sunt enim amici & medici carnis, ideoque carni consulunt. Et tamen corpora illa sunt christiana; & tenentur in primis seruire spiritui; Medici sunt christiani & tenentur in conscientia & se & alios, & salua discretionem & charitate,

iuxta regulas religionis instituerent. Nec desunt modi, quibus possunt cibis quadragesimalibus sanitatem etiam tueri. Diæta in primis est saluberrima. Tertio. vbi cernit quadragesimam à multis suscipi: statim insilit, & turbat, iubet enim miro modo instrui mensas, innumera eduliorum genera coaceruari, luxu regio mensas parari, nunquam potuit carnis primum ad tot epularum generascendere, ad quot quadragesima. Siccine ieiunatur? sicine caro maceratur? Hic, Hic merito clamare tenentur medici & animæ & corporis, proditur enim vtrunque. Quarto. vbi videt aliquos seueros, & frugales esse ieiunij obseruatores, neque hic cessat laqueos tendere, quasi venator persequens feras siluestres. Ut quando non potuit impedire, & turbare substantiam ieiunij, turbet intentionem, & impediatur finem. Ita suadet martyribus suis Hypocritis, ut narrent Dominus in Euangelio, ut exterminent sibi facies & appareant hominibus ieiunantes. sic enim receperunt mercedem suam, mundi gloriam, & debito fine frustrati sunt. Istis omnibus modis satan insidiatur quadragesimæ, & quod peius est, de multis triumphat. Sancta vero mater ecclesia aduersus hos, Satanæ dolos, & impulsus excitat. Dei verbum, quo quotidie iubet suos instrui, ut intelligant. Primo adesse quadragesimam. Secundo. seruandam sibi omnino esse quadragesimam. Tertio. quo modo, qua regula qua intentione, ut ex ea fructum abunde capiant. Hoc nos potissimum Dei Ministri agimus apud vos, o charissimi, Huc ideo missi sumus, Hoc molimur: Audite &c.

Ut Sacra, ut magna res est quadragesima,

gesima, ad magnos effectus instituta
 ita magnis & singularibus quibusdā
 proemijis introducit eam sancta ma-
 ter ecclesia. In primis est tragica illa
 & terrifica incineratio, qua vt primū
 fatua ista capita hoc mane se se pro-
 sternūt corā alteri, per manum sacer-
 dotis, quasi freno iniecto conspar-
 git, & addit amarā illā protestationē.
 Cinis es, & in cinerem reuerteris. q.
 d. quid tu tandem ò fatue, quid es?
 Inter tot scandalorum, acruos,
 quid tibi videris? cinis es. quid ergo
 superbis terra & cinis? Et quid tan-
 dem eris? In cinerem reuerteris. Si in
 carnispiriuio non est mors, age vt lu-
 bet. at iam iam te mors impetit &c.
 Philoli. de victunas offerētibus, lo-
 quens de sacro cinere consperso à
 Moise. Admouet vt ante omnia seip-
 sos noscant, & suam essentiam, se sci-
 licet de terra mortales esse. Deinde
 addit exercitia duo, quibus in tota
 quadragesima, damna rescircire cona-
 tur. Vnum est oratio, alterum est ie-
 iunium, quibus velut alis promouet
 ad meliora. Ieiunium eleuat à terra;
 oratio rapit ad cœlos. Ieiunium dis-
 ponit ad gratiam; Oratio petit & ac-
 cipit, Ieiuniū fortificat orationē, ora-
 tio sanctificat ieiunium. Iubet ergo
 Mater ecclesia suos quotidie in qua-
 dragesima orare; sacerdotes consti-
 tuit inter vestibulū & altare in loco
 sancto & eminenti, cuius nec Theo-
 dosiū Cesarem dignum Ambrosius
 censuit: vrget. Canite tuba in sion.
 sanctificate Ieiunium, vocate cœtum,
 coadunate senes &c. Canite toto cor-
 de, & toto spiritu ò sanctæ tubę; si vn-
 quā canendū fuit, nunc maxime, quā
 do vndiq; premitur infinitis malis ec-
 clesia Dei. Dicite orate. Domine, par-
 ce populo tuo, ne des hæreditatem
 tuam in opprobrium, vt dominan-

tur eis nationes. Ita mundi peccata
 super angustiant Dei regnum. hinc
 Turcæ, hinc heretici. Parce &c. Vos
 quoque ò filij fauete canentibus, ne
 vestra indeuotio vanum reddat eo-
 rum ministerium. Quotidie cupio
 à vobis septem psalmos pœnitentia-
 les persolui. Quotidie missam audi-
 ri & deuote & reuerenter, & cum si-
 lentio &c. Orationi addendum est
 ieiunium. Ita ioel. In ieiunio, fletu
 & planctu. Ieiunium autem tem-
 pori huic competens, & necessa-
 rium duplex est. Alterum spiri-
 tuale est quo ab intus exercetur &
 proficit spiritus & hic includit qua-
 tuor abstinentias, quasi gradus; Pri-
 ma est à culpa mortali, & a delictis
 carnis. Secunda est, ab occasioni-
 bus peccandi, à societatibus, à con-
 uersationibus. Tertia est à præsum-
 ptione sui, qua sibi homo quasi ido-
 lum placebat: humilitas, promouet
 hanc, dum hominem coram seipso
 exinanit. Quarta est ab amore sui,
 & voluntate propria. Ieiunium hoc
 spiritus D. Augustinus vocat gene-
 rale. Tum quia omni tempore est ne-
 cessarium; tum quia totam hominis
 vitam & personam corripit vt iei-
 net ab imperfectionibus, Sicut exhibu-
 istis membra vestra feruire immū-
 ditæ &c. Alterum carnale & corpo-
 rale est, & huic necessariæ sunt con-
 ditiones tres, vt sit salubre: Prima,
 est vt ieiunans abstineat à certis ci-
 bis, idest à carnibus & lacticinijs,
 non quia sua natura sint mala; om-
 nis enim Creatura Dei bona est.
 Hic fuit error Manicheorum,
 non catholicorum, sed quia inuo-
 catio mala facit idest verbum ec-
 clesiæ prohibētis. Potuit Rex Niniue
 prohibere suis pœnitētibus, et bobus
 & pecoribus nepascerentur, ne quic-
 quam

A. 15.

quam gustarent, nec aquam biberent. Potuerunt apostoli prohibere carnes immolatas Idolis & suffocatas in sanguine. Cur non possit ecclesia prohibere abstinentiam huiusmodi? Prohibuit autem De cōse. Dist. secunda) in Concilio Laodicensi. d. oportet in quadragesima toto tempore ieiunare escis abstinentiæ convenientioribus (en ratio prohibitionis) idest aridioribus uti: Huius decreti inobedientia immundam primò facit conscientiam transgressoris; inde carnem, quia coinquinatis nihil est mundum. Secunda, est ut ieiunans semel tantum in die post meridiem comedat; ita quòd tenentur omnes christiani (modo infirmitas non excuset) non tantum abstinere in quadragesima à carnibus, sed semel tantum in die comedere, & hoc docendi sunt filij à parentibus, & in hac obedientia à teneris educandi. Ita patet ex concilio Laodicensi. Et de consecra: distin. 8. Ex d. Gregorio & eusebio papa. Ita patres omnes græci & latini semper coniunctim loquuntur de quadragesima, & de ieiunio, ut sciamus non posse nos implere vnum sine altero. d. Bernardus. suaue, inquit, est iugum ieiunij quæ quadragesimalis. Quid enim grauesit, quod tota nobis cum portat ecclesia? Reges, & principes, iuuenes, & senes, clerus & populus simul in vnũ, diues, & pauper. Inter canones Apostolorum, quos græce scripsit D. clemens successor Petri, est Canon 68. in hæc verba: Si quis episcopus, Præbiter Diaconus, Sanctam quadragesimam non ieiunauerit, deponitor. quod si laicus fuerit, communione priuator. Tertia est ut Ieiunans indebitum finem suam dirigat abstinentiam. Non in oculos

hominum, ut Hypocritæ, qui exterminant facies ut videant. Hilarius. legit conficiunt, & obcurant. Hieronimus emoluntur. Chrylo & Origenes. corrupunt. Grego. 8. lib. moral. ora pallefcunt, corpus debilitatur pectus vrget suspiria, nihilque tanto labore queritur, nisi humana æstimatione, &c. sed in oculos Dei patris qui videt in abscondito, Et ipse reddet, tractat hoc potissimũ Christi in euangelio. Et primum damnat ieiunia hypocritarum, tanquam ficta, falsa & vana. sic solent pictores & sculptores de externis multum curare, ut exacta lineamenta, colores, ora, pectora, frons &c. at de internis, de corde, epate, & intestinis nihil. Cur? quia non videntur. Ita prorsus Hypocritæ. Tertullianus. lib. de ieiunio contra psichicos: Christus leges præscribat ieiuniorum. Primo, ne sint simulata; no. fie. sic. Hypo. tristes Secũdo, ut sint in hylaritate spiritus. vnge caput tuum. Tertio, sint cum puritate conscientiæ. faciem tuam laua. Quarto, sint in spe placendi Deo, & merendi vitam æternam. pater tuus qui videt in abscond. reddet tibi. Deinde instituit recta suorum ieiunia, ut ieiunantes, vngantur oleo, &c. D. Basilius. Noli tristis esse dum curaris: Tertulianus. cur triste sit quod salutare est? læti sint & sereni, contenti quod à Domino videantur. Et ab eo mercedem expectantes, quam sine dubio reddet. Hiero. & Ansel. docent. quòd vnctio fuit mos palestinis in gaudijs. ita David. Ruth. iudith. D. Maximus thaurinensis Episcopus. vnctio ieiunij est elemosina. Chryl. Hylarius Aug. per faciem interpretantur conscientiam. ex hac Deus homines suos discernit. Homo quæ foris sunt videt, & Deus

Intuetur cor. Huc spectanda, huc dirigenda ieiunia generosa, ut in eternitatem tendant. Thesaurizate. Nolite ociari, ne dicatur vobis. quid hic statis tota die ocioli? Vobis. quæ acquiruntur in terris, nostra non sunt, sed hæredum Et hæc cuius erunt? Nostra sunt ea tantum, quæ neque mors à nobis auferre potest, quæ à periculis tuta sunt, quæ semel adepta, æterna sunt. Thesuros. quæcunq̄e habet & dare potest mundus, thesaurū nō faciunt, sed vana & angusta sunt, non implēt cor. vbi thesaurus ibi cor In caelo, quicquid habet terra caducum est. Væ væ habitantibus in terra. In caelo sunt thesauri permanentissimi Dixit Hiuardus frater Bernardi. caelum vos possidebitis ego terram? Huc igitur dirigenda est qua dragesima nostra, & quicquid in ea dicturi, facturi ue sumus, ut inuito Satana, Iuuâte, quin & iubente Christo Domino nostro taliter omnia subleuent nos in æternā vitam. Amē.

F E R I A Q V I N T A cinerum.

Ego Veniam, & curabo eum.

STat super nos Gratia, & virtus Christi Domini Nostri, sua naturali maiestate potentissima cui nihil est impossibile, nihil difficile. Domine tu omnia potes. Cum ea etiam stat charitas, & voluntas erga nos clementissima, ma prona ad dandum, quam non simus ad recipiendum Merita supplicum excedit & vota. Et hæc voluntas potens, & clemens fundamentum est humanæ spei. è latere nostro etiam stat in nobis sensus infirmitatis no-

stræ, & desiderium sanitatis, ita quod concurrunt hæ voluntates, nos sanari cupimus, Christus sanare cupit. At iniquitas ita dirimit & ab inuicem se parat has voluntates, quod nisi approximentur, vna non potest in aliam instruere. Officium hoc approximandi orationis est: nam hæc eleuat humanam, hæc eadem inclinat Diuinam; Ita sicut incensum, effert humanum cor. & caelos penetrans tangit & flectit Diuinum cor. oratio ascendat ad te Domine, Et descendat super nos misericordia tua. os meum aperui, & attraxi spiritum Eleuat humanum duobus luminibus, quibus quasi alis, fertur, & sunt duæ uirtutes potissimæ. Prima est humilitas quæ oritur ex primo lumine contemplante propriam miseriam hinc voces illæ a principio, in psal. pœnitentia Domine ne in furore tuo &c. De profundis clamaui &c. per hanc tollitur homo ab omni fiducia sui & in seipso annihilatur. Secunda est fides & spes, quæ oritur ex secundo lumine contemplante potentiam & charitatem Christi medici sui. hinc fines illi iucundi eorundem psalmo rum. Erubescant & conuertantur omnes inimici mei &c. Tūc acceptabis sacrificium iustitiæ &c. Et ipse redimet Israel &c. Ita totus homo fertur in Deum: Eadem orationis uirtus ex vi promissæ misericordiæ. Deū & totum Deum flectit in hominis voluntatem, ut quicquid potest velit in eius beneficiū. Ita dicit chanaanæ. fiat tibi sicut credidisti. Et hæc sunt lumina primaria totius historiæ quæ hodie narrant nobis sancti Euangelistæ, in quorum primo obseruandum quomodo ad Christum veniat. Centurio. In secundo quomodo à Christo suscipiatur. In tertio quis tandem

Psal. 6.
Psal. 50.
Psal. 229.

Psal. 7.
Psal. 50

Psal. 29.

Matt. 15.
Matt. 9.

dem fructus sequatur è mutuo harū voluntatum congressu.

De primo. Accessit ad Iesū Centurio. Remotus erat & distantissimus ethnicus, incircuncisus. Adducit eum oratio, quam egregie duæ ille sequuntur virtutes, & felicē faciūt. Humilitas, & fides. tanto cum fructu quod eas & admiratur & cōsolatur Christus. Humilitas apparet ex tribus. Primo. quod non venit ipse (vt explicat Lucas) sed mittit sacerdotes &c. Et cur mittat, duæ assignantur rationes: primam allegant hebrei. Religionem. d. Diligit gentem nostrā, ædificauit nobis sinagogam. Et ex his iudicant eū dignum &c. Reuera autē opera illa dignū non faciunt, sed bene congruū: non merentur. sed bene præparāt ad gratiā. Ita in actibus Apostolorum. de orationibus & eleemosinis cornelij. Cōpara nunc tu Militiā huius, ad mores nostrorū militū. & præsertim Evangelicorum, qui dissipant & cōfundunt oīa, sacra, & prophana. Secundā allegat ipsemet. d. propter hoc meipsū nō sum arbitratus dignū &c. Humilitas igitur est, quæ ipsum retinet, & per se alios destinat, religiosos qui si nō ex psona, saltē ex officio iuare possunt. simili humilitate nos, non vt aiunt hæretici, diffidentia, destinamus sanctos ad faciē Christi, vt pro nobis intercedāt. ita Bernardus. veteris in Christo diuinitatē? Opus est mediatore ad mediatorem culpa timidam facit conscientiam: & hic timor à Christo non respuitur; quin abunde recipitur, Multiplicatis intercessoribus. Deinde apparet Humilitas in expositione miserix. Dilatat enim, & exaggerat, non excusat vt hypocritæ, sed accusat, atque in sensu propriæ miserix exercet humilitatē suam. dicit. Puer meus ia. in dom. pa-

raliticus & male torquetur. Luc. erat illi preciosus: periculum est sic preciose amare innumera bona mundi huius, filios, seruos: nam Deus vult pro se amorem hunc preciosum, & sæpe aufert eiusmodi idola cordis nostri filios, viros, vt eum vel inuiti amemus super omnia. Ita iuuat humiliari coram Deo & fateri proprias infirmitates d. en domine mi potentissime & clementissime. Anima mea serua est peccati: tot dominorū (Augustinus) quot vitiorum, liberam tu fecisti. Culpa deiecit & captiuauit: Iacet prostrata & eneruata, iacet superba in plumis ambiticinis: carnalis in luto luxuriæ: iracunda in flammis vindictæ: Melanconica in cineribus accidit; Auara in spinis cupiditatis: inuitat ad iacendum concupiscentia, retinet delectatio, prosternit consensus, tegi vsus, dormire facit contemptus. Et in hoc somno vane somniat bona quædam elemosinas, orationes, ieiunia, quæ tamen omnia ex culpa mortua sunt. Iacet Paralitica, impotens, remissa, tremens ad omnia, si orandum timet capiti: si danda elemosina, timet marsupio, si ieiunandū, timet stomacho. si remittēda iniuria timet honori. Et male torquetur exaggeratio est Humilitatis. Torquet impiū culpa, Impius vt mare feruet: ita torquet extra lex, supra ira Dei, Subtus inferni horror, intus mala cōsciētia. Et quo magis exercet sic humilitas, eo magis inflāmat & vigorat rōnem. Terio tandē apparet suprema Humilitatis species in Cēturiōe, vbi audit Christū ad se venire, & totus cōmouet. ac statim iubet illi dici. Domine noli vexa. i. Nō sum dignus &c. Vide quanta sunt huius humilitatis mysteria. Ex humilitate retinetur ipse ne ad Christum vadat:

Luc. 7.

Act. 10.

Ex eadem retinere vult Christum ne ad se veniat; Ita prorsus Humilitas priuat eū Christi facie, propter Christum, id est vt eum glorificet. In simili animi sincopem & angustiam traxit humilitas Petrum in naui. cum dixit. Exi a me domine. Cur ita expellis o inurbane? dat rationem Humilitas. Quia homo peccator sum. Ita alias. Domine tu mihi, tu mihi lauas pedes? nō lauabis mihi pedes in eternū. quid est homo quod memor es eius? vox consueta sancti patris nostri Francisci. Domine quis es tu, & quis sum ego? Tāta est Dei maiestas quo magis ad eum accedis, tanto magis ab eo ex humilitate refugis: vrget enim maiestas. Ita potest accidere ex humilitate, vt quandoq; propter honorem Christi, abiteamus à frequentia sacramenti, vbi sentimus ex familiaritate & frequentia cessare in nobis, vel imminui feruorem, sic tamen vt sciamus, semper meliorem esse frequentiam, cum conscientia munda est. Melius enim est amare quàm timere. Tanta cum humilitate incedit Cēturio ad rogandum Christum. Fides autem nihilo minor apparet. Primum ex hoc quod in tam difficili morbo, in paralisi deplorata, Erat enim (Lucas) moriturus adhuc de Christi virtute confidit. Deinde, quod exponens infirmum medico, totum illi remittit. d. Puer meus iacet &c. nil amplius. Cætera nouit ille tempus, modū, scit pater vester quibus indigetis. Sic dicimus. Panem quotidianum da no. ho. quod prius dicimus. Fiat voluntas tua. Brevius est dicere Domine puer meus &c. reliqua dimitte illi. Tertio quod ostendens cur nō requiratur vexatio & aduentus Christi magno ac singulari spiritu. d. Dic tantum Verbo. Non
F. Franc. Viced.

est sat Christum adesse, qui vbiq; est, nisi dicat verbo. & imperet ex misericordia, vt sanemur. Dicere productiuum ad intra, operatiuū ad extra in Deo, omnia dicendo. ad intra dicit verbum. ad extra dicit verbo. Ibi terminans est verbum. hic res operata. verbum agnoscit fides vt substantiam & fundamētum vnde oritur. Dicere Dei, facere est, omnia dicendo fecit. Dic ergo & dicendo facies. Verbum vnum sufficit. Respiice, surge, exi effeta, obmutesce, fiat: his omnia facit, illuminat cecos, suscitāt mortuos &c. fidem vero suam instruit, & probat ualido argumento, ducto à minori ad maius, à finito ad infinitum, virtute sua, ad uirtutem Christi. d. Nam & ego homo sum sub potestate &c. Habet hic milites obsequentes quia habet preciosos. amat, amatur. Discāt Domini sic amare seruos, & equitatē exhibere illis: discant serui seruire ad oculos dominorum; Ita Dauid ama-
2. Re. 23.

uit suos ut noluerit aquā bibere cū eorū periculo in maxima siti. Ita Cesar suos appellauit cōmilitones. Indocet Paulus à visibilibus probari inuisibilia. Ita solent etiam sapientes ducere infallibilia argumenta ad inueniendum in Deo conceptus proprios, lumine etiam naturali, ex ijs in creaturis contemplantur. Primum enim remouent & negant à Deo cunctq; hic sunt imperfecta. Secundum attribuūt illi quæcūq; hic perfectionē dicunt. & addita infinitate, statim eliciunt conceptus Dei proprios. infinitam substantiam, potentiam, sapientiam &c. quāto magis & firmiter hoc pōt fides, quæ hæret lumini increato, & infallibili? Et hæc de primo.

De Secundo. facile est cernere quod amanter humilem & fidelem oratorem suū recipit Christus. Vix enim
V requisi-

Iacob. 1.

requisitus. d. Ego veniam & curabo. Non venit Christus sine cura, nõ est Iesus sine salute. beati qui sæpe veniẽtem ad se suscipiunt, præcipue in Eucharistia. Ita iterum dicam Merita supplicum excedit, & vota: hoc enim potissimum est lumen tectius narrationis. Tribuit abundanter & non impropere. obserua autem Christi sapiẽtiam fœcundissimam qua contrarijs modis vtens, eundem tamen in suis effectum parit. chananæ fidẽ & Reguli exercuit se subtrahens. Et tandem coactus est exclamare. ò Mulier magna est fides tua. Centurionis fidem exercet se se exhibendo, & statim ad eum cūdo. Ad eum enim gradum sic hominis fidem promouet, quòd tandem Audiens miratus est. Certe magna res est, quæ Christo mirabilis est, Non admiratur autẽ Christus, (Origines) quæ mundus colit, superbiam, vanitatem, pulchritudinẽ affectatam, Diuitias, Titulos, Colofos, & pyramides has: nihil sunt coram oculis Christi. Miratur ille virtutem, quia Deus virtutum est. Et regnum in virtute posuit: ita magnus, pulcher est coram Christo ille tantum, qui multum virtutis habet. Et tanc̃ facit orationem, quantum secum illa fert virtutum & harum duarum præcipue, humilitatis & fidei. Augustinus super gen. quod miratur Dominus non perturbati animi signum est, sed docentis magisterium quo fidem hanc mirandam declarat, D. Maximus li. primo de charitate. Non placet Christo nuda fides, talis est demonum, vide quam fidem admiratur Christus, viuam, operosam, misericordem, religiosam: sic vna virtus augetur actibus aliarum virtutum D. Thom. 22. quæst. 3. artic. 1. ad tertium.

De tertio, quis fructus sequitur ex hoc congressu? maximum narrat Euangelista. Primo quòd Christus commendat fidem Centurionis & præponit eam omnibus credentibus non inueni tantam fidem & cætera. Non (Chrysoftomus) comparat personam personis: sed gentem genti, vt Paulus. Israel sectando legem iustitiæ in legem iustitiæ non peruenit, & tamen alibi. Nunquid repulit Deus plebem suam? absit. Nam & ego Israelita sum. Per Israellem etiam potes intelligere eos. ex Israele tatum, qui Domino egros suos commendarunt. In Israel igitur gente sua, cui promissus, à quo inuocatus, cui datus, in quo natus est: non inuenit tantam fidem. In propria venit & sui non receperunt: Ad centurionem vix pedem mouit: Israellem vocauit verbo & factis, vane omnia. Centurio solo vno verbo contentus est. Quid aut hoc? Malũ auguriũ Israeli. Hæ primitiæ sunt gẽtiũ. Iã verũ erit. Osee verbũ. vocabo nõ plebem meam plebem meam. Multi veniẽt ab oriente & occidẽte &c. vocatio gentium ad filo. Gen. Nec venient ad seruiendum. vt somniant hebrei ex Es. 14. loquitur. n. ibi de exitu è Babilone. sed ad sacerdotia, & iudicia vt ex Es. 56. & vl. expresse patet ideo addit. Et Recumbẽt cũ Abraã. &c. Quid vero de Israelitis & sacerdotibus his audiẽtibus? filij regni eijciẽtur foras. Vtinam & profectus euangelij apud Indos non portendat nobis &c. Deinde commẽdata fide, exaudit fidem. d. vade sicut credidisti fiat tibi. Duo dicit. Dat sanitatem; & dat co modo, quo petita est, sicut credidisti: non sicut orasti: nam spiritus orationis est fides. Postulet in fide nihil hæsitans. Et sanatus est puer in illa hora.

Rom. 4.
Rom. 11.

hora. Quantū narrat cumulum gratiarum. Primo, quod sanat. Secundo, quod puerum illum paralyticum destitutum. Tertio, quod sanat absens. Quarto, quod solo verbo. Quinto, quod statim ita dixit Chananeæ. fiat tibi sicut vis. Hoc autem factum. primo illustratur Christi potestas, & clementia. Secundo autēticatur vocatio gentium & eiectio Iudæorum. Tertio exaudis pro votis Cēturio, & eius seruus sanatur. quarto instruitur oratio nostra, ut bono animo accedat ad Christi potentiam & charitatem implorandam, modo sit humilis & fidelis. Nam hoc illi promittitur, & hoc exemplo firmatur, quod si hominis voluntatem in Deum extollet: voluntatem etiam Dei pronā, & incitatam inueniet ad hominem iuuādum; ita quod quæcūque poterit beneficia præstare, ea omnia volet in sui gloriam & credētium suorum salutem: Amen.

Alia introductio ad euangelium Centurionis.

SAt faciles sumus ad agnoscēdas infirmitates Fratrum; & sæpe tam acuti, ut diuinemus & iudicemus multas, quæ non insunt. Non tam faciles sumus ad sentiendū & compatiendū. quare neque ad ferendū, aut quærendū illis remedia. quin sæpe traducimus, (Duritia pharisaica,) & maledicimus: si hoc non; ridemus, leuitate puerili, & illudimus. si hoc nō saltem oscitantia incogitante, negligimus, dicentes cum Chaym: Nunquid ego custos sum fratris mei? Et tamē unicuique mādauit Deus de proximo suo. Et Dominus exemplo suo docuit ut alter alterius abluamus pedes. Et Paulus. Alter alterius onera portate.

Et in prima Corinth. per totum capitulum duodecimum. docet quanta sit vnio membrorum in corpore Christi quod sint diuersa; quod oīa necessaria omnibus; quod sæpe ignobiliora sint magis necessaria, quod tibi sic omnia consonant; quod si patitur vnum compatiuntur omnia &c. In prima Timo. graduauit curam. d. Si quis suorum curā nō habet & maxime domesticorum, in fideli est deterior. Quod si nos ipsi infirmos sanare non possumus: saltem procuremus aliū de remedia. Inducat præbiteros, & orent pro eo. Si ij non suppetant, nos ipsi eamus ad Deum virtutum, & commēdemus ægros nostros: Nam si non possumus eis mereri vitam æternam: hoc enim potest homo Iustus tibi ipsi tantum. Si non possumus mereri primam gratiam & sanitatem de cōdigno. hoc. n. potest Christus. Possumus per congruentiam quādam; non enim potest amicus noster Christus spernere bonam voluntatem seruorum suorum, aut vanā facere Ita orās: Stephanus sanauit Saluum phariseum insultātem. Ita Mater Augustini, ut ipse fatetur, sanauit filium Manicheum, Ita hodie in Euāgelio, Centurio sanat seruum suum paralyticum &c.

Habita Romæ. 1572.

FERIA SEXTA cinerum.

*Estote perfecti sicut Pater
uester cæli &c.*

Viuimus in tanta confusione spiritus, & oppressione iudicij; quod sæpe sumus in multis, & grauibus erroribus, in ira Dei, in scandalo

etiam honorum omnium, & nō modo non erubescimus; sed in miseris nostris gloriamur. Hoc autem prouenit ex ignorantia, qua nescimus, in quo consistat vera gloria, & verus honor, cum tamen semper de honore magnifice loquamur. vere autem hic inter nos sola virtus est honorifica: supra nos sola Dei gloria, in quā vnā, & creaturæ omnes, & creator ipse respicit, & ob quam vnā operatur. Nullus ordo, equestris est, qui non iudicet equitem sine honore eum, qui coram principe suo leges eius transgreditur. Et præsertim si princeps sit iustus, discretus, &c. quo modo ergo sint honorati qui tam expresse violant præcepta regis regum, cuius voluntas inobliquabilis est? quis ordo potest honorare hos, quos damnat Deus? Nos vero in caligine hac nostra nil minus curamus quam Dei gloriam: Non curamus, quia Deū non amamus; amor enim Zelum habet; non Amamus, quia non gustamus, nam Deus noster amabilissimus est, amor est, ignis consumens est, qui non diligit non nouit. Non gustamus quia palatus hic noster corruptus est; stomachus plenus humoribus & amoribus nostris, qui non admittunt aliū. Ex Neque amor Dei dignatur his nostris admisceri. Delicata est diuina consolatio, non admittit alienam. hoc fonte ex hoc stomacho, & corde infecto, prodeunt corruptiones oēs Diuini amoris, in quo tota Diuina lex, & obediētia cōsistit. hinc leges, & statuta carnis quæ mundū inficiūt, & Deo rebellant: vt dicat quotidie sua hypocrisis: fiat voluntas tua: semper autem intelligat propriam implere. Hinc mores isti damnati qui mundum obligant & ligant in sua damna

tionem. Nobilitatem in pompa, luxu, vanitate; alioqui indigna, auara &c. Mercaturā, in fraudibus, viuris, cambijs, &c. alioqui nulla habeat cōmercia. Pulchritudinē in fucis, stibijs, pictis, laruis, alioqui non compareat. Honorem equestrē in vltionibus, duellis, &c. alioqui ignaui habeantur &c. Ex hoc eodem fonte prodierant temporibus D. nostri Iesu commenta sinagogæ, quibus legem Dei in amore proximi contaminarant; de quibus hodie tanta cum emphasi pronuntiat in Euangelio, vt voluntatem Dei suo loco restituat, & mundum in ea vna vel inuitum constituat. Audistis. Nota res est, recepta ab omnibus, generalis infectio: Deinde Est antiquis. Fortē per antiquos intelligit sacerdotes, præbiter enim idem est, quod senior. Ita à patribus imbuti sunt filij, hoc lacte nutriti; qui quærit alios mores inducere, videtur mundum innouare. Diliges. Ita Dei clementia paterno amore hominē creat. in amore instituit, & per amorem virtutis, ad amercem mercedis & gloriæ reuocat summa legis Dilectio. Nihil scit nisi amare Pater, Nihil vult nisi amari, In hoc lex & prophetæ, Primus autem amor & supremus sit erga primum & supremum bonum. Diliges Dominum Deum tuum. Toto corde, tota anima, toto fortit. to. mente. Amor est non diuisus aut dispersus, qui vnus est & in vnum bonum tendit, sed graduatus est, & crescens. Amor cordis est dulcis, sensualis, qui omnes sensus hominis rectificat in Deū, hic cōplectitur lachrymas suspiria, gustus sacramentorū, orationū, cōpāsiones Christi nascentis viventis, & morientis. Amor animæ rationalis est, & cōplectitur studia, speculationes

lationes, intelligentias, quibus anima ascendit ad investigandos Thesaurus scientiæ, & sapientiæ Dei. Amor cherubicus, & acutus, Amor fortitudinis operatiuus est, & ex illa intelligentia deducit amantem ad actiones, & labores, ad subsidia pauperum, regimina hospitalium, consolationes afflictorum, ad Instructiones simplicium, ad dæcem facit, patientem, magnanimum, perseverantem in laboribus, in erumnis, ambidextrum, potestatem omnia. Amor mentis supernus, seraphicus est, non tam excellens quam excedens, extaticus, qui spiritum rapit ad superna, & consortem facit diuinæ naturæ, vt conuerteretur in coelis: vt vi amoris huius consummentis transelementetur, & transformetur in deitatem sic amatam, atque in ea uiuat, moueatur, & sit. Hoc primum mandatum legis est. Et hoc inficit humana hypocrisis, deducens totum Dei cultum ad pura verba, pieturas, cerimonias, promissa, pacta, &c. nihil autem præstet. Secundum simile huic ab eo pendens, quasi à luce radius, à fonte riuulus; Amorem illum continens, secundum adijciens, qua ratione dicit D. Tho. amorem proximi, prout amatur propter Deum & in Deum, perfectiorem etiam solo amore Dei. Secundum hoc subijcit lex dicens. Diliges Proximum tuum. Et hic suas adiecit Caro glossas, quibus amorem hunc proximi ita turbauit vt de eo cum fructu tractari nequeat, nisi tractatus in certa capita distribuatur, vt declaretur nobis. Primo, quis sit proximus. Secundo quomodo diligendus. Tertio qua ratione, & cur diligendus. Et hæc omnia paucis verbis, sed magna, & amplissima autoritate pertractat Christus in Euangelio.

De Primo. Proximi nomine intelligunt Hæbrei, gentem suam Iudaicam cæteros tanquam alienos excludentes, contra quam falsam intelligentiam, Christus narrauit parabolam Samaritani, & conclusit, Proximum esse eum, quicumque sit, qui nostra eget misericordia. sententiam recipit caro, sic vt omnes includat latinos, græcos, hebreos, tantum vno hominum genere excluso, qui amari nullo modo potest, Et hi sunt inimici. Aduersus hoc pronuntiat Christus. Ego autem dico vobis, Diligite inimicos, obserua quantum emphasim habet. Ego autem. &c. Ego Dei verbum, & veritas. Ego instaurator mundi, De quo pater, ipsum audite. Dico. i. impero. Dicere Dei ad extra est iubere, dixit & facta sunt. Vobis, qui perfectiora mecum sectamini, quibus datum est nosse mysteria.

De Secundo, Hoc opus, hic labor est, habet enim Caro innumeras astutias vt præceptum hoc sibi accommodet. Obligat lex naturæ, quæcūq; vultis vt faciant vobis & vos illis. Declarat amplius lex scripta, vt multa obturet diuerticula: Dilige sicut te ipsum, quis. n. ignorat, quali quanto amore se ipsum diligit? sed clarissime numerat Christus in euangelio quæcūq; vult. d. diligite, Benefacite, orate date cor, manus, verba, facta; quomodo? Hic dandæ sunt regulæ constantes. Si inimicus & infensus est, ex iniuria accepta, quam tu intulisti, Merito hic obligant leges omnes, vt tu ipse vulnus inflicturn cures, vt inclineris, vt pacem vltro poscas, & inferas ita Christus. si offers munus tuum ad altare &c. Relinque ibi munus. i. sta in proposito sacrificandi & Deum colendi, non abijcias Dei cultum, vt solent nostri statim fugere confessiones. &c. sed remoue impedimenta,

menta, reconciliare fratri, & tunc veniens offeres & sacrificium acceptum erit. unum horum necesse est facere, vel dimittere altare, & sacramenta, vel indigne accedere, quod pessimum omnium est, vel reconciliari fratri. Si vero inimicus illator iniuriæ fuit. Hoc durius est, & tamen hoc quoque sub suo canone comprehendit Christus. Considera igitur hic, quod illata iniuria tria secum intulit damna. Primum fuit offensa Dei, quæ mundum deordinavit, dum tibi incommodus fuit, contra Dei voluntatem. Damnum hoc non est ab homine remittendum, Dei enim est: neque inimicus ut talis est id est Divinæ legis transgressor, amandus est, atque ideo neque imitandus est, ut reddas ei malum pro malo. Dion. de d. nom. ca. 4. in natura non est malum: addit Cyrillus Hierosolimitanus. ubi est? in voluntate. Sed ex iustitia odio habendus: ita tamen ut semper separet personam à culpa, Orandus tamen Deus ut remittat. Secundum fuit. Turbatio hominis læsi; qui statim repletus est ira, odio, & rancore, quo totum cor infectum est, quasi veneno accepto: Hic vero tu cogita, quam vile est sic facile ad quodcumque verbum quasi ventum turbari, huc illuc impelli ad libitum cuiuscunque Quid demissius, dici potest? Et tamen sceminae fere omnes, viri quam plurimi huic subsunt vilitati. Et excusant quod complexio, & bilis vrget: Vah pæri. 50. annorum nondum agnoscitis complexionis pericula? nondum curare cœpistis? Hoc damnum omnino resarciendum est. Diligite inquit Christus. Non stant simul dilectio & odium. quare omnis rancor, cum signis omnibus suis proximis, & remotis, omnino ex animo

tollendus est: & in hac re potissima cura, ne te decipias, evome odium, & turiam curatus es. Tertium fuit illata iniuria in persona, honore, substantia. Damnum hoc vel est præsens & actuale, ita quod adhuc quotidie impellor, vel præteritum. Si præsens, non obligo te in conscientia, ut feras patienter, ita quod vim vi non tepellas, tutela enim est de iure nature, modo sit inculpata, si tamen feras, & magno animo lædentes sustineas, opus patientiæ, & perfectionis est. de quo Salom. in Cant. sicut lilium inter spinas, Ita amica mea inter filias. & potest intantum crescere, & patienter feras, primo, non reclames transeat calix &c. semper tamen addas, fiat non sicut ego volo, sed sicut ego volo, sed sicut tu. Deinde feras in silentio, nihil turberis, sicut homo non habens in ore redargutiones. Tertio leteris in angustia, ibant Apostoli gaudentes &c. In vitis patrum legitur de quodam Anachorita, qui percussus à Dæmone in maxilla una, statim læsus obiecit alteram. Et illico fugatus ea charitate est Dæmon. Non tamen ad hanc sustentiam obligamus, nisi perfectos qui spiritu dei ducuntur. De christianis sui temporis Tertullianus. in apolog. lib. 2. cap. 37. postquam narrauit acerbas inimicitias gentilium contra christianos, quos, & ipsis sepulchris persequerantur, & in faucibus mortis, narrat quod cum possent vlscisci, nolabant, quia sibi magis licitum putabant occidi quam occidere. ita David pepercit Sauli, spectaculum facti sumus mundo, Angelis & hominibus: quid mirantur & spectant? En vsque in hanc horam esurimus maledicimur & benedicimus. blasphemamur & obsecramus: Tam mirabilis

Cant.

A. Qu. 5.

1. Cor. 4.

& reuerenda Angelis, & hominibus, & ipsis demonibus, est Christiana patientia. Augustinus. de ci. deili. 5. c. 26. refert Theodosium Eugento victo persecutoribus & eorum filijs statim pepercisse, quin & eos honoribus auxisse. Si præteritum est damnatum. Vel compensari potest, vel nõ. Si potest, & acerbus ille non curat, Non impedio quin ius tuum persequaris coram iudice, sine rancore tamẽ, quin ex charitate. Ad Dei gloriã. Ad mundi iustitiã. Ad sanãdum illũ perditum. Ad exemplum aliorum. & etiam ad ius tutãdum saluis legibus, quod si non curas tu, & amore Dei remittis & pateris, non improbo, quin summopere laudo tãqua opus perfectionis. Si vero vellet compensare, sed non potest; atque adeo pacem petit, rogat, Misericordiam habe in me, & omnia reddam tibi. Hic omnino tenetur homo Christi misereri.

th. 18. Matt. Nonne oportuit & te misereri conserui tui? Neque dicas ego dimisi, Agat iustitia, Nam & ille seruus conseruum tradiderat in manum iustitiã, & tamen audit, ligatis manibus &c. Ita ex corde diligendus est inimicus. In testimonium vero inter nã dilectionis quid adhibendum, vt notum sit te sine rãcore esse. Benefacite. opere iuuate, saltem vt sis semper paratus ad iuuandum. Non enim obligo te vt cum eo conuerseris assidue. Maxime si dubites ne peius aliquid contingat, si tamen facias ex Dei amore, perfectio est, si vero opere tuo non indigeat, aut à te iuari nolit. Orate. Hęc summa religio est, quam in cruce primo loco exercuit Amantissimus Iesus noster. Hęc nemo impedire potest. Ora pro inimico sicut pro te ipso; Primo, vt Deus illi donet eternam vitam, ne vadat ad

eum blasphemandum apud inferos, ne etiam nobilis illa creatura suo fine frustretur. Secundo, vt det illi in hac gratiam bene viuendi, vt non ultra Deum offendat & ecclesiam turbet. 2. Timot. 2. Vt Deus det illis pœnitentiam, & resipiscant à laqueis diaboli. Tertio, vt si alter corrigi non vult, corripiat illum Deus. In chamo & freno maxillas eorum costringat: sic enim & de seipsis precantur sancti. Hic vre, hic seca: vt in æternum parcas. Pro morte non orës, nisi sit Ecclesiã hostis, aut Reipu: Sic enim bonum publicũ priuato est præferendum. Sic. D. Anastasia de viro suo rogabat. Si est emẽdandus, Iube locum dare sanctis: quæ vexabat ecclesiam: Pro spiritali iniuria non licet (Augustinus) oras vt moriatur malus, & facti estis duo mali. Hęc de Secundo.

De Tertio. Magni, & ardui huius amoris, magnam, & arduam dat rationem, In quam supra omnem carnem, & mundi, & cordis etiam summet persuasione respicere debet amator christianus. Vt fitis filij Patris vestri &c. Est ne vllus ordo equestris qui hanc Dei filiationẽ dignitate superet? Verbum breue, sed fecundum quod tres causas sic amandi complectitur. Prima est condecencia. Decet enim filium imitari patrem cuius imago est; Paulus, est ote imitatores Dei sicut filij charissimi. Greg. Nyss. similis homo Deo fit non secundum naturam, sed actionem. Dei formis est amor hic (Cirilus) imprimitque in nobis vultum patris. Pluit Ille super bo. & malos Solem suum oriri facit &c. Plus de Dei pluuia & sole fruuntur mali quam boni, quia communiter mali sunt citiores, habent latas familias, regiones, agros, armenta: boni sunt soli, possent

posset diuidere hos ab illis, vt hærcos olim in egypto. Sic ergo decet sanctos & Dei filios. Secunda est utilitas. Nam vt amor hic maximus est, ita maximum habet paratum præmium. Si salutantes salutatis, quam mercedem habebitis? Quia ethnici multi iniurias spreuerunt, vt de Socra. narrat Diogenes Laertius. quod calcem impingenti, nil comminatus est. Et mirantibus eius patientiam dixit, quid si me Asinus impetisset? idē fecissem. Idem de Diogene, & de cætone. quam mercedem habebitis? ergo si iustus amat amicum. non mereatur? & tamen solent Theologi dicere, quod quicquid facit homo in gratia est meritorium. Resp. quicquid facit secundum instinctum gratiæ est meritorium. ob hoc Salom. Nescit homo an amore an odio dignus sit. & Paulus, nihil mihi conscius sum, quia nescit homo an secundum gratiam & eius instinctum operetur, & si opera bona sint ex genere. Dimittite & Dimittimini. Et addit. Mensuram bonam, confertam, coagitatam, supereffluentem dabunt in sinum vestrum, quantum igitur utile est nobis remitti peccata nostra; Tantum expedit remittere proximis, & diligere inimicos. Huic enim potissimam remissioni Deus promisit remissionem. primo propter excellentiam actus. Nulla enim elemosina maior quam remissio iniuriarum D. Augustinus. Martyrium cordis vocat, D. Gregorius a patientiam, Secundo propter correspondentiam actus, quasi huic misericordiæ debeatur misericordia, iuxta illud. Beati misericordes, quoniã misericordiã cōsequetur. & Iterũ. Eadē mēsurā qua mēsi fueritis remetietur vobis Tercio per experimentum Diuini amoris, cuius

maximum indicium est amor inimicorum: quando propter Deum, & eos amamus, a quibus natura refugit Tertia est necessitas, quæ tollit omnem excusationē. Ita D. Nonne oportuit, & te misereri? Pater est qui præcipit & legem dat Deus: filius Dei, Deus est qui legem exponit & interpretatur. Ultra præceptum exemplũ dat, & prior diligit, obseruatoribus præmia ponit, temporalia, & æterna. Neglectoribus æterna comminatur damna. Hic necesse est, vel eius volūtatem & omnia simul bona reijcere; Vel amoris huius leges, sic refarcitas, & explicatas, supra quoscunque, humores, & amores alio vocantes suscipere & implere. Si reijcimus, certissimus nos vicissim a Deo reijci, & inter eius inimicos conscribi. Si recipimus certissimus, quicquid de nobis statuatur, vel iudicet mundus: nos a deo recipi in filios, quod si filij sumus (Paulus) & hæredes, Hæredes quidem dei cohæredes autem Christi. qui viuit, & regnat deus. Per omnia secula seculorum. Amen.

Dilige Proximum sicut teipsum. D Th. 1.8. cap. Particula illa modificans breuis est, sed fecunda: obligat enim amorem proximi ad quatuor condiciones. Vt sit verax, vt sit rectus, Vt sit sanctus, sit fructuosus. 1. Tim. 1. Cor.

Primo. Verax, sic enim homo seipsum vere diligit, vt ratione sui diligat alia, quæ ad vsum suum quærit, sæpe cum eorum desolatione, vt panem, vinum, vestes, quæ vsu consumuntur. Sic diligat proximum ratione eius: non quod sibi sit utilis, aut commodus, sic amant meretrices, & mercenarij. Sit ergo charitas de corde puro: conscientia bona, fide nō ficta. Charitas non quærit quæ sua.

Secundo.

Luc. 6.

Matt. 5.

Matt. 6.

Secundo. Rectus, Iuste distribuēs & maius bonum præponens minori. sic homo diligit in se primo animā, & bona animæ; secundo corpus & bona corporis, qui secus facit, miq̄ue amat, qui diligit iniquitatem odit animam suam. Sic proximo querendum est primo bonum animæ, secundo corpus, tertio corporalia.

Tertio. Sanctus in Deum scilicet, & Dei gloriā respiciēs. sic seipsum homo diligens dicit Deo, Paratum cor meum &c. Nōne Deo subiecta erit anima mea? Ita propter Deum amare debet proximum, & respectum hunc omnibus præponere hoc mandatum habemus à Deo, vt qui diligit Deum diligat & fratrem suum.

Quarto Fructuosus, & operosus. Charitas enim non est ociosa. Sic homo diligit se, non tantum affectu, sed effectu. Sic & proximo non tantum bene velit sed vt addit Christus benefaciat. Filioli non diligamus verbo, neque lingua sed opere & veritate. Addit ergo. Benefacit &c. Benefacite. sic veraciter, iuste, & sanctè, & fructuose, iuuate, sed bona facite, exstēdite opus per gradus, vt. Primo vbi opus est, seruiatis proximo etiam hosti in bonis, & spiritualibus, & temporalibus: saltem in eius necessitate: saltem prompto sitis animo. Secundo vbi opus est patiamini etiam pro eo multa incommoda. Ita Paulus omnia sustineo propter electos, vt salui fiant, Tertio vbi discrimen imminet animæ eius, exponas etiam corpus, & vitam: quod est summum charitatis pignus, vt si videres christianum proximum ruinæ, facilem ad seductionem, Tyrannum imminet & comminantem vt cogat abnegare Christum, hoc loco teneris eripere

F. Franc. Viced.

eum, etiam cū periculo vitæ. ita Paulus. omnia impendā, sed & ipse super 2. Cor. 12. impendar pro vobis.

Habita Roma. 1572.

S A B B A T O

Cinerum.

Inos tempore serenitatis, & beneficiorum non agnoscimus bonitatem Dei, non gratias illi agimus, nō ad eius honorem viuimus, potius tribuimus omnia, Naturæ, Fortunæ, Industriæ &c. Et quod de Israele dictum est. Incrassatus, impinguatus, dilatatus, recalcitrauit. & iterū. Filios enutriui & exaltaui, &c. Deus autem omnino agnosci vult, & pro gloria sua, & pro vtilitate nostra, & velle debet. Pro gloria sua, quia non potest agnosci, & nō diligi, ac magnificari. Ita Io. qui non diligit non nouit Deum. Ita David. Notus in Iudæa Deus: Ideoq; in Israel magnum nomen eius. Pro salute nostra, quia hæc est vita æterna, vt cognoscant &c. Cogitur ergo, qñ in prosperis non agnoscitur, mutare manum, flagellareq; , vt velimus nolimus in eius manū respicere, inuocare, præsentē magnificare & adorare cogamur. Ita Aegyptum prouinciam olim totius fere mundi altricē, totius Asiæ paradysum, quia in commodis non intellexit, sed populum Dei afflixit, sacrificia impediuit, nascētes pueros oppressit: altera manu visitauit, ranis, muscis, sanguine, tenebis, grandine, peste vastauit, tātum vt agnosceretur, ac Deus, & dominus haberetur. Si autem hæc vera, vt verissima sunt, cur nos patienter manum eius non sustinemus? Si tantum

X pro

pro gloria sua faceret, ferendum esset: nam dominus est, An non, inquit æquum est de meo facere me quod volo? Ita Iob. Sit nomen Domini benedictum. Quanto vero æquiore animo ferendum est, quando præter gloriam suam, semper magno cum commodo, & lucro nostro nos exercet? Paulus. A domino corripimur, ne cū hoc mundo damnemur. Ita David. Bonū mihi quia humiliasti me. Sed si nunquam ij dixerint, nonne experimur nos, quomodo in tempore serenitatis, & fœlicitatis dissolui mur, atque de Deo, de anima, de paradiso, vel inferno ne cogitamus quidē. Vbi autem premimur, statim oculos tollimus, manus leuamus, confugimusq; ad liberationē? Ita David. Ad dominum cum tribularet clamaui. Ita hodie Petrus cum cœpit mergi, Domine saluum me fac. Adueniēte autem liberatore, quāta rerum mutatio fiat ecce nobis ob oculos in Euangelica historia, vbi quā primū ex nocte fit dies, ex tempestate, quies, ex destitutis, beati, sine Christo minatur omnia, cum Christo iuuant omnia. Summa est, q̄ ideo Deus adfligit quos amat, vt cognoscatur, cognitio autē ista parit duos fructus preciosos. Primus Dei prementis & liberantis gloriam, Secūdus est, instructio, & salus nostra, videbitis, ergo quanta cū gloria sua; quanta cum ipsorum salute apostolos hodie nauigātes exercent. Duas autem potissimum partes habet historia. In prima videre est, quales sine Christo simus. In secūda quales cum Christo, atque huc proderit contemplatio, vt vbi viderimus vitā hanc nostram, si Christus ablit, totā esse fortunam, ac tempestatem timeamus. Præsente autem Christo totam esse quietam, & commodā speremus

ficq; inter metum & spem viuamus. Quantum ad primam partem narrat nobis Euāgelistæ præsertim Matth. & Marcus, q̄ cum dominus noster Iesus pauisset turbam illam Galileā, miraculosa quinq; panum crescimo nia, vidēs turbam ex stolidā quadam sua lætitia, & gratitudine commotā, vt raperet eum, & regem faceret, volensque omnem huius facti & domini affectati suspensionem à se eximere. Primum quidē dimisit apostolos, immo nolentes ab eo diuelli, compulit, vt stagnum transirent, seque in ciuitate Genesareth Betsaida præstolerentur. Deinde dimisit & turbas. Ipse autem ascendit solus erare in montem. It in montem, vt nos à turbā planicie. i. vilibus affectibus ad sublimia regni Dei mysteria subleuet, orationemque nostram in monte. i. in eleuatione spiritus collocandam doceat. It solus Christus, quia solitudo est Mater orationis, vbi cor in diuersa non trahitur, vbi oratur in abscondito, it oraturus, cū ipse nulla egeat oratione, duplici de causa. Tum vt doceat nos frequenter orare exemplo suo; tum vt impleat officium sacerdotij sui. stetq; pro hominibus coram patre Deo ad interpellandum; fructus autem orationis huius duplex est. Alter generalis, quo suis omnibus prodest; bonaq; omnia opportuna impetrat. Alter specialis, quo Nauigantibus & mox premēdis à tēpestate (Orig.) Apostolis suis succurrit, prouidetque de remedio. Erat enim navis in medio mari. Pressura vrget ab omni latere: Nox est, tempus incommodum, quo pericula ipsa nec cerni possunt: Mare turbatum est, & ventis contrarijs agitatur. sunt in medio mari, per viginti quinque, aut triginta, stadia inquit Ioann. Quare distant à terra.

Præsidium abest. Iesus, enim erat solus in terra. cum Iesu tutum est tribulari; nam ille prouidet omnibus. sine Iesu vero acta omnia, dicit enim. sine me nihil potestis. cū Iesu Petrus paratus est & in mortem ire. sine Iesu quam primum coepit mergi dubitat. cum Iesu occurrit cohorti, sine Iesu non fert Ancillæ vnus visum. Merito clamat Paulus. si Deus pro nobis quis contra nos? At si distat ille à nobis, si nos in mari, ille in terra, quis erit pro nobis? Nos vero in mari sumus, quandiu in hoc mundo versamur, atq; à domino peregrinamur. Si enim mare mobile, inconstans, & inquietum est, quid mobilius hoc uiuendi flatu, qui vt dicit Job: Nonquā in eodem statu permanet? modo eleuatur, modo deprimitur, modo attollitur superbia, mō premitur, egestate, modo sperat, mō timet: si fluit mare, quid magis fluit quam vita hæc nostra, oēs morimur, & quasi aquæ dilabimur &c. priorum non est memoria. Si monstra innumera habet mare, quæ non habet hic mundus immania, voracia, formidabilia? si pericula habet mare, quæ à nauigantibus enarrantur, quæ loca tuta sunt in hoc mundo, quæ pacifica, quæ sine dolo, aut vi? Si ventis modo his, modo illis turbatur mare. Quæ rabies rerum, factorum, dictorum, affectuū, effectuū non turbat nos? Quo loco nauis hæc vitæ nostræ se se locare, vbi non sentiat ventos contrarios? Si diues est, vrget ambitio, fastus, auaritia, emulatio, timor mortis. Si pauper est, vrget inopia, pressuræ, filij alendi, impatentia. Si iudex est, vrget munera, respectus personarum, fauores potentum amicitia. Si mercator est, vrget cupiditas, fallacia, cumulatio illicita, vsuræ. Si doctus est, vrget honores, curio-

fitates, inuentiones proprii capitis, hæreses. Si simplex est, vrget, ignorātia, dubietas, superstitio, negligentia. Si senex est, vrget ægritudines, nimius amor mūdi, instans timor mortis. Si iuuenis est, vrget sanitas, robur indulgentia patrum, mala exempla, malæ societates. Si mulier est, vrget vanitas, forma affectata, liuor, inuidia, oculi oīum. Si sacer est, vrget Iudas ischarioth: Simō magus, cor mūdanum, hypocrisis. Si Apostolus est, vrget spes, timor, mala, conscientia, veritas ipsa quæ odiū parit. Sic Nos in mari, i. in perpetua corporis, animi, & fortunæ agitatione sumus. Solus Chr̄s in terra, solus ipse stat, solus secū pacem & quietē hēt. Nauim interim suā apostolicā. i. Ecclesiā periclitari finit, & vētis tempestatibusq; perpetuis agitari, vt cernitis, intus timores, foris pugna. Nec noua est hæc procella. D. Basilius lib. de Spiritu Sancto, cap. 30. describit pulchra metaphora sui temporis tēpestates, sicq; de statu ecclesię loquitur. Cui comparabimus presentem statum? Si milis est bello nauali, vbi vtrinq; classis in classem irruit, pugnatq;. Adde violento turbine agitari classem, obscuram noctem impendere, inuisibilia fieri omnia, quare & confundi, vt nullum sit amplius amicorum, vel hostium discrimen, vbi symbola propter confusionem non agnoscuntur. Adde & mare itumescere: è nubibus ingentes aquas erūpere & horrēdam insurgere ex triplici causa tempestatē Ventis quoque vndique flantibus classem inter se collidi. Ex his autem qui in acie stāt, alios seiplos prodere & trāsfugere; alios simul impellere scaphas quæ à ventis feruntur, & muto se trucidare. Adhæc cogita permistum quendam & horribilem soni

itum per vniuersum id mare refona
re, ex ventis, ex collisione nauium, fer
uore maris, ex clamore belligerantiũ
vt neque principis nauis, neque nau
cleri vox audiatur; sed ingens tantum
quidam tumultus, malorum excessu
propter vitæ desperationem, omnem
illis peccandi licentiam impendente.
Statue tandem ingentem quendam
morbũ, ex gloriæ cupiditate insanã.
ita vt dum nauis ad fundum fertur
hi tamen nihil de contentione remit
tant, Ita olim, inquit Basilus, secta
Ariana sola hostis erat ecclesiæ, huic
ex aduerso loco opposita; Postea in
partes innumeras diuisa est, factaque
irreconciliabilis inimicitia: Hæc vero
tempestat ecclesiarum, qua te dem
marina procella non est effertior, in
qua & omnes patrum termini com
moti sunt. Sublatum est dogmatum
munimentũ, & omnia circũaguntur
quia putri fundamento incumbũt.
Nos vicissim alii in alios, mutuo iter
nos subuertimur. Tantum habemus
soc etatis, quantum in communi ad
uersarios odio habemus. Vbi præter
ierint hostes iam nos mutuo con
stingimus. Naufragia sunt innume
ra: Alij ex hostium incurſu; Alij
ex occultis insidiis. Alij ex impe
ritia Ducum; quam vero procel
lam non patimur à principibus?
Nox caliginosa ecclesias occupat, fa
cibus mudi sublatis, cõtentio adimit
mali sensum; clamat vndique con
tentio, & sonus indiscretus. ex quo
alij ad Iudaismum; alij Græcismum;
alij ad Gentilismum declinant, nulla
habita rone sanctę scripturæ aut apo
stolicarũ traditionũ. Erroris autem
similitudo omni coniuratione fir
mior est. Theologi sũt impuri, quare
& multos habent sectatores malo
rum. sicque tota Nauis quasi in me-

dio mari periclitatur. Christus, aut
Solus in terra, agitari quidẽ suos pa
titur; nõ quia non possit succurrere
non quia nolit, amici enim sunt, &
prædilecti. Sed opportune, & cer
to cum fructu est faciendam. Neque
enim incuria, vel igrantia fuit,
q; sic eos compulit nauigare. sciebat
enim quid turbinis passuri essent. scie
bat & quid eruditionis ex eo relaturi
essent. Ita dicit quos amo corrigo,
&c. viderant Apostoli nuper magnũ
illud miraculum, quod quinque pani
bus tantam turbam pauerat, & tamẽ
testatur euangelista. q; non intellexe
rant de panibus, Tãta erat eorũ cras
sities. Sunt ergo amplius audiendi;
& hoc fit egregie in præsentis casu;
Tantus est Christi amor quod nulla
nostra perfidia à nobis. instruẽdis
eum reuocat. Quid mali non est à
Christo commerita eius ecclesia? In
quo non offendit? In quo non apo
statauit, & fornicata est cum amato
ribus seculi? in scientia cum Philo
sophis, Poetis, &c. In moribus cum
Epicuris, Sardanapalis &c. Repudia
re eam potuit, ac debuit, sed noluit.
Tantũ instruere, ac exercere voluit;
sicque passus est eam vexari à Vẽtis
modo tirãnorum effudentium san
guinem; quousque draco ille factus
est totus sanguine sanctorum rufus,
& ebrius, modo hæreticorum, cum
ex Dracone factus est anguis, latēs ī
gramine, mordens in silentio, hære
sum fucis, & dolis cruentius eccle
siam vastans. Hic insufflant venti,
ebiones, Corinthi, Eluidij, Eunomij,
Arij; vsque ad hæc tempora nostra
quibus nulla fuere miseriora. hic
enim tota nauis scinditur. Hic nulli
parcitur lateri. Hic noua quotidie
prodit hæresis. Non habet Hydra tot
capita, quot impietas. Laborant apo
stoli

stoli in remigando. Hoc enim proprie Munus est apostolicum, labora re pro sancta dei ecclesia. Ita Paulus labora sicut bonus miles, opus fac euangelistæ. Sic suos semper habuit operarios Christus. Tempore tyrannorum laboratum est, Patientia & cōstantia, ita quod (Tertullianus) semen christianorum sanguis fuit; tē pore hereticorum, laboratum est fide, & doctrina, semen fuit verbum Dei, & traditio apostolica, Hic multa fecere optimi illi Cypriani, Athanasij, Basilij, Hilarij, Cyrilli, Chryl. Hiero. Amb. Augustini. &c. Nunc opus hoc nostrū est, vā mihi, inquit ille quia tacui. & Paulus. vā mihi si non euangelizauero. Si nō dixerisei (Eze.) ille morietur, sanguinē autē eius de manu tua requiram. Ideo monet Paulus Archippum. vide ministeriū quod accepisti in domino, vt illud impleas. Hic ergo quisq; officio suo fungitur. Nauim regit Prudentia; Vela pandit fides, Anchoram iacit spes, exonerat charitas, & elemosina. Haurit aqua contritio. obstruit rupturas timor, tutatur ab undis humilitas; sicque laboratur ab omnibus loco suo. Christus autem in terra videt, & delectatur in opere, numeratque singula, vsque ad quartam vigiliam. laborāt illi, sed ventus præualet, ego plantavi, Apollo rigauit. sed neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid. Alias per totam noctē piscati sunt frustra: Hi quoque frustra remigant, nisi adueniat ille, sine quo labor omnis est vanus, sine quo nihil. Ille ille misereatur nostri & benedicat nobis. illuminet vultum suum super nos, ne tenebræ nos comprehendat, alioqui nauis operietur. sperate in eo omnis cōgregatio populi. omnem sollicitudinem vestram projicite in eum, ip-

si cura est de uobis; Prope erit inuocantibus eum in veritate. Et oportune scit ille tempus, videt omnia, numerat momenta nostra in terra, stabilitateque suæ æternitatis, quare ne diffidamus. sat hactenus lucrati sumus quod statum nostrū sine ipso probe cognouimus. Iam aderit ipse & mutabuntur omnia. Sustineamus bono animo:

Tam imbecilla est humanitas nostra, tam fortis, & bene munitus mūdus totus! contra nos, [vt dum sine Christo sumus, insultēt omnia, veniēte autem ipso, protinus mutatur omnia, & quæ primum premebant, & insultabant maria, illico premuntur. Estque hic secundus status vitæ nostræ quo cū Ch̄o fruimur. Et sūt hic tria potissimū consideranda: Primum quō venit Christus. Secundum. quō venit. Tertium. quid præstat aduentus eius. De primo. quarta vigilia noctis, prope Incem. i. cum iam nox seuire amplius in suos nō poterat. Ita destituit, & mortificat nos, vt cū minus speramus viuificet: sicq; illius esse opus, & non nostrum dignoscamus. Nos. n. tota nocte frustra remigauimus. Hic ergo discemus, in nulla nos quantūuis longa & vrgēte calamitate desperare. Psal. Cōfortare, esto robustus, viriliter age, sustine Dominū. Ita Iob. post infinitas suas misérias adhuc ēt si occiderit me, sperabo in eum. ita 1. Cor. 10. Paulus. fidelis non patietur tētari vos Iacob. 5. supra id quod potestis. ita Iacobus. patientes estote, & cōfirmate corda vestra &c. Bernardus. quantūcūq; læuiat tribulatio, nō meminēris te derelictū, sed scriptū esse. Cū ipso sum in tribulatione. Et ego aliud interim in tribulatione qd requirā? Bonū mihi domine tribulari, dū mō ipse sis me cū. Nobiscum autē est, nam videt omnia &

Col. 4.

1. 3.

a. 66.

nia & adest in tempore oportuno. De secundo. quomodo venit? Venit ad eos ambulans supra mare. Mirabilis est hic veniendi modus; venit cum minus speratur, cum iam acta omnia putabamus, venit & insolito modo, vt dignosci vix queat. Ambulat autem Christus supra mare, non quòd corpus phantasticum habeat, vt dixit Manicheus, & Theodorus ille Episcopus Pharanitanus, de quo Beda, sed ex maiestate carnis suæ, quæ potuit semper esse gloriosa, ni maluisset nobis seruire habitu inuentus vt homo, sic autem dominium suum ostendit quo sibi subiecta est, non tantum aqua maris, sed & omnis creatura. Agnouit elementum conditorum suum, & substitit. Ipse ergo sic dominus omnium super aquas ambulat, & volebat præterire eos. Ita olim in Emaus: finxit se longius ire: voluit (Augustinus) vt alienos à se, & se indignos præterire: Ita & præteriens solet in nobis sui desiderium excitare. Ita dilata gratia solet magis placere; sic ergo venit ad nos, quasi perdat sic confirmat quasi alio tentat, si sic quandoque seruat nos, quasi perdat: sic confirmat quasi destituat. Ita seruauit & magnificauit Iosephum, Dauidemque per infinitas perditiones, sic enim mortificat, & viuificat. De tertio, quid præstat aduētus eius? Duo magna contraria. Primo, Illi vt viderunt eum ambulantem supra mare, putauerunt phantasma esse, & exclamauerunt. Mirabile dictu, venit vt liberet, & ecce turbat. Omnes enim vt viderunt conturbati sunt. Quam inepta est caro nostra ad intelligenda Christi negocia, ita nascitur mundi pace, & salute, potissimum vero Hierusalem. Et ecce ad auditum eius turbatur Herodes, & Hierosolima

tota; Resurrexit à mortuis vt effundat bona omnia quæ secum tulit è regno patris, vnde venit maxime apostolis suis. Et ecce quam primum videntes ingredientem foribus clausis, conturbati, & exterriti existimabant se spiritum videre. In causa autem est, quia adhuc nox est, lux venit in tenebras, & tenebræ eū nō cōprehēderūt, sic sumus in assueti regno Christi: vt quæcunque de nobis statuit, quomodo cunq̄ue ad nox venit; phantasma & alienum à moribus & carne nostra putemus. Venit aquas mundi huius premens, pompas seculi huius spernens, amores omnes nostros damnanus; præcipit iniurias dimitti, damna illata pati, superflua dari pauperibus, & similia, quæ iudicio nostro phantasmata sunt, & facta impossibilia: Et tamen Christus est Dei filius, & non phantasma: Dei voluntas & non humana inuentio. Phantasmata sunt apud nos, incerta monstra, Hydre, centimani, cerberi, & Briarei, nulum nomen, nullam formam certam habētēs, cernite obsecro num sciam vobis ostendere phantasmata; Magistratus, & iudices, sunt ne domini, an serui? si serui; legum, an passionum? donant an vendunt iudicia? vendunt ne Deo an hominibus? ò quæ phantasmata. Mercatores sunt ne Hebrei an christiani? Vtiles Reip. an damnosif? Cambia ista moderna, ad quæ tota iam negociatio reducitur, sunt ne dona, an damna? Mutua an vsuræ? Merces an precia? sicca an virida. Real'a, an rea? Vendunt ne rem an tempus? Nummus est ne merx ac merces? Mulierum crines sunt ne mortui, an viui? Facies sunt ne vultus, an laruæ? Conuersatio est ne libera, an subiecte? Religiosi sunt ne sacri. an. pphani? mortui mūdo an vt

ui? Caro an spūs? Dei, an mūdi Corui
an Palūbi? Angeli, an Diaboli? Hæc
hæc sunt Phantasmata, sine carne, si-
ne osse, sine nomine, sine vlla constā-
tia; videntur esse aliquid & non sunt,
vanitas vanitatum &c. Christus econ-
tra carnem, & ossa habet, & potest à
principio terrere in affuetos, tandem
agnitus, tactus, & receptus beat. Mi-
rabili autem consilio (chrisostimus)
sic exercet suos, vt vbi vrgentia mala
est expulsurus, grauiora tūc inducat.
ita abraamum vltima vice tentat de
morte filij. Ita Iosephum deducit vs-
que ad mortem; ita Israelem vsq; ad
ora leonum. Apostolos quoque mox
liberaturus, ad extremū timoris suo
hoc aduentu perducit, ita vt semiani-
mes exclament; rationem horum om-
nium dat Marcus, d. Erat enim cor
eorum obcecatum. Quid turbat cor
da nostra in Christi præsentia nisi ce-
citas? Quid turbat hæreticos vt pu-
tent Eucharestiam dignissimum sa-
cramentum, esse phantasma nisi cœ-
citas? Ille tamen adest consolaturus,
Et statim, periculum est in mora, lo-
cutus est eis, ita vox eius dulcis & sua-
uis, vbi cognita & domestica est, vt
erat Apostolis. Cōfidite, Timor om-
nis, & turbatio ex defectu fidei est. ip-
sa enim sola est in substantia illa spe-
randarum rerum &c. in qua vna fir-
mantur omnia, Ego sum. vox nota di-
centem (Hieronimus) explicat: Vox
autem ista vt terret impios, ita quod
dicente eo in horto militibus, Ego
sum statim ceciderunt retrorsum, ita
pijs iucunda est, vix maria audit hanc
se vocantem prope monumentum,
& ecce tota exultat, ac in eum se pro-
ripit: Quantam potentiam, bonitatē
secum adfert sola ista Christi vocula,
Ego sum. Quid enim boni secum nō
est? quid mali secum est? Hæc vna

ditat sacramēta vnde nascimur; Hæc
vna morti nostræ occurrens in vitā
æternam mutat. merito igitur addit.
Nolite timere. quid vero cum Chri-
sto timeam? si ille pro nobis quis
contra nos? Nemo est qui condem-
net? Merito Petrus ait. Paratus sum
tecum in carcere, & in mortem ire.
Carcer enim tecum mihi fiet paradi-
sus, & mors vita. Valde autem hic ob-
seruandum est, quod cum omnia in-
terna & externa turbata reperiat, cor-
da scilicet Apostolorū & maria quā
corda. Pax enim externa sine interna
nulla est, nam impius se solo vt mare
feruet. Internam autem vbi assecuti
sumus, externa parū turbat, sic enim
pax Christi exultat in cordibus, quod
exuperat omnem sensum; ita dicit in
mundo pressuram, in me pacem ha-
bebitis. oritur autem tota hæc Pax e
Christi verbo, quo præsentiam, & tu-
telam eius audimus: Quare, & firma-
ti illico sunt Apostolorum animi, vt
ne dum perire se in nauicula vtcunq;
agitata dubitent, sed & Petrus tanto
ardore flagret, vt per ipsa maria tem-
pestosa velit ad Christum ire; arbitra-
tus nihil posse eum ab accessu retra-
here: Dicit ergo apud Matthæum.
Domine si tu es, iube me venire ad
te. Non dicit. Ire super aquas, hæc
enim mera esset leuitas, & ostentatio
Fugienda sunt pericula, cum per ea
ad Christum non tendimus. vbi vero
ad eum itur, nulla timenda: Et dixit
imo & innuit Manu. d. Veni. Sic dele-
ctatur Dominus infide, & amore no-
stro, vt signa, ac testimonia amoris
non modo non refuter, sed præbeat
ipse, taliter dixit illi post resurrectio-
nem. Simon diligis me. Sic ergo
Petrus, & sua fide, & domini nutu p-
uocatus (non enim temeraria debet
esse expositio periculorū) recto pal-
lio

lio se se immittit feruenti mari: quantus feruor qui mare totum nō timet. Quāta Christi tutela, quæ è mari hominem suum tutatur. Nos vero quando è nauis exhibimus? quando pallia ista nostra simulata proijciemus? quando signum veri amoris Christo dabimus? Non timet Petrus, Maria, nos vero calicem aquæ formidamus. Sed notandum quòd iter ad Christū via arcta est, feruet enim mare, & quo proprius accedis, eo ventus fit validior. Facile est exire ex ægypto, & spoliare etiam eum, fit enim die vna: facile est nauem deserere, fit enim momento vno. at priusquam ad mel & lac terræ sanctæ peruenias, innumera pati & facere oportet, per annos 40. Sese enim opponunt omnia. Mare, & venti Petro insultant: quare & feruor remittitur fidesque titubat; sic sæpe & sancti Dei dubitarūt, vt Moyses ad aquas; Elyas ad iuniperum; Requiritur ergo Perseuerantia, qua pericula omnia vincantur; oritur autem ex facie Christi si ad eam tantum respiciamus. At vbi in nos & maria figimus oculos, statim concidimus. Nil enim cernimus quod in spem pro uocet, quare mergi incipit Petrus, & vnum præsidium habet, quòd clamat Domine saluum me fac; Hæc vna spes nobis est in periculis omnibus, præsentem Christum inuocare. Ille ergo damnata fidei paruitate, tanquā malorum omnium radice, data manu sustinet, ac cum eo in nauem accedit: Hic vero salua sunt omnia, cessat ventus, Mare tràquillum fit: Apostoli intra se stupent; agnoscunt filiū Dei, Dominum mundi, quare & adorant, ac summa cum lætitia fruuntur. Nauigant cum eo, vsque Genesareth, salutemq; per ipsum generalē aduehunt. Non agnoue runt in panū

multiplicatione. Nunc in tempestate aperti sunt oculi filium Dei adorant. Tam vtile est nobis quandoque vexari, vt sic Dominum nostrum incognitum nobis agnoscamus, in cuius cognitione stat vita & salus nostra, in periculis agnoscamus, ac præsentem habeamus, vt à temporibus, æternis eius præsentis gratia liberemur. Amē.

DOMINICA PRIMA

In Quadragesima.

*Dominum Deum tuum adorabis,
& illi soli seruies.*

Erum quidem est, quòd multæ, & graues sunt tentationes, & angustia vitæ huius, quòd mundi practica plena laqueis, quòd satan mundi Deus potentissimus, & infestissimus est, quæ Militia est vita hominis, & talis militia, quòd vbique pugnat, & vt plurimum perditur. Sed & verū est, quòd maximam horum malorum partem homo ipse sibi met parat, ac si in sua pernitie delectetur, siæ quòd negligens & ignauus est, in inquirendis armis quibus ad tantam luctam se præparet: siue quòd & frequenter sua pericula sibi seminat, & arma contra se dat inimico, dum quærit vires ad venerea: dum ambit honores, in quibus eleuatur: dum falsificat sibi faciem, vt eam pulchritudinem augeat in qua & perit & alios perire facit, siue quòd in lucta animo concidit, & se se victum, vix tactus hosti tradit: Facit hæc homo, certe facit, & hinc tot triūphos, & victorias dat satanæ; sed facit quia vult, quia sic sibi infensus,

& suæ dignitatis prorsus oblitus est. Non quod & arma & vires & modos, & exempla non habeat, quibus & se tueri, & hostem lædere; & expectare patienter, & sustinere fortiter; prouocare audacter, & repellere grauius, & gloriose nequeat. Potest hæc omnia si vult homo christianus, & potest in virtute capitis sui Iesu: & satan ipse scit quod potest, & nunquam sine dubio agreditur vt enim hæc sciret homo, hæc sciret, atque experiretur satan; vt vires nobis daret & illi demeret. Ductus est in desertum &c. Mirabilis, & memorabilis actio est hæc quam hodie narrat nobis Euangelistæ, vbi in aperto campo simul occurrunt & pugnant filius Dei, & inimicus Dei. vterque multa potes, & multa sciens; vterque prouisionibus ad pugnam paratus. cõparet. n. Christus & se cū adfert fidem, humilitatem & Religionem, contra adfert Satan, Astutiam, Temeritatem, importunitatem. Nos omnia obseruemus, & vsum nostrum in conuertamus. Primo vt discamus vigilare, & vbique locorum, & temporum nobis timere, etiam in solitudine, in religione, in quadragesima. si enim venit ad Christum solitarium, quem hætenus vidit nasci è virgine, per annos 30. innocētissime viuere, nuper dies 40. Ieiunare. quanto ardentius ad nos? Beatus qui semper est pauidus, semper itaque expectemus: Secundo, expectemus importunum; in omnes formas se se vertētē vt fallat, vt cogat in leonem, draconem, aspidem & basiliscum, in deserto, in templo in monte. quo magis nos sequestrabimus, aut eleuabimus (chryl.) eo magis insiliet tanquam venator qui sequitur feras in montibus, non sic bestias domesticas. Tertio, ex-

pectemus magno animo & confidenti, nam vtunque natura sit infirma, virtus est capitis nostri Christi, cui vnimur & à quo robor accipimus, & confortamur, in eo possumus omnes, ille pro nobis pugnat, & vincit. & vt morte sua (Grego.) mortem nostram superat, ita tentatione sua nostras debilitat, tutatur, hebetantur sagittæ in petra, quæ Christus est. ita artes satanæ eluduntur in capite, vt membra sint salua. In eo simus, in eo pugnemus, dicit enim confidite, ego sum: nolite timere. Quarto discamus modos, quibus Christus Magister noster sibi prouidet in pugna & eum in omnibus (Chrylostomus) sequamur, & imitemur, omnis eius actio nostra instructio. Habet Christus pugnaturus prouisiones præcedentes, concomitantes, & subsequentes, quibus negocium suum sceleriter conficit. Præcedentes sunt. Prima, obedientia, qua Ductus est in desertum à spiritu Sancto. sequitur suum ductorem, quin compulsorem & in spiritu sancto se sequestrat, Ideo non est sibi timendum. Ita Israel in fundo maris, & in deserto. Ita nos in quadragesima, quicquid dicant caro & medici, obedientia est, præteriri non potest sine culpa mortali. Ergo omnino facienda est, sic tamen vt expectes tentatorem, qui vt non pepercit Paradiso cœlesti, nec terrestri, Ita nec tuæ solitudini aut pœnitentiæ parcat. Vt tentaretur à diabolo: spiritus sanctus ducit, Christus ducitur? Ad diabolum ducitur, quid ex hoc congressu expectandum? summa bonitas ducit, mansuetudo ducitur: ad iniquitatem ducitur. Ita & hic traditur Christus potestati tenebrarum, vt in

Marc. 6.

Luc. 22.

Heb. 4.

passione, hæc est hora vestra. Ita traditur ad tempus Iob vt tentaretur. Hinc nobis meritum, hinc subsidiū, hinc exemplum quod pontificem habemus tentatum per omnia &c. Didicit ex his que passus est &c. Obedientia hæc fundauit monasteria, & solitudines Aegyptiorum, à temporibus. D. Marci in Alexandria de quibus Philo. De quibus & Niceph. lib. 11. cap. 35. quod serapion habuit in Aegypto vsque ad decem millia monachorum; Secunda est ratio, hæc enim prouidet omnibus, sine hac nūquam est Christus, qui alijs dicit. Oportet semper orare, qui sine Deo est. sine fide est, carnis est. Vide tamē ne hanc inficiat satan superstitionibus &c. Est genus Dæmoniorum quod sine oratione non pellitur. Solitudo commoda est orationi. Cyprianus, Chrysostomus, erat cum beatis, quia desertum inuium erat omnibus. Tertia est ieiunium: sic enim abstinet Christus ab omni cibo spiritu sancto delectatus, vt per quadraginta dies & noctes nihil sumat. Vita spiritualē incipit Christus à ieiunio, contra heretici a luxu &c. potest hoc mundi spiritus, vt in negotio seculari abstinemus. alibi occupati. Quanto magis spiritus Christi? Ita Moyses, ita Elyas. Gustato spiritu desipit omnis caro. Est autem ieiunium vita quædam cœlestis, & paradisi imago, vt dicit Ambrosius. Vbi sine vita mundi huius viuatur. Videre est in vitis patrum q̄ quanto magis sanctissime implent Deo, tanto minus mundi huius capiunt. Ita qđ pane, sale, & aqua nutriebantur: & sæpe sola eucharistia. Et certe vita ieiuna vita cœlestis, nā vt illa est (teste D. Dionisio) purgatiua, illuminatiua p̄fectiua, ita ieiuniū purgat; tum quod pro peccatis cōmis-

sis satisfacit, tum quod contra futura præmunit. psal. operui in ieiunio animam meam. Ita Iudith, & Hester se ieiunio munierunt contra pericula carnis; illuminat etiam tum ad agibilia vt post ieiunium Moyses accipit legem, qua mundum instituit & D. Franciscus Regulam qua tantam mundi partem perficit. Tum ad speculabilia, Ita Elyas post ieiunium videt Deū: Daniel intelligit mysteria. Perficit etiam & roborat; primo ad tractanda ardua, vt Elyas ieiunus aperit cœlum, sulcat mortuos, ascendit in currum igneum quasi corpus habeat impassibile. Secundo ad ferenda & superanda aduersa. Tertullianus obturat ora leonum quasi corpus habeat ferreum, tres pueri ieiuni extinguunt impetum ignis. Tria hæc ieiunij beneficia, quibus vitam cœlestem nobis impertit, tangit ecclesia in præfatione. d. Corporali ieiunio, vitia comprimis, mentem eleuas, virtutem largiris.

Cum itaque ieiunasset. Esuriit. Vera caro quando esurit, curanda est & ipsa, ne sit indiscreta religio. Ne fidas carni: habet suā esuriem quā quando sentiet: Tantum caue tibi, ne illudat satan; Insilit enim statim obseruans, si quando caro esuriat, & appetat aliquid. Hic iam arripit Christus prouisiones concomitantes pugnam, quæ duæ sunt. Patientia, & consolatio scripturarum. Quibus hortatur Paulus, vt spem habeamus. Patientiā exercet fame, quæ maxima omnium est quotquot vnquam vllus hominum expertus sit. Nam vt complexio Christi vigorosior omnibus est, ita & maxima sensit incommoda, in quibus & maxime meretur. Ita & voluit vsque ad extremum vitæ conseruare vigorem, ita vt moriens

Psal. 69.
Iuditha
Hester
Ex od.

3. Reg.

3. Reg.

cum clamore valido exaudiretur, ut maxime in omnibus pateretur, & maxime mereretur, Dimittit ergo humanitatem Deitas ad suas vires, quas hactenus suppleuit, & ecce fame perit, qualem sentire debet sto- macus vigore valens post ieiunium 40. dierum. Fames hæc Christi, Primo ostendit in eo veram humanita- tem. Secundo meretur nobis, vitam æternam, & gratiæ auxilium in omni inopia. Tertio exemplum dat absti- nentiæ excellentis. Quarto prouocat satanam qui omnia explorat, cir- cuit quærens &c. Considera tu hic o christiane morbide & delicate, cuius capitis membrum sis, & quam conueniens sub hoc famescente Christo mentas instruere opulen- tas, & superfluas &c. Considerat & Diabolus. & tanquam ad graue spectaculum miratur, & confundi- tur, ut nunc maxime dubitet de qualitate Christi, in quo perpe- tuas has contrariorum mixtiones obseruat. Nascitur puer paruulus, sed ex matre virgine. Iacet in præsep- ti pauper, sed canunt angeli, adorant Magi, circumciditur ut peccator, sed ab angelis vocatur Iesus. Præsenta- tur templo ut pollutus: sed celebra- tur à Simeone & Anna. Fugit in ægy- ptum, sed ducunt, & reducunt Ange- li. subditus est parentibus, sed puer disputat in Sinagoga, venit ad iorda- nem, sed celebratur à Ioanne, Bap- tizatur in flumine, sed testimoniū accipit à patre &c. Venit ad deser- tum & stat cum bestijs, sed ecce iei- nat, & sine vita uiuit. Et tamen post quadraginta dies esuriit, & tanta fa- me premitur. Hic itaque accedit Té- tator primus omnium, Magister omnium lucifer, qui semina tentatio- num iecit in cælo, in paradiso tere-

stri, hic vnus omnia audet; hic ad Christum quoque venit tentator, ut sese instruat super negotio: & illum si potest confundat. In primis autem conatur à fide auertere, & ad sensus suos trahere, ut quando illi non prouidet pater Deus sed fame perire si- nit, vertat lapides in panes, & consilia sua recipiat. Diabolus credit transub- stantiationem lapidum in panes esse possibilem, Sacramentarij non cre- dunt, &c. Ita agreditur satan quot quot inuenit in angustia victus, & in- opia, quasi sine Deo sint, ut cunque in baptismo declarati sint filij Dei. hortaturque ut contemptis legibus Dei, quæ duræ sūt carn, & moribus seculi huius incompatibiles, alias ac- cipiant viuēdi leges teneriores. hinc mundi corruptio. Prædicatores sunt in deserto quadragesimæ, prædicant ieiunia, & lapibus his quærent tange- re corda lapidea; nonne verba mea quasi ignis &c? instat diabolus ut fa- ciant panes, mitiora doceant &c. Sed pro se & pro nobis viriliter obsi- stit Christus. Reijcitque aduersariū, non potestate Diuina, quod facile poterat, sed virtute, & fide dicens. Scriptum est, Non in solo pane &c. Ita per consolationem scripturarum se se tuetur. verbum Dei Christus, verbo etiam se tuetur; & in verbo cō- stituit tutelam nostram; nam ex ver- bo fides vero ignea nequissimi tela extinguit &c. Non in solo pane. in vi- ta D. Ioan. Chylost. legitur, quod quidam Anthemius gentilis ridebat hoc Christi verbum dicens, vitam nostrā pēdere à natura, terra sole &c. statim arreptus est malo spiritu; & non prius liberatus, quam blasphe- miam reuocauerit.

Circuit Satan, inquit Petrus, quæ- rens quē deuoret. Ad disidentia non

Plalm. 90.

pertrahit, redit secundo, mutat locū; in ciuitatem sanctam & in pinam tēpli assumit, Remigius vocat pinam, sedem Doctorum. Ibiq; in loco spiritali spiritualiter tentat, conaturque sanctum hunc tam confidētem ad præsumptionem incitare. Parum etenim sollicitantur sancti Dei super panibus, aut lapidibus, sed vbi ad ambitionem exiguntur, hic, hic facile cadunt. Tentat satan doctores in cathedra, dum sequuntur spiritum domini & docent vt instruant & ædificent: Mitte te deorsum, accommoda verbum ad humores mundi, applaude auribus, delecta &c. Doctor autem est in cathedra vt ascendat, & se & alios ducat sursum, nō deorsum. Dicit ergo. Si filius Dei es, mitte te deorsum. vtq; casum faciliat, addit Ex Psal. Angelis suis mandauit &c. obserua hic. Primò, q̄ diabolus ē ad sublimia ducit, habetq; mirosmodos & scalas eleuandi, ad gradus, & honores. Secundo, q̄ habet etiam in Hierusalem & in templo, inter sacros, & religiosos, ita q̄ facit non modo comites, barones, sed episcopos, prælatos &c. quot quot contra consciētiam & leges ecclesiasticas promouentur. Tertio quod eleuat & sublimat, vt deiciat, & præcipitet. contra Deus humiliat & subleuat. mortificat & viuificat. vix in templo collocavit & ecce iubet. Mitte te deorsum: tam crudelis, & acerbus est hic glorificator, & subleuator. Petrus Chrysostol. quid ineptius dicere potuit filio Dei quam mitte te deorsum? Debeuit potius dicere, Ascende ad cœlos vnde venisti. Quarto quod non potest ipse deicere, nisi homo se deiciat. Hieronymus. Debilis est hostis, non occidit nisi volentem. D. Augustinus, Christus ligauit sata-

nam fortem, vt diriperet, vasa eius; canis ergo ligatus est, neminē morderē potest, nisi qui se illi coniungunt mortifera securitate, latrare pōt, sollicitare potest, morderē nō potest. Ita olim D. Antonius. derisit satanam, qui in forma pueri nigri tentabat eū. d. quid tu tādē facies? puer es, & ater es, turpis & impotēs. Quintò quod astute imponit, etiam sacris vtens ad perniciem, prout iudicat nos in re aliqua delectari: ita quando Christus restitit ex verbo per verbū impugnat. d. scriptum est, Angelis suis &c. verbum autem est, vel truncatum, vel deprauiatum. quod commune est hæreticis diaboli membris. psal. nō est de Christo, sed de viro sancto. Hieronimus, Ireneus, Theophil. Augustinus in Ioan. trac. 18. hinc hæreses, cum scripturæ bonę intelliguntur nō bene, Et hic patiens & humilis est Christus, verbumq; Dei arripit quasi enslem suum. d. scriptum est. Non tētabis &c. scio quid Angelis. Scio quid mihi præceptū est. &c. Ego interim in mea vocatione manebo.

Iterum Assumpsit eum diabolus in mōtem &c. Tam importunus est satan, q̄ adhuc resumit vires: & mutata harena mutat luctā. conaturq; per auiditatem regnandi Christum ad pedes suos sternere. Quid. n. non facit, non patitur, non violat mundus, tantum vt regnet? Hæc omnia mihi tradita sunt. Dei sunt ex naturali dominio. Satane tradidit mundi imperium iniquitas, q̄n vix habet Deus: vbi virtus regnet. Tam magnus Rex est Satan ambitiosorum, superborū, auarorum, luxuriosorum, &c. Cuiūque vult dat, tam facile ad libitum suum mundū hunc circunducit. Nūmera omnes superbos, auaros, carnales, hypocritas, &c. etiam in templo & mo.

& monasterijs, hi oēs Diaboli sunt. Cæteri Dei sunt: Vide quot sint, Quicquid rerum cōsumitur in luxu, Diaboli est. sola necessitas Dei, vide quantum Deus habet ex hoc mūdo. Hæc omnia tibi dabo, &c. His necesse est cadere. Et quantum casus est, ab honore Dei, ad cultum Satanæ? Cadere & adorare Satanam, non est tantum flectere genua coram Satanam: nā hoc pauci faciunt: tamen nō desunt Magi, sacrifici Veneris, Venefici, Lamia, &c. Generaliter autem colere Deum est obedire Deo, & ita Satanam. Dixit olim Samuel Sauli. Genus ariolandi est non obedire Deo. Vocat Paulus, Auaritiam idolorum seruitutē. Quotquot igitur Satanæ magis obediunt quā Deo, &c. Et hic amplissimum habet adorantium numerum.

Trāsit hic Christus à patiētia ad Religionē, nō sine verbo tñ & ait. Vade Satana, scriptū est: Dñm Deum tuum adnrabis, &c. Verbo illo. Vade, repellit aduersarium & in hoc verbo repulit eū D. Antonius. d. Christi seruus sum, si potestis, o bellue, deuorate me. D. Margarita virgo magnanima satanam suum proiecit sub pedibus suis. d. sternere superbe Demō sub pedibus foeminae. D. Basilius coegit satananam, vt coram populo redderet chirographum. Dominum Deum tuum adorabis. Dominus est sua maiestate naturali. Deus est, ua bonitate necessaria colendus. Illi soli seruius. Illus est Deus, primus, independens, necessarius, infinitus, summus, principiu & finis; ergo illi soli seruius. seruiūt Angeli in cœlis. seruis tu in terris tanquam eius carnifex, & sanctorum vexator, tandem in inferno tanquam exemplum implacabilis iustitiae. Repulsus non potest stare satan:

sed abire. Et ecce loco eius, Accesserunt Angeli: consequunt in Christo vexato, duæ prouisiones prima lætitia animi, & pax cordis. secunda conuersatio Angelorum. Ita facit cum tentatione prouentum. Ita testatur. D. Hieronymus. quod post tētationem, videbatur sibi choris Angelorū interesse. quis iam sufficiat narrare ministeria, quæ Domino suo sic exercito, & de hoste triumphante exhibent sanctissimi spiritus. &c? Nos iam satis didicimus quid à satana expectandum sit; quid contra eius vires & fallacias attulerit Christus caput nostrum. quid nos in eius nomine & virtute vicissim adferre possimus. Restat vt in eo confortemur. & ex eius ore virtutē accipiamus dum dicit. ecce potestatem do vobis calcandi serpentes. Et tandem de victoriā securi, læti in faciem cadentis hostis, dicamus Deo Gratias. qui dedit nobis victoriā per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

F E R I A S E C V N D A P R I M A E D O M I N I C A E In quadragesima.

*Venite Benedicti Patris Mei
percipite regnum &c.*

Ergit paupercula vita nostra in finem suum, dies agit, menses, & annos: tandem vbi ceciderit erit lignum, ibi stabit. Dum in cursu est, omnia mixta, spinæ rosas, fatuæ prudentibus, zizannia tritico &c. in fine distinguētur omnia, & vbi ceciderit lignū. ibi stabit. In cursu picta sūt cernia, & multa non cognoscuntur;

vt debilis est mundi oculus. hypocri-
 sis fallax, & astuta. In fine Dies domi-
 ni declarabit, & vbi ceciderit lignum
 ibi stabit. Dies vitæ huius nostra est,
 nostro arbitrio subiecta, quocumque
 volumus, possumus eam impellere, ad
 vitam, & mortē, bonū & malum: Diē
 etiā satanę in qua multis bonis fruit,
 & in qua multos triūphos habet. vlti-
 ma aut dies Dñi est ad solā eius glo-
 riā destinata. Glorificabitur in ea iu-
 stitia Dei, quæ eousque suum locum
 non habet. habuit Potentia creando
 sapientia ordinando, Misericordia
 redimendo mundum: suū in iudicio
 habebit iustitia, quę interim multa re-
 linquit ex dispensatione mala impu-
 nita, & bona irremunerata. Glorifica-
 bitur in ea Humanitas Christi alias à
 mundo iudicati, cum fiet iudex viu-
 rum & mortuorum: cum in nomine
 Iesus omne genu flectetur, cum vide-
 bunt in quem transfixerunt.

Phil. 2.
 Ioan. 19.

Veniet omnino dies illa, vanum-
 que aliter credere, & dicere cum fa-
 tuis. cuncta manēt vt ab initio. Morā
 facit dominus meus. Veniet. Ita ratio
 suadet: Ita prophetę Malac. Ioel. Da-
 niel, Esaias, Iob, David, nihil magis re-
 petitū in scripturis quam dies illa do-
 mini magna. consentiunt Apostoli,
 Petrus in secunda. epi. Paulus, ad Co-
 rint. in 2. ad Thefl. clarissime omniū
 id est iudex ipse Christus, & monuit
 toties. Vigilate, vigilate. Addidit que
 tāquā sigilla imprimētia parabolas;
 de Talentis, de virginibus. De pisci-
 bus, de Nuptijs; de vinea; de Zizanijs
 Vtq; manū extremā adhibeat, ne res
 vlio modo possit in dubium verti. cla-
 rissima narratione in euangelio ho-
 dierno explicat, & ob oculos ponit iu-
 diciū suum, secundum particulas
 tres, in quarum prima explicat. ante-
 cedentia quædam. Secūda. iudiciū

& sententiam super vtranque partem
 Tertia. executionem, quæ in æterna
 bona, vel mala destinat.

Ad Primā pertinet instructio thea-
 tri, quæ constat ex præsentia iudicis
 & adductione iudicandorum. Iudi-
 cem adhibet. d. Cū venerit filius ho-
 minis: &c. Magnis verbis magnum
 tribunal instituit, quasi Regiū & su-
 premū. veniet omnino & de hoc ad-
 uētu dico tria. Primo q̄ fm iudiciū
 particulare, cuiq; proximus est dies
 mortis, in qua vitæ, aut mortis eternæ
 quisque iudiciū recipit. Ita quod
 vbi ceciderit lignū, ibi vel in Dei gra-
 tia, vel in ira perpetuo stabit. hic ergo
 vigilate, vigilate. Secūdo quod secun-
 dum iudiciū vniuersale totius mū-
 di, tardus est. Ita in parabola virginū.
 tardante sponso. &c. Tardat, in-
 quit Petrus. nolens perire aliquos.
 Tardat ad lucrū. Tertio de hac tardi-
 tate nemo certus est, vel eē pōt & q̄
 de die illa nemo scit, neque Angeli
 Dei. Si tamē coniecturas quærimus,
 ex ijs quæ Christus docuit, & post eū
 Paulus. Tres habere possumus. Pri-
 ma est. publicatio euangelij in toto
 orbe. Et in hac nos proficere multū
 possumus, quando iam videmus præ-
 dicatum Christi verbum, in tota lon-
 gitudine terræ, ab Oriente ad Occi-
 dentē. In latitudine etiam in tota par-
 te, & hemisphærio Aquilonari, vsque
 ad extremos Boreales, qui habent ze-
 nith p̄ polo, & æquinoctialē p̄ Ori-
 zonte: diemque vnam in toto anno
 sex menses, diei sex alias noctes. Ad
 antarcticū etiā, lā pertransijt Crux
 Christi per Lusitanos ad caput bo-
 nę spei, mare rubrum & perlicum, vs-
 que ad Calecuth. Remanet vltima
 pars ad Arctiū. Quare vigilate, &c.
 Secūda est. Cū venerit defectio. s. a
 veritate Orthodoxa, & vera Religio.

Quid

Quid de hac? Iam fumus ad reliquias. Tanta mundi pars defecit ad Mahum etem. Tanta alia ad somnia Græcorū tanta alia ad cōmenta hereticorum. Quare vigilate. ne confundamini. Leuate capita, appropinquat redēptio, &c.

Tertia est. Cum reuelatus fuerit ille iniquus homo peccati, filius perditionis. De hoc scelerato nullum ad huc nouum habemus: sed tamen iam habet innumeros præcursores. Omnis qui soluit Iesum non est ex Deo & hic est Antichristus. Quare & hic vigilate. In ianuis est.

Veniet autē Christus homo, filius hominis, cui pater dedit omnē iudiciū. In maiestate. non vt prius in humilitate Iudicandus. Maiestatem hāc vocat Paulus. Aduentum gloriæ magni Dei. Primò. Est maiestas personę quam expresit Daniel, Caput gloriosum, capilli lanei, oculi flammei, Vox sonora, ex ore gladius. Secundò. Est maiestas comitatiuæ. Et oēs angeli eius cum eo. Angeli sunt innumeri. Millia millium assistunt ei, & decies centena millia ministrāt ei. Angelos virtutis vocat Paulus. quid possit Angelus vnus expertus est Senacherib, quid poterunt omnes simul? Tertio est maiestas throni & potestatis. Sedebit in sede Maiestatis suæ, Rex sedet, & sedendo iudicat infallibiliter, imperturbabiliter, inappellabiliter. Iustus est & rectum iudicium eius. Nō turbat eum Amor, odiū, passio, ignorantia, indulgētia, seueritas, sedet animo & in iustitia iudicat Rex, suprema potestate, quæ non admittit ullam appellationem, neq; ad alium, neque ad seipsum. Deinde adducuntur iudicandi. Et in sonitu tubæ, & voce Archangelij cuius sonū dixit D. Hieronimus, se semper in auribus ha-

buisse, ac si clamantem Archangelū semper audisset. surgite mortui, venite ad iudicium, & testatur quod semper ad sonitum suspirabat. Cōgregabuntur. Mundus nunc dispersus est, in cælo, in terra, sub terris. Varij cultus, variæ ætates, variæ personarū manerię. Tunc omnes insimul rapientur, in ætate Christi ad locum vnum. Vbi? De loco varie opinati sunt curiosi, De valle Iosaphat dixit Ioel. exposuit D. Augustinus vigesimo de Ci. Dei, tantum nominis significantiam, significat enim Iosaphat, iudiciū Domini. Hoc est. quod vno verbo exprimit Christus. vbi? Ante eum. Hoc verò notandum. Quo fugis peccator? A Deo placato, ad eundem iratum. Psalm. quo ibo à spiritu tuo. Hic reteguntur omnia, facta, dicta, cogitata, originalia, actualia, mortalia, & venialia, bona, mala, accidentalia, habitualia: nec desunt accusatores. Accusat Moyfes, i. lex: Accusant opera quæ sequuntur illos. Accusant filij patres, subditi prælatos: laici sacros: oppressi Diuites oppressores. Sanguis Abel contra Chaim, accusat diabolus, Accusant & reuelant, inquit Iob. cæli & terra. Testes duo sunt extra. Angelus custos toties deceptus, conscientia intus, toties violentata; & secundum testimonium huius iudicandi sunt omnes. De hac rerum & conscientiarum explicatione Apocal. libri aperti sunt: & iudicati sint mortui. quot videbantur aliquid esse & hic nihil sunt, quibus dicitur. Ego nunquam noui vos: Ita formatum est theatrum. Nunc audiamus iudicium.

Ad Secundam igitur partem attinet sententię prolatio, quæ quidem habet proœmium in facto, quod exhibent Angeli, & colligent grana, & se parabunt

Psalm. 138.

Iob. 20.

Apoc. 20.

parabunt scandala de regno Dei, ita separabunt oues humiles, patientes, fecundas, Ab hædis illis, qui olim præcaces, Insolentes, vani nihil existimabant: omnia pro leuitate capitis, sine lege, & sine Deo saltabát. hic firmantur. Tum ad dextram se vertit iudex, qui lætatur non in perditione, sed in benedictione, cuius viscera sunt misericordiæ & gratiæ, qui omnia fecit, omnia factus est, omnia passus ut saluaret. Venite. Ita olim ad crucem, qui sequitur me. Nunc. quæ ad præmium. vbi corpus ibi & Aquilæ. Benedicti Patris. Maledicēt illi, tu benedices. Benedictionem vocat Apostolus hæreditatem sanctorum. Possidete. Credidistis, sperastis à longe, orastis, Adueniat regnum tuum. Iam percipite. Regnum, quam foelix labor trium dierum, momentaneum & leue tribulationis, æternum gloriæ pondus operatur. Et ecce regnum accipit. Et regnabunt in secula seculorum. Paratum vobis. Parauit ab æterno omnibus voluntas Dei antecedens, quæ rationalem condidit creaturam, ut summum bonum intelligeret &c. Quæ posuit nos in acquisitionem salutis: quæ vult omnes saluos fieri. Parato termino, parauit & media virtutis, & obediētia, per quæ homo virtutis capax, honorifice, secundum sibi conuenientem electionem, ad terminum suum volens perueniret. quod si natura per culpá debilitaretur voluntas illa providēs omnibus de remedijs sufficientibus, ad consequendum paratum regnum, parauit Christū reparatorem, & decreuit per eius merita mundo subuenire, dareq; suis cursoribus vires, gratiam, sacramenta, virtutes, quibus si vellent per obedientiam suæ voluntatis ad finem paratum perducerentur.

itaque iam parauit & terminum & media. Sic autem parauit, ut offerret ipse, certo daturus, non autem cogeret ad recipiendum, legibus tamen additis, ut qui acciperet, in eis viveret. Qui respueret, in sua culpa periret. Nisi enim ita intelligas paratum esse à voluntate antecedente regnū, non inuenies, quomodo liber homo remanet: quomodo sibi imputari possit vita vel mors. Nam si voluntas Dei absolute statim immutabilis est, Et super ea voluntas hominis nullum habet consilium liberum, cum sit voluntas eius mouens mota. atq; ideo moueat, sicut mouetur: Certum est quod in scripturis exprimitur lex illa data cum hac libertate. qui fecerit hæc viuet in eis. Et Paulus. cōfirmat per exemplum, de brauo currētibus parato. Eadem diuinitas in sua æternitate infallibiliter vidit o. edientes, & rebelles, ut centrum est iudex totius circumferentiæ, & æternitas temporis, vocat ea quæ non sunt tanquæ ea quæ sunt. Ab æterno igitur manens in suis regulis eadem Dei voluntas subsequens, efficaciter destinat obediētes ad regnum, cæteros ad interitum. Ita dicit Paulus. sic currite ut comprehendatis: Ita Christus. Hoc fac & viues. & Confirmat hic. Esuriui &c. De operibus autem hic dico. Primò. quod non intelligit tantum opera misericordiæ temporalis, quin magis de spiritualibus quæ potiora sunt. Secundo. quod in his concludit omnia bonorum genera, quoniam charitas est, forma & anima virtutum omnium. Princeps per eas leges iudicat, quas condidit. legis Christi summa est Dilectio, per hanc ergo merito iudicat. Tertio. quod opera ista merentur paratum regnū, non tam ex natura operis, vel ex pondere

Luc. 9.
Matth. 24.

2. Cor. 4.

Leni.

1. Cor.

Rom.

1. Cor.

Luc.

ere voluntatis humanae, quae tamen necessaria est, & sine eius consentu nihil fit, quam ex Dei gratia & misericordia, praedestinante, iustificante, & nunc acceptante. Hinc sequitur quod serui Christi bono animo operantur, & totis viribus conantur: In operibus tamen suis non eleuantur, in quibus seipfos vix sentiunt, tantum praeualet ubique gustus Diuinae gratiae. Humilitas ergo extenuat, & annihilat opera, non damnat tamen. Damnant heretici: Eleuat Pharisaei. Reponunt fideles & in manu Christi, & suarum manuum obliuiscuntur. d. Serui inutiles sumus, & hic. Domine quando te vidimus esurientem &c. Quo magis autem humilitas extenuat: eo magis amplificat Christus iurans. Amen dico vobis, Quod vni ex minimis his &c. Gaudete pauperes in hoc verbo, quando sic in vobis ubiq; conforis fortunę vult esse Christus. Cum ipso sum in tribulatione. Attendite Diuites ne Christum in pauperibus algentem spernatis. Aut enim non creditis aut non amatis. Et hæc de parte dextra.

Ad Sinistram deinde conuersus, mutata facie, à gratia ad iram fulminat in impios diram & amaram sententiam. Leo rugiet, quis non timebit. Discedite. Priuatio ista (Chrisostomus) maior est omni geena. Tollatur impius ne videat gloriam Dei. Male dicti? Qui declinant à mandatis, In mundo benedicti; ecce coram Christo damnantur. In ignem. Est ignis corporeus inextinguibilis ad vrenda corpora inconsumptibilia in æternum. Est ignis spiritalis includens visionem poenae & nolitionem. Ignis eorum non extinguetur. Vermis non morietur. eternus autem debetur ignis voluntati, quae infinitam boni-

tatem læsit, quae vsque ad mortem perseverauit in culpa, argumentum quod si in æternum vixisset, in æternum peccasset, & hæc æterna peccandi voluntas punitur æterno igne: Esuriui & non dedistis &c. quid passuri sunt, qui pauperes expilarunt & oppresserunt, quando Isti sic puniuntur, quia non subuenerunt? Se se excusant, prætexuntque ignorantiam. Domine quando te vidimus? sed est ignorantia affectata, quae non extenuat, sed auget culpam. Vere nesciunt, qui doceri nolunt; qui ad cõciones ludendi, vel censurandi causa veniunt: qui nihil minus quam doceri uolunt. Et ita ignaui ad mortem & ad iudicis faciem ducuntur. Et putant se tunc excusari quod nesciunt? Verum obijcitur illis, quod potuerunt scire si uoluerunt, quod pauperes excitarunt, quod illos ante eorū ora posuit ut commoneret, sicque tollitur omnis excusatio. Et hæc de secunda. i. de sententia.

Ad tertiam pertinet executio. Ibunt hi in supplicium æternum, Ibunt omnino, reuocari non potest iudicium, nam regis est. Si beata uirgo cum omnibus Angelis & sanctis, uelint succurrere uni, non possunt hoc loco. Si Noe, Iob & Daniel fuerint coram me, &c. Filium, & filiam non liberabunt. Vane hic dicitur. Date nobis de oleo uestro. Clausa est ianua. Isti autem qui fugere nequeunt: latere nequeunt, Compatere non audent. Mori non possunt. Viuere nolunt. Quarēt mortem, & fugiet ab eis. Iusti autem in vitam æternam. Ad vitam tendit vita, & ad vitam æternam quae uiuit in fonte vitæ, quæ est essentialis vita; dñi in ipsomet Deo Deum videt, & fruatur. En vita ad se rapit uiuentium cor-

da, tanquam terra viuentium. Illa vna labores mimuit, & mortē ipsam dulcē facit quando per eam transitur ad vitam. Illam parauit Pater, meruit filius. Ad illam creauit nos potentia patris. Redemit sapientia filij. sanctificauit bonitas spiritus sancti. videte. o charissimi ne ob hanc vitam mortibus plenam, amittamus illā. quam obrem dico & omnibus dico o filij vitæ, hæredes vitæ, vigilate, vigilate. Amen.

F E R I A T E R T I A
D O M I N I C A E P R I M A E
In quadragesima.

Ex ore infantium, & lactantium, perfecisti laudem.

Isitat D.N. Amantissimus Iesus dilectā spōsam suam ecclesiam tabernaculum, quod fixit Deus, & non hō

Quam tot laboribus acquisiuit, quā inter spinas, flagella, clauos, cruces, in faucibus mortis, in corde terræ reperit, quā sanguine ipso suo purgauit vt haberet mundam, sine ruga & sine macula, quam reddens ram instanter commendauit Petro, & Pastoribus quos loco sui reliquit in terris. Rege re ecclesiam, quam acquisiuit sanguine suo. Videt eā à falsis amicis sui & proditoribus contaminari: dolet primum intra se, & torquetur vsque ad lachrymas sanguinis è corde suo, Demum apud se statuit vltionem.

1. Cor. 3.

Gen. 6.

Tēplū Dei si quis violat, hunc dispendet Deus. Hinc ruinae ecclesiarum Asiae, Aphricæ, Græciæ, & tot diebus nostris occidentalium, vsque ad has reliquias. Ita in mundo originali, vi-

dens quod omnis caro corruerāt viā suam indoluit, Tactus dolore cordis intrinseco. Inde iratus apud se stetit. Non remanebit spiritus meus. 1. Gen. 9. &c. Delebo hominem de terra, super sodomis quantum indoluit cum Abraham, quid non permisit vt serua- rentur à. 50. iustis ad decem, tandem iratus, Delebimus locum istū. Super Aegypto & Pharaone, quid non tentauit vt flecteret? Tādē Glorificabor ait, in Pharaone, scient Aegyptij quoniam ego sum Deus. Ita narrant euāgelistæ, quod appropinquans Christus d.n. Hierusalem, fleuit super illam. Vtinam cognouisses & tu &c. Inde cessatis lachrymis, excelsis, iratoque animo, vt imminentis ruinae signū daret, præsentemque malitiam vindicaret, in Hierusalem. Et Commota est. Commouentur omnes, sed non vna ratione: Pueri & turbæ simplices ad famam Lazari suscitati, mouentur deuotione, & occurrunt palmis, vocibus clamantes osanna. &c. Ita turbat puros animos religio prædulcedine & gustu, qui insolitus est carnis: ita ante Archā saltabat David. Ita Maria concepto filio abiit in vtero matris. exultauit ad occursum Christi. Ita Paulus turbat⁹ raptus, est ad tertium cælū, tāta sui confusione quod nescijt, siue in corpus, siue extra corpus. Ita in cantica. sponsus misit manū & tetigit me & continuo intumuit venter meus. &c. contra turbantur & commouentur Pharisæi, & scribæ. Principes terræ turbati sunt, cōmoti sunt, tremor apprehēdit eos. Turbat ira: Ira nascitur, ab inuidia qua non ferunt Christi gloriā. & d. Quis est hic? quæ patria? Nazareth Galileæ &c. Quæ claritas sanguinis? filius fabri. quæ sanctitas vitæ? scimus quia peccator est. Quæ eruditio?

1. Gen. 9.

Exo. 14.

Luc. 19.

Matt. 21.

L. 11.

Ibidem.

2. cor. 11. Cast. 5.

psalm. 6.

diſio? Cum non didicerit. Quis mundi fauor? turba hæc ignorās, quæ nõ nouit Deũ. Deinde ab auaritia, quæ timet cõmodo ſuo. & quod timet impius eueniet illi. Abſente Chriſto iniquitas, & vanitas mudi quieta eſt, Et dicit Pax, Veniente ipſo & verbo eius mala opera retegente: commouentur omnes. ita Achab ad Elyam. quis es tu qui conturbas Iſrael? ita de Paulo & ſcylla. Homines iſti conturbant ciuitatem. ob queſtum ſublatur. Vtinam nos ſicut habemus ſatrapas clamantes contra Chriſtum, & commotos aduerſus eius veritatem Ita habeamus paruulos Oſanna filio Dauid, & Zelates pro eius honore, vt zelat ipſe pro honore patris.

Et Intrauit Ieſus in templum. Hic totus mutatur, Chriſtus, corde, facie manibus, alius plane fit. Exprimat euãgelista iratum animum. d. eiciebat ementes & vedentes e templo. & meſas numulariorum, Et cathedras vendentium colubos. euerſit, quanta commotio eſt hæc manſuetiſſime Ieſy? factum certe mirabile, & extraordinarium, inſolitũ miſiſſimo. Agno: alienum etiam ab eius miniſterio, & legatione. Non enim erat ſacerdos, aut curator Templi iudaici, nec eſſe poterat, vt probat Epi. ad Hæb. quia non erat de tribu leui, ſed iuda. quid ergo ad eum pertinet ſi templum illud polluitur? quod ſi propheta eſt. Agat verbis, nõ manibus. factum mirabile eſt, & à Hieronymo connumeratur inter principalia Chriſti miracula: ſed à mirabili etiam & potentiſſima cauſa emanat. Cauſam tetigit Ioãnes. in alia conſimili occaſione. x psal. zelus. do. tuæ comedit me. zelus amor impatiens eſt, & feruens; zelus autem triplex eſt, quò hic mouetur Chriſtus. Erga Patrem ſuum dom.

Deum. quem videt inhonorari. Erga Patriam ſuam Hieruſalem, quam videt ex hoc interituram. Erga eccleſiam ſponſam ſuam, quam prauidet non minus pollui.

Primo Zelus eſt erga Patrem, quẽ vnice diligit. Videt eius domũ pollui & ferre non poteſt. Polluunt autẽ duo quorum alterum apparet. Alterum latet. Apparet quòd ex templo facta eſt domus negociorum, in qua emitur, venditur, commutatur &c. Hoc ferre non poteſt. Deus colendus. cætera omnia alibi tractanda. terra quidem, tota ei & ſancta eſt: tamen nõ tota æqualiter ſancta. Ita Iacob. locus iſte ſanctus eſt. Ita Moyſi. Terra in qua ſtas ſancta eſt. ſolue calciamenta Ita ſpecialiter dicatum eſt Deo tabernaculum. Deinde templum Salomonis ab iſtrectore & fundatore, iterũ à Zorobabele, iterum erectum à Machabæis, ſemper mirabile cum pompa, quam & Deus approbavit, luminibus, promiſſionibus &c. Nihil turpius cerni poteſt in homine Chriſtiano, quam ſi eccleſiam plateam faciat: orat pro vobis ſacerdos. Vos autem? Petit ille ſaluari vos à Deo. Vos autem? ſacrificat pro ſtatu veſtro. Vos autem quid? alterũ quod maxime offendit Chriſtum omnia penetrantẽ. Et eſt hypocriſis, ſpelunca, & antrũ, in quo latet latrones, auri mercenarij, tanto peiores & nocẽtiores, quãto latentiores. Hypocriſis ſpelunca maledicta quæ ſub prætextu religionis propagandæ, ſacrificiorũ facit ex templo mercatum; & ventri ſuo conſulit. Talem ſpeluncam reſexit Daniel in qua latebant voraces illi ſacerdotes Baal, & ſub nomine Idoli, 30. oues quottidie deuorabãt. Huc reſpicit Chriſtus. d. feciſtis ſpeluncã latronum. Et hanc ſpeluncam

Gen. 28.

Exod. 3.

præ omnibus abominatur, tanquam Deo patri offensissimam, quæ de eius honore, & nomine, & sacrificijs, negocia facit Purgato templo. Illuminantur cæci claudi sanantur. Hæc sunt quæ à téplo requiri debent, non alia lucra. &c.

Secundò. Zelus est erga patriam Hierusaem, cuius & ipse ciuis est secū dum carnem. Salus ex Iudeis. Missus ad oues Hierusalem: Videt eam interituram: scit causam mali esse sanctuarium. Ideo ingressus Hierusalem tam longam & latam, recta pergit ad templum. Tum vt instituat nos, vt primo quæramus regnum Dei, quolibet mane, antequam ad negocia pergamus, ad minus intremus ecclesiam, si non possumus audire missam quolibet die, saltem adorare, & diem Domino commendare. Tum vt significet radicem malorum omnium esse templum. Est enim, inquit Chrysostomus, sacerdotium in ciuitate, sicut stomachus in corpore toto: sanus sanat: eger inficit omnia. Si Templum sanum est in fide & doctrina sanat mundum, sola ecclesia Romana, quæ præstigia non recipit, Cadentibus alijs, fidem catholicam toties seruauit. vos estis lux mundi: Si enim templum inficitur, & sal infatuatur, in quo salietur? Quid mundum infecit nisi templum infectum? Qui fuerunt primi illi corruptores; Arius, Manes, Eutices, Priscillianus, Montanus &c. quis Berengarius: & de nostris quis Luterus, Bucerus, Lambertus, Pellicanus, Oecolampadius, Munsterus, Calvinus & cætera. Nisi omnes Apostatæ à sacerdotio? quis Sergius corruptor Mahumetis nisi apostata à Monachismo? Perijt scientia à sacer-

dotibus, nil peius dicit potest. Si quoque templum sanum est vita & moribus: mundum sanctificat verbo, & exemplo. Dux enim populi est. Deduxisti eos velut oues in manu Moysis & Aaron. Ob hoc voluit Deus sacerdotium ornari vestibus, mitra, rationali, tintinnabulis, vnctione, loco eminenti, vt reuerendum faceret coram mundo D. Antonius abbas nihil magis amauit quam benedici à sacerdote. Diuus pater Franciscus dicere solebat: si mihi occurrerent simul Angelus, & sacerdos, prius me flecterem coram sacerdote. quid dico de patribus his sanctissimis? Constantinus Cæsar mundi princeps, quot modis coluit sacerdotium, quot honores a se ad sacerdotium traxit? Theodosius Cæsar, nonne publicè coram Ambrosio Mediolani se se prostrauit & fleuit, vt ab eo benediceretur? Quid de his catholicis dico? Attila Hunorum Rex, mundi flagellum, dissipata Germania, vastata Italia, mox Romam funditus euersurus à qua potestate repressus est, nisi à sacerdotio? vbi enim occurrit illi Leo sanctus Pontifex, nudis pedibus, cum clero suo, statim vires omnes illius fregit. quid de hominibus? Elementa mortua cedunt sacerdotio. Marcellino episcopo Anconitano se se obijcienti pro salute suorum pepercit ignis, qui iam magnam Anconæ partem incenderat. Tam salutare est mundo sacerdotium, vbi & doctrina & moribus valet. Contra si corruptum est, inficit & perdit mundum: Ita apud Ezechielem c. 8. narratur causa potissima ruinæ Hierusalem ex sanctuario provenisse, locus notabilis est vbi Propheeta narrat se à Dño raptū & cōstitutū in Hierusalē, ante fores templi, vt obseruaret

seruaret abominationes, quas, inquit faciunt hic. vt recedam à sanctuario meo. obseruat ille quatuor potissimū narrat se vidisse abominationes, quibus vniuersum sanctuarium polluebatur. Primo. vidit in introitu antefores, Idolum zeli, impediens ingressum. Hic amor proprius est, qui tot annos fores ecclesiæ occupauit, ne virtus, & Dei cultus locum haberet in sanctuario, quam primum per Dei gratiam sublatum est idolum, & amor carnis cessit amor Dei. En virtus ingressa, en disciplina restituta; en obseruatio canonū, episcopi sunt doctores, Et resident in ecclesijs; Beneficia dātur per examina, virtutum, non sanguinum &c. Sed peiores adhuc videbis. Secundo. vidit templum vndique obseratum, iubet vox. fode parietem & introspecte, fodit, & vidit intra sanctuariū Imagines belluarū multarum pictas in pariete. Et septuaginta ex senioribus, qui in tenebris dabant thura imaginibus, & quique colebat belluam suam. d. Non videt nos Dominus. Sic quisque domi habet in tenebris suis belluam suam & colit, vtcunque in conspectu hominum sit speciosus: colit ignauus Asinum, iracundus leonem, Gulosus Lupum, inuidus canem; luxuriosus porcum: elatus Pauonem, Hipocrita vulpem: Et hæc sunt scelera occulta, quæ Dei gratiam extinguunt in ecclesia, quæ saltem impediunt meritum operis operantis: Non sunt idonei intercessores Domini contemptores. Adhuc peiores videbis. Tertio. Vidit Mulierculas qualdas collectas, & simul in templo flentes, & flebant adonidem suum inconsolabiliter. Hi sunt in ecclesia animi illi muliebres & effæminati, qui olim fruebantur Adonide idest commodis, pompis,

luxu, pluralitate beneficiorum, ocio, felicissimi omnium & speciosissimi. Nunc Reformatio, Conciliū, sedes Apostolica extinxit adonidem, vocauit ad opus, & labores, abstulit incompatibilia: iussit curari animas, prædicari verbum, visitari Ecclesias, instaurari pietatem, Eheu quàm amare delicatuli & morbiduli isti Prælati plorant. Adhuc peiores. Quarto. Vbi ingressus est sanctum sanctorum. Vah quid vidit? inter vestibulum & altare, viginti quinque viros amplissimos & grauissimos qui vertentes dorsa & terga Altari, adorabant orientem Solem. Et hoc prope altare domini? quid turpius? Hi sunt maximi illi consultores & mundi columnæ, qui ecclesiam sustinent & ecce terga vertunt altari: nil minus curant quam dignitatem ecclesiæ: Adorant autem soles suos, à quibus lumina, titulos, pensiones accipiunt, Alij solem imperij. Alij Hispanum, Alij Gallum, obsequi Regibus non est malum vbi terga non vertuntur altari, quin vtile est ecclesiæ fauoribus Regum protegi. Et hæc sunt quæ templum vastant, & vnde ira Domini prouocatur. quare addit propheta ex persona Dei sic iritati. Ergo & ego faciam in furore meo, non parces oculus meus, nec miserebor. Magna itaque ratione zelatus est Christus patriam suam Hierusalem, & in templum inuectus tanquam in causam malorum omnium imminentiū.

Tertio Zelus erga ecclesiam suā christianam, in templo illo lapideo significatam, quo vult nos omnes docere, vt templum nostrum curemus, & expurgemus, nec cogatur ipse vlcersci. Tépla nostra specialia sunt corpora

corpora nostra in quibus habitat spiritus sanctus. Templum est corpus, Altare est cor, victima est sensus: sacerdos est spiritus, Gladius verbum: ignis charitas. Hinc eiciendæ sunt bestia, quæ vitæ nostram inficiunt. A corde iniquitas, ab ore perfidia, ab auribus curiositas, ab oculis vanitas, à manibus rapacitas, ab intellectu cæcitas, à voluntate obliquitas &c. Eiectis bestijs, & numulariorum, id est sensuum cathedris, iam libere poterit in nobis Christi spiritus cæcos illuminare & claudos erigere. Quod si satrapia, id est mundi mores, & carnis vanitas non ferunt, si Hierusalē, ista generalis non recipit; si tota ecclesia non reformatur, Recipiat eum nostra Bethania; doceat in nobis, regulet familiam nostram, purget peccata nostra, vt pueri nostri, humilitas, simplicitas, puritas illi occurrant, illumque tanquam prophetam & doctorem suum glorificent. d. osana osanna filio David: Amen.

FERIA QUARTA DOMINICAE PRIMAE In Quadragesima.

Ecce plusquam Ionas, & plusquam Salomon hic.

Habet Christus. D. N. lucem, vitam, & virtutem in se sufficientissimam. Habet radios, spiritus, opera potentissima, tum ad illustrandum Maiestatem suam, tum ad instruendum, & quietandum omnium corda: illuminat, inquit Ioann. omnem hom. venien. in hunc mundum. Habet sanguinem, merita, corpus, animam vitam, mortem, gratiam, gloriam pro mille mundis Habet & magna;

uniuersali charitate offert, pro mundi vita: nil magis amat, quam iuuare, ad hoc venit, vt vitam habeant &c. Mundus his bonis eget, & solis his, sine quibus cætera non iuuant; Optat etiam, quodam modo quærit. Et tamen tentus hic bonorum curulus in paucis restringitur. Quia monstruosam hanc inæqualitatem patitur Christus in hoc mundo suo: quod vt dixit Esa. Alijs est lapis preciosus in ædificationem. Alijs est petra scandali in offensionem. Et vt Symeon: Alijs est resurrectio. Alijs ruina; Et vt Paulus. Alijs odor vitæ in vitam. Alijs odor mortis in mortem. Non quidem sua culpa; quia vnus ipse est omnibus, vita, lux, at mundi culpa, quem inuenit inæquale, atque ideo in æqualiter afficit, vt sol etiam ex varia rerum dispositione, liquefacit, & indurat: inæqualitas oritur ex fide; ita dicit D. Petrus vobis credentibus honor: non credentibus autem in lapidem offensionis & in petram scandali: Varie, afficit Christus, quia variam inter nos currit fortunam; sunt pauci humiles, & simplices qui credunt. His bona omnia præstat, his signum salutis est. Hos habet Carissimos, hos vocat amicos, hos habet loco Matris, fratrum; sororum &c. tantum ex hoc quod credunt, & faciunt voluntatem patris, & suam. Hanc eandem fortunam inæqualem passus est spiritus Christi, Et in hac hodie constituit Historia euangelica, plenam luce, dictis & factis stupendissimis: Nuper eiecit Dæmonium mutum, surdum &c. Et ecce quam inæqualiter factum recipitur. Sunt simplices, qui credunt ei, verbum suscipiunt in salutem, factum mirantur. d. Nunquid hic est filius David? In potestate spiritibus immundis imperat, & obediunt ei. In

Ioan. 1.

Ioan. 1.
Matt. 7.

Esa. 8.

Luc. 11.
2. Cor.

1. Pet.

Merc.

Luc.

ter hos exclamat feruētissima illa: Beatus vēter qui te portauit & cetera. Sūt alij qui aperte reijciunt, & blasphemant. d. In Belzebub principe Dēmoniorum Dēmonia eijcit. Et testantur Matthæus, & Marcus quod impij & blasphemij isti erant scribæ & pharisæi. Sunt tertij qui simulant se credentes, & amicos, ac discipulos, & tamen non proficiunt; quia sine gustu sequuntur; quare semper præsentia despiciunt, & noua quærunt. quærunt enim non vt discant, sed (Lucas) vt illudant: vt tempus terant; Hos introducit hodie Euangelium, post tale actantum signū: quo simplices illi Christum Dauidis filium idest Messiam agnouerunt; sic compellantes Dominum, ficta ac simulata facie. Magister volumus à te signum videre. Magister. Ita Ioab ad Amasa salue mi Fratrem, & occidit eum. Reg. & xx. Ita Iudas. Aue Rabbi. Volumus, quam indecens, vt seruus coram Domino dicat, volo, vtinā nulla sit voluntas nostra. Et addit Lucas. quod signum de coelo quærebant; Ac si cætera illa minora sint, terrea, humilia facta, quam vt excelsis istis ingenijs satisfacere possint: Det igitur signa illustria è coelo, qualia olim Moyses, Iosue Samuel; Eiyas, & Elifeus: qui in concionibus quærunt, quæstiones altas, dubia exquisita: stylum elaboratum, verba pura: conceptus eminentes, Atque interim præsentis conciones non gustāt, & pro indictis habēt, semperq; super habēdis negociātur. Hi sunt ex hac schola: vtinā nō sint qui verbū aperte reijciāt, & persequātur, Heretici, prophani, corruptores, Impugnatores: Sed oībus pro se pro nobis alto spiritu respondet Christus. Vtinā hic saltē audiatur; certe audiri vult, quando tam aperte & clare loquitur; Obse-

cro charissimi attenti excipite.

Recte de Messia dixit Esai. quod Emanuel hic, butirum & mel comederet, vt sciat eligere bonum & reprob. malū. Et necessaria est electio, & discretio ista ad recte iudicandum inæqualitates mundi huius, alioqui sepe fallimur. Prauum est cor hominis, & inscrutabile, quis cognoscet illud? Deus enim seculi huius vaser est. Grauiissimus iudex omnium est Christus, & Christi spiritus, scrutans corda, & renes. Ideo tute de omnibus pronunciat, & pro meritis omnibus satisfacit: Tertios tentatores despicit, atque ad turbas circundantes se se conuersus dicit. Generatio mala & adultera &c. Vide quā acerbus est hodie Christus. Dicit non potest, quā ægre sustinet simulatos, quam odio habet laudes, & seruitia Hypocritarum. Ad iniurias, ad damna illata non commouetur, vocant impij Dæmoniacum, Samaritanum &c. Placide respondet, ego Dæmonium non habeo: Percussus coram Caypha vix respondet: si bene locutus sum, cur me cedis? Hypocritas ferre non potest: Rogant olim discipuli Phariseorum mira cum humilitate & reuerentia. Magister scimus quia verax es, & viā Dei in veritate doces, & non est tibi cura de aliquo, nec enim respicis in faciem &c. Quanta laudum catæna: dic ergo, licet dare censum Cæsari an non? Quid vero ad hæc Magister tam laudatus? Respondit toruo oculo: quid me tentatis hypocritæ? ita nec iniurijs frangitur, nec laudibus eleuatur, constans hic Emanuel, & cordium iudex. Simili constantia de suis his nouis discipulis, signa quærentibus, hodie dicit: Generatio: quo verbo indicat malitiam nō esse tam personalem, quam radicalem

Esai. 7.

Ioan. 8.
Ioan. 18.

Matt. 2.

Ier. 7.
Act. 7.
Luc. 13.

totius gentis. de qua Iere. filij colligunt ligna, patres succendunt ignem. De qua Stephanus. quem prophetarum non sunt persecuti Patres vestri? vocat Io. Genimina viperarum. Mala. Prava conceptam in medullis habens iniquitatem; pessimam vocat in fine. ubi de profectu malorum spirituum dicit. Ita, inquit, fiet Generationi huic pessimæ. Ita malum dicimus satanam, id est in malo firmatum, impententem. mala vult, mala facit, patitur &c. Quanta malitia, Veritatem agnitam impugnare, Scripturas sacras deprauare, mutilare, corrumpere. Signa quibus totus mundus trahitur, aut non videre, aut abominari aut obscurat, vt in cæco nato, aut Belzebut tribuit? Et Adultera: Adultera: Alludit ad pacta & promissa, quibus Deus toties in peculium, & fidem suam suscepit gentem hanc, toties illi suam obstrinxit misericordiam. Toties contra illa se se totam Deo pollicita est toties veniam obtinuit. Et semp fide fracta apostatauit. Ita Adulteram & fornicariam sæpe vocat prophetæ, quod ad alienos Deos se se incuruauit. Ita Moses, Generatio peruersa & infidelis. vocat filiam Auguratricis. Daniel semen chanaam. Eheu quot inter nos sunt adulteria, quot apostasiæ, si de promissis non seruatis, & quæ in baptismo & quæ toties in poenitentia protulimus, iudicandi sumus. Sponsus anime legitimus Christus est, cui anulo fidei subarata est, cuiusque alij sese committit; adultera est. Signum quærit. Infidelitas, aut certe vanitas est, Signa quære, postquam veritas probata est, recepta: Alioqui necesse fuit (Thomas) veritatem à principio, tanquam supernaturalibus confirmare: inde superfluum, Periculosum etiam est signa-

Ela. 57.
Deut. 32.
Daui. 13.

quære. Nam facile potest satan illudere. Antichristus in omni virtute satanæ, in signis, & prodigijs: sanctos occident Christi seruos. Et interim carnifices suscitabunt mortuos. Nunc tempus credendi est, non videndi: fides hæret verbo, satis enim probatum est verbum, sat sanguinis præstitum. Et signum non dabitur ei, nisi signum Ionæ prophetæ. vnum hoc relinquitur iudeis, nam signum iudicij est ferale, & funestissimum signum, quo perpetuo discernentur, Habet Ionas in se cumulum signorum, quæ omnia iudeis mortalia sunt. Habet in principio, in medio, in fine. In principio. Cum à Domino eijcitur è iudea, vt ad Niniuem tendat. Pessimum signum est pro iudea, vt ad Niniuem tendat. Pessimum signum est pro iudea; quando eam deserunt Dei prophetæ, Egresso Loth è Sodomis, perit Sodoma: Egresso Israele ab Aegypto, concidunt omnia. Ita egresso Christo ab Hierosolima, statim euertitur. Religio conseruat regna. In medio. Cû in itinere mittitur in mare. statim tempestas tollitur. Tribus diebus latet in corde terræ: tertia die emittitur. Hoc signum signorum est in Christo, inquit Augustin. quod Mortuus est & resurrexit. Ita alibi. Soluite templum hoc, Ego in triduo excitabo illud. Cuius autem rei proprie signum est Mors in Christo? Humanitatis & charitatis immensæ, quæ dilexit nos, & tradidit seipsum pro nobis. cuius rei signum est Resurrectio? potentia ac Maiestatis Diuinæ: Hæc autem duo, quid conferunt Christo? Totum id quod ad salutem nostram requiritur. Mortuus est pp delicta nostra. Resurrexit pp iustificationem nostram. nobis ergo Mors Christi è signum remil-

Ioan.

remissionis peccatorum, resurrectio
 signum iustitiae acceptae. qui ergo in
 his Christum non agnoscit, & reci-
 pit, nullam spem salutis retinet. In fi-
 ne, quod restitutus Jonas, Niniuem
 ingreditur: homo propheta, ignotus,
 peregrinus, solus; praedicat verbum
 Dei, sine signis. Et ecce statim ad poe-
 nitentiam inducit. Hoc signum est
 infractae Iudaeorum pertinaciae, viri
 Niniuitae merito. surgent in Iudicio
 cum generatione ista: Ecce enim plus-
 quam Jonas hic Iesus Nazareus. Il-
 le propheta, hic Dominus propheta
 rum. Ille ignotus, hic e semine David:
 in propria venit. Ille inuitus & ama-
 rus etiam propheta, hic volens, hic
 gratiosissimus. Ille solus. Hic cum
 sapientibus, & scribis, & prophetis. Il-
 le verbo solo egit: Hic innumera adie-
 cit miracula. Ille terminum quadragin-
 ta dierum praescripsit. Hic quadragin-
 ta annorum. Ille auditus est. Hic in
 se & in Apostolis reprobatus. Et ec-
 ce plusquam Jonas. Ille enim ciuita-
 tem vnā conuertit, qui fructus fuit
 suae praedicationis. Christus per apo-
 stolos mundum totum inuasit, & ex-
 pugnavit, quo facto se vere Dei filium
 & mundi saluatorem irrefragabiliter
 probavit. Tanta enim fuit felicitas,
 & progressus euangelij Christi: vt ne-
 cesse fuerit: vel nullum Deum esse; vel
 Christum eum esse Dei filium, quem se
 profitebatur. Surgent secula illa omnia in nos, &
 in fidelitatem nostram iudicabunt: sur-
 gent & huius seculi partes illae noui
 orbis, quae tanto cum spiritu & feru-
 ore suscipiunt Christi incogniti E-
 uangelium. Nos vero post tot secula
 adhuc frigide, & inutiliter audimus:
 Adhuc noua molimur, adhuc nos ip-
 sos in Dei verbo quaerimus: Surgent
 & populi decepti in nos, quod illi suos
 apostatas tanto cum spiritu & feruo-

F. Franc. Viced.

re audiunt: Nos nostri tam frigide,
 vt vix digitum moueant pro Christi
 seruitio, vbi illi ad impugnandum Chri-
 stum omnia faciunt, & patiuntur. Det
 Dominus mentem sanam, vt eius vir-
 tutem & vitam agnoscat mundus in
 verbo praesenti, atque in eo proficiat
 ad eius laudem. Amen.

*Neapoli apud Archiepiscopa-
 tum. 1569.*

F E R I A Q V I N T A
DOMINICAE PRIMAE
 In quadragesima.

Quando spiritus noster est
 opus, & creatura spiritus
 Dei omnipotentis, Iu-
 stum est vt ab illo pedit
 ab eoque solo duci se, & regi patia-
 tur. A quo enim tutius, aut gloriosius
 ducatur, quam a creatore suo? Dicat
 ergo quasi catulus sequens. Spiritus
 tuus bonus deducet me &c. Dicat
 cum gaudio. Dominus regit me, &c.
 in loco pascuae, ibi me collocavit. Quia
 do etiam spiritus Dei sic regit crea-
 turam suam, & ad pascua ducit, iustum
 est vt ad ea pascua, eamque mensam
 ducat, qua saturari possit, & expleri;
 ne perpetuo in eius cura, & manibus
 sit misera, & desolata. Quod si sic. Ad
 nulla pascua, aut mensam ducere
 potest spiritum nostrum, quam
 ad suam ipsius, & ad seipsum. Cum
 enim ratione imaginis anima nostra
 capax sit Dei, ac Diuinae felicitatis,
 Ex vi capacitatis huius, opus est, aut
 eam perpetuo famescere, aut in Deo
 ipso solo satiari: Ita David. Inebria-
 buntur ab vbertate domus tuae: Apud
 te est fons vitae. Ita D. Augustinus.
 Creaisti cor nostrum ad te, inquietum

*Psalm. 142.
 Psalm. 138.*

Psal. 35.

A a est

est don. req. in te. Ad eam igitur mē-
sam duci & admitti. necesse est spiri-
tum hominis, in qua ipsemet creato-
ris & ductoris spiritus beatus est. vt
intellectus hic noster repleatur lumi-
ne ipso gloriæ Diuinæ. Appetitus hic
noster ea ipsa bonitate fruatur; & re-
pleatur, qua Deus ipse; atque ideo ra-
tione obiecti Deificetur. Nam ad ni-
hil minus creatus est. Ad hunc hono-
rem, & statum fert eū imago in qua
creatus est. Quod si nunc, dum pere-
grinamur, & distamus, à patria men-
sa; non possu nus pane illo frui, qui in
teger est, quiq; fauces, & ora replet,
Miccis interim de mensa cadentibus
alendi sumus; alioqui certum est, nos
nullis alijs cibis nutiri posse. cætera
omnia vt vana sunt, ita non nutriūt,
non enim implent; immo non tan-
gunt cor. Mice cadentes è summa il-
la domini mensa sunt dona, & virtu-
tes, quæ per spiritum sanctum crea-
torem in spiritum nostrum creatum
infunduntur, ad refrigerandum, ad il-
luminandum, ad deducendum nos
in finem nostrum. Ideo dicunt theo-
logi quod à Deo sunt, in Deum re-
uocant, & Deo implent. Fides illumi-
nat, & purgat cor, repletque mentem
diuino lumine; quodque in cælis fa-
cit lumen gloriæ, vnies creaturam
creatori vt eo mediante beetur, Hoc
facit in terris fides. Vnit creatam mē-
tem lumini increato: fundatque tan-
quam substantia rerum sperandarū,
& argumentum non apparentium in
homine regnum Dei: vt sit capax al-
titudinis, latitudinis, profunditatis:
mysteriorum Dei; quæ sine lumine
fidei sunt impossibilia. proportiona-
liter, lumen in cælis glorificat, gratia
in terris iustificat. Amor inde Di-
uinus afficit, affectionesque ho-
minis replet Diuinis consolationi-

bus; satiat desideria; Edificat in
bus Chananeorum, extinguuntq;
res & desideria mundi, totamq; cred-
turam rapit, disponit, & habituat. ad
amores & obsequia creatoris. Sed &
aliud amplius facit ex ratione imagi-
nis spiritus increatus sic vnitus crea-
to. Et est hoc, qd seipsum actuat, &
exercet in eo, sicut actuat in seipso;
nisi, quod in seipso actuat, & exercet
se ex naturali & necessaria sua perfe-
ctione: in homine vero actuat se, ex
gratia & amore, in seipso facit vt per-
ficiatur ab æterno, In homine tantū
vt perficiat. In seipso igitur Diui-
nus intellectus, in patre diuino lumi-
ne plenus, per actualem intelligentiā
Deitatis, implet mentem Dei Diui-
no verbo, sicque generat filium sub-
sistentem. Voluntas etiam diuina, ple-
na & fecunda infinita Deitatis affe-
ctione, & complacētia actuali, spirat
diuinum amorem, & spiritum subsi-
stentem, sicque actualibus istis ema-
nationibus; diuina trinitas exerce-
tur, & completur. Ad eius imagi-
nem & similitudinē, spiritus sanctus
in creatura actuat lumen fidei infusū
& per eam extincta iam quacunque
intelligentia carnis, quod Paulus vo-
cat captiuare intellectū in obsequiū
Christi: exprimit in ea actuales intel-
ligentias supra naturales, & diuinas,
quibus concipit mysteria, & parit a-
ctuales consensus, in ea omnia, vtcū-
que facta difficilia, quæ sibi à Deo
proponuntur & reuelantur. De qua-
re D. Petrus siquis loquitur, tanquā
sermones Dei. Et Paulus. An experi-
mētum quæritis qui in me loquitur
Christi? Et Lucas de Lydia Purpura-
ria. Aperuit dñs cor Lydię, vt inten-
deret sup his quæ dicebātur à Paulo.
Sic igitur fides ista captiuam facit &
ligat mentem, quasi catellam, vt vbi-
que

1. Cor. 13

1. Pet. 4

2. cor. 13

Act. 16

que sequatur Dominum suum. Amor idem facit in affectione; quam spoliat omnibus mundi amoribus; & in vna domini sui mensam reducit; huiusque Diuini amoris vbique sunt uales partus & expressiones facit. ut dicat. Renuit consolari anima mea: vnam petij a Domino, hanc requiram. dica domino. Ego seruus tuus, & fil. anc. dicat cum virgine. ecce Ancilla Domini. fiat mihi secundum verbum tuum. Ita copletur in creatura, imago creatoris secundum vtranque rationem, & habitualis impressiois & actualis expressionis Diuinarum virtutum, qua imagine in tantum delectatur Dominus ipse, & creator, ut miro studio conetur vtranque partem iuuare & consolari. Intellectum igitur lumine fidei sic affectum, & exercitum, tanta charitate coplectitur, ut in dies ad clariora promoueat, sese totum illi insinuet: se etiam in scripturis incorporet, membra, atque affectiones humanas corripiat, caput, manus, oculos, somnum, vigiliam; &c. tam vt ab homine intelligatur. voluntatem etiam sic erga se bene affectam, sic se totam effundentem. & proprijs amoribus euacuantem: sic ad suam mensam anhelantem, summa cum animi hilaritate suscipit, & recreat. Potest differre, vt exerceat, & illustret; At tandem vt totam illam in se recipit: Ita totum se illi tradit. Potest tacere, potest aliena negocia simulare. Tandem cogitur dicere: fiat tibi sicut vis. vide quanto cum lucro voluntas humana se ipsam perdit: quando pro sua, Diuinam accipit: In qua statim pascua illa opima reperit, quibus omnia sua desideria beata facit: percurramus nunc breuibus historiam Chananeæ, quæ vniuersam hanc praxim abunde & luculenter exprimit:

Egressus Iesus secessit in partes Tyri &c. Duos mirabiles, & amabiles egressus proponit nobis euangelista. quos sequit longe mirabilior congressus. plenus luminum, plenus virtutum, plenus amorum mutuatorum. Egreditur Iesus a finibus Iudæorum quos flectere nullo modo potest. Et ecce venit ad Chananeos, quorum Metropolis in Phoenicia erat Tyrus ad gentem hanc maledictam: ad non plebem; vt Ose. ad non dilectam. Egressu autem hic vanus esse non potest, aut sine lucro. secum enim fert Christus lumina, & faces gratiæ suæ preuenientis, qua mandum excitat ad se: & mundi salutem orditur lux Christi sensibilis: rumor operum mirabilis gratia preueniens, illa percutit oculos, & aures: hæc percutit animos. Egreditur a finibus illis ex alio latere Mulier Chananeæ; suorum oblita, suorum idola respiciens, fines illos, & mores omnino renuens. Mundus multos habet fines vtilis, delectabiles quos omnes egredi debet poenitens. Apud Christum vnus est necessarium. Obliviscere populum tuum, & domum pat. tui. Quidam exeunt de Chananeis, sed non de finibus eorum August. in de vera; & sal. poenit. ca. 8. quos peccasse poenitet, sed non omnino. reseruat enim sibi quædam in quibus delectentur dimissa pelle reseruant imaginem eius domi. Dimisso episcopatu quem iuste tenere non possunt, seruât pensiones. Egressa quo tendit? Quo ad Christum quem aduenisse sensit. Mirabile dictu: Iudæi Christum suum despiciunt. Chananeæ querunt. Ideo dicit euangelista. Ecce. Aduertite, malum Iudæorum omen, scilicet faustumque Chananeorum initium. Secum ista adfert cor bene affectum, ad querendam Christi gratiam: Nempe spiritum habitum

Ose. 2.

Psal. 44.

tum fide excellēti, & vere magna: con-
grediuntur, & in congressu vterq; a-
ctuat suā virtutem. Mulier actuat, ex-
ercetque fidem suam, atque excellen-
tem ferventemque orationem: Inde
ad maiora puocata, exprimit religio-
nem supremam: Tandem humilita-
tem. oratio implorat Christum, &
eius gratiā q̄rit. Religio firmat, colit
& adorat. Humilitas cogit & ligat
ac suū facit. Christus exercet, actuat-
que Diuinam gratiam suam, mirabi-
li cum sapientia, qua simul exercet,
augetque & p̄ficit fidē creaturæ suæ
vtque hoc faciat. Primo se surdum si-
mulat. Secūdo alienum circa maiora
occupatum. Tertio acerbum, tan-
quā erga immeritā & indignam. Et
tandem victus omnia dat, seque to-
tum tradit. Fiat ut vis: Exprimit itaq;
Chananea ex fide sua cumulum virtu-
tum, quasi ex fonte, & vt Paulus di-
cit. ex substantia: sic enim fides radix
est virtutum omnium, vt Charitas
forma: Ita Paulus dicit, iustus ex
fide viuit. exponit, Concilium
Tridentinum ex Diu. Augustino.
quia initium bonæ vitæ fides est.
Exprimit autem primum e fide
sua orationem. d. Miserere mei fili
David &c. Duo lumina dat hic fides
ē quibus format Mulier orationē:
Alterum est, quo comprehendit mise-
riam suā magnam, magna egentem
misericordia & virtute, q̄n filia male
vexatur à Dæmonio: Filiam nec viuā
habeo, nec mortuam: quotidie
centies moritur, & tamen viuit, vt la-
ceretur. Scimus quam potēs est satan
quā crudelis vexator. exempla sunt
frequētissima: quid fecit Iob. quid vi-
ris Saræ. quid Antonio. quid Macca-
rio. quid nō male vexet inimicus, cui
parcat hostis acerbissimus? &c. sci-
mus etiam quā alte sentiāt Matres

filiortum morbos, & dāna: Domi-
nus per E. ta. Nunquid potest mulier
obliuisci infantis veri sui? quare faci-
le diuinare scimus quāta sit mulieris
huius angustia. Alterū est, quo fides
concipit Christi potentiam, & boni-
tatē quo lumine vocat filium Dau-
dis. i. Deum hominem factum, per
viscera misericordiæ, & ad misericor-
diam præstandam. Paul. Debit per
omnia fratribus assimilari, vt mise-
ricors esset: Dominum vocat, cuius
omnipotentiam implorat. filium Da-
uid. i. Potentiam nobis accommoda-
tam in carne nostra. Et non respon-
dit. &c. Mirum. Verbum tacet verbū
factum est mutum. Hoc autem silen-
tio tria facit sapientissimus. Primò.
Grauitatem facti insinuat. quando
hic à gētili requiritur: quando & Ma-
ter tot dies reliquit filiam in manu
satanæ. Secundo, charitatē apostolo-
rū prouocat ad rogandū pro ea. Ter-
tiò, Mulieris fidē exercet, atque ad
meliora prouocat, sæpe etiā Christus
tacet, quia non expedit nos exaudiri.
Ita roganti Paulo, sufficit tibi gratia
mea. Videt tacētē: Audit se missum
ad oues tm̄ Israel. & non cōfunditur
Si. n. tacet non negat. Hiero. Non ne-
gat se missum gentibus: sed quòd pri-
mū Iudæis, vt illis non recipientibus,
iusta fieret ad gentes transitio. Si ad
oues Israel missus: Non sunt ex Israel
tantum, qui secundum carnem sunt
Israelitæ, sed qui secundum spiritum
& fidem, si ad Iudæos primo venit,
ad confirmandas promissiones pa-
trum, Ad gentes venit secundum mi-
sericordias. His persuasa, Excūtit ex
eadem fide Religionem, qua firmat,
atque adorat Christum; Et ad pedes
eius prostrata, agnoscit Dominum,
seque eius seruam constituit, hoc
enim est vere adorare. Inde addit:

Ad

Rem d.

Ela. 49.

Héb. 2.

1. Cor.

Aditu me: ago quod possum & nihil possum; tu fer opem. Potes; scis, huc ideo te contulisti; teipsum obtulisti. Oro te iustificeris in sermonibus tuis: si tu deseris, ad quem &c? m. 50. Ille autem optimus probator altius retrahit gratiam suam, seminatq; maiores difficultates, ut de illis fides gloriosius triumphet. Non est bonum sumere panem filiorum &c. Si dominus te humiliat, patere bono animo & d. Bonum mihi quia humiliasti me, canem dicit, & filiam facit, vide quantum differant apud Christum fideles ab infidelibus; illos vocat filios hos canes. Difficultates has tam alte accipit fides, quod non modo a sua oratione, & religione non deterretur; quin potentior surgit, & in his plantat robora suae spei. utque hoc faciat excutit humilitatem, qua se catellam Christi agnoscit; atque inde arguit, obligatque eum ad se alendum de micis &c. humilitas haec captiuat gratiam Domini; Superbis resistit humilibus dat gratiam; Aperit ergo cor, ac totum praebet catulae suae. d. O Mulier magna est fides tua: Et quanta est, quam ipse dator fidei, & explorator admiratur & extollit? Magna est ex persona; nam est mulieris Chananaeae. Magna ex subiecto, nam tantam miseriam subiicit misericordiae. Magna ex obiecto: nam in tanta miseria sperat exaudiri Magna ex comitibus, parit enim tantam religionem, & humilitatem. Magna etiam fit ex fructu: Nam impetrat quaecunque vult. Fiat tibi sicut vis. Fiat nostrum, est obsecratium. ut fiat. vol. tua. & in fine aliquot psalmodum, fiat, fiat, Fiat Christi est imperatium. Fiat, verbum Diuinum est, quo facta sunt omnia, quod in se continet totam Dei potentiam, sapientiam, & bonitatem, & ecce in volun-

tate mulieris reponitur, quantum vltimam accipit catella ista: Dat se ipsam & accipit Christum. Dat voluntatem suam, & se catellam, & seruam Christi constituit: pauculas micas obsecrat & Ecce totum Christi cor, & robur in suam consolationem accipit. Ibi reperies omnia, ubi abnegaueris omnia. Ita delectatur dominus noster infide, & obedientia nostra, ita libenter exercet, augetque, & actuat in nobis dona, & virtutes suas, ita per eas in se nos accipit, & in nobis delicitur. Nobisque vicissim se totum tribuit. En fructus, filia sanata est, Mater consolata, fides laudata, oratio exaudita, Religio suscepta, Humilitas subleuata. Christus in omnibus glorificatus, Apostoli aedificati. Amen.

FERIA VI. DOMINICAE
PRIMAE IN
Quadragesima.

Iacet infelix haec, & agra turba nostra creaturarum languentium ex infirmitate, caecarum ex ignorantia: claudarum ex irresolutione: aridarum ex indevotione. Omnes corripit piscina, & concludit sub peccato, ut omnium misereatur. Sanare non potest piscina: nam si lex posset iustificare, gratis Christus mortuus esset. Hoc facit, quod recipit aegros, disponit per porticus, & miserabile spectaculum facit infirmitatis humanae coram Diuina misericordia: Reuelat iniquitates, etiam secreta, usque ad intimas concupiscentias. Turbat aquam conscientiae, & iram operatur ex pena proposita culpe; Incitat desiderium sanitatis, & ad iusti-

Gal. 3.

iustitiam accendit, qua ratione legē
D. Paulus. vocat pedagogū in Chri-
sto. Tum aduenit Angelus testamen-
ti, qui virtutem sanatiuam piscinae in-
fundit, sicque elementis addito ver-
bo fiunt sacramēta operatiua salutis,
& iustitiæ humanæ. Ex his facile est
iam intelligere parabolam, quod pi-
scina est lex: quod infirmi sunt pecca-
tores, quod infirmitates sunt pecca-
ta, quod Angelus est Christus, quod
aquæ mōtus, est attritio: quod virtus
infusa est dei gratia, quod sanitas est
hominis iustificatio. Ad hanc igitur
& eius seriem explicādam provocat
nos necessario piscina, ista euāgelica,
mirabili hoc exemplo paralytici sana-
ti: quare de hac non discedendo a li-
tera euāgelij, & à decretis sacri con-
cilij Tridentini, aduersus hereticorū
ineptias, Deo dante tractabimus.

Nobile subiectum Diuine Gratię
suę, in hac tanta Piscina, seligit tibi
hodie Christus D.N. in quo & mise-
ricordiam suam illustret: quod sanat.
Et sapientiam, quod certo ordine
certisque progressibus sanat. Et pa-
tientiam simulque obediētiam egri
commendat. Et nobis tandē format
exemplum sanitatis & iustitię confe-
quendę. Seligit igitur ex vniuersa ista
morborum congerie, hominem pa-
ralyticum octo & triginta annos ha-
bentem in paralyti, atque hunc oculo
misericordię respicit, suscipitque
curandum: atque id quidem tanto ar-
tificio facit, vt in eius cura, vniuersū
negocium iustificationis nostrę à
peccatis, abūde, distincteque per cer-
ta capita describatur. Sūt capita quin-
que, quibus tota cura comprehendit-
ur. Primum comprehendit, octo &
triginta annos paralyti, vsque ad
Christi aduentum ad piscinā, in quo
considerandum est, quicquid homo

peccator, stante peccato, ante omne
motum Diuine gratię specialis, pro
sua salute, facere potest: sicque ad i-
ustitiam se se quoquo modo accom-
modare. Hęc tria sunt in summa, quę
splendent in hoc paralytico. Primum
quod patiens est, tot annos sustinens
& alens spem suam. Et hanc patient-
tiam non despicit Christus: Videnis,
inquit Ioan. quod multum tempus
haberet &c. Secundum est quod in
hac spe semper optat, & confidit ali-
quo modo sanari. Ita quęcunque re-
ligio, etiam solo naturę lumine mo-
ta, adorat Deum omnipotentem, &
omnibus providentem, vniuersaliter
vel specialiter necessario, an uolunta-
rie: mediate, vel immediate, hanc
spem excitat Christus. d. Vis sanus
fieri? Tertium est, quod inter ea ni-
hil mali legitur: potest esse bonus,
moralis, secundum suam cōscientiā,
& legem scriptā in corde, vt sit pius,
iustus temperatus, habent harum
uirtutum semina belluę, clementię,
Delphinus: Prudentię formica, obe-
dientię apes &c. De his tamen om-
nibus quid sentiendum pro iustitia
peccatoris? Dico tria. Primo, quod
non sunt peccata, nisi vt sunt imper-
fecta. Secundo, quod non sunt meri-
ta cōdigna, quod sine gratia gratifi-
cante, non etiā congrua sufficiēter
dispositiua, quia sine gratia speciali
præueniente. Tertio, quod non sunt
vana coram Deo, quare & Romanis
ppter has uirtutes, multas uictorias
cōtulit, & obsterreibus Aegypti do-
mos, disponunt remote, sic tamen,
quod Deus non despicit, quin re-
spicit, & de hoc sequitur. Secundum
quod motum. Gratię præuenientię
continet, Dum Christus ad Pisci-
nam venit, & inter omnes seligit pa-
ralyticum, neque casu, aut fortuna:

sed

sed ex certo consilio. Videtur illum, inquit, lo. oculo illo quo meliora probat, scit qd multum tempus habet. & Probat ergo illius patientiam; & interim nostrā instruit, cōsolaturq; paciētiā: qñ intelligimus Deum scire mala nostrā & malorum tempora oīa nūmerare, cum ipso sum in tribulatione. Tum dulciter compellat. Vis sanus fieri? quo verbo tria facit. Primo voluntatem requirit, volentem trahit; Non iustificabit te sine te Neque ipsos infantes baptizamus, nisi dicant volo ore saltem patrum & susceptorum. Secundo, in spem (Cyrillus) excitat sanitatis, quando homine indiget, & ecce ab homine compellatur: forte hic misertus eius iuabit ad descensum aquæ. Tertio, nostros monet curatores & confessores, vt sic suos ægros post multos annos, quibus in eadem iniquitate manserunt; semper in eodem statu redeūtes: compellent sic, vis sanus fieri? sine hac voluntate, & proposito actuali nulla remissio; si li mihi quid facis? Deum derides, an serio confiteris? nondum tibi tempus videtur, vt è tali morbo exeas? Nihil quæris è sacramento hoc, nisi ceremoniam sine fructu? observa autem qd Gratia ista præueniens sic compellat non est forma, aut qualitas in se, sed motus tantum Diuinæ manus, sic attrahentis; ego sto ad ostium & pulso. vox illa clamās. venite ad nuptias &c. Quod paralyticus sic compellatus, & excitatus, è libertate sua, potest vocari bene, & male respondere: Non cogitur, sed vocatur, trahitur, sed volēs: Tertuli. li. 2. contra Marcionē, agnoscit in hac hominis libertate maximā partem imaginis Dei. Ita D. Augustinus De spiritu & lit. c. 34. Consentire & disētere humanæ voluntatis est. Et super Ioan. cetera pot hō nolens: cre-

dere non nisi volens. Ante Augustinū Paulus, & Barnabas, vobis missum est verbum salutis, sed quia repellitis. Ante Paulum Stephanus. vos semper restitistis spiritui sancto: Ante Stephanum Christus. Quoties volui congregare, & noluitis? Ante Christū Salomon, vocavi & renouistis. Renuentem adhuc vocat certis horis Dei gratia vsque ad undecimam: tandem destituit, indurat, obscurat. Aufert maceriem, Sic derelictus homo in periculoso, & difficili statu est; De quo Io. Nō poterant credere. Quo ego vado, vos non potestis venire. Paulus. Non relinquitur hostia pro peccatis &c. sola tamē finalis impœnitenta est simpliciter irremissibilis: quare & ab ea destitutione reuocatus est Nabucodon. & Manasse. Et de Iudæis Paulus. Potens est Deus iterum inferre illos. Annuentem vero & consentientem Dei gratia curandū suscipit, sicque in eo turbat discinam, dat & auget motus attritionis, quibus peccator agnoscit, & fatetur suam miseriam. Hominem non habeo. Agnoscit necessitatem gratiæ, optat, obsecrat, sicque disponitur ad iustitiam virtutes acquirat sunt immediata preparatio. Hæc autem dispositio distinguit poenitentem à peccatore. Promouet gratia præueniens opus attritionis ad statum contritionis ad amorem, ex timore, vt tandem d. Tibi soli peccaui; pater peccaui in cœlum & coram te. Multi vocati; pauci electi. Qui? Illi inquit D. Augustinus ad Simplicianum. q. secunda. illi qui vocantem non contempserunt, sed credendo sequuti sunt. Hic sequitur Quartum, quo Christus paralyticum sic excitatum preparatū sanat. d. Surge. vox operatoria est. Verbum practicum, quale est sacra-

Act. 13.
Act. 7.

Matt. 23.
Prouer. 1.

23. 26. 27.
34. 16. 17.

Rom. 11.

men-

1. Cor. 14.
Psalm. 88.

mentoriam nostrorum, iubet quod vult & dat quod iubet: vt surges & simul vires ad surgendum dat. Sic sanat Christus. Tollit paralyfim, dat robur, Tollit culpam: infundit gratiam & sic iustificat formaliter. hec enim gratia sanatiua: non tantum est motus Dei: sed forma & qualitas à Deo creata, & infusa homini, qua sanatur, & iustus fit. Vestis illa nuptialis: Caritas diffusa in cordibus. Quare principium iustitiæ fuit à gratia præueniente. finis est in gratia iustificante, quare ratione Paulus merito dicit. Gratia Dei, sum id, quod sum. Psalm. Misericordia præueniet, misericordia sublequitur. Sublato morbo, & sanato paralytico. Tum sequitur. Quintum. quo ad ostendendam, ad probandam; ad exercendam; ad augendam sanitatem, sanato præcipit Christus. Tolle Grabatū, & ambula. obedientia hæc est, Primo satisfactoria pro præteritis. Secundo, meritoria gratiæ & gloriæ. Tertio. testificatoria virtutis. Quarto puocatoria sinagogæ. Hoc factum primum illustrat gratiam suam quando apparet hunc alias impotentissimum, robustum iam, & bene valentem, effectum esse. Ita quod prius lectum ferebat hominem, & quocumque volebat decumbentem ferebat. Nunc eius homo lectum defert. sic sic probatur veritas, & vigor diuinæ gratiæ, si vere resipimus, si domini sumus cupiditatum &c. Hoc deinde auget gratiam acceptam, hæc. n. obedientia duplex habet meritum, gratiæ, & gloriæ, quare & confirmat, & auget hoc exercitio robur. Hoc tandem occasionem dat Iudæis, probandi, vel improbandi opus. Erat. n. sabbatum: Ita omnia obseruat Christus in opere. Moncbant igitur scrupulosi. Sabbatum. n. est non licet tibi

tollere grabatum. Ita frequenter Christi obedientia turbat mundi sabbata & festa: damnat enim ocia, luxus, ludos, pompas, in quibus consistunt sabbata mundi huius quare tutores horum sabbatorum ferre non possunt. D. Thom. in tertia par. q. 40. ar. 4. Ad primū. tripliciter excusatur Christus à solutione sabbati, & legis. primo. quia lex non vetat opus diuinū, quale est opus Christi, sed humanum. Secundo, quia nō vetat opera salutaria aīæ, & corpori quale est opus Christi. Tertio. quia non vetat opera que pertinent ad diuinum cultum, & gloriam. Ille autem. Qui me sanum fecit. Debitor es sumus Deo, non carni, vt secundum carnem viuamus, quid illi aut isti faciant, suadent ve, nostra nō refert: vnum hoc premat, Quid Christus præcipit. Quis est qui tibi dixit. Tolle &c. duo dixit. Primum quod sanus factus est. De hoc nihil, non enim recreat hæc narratio, sanitatē illam mundus parui facit. Secundum est quod qui sanauit, præcepit, vt tollat grabatum. Hoc vero quia turbat sabbatum mundi, maxime reprehenditur. Duo & nos perspicimus in seruis Christi. Primum quod sani sunt, viuunt secundum virtutem, miracula patientiæ, charitatis, fortitudinis præbent. Hæc mundi oculi non vident. nemo de his loquitur. Secundū est quod sani isti viuunt satis alieni à mundi moribus, à ludis, à luxu, à vitiis. Hoc intolerabile est carnalibus, quare murmurant Iudæi de grabato: & quærunt auctore. Ille vix natus in Christo, non agnoscebat Christum. Et tamen tanta pro Christo faciebat. Nos nati sumus, educati, inuenerati in Christo; nos illum nouimus de illo & oībus eius partibus egregie dicimus, scribimus, disputamus, & nil pro

hil pro illo facimus. Ut igitur Christus opus suum compleat, Iterum inuenit in templo, vocat ad se & ait. Ecce iam sanus factus es. &c. Ita apud nos, post iustitiam ex contritione accepta exigit Christus homines suos in templo, ad sacramentum poenitentiae, vt confirmentur & augeantur dona: Nescit homo an odio an amore dignus sit: facile dubitare potest, an contritio fuerit sufficiens: vocatur ad sacramentum poenitentiae, vbi sacerdos illi dicit. Ecce iam sanus es: ego absoluo te & caetera, Noli peccare. Et hoc officium sacerdotis est, sanatum praemunire contra futura: Non dicit: Ne peccato, sed Noli peccare: Non potest confessor praecipere poenitenti, ne peccet. hoc enim humana non fert imbecillitas. At praecipere omnino debet, vt nolit peccare, vt propositum non peccandi habeat. sine quo nulla habetur remissio Ambrosius. Penitentia est male acta plangere & plangenda non committere: quantum scilicet ad propositum & Nolle. Nullus actus charitatis quantumuis feruens, potest propositum hoc supplere nisi martyrium. Ne deterius &c. Nam merito ex maiore ingratitude, magis contra iram Dei prouocabis: Demoni addes vires, reuertetur enim cum septē spiritibus nequioribus. Tibi quoque ex vsu difficilior fiet poenitentia, quare vide ne redeas ad vomitum, fuge occasiones &c. Abijt ille homo, & nuntiauit Iudeis quia Iesus est qui fecit eum sanum. Ita iam iuuat omnibus enarrare Christi misericordiam: nō pudet iā amicitiae Christi, reddi opus in auctorem. Docebo iniquos vias tuas, & impij ad te conuertentur in medio eccl laudabo te: Quod si de Paralyti nostra loquimur, quid au

F. Franc. Viced.

tem dicere potest peccator iustificatus, nisi Iesus est qui me sanum fecit: Multa certe concurrunt; sed tamen omnia in Iesum redeunt: Gratia Dei sum id quod sum. Est causa efficiens creans gratiam, remittens culpam. Iesus. Est causa meritoria. Iesus est cuius liuore sanati sumus. Est causa ministerialis sacerdos. Iesus est qui instituit. Est causa instrumentalis sacramentum: Iesus est qui dat efficaciam. Est causa formalis gratia. Iesus est qui infundit. Est causa dispositiua, volūtas hominis. Iesus est qui mouet. Est causa finalis, Iesus pro cuius gloria omnia fiunt, sit illi gratia, quando eius gloriae salutem nostram sic conuinxit, vt ipse in nobis glorificetur: nos in illo & per illum sani & salui simus. Amen.

Neapoli. 1569.

SABBATO PRIMAE
Dominicae.

Multa, ac Magna sunt beneficia, quae in Homine sanando Diuina tribuit Misericordia, vt merito & hominē miraculata in seipso (vt sibi conceditur) sentientem exhilarent, vitaeque illi hylarem, & beatam tribuant, modo ab ea sanitate nō cadat. Et spectatores in admirationē trahantur, vt merito stupeat Sinagoga sup homine illo nostro qui 38. annos ad piscinā infelix iacuerat, oīum miserrimus & ecce ī momēto surgit, ambulat, & grabatū portat. Neq; n. in vniuerso, est mutatio maior, quā vbi hō peccator iustificatur, Id est, vt Christus dicit, renascitur, atque alius à seipso

Bb fit, cor

fit, cor nouum, & animam nouam accipiens. Multa enim comprehendit in se hic motus, & presertim quatuor, quæ ad iustificandum impium necessario concurrunt. Mouens, Motu: Terminus à quo, & Terminus ad quæ: vt in illuminatione aeris; illuminat Sol; illuminatur Aer; Tolluntur tenebræ: Infunditur lux: Hic iustificans Deus est, non hoc nos docent Lutherani. Non sunt ipsi veritatis huius inuectores: Acceperunt ipsi a nobis, & ecclesia nostra, quæ antequam ipsi, & Patres eorum nascerentur, hoc semper docuit: iustificatur anima peccatrix: tollitur peccatum: infunditur gratia. Quare, vt cernitur, motus hic mixtus est ex recessu, & accessu; receditur à peccato, & acceditur ad gratiam; neque hi duo sunt vnus, nam potest esse vnus sine altero; potest Deus dimittere peccatum, & non infundere gratiam, quanquam non solet; Potest infundere Gratiam, & non dimittere culpam, vt Angelis, Mariæ &c. Secundum primum motum, Iustificatio est remissio culpæ, remittere autem est non imputare: nihil enim proprie transacto actu peccandi, manet in peccato nisi reatus id est obligatio & imputatio ad pœnam; tunc ergo remittitur, cum tollitur illa; Secundum alterum motum, iustificatio est infusio Gratiæ, & bene nota, quod non dixi imputationem esse, sed infusionem: Nam in hoc quoque falluntur, & fallunt miseri Lutherani, quod contra omnem Theologiam sentiant, & doceant, iustificari nos per imputatam quandam nobis Christi iustitiã, sine vlla infusione, quod si sic esset quid ergo dicit Ezech. & Ioel. effundi super vos aquam mundam? quid Paulus docet, charitatem diffundi in cordibus nostris? quid ve-

stis illa nuptialis significat? infunditur ergo, ac donatur nobis gratia, quæ nobis inherens nos formaliter iustificat & sanat. Motus hos duos pulchre expressit Paulus. ad Ro. per exemplum oleastri, à quo primum caduntur rami inutiles; ecce remissio culpæ in primo motu: deinde ijs sublati inferitur bona oliua, ecce infusio Gratiæ in Secundo, cuius virtute fructificat: sed & Psal. vt idem Paulus considerat vtrunque sceliciter exprimit. Nam de primo dicit Beati quorum remissæ sunt iniquitates, & quid sit hæc remissio clarius explicat. Beatus vir cui non imputauit Dominus peccatum. hoc enim modo remittitur. Remittit (Aug.) cum non videt, quare orat psal. Auerte oculos à peccatis meis, non videt cum non imputat: De secundo addit. Beati quorum testata sunt peccata. quomodo teguntur peccata? Coram mundo, Hypocriti: Coram Deo? D. Petrus, Charitas operit multitudinem peccatorum. hæc ergo infusio charitatis omnino requiritur. Hæc illa Diuina qualitas est, quæ animam Paralyticam firmat, obcuram illuminat; tetram facit puram & albam (quod Esaias dicit) vt nix. Hæc mores instituit, hæc vitam immutat, hæc legem implet, hæc lectulum sine tædio portat: Hæc animam iustificatam sclicitat, ac in ipso paradiso collocat. Mirantur cæteri externa, ac de lectulo petunt Iudæi, quis est qui dixit tibi, tolle grabatum & ambula: At sanus ipse sanitatem suam admiratur at que ideo hanc præfert. d. qui me olim miserum infirmum mortuis inuidentem me sanum fecit. Ille iussit, illi oia debeo. At bone vir, quis obsecro, te sanum fecit? Nesciebat inquit Ioannes. Hoc vero plane iniquum est, vt tantæ salutis suæ causam ignoret, quare iterum inuenit

Psalm.
Rom.

Psalm.

uenit

venit eum Iesus in templo, ac sese illi patefacit. Nobisque pulchram occasionem tribuit, vt quando iam satis narrauimus, & progressus, & partes iustificationis nostræ, priusquam à præsentī historia recedamus pro ab solutione tractatus huius, causas quæ que salutis huius nostræ subijciamus, vt sic sciamus quibus acceptum ferre hanc salutem debeamus. Causam autem iustificationis narraturi, à communibus illis quatuor exordiemur, quæ de re quacunque a sapientibus petuntur, nempe efficiente: Finali, quas vocant extrinsecas: formali, & materiali, quas vocant intrinsecas, quibus, & aliæ quædam subijcientur. Primo. Quæ igitur est causa efficiens, vel operans iustificationem? Deus solus est, & nemo alius, qui sic iustificat. conclusio hæc non est (vt diximus) lutheranorum, tamen ipsi veritatem hæc exaggerant, vt sub hac innumeras falsitates obijciant: veritas hæc nostra est, ecclesiastica est, Romana est. Pauli est Rom. Ecclesiæ fundatoris: Esaiæ est, qui cap. 50. dicit. Dominus Deus auxiliator meus, ideo non sum confusus, iuxta est qui me iustificat, quis contradicet mihi? Dominus Deus auxiliator meus, quis est qui condemnet? hæc eadem Paulus Hæc eadem Iob. Quis potest facere de immundo mundum nisi tu, qui solus es mundus? Ratio etiam conuincit hoc ex vtraque parte iustificationis. Nam si iustificare est remittere culpam Solus ille remittere hæc potest, qui solus est læsus, quare. d. per. Es. Ego hoc sum Dominus, qui deleo iniquitates. quare merito mirantur ij, qui in Christo Diuinitatem neque agnoscunt, neque credunt. quod peccata remittat. quis est hic, qui etiam peccata-

remittit? Et Christus ipse auctoritatem hanc tanquam diuinam stupendo miraculo confirmauit. d. vt sciatis quia filius hominis potestatem habet dimittendi &c. Surge &c. Si quoque iustificare est Gratiā infundere, quis potest illam infundere, nisi qui potest creare? Quis creare. nisi qui potest causas omnes supplere. Quis hoc nisi omnipotens? Esa. Ego Dominus & non alter, formans lucem, & creans tenebras. Gratiā & gloriam dabit Dominus. Secundo. Quæ est causa finalis? Triplex est gloria: hoc enim factum est multis modis gloriosum. Prima gloria Dei est, qui hic illustrat mirifice suam misericordiam. Misericors enim & miserator Dominus, & Miserationes eius super omnia opera eius. Sic autem propter seipsum operatur omnia, vt in omnibus glorificetur. Secunda gloria Christi est, qui vt in peccatis crucifigitur, vt testatur epistola ad Heb. Ita in iustificatione resurgit, nouamque accipit vitam qua in iustis viuit, & operatur. Tertia est gloria iustificati: qui & ipse nouam adeptus vitam, consors factus Diuinæ naturæ alius homo est, aliusque apparet, lux mundi factus: forma & exemplū bonorum operum, quæ præparata sibi fuerant (Eph. 2.) vt in eis ambularet, lectulumque portaret ad Dei gloriam, ad sui vtilitatem, ad ædificationem fratrum. Tertio. quæ est causa Formalis? Forma est quæ dat esse, vel simpliciter vt anima, vel secundum quid, vt accidens. Quid ergo est quod homini formaliter dat esse iustum? quid nisi iustitia inquam, non imputata, sed infusa, ac impressa: hoc autem non ita intelligo, vt omnem iustitiæ imputationem reijciam, absit, nam & hanc suo

Et 2. 35.

Psal. 83.

loco statuemus. At quod per illam imputatam formaliter non iustificamur, sed per hanc infusam, quæ nostra fit, & in nobis operatur; quod si dicas. Psalm. non cupit se in sua iustitia liberari, sed Dei. d. In iustitia tua libera me. Ego imprimis adducam Psalm. dicentem. iudica me secundum iustitiam meam. Deinde adducam Augustinum, & Davidem sibi ipsi sic conciliantem; iustitia Domine tua est, & mea est. tua, quia à te data; mea, quia mihi data. Necessitatem autem infusæ charitatis, præter illam increatam, quæ Deus est & appropriatè spiritus sanctus, abunde satisque probarunt sacri Theologi, quod omnes has vanitates, per hæreticos modernos ex inferis suscitatas, & viderunt, & strenue confutarunt; ut non sit in his necesse multum immorari, catholicis recte agnoscètibus, quod cum per charitatè, & gratiam anima fiat Deo similis, oportet in ea poni aliquid, quo fiat similis, non enim fit assimilatio sine forma inhærente. Deus autem talis forma esse non potest. Præterea quod iniustus displicet, & idem iustus placet, non est ex Dei mutatione, qui immutabilis est. ergo vel amittit, vel acquirit. certe amittit culpam, acquirit gratiam. Si dicas; Augustinus. 10. confes. dicit, quod Deus est vita animæ, ut Anima corporis, ergo formalis: Dico, quod similitudo est in effectu, quod ambo vivificant, non in modo efficiendi. Nam Deus vivificat effectivè, ut sol illuminat: Anima formaliter, ut lux illuminat: Requiritur autem charitas hæc, & forma infusa in anima, non quia Deus de potentia absoluta non possit animam sine hac diligere, (salvo meliori iudicio) nam animam Adæ, & Angelos creatos puris naturalibus potuit diligere, non enim ibi est causa ulla

odij, vel non dilectionis: At requiritur, propter insufficientiam (Rica. & sco.) quæ sine charitate creata, non potest se sufficièter in Deum movere; nam si tantum ab alio, ut à spiritu sancto moveretur, nil mereretur eo motu, in quo nihil ageret; Ad tria ergo (Ricar.) necessarius est habitus infusus in anima, primo ut per ipsum habeat voluntas spiritum sanctum sibi unitum per gratiam permanètem, etià tempore quietis. Secundum ut sit prompta, & digna recipere motionem, & coactionem spiritus sancti, ut cooperetur spiritui sancto meritorie. Nã si ex se diligere possit bonum naturali tua dilectione, non tamen supra naturali & meritoria, nisi cum facta est & ipsa supra naturalis; agere. n. præsupponit esse tale esse formaliter tribuit charitas. Quartò, quod est causa naturalis Homo, vel Anima, vel immediate, & primo voluntas, quæ in se vere hanc formam suscipit; ac templum fit spiritus sancti, ut in Deo maneat, & Deus in eo: Quintò, quæ est causa dispositiva, seu præparatoria: Hæc bene notanda est, ut tollatur acceptio personarum, scimus enim ex Deo non de esse quin omnes iustificet: Nã testatur apostolus ab Timotheum orandum esse pro omnibus; & hoc bonum, acceptumque esse coram Deo, qui vult omnes salvos fieri: & qui unum omnium mediatorem dedit. quare neque per mediatorem stat quin omnes salvi fiant. Hic ergo requiritur in homine causa dispositiva; qua præparatus particeps salutis, & iustitiæ fiat, quæ omnibus sic dispositis, est communis. Nec vere prodit ex libero hominis arbitrio, per gratiam præveniètem motu, & vocato, & adiuto, continetque ea omnia quæ homo facit in attritione cordis sui, in cognitione culpæ, in

dete-

detestatione, in operibus bonis ex genere, & moralibus: quæ omnia, & si non merentur gratiam, quæ non datur merito, si prima est. tamen disponunt ad gratiam. Ita scriptum est, præparate corda vestra Deo. Ita Ioel convertimini ad me, ego convertar ad vos. Ad hanc pertinet virtutes acquisitæ, quæ ex auditu profluunt, fides, spes, & charitas; Ante omnia fides hic requiritur, qua credamus, Accedentes ad Deum, quia est, & remunerator bonorum, & punitor malorum: fides hæc substantia est rerum sperandarum: fundamentum salutis. Non tamen sufficit ad iustitiam: Nam si est sola acquisita incipit tantum præparare. & non præparat: si etiam est infusa, quantum est ex ipsa, (nam ordinariè simul iufunduntur omnes virtutes quantum est ex Deo) non iustificat, sed est ultima, & immediata dispositio ad iustitiam. Forma vero iustitiæ est charitas, sine qua nemo iustus; ut Christus. si Deus pater vester esset, utiq; diligeretis me. Et in sapientia: Ego diligentes me diligo: Sextò, quæ est causa meritoria? Cuius merito dat iustificatio? iustificatio dupliciter sumitur pro ea qua fit homo ex iniusto iustus, cum recipit primam gratiam gratificantem, quæ res una est cum charitate: pro ea deinde, qua iustus fit iustior, de qua oramus. Da nobis fidei, spei, & charitatis augmentum: Si de prima loquimur. Causa meritoria nostræ iustificationis est solus Christus, cuius dono impetrat nobis remissio peccatorum, nam posuit in eo Pater iniquitates omnium nostrorum. Ille est agnus tollens peccata mundi: Illius merito donatur gratia, cuius liuore sanati sumus, qui sanguine suo reconciliauit mundum imis summis. Ita probat epistola hebraicæ firmissima ratione, sanguinem eius innocenter

ter mundare conscientias ab operibus mortuis: ita & Pater Ambrosius dicit, nos sub pellibus Esau. i. sub Christi iustitia, nobis sic imputata quæ eius merito nobis donatur forma iustitiæ ita Paulus, bonam oliuam inseri in nobis, & nos in illa: cuius virtute fructificemus. Honorè hunc alteri non tribuimus. In hoc falso accusant nos Hæretici. nos ab illis ista non discimus Christum esse mediatorem, & vni cum & nomen eius esse mediatorè, & vnicum, & nomè eius esse, in quo oportet nos saluos fieri, & non est in aliquo alio salus: Sed modum illi ignorant huius salutis. quare & perperam de illo sentiunt, & docent; quod scilicet per solam eius imputationem iustificamur. Nos vero imputationem admittimus, & adoramus, at eius merito dicimus donari nobis virtutes, & infundi gratiam, ita loquuntur Apostoli, alioqui sine iustitia iusti, & sine virtute virtuosi erimus, quod monstrum est dicere. quomodo autem virtutibus his vestiamur, & ad eius formam transfiguremur, (ipso bene fauente) cras explicabimus: Si de Secunda loquimur. i. de augmento iustitiæ. Causa meritoria integratur ex merito Christi, & merito iusti diuinæ gratiæ cooperantis, sic tamen, quod meritum Christi est principale ex vigore illius regulæ; vbi cunque concurrunt causa prima, & secunda, prima semper concurrat principaliter & potissimè. cum ergo ad meritum concurrat Gratia, & Voluntas. prima pars gratiæ tribuitur. sic tamen quod, & voluntas non excluditur, Ita Paulus, non ego, sed gratia Dei mecum. Septimò, quæ est causa instrumentalis, per quam gratia, & iustitia ista diffunditur? instrumenta sunt sacramenta, quasi canalia per quæ illa bitur in nos aqua ista cœlestis: non quod

quod ex materia habeat virtutem vlam super naturalem, sed præstant ex pacto, & promissione: qui crediderit & baptizatus fuerit, saluus erit, ex huius virtute; adest verbo virtus, & per verbum elementum fit sacramentum, & per sacramentum homini tribuitur. Ita quod aqua corpus tangit & cor abluit. qua ratione & vocauit baptismum Paulus, lauacrum regenerationis. Intellige tamen, quod cum septem sint sacramenta, non omnia iustificat eodem modo. Nam si de prima iustificatione loquimur, qua homo fit ex iniusto iustus, duo tantum iustificat, Baptismus, & poenitentia. Baptismo. n. liberamur à culpa originali, & actuali si insit. Poenitentia ab actuali: Si de secunda, id est de augmento loquimur. Sic omnia possunt iustificare. i. iustitiam augere. Regula enim illa Hieronymi conuenit omnibus. qui mundus venit, mundior abit. Neque enim sacramentum potest esse vanum. Octauo quæ est causa ministerialis? Sacerdos legitime institutus. non quidem est author, seu dator iustitiæ (vt falso nobis imponunt hæretici) dicimus enim hanc vocem esse superbam, vt testatur Hieronymus, si in eo dixerimus, Nos peccata remittimus, nos iustificamus; sed Minister est, & dispensator diuinæ gratiæ. vt Paulus est vocat Dei coadiutores: Ministerium autem hoc & instituit, & approbavit D. N. Iesus d. sicut misit me pater &c. Quamobrem si in peccatis sumus, iam facile scire possumus, quomodo sanari & iustificari possimus, si scilicet nos ad diuinam gratiam vocati, præparemus: si Gratiam à Deo petamus, si per meritum Christi petamus, si ad piscinam non Mosaycâ illam, sed Christianam. i. sacramenta accedamus, si ea à legitimis ministris suscipiamus: Ita enim cum Deus sit

verax, & fidelis, remittet nobis culpa & infundet gratiam, qua formaliter sanabit nos, ac sui digna tabernacula faciet, ac in sui faciem transfigurabit ad Gloriam suam, Gloriam Christi, & salutem nostram. Amen.

DOMINICA SECUNDA In Quadragesima.

Quam difficile est, eleuare mentem hanc nostram, cæcam, & fatuam, in lucem, & intelligentiam vllam puram veritatis Christi. Et quam dif-

ficilius rapere cor nostrum, vagum, & insipidum in vllum gustum obedientiæ Christi. Est veritas Christi celestis; Mens humana, terrena de deorsum: vt proportionentur, necesse est adhibere verba, facta, lumina, sensus, stupores, miracula. Est obedientia Christi spiritualis, alta, æternam vitam instituens: cor humanum carnale est, demissum, præsentibus inhians; vt in amorem æternorum rapiatur, opus est innouare omnia, sequestrare à moribus mundi, cumulare testes è cælo, è terra, ex inferis, Deitatem ipsam aperire: fatuam hanc mundi prudentiam obstupescere, & extra se ponere. Alioqui nos omnia, vel vt fabulas præterimus vel si quid recipimus, totum ad sensum carnis accommodamus. Et in eo gustu tam misere tenetimus, quod vel nunquam Dei regnum agnoscimus, vel carnaliter tractamus: Et tamen si saluari cupimus, Hic vnus Christus, Dei filius, agnoscendus, audiendus, & sequendus est. Ita in diebus
carnis

16. *ph. 16.*
tem.
 carnis suæ, difficilis cognita fuit,
 D. N. Iesus. Alij Elyam, alij Jeremia
 alij vnum ex prophetis sibi iugebāt:
 Tandem Petrus edoctus à patre cœ
 lesti, gloriosam illam confessionem
 protulit. Tu es Christus filius Dei
 viui. laudauit hominem Christus, ac
 ei ob fidem professam, clauēs regni
 cœlorum pollicitus est. quare maxi
 me lætatus est Petrus, sed statim in
 sensum carnis suæ omnia ac commo
 dauit, atque fœlicitates multas in
 hoc seculo sibi confinxit. quas om
 nes spes fatuas vt confunderet, Chri
 stus statim cœpit narrare, quòd eum
 oportebat in Hierusalem multa pa
 ti &c. Quibus auditis Petrus quasi è
 regno mox depellendus, suisque
 maximis spebus eludendus, obiecit
 se illi d. Absit hoc à te Domine. Non
 erit hoc. Vide quam insolens caro
 est. Christus dicit. Oportet ita fieri.
 Caro autem non erit hoc. quare con
 uersus ad illum Christus terribili
 quodam vultu d. vade post me sata
 na: scandalum mihi es. Nō sapi quæ
 Dei sunt, sed quæ sunt hominum.
 Tam abest mundi sapientia, à regu
 lis Dei. Multa scit in atrijs, in curia;
 in plateis, nihil in ecclesia: Multa in
 mundi moribus, & præceptis, nihil
 in Dei obedientia: ad inferendas
 iniurias potentissima. Ad remitten
 dum debilissima. Ad luxus ditissi
 ma. Ad eleemosinas pauperrima: Ad
 peccandum ferrea: Ad pœnitendum
 lutea: quam vt alius confunderet,
 & damnaret intulit Christus cano
 nes quosdam regni sui, Qui amat ani
 mam suam in hoc mundo, perdet
 eā. qui perdidit in hoc mūdo, In
 ueniet eam. Et addit. quid pro
 dest homini si vniuersum mundum
 lucretur: animæ autem detri
 mentum patiatur? si non est motus,

si nulla huius vitæ reddenda ratio: si
 post hanc vitam non est alia: age
 vt lubet: at si alia est æterna post
 hanc, quid prodest hic habere, &
 consolari animam, & in illa æterna
 perdere? &c. Verissima sunt hæc, sed
 paradoxa, & à sensibus mundi hu
 ius tam aliena, quòd vt recipian
 tur, necesse est cumulare testes
 cœlo, & terris, viuos, & mortuos,
 loca, tempora, lumina, voces, ora
 cula, miracula, stupores, vt vllā apud
 habeant. Omnia ista colligit hodie
 Christus in gloriosissima sua trāsfigu
 ratione, tantum vt suadeat Pe
 tro, & suis, quasi argumento clarissi
 mo, addito etiam gustu suauissi
 mo, summam hanc veritatis. Primo.
 quòd ipse est Dei filius dilectus. Se
 cūdo, quòd ipse est mundi legitimus
 Magister. Ex quibus duo alia sequū
 tur. Primo, quod ipse tenetur obedi
 re Patri suo per omnia, vitam, mor
 tem &c. Secundo, quod mundus tene
 tur obedire illi per omnia. obedi
 re autem bono animo debet, quando
 eius humilitas est plena gloria, & ve
 ra gloria, & quæ æternam & num
 quam perituram fœlicitatem adfert.
 Summa summarum est, quod mun
 di salus consistit, in intelligentia ve
 ritatis. Et in obedientia voluntatis
 Christi Nunc iam fœliciter montem
 conscendamus, & Gloriam Christi
 speculemur:

Assumpsit Iesus Petrum, Ioan
 nem, & Iacobum &c. Nobilissima
 actio est Christi transfiguratio; nobi
 liorem in tota vita non habuit: aper
 rit enim hic viscera suæ fœlicitatis.
 Tria in summa cōtinet: Gloriam, Gu
 stū, Doctrinā. Gloria est splēdidissi
 ma Gustus est suauissimus. Doctrina
 est fructuosissima: Ad Gloriam perti
 nent, personæ, locus exercitium,
 immu-

immutatio, vultus, & vestimentorū, ouaes lucida, vox paterna: prophetæ. Ad gustum pertinent: conuersatio sanctorum, extasis Apostolorum: Diuina dilectio Patris, & filij secretum mysterii. Ad doctrinam pertinet colloquia prophetarū, Reuelatio Maiestatis filij Dei, Præceptum obedientiæ: Admonitio apostolorum.

Primo. Gloriam itaque sacratissimæ huius trāsfigurationis, quam vocat D. Petrus, Magnitudinem Christi; quin & honorem, & gloriam, à Deo patre acceptam, celebrant multa. Primo, personæ adhibitæ, quibus retegitur: sunt enim & numero pauca, tres tantum; & his indicitur silentium: qualitate præstantes. Petrus Ioann. Iacobus, Tres illi perpetui feretarij, ad maiora vocati: ad suscitandam filiam Archisinagogi, Ad agoniam in horto, linguæ illæ scelices, quæ in vniuersum hæbreis, græcis, latinis gloriam Domini reuelabunt. Speculatores facti, inquit Petrus, magnitudinis eius, ò vere beati qui videt, quæ vos videtis, sed & beati qui vos narrantes audiunt. Secundò locus. Eminentis est, mons excelsus. Theatrum competens altitudini mysteriorum: laboriosus est; sed assumit Christus omnia facilitabit, & scelicitabit. Surfum corda: quæ surfum sunt sapite. Valles ima mundi hæc non conspiciunt. Renuit consolari hic anima mea. Est etiam mons seorsum positus: vndique excisus & auulsus à planitie inter Nazareth, & Capernaum. Ita sequestrat suos amicos & secretarios Christus, ita subducit à mundi moribus: Hic sacerdotes, hic religiosi, hic perfecti & amici iudices mundi constituuntur. Tertiò exercitia, quæ duo sunt in hoc mōte, quem Petrus merito vocat, Montem sanctū. Sunt

autem oratio: & sanctorum conuersatio, quibus perpetuo ditare solent suas cellas, & solitudines dei serui: vt orēt, & legant. A quibus vbi cessatum est; Eheu quantum declinatum est à Monastica perfectione: quantum intrinseca spiritualis vita imminuta. Creuerunt claustra, dormitoria sumptuosa, horti: sed ocium ab oratione & studijs inferiora sustulit bona. Quid, n. possint & soleant ea spiritus exercitia, en quod sequitur. Quartò, immutatio visus, & vestimentorum. Trāsfiguratus est ante eos. Sic, sic oratio, sic lectio sanctorum, & prophetarū conuersatio immutat hominem, quæ si non: argumentum est magnæ debilitatis. Mutatur autem hic in Christo hoc glorioso: Non substantia: non quantitas: sed figura, & qualitas. Paulus ad Philip. Expectamus deo. Iesum, quod transformabit corpus humilitatis nostræ, configuratum corpori claritatis suæ (Theodoretus) trāsformationem vocat, nō mutationem, quia mutatur tantum forma. D. Thom. in 5. par. q. 45. Claritas Christi hic fuit claritas gloriæ, quantum ad essentiã, non, quantum ad modum essendi. Deriuatur enim à Deitate, & anima gloriosa, quæ semper potuit sic redire in corpus sed dispensatiue factū est, vt in corpore passibili explet nostræ redemptionis mysteria. Non redundat tamen sicut in corpore glorificato, quia nō est permanens, quare fulgor hic in corpore mortali, miraculosus est, sicut cum ambulauit supra mare. Splendet facies vt Sol: Et plusquam sol; nam in reditu facies ista solem obscurabit: vestimenta alba vt nix, Non est autem hæc Christi gloria noua, aut extrinseca: sed tota intrinseca, qualem perpetuo habere debuit, & habuisset, nisi charitate

Paulus

itate, qua nobis inferuiebat, cōpreffa
 esset: fons lucis huius est Deitas: à
 Deitate prodit in animam beatam.
 Ab anima in corpore in vestimenta:
 Ita à Deo in Christum: à Christo in
 sanctos suos. sicut vnguentum quod
 descendit à capite &c. Merito autem
 lux capitis solaris est, & fulua, q̄a lux
 fontalis est: vestimentorū aut, quasi
 lunæ, argētea & alba, q̄a lux participa
 ta à sole est. De cuius plenitudine ac
 cepimus. ista itaque oratio Diuinum
 exercitium immutauit, totum Chri
 stum Ita gloriosum reddit. quid non
 potest oratio? videmur nos per eam
 quasi per catenam trahere ad nos cœ
 lum, & certe trahimus dona cœli: sed
 & interim illa eleuat nos & trāsfor
 mat. Vbi se Christus erexit in altū, sta
 tim fit sibi alius, & gloriā suā tibi ape
 rit vt̄ qui sequuntur ad alta. En pro
 batio in Christo. Ante eos. o insensa
 ti Galatę, inqt Paulus. quis fascinavit
 vos, non obe. veritati. Ante quorum
 ocu. præscriptus & crucifixus est Ie
 sus. Hęc sunt quę ad gloriā pertinet.

Secundò. Gustum suauissimum
 Montis huius celebrāt. Primo. aduē
 tus Moyſis, & Elyæ summorum
 prophetarum, qui huc ad odorem
 Domini sui glorificati rapti sunt; &
 eius vultu fruuntur. Nunc tādē cō
 solatus est Moyſes qui tam instanter
 olim petebat. Domine ostende mihi
 faciem tuam. Sic sic decet Moysem
 & Elyam Christo adesse, qui finis, &
 cōsummatio est legis, & prophetarū:
 qui etiam Dominus, & iudex futu
 rus est viuorum, & mortuorum Diu.
 Thom. Apparuit hic anima Moy
 ſi, per aliquod corpus assumptum.
 Helyæ autem in proprio corpore, nō
 de cœlo empireo, sed ex eo loco in
 quem curru igneo delatus fuerat. Et
 colloquūtur. Non terūt tps; nō sunt

inutiles Veh ijs qui in cella habēt san
 ctos mutos, libros clausos: Nemo
 prophetarū aut patrum, sine sciētia,
 & gustu mortis Christi saluatus est.
 Loquuntur autem de excessu, quem
 completurus erat: excessum vocat
 Christi mortē: vere excessum charita
 tis, humilitatis, patientiæ, nullum fi
 nem habet, etiam in morte clamat,
 consumatū est: expirat, & ecce aliud
 infligitur vulnus. Et ecce adhuc
 sanguinem habet quem fundat. Et ec
 ce adhuc. patitur in sanctis suis. sic
 omnia excedit, sic seipsum superat in
 morte. Ad hęc summam religionem
 i. patris obediētiam aspirat Christus,
 ad hanc hortatur Prophetæ: In hanc
 enim respiciunt lex, vmbra, figura,
 sacrificia, prophetiæ: sine hoc sangui
 ne nihil sunt oīa: Sic sic Dei amici, &
 serui, veri pphetæ semp hortant̄ ad
 obediētiam: pseudo aut pphetæ & An
 tichristi soluūt Iesū, ad libertatē car
 nis, crapulas, ad libidines &c. Ad Gu
 stū ē̄t hūc pertinet raptus Petri quo
 dulcedine quadam suprema perfusus
 inquit. Domine bonum est nos hic
 esse: Ita vere bonum esse cum Christo
 cum sanctis, in monte sancto, seorsū
 à curis seculi: Ita nisi caro suas immi
 sceat ineptias, sua oia, suas cantile
 nas, suas spes etiā ī monasterijs? ē̄t in
 sacerdotijs? etiā in monte Tabor co
 ram Christo & prophetis? ita plane,
 catuli, auiculæ, vasa florum; Musicæ
 prophana, & interdum sacra, pro
 phana mente exercitæ in cellis mo
 nachorū oīa sunt carnis tabernacula
 Bonū hic esse; tm̄ vt de Hierusalē, de
 periculis, de morte nō fiat sermo. qua
 re addit Beat⁹ hic & cōsolatus. Facia
 mus hic tria tabernacula. &c. Nesciēs
 quid diceret, inquit Lucas, ineptiæ
 sunt: fatuitates, consilia carnis. Pri
 mō. quid eget Christus tabernaculo

- in viâ? An hic perpetuo manendum?
1. Cor. 9. Domum inquirimus non manu factam. Currite vt comprehendatis: quid currenti opus est tabernaculo? Deinde . si velit Christus tabernaculum. Quid tot offerre tabernacula?
- Psal. 44. An diuisus est Christus? An sectas meditatur? An cum lucifero solium contra solium statuimus? Astitit regina in vestitu de aurato . hic vnus est; circumdata tamen est varietate, sed varietas ornat: non multiplicat tabernacula. Caput est Christus . Elyas, & Moses membra eius . Corpus vnum Christus, Et ecclesia. Vnum sufficit Tabernaculum: Nemo ascendit in coelum, nisi qui descendit filius hominis. Tabernaculum vnum Christi, & suorum est obedientia Patris. In hac manendum, ab hac nunquam recedendum. Hæc est volûtas mea, vt faciam voluntatem patris. Tabernaculum Christi in nobis interius est obedientia, volûtas, amor, de hoc dicit, veniemus ad eum, & mansionem apud eum faciemus: exterius est charitas & misericordia in pauperes, de quo nudus eram, operuistis me, hospes eram, col legistis me. Sed cupit caro scindere Tabernaculum Christi, vt debilitet obedientiam Dei. propriaque constituat Tabernacula, carnis cõsilia, mundi præcepta, mores, omnia distincta à tabernaculo Christi, vt debuerunt omnia in vnam Dei obedientiam dirigi: sed stupor hic carnis iam docendus est. Et hoc tertium erat .
- Tertiò Adhuc eo loquente, quam mans est Dei misericordia, quã cupida docendi homines suos, quibus & ipsa verba rumpit in ore, vt non possunt effutire vanitatem capitis sui vt vellent. Ecce nubes lucida. Ita panno aureo ornat theatrum filii pater, olim in morte textit quasi panno nigro tenebris montem caluarie ad honorandas exequias eius, in monte Synadum dabat legem timoris, posuit nubem caliginosam, fulgura, sonitus &c. quod si ministratio mortis fuit in gloria, inquit Paulus, quanto magis ministratio vitæ: vtinam paululû huius nubis obtegat corda nostra, & excitet aures ad amplexandã hanc patris vocem, & doctrinã. Hic est filius meus. &c. Duo exprimit, vnde sequitur tertium. quibus vniuersa Religio continetur. Primû, quid est Christus coram Patre. Hic, & hic vnus: si non sit hic, nemo alius esse potest: quod enim sunt in sanctissima Deitate, sic sunt simpliciter necessaria; vt oppositum sit simpliciter impossibile. ita quod pater si hunc non haberet filium, nullam haberet: vnigenitus est in esse naturæ: primogenitus in esse gratiæ. Est non fuit, vel erit: sed Est perpetuo emanans, & subsistens, immutabilis, omnia portans &cæt. Filius, descendit in identitate naturæ producens, ingenitus, & innascibilis Pater est. Productus filius: Ego qui alios parere facio, ipse non pariam? Alijs generationem tribuo, ipse sterilis ero? Meus. mihi idem in substantia, coæqualis, meam omnem euacuans fecunditatem. in Psalm. filius meus es tu: ego hodie, quia non transit generatio, genui te, quia perfecta & absoluta est. Dilectus. Totum amorem pater impendit filio, totum filius rependit patri. Dilectus meus mihi, & ego illi: omnia vestra sunt, vos autem Christi, Christus autem Dei. In quo mihi bene complacui, in filio creato, non potuit sibi complacere. quin coegit eum vt diceret, poenitet me fecisse homi. ait Eusebius emiss. sed in hoc vinea facta est dile-

2. Cor. 3.

Ioan. 3.

Ela. 66.

Psalm.

cant.

dile-

apoc. 5.
 dilectio: in Christo omnia sibi pater
 gratificauit. In Christo elegit, iusti-
 ficat, glorificat, Agnus occisus ab ori-
 gine mundi, ipse est pax nostra.

Quid ergo nobis? Ipsum audite.
 Ita Magistrum constituit atque in-
 de nos eius discipulos, iubet Magi-
 strum audire: quia quid aliter caro
 sanguis, mundus, natura suadent: ip-
 sum audite: Huc omnia redigun-
 tur, vt vel nulla sit salus: vel audiatur,
 & suscipiatur hic vnus Christus. Ex
 hoc auditu fides: Ex fide cognitio,
 & intelligentia. Ex hac obedientia
 Christi, hæc ducunt in montem san-
 ctam quæ eleuât ad montem, ad re-
 gnum Dei. In quo si non sunt car-
 nales, Nobiles, equites: sunt prophe-
 tæ & apostoli. si non mundi phale-
 ræ, & fauores, est lucida Christi nu-
 bes, & consolatio spiritus. Hic si à
 principio caditur, Caditur in faciem,
 non retrorsum vt Iudas & impij. A-
 postoli cadunt in faciem, vident ca-
 sum, facileque tangente, & cohortan-
 te Christo surgere possunt. Sic tamē
 vt suas scelicitates non inuulgent ca-
 nibus: sed dicant inter se, secretum
 meum mihi, Scio cui credidi. Donec
 filius hominis à mortuis resurgat:
 Adiuro vos filiæ Hierusalem, ne su-
 scitetis, neque euigilare faciatis Di-
 lectam, donec ipsa velit: Tunc liber
 erit sermo, tum palam narrari pote-
 runt amicorum Christi fauores, vt
 agnoscat mundus: summam hæc esse

salutis spem: vt Mens humana
 capiat veritatem: cor hu-
 manum suscipiat
 obedientiam Christi;
 Amen.

FERIA SECUNDA

DOMINICAE SECUNDAE

In quadragesima.

Obilissima Hominis cō-
 ditio, potissimaque in
 eo Diuinæ imaginis
 pars est libertas, qua vo-
 lens, & eligens de se sta-
 tuit ac deliberat. Estq;
 libertas, tanto nobilior, quanto à ma-
 lo, à tentatione, ab inclinatione mali
 est remotior; ad bonum autem pro-
 nior & facilior: quousque ad eam li-
 bertatem perueniat, qua prorsus ab
 omni malo, & culpa sit expedita; &
 non possit tantum non peccare, sed
 non possit peccare. Ita ex natura,
 & intrinseca sua perfectione, liber &
 impeccabilis est Deus, Ab extrinse-
 co sunt beati. Contra miserrima
 hominis conditio est, seruitus illa
 peccati, qua quodam modo vincetus
 quasi mancipium Satanæ non potest
 non peccare: trahitur in culpam, & in
 culpa ligatur: vt de Nazaretanis di-
 cit, Ioann. Non poterant credere. Li-
 gat autem sic voluntatem primo, ip-
 sa seipsam, ex negligentia, qua se, sua-
 que omnia bona respuit, atque vt pe-
 cudem se trahi patitur ad macellum.
 trahit sua quemque voluptas. se-
 cundo ligat culpa, maxime habitua-
 ta: qui facit peccatum, seruus est pec-
 cati. funibus peccatorum quisque
 constringitur ligat potissimum aua-
 ritia: vsque quo graui corde &c? li-
 gat concupiscentia, & amor mulie-
 rum, vxorem duxi, non possum ve-
 nire. Adam. Mulier quam dedi-
 sti mihi sociam, dedit mihi, & co-
 medi, quasi dicat ex socia dominam
 feci: & non potui non obedire.

Tertio ligat Satan sua importunitate impediens, præoccupans consilia, illudens oculis, & imaginationi. Quarto ligat Deus ira sua destituens impios; ligatis manibus & pedibus, proiecit &c. Considera quod nemo possit erigere, quem ille despexerit: Status hic miserrimus est. In hoc tamen relinquit hodie Christus Sinagogam, & statuit quasi cadaver abeunte anima, inutile, in suo interitu ligatum. Explicat autem infortunium hoc tribus verbis, quorum primum continet recessum eius finalem. Secundum continet mortem eorum tristissimam. Tertium continet causam vtriusque urgentissimam. Quod recedit ipse non reuersurus. Quod morientur Iudæi in peccato. Quod vtrunque accidet eis ex incredulitate. Sunt omnia iudicialia, & tremenda.

Primo. Ego Vado. Verbum hoc in ore Christi grauissimum est. Est enim Verbum maiestatis: Verbum doctrinæ. Verbum iræ implacabilis. Obedientiæ sic Ego Vado: quocumque me pater vocat, sequor eius voluntatem bono animo. Ille me misit, & mecum est. A me ipso facio nihil, sed quæcunque illi placita sunt facio. In capite libri scriptum est de me, vt faciam voluntatem eius. In horto d. Pater si vis, transeat calix. Verum tamen non sicut ego volo, &c. In hac voluntate sanctificati sumus. Maiestatis sic. Ego Vado. Magno animo vadit ad magna facinora, ad delendam culpam, occidendam mortem, claudendum infernum, aperiendum coelum. Ideo magno spiritu dicit. Ego Vado. Scio quæcunque ventura sunt in me, & alto animo vado intrepidus. Nemo tollit animam meam à me. Ego vado: & pono illam. In hac maiestate dicit Iudæ, Quod facis, fac citius, Ad Apo

stolos adhuc in mensa, surgite, eamus hinc. In hac dicit Pilato. Non haberes potestatem in me, nisi tibi data esset de super. In hac consolatus est mulieres in via. Nolite flere super me. In hac discipulis, si diligeretis me gauderetis, quia vado ad eum, qui misit me. Doctrinæ sic. Vt ab eo, quisque nostrum discat sapius, secum repetere hoc verbum. d. Edo vado, vita in cursu est. Omnes quasi aquæ dilabimur. Ecce iam senium. Quid reposui de præterito? Quo loco sum hodie coram Deo? Quo me in futurum vita ista deducet? vado enim, & non sto. Quo miser vado. Iræ implacabilis sic, Ego vado, o Iudæi, tot annos vobiscum egi, verbis & factis conatus sum vos ad me reducere, omnia despicitis, Ego iam vado, non rediturus. Ita medicus dimittit ægrotum, vbi videt eum non audire sua præcepta. Olim in Agypto post quadringentos annos redijt: In Babilone post septuaginta, Nunc non erit liberator vt prædixit Moyses vsque in finem erit consummatio, vt Daniel. Super quartum non couertar Amos. Me autem sic à vobis sublato. Quid tum vos o infelices?

Secundo. Quæretisme, oratio est eclyptica, deficit enim: Et vane, sine fructu quæretis: aut enim non inuenietis: aut vltorem. Scriptum quidem est. Quærite & inuenietis, pulsate & aperietur vobis: sed certis quibusdam conditionibus quærendum & pulsandum est: vt adsit Modus conueniens: Locus idoneus. Tempus congruum. Alioqui vane quæritur & non inuenitur: Modus requiritur (Origenes) vt quærat ex amore, & studio obsequendi. sic dolet quod non quæritur in psal, Perijt fuga à me; non est qui requirat animam meam: sic quæsierunt pastores, & Magi, & inuenerunt, atque

que

Ioan 8.

Psal. 39.

Matt. 26.

Ioan. 7.

Ioan. 8.

Luc. 22.

Ioan. 14.

2. Reg.

que adorauerunt. Quærunt Iudei
 Messiam per astutiam, & odiũ Christi
 quærendus esset in simplicitate cor
 dis, vt iubet Salom. Quæsiuit Hero
 des, & non inuenit, quia ad per
 dendum ex odio. Ita in psal. Erube
 scãt, & cõfundant oēs. quærentes aĩam
 meã quæsiuit Esau pñiã locum, cũ
 lachrymis, & non inuenit, quia ex ra
 bie, & non ex amore, quæsiuit. Locus
 requiritur, vt bona Christi, quæran
 tur in Christo. In ipso enim sunt
 thesauri & non extra ipsum: Israel se
 cundo legem iustitiã. in legem iusti
 tiã non peruenit, quia iustitiam extra
 Christũ quæsiuit. quærũt Iudæi Mes
 siam in talmud, in expositionibus
 Rabinorum: ideo vane. quæren
 dus esset in lege, & prophetis. Quæsi
 uit sponsa Salomonis sponsum dile
 ctum in lectulo, & commodis vitæ
 huius, & nõ inuenit: Circuuiit vicos,
 & plateas, quærens, in negocijs, &
 non inuenit: Cum pertransissem. in
 qt, inueni quem diligit anima mea:
 Ita dixit Petro, & Andreã peten
 tibus. Rabi vbi habitas? venite, &
 videte. Et eduxit eos foras iuxta Ior
 danẽ, oĩno exeũdũ e curis seculi huius
 si q̃s Christũ quærit. Ad montẽ Myr
 rhã, & collẽ thuris. i. ad mortificatio
 nẽ corporis, & subleuationẽ spiritus
 Tempus requiritur, vt dum ille vocat
 audiamus: quærentem, quæramus. Ita
 Paulus. Dum tempus habemus opere
 mur bonũ. Ita Christus. Dum lucẽ ha
 betis credite in lucẽ. Ita Es. quærite
 dominũ, dũ inueniri põt. inuocate, dũ
 p̃pe est: alioq̃ pulsantibus post ianuã
 clausam d̃r. Nescio vos. quæsiuit Deum
 Saul, Antiochus: sed sero, quæredus fuit
 Messias à iudeis in fine septuaginta
 ebdomadarũ Danielis: Iã vane quærun
 Non inuento autem Christo, quid
 fiet de his quærentibus vanis, & in

felicitibus? in peccato vestro moriemini:
 Hoc p̃ssimum omnium, est: Nasci
 in peccato, commune est infortu
 nium, omnes nascimur filij Iræ. Ca
 dere in peccatum, communis frã
 gilitas. Non est homo qui non pec
 cet. viuere in peccato, commune pe
 riculum. quis me liberabit de corpo
 re mortis huius? At mori in peccato,
 extrema est infelicitas, quæ nullum
 habet remedium. Considera morien
 tem in peccato, & in ira Dei efflan
 tem animam, quibus, quotque angu
 stijs circumuallatur. si præterita sua
 respicit, omnia perditã sunt, aut ocio
 sa, aut damnosa: Si præsentia, supra vr
 get Deus, infra infernus: intra con
 scientia, Extra Dẽmon insultans. Si
 futura, omnia æternam miseriam se
 cum ferũt: oh si parum temporis ad
 quærendum Christũ daretur. Da
 te nobis de oleo vestro. quot legata,
 quot opera pia instituerentur? Non
 damno, quin probo, vt inam fiant in
 tempore oportuno. Tutius est matu
 rare. Sic ergo infelix Iudæa in sua
 morte ligatur, & ligata relinquitur
 in peccato suo. Ita inquit, in peccato
 vestro. Nostrum proprie fit peccatũ
 cum mortua conscientia, familiare &
 domesticũ est: amatur fouetur. Hoc
 potissimum ad mortem inducit, vt
 auaritia &c. cur vero sic morituri sũt
 Iudæi? Dat rationem.

Tertio. Quo ego vado vos non
 pot. venire. Transit ipse ex hoc mun
 do ad patrem, transit à morte in vi
 tam. Eo non possunt illi peruenire,
 quare excluduntur à vita, quæ om
 niũ maxima p̃na est. Cur aut? Nisi
 credideritis quia ego sum, Moriemini
 in peccatis: Hoc proprie est pec
 catum Iudæorum, quod non cre
 dunt. Stephanus. vos semper restiti
 stis spiritui sancto. Hęc igitur radix
 malo-

Plalm. 2.
 3 Reg. 8
 Rom. 7.

Mat. 23.

Rom. 11.

malorū est: quōd non credūt: ppter incredulitatem, inquit Paulus, exci- si sunt: Christus via est, & ostium ad patrem: Isti repellunt viam & ostiū, hoc factō, certe sine via venire, sine ostio intrare ad patrem nequeunt. **Moriemini in peccatis vestris.** Ita ex vna infidelitate, vt ex mala radice, omnia effluūt scelera. Sic volūtarie peccantibus non relinquitur hostia pro peccatis. Quid ergo? Diuidit mundū in partes duas, & vtranq; reuocat in suum principium, & suam originem sursum, & deorsum. separatq; longo interuallo se ab illis. d. Vos de deorsum estis. Vnde? ex inferno? ex limbo ex purgatorio? è centro terræ? explicat. d. Vos de hoc mundo estis. Tam deorsum, & infimus coram Christo est mundus hic? Tam ima sunt, quæ nobis tam alta videntur? Philo. in tractatu de Gigantibus, prope finē. Alij sunt terræ filij. Alij cœli, & Alij Dei. Filij terræ, venantur voluptates corporis &c. Filij cœli tenēt artes, & sciētias, mētēq; exercent philosophi &c. Filij Dei sunt sacerdotes, & prophetae, qui non se miscent humanæ Reipublicæ, nec mundi ciues sunt, sed maiores: pertinent enim ad mundum intelligibilem. &c. Ego de supernis sum. Non de aere, non de cœlo isto visibili. De sinu patris est. Et ad eundem patrem tēdit, per viam supernā virtutis, qui quærit eam, & inuenire vult, ad fidem, ad virtutē veniat, vias communes relinquat; sicq; certo reperiet, nam & ille quærit dum tēpus est. eritq; nobis si sic oportunē querimus & inuenimus, In vita dux, & anima ipsa nostra in morte salus, & vera vita. Per omnia secula seculorum. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

F E R I A T E R T I A

DOMINICAE SECUNDAE

In Quadragesima.

Potuit Deus à principio solus creare mundum hunc vniuersum, cœlum replere Angelis inuisibilibus, & luminaribus visibilibus. Terram herbis, plantis, & animalibus, Creando non est exhausta, non lassata virtus, non enim effecit aliquid sibi adæquatum. Quare & potuit solus mundum conseruare, & propagare. Tamen ex condecencia, vt honoraret etiā creaturas suas, ad propagādum adhibuit secundas causas; positisq; in eis virtutib⁹ seminarijs dixit. Crescite & multiplicamini &c. Ita à principio solus Deus sua sapientia, sine Regibus, aut iudicibus, mundum gubernauit solis legibus, quas in cordibus scripserat: potuitque sic semper solus omnia regere: sed honoris, & commodi nostri gratia. (D. Tho.) vt exprimeret etiam in creaturis modum suæ virtutis qua non tantum in seipso est, sed, vt influit etiam alijs. excussit leges è sinu, & scripsit in tabulis: adhibuit etiam Magistratus, & potestates visibiles, quas inuisibili suo spiritu, & potestate diuina imbuit; atque promūdi regimine constituit cathedras solia, & tribunalia. Vtque est humana natura mixta ex corpore, & anima Ita mixtam instituit cathedram: vnā laicā, qua corpora, fortunæ, honores regerentur, & vnde populi haberent pacem, iustitiam, & abundantiam, Alteram spiritualem qua animarum salus promoueretur, & qua velut ductore in suum finem reuocarentur

Hoc

Hoc factò diuisus est mundus, in Magistratus, & Populos, Cathedras, & Cathedrarum subditos, quorum vtrique suas leges imposuit, ne suos fines transgredierentur. Vt essent Rectores sedentes in cathedra, sine passione vt è cathedra iuberent cum discretione, & charitate, vt leges ipsi primi præstarent. Patere legem quam tu ipse tuleris. Vt subditi audirent iubentes è cathedra, vt in omnibus obedirent, vt cathedram à persona distinguerent. Leges has tractat D. N. in Euangelio, doletque à scribis male obseruatas, & suo loco restituit, ita quòd relinquit, In cathedra auctoritatem, In vita Phariseorum iudicium, In subditis perpetuam obedientiam.

Super cathedram Moysis sederunt scribæ &c. nobilissima, & amplissima fuit in populo Dei cathedra Moysis, vt cui data est utraque potestas laica, & sacra, regnum scilicet & sacerdotium; deduxisti eos, velut oves in manu Moyli, & Aaron: cathedra laica regnum comprehendit, & potestatem in corpora, & fortunas, ad laudem bonorum, & vindictam malefactorum: de qua: Per me Reges regnant: De qua Daniel. Tu es Rex Regum, & regni potestatem dedit tibi Deus. De qua Paulus. Non est potestas nisi à Deo. Et Christus. Reddite quæ sunt Cæsaris, Cæsari. Excelsa imago est Diuinæ maiestatis. Exigit etiam viros excellentes, iuxta consilium Ietro. qui sint. Primo, Sapientes, theorici, & practici: sciant quæ tractant, habeant sceptrum oculatum. secundo. Timentes Deum. sciant le Dominum habere in cælis. Domino stare, & cadere, in eius oculis iudicare. tertio in quibus sit veritas: Non astuti, non legum tortores, non li-

tium amatores, non legum violatores: sciant saltem in seipsis, sua culpa hæc non protrahi. quarto: qui oderint auaritiam. Mirum, quòd culpam hanc sic inter omnes exprimit Tanquam iustitiæ inimicam: principes tui socij furum: quomodo? cur? In muneribus iudicabant. Hæc est religio tribunalium. Populorum autem religio est, Primo. Vt honorent, & colant Magistratus, Tanquam numina: in quorum pace, stat pax mundi, è quorū manibus, & ore, Dei voluntatē, & iudicia suscipiunt. Secundo Vt obediant eorum voluntati, vsque ad aras: qui enim potestati resistit Deo resistit. Ductores sunt, duci se sinant; Tertio. Vt iuuent bonis, cui tributū: tributū sic Dominus pro se, & Petro, soluit censum Didrachmæ. Iuuēt èt orationibus apud Deum. Hæc de cathedra laica: De qua apud Iudæos Christus non multa dixit: quia iam ista sublata erant ex eis, iuxta vaticinium Iacob, & data Gentibus, Pilato, Herodi &c.

De cathedra sacra, & spirituali tractat, quæ proprie dicitur cathedra, ex doctrina, qua populum in Dei cultu instituit. Hanc expresse instituit Deus, & distribuit per ordines varios leuitarum, sacerdotum, vsque ad summum sacerdotem Aaron, qui vt testatur Paulus, vocatus est à Deo. sic tota tribus leuitica, in qua sola voluit statui hanc Hierarchiam suā. Hæc, vt sublimē ornauit titulis, vestibus, vnctione, ministerijs, loco: priuilegijs, iurisdictione & potestate tāta, vt dixerit. qui nõ obedierit sacerdotis imperio morietur. In hac tempore Dñi nostri, sedebant summa auctoritate scribæ & Pharysei, sed male, & magno cū scādalo, quo facile fieri poterat, vt populi rudes, cōfundētes cathedrā cū

perfo-

Etia.

Rom. 13.

Matt. 17.

Deut. 17.

76.

8.

2.

1.

8.

personis, vt merito vitam Phariseorum spernabant: Ita & doctrinam, & cathedram sperneret: Hoc enim potissimum molitur Satan vt regnum Dei confundat, & euertat. Videt prælatos, & sacerdotes male viuere, & scandalosè, obijcit eorum scandala populis, statim scribit centum graua mina: de captiuitate babilonica; implet mundum his malis, sic sacerdotes ex moribus dehonestat, & reddit odiosos. Tum vnit sacerdotiũ sacerdotibus, & simul cum eorum scandalis odiosum facit; ac conatur euertere. sublato sacerdotio, iã sustulit vsũ, & ministerium sacramentorum, quæ à sacerdotibus dispensantur, & verbũ sublati sacramentis, & verbo Dei. Ita tota sublata & euersa est religio: patet iam in tot prouincijs, quas hac sola arte subuertit Diabolus. Cum tamen à principio videretur id tantum agere: vt ecclesiam reformaret, & mores clericorum corrigeret. In quo res tandem deducta est, vt sint sine sacerdotio, sine verbo, sine sacramentis, & sine Deo. Ab hac diabolica cõfusione timet Christus in Euãgelio. Ideo exacte separat mores Phariseorum ab aũthoritate cathedrę. Mores detestatur, & reprobatur, atque in primis tria Phariseorum crimina principalia. Primo ambitionem, & interiorem, quòd omnia faciunt, vt videantur, & exteriorem, quòd dilatant phylacteria, magnificent fimbrias, vt inde videantur summi legum cultores; amant primos accubitus in cœnis: cathedras in Sinagogis, salutationes in foro; titulos patrum, & Magistrorũ. Non autem ægre fert Christus vt sacerdotes honorentur, quin ipse præcipit, ideoque & loco, & vestibus, & titulis, honestauit. Non etiam vt fimbrias habeant, quibus ex Numer. à

populo distinguuntur, sed quòd Magnificant, & in eis summam constituunt religionem, quæ tamen minima esse debuit. Dolet quòd calices sunt aurei, sacerdotes lignei: pastora le argenteum, Pastor ferreus: Mitra gemmis ornata: caput virtutibus vacuum: Dolet, non quòd habeant cathedras, loca, sed quòd amant: Habere debent à populis, nam eis conuenit patres re vera sũt, vt se vocat Paulus & Magistri, sed quærere, & amare non debent: Hunc amorem & amatum taxat Christus. Secundo, amaritudinem & acerbiteriam in præcipiendo, quòd indiscreti alligant onera importabilia: Nam salua pietate, & obedientia, mites esse debent: pascerent filios amorosè. Vti potestate in edificationem, & consolationem populorum: obseruare vires, & ea præcipere quæ tempora, loca, hominum ingenia ferre possunt. Tertio, Negligentiam, & ocium in operãdo, quòd cœteris præcipiunt. Digito suo nolunt ea tangere. Dicunt, & non faciunt. De similibus philosophis. Lactantius li. 3. c. 15. similes sunt medicis qui in titulis habent remedia, in pixide venena. Hoc vero, id est quòd primum requiritur in pastore, vt verbo doceat, exẽplo moueat, sic enim exemplo suo mollificat præcepta & dulcia reddit. presbiteri, inquit Paulus, duplici honore digni sunt, qui qui bene præsunt verbo, & exemplo: Alioqui si tantum docent: Minimi sunt in regno cœlorum: Matth. Ita mores Phariseorum damnat. Cathedrę vero aũthoritatem nõ immiscet hominum moribus, hæc enim diuina est, quare hanc omnino esse vult saluam, & necessariam religionem obedientiæ imponit subditis. d. Omnia quæ dixerint vobis, seruate, ani-

Num. 15.

cadunt, rationem dabunt seuerissimam. De obedientia vestra reddetis vos, quare ne confundite. Tantam curam adhibet Christus in tuenda cathedra Iudaica, quæ tamen paucos post annos interitura erat: quam & mortuam iam, & spiratam tantum honorauit D. Paulus, vt penituerit eum sacerdoti Annanix scelerato maledixisse, d. Nesciebam quia Pontifex esset: & tamen solo nomine erat, nã in morte Christi spiratum erat Iudaicũ sacerdotium: quanto magis credendum est Christum curare cathedram suam christianã, quam verbo suo instituit, sanguine suo ditauit, auctoritate ipsa sua Diuina obiecit etiã portis inferorum? quanto magis cupere, vt qui in ea sedent, ornent eã moribus, cathedræ, & ministerio tanto competentibus? quanto magis bene sedentes, docentes, ædificantes, amare, tueri, coram hominibus, & Deo commendare? Quanto magis, male sedentes, male docentes, aut male uiuentes, respuere, & damnare? Et eo casu. Quanto magis optare, vt cathedræ auctoritas, à sacerdotum vita mala distinguatur? Quanto magis in omni casu; Cathedram suam à subditis, coli, honorari, iuuari, obediri? Verissima sunt hæc omnia: quæ vt melius intelligantur, sunt de Christi cathedra hic à nobis aliqua statuenda: Attendite.

Primò. Cathedram suam reliquit Christus in terris, cui mox ascensurus ad patrem, aliamque vitæ rationẽ ingressurus, commisit curam ecclesiæ suæ: non quòd solus non posset eam, etiam è cœlis regere, sed quòd ita uoluit nos honorare, & consolari, vt à similibus regeremur. Reliquit autem plenam Diuina sua potestate: quòd tanto facilius fuit, quòd iam humana

F. Franc. Viced.

ta Deitate, facile, & humanari potuit Diuina potestas. Deus ergo sui loco Deos reliquit mundi rectores, potestatem uero istam reliquit sub nomine clauium regni cœlorum, quas opposuit, & ipsis portis inferi: quas uoluit soluere, & ligare in terris & in cœlo: quòd nulla alia potestas potest. Et sunt clauis duæ, vna scientiæ: alia iurisdictionis, ita coniunctæ, quòd scientia sine iurisdictione, non est clauis: iurisdictione sine scientia nõ ædificat. Clauis scientiæ, est potestas discernendi. Clauis iurisd. est potestas iudicandi. Has clauis nullus Angelorum habere potuit.

Secundò, Clauis istas D. N. Iesus promisit Petro apud Cæsaream: d. Tibi dabo clauis &c. Quæ promissio, quia infallibilis, tanti fuit, vt non nulli ex patribus, uoluerint collatas ibi fuisse clauis. Communis tamen opinio tenet collatas fuisse post resurrectionẽ. Sic igitur à principio Petrus placuit Christo, quòd statim mutauit illi nomen. d. uocaberis Cephas: inde in mari, cæteris dixit. laxate retia &c. Petro autem. Duc in altum: Prose, & pro ipso soluit census: Prope passionem. Rogauit pro te, vt non deficiat fides tua. Et tu conuersus confirma fratres: Post passionem. Pasce oues meas, Rege agnos meos &c. Ita semper Petrus, nominatus est Petrus inter Apostolos. Petrus in electione Matthiæ, in concilio &c.

Tertiò, Reliquit Petro & successoribus: Ita, &c. omnia: alioqui non haberemus uerbum, sacramenta: sunt enim data Apostolis, & successoribus: ita Paulus de eucharistia. Donec ueniat. Ita Christus uobiscum sum usque ad consummationem seculi: Certe non cum Apostolis, qui paucos post annos decesserunt; sed cum

D d Apo-

Matth. 16.

Ioan. 12.

Luc. 5.

Ibidem 1

Luc. 21.

Ioan. 22.

1. Cor. 11.

Matt. 18.

23.

Apostolorum sedibus, & successoribus. Ita intelligendus est D. Augustinus. cum dixit, claves non esse datas Petro, sed ecclesie, quia non tam persone Petri quam sedi, & successioni. Ita alibi dicit, quod claves non vnus sed vnitas accepit. Ita D. Chry. intelligit, coelum & terra transibunt. verba mea non transibunt. Idem dicendum de successoribus Apostolorum, quibus vna cum Petro data est Potestas ordinis consecrandi; & apostolatus predicandi, & iurisdictio absoluendi, & ligandi in particularibus ecclesijs. Petro autem in toto grege: quare inquit Bernardus ad Eugenium .lib. 2. ceteri sunt pastores gregum. Petrus autem pastor pastorum, ideo Papa.

Quarto Successor Petri est Pontifex Romanus; ita testatur temporum omnium testimonia, omnium etiam ordinum. Testantur Pontifices ipsi Romani sanctissimi, & Martyres, Xystus Primus ad Gratum ep. prima. Anacletus Discipulus beati Petri, Siritus ad Himerium Tarraconensem. Marcellus ad Episcopos Antiochie. Eulubius, ad Episcopos Thuscie. Testantur Patres latini. Ciprianus ad Antonianum de Cornelio: Hieronimus de Damaso. Bernardus de Eugenio. Testantur Patres Greci. Cyrillus Alexandrinus. Eusebius Cesariensis. Testantur imperatores. Constantinus Magnus. Valentinianus. Martianus. Galla. Placidia mater Theodosij. Testantur concilia Generalia, Nicenum primum: Ephesinum primum, vocatque totius vinee custodem, Calcedonense, vocatque œcumenicum sexta synodus. Florentinum, Omnia auctoritate Rom. Pont. congregata, & censurata. Ex his igitur relinquitur in hac cathedra, & sede Romana claves illas regni cœlorum esse, cum suis priuilegijs, quæ duo sunt

Habet clavis scientie infallibilitatem; secundum hanc cathedra ista errare in fide non potest: prestigias non recipit. In hac enim inquit Tertullianus, Apostoli totam scientiam, cum toto sanguine transfuderunt; ex hoc habet quod magistra, & matrix est ecclesiarum omnium: Habet iurisdictio supremam potestatem, ut omnia iudicet, & a nemine in terris iudicetur. Ita concilium campanie in causa Marcellini. Prima sedes a nemine iudicatur. In causa Symachi: Causam tuam Dei iudicio reseruamus. Tridentina synodus, tandem post multa, decreuit, omnia dicta sine preiudicio sancte sedis Apostolicæ. iudicat autem omnia tanquam suprema. ita tutata est aduersus conciliabula multa: Athanasium. Fauianum, Ignatium. ita & in summos reges & Cæsares aduertit: Henricum quartum. Ottonem quartum, Federicum secundum. Henricum septimum. Ludouicum Bauarum. Huic igitur potissimum Christus curam reliquit ecclesie sue; vna cum toto sacerdotio illi adhaerenti, in quod per Petrum per caput influunt, potestas. Primo orandi, & sacrificandi pro populo: Mediat enim inter Deum & homines, ex hominibus assumptus & pro hominibus constitutus. Sit ergo bonus. Secundò, benedicendi, & sacramenta omnia administrandi. sit legitimus. Tertio, docendi, & verbo pascendi, interpretandi. sit ergo peritus. Quarto, regendi, & precipiendi: sit ergo Discretus. qui in cathedra sedet, Populus econtra cathedram, & sedentes in ea: Primo honoret: Secundo obediat. Tertio iuet quantum potest: temporalia dans pro spiritualibus: Si boni sunt sedentes: Et cathedra & personam colat. Si mali sunt: Personam relinquat Domino suo,

eni cadit. Cathedram quæ Domini est semper colat, quæ nunquam cadit Dominus autē cathedræ iustus retributor. Malos sacerdotes, & prælatos suo tempore iudicabit. Populorum obediētiam iusto præmio coronabit Cathedram suam aduersus, nō modo malorum hominum mores: sed & Demonum vires cōseruabit per omnia secula seculorum. Amen.

Habita Neapoli 1569.

F E R I A Q V A R T A
DOMINICAE SECUNDAE
 In quadragesima.

Pōtestis bibere calicem,
quem & c.

Propriā, & naturalis cōditio, immo confusio peccati cuiuscunque, est hæc, q̄ ex intima sua deformitate fugit conspectum Dei, & hominum. Qui male agit, odit lucē. Hinc fuga Adami ad siluas, hinc perizomata filiorum, &c. Ita Chaim, &c. Sola ambitio parum pudoris, & multum frontis habet; sola ascēdit velut turris Nembroth per gradus, insul tās Deo, & hominib⁹ & in sua vanitate exultans. Ita quod, Primo occupat oculos, & exæcat cor, replens imagine propria, ita vt ex toto mūdō nihil videat nisi se, merita canis, &c. Secūdo, inficit affectum, vt ex falso illo iudicio omnia sibi cōcupiscat, semperque in se ornando, & extollendo meditetur. Tertiō, exit ad opus, ad verba, facta, modos, mendacia; nihil stultius in toto mundo hominē ambizioso, nil turpius, si assequitur, totus

gaudio dissoluitur, si non, rabie contabescit. Quarto. In eo negocio sic perdit, & obruitur, vt fiat vulnus insanabile, amittit aures, & auditum, nullam curam admittit. Miserum hunc ambitionis progressum narrāt Euangelistæ hodie in tota Christi familia, primum in duobus filijs Zebedei. Deinde in reliquis decem: quod seip̄os estimant, & præferunt alijs. qđ ambiūt dextram, sinistram. quod Matrem corrumpunt, & euomunt vanitatem: quod admoniti, Nihil horum intellexerunt. videamus iam singula. Assumpsit Iesus Duodecim discipulos suos &c. Status est Ambitionis curatio Cura autē Medici peritissimi, adhibet tria remediorum genera. Prima sunt præseruatiua quæ morbum anticipant: Secunda incisua; quæ aperiunt & propalant. Tertia sunt curatiua, & fomentatiua.

Primō. Præseruatiua seruiunt his qui nondum sunt male affecti, vt pueris, innocentibus, simplicibus &cæt. occurrunt enim hæc malis instantibus. Sic D. N. Iesus. Assumit suos secreto, remouet à turba; communis enim mundi practica, plena est vanitate. sequestrat igitur vt instruat. Ita separatu pueros à cōmunibus mundi pompis, ad gustum virtutis, honoris, Religionis, & in hoc educa illos. vt habeashumiles &c. alio qui malam, segetem referunt. Tum sic sequestratis proponit remedia vanitatis. d. Ecce ascendimus. Tangit peritus humorem peccantem: Meditantur illi dextras, & sinistras quibus ascendant En inquit, & Theatrum, in quo cupiunt extolli, quando illa est Metropolis. Ita hic locus est vanitatum, curia, palatium. hic hic te regula. hic scias te cohibere. Vbiq̄ valet ambitio etiam in claustris, sed ta-

men scena propria est curia: hic fatio-
res, hic amores, hic spes hic statur,
itur.reditur;ascenditur,descendiur,
hic omnia &c. quid ergo erit vbi in
Hierusalem ascenderimus? Quid? In-
quit caro. Eijciemus, Pilatum Hero-
dem &c. Te vero constituemus Re-
gem Iudæorum; & nos tecum regna-
bimus &c. Fallimini. quid ergo? Filius
hominis tradetur &c. Ita ergo regna-
bit Christus? Ita inter spinas, & alapas
& flagella, & clauos salutabitur Rex.
Ita ab utroq; foro, spirituali & laico,
Iudaico & Gētili, illudē, flagellabit
& crucifigē. Sic Mundus totus in
Christum coniurat. tradit simonia,
illudit hypocrisis. Flagellat Auaritia,
Blasphemia crucifigit, & sepelit Am-
bitio. Quam remota est hęc fortuna
Christi ab ea, quā eius discipuli som-
niabant? Cur autem sic impropria
sua toties commemorat, & numerat
Christus discipulis prius quā veniāt?
Magno consilio, & multis de cau-
sis. Primo vt amicis suis aperiat cor,
& reuelet secretum crucis suę. myste-
rium, inquit Paulus, absconditum à se-
culo, quod neque Angeli potuerunt
hactenus scire Dei. s. filium crucifigē
dū ita ergo amicos, hoc magno se-
creto honorat. Secūdo, vt aperiat se-
cretum secreti. Mors secretum
est: Causa mortis, secreti secretum
est. Aperit ergo charitatem cordis
sui; qua ducitur ad crucem, vt sciamus,
quod volens subit, hanc præcipuē re-
spicit pater: hanc nos ante omnia in
cruce gustamus. Tertiò, Præmunit
contra scandala crucis; vt cum vene-
rit hora, reminiscami, inquit, quia di-
xi vobis. Quarto, instruit in nobis gu-
stus crucis nostræ, ex cruce eius: vt
& secretum crucis nostræ aperiat no-
bis: vt sciamus primo, qd crux nostra
calix Domini est, à Deo data. Secun-

Ioan. 36.

do, qd breuis est, quasi haustus calicis.
Tertiò, quòd cum Christo sumitur,
quali cum prothomartire. Quarto
quod cū fructu, lætus enim est finis.
De quo addit.

Et tertia die resurget. Omnia scit,
& quod resurget, & qñ, quia tertia
die. Omnia aperit amicis suis. Et tñ il-
li, inquit Lucas, pleni sensu suo, Ni-
hil horum intellexerūt, ita plena cor-
da, nihil recipiunt. vt cunq; sit con-
cio plena & fecūda, nihil efficit. quin
diuites dimittit inanes, pleni sunt gu-
stu ambitionis, dextris, & sinistris.
Nil iuuat præmunire. Iam effunden-
dum est virus, alioqui non sanabitur.
De hoc addit Hystoria.

Secundò, Accessit ad eum Mater
filiorum Zebedei &c. Mons, & Ma-
re corruptionis euomitur. Mater, cū
filijs eodem laborāt morbo. Mater,
honestā, vidua, religiosa, apostolorū
mater, Christi discipula, sed plena fi-
liorum est, ideo dicit Matthæus, qd
venit cū filijs, societas & mixtura hęc
impedit orationis gustum & fructū,
verba sunt spūs, affectus carnis &c.
filijs quoq; accedunt cū matre, in cor-
de matris quod totum occupant, &
ēt à latere matris, Ulla adorāt, sese fle-
ctit coram Christo sed in corde &
ore eius sese attollunt filij. Bona est,
nisi eam turbarent filij. Marcus expo-
nit extollentiam filiorum, quod ma-
gno supercilio. d. magister volumus,
vt quodcunq; petierimus facias no-
bis. vide quam arrogat sibi caro. Tū
patiens medicus, vt vulnus dilaret.
Quid vultis vt faciam vobis? quid no-
ui nunc appetitis? tum mulier à filijs
excitata. Dic vt sedeāt &c. ita cupiūt
parētes accommodare filios; & hoc
perpetuo stimulo lacerantur; Chryl.
perditionem filiorū magno precio
comparant. salutem nec dono acci-
pare

perere volunt. si pauperes habent tristantur. si impios non; omnia exponant & animam ipsam pro sublimandis filiis, qui tandem merito, aut attolluntur à Deo, aut dimittuntur in omne scelus, ut parentes sua ingratitude puniant.

Nescitis quid petatis. Radicem morbi petit, cor filiorum, ideo ad hos se conuertit. Et testatur eorum ineptiam: Petitis, inquit Iacobus, & non accipitis, eo quod male petatis. Mater ambitionis est ignorantia, Pater est lucifer, nutrix est amor proprius. famuli adulatores. Peccat oratio, primo in ordine, quod sedere volunt an requam currant, coronari aate certamen. Secundo, in materia rerum petitarum, quod pro carne ambiunt, de spiritu nihil: Et tamen oratio filia est spiritus, debetque prius petere spiritualia, quam carnalia, ut docet nos Christus in oratione dominica: commune hoc est vitium parentum. Tertio, in intentione, putant. n. deberi sibi dexteras in regno Christi ex carnis conjunctione, quod vanum est. paratum .n. est regnum virtuti, & non carni.

Quarto in progressu ad finem honorari cupiunt. Et hoc idem cupit Christus, non. n. amat indignos, & inultos, sed illi honores quaerunt ex vanitate, & ambitione. haec est via Satanæ non Christi. Via Christi, est via crucis, & humilitatis. Ideo de hac tagit ut de remedio potentissimo Potestis bibere calicem &c? Tria tangit remedia curatiua: Primum est ut homo sciat honoris terminos, quid agendam scilicet sit, quid omittendum. Cui de beatæ honor, cui non. quomodo quaerendus, quomodo non. Hac enim in re falluntur filii zebedei: fallitur & mundus totus. sciant igitur paratum esse Christi regnum à patre, sed bibentibus calicem .i. voluntatem eius

ferentibus. Officium est calix, plus quam beneficiû. de Paulo, Christus, ostendam ei quanta oporteat, eum pro nomine meo pati. Calix episcopatus & apostolatus talis est, quod olim liberius currebât ad martyria. Augustinus, epi. 148. testatur, quod et sapius penituerit. Chrysostomus etiam rogatus à Basilio, vix coactus est, ut susciperet. li. 1: de sacerdotio. 1. 3. & 4. Effrem Archidi simulauit se fatuum, ne eligeretur in episcopum. Niceph. libr. 9. Histo. cap. 16. Amonius sibi auriculam dextram amputauit: minatus linguam se amputaturum, tantum ne fieret episcopus. Ambrosius vix coactus est, tantum ut conciliaret catholicos & Arrianos: bibat quisque calicem suum, & ferat onus vocationis suæ; nec satis est lambere. .i. spem præbere operis, si es princeps, episcopus iudex, sed bibere opus est: Secundum, est ut homo expendat vires suas, an sat sibi sint ad ea paranda quæ vsui sunt in hoc tanto negotio. Et hic totum se aperiat homo, contempleturque quid sit, unde sit, quid scit, quid potest. facile enim illi in aure dicetur. quid superbis terra, & cinis? Tertium ut homo consideret, qualiscunque tandem sit calix obedientiæ Diuinæ, qui sibi bibendus est, non esse hunc primum: quia ita de manu Domini, bibisse Apostolos, prophetas: Dominum ipsum Iesum tum ad meritum tum ad exemplum suum, quæ ego, inquit, bibiturus sum? Ita medicus ut animum egroto faciat ad sumendum pharmacum, primus ipse degustat. Ita & in fine ad sanandos decem. Primo proponit regulas, canonesque regni sui, ut qui maior est, feruus sit aliorum. Secundo hortatur ut faciant. Non sic inter vos &c.

Ecc. 10.

Tertio

Tertio exéplo suo firmat, sicut filius hominis nō venit ministrari sed ministrare, &c. Et si Christus ministeria suscepit in terris, non tamen ad hoc venit. Possumus. ita facile promittit omnia caro. vix nati cœpimus de nobis multa polliceri in baptismo. Pleñas habent manicas promissionum confessores. Animam meam pro te ponam inquit Petrus, tantum, vt optata consequamur, omnia promittimus. Cum promouemur ad praelaturas, ad magistratus, omnia promittimus, iuramus &c. Christus autem præsciens omnium. Calicem quidem meū bibetis &c. quid scelicus audire isti poterant quam se martyres Domini sui iam constitutos? scit ipse, quid eis daturus: quid ipsi sumpturi de manu eius. Fides discernit calicem, spes præparat, charitas calefacit. Iustitia dispensat. Fortitudo propinat. Prudentia regit, discretio temperat, patientia deglutit, Humilitas bibit. Ita virtus totum negocium expedit, & huic debetur regnum paratum à Patre, non carni, Non vobis. Vobis quales nunc estis, & qua ratione petitis: At bene vobis quales, postea eritis. ita Remig. Ansel. Tho. Theoph. Parauit Pater omnibus voluntate antecedenti, tanquam terminū. Parauit virtutem tanquam medium id est obedientiam. Parauit virtutis cultoribus voluntate efficaci, tanquam præmium. Parauit ergo, & filiis Zebedei, non quasi carnibus sed, quasi spiritualibus. Sicque parauit omnibus, quotquot ad finem illum honorificum, per media virtutis honorifica tendunt. Vt tandem qui se extolli, & honorari cupiunt, audiant idem de se statutum esse a Deo Patre suo. Sed media esse, non mores mundi, sed vir-

tutis experimenta. Sic in hac via virtutis currite, vt comprehendatis. Amen.

FERIA QUINTA DOMINICAE SECUNDAE In Quadragesima.

Habent Moysen & Prophetas audiant illos.

Ruitur sæpe iniquitas ad libitum suum quicquid pulchri, & boni habet hic mūdus, quicquid habet in malum prodigit, quicquid appetit habet: ad mala omnia prona est: ad bona nec oculos, nec aures habet, maledicit Deo in suis benedictionibus. Et tandem, o Beati, post tot errorum montes. quid erit? An sic semper? An vita hæc est, sine fine? Mors tollit omnia pulchra, & bona. Contra. Si quid virtutis est in hoc seculo, premitur, patitur, derelinquitur, bonis omnibus eget, malis oībus torqueat. Si clamat nō auditur, si se ingerit, nō admittit. Et tandem o Martyres, post tot miserias fortiter toleratas, quid erit? An sic in æternum destituemini? Minime. Mors vna prouidet: Tollit oīa mala. Atque in primis equat omnia, tollitque oēs illas mundi huius difformitates, quibus alij diuites, alij pauperes, alij sani, alij infirmi, alij beati, alij miseri fuerūt. ex accidēti uel ex fortuna. Deo sic pmit Oīa terminat quæ ad hanc vitam pertinent. oīa reducit ad merita. Inde incipit aliam vitam longe ab hac differētem in multis. Primo quæ hæc multos beatos, impios habuit. Illa miseros, Contra, multos pios. &c. Secundo

dō, quòd hæc fuit mutabilis & corrigibilis. Illo non, sed immutabilis. mali impcenitentes, boni impeccabiles fient. Tertiò, quòd hæc temporaria, & terminabilis. Illa æterna, & infinita. Hæc hæc, ò charissimi, sunt quæ continue, & in bonis, & in malis sunt nobis meditanda: hæc docent Moyses & prophetæ: hæc temporum exempla, potissimum vero lectio ista Euangelica quam narrat hodie nobis Lucas &c.

Grauiissima narratio, quæ statum totius mudi huius præsentis, & futuri nobis exprimit, vt intelligamus, qd in hoc nobis agendum sit. In altero vero qd sperandum, seu timendum. Habet itaque partes duas, prout statum duplicis vitæ proponit: Et iterum quælibet diuisa est, pro ut duarum personarum distinctissimarum, conditiones, & fortunas egregie describit. Feliciū & infeliciū: Prima persona grauis est scelix est, in seque imaginē refert beatorum mudi huius. quam sic D. N. Iesus introducit. Homo quidam erat diues &c. Virum magnum, & mirificū mundi commemorat amplissimis phaleris ornatum, luxu profusum in vestibus, in epulis &c. Beatū dixerūt populi, cui hæc sunt: Fundamentum tamen horum bonorum coram Deo modicum est, & fere nihil. Homo quidam. Coram mundo Magnificus clarissimus, Illustrissimus Coram Deo Homo quidam. Umbra, vanitas nihil cerebri, sensus, moralitatis, Religionis, quid tu hic, aut quasi hic? Erat Circūspice sepulchra Magnifica. Ille erat. iste erat. Et tu quid de te iudicas hic vnus erat omnia. beat⁹, pulcherrimus, beatus, generosus, gloriosus. omnia. Erat in culis omnium, solus locum occupabat. Transiui, & ecce non erat Diues. plenus donorū

Dei, in hoc non accusatur: Nam & Abraā diues erat, & Danid, & Iob, sed quòd Diuitias malè dispensat. In donis laudādus est Deus: hic vero deturpat. Mala est auaritia, mala pdigalitas, nō malæ diuitiæ, pualis igitur hic diues erat? Induebatur bisso & purpura. Tangit luxum vestium in qualitate, & quantitate. Ambrosius, ornatus, & vestis sunt quasi sēsibiles voces & euidētia signa interioris hominis. Videant principes quid tolerant populis, videant patres familias quid in domo sua, videant confessores quid pœnitentibus suis permittant hac in re. Epulabatur. Parū est edere ad sustinendam naturam, epulatur, Nec tantum in tempore nupriarum, lætitarum. sed quottidie. Et splendide, non potuit luxus huius Sardanapali amplioribus numeris exaggerari. Hæc dānant diuites. Iudas. Hi sunt in epulis coniuantes sine timore quibus procella tenebrarum reseruatur in æternū. sed & aliquid peius habet in sinu. De ciuitate Sodomæ dicit Ezechia. Hæc est iniquitas sororis tuæ Sodomæ. Abundantia, saturitas, ocium; Et aliquid peius. Quid? Manum pauperi non porrigebant. Feritas hæc merito damnat diuites. Et non ster epulo de hac maxime taxatur in euangelio, quis vero iudicaret virum nobilem, clarum sanguine, tam splendide viuentem, crudelem esse in pauperes? iudicat De⁹ scrurator cordium, quin & nobis impia corda patefacit. quomodo? ecce per antithesim.

Secundam personam adducit, primæ illi oppositam. Erat quidam mendicus; ille Diues: vlceribus plenus, ille fortis, & epulator. Nomine Lazarus. Ille homo, quidam. Hic in cathalogo Christi nomen illustre habet. No

Plalm. 45.

Exod. 33.
Phil. 2.

Exo. 33.
Phil. 4.

ui te ex nomine, quorū nomina scripta sunt in libro vitæ. Hic ergo corā mundo est, quidam mendicus, quidā miser. Coram Deo. est Magnificus, clarissimus. D. Lazarus. Tam magni, & excelsi animi, quòd de toto mundo hoc, tam longo, & lato. cupiebat satiari de micis, &c. cupiebat, nō clamabat, famem suam in sinu suo retinebat, vix optās, quod sibi summa in necessitate deerat. quā facile est beare hos, tam parua cupiētes. Hos ego magni facio, & scelices reputo, contra miseros, qui alta, & maxima cupiunt, quos, & satiare immensum opus est. Vbi ergo collocat suū hūc, Diuina prouidētia? Aptissimo loco; Ante fores Diuitis, hic prosternit, & iacentem in terra obijcit crasso illi dissipatori: quot vlcera, tot ora habet, quibus misericordiam petit. Canes compatiuntur, & lingunt vlcera: plura nequeunt. Sic Deus componit Diuites, & pauperes, quasi instruat consonantiam ex graui & acuto, beato, & misero. vnde aptissima mundi harmonia. Vt ex hac contrapositione, Pauperes inuocent, & excitent diuites ad misericordiam, tum illos iuent orationibus. Diuites pauperibus impendant, & in eis exercent pietatis viscera, &c. Dant Diuites temporalia, Dant Pauperes spiritualia, sic mundi partes mutuo se iuuant. At harmoniam hanc omnino spernit Asinus hic noster, omnia solus vorans, Pauperis preces, nec audiēs, nec admittēs. Et nemo illi dabat. Totā domus impia est, qualis dominus, tales scrui, tales fratres, soli canes sūt misericordes. Hoc vero est Magnatum infortuniū, quod nullos habent suorum malorum reprehenses, vt innumeros habent pauperes, qui omnia dicta, & facta in eis corrigūt. Di-

uites vero habent impulsores, fautores scelerum, nutritores auaritię &c. Princeps, qui libenter audit verba mendacij, omnes habebit ministros impios. Ita pergit vita hęc, plena difformitatis, in qua inimici Dei, beati sunt. Amici vero miseri, & infelices. & durum hoc spectaculum nouit, videt & tolerat Deus: cum possit vno verbo mundum corrigere. Nec sine multis, magnisque rationibus. Permittit ergo, vt inimici fruantur bonis mundi huius. Primo, ad ostendendam suam patientiam, Diuitias longanimitatis suę, qua sic sustinet vasa irę, apta in interitum. Secundo, ad ostendendam charitatem suam, quam non modo sustinet, sed alit; solem oriri eis facit, cum possit oppositum. Tertio ad excitandum eorū corda, vt agnoscant benefactorem: sic quælibet animalia fera, tandem beneficentia mansuefacimus. Quarto, ad exercendos amicos suos, per hos tāquam carnifices, & ministros suos, ita vocat in Esa. Cyrum seruū suum. Quinto, ad fundendam spem amicorum, quòd si vident inimicos sic bonis affici, quanto magis sperent amicos? si aues cœli pascit, si lilia campi vestit, quanto magis vos mod. fidei? Permittit contra, Amicos vexari, & premi multis etiam de causis. Primo vt sic in eis purget, & corripiat iniquitates p̄teritas, pro quibus in vltione hac satisfaciant. Secundo, vt preueniat contra futuras tentationes, auferatque occasiones cadendi in quibus alias prolapsi sunt. Bonū mihi quia humiliasti me. Tertio vt in præsentē exercent virtutes sanctorum, patientiam, humilitatem, mansuetudinem. si enim nulla sit miseria, Quid faciet patientia? &c. Quarto, vt mundum hunc, à quo sic premūtur, amare nō possint

possint, sicque ab eo tanquam inimico, & oppressore, facilius diuellantur: Quinto, vt exemplum patientiæ, & virtutis (quod de Iob & Thobia dicit scriptura) posteris relinquatur. Neque enim nos primi hæc patimur. Neque in infinitum: Neque sine remuneratione patimur, En Mors, quæ omnia corrigit vt dicebamus. Audite.

Factum Est, Deus fecit, non fortuna, vel casus. Diuina est dispositio: ordinaria conditio vitæ, humanæ quæ huc hæt terminum. Morit medicus, sicque morte terminat, omnes miseria: Aia mea sicut passer erepta est de laq. ven. laquens contritus est, & nos liberati sumus. Visi sunt oculis insipientium mori, o mors preciosa, & speciosa, finis malorum: Principium bonorum. En quam mutantur omnia: quomodo in seruo Dei mors omnia mala perimit. Portatur ab Angelis. Quem homines dedignabatur, seruiunt Angeli, nec vnus sufficit, sed multi adsunt Angeli. Iacentem illum, & ab omnibus despectum portant. In sinum Abrahamæ. Vbi pax, & quies perpetua; vbi lux sine tenebra: Vah quam dignior est hic sinus porta illa epulonis auara. Huc redigit hominem Christi, non paupertas, sed virtus, patientia, humilitas, spes in Deum &c.

Mortuus est, & Diues. Ille qui mortem, & mortis nomen exhorrescebat, qui ad mortis memoriam, stomachabatur. o Mors quam amara est memoria tua, homini pacem habenti in substantijs suis. Mors & istum redigit ad ordinem, & quantum ad apparentia, equaliter vtrunque tractat: Vtrique oculos claudit; faciem incinerat; sanguinem infrigidat; carnem eneruat; spiritum extinguit, o bona

F. Franc. Viced.

mors, mundi æqualitas, & iustitia, Quis te satis laudare potest? Et Sepultus Est. Fortasse vt diues & magnus erat, Cadauer hoc preciosum, odoribus, & balsamis affectum, sublimi aliquo, & eminenti loco positum est: supra viuorum capita: supra martyrum Reliquias, & altaria Domini, Magna comitante caterua, sumptuosus exequijs honoratum. Anima vero illa malorum omnium causa, vbi sepulta? In Inferno. Ducunt in bonis dies suos, & in puncto ad inferna descendunt. Quanta animæ grauitas, quæ nullibi potuit retineri, & firmari, nisi in centro terræ: Amor meus, pondus meum: iniquitas super talentum, plumbi sedes. Et sicut onus graue grauata sunt super me. Descendit ergo onerata hæc ad infernum, ibique sepulta est, in loco tenebroso, vbi ignis ardet, & non lucet. nisi quantum ad augendas pœnas mutuo se videre possint damnati. Vbi fex elementorum omnium; vbi caligo tenebrarum exteriorum. In loco doloroso, vbi tormenta omnia, omnibus, vitæ partibus applicantur, vermis, ignis, stridor dentium, glacies; potentes potenter torquentur In loco rixoso, vbi patrem blasphemant filij, & econtra. vbi Dæmones accusant, & insultant, & torquent. in loco summe damnoso, vbi summa pœna est, exclusio à Dei facie, & sanctorum consortio: tanta pœna, quod (vt D. Augustinus) potius vel lent damnati, pœnas omnes subire ante Dei faciē: quæ sine vlla pœna facie Dei carere: sic enim proprio hinc, quod summum malum, & damnatum est, priuantur. Vt vero damnatum hoc magis & intimius sentiat, aperit Deus ex iustitia vindicant: oculos damnato huic, ita quod in

E e tormen.

Iob. 31.

tormentis subleuat. In delitijs semper in patinis, cuius Deus venter erat sibi vni incubens, in se vnum respiciens. Nunc in tormentis subleuat. Et videt Lazarum &c. Hic suam agnoscit & deplorat Afinitatem, qua ad tantam miseriam deuenit. Oratque vt mittatur Lazarus, &c. vah quanta mutatio. Lazarus olim nihil erat. Nunc oia potest, nunc extremo digito Magni potens hic potest diuitis linguam refrigerare, stultus in culpa, qua sapiens est in poena. sed ferro sapiunt Phryges. Ex hoc loco eliciunt Euthimius in Lucam c. 59. Cirillus alexandrinus, in leu. li. 9. Iustinus Martyr. q. ad orthodoxos 76. quod in alio seculo, animae vident se, suos, noscunt beatos, & miseros: gaudent, tristantur. Anima separata liberior est ad cognoscendum, quam vnita; hic enim grauatur corpore, & sensibus terminatur. Iob. pelle, & carnibus vestisti me, ossibus, & nervis compegisti me, extra corpora libere discurrunt vt illis permittit Deus. Intellige autem quod in se Anima separata nec linguam, nec oculos, nec vlla membra habet: verum vt fuit in corpore, sociaque corporis ad patrandam scelera omnia; sic membrorum omniu secum affectiones detulit. quare hic sentit in se puniri peccata illa lingue: quae & in se consolando immodestissima fuit: Et in medico Lazaro iuuado parcissima, & crudelissima fuit. Ad ineptas & in tempestiuas has precaciones Pater Abraham sapientissime duo respondet: primo, quod fieri hoc non debet Secundo, quod non potest. Non debet, quia conditio, & mutatio statuum talis est ex iustitia, quod inuertit omnia: vt qui in alio felices fuerant, in hoc statu puniantur, & eod-

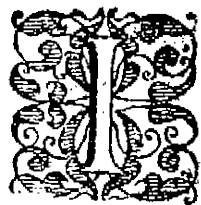
tra Alioqui turbatur mundus, vbi cessat iustitia. Augustinus, hic vre, hic fecit. Non potest. quoniam chaos magnum firmatum est &c. Hoc illud aeternum & immutabile Dei propositum est, quod creuit ex necessaria sui perfectione, vt peccata puniantur, & merita coronentur, Vt grauiora grauius puniantur; & ampliora merita nobiliter, & felicitius praemiantur. Vt aeterna peccata aeternum puniantur: & merita beentur. Ex his tollitur omnis sperandi facultas impijs, omnis timendi sanctis. Nam conditio vitae futurae, qua primum ad illam transimus; talis est, quod animam facit immutabilem ab eo proposito, in quod primo illo transitu constituitur, siue bonum, siue malum: fiunt enim statim mali impenitentes: Boni vero impeccabiles. Cum itaq; diuina iustitia, iuxta delictorum mensuram, addat, & plagarum modum, Cumq; delictum hoc. Aetate impenitentis remaneat aeternum, sine vlla spe penitentiae, sequitur necessario, quod & cogatur eam in aeternum punire. Idem dicas de merito beatorum, qui ex ratione status fiunt impeccabiles, quare, & aeterna corona remunerandi sunt. Hoc illud chaos est, id est ratio iustitiae incommutabilis. Hinc prouenit, quod peccatum luciferi fuit irremissibile, Hominis autem remissibile, quia, quod est hominibus mors, est Angelis casus. Factus est Angelus primo casu impenitens, ideo & prima eius culpa facta est irremissibilis: non sic homo.

Rogo ergo te Pater, &c. quam sapiens factus est hic fatuus, olim nec pro se, nec pro fratribus aliquid scire voluit. Nunc & pro se, & pro illis sollicitat. scit enim quomodo illos educauerit, scit eorum culpam sibi

sibi imputari, scit eorum poenam, sibi quoque, ex naturali pietate poenas aucturam, quare commendatio ista non est ex charitate, sed amore proprio. At vana sunt omnia. Nunc non est tempus videndi, sed credendi. Sibi non potest prodesse. Illis vero non opus est hac via. Habent Moysen & Prophetas. &c. Relinquitur itaq; ex tota narratione, vt capita hæc animaduertamus. Primum, vt quando ea quæ ad futuram vitam pertinent æterna sunt, illa ante omnia curemus. Secundum vt quando illa ex istis pendent, curemus, in hac vita, dum corrigi possunt, emendare. Tertium, vt veritates has, non ex mortuis, sed è Dei verbo discamus, & hac Diuina voce moniti, primum, quod status vitæ huius ordinatur, & ducit ad aliam hic meritorum est, ille præmiorum. Secundo, quod in eo statu omnia, siue bona, siue mala, æterna erunt. Tertio, quod conditio illius pendet ex isto. i. ex meritis huius: Ergo. Sic transeamus per bona temporalia, vt non amittamus æterna. Amen.

FERIA QUINTA
DOMINICAE SECUNDÆ
In Quadragesima.

Malos male perdet, & Vineam locabit alijs &c.

In hac graui, & tremenda mundi iudicatura, dum cernimus Christi Ecclesiã, indices à multis lateribus, tum per Turcas, tum per hæreticos angustia ri. ab alijs autem dilatari, & extendi

vsque ad extrema terræ, ad insulas, ad mundi partes incognitas, Nos qui residui sumus, Ecclesiæ huius nostræ occidentalis exiguæ reliquæ, tanti iudicij spectatores, nondum, aut leuiter per Dei misericordiam, & patientiam tacti, super his nouitatibus, quæ mundi fundamenta concutiunt, nouas prouincias, noua regna nouas ecclesias, nouos viuendi modos constituunt: quid tandem dicere possumus nisi, quod, Malos male perdet, & vineam suam locabit alijs agricolis? Ita semper (si alieno exemplo discere volumus) consuevit Diuina Maiestas, atque à regulis hisce suis nunquam recessit. Primò vt ex visceribus suæ misericordiæ beneficiat, dona præbeat &c. Secundo, vt si recipiantur, & agnoscantur, & in eius honorem exercentur; augeat dona, & semper proficiat. Firmabitur in illo, & non flectetur. Tertio, si respuuntur, aut male exercentur, Dolet super abusu: vt apud Esa. Eheu consolabor super inimicis &c. inde statuat corrigere & emendare. Reuelet etiam prophetis, & amicis suis, iubeatque instantia pericula prædicari. Ita Noe super diluuium. Ita Abraam, & Loth. super Sodomis, ita Samuel super Saul, Ionas super Niniue. Quarto, si audiuntur reuocat sententiam; Agam inquit, & ego poenitentiam super malo quod locutus fueram vt facerem. Ita parit Niniuitis. Quinto, si reijciunt, aut male tractant: tandem vt incurabiles reijcit, & infœlici exemplo perdit. Ita cadit Aegyptus, Saul &c. Sexto. Ne desit honori suo, ne sit sine populo, alios sibi amicos conquirat, & si opus est, nouos mundos, vt diebus nostris, sibi constituit. &c. Amaram, & funestam hanc, sex capitum

Jerem. 18.

cantilenam cecinit Esaias super Sinagoga, & ecclesia sui temporis, sub metaphora vineæ, qua iudeorū futurum excidium prædixit, & diuinavit, Eandem, sub eadem, in Euanglio canit D. N. Iesus, requisitus à principibus Sinagogæ sui temporis, super cuius imminente excidio, & verbis, & lachrimis, & manibus, miseram tragediam instruxit, vt dicat. in qua potestate hæc facit, pro responsione, vt doceat, Potestatem esse vltionis, & iudicij Diuini, eorum impenitentiam sic vlcilcentis Quam doctrinã, & nos temporibus nostris tam facile possumus accommodare, vt statim ex his sciamus, Primum quid super Ecclesia Christi, coram nobis sic moriēte ab vno latere; & ab alio nascente statuere. De inde quid super impenitentia nostra sperare debeamus. Nunc iam parabolam discutiamus.

Tres partes habet Parabola vrgētissimas. In prima narrat Dei benignitatem. In Secunda, creaturæ ingratitude. In tertia iudicium:

Primo, De prima. Narrat q̄ pater familias. i. Dominus cœli, & terræ, plātauit vineã: addit Esaias. electam. Vineam fuit Sinagoga: Vineam Christi Ecclesia: vineam Regnū est, ciuitas est familia est, quælibet anima est. Beneficiū hoc, est creationis, qua Dei bonitas constituit in esse Sinagogam peculium suum, hæreditatem suam, ecclesiam sponsam, & dilectam filij sui: quare addit Esa. q̄ facta est dilectio. in eo prædestinata, iustificata, Magnificata, glorificata, &c. In cornu olei, in tanta copia gratiarū: olei nihil, aut parū habuit lex vix. guttulam circuncisio, ad remittendam culpam originale, Mare olei habet Ecclesia, gratiam gratis datã, iu-

Esa. 5.

stificatē, magnificantē, glorificantē, inexistentē, subliſtētē: A monte oli-
ueti missum est Euangeliū. Diffusa est gratia in labijs tuis. oleū effusum nomen tuū. Nūc iam quisq; nostrū cōsideret, quā alto loco collocauit vineã nostrã in cornu, in eminentia, super fundamenta Apostolorum, & prophetarum. Ciuitatem hanc &c. Corpus suum, quale fecerit, quanta arte, quanto miraculo: Animam suã, quanta virtute, imaginem Dei factoris, spiritum, rationalem, liberum, immortalem &c. Ex his iam, quisque fatetur vineam auctori suo resignandam, tanquam vero iusto domino: tui sunt cœli, tua est terra. &c. Amplius cogita, non semel tantum, Deum plantare hæc vineam, sed quolibet die, & momento conseruare, id est dare nouum esse: si enim ille deserat, statim in nihil redigimur. Ex hoc concludere, q̄, & quolibet die, & momento tenemur vineã: & vitã istam conseruatori suo resignare quid autem præter esse? Sepem circumdedit et, ad tutandam ab incurſibus vulpecularum, quæ demoliuntur, & ferarum, quæ exterminat: Rē publicam iudaicam tutatus est Angelis in circuitu eorū, fauoribus. n. bibus miraculis: At potissima sepes est Religio, de qua Moy. Non est alia natio quæ habeat Deos app. sibi &c. De qua Dauid. Non fecit taliter omni nationi: Hæc separat ab alienis; Dominus ipse in circuitu populi sui: & quanta sepes? Murus igneus in circuitu, defendēs suos & offendens exteros. Nolite tangere Christos meos. Sepes triplici contexta ordine. In primo est Deitas, Murus igneus, quæ sola pertingit intima cordis nostri: In Secundo Angeli, & sancti tutelares. vt de Ierem. exclamat

Psal. 44.

Psal. 88.

Deuta. Psal. 14.

Ierem.

Exclamat Chryſo. rem admirandam
 Homo mortuus patrocinetur uiuis?
 In tertio eſt Religio. Solimanus
 appellauit Luterum amicum, quod
 mutata religione, & diuiſa Germa-
 niã debilitarat. Hęc vna ſepes, qua
 eccleſiam ſuam tutauit Chriſtus, ve-
 ritas, verbum, ſacramenta, Religio,
 vniõ, orthodoxa. Nihil ad nos de his
 qui foris ſunt. &c. Mirabilis ſepes
 eſt ſignum crucis in fronte noſtra:
 caracter in anima: fugite partes ad-
 uerſæ. Capite nobis vulpeculas, Et
 ædificauit turrin in medio eius.
 Turris eſt, Magiſtratus ſpeculans, &
 explorans omnia, in ſalutem vineæ:
 ſceptrum oculatum vocauit Plato.
 Dormit populus, vigilat turris, in pa-
 ce turris eſt pax vineæ: quantum de-
 bet vinea turri, vbi ſuo munere fun-
 gitur. Turris eminentiſſima eſt pote-
 ſtas eccleſiaſtica, pertingens cœlos
 clauibus illis, quibus aperit, & clau-
 dit, ſoluit & ligat non minus in cœ-
 lo, quam in terra. Turris fortiſſima,
 & tremenda, portæ inferi, non præ-
 ualent aduerſus eam. Hinc ſalus vi-
 neæ: hęc pellit lupos, & apros, hęc
 vna tollit errores omnes. Torcular
 exſtruxit in ea: Iudicium eſt diſtin-
 guens purum ab impuro: lex torcu-
 lar fuit, premens conſcientias, expo-
 ſtulans obedientiam, diſcernens bo-
 num à malo. Torcular potens fuit
 Crux Chriſti, expreſſit peccata no-
 ſtra, & eduxit diluuium pœnarum
 in caput Chriſti, e peccato expreſſit
 mortem Chriſti, ex morte Chriſti
 expreſſit vitam mundi, expreſſit cor-
 pus Chriſti, & eduxit totum ſangui-
 nem, Animam, & eduxit ſummam
 obedientiam. Torcular potentiſſi-
 mum eſt confeſſio noſtra ſacramen-
 talis. cui certe debemus quicquid bo-
 ni retentum eſt in eccleſia. &c. Præ-

mit conſcientias, exprimit culturam
 Dei, tollit ſcorta, yſuras, odia &c. Vi-
 neam ſic ornatam tradidit Agricul-
 lis: i. Miniſtris ad regimen mundi, &
 eccleſiæ delectis. Hi de manu Dei
 accipiunt vineam, meminerint, & ſe
 Deo rationem duros, Dedit autē
 ſub his conditionibus, de quibus Ie-
 rem. ecce conſtitui te ſuper gentes,
 & regna: Cur? Vt euellas, & deſtruas.
 i. mala remoueas à Religione, arceas
 lupos &c. à moribus porcos, Apros,
 &c. Inde ædifices. & plantes, verbo &
 exemplo, reſtituas leges viuendi be-
 ne, & diſciplinam eccleſiaſticam. At-
 tēdite vobis, & vniuerſo gregi. Greg.
 Naz. laudat D. Baſilium ex hoc, qd re-
 cte tutatus ſit vineam contra hæreti-
 corum turmas. Ita Babil. Niceph. Ita
 Athanaſium, alexandrin. Ambroſiũ,
 oēs hiftoriæ. Et peregre profectus
 eſt. Dixit Eſa. expectaui, vt faceret
 vnas: Et per verbum, expectaui, duo
 ſignificat in Deo: Primo deſiderium
 obedientiæ noſtræ, & per eam ſalutis
 noſtræ, non enim poſuit nos in irã.
 Deinde patiētiam qua expectat; No-
 lens perire aliquos, Diſſimulans pec-
 cata hominum propter pœnitentiã.
 Hęc eadem, ſignificat verbum Chri-
 ſti, quod peregre profectus eſt: Pa-
 tiens enim tolerat quaſi remotus
 non videat, audiat mala noſtra. Expe-
 ctat tempus fructuum, Autumnum,
 & quando erit hic apud nos? Cũ de-
 beretis Magiſtri eſſe virtutũ adhuc
 lacte opus, eſt vobis? Inſtat autem de-
 ſiderio flagrans. Mittit primos, ſecũ-
 dos, tertios, ſeruos, vt fructus redi-
 mant. An non debet vinea, &c. An
 non coloni ſcimus, quod debent? Vi-
 deamus quid præſtant.

Secundò. De Secunda igitur par-
 te, dicit Eſa. duobus verbis. qd ptulit
 ingrata vinea? Duo genera fructuũ.

Primura

Ierem. 2.

Act. 20.

Hebr. 16.

Primum, est fallum apparens. Secundum amarum. De primo. protulit labruscas, quæ vuæ videntur, & non sunt: bona simulata, quæ videntur. & nō sunt: superstitionem, pro Religione, Cerimoniam pro cultu: furorem pro Zelo, passionē, p̄ iudicio, Vsum pro lege, Hypocrisim pro humilitate, ignorātiā pro simplicitate; ignauiam pro patientia, ignobilitatē pro Nobilitate. Temeritatē pro audacia. Prodigalitatē pro Magnificentia. Auaritiam pro paritate &c. frustra colitis me, &c. De secundo protulit spinas. Expectaui vt faceret iudiciū, & ecce Iniquitas. Cumulus est malorum, & scelerum, vsurarum, ambitio num &c. Botrus amarissimus. Vinū eorum venenum aspidum, fel draconum. Hæc ex vinea. Esaias. Quid vero ex Agriculis Christus? longe peiora. seruos omnes occiderunt, lapidauerunt &c. Vnde Stephanus. quem prophetarum, non sunt persecuti patres vestri? Tandem omnia experturus dicit intra se pater familias. Verebuntur forte filium meum. Hæc illa suprema est Dei patris beneficentia, quam Paulus, vocat nimiam charitatem. De qua vere, & propriè dicit Deus. Quid potui facere, & non feci? Hæctenus dicere non potuit; Dedit cœlum, terrā, Angelos, patres, reges, sacerdotes, sacrificia, legem. Et tamen non dedit omnia, nisi cū dedit filium coæternum. Tum vere dicit. Quid potui facere &c? Qui proprio filio non percepit, sed pro nobis tradidit illum. quomodo & non omnia? &c. Hic vnus filius implet omnia, verificat omnia, continet omnia, &c. Dicit autem Verebuntur forte. Tū quia de Deo humanè sub persona hominis loquitur. Tū quia sic relinquit hominem in manu arbi-

trij sui: Tum quia sic docet quid illi agere debeant. Et vane omnia. Tum illi potissimum in filium insiliunt. di. ^{Lucas} Hic est hæres &c. Agnouerunt filiū, ^{Act. 3.} & eiecerunt. Et tamen ipse in cruce dicit. Ignosce illis quia nesciūt quid faciunt. Et Petrus, scio Fratres, quia per ignorantia fecistis &c. Dico hic quattuor. Primo. Agnouerunt omnes, Christum esse virum bonum, & innocentem, & prophetam, Ita cœcus. Nunquid potest homo peccator hæc signa facere? quare & prophetam vocant, & canunt illi omnes. Secundò. Agnouerunt principes, Messiam esse, saluatorem mundi esse. Ex scripturis, ex tempore, ex operibus, ex verbis, si non venissem, & locutus fuisset, excusationem haberent &c. Et me scitis, & vnde sim scitis. Tertiò. Agnoscere potuerunt Christum Dei filium esse, & verum ^{Ioan.} Deum. Ex operibus, ex miraculis, ^{Ioan.} ex modo operandi: opera quæ ego facio in nomine patris, testimoniū perhibent de me. Quartò. si nō agnouerunt, si per ignorantiam tradiderunt, & dominum gloriæ crucifixerunt. ignorantia fuit praua, & affectata, quod lux venit in tenebras, tenebræ non comprehenderūt; Tenebræ autem fuerunt, inuidia, Ambitio, hypocrisis, Auaritia inhians ad hæreditatem: si dimittimus eum sic, omnes current post eum. Ervenient Romani &c. Ita affecti eiecerunt innocentissimum extra vineam, & occiderūt. Christus vt per sanguinem sanctificaret ^{Heb.} populum, extra portam passus est: exeamus ad eum extra portam, inproperium eius portantes: in hoc itaque statu remanent crudelissimi Agricolaë tincti sanguine seruatorum, & prophetarum, ac tandem vnigeniti filij Dei. Quid ergo.

Tertio,

Tertio. De Tertia tractat Esaias, & Christus miro utrobique artificio, ut velint iudicium ex ipsomet ore perfidorum extorquere. Ita apud Esa. Nunc ergo viri Iuda iudicate inter me, & vineam meam. Et Christus hic. Cum ergo venerit Do. vineam. Quid faciet? Hic quisque causam suam recte discutiat, quid possit a Domino suo expectare. Vineam suam minatur Esaias ultimum interitum per hanc quod Deus auferet sepem, tollet custodiam, tollet verbum, tollet missam, tollet sacramenta, religionem: sacerdotium &c. Quod destituta, sic erit in direptionem: omnibus malis exposita: Quod non putabitur, nec fodietur, nulli ministri, rectores &c. Quod ascendit super eam vepres, & viticam, perfidiam, haereses, &c. Quod coelum aeneum, & terram ferream experietur; bonis omnibus spoliabitur. Agricolis Christi, ipsi sententiam dicunt. veritas violentat ora ista Chryl. Malos male perdet &c. Durum verbum est illud. Male perdere; Exponens etenim Christus, quid sit admonet, quod qui super lapidem cadit, salva scilicet Religione, confringitur, & tamen in virtute lapidis facile releuatur. At super quem lapis cadit, conteret eum. Male itaque perdere, est conterere. Perdit Deus bene, & male, bene perdit peccatores, quos recuperat poenitentes, ut prodigum. Perierat inuentus est, male perdit impenitentes, quos inuenit blasphemos in aeternum; Vendidisti cos sine precio, ita Iudam vendidit, de quo nihil voluit, bene vendidit cum precio Petrum, quem perdidit Apostolum, recuperavit Papam: ita perdidit Saulum: recuperavit Paulum: hos bene perdit: quia

cum lucro, & precio vendit. Ita contrita, & contrita est Sinagoga, quae hoc idem iudicium sibi est imprecata. d. sanguis eius sit super nos, & super filios nostros; Tanta veromole, & grauitate cecidit super eam lapis Christus, quod vere totam contriuit, ut ne vestigium quidem sit vllum gloriae illius Iudaicae, non lex, non prophetae, non altare, non sacerdotium, non victima; non rex, non regnum &c. Tantum ex hoc quod haeredem eiecerunt; & lapidem reprobarunt: Contritis autem illis, Ablatoque ab illis, & a tot mundi partibus Dei regno. Quid ultra? Factus est lapis in caput Anguli. Non sine populo Deus, non sine ecclesia Christus. Est autem hoc mirabile in oculis nostris, quia factum conspiciamus: Cadere Ecclesias, regna mutari: Causas rerum non conspiciamus. sic enim Deus Iudicat impenitentes. Ita iudicauit sinagogam iudaicam, & contrita est. Ita ecclesiam Graecam orientalem, & contrita est: Ita tot partes ecclesiae nostrae occidentalis, & sunt contritae. Utinam nos miserae reliquiae iudicium hoc vitare sciamus, quando in tempore opportuno sic admonemur. Qui habet aures audiendi audiat. Amen.

SABBATO SECVNDAE

Dominicae.

In bonis non esseendum. In malis non desperandum.

Lnc. 5.

Magna miseria nostra est haec. Quod tam nobile ingenium, tam excellentum cor, tam praecellam mentem obtinuimus, & tamen exercere nullo modo, aut tempore scimus. Vel bona, vel mala suppetant, ubiq. delin-

delinquimus: bonis stulte fruimur, Edē bibe iude numquam oculum attollimus ad cogitādum, vñ, quomodo, quorū nobis contingant. Anima mea, inquit ille, multa bona habes Epulare & gaudere: & nihil ultra: Malis vero sic statim deijcitur, vt nullum adhibere sciamus remedium aliud quam clamare: flere, suspirijs, & gemitibus implere omnia: Vnde autem, quo modo, cur veniant, aut non putamus aut à cœlo, ab astris, à Fortuna accipimus. quare & illis omnibus maledicimus: quod si quoque à Deo accipimus, tāquā ab irato, & hoste suscipimus, quare & in illum debaccamur, ac blasphemamus; fugimusq; ab eius facie, quasi aut peiora his nos commeriti non simus. aut fugere ab eius manu possimus. Ex hac nostra stoliditate oritur nobis hoc infortunium, q̄ tāto cū dāno sustinemus, i. quod neque in bonis, neque in malis vnquam proficimus; sed in omnibus deteriores simus. Neque minus erramus ī bonis, aut malis spiritualib⁹, in quibus neque abundare, neque esurire scimus: si dona aliqua spiritus habemus statim extollimur, ac alios despiciamus, vt impuros, vocamus peccatores, & odio habemus illos; si donis priuamur, statim desperamus, nullāq; putamur esse misericordiam, quæ nos à culpis nostris sanare possit. quare & fugimus cū Chain &c. Contra hos omnes, immoderatos affect⁹ nostros, narrat hodie Christus pulcherrimam parabolam, cuius summa & scopus est vt in iustitia humiles, simus & peccatorū misereamur. In iniustitia speremus, & curramus ad Patris finem, potius defutura omnia, quā amorem Patris. Sub istis monemur, etiam vt si bona suppetūt temporalia fruamur apud Patrem. i. iuxta Dei pa-

tris voluntatem: scit enim illic quibus indigemus: si vero in necessitatem victus incidimus; deficientibus omnibus, in Patrem tamen respiciamus. Filius enim in toto mundo, amicū meliorem non habet, quā patrem: Habet parabola personas tres, de quibus principaliter tractat, & quarum non tantum mores, sed & corda reuelat. Prima est Pater quidā senior qui totus describitur amans, & clemens, semper paratus ad iuandū. qui exprimit nobis benignam naturam Dei patris nostri, vnde (vt Paulus) omnis paternitas nominatur in terra: Et quanto maior est pater ille, tanto maiores habet affectus, & amores. q̄ tñ ita per nostros significantur, vt quisque nostrum possit à suo, ad Dei pectus ascendere, & cor eius scrutari ac per sensibilia nostrā, insensibilia eius rimari. vt quod amet nos filios, quod tueatur, quod bonis cumulet, quod malos expectet ad veniā, q̄ redeūtes benignē excipiat, hæc omnia insensibilem amorem Patris huius hodie nobis explicant. Secunda persona est filius quidam senior, qui à principio videtur maxime intimus, & maxime obsequens patri: in fine tamen retegitur eius cor, plenum hypocrisi, & pprietate, q̄ nō patrem sed bona patris amat. quare videns alium ad eadem bona admitti ferre nō potest, quasi tantum sibi decidat, quantum alteri datur. quare irascitur domum patris renuntiat, & tandem fit ex primo nouissimus: hæc fuit iudaica Sinagoga primogenita Dei, plena priuilegijs, q̄ in externo cultu vtrique præ gentibus videbatur Diuinae voluntatis obseruantissima. cum tamen plena esset proprietate, quāō tam sibi charus erat Deus, quā suæ cupiditati cōmodus. Peccatores

ergo ferre nõ poterat, sese iustificans atque adeo in Christo cum peccatoribus conuersante, & gentes quascunq; ad iustitiam, & regnum Dei recipiente, miromodo scandalizabatur à quo tandem sese prorsus alienauit. Facta ex prima nouissima. Tertia persona est filius iunior. hic à principio multum, & nimis sibi confidens, petit ac recipit à patre multam substantiam; & insolens reiecto paternæ curæ iugo, abit procul, & ibi dissipat omnia: Tandem fame pressus, redit ad patrẽ, & ab eo singulari benignitate, & alacritate recipit. Hęc patribus Hyeronimo, Ambrosio, Gregorio, est Gentilitas; q; & magnam luminis partem à Deo in natura instituta recepit, vtcunq; etiam lapsa: quod enim notum est Dei, inquit Paulus, manifestum est in illis. Deus illis reuelauit. hæc itaque omnia dissipauit, in impuritate, & idololatria, & reprobo sensu, in quẽ merito tradita est. Tandem ad voces Apostolorum reuersa est, ac à Patre benigne suscepta: vt & quicunq; peccatores ad eius gratiam confugientes, vtcunq; cædi & perditifint, benigno, alacri; ac paterno animo recipiuntur, qui scopus parabolæ est: Et hic in singulis parabolæ partibus, iuxta D. Chrysostomi regulam, principaliter est attendendus.

Homo quidam habuit duos filios Magnum, & tremendum est hoc iudicium, vbi de duobus filiis semper in principio, & in fine, vnus in Domo est, alter foris, vnus assumitur alter relinquitur. vt semper timendum sit nobis ne tales simus, aut efficiamur, qui excludamur à domo patris. Durũ enim est cernere, quomodo, & in domo Adami, Noë, Abrahæ, Isaac; semper filius vnus domi ma-

F. Franc. Viced.

neat hæres, alter vero excludatur: Ita noster hic euangelicus, duos habet; alit, amat; omnium pater, omnibus prouidet; vt si filij sensum habent, considerantque labores, & amores patris erga se præstitos, quicquid aliud possint, quàm in patrem insurgere, aut à Patre recedere. Tamen, horum iunior. feruens animo, sibi mimiũ confidens. quales inter nostros innumeros videas, qui vix ire sciunt, vix loqui, vix manum ori apponere, curam patris fugiunt. Petit ergo à Patre substantiam, velle suã experiri fortunam: Nõ est autem ociosum verbum illud, q; me cõtingit. Vt intelligamus verũ esse, quod Augustinus dicit, sic Deus res, quas condidit, administrat v proprios motus agere sinat: hi motus proprii, aut melius, potentiaẽ vnde hi motus, pueniũt, sunt partes vnicuique competentes, vt competit lapidi appetitus naturalis, quo fertur ad centrum: bruto. animalis quo ad cibum: Homini rationalis, & liber, quo ad patris domum tendat: Pater autẽ omnia nouit futura, ingenium iuuenis, pericula mundi huius. sed proprios motus agere finit, cogere possit, ac domi retinere; sed non debet, quare nec vult. vt certissimẽ videmus Deũ relinquere nos nobis, sic tamen vt semper nos ad bonum adiuuet: Dat ergo partem: & distribuit talẽta, non omnibus æqualia, sed tantum omnibus tot & tanta quæ ad salutem sufficiunt. Hic debuisset Adolescens considerare, à quo dona habuit, dona enim sunt, quæcunq; habet siue in aĩo siue ĩ corpore, & dona patris: Cur habuit? vt patris bonitatem agnosceret, vt talẽta ne gociaret & augetet: vt iuxta patris volũtatẽ, & in patris domo frueretur: sed nihil minus, imo statim cõgregatis oĩbus ita in omni-

Ff bus

bus vult præuaricari, peregre profectus est, A quo remotus? à Patre: ita exit homo à Deo (Chrisosto.) quoties regi à Deo nõ vult: Nemo enim (Augustinus) Deũ amittit nisi q dimittit. dimittit autem, qui verbum eius non audit: quid vero continget huic? Ecce inquit psal. qui elongant se à te, peribunt; contra, mihi adhærere Deo bonum est: quomodo? Ponere in Domino Deo spem meam. Itur ergo procul, quo? In regionem longinquam, quid magis distat à Deo, quàm peccatum, qui nihil habet Dei? minus distat Satan, minus infernus, & centrum mundi: Nam in his omnibus habet aliquid Deus. in peccato nihil: Paulus ad Ephes. Vos aliquando procul, nũc autem prope facti estis, quomodo (Augu.) recedes à Deo, qui est vbi que? super quem nihil, infra quem nihil, extra quem nihil, in quem omnia, per quem omnia, à quo omnia? Ab eo receditur non pedibus, sed moribus: Receditur autem præcipue per obliuionem, sic Moy. Oblit⁹ es domini creatoris tui, recessisti à Deo salutari tuo: ita de Chain dicit scriptura, q̄ Exijt à facie Domini. qualis autem exit filius à patre? oblerua hoc diligenter. sanus, Diues, plenus bonorum omnium. quid habes ò bone Iuuenis, quod non acceperis? qualis vero redibit suo loco videbimus. Eat suo periculo fiet cautior. singula videt pater, nouit, ingemiscit, sed tamen quando liber est, libertati suę est reliquendus, Frater alius maior, hypocrita, domi manet apud patrem: lætatur super recessu fratris, extra videtur amare patrem: intus autem bona patris amat si pater esset pauper, ne respiceret quidem. spe igitur hæreditatis, ex

Psal. 72.
Deu. 32.
Gen. 4.

auaritia continetur in officio, & quod ita sit, qui scrutatur corda, & renes Pater suo loco, & tempore reuelabit. Junior ille abijt lætus, mundi dominus, procul, oblitus paternæ domus, ac si patrem, ac Deum nullum habeat (quid enim aliud sentias de improba hac, temeraria, & effreni iuuentute quæ sine lege viuit?) Et paucis diebus substantiam omnem dissipat omnem inquam, ita vniuersa abligurit, & prodigit, quæ sunt corporis & animi, affectus, & mētis: & substantiam ipsam, non modo affectus, & passiones, sed, & ipsam substantiam animi dissipat, excœcat, male afficit, hac remanet sine oculis cœcus, sine sensu amens; sine corde, hebes, sine anima brutum, fitque animalis homo non percipiens. Recte monet Ecclesia. Ne des fili fornicari animam tuam, ne perdas te, (hoc primum est damnum) & hæreditatem tuam: Et Paulus, si secundum carnem vixeritis moriemini. Sunt autem tria potissimum, quæ iuuenem istum, sic bonis priuant: primum est iuuentus, ætas immatura, imprudens, & præsumens, seniorum monita despiciens, immo & fugiens. Ideo Ecclesiast. Adolescentia, & voluptas vana sunt. Et Salom. inter incerta ponit, viam Aquilæ in coelo; Navis in mari, serpentis in terra, & adolescentiam: Secundum est libertas, quod non est sub patris ferula: quare monet eccl. filij tibi sunt? erudi illos, incurua illos à pueritia: nam (vt addit Salom. Adolcscens iuxta viam suam, etiam cum senuerit non recedet ab ea: Tertium est abundantia, & copia bonorum; Est enim gladius in manu furiosi, vbi diuitiæ cõtinentur improbo. in crassatus est dilectus & Deu-

I. Cor. 1.
Cap. 9.
Rom. 1.
Cap. 1.
Cap. 1.

castravit: impinguatus, dilatatus, dereliquit Deum factorem suum: Et apud Esa. filios enutriui, & exaltaui: ipsi autem spreuerunt me: quare talis est negociatio iuuenis huius, quod omnia bona sua dilapidauit. cur aut? quia recessit à patre. Vna hæc mali causa:

Ex alia parte stat domi Pater corpore; animo tamen, & amore, non deserit filium: Psalm. In altis habitat, & humilia respicit, videt quæcunque accidunt filio, dolet, cadere sinit, lapsum adhuc agnoscit suum, quare & vult reuocare: sic tamen, vt culpam sentiat, & agnoscat prius, sicque suo exemplo discat. Mittit ergo nuntium, qui prius iuuenem exerceat, ac flagellet, quousque culpam sentiat, patris reminiscatur, ac deinde reuocet: Nuntius est valida quædam fames, totam regionem illam sic occupans, & flagellans, pro vnus culpa, vt olim propter vnus Davidis ambitionem, flagellatus est exercitus, quamquam & ipsa regio non sine culpa est: quæ iuuenem bene institutum suis moribus, & exemplis tam cito præcipit. inualecente fame, iuuenis cogitur alieno seruitio se dedere: & ecce patris manus intenta ad flagellandum filium vt respiscat, obijcit illi dominum durum, & inclementem, qui statim in villam eum mittit. miser hic in villam nobilis? adde ad pascendos porcos, est ne exercitium vilis? adde, quod & ipsis porcis miserior fit, cupit enim satiari filiquis porcorum: & nemo illi dat: 66. Tam miseros facit homines regio à Deo distans. Psalm. Esurientes, & sitientes, anima eorum in ipsis defecit. item Psalm. Comparatus est iumentis insipientibus, porcis, & si-

milis factus est illis: Hic vero notandum est primò. famem, & mala hæc omnia non esse casualia, sed Dei nuntios: Secundo missos esse à patre, animo paterno, non ad confundendum, sed reuocandum filium: à Domino corripimur, ne cum hoc mundo damnemur, sunt enim hæc mala omnia Dei ministra, quare non seuiunt, nisi vt sibi à mittente permittitur. In tanta igitur victus, & bonorum egestate, quid faciat miser iuuenis, & subulcus? solus, peregrinus, nudus, sub crudeli domino, cum porcis, famelicus. Quid? In se reuersus. Ergo (Ambrosius) hæcenus extra se fuit? Ita omnino. Ad se redit, & ecce in se famem inuenit, quæ cor illius excitat ad paternam domum repetendam: fames autem hæc est generosus ille appetitus boni infiniti, qui nulla re temporali satiatus, ad æternam prouocat, de qua fame Augustinus. creasti Domine cor nostrum ad te, ideo inquietum est, donec requiescat in te: De qua Psalm. concupiscit & deficit anima, mea in atria domini. vna hæc fames ad Deum reuocat, tanto magis si præter naturæ lumina, supernis illustrationibus excitetur: Ita excitatur noster hic, ac nobis exemplo suo veram penitentię i.reditus ad patrem formam præscribit, docens gradus tres, per quos peccator ad diuinam, & paternam gratiam redit. Primus ergo est, vt agnoscat culpam, & miseriam suam, & detestetur ex animo, quo loco petenda est radix, alioqui si folia tantum tollas, iterum & plura pullulabunt, ideo clamat Propheta. Redite præuaricatores ad cor, non ad verba, vocat, sed ad cor. vt hoc intime penetretur: Ita iuuenis hic totum se conspiciet, & ecce tam scædum

Esa. 14.

videt, quòd vix agnoscit, qui sit, tantum mutatus ab illo est. Hic ergo ab imo pectore trahens suspirium. Culpa suam examinat ex miseria. d. Quanti mercenarij abundant pan. in do. pat. mei: Ego autè hic fa. per eo. Me miserum à quanta dignitate in quantam miseriam, mea stultitia decidi. Ex patria opulentissimã, in regionem hanc sterilissimã. Ex domo ditissimã, & splendidissimã, in turpissimam hanc haram famis. Ex libertate, in seruitutem, & hanc durissimam omnium. Ab amantissimo Patre ad crudelissimum hunc dominum, canem. A consortio amabili fratrum, ad curam porcorum immundissimorum. Ah. Quot abundant pane. Ego vnus fame pereor: Quot mercenarij abundant. Ego filius egeo. Quot abundant panibus. Ego glandes non habeo. Quot abundant in domo patris mei. Ego apud extereos pereor, & fame pereor, ò diem sacram, & detestandam, qua è domo illa recessi. Tamen id factum est, & facti pœnam luo, quid faciam? Notarchic oportet, iuuenem ad duo respicere, quæ omnino necessaria sunt pœnitenti. oculo vno respicit miseriam, & culpam suam; hinc trahitur ad timorem, & dolorem atritionis: oculo altero respicit in paternam domum, & bona patris, hinc trahitur, ad spem. Ita testatur Paulus, quòd benignitas patris, longanimitas, ad pœnitentiam inuitat. Secundus gradus est, vt peccator secum deliberet, & proponat duo. primum vt recedat à porcis, & regione famis: declinetque à malo: alterum, vt ad patrem redeat, ac faciat bonum: ita inquit magno quodam animo: Surgam. hic nullo modo manendum. Ibo. non progre-

di, regredi est. quo ibis? Ad Syluas fugit Chayn, ad laqueos Iudas. quo tu? Ad patrem. hæc tuta via est. reuerti ad corripientem. At nonne cõscientia terret? Quo vultu? qua fronte? quid tandem illi dices? quid putas dicturum, aut daturum illum, quando partem tuam dissipasti? qua fronte peccator ad Deum pergis? oraturus: en: quid dices? Pater noster. At ille statim. Ego te filium non agnosco, talis à me non abiisti. Sanctificetur nomen tuum; Tum ille: Et tu interim blasphemias, & scetere facis coram mundo? Adueniat regnum tuum: Tum ille: quid ad te de regno meo, quod tu sponte deseruisti? fiat vol. tua. in caelo, & in terra: Tum ille: voluntas mea est perditio tua, vt fame pereas. Pa. no. quott. da. Tum ille. Nimum dedi, dabo scorpionem, aut Satanam qui te excruciet. Dimitte debita. Tum ille. Ita tandem, & hæc dimitti vis: famas te pellit, non ratio: Ne inducas in tentationem. Tum ille. Immo in omnia mala te desero. libera à malo. Tum ille, malum diem, & annum, & semper ex me habebis: Hæc omnia, & peiora suggerunt cõsciencie peccatrici timor, & tremor, urgente Satana, vt desperet peccator: At omnia superat vna cogitatio, quòd Pater est. & nemo carnem suam despicit, aut odio habet; Nunquid potest mulier non miseri filio vteri sui? ergo firmo animo repetit. surgam, & ibo, ibo ibo, ad patrem: Tertius gradus est. deliberationis executio. statim enim surgit deserit porcos, & regionem, ad patrem que recta tendit. fides timorem superat: quid vero interim Pater? Obseruat omnia, videt à longe venientem. Culpa ingens fuit: attamen paterna pietas non est victa. Ergo Occurrit

erit illi: occurfus iste est tractus, de
 quo Christus. Nemo venit ad me, ni
 si pater traxerit: occurrit primum in
 fame, & flagello, nunc correpto, &
 redeunti, occurrit in forma pa-
 tris, ac illum amplexatur &c. Sic gra-
 tia domini poenitentes comitatur,
 imo illis occurrit, imo & præuenit,
 & mouet, & ubique adest, sine qua
 nihil efficitur. Hic filius coram pa-
 tre prosternit se ad illius pedes: &
 præmeditatam confessionem (non
 enim venit vt nostrorum plurimi, si-
 ne præmissis examine, sed & verba ip-
 sa iam diu concepta animo repetit,
 hic iudicium maximæ præmedita-
 tionis) ex erit, qua duo potissimum
 facit: primo culpam fatetur: secundo
 misericordiam implorat. Culpam sic
 aperit. Pater peccavi in cœlum,
 & coram te. exactissima est confes-
 sio, habet longum, latum & profun-
 dum, totū cor euomit: Pater, hoc so-
 lum ad te me reuocauit, cæteris om-
 nibus retinētibus, quod pater es, vni
 huic fido. Peccavi. non nego, non
 dissimulo. Imo exaggero. In cœlum.
 Quare & video omnia mihi irata
 fuisse, vnde fames. & omnia vltionū
 genera. Et Coram te: hoc vero mi-
 hi summopere displicet, quod tantā
 tui bonitatem offenderim, tamen
 confido, quod mea malitia, tuam
 bonitatem non vicerit: Rogo er-
 go te, vt iterum me recipias. Non
 quidem in filium, Non enim sum di-
 gnus vocari (Verbum astutum, q. d.
 sum quidem, & tu scis esse me, & nō
 potest aliter esse, quando caro tua
 sum. mouet hoc mirabiliter) sed
 agnosco, ac fateor me plane indi-
 gnū qui honoribus, magnæ istius
 filiationis, quam ego miser cheu-
 nimis scœdauī, fruar: Fac ergo me vt
 vnum ex merce. tuis, modo tuus sim,

& tecum viuam, fac quod lubet: imo
 notandum; quod particulam hanc
 animo conceperat in motu attritio-
 nis, dum timeret, timorque prouoca-
 ret ad desperandum, tunc enim
 sibi videbatur, terram vix posse se su-
 stinere, Patrem vix respecturum, au-
 diturum; quare de se id fieri, & lon-
 ge peius statuerat, modo à patre fie-
 ret, Nunc vero quando patrem ac-
 currentem videt, osculantem, ample-
 xantē, lachrymis conspergentem.
 Animo filiali, (sic enim charitas ti-
 morem seruilem mittit foras) & ge-
 neroso maiora ex amantissimo pa-
 tre sperat, quem & grauiter se offen-
 surum putat, si addat id, quod de ser-
 uitate cōceperat. Tantum ergo cul-
 pam fatetur, in hoc totus est, vt pa-
 ter in ipso agnoscat cor contritum,
 reliqua omnia remittit patri. Pater
 autem, Pater est, nil amari, aut acerbi
 reddit. imo nullum verbum: tan-
 tum osculatur, & amplexatur, quæ
 sunt omnia signa amoris, tantum
 ad seruos, & ministros Ecclesiæ iu-
 bet proferri stolas, annulos, vestes;
 occidi vitulum, &c. quæ sunt sacra-
 mentorum omnium ministeria, qui-
 bus Dei gratia dispensatur. Cito pro-
 ferte ne tardetis, periculū est in mo-
 ra, ita pastores & curatos decet esse
 vigiles, & sollicitos, tribuereque pœ-
 nitentibus stolam primam (Augusti-
 nus) Gratia, nam secunda erit
 gloria. Annulum fidei, & firmitatis,
 quomodo intelligat se in filium reci-
 pi, & confidat; calciamenta perse-
 uerantiæ, qua à patris domo non
 amplius recedat; exempla que bono-
 rum sequatur. Vitulum saginatum,
 Christi meritum ex eius effuso san-
 guine prodiens. quibus præstitit: Iā
 domus tota lætatur, clamaturque
 ubique, incipiente patre, Mauduce-
 mus, &

mus, & epulemur. Ita enim de vitulo illo occiso pascuntur omnes, & sumunt aliquid. Pater, Angeli, homines, in Christo vno mundus totus partem lætitiæ habet: In restitutione etiam peccatoris, lætantur omnes; gaudium est in cœlo super vno peccati agente: Tanto cum gaudio, & Christus, suos recipit publicanos, & iustificat, cumque eis epulatur, & gaudet: frater maior hypocrita redit ex agro, & ferre nequit auditas pro fratre lætitiæ, condolet ad regnum [Dei pertinere gentes, & peccatores admitti. Hæc est Synagoga illa scribarum, plena laborum externorum, & iusticiarum carnis, in quibus confidit, & iustificari vult, sed non potest, irascitur ergo patri, & fratri, & omnibus, & intrare domum non vult. Pater rogat, Christus vocat, Apostolos mittit: Nihil minus: Concluditur parabola. quod fiunt nouissimi primi. Qui putauit habere omnia bona patris, foris stat; qui nihil habere, sed vix mercenarius admitti, fruitur omnibus: ita diues est pater in omnibus inuocantibus illum. Amen

DOMINICA TERTIA In Quadragesima.

Nobile creatura est natura Humana: nobile habet principium, Dei Patris omnipotentiam, in cuius manibus renascitur, nobile medium, sapientiam Dei filij, in cuius manibus renascitur. nobile terminum, vitam ipsam æternam. Nihil sub cœlo nobilius homine: nihil venustius hoc corporis artificio. Nihil sublimius anima: nihil

actualius, aut virtuosius: hæc vita, cuius partes omnes ad exercitia præstantissima natæ sunt: oculi ad contemplandum, Aures ad disciplinam; os ad benedictionem; cor ad omnia flexibile, & ductibile, etiam æterna: Gloria & honore, inquit Dauid, coronasti eum &c. Nobilitas ista, vt est mirabilis; ita est amabilis, & appetibilis. Non mirum igitur si sic appetitur, si sic ex omni latere sollicitatur, omnes eam cupiunt, omnes ad se trahere, & rapere nobilem hanc creaturam desiderant: Præda enim est preciosa; Ad dextris ergo sollicitatur Spiritus Christi vt creaturam suam possideat, quod æquum est: vt sibi seruiat, vt in ea glorificetur: eam que in suo seruitio exercent, & coronet. Hic enim optimus Dominus est, suorum non minus, quam sui memor. Curat ergo, ardet, omnia tætat, omnia fit, vt hominem suum faciat. A sinistris vrget Spiritus Satanæ, perpetuus Christi æmulus, vt homini dominetur: Circuit quærens quem deuoret: tantam famem habet huius prædæ: fallit, cogit, vadit, redit, assumit socios semper nequiores, tantum vt in hoc atrio constituat regnum suum: Et inter hos spiritus sollicitatores stat paupercula Humanitas, vtrinque impetita: a nullo tamen, si velit coacta: Misera, si Satanæ se se tradit, incidit in os Lupi, Tortoris enim pessimi serua fit, cum quo dispergit omnia, peccet in tempore, & in æternum damnatur. Felix si Christum sequitur, cum quo colligit, & reponit omnia in verum finem suum, & in æternitatem, Cum quo etiam facile a viribus inimici se se liberat, & præualet. Fortis est Satana; Fortior est Christus: Miser est Satan, Felix est Christus: ratione igitur & nobilitatis

litatis, & vtilitatis Regnum Christi præferre debemus. Quales faciat homines suos, in regno suo satanas: quales in suo. Christus, Evangelica docet hystoria: Cur etiam vterque laboret, & quibus viribus: Nostrum erit audire: & de nobis postea deliberare, cuius esse velimus, vtriusque, non possumus.

Erat Iesus eijciens Dæmoniū &c. Grauiſſima historia est, quæ hominem sic statuit inter manus Satanæ, & Christi, atque vtriusque regni fortunam abundè narrat: magna cum Christi gloria, magna & cum hominis felicitate. Habet historia partes tres: Prima narrat factum Christi egregium, quo hominem liberat è manu Satanæ, & quidè magna cū maiestate: Secūda narrat multiplex de facto iudiciū: Tertia addit illustrè facti defensionē: Sūma est Regnum Christi, & maximum & felicissimum esse.

Factum mirabile est, ac mirabilibus verbis exprimitur sic. Erat Iesus eijciens Dæmonium, Et illud erat mutum. Ergo & surdū addit Chryſ. Et cœcum addit Matt. vtcunq; autē fit, Dæmon in seipso cæcus in tenebris, surdus, impenitens: mutus ad petendam veniam. induratum cor eius. inquit Job. quasi lapis, & quasi incus. Hic tamen dicitur mutus, cæcus, & surdus, quia miserum hominē suum, in regno suo receptum; crudelis tyrannus talem facit. A principio dū vtrique sollicitatur, liber est homo; inter ignē, & aquam. vtriq; certe; Deo, & Mammonæ seruire nequit: sed tamē animam suam in manu habet: quod si tunc à satana se auertit, occidit hostem dum paruulus est: habet cor nobile, bene inclinatum: Habet Dei gratiam inspirantem, habet Angelum bonum auxiliantem, facile præualet,

& terga vertit insidianti, sic enim se expedit ab eo: Quod silaures adhibet Syrenæ; aperitq; tētanti fenestras fenestrum, tū ille intrat in atrium cordis, secumq; inducit mortem animę peccatum: ingressus dissipat: tollit virtutes gratuitas, debilitat naturales, & in his fracturis collocat sedem suam. Ne vero mors exeat; curat claudere fenestras: exæcat oculos, obdurat aures: impedit os; ligat manus, cor alienat sicque miser homo remanet quasi truncum inutile: Durum certè spectaculum, cernere tam nobilem creaturam, sic vndique laqueis diaboli irretitam, mutam, cœcam, surdam, sine corde: sine iudicio, viuere tantum, vt à Satana domino suo pellitur, sine vlla distinctione locorum, temporū personarum; Tantum, quia sic ducitur quasi bos ad macellum à tyranno cui sese tradidit. Et in his laqueis stat, durat, senescit: & nō curat; quia seruit sic Domino suo: Et in hac dura seruitute etiam vt Israel in Aegypto, fruitur cœpis, & alijs Dæmonis cum gaudio: quia seruit Domino suo. Et ab hac dura, & misera seruitute sese excutere nullo modo potest, nisi fortior veniat, qui sortem hunc armatum deijciat: Et nullus est Satana fortior nisi Christus, quare hic vnus potest succurrere. Potest, & vult, modo nos regnum eius patiamur; Tale truncum ineptissimum inuenit hodie, & ecce quanta virtute eripit, & restituit. Erat Iesus Eijciens, Duo sunt hic notanda primum, opus quod facit. Secundum, qua maiestate facit: Opus est maximum, quod dæmonium eijcit. Et inquit. Erat. q. d. Hoc opus Christi (vt Io.) vt dissoluat opus Diaboli sic lux tenebras pellit; sic regnum regno eijcitur. Nil magis ardet Christus,

stus, quàm demonem, ex regno in-
debito pellere. hoc perpetuo molit,
ita in omnibus sibi inuicem aduer-
santur. Introitus Christi in mūdum,
egressio Satanæ est. Incarnatio Chri-
sti, Muscipula Satanæ. Natiuitas Chri-
sti, mors Satanæ, Circūcisio Christi,
frenum Satanæ. Baptismus Christi,
nafragium Satanæ. Ieiuniū Christi,
cōfusio Satanæ. Vox Christi, tremor
Satanæ. Opus Christi, dissolutio Sata-
næ: Crux Christi, flagellum Satanæ.
Mors Christi, sepulchrum Satanæ.
Resurrectio Christi, perditio Satanæ
Triumphus Christi, ignominia Sata-
næ. Ascensio Christi, præcipitium Sa-
tanæ. Iudiciū Christi, æterna dam-
natio satanæ: sic totus est Christus in
repellendo Satana. Et inquit. Eijciēs.
quali in potestate, & dominio, tan-
quam fortior. Ex hoc enim probat
se dominum esse, nō modo hominis,
sed & domini, cui homo seruit. Alio
qui nulla potestas est, quæ compare-
tur ei. Michael ipse Archangelus præ-
liator egregius, non potuit (vt ob-
seruat Iudas) sua virtute deijcere. Iō
dicit. Increpet in te Deus Satan: Di-
uina ipsa virtus Christi hoc potest.
Ideo apud Matth. De eo quem disci-
puli liberare non poterant. Afferte
huc illum ad me. q. d. ad Dominum;
Et increpauit illū. & exijt ab eo. Sur-
de & mūte spiritus. Ego præcipio ti-
bi, exi ab eo, & ne amplius intrōeas
in eum. Merito itaque turbæ miran-
tur. In potestate spiritibus immūdis
imperat & obediunt ei? petant Apo-
stoli cur nos non potuimus eijcere.
Respon. propter incredulitatem ve-
stram. Hoc potest spiritus Christi, et
in seruis Christi, virtute illius verbi:
Ecce potestatem do vobis calcandi
serpentes. Paulus in Macedonia puel-
lam patientem Pyphonem his verbis

Matth. 17.
Marc. 1.
Marc. 9.

liberat. præcipio tibi in nomine Iesu
Christi exire ab ea. Ita imperat Anto-
nius: ita Paulus; ita Basilius cogit red-
dere scriptum. Ita Margarita; ster-
nere superbe Dæmon sub pedibus
virginis!

Et loquutus est mutus. Argumen-
tum virtutis prævalentis, quod for-
tior superuenit, quod arma Dæmo-
nis diripiuntur, vincula soluūtur. vbi
mutus non loquitur, surdus non au-
dit, mores nō mutantur. virtus Chri-
sti non est, fictio est. Illusio est, sacra-
mentum sumitur, non res sacramēti.
Eratis aliquando tenebræ, nunc lux,
ergo vt filij lucis ambulate. fructus
lucis in omni bonitate, & iustitia, &
veritate, Deus non irridetur. opus
Christi, Christi virtutem testatur.
Opus est illustrissimum.

Secundo. Varia tamen recipit iudi-
cia, quod erat Secundo consideran-
dum; Primò è cœlis respicit Deus,
respiciunt Angeli, hominem sic resti-
tutum. Gaudium est in cœlo, super
peccatore pœnitentiam agente: Gau-
dium hoc cœli expressit Christus,
Tribus integris parabolis, maxime
de prodigo illo reuerso, quem veniē-
tem pater excepit osculo, & comple-
xus est, quem dicentem, nō sustinuit
Cito proferte stolam primam, indui-
te illum &c. Manducemus, & epule-
mur &c. Ita gaudent omnia super ho-
mine restituto. Secundò, in terris tur-
bæ simplices mirantur factum. d. Nū-
quid hic est filius David? Vtilis est
hæc admiratio, quia parit attentionē
attentio intelligentiam, intelligentia
gustum, & gustus obedientiam. Ter-
tio. Perfectiores, opus intelligūt, Di-
uinum agnoscunt, atque ideo etiam
inuiti in laudem factoris prorūpunt
Beatus venter qui te portauit. Ma-
ior est Deus corde nostro, nō capit
in cor-

Eph.

Luc.

Luc.

Eph.

in corde. Credidi, propter quod locutus sum. Venter meus, inquit Iob, quasi mustum absque spiraculo, quod lagunculas novas dirumpit, quicquid mundus dicat, taceri non potest. Et ipsos Dæmones, quandoque cogit Christi spiritus, ut eum glorificent. Quid tibi, & nobis Iesu Nazarene? Homines isti annuntiant vobis viam salutis &c. Quarto. Habet & Satanas suam scholam, in qua sunt viri excellentes. specificat Matthæus. quod sunt Pârisei. Addit Marcus. quod venerant ab Hyerosolymis id est, à synagoga. Viri hi docti, & sancti, observant opus Christi, & post multa, in hanc deueniunt conclusionem. In Belzeub principe Dæmoniorum Dæmonia eijcit, verbum grauisimum, super facto illustrissimo, à sapientissimis viris prolatum. Quare & merito iudicat Christus verbum hoc expendendum. Audiamus quam foecundus, & quam potens, non minus verbo, quam opere, est hic Christus.

In Belzeub principe Dæmoniorum, Dæmonia eijcit: Sententia Satraparum est, duo supponetes, ut fundamenta eius rectè intelligantur. Primum, quod inter Dæmones sunt maiores, & minores, ut inter Angelos, alij illuminantur, alij illuminant. Secundum, quod inter Dæmones rixa, & contentio est, qua vnus alium pellit: ita olim fabulata gentilitas de Saturno, & Ioue, Marte, & Vulcano: Iuno ne & Venere: Ex his concludunt opus Christi Satanicum esse: ipsumque Magum.

Tertiò, Audit omnia Christus, ut cunque hypocritæ intra se musitèt, non enim audent tantum opus coram turbis damnare. Utque simul, & eorum malitiam retegat: & facti sui reddat

rationem, tanquam excellentis. Quarto inculcat argumeta, quibus egregie, & opus, & authorem vindicat ab iniuria hypocritarum. Primò probat: quod opus hoc non est Satanæ, nec esse potest. Secundò, quod opus est suum, & sua virtute factum. Tertiò, quod virtus ista talia faciens; Diuina est. Quarto, quod nil commune habet cum Satana.

De Primò. Omne regnum in se diuisum desolabit. Vnitas est fons rerum. vnio est robur & cõseruatio. Vel ergo Satanas despicit regnum suum: vel in suo regno, ut prudens non habet rixas. Re vera simul se iuuant Dæmones: maxime in duobus: Primò in obscuranda Dei gloria ex superbia; Secundo in quærendo ruinam hominis, ex inuidia. si quando videntur simul pugnare: caue tibi, simulant rixas, ad tuum interitum. Satanas quidem Satanam eijcit. sed semper remanet peior. Cæpit in Saxonia Satana pulsare Satanam, ignorantiã verbi Dei. sed remansit Satana perfidiæ. Ita apud nos sæpe dæmone suppositionis eijcit Dæmonem ignorantia: & deducit ad idololatriam. In mulieribus sæpe Dæmone ambitionis pellit Dæmonem auaritiæ &c. Totum disidiu facit pro regno Satanæ, quia simulatum est: alioqui caderet. Non igitur hoc opus Satanæ est, quia verum est: vereque ab homine expellitur. Cuius ergo?

De Secundo, probat quod suum est, & sua virtute factum. Si ego in Belzeub, eijc. dæm. Filij vestri in quo eijciunt? Quod eijciant cernitis. Petite in qua virtute: Certo constabit, quod in nomine meo: Ita illi. Domine etiã & Dæmonia in nomine tuo subijciuntur nobis, sed & alieni. ita Iu. Domine vidimus, quædam in nomine tuo eijcientem Dæmonia: Et act. erat Corinthi exorcizates, in nomine Iesu, quem præ-

Luc. 9.
Act. 19.

dicat Paulus, si ergo similes effectus arguunt similes causas: filij vestri in nomine meo eijciunt Cur ergo non Ipsi iudices vestri erunt. Qui scire vult virtutem spiritus Christi, petat ab expertis. Illi narrabunt, in qua virtute iniurias remittunt, pompas dimittunt, aduersa tam alte ferant &c. Illi possunt de virtute Christi iudicare: & mundi vanitates arguere. quod virtus Christi est. quæ autem, qualis vt sit virtus ista.

De Tertiò. Si in no. meo eijcio. Dei est hic. Nulla enim nisi Dei est virtus Maior virtute Satanæ: Digitus Dei est hic, non dicit brachium, vel manus. non. n. Deus exiit hic totam potetiam suam, alioqui statim annihilaret Satanam, & regnum eius, sed digitum, id est tantum quantum ad eius gloriam facit. minimum est hoc Dei potentia, vt Satanam pellat è regno suo indebito, Ergo puenit in vos regnum Dei; Argumeta ista sunt Diuini motus: caro & sanguis ista non potest. Diuina est vis, & consolatio, q̄ in nouat, quæ mundum redimit è manu Satanæ, tanquam hostis sui perpetui.

De Quartò, quod virtus ista cum Satana nil commune habeat: Qui nõ est, qui nõ colligit mecum, dispergit: itaque vanum est opera Christi tribuere Satanæ. Vanum etiam putare, quod vtrique seruiari possit: quæ conuentionio Christi ad Belial? Dispergit Satan, dissoluitque sensum à virtute, Intellectum à fide, Memoriam, à spe, Affectum à charitate, Colligit Christus & vnit tempora in æternitatem: Actiones in iustitiam, Passiones in virtutem: operationes, in fidem: commoda in spem. Amores omnes in charitatem. Nihil commune habet cum Satana. Vsq̄ quo igitur incuit Elya, claudicatis vtroque pede? si

Dominus est Baal, sequimini illum; cum illo peccabitis: cū illo peribitis Si Dominus est Christus, sequimini illum. Cum illo viuetis hic per Dei gratiam, in cœlo per gloriam. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

FERIA SECVNDA
DOMINICAE TERTIAE
In Quadragesima.

Vrum videtur multis christianorum, quod cum nos simus vera illa Christi ecclesia, quam acquisiuit sanguine suo, lauit, repleuit spiritu suo, quæ hæredem reliquit nominis sui, corporis sanguinis, spiritus sui, virtutis suæ vsque ad consummationem seculi. Cui & illa promisit. In no. meo Dæmonia eijcient &c. Dicetis Monti huic, tolle te &c. Nihil horum in nobis videamus: imo, nec communia virtutis argumenta: sed vix frigidam quandam fidei formam, & cerimoniam. Auget querelam quod in patribus nostris per 700. annos, & amplius, ea verificata audiuimus, & nunc narrant in Indijs mundi noui, vbi nuper receptum est euangelium, eadem contingere. Tam largus est alijs Christus: Tam parcus pacus nobis? Similem querelam adducunt Iudæi super Messiam: Promiserant illis Prophetæ per Messiam bona omnia: In diebus illis saluabitur Iuda; Israel habitabit confidenter tam lucem, quod non egerent sole, & luna; tantam pacem quod habitaret simul lupus & Agnus, Pardus & Leo tantam affluentiam, quod ferrum

Mar. 16

Mat. 11

vertet in argētum, argētum in aurū, venit Christus Messias: gentibus attulit lucem, pacem, bona omnia: Iudæi excisi sunt. Ita quod solæ reliquæ, ex tanta gente, salutæ factæ sunt. Ita & hodie in euāgelio. Dolent ciues Nazaretani. d. Quanta aud. fa. in Capharnaum, fac & hic in patria tua: Quere la dolentissima est: videtur etiam iusta; Caritas enim incipit à proximioribus. Videamus quomodo illis satisfacit Christus: forte enim eadem ratione poterimus & Iudaismo, & nobis ipsis respondere.

Fac & hic in Patria tua. Dolentissima est querela: Ita quod D. Paulus proponēs suam super Iudaismo suo, ad Ro. sic induxit. Tristitia mihi magna est, & dolor continuus cordi meo. Cur ita? super fratribus meis secundum carnem: quorum adoptio filiorum gloria, legislatio, testamēta, promissa, patres, Ex quibus est Christus secundum carnem: veritatem dico, non mentior &c. Quid ergo? ubi promissa? Statuit fundamentum. Nō quod exciderit verbum Dei: nunquid reppulit plebem suam? Num pœnituit promissorum? Minime. Nam & ego Israelita sum. Quid ergo Israel sic destituitur? Et diminutio eius diuitiæ sunt gentium? Respondit. Cui facta sunt promissa? Israeli, semini Abrahamæ. At non omnes qui ex circūcisione sunt Israel, ij sunt Israelitæ. Neque qui semen sunt Abrahamæ, omnes filij, sed in Isaac vocabitur tibi semen, exponit se id est. Non qui filij carnis, ij filij Dei: sed qui promissionis. Locus Iere. In diebus illis saluabitur Iuda: exponitur à Ra. Moï. Nadar fat: de confitentibus inquiring Redēptor non erit acceptator: personarū. omnes confitentes saluabit. Promissio facta est fidei: quare ad Galat. qui

ex fide sunt benedicentur cum fidei Abraham: Ismaeli quoque factæ sunt promissiones quædam, quod duodecim duces egredierentur ex eo. Pactū autem: neum super Isaac. in semine, non in seminibus. Summa est, quod promissa Dei non sunt absoluta & in differentia. sic enim essent immutabilia, sed sunt facta credentibus. Ita si audieritis vocem meam eritis mihi in peculium. Ita in Deut. si audieritis vocem Domini Dei tui, Benedictus eris ingrediens, & egrediens &c. His iactis. venit in plenitudine temporis verbum Dei, & vocē assumit, homo factum. vox probatur à Patre. d. Ipsū audite, probant cœli, terræ, Angeli, Demones: intrat in Sinagogam istā, quæ hodie tantum cōqueritur in Nazareth. sumit librum, aperit Eza. Spiritus domini super me, eo quod vnxit me &c. Plicato libro, aperte exponit Hodie impleta est hæc pphetia, &c. ita loquitur, quod stupebant omnes in verbis gratiæ eius. Alij mirabantur vim: quia in potestate erat sermo, nō sicut cæteri. &c. verbis addit vitam irreprehensibilem. vt ipsimet Iudæorum scriptores Ioseph, & Philo testantur. Et ipse, quis ex vobis arguit me de peccato? Verbum clarum est, quo facit se filium Dei, & mundi Magistrum. His omnibus addit opera stupenda, Diuinitatis testimonia sufficientissima. Tum ex genere operum: quia illa sunt de quibus, Cœci vidēt &c. quare ipse discipulis. Io. d. euntes renuntiate Ioan. quæ vidistis &c. Fabulantur Hebræi in libro de generatione Nazareni, quod Christus miracula faciebat ex pronuntiatione nominis tetragrammaton, quam didicerat è quodam lapide, qui fuerat sub arca Dei. quomodo autem nomen Dei fauet iniquitati? Tum ex modo

Iere. 28.

Gen. 49.

operandi, ex imperio. Respice, epheta, Ambula, tibi dico surge, obmutesce. Exi. In potestate imperat mari, ventis &c. Tum ex tēpore, est enim illud ipsum, quo Messias expectatur, ablato sceptro è iuda, Instante iam fine septuaginta ebdomadatum Da nielis, Nam à duodecimo anno Nabuchdo. qui fuit quartus, Sedechia, qñ egressum est mandatum, vt re-ædificaretur Hierusalem. vsque ad. 6. annum Darij, quo perfectum est templum, currunt anni. 112. Stetit templum, annis 420. sunt ergo. 532. Denie 42. à morte Christi. remanent. 490. omnia quadrant, exponunt Hæbrei locum de Nabucho. sed non potest esse, quia post eum habuerūt. & pñcipes Zorob. Esdrā. Hieremiam: & Reges ex Mac. à Io. Hircano Simeonis filio, vsque ad vltimum Antigonum, quem interfecit Herodes Idumeus, sublatis etiam filijs, & Rabinis, & libris genealogiarum regiarum. Exponunt alij de Ieroboam. sed translatio chaldaea manifestè exponit de Messia. Et tamen vocem Dei, tot argumen- tis probatam in Israel, pauci excipiunt, innumeri vero reiiciuntur: Quid ergo factum est de Iure, vt Dei promissa implerentur? Electio est consecuta, inquit Paulus. Electio autem credentium est: ita Augustinus ad Simplicianum. q. secūda, Pau- ci, electi. qui? Qui vocantem non contempserunt: Crediderunt Apo- stoli, vocātem secuti sunt, relictis re- tibus, & patre, & omnibus. Istis pro- missa bona præstita sunt; ij enim sunt Israelitæ, & semen Abrahæ. Hi pleni spiritu Sancto, Hi Domini rerū, Hi Ioues, & Mercurij; Hi tollunt montes, suscitant mortuos; Hi in- uita mirabiles; in morte stupendi, post

mortem, anime gloriosæ: corpora eorum in terris etiam à regibus ve- nerata: An non electio est conse- cuta? Cæteri vero? Excæcati sunt, inquit Paulus. Et qui sunt? Addit ex psalmo. occidit pingues eorum, & electos impediuit: sunt satrapæ, scribæ, Pharifæi. Cur isti? Non quòd exciderit verbum Dei, cur er- go? quia, Matth. & Marcus. Dum pauperes, & simplices, in verbis gra- tiæ Christi stupebant: Pingues hi, & electi sapientes, scandalizantur in illo: De doctrina dicebant. Dæ- moniū habet. De operibus. In Beel- zebub eicit Dæmonia. De moribus Homo verax, & potator: Meritò igitur excisi sunt. cur? propter incre- dultatem, inquit Paulus. Iniquitates vestræ diuiserūt inter vos, & Deum vestrum, & culpæ vestræ operuerunt faciem eius à vobis. Ra. Salom. quod non estis saluati, culpa vestra fuit: quæ? quia manus vestræ sanguine plenæ sunt, alludit ad sanguinē Mes- siæ. De Nazaretanis in specie, qui hodie conquerunt. Testatur. Ioan. quòd fratres eius non credebant in eum: quare inquit Matthæus, & Marcus. Non poterat ibi vllam vir- tutem facere, si non potest cur do- lent? cur autem non potest? quia il- li manus ligant: Potest omnia vbi- que absoluta potētia, ordinaria dicit si credis possum: Non facit ergo in patria, quia non potest: non potest quia non credunt: Patri Dæmonia- ci dicenti, si quid potes adiuua nos. d. Christus, si potes credere, om- nia possibilia sunt. Et hoc com- mune infortunium prophetarum, quòd Nemo acceptus in patria: Ita Moses, Ioseph, Dauid à suis spretus: ita Elyas coactus ad Sareptanam fugere, quia inter suos non habuit credentes:

Rom. 11
Psalm.

Ela. 19

credētēs: Ita Elifeus leprosum Syru
lanat: quia leprosi Iudeorum non ad
mittunt eius curam: Ambrosius, vo-
luntatis est medicina: non gentis. Ma-
gna Dei gratia est, si ciuitas habet vi-
ros strenuos, duces, Medicos, iuristas
&c. At singularis si habet prophetas,
si in clero virtute, & bonitate præstā-
tes. Sic ergo ex eadem radice soluta
est querela iudaismi, & ciuiū Christi,
quod propter incredulitatem deserū-
tur. quid vero prodest eos sic, & ver-
bis claris, & exemplis illustribus ad-
monuisse? en quod sequitur in Euan-
gelio.

Hæc audientes in Sinagoga, re-
pleti sunt ira: Ita verbum gratiæ in
scorpionibus his iram operatur. ita
impatientes sunt remedij. Dicente
Stephano, Dissocabant cordibus, stri-
debāt dētibus, cōtinebāt aures, & ipe-
tū fecerūt in eū: sic phrenetici insiliūt
medico. Et surrexerūt; & ieicerūt eū
extra ciuitatē, & duxerūt eū ad super-
ciliū ciuitatis, & montis, vt præcipita-
rēt: minus deliquit Diabolus, qui pri-
mū: Mitte te deorsum. Vide mūdi, &
tenebrarū vanitatē. Vide miserū fru-
ctū quē ex Dei verbo colligūt. Ita du-
cūt hæretici Christū ad superciliū su-
perbię ipsorū, & videntur velle, ex tol-
lere, translationibus, commentis, lau-
dibus Christi, gratiæ &c. at cor crude-
le est, vt præcipitent, vt remittant in-
censum immunditiæ suæ. Eleuant
Christum, præcipitant ecclesiam. ele-
uant euangelium, præcipitāt statuta,
Eleuant meritū Christi, præcipitāt
nostrū. eleuant confessionē mentalē
præcipitāt vocalē. Eleuāt paradisum,
præcipitāt purgatoriū. Ipse autē tran-
siens per mediū illorū Ibat. Trāsit ab
eis ad suū Capharnaū. i. ad credentes
Trāsit per mediū, fuga honorata
Ita Loth saluus fit per mediam So-

domam. Ita Daniel per medios leo-
nes. Ita Petrus p̄ medios milites ce-
ciderūt catenæ: prius fugiunt cate-
næ, quàm Petrus. Cadēt à latere tuo
mille, & decem millia à dextris tuis.
Trāsiens adhuc, t̄git eorum mediū
cor. si respiscant. Ita in medio pecca-
torū stetit in cruce, vt omnes ad se
traheret: per medium cor legis, in-
ter præcepta, cerimonias, iudicia
inter aras, victimas, sacerdotia, tran-
siuit Christus, per velum templi, per
sancta sanctorum, per medios latro-
nes, per fauces mortis, & inferni. Tā-
dem per medium illorum tranijt
vastator, & dissipator. ita Angelus ex-
terminans per medium Aegyptū; in-
de per medium exercitum Senache-
rib. ita anima Christi per medium tē-
plum: fracto velo, vt dissiparet, & ter-
minaret: Tribuit causam ruine Iu-
dæorum. quod non cognouerint t̄ps
visitationis suæ. Ra. Moy. in libro iu-
dicum ordinariorum fatetur, quod
Christus nazaren⁹ visus est esse Mes-
sias, & ipse fuit causa vt destrueretur
Israel gladio. Ibat. quō? ad suos cre-
dentes, ad semen Abrahe: Hi sunt fra-
tres, Pater, & Mater, Qui? Qui faciūt
patris volūtatem, caro & sanguis nō
habet hæreditatem: sed fides, ī regno
Christi. Ex his & nostra q̄rela facile
tollī potest, incredulitas priuat nos
Christi bonis, Hac enim lege mittit
vocem suam, & Apostolos suos. Pri-
mum dicite. Pax huic domui. Verbū
pacis est, & incipit à lælo. Ita prodi-
gum filium primus pater est oscula-
tus. si fuerit ibi filius pacis, pa-
cem ex animo suscipiens, requiescet
super illum pax vestra, & cum ea bo-
na omnia, Deus. n. noster est Deus
pacis. Sin minus, Redibit ad vos Pax.
Vos vero ite. sic enim ibat Christus
à suis incredulis qua autem recessus
forma?

Luc. 19.

forma? tragica. excutite puluerem de pedibus. &c. Nos itaque pacem damus, & Christi pacem: Deliberate vos virum magis eligitis. An pacem, an iram Christi. Deus nos adiuuet: Amē.

FERIA TERTIA DOMINICAE TERTIAE

In quadragesima.

Si te audierit, lucratus es fratrem tuum.

Vt nihil sub celo est nobilius hominis anima: ita nullum subiectum est, circa quod plus perire, aut lucrari homo possit. Perdere animas, est confundere, scandalizare, contristari, deserere: lucrari est, consolari, edificare, docere, pacificare. proprium Satanae est perdere animas ex invidia; huc omnia studia dirigit, ut macret, & perdat. Proprium Christi est lucrari animas, huc sanguinem vitam, mortem, animam dirigit; ob hoc venit saluum facere, quod perierat. Hoc illius, & totius regni sui summum gaudium est; Māducemus, & epulemur. Filius hic mortuus fuerat, & reuixit; perierat, & inuentus est. Hoc idem, ut summam artem docuit Apollolos homines suos, faciam vos fieri piscatores hominum. Et ad Petrum Ex hoc cris homines capiens. Huc etiam vocat hodie in euāgelio, & totam patientiam, ac charitatem suorum ad hoc dirigit, ut se & alios, priuatos, & publicos adhibeant in remedium fratrum, in se peccantium, & finis omnium hic vnus est. Si res feliciter cedit. **Lucratus es Fratrem.** De lucro itaque Fratris peccantis tractat; utque potest frater dupliciter in me peccare, **vel in me. id est coram**

me: Vel in me. id est contra me. Ita duplex tractanda est cura, sic tamen ut vtriusque finis sit lucrum fratris. Eget autem mundus hic vtraque instructione, nam vtrouique solet esse extremus; In prima nimis lentus. In secunda nimis preceps. Si ergo peccauerit in te frater, ita quod te vidente vel audiente prauaricetur; quid agendum? Hic tria sunt deliberanda pro remedio. Primum, quod debes omnino eniti, ut illum a culpa reuoces, corripere itaque, & sanare, quantum in te est, errantem. Vox Chaim est, Nunquid ego custos fratris sum? Vnicuique mandauit Deus de proximo suo, D. Basilius docet exemplo Ionae, Acham, Hely, nos in peccatis fratrum periclitari: quod si quid patimur ex hoc, Chrysostomus, honorat titulo martyrii. home. 24. ad populum, D. Ambrosius, in facto Theodosij, testatur se non posse tacere. epi. 28. fatentur omnes se teneri ad curandum corpus fratris. Cur non magis animam? Nonne anima est plusquam esca? quomodo implet aliter praecipit legis, Dilige proximum sicut teipsum, si in principali deficiis? Correctio medicina est sanativa, ideo temperanda est ut modum habeat: alioqui nocet, psalm. corripiamur iustitia in misericordia. Medicus irascitur morbo, & illum virit; amat tamen semper infirmum, sed etiam confortat verbis, & alimentis, qui secus faciunt, non sunt medici, sed tortores, & carnifices animarum qui non volunt iuuare, sed torquere, & macrare. Secundò, ut deliberes modum, quo opus vtiliter perficias. Modus autem in summa tria completis. Primò. Ut oculos, primū, a pijs, & tria cōtēpleris. Primò. te ipsū, ne in ea culpa sis. Alioqui dices tibi. **Medice cura**

Mat 4.

Luc 5.

ce curate ipsum. Et Paulin quo aliu iudicas, teipsum condemnas. Secundo culpam fratris, vt non agas ex auditu; sed certo scias, illum errasse: Ideo, d. In te. alioqui temere facis, scias etiã, culpam esse mortalem, non enim veniali culpa perijt. vt hic qui lucrandus est: aut venialem viciniam mortali. Tertio scias ingenium, & naturam peccantis; capacem .i. disciplinæ, de quo sperare aliquid possis: quod si præfractus, & impudens est. Noli arguere derisorem &c. Aliter etiam iuuenis, aliter senex, aliter subditus; aliter prælatus, aliter grauius, aliter leuia. aliter occulta, aliter manifesta. Corripiet me iustus in misericordia. Secundo: Vt in spiritu lenitatis & mansuetudinis corripias, nõ confundens, non traducens, tantum vt ille agnoscat te salutem illius cupere. Quandoque etiam asper sis, vinum, & oleum fundas. Tertio, Vt agas ex charitate. Hæc verba, facta, modos dabit, Non enim agit perperam: Non operatur malum, Benigna est, patiens est &c. In domo Dei magna sunt vasa, aurea, & argentea. hæc patiuntur ignem, & malleum. sunt alia lignea. hæc malleum, sed nõ ignem. sunt alia fictilia, hæc neque malleum, neque ignem. Tam varia est animarum cura. Quia Deus nos amat, nunquam desinit curare nos, quia pater, & mater, amat filium, ideo non cessat corripere &c. Non dico tibi septies sed 77. &c. Vt ante oculos semper habeas magnum hunc fructum, vt fratrem lucreris, & animam Christo repares. Omnibus omnia factus sum, vt omnes lucri facerem. De Serapione Abbate legimus, q̄ multis dominis infidelibus se se vendidit, vt multorum, animas lucraretur. De Paulino Episcopo Nolano, q̄ se

se vendidit Vandalis, vt puerum, de cuius lapsu dubitabat, redimeret: De Paphnutio Abbate innocentissimo, quod magno cum præiudicio honoris sui prostibula frequetabat; vt peccatrices lucraretur &c. Tanti refert animam lucrari. si potes honore saluo: certe debes, quamdiu speras illum corrigere, ad se adduci vult; adhibe duos vel tres, bonæ fidei viros, maturos, pios, amicos, cognatos si potes. Si non audit, Dic Ecclesiæ. Magis teneris cura re animam illius quam famam: Tan tum vt spes res ex eo lucrû. Ecclesia corrigit nõ tantum ex charitate, sed & ex iustitia.

Si vero peccauerit sic in te, quod contra te egerit, læse ritque te in facultate, honore, perlona: Hic alia adhibenda est cura. Nam vrget ad vindictã, sanguis u feruet &c. Mores etiam mundicias adhibent honoris leges, quibus impellunt vsque ad execrabilia duella: vim vi repellere licet. Ita vndique stimulatur homo ad vltionem. Et tamen Christus Dominus est omnium istorum etiam qui sic docent, scribunt, viuunt, iudex eorum, cui velint, nolint, de omnibus rationem dabunt, iubet Christus aliter, verbis addit exempla mansuetudinis in summo dolore, dum in cruce penderet. Ignosce illis. Addit & exempla suorum, Stephani, D. Pauli: omnium quotquot in eius schola versati cum laude sunt, ita vt summum opus arbitrati sint remissionem Iniuriarum. Addit, & regulam vrgentissimam. Dimittetur &c. Quid igitur tandem agendum vbi sic frater in me immeritum peccauerit? Duo hic potissimum sunt tractanda. Alterum est, vt lucreris teipsum, alterum est, vt fratrem in te sic peccantem. Teipsum inquam.

Vt sentiens te ex læsione fratris com-
motum sanguinem feruere: priusquã
ira te præcipitet, cohibeas te, & teip-
sum in ea fortuna diiudices: quã fa-
cile subuersus sis. videas te in specu-
lo, frons contracta est, pallent genæ,
aures arrectæ: os tortum, vox fremit,
genua labant. quis te hominẽ, & non
furiã iudicet? Hic velim vt statim
cures componere teipsum: & apud
te deliberes: iniuriã remittere: tollas
rancorem, cogites illustrem hunc lo-
cum esse exercendæ charitatis, amo-
re Christi tui, non esse occasionẽ præ-
tereundam: &c. Si dicas, læsus sum im-
merito. Beatũ te ex hoc reputat. D.
Petrus si sine culpa pateris, Si dicas,
Durus est, non agnoscit errorẽ: Imo
inquit D. Chrysofomus: sollicita
tu, ne te præueniat, & tantam coro-
nam tibi præripiat. Si dicas, occisus
est mihi filius, frater &c. Nõ possum
non illius animæ recordari, & statim
excitor ad vindictam, quin illa potis-
simum anima debet vrgere ad remit-
tendum. Nam si est in inferno, Cupit
te remittere, ne pecces vlciscendo, &
peccando damneris, sicq; augens illi
ex naturali compassione penã, an nõ
tibi satis videtur, illũ ex sua culpa dã-
nari? Si est in paradiso. Quid à Beatis
alienius quã vindicta? Quid potest
illis magis placere quam magna ista
charitas, q̄ ex amore Dei remittat?
ille extremo vitæ spiritu dimisit, &
iussit dimitti, Tu mentem illius tur-
bas. Si est in purgatorio. Primum in
charitate est Dei, sicque odio habet
quicquid charitatem lædit. Deinde
in pœnis est, eget solatio, & refrige-
rio charitatis tuæ, si non remittis, in
peccato es, & sic opera tua sunt mor-
tua, & vt tua sunt, animam illam parũ
vel nihil iuuare possunt; si itaq; amas
illam, remitte, vt viuas in Dei gratia,

& viuens possis illam iuuare. Nihil
ergo potero læsus à fratre agere, vt
saltem illam in cognitionem culpæ
suæ deducam? Regulam dat Chri-
stus in Euangelio. Primo, vt Fra-
trem conuenias inter te, & ipsum,
per te vel per alium, prout magis
sperare poteris: sicque corripias il-
lum, quod te læserit &c. Si te audie-
rit. Verbum dicis, verbo agis, &
ecce si audit, Lucratus es. &c. Se-
cundo, si non audit. Adhibe testes
viros graues, & conare vt culpam
agnoscat; si potes in crimine ipso;
ne negare possit; Vtque in iudicio
cum opus fuerit conuincatur. Ter-
tio, si non audit, neque vlla reman-
et spes, per officia priuata recupe-
randi. Dic ecclesiæ. Præsulibus, &
Præsidentibus, adhibe testes &c.
Tum præsul ex officio pastoris, reũ
conueniet; Dulciter illum, & pater-
ne commonebit. Inde ad aspera trá-
sibit, & ad minas. Tandem pertina-
cem iudicabit, & tanquam ouem pu-
tridam abijciet, qui enim nullo mo-
do corrigi vult, peior est diabolo,
hic enim corrigi non vult quia non
potest: ille potest & non vult. Quid
tu hic? Si ecclesiam non audit. sit tibi
sicut ethnicus. Demitte illum, inquit
Paulus, Nec Aue dixeris ei, inquit
Ioannes. Gladius hic ecclesiasticus,
qui sic fratres percutit: tres habet cõ-
ditiones, ob quas merito timendus,
& reuerendus est. Prima, quod legi-
timus est, à Christo institutus, & ec-
clesiæ traditus, pertinens ad clauẽs
regni cœlorum Petro traditas, ad re-
gimen ecclesiæ suæ. Secunda, quod
tremendus est, qualem nulla potestas
humana, ctiam suprema gestat, nam
ligans in terris, ligat & in cœlis. De-
stituit regna, & confundit popu-
los, &c. Tertia, quod paternus, &
amans

amans est. Respicit enim ad animæ
lucrum quam percutit vt recuperet.
Ita Paulus, de Corinthio illo suo.
Tradidi eum Satanæ in interitum
carnis; vt spiritus saluus fiat, quam
primum resipiscat, paratus est eccle-
siæ gremius ad suscipiendum. Sic
itaque huc deducuntur omnia in
vtraque cura: vt fratrem errantem
corripias, corripiendo moncas, mo-
nitum lucreris in Domino. Amen.

FERIA QVARTA
DOMINICA TERTIA
In Quadragesima.

*Omnis plantatio quam non pan-
tauit pater meus eradicabitur.*

OCuli Domini Dei no-
stri purissimi, & castissi-
mi non nisi munda con-
spiciunt; vt sunt vero o-
culi spiritus & spirituales: tales etiam
quærun, & amant spiritus puritates:
alioqui picturas carnis non probant.
Ibi enim potissimum respicit Deus,
vbi in nobis sua imago est: Ita à prin-
cipio respexit Deus ad Abel, & ad
munera eius, non ad Chaim: Ratio-
nem dat Paulus, quòd fide vberiorē
hostiam obtulit. Fides autem ex hoc
vbertatem dat; quoniam (vt Petrus
ait) purificat cor. Et hæc illa prima vi-
ctima est, in cuius puritate Deus dele-
ctatur: Ita vbi expressisset per Esaiam
lauamini, & mundi estote. specificauit
genus lotionis quam exigebat. d. l-
ua à malitia cor tuum. Hoc idem tra-
ctabat D.N. Iesus apud Phariseos sui
temporis, accuratissimos puritatis
professores. ecce Phariseæ munda
prius quod intus est, deinde quod fo-
ris: Reuerendi autem illi tam occupa-

ti, & impliciti erant in curanda munda-
ditie externa, in purificandis, inquit
Marcus, vasis, vrceolis, scamnis, pau-
nis, manibus; quòd de corde munda-
dando tempus non suppetebat. Fun-
damentum autem rei tetigit Chri-
stus. d. omnia faciunt, vt videantur ab
hominibus, & honorentur. Mundus
non videt cor, sed tantum quæ foris
sunt. Qui ergo mundo seruiunt, &
ab eo mercedem expectant: consul-
to faciunt, si de intrinsecis parum; de
extrinsecis multum sunt curiosi. Hac
etenim externa obseruantia, & puri-
tate Pharisei, ante oculos mundi tã-
tū laudis, & opinionis assecuti sunt,
quòd non modo puri, & mundi sunt
ipsi habiti: sed facti censores alienæ
puritatis. Et hac censoria authori-
tate fungentes, seuerèque omnia cir-
cumspectantes: Ecce hodie in Christi
familia maxime offenduntur super
impuritate & immunditia quadam
Apostolorum. Et de hac re in euan-
gelio conqueruntur apud Magistrū.
Non potest autem non esse grauis
querela, quando isti, sunt Pharisei,
& scribæ idest viri Religione, &
eruditione clarissimi, & veniunt ab
Hierosolymis, idest à Synagoga pri-
maria. Et vere tanti momenti est, q̄
super hac Christus hodie, magna ha-
bet negocia. Primò cum Phariseis,
& scribis. Hos autem reijcit, &
spernit vt malignos. Secundò, cum
turbis. Has docet, sed in parabolis vt
incapaces: Tertio, cum Apostolis.
Hos instruit, vt capaces. Materia est,
de qua tractatur, in qua hominis par-
te consistat ea munditia, & puritas
quam Dei oculi respiciunt.

Primò De Primo negocio. Ad
sunt Domini Pharisei, & conqueri-
tur sic. Quare Discipuli tui &c. Quid
mouet, torquetue hos sanctos? En;

Non lauant manus &c. Ita ne licet præcepta maiorum spernere? Et in his sordibus Deo purissimo seruire? Et vocant discipulos, vt tacite Magistrum fugillent. Iudæi lauant manus idest opera. Christus lauat discipulorum pedes idest affectus, de manibus parum curat. Remigius Apostoli lauant manus ordinaria politia, non illa extra ordinaria, & affectata phariseorum. (Chrysostomus!) Apostoli propter regnum Dei despiciebant mensas, & cibos, quid si despicerent ablutiones? Quid vero ad hæc Magister? Clauum clauo retorquet. Quare & vos o mundi Arbitri: transgredimini, mandatum Dei. At vero hoc grauius est. propter traditiones vestras? Quis vero credat ita esse? Phariseos transgredi mandatum Dei? quam aliud ingerunt auribus, quam Dei mandata. Probat Christus; & in mandato grauisimo, quod primum est in tota secunda, legis tabula; de honore parentum: quod Pharisei lacerant, & transgrediuntur per eorum traditiones. Hic autem locus ille est, vnde tanquam ex altissima rupe, omnium temporum hæretici conati sunt, traditiones oēs ecclesiasticas deturbare. Atque hoc consilio, quod sublata traditione, & disciplina ecclesiastica, quæ sepes est vineæ, iam liberum cuique est in verbo luxuriari: atque hinc prodire tot hæresum monstra omnium temporum; quibus & hæretici aduersus hæreticos, & sæpe aduersus semetipsos, varia sunt opinati. Cum tamen omnes profiteantur Dei verbum, sed sublata disciplina, & traditione Ecclesiastica; quomodo ex solo verbo poterunt quæstiones incidentes terminari? Imo quomodo poterimus de ipsomet verbo, num legitimum sit, certiores fieri?

Dubitatum olim de euangelio Beatri. Respuit Serapion Archiepiscopus Antiochenus (vt narrat Euseb. lib. 6. hist. ecclesia. capit. 10.) dicens. Ista non sunt nobis tradita. Dubitatum tempore Origenis de epistola ad Hebræos num Pauli esset. Soluit Origenes. d. Patres ita senserunt. Dubitatum tempore Cypriani de Anabaptismo, Tandem se & conclusionem suam corrigit in serra. de ablutione pedum, monitus à Stephano Papa, & ait: Baptismum repeti ecclesiasticæ prohibet regulæ. Traditio est, inquit Chrysostomus, nihil ultra requiras, quin & hæretici nostri in præfatione confessionis VVirterbergensis falsi sunt: Quod dilucidatio scripturarum, quæ sint catholicæ; vel non, pendet ex iudicio ecclesiæ. De quo & D. Augustinus Euangelio non credere &c. Cum itaque de traditionibus est sermo; obserua quod duplex est traditionum genus. Aliæ sunt expressæ, vel saltem impressæ in verbo domini, & hæc iuuant verbum tales sunt ecclesiasticæ. Iubet verbum ieiunari, Traditio dat modum, tempus &c. Iubet verbum confiteri, Traditio tempus &c. De his Christus. Hæc oportuit facere & illa non omittere. Aliæ sunt quæ nec impressæ sunt verbo; sed opponuntur. Taxat Paulus Iudæos, quod ignorantes Dei iustitiã, suã volunt statuere. Tales sunt hæreticorum, quæ libertatem carnis nutriunt & obedientiam tollunt. Tales erant Phariseorum; de quibus Christus. Cauete vobis à fermento Phariseorum. Et hodie, irritum fecistis &c. Ne intelligas autem Dominos Phariseos sic aperte irritasse mandatum de honore parentum, vt palam docuerint filios rebellare parentibus. Non ita agunt Pharisei: Fures sunt, & latrones sed rapiunt è spelunca: spelunca est

hypocrisis, & religio simulata, sub cuius prætextu &c. quomodo? Docēt honorādos esse parentes: sed quē libet duos habere patres (. Ita . d. Hieronymus,) vnum in cœlis Deum: alium interris hominem. Ita duas matres. Vnam spiritus Sinagogā . Aliam carnis &c. Debere filios vtcunque honorare. Ita tamen, quod prius deū & Sinagogam . Et ex hac spelunca rapiunt auarissimi quicquid filij impendere patribus debuissent honoris. Honor enim, quem exigit lex à filijs, erga parentes, quatuor in se complectitur. Primo amorem; vt fili⁹ amet patrem, & matrē, è cuius vita viuit: quid enim gustet pater à filio, si amor deficit? Secundo . reuerentiam tanquam Dei imaginem: nihil enim sublimius, aut nobilius habet domi filius quam parentes . Tertio, obedientiam, vt eius voluntatem impleat, quis enim vtiliora doceat quā Pater? Quarto solatiū, & subsidium quæ religio tantum præualeat, quod teneretur filius eam præstare, etiam cū defectu perfectionis proprię: vt si in spiratur ad religionē, Tenetur prius succurrere necessitatibus parentum. Has honoris paterni cōditiones maximè quartam, & violant, irritantque Pharisei è sua spelunca; docentes filios, vt egentibus patribus, dicāt, Munus quodcūque est ex me tibi proderit &c. si enim fit, quod abundat Mater spiritus Sinagoga: alget verò & eget Mater carnis: Hypocritæ en iam è spelūca educuntur latrones, vulpes è fouea, bene prophetauit de nobis Esa. Populus hic la. me hon. Cor autē longè est à me: quantum distat? Ab amore Dei, ad amorem proprium. Duo amores, inquit D. Augustinus, duas fecerunt ciuitates &c. Vsq̄ in Dei obliuionem, qua nihil est à Deo

remotius. Sic ergo conuicti sunt Domini zelatores, quod de munditie externa curiosi, Internam polluunt, & prætereūt. quare indigni sunt qui super adhibita querela audiantur.

Secundò . Et tamen adducere inconueniens non est, soluere . Dubiū magni momēti est. In qua re scilicet consistat hominis puritas: Dilucidandum igitur est: quare præteritis Phariseis, sese vertit Christus ad turbas, & ait . Audite, & intelligite. Solutio quæstionis duas continet conclusiones. Prima negatiua . Quod intrat in os non coinquinat. Secunda Affirmatiua: quod exit ab homine, coinquinat hominem. Et quoniam sermo parabolicus est, & mysterium continet; ideo clamat qui habet aures audiēdi audiat . Et ita expedit secundum negocium, quod habet cum simplicitate quasi incapace.

Tertiò. Vbi verò domum se contulit, inquit Marcus, (Accedentes discipuli, dixerunt. Scis quia Pharisei audito hoc verbo scandalizati sunt? fortasse & ipsimet discipuli non sunt sine scandalo. sunt enim Hebræi, discipuli Moysis, qui expressè vetuit cōmunitatem ciborum: quomodo igitur verum esse potest: quod, Quod intrat in os non coinquinat? An si Hebræus comedit porcum, non est immundus? Ad hoc Christus . De Phariseis dicit . Sinite illos, Cæci sunt, & duces cœcorum . Sic igitur leue est tantos viros scandalizasse? Sic parum refert conscientias fratrum offendere? quid ergo alibi: Væ homini per quem scandalum veniet? De scādalo respondeo p tres distinctiones, & quatuor conclusiones. Distinctio prima. Scandalum aliud est fidei, quo vel falsa docentur, vel vera tacentur . Aliud vitæ est.

Job. 45.

Distinctio secunda, scandalum vitæ, aliud est circa præcepta Dei, vel ecclesiæ cui homo tenetur obedire, aliud circa indifferentia vel consilia, vt bibere aquam, aut vinum, comedere carnes, aut pisces, caste viuere &c. Distinctio Tertia, scandalum circa indifferentia, vel est coram simplicibus, de quorum cōuersione, & lucro sperari potest, vel est coram malignis, per uicacibus: de quibus nulla spes. His stantibus pono quatuor conclusiones. Prima. Scandalum fidei semper vitandum est, qui me negauerit coram hominibus, negabo eum coram patre meo Et si Angelus è cælo euangelizauerit &c. Secunda, Scandalum obedientiæ necessariæ, semper vitandum est, non enim debeo pluris facere ædificationem tuam, quam animam meam. Tertia. Scandalum circa indifferentia, & etiam circa consilia quæ sunt perfectionis, coram simplicibus vitandum est, si spes est lucri, omnia licent non omnia expediunt. Ad tempus tamen, donec simplices erudiri possint, non ultra. Si esca scandalizat fratrem, non manducabo carnes &c. propter hoc circumciscus est Timothæus; Quarta. Scandalum circa indifferentia vitandum non est coram malignis. Ita ad Gal. dicit Paulus, sed neque Titus est circumciscus, propter falsos fratres, qui subintroierant explorare &c. Nunc ad rem. Tales habet Christus auditores Phariseos, de quibus nil boni sperat. Ideo dicit. Simite Illos, oh tantæ authoritatis sunt. Nihil est. Agere de re pertinente ad vitam non ad fidem. item de re indifferenti, non necessaria. Omnis plantatio, quam non plantauit pater, eradic. cito arefcet. Verbū aut hoc Christi miræ latitudinis est. Quo primum, iu-

dicium fit commentis Phariseorum, quibus sic Dei legem corrumpunt, & populum seducunt: Deinde de commentis hæreticorum omnium temporum, utcunque dilatent folia, quando non sunt expatre, certe eradicabuntur. eradicata sunt quotquot præteritis seculis plantata sunt, ergo & nostra hæc utcunque in dies augeantur. Peracto concilio Niceno, Ita conatus est Satanas firmare radices Arianæ impietatis: seduxit imperatorem ipsum filium Constantini Magni, infinitas ecclesias corrumpit: sentiebat. n. quantum mali sibi imminerebat ex eo concilio. Idem molitur nunc, quando post concilium Tridentinum sentit, cernitque iam quantum ex eo fructu Christi Ecclesia captura est. omnia mouet. &c. sed omnis plantatio &c. Non eradicabitur sedes Apostolica, quia plantatio Dei est lapis ille qui prostrauit, apud Daniele, quartam Monarchiam ferream Romanorum. Eodem & verbo quasi regula iudicari possunt vanitates mundi, quæ quotidie pullulant, omnis plantatio &c.

Sed Petrus angitur super ijs Christi conclusionibus, cupitque omnino instrui, quare propius accedens rogat. Edifsecre nobis parabola istam. q. d. Nobis enim, non minus, quam Phariseis ista manducandi communitas, & libertas, negocium & scrupulum facit. Tum Christus. Adhuc & vos sine intellectu estis? sic & vos facile commouemini, & non cogitatis quam planæ sine cōclusiones meæ? Nescitis, quod Dei oculi mundi sunt, & casti? quod munda conspiciunt? Quod sunt spirituales? Quod munditiè à spiritu quasi à centro iudicant? Quod igitur

ea coinquinant hominem, quæ polluant cor & e contra? Nunc expendite cõclusiones. Prima erat. Quod intrat in os, nõ coinquinat. Ratio est, quia nõ intrat cor, sed ab ore ad stomachum, à stomacho ad secessum vadit: quomodo polluit hominem, si non cor, quomodo polluit cor si nõ tangit? Secunda erat, quod exit ab homine, polluit. i. pollutum reddit coram oculis Dei, quæ autẽ sunt ista. Multa de quibus Domini Pharisei non curant. Male cogitationes, rapine, cedes, odia &c. hæc, hæc polluunt hæc turbant oculos Dei: quid vero sequitur ex his? Primum, quod querela Phariseorum contra discipulos Christi iniqua est: Non enim ideo pollui possunt discipuli, quod non lauant manus &c. Secundum, quod querela hæreticorum nostrorum, qui su per delectu ciborũ discipulos Christi, & ecclesiæ Romanæ arguunt, iniqua est. Non enim possunt delectum hunc præterire sine immunditia. Ratio est, quoniam vt dicit Paulus omnia munda mundis. Coinquinatis nihil est mundum, coinquinati non sunt tibi, neque ideo inquinat, quod mala sit eorum natura. hoc à Manicheis, non à Romanis dicitur. sed polluunt pollutos. Polluti autem sunt Christiani, quoties in comedendo non obseruant quatuor has conditiones. Prima vt comedant in Dei gloriam, non vt canes, sed vt filij Dei qui de omnibus datori gratias agant. Secunda, vt comedant modeste, in qualitate, & quantitate, ne grauentur crapula, & ebrietate. Tertia, vt comedant sine scandalo fratrum, ne esca perdat simplicem, pro quo mortuus est Christus. Quarta, vt comedant salua obedientia Dei, & ecclesiæ suæ: alioqui non ciborum vsus,

sed inobedientia immundos facit, & sic coinquinatis nihil est mundum. Exceptis his, mundus est homo, vbi mundum, cor habet, neque aliquid extrinsecum potest eum polluere, & sic omnia munda mundis: Amen.

FERIA QUINTA
DOMINICAE TERTIAE
In Quadragesima.

Ita hæc nostra, mixta est contrarijs, quæ sic perpetuo dissident, & secum pugnant, vt quamprimum vnum excedit, cetera omnia

turbet, & vitam totam misere alteret, atq; scrutiet. Fracta. n. delicata illa harmonia, qua complexio cuiuscũque composita est, statim procella quædam exagitat vniuersa. Vtque est anima tam arcte coniuncta corpori, tantum vrget ista alteratio corporis excessu alicuius contrarij præ dominantis, quod & animam ipsam in periculo ponit: Si enim excedit sanguis, statim incitat ad eleationem vanitatem, prodigalitatem. Si flegma statim incitat ad ocia, torpores, lasciuiam. Si bilis, statim ad iras, furores, vltiones. Si melanconia, statim ad inuidias, detractiones, amaritudines: quæ sunt omnes magnæ animi tempestates. Verum & in seipsa sua habet anima contraria, quibus agitur ex excessu amoris, odij, timoris, spei. Amor enim excedens facit insanum: odium facit furiosum: Timor desperatum; spes insolentem. Hinc signa illa in nobis frequentia febriũ, quas assidue patimur, oculi turbati mentem cœcam significantes, Palatus

Palatus infectus ; iudicium corruptum. d. bonum malum , dulce amarum, pulsus irregularis, mens inconstas, huc illuc incitata. Calor mordax concupiscentiæ oculorum & carnis Rigor in frigidans, spiritum lentum, & destitutum significans, omnia febrium instantium testimonia. Pro quibus curadis certe multum iuuat iudicium naturale: Amplius virtus moralis, educatio bona, consilia, exēpla sapientum. Sed quæ imperat febribus, quæ morbi radices tollit, quæ vires sufficientes dat, tum vt declinemus à malo, & surgamus è lectulis mali habitus; tum vt faciamus bonum & ministremus, domino, & sanctis eius. Ea sola est Christi grātia, & virtus, qua manu sua nos subleuat, morbos curat, & in sancto suo seruitio actuat, & confirmat: Ideo psalm. benedic anima mea Domino. qui sanat omnes infirmitates tuas. Ita hodie socrum Symonis è multis, & magnis febribus liberat: Ita ex infirmis capharnaitis, quotquot manu tangit, liberat & sanat: videamus &c.

Surgens Iesus de Sinagoga, introiuit in domum Simonis. Iucundissima est historia, febribus, & morbis omnibus, nostris accommodata: De quatuor in summa tractat personarum ordinibus, tam diligenter, vt eximia collocet in singulis officia, & exercitia: omnia ad subsidium, omnia ad exemplum nostrum. Prima persona est D. N. Iesus, hic medicus est præstantissimus. Secunda, continet sanos Apostolos, & capharnaitas. Tertia, continet ægros, socrum Simonis, & alios omnium ordinum. Quarta, continet febres, & morbos varios, vsque ad Dæmonia.

Primo Ante omnes cōparet D. N. Iesus, præueniens in misericordia & pro vt historia præsens narrat: tria potissimum exercet officia. Primum, quo docet & euangelizat, misus ad hoc, Vt testimonium scilicet perhibeat veritati: psal. Ego constitutus sum rex ab eo super montes eius, Prædicans præceptum eius. Et hodie turbis rogantibus vt maneat apud se. Minime ait. Et alijs ciuitatibus oportet me euangelizare regnum Dei. Et erat prædicans in Synagogis. Secundum, quo orat, sacerdos in æternum. Ita mane factus exit ad loca deserta, & addit Marcus, ibi orabat. solitudo maxime seruit orationi, oratio autem Christi notabilis est: Tum propter suffragium. Cū ille sit, quem semper audit Pater. Et propter exemplum. Tertium, quo bonus medicus qui & ægros visitat domi, & quærit errantem ouem. psal. erraui sicut o. quæ. p. quære seruum: sanat tāquam Medicus, quem vnxit spiritus domini, & ad sanandum misit: Esai. sanat autem virtute maxime dominus rerum: quandoque solo verbo, hoc enim portat omnia: Ita inquit Lucas. stās super illam imperaui febrim, Et dimisit illam: quandoq; verbo addit manus: singulis imponens manus sanabat eos: virtus est verbi cætera faciunt cerimoniam, & orant verbum: Hinc ritus ille nostrorum sacerdotum, quo incumbunt & manus imponunt pænitentibus absoluendis. significat enim auctoritatem, & efficaciam in morbum pelliendum. D. Tho. 3. p. q. 44. art. 3. ad secundum, Christus venit saluare non tantum virtute diuina, sed & p misterium incarnationis, ideo non tantum in sanando utebatur potētia diuina iubendo, sed etiam quandoq; apponebat

apponebat aliquid de humanitate, vt hic tangit omnes, & imponit manus, ostendens carnem suam efficacem esse ad sanandum: tam diues, tã vtilis, & necessaria nobis est persona domini nostri.

Secundo. Secunda persona continet sanos, quales apostoli, & turbæ Capharnaum. in istis explicat Lucas duo potissima exercitia. Primum, quo sibi sani consulunt. Dum sanitate fruuntur in obsequio, & corã oculis Domini, dum illi de sanitate gratias agunt. Deinde agnoscentes se perpetuo p̄dere è Dei gratia, rogãt ne Christus à suis finibus discedat: Ita sponsa: tenui eum nec dimittam. ita illi duo. Mane nobiscum Domine &c. quia tamen instantia ista populorum mixta est multis erroribus ideo non exaudit Christus. errãt potissimum in tribus. Primo, quod nõ tam quærunt ipsum, quam dona eius, sanat, docet &c. Secundo, quod non tam quærunt dona spiritualia, quàm corporalia. Quæritis me, quia comedistis de panibus. Tertiò quærunt dona cum præsentia corporali, ac si absens iuuare nequeat: Christus vero longè potentior est, & lōge maiora fecit in spiritu quàm in carne: quo respiciens dicebat discipulis. expedit vobis vt ego vadam. Secundo se exercent sani circa egros in officijs charitatis fraternæ. In primis Apostoli rogãt pro locu febricitante. Quod illud officiũ est charitatis, in quo nemo excusatur, vt non possit orare pro fratre, etiam pro inimico. Ita amantes erant Apostoli in terris: quanto magis credim⁹ esse in celo? Terram sustinent orationibus suis; vt de Moysè, Samuele, & patribus illis sanctis testatur scripture. In Primò Machabæorum Oniã

sacerdoti monstratus est socius orator pro populo Ieremias propheta Dei. Vtrunque vidit Iudas. In Apocali. sequuntur agnum sancti quocun ^{Ajoc. 14} que ierit. Ille enim nunquam recedit à conspectu patris, interpellans pro nobis &c. Sed ipsa opera testatur vbi que locorum, & temporum, quantum suffragijs sanctorum debeamus. De gloriosa virgine dicit Beatus ignati⁹ sileat misericordiam tuam ò Maria, quicumque te inuocatam sibi meminit defuisse: De D. Anton. Ecclesia canit: Dicant ij qui sentiunt narrent Paduani. Testatur D. Augustin⁹. 22. de ciuitate Dei. cap. 8. se vidisse 25. miracula vsque ad suscitationes mortuorũ, ad sepulchra martyrum. Quare pietatem hanc, & spem semper celebrarũt sancti patres. D. Ioan. Damascenus. li. 4. de fi. orth. c. 16. Ante eum D. Augustinus. in Ioã. tractatu 94. In ps. 120. In meditationib. c. 16. Ante eũ D. Hieronymus, iustis voluminibus contra Iouinia. & vigilantium Ante eum D. Cyrillus. lib. 6. contra Iulianum. Ante eum D. Cyprianus ad Cornelium Papam. Ante omnes D. Dionisius Magnus de ecclesiastica Hierar. ca. 7. Argumentũ omnium antiquissimum, & potissimum institutio ecclesiastica litaniarum, probata in Concilijs. Gerundesi. Aurelianensi, Braccarensi secundo. Doletoano quinto & sexto, Florentino & Trentino. Sic ergo pium est orare pro infirmis; & orationes sanctorum beatorum agnoscere, tanquam Dei amicorum. Verbis addunt facta: dum turbæ deducunt egros ad ^{Iob 9.} Christum: Hoc enim pium est officium, oculus fui cæco; & pes pauperi impotenti. Magna charitas ducere errantes verbo, & exemplo ad Christũ. vos estis lux mundi. Et Iacobus,

qui conuerti peccatorem &c. Paulus Alter alterius onera portate. omnes tangit & sanat Christus: quanta utilitas eorum qui ducuntur, quanta consolatio eorum qui ducunt:

Tertio. Tertia Persona continet ægros. Socrum Simonis, & alios è turba plurimos. Horum duos narrat historia status, & duo officia exemplarissima. Primum dum egrifunt, dū magnæ premunt febres: dū varijs angunt morbis. si possunt ad Christū veniūt: vocat Christ⁹, venite ad me qui laboratis. si soli nequeūt; duci se patiuntur à firmioribus, obediūt maioribus: si non habent ductores. saltem accedentem ad se Christū non repellunt; quia manus dant, optant. orāt se sanari. Multas & magnas febres patitur. continua lenta, est culpa venialis, sine qua nemo viuit. Continua mortalis. auaritia. Alterna Inuidia. Ectica Accidia. Mania, & phrenesis ira tumor hydropisis superbia. Paralyfis luxuria. &c. Secundum, vbi sani effecti sunt: sentiunt Christi verbū, & virtutē. statim febribus liberata focus surgit è lecto. Qui mortui estis peccato, quomodo adhuc viuetis in illo? Continuo surgit: Vah nostri expectant annos priusquā confiteātur, & surgant. Mitte lectū, fuge è medio Babilonis, mitte cōsortia, cōmoda peccādi. &c. occupa te in virtute, vt in ea habitū facias. Ita ista mini stabat illi: ita de Lydia purpuraria baptizata à Paulo. Act. si iudicatis me fidelem, ingredimini ad me &c. Gaudet & zachæus dum instruit epulum Christo. Ministrat Christo sanatori, & Apostolis intercessoribus. sic omnes agnoscit, & suo modo colit domus Symonis, id est orthodoxa ecclesia.

Quarto. Quarta Persona. continet

infirmiuitates. Febres, &c. His tribuit historia officia non contemnenda. Dum veniunt, sunt Angeli Dei, qui visitant, monent, reuocant præuicatores ad cor. vt fames illa prodigū. Dum manent, macerant: humiliant; minuunt vires carnis, spiritum roborant. Bonum mihi quia humiliasti me. Hic vre, hic seca: Cum infirmior fortior sum. Si infirmus orat pro sanitate, non improbo. Ita David. Sana me Domine, & sanabor, nisi oret, pro sanitate animæ, hoc enim tutum & optimum est. At si petat in infirmitate robur, & patientiam, hoc magis laudo. optauit Christus. transeat à me calix, & statim vt vocē infirmitatis correxit. Dum abeunt Deum laudant benefactorem & sanatorem: Ita exhibant Dæmonia clamātia Tu es filius Dei. Cohibet Christus, quia nō est speciosa laus in ore peccatoris. Non mortui laudabūt te domine: illi tamē officio suo fungūtur. Ita David benedic anima mea domino & omnia quæ intra sunt &c. Qui propitiatur &c. Quia sanat omnes infirmitates tuas. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

FERIA SEXTA DOMINICAE TERTIAE In quadragesima.

STat misera hæc anima nostra, sub grauisimo pondere culpa mortalis: in ira Dei, in periculo mortis æternæ, & tamen sub tanto pondere, non premitur: quin gaudens, dies, & annos præterit; quousque, cumulat in se montem iniquitatis: extra se infernum æternæ damnationis. Et adhuc pericula

ricula sua non curat. Oritur tantus hic animi stupor ex crassa quadam ignorantia, qua talpa ista in tenebris sedet & tenebris pascitur. Primò, Sine vlla cognitione Dei, vllò sensu religionis, ac si non sit cœlum, aut infernus; misericordia, vel iustia.

Secundò, Sine vlla cognitione sui ipsius, corporis, animæ, Quali pecus, equus, & mulus in quibus non est intellectus. Casu quodam, vel vsu viuit, quo autem genere vitæ; quo fine, nil cogitat: animam non sentit, quia Deum non sentit. qui est animæ anima, & vita. Tertiò, Sine vlla cognitione donorum Dei, gratiæ, gloriæ, virtutis: Ista omnia pro minima mundi fatuitate respuit; Cū enim infirmitatem suam non sentiat, quid mirum si remedia despicit? Oritur autem magna ista ignorantia diuinarum rerum, ex nimio gustu, & amore terrenarum, quibus anima tota obruitur: ita quòd eam totam verba, facta, cogitationes occupat mundus hic: fortunas, vitam quicquid habet, & sperat, omnia prodigit, vt mundo fruatur. Et quia mundus hic non pascit, vel implet amplum hoc cor, ad immortalia natum, Ideo cogitur perpetuo angī, & mendicare huc, illuc, vt desideria compleat: & tamen indies auidior est. in tanta cordis ignorantia, & mentis anxietate inuenit hodie Christus Samaritanam suam, sic infelicem, sic perditam circa aquas Jacob., sic quotidie exercitam, bibentem, & nunquam saturam: Præuenit eam, tanquam errore ductam, in tanta misericordia: quòd ad eius instantiam firmat iter, sedet ad fontem, expectat, compellat, exercet, multas audit ineptias, multa suggerit cõsilia pulcherrimumque cum ea instituit dialogum, quem nobis

F. Franc. Viced.

hodie narrat Ioan. In quo duæ potissimum partes duoque tempora obseruanda sunt. Primum in quo personæ colloquantur, vt ut incognitæ: Christus vt communis quidam Iudæus, fatigatus & sitiens, Mulier vt Matrona quædam satis honesta. Christus vt nesciens quam alloquatur, nisi quòd mulier est, fune, & hydria instructa: mulier vere ignorans, quem videat, quid dicat, faciat, quid sit. Tandem in secundo, tolluntur cortinæ, Christus retegitur, primo vt propheta, secundo vt Melsias. Mulier in sensum sui, & Christi ducitur, & fit ex Samaritana Christiana, ex meretrice Apostola. Nos quoque rem sic tractemus vt primū velut incogniti de absentibus tractemus, & nemo dicat. hoc de me dixit, quousque Christus tollat velamen; & vnūquēque ducat in sensum suæ miseræ. Cõcludit ex omnibus. Christum esse fontem illum aquæ viuæ, quo solo humana sitis tolli potest.

Venit Iesus in Ciuitatem Samariæ &c. Ita loca, & tempora mutat Christus, nunquam cor; semper præueniens in misericordia. Amor fert, amor mouet, amor sistit, amor loca, & tempora explorat, vt sibi sunt cõmodiora. Magos stella duxit. Piscatores dum piscabantur venatus est. Mulierem hanc quærentem aquam, prope fontem expectat. Et Fatigatus sedit sic &c. Fatigat carnem natura ipsa laboribus subiecta, iter, æstus, ieiuniū. fatigat animā obedientia patris vrgēs. fatigat vtrunq; sarcina peccatorum nostrorum. Recreat, & sustinet Amor, eo feror, quocunq; feror, atque idem amor fulcit: Ex amore patitur, Ex amore tolerat passiones, Sedet docturus, expectans, respirās sic, vt amor, vt locus, & tēpus fert,

I i Para-

Paratus ad petendum, ad dandum, ad arguendum, ad consolandum. quam foelix cathedra est hodie fons Jacob, in quo fons vitæ sedet. Ex alia parte Venit mulier de Samaria. Qui obseruat motum, & passus numerat, certo arbitratur hanc venire ad Christum. quando venit ad puteum, in quo sedet Christus; quicquid tamen aliud habet in corde, quam Christum, quem neque nouit, neque villo loco habet: ò quam multæ ex nostris veniunt ad ecclesias, ad conciones, ad indulgentias; & si obserues motus, & verba; certe ad Christum veniunt, nã in ecclesia Christus est. Et tamen aliud quærunt: quid vero? Aquas Iacob; vanitates mundi, oculos spectatorum &c. Signum autem quod ita sit: En funem, & hydriam habent ad eruendas aquas Iacob. Si ad Christum venirent, humiles, modestæ, simplices accederent; tales enim ad se vocat Christus; At funes mundi, & laqueos ducunt, colores, picturas, pompas. Ergo &c. De fune tali. Ecce mulier occurrit viro ornatu meretricio, præparata, ad decipiendum anima. Aquas vero Iacob, ideo tam enixe quærunt, quia gustant eas. quòd ita sit in hac nostra patet, quia quotidie venit ad hauriendum, nunquam lassæ, nunquam saturæ; si mille annos duraret carnis priuium, semper fortior esset: sine his enim aquis nescit viuere. Quid vero induxit mulierem hanc ad tam perditæ amandas, & quærendas has aquas? Exempla multorum, & præcipue maiorum: quoniam de hoc puteo, bibebant pater Iacob, & filij, & pecora eius: ò quot nobiles spiritus perdit hæc turba; quòd senes, iuuenes, sacri, prophani, filij, & pecora sic viuunt &c. quis non sequatur istos? Ex

gustu immoderato harum aquarum, & mundi huius, sequitur in hac muliere stupor ille triplex. Primus, quo se ipsam ignorat; vitam suam non discernit, animam suam non sentit, ac si non habeat: & tamen in inferno est. Secundus, quo aquas, & gratias Christi despicit, donatque oblata, ut cunque illustria respuit; tantum ex hoc quòd puteus altus est, & Christus funem non habet in quo hauriat: Miratur enim ordinarios mundi modos, pulchritudinis, honorum, commodorum: Christus hos non habet, nec probat: est enim totus extraordinarius, quomodo ergo aquam dabit promissam: quomodo pulchram faciet sine coloribus? honoratum sine vindicta iniuriarum? commodum & diuitem sine cambijs? &c. Tertius quo Christum habet presentem, sedentem, loquentem secum; & non discernit. quantæ tenebræ, vbi Christum presentem in concione non audis: in eucharistia non sentis? Vere indicium est animæ extinctæ, & excæcatæ; prorsusque in puteo Iacob, & amore mundi huius sepultæ. Ergo ad tenebras has pellendas, & mortuum hunc spiritum viuificandum: explicat Christus lumina, & faces quatuor, quibus oculos huius talpæ aperit ad discernendum: Primò, quæ si natura. & quod precium aquarum Iacob. Secundò, quæ natura, & præcium aquarum suarum. Tertio, quæ conditio ipsiusmet mulieris. Quarto, quis ipse sit, & quid sitibundæ isti præstare valeat: quibus ostensis, simul & sitim totam mundi huius restinguit.

Primò loco narrat conditionem, & precium aquarum Iacob; quòd nihil valent. Probat ex hoc quòd nō tollunt sitim; cisternas dissipatas vo-

Proou 7.

eat Ieremias . quin & augēt sitim, tā falsa est natura mūdi huius, & oīum bonorum eius, promittunt maria pacis, & quietis, si assequamur honores titulos, commoda: Et ecce crescit amor nummi &c. sic honos, honorē prouocat. hac ratione Christus in parabola seminis, Diuitias, & voluptates seculi huius vocauit spinas. Trahunt enim secū infinitas curas in acquirendo. in possidēdo, in dispensando. Sed & si sincera bona essent, sitim tamen cordis nostri tollere nequeunt, vt nō veniat (quod cuperet) mulier huc haurire. nam modica bona sunt, præ vasta capacitate animi nostri; & en paucula, non tangūt cor, quō ergo implere possunt? quid enim habet auarus de suis thesauris in corde suo, nisi curam eorum? quid ambitiosus de suis honoribus nisi fumum, quid carnalis de suis libidibus, nisi tristē memoriā? hæc vero possunt cor hominis implere & pascere? ita si fatuum, aut prorsū ignauū sit vsq; quo graui corde, vt quid diligitis vanitatem & queritis mendacium? hi toto corde vmbra has corripunt, & in his beātur, qui vero valent animo, ex his sumunt sibi tantū necessaria. Iud. 7. ex 32. milia hominum qui erant pugnaturi cū Gedeone, contra Madian, trecenti tantum deliguntur & probantur tanquam valentes, & apti ad aquas.

Secundò loco narrat conditionem, & aperit valorem aquæ suæ, quæ diuina est Gratia: hanc vocat aquam viuam, & multis de causis: Quod à fonte vitæ emanat. Quod animam in peccato mortuam viuificat. Quod bona per culpam mortificata viuificat. Quod bona ex ipsa nascentia viuā facit. Quod fons aquæ salit de vita, in vitā sem-

per enim merēt nouā gratiā: quo usq; gratia redeat, velut aqua, in fontem, in suum principium, & mutetur. in gloriam, Hæc sitim tollit, quia tangit, & implet cor. illabitur enim cordi, & eum sic implet, quod dilatat: psalm. In tribulatione dilatasti me. Et psalm. Dilatasti cor meum: Maior enim est Deus corde nostro. Sic suam celebrat aquam Christus, atque mulierem rapit in eius amorem, quare rogat. Domine da mihi hanc aquam. Iam incipit sentire tædium suæ vanitatis, quæ nullum habet finē. Dixit olim Plautus, vis semper vexari? eme Nauem aut duc vxorem: hæ enim duæ res nūquam satis ornantur. immiscet tamen, vt paruula est, nescio quid carnis, quæ semper in regno Dei quærit commodum suum: Ne iterum sitiam &c. sic placeat sine labore Christo seruire, salua facultate & vita, sed altius ducenda est vt vere cupiat aquam Christi. Nō enim gratia consolatur, nisi gustantem. non gustat, nisi qui cupit, non cupit, nisi qui nescitatem eius sentit, non sentit, nisi qui culpā agnoscit & expendit.

Tertio igitur loco retegit mulierem; & vt dicit Sophon idest Arguit statuit contra eam faciem suam Dulciter autem, & commode quasi aliud agens, ne confundat. Tam bonus confessor Christus est, ita olim Adamo. vbi es? Ita Chaym. vbi est Abel frater tuus? Ita Dauidi per parabolam ouis raptæ &c. Ita Ezech. qui sunt isti? quid dixerunt tibi? Vnde venerūt? è Babilone inquit. quid viderunt in domo tua? vide quam commode ducit ad confessionem suæ vanitatis, qua Babilonijs ostenderat omnia præciosa domus suæ; Demum grauius obiurgat &c. Ita

Psalm. 4.
Psalm. 118.

Gen. 3.
Gen. 4.
4. Reg. 20

hic Christus. Vade voca virum tuum. Tum illa promptissima. Non habeo virum. Astute tacet reliqua: nec enim sine rubore dici possunt. Sic sic nostræ grauiora retinent; fucos narrant; & excusant, semper autem celant intentionem, sic mercatores, in exponendis contractibus, semper tacent intentionem, quæ vt plurimum damnat. Quam merito dici potest cuicumque vxori. vade voca virum. ille enim re vera reus omnium est, qui sic patitur se lacerari, vt non displiceat &cæ. Non habeo virum, si sic est iam cessat omnis ratio ferendæ funis, & hydriæ. si. n. vlla ratio permittit aliquid affectatæ formæ, est ratio viri. Vbi cessat hæc, nulla remanet nisi vanitas. Christus autem optimus confessor omnia nouit: quare vulpem reteggit, & vitam eius turpissimam obiurgat, in qualitate, & quantitate culpæ. qualitas est quod non habet virum, & homini adheret non suo. In tantaque impuritate, velut sus in volutabro fruitur, & tergit os. &c. quãtitas est, quod quinque habuit, & nunc sexto hæret: Ita omnes numerauit, & in libro suo descripsit Christus: Tam confirmata & habituata iniquitas huius est: quid veteo ex ea speret? quæ fronte oculos ad cælum tollat? quem finem tanta immunditia parere poterit? Et tamen interim aquam viuam oblatam respuit? &c. Lex iram operatur; Anima turbata est, & omnia ossa eius. Nunc tandem se discernit, & diiudicat in felix ista damnata. In hoc sensu cupit, & quærit remedium: dare putens Iacob non potest cupit est cum toto mundo. Vertitur ergo ad impetrandum è cælo: sed nescit quo se vertat quare obsecrat: Dñe vt video Prophetas es tu. Ita iã incipit & Christus

retegi; ita iã dignus est qui audit. Itacolit confessorum consciëntia pœnitentis; vbi in sensum culpæ ducta est: Ita oia se facturã plicet; tm vt pacem habeat. Dubitat ergo mulier, quo sibi eundum, vt optatam pacem impetret; an ad montes Samariæ, an ad templum Iudaicum. Omnia tentabit, vt sibi tanta condonetur iniquitas: sic eam exercet spiritus legis, vrgens ad gratiam.

Quartò itaque loco se se explicat Christus, verè pax nostra. Explicat autem primum in generali, ex conditione temporis, quo neque in montibus neque in Hierosolimis orandum est: cessant enim ista omnia: cultus Samariæ vanus est, quia sine Dei verbo. Cultus Iudaicus quia carnalis, iã finem habet. Nouus iam cultus inducitur, qui Deo placeat in spiritu, & veritate; Pater enim spiritus est, & tales quærit ad ratores: & nunc tempus est vt habeat. Ad encomia temporis mulier in spem excitatur, vt confidat Messiam adesse: ad illum enim scit restitutionem istam Diuini cultus pertinere: oh si ego illum inuenirem, si in eius sinum cor istud anxium reponerem: ille, ille me beatam faceret: ille fitim hæc fedaret &c. Scio quia Messias &c. Ita filia scis omnia, millies audisti à prædicatoribus, confessoribus, & tamen nihil profuit,

Hic itaque in speciali clarissimè se explicat Christus. Ego sum qui loquor tecum. Verbum amabile, & optabile, quo simul Christus tantam gratiam, tantamque copiam aquæ suæ, in cor mulieris perfudit: vt iam satura nihil curet puteum Iacob. & quod ita sit, en signum clarissimum. Nostræ relinquunt puteum quandoque, sed retinent hydriam domi, capsulas, vngueta &c. Reliquit hydriam. Eheu

tam facile est huic relinquere hydriam, & funem, nostræ non inveniunt viam, non audent comparere, &c. Remittit consolati anima mea. De cætero nemo mihi molestus fit. Gustato spiritu desipit omnis caro. Sic iam fons aquæ viæ crescit in latus, & apostolam facit, qua tota Samaria concitatur ad agnoscendum Christum. Iuvat enim mirum in modum pro Christo legatione fungi. Venite, videte hominem, qui dixit mihi omnia &c. crescit in altum. atque in dies clariora suscipit fidei lumina, maiora acquirit merita: quousque in fontem redit, & gratia consummatur in gloriam. vna ex maioribus suo exemplo potest integram reformare civitatem, & ad Christum trahere. An hæc non est gloria potior, quam illa vanissima? An non est nobilius ducere ad bonum, quam duci ad malum? Amen.

Habita Neapoli. 1569.

S A B B A T O

DOMINICÆ TERTIÆ

In Quadragesima.

Nec ego te condemno. Vade noli amplius peccare.

Non habet Mundus hic totus; vix habet infernus maiorem angustiam quam fletus ille, & stridor dentium, quem patitur anima peccatrix in sensu culpæ mortalis, dum sibi in pectore intus reclamationem

conscientiam: extra agit lex Dei, & sæpe lex hominum, exaggerans culpam, & indicens poenam temporalem, & æternam. Vix potuit Deus in tali sensu fugientem Adamum firmare. Nunquam autem potuit firmare Chaim d. Maior est iniquitas mea, quam ut veniam merear. omnis, qui inveniit me, occidet me. Non erit ita, inquit dominus, omnis qui interfecerit Chaim, punietur septuplum, & posuit in eo signum, ne interficeretur. Et tamen dicit scriptura, Egressus Chaim à facie Domini, habitavit profugus in terra. In tali sensu dicit David, iniquitates meæ supergressæ sunt caput meum, & sicut onus graue grauatæ sunt super me. Grauat conscientia, grauat lex, grauat culpa, grauat poena; grauat timor, grauat præ omnibus amor. Sub tanto hoc porridere, necesse est animam peccatricem sese flectere, vel ad laqueos desperationis cû Iuda: vel ad lachrimas poenitentiae cum Petro. Si desperat, habet diabolum socium, consultorem, & adiutorem, quousque precipitet in impoentiam, & consequenter in immutabile iudicium diuinæ iustitiæ, à qua secum perpetuò puniatur. Si sperat, & poenitet, Christum habet consolatorem, & adiutorem, qui eam ad se vocat, recipit, exonerat, reficit, absoluit. Cuius potestas nulli est legi subiecta; cuius misericordia nullis est alligata legibus, vel terminis; cuius voluntas est sanctificatio. & salus peccatorum. sic tamen ut semper intelligas peccator è à Christo saluari; peccatum autem irremissibiliter damnari. In tali angustia, & pressura vrgētissima, cõparet, imo ducitur mulier, adultera, verè flēs, & stridens dentibus: quādo in eam stridet lex

Gen. 4.

Psal. 37.

lex Diuina, lex humana, iura omnia, & iuris periti, scribæ, & Pharisei, instates omnes vt lapidetur; nisi quod coram Christo statuitur, vt ab eo forte aliquid peius recipiat. Recipit Christus, audit querelam, maturat, & tandem expedit iudiciu in hæc tria. Primo, confundit accusatores Phariseos. Secundo, absoluit peccatricem. Tertio, condemnat peccatum, iubet cessare, & exterminari.

Adducit Scribæ, & Pharisei mulierem in adulterio deprehensam &c. Actio est iudiciaria, & instructissima, in templo, qui locus est veritatis & Religionis. Est iudex supremus, in appellabilis Christus. Sunt accusatores, vehementissimi, scribæ, & Pharisei. Est culpa grauissima, Adulterium. Est rea deprehensa. Ita quod factum negari non potest. Est sententia legis clarissima, quod lapidetur. Domini tamen scribæ, & Pharisei tantum hodie tribuunt Christo, quod magistrum vocant, & sententiam eius super hoc facto requirunt: Et ne fallat nos vulpina hæc, & personata deuotio; reteggit vulpem Ioannes. d. hoc dicebant tentantes eum si possent accusare Apud maiores legis zelatores, si legi se opponat, ream liberans. Apud turbas, si lapidari iubeat, cum soleat apud eas semper clementiam, & misericordiam profiteri. psalm. Molliti sunt sermones super oleum, & ipsi sunt iacula. Psalm. Ore benedicebant, corde maledicebant. Ob hoc discipuli isti apud Christum nunquam proficiunt: quia tentare volunt, doceri nolunt: spiritus disciplinæ effugit factum. Audit querelam Iesus, considerat statum causæ, & circumstantias, tum in muliere rea, tum in Dominis querelantibus, scit quid lex iubet, scit etiam quid sibi conuenit; Et ta-

men nihil respondet, sed inclinatur, & digito scribit in terra. Inclinatio ista bonum omen potest esse mulieri, & peccatoribus omnibus penitentibus. Nisi enim se inclinasset Gigas, peccatores ad eum non accessissent. Inclinauit, & legis rigorem, vertens iustitiam in misericordiam, vel potius, vtranque simul coniunges quasi ad osculum. Quid scripserit, nil certi adferri potest, quando euangeliste non exprimunt, An peccatum mulieris, quasi sibi imprimens delendum in carne sua; An peccata Phariseorum vt confundantur: An legis verba, vt se dominum legis ostendat. Diuinare hic opus est. Cur autem sic scribat, facilius explicatur, vt scilicet maturet consilium, & iudicium, quando ex eo petitur. Ideo sedendo iudicant. Vt tempus det mulieri sese atteredi, & conterendi super scelere suo: Phariseis autem sua quoque scelera cogitandi. Interim, & ipse cogitat statum causæ sibi propositæ. Scit matrimonium dignissimum esse, & præstantissimum officium, Remedium, & mox futurum sacramentum in domo sua. Officium ad propagandam humanam speciem, quin & prolem specificandam, vt patres agnoscant filios, sicque dulcius alant. Remedium ad curandam carnis infirmitatem sine peccato. Melius est nubere quam vri. Sacramentum ad explicandam mirabilem illam, & coniunctissimam vnionem, quæ est inter Christum, & ecclesiam sponsam suam. Dilectus meus mihi, & ego illi. Nobilissimum est matrimonium. Primo ex institute Deo, quos Deus coniunxit &c. Quare & nuptias probauit, & honorauit Christus, tum sua presentia, tum initio signorum suorum in Chana Galilee. Secundo, ex antiquitate,

nam

Psalm. 54.

Psalm. 61.

1. Cor. 9

Cant.

Matth.

nam in ipso paradiso terrestri, natura adhuc integra institutum, & bene dictum est. Crescite &c. Tertio, ex maximo mysterio quod includit. Sacramentum magnum vocat Paulus. Dico, inquit, in Christo, & in ecclesia. Quarto, ex fructu: continet enim plures fructus: prolem, Pacem corporis; Gratiam: qua ratione David, Beatus es, & bene tibi erit; Vxor tua sicut vitis abundans &c. Vocat, D. Paulus, Thorum immaculatum, honorabile connubium. Testaturque mulierem saluam fore per filiorum generationem. Nihil splendidius, nil amabilius Matrimonio christiano, pacifico, casto, debita prole fecundo.

Tanto scelestius, & turpius est Adulterium, quo Matrimonium violatur. Turpe autem in utroque coniuge, ut cunque sibi viri in hac sceditate multum indulgeant. Certum est, quod si rationem mutuae fidei respicimus, cum sit vna fides, æquale crimen, æquale furtum est in utroque. Si scandalum, aut periculum fatemur, quod in muliere turpius est, ob incertam prolem, confusiones hereditatum &c. Si qualitatem personae respicimus, & vigorem animi, Certe in viro grauius est, nam vir caput mulieris est; Vterque tamen à Diuina lege damnatur. Ita Paulus. Adulteri regnum Dei non possidebunt. Prou. Adulter perdet animam suam. Cuiusque sit crimen, quod Kemp. lædit; præter diuinas leges; Humanæ etiã, & iudiciales animaduertunt. Ita apud Heb. lapidibus opprimebantur, aut si è tribu sacerdotali erant, igne consumebantur. Græci impune Adulteros occidebant. Aegyptij magis adulterium, quam homicidium vitabant qua ratione dixit Abraham, quod

vxor erat soror, ne occideretur. Romani æquabant Adulterium Maiestati lese. Saxones inter cineres Adulteræ, adulterum suspendebant. Tantum hoc scelus à toto mundo est damnatum, vt id, à quo innumera mala, & scandala facile proueniunt. vrgēt itaque Pharisei vt dicat Christus quod agendum. Nec pati possunt vt diutius scribat, protrahatque iudicium. Neque malus est zelus, si à malis animis non procederet.

Erigens itaque se Christus, magno quodam, & excelso spiritu, quasi non possit importunitatem sceleratorum pati. Exurge domine, dissipentur inimici tui. Num. sententiam sic prudentissimè temperauit. Qui vestrum sine peccato est, primus in illam lapidat. verè non est prudentia, non est consilium contra dominum. Ac si dicat. iubet lex hanc lapidari? non improbo lapidetur: sed dicite mihi ò legis periti, An permittit lex, lupum à lupo deuorari? scelestum à scelesto lapidari, cur enim potius in hanc, quàm in seipsum, sceleris reus lapides mittat? si quis vestrum iustus est, & sine peccato, agat legis ministrum, & primus in hanc sceleratam lapides iaciat. At si oēs iniqui estis, si magnorum scelerum rei, qua fronte hanc lapidabitis? Grauius expendenda est hæc Christi sententia; nam si sic simpliciter intelligatur, vt quæcunque sententia, à peccatore lata, sit illegitima: facile corruent omnia tribunalia: omnesque sententiæ erunt inualidæ, quando omnis homo mendax, & non est homo qui non peccet. &c. Consulunt ergo patres, vt sententia non iuxta numerum, aut sonum verborum, sed iuxta sensum, & intentionem dicentis intelligatur. obseruandum itaque est diligenter, quos alloqua-

Plal. 67.
Num. 10.

en. 7.

hell. 5.

lan. 12. 7.

6.

6.

alloquatur, quando, qua ratione, & qua occasione, vt innotescat dicentis intentio. Sunt Pharisei primo, viri scelerati, innumeris criminibus enormiter impliciti, totius diuinæ legis præuicarij, sunt deinde, suorum scelerum prorsus immemores, nullum eorum sensum, nullam detestationem habentes. Sunt tertio, in cæterorum culpas acerbissimi, & feruerrimi censores, ita vt in alijs velint omnia puniri: & huius suæ feritatis, Zelum legis, & animarum, velint esse prætextum. Acerbitatem hanc infectatur Christus, & in hanc inuehitur: vt si voluit, eos quoque lucretur, & ad sensum propriæ iniquitatis inducat. Huc, huc respicit sententia illa, vt non tam solliciti sint de culpa, & anima mulieris, quam de propria. Alioqui verissimum est. Primo quod lex requirit omnes iudices innocentes, imo homines quoscumque; vult sanctos esse, & sine quærela: tanto magis eos qui verbo, & exemplo, & auctoritate præminent cæteris: ita quod semper peccant iudices, quoties in peccato iudicant: non ex hoc quod iudicant: sed quod in culpa perseverant: dixit Iosaphat ad suos. Memeritis, quod non hominum exercetis iudicium, sed Dei. Secundò verissimum est, quod bonitas, & rectitudo iudicij, & sententiæ non pendet tam ex persona, quam ex lege, à qua iudex non recedit, alioqui reus est, quæ dicunt facite dum sedent in cathedra. Tertio verissimum est, quod iudex inferenda sententia, si scit se eodem morbo, quem damnat laborare, tenetur in se reuerti, & suam deplorare miseriam. d. in quo alium iudicas, te ipsum condemnas: & sic non in ira & furore, sed in misericordia sententiam ferre. Ad sensum

hunc prouocat Christus Phariseos, vt lucretur. Quod si nolunt, sentiant suam non latere impuritatem; atque ideo in suo scelere confundantur, & obmutescant. Quod vt clementius faciat, iterum inclinat se, & scribit. Tum vt significet se vtriusque scripturæ veteris, nouæque, timoris, amorisque scriptorem esse. Tum vt liberum illis faciat sine rubore recedendi, sicque vnus post alium exeunt; incipientes à senioribus, ex his enim fontibus egressa est iniquitas, tanquam à Magistrorum Magistris.

Secundò. Tum iterum sese erigit Christus, dissimili tamen vultu: Prius enim erexit se vultu terrifico, fulminaturus in hostes, nunc læto, & amabili, consolaturus poenitentem suam, quæ sola relicta est; tremitque à facie eius, & merito: hic enim sine peccato est, potestque merito legem implere, sed non venit ad hoc: Dulciter ergo compellat. Vbi sunt qui te accusabant? Paulus. Vbi est mors victoria tua? Vbi stimulus tuus? Nemo te condemnauit? Adhuc libera es à lapidibus? Illa vero ultimo spiritu, sub tanto pondere pressa, vix addit verbum. Nemo Domine. Quis accusabit aduersus electos Dei? Deus est qui iustificat, quis est qui condēnet? Nec ego te condēno. Hic iudicat peccatricem; hic exonerat pressam, & reficit afflictam, absoluit à culpa, & pena.

Tertio. De peccato vero quid iudicat? Vade, noli amplius, peccare: saluat peccatricem; damnat peccatum: Nullam imponit satisfactionem; quoniam scit ille quanta sit mentis contritio, & in ea satisficit sibi. Non ita nos, qui inter nos animi motus non agnoscimus. Sic itaque peracta est actio tota: Sinagoga confusa; Peccatrix absoluta: Peccatum eliminatum Nobis omnibus

2. Par. 19.

Matt. 23:

omnibus relictum illustre exemplum
 Diuinæ misericordiæ in poeniētes. Il
 li honor & gloria. Amen.

D O M I N I C A

Q U A R T A

In Quadragesima.

Respicit è celo clementi
 ssimus Dominus no-
 ster, & exaltissimo so-
 lio Maiestatis suæ a-
 gnoscit omnes neces-
 sitates nostras. Miseretur etiã, & cõ-
 patitur; atque ad iuuandum prompti-
 ssimus est. Sed prius aperit, cõmuni-
 catque sanctis fratribus nostris, qui
 eius gloriosa facie perfruuntur, &
 miseriam nostram, & misericordiam
 suam, quasi consulat, quid faciendũ.
 Nõ re vera quod solus nasciat, vel ne
 queat prouidere; sed quod sic, & ma-
 gis illustrat misericordiam suam: &
 exercet, consolaturque oharitatem
 illorum, & facilius, dulciusque nobis
 reddit, tot iustorum consortio subfi-
 dium, ac si per manus fratrum nost-
 rorum subleuemur. Nos interim in
 hac solitudine, & miseriarum valle
 peregrinamur, vtque varia sunt mun-
 di huius accidentia, sæpe in tam gra-
 ues corporis, & animi angustias in-
 cidimus, vt quocunque, in naturam,
 artem, amicos, cognatos, cælum, ter-
 ram respicimus, omnia difficultat-
 tes augeant, nihil vero spei promit-
 tant. In his angustijs, qui Christi
 non sunt, aut sunt nomine tantum:
 qui in eius manus non respiciunt, &
 respirant: valde sollicitantur circa
 creaturas, cumque deficiunt, animo
 concidunt, viuunt enim ordinaria
 quadã prudentia q̄ vbi non suffraga-

F. Franc. Viced.

tur, destituuntur omnino. Qui vero
 Christi sunt, & in eius manum, vt sa-
 cram Anchoram respiciunt, non ita
 facile dissoluuntur. vbi enim suppe-
 tunt creaturæ, fruuntur illis, vt donis
 Christi, de manu eius omnia sulcipiē-
 tes: interim tamen diuisum est cor;
 nam & cogunt quodammodo cor
 nostrum creaturæ, ac vel inuitum ra-
 piunt in aspectum sui, & amorem.
 Deficientibus his, iam totum cor re-
 manet Christo domino, sicque in eũ
 vnum totum se rapit; virtute quadam
 vnita, qua potest, & rogare, & violen-
 tare eum, qui fidei nostræ sese deuin-
 xit, vt iustificet in sermonibus suis.
 Et hæc est vera religio, quã à nobis
 hoc loco exigit, spes illa theologica,
 quę toto corde, tota anima, totis viri-
 bus, illi hæret, etiam contra spem.
 Ita David. Oculi omnium in te spe-
 rant Domine. &c. Ita Petrus omnem
 sollicitudinem projicient iẽũ. Ita iu-
 ber ipse in extremis periculis. Cõfidi
 te, ego sum &c. Et sunt verba hæc,
 quibus innititur spes christiana, sua
 natura firmissima immutabilia, infal-
 libilia: sunt etiam innumeris experi-
 mentis comprobata: Psalm. Non vidi
 iustum derelictum &c. At omnium
 illustrissimum est factum, quod ho-
 die nobis omnes simul euangelistæ
 narrant in montibus Galilææ. Hic
 enim Christus à monte respicit, videt
 turbam innumeram, in magna neces-
 sitate positam; compatitur ipse; con-
 silium quærit ex Apostolis: illi ordi-
 naria sua prudentia nullum inueniunt
 remedium, nisi vt dimittantur. Sup-
 plet ipse tanta cum copia bonorum,
 vt totam Galilæam rapiat in sui lau-
 dem. Audiamus:

Abijt Iesus trans mare Galilææ
 &c. Pulcherrima est narratio, digna,
 quę semper in animo, & in ore sit

K k om-

omnium, quotquot familias alunt, & instituant, pro fundanda in eis hac summa religione, & spe, vt semper de manu Christi pendeant, & viuant. Habet historia partes tres potissimas. Prima continet affectus Christi, in agnoscendis, & tractandis necessitatibus suæ turbæ: Et sunt omnes amabiles. Secunda, continet affectus Apostolorum, in consulendo iuxta sensum humanæ prudentiæ: Et sunt omnes miserabiles. Tertio continet affectus in prouidendo, & præstando subsidio opulentissimo, vt manducet omnes, vt impleantur, vt supersint fragmenta; Et sunt omnes mirabiles, & memorabiles. Summa summarum, Vt nunquam de Christi prouidentia diffidamus, sed sit in corde, & in ore verbum perpetuum, Dominus regit me, nihil mihi deerit.

Psal. 22.

Primò. De Primo. Affectus Christi maximi sunt, qui a maximo illo, & diuino corde proueniunt. Sunt autè affectus pietatis, misericordiæ, & prouidentia erga turbas ipsum sequentes, Vt cunque non omnes vno spiritu sequantur, nam alij ex fide, & deuotione, alij ex curiositate signorum, alij ex commoditate donorum feruntur huc: Tamen quia sequuntur, præsentiam, & diligentiam istam non despicit, suo loco proderit audiuisse. Suscipit igitur omnes magnis his affectibus, qui totum exercent, præcipue vero oculos; linguam, & manus, vt in oculis splendeat misericordia, in lingua sapientia; in manibus omnipotentia. De oculis testatur Ioan. quod è monte subleuauit oculos, & vidit turbam magnam ad se venientem. Addit Marcus, quod nõ modo vidit quantitatem turbæ, sed & qualitatem eius miserabilem: quod

erant sicut oues sine pastore. Multos habebant lupos, scribas, & Phariseos nullum pastorem. Tanti hoc facit spiritus sanctus, vt oues sint cum pastore, quod tamen tempore nostro tanto suo malo tot ciuitates, prouincia, regna despiciunt dum fugiunt à pastore, seseque lupis committunt, vnde tot hæresum maria. Videt in turba, non tantum personas, bona fortunas; sed necessitates, ita debet pastor agnoscere, ita princeps in populo. Duas necessitates in turba videt, spiritus, & carnis. Vtramque subleuat, lingua, & manu, verbo, & pane. Væ etiam pastoribus, qui oues deserunt: Væ principibus, qui negligunt populos sibi commissos. Quod autem visurus subleuat oculos, religio est oculorum, vt suspiciant, sursum, que rapiant corda. Ita susceptis panibus, (Matth. Marc. & Lu.) subleuat oculos in celum. Sic graduat oculos, & se a turbis ad patrem. nec se solum respicit, nec se solo consulit turbis. eo dirigendi sunt oculi, eo charitas, & prouidentia. Nos in regeda familia deprimimus oculos, in manus nostras, studia nostra, terram, agros &c. Hinc vilia sunt nostra regimina. De ore, & lingua, testantur Marc. & lu. quod exceptam turbam, prius integra die docuit de regno Dei. Hoc semper primum est, & primo querendum apud Christum. Quicquid scis sine hoc, male scis, vnum hoc fundat omnia regna, vnum hoc pascit animum, qui primo loco cibandus est: quid iuuat si corpus pingue sit, anima fame pereat, si corpus splendide ornatum, anima nuda sit bonis omnibus? Hæc eadè lingua religiosa gratias agit acceptis panibus, hæc iubet sterni menses, distribui, colligi fragmenta, lingua amantissima, & sapientissima est,

est, quare clamant turbæ. Hic est vere propheta &c. os iusti vena vitæ. De manibus, testatur Matthæus, quod multos, curauit à languoribus; quod panes accepit, quod benedixit. sic totum hodie Christum exercent amantissimi affectus hi misericordiæ, & prouidentia, quod primū fuerat explicandum: dominus regit me nihil mihi deerit, merito d. qui cunque hos Christi affectus considerat.

Secundò. De Secundo: Suos habent affectus Apostoli, timoris, diffidentia, prudentia humanæ, secundū quos, & ipsi subleuant oculos, & circumspectiunt: sed statim deprimunt, totosque occupant circa creaturas, & earum conditiones, tempus, locū, personas, circumlustrat omnia, & in omnibus arduas inueniunt difficultates, vrget tempus, q̄ iam dies inclinatur vrget locus quia desertus est. vrget turba, quod multa est supra. 5000. ex his igitur affectibus. atque his oculis adhibent consilium: Dimitte turbas. consilium optimum coram prudentia humana: At coram Christo ineptissimum, quid. n. alienius à charitate. à sapientia, à potentia Christi, corde, ab oculis, à manibus Christi, quam sic dimittere turbas suas regnum suum sequentes? si dimittit Christus quis colliget? Et quo tandem ituræ sunt (Ad villas, inquit, & loca vicina, vt sibi emant cibos. Vah quæ commutatio, à Christo, ad rusticos Gallilæos? Sed vt tanetur hæc stultitia, & tempestas imprudentia, reuelanda est vt patiat, quantum ab his suis tribuatur Christo omnipotentis: quam turpiter in rerum angustia, cadant frequenter & sancti. Dicit ergo. Non est necessè vt eant. quid ergo? Vos date illis māducare. Frustra,

& inclementer sollicitamini: vestrum est prouidere; Patres Pastores estis: vos turbæ sequunt, ex officio tenemini. Sic sic pastores, & patres monet: si cæteri nesciūt, an decet vos ignore? si fal euanuerit &c. Ad Philippū de inde tētās hominis simplicitatē, vt erudiat, Vnde ememus panes &c. Tāgit obiecta ordinaria prudentia humanæ, si alēdi sūt pauperes: opus est panibus: si habēdi panes, op⁹ ē multa pecunia vbi ista de sunt; actū est. ita semp habes mundus hic oculos ordinarios. Tū ille euomit totā spē & cor totū. 200. denariorū Panes non suff. Ita arguit mūdus, à fame ad panē; à pane ad denarios, si hæc nō suppetūt, nullū remediū est fami. Et vos quot panes habetis? ita solemus nos recte supputare, quot panes, quot denarij requirantur ad alēda xenodochia, & domus pauperū: & læpe tanquā curā impossibilē deferere, quia nō videmus quō possint ali, interim tamen panes nostros retinemus in sporta, & nō succurrimus pro viribus qd̄ debemus: Christus aut̄ non eget cōsilio nostro in suis alēdis; sed panes nostros requirit. Da tu qd̄ potes, reliquū curæ dimitte Christo. Quot Panes: Numerū iubet explorari, ne cōfusè viuas, sed cogites quot panes habes: quāta tibi est substātia, & facultas, quid de illa facis; quotā partem das Christo &c. Da tuam tu, de reliquis curabit Christus. Est puer vnus hic. &c. Et statim adhibet consilium suum iuxta oculos illos ordinarios. quid inter tantos? Ita olim Sara risit de filio. d. Puras ne centenario nascetur filius? Ita Moyles de carne danda populo, si congregentur omnia animalia terræ &c. Ita discipulus Eli-
centū viris? Sic iam patet, quale cōsi-

Mat. 6.

Gen. 18.

Nu. 11.

4. Re. 4.

lum ex affectibus suis apostoli in tanta turbæ necessitate protulerint. quod erat secundum explicandum.

Tertiò. De Tertiò, quando huc redacta res est, vt vel dimittendæ sint turbæ: vel Christo solo sit prouidendum. Vt iustificetur in sermonibus suis; vt indebitas discipulorum suorum desolationes confundat; vt fidelium spes in se solo constituat, etiam contra omnem creaturarum spem, descendit ad effectus suos mirabiles, & memorabiles: quos ita per ordinem narrant euangelistæ,

Primò. Iubet, vt faciant homines discumbere: sic regio quodam modo procedit, omnia potens, omnium artifex, omnem habens virtutem. Ita olim in nuptijs. Implete hydrias aqua. Tum admonet mater. Quodcūque dixerit, facite: ita apostoli iam ad se reuersi, quati oculos subleuent in vnus Christi virtutē, nihil, vltra quærentes (alioqui periculosa res erat) faciunt homines discumbere super fœnum, quod multum ibi erat: Sic autem sedentes, & fœnum, id est superflua carnis consilia calcantes, apertus sumus Christi miraculis, at dum erigimur, & cum eius infallibili prouidentia disputamus, nihil minus.

Secundò. Deinde iubet panes, & pisces adduci ad se, & suscipit eos in manibus suis, velut in agro feracissimo. Aperis manum tuam, & imple omne animal &c. felices panes quos in manu domini reponimus. reponimus. aut si pauperibus damus. Quod vni ex his fecistis &c.

Tertiò. Tum eleuat oculos in cœlum, & gratias agit patri. Fundans in nobis, & filiis nostris religionem perpetuam, qua de manu Dei sumamus omnia cum gratiarum actione. sic, patres debent filios educare. Sur-

sum corda, sursum, & oculi.

Quartò. Insuper bene dixit, ac benedictione fœcundauit, vt crescerent. Ita olim ex costa mulierem fecit: ita sola benedictione vim seminariam, & propagatiuam contulit, dicens crescite &c.

Quintò. Benedictos panes, ac virtute sua fœcundos præbuit Apostolis distribuendos: ita solet sanctos suos honorare, aduocans illos in partem sollicitudinis, & regiminis, ita etiam propius docet, & confundit eorum diffidentiam, quando in eorum manibus opus facit. Ita & iubet nos pauca quædam seminare; vt deinde dormientibus nobis crescente substantia dicamus: Neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid, sed qui incrementum dat. Manducant omnes de panibus, & piscibus, quantum volebant, inquit Ioan. vide quam magnifice exaggerant factum euangelistæ. Dicit Ioan. Vt autem impleti sunt: Dicunt reliqui. Mâ ducauerunt omnes, & saturati sunt. Hæc. d. dñs comedent, & supererit.

Sextò. Tandem ad amplitudinem rei addit. Colligite fragmenta ne pereant. Satis est turbæ, quod manducauit, & saturata est, at non est satis Christo, qui præter turbam respicit in gloriam suam, & in fundamentum fidei nostræ. Tam prouidus, & sapiens œconomus est Christus: vbi opus est, necessaria præbet subsidia: vbi supersunt, iubet reponi. Hilarem datorem diligit: Dissipatorem non diligit: Exponi vult in vsum pauperis bona quæ dedit ille, & benedixit nobis: in luxum autem; & vanitatis studia prodigi, nihil minus: reddenda enim est ratio de fragmentis: colligunt duodecim corphinos, vt singuli Apostoli suum possideant,

Ioan. 2.

Gen. 1.

1. Cor. 3.

4. Re. 4.

2. Cor. 4.

possideant, in quo & suam imprudentiam damnare, & Christi misericordiam, & potentiam glorificare discat. Quisque habet domi cophinum, id est augmentum diuinæ providentiæ, modo consideret. collige fragmenta, repone tibi de mensa domini, vnde de viuas; in die malorum memor bonorum. Ita Ioseph in Aegypto reposuit frumenta in annos sequentes. Est enim factum hoc tam illustre, quod statim rapit omnium corda, & ora in laudes suas, ita quod vndique clamant. Hic est verè Propheta &c. Hic sequendus, hic audiendus, Huius oculi vident, & provident: huius lingua ædificat, & viuificat. Huius manus omnia suppeditant. Huius Caritas afficit. sapientia docet. Potentia tribuit. Dominus regit me (dicat iam quisque nostrum) nihil mihi deerit. Amen.

Rauenna in Archiepiscopatu. 1570.

FERIA SECUNDA
DOMINICAE QUARTAE
In Quadragesima.

Quodcunque peccatum displicet oculis dei turbat quæ illius cor, ac patientiam exercet. Odio. n. habet (sapien.) Impium, & impietatem. At est aliquod peccati genus, quod non modo exercet, sed superat patientiam eius, prouocatque ad iram, & ad flagella, vt statum deliberet iudicium. Ezech. Ergo & ego faciam in furore, non parcat oculus meus, nec miserebor &cæt. Hoc autem illud genus peccati est,

quod videtur excludere spem penitentiam, alioqui penitentibus stat illustis promissio apud eundem Ezechiel. quoties ingenuerit peccator omnium iniqui eius non recordabor. Illa vero videntur excludere penitentiam, quæ remedia ipsa peccatorum vel rejciunt, vel inficiunt: ita vt quæ iuuare, & sanare debuerat, ipsa fiant mortifera. si sal euanuerit, in quo salietur? Huius generis sunt peccata sacerdotum. Tantum hæc displicere debent populis, tantum premi ab auctoribus, & eorum prælati, cum domini intercessores, sunt Domini contemptores. hi enim debuerant placare dominum super peccatis populi: & ecce ipsi Deum prouocant ad iram. Huius generis peccata, quæ committuntur in sacramentis, hæc enim remedia sunt: vbi vel impiè dispensantur, avarè, negliger, perfide; vel indigne, & impudenter sumuntur. contemptus festorum dierum, præcipuè solèniū: prophanatio locorum sacrorum: hæc enim omnia seruari debuerant ad placandum Deum. quæ vbi sic sunt infecta, vt Deum ad iram prouocet, ista patientiam Dei superant. In hoc statu erant res Iudæorum tempore Esa. Neomenias vestras & sab-
bata vestra odiuit anima mea: incensum abominatio est mihi, In hoc statu inuenit hodie Christus Iudæam suam, quod custodes templi, templū inficiunt, quod neque loci, neque temporis habetur ratio; quod ipsa Dei sacrificia seruiunt avaritiæ sacerdotum. Quamobrem victa est patientia agni huius immaculati, & facto flagello irruit in Dominos templi, in homines, bestias, merces, precia, officinas, omnia in furore tãquã vindex paterni honoris, eijcit è templo

Erec. 8.

El. 1.

plo . Nostrum erit in hoc Domini furore obseruare omnia, tum vt facti rationem intelligamus, Tum vt alieno exemplo nobis prospiciamus, curemusque, si peccata vitare non possumus, Remedia saltē peccatorum seruare in suo robore, vt si patientiam Domini nostri exeremus non superemus:

Prope erat pascha Iudeorum &c. Actio ista Domini nostri, qua sic impatiēs eijcit Dominos templi, terribilis est, atque vnde quaque mirabilis, ita vt D. Hieronymus, numeret eam inter primaria Christi miracula Mirabilis enim vere, & notabilis est. Ex tempore, Ex loco, ex subiecto, ex modo, ex causa; ex mysterio: omnia magna, omnia pondus habentia.

Primò. Ex tempore illustris est actio, quādo prope est Pascha, in quo summa Iudeorum religio. Tempus autem hoc deligit. Primò ad dignitatem facti, vt ex tempore sit memorabile: ex concursu etiam, & frequentia populorum fiat illustrius. Secundo ad vindicandum scelus, quo sacrum hoc festum avaritia sacerdotū potissimum polluebat. Debuerant in hoc maximè rerum mundi huius obliui, toti incumbere ad prædicandam Dei charitatem, quę patres liberavit ex Aegypto, & ecce sacrum hoc tempus sua tenacitate inficiunt. Tertiò ad fundandā in pijs obedientiam, & religionem festorum, vt omnem iustitiam impleat, vt sacrorum dierum ratio habeatur: non ratione dierū: ne dicat Dies obseruatis &c. sed ratione mysteriorum quę ijs diebus celebrantur. Quartò, ad suscipiendam in se cerimoniam Paschæ Iudæicæ, legemque in se exprimendam, & Sinagonam matrem sic in seipso sepeliendam. Huc enim respiciebat

Pascha, & Agnus, vt Agnum hunc significaret. quare suo iam functa officio. terminanda erat, Et terminus erat saxum illud, in quo Moyses fregit legis tabulas, Petra erat Christus. Tot rationibus delectum est tempus Paschæ.

Secundò. Ex loco deinde splendet actio Christi. Fit enim in Dei templo, loco scilicet ex omni parte sacro, & sancto, teatro magnificentissimo. Ex institutione. Nam verbo Dei constructum est, verbo Dei instauratū: exemplo etiam accepto ex ipso Dei præscripto: Nos adoramus quod scimus. Domus patris est. Ex pacto, quo Deus locum hunc voluit esse re medium malorum omnium, cui suā misericordiam sic obligauit, vt cogentur orantes in eo exaudire; quare in hoc respiciebant oculi Iudeorum etiam in Babilone morantium, tanquam in summum præsidium. Templum Domini, templum Domini. Ex vsu sacrorum omnium, hic oratio, hic doctrina; hic sacrificia, hic iudicia, hic expiationes, hic omnia quę ad populi sanctificationem, & Dei cultum spectabant. Ex mysterio, & sacramento. Nam vt probauit Stephanus in Sinagoga, Templum hoc non erat vera domus Domini: ex Esa. Quam domum ædificabitis mihi, cælum, & terram ego impleo. sed verum illud templum significabat, in quo vere habitauit Diuinitas: atque ideo in quo vera propitiatio peccatorū facta est: & hoc fuit Christus ipse, in quo Diuinitas habitauit corporaliter. ad Colos. Et in euangelio testatur Ioannes quòd videbatur loqui de templo lapideo, & loquebatur de templo corporis sui. Et ecce impietas, & avaritia Iudæorum fecerunt domum patris, domum negociatio-

Ioan.

Ierem.

Esa. 66.

Colo.

gociationis. *Negocia* hic debent esse æterna, spiritualia, animarum: & ecce plena sunt omnia bestiarum, pecuniarum. In templo quid facit aurum? Merito itaque irascitur filius Dei, & tanti loci iniuriam vindicat.

Tertio. Ex subiecto, & materia circa quam terribilis hæc vindicta versatur, sunt homines, sunt bestię, sunt pecunię, sunt mensę. Omnia displicent Christo, omnia reijcit, & tolli iubet. Primo, displicent personę: nam illę potissimum sunt, quibus templi cura commissa est, ad Dei cultum promouendum, & iram pro peccatis populorum placadam, Et ecce isti sunt negociatores. Nemo militans Deo implicet se negocijs &c. Concilia omnia prohibent sacris negocia tēporalia: istis enim debentur æterna. Secundo displicent bestię. Quid enim loci habent in templo hōies, oues, columbę, nisi vt morte sua, mortem peccatorum nostrorum significant? Et ecce peccata ipsa cumulant. Debuerunt peccata expiare, & facta sunt ipsa peccata: sic Esa. Sanguinem vitulorum, & agnorum, & hyrcorum nolui cur? quia manus vestrę sanguine plenę sunt. Templum ergo purgare debent, & templum maculant. Tertio displicent mensę numulariorum, quę in pecunia ipsa lucrum cōstituerunt, & ex precio mercem fecerunt. Mensas has ferre non potest Christus: mundum confundunt negocia tollunt: facta sunt incendia bellorum, diuitias omnes ad paucos redigunt. Et ipsos principes negociatores fecerunt, & vtinam non cum damno populorum. Ex his mensis ampla, & infinita illa luxuries cambiorum, quę negocia re-

duxit primò ad commutationes numorum pro rebus: secundo numorum pro nummis: tertio, cartularum pro nummis, quarto cartularum pro cartulis, quinto, verborum pro verbis; quę tot scrupos inuexit inter mundi negocia, vt vix percipi possint. Omnia itaque è templo suo eijcit Christus terribili hoc iudicio.

Quarto Ex modo. Actio tragica est iudiciaria, continet enim factum & facti probationem, & sententiam latam, & executionem: omnia per ipsummet dominum nostrum, tanquã per eum, qui vnus sufficit: cum ipsemet sit legislator, & lex, & legis vindex. Probatio facti est. qui inuenit non eget testibus, supplet ipse pro mille testibus. nam ipse inuenit factum: ipse discernit, nostri multa nõ inueniunt: multa latent sub arte, & sub hypocrisi: intentio vt plurimum latet: videtur enim factum, in Dei honorem, & ecce negocium carnis est: Christus inuenit omnia. Ego sũ, ego vidi omnia nuda oculis eius. Sētentia est. Auferte ista hinc. verbum imperij summi regis, cui nulla vis resistere potest, Executio terribilis est Eijcit homines, eijcit bestias: effundit æs, mensas subuertit: idest simul reprobatur omnia, negociatores, merces: precia, & officinas: Eheu quam terribiliter eiecit in tot partibus episcopos è sedibus, negocia prophana rexit, & cathedras ipsas euertit: tantum quòd infeliciter negociabantur. Mēsas sacras, & prophanas subuertit, quia vtrobique offenditur, & sub boni specie.

Quinto Ex causa. Magna est actio, magna ex causa prouenire eam opus est. Ita exprimit euangelista, quòd discipuli forte factum mirantes,

Plalpa. 68.

mirantes,

mirantes, recordati sunt quòd psal. facti huius in persona Messiae ratione dederat dicens: zelus domus tuae comedit me. Non est ordinaria functio Christi, qui sacerdos non est tēpli huius manu facti. Non etiam est temerarium factum, aut illegitimum. quid ergo? zelus est amor feruens, ignis æstuanus in corde filij, pro honore Patris, cuius domum pollutam cernit, & ferre nequit: qui scit amare Deum, scit & facile zelum hunc interpretari. Amor est impatiens, qui sic Moïsem, Elyá, Matathiam, alioqui viros mansuetissimos, traxit ad impatiētiam. filius est Dei dilectus: Deum diligens, amor perfectus; Mirum si pro patris gloria sæuit in Iudæos, & bestias eorum? pro eadem sæuit in corpus, & animam propriam: Tempestas itaque, & fortuna amoris est.

Sexto ex Mysterio. Omnia mysterium habent, omnia significant. Primo, eiectione Iudæorum è Dei tēplo: significat mox futuram eiectionem è toto regno, post Christi mortem, & interitum Iudæismi. Secundò, eiectione bestiarum & columbarum, significat terminum legalium sacrificiorum quare clamat. Auferte ista hinc. suo sancta sunt officio: Nunc mihi incūbit onus, ego sacerdos, & victima: abite vos, cū vestris his bestiis vanis. Soluite templum hoc, Et soluetis iram Dei, Et ego in triduo excitabo illud ad mundi vitam. Non sat est victime pacificanti, vt tollat peccata, nisi & iustitiam infundat: Ideo non sat est mori, nisi resuscitetur, solui, & reedificari opus est, vt mundus saluus sit. Bestiæ istæ non pacificat, quia morte terminantur. Vos ministri mortis soluite templum hoc: Ego in morte seminabo vitam, & excitabo illud.

Mors, & vita duello conflixere mirando, Dux vite mortuus, regnat viuus. Tertiò effusio eris, & subuersio mēsarum: significant iudiciū impendens nouis istis negotiatoribus, qui ex precio mercem faciunt: Eheu si oculos haberemus, quot mensas in Italia subuersas cernimus, quæ olim prestabant regibus, 500. millia aureorum: nunc suspirant, vt creditores accommodent. Quartò, Ira ista & zelus ardens Christi in ista omnia, docet nos, vt exemplo alieno discamus: si peccare volumus, ac patientiam eius exercere, saltem non superemus: si peccata admittimus, saltem peccatorum remedia non inficiamus, vt saluis his, possimus per ea misericordiam domini implorare, & impetrare. Amen.

Habita Neapoli. 1569.

F E R I A T E R T I A
DOMINICAE TERTIAE
In quadragesima.

Pergit Sanctissima Christi veritas per innumeras vanitates, & opiniones mundi huius, viua ipsa, constans, nemini parcens, vt cunque tribulata, & impetita, semper auidax: crescens, ædificans. Aedificat fidem in primis tanquam substantiã, & fundamentum pietatis; tollit hæreses, tollit superstitiones, omnia reuocat ad verbum Dei, & sensum sanctæ catholicæ ecclesiæ. Aedificat vitam, damnat mundi mores, luxus, cupiditates, omnia reuocat ad honorẽ Dei, ad regulas virtutis. Non omnes mouet, non omnes lucratur, nunquam tamen

tamen est sine lucro. Audit mundus obseruat, & miratur. Non tamen in omnibus vna, vel eadem est admiratio, quin multiplex. Est rabiosa in impijs veritatis hostibus, perfidis, aut sceleratis, qui audire non possunt; tamque mirantur dicendi libertatē, aduersus se: dentibusque fremunt, & deuorant Christi homines. hæc illa terra spinosa, quæ semē suffocat. Est curiosa in alijs, qui mirantur modos dicendi, foelicitatem ingenij, proprietatem verborum &c. Inde facile obliuiscuntur, hæc terra illa petrosa quæ non habet humorem. Est amorosa, in simplicibus, & paruulis Christi, qui vim verbi sentiunt, & mirantur Dei gratiam: Admiratio attentos facit, attentio dat intelligentiam, intelligentia gustum, Gustus obedientiam, hæc illa terra, quæ corde bono & optimo recipit semen, & fructum fert. Veritas enim sic admirata, semen est bonorum omnium. Inter has admirationes apparet, & in ipso ore Christi veritas, & verbum eius in Euangelio: multum vexata, multis periculis obiecta, victrix tamen, & cum fructu; quia de turba multi crediderunt in eum. Ita quod bono animo, cuiusque se offert discrimini. d. cum Paulo. si Deus pro nobis quis contra nos? Et cum Dauide prius. laudate Dominum omnes gentes. laud. eum omnes populi. Quo animo? qua fortuna? quoniam confirmata est misericordia eius super nos, & veritas Domini manet in æternū: Scopus historiæ est admirari Christum docentem, & doctrinæ ac veritatis eius spiritum, & profectum intueri. Distribuit autem euangelista in capita quatuor. Primum narrat veritatis vim. Secundum, iudicia. Tertium, originem. Quartum fructum.

F. Franc. Viced.

Iam die Festo mediante &c. Narrat Ioannes quod Dominus noster inuitatus à fratribus ad festum Scenofegia: vt videant opera quæ facis &cæt. Renuit, non enim amat mixturam illam communem religionis & ambitionis, quæ omnia festa corrumpit, vt nunquam mundus magis præuaricetur in luxu, pompis & cætera quàm in diebus festis; quibus ex circumstantia temporis culpa fit grauior. Tam peccens est Satanus omnia deprauare. Dicit ergo vanis suis inuitatoribus. Ascendite vos, Ego non. Quia tamen respuit vanitatem; religionem autem colit, & retinet, sine illis, & ipse ascendit, vt legem, impleat, sed in occulto. Et hoc duplici ratione. Tum vt liberum campum faciat vanitati de se iudicandi: vt clamant omnes. vbi est ille? vt varie sentiunt: alij, quod bonus est, alij quod seducit. Tum vt suos puillos hoc exemplo doceat à principio, si non est animus ire palam, & veritatem vitæ Christianæ coram oculis mundi profiteri, frequentare sacramenta, vilitalre opera pia; eant in occulto: eant de nocte cum Nicodemo: Non erit vana profectio. Praxis est amorosa, cre scit spiritus, quocumque modo proficient: non semper lacte opus erit vel tenebris. Prodibunt in lucem suo tempore; & quæ sibi nunc vilia videntur, apparebunt gloriosa: In huius rei exemplum profectum talem narrat Ioannes in Christo capite nostro. Venit occultus, & per tres dies mansit; en quàm profecit, quantum virium in eo sacro silentio acquisiuit: Iam die festo mediante &c. exaggerat factum Io. multis cum circumstantijs notabilibus. Iam die festo. circumstantia est temporis, quod die quarto omnium so

Ll len-

lenuissimo, prodit in lucem. Ascendit Iesus. Circumstanti est motus, quo profectum spiritus, & virium exprimit, quod altus prodit, atque ascendens. In templum: Circumstantia est loci, quod in templum, locum publicum, omnium spectatissimum sese exhibet coram toto mundo. Et docebat. Circumstantia facti, & operis præstantissimi. Prius timebat discere: nunc factus est Magister; prius fugiebat oculos mundi, nunc percutit aures: Et tanta cum maiestate, & gratia, quod stupent, & mirantur omnes. *d.* Quomodo hic litteras scit &c. Communis in omnibus est admiratio, non tamen eadem: Est rabiosa in scribis, & Phariseis templi dominis, & populorum Magistris; non enim ferre possunt, ut Christus doceat, cum ex eorum schola non didicerit; quare detrahunt illi; periculosam inuunt doctrinam, quasi sui capitis inuentionem. Adde quod sentiunt doctrinam Christi, suos mores percutere. Contrarius est vijs nostris; improperat peccata legis &c. Rabiem hanc tangit Christus. *d.* Quid me queritis interficere. Tangit Ioanes in fine. *d.* Quærebant eum apprehendere: sed nondum venerat hora. suos habet terminos, & sua tempora veritas. Vellet quidem impietas obstruere veritatis ora, sed non potest. Ita obstruit ora tot Academicarum Stephanus. Audiētes Stephanum, dissecabantur cordibus: stridabant dentibus, exclamantes voce magna, continuerunt aures, & impetum fecerunt in eum. Ita simplex ille in concilio Niceno. Audi philosophes &c. Ita Alexander Constantinopolitanus coram Imperatoribus: In no. D. N. Iesu Christi precipio ut taceas: sua itaque in rabie contabescunt inimici veritatis. Admiratio ista facit stupidos

& indociles, quare urget Christus. In istum iudicium iudicate o inepti. Est admiratio curiosa in turbis, quæ dum mirantur, primum tantam Christi, & ^{Ioan. 7.} ^{Rom. 8.} veritatis in docendo libertate: ecce palam loquitur. si Deus pro nobis quis contra nos? Secundum, patientiam principum. Nihil ei dicunt. Nunquid cognouerunt Principes, quia hic est Christus? Tanti refert Principes Christum audire, vel non; Principes enim duces sunt populorum: exemplo suo mouent quocumque ipsi inclināt. At terra ista non habet humorem; quare statim addit Admiratio ista paralogismos carnis dicens. Sed Christus cum venerit nemo scit, unde sit. Hunc scimus, unde sit: vide quod scandalum patitur turba hæc fatua in Christum, & Messiam expectat incognitum, si ne matre, sine carne, & ossibus: Christi scire parentes, fratres, patriam, tempus, concludat, quod non est Christus. Ex quibus tamen verificare debuit prophetias, tempora obseruare, & concludere hunc esse Messiam: Ita Christus, Et me scitis, & unde sim, scitis &c. Falem in discernendo leuitatem passa sunt secula nostra: sunt libri patrum, doctorum orthodoxorum pij, vtilis; At quoniam sciunt unde sunt, nomina, authores, titulos nesciunt; ideo non magni faciunt. veniunt libelli, sine authore sine loco impressionis, speciosis titulis. Beneficium Christi: summarium scripturæ. Hos admirantur, quia nesciunt unde sint: Doctrinam orthodoxam despiciunt, quia sciunt unde sit, usque ad martyres, ad Apostolos, tempora omnia consentiunt: vos inquit Christus testimonium perhibebitis de me, qui, ab initio mecum estis. surgit fungus ex angulo Saxonie, ex capanula Chia uenæ, Genevæ, Bynus eza, Hugo ignoti

ignoti nominis, suscipiunt populi & regna, quia nesciunt unde sint. Exit Th. monachus, vocat se liberatorem sequuntur plusquam 100. millia rustici. Exit Luterus, vocat se, tertium Elyá, & recipiunt: vtrunq; impurum & sacrilegum. Exit Oslander, vocat se secundum Enoch. & recipiunt. Exit Seruetus, vocat se unicum mundi prophetam, & recipiunt. Exit De uiriaria fornace & histrionum scena; David Georgi, vocat se Messiam, &c. Falsis his paralogismis Diabolus excoecat leuissimos istos admiratores, quia terra non habet humorem. Est admiratio tertia amorosa simplicium, & fidelium Christi, qui in corde bono, & optimo suscipiunt verbum, retinent quasi thesaurum, vitam discernunt, quam dulcia faucibus meis eloquia tua &c. Ut dilectus locutus est; anima mea liquefacta est. Domine, inquit Petrus, verba vite aeternae habes. hi admirantur dulcedinem spiritus, & energiam: attente recipiunt, gustant, & fructum obedientiae ferunt. Inter tot iudicia, & admirationes currit veritas Christi, quibus omnibus vno verbo occurrit ipse, rationem dans cur, & quomodo literas scit cum non didicerit.

Mea doctrina non est mea. Non negat in se esse doctrinam, admittit in se famem, sitim &c. Ignorantiam non admittit, duplici ratione. Primo quia repugnat proprietati suae naturali; Est enim verbum patris, & ars eius cui sic in diuinis, appropriatur sapientia; quomodo ergo sapientia admittat in se ignorantiam? Secundo, quia repugnat ministerio, & legationi suae inter homines. Est enim declaratus Magister & Doctor mundi. de quo bis Pater, Ipsum audite: quomodo doctor admittat ignorantiam? Di. Thom. Repugnat, & perfectioni ani-

mae, ut sit ociosa: ociosa est, si sit sine sua propria cognitione, imperfecta etiam esset, nisi potentia eius reduceretur ad actum: intellectus est, omnia fieri. Doctrinam tamen suam debito loco reponit. d. Mea doctrina non est mea: sed eius qui misit me; si tua, quomodo non tua &c? Recte loquitur. Ut Deus, & Dei filius doctrinam unam, coaequalem habet cum patre, & tamen habet à patre, sicut intellectum, & naturam. Ut homo doctrinam habet à principio suae animae, coeaequalem: non tamen habet ex natura, sed ex gratia: quare Patris est; Diuina est. D. Thom. in tertia. p. q. 9. artic. 1. In Christo est scientia verbi Diuina. quae à patre est, à quo & verbum. Est scientia matutina qua anima cognoscit omnia in verbo. Est scientia vespertina, qua cognoscit omnia per species rerum sibi concreatas à verbo, Hi sunt thesauri scientiae, & sapientiae, de quibus Paulus. Repleuit eum spiritu sapientiae, & intellectus, scientiae, & consilij. Hinc magna illa vis christianae veritatis, quia à patre caelesti est. Ille causa est efficiens: Caro & sanguis non reuelauit: causa finalis, etiam altissima est; Gloria Dei, & mundi salus: causa formalis, & ipsa potens, persuasio spiritus sancti infallibilis. Cur ergo non omnes suscipiunt, & retinent? Diuersitas est ex causa materiali; est enim haec preparatio animi, unde fit docilis: Et haec est humilitas, atque propositum obedientiae, ita dicit. Si quis voluerit voluntatem eius facere, qui misit me, hic cognoscet de doctrina: Contra habet & vanitas causas suas quibus opponitur veritati, efficiens est Diabolus mendax, & pater mendacij: inimicus superfeminat zizaniam. Finalis est Dei contumelia, & mundi confusio. Matt. 13

Colos. 2.
Ela. 11.

Tim. 2.

Formalis est error in intellectu, & perfidia in voluntate. vocavit D. Paulus subuersionē: qua Deus huius seculi excoecat &c. Materialis est malivita: nunquam hæresis est prima culpa, semper præcedit schisma, & hoc est à superbia. Cospit Luterus à Simonia. Henricus Angliæ Rex ab incestu. Hugonoti satis declararunt quæ religionē quærant in Gallia. Ob hoc Pharisei non percipiunt doctrinam Christi, quia inquit, Moyses dedit vobis legem, & nemo ex vobis facit legem, cum tamen videri velitis omnium obleruantissimi. At ego dispicio rabiem cordis istius sanguinarij. Ut quid me quæritis interficere? Hi sunt qui vexant veritatem, Et tamen præualet, & vana non est. De turba enim multi crediderunt in eum, sic semper foelix est: neque aliter esse potest, cum sit diuina: certe autem dum pugnat homo cum homine, aut homo cum Diabolo, utrobique potest stare victoria; at ubi creatura pugnat cum creatore, certa est victoria creatoris. si Deus pro nobis, quis contra nos? Ergo inquit David. laudate dominum omnes gentes: laudare eum omnes populi. Quoniam confirmata est super nos misericordia eius. Et veritas Dñi manet in æternū. Amen.

Rom. 8.
Psalm. 118.*Habita Neapoli. 1 5 69.*

FERIA QUARTA
DOMINICAE QUARTAE
In quadagesima.

Ioan. 9.

Abij Laui, & veni Videns.

HAEC summa est religio, ad quam nos vocat diuina lex, ut dominum Deū vere agnoscamus & tanquam vnicum benefactorem

adoremus, id est toto corde, & anima diligamus, illique omnia nostra, & nos ipsos, perpetua humilitate & obedientia, ut vero Domino prosternamus, ac tandem ex animo cum Thoma clamemus. dominus meus, & Deus meus. In hac religione exerceri, & proficere debet tota vita nostra, quia in hac consistit tota vita, & summa nostra perfectio. Interim nos ociosi, vel nostra culpa, vel parentum, qui nos malè seminarunt, male genuerunt, male educarunt, in monte tenebrarum, & turpitudinum sedemus, nihil Dei, nihil animæ memores, tantum miserabilia quædam solatia à mundo hoc mendicantes, & in hac vilitate vitam consumentes: Neque defunt in hac miseria socij, affines, amici, patroni multi, quos habemus scelerum socios, & fautores, qui nos iuuant, quantum possunt: à nobis etiam iuantur. Tantum ut de Deo, de anima, de paradiso, aut inferno nulla habeatur ratio. Sed nec habere possumus, nisi Christi misericordia tot malis nostris, nobis non merentibus, quin & non cogitantibus occurrat, tollat ipse, qui lux mundi est, montes hos tenebrarum; exerceat in suo seruitio, & ad agnitionem, atque amorem sui perducatur; At sustinere oportet opus eius, & manum, ut curari patiamur, duci, exerceri ab eo; Diues est in remedijs, dominus virtutum ipse est rex gloriæ; qualiacunque sint media, si Christi sunt, finis erit optimus. In tali miseriarum, & tenebrarum cumulo sedentem, & mendicantem inuenit hodie in euāgelio cœcum, nihil de se cogitantem, aut cogitare potentem, quando à natiuitate cœcus est. Respicit, & miseratus,

feratus, curam illius suscipit, utque hominis ingenium probet, incipit à remedio satis extraneo, ac prorsus contrario: inuenit patientem: quare & deliberat curare omnino: sicque in obedientia sua exercet, ut sanet, sanatum probet, probatum trahat ad summam illam religionem, qua totum illum in se recipit, & vicissim totum se illi patefacit, & tradit. Qualiacunque sint media, certe finis est optimus, quo Christus remanet glorificatus, cæcus illuminatus, discipuli instructi, Sinagoga confusa. Habet hæc cura tria potissimum tempora; principium, medium, & finem. In primo cæcum illuminat. In Secundo, exercet. In tertio recreat. In primo parturit. In secundo educat. In tertio perficit. In primo auellit à suis tenebris. In secundo à mundo, etiam à parentibus. In tertio à semet ipso, ac totum in se recidit, & beat.

Primò. Ad Primū, venit Christus magno amore magno cōsilio, magno & artificio. Amor singularis est, quo Respicit cæcū. præuenit in misericordia, videt enim non videntem se, statuit sanare. Gratia ista præueniens principium est humanæ salutis. Respice in me, & miserere mei firmabo super te oculos meos: visio est amantissima, Respexit sic ad Abel. Consilium altissimum est. Ut manifestentur opera Dei, quæ sunt sibi necessaria promouenda, quia sunt opera patris; & diem habent præscriptam: an tequam veniat nox. Amor videt in homine tenebras, consilium videt in tenebris opus Dei. non enim sunt ob peccata vel sua vel parentum, sed ob Dei gloriam. Quid nos ignaui de die nostra, de tota etiam vita, referamus Deo patri nostro, nisi verba, picturas, opera carnis risu digna?

Tot facimus pro mundo, pro corpore; nihil pro Christo? nihil pro anima? Artificium est præstantissimum, & secretissimum, quo sapientiam mundi infatuat. lutum imponit oculis, hoc principium est illuminandi, & non potius excœcandi? Ut qui sapiens vult fieri in Christo, stultus fiat. Ut Saulus in manibus Christi fiat Paulus: ex oculis Pauli ceciderunt squammæ pharisæismi, ut Christi lucem susciperet. Nonne stultam fecit Deus sapientiam huius mundi? Discamus ire ad Christum per ea media, per quæ ille vocat, utcunque aspera, extranea videantur. Nouit ille quod facit & quod expedit, dicamus cum Ely, Dominus est, quod bonum est in oculis suis faciat. lutum imponit. atqui ex luto totum hominem fecit, non potest ex luto solos reficere oculos? Quod si etiam in formare, & deformare videatur, paupertate, & afflictione, ægritudine. infamia, habet remedia proxima quibus succurrat, statim iubet, ire ad aquas Siloe, & lauari: & tantam interrim tribuit aquis virtutem, ut vix tactæ, simul auferant, & lutum, & cœcitatem. Tu sequere præscripta medici tui. Duxit Israel in summum periculum ad mare rubrum. ecce per fundum maris saluum transmisit, & hostes perdidit. Ad aquas Marath, & ecce lignum paratum, quo sanentur. Ad serpentes ignitos; ecce æneus sublatus ad sanandum. Sub Eliseo sunt aquæ mortiferæ: habet sal sanatiuum. Mors in olla, Parata est farinula ad tollendam mortem. Mortificat & viuificat, pauperem facit & ditat.

Cæcus noster, optime se gerit in hoc primo tēpore curæ suæ: ad primū enim

Exo. 15.

Num. 21.

4. Reg. 4.

4 Reg. 2.

enim

enim quod est luti impositio, Paties est, omnia suffert: & cur non? si de Christi manu suscipit: Ita lutum suum totum Iob suscipiebat in nomine domini. d. Dominus dedit, dominus abstulit. Ita David blasphemias, & maledictiones Semei patienter tulit, dixitque Abisai ægre ferenti, Dominus præcepit ei vt malediceret David. Ad secundum quo præcipitur, vt eat ad aquas Siloæ, nõ reclamat, vt Naaman Syrus: sed obediens est, quam obedientiam duobus verbulis explicat. Ioann. d. Abijt obediens: Lauit diligenter: Lauit, laua à malitia cor tuum, abluit attritio lachrymis, abluit contritio; confessio, bona intentio, tu lauare, habet aqua Christi vim ad sanandum. En fructus. Venit videns sceleriter. quis vnquam putasset? Considera quam ridicula coram mundo est hæc cæci obedientia, oculos sic linitos ostentare: & tamen abijt: Exeamus ad eum, improperium eius portatam, lutum Christi est humilitas, patientia, remissio iniuriarum; omnia ridet mundus & tamen ita iubet Christus. Hoc de primo tempore.

Heb. 13.

Secundò. Ad Secundum pertinet facti probatio, quo creaturam suam exercet Christus. Et est probatio vehemens, tum ratione personarum à quibus exagitur; Tum ratione causæ ob quam fortunam tantam patitur. Personæ multæ sunt, multorum generum, quæ omnes videntur coniurasse, in pauperem hunc illuminatum Christi. Sunt aliquæ curiosæ, vicini; & cognati; hi circumueniunt, examinant diligenter an ille sit, qui sedebat &c. quomodo aperti sunt illi oculi, & nihil amplius. Sunt aliæ timorosæ, quæ libenter occurrerent redeunti à Siloæ, & exciperent lætæ,

& fauerent; at quoniã timent Iudeos: reuocant pedem; & in medijs flâmis derelinquunt; & sunt parentes hominis: Tam male fortunata est Christi lux coram hoc mundo. Sunt tertiæ scrupulosæ religiosæ, scribæ, & Pharisæi, hi magno scrupulo, & seuerè inquirunt factum; tanto magis quod sabbatum est, & videtur hoc opere violatum. Hi quoque potentes sunt rerum domini, quare ab his magnâ tempestatem patitur homo Christi. Sed ipse apud omnes idem est, idem haberi vult, eadem dicit, eundem animum & vultum præfert; Christi est, & pro christiano haberi vult, nõ erubescit, inquit Paulus Euâgeliũ Christi. Hæc de personis: Causa ipsa grauissima est, tria habens capita præcipua, super quibus maxime dubitatur & de quibus ab homine Christi reddenda est ratio. Primum de seipso, nõ ille sit an alius qui fuetat cæcus: an non: Secundum, de luce; quomodo eã adeptus sit, quomodo aperti sint oculi? Tertium, de facto, & de auctore, quid de illis sentiat.

Rom. 11

Ad Primum. Videt à plurimis dubitari, & à vicinis, & à cognatis & à principibus, an ille sit qui cæcus fuerat. Hoc primum lucratus est in Christi schola, quòd mundus eum non agnoscit: dum cæcus erat, omnes agnoscebant, amabant, iuuabãt, mundus enim suas tenebras amat & fouet, dat titulos, honores, habet in precio, vbi vero cadunt tenebræ, seque homo ad Christum recipit, mundus illum non dignatur, spectaculũ facti sumus Deo et hominibus, inquit Paulus. Mundus mihi crucifixus est, & ego mundo. ipse autem respõdet intrepide, quia ego ipse sum, r. Cor. 4. fatetur tenebras suas, non erubescit. Ita David. Ego vermis & nõ homo. ita

Gal. 6.

Cor. 15.

mo. ita Paulus: Ego minimus apostolorum, qui non sum di. vo. Apostolus; quia persecutus sum ecclesiam Dei. en mentio tenebrarum. Turbae simplices facile credunt, & amant. At Domini Pharisei ex conscientia subtilius inquirunt, sunt enim zelatores sabbati, vocant igitur parentes, & examinant super tribus. An sit hic filius eorum, vel alius ei similis, vt leues qui dam dicebant: An fuerit re vera natus coecus, vel ita sit simulatum ob quaestum: si sic. quomodo ergo nunc videt? quae noua mutatio a priuatione ad habitum? Ita noua in dies augetur dubia, quam primum ceteris ab integra fidei regula declinare: qui enim super vno tantum articulo dubitat, iam infidelis est, & totam illico perdit fidem infusam: quid mirum postea, si it de malo in peius? si aues caeli comedunt femina derelicta in via? si crescunt haereses; si dubium vnum ad aliud trahit? Dubitabatur in hoc homine, de auctore lucis; ecce nunc dubitant, & de luce, & de tenebris. & de homine ipso num ille sit, num natus coecus: Progressus haeresum: Caput Luterus ab indulgentijs, Inde addit purgatorium, Abiecit ecclesiam; qua sepe sublata iam patuit via ad omnem impietatem. Eiecit ergo hominem e sua naturali libertate, in seruitutem peccati, eiecit sanctos ex templis, imagines, & cineres: eiecit e caelo, aut inutiles ibi posuit. eiecit Christum ex cruce, & fregit, Ex sacramentis, quae dicit esse sola signa, ex eucharistia carolo stadius. Corpus caeleste tribuit illi quidam in Frisia. Animam aeternam dedit. Postellus: Bucerus moriens negauit venisse Messiam. Trinitatem Fauellus, & Seruetus sustulit: ex luteranis sacramentarij, Calviniani, Hu-

gonota, ex his anabaptista, Ex his impij Seruetani, vt cancer serpit venenam impietatis, noua semper capita producit hydra.

Ad Primum autem, & secundum, facile & audacter respondent parentes caeci: quod hic est filius suus; & quod coecus natus est: ita quod putabant Pharisei per hos obscurare re & ecce clarificant, ita quod iam super his duobus capitibus non potest amplius dubitari. Sic autem facile possumus opera carnis nostrae, coram mundo narrare, audit libenter, fert, fauet dicentibus, tantum ne nominetur Christus. Hic vnus turbat omnia. Ad tertium, ergo, quia Christi opus est; se ignorare factum aiunt, & ad filium ipsum remittunt.

Hoc secundum erat declarandum de luce. Quomodo aperti sunt oculi? Narrat auctorem, vt scit, Ille homo qui dicitur Iesus, &c. Narrat modum: sicut posuit, laui, & video. Parentes haec omnia sciunt, sed tacent, quia timent decreta Sinagogae contra confitentes Christum: Oh quot nobiles spiritu suppressit timor h'c, & amor mundi; quot damna Christo.

Ad Tertium quoque petitur de qualitate operis, & auctoris, de opere dubitatur, stantibus circumstantijs Sabbati, luti, itineris, ablutionis; haec omnia videntur derogare: Econtra opus maximum est: A seculo non est auditum &c. quare opus est singulare, & sine exemplo. Qui sunt secundum spiritum; quae sunt spiritus sentiunt, ij soli diiudicant opera Christi. De auctore, quid dicis de illo? Respondet quia Propheta est, homo Dei est: instant illi, cum emphasi: tantam a peccatoribus sustinuit contradictionem. Nos Scimus quia peccator est: sabbatum non custodit. Aduer-

sus

sus hæc omnia fortis Christi miles, & defensor, pulchram pro Christo texit apologiam, qua probat, quod non est peccator, quando hæc signa facit, quod Iustus, & Deo charus est, quod sic exauditur à Deo. Nisi esset à Deo non posset &c. Tot tantaque dicit, quod prouocat Dominos Pharisæos ad impatientiam: quare in primis arguunt temeritatem eius. d. In peccatis natus, es totus, & nos doces? sus Mineruam? Prophanus sacros? Mendicus Dominos templi? Deinde maledicunt, & execrantur summa blasphemia. Tu discipulus illius sis: peius dici non potest coram mundo. extrema fortuna est esse cum Christo. Nos Moyli discipuli sumus &c. Ita profitentur, re vera autem nec Christi, nec Moyli sunt: nec animæ, nec honoris rationem ullam habent. Tertio eijciunt è Sinagoga, tanquam infamem, & pestilentem, reprobant, & expellunt è consortio Iudaico. Sic abit pauperculus homo Christi sine amicis, vicinis, parètibus, Sinagoga, priuatus bonis omnibus tēporalibus & spiritualibus, improperium suæ lucis, & sui illuminatoris portās. Quo autem se conferat? excrementa mundi, inquit Paulus, facti sumus. Hæc de secundò tempore.

Tertiò. Ad tertiū tempus attinet hominis recreatio. Christus enim athletam suum reperit, vt damna illi omnia refarciat, sicque liberatum è tenebris, & è consortio carnis, & sanguinis, & ex omnibus mundi fauoribus, expediat etiam è tenebris, si que remanent interioribus, & ex seipso, ac totum in se recipiat. Primò ergo interrogat, & exigit fidem, vt credat explicitè, quod implicitè hactenus. Hæc enim illa suprema est lux, & reli-

gio, vt cognoscat, & amet Dei filiū. Credere in: summa latría est, ille autem. Quis est domine, vt credā? Animus paratus est in obsequium, tum ille se se aperit, ac tradit. Et vidisti eum. Et qui loquitur tecum: non dicit, quem vides: quia verbum est, & ex auditu, non ex visu formatur fides, quam exigit. Visio seculi huius dat fidem implicitam, fides explicat ex verbo reuelato. Totus hic recreatur, & reuiuiscit, homo. Ita olim feso Sansoni aperuit fontem ex mola Iud. 15. Afini. Sic Elyam tabelcētem in spe- 3. Reg. 18. iunca præsentia sua recreauit. Sic Act. 13. Paulo captiuo. Constans esto, Ita oportet & Romæ &c. Sic D. Antonio à Demonibus lacerato, & con- quarenti: vbi eras Domine Iesu? Respondet, Aderam, & spectabam certamen tuum. Ita mortificat, & viuificat suum hunc illuminatum: quare suscepta luce dicit. Credo Domine. Et quid inde? quid facit fidei lumē? Et prociens adorauit eum. Cadit Gal. 6. carni, & sanguini, cadit Sinagoge, & mundo spretus est, spernentes spernit. Mundus mihi crucifixus est, & ego mundo. vni Christo resurgit, & in Christo se recuperat, illum colit, illū, sequitur cadit, & sibi ipsi, & perdit sic in seipso, viuo ego, iam non ego, viuit in me Christus. Hæc illa summa religio, quæ in clara Dei cognitione, & viua eius dilectione,

& perenni eius obedientia, ex toto corde, vbique clamat viuens, & moriens.

Domine meus,
& Deus meus.
Amen.

Habita Ranenna. 1570.

FERIA

FERIA QUINTA

DOMINICAE QUARTAE

In Quadragesima.

Vexijt Humanitas no-
stra è manu Dei viui,
ex generosa, & foelicif-
sima illa officina, vbi
viua, & vitalia sunt
omnia, vbi vitæ fons,
& vita ipsa naturalis, essentialis: im-
mortalis: ita exijt viua, & vita plena.
Mortuū qdē ex terra mortua forma-
tū est corpus: at statim vita inspirauit
in eo spiraculum vitæ, & factus est
homo in animam viuentem. Anima
uiuens viuificat corpus. Animam
animam. Gratia, quali aīa aīa, & sic
duplici vita vixit homo: ligno vitæ ci-
batus est, vt cresceret de vita in vitā,
quousque rediret in fontem vitæ, &
viueret æterna vita; Vitale hoc opus
infecit culpa, duplici morte corpo-
ris, & animæ; ita vt susceptis in se
mortis seminibus, extincta vita, cre-
scat mortale hoc de morte in mor-
tem, quousque tumuletur in æter-
na morte. Cadauer deferunt in-
numeri baiuli, mortis ministri. Ele-
menta ipsa, pugnancia deferunt cor-
pus. Palsiones animæ deferunt ani-
mam, amores, odia &c. Mala exem-
pla, mala consilia, adūlatores, con-
struunt loculum: spes longioris vitæ;
præsumptio diuinæ misericordiæ,
malus habitus in culpa, trahunt ad tu-
mulum contempus, & in profun-
dum. Sequitur Mater ecclesia incon-
solabilis, orat, docet monet, sacrifi-
cat, omnia tentat vt filij suscitentur,
hoc præsertim tempore; mox teget
cruces, nudabit altaria, ligabit cam-
panas tenebras faciet, Terræ motus
excitabit, vt concutiat peccatorum
animas. Nisi huius orationes, & la-

F. Franc. Viced.

chrymas misereatur Christus, actum
de nobis est: sola hæc spes nutrit: vt
Christus in matrem respiciat; & eius
more filios vitæ restituat: Ita hodie
apud Naym &c.

Ibat Iesus in ciu. Naym. Mirabile
simul, & miserabile spectaculū offert
hodie nobis euangelista. vbi summæ
miseriæ summa occurrit mīa. Et qua-
tuor in sūma inducit psonas notabi-
les, & affectuosas. Ante omnes est D.
N. Iesus, qui ita ibat, docendo, sanan-
do consolando, suam exercendo vir-
tutem. Adest hic summa cum poten-
tia, & charitate nouum opus aggres-
surus, & seipsum superaturus. illumi-
nauit cœcos, sanauit ægros. En hic &
mortuum suscitatur: Cum Christo sunt
discipuli, & turba copiosa: ita frequēs
ad tantum opus exigitur theatrum:
Ante omnes ad sunt magistro disci-
puli. Cum quo enim alio, tutius, læ-
tius, vt ilius conuersent? Ad quem
ibimus? inquit Petrus, verba vitæ **Ioan. 6.**
æternæ habes. Adde quòd miracula
hæc sunt per vniuersum orbem pro-
mulgaturi, æquū est, vt videāt, vt di-
cere possint. Quod oculis vidimus,
manus nostræ contrectauerunt. **1. Ioan. 1.**
quid? De verbo vitæ. Insuper nō mō
sunt dicturi, sed in Christi nomine
facturi hæc eadem opera: æquum est
igitur vt primum auctorem comi-
tentur. Ex alio latere, occurrit sum-
ma miseria, quæ duas potissimum
complectitur personas. quarum vna
exemplum est humanæ fragilitati.
quam per demonstrationem sic in-
troducitur euangelista: d. Ecce, audite,
videte, discite quotquot ex hac massa
mortali, vitam ociosè tranligitis. De-
functus. Non cœcus, non claudus,
nō eger est hic, vt erant tot alij, quos
hactenus curauit Christus, extinctus
est hic, filius adolescens, in ipso iuue

Mm tutis

tutis flore, si moritur infans, facile ferripoteſt, non dum gustauimus: ſi ſenex facile toleratur, vixit ſatis, iam quieſcendum erat, at ſi adoleſcens, hoc intolerabile eſt, potiſſimum matri, Maxime vero ſi filius eſt, vt erat hic, Vnicus, huic vni tota hærebat, non habet alios. Et erat vidua, ſine capite, & ſine regimine, cui filius hic erat omnia; cum quo ſimul & omnia amiſit; Efferebatur. Mos Iudaicus. Ita extra caſtra ſepultus eſt Chriſtus: Deducit Mater eccleſia mortuorum fidelium tumulos ad domeſtica cemeteria, ad loca in quibus aſſidue conuenimus. Primò, vt oſſa illa fidelium honoraret, & quaſi dormiētes in ſpe reſurrectionis, in dormitorio reponeret. Secundò, vt animas illorum nobis commendaret. dum quotidie cernimus corporum monumenta. Sic fouet pietatem in mortuos, quā omnium temporum orthodoxi, & agnouerunt, & approbarūt, Tum ex loco illo Machabæorum. ſancta & ſalubris eſt cogitatio &c. Quod ſi hæretici libros illos non recipiunt, eo quòd (inquiunt) non ſunt in canone hæbreorum: recipiunt catholici, quibus ſat eſt (vt Auguſtinus lib. 18. De ciuitate. Dei) quòd ſunt in canone chriſtianorum: ita inter ſacros libros connumerat ipſe Auguſtinus in lib. de doctrina chriſtiana: ita numerat concilium Carthaginēſe. Florentinum, & Tridentinum. hoc ſat eſt catholicis. Tum ex loco illo D. Pauli. Sic ſalvus erit quaſi per ignem. quem locum iubet concilium Florentinum exponi de Purgatorio. locus, Matt. non remittetur eis neque in hoc ſeculo neque in futuro. Vnde d. Grego. & Bernar. arguūt Purgatorium ideſt remiſſionem in

futuro ſeculo. Tum ex conſenſu perpetuo omnium temporum, & patrū orthodoxorum, qui ſin vtraque eccleſia latina, & Græca, vſque ad Dioniſium, & Clementem, pietatem hanc & verbis, & factis commendarunt. Et ob hoc deduxit eccleſia defunctorum ſepulchra ad loca domeſtica. Tertio id fecit eccleſia vt nos ad ſtadium mortis noſtræ, ex ſpectaculo alienorum tumulorum adduceret, tanquam ad ſupremam philoſophiam, nempe vt dum hæc monumenta reſpicimus, cogitemus. Primò, quòd mors eſt certa, ſtatutum ſit omnibus mori. Secundo, quòd hora mortis incerta, quare ſemper vigilandum. Tertio, quòd caſus mortis finalis eſt; cuius omnis error incorrigibilis eſt. Quare dum reſmutari poſſunt, conſulat quiſque ſibi, ob hoc etiam vocari, & accurrere ſolent vicini, cognati accurrunt omnes ad exequias, vt omnes aliquid de morte diſcant: Funus Naym ſequebatur Mater inconſolabilis, ſeipſam cum omnibus ſuis conſolationibus cum filio ſepelitura. Quam & pietatis cauſa, turba ciuitatis multa ſequebatur: ſic Diuina prouidentia ſtatuit hodie, vt opus Chriſti filij ſui ex vtraque parte multos habeat teſtes, & ſpectatores. Sic ergo ſibi occurrunt miſeria & miſericordia. Reſpicit piendiſſimus Chriſtus funus totum, quòd totū eſt miſerabile, vnde que lachrymæ, gemitus: præ omnibus afflicta eſt Mater. Quam cum vidiffet Dominus; mīa motus &c. Miſeretur viduæ Chriſtus: & ſemper fauit viduis. In Exo. apud Eſa. & Ierem. Iudicate pupillo; defendite viduam. Paulus etiam. Honora viduas, addit tamen, quæ vere viduæ ſunt, vere honorabilis eſt viduitas ex multis

Primo,

H. 166

Eſa. 1.
1. Tim.

Primò, ex continentia, si caste viuit, vt decet sanctas. Secundò ex amore viri adhuc viuentis in corde suo; vt de Valeria illa Romana testatur D. Hieronymus. Tertiò ex libertate, qua potest se se totam Deo dicare, Verè autem viduæ sunt: Primò si sunt mortificatæ spiritu, & meminerint se sine viro, sine capite esse, alioqui Paulus. vidua in delitijs viuens, viuens mortua est D. Hieronym. episto. 9. ad Saluinam, suadet viduis vt abstineant à carnibus, & vino, d. carnes comedant que carni feruiunt; quòd si obiiciant stomachi debilitatem. Respond. Melius est dolere stomachum, quam mentem: vacillare gressu, quam pudicitia. Secundò, si sunt mortificatæ corpore, & sequestratæ à mundi vanitatibus, quid enim concurrunt cū vxoribus ad excogitandum pompas? quibus iam placere volunt? Hieron. pallor, & lordes gemmæ tuæ sint. super mariti tumulo fucos, & stibia lachrymis diluisti. Tertiò, si se exercent circa curam filiorum, si habent. Discant regere domum, quòd si vere sunt desolatæ, sine viro, & sine liberis, instant orationibus, & obsecrationibus die ac nocte. Dent operam misericordiæ in pauperes, si inquit, sanctorum pedes lauit. Intellige de senioribus. Ita Elyam, ita Eliseum viduæ receperunt, & lauerunt.

Noli flere. Prius pacificat cor dolentis, quàm aliquid extra: ita olim discipulis laborantibus in mari. Confidite, nolite timere. mox sedat mare, & vètos. iubet igitur ne mater fleat super defuncto filio. Flere possunt christiani ex humana affectione, ex consensu naturæ, ex dolore etiam super amissis charis, quorum consuetudine delectabamur. Ita

fleuere suos Abraham, Isaac, Iacob, Ioseph; Ita David lamentabatur, super Ionatha, super Absalone; Apostoli super Stephano fecerunt planctum magnum. At ne sit sine modo, sicut ethnici, qui spem non habent; Alioqui magna iniuria fit Deo, qui dedit & abstulit, qui saum repetijt. quid si requirat à te vt filium mactes, quod ab Abrahamo? Magna etiam fit defunctis, qui in pace quieuerunt, ac si inuideamus illis quietem illam; quã tamen & nobis desideramus. Magna & nobis ipsis, dum sine ratione, & sine fructu sic maceramus; indiciumque damus modicæ fidei. Sic itaque iubet Christus temperari à lachrymis matrem, cui mox redditurus est filium. Et hoc factururus, Accessit, vita ad mortem, summa misericordia ad summam miseriam. Et tetigit loculum, foelix vitæ tactus, quo lignum mortis tangit, vt sibi feruiat, & ex mortali vitale fiat: Est enim caro vitæ, quæ tangit. Ita tetigit crucem, & ex amara dulcem, ex ignominiosam gloriosam reddidit. Et steterunt. Primus gradus ad vitam. Declina à malo, Non potest te suscitare Christus, imo nec tangere, dum curris præceps, & volens iam interitum dum non tollis occasiones peccandi. Adolescens tibi dico, surge. sic vocat singulos Christus, sic quisque suam habet vocem excitantem Tibi, quicumque es, tibi dico. Surge, sat iacuiisti, sat tēporis amisiisti. Resedit. si surgere non pōt hō peccator, sedeat saltem, seque accomodans Diuinæ voci; audi, obsequere: Cēpit loqui. ex verbis indicat vitam: Est verbum Gratiarum actionis. Est verbū confessionis: Est verbum fraternæ ædificationis, omnia sunt signa vitæ.

Ex verbis iustificaberis &c. Et dedit
 filium matri. Filium nō agnoscit Chri-
 stus sine matre, qui non habet eccle-
 siā matrem; non potest Deum habe-
 re patrem. Hæretici filios diuellunt à
 matre. Christus suscitatur ad lachrymas
 matris, & reddit matri. Illa non re-
 spuit, semper parata recipere filios; si
 ad se redeant. Et omnis plebs vt vidit
 finis rei lætissimus: quòd mortuus re-
 suscitatur: quòd mater consolatur;
 quod discipuli super re tanta instruū-
 tur; quod turbæ ædificantur, quod
 Christus tanquàm propheta magnus
 & tanquàm Dei Angelus visitator,
 & cōsolator mundi glorificatur: nos
 vtcunque mortui, in veram vitæ spē
 reuocamur per eundem Christū Do-
 minum nostrum. Amen.

Habita Rauenna 1570.

F E R I A S E X T A
 DOMINICAE QUARTAE
 In Quadragesima.

Quòd in dies audimus no-
 uos pfidiæ morbos cor-
 ripere Christi ecclesiam
 atq; adeo periclitari, &
 in multis partibus naufragium pati:
 perire multa, & quidem nobilia Chri-
 sti membra: Certe (vt dicimus) dolet.
 Et verè dolere debet, si naturam ma-
 ligni morbi vix vnquam curabilis; si
 tristes effectus inde sequentes confi-
 deramus. Hic tamen dolor tam debi-
 lis est, quòd paucos, vel nullos mouet
 ad opem, egris fratribus ferēdam; om-
 nia relinquimus Principibus, ac si res
 ista tota pertineat ad rationem sta-
 tuum, & Regnorum, nō autem Chri-
 sti, & fidei communis. Possemus sal-

tem orationibus iuuare, & domino
 cōmendare: & nihil minus cogitam⁹
 tam feri sumus. Sed quid mirum si
 Germanorū, Flandrorum, Francorū
 Scotorum, Anglorum morbos non
 miseramur: quando ante ora ip-
 sa nostra quotidie cernimus fratres,
 & filios nros infirmari, decūbere, ag-
 grauari, mortaliter peccare, in pctō
 firmari, habituari vsque ad cōtemptū
 iuuare multis modis possumus, ver-
 bis, consilijs exemplis, saltem oratio-
 nibus, Et omnia præterimus; Quid?
 Animam ipsam nostram in culpa æ-
 gram, & mortuam despiciamus. Ita q̄
 videntibus nobis, tacentibus, & con-
 niuetibus tot animæ Christi infirmā-
 tur, & pereunt. Non sic Abraham,
 & Loth super Sodomis: Nō sic Moy-
 ses super idololatriis suis: Non sic
 Samuel super Saule; Non sic Daniel
 super Nabucdono. Non sic Suna-
 mitis, aut Sareptana mulier super
 mortuis filijs suis. Non sic hodie
 sorores Lazari super fratre languēte.
 Cōtendunt omnes seruare infirmos
 suos à morte: quin & mortuos flent,
 visitant in monumentis, adhuc orāt
 pro illis, & suscitare volunt. Opus
 quidem arduum est, non tamen su-
 perat aut potentiam, aut sapientiam,
 aut charitatem Christi. Suos serua-
 uit Moyses ab ira Dei: suam bestiam
 reuocauit Daniel à deserto ad regnū
 Reuocarunt mulieres per manum
 Elię, & Elisei filios a morte ad vitam.
 Suum etiam hodie fratrem sorores
 Lazari, etiam à monumento foetidū
 orationibus, & lachrymis reuocant.
 Quid nō potest oratio iusti assidua?
 Vnum hoc scimus. Non esse impossi-
 bile apud Deum omne verbum. Sci-
 mus Christum esse vitam & Resurre-
 ctionem: illū oīa fidei nostrę promi-
 sisse, & veracem esse. Differre potest,
 vel

vel ad explicandam malignitatem morbi; vel ad exercendam fidem nostram in ipsum; & inflammadam charitatem in fratres; vel ad altius promouendū opus gloriæ suæ. Negare nō potest: vt cōiortate, esto robustus, sustine Dominum. Ad fundandam igitur magnam hāc fidei spem cōtra omnem carnis spem, vt nullo vnquā casu liceat de Christi virtute, aut charitate diffidere: qui hactenus cœcos illuminauit, ægros sanauit, mortuos è lecto, & loculo reuocauit; Lazarū etiam sepultum, quatrduanum, scētētem, ad forōrum lachrymas, & preces, tametsi in fide nutantes, hodie suscitauit. Supremū op^o inter omnia Christi miracula, quare & nō nisi ad adultā ecclesiā post annos 60. à solo Ioāne memoriæ traditum, singulare opus, tum pro illustranda Christi gloria; tum pro irritanda Sinagoga; tum pro suorum fide aduersus omnē difficultatem stabilienda.

Erat quidam læguens Lazarus à Bortan. &c. Plena est historia varijs, & potentissimis affectibus, qui sunt præcipua lumina narrationis, a quibus, & nos breuitatis cā non recedemus.

Primò. Suos adferunt sorores Lazari, Martha, & Maria. Nēpe amore, erga fratrem, cui decūbēti, & languenti, sedulæ inseruiūt, & corpore, & spū quem & mortuum lachrymantur, ita vt ingens Iudæorum turba nequeat eas consolari. Vnum cor, vnum spiritum, vnum os habent: Idem sentiunt idem dicunt. Idem orant, pro fratre. Fidem deinde & deuotionē in Christum earum amantiſſimum, cui viuuum adhuc, sed laborantem absenti commendant. Et velut amico, rem tantum exponūt: ecce quem amas &c. cætera dimittunt amori, non enim eget amor stimulis. Augustinus, sufficit vt

nouerit, non enim amat, & deserit. Mortuum quoque præſenti exponūt, sic tamen quòd vix sciāt hoc loco quod sperare possint, tanta est enim in opere difficultas, quod vt omnium temporum exempla, ita omnem spem facile superabat. Quis vero sufficiat explicare motus, & affectus harum mulierum, quū sentiunt adesse Christum? quum vident frementem, & super monumento fratris lachrymantem? Cum audiunt vocantem, & exclamantem, & præcipientem Lazaro, vt exeat? Cū vidēt mortuū exeūtē è sepulchro? qua religione ueniētem Christū excipiunt? qua pietate flenti collachrymant? qua admiratione, & suspensione animi vocātē audiunt? qua tandē lætitia, & gratulatione suscitatum fratrem suscipiunt? hæc verbis exprimi nequeunt.

Secundò, Suos etiam affectus, & sua iudicia hic adhibent Iudæi consolatores mulierū intempestiui, sed stolidè, & imprudenter. Vident Mariā, audito ex sorore Christi aduētū ad eum volare; & putant eam ire ploratum ad monumentum; sic solet caro ex seipsa mētiri, & secundum cōmunem anxietatem de creaturis etiā Christi pronuntiare. Vident Christū lachrymātē; statim inferūt, aut nō potuisse aut noluisse amico languenti opem ferre, sic solet caro de consilijs & secretis Dei temere iudicare. Animalis hō nō percipit quæ Dei sunt.

Tertiò; Suos etiam adhibent Apostoli, quibus exacte humanam imbecillitatem, etiam in hominibus Christi à natura insertam demonstrant. Primus est amor immoderatus græ huius; ac si nulla sit: & tamen non habemus hic ciuitatem manētem sed futuram inquirimus. Secundus ex primo surgens, est timor indebitus, quo

Heb. 13.

ad solam Iudææ vocem tremunt, ac Christum eum vocantem increpant. Rabbi modo volebant te Iudæi lapidare, & iterum vadis illuc? Tertius animi stupor, ex utroque illorum sequens, quo ut fit Christum de Lazari somno, frequenti illa metaphora, cuius plena est scriptura, quæ mortem somnum vocat, loquentem non intelligant, quin astute eo concludant non esse eundem, quia si dormit, saluus est. Psal. cum dederit dilectis suis somnum: Mors est somnus dilectis Dei. Primo quia optata, ut somnus à fessis. Secundò quia finis laborum ut somnus. Tertio, quia vigorat membra, ut somnus, & reddit nobiliora. seminatur in ignominia, surget in gloria. Greg. Naza. Et Epiph. dicunt Deum immisisse mortem in humanam naturam ex peccato corruptam, ut ex morte educeret sanam, & gloriosam. Ita solet figulus vas inuentum frangere, & in terram reducere, ut inde reficiat: Quartus est animi dispositio; quando intelligunt eundem sibi omnino esse. Eamus, inquit Thom. & moriamur cum eo. Quid tu ais bone vir de morte? Narrat Christus omnia in tuto esse, tempus seruire, quia duodecim sunt horæ diei: locum, quia ad charam illam Bethaniam tendunt ubi semper excepti sunt gratiosè. Causam amabilem esse, quia ad amicum Lazarum, quorsum ergo de morte loqui, aut dubitare? sed ita sine periculis, audet omnia Thomas; tempore periculorum primus erit in fuga, ultimus in reditu: Sic sic facile deijcitur in Christi sequela; pro mundo omnia audemus, patimur, facimus, omnia damus, cum Christo difficilia, periculosa, capitalia videntur omnia.

Quartò. Suos tandem adhibet affectus Dominus, Noster Iesus, & quidem præcipuos, ac supremos, qui totam rei seriem & illustrem, & stupendam, & amabilem reddunt. Sunt autem tres præcipui, quos tribus in locis, in quibus illum hodie nobis historia representat, distincte, & sapienter exprimit.

Primò. In primis collocat eum trans Iordanem, ubi olim Ioann. baptizarat. Hoc loco reperunt eum nuntij missi à sororibus Lazari, ac narrant amicum eius grauiter decumbere. sic enim & suos exercet magno cum fructu. Hic singularem præfert. Prudentiam, qua sublimi quodam sensu, & animo casum hunc regit, & in finem eminentissimum, nempe in gloriam Dei, & ecclesiæ suæ ædificationem reducit. Primò itaque morbum extenuat, testaturque non esse ad mortem: respicit enim in finem rei supremum, in quem & ipsa languentis mors est ordinata, scilicet ad vitam eius, & Dei gloriam. Augustinus, non uest ad mortem, sed ad miraculum. Secundò audito morbo, manet ibi biduum, quasi dans tempus morti, ut amicum deuoret. Non quòd morbi grauitatem, vel amici discrimen ignoret. Non etiam quòd casum despiciat. Testatur enim euangelista, quòd diligebat Lazarum, & sorores. sed præfert omnibus, etiam vitæ Lazari, etiam vitæ suæ, Diuinam gloriam, cui mors Lazari singulariter seruit. Ita habet ille sua consilia in exercendis, sustinendis, & deserendis suis; quæ tamen omnia sunt sine errore, & salubria. Tertio, spirato biduo, accingit se ad magnum opus, magno & excelso, quodam

quodam animo, Reuelat suis mortem amici, primum sub nomine somni, quam vocem ubi caro non percipit: explicat nomine mortis. Ita sese accommodat auribus nostris. Inuitat eos in Iudæam, & rationibus optimis compellit; testaturque se gaudere propter eos, quasi ex hac resint aliquid magni, lucraturi, tandem ut cunque illi refugiant, constans, & prudens in opere, concludit. Eamus ad eum. Ad quem? Ad mortuum, sepultum, quatuor iam dies in monumento habentem, ita nulla nostra miseria ut cunq; extrema, & deplorata illum deterret.

Secundo. Venit igitur in Bethaniam. Inuenit amicum mortuum, & quatuor iam dies in monumento habentem, quare humana ratio colligit frustra venisse. Hic statim occurrit illi primo Martha. Deinde Maria, & plurimi Iudæorum, qui ab Hierosolimis venerant, ut operi tanto non deessent testes, qui & Deum glorificarent, & factum deferrent ad Sinagogam. Plorant omnes, aut patiuntur, aut compatiuntur omnes, Ita quod spectaculum miserabile faciunt: sorores duæ sunt, sed idem cor, eisdem oculos, eadem verba præferunt, omnia plena mæstitia. Hic reteggit Christus secundum affectum animi sui: Pietatem scilicet, & compassionem. qua primo verbis, & promissis amplissimis conatur eas consolari, ita ut vix capere, aut sperare audeant, quod resurget frater, sed illæ non nisi nouissimam sperare possunt resurrectionem. At instat Christus, & iubet sperari nunc idem fieri posse, quando ipse est vita, & resurrectio, nec vlla eget re, nisi fide. Secundo. turbat seipsum ex compassione, &

infremit spiritu, Considerat statum amici fetentis, id quod nos in nostris & in nobis ipsis non curamus, aut cogitamus. veni, & vide. & ad aspectum monumenti, in quo iacet amicus; in quo etiam apparet, quantum tyrannidis mors sibi vsurpat in hac natura humana: lachrymatus est, ò fælix monumentum, ò beatum lapidem super quo sic lachrymatur Iesus. Fremmit, lachrymatur Iesus, ut multa det argumenta veræ humanitatis, mox daturus tale, ac tantum deitatis, ut facile sine illis obscurari ex eo posset humanitas, saluat ergo vtraque naturam. Possunt hæ lachrymæ tanto amore, tantoque merito plene frangere non modo duritiem lapidis, sed & mortis: si penetrarent infernum, natura sua inconsolabilem, dulcem & foelicem facerent. veniat obsecro vna saltem harum dulcissimarum lachrymarum supra cor meum omni lapide durius, & molle faciant, ac lapideum vertant in carneum, ut sentiat Domini sui compassionem. In hac compassione iterum fremit spiritu, lachrymas reprimit, seseque totum colligit in maiestate, verè frementem contra peccatum, mortem, inferos, & Satanam, hostes suos, & nostros, quorum opera, nobilis isthæc creatura, opus manuum eius, ad miserum huiusmodi statum reducta est.

Tertiò. Sic itaque erectus venit ad monumentum. atque hic tertium exprimit affectum, Voluntatem scilicet Diuinitatis suæ glorificandæ super amico quatruiduano. Primo igit magno, & ex cello spiritu iubet. Tollite lapidem. Non penetrat, aut sulcitatur vox Christi, nisi sublato lapide impœnitentiæ, ut sint omnia luce

clariora; Narranti Marthæ nescio quid de fœtore, statim reprimi in Maiestate, eam erigēs in finem rei. i. in gloriam Dei. Nōne dixi tibi, quia si credideris, videbis, glo. Dei? Huc, huc omnia pōssibilia & impossibilia dirigenda, vbi quæritur hæc, nihil impossibile, nihil difficile, huic vni debentur, & obsequuntur omnia: propter hanc omnia, etiam inferi. In hac sola religione conditus est mundus totus, quæ in cœlis, quæ in terris, quæ in inferis, vt omnia seruiant Diuinæ gloriæ. Huic omnia aperienda, huic lapides, huic monumenta, huic mors cedere debent. Deinde sublato lapide, mirantibus omnibus quæcunque dicit, & facit; Ipse solita sua religione subleuat oculos cordis testes in cœlum, & magnis verbis, qualia decent inter tantū patrem, & filium, Primò. Gratiâs illi agit de virtute, & potentia sibi præstita, à quo habet omnia. Secundo, narrat fructum magni operis, fidem circumstantium, & mundi ex ea fide salutem. Tertio testatur se hæc tantum in opere quærere, & meditari. Tum ex magno affectu cordis exclamat, quia magna charitas vrget quia mortuum compellat, i. à se tam remotum, quantum mors distat à vita, Lazare veni foras: Nos non excitant fulgura, tonitrua, & terræ motus tam subtus terram sepulti in culpa sumus, Sequitur effectus omnem spem omnia exempla superans; Prodiit statim mortuus: vita vocat, mors tenere non potest, Absorpta est mors in victoria; quare prodiit vocatus. sed vincit. Iubet solui à suis, & dimitti. Adhibet Apostolos locios in opere, suas tamen habet partes Christus, & suas relinquit apostolis, & sacerdotibus. Vitam dat Christus animæ, remittit culpam, & pœnam æternam,

dat gratiam. Vincula soluunt Apostoli. reatus pœnarum temporalium, quas arbitrio suo discreto limitant, & conscientiam liberant. Solus viuificat Christus, qui solus est vita, solus resuscitat, quia solus est resurrectio. Ministri autem vitæ sacerdotes, ex imperio, ex verbo, & virtute absoluunt peccatores, quibus vitam Christi, in sacramentis inclusam communicant; expediunt conscientias, & sinunt abire in obedientiam.

Ex opere autem tanto tantus sequitur fructus. Primò, Lazarus mortuus suscitatur, & vincit soluitur. Secundo, sorores eius lætificantur. Tertio, Iudæi plurimi conuertuntur, & credunt. Quarto, Apostoli Christi in fide firmantur contra timores omnes. Quintò, Diuina Christi virtus glorificatur. Sextò, spes mundi sic roboratur in hominibus Christi, vt liceat iam omnia desolata in optimam spem reuocare: quando mors vltimū terribilium sic coram Christo debilitata, & absorpta est, vt imperante vita euomat mortuos, etiam sætentes. Vbi ergo est Mors victoria tua? vbi est Mors stimulus tuus? Nihil coram vita nocere potest: Deo gratia, qui dedit nobis victoriam, per Iesum Christum dominum nostrum. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

S A B B A T O

DOMINICAE QUARTAE

In quadragesima.

Q Vando ita ex altis venit ad nos Filius Dei, quòd à summo cœlo egressio eius, multum distant cœli à terra; sed & plus distat Deus ab homine, & tamen Deus Homo, & verbū caro factū est: Magnus ipse qui venit, Filius Dei, magnus ille à quo missus est, à Patre omnipotēte: Magnus ad quē missus est, ad mundū vsque ad extrema terræ: magno desiderio est inuocatus, & expectatus. Ita vt vocet eum Aggeus, Desideratum à gentibus: certe magnam quoque fuisse oportet legationem, & functionem ad quam missus: quod quidem à nobis recte dignoscendum est, tum vt eū talem habeamus, & eo loco retineamus, quo datus est: tum vt sequi: & imitari eum sana mente, & recta intentione possimus. Non est autem facile officium Christi discernere, cum & latentes quasdam habeat proprietates, quarum ratione vocatur à prophætis Deus absconditus. Et ipsemet Samaritanæ mulieri dicebat, si scires donum Dei, & quis est &c. Et caro ipsa nostra conetur eum ad sua desideria trahere, ac si bi talem formet, qualem optat: Vt velent Iudæi vindicatorem, & liberatorem à Romanâ iurisdictione, ipse autem clamat: Reddite quæ sunt Cœlaris, Cœsari. Vellet Pilatus potentem, & sese tuentem, ipse autem dicit. Regnum meum nō est de hoc mūdo: Græci sapientem. ipse autem. Perdām sapientiam sapientum: scri

F. Franc. Viced.

bæ Zelatorem legis, obseruatorem sabbati: ipse autem: Filius hominis dominus est, etiam sabbati: Pharisei, suæ iustitiæ laudatorem, peccatorum autem seuerum ultorem ipse autem. Non veni vocare iustos. Galilæi Regem, & suæ vitæ tutorem: ipse autem. Operamini cibum, qui non perit: Nazaretani volunt vt miracula faciat in patria: ipse autem. Nemo propheta acceptus est in patria: Petrus vult transfiguratum, & ad vocem crucis exhorrescit Ipse, vade post me satana &c. Ioannes, & Iacobus volunt honorum distributorem. Ipse autem. Nescitis quid petatis: sorores Lazari, volunt medicum, & instant, ipse autem, infirmitas hæc non est ad mortem: Ad hæc igitur non est missus. Agnoscimus in patre proprietatem quandam, atque ex omnipotentia vocamus eum creatorem cœli, & terræ: Agnoscimus, & in spiritu sancto, quare & ex bonitate vocamus eum, viuificantem, ac sanctificantem, quid ergo approbiamus filio, incarnato ex sapientia? Hoc nempe, quod sibimet ipse tribuit: Ego Sum lux mundi. Hoc idem illi tribuit pater in Esai. Dedi te in lucem gentium. Et iterum propheta idem Surge Hierusalem, illuminare, & venit lux tua. Maximi autem momenti est hæc legatio. Hic cogitandum, quòd sicut ideo sol iste noster visibilis, & naturalis lux mundi dicitur, quia absente eo, nox ubique est, præsentem eo, omnia faciem, & vitam recipiunt. Ita Christus lux mundi dicitur, quòd sine eo plena sunt omnia nocte, & tenebris inuoluta. Tenebræ in sunt mentis interiores, ignorantia regni Dei, confusio, falsitas, superstitio, vanitas: Exteriores, prauis moribus, vita scanda

N n l o s a,

om. 3. 1

lofa, quo sensu Paulus, vocat ebrietas commestationes &c. opera tenebrarum: Et Diabolum vocat rectorem tenebrarum, harum. i. morum presentium, Vtrunque autem harum tenebrarum genus, vniuersum mundum absente Christo, occupat, erant in Gentibus tenebrae interiores, Idololatria, superstitio, vanitas, de quibus Paulus: euauerunt incogitationibus suis, obscuratum est inspiens cor eorum: Exteriores ita, mala vita, qua seruebant creaturae, potius quam creatori dati in sensum reprobum, vt facerent quae non conueniunt. Ita quod tandem de Ephesijs, vno verbo dicit. Eratis aliquando tenebrae. Erant & in Hebraeis densissimae tenebrae interiores, liuor, hypocrisis, auaritia; Exteriores malorum morum, quod in templo etiam exercebant mercaturam; quod traditionibus suis mandata Dei palam transgrederentur: quare & testatus est propheta, Insaniam esse in domo Dei; Et Christus, Implese eos mensuram patrum, etiam Zaccharias sedisse in tenebris, & umbra mortis, Ad hoc ergo Missus est Christus sol iustitiae, vt tenebras fugeret, vt luminibus omnia compleat. Ita Zaccharias, visitauit nos oriens ex alto, illuminare &c. Ita Io. Erat lux vera, quae illuminat &c. Ita ipsemet. Ego Sum lux mundi: Ego habet emphasim, vbi dicit Christus, se esse lucem mundi; nam Ioannes lucerna erat, non lux, Apostoli lux sunt, sed missi ab hac luce, atque ab hac radios sui fulgoris accipiunt, fundati supra firmam potestatem; Et stellae in nocte lucent, ac suos emittunt radios, nulla tamen ipsarum, vtcunque magnae, & totae terrae aequales, auderet dicere. Ego sum lux mundi, Si vero id Sol dicat, tan-

quam lucis fons, recte id de se praedicabit. Ita Sol noster iustitiae Christus, pater & fons luminum omnium, solus hoc sibi potest tribuere, quod sit lux mundi. Sum. non dicit, habeor vel agnoscor. nam tanta est mundi cecitas, & malitia, quod lux venit in tenebris: & tenebrae eam non comprehenderunt: Tanta perfidia, quod & solem ipsum obscurare, in fontem lucis, in authorem iustitiae, tenebras effundere, verba blasphemiae, opprobria, & iurgia, Samaritanum, Demoniacum, voracem, peccatorem, seductorem, vocare, Lux. Quid clarius quid nobilius, quid amabilius luce? quid pulchrius oculi nostri conspiciunt luce? & quid sine luce? quid primo Deus inter omnia creauit, nisi lucem? Imo quid ipse Deus est sua natura, nisi lux? lux aeterna, in qua cuncta viuunt, per quam cuncta creantur, & distincte in essentia sua singula disponuntur, & constituuntur. Ad hoc lumen vbi se se ex toto conuertit, & coniungit spiritus noster, cuncta in nobis perficiuntur, & in suam referuntur originem: sicque nos illi ipsi lumini coniungimur, ac denuo ex ipso supra naturam in gratiam nascimur; in qua regeneratione cuncta nobis propria redduntur, & nostra fiunt; eo quod omnia bene, ac recte a nobis sunt constituta; in suumque relata principium: In hoc principio aeternum quoddam, intra nos natum sentimus lumen, quod est filius Dei. d. Ego sum lux. Et alibi de se, dum lucem habetis, credite in lucem: Ex eodemque lumine quatuor genera lucis suscipimus. Prima lux est caeli, quae nobis communis est cum omnibus animalibus. eaque externos, & corporeos nobis illustrat conspectus; nec vllum est

est præstantius mundi ornamentum. Hac carent damnati in inferno, quorum habitatio in tenebris est, eo quod luce hac visibili non ac primæ lucis idest Dei gloriam vñ sunt. Secunda lux est, claritas supremi cœli, conditi à Deo, oculis nostris gloriosis, in quo manebunt in æternum corpora gloriosa: In hac claritate sensibili, quadam ratione, cum ingenti gaudio, & exultatione immensum gloriosi corporis Christi, & sanctorum omnium, & nostrorum corporum conspiciemus splendorem; dilucideque amoris signa quæ gerent in suis corporibus Martyres; Anachoritarum, confessores & doctores, virgines, pro seruitio Deo præstito in hac luce. Tertia lux spiritualis est, & est naturalis Angelorum, & hominum intelligentia: hoc lumine supra sensum noscimus, & discernimus verum à falso, bonum à malo, quod est initium primi decoris naturæ rationalis. Quarta lux est Gratia Dei, qua nos placemus Deo, & ille vicissim nobis præ cunctis cordi est, ista lux tum demum in singulis consummatur, ac perficitur, cum gratia mutatur in gloriã, & gloriæ mensura correspondet mensuræ gratiæ. Ista omnia luminum genera ex æterno illo lumine suscipimus idest ex Dei sapientia, & verbo, quæ prima est veritatis regula & origo, & merito dicit, Ego sum lux. Mundi. Sic vniuersum repleuit lumine. splendet etiam Moy si facies, & fumat Mons Sinai, sed in sola Israel domo. Christus autem mundi lux est, illuminans omnem hominem &c. Usque ad extrema terre; Tenebras habet mundus interiores (vt dicebamus) ignorantia, perfidia incredulitatis, idololatricæ. Has fugat lumine verbi, de quo

lucerna pedibus meis verbum tuum: Et iterum. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam: Et petrus, de tenebris vocauit nos in admirabile lumen: tenebras habet exteriores, prauorum morum, avaritiæ, carnis, &c. Has fugat lumine vitæ inculpatissimæ, in qua dolus non est, quare cras bona cum conscientia dicet. Quis ex vobis arguet me? Hoc igitur illud est officium, & munus, & quidem præstantissimum, ad quod venit Christus, ad illuminandum, videamus iam, quod munus, ex hoc nobis incubat.

Scimus iam quale fuerit officium Christi; scimus insuper eum suo muneri non defuisse, quousque in cruce clamare potuit, Consumatum est: Restat vt videamus nunc quale sit officium nostrum, & quid eo præstito consequi possimus. Vtrunque explicat hoc loco Christus. De primò dicit. Qui sequitur me. Hoc igitur incumbit nobis, vt præeuntem lucem sequamur: De secundò. Non ambulat in tenebris, Hoc iam mali euitemus. Sed Habebit lumen vitæ. Hoc boni consequimur. Primò igitur loco sequendum est nobis, & recta pergendum, quocumque lux vocat: Primum radium verbi, sequemur fide. Ita ille, dum lucem habetis, credite in lucem; Non præcedamus nos lucem, non præoccupemus verbum Dei, verbo nostro, & intelligentia cordis nostri: sequamur captiuantes intellectum nostrum in obsequium Christi: vtcumque magna sint quæ promittit, & minatur, vtcumque à naturæ regulis distans, & moribus mundi, sequamur tamen, & credamus firmiter it. esse. Secundum radium vitæ, & innocentia sequemur imitatione, & conformitate vitæ; vt non in cassum dixerit. Discite à

me &c. Et iterum. Exemplum dedi vobis &c. Sic ergo præit ille, ac nobis bene viuendi in virtutibus omnibus, normam præbet, vt si sequi mur cum, errare nullomodo possimus: ita formari in nobis Christum dicit Paulus, & configurari nos imagini eius, vt nos quoque in spiritu sancto concipiamur, in menteque virgine verbum Dei suscipiamus: vt conceptam veritatem pietate pariamus, & Thesaurum non abscondamus; vt spiritu, & carne circuncidamur, circuncisione non manufacta: vt in templo Deo patri nos offeramus, & omnia nostra in eius gloriam conuertamus. vt subiecti simus patribus, maioribus scilicet, vt in dies crescamus sapientia, & ætate christianismi: vt sapientia Dei Sinagogas, & sapientiam mundi confundamus; tentati vincamus: oblata mundi sceptrarespuamus, omnibus officia nostra poscentibus, præbeamus. Pro Dei gloria, & fratrum salute, nos humillimus, omnia bona faciamus, omnia mala patiamur: Tandem in cruce corpus coaptemus, Animam Deo soli committamus. Ita plane Christum sequemur, imo in nobis ipsis integre formabimus, eadē cum illo sentiētes, facientes, patiētes, existentes: Nec sine fructu, nam dicit: primò. Non Ambulat in tenebris ita malum declinat, quod vere multum est. Et malum magni momenti; quando nunquam infelicius fuit Aegyptus, quā triduo illo tenebrarum. Nescierunt, inquit Dauid, non intellexerunt: sunt sicut equus, & mulus sine intellectu. quid ergo faciunt? in tenebris ambulant, quid infaustius tenebra? Fiat, inquit Dauid, via illorum tenebræ. Tollit Christus omnes tenebras malitiæ, quia bonus: infirmi

tatis, quia potens: ignorantia; quia sapiens: Neque enim falso, vel vane iubet, d. Fiat lux: Secundo. Habebit Lumen vitæ. habebit idest firmiter possidebit lumen vitæ idest vitale, crescens, & amplificans quottidie radios, & æternum nullam patiens eclypsim: Nunc fruuntur oculi nostri lumine hoc solis externo, sed facile caligant: tandem per Christum, totum corpus nostrum, assumptum de terris, in regno vere lucis, splendebit, & luminosum fiet. Fulgebunt iusti, vt sol. ita Christus in Mōte Thabor, speciem dedit futuræ lucis corporum nostrorum. Nunc mens nostra fruitur lumine naturæ, quo discernit bonum à malo, verumque à falso distinguit in communibus: & naturalibus: Auget hunc Christus lumine gratiæ: Perficiet tandem lumine gloriæ. tūc videbimus, vt visi sumus deducti à claritate, in claritatem, quousque ad principium lucis, & fontem id est ad patrem luminum reuocemur, vnumque cum illo, gloriosi cū illo, lucidi cum illo fiamus: in hoc apparuit Christus: in hoc è nubecula lucida, & virginea, formatus est sol Christus, vt tenebras omnes nostras diliciat. Aerem purget, lucem effundat, verbum menti, vt credentes; innocentiam voluntati, vt sequentes & imitantes illi conformemur. tandem cum illo è tenebris eruti in vera claritate perpetuo iucundemur. Amen.

Habita Roma. 1556.

DOMINICA QUINTA
IN QUADRAGESIMA.
Quæ est passionis.

TA perpetuo sese nobis ingerit infatigabilis D.N. Iesu Christi charitas, vt assidue impleat oculos, scelici imagine innocentissimæ vitæ suæ, aures percutiat suauis strepitu sanctissimæ veritatis suæ. Sic autem se ingerit, quia amat, amasque enititur ad se corda hæc natura deua conuere, vt secum trahat in obsequium, & Gloriam Dei patris, cum qua coniuncta est etiam salus, & vita nostra, ad quam creati sumus vt qui ex Deo per originem sumus, in Deo per obedientiam viuamus &c. Charitati addit patientiam, vt nobis etiã negligētibus, & in nostra ignorantia dormitantibus, in dies augeat noua oculis virtutum exempla; nouaque auribus addat præcepta; quousque eo nos adducat, præfracta, & indurata animi perfidia, vt charitatem eius repellamus, & patientiam feritate vincamus vitam eius abominemur, veritatem, & doctrinam blasphemijs quasi lapidimus impetamus. Vbi enim Diabolus ad hæc scelera nos pertraxerit: Excludimus Christum ab omni spe gloriæ suæ in nobis promouendæ. Et ille contra excludit nos ab omni spe salutis, & vitæ in eo potiundæ. Et in hac mutua dissidentia, nos illum perpetuo lapidamus, illum iam nos incipit iudicare, deserimur, sicq; deserti, manemus sine lege, sine lumine & sine Deo. In hoc statu perfidiæ miserimo relinquit hodie pertinacissimam Sinagogam, vt habeat semper

contra ipsum, & eius euāgelium, ora plena blasphemijs; manus plenas lapidibus, mentē cœcam; volūtatem perfidam, ipse autem abscondit se, & exiit de templo.

Quis ex vobis arguet me de peccato? Dum Christiani sumus, & Christi nomine fruimur, & Christum sequi saltem à longe profiteamur: præluceat nobis Christus ductor, & doctor fructuosissimus, duplici face, quibus tutum iter præbet. obijcit oculis vitam suam: obijcit auribus verbum suum; & monet vt sequamur. Vita est singularis, & perfectissimum virtutis speculum: in quo dolus nõ est, quare inter mortuos liber audacter dicit, Quis ex vobis arg. me de peccato? Dignissimum verbum, saluatori, & restituto; ri orbis conuenientissimum: iuuare autem, & delectare nos mirũ in modum debet ampla hæc sanctitatis, & innocentie professio, quam sic in publico templo, maximo totius mundi teatro, coram Deo, & hominibus, coram amicis, & inimicis facit hodie Christus. Est enim conditio hæc, & honorata, & utilis, & necessaria in redemptore mundi. Atque ob id talis est, & talis haberi vult, sine peccato. Ob hoc sic prouocat inimicos Iudæos, quasi ad iudicium, & examen, vt si quid possunt, obijciant. Et ecce nihil habent nisi blasphemias, & iurgia voluntaria. Ita coram Caypha ac cusarunt, de discipulis, & de doctrina: item de blasphemijs in Deum, & Moysem, & locum sanctum. Tandem conuicti sunt testes, quod falsi erant, & ob hoc vnum damnatus est, quod diceret se filium Dei: quod verbum fundamentum est omnium veritatum, & salutis humane: tantum abest vt falsum sit: Et tamen propter id solum ab impio pōrifice damnatus est.

Coram

Coram Herode indutus est veste alba, in testimonium innocentiae, coram Pilato, & ab vxore eius vocatus est Iustus, & ab ipsomet scelerato, & hypocrita, dum manus abluit: in cruce pendens iustificatur à latrone: Et tandem Centurio qui crucifixerat, Dei filium agnouit, & falsus est, quo verbo & Christum iustificauit, & pontificem illum damnauit, qui ex hoc vno reum mortis pronuntiauerat, quòd se faceret filium Dei. Sic vndique ampla habet testimonia innocentissima Christi vita, vt verè dicat. Quis ex vobis arguet me de peccato? Ex hac conditione habet castissimus agnus hic, vnde omnibus placere potest. Placet summopere Deo patri, eum à principio ad finem, potissimum inter blasphemias impiorum, & flammam crucis respicienti, & summè diligenti, Hic ille Agnus anniculus, qui totus deuoratur in Paschate, quia nihil in eo impurum est. Agnum Dei vocauit Ioannes apud Iordanem: Tum quia à Deo datus est, tum quia à Deo percussus, & mactatus est. Tum quia à Deo dilectus est: In quo, inquit, mihi bene complacui. Ita olim. Ecce odor filij mei, sicut odor agri pleni; & prius in altaribus Noe, odoratus est Dominus odorem suauitatis. odorant, quem sic pater preciosum, & charum habet, est odor Iustitiae & innocentiae, quod nihil in eo est, quod placere non possit: Ita Paulus in epistola, per proprium sanguinem introiuit in sancta: qui per spiritum sanctum semetipsum obtulit immaculatū Deo. Placet & fidelibus suis summopere ex hac eadem conditione quod iustus est. Tum quòd ex hoc potest eis propitiari, & optimū salutis remedium adhibere, suosque

secum adducere in sancta, & iustus iustificare, satisfactio enim debuit fieri per indebitum, & per equiuales: potuit Christus vtrunque facere, ex hoc quòd iustus erat, quòd legi non erat subiectus, & tamen legem integre præstabat, quòd perfectam obedientiam, & culpæ æquiualem, offerebat pro nobis: imo excedentem in æquilibrio. non pro nostris tantum, sed pro peccatis totius mundi, Ioannes. quin si plures sint mundi, potest saluare; & mundare omnes. Et ideo no. testamenti mediator est. Arguit sic D. Paulus in Epistola. Obtulit ipsum immaculatum Deo: ergo emundabit conscientias ab operibus mortuis. Ex hac igitur magna, & necessaria utilitate, quæ totam salutem nostram continet, placere nobis maximè debet Christi innocentia. Tum etiam ex exemplo, quod nobis ex hoc præstat absolutæ perfectionis, vt certi simus, quòd eum sequendo, & imitando, implemus omnem iustitiam. Ex hoc stella polaris dirigit nauigantium motus, quia ipsa immobilis est: sicut ergo ex ratione virtutis potuit Christus dicere. Venite ad me omnes, qui laboratis, & ego reficiam vos. Sicut ex ratione meriti, potuit dicere, cõfidite, Ego vici mundum. Ita ratione exempli potuit dicere. venite post me, qui sequitur me nõ ambulat in tenebris. Ego sum lux mundi.

Quod si non satis est, sic ex vitæ norma excitasse oculos ad imitationem innocentiae. Addit studiosissimus Institutor potentissimum sonum verbi, & veritatis suæ, quæ percutit, & implet aures, docens abū de quid credere, quid facere, quid sperare, quid timere, quid sequi, quid fugere debeamus. Et quando videt

Matth. 17.
Gen. 27.
Gen. 8.

Heb. 9.

Matth.

Ioan.

Ioan.

m. 147.
m. 118.
m. 118.
m. 4.
m. 13.
m. 11.
 Non videt charitatem hanc suam minus æstimari, quia vellet, addit quasi amoris stimulos. Si Veritatem dico vobis, quare nõ creditis mihi? Discipuli estis veritatis, veritatem profitemini: veritas ipsa, veritatem explicat, & ad se vos vocat; cur ergo non auditis? Magna est Dei iniuria, quòd tanta eius charitas spernitur; Non fecit taliter omni nationi, & iudicia sua. i. veritatem suam; non manifestavit eis. Tantam misericordiam spernitis? Est veritas Christi preciosa, quam comparavit thesauro abscondito in agro, pro quo emendo liceat homini vendere quicquid habet. Est suavis, & dulcis super mel & fauam: quam lacti comparat D. Paulus, Et petrus. Est potens, quam comparat Iesa. igni, & malleo conterenti petras. Paulus gladio ancipiti. Est natura sæcunda, & prolifica, quam cõparat Christus ipse semini, quod multum fructum affert, trigesimum, sexag. 100. Est res diuina, quam vocat regnum Dei, virtutem Dei, salutem omni credenti: quid amplius? Verbum Dei: quid enim Deo intimius, quam Dei verbum? An non merito dicit. Si veritatem dico vobis &c. Et valet argumentum potissimum contra nos, qui veritatem Christi verbis probamus, laudamus, ad astra tollimus, & tamen factis negamus. Cur autem? Reddit Christus rationem amplissimo canone, quo & nos, & mundum totum discernit. Diuidit enim in partes duas, tam distantes, quòd vna est ex Deo, alia non est ex Deo. Canon est. Qui ex Deo est, verba Dei audit. Canon non respicit potentiam, aut sapientiã tanto minus essentiam Dei, sic. n. mũdus totus est à Deo, regit à Deo, vivit sub manu Dei, sed respicit amorẽ

Dei. Ex Deo est, qui amatur à Deo. Ex Deo non est, qui nõ amat à Deo Cui & melius esset, non esse, vt de infelicissimo Iuda dixit Christus Si possemus videre cor Dei. i. librum vitæ, facile numerarem? quotquot ex Deo sunt: eorũ. n. omnium nomina sunt ibi scripta; vt testatur Daniel. Si possemus etiam discernere corda hominũ facile discerneremus dilectos Dei: videntes: n. amicos Dei. i. qui Deum ex corde diligũt, facile argueremus dilectos: est enim Dei regula certa Ego diligetes me, diligo. Si etiã hypocrisis non falleret; ex operibus possemus discernere amicos Dei. sed periculosa res est. Veniũt lupi rapaces, i vestimentis ouium. Iudicium format Christus ex verbo suo: tanquam ex mundi luce. sic enim aduentante sole in vere, distinguimus arbores viuas à mortuis; erumpunt enim, & gemmas emittunt, quæ viuæ sunt. contra, quæ mortuæ, nullo solis calore mouentur. Ita ad Dei verbum. Qui

Ioann. 3.

ex Deo sunt, audiunt duplici aure, vna est intelligendo. qui habet aures audiendi audiat, Alia est obediendo. in auditu auris obediuit mihi. In hoc cognoscimus quod ex veritate sumus si in conspectu eius suadebimus corda nostra.

Propterea vos non auditis. specificat canonem, & ex eo iudicat Sinagoga, q̃ nõ sit ex Deo: vnde ergo Dixit alibi, vos ex patre Diabolo estis. A Deo habet naturã, à Diabolo malitiã. A Deo cor, à Diabolo hipocrisim: A Deo oculos, à Diabolo superbiã. A Deo linguam, à Diabolo blasphemias, &c. Durũ iudiciũ, quo tanta mundi pars, & tã nobilis excludit à Deo. Et hãc exclusionẽ sequuntur duo grauissima dãna; quibus & Iudæã hodie Christus terribiliter subiicit.

Primum

1. Re. 16.
Esa 29.
1. Isai. 113.

Primū est error, & obtusio in intelle-
ctu, quo fit, vt quo plura, et clarissi-
ma, & verissima audiunt, eò pauciora
capiant, ac si eis sint ora (q̄ cōminat⁹
est Esa.) sicut verba libri signati, &
palpēt in meridie, sicut in nocte. Tri-
buit hoc Paulus Dei iudicio, vt cre-
dant mendacio, qui non crediderunt
veritati. vocatque spiritum erroris, vt
alibi scriptura. soporē domini Et Es.
Miscuit vobis dominus spiritum so-
poris. psa. oculos habēt, & non vident;
aures, & non audiunt. Ita videre est
hodie in euangelio, iudicium hoc in
cœcis, & consopitis Phariseis, qui ni-
hil ex verbis Christi capere possunt:
& quo plura dicit, tanto minus per-
cipiunt. Narrat Christus virtutem
sanctissimi verbi sui: quod ver-
bum vitæ est, & fundamentum æter-
næ, quare qui ipsum seruat, mortem
non videt in æternum. Mori potest
ex conditione naturæ, ac mortem
non videt, quia in ipsa vita moritur,
neque gustat, gustus enim mortis est
ex peccato, quod stimulus mortis est
dēpto stimulo .i. sublato peccato per
Christū, mors mortua est, quare gu-
stari non potest, Transiit iustus per
mortem, & non sentit mortem, vt Is-
rael per fundū maris, Tres pueri per
flammā ignis: ex hoc quia mors ista
est plena vita, quam in morte semi-
navit Christus vita nostra, quare vo-
cat Andreas crucem suam bonā &c.
Illi vero intelligunt de morte corpo-
ris, & obijciunt, quod Abraham &
prophetæ mortui sunt &c. An tu ma-
ior Abraham patre nostro? Replicat
Christus. Quod Abraham ex gustu
veritatis & fide, exultavit vt videret
diem suū, Vidit in spiritu, & prom-
issionibus, & gaudius est: Illi obstupe-
scūt, ac si de oculis Abrahæ locutus,
sit & non de fide, & obijciunt, quod

quingenta annos nondum ha-
bet &c. Dixit Christus, quod Abra-
ham vidit diem suum, isti contra in-
telligūt, quod Christus viderit Abra-
ham. Adhuc vt infatuet talpas istas
Christus subiicit: Antequā Abrahā
fieret ego sum. De æternitate suę dei-
tatis loquens, Illa enim heri, & hodie
& semper, eadem est, fatuis illis om-
nia videntur impossibilia, quia sic in
sua cœcitate iudicantur. Stuporem
hunc mentis sequitur duplex damnū
perfidia scilicet in volūtate, qua odio
habent, & lacerant vitam, simul ac
doctrinam Christi: iudicium hoc vo-
cat Paulus subuersionem. Ita subuer-
si isti, & dictis, & factis, impetunt, in-
sultantque domino Iesu. vocāt enim
in primis Samaritanum, & Dæmo-
niacum, factis etiam, Nam tollunt la-
pides, vt iaciant in eum. Tantam, in-
quit Paulus, à peccatoribus sustinuit
contradictionem. Hanc verò perfid-
iam tremendo iudicio sic compri-
mit Christus, quod Abscondit se, &
exiit de templo. Si autem non est in
templo, vbi locorum adesse potest?
Abscondit se ab oculis, à corde, à me-
moria Iudæorum, ac secum rapuit
oīa bona, quæ fuerant patribus in eo
promissa: quibus sublatis secuta est extre-
ma iudaismi desolatio, quæ facta est
in fabulam, & in exemplum oībus, q̄
Christi vitam; aut doctrinam blasphe-
mant, aut persequuntur. Nos ō cha-
rissimi aliena fruamur insania: stat no-
bis ob oculos desolatio Iudæorum;
Græcorum, tot insuper ecclesiarum
& regnorum in occidēte nostro: tan-
tum ex hoc quod Christi vitam de-
spexerunt, & doctrinam macularunt,
aut maculari passi sunt. Nobiscum
adhuc est Christus, per charitatem
& patientiam suam, ne cogamus vt
se abscondat etiam à nobis. Esa. quæ-
rite

Heb. 11.

2. Th.

Heb. 13.

rite dum intueniri potest, inuocate dū propè est. David, Deus ne elógeris à me. Ex Deo sumus nati, & per Dei filium renati; Deo viuamus, vt tandem ad eūdē Deū redeamus. Vt ex ipso, p ipsum & in ipso, sint omnia. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

TRACTATUS
DE POENITENTIA

Homelia Prima.

Feria secunda Dom. quinta.

Qui sentit, ac discernit in se ipso humanæ naturæ in firmitatem, facile sentit, quàm sit inclinata ad malum, quam facilis ad peccandum, quam difficilis ad omne bonum, quare, & pericula sua interna, pter externa quibus velut laqueis plenus est mūd^o, facile discernere potest. Beat^o qui semper est pavidus. Qui de inde iter ista pericula, qñq; cōsiderat legē Dei, cui tenetur, & confert vitæ suæ: facile inuenit se in multis deliquisse: quare & ex vi legis, & iustitiæ, intelligit se ad mala multa tēporalia, & æterna ferenda destinatū. Qui ex amore sui, mala parata vult euitare, post Baptismū qui irreiterabilis est, vnū tantum remedium habet: si de malis cōmissis pœnitentiam agat. qui hanc non agnoscit, vt hæretici Anabaptistæ, & Calviniani, nullam spem legitimam habere potest. Sic etenim coniuñctæ sunt coram Deo remissio peccatorū, & pœnitentia, vt vna sine altera locum non habeat. Non est peccatum vtcunque graue, quod per pœnitentiam non deleatur: Dæmoni

F. Franc. Viced.

olim D. Antonius, pmissit remissionem, si pœniteret, nō peccatum mortale, vtcunque leue, quod sine pœnitentia deleatur. Ob hoc Io. & Dominus noster, à pœnitentia cœperunt, & docere, & facere, & iussit Apostolis eandem prædicari: in remissionem peccatorū. Est enim illustris illa promissio, apud Ezech. quotiescunque Ast. 1. Ezech. 81. ingemuerit peccator &c. Iterum Nolo mortem peccatoris, sed vt conuertat, & viuat. Orādum ergo, vt nō peccem^o, quod si peccauimus, orād^o est Deus; vt det nobis & spacium, & modū, & spiritum pœnitendi, quo possimus remissionem peccatorum impetrare. Cum itaque, o charissimi, iam instet tempus illud, quo quis que nostrum optare debet remissionem peccatorum suorum, & purificationem suæ conscientiæ, qua vt in sindone mundo, recipere in Paschate agnum sacratissimum possit; Agendum necessario est de remissione peccatorum tractanda; cumque ista sine pœnitentia sperari nequeat; vtile, & necessarium est, præmittere tractatum de pœnitentia, qua conscientias nostras purgare, & præparare ad scelicem illam cœnam possimus, in qua consistit summa iucunditas vitæ huius. Ob hoc: Ego qui non aliter tracto animas vestras, quam meam ipsam, constitui tractatum de pœnitentia, & eius partibus, vobis tribus continuis diebus instituere. Det mihi diuina misericordia, quam ex animo: si vnquam, imploro, vt rem tam vtilem, & necessariam pro dignitate tractem; Det vobis cor docile, & spiritum intelligentiæ, vt simul hæc meditates, & cordi bene imprimentes, collugeamus peccata nostra; simulque in Paschate de communi fructu

O o con-

congratulemur. incipiamus.

De Contritione.

Est Pœnitentia cōpensatio quædam culpæ commissæ, qua peccator quasi arbiter sui, & iustitiæ diuinę minister, in seipso regulat culpam per pœnam. v. autem pœna culpæ respōdeat, annitendum est, vt sicut in culpa, vitā totam, intus & extra scēdaui mus, cor, os, manus, per malas cogitationes; male dicta, & male facta. Ita pœnitendo int^o, & extra exerceamur. Hinc semper apud Patres, Pœnitentia tres habuit partes necessarias, quibus negocium hoc expediretur. Primam, quę cor purgat, & est cōtritiō. Secundam quæ os exercet, & est confessio, Tertiam quæ opera ipsa reuocat ad iustitiam & est satisfactio. De his igitur tribus necessario nobis agēdū est tribus dieb⁹, ac demū ī quarta, singula, & oīa epilogabimus, & verificabimus in ea peccatrice, quā statuet nobis Lucas, euangelista pœnitentem ad pedes Domini. Vt autem rē tantam sine methodo non pertractemus; tria in singulis potissimum consideranda statuimus: Statum rei; progressum, & fructum. i. principiū, medium, & finem.

A contritione incipit negocium, tanquam à parte simpliciter necessaria ad impetrandam remissionem. nō n. sat est eā habere in voto; vt de reliquis partibus potest accidere.

Primò. Status cōtritionis amarus est, ideo scissuram cordis vocat Ioel. Compunctiōnem vocant Apostoli: Amaritudinem animæ vocauit Esaias. Et necessario includit tria. Primū est odium peccati. quod mundi, & mei ruina fuit. Secundum, propositū

mutandi, & emendandi vitam. Ita de Paralytico & Adultera. Noli peccare, id est proponere, propositum hoc est necessarium pœnitentiæ. ex Concilio Florentino & Tridentino. Tertium propositum confitendi, & satisfaciendi. Ad odium, sequitur detestatio peccati. Psal. Confitebor aduersum me. Ad detestationem sequitur dolor, qui peccatorem conterit, & contundit, quali saxum obduratum in culpa: secundum duritiem tuam & impenitēs cor. Ioel. Scindite corda vestra. Dolor hic propriè non est contritio, sed contritionem præcedit, & sequitur, semper crescit, & augens vim pœnitenti, quare in hoc potissimum consistit studium pœnitentium, vt rectè doleant: & si nō possunt dolere in sensu, quantum velent: de hoc etiā doleant. Vt autē dolor hic bene seruiat huic foro, debet esse. Cordialis. Totalis. Pœnalis.

Primò. Cordialis, vt à corde, quasi ab intrinseca radice oriatur, nam & hæc fuit prima radix culpæ. Primus dolor est voluntatis, in quo stat essentia contritionis. Secundus est in sensu, qui est effectus prioris. Dolet dānatos peccasse. Pœnitentiam agentes, & præ angustia spiritus gemetes: atque quia non ex recta voluntate, id est eo pœna, & dolor eorū est satis passio, & nō satisfactio. Pœnitere, verbū actionis est, non tantum passiois, quia est passio voluntaria. Ob hoc itaque psal. Dixi, confitebor. i. statui volens apud me Iterū, cor cōtritū & humilitatum non desp. Esa. Ad sanāndum contritos corde. sponte igitur & volens debet peccator ad pœnitentiam se conferre. non tantum quod sic præcipitur, sed quod sic intelligit sibi consultum.

Secundò. Totalis triplici ratione.

Primò:

Psal. 31
Rom. 1.

Ioel. 1.

Sap. 5.

Psal. 51.

Esa. 66.

Ioel. 2.
Esa. 38.

Primò, quod totum cor exercet, & cõterit: vt totum olim sc̄dauit in culpa: totum conuertit, vt totum auertat; non enim potuit, duobus Dominis seruire. Ea saltem totalitate, quã requirit lex charitatis in diligendo Deo. Vt nihil supra ipsum, vel æqualiter diligas. Ita vt pro nullo bono consequendo, aut malo vitando peccare, vel peccasse velit hõ. Ita toto corde dolet. sicut. n. Deus, est summũ diligibile. ita peccatũ est summum odibile. Vrger ergo Ioel. Conuertimini in toto corde vestro. Iterum Moyses; si quæsieris do. Deum tuum, inuenies eum. Si tamen toto corde quæsieris & tota tribulatione animæ. Semicirculi isti dolorum imperfectorum destruant opus pœnitentiæ. Secundò, quod totam vitã, & eius partes exercet: extorquet enim à corde gemitus, ab oculis lachrymas; ab ore verba; à manibus opera. Turbata sunt omnia ossa mea: Paulus, sicut exhibuistis membra vestra seruire iniquitati &c. Quod si non potes, vt velles, dolere in sensu, habere lachrymas, & cætera. Doleas omnino, quod non possis; o res vt possis. Tertiò quod sic circa totam molem, & corpus peccatorũ suorum versatur, quod singula numerat, recolit, detestatur: de singulis dolet: modo succurrant, & tempus habeat: Psalm. lauabo per singulas noctes lachrymis lectum meum: Ecclesiast. Recogitabo tibi omnes annos meos. Quo distinctior erit dolor, eo vtilior, non tamen requiritur necessario ista distinctio, sed sufficit generalis dolor de omnibus: Ita in momento potest homo conteri, quacũque ingem. id est, quolibet momento: Distinctio tamen ista bene est necessaria confessioni. Conatur ergo reminisci omnia mala sua: cogi-

tat, discurre; si non potest reminisci, obliuione in detestatur, quantum ipsa peccata, & de illa dolet; & de omnibus oblitis in generali. Curare tamen peccator debet, vt recorderetur; Exercitabar, & scopebam spiritum meum. Ob hoc sancti Patres, & Doctores hortantur, vt singulis saltem diebus Dominicis, homo intra sese colligat, & numeret peccata totius hebdomadæ, ac detestetur. Tutius erit si quolibet sero diem suam examinet: Plurimum enim nocet obliuio peccatorum. Et hæc potissima, quam incurrit mundus, ex tanta tepiditate, quod vix de anno in annũ considerat, & examinat cõscientiam suam.

Tertiò. Pœnalis. Ita vt cor vere cõtundat. Pœnitere enim est pœnam tenere. Quare, & adduntur in sensu cineres, cilicia, lachrymæ, vt verè appareat hominem sua scelera detestari. psalm. laboraui in gemitu meo. Nõ est pax ossibus meis. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi. Ezechias. Recogitabo tibi omnes annos meos, in amaritudine animæ meæ. Dolor sensitiuus debet esse moderatus. Paulus Cor. monet vt consolentur quẽdam pœnitentem, ne abundantiori tristitia absorbeat. Dolor autem intellectiuius non potest esse nimius. amaritudinem autem hanc in pœnitente suscitatur, Primò turpitudine peccati: quæ animam maculat. vt ille prodigus, Ego autem hic fame pereor. Paulus, In quibus nunc erubescitis. Secũdò, Timor pœnæ paratæ à supremo iudice. Vox illa intonans auribus. Ite maledicti in ignem &c. Huc ducit Attritio. Tertiò, Amor patris læsi. Psalm. Tibi soli peccaui. Pater peccauit in cælum, & coram te. Hic attritio fit contritio; qua peccasse dolet, non

lm. 16.
6.

lm. 6.
6.

1. Cor. 12.

Luc. 15.
Rom. 6.

Matt. 25.
Psalm. 50.

tantum ex damno, & periculo creaturæ quantum ex iniuria creatoris. Hic dolor est meritorius; hic filius est Diuinæ græ, & charitatis, quare & esse non potest sine remissione peccati: Et potest in tantum crescere, quod & impetrabit remissionem omnis peccatæ: Hic status est. Nunc considerare mus progressum.

Secundò, Progressus contritionis talis est. Et habet quinque periodos quasi quinque passus, quibus absoluitur opus hoc salutare. In primo. Dei Gratia præuenit, & tangit cor hominis in culpa dormientis, ac reuocat ad eor. Conclusio est orthodoxa, quod peccator se solo non potest surgere à peccato, est enim seruus peccati; qui facit peccatum. Donum itaque Dei est pœnitentia. Ideo orat psal. conuerte nos Deus salutaris noster: iterum Deus tu conuersus viuificabis nos. Iere. conuerte nos domine, & conuertemur. D. Paulus. si forte det illis Deus pœnitentiam. Apostolis ergo & gentibus dedit Deus pœnitentiam ad vitam. Ita per famem tetigit cor prodigi. Itaque principium pœnitentiæ à Deo est: nasciturque in manibus Dei vocantis. In secundo, tactus peccator, nisi resistit gratiæ Dei, redit ad eor, aperit oculos; de prodigo dicit Lucas, in se reuersus: iubet propheta. Redite præuaricatores ad eor: sic reuocatus dicit, loquere domine. auertit seruus tuus. In Tertio, Audientem sic alloquitur Deus, & primo per verbum legis, & pœdagogiam Moylis; quæ peccatum reteggit, vsque ad infimas concupiscências: deinde narrat, & penas culpæ paratas: qua narratione, pariter in pœnitente timorẽ in quo consistat initium Sapientiæ. Esa. A timore tuo concepimus spiritum salutis. Hic ergo Ioannes progenies viperarum quis

demonstrabit vobis fugere à ventura ira? Hic Christus, Nisi pœnitentiam egeritis, omnes simul peribitis, hic Paulus, secundum duritiam tuam & impœnitens cor, thesaurizas tibi iram &c. Timor hic, vtcunque seruilis pœdagogus est ad iustitiam. nam parit in peccatore, famem, & sitim, quanti mercenarij, inquit ille famelicus, abundant panibus in do. patris mei? Et Christus clamat, si quis sitit; &c. Arruit tanquam testa virtus mea. Anima mea sicut terra sine aqua tibi: si tuiuit anima mea ad Deum son. vi. &c. Hic dicunt patres, quod radix pœnitentiæ amara est: ita quod si nihil aliud sequatur: potest facile & timor hic trahere in desperationẽ vt Iudam In quarto igitur sic timentem alloquitur Deus, verbo Euangelij, quod culpæ humanæ, vtcunque maximæ, opponit Dei patris misericordiam, semper excedentem: opponit meritum Christi præualentis; & gratiam timentibus impetrantis: clamat ergo. Reuertere, reuertere suscipiam te; addit exempla Dauidis, Niniuitarum, Manassæ, clamat. in templo, si quis sitit, veniat ad me & bibat. Sic suscitatur in timente spes misericordiæ; quare monet, vt petat, vt se ad patrem reuertet confidenter. Speret Israel in domino, nunc & vsque in seculum. Surgam, inquit ille: Ibo ad patrem. Tutum accessum habet filius ad patrem. In quinto, sic eunti, & confidenti; occurrit pater, ruit in col lum prostrati filij, statim iubet proferri stolam, & annulum &c. Hic itaque Deus pœnitenti suo infundit Gratiam, qua culpa pellitur, perficitur timor, & vertitur in amorem: Attritio fit contritio; seruus fit filius: peccator fit iustus, & amator Dei,

cuius

Isa. 14.
Psal. 84.
Iere. 31.
2. Ti. 2.
Act. 13.

Luc. 16.

Lucas. 6.
12. 46.
Reg. 31

Esa. 26.
Matt. 3.
Luc. 13.3

Rom. 2.

Luc. 16.

Ioan. 7.
Psal. 21.
Psal. 141.
Psal. 41.

Psal. 141.
Luc. 16.

cuius tantam misericordiam in se experitur. Ex hac fornace amoris, & consolationis, prodeunt generose illę scintillę deliberationum, quibus penitens ad patrem tendens, & patris iam oscula sentiens, proponit, & statuit. Primo, quod vult omnibus satisfacere, verbo & opere, si quibus debitor est, & fratribus conciliari, omnia compensare. Secundo quod vult omnibus remittere ex animo, si læsus est, pacem dare, & verbo, scripto; priuatim, publice, sic enim vult, & Deum sibi dimittere absque vlla reservatione. Tertio, quod vult gratiam hanc conseruare, vt thesaurum cordis sui, omnia potiusdanna ferre; omnia mala pati, omnia bona perdere, tantum ne iterum cadat à gratia Dei: Fac me sicut vnū ex mercenarijs &c. Quarto, quod vult animam hanc exonerare, etiam coram sacerdote peccata confiteri: obedientiam eius implere, omnia facere, quę ille iusserit: Atque his motibus tedit ad sacramentum.

Tertio. Hic iam tertium est explicandum, quos scilicet fructus poenitens ex contritione consequatur. Multi sunt, & præcipue Primus, qui in itinere; vt olim decem leprosi dum irent ad sacerdotes, ex Christi verbo, mundatur. i. accipit remissionem culpæ, & gratiæ infusionem, quæ est prima stola. Dixi confitebor ad me iniult. me. & tu remisisti &c. Secundus, quod ex Gratia anima illa quæ mortua fuerat in peccato, viuificatur, ita quod gratia Dei, est anima animæ, vita viuens &c. Tertius, quod anima sic viuificata, viuificantur etiam omnia opera bona, aliàs in gratia facta, quæ per culpam frequentem fuerant mortificata: renascuntur omnia. Viuebant enim in acceptatione diuina, vtcunque

culpa impediret, ne coronari possent in peccatore indigno. Quartus, quod omnia bona futura, ex hac radice prodeuntia, meritum, & vitam habent, tum ad augendam gratiam, tum ad assequendam gloriam durante gratia iam suscepta. Quintus, quod remissa culpa, remittitur etiam, & condonatur omnis pena, eterna in primis ac etiam crescente contritione, potest ita intendi amor poenitentię, quod tollit etiam omnem poenam temporalem. De Beato Francisco legitur, quod tantum doluit de peccatis, quod ei reuelatum est, quod dimissa illi erant omnia vsque ad nouissimum quadrātem, hoc tamen, raro contingit nisi in martyribus.

Sic ergo, si poenitentem & contritum talem in hoc itinere vocet ad se Dei misericordia; tutus est de salute, quod transit de morte in vitam, factus est enim filius, quare & hæres paternæ domus, In qua viuit, & regnat cum patre per omnia secula seculorū. Amē.

DE POENITENTIA.

HOMELIA SECVNDA

Feria Tertia Dominica Quinta.

Vrgit poenitens e profunda suorum peccatorum abyſſo, vt ad Dei patris misericordiam confugiat. Pater vocat, fides mouet, timor vrget, spes ducit, charitas inflammat, & ex his flammis exeunt nobiles illę deliberationes, quibus omnia facere, & fieri, filium, mercenarium, tantum vt in domo Patris viuat. Venientem agnoscit Pater à longe, quantum distat Gratia, à peccato; agnoscit in dilecto suo

Christo

Christo, cuius per fidem membrum est, occurrit illi, augens lumina, & eo magis inflammans, quo propior fit. Tum illi ad pedes proruit filius plenus odio peccatorum suorum, ex odio detestans, dolore modis omnibus cordialem, totalem, pœnalem indicans facie, vestibus, ore, peccavi in cœlum &c. Exigit pater humilitatem, & confessionem hanc: Dic, tu prior iniquitates tuas, vt iustificeris: Reuela domino causam tuam: quare à principio. Adam vbi es? vox increpantis, & confessionem petentis; Exigit autem, ac delectatur hac humilitate, primo ob gloriam suam. Secundo ob confusionem diaboli. Tertiò ob vtilitatem pœnitentis, quanto magis enim sic atteritur, & confunditur, tanto magis pro culpis suis satisfacit. Quare statim dat osculum, iubet proferri stolam, & annulum: domus tota iubilat, vbique clamatur. Perierat, & reuixit. Ita inquit. Io. Si confiteamur peccata nostra, fidelis est Deus, vt remittat: Ita David. Dixi confitebor aduer. me iniustitiam, & tu remisisti &c. Hæc magna, & perpetua fuit Dei patris misericordia erga pœnitentes, & ad se sic reuertentes, nullum sefellit: sed tamen quamdiu Deus, fuit tantum Deus, misericordiam istam ita in se retinuit, quòd solus ipse potuit eam præstare, solus peccata dimittere, solus gratiam infundere. Ego hoc sum Deus, Ego hoc sum dominus, qui deleo iniquitates &cæt. Vbi autem deitas est humanata in Christo, hæc quoque misericordia tanquam propria ministerio redemptoris, per Christum magno nostro còmodo, ac singulari pœnitentium consolatione humanata est, ita vt per manus, & ora hominum potuerint pœ-

nitentes remissionem peccatorum, & gratiam accipere, non tamen tanquam ab hominibus, sed tanquam à Dei ministris, diuinam istam misericordiam in terris ministratibus, & dispensantibus. Humanauit eam Christus cum dixit Apostolis, & successoribus. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remissa erunt &c. Vtque efficacius, & certius redderet hoc remedium; instituit sub nomine virtute, ac cerimonia veri sacramenti, quod veram absolutionem animarum, & significat, & continet, & præstat. De hoc in præsentia tanquam de secunda pœnitentiæ parte actur sumus, secundum præscriptam methodum, vt intelligamus huius sacramenti statum, progressum, & fructus. Attendite:

De Confessione Sacramentali.

Primo Status iudicij, & Sacramenti huius continet pro sua integritate necessario quinque ista, quæ sunt. Primò. Certa virtus, quæ est opus operatum. i. meritum Christi, ex sanguine, & aqua illa, quæ fluxit de latere dormiētis Christi, & misericordiã præstitit formandi ecclesiam per Sacramenta, quibus virtutem sanctificandi tradidit. hinc praxis, & operatio sacramentorum, hinc magna illa efficacia remittendi culpam, & pœnam. Secundò, Certa Materia, & est peccatorum confessio, vel peccatum expressum, vel peccator ipse pœnitens, & confitens peccata sua mortalia, non aliorum, si non est necessarium, non venialia, nisi aut sint dubia aut valde proxima mortalibus. Tertiò, Certa forma, & est verbum iudicis,

Prouer. 16.
Gen. 3.

Ioann. 1.
Psalm. 31.

Ma. 43.

iudicis; & sacerdotis. d. Ego te absolvo ab omnibus peccatis tuis, in nomine patris & filij, & spiritus sancti. Cætera sunt ad expressionem, & ad consolationem pœnitentis, hæc sunt necessaria verba; quibus accedentibus elementum fit sacramentum. Illa tamen non sunt omittenda. Quarto. Certus iudex; & minister. Sacerdos proprius idest habens clauem ordinis, & iurisdictionis; alioqui non iudex competens. Quinto. Certa intentio, in pœnitente accipiendi, In sacerdote dandi remissionem peccatorum, ex autoritate Diuina, quam administrat. Hæc omnia integrat sacramentum pœnitentiæ, & perducunt pœnitentem ad optatam remissionem peccatorum suorum. Hæc de statu.

Secundo Progressus autem fori huius, quatuor includit periodos, & tempora, quibus pœnitens ad eam ab solutionem perducitur.

Primò. In primo tempore, intelligit peccator pœnitens, esse in terris, in Christi ecclesia forum, & iudicium diuinum, quod vere confert pœnitentibus remissionem peccatorum, institutum autoritate Diuina idest à Domino Iesu. Intelligit autem hoc modo. Considerat in confessione hac vocali, duo potissimum. Vnum est, quam graue onus sit, & violentum humanæ superbix, vt homo homini aperiat cor, ytcunque sapiens, diues &c. Nullum aliud vnquam habuit mundus huic æquale in grauitate. Alterum est, quam diuturnum, quin perpetuum in Christi ecclesia, nulla enim tempora legimus apud latinos, vel Græcos, quæ huius oneris mentionem non faciant. vsque ad tempora Apostolorum, vt expressè patet apud Dionisium, & Clementem Romanum. Ex his syllogizatur sic. Onus

hoc ecclesia Christi semper agnouit & subiuit: ergo ex autoritate Diuina: Probat consequentia dupliciter. Primò; quia nulla humana potestas tentasset, tantum onus imponere, apparet in primo Concilio Hyerosolimis habito, quantum modesti fuerint Apostoli in oneribus imponendis: Nulla enim potestas humana hæc in re tam difficili, inuenisset obedientiam: nisi Christo iubente; vt multi volunt Apostolos ex præcepto Christi instituisse. Secundo, quia non inuenitur vbi aut quando ecclesia hoc onus imposuerit: ante omnes canones, ante omnia concilia, etiam quatuor illa sacratissima, semper habetur expressa mentio apud patres de confessione. Ergo necessario reijcitur in Christum ipsum. Sed & verbum Christi est apud

Mat. 5. Non veni soluere legem, sed adimplere: Impleuit figuram Baptismi remotam, quæ fuit in mari rubro; & proximam in Baptismo Ioannis. Impleuit figuram Eucharistiæ, quæ fuit in Manna, & in Agno typico. Cur non implere debuit figuram confessionis, & iudicij inter peccatores; cuius tam expressa figura fuit in lege: Dum à principio mundi, petebatur confessio culpæ; ex Adam, & Chaym: dum sub lege sacerdotes discernebāt leprā: à lepra, dū pro certo genere peccatorum ignorantix, vel infirmitatis, certæ offerebantur victimæ; impleuit ergo per institutionem huius iudicij: vbi Ioanni confitebantur actus suos. Dixit leprosis. Ite, ostēditte vos sacerdotibus. Dixit de Lazaro apostolis soluite illum: ex his Augustinus arguit: sed argumenta illa sunt ex mysterio: verbum clarum est Apud Ioan. cum dicit Apostolis. Accipite spiritum sanctum &c. sic ergo intelligit

Mat. 5.

Luc. 3.

Ioan. 20.

intelligit pœnitens esse ex Christi auctoritate iudicium hoc in ecclesia, quo potest absolui. Ex hoc deducit duo. Primum est, quòd tenetur pro impetranda remissione, ad tribunal hoc se conferre, cur si nemo præcipit? Satis præcipit ægroto, vt adest medicum, qui in summa sua necessitate ostendit medicum: vrget infirmitas, vrget amor naturæ, & charitas sui ipsius; qua quisque tenetur ea remedia quærere, quæ sibi sunt certiora, facilia, & vtiliora. Tale est peccatoribus hoc iudicium: potest enim fallere contritio, hoc fallere nõ potest: Adde quòd maximum adiutorium dat hic virtus inclusa sacramenti, qua attritio recipit incrementum, & cura facilitatur. Tenetur ergo omnino adire. Secundum est, quòd tenetur coram hoc foro se totum aperire, & singula peccata sua distinctè fateri: tum vt possit super ijs distinctè doceri, tum vt possit absolui, vel ligari: non enim iudicium hoc, habet omnia, vel absolueret, vel ligaret. sed aliqua absolueret: aliqua ligare quomodo autem potest hoc fieri, sine distincta cognitione peccatorum? & quomodo possunt cognosci, nisi dicat peccator, cùm innumera lateant in corde, & sæpe, grauiora? Si non, clamat Augustin⁹, frustra datæ sunt clauæ: frustra dictum est: Accipite spiritum sanctum &c. Sic itaque primo hoc tempore statuit apud se peccator, forum hunc agnoscere: atque ad eius iudicium omnino se præsentare: Sed Diabolus qui nouit damna sua; cogitanti huic se insinuat, parat negocia diuersa, quibus ad retardandam, & procrastinandam confessionem inducit: Ita q̄ præterit menses, & annos, semper vult confiteri, & nunquam ad confessionem venit.

Secundò. In Secundo igitur tempore, huic ociosæ procrastinationi succurrit pia mater ecclesiæ, p̄ canonem Lateranensem, sub Innocentio tertio, Omnis vtriusque sexus &c. Quo canone ecclesia, non quidem (vt ineptè docet Calvinus) præcipit confessionem: nam per mille annos ante concilium illud, patet expressè apud patres omnes confessionem fuisse in ecclesia: sed vt intentionem Domini, & sponsi sui Christi adiuuet, & promoueat, quod fecit, & circa præcepta ieiunij, orationis; præsupposito p̄cepto necessariæ confessionis, de confessione vt negocium facilius, specificat quatuor. Primū est, qualitas pœnitentiū: vt sit oīs vtriusq; sexus, cū ad annos discretiōis puenerit: istos aut annos dignosces. Si interrogatus puer respondet ad rem propositam. Si discernit locum, tempus, panem sacrum à prophano. Si monitus de culpa, erubescit: hos omnes obligat canon. Secundum, qualitas temporis, vt saltem semel in anno, potissimum in Paschate: Hæc autem annua confessio sufficit his, qui ex ea quærunt obedientiam: non autem ijs, qui quærunt vtilitatem: nam quo sepius id facient, vtilius facient. Alioqui dilatio secum trahit multa pericula, Ne culpa habituetur, & confirmet. Ne culpa p̄na, trahat ad aliam, Ne releuatio, ex habitu contracto fiat difficilior, Ne obliuio inuoluat: vnde, vt dixim⁹, multa damna. Qui ergo ex confessione quærunt vtilitatem: qui amat animæ suæ puritatem; qui sumpturus est eucharistiam, qui ex instituto aliquo ordinis, vel societatis tenetur: qui periculum aliquod inuiturus est, maris, belli infirmitatis, non putet se satisfacere ecclesiæ, & conscientiæ suæ si semel tantum in anno cōfiteatur. Demp̄ti;

his, in Paschate obligat ecclesia, vt ad agni nuptias admitat immaculatos. Tertium est, qualitas iudicis, vt sit, sacerdos proprius idest iudex idoneus, nunc satis est, vt sit, vel ordinarius, vel admissus ab ordinario. Quartum est. Poena statuta in transgressoribus, vt in vita excommunicentur & dum in Paschate cæteri edent panem in domo patris: bestiae istae comedant siliquas cum porcis: in morte cum canibus quoque, & bestiis sepellantur. Hæc continet canon Lateranensis, Quibus auditis, instante iam Paschate, iam intelligit peccator, sibi non esse amplius differendum; quare præmissis ijs, quæ ad examen conscientiae suæ præcedunt: sumptis dolore, confessione interna, ad tribunal hoc ecclesiasticum sese confert in nomine Domini.

Tertiò. In Tertiò. igitur tempore, se se exercet, & accommodat coram iudice, sibi delecto, tum vt obediatur Deo, & ecclesiae, tum vt sibi, & animæ suæ bene consulat. Primo, humiliat, & prosternit se, detegit caput, totum exinanit, tanta animi, & corporis demissione, vt nullibi tanta sit: hoc enim proprium, & supremum est humilitatis exemplum; hic altissimi, doctissimi, potentissimi, sanctissimi, omnes formam vnã suscipiunt, formam Rei. quare humilitas hic exequatur omnia. Magnum salutis principiũ. Secundò, accusat se, aperit se totum; omnia peccata sua propalat, non excusat, sed vere accusat; numerat substantiam, modos, circumstantias, maxime aggrauantes, & speciem mutantem, præcipue fundum cordis, in quo latet intentio factorum, in qua vna sæpe consistit grauitas rerum, denudat omnia; ac-

F. Franc. Viced.

cusat omnia: in hoc enim iudicium hoc distat ab humanis: quod humana damnant se accusantes; Diuinum hoc absoluit accusantes, & damnat excusantes: ita quod in summa, ille melius scit confiteri, qui melius scit se accusare. In accusando se vtile erit, si ordinem obseruet: eum qui sibi magis placuerit, Ita tamẽ, vt semper incipiat à fide, si quid in ea peccauit, fides enim est substantia rerũ. quare & ab ea semper incipiendum. vtile quoque erit, si incipias ab vno, aut altero graui scelere, quod animã tuam maxime concutit: his enim expositis, respirat conscientia, & cætera facile vomit, Ad recordandum, cogites naturam tuam, inclinationem, loca, tempora, socios, occasiones, statum, & conditionem tuam. Tertiò numeratis peccatis: numeret, & ponderet, obliuionem multorum, & forte maioris partis, & eã accuset, causas etiam obliuionis nõ taceat; forte quod non bene se examinavit; quod recordari neglexit; quod nunquam in se reuersus est, quod vixit sine modo, sine regula: Quartò, simul omnia, & obliuionẽ ipsam detestatur: dicens ex animo magno cum dolore; Mea culpa, mea maxima culpa: addat si potest lachrymas, & gemitus in testimonium doloris sui. Quinto, petat veniam; cum clausula generali de omnibus vitijs: & promittat obedientiam Hæc sunt quæ pertinent ad actionem pœnitentis:

Quartò. In Quarrò. Sacerdos, iudex maturus Idoneus habens potestatem ordinis, iurisdictionis, & vsus ne sit excommunicatus, sedet sententiam laturus, in tam graui negotio: Scientiam habens, & conscientiam. In sciẽtia include prudentiã in ex-

P p minando

minando, sine scandalo, & sui, & proximi. Et discretionem in discernendo, unde hæc est ars artium ubi disputaturus est cum carne, mundo, Diabolo, cum superbia, vanitate, & astutia, hypocrisi; mille oculis opus habet. Addit Durandus, si sedet ex obedientia: sciat saltem terminos suæ iurisdictionis: sciat formam absolutio- nis: sciat discernere culpam, à culpa, & circumstantias. In grauibus, sciat saltem dubitare, vt possit consulere peritiores: At si sedet ex voluntate, si procurauit ipse iudicium, Debet scire omnia, quæ pertinet ad integram expeditionem iudicij. Ad sananda corpora quærimus praticos, theoreticos iudiciosos; fortunatos. Ad sanandas animas, sic temere nos committimus quibuscunque? Conscientiam etiam requirimus in hoc iudice, non quòd requiratur ad esse, quantum pertinet ad absolutionem: dum modo sit legitimus, vel bonus, vel malus soluit, & ligat: vt de sigillo aureo vel plumbeo exemplificat Gregorius Theologus. Conscientia necessaria est super sigillo secreti: vt extra hunc forum, nihil horum, quæ hic audit, se scire intelligat. Et possit etiam iuramento dicere, se nescire: etiam, si vrgeat summa potestas: non. n. scit, quæ reuelare nò pòt. sed necessaria est ad bñ esse. Primò ex parte sacerdotis: nã si cum mala conscientia exercet hoc sacramentum, committit sacrilegium. Contratur ergo, saltem in generali: accessurus, & veniam petat à Deo, cum proposito confitendi. Secundò ex parte pœnitentis. Nam si curam animæ suæ non habet, quomodo tuam curabit? de episcopo petit Paul⁹, vt sit domui suæ bene propositus. Adde q̄ si pro te oraturus est, nò sunt idonei intercessores, domini contemptores, sit

confessor benignus erga pœnitentem, hylari facie, sit etiã erga magnos peccatores, quousque lucrum sperat. ostendat zelum, & passionem multam, super peccatis fratrum, vt olim D. Ambrosius, sic enim facile inducet ad sensum priorum peccatorum, etiam vanos.

Sedès sic sacerdos in hoc foro duopotissimum considerare debet: primo certas condiciones pœnitentis. secundo condiciones culpæ expressæ. In pœnitente consideret. Primò, si sui fori est, vel non, ne falcem mittat in alienam &c. Secundò; si capax sacramenti, si excòmunicatus: sic enim capax est pœnitentiæ virtutis de qua heri, at non pœnitentiæ sacramenti: curet prius solui. Tertiò, si simplex; vel astutus; aliter enim tractabit virginem, aliter vxorem, aliter simplicem iuenculum, aliter virum expertè, vt ille est iuuare simplices, & interrogare, vt dicant bono animo, & non erubescant Dei vultum, qui omnia nouit. vt non nominent alios, sed sua tantum detegant crimina: certa pro certis, dubia pro dubijs dicant. Quartò, Si sincerus: an simulatus, si cupit ex animo, an tm̄ ex cerimonia, vt tempori se accommodet: hoc aut facile diuinare poterit, si obseruet. primò, si possidet peccata sua, narrat expedite, ergo præmeditatus est. si inuenit imparatum dimittat, vt examinet se, & redeat nisi temporis angustia cogat expedire. secundo, si libere accusat, non excusat; ergo curari vult. quidam accusant Diabolum per se. d. diabolus me coegit, de qua re maximè latatur Diabolus. si paratus est obedire, vel subterfugit dimittere pellicem &c. Tertiò, si gemit, suspirat: percutit pectus, vel tm̄ ex pagina. Quartò, si propositum expedit, & format libere

libere dimittens, an misit. In culpa consideret. primo, si sui fori est: an reseruata superiori, nisi instet articulus mortis, in quo nulla est reseruatio. secundo, si mortalis, an venialis, an dubia. Tertio, si accidentalis, ex infirmitate, vel ignorantia. an habituata. si eleuans, an deprimens: si eget oleo, an vino. si deijcitur pœnitens, subleuet Dei misericordia. recipiat se responsurum pro eo coram Deo. His consideratis expediat iudicium per hæc. Primò, instruat super negotio, arguat, consoletur, aperiat, & liget vulnera vt opus est: exploret propositum dimittendi, sine quo non absoluat, sed hortetur ad bona opera, quibus disponi poterit. Secundò, absoluat diuina autoritate à culpa, & à pœna æterna, ex vi sacramenti, qua suppletur omnibus insufficiētis, modo actu pœnitens non ponat obicem, quo facto simul & infunditur gratia. Tertiò imponat satisfactionē, & pœnam temporalem, secundum modos, & regulas de quibus in sequēti. Quarto, Benedicat. & commendet Deo: Atque hic absoluitur totus progressus pœnitentiæ Sacramentalis.

Tertiò Fructus, quos pœnitens ex hoc foro consequi innumerati sunt. si quid boni reliquū est in Christi ecclesia, id totum debemus pœnitentiæ sacramentali. Si potuisset Satan, vt sæpius tētauit, tollere ex ecclesia cōfessionē; actū erat de vniuersa religione exemplo sunt tot partes Germaniæ, Angliæ, Scotiæ &c. Potissimi tamen fructus sunt hi. Primus. Humilitas illa profunda, quæ fundamētū est vitæ, vt superbia fuit principium mortis, & apostasiæ. Secundus est verecundia, & erubescētia, q̄ est magna pars satisfactionis. Confusio adducens gloriā

pōt in tantū augeri, quod tollit omnem pœnam. Tertius est frenum quoddam reuocans à peccato; tum ex proposito formato; tum ex promissis iudici. Quartus, est instructio specialis super peccatis, & eorum circumstantijs, & etiam remedijs applicandis. Quintus, est absolutio illa Diuina à culpa, & pœna æterna, ex virtute sacramēti. Sextus infusio gratiæ; aut iam habitæ ex cōtritione auctio si enim non habeat gratiam, acquirit si habet, augeat. Septimus limitatio pœnarum temporalium iudicium discretum iudicis; quibus stare debet vt satisfaciat. Octauus, est Benedictio qua commendatur Deo. Ex his omnibus sequitur exoneratio, & hylaritas conscientiæ: psal. anima nostra erepta est de laqueo venātium: laqueus: contritus est: & nos liberati sumus. vnde ista omnia bona? adiuto. nost. in no. do. qui fecit cælum & terrā. Amen.

Psalm. 123.

DE POENITENTIA HOMELIA TERTIA.

Feria quarta Dom. quinta.

Sacramentum pœnitentiæ foris est pertinet ad iustitiam; iustitiæ autem est cōpensare damna, & culpam emendare per pœnam. Ita ne videtur benefactum, vt peccator, in foro iustitiæ absoluat ab omni culpa, quoties redit ad cor, sine omni pœna personali? ita ergo millies peccabit, redibit, recipiet, & nunquā ibit instructor? Si hæc maxima misericordia fit in Baptismo. fit quia ingressus est quo primo admittitur ad consortiū Dei, excusatur ignorātia, infirmitas;

præterea regeneratur, vbi vetera omnia cessant cum tota sua memoria. At hic recipitur homo christianus, qui toties à suscepta decidit gratia, toties donis Dei abusus est; dimittit ex Christi merito, culpa, & pœna æterna; an nõ in aliquo & ipse puniri debet, vt discat nõ malefacere? ita Ioel cõuertimini in toto corde vestro, in ieiunio, fletu &c. Ita Daniel. eleemosinis peccata tua redime. Ita Ioannes facite fructus dignos pœnitentię. Ita per peccatum dimissum adfligitur Dauid, plorat, in cilicio &c. Ita Niniuitæ in ieiunio fletu, & plãctu. Ita Petrus in multis lachrymis. Ita discipulus ille Apostoli Ioãnis, qui fuerat latro. Euseb. li. 3. c. 23. Ita Theodosius Imperator à D. Ambrosio episcopo Mediolanensi. Recte igitur ecclesia ad contritionem, & confessionem, tertiam addidit pœnitentię partem, quę est satisfactio, quasi sit compensatio peccatorum. Non quòd ob hanc remittatur culpa, aut pœna æterna. hæc enim debentur Christo, cuius liuore sanati sumus: Sed pœna temporalis, in quã Dei mĩa ex vi contritionis, vel sacramenti commutauit æternam, vt respondeat delectationi spirituali quã habuit peccator. Nõ etiam quòd sine Christo sola opera nostra habeant vim vllam satisfaciendi. Non tu radicem portas sed radix te. Ita oratio nostra hæret Orationi Christi, & tamẽ vult nos rogare. Ita de operibus nostris dicit cõciliũ Tridentinũ. Ex illo, scilicet Christo, vitam habet. Ab illo offeruntur Patri: per illũ accipiuntur à Patre. sed locum illustrem hic habet misericordia p̄ Iesũ Christum dominum nostrum, aliquem et habere debet iustitia tũ vt aliqua compenset damna, nempe offensę diuinę respõdet passio Christi: delectationi

hominis temporali, respondet passio hominis. Auerfioni à Deo respondet pœna æterna. cõuersioni ad creaturã pœna tẽporalis. Adde quod per hanc flectitur hõ in viã virtutis. Dauid. Declina à malo, & fac bonum. Esa. quiescite peruerse agere, discite benefacere. Pœnam & vim etiã satisfaciendi habet contritio quia dolorẽ, & potest ita augere, quod tollit omnem aliã satisfactionem nostram: suam habet confessio, crubescentiã, sed hic loquimur de canonica, & arbitraria, quę per sacerdotem iniungitur. Et de hac, tria illa inquirimus. Statum: Progressum: Et fructus: Attendite.

De Satisfactione.

Primò, status integrans valorem satisfactionis, vt possit coram diuina iustitia compensare, complectitur. quinque has cõditiones. Prima, vt sit opus bonum; bonum inquã, primo de genere virtutis, cedens ad honorẽ Dei. nam si tota die ludas, etiam cũ labore, & tædio, non satisfacis. si etiã opus indifferens sit, vt si piscando labores (nisi faceres pro pauperibus) aut ambulando sine certa pietate: nõ satisfacis. solent reducere communiter ad tria, quę sunt, ieiunium, quod capit omnia corporis exercitia: elemosyna, quę continet omnia fratrum subsidia, & opera misericordię. oratio, quę continet omnem patriã: hæc .n. tria totum hominem exercent: ieiunium in corpore: elemosyna in substantia; oratio in spiritu. Regulat etiã hominem in seipso ieiunium, circa proximum elemosyna, erga Deũ oratio. Sit etiam opus bonum, secundum communioem opinionem theologorum, bonitate radicis. i. gratiæ: fit factum in gratia; alioqui non satisfacit,

Ioel. 2.

Dan. 4.
Mat. 3.

Psalm. 6.

Ioan. 3.

Psalm.
Esa. 1.

facit saltē hoc concedūt oēs, qđ nō meretur, secūda vt sit opus pœnale, & afflictiuū, qđ subtrahat aliquam delectationem, & inferat aliquod in cōmo dum pœniti; sic enim compensat delectationē, quam habuit in peccato, quantum fuit in delitijs, tātum date tormentum. Eheu quid possunt iuare delicatæ istæ nostræ pœnitentiolæ, quæ communiter à medicis pijs imponuntur? Intelligit tamen D. Thom. opus pœnale ex parte actus, non ex parte agentis: potest. n. esse, quòd vel ex feruore pœnitentis, vel ex habitu contracto in bono: minus pœnalis erat oratio, elemosina vni, quàm alteri, & nō tamen erit minus satisfactoria: At si oratio sit breuior, ieiunium pinguius: ex hoc certe opus minus pœnale, minus est satisfactorium. Tertia, sit opus alias in debitum, sed ad hoc ipsum assumptū vt satisfaciatur pro certis his delictis, si enim pater per curam filiorum vellet satisfacere, aut sacerdos per horas canonicas, nihil facit. Debita sunt omnia nostra Deo de iure, sed tamē eius clementia fecit nos dominos voluntatis nostræ, & actionum nostrarum: & ex his satisfacimus, vt de indebitis. Quarta, sit opus voluntarium. Non quidem ita, quòd peccator sibi imponat, & ex sua electione faciat, hoc. n. vim habet tantum merendi, & satisfaciendi ex persona: non autem ex vi sacramenti, quæ addit ad opus operantis, opus operatum, quod maximi valoris est: Facit enim opera ista sacramentali proportionari debito, quod homo habet cum Deo, etiam dimissa culpa, & pœna æterna: quam proportionem sine sacramento nec habent, nec habere possunt in tota hominis vita: quare necessario affligendus esset in purgatorio. propor-

tionem dat sacramentum: Thom. & Bonauētura. Sed intelligo voluntarium idest sponte, & libenter acceptum à iudice sibi imponente. Dammati non satisfaciunt, quia voluntarie non affliguntur: patientes in purgatorio minus idest longiori tempore satisfaciunt; quia etiam eorum pœna minus est voluntaria, nā & si consentiunt affligenti propter Dei gloriā; non tamen in eorum potestate est reijcere pœnam, quod potest homo in foro pœnitentiæ sacramentalis, non tamen sine suo damno: Si tamen pœnitens post peractā satisfactionem sacramentalem, assumat sibi alia opera pœnalia; in eis quoque & merebitur, si sit in gratia, & satisfaciet amplius: Quinta, vt sit discreta, idest respondens culpæ in quantitate, secundum proportionem; non enim Dei iustitia accipit quamcunque mensuram pro compensatione, sed requirit iudicem discretum: alioqui exluet in purgatorio. Vtile etiam erit & conueniēs si respondeat in qualitate. Per quæ quis peccat: per hæc puniatur: sit ergo contra carnalia peccata ieiunium, & quæ ipsum consequuntur, contra spiritualia oratio, contra Auaritiam elemosina. Sic tamen vt conformitas ista non sit necessaria, sed in arbitrio sacerdotis imponentis, et etiam pœnitētis acceptantis: Hic status est: Secundò Progressus est actio inter sacerdotē, & pœnitentem: iudex enim grauis, & maturus, charitate etiam præditus, multa hic considerat priusquàm satisfactionem imponat: quatuor habet periodos, quorū tres seruiunt sacerdoti, quartus autem pœnitenti. Primo, qualitatem, & quantitatem culpæ, quam exagrat; nisi talis sit, quæ conscientiam

tiam confundat: hæc enim eget consolatione. Secundò, intentionem sacrorum canonum pœnitentiũ, non quidem vt impleat; tempora enim hæc nostra delicata non ferunt, sed vt melius sciat curare vulnus, & quanto magis potest accedat vt possit etiam pœnitenti narrare, quid à se requirat Diuina iustitia. Tertiò, qualitatem pœnitentis, ingenium, mores habitum in bono. vt quasi medicus, secundum complexionis vires det medicinam, non imponat, si credit, quòd non implebit. Melius est enim mittere eum in purgatorium, quam ad infernum, ex inobedientia, si nõ impleat. Si magnus peccator est, non oneret graui pœnitentia, nisi habituatus fuerit in bono, si magnam contritionem videt, det modicam: supplet illa. In qualitate etiam consideret, vt quanto plus potest maceret eum; dummodo nõ dubitet de transgressione, & inobedientia. Obseruet etiam, si potest, talẽ Imperare, & quæ & satisfaciatur pro præteritis culpis; & eum muniatur in futuras tentationes. Memento quod in forma indulgentiarum cõmuniter relaxatio fit de pœnis iniunctis, quod si minime iniunguntur, Vide quantum præiudicium fiat pœnitenti. His consideratis imponat pœnitentiam, cum charitate, & discretionem, quam vbi ille accipit, & promittit implere; Tunc addat ad bene esse consilia hæc salutaria. Primum, vt sciat hæc esse leuem, si cõparetur eius peccatis: quare vtile illi fuerit, si hæc peracta addet plura, & sua met electione. Secundum, vt faciat cito, donec in gratia Dei est: nam duplicẽ habet valorem, & ex merito auget sibi gratiam susceptam. Tertium, faciat in dolore, & gemitu, & si-

lentio, sequestret se à turba; & oculum habeat fixum in culpis suis, & hæc intentione faciat, vt pro illis satisfaciatur. Quartum, meminerit semper, quòd si non implet hic, implebit magno suo damno, & præiudicium in Purgatorio, maluit Gregorius infirmari in tota vita, quam tres dies purgatorij. Quintum, muniatur se indulgentijs; ad hoc enim supplementum ecclesia aperuit thesaurũ hunc, vt succurreret infirmitati temporum: Sextum. Meminerit omnia bona, quæ faciet; omnia mala quæ patietur, semper Diuinæ sic misericordię reuerenter offerre, vt ea dignetur per Iesum Christum accipere, & in honorem suum; & in satisfactionem culparum suarum. Tandẽ admoneat, Vide fili; Noli amplius peccare, ne deterius tibi contingat. Muniatur etiam si potest contra reciduationem his regulis, si inducere potest vt accipiat, & promittat, sine iuramento tamen, ne fiat periurus, nisi in casibus, in quibus sacri Canon. admittunt, quin & præcipiunt iuramentum. sic enim consulunt Doctores. Prima, promittat, quòd quocumque sentiet se peccasse mortaliter, ieiunabit semel in pane, & aqua: vel orabit septem psal. vel dabit tantã eleemosynam, vel quòd infra tres dies se obliget ad confitendum. sic enim multi sibi cauent: Secunda, promittat, quòd quoties tentari se maxime sentiet ad peccandũ, antequam deliberet dicet septẽ psalmos; vel flectet genua ante crucem; vel aliquam orationem virgini, aut sanctis suis deuotis: hæc enim poterunt gratiam impetrare; ne peccet. Tertia, promittat, se in tentationis æstu, cogitaturum, aut mortem, aut iudicium finale, & aut dãna, quæ sequuntur

quuntur ex culpa, valēt enim hęc fre-
na reuocare à culpa: Si cōmonitum di-
mittat in nomine Domini.

Pœnitens verò ex alio latere, sibi
consultat, & prospiciat sic. Primò, dili-
genter consideret pœnitentiam in-
iunctam, num possit implere, num ve-
lit: si non, Curet omnino sibi muta-
ri: Secundò, statim implebit, in feruo-
re spiritus. Tertiò, plura semper ad-
det ex suamet deuotione, & compun-
ctiōe. Quartò, sollicitus erit ad
indulgentias accipiendas. Quintò,
se sequestret ab occasionibus illis,
quas meminit sibi alias præiudicasse;
loca, tēpora, societates mutabit. Sex-
tò, sæpe secum recogitabit promissa
facta sacerdoti suo, vt non cadant ex
animo: & sciat se violare fidem, quod
non decet virum christianum, tanto
minus nobilem; si non obseruet. pro-
misit enim non tātum homini, quàm
Deo, cuius vicem homo gerebat: hęc
de progressu.

Tertio. Vtilitas multiplex ex hac
fatisfactione sic iniuncta, suscepta, &
præstita sequitur sine dubio. Prima,
quòd delicta præterita compensat,
non quidem quantum ad culpæ vim,
aut reatum æternæ mortis, hęc enim
omnia tollit Christi meritū: sed quā-
tum ad reliquias peccatorum. i. pœ-
nitias temporales, in quas æternæ illæ
auerant commutata: vulnus ergo san-
at Christus sanguine suo: cicatricē
vulneris, sanat hęc pœnitentia. Ita
origines, Athanasius, Basilius, Grego-
rius Nazanzenus, & Chrylostomus.
Secunda, quòd iram Dei imminen-
tem, & flagella parata auertit, quādo
sic seipsum affligit peccator: Agam,
inquit, & ego pœnitentiam super ma-
lo quod locutus fueram, vt facerem
ei exemplum Niniæ seruata. Tertia
testatur dolorem animi, & mutatio-

nē propositi, opere externo, In quo
maxime delectatur Deus, & edifican-
tur boni omnes. Nōne vidisti inquit
Achab, humiliatum? malis etiam exē-
plo est resipiscentiæ. Quarta, Causas
malorum imminentium, & futurarū
culparum excindit, intrinsecas dum
minuit vires concupiscentiæ. extrin-
secas, dum mutat consilia, societates,
loca, tempora &c. Quinta, exercet
se, atque habituatur in bono, quo si-
mul, & gratiam susceptam conser-
uat, & auget, quousque tandem sa-
liat fons aquæ viuæ in vitam æter-
nam: Amen.

Habita Rauennæ. 1570.

FERIA QUINTA DOMINICAE QUINTAE In Quadragesima.

*Et est velut epilogus tracta-
tus De Pœnitentia.*

IC serpit in hominis
vita peccatum, quod
in dies crescit, quous-
que occupet, atque
obruat totam, & ser-
uam sibi faciat. Eccl. Eccl. 40

Graue iugum super filios Adam.
quale iugum? Respondit Apосто-
lus. Regnat peccatum in nostro
mortali corpore. Ergo implet men-
tem tenebris, affectum concupi-
scentijs, carnem dissoluit; spiri-
tum confundit, sensus ludificat, ra-
tionem turbat; sicque peccatorem
totum captiuat, quòd neque scit,
neque vult sese explicare. Vbi autem
regnat sic peccatum in homine, de
iure obediunt illi, quæcunque homi-
nis sunt, corpus, anima, virtutes,
fortuna,

fortuna, loca, tempora, verba, facta conceptus, oculi, manus, caput, pedes, exhibuistis inquit.

Paulus, membra vestra seruire iniquitati, ad iniquitatem: vna enim ad aliam prouocat. seruitus ista dici non potest, quantum est odiosa, qua seruitur inimico, corruptori, prodiatori: Pudenda, qua seruitur in immunditia, turpitudine, ira Dei. Damnoſa, qua pæterita, præſentia, futura omnia vertuntur in perniciem: præterita bona mortificata sūt; præſentia mortua vna morte: & futura duplici morte temporali, & æterna mulstabuntur,

Quod si sic est, si sic esse sentimus, quantum debemus Diuinæ misericordiæ, quæ per pœnitentiam eximit nos a tantis malis? quantum diuinæ Gratiæ, quæ nos etiam incogitantes præuenit, & ad se vocat? quantum fidei, quæ mouet, & incipit opus hoc in nobis? quantum timori, qui velut stimulus vrget? quantum spei, quæ euntem sustinet? quantum Charitati, quæ opus perficit, & conterit in corde nostro peccatum, ac nos è manibus eius liberat? Hæc autem illa sunt, quæ (vt dicebamus) ducunt nos in viam salutis, & formant in nobis contritionem, quæ erat prima pars pœnitentiæ, & per hanc refarciunt nobis damna præterita, per gratiam viuificantem: præſentia per gratiam gratificantem: futura per gratiam magnificentem, & glorificantem.

Vtriusque huius fortunæ, seruitutis, & libertatis exempla sunt innumera in scripturis, David, manassæ, Niniæ &c. Sed nullum illustrius est hac Peccatrice, quam ad pedes Domini statuit hodie nobis Lucas Euāgelista Narratio iucundissima est,

omnibus præcipue neccati iugo subiectis: ponit enim ob oculos optabilem hunc transitum, à culpa, ad gratiam, idest à morte ad vitam animæ. Et hic transitus est scopus historiæ. En quam distat à principio finis. Principium est, quo status peccati, & seruitutis exprimitur. Ecce mulier, quæ erat in ciuitate peccatrix. Finis in quo liberatio exprimitur. Remittuntur tibi, peccata tua, vade in pace. Nunc singula consideremus, vos obseruate, numerate diligenter nam quæcunque diximus in tractatu de pœnitentia, hic pro maiori parte verificabimus.

Rogabat Iesum quidam Phariseus vt mand. cum illo. Illustris, & prope diuina est Christi actio absolutio pœnitentis; illustrem etiam, & sanctum forum habet; nempe domum venerab. Pharisei. Actio est iudiciaria, ideo habet testes, ream, & iudices, & in singulis sunt multa notabilia. Testis, & promotor nobilis, & peritus est Simon Phariseus. In hoc notat historia tria, Facta; verba, cogitationes. Facta sunt amabilia, Verba recta, cogitationes inficiunt omnia. Rea est mulier peccatrix; in hac mirabile est obseruare: qualis venit ad Christum; qualis stat cum Christo, qualis abit à Christo. venit peccatrix: stat pœnitens; abit iusta. Iudex est Christus dominus, in hoc quatuor sunt, & notabilia, & amabilia. Primum, quod peccatricem benigne suscipit. Secundum, quod pœnitentem patienter sustinet: Tertium, quod diligentem, potenter tuetur. Quartum, quod afflictam, & contritam clementer reficit, & consolatur.

Primò. In factis amabilis est Phariseus: quod Dominum humaniter excipit domi, tanquã eius studiosus, quia

quæ tamen radix infecta est, facile scandalizatur. Inficit ambitio, quòd se vera non suscipit Iesum, vt honoret, aut colat eum, sed vt exultet ad horam in lumine eius, vt de Ioanne idè tentarunt, & hypocrisim retexit Christus: Ad visum ergo mulieris, & patietie Christi, statim commouetur, & putat Christum ignorare eam, & ex hoc arguit, quòd non sit propheta: Ita communis infirmitas Phariseorum, & hypocritarum est, quòd bona, & speciosa sunt facta, verba iusta, & recta: cor inficit omnia. Ideo laboriosa est hypocrisis, quia semper in ea pugnant facta, & dicta, cum corde: ideo ista inæqualitas non potest multum constare. Dum vero sic se inuicem fruuntur Christus, & Phariseus.

Secundò ecce Mulier quæ erat in ciuitate peccatrix. Magnum subiectum, ad illustrandam Christi misericordiam, vt vere dixit Apostolus, vbi abundat delictum, superabundare misericordiam. Quare demonstrat Euangelista, quasi rem notabilem. Ecce, videte, notate omnes, & præcipue peccatores, sit vobis exemplum, & ad pœnitendum, & ad confidendum. Videte in primis qualis venit mulier hæc ad Christum. Peccatrix. Tantum habet in hac roboris, & dominij, peccatum, tantum infecit eam, vt nullum aliud nomen possit miseriam eius exprimere, inquit Gregorius, nisi peccatum, parum erat dicere, vana, superba, immunda: vnum est nomen quod exprimit omnia: Peccatrix est: quicquid intus habet, in corde, in mente, in affectu: quicquid scit, vult, optat, peccatum est: quicquid foris, corpus, substantiam, amicos, dies, noctes; omnia habet plena peccato. Et est peccatrix. In ci-

uitate. Quo verbo duo significat: primum, quòd erat primaria, eminent, magistra impuritatis. Huic seruiunt, pulchritudo, nobilitas, diuitiæ, adulatio, fauor mundi. Secundum, quòd erat notoria, infamis, scandalosa: Huic seruiunt ostentatio, libertas, luxus, pompa, temeritas. Et talis erat, quod significat in culpa sua habituatam, iam menses, & annos sic Diabolo destinatam: Huic seruiunt, ignorantia, ocium, delectatio, pertinacia. Tantam molem miseriarum in hac serua sua cumularat peccatū, quòd totam possederat, & corruerat. Sed bene est, quod ægra ad medicum, peccatrix ad Christum venit, & venit pœnitens, cuius apud Christum spes vana esse non potest, quando inseparabiles sunt, Pœnitentia, & remissio peccatorum. Et quoniam pœnitentia est motus Diuinæ gratiæ præuenientis; vocantis, & trahentis, quæ & in hac præuenit omnes cogitationes animi sui; omnes etiam mundi opiniones, & spes, ideo tanquam Dei opus notabile iubet Euangelista obseruari, & dicit: Ecce. Et quoniam pœnitentia debet esse spontanea, & cordialis; ideo inducit eam sponte venientem, non vocatam, non rogatam, nisi ab intrinseco, cor mouet, & portat, & voluntas se liberandi. Et quoniam pœnitentia debet esse totalis, primo ex parte cordis, vt totum offerat, & exerceat: ideo inducit eam sic venientem, vt tota sit circa cor suum: nihil extra se videat, nihil curet oculos spectantium. Tota intus est, tota in corde, & totum cor suum adhibens, & perlustrans, satis sibi est hic: aliena non curat: dicat mundi vanitas, quicquid velit; sibi contulit. Et quoniam pœnitentia de-

tia debet esse totalis, circa omnes vitæ partes, & integrum sui obsequium adhibere. Ideo totam se prosternit ad pedes Christi, totamque se effundit, & exercet; cor dat suspiria, oculi dant lachrymas, caput dat capillos, os oscula; manus unguenta. Plura non facit, quod plura nescit: plura non dat, quod plura non habet. Et quoniam Pœnitentia debet esse totalis, circa totum peccati corpus, ut singulas noctes lauet, singulas culpas exoneret, ideo perseverat in opere; se totam excutiens, & examinans. Hæc, inquit Christus, ex quo intraui, non cessavit osculari pedes meos: Vnum osculum non sufficit: sed ad memoriam singularum culparum; singula dat oscula, quæ sunt indicia singularum attritionum. Et quoniam pœnitentia debet esse pœnalis; Ideo affligit se, lachrymatur, gemit, dissolvit comas, resolvit ora, effundit unguenta, dissipat se, & sua omnia in Christi obsequium, ut satisfaciatur, & tanquam ministra iustitiæ, culpam per pœnam corrigat in seipsa. Hæc autem, inquit D. Gregorius, sunt exercitia, quæ in hac pœnitente sunt sensibilia, quæ oculi circumstantium cernere possunt, notabilia, & mirabilia certe: At longè maiora, & meliora sunt ea, quæ Christus solus videt in corde eius, ubi radix est pœnitentiæ, & sunt virtutes animi, quæ pœnitentis actionem commendant. Humilitas summa flectit, & prosternit superbissimam. Compunctio in lachrymas resolvit vanissimam. Pietas dissolvit auream comam artificiosissimam. Affectio animi movet ad pedum oscula, os delicatissimum. Deuotio effundit unguenta præciosissima. Amor omnium radix, omnia facit, omnia fit, omnia

dat; omnia promittit: tantum ut Christum suum Dominum habeat, cui perpetuo seruiat. verba, & conceptus animi quis exprimere potest, nisi qui expertus est in confessione peccatorum. Miserere mei Deus: &c. De profundis clamaui; &c. Talis igitur venit, & talis stetit, mulier hæc omnia faciens ad motum Divinæ gratiæ, in sui salutem, & peccatorum exemplum videamus nunc, quomodo eam infirmam suscipiat medicus:

Tertiò. De Iesu medico, & iudice fori huius, sunt quatuor illa observanda, quæ diximus: ac diligenter, & dulciter contemplanda, nam in hac vna Christi benignitate, patientia, tutela & clementia, consistit tota spes, quin & gloria peccatorum.

Primò. Primo igitur venientem ad se peccatricem, ut cunque scdam, impuram, infamem benigne recipit, & ad pedes suos admittit. Cur enim repellat, si vocat ipse, si movet, si trahit ipse? Suscipientem dicam, inquit Gregorius, an trahentem? utrunque dicam, suscipientem, & trahentem. Cur repellat, si quærit, sequitur, si è cælo ad hoc venit, ut peccatores requirat, ut in parabola centum ovium? cur repellat, si ut expectaret, fixit se in cruce, & brachijs apertis invitavit ad se? Cur repellat, si ipse est pretium peccatorum, & redemptor est peccantium? Cur repellat à pedibus, si quicquid habet, corpus, animam, Deitatem, habet in servitium peccatorum? Imo habet à peccatoribus; non enim haberet pedes, aut certe tales, tam lassos non haberet, nisi peccatum præextitisset. venit saluum facere quod perierat, In similitudinem peccatorum, ut ad se traheret peccatores. sic ergo benigne recipit.

Secundò. Secundò. flentem, lauam, tergentem, osculantem, vngentem patienter sustinet. quicquid illa vult, faciat: omnia patitur Christus. Sustinuit lauare pedes peccatorum & non sustineat lauari à peccatoribus? Daturus est sanguinem peccatoribus, & non accipiat lachrymas à peccatoribus? Passus est se ligari funibus peccatorum, & non patietur se abstergi, & etiam ligari capillis peccatorum? Descendit è cælo, ad oscula peccatorum èt Iuda proditoris; & non accipiat oscula pœnitentium? effundit ipse maria olei, & vnguentorum cœlestium, gratiæ, & misericordiæ in peccatores, & non accipiat à peccatoribus, modica hæc vnguenta terrena? Sustinet ergo, atque interim dat tempus pœnitenti se se totam purgandi, & euomendi: tempus etiam ipse habet si opus sit, tanquam iudex prudens considerandi, primò, qualitatem, & quantitatem culpæ, quam vt alienam à se, abominatur, & cuius regnum deuastat, & demolitur. Secundò, qualitatem personæ pœnitentis; modos, lachrymas, exercitia, naturam, mores; hæc amat, & saluare omnino vult: Tertiò leges, & canones non considerat, quoniam ipse lex est, & legum conditor; non enim minister est, sed Dominus, & Magister. Obseruat etiam omnia Dominus Phariseus, & patientiam Christi finistre interpretatur. Hic enim vt ex professione peccatum odit, vel saltem odisse simulat, ita simul odit personam: væ mulieri si ad eius pedes accessisset, statim sibilans exclamasset: Noli me tangere, mundus ego sum. &c. Sinistre quoque interpretatur patientiam Christi, quòd sit homo quidam & non propheta &c. Impuras has

cogitationes, & crudeles, quæ sic facta & dicta hospitis sui inficiunt: percipit Christus, vtcunque infra se misisset hypocrita; ac tanquam pestes conuiuij huius ferre non potest quare Simonem compellat, vt audiat nescio quid, magni momenti, quo scilicet, vt verus propheta totum illius cor est, & reuelandum, & condemnandum. Vocat ex nomine ad conciliandam beneuolentiam: potuit dicere, hypocrita, superbe, crudelis, sed in regno Christi, non sic dure agitur cum peccatoribus, vt confundatur. ille: Magister dic. Verba, vt diximus, sunt satis apta.

Tertiò. Tum Christus arripit tutelam pœnitentis suæ, vt olim etiam defendit Niniuè contra simplicitatè Ionæ. Est autem defensio, & artificium, & doctrina insignis, per parabolam quæ septem capitibus explicat vniuersum negocium salutis humanæ. Primum, quod quidam nobilis, & diues fœnerator, dedit denarios egentibus duobus; vni 500. alteri 50. Ita Deus distribuit dona sua inæqualiter quidem (vt in Parabola talentorum) sic tamen, quòd omnibus dedit quantum sufficit ad salutem: Secundum, quod ex ea donorum collatione, vterque debitor danti est. sic omnes creaturæ debent restituere dona Deo idest ea exercere in Dei gloriam, quæ de manu tua accepimus, damus tibi. Tertium, quod ex paupertate vterque de fuit debito. sic conclusit omnia sub peccato. si iniquitates obseruaueris Domine, Domine quis sustinebit? sic ergo quotquot sumus, debitores sumus Deo, & non sumus soluendo. Quartum, quod non habentibus, dominus dimisit vtrique: quod beneficiù est redemptionis: quod di-

na. 13.

uina misericordia pœnitentibus peccata dimittit ex charitate: Quintum quod secunda ista misericordia maxime obligat debitores, ad amandum tantum benefactorem plus enim redimi est, quam creari, in creatione dat te sibi, In redemptione dat se tibi. Nihil nasci profuit, nisi redimi. Debitor autem est potissimum amoris, quo tantum amorem compenset. Sextum, quod si amor hic pendet ex ea misericordia; Debet igitur ille magis amare, cui plura dimissa sunt: minus, cui pauciora. Septimum, q̄ Deus, qui in amando fruitur amore nostro; debet, ipse plus amare hunc, cui plura dimisit, cum sentiat se ab eo plus diligi. Ex his ad rem sequuntur tria hæc, quæ cor Pharisei iudicant. Primum, quod plura dimissa sunt mulieri quã Phariseo, qui in se, vix vlla agnoscit debita, vix vllam remissionem. Secundum, quod mulier sentiens in se tantã Dei misericordiam, & peccatorum remissionem, plus diligit, quam Phariseus & probat ex collatione: Intraui in domum tuam &c. Tertium, quod mulier ista plus diligens, à Deo quoq; plus diligi debet: quare vt dilectam suam non modo admittere, sustinere, pati; sed consolari & a se cõtētã dimittere, & dēt & vult. In hac amantissima voluntate.

Quartò. Quarto Ad mulierem se conuertit, negocium pœnitentiæ expediturus id est ægrã sanaturus, & ream se accusantem absoluturus. virtus non deest, nam hic est origo, & fons virtutis, & meriti, dicunt illi, quis est hic qui etiam peccata dimittit? Respondit: Dominus virtutum ipse est rex gloriæ. Materia nõ deest, contritio, cõfessio, satisfactio pœnitentis. Minister certe deest; sed

eius loco est dominus qui facit ministros. Intentio optima est: In pœnitente suscipiendi, In Christo dandi remissionem, forma adhibetur, qua culpa tollitur, & infunditur gratia per verbum hoc salutare. Remittuntur Tibi peccata tua, Fides tua te saluam fecit: nam ex fide timor, spes, charitas, quæ integrant pœnitentiam, virtutem. Sic eam absoluit, & liberat à regno peccati, & trãsfert in regnum gratiæ. Addens quasi fructum suæ absolutionis Vade in pace. Vna hæc pax continet omnes fructus, quos narrauimus prodire ex omnibus pœnitentiæ partibus. Pax ista, viuificat animam, viuificat opera mortificata viuificat opera præsentia, & futura; liberat à timore pœnæ, quæ omnia præstabat contritio. Pax ista, Humiliat cor, Comprimit vanitatem, Clarificat mentem, Inflammat affectum, Dat gustum remissionis culpæ, infusionis gratiæ, quæ omnia præstabat confessio: Pax ista, signum est compensationis factæ malorum præteritorum, sublatam indicat iram diuinam, ostendit internam obedientiam; excindit causas malorum, Habilitat, & habituat ad bonum; quæ omnia satisfactio Vade In Pace. Pax tibi cum Deo, cum corde tuo cum bonis omnibus. Bellum fit Satanæ, peccato, carni, & mûdo; Hæc sibi sunt expugnanda: Aude omnia in virtute pacis huius, sint omnia terribilia; tu vocem hanc semper audito, quam spiritus Christi in corde tuo intonabit, Pax, Pax, Pax. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

F E R I A S E X T A
DOMINICAE QVINTAE
 In Quadragesima.

Quæ mala fors Christi est, coram ingrato hoc mūdo suo? Creauit eum, & omnia quæ in eo sunt; sustinet, & regit omnia; noua quotidie dona, miracula etiã charitatis impendit: & tamen in eo non habet vbi reclinet caput. Imo ab eis potissimū patit̃ & pellit̃, quibus & maiora, & meliora dat, a diuitibus, potentibus. Sic ubi tutus est, apud pauperes, qui nihil fere habent mundi, tutus est. Non autem patit̃ hoc Christus, quod ipse sua natura acerbus sit, incommodus; nã spiritus eius super mel dulcis non tollit necessitates: non etiã cōmoda; non confundit status: consolatur omnes. Non etiã quod sit inutilis: nam sanat, illuminat, docet, iuuat, innumeris modis, nihil boni habet mūdus sine Christo. Non etiã quod sit incognitus, nō oēs illum cōfitemur, omnes extollimus, omnes illi dicati sumus, quid ergo? Quare (inquit Psal.) fremuerunt gentes, & populi meditati sunt inania? Respondeo. In populis, & turbis simplicibus, causa est ignorantia, mouet etiã exemplum maiorum. In principibus, & magnatibus, Causa est ambitio, quæ humilitatem Christi ferre nescit. Alia est auaritia, & amor mundi huius, qui timet sibi, omnia ne perdat si tantam charitatem Christi suscipiat: quare clamant omnes. Tolle, tolle. Et quod peius est clamāt, sub prætextu boni publici, seruandi scilicet honorem, decorē cōmodam mūdi vitã, quã dicunt à Christo confundi. Similes angustias passus est in diebus carnis suæ, huc, illuc semper im-

pulsus; vulpes (inquit) foueas habēt &c. Vix natus fugit, & latuit in Aegypto A suis Nazaretanis ferme præcipitatus est; A Samaritanis eiectus è finibus: A Sinagoga lapidibus obrutus. En hodie à toto Iudæorū concilio iudicatus, & damnatus ad mortem. Quare cogitur ad Effrē paruulã se cōferre, & ibi cum discipulis suis latere. Non. n. fert ipsum Hierusalē. Non certe ob sui acerbam naturam, nam Agnus est mansuetus, omnibus gratiosus: Non quod incommodus, sit, aut onerosus, quin sanat infirmos, illuminat cæcos: Non etiã quod sit incognitus, nam cœlum terra, & Demones ipsi, & totus mundus occurrit illi, & testimonium perhibet virtutis eius. Cur ergo sic persequunt̃? Audiamus ex ipsis patribus quæ rē hęc hodie ex intentione tractant in ipsorum Concilio.

Collegerunt Pontifices, & Pharisæi Conciliū aduersus Iesum. Actio est memorabilis, & magni momenti; quando est conciliaris, Et certe est Concilium magna obseruatione dignum. Nam si ab vno latere inspicimus, Grauisimum, & sanctissimū est. Si verò ab alio penetrem, leuissimū, & scelestissimum conuincitur. Est in primis grauisimum concilium, si tria consideremus. Primò, personas in eo collectas, sunt enim primariæ in toto iudaismo, tū autoritate, tū sanctitate vitæ, Pontifices, & Pharisæi apud quos stat summa rerum, de quibus olim Christus ipse præcepit, omnia quæ dixerint vobis facite. sic tamen vt federent in cathedra, non cōtra cathedram. Vtinam Iudæa nūquã vidisset hos sanctos. Secundò, grauitatem dat causa, quæ tractatur: nēpe de vita, & morte Reipublicæ iudaicæ; cui annexa est cogitatio de vi-

Matt. 24.

ta, & morte filij dei Christi. Ita enim persuasum est huic concilio, quod simul viuere nequeant Respublica & Christus. sed necesse esse, vt vno viuente, alter moriatur. Quare de alterius morte statuendum. hæc illa dura est accommodatio, quam quærit, & non inuenit mundus, vt simul possit viuere secundum mundi huius regulas; & Christo placere. nobilitas enim ferre non potest tantam Christi humilitatem, patientiam, iniuratum remissionem: Mercatores nesciunt quomodo cum Christi regulis possint negociari. Mulieribus impossibile videtur vt se se moribus christianæ simplicitatis accommodent, & non cadat omnis eorum gloria. Quare concilium hoc frequentissimum est in quo maxima mundi pars pericula ista meditat; vt Christus pereat ne pereat mundi species. Tertio grauitatem addit deliberatio, in quam vniuersum concilium inclinatur. Vt vnus moriatur, & non tota gens. Et videtur optime factum, quando bonum publicum præfertur particulari; vnus enim homo opponitur toti reipublicæ. Grauitas autem deliberationis oritur ex duobus. Primo, quod est sententia summi pontificis, supremæ sedis, & primariæ potissimum, quæ statim vix audita secum trahit, quasi seductum totum concilium. Tanti refert malitia principis ad seducendum populum. ob id Lucas. in sua illa chronographia, Anno quintodecimo Tiberij Cæsaris &c. vbi expressit varia dominia Tyrannorum, & Tetrarcharum secularium, quæ velut scorpiones. substantias pauperum Iudeorum corradabant: addidit quasi supremum malum; quod pontifices erant Anna, & Cayphas; hi enim longè nocentiores animas seducebant. En quantum hodie

malum in Iudaismo facit vnus hic seductor Cayphas. Sed & longe maiorem grauitatem habet deliberatio, quæ (vt narrat Ioannes Euangelista) non tantum est à pontifice, è cuius ore profertur, quantum à spiritu sancto, qui per os illud impurum, exprimit supremam necessitatem mortis Christi, ad congregandas dispersiones &c. Hæc vero illa est sententia altissima, fundamentum salutis humanæ, quam toties Christus, & ante, & post mortem repetijt; de qua, & Paulus in ecclesia Thessalonicensium disputauit: quod oportebat Christum pati à senioribus: & ita intrare in gloriam suam, quod mors Christi erat necessaria ad mundi vitam. Et quoniam necessitas ista non fuit absoluta, poterat enim Deus condonare homini culpam gratis: vt etiam poterat eum cum Diabolo destituere. Erat enim suprema potestas læsa quare poterat offensam sibi factam condonare, quæ ratione David dicit. Tibi soli peccaui: Tu solus condonare potes. Poterat per solam Christi incarnationem: per guttam vnam sanguinis redimere. quare in horto dicit. Pater mi si possibile est. exponit Pater mi, si vis, omnia tibi possibilia sunt. Necessitas fuit condecientiæ, Ita Paulus. Decebat eum, propter quæ omnia, qui multos filios in gloriam adduxerat, auctorem salutis eorum per passionem consummari; Ita August. li. 13. de trin. ca. 10. Non defuit alius modus, sed nullus conuenientior, & diuinæ gloriæ, & humanæ salutis, quam Christi mors; ideo bene dixit spiritus sanctus, expedit non dicit, Necesse est. Expedit, vt sic maxime glorificetur in morte Christi Diuina in primis sapientia, quæ mirabilem hunc modum inuenit, vincendi potentiam demonis. per infirmitatem

hominis

Luc. 3.

Act. 17.

Matt. Lucas.

Heb.

hominis; & quoniã solus homo non poterat, solum Deum cum seruo pugnare non decuit; inuenit mirabilem hunc nexum, quo Deum sub homine occulit, vt dum mors voraret hominem, à Deitate quasi gladio latente, iugularetur. Voluit etiam vt qui in ligno vicerat, in ligno quoque vinceretur. Misericordia deinde, nimia illa charitas, quæ propter hominem filium in tanta pericula conijceret; & toties læsa adhuc de salute inimicorum, tam altè cogitaret: inextimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filium tradidisti. Iustitia vero proprium hic locū habet, & propriã inducit necessitatem: quando iam sapientia decreuit saluare hominem, non per viam potentie sed satisfactionis: exigit pretium hoc, vt id quod vnicum æquiualeat culpæ. Ita Paulus dicit per Christi passionem, & sanguinem factam esse redemptionem, ad ostensionem iustitiæ Dei. Vt scilicet eum, qui captiuus erat, non nisi soluto pretio liberaret: ob hoc proprio nomine genus hoc liberationis dicitur, Redemptio. Copiosa apud eum redemptio. Psal. Tractat diffuse Paulus in Epist. ad Heb. necessitatem huius victimæ ad iustum pretium exhibendum, quia victimæ totius testamenti veteris, hoc non præstiterunt, nec præstare potuerūt: Tum quia immundæ erant, & per manus immundas peccatorū, mactabantur, & offerebātur. Tū quia alienæ erant; quid enim cōmune est homini cum bobus, & pecudibus? quod iustitiæ genus est hoc, homo peccauit, & bos mactatur? Tum quia improportionatæ erant debitū erat transgressio Diuinæ legis; quæ amorem præcipit; oportuit ergo satis facere per amorem: victimæ illæ om-

nes sine amore, sine voluntate, quæ violenter mactatæ sunt; quomodo ergo poterant amorem compensare? Vna victima, quæ volens mortua est: quæ animam suam posuit, Christus est: in capite libri scriptum est de me: vt facerem ò Deus voluntatem tuam: addit Paulus. In hac voluntate, tanquam scilicet vero precio Diuinæ legi præstito, sanctificati sumus. D. Thom. in 3. part. quæst. 48. artic. 3. ex D. Augustino in 4. de trinitat. respondendo ad primum argumentum: quomodo caro Christi est optima victima, quia humana est, quia innocens est, quia mortalis est, quia caro offerentis est: Etiam in culpa Adæ, non tantum displicuit, factum, quæ minima res fuit, eius pomi, quantum voluntas inobediens, quare sine voluntaria obediētia cōpēdari non poterat, & hoc in culpa originali. In actuali nostro, culpa læst transgressio amoris Diuini, quæ lex iubet: Ideo requirit amorosam victimam pro precio proportionato. Data igitur victima amorosa anima Christi, & humanitas, mactata per sacerdotē sanctum, per Deitatem, omnia compensauit: & ita per proprium sanguinem, dum seipsum obtulit immaculatum, introiuit in sancta. Tantam molem mysteriorum necessarię mortis Christi, vna sententia per os impij & scelerati Pontificis, protulit hodie spiritus sanctus. Merito igitur diximus concilium hoc esse grauissimū; tū ex personis, tū ex causa tractata, tum maxime ex deliberatione facta: non quidem vt prodit ex ore impuro, & corde sacrilego Caypæ, aut concilij Iudaici, quæ est Synagoga Satane: sed vt aperit altissimum, secretum, & decretum Diuinæ voluntatis, super vita, & morte dilectissimi,

Crispissimi, & innocentissimi filij sui Nunc videamus ex alio latere, quã leuissimũ, & ineptissimũ sit hoc conciliũ, si penetremus, & iusto iudicio decernamus ineptias congregatorum.

Apparet in hoc eodem concilio, Iudæorum tanta ineptia, & leuitas vt facile possit esse exemplo cæteris Satanæ Sinagogis. Primo maculat ipsum tempestas, vexatio ista æstuum obrutorum, & alteratorum, qui sic eos in confusione, quasi in fortuna concitant, vt dicant impatientia perciti. Quid facimus? Ita vere nesciunt, quid faciant, aut dicant; atque in hac tempestate volunt decernere de vita, & morte Christi? Iubent leges, vt iudices, sedendo iudicent id est animo queto ecce isti sibi inuicem insultant, velut insanientes. vere insania in domo Dei est hic. Pontifex quoque sententiam dicturus, incipit ab arrogantissima quadam insolentia, qua verbo phaltrato, & sesquipedali, omnes obruit, damnat, supeditat. d. Vos nescitis quicquam, nec cogitatis imprudentes: Et ab hac temeritate poterit aliquid boni, aut saltem bene definiri? Secundò maculat leuissima, & repentina inclinatio tot congregatorum, verbum vnus hypocritæ. Ita quod statim clamant omnes. Tolle, Tolle, Ita ne licet temere deliberare, & quasi pecudes trahi in aliena dicta? Et non considerant quis est qui loquitur, simoniacus mercede conductus ab Herode, avarus, ambitiosus, crudelis &c. Tertio maculant & leuissimum reddunt rationes adductæ, quæ omnes si premantur, concludunt oppositum eius, quod intendunt. Prima quærela est, cur damnandus sit Christus quia inquit. Hic Homo multa

signa facit. Ita ne pro bono malum ex hoc coli debuit, & seruari, non dånari, habet enim stupendissima miracula in signum suæ bonitatis, & charitatis, Deus enim peccatores non exaudit. Secunda, si dimittimus eum sic. Omnes credent in eum. Ita ergo dignoscitis tantam esse Christi virtutem, vt possit trahere ad se omnes? Et tamen vos trahi non vultis. Credentibus omnibus, vos impugnat? fracti sunt rami, inquit Paulus, Cur? ob incredulitatẽ excisi sunt, fides mundi vos impios diiudicabit. Tertia. Venient Romani &c. quid habet Christus contra Romanos, vt veniant contra eum? Regnum eius non est de hoc mundo iubet dari & dedit ipsemet tributa Cæsari. Quin, si in Christum credidissent, nõ venissent Romani, adhuc staret Respublica Iudæorum. At propter eorum incredulitatem, venerunt Romani, vt comminatus fuerat Moyses, & apud Danielem Archangelus, & ecce desolatio vsque in finem. Non eripit mortalia, qui regna dat cœlestia, vita mundi Christus est, conseruat regna; quòd si expellitur, & damnatur à mundo, iam non tenetur ipse ad conseruandum impugnatores suos, quare exitus eius è templo, ruina templi est. Et tamen eijciunt impij, & damnant ad mortem, ita quòd non potest iam comparere coram Hierusalem, & Sinagoga, damnatur ab eorum Concilio, Cogitur etiam ad paruulam Effrem se recipere, & ibi delitescere cum paucis discipulis suis, donec veniat hora eius. O verè foelix Effrem, apud quam sic in periculis suis recreatur Christus, cum schola sua; Foelix simplicitas, quæ Christi præsentia, & spiritu fruitur, dum à superbia mundi reijci-

tur. Fruimini ò scælices, bono animo, orate, meditamini, exercete vos sacramentis, quæ mundi potentibus sunt ingrata. Interim in sacris silentijs vestris orate pro mundo, ne deferte peccatores, orate pro principibus, & Nobilibus. vestrum est mundum sustentare; vos despiciere non potest Christus. Iuuate quantum potestis. Orate etiam (precor vos per viscera Domini nostri) Orate pro me misero peccatore. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

D O M I N I C A
I N R A M I S
Palmarum.

Oniurat Mundus cõtra D.N. Iesu vitam, & gloriam, conaturque quantum potest, cursum veræ pietatis impedire. Et de facto multum retardat; tot enim spargit difficultates, vt vix possint amici Christi conceptum vllum parere. Tãto magis, quòd capita fortunæ huius sunt mundi potentes, quos mundus facile sequitur. Ita in diebus carnis suæ, concilia, & decreta mortalia fecit mundus aduersus Iesum Dei filiũ vt cogereetur se ad paucos amicos recipere, & ibi delitescere. Sinagoga enim mandatum dederat, vt caperetur. Et tamen tanta est Christi virtus totque experimenta maiora in dies præbet, in fauorem suæ veritatis, tot illuminat, sanat, suscitatur, quòd audet in lucem prodire, instituere scholas, opera pia; applausus etiam publicos expetere, atque ita regnare inuito Satana, & Angelis eius. Ita & olim ex fa
F. Franc. Viced.

ma virtutis & operum mirabiliũ, præcipue verò Lazari suscitatur; ausus est exire à latibulis Effrem: & in publicum prodire, tãto cum strepitu, imo & cum insolita pòpa & nouus eques, ad Metropolim iudaismi remeare, sedens ipse super asinam & pullũ eius discipulis, & amicis Betaniæ stipatus vndique: Turbis etiam & pueris Hebræorum, illi occurrentibus, & vndique palmas, & oleas incitantibus, vestes proijcientibus, & acclamantibus osanna, osanna: Benedictus qui venit in nomine Domini. Ita & suas quandoque habet etiam in hoc mundo cõsolationes spiritus Christi, In quibus tamen vtile erit amicis Christi: & bonorum operum promotoribus, si tria ista considerent. Primum, quòd regnum Christi non est de hoc mundo. non mirum ergo si mundi Domini parum illi fauent: turbæ sunt, pueri sunt: nullus est Pharisæus: aut scriba. quin isti damnant: oppugnât: tabescunt, quòd impedire non possunt. At non est parum, quod tacet. Secundum quòd in summo Christi fauore, semper timenda est leuitas, & inconstantia carnis huius, quæ tam facile tepescit; quin & ducitur in oppositum. Ita hodie clamant hæ turbæ Osanna: Paucos post dies eadem clamabunt, crucifige. Dant hodie palmas & oleas, dabunt clauos, & lanceas, ligna colligent ad comburendã victimam. Tertium quod ipsemet triumphator Christus suas patitur mixturas: nam in medio applausum & triumphorum, testatur Lucas quod lachrymis conspergit suas læticias; quare & Cuique nostrum sic in omnibus consolationibus Christi expectandum est, vt extrema gaudij luctus occupet; sed tamen eundem est, ac procedendũ in causa, & gloria Chr-
R r sti pro-

fit promouenda, vt facit ipse hodie; habet enim & causas vrgentes, quibus deesse non potest: habet mysteria inclusa, quæ non sunt prætereunda; Et hæc sunt quæ à nobis hodie sunt contemplanda: vt quando cernimus nouã hanc Christi pompã, obseruemus, & causas, & mysteria.

Cum appropinquasset Iesus Hierosolimis &c. Actio nobilis est, & rara, imo vnica in tota Christi vita, pompa hæc, qua ad suam Hierusalem, quasi ad regnum suscipiendum venit hodie Christus. Motus etiam iste tot populorum occurrentium, & acclamantium in ciuitate Sancta, inuitis Dominis, & mortem minantibus, memorabilis est; tanto magis quod Christus non modo non improbat, sed laudat. d. Si hi tacuerint, lapides clamabunt. Maxima etiam res est, si causas, si & mysteria consideremus. causæ sunt quatuor potissimæ, cur tali pompa venit Christus. Prima est, quam tangunt euangelistæ, vt ad implerentur scripturæ: ita enim inter Moysen, & Helyam stat gloriosus Christus in monte sancto, vt intelligamus eum in omnibus spectare, ad verificandum scripturas. Est in primis clarissima illa prophetia Zacchariæ, quæ tam apertè de hac Christi pompa tractat; vt neque ipsi hæbrei sciant, cui alteri tribuere possint. Ecce Rex tuus venit tibi &c. Specificat personam, quod Rex est, quem merito vocant filium Dauidis. Rex vnus, & solus, cuius regni nõ erit finis, rex corporum, & animarũ, qualis nemo alius est. Specificat motum, quod venit Hierusalem, vt cunque ab illa expulsus sit: & sedens. Specificat animal; cui insidet; quod Asina est cum pullo. specificat formam externam, quod pauper & humilis

Zacch. 6.

est, & mansuetus. Specificat virtutem internam, quod iustus est, & saluator, potestas æterna. specificat fortunam, & exitum rei, quod dominabitur à mari ad mare: propter hæc iubet exultare Hierusalem, & iubilare satis. Est deinde scriptura alia in Psal. 110. Vnde sumptæ sunt voces puerorum clamantium osanna. Ita Psal. ò Domine saluum fac, ò Domine bene prosperare. Benedictus qui venit in nomine domini. nõ sunt ergo verba puerilia temere sumpta, sed quæ spiritus sanctus in eorum ore posuit: An non legistis, inquit Christus, in Psal. Ex ore infantium, & lactentiũ &c? Ad hæc igitur oracula implenda respicit Pompa Christi. Secunda; causa est, vt latentis virtutis suæ, & potestatis specimẽ daret, nempe quod victor mortis, & Satane est, ob id exigit hodie palmas, & oleas, quasi merito occurrant, victori, & triumphatori, quod mortem spernit. Zaccharias dissipabitur arcus belli, loquetur pacem gentibus: fortis armatus spolia distribuit. Tertia causa est, vt hoc aduentu, & strepitu, aperiat viscera cordis, quod volens, & summo cum animi sui desiderio se se offert morti. Dei filius insidet Asello, summa potentia infirmitati, summa sapientia stultitiæ, vt sic feratur ad patiendum, nõ si dominum gloriæ cognouissent, non crucifixissent: sic per mundi stultitiã saluat credẽtes, quid stultius asino? sed & per patientiam: quid patientiis asino? hæc vehunt Christũ ad mortem: scit quid præceptum cõtra se sit à Sinagoga: Moriendum sibi est; non fugit à morte, quin hodie venit ad eam irritandam contra se, ob hoc venit cum strepitu, vt prouocet Sinagogam. Videtis quia nihil profi-

Psal. 110.

Psal. 110.

profi-

proficimus. Ecce mundus totus abit post eum. fert corpus Asina: fert animam charitas. & summa moriendi voluntas: charitas patiens, est asina: filius pullus indomitus est zelus impatiens vitæ ob Dei gloriam. hæc ducunt Christum ad patibulum. Dixit Petro. Si vellem, haberem à patre legiones angelorum &c. Venit super asinum, vt significet quòd venit passurus. Quarta causa, vt instans crucis, & passionis scandalum, in suis discipulis, & amicis temperet, dum huius diei, & gloriæ in tempore passionis recordabuntur; quid scilicet poterat cum vellet. ob hoc etiã admisit tres illos in monte Tabor, vt testes essent magnitudinis eius. Quare habent, quid speculentur in hac pompa discipuli Domini, quando intelligunt tot causas interfuisse.

Secundò. Sed & misteria multa in se concludit, pompa ista, ex omni parte, tũ ex discipulis, & turba Christum comitante, Tum ex ea quæ ab Hierusalem illi occurrit. Non sunt hic coram oculis mundi satis magnifica. vbi triumphator est pauper Galileus. Equus est asinus, pompa sunt vestes pauperum piscatorum Arcus, colossi, sunt palmæ, &c. rami arborum: comitiua est turba puerorum. Et tamen si spectes suam habet magnificentiam. vbi eques est Dei filius, & homo ille mortuorum suscitator. Asinus ille est de quo prophetæ: oliuæ sunt quas, & Cæsares non spreuerunt. occasio illustrissima, contra totam Sinagogam, & mortem ipsam: Turba maxima est, & a spiritu sancto concitata, contra principum decreta &c. Et tamen mysteria latentia sunt magnificentiora: Primum misterium est, vt discamus in hoc domi-

ni nostri aduentu in Hierusalem, diuinare, & contemplari aduentum eiusdem in spiritu, & verbo crucis, de quo & Zaccharias addidit, quòd dominabitur à mari ad mare. hoc enim est verum Christi regnũ, quod petit, & habuit a patre constitutus super Syon, Prædicans præceptum eius vt enim hodie mittit Apostolos à monte oliuarum, ad soluendum Asinam, & pullum: Ita à cornu olei, & misericordiæ suæ, cum verbo gratiæ misit eosdem per vniuersum mundum, ad soluenda, & sibi adducenda omnium corda, tum Iudæorum, tum gentium. Secundo. Vt solo verbo, dominis etiã reclamationibus, rem perfecerunt sibi mandata. d. dominus his opus habet. Ita post Petrus; obedire oportet magis Deo quàm hominibus. Tertiò. Vt adducta animalia vestibus proprijs Apostoli ornarunt, & accommodarunt, vt apte Christus illis insideret: ita negocium fidei, sacris traditionibus, & ceremonijs, quasi vestibus accommodarunt, vt in toto mundo, apte, & venuste dominaretur Christus. Solo euangelio ducta est ecclesia ad Christum. vestibus etiam, idest traditionibus ornata, & accommodata ab eisdem Apostolis, & successoribus. Quarto. Vt venienti hodie domino occurrunt, & acclamant turbæ, & populi, palmas, oleas, vestes dant. Ita venienti per euangelium, Populi, & regna integra occurrerunt, dederunt oĩa, & seipfos: Nulla religio tot millia martyrum habuit: Nulli regi tot oblate vestes, regna, nõ expugnauit armis, data sũt spõte Christo oĩa. calcavit oĩa pes pauperis Petri, cui ut Christi vicario, & suprema ipsa dominia se subiecerunt: atq; vndiq;

Palm. 2.

clamatum est . Benedictus qui venit in no. do. Secundo misterium est morale & Tropologicum, quo in hoc aduentu corporali, speciem dignoscimus, & adoramus aduentus illius spiritualis, quo spiritus eius sanctissimus, ad metropolim cordis nostri se confert, vt in anima nostra regnum capiat. Primo . Vt enim aliàs sæpe quasi priuatus venit in tuam hanc Hierusalem, & parum profecit : hodie venit, tanquam rex cum tanta turba, vt saltem hoc strepitu moueat impiorum corda : ita ad cor nostrum sæpe priuatis inspirationibus tentauit corrigere nos : & nihil iuuit . nunc venit cum turba, quando in hoc Paschate, tot habet populos poenitentium, contritorum, quorum strepitus certe mouere debet . Secundo . Vt per apostolos iubet solui animalia, & adduci ad se, verbo tamen suo, quod ponit in os eorum ; Dicit, Dominus his opus habet, Ita per sacerdotes suos iubet solui suorum corda, & verbo sacramentali, quod Christi est, adduci ad obsequia Domini . psalm. Nonne Deo subiecta est anima mea; ipse enim est Deus meus quousque dicant . Vt iumentum factus sum apud te . Vox Aselli est: in psalm. ab ipso est patientia mea . Tertiò . Vt soluentibus Apostolis animalia, reclamant Domini. d. quid soluitis pullum ? ita hic in solutione animarum è manu Satanæ, reclamant domini, mundus, caro, vanitas, auaritia, mundi Domini huius, & retores tenebrarum, quibus vno verbo satisfaciunt Apostoli Domini, & sacerdotes . Dominus his opus habet . Domini sunt, Domino stant, & cadunt: Argue, increpa obsecra ;

Domini opus est: Maledictus qui facit negligenter . Quartò: Vt sedente Domino, & regnum capiente, aliæ turbæ præcedunt, aliæ sequuntur, Ita quam primum in anima nostra per gratiam sedet spiritus Christi, Et opera priora olim mortificata, & posteriora, acclamant illi, & virtutem eius, ac meritum, in quo vitam habent, agnoscunt : Ita populum suum inuitat David. d. Benedic anima mea Domino, & omnia quæ intra me sunt, nomine sancto eius: Benedictus qui venit in nomine domini . Tertium mysterium. est Anagogicum, quo in hac processione mortalis, & patientis Christi, præfiguratur, & exprimitur finalis illa processio, qua tandem sese conferet ad veram suam Metropolim. Hierusalem cœlestem ; vbi posuerit inimicos suos scabellum pedum suorum . Asina ferens Dominum, erit humilitas glorificata . Primo, tunc peracto mundi iudicio : dissipata morte, suscitato non tantum Lazaro, sed vniuerso mundo, ascendet Christus gloriosissimus ad capiendum æternum regnum apud patrem, & cum patre ; Et nos qui viuimus, inquit Paulus, simul rapiemur cum ipso in aerem. Secundò. Turbæ præcedent, iusti omnium temporum, quotquot fuerunt in testamento veteri, Reges, prophetæ, patres &c. Turbæ sequentur, Apostolorum, martyrum, quotquot in Christi ecclesia per baptismum in eo salui facti sunt . Tertiò, occurrent Angeli, & omnes beatorum spirituum ordines, Clamabitur vndique, Benedictus qui venit in nomine domini, statuetur filius in dextera patris; regnum tradet Deo, & Patri, à quo habet omnia, & cū eo regnabit in san-

Psalm. 61.

1. Tim. 4.
Hier. 48.

in sanctis turbis suis beatorum. Per
omnia secula seculorum. Amen.

Habita Ravenna. 1570.

TRACTATUS
DE SANCTISSIMO
Eucharistiæ Sacramento.

HOMELIA PRIMA.

Longum, & laboriosum iter
confecimus, 40. dierum,
quibus ieiunijs, vigilijs, ora-
tionibus affliximus nos, ac
peccata nostra detestati sumus, tan-
tum vt purgaremus pectora, & con-
scientias, in quibus sacratissimam cœ-
nam Paschalem nō indignè per Dei
gratiam reciperemus. Instat iam cœ-
næ tempus optatum, tot laboribus
quæsitum, tantæ vigiliæ festum: Tot
diebus dietas, & ieiunia passi sumus,
propter hanc vnam cœnam. Verè
magnam oportet esse, tot modis defi-
deratam. Et certe vndecunque ma-
gna est cœna. Magnus est institu-
tor, non homo, non Angelus, sed
Dei filius. Magna est institutio, non
cerimonia, non sola significatio, sed
duplicis gratiæ per summum Sacra-
mentum exhibitio. Magna est sub-
stantia, ipsa institutoris persona. Ma-
gnus & fructus cōsequens. Est enim
caro pro mundi vita. Magnam & cō-
uenit esse religionem, quæ nos ad cœ-
nam rite gustadam perducit. si enim
cætera sacramenta deuotionem no-
stram requirunt tantum ex hoc,
quòd gratiam Christi conferunt,
quanto magis hoc, quòd præter gra-
tiam, & ipsum gratiæ fontem nobis
propinat? Nunquam nobis inti-
mior, nunquam vtilior, nunquam

dulcior est Christus quam hic. Nun-
quàm etiam à nobis aut gustari, aut
coli propius potest, quam hic. Su-
prema religio est, Christum non
indignè in hac cœna suscipere. Ad
hanc autem religionem pertinent
tria ista potissimum exercitia, primū
theoricum, exactam continens in-
telligentiam cœnæ. Secundum
practicum, idoneam exponens præ-
parationem ad cœnam. Tertium my-
sterium, fructus, & gustum cœnæ
dulcissimum insinuans. Et hæc nos
ab hac Religione non recedentes,
tribus continuis homelijs Deo dan-
te tractabimus: Est igitur hic fides,
quia mysteriū est, & amor, quia my-
sterium amoris Diuini est. Adeste ò
charissimi Diuitiarum harum hære-
des; date cor purum, & tantis myste-
rijs idoneum. &c.

Tam magna sunt Dei opera; præ-
sertim Sacramentalia & sua maiesta-
te naturæ captum sic superant, quòd
Accedentem oportet credere, quòd
si alibi, in hac cœna quam maxi-
mè. Hæc enim vndique superat om-
nem sensum, visus, gustus, tactus,
omnes naturæ, & artis modos, &
terminos. quare & Christus vocat.
Mysterium fidei. Non est lumen
sub cœlo, quod possit factum hoc
clarificare, nisi fides, & animosa il-
la fides, quæ Dei verbo pertinaci-
ter hæret, vt infallibili, & omni-
potenti; repetitque illud virgini dictum
ab Angelo. Nō est impossibile apud
Deum omne verbum. Idem illi est
dicere; & facere. Vnum ergo hoc
præmittendum, quòd cœna ista obie-
ctum est fidei, parata credentibus;
Cæteri nihil gustant, quia nihil
capiunt.

Luc. 1.

Fides autem cœnam hanc confide-
rās, intelligit in primis, in ea esse verā
rationem

rationem Sacramenti, qua ratione Christus vocat mysterium. Qui inter hæreticos duo fatentur sacramenta: cœnam hanc numerant. Hinc arguit fides ex natura sacramentorum, in hac cœna esse Duo rerum genera, quarum aliæ sunt sensibiles, aliæ vero insensibiles. Est enim sacramentum, sacræ rei signum Inuisibilis gratiæ, visibilis forma, & cætera. Sensibiles sunt, Materia, & forma. Insensibiles sunt Institutio, & substantia, & intentio instituentis. Et hæc tandem sunt, quæ nobis integrant intelligentiam cœnæ.

Materia Sacramenti.

Materia duplex est. species scilicet Panis, & vini, quæ re vera duo sunt elementa: duas etiam habent consecrationes, sic ideo separatas, quia celebratur hic memoria mortis domini, qua separatus est sanguis à corpore. Et præterea datur in forma alimenti corporei, quod communiter capit esum, & potum, Non sunt tamen duo sacramenta, sed vnum non vnitæ naturali, species enim differunt specie: sed vnitæ finis, quia omnia ordinantur in vnum finem, vel ad continendum Christum, vel ad vniendum corpus Christi mysticum, sic sub duobus elementis expressum.

Materia prima est Panis ex tritico quod & suum habet significatum, vt suo loco dicemus; præter id quod nutrimentum, & robur significat. Panis azimus. erat enim dies prima, dies azimorum, cum primum institutum est & habet suum significatum, de quo Paulus: Sitis noua conspersio, sicut estis azimi.

1. Cor. 5.

Materia Secunda vinum est, aquæ mixtū, sic testatur D. Ciprianus Christum fecisse. Et præterea significat exitū sanguinis, & aquæ è latere Christi, vnde fluxit pretium omnium sacramentorum. vtrumque horum sensibile est.

Forma Sacramenti.

Forma etiam sensibilis est. Verbum ore expressum, accedens ad elementum. Hoc est corpus meum. Verbum domini clarissimum, quod nulla indiget expositione, nisi apud eos, qui turbare volunt auctoris mentem. Verbum sacramentale. quod iuxta Christi consuetudinem debet esse distinctum, & clarissimum. ita enim in Baptismo. Baptizate in nomine pat. & fi. & spiritus sancti: nunquam alibi tam clare expressit sanctissimam Trinitatem. Verbum testamentale, expressum à prudentissimo, in nocte qua tradebatur. Iure credendum est: non esse vsum verbis amphibologicis. Verbum expressum discipulis illis, quibus alias dixit. vobis datum est nosse mysteria: non ergo loquitur in parabolis. quare omnino retinendum est verbum in suo puro sensu, vt semper retinuit ecclesia, vsq; ad sceleratū Antichristum illū Berægariū. Hæc itaq; in cœna sunt sensibilia. hæc videt oculus, percipit gustus, auris: Trāseamus nūc ad insensibilia.

Matth.

Luc.

Operatio:

Insensibilis est operatio, sequens prolationem verborum, quæ mirabiliter operantur in oblata materia, pane scilicet & vino. Ita inquit. d. Ambrosius, sua natura est operatorium

Dei

Dei verbum, quo solo à principio facta sunt omnia. Dixit, & facta sunt. hic quoque habet opera mirabilia, quæ tria sunt miracula. Primum, quo tollit totam elementorum substantiam præexistentem, id est ad nihilum, & ad non esse reducit, non est annihilatio nisi per accidens. quia non per se intenditur ab agente, qui per se intendit conuertere, in melius esse; nã simpliciter & per se, non annihilatur, sed tantum per accidens. Ita Sco. in quarto. distin. 11. q. 4. Secundum, quo eius loco inducit substantiam, & personam Christi. Tertium, quo accidentia panis, & vini conseruat sine subiecto. Hæc vero naturæ vires sic superant, quod ea non modo facere, sed neque capere toto suo lumine potest. Mirabilis est ergo hæc operatio, & mirabile quoque sortita est nomē, quod tota mundi Philosophia, nunquã agnouit. Non est translatio de loco ad locum. Non enim vt veniat huc Christus, deserit locum, quem habet in cælis apud patrem. Non est creatio, à nō esse, ad esse. Panis quidem vera est desitio, & destructio, quia non est, & erat. vera dicitur quia substantialis desitio est, non sic adductio corporis Christi, quia accipit tantum esse hic, non esse tantum substantiam. At Christi non est creatio. non enim dicitur, Est, & non erat. sed est hic, & non erat hic. Non est generatio, tum quia nullum est subiectum manens sub vtroque termino: Tum quia nō accipit esse simpliciter, sed esse hic. Non est informatio, vel alteratio: Accidentia enim quæ sunt, nulli subiecto inhaerent. Corpus etiam Christi gloriosum non est alterabile. Quid igitur est? Est totalis conuersio, & commutatio totius substantiæ panis, in totam substantiam, & personam Chri-

sti, quam proprio vocabulo appellat Transubstantiationem. Quod si vocatur panis post consecrationem est, quia vel talis apparet, vel quia talis erat: vel quia sic significat alimoniam spiritus. Qualis autem panis sit, re vera, expressit Ioann. Panis quem ego dabo, caro mea est. Tãtam rem facit insensibiliter tanta operatio.

Ioan. 6.

Substantia.

Insensibilis etiam est substantia sacratissimæ cœnæ huius, quæ terminus est operatiōis. Et est vera, & integra Christi persona, hic posita ex vi verbi in esse sacramentale, secundum posituram verborum: quam obrem, in pane est corpus, sanguis, anima, Deitas. In calice est sanguis, corpus, anima, Deitas; omnia simul vtrobique, postquam enim in morte Christi terminata est eius mortalitas, hæc omnia in ipso facta sunt prorsus inseparabilia. Quod opus hoc maximum vellet facere, prædixit Christus in Ioan. Panis quem ego dabo caro mea est. Quod fieri posset, exposuit ibidem dicens. caro mea verè est cibus, sanguis, potus. Et quoniam durus videbatur sermo; addidit argumentum fortissimum, sumptum ex natura carnis suæ. d. si ergo videritis filium hominis ascendentem in cœlum &c. q. d. caro mea suo modo nascitur è spiritu sancto; suo modo calcatur maria, suo modo penetrabit nubes, quia vera quidè caro est, sed Dei caro, legibus nature non subiicitur. Illa ergo caro quæ poterit vobis videntibus scandere cœlum poterit & vobis non videntibus, descendere ad opus hoc, vt sit fidelibus in cibum. Validissimum est argumentum, nam procedit de eadē carne,

Ioan. 6.

ne, alioquin nullum est, & nihil probat. Quòd de facto fecerit, narrant euangelistæ per verba clarissima dicentis. Hoc est corpus meum. Et addit quale, ne dubitemus, quod pro vobis tradetur: Hic sanguis qui effundetur. In hunc sensum accepit D. Paulus, & addit. Panis quem frangimus, nonne communicatio corporis Christi est? Et ex hoc arguit: Nos vnum corpus, sumus, quia omnes de vno pane participamus: Argumentum nullum est, si non est eadem Christi substantia in omnibus sumpta. non enim potest vnire, si vna non est. In hoc sensu agnouit, & perpetuo retinuit ecclesia vt videre est clarissimè apud patres vtriusque ecclesiæ, vsq; ad Irenæum, & Cyprianum martyres, vsque ad Tertullianum magistrum martyrum. In ecclesia græca, vsque ad Dionisium Discipulum apostolorum. Primus Berengarius turbauit ecclesiam, & statim damnatus est, in Concilio Vercellensi: damnauit seipsum in Turonensi; confirmata est dānatio in Concilio Romano, inde in Lateranensi magno sub Innocentio tertio. In Florentino, & vltimo Tridēno. sed & miracula innumera confirmarūt, quorum famosissima sunt Arimini. Vulcinia, Lanciani, apud Italicos, & Mompolerij apud Gallos. Ex hac autem veritate, duo sequuntur, firmissime tenenda. Primum, quòd substantia istius sacramenti, cum sit corpus gloriosum, & impassibile, non frangitur ad signi fracturam. Nulla rei fit scissura. Secundum, quòd cum eadē sit in vtraque specie, est enim panis viuus: nihil minus sub vna accipiunt laici: quam sacerdotes sub vtraque: quia panem viuum sumunt, id est corpus, animam & deitatem: Et hæc sufficientiant de substantia.

Ex hac vero notabilitate substantiæ, primo nobilitatur cœna, & ex hac tota Christi religio: non enim hic dicitur inuitatis, Tauri & altitia occisa sunt: sed lætissima vox est: Manducat Dominum, pauper, seruus, & humilis. Vnicuique suorum hic dicit, dulcissimus Iesus, quod olim suo Hugoni. Manduca me dilecte mi. Nō Moy ses dedit vobis panem de cœlo verū. Hoc verum manna est, quod non fatiat, non corrumpitur, nec conuertitur in manducantē, sed econtra manducantem in se conuertit: Nō tu mutabis in te, sed tu mutaberis in me. ob hoc arguit. D. Dionisius magnus, Ecclesiam militantem maximè vicinam esse triumphati. vtraque inquit, vno fruitur Christo, sed in hoc distant: illa fruitur visibili, nos inuisibili. Cum autem manifestatus fuerit Christus vita vestra, inquit Paulus, tunc & vos apparebitis similes ei in gloria.

Intentio .

Ex hac etiam nobilitate arguimus nobilem, & eminentem institutoris Intentionem, quod tertium erat in hac cœna intelligendum. Hic ergo animosa fides, præter id, quòd sub elementis nacta est substantiam gloriosam: ipsamet substantiam penetrat, vt in corde ipso Christi inueniat intentionem amorosam, qua sacramentum hoc instituit. Hic igitur præfatur Ioannes sic, cum dilexisset suos, qui erant in mundo, vsque in finem dilexit eos. Omnia fecit, oīa factus est, omnia passus ex amore, vsque in finem amat, sola mors impedit; quin & post mortem, quam primum reparat vitam, simul & amorē recuperat.

Am an-

Amantissimus igitur hic, mox recessurus à suis, in nocte qua tradebatur inquit, Paulus Antequam patiar inquit ipsemet, pignus amoris sui reliquit in hac cœna: Amor tantus est, quòd ipsum inducit ad moriendum, vt sanguine suo redimat, & impetret remissionem peccatorum fidelibus suis. Considera ergo hoc loco dicentem Christum apostolis suis, & ecclesiæ. En ò charissimi promitto vobis à Patre remissionem peccatorum vestrorum, & consequenter regnum cœlorum. Vt eam impetrem vobis, vado immolari; Ad hoc inducit me solus amor: Estote memores amoris huius: Et in eius memoriam, Hoc facite, sumite, manducate. Relinquo. n. vobis hanc cœnam, vt pignus amoris mei. Ob hoc vocat Cœnam hanc, testamentum suum; quòd scilicet recessurus condit in gratiam ecclesiæ suæ. Verba testamenti sunt, verba cœnæ: sigilla sunt species panis, & vini: hæredes sunt credentes: hæreditas est remissio peccatorum: pignus est corpus, & sanguis Christi datū hic. Datum autem duplici vsu. In sacramentum, & sacrificium. Sacramentum est, dum conficitur, dum sumitur, dum seruatur, & adoratur. Sacrificium est, dum offertur in altari. Vt sacramentum cõfirmat cor, recreat, auget gratiam, commemorat amorosissimam Christi mortem, differens tamen à cæteris sacramentis: Et ex vsu, quia alia solo vsu sunt sacramenta, hoc verò etiam post vsum, dum stant species, semper est sacramentum. Et ex materia, quia in alijs manet eadem materia, hic mutatur. Vt sacrificium oblatum, reconciliat, propitiatur, & satisfacit: Nulla religio vnquam fuit sine proprio sacrificio. hoc maximum est sacrificium reli-

F. Franc. Viced.

gionis christianæ, de quo Malachias testatus est, quòd offeretur oblatio munda, cum magnum foret nomen Dei in gentibus. Habet Christus, præsertim oblatum, virtutem hanc sibi annexam, & inseparabilem, vt non possit offerri patri, in hac potissimū forma sacrificii, quo mors eius repetitur, & non placet patrem, & non acceptetur à patre, tanquàm hostia placatiua & propitiatiua. Fundauit hanc virtutem Christus in prima sui oblatione cruenta, qua & impetrauit nobis remissionem culpæ, & pœnæ æternæ, seruat eandem semper quotiescunque offertur, & offeretur, vt semper possit pro offerentibus, aut ijs, pro quibus offertur, placare patrem. Hinc est quòd missæ omnes æqualis meriti sunt, vt offerunt victimam hanc, vnde est opus operatum: Bonitas sacerdotis addit meritū personale, quod est opus operantis. Et hæc tandem sunt, quæ in hac sanctissima cœna dat nobis Christus, amantissima ista sua intentione; quæ omnia fides animosa, ad exactam intelligentiam cœnæ percipit; atque in hac intelligentia, commemorat insatiabilem illam Christi charitatem, qua pro peccatis mundi mortuus est: vt sic intelligentes quantum ille nos amauit; facile dignoscamus, quatum vicissim amare illum debeamus, & inter hos amores, dulcissimam hanc speculationem fouere, & nutrire, Ad honorem institutoris, ad gustum cœnæ institutæ; Ad consolationem, & fructum animarum nostrarum, quibus tanta cœna parata est. Fiat, Fiat.

Habita Rauenna. 1570.

S I D E

DE SANCTISSIMO
EUCARISTIAE
Sacramento.

HOMELIA SECVNDA.

Preparatio.

Probet seipsum homo,
& sic de pane illo edat
& de calice bibat. No-
bilis est mensa, ad quā
p̄cepto Domini vo-
camur, Panis vitæ, ca-

lix benedictionis. Elementa gratiosa;
actio mirabilis, substantia diuina; in-
tentio amorosa, imprimendi, & ex-
primendi amorem. Preciosa res est
sacramentum. Fructuosa res est Gra-
tia sacramenti. vnum est sacramentū
vna substantia. vna gratia sacramenti
Ad hanc vnam, vocatur totus mun-
dus; donec veniat, inquit Paulus; ve-
niunt multi, impletur domus, frequē-
tantur, his p̄sertim diebus, altaria.
Sumunt boni, sumunt mali, sorte ta-
men inæquali. Boni ad vitam, mali ad
iudicium. Ita è manibus ipsiusmet
Christi Petrus accipit, & vult mori
pro Christo: Iudas accipit, & statim
vult prodele Christum, Cum tam
idem accipiāt. Disparitas igitur non
est ex cēna; sed ex sumentibus. Ideo
que merito instat Paulus. Probet se-
ipsum homo. Hic duo sunt bona; sa-
cramentum, & res. Hic sunt in primis
qui nec sacramentum sumunt, nec
rē sacramēti: aut quia non credunt; aut
quia culpa aliqua retinentur, vxorem
dixi &c. de his parabola nuptiarum
dicit. Non erant digni. Alij sumunt
sacramentum; Non gratiam sacramē-

ti, qui indignè accedunt. isti, inquit
Paulus, sumunt, & manducāt sibi iu-
diciū. Tertij sumunt gratiam sacri
non sacm; qui non habent vnde su-
māt, & tamē p̄parant se, & cupiunt
Ita Catarina Senēsis; Maria Magda-
lena, Tot catholici secreti in Germa-
nia; Anglia &c. Istis dicit Augustin⁹,
Bono animo sis. Crede & māducasti,
Quarti accipiunt, & sacramentum, &
gratiam sacramenti, si probati acce-
dūt. Huius ordinis possum⁹ esse nos
Deo dante, si nos ipsos interim diju-
dicamus, & probamus cōmpeten-
ter, quare vtile erit in tāta re, tractare
de huiusmodi probatione, & modos
eius tradere; quod p̄senti homelia
facere intendimus.

Probatio iuxta parabolam nuptia-
rum, duo potissima continet capita,
quorum vnum est remouēdorum, al-
terum assumēdorum, vt intelligam⁹
in summa, duo hic faciēda esse. V-
num vt quædam velut onera depona-
mus, quæ nos impediunt, quo minus
aut veniamus, aut digni veniamus ad
nuptias. Alterum est, vt venientes,
quædam assumamus, sine quibus in-
epti, & indigni videmur, vt huic
mensæ confidamus. Alioqui clā-
mat Dominus: Amice, quomodo
huc intrasti?

Primò ponēda in primis sunt, quæ
nos impediunt, quo min⁹ accedam⁹
Singularē impedimentum est excō-
municatio, quæ incapaces nos red-
dit sacramentorum. Quare hæc ante
omnia tollenda est: membrum enim
abscissum à corpore, non potest in-
fluxum capitis recipere. Communia
deinde impedimenta, sunt peccata
mortalia, quæ hominem separant à
charitate Christi: Mensa autem ista
charitatis est, quare iuuare nō potest
eos, qui sunt extra charitatem. hæc igitur

1. Cor. 11.

1. Cor. 14.

Luc. 14.

tur sic deponenda sunt, vt primo, se-
 se examinet homo, & conetur
 conscientiam suam coram se expo-
 nere; & diligenter omnia peccata sua
 scrutari, quod si aliqua non potest re-
 minisci, obliuio non impedit, si non
 sit voluntaria. secundo, peccata reco-
 gnita detestetur, firmo proposito di-
 mittendi, & nouam vitam instituēdi
 vtcūque doleat, iniuriam remittere;
 malè parta restituere, amatā pellicem
 abijcere. Tamen victoriā sui det spi-
 ritui sancto contra Satanā in opposi-
 tū cōsulētē: Tertiò, vtrūq; horū, &
 peccata recognita: & propositū emē-
 dandi defert. ad sacramentum con-
 fessionis; & ibi purgat cōscientiam;
 vt in sindone munda cenā suscipiat.
 Detestatur etiam ibi, & veniam petit
 Vbi hæc fecit, si quæ sunt oblita, di-
 mittuntur cum alijs: si quid reliquia-
 rum remanet etiam post confessionē
 cœna, quæ est viua, comedit ista. tan-
 tum vt volūtas sit sincera; De his Ber-
 nardus. Cum defecerit virtus mea;
 non confundor, non diffido scio
 quid faciē, calicem salutaris accipiā:
 ebrietas hæc, inquit Cyprianus, non
 accendit, sed extinguit luxuriā. Qui
 sine his prouisionibus accedit: indi-
 gnè accedit, cui D. Hieronimus ait,
 o Iuda, osculo filium hominis tradis
 cor plenum habes scorpionibus, &
 demonibus, & inter hos vis suscipere
 Dei filiū? annon minus malū fecit Iu-
 das, cū tradidit Iudæis, & gentibus?

Secundo. Positis his sumenda est
 vestis nuptialis. Et est certa religio,
 sine qua non est sacra ista cœna sus-
 cipienda. Suā habuit religionem cœ-
 na Mosaica, qua iustum est vt certis
 modis agnus ille typicus comederet,
 quibus abūde & nostra significabat
 Religio, ad verum Agnum Dei su-
 mendū. Primò, vt Agnus esset Aflus

igni, i. vt sacm amore Christi plenū,
 amore quoq; nro, & corde gratio-
 suscipiat, sic enim duplici amoris flā-
 ma torretur agnus, & Christi dantis,
 & hominis suscipientis. Secundo, vt
 comedatur Totus: non enim diuidi
 potest immortalis, cuius partes om-
 nes inseparabiles, sumit vnus, sumunt
 mille, tantum iste, quantum ille. Ter-
 tiò, vt renes sint succincti: per firmū
 propositum, dimittendi peccata, &
 occasiones peccandi, vitamque nouā
 instituendi. Quarto, vt pedes sint cal-
 ciati; Paratus aīus in obedientiā, quic
 quid tamen pro Dei honore agendū
 aut patiendum sit, Quintò, vt baculi
 in manibus memoria sanctæ crucis,
 in qua pependit agnus. Sextò, vt fe-
 stinanter comedatur, argumentum
 magni desiderij, & quo Christus ar-
 debat se offerendi, & quo in hac cœ-
 na sumendus à fidelibus est. Suam
 etiam exprelsit Christus religio-
 nem, cum primum instituit sacram
 hanc cenam; quam & euangelistæ nō
 tacuerunt, vt esset nobis, & in conso-
 lationem, & in exemplum, sic igitur.
 Primò, sustulit oculos in cœlum: si-
 gnificās se rem Diuinam facturum,
 quam oculi terrei, nature, & artis nō
 attingerent, ita & nos monet ecclesia
 sursum corda. Secundo, Gratias egit
 patri, quod iam victimas omnes præ-
 teritas cōsumaret sua hac oblatione
 & quare & cerneret iram patris in se
 placandam. Ita ecclesia. Gratias aga-
 mus Domino Deo nostro. Tertiò,
 Accepit & benedixit panes, sicque in
 sui substātiā trāsmutauit; vt sciam⁹
 calicem hunc veræ benedictionis, ple-
 nū esse; & mensam benedictionē se-
 cū ferre, qua possit & nos facile trā-
 mutare: Non tu me mutabis in te,
 sed tu in me. Quarto, fregit, alioqui
 nisi fregisset ipse nos non modo tan-

tum panem, tantumque mysterium deglutire; sed nec percipere possumus: Accommodavit igitur sic captui nostro, hic panis sic fractus illuminat cæcos, sanat ægros, erudit ignavos, consolatur tristes, omnibus omnia. Quintò, iussit apostolos accipere, & manducare. Ita & nos hac religione sumere debemus, ut de manu eius, non tam ministri, quam Domini, sumamus, & manducemus: sic enim manducari à nobis vult, ut noster fiat, & vicissim nostri possessionem capiat. Sed & nos propriam hoc loco agnoscere debemus religionem, quasi vestem nuptialem, qua ad nuptias has comparere sine rubore, possumus, continet autem tres potissimum provisiones, unam antecedentem, secundam concomitantem, tertiam subsequentem. Prima antecedens, quæ præparat nos, antequam ad altare accedamus, fides est. Ita negotium hoc ad fidem pertinet. Ad firmandum cor sincerum, sola fides sufficit. Crede, & manducaisti. Fidem autem intelligo vivam: mortua enim hic non comedit meliora quæ insunt: vitam fidei dat charitas, quæ est forma virtutum: fidem ergo intelligo amorem, & inflammatam, quæ possit attingere in hac cœna, non tantum actionem aut substantiam, sed & amabilissimam intentionem pietissimi institutoris; hæc enim dat flammam, & amorem incitat: sit ergo fides, quæ in summa credat hæc capita. Primò. Quòd Christus instituit hoc sacramentum, verbo, & virtute sua. Secundò. Quòd sub hoc sacramento dat verum corpus, & sanguinem suum & omnia. Tertio. Quòd corpus hoc illud est, quod traditum est in cruce &c. Quarto. Quòd traditum

est in remissionem peccatorum nostrorum. Quintò. Quòd hic accipitur, & in memoriam mortis Christi, & in remissionem peccatorum, ea morte nobis Impetratam: Unde pax cōscientiæ, & vita. Fides hæc instruit mentem, & accendit affectum: sicque ducit fidelem ad cœnam summo eius potiundæ desiderio inflammatum. Vbi vero ad altare iam accessit Tum religio cœnæ aliam exigit virtutem concomitantem, quæ hominem, in intuitu Domini sui, ad se sub hoc sacramento venientis, totum prosternit, & est humilitas. hanc Mater ecclesia exercet verbis illis humilissimi Centurionis, domine nō sum dignus &c. Humilitas enim, ut hominem seipso euacuat, ita capacem domini reddit, ut totum hominem impleat. Ita esurientes implere solet bonis. Ne autem omnino muta, aut ociosa sit hæc humilitas, poterit primo sic orare, O Iesu, sis mihi Iesus vel ingredi benedicte domine. Vel cum Thom. dominus meus, & Deus meus. Secundo. sic meditari, Domine mi, quis es tu, quis sum ego Tu mihi lauas pedes? Tertio silere, & in sacro suo silentio dominum quasi in tumultu cordis sui reponere, & tacere, & gustare illud, in me manet, & ego in eo. Tum è sacro illo somno, & silentio excitat Religio per tertiam virtutem subsequentem quæ est Alacritas animi. Primo. id. quid retribuam Domino, pro omnibus quæ retribuit mihi? Secundo addit sigillum monumento. i. propositum retinendi. Tertio. Addit, Custodiam militum. i. exercitia virtutum adeptarum; potissimum amoris, ut custodiat thesaurum suum in se. Quòd si feruorem sentis imminui, vitamque spiritus in hac cœna susceptam debilitari

litari, vt quottidie per infirmitatem consumitur à calore concupiscen-
tiæ humor radicalis: repete cœnam
sume iterum cibû: quousq; absorpta
sit mors in victoriam. quoties autem
repetenda, & frequentanda sit cœna
hec, nûc paucis aperiemus: Attēdite.

Frequentatio.

Si consideratur in hac cœna ma-
iestas domini, sese hic dantis, reuerē-
tiam parit: si indignitas hominis, hu-
militatem: si periculum indigne su-
mentis: timorem. Ex his olim centu-
rio repellabat Dominum à se, Et Pe-
trus à nauî & pedibus. Ex his etiam
potest homo quandoque abstinere
ab hac cœna, ex reuerentia & timore
vt melius præparetur, Ita D. Tho. in
quarto d. 12. suadet, vt qui ex frequē-
ti communionē sētīt imminui timo-
rem, & reuerentiam erga sacramen-
tum, abstineat. Si vero consideratur
amor dantis, ac desiderium eius, vt
hic manducetur; si virtus sacramen-
ti; si fructus: hæc omnia spem faciūt,
& prouocant ad cœnam: ita Zacheus
gaudens ex his dominum accepit
domi. Ita D. Thom. qui ex com-
munionē sentit sibi augeri amorem,
& reuerentiam, quottidie commu-
nicet. Timere Christum bonum est:
amare melius est: Ex timore absti-
nere interdum à cœna bonum est.
Ex amore frequentare melius est,
quid ergo? Dico in summa, quatuor
hæc. Primum. Vfus cœnæ sanctis-
sima res est, summa religio, qua ma-
iorem in terris nec à nobis, optat,
nec habere potest Christus domi-
nus noster. Hic enim & totum illum
accipimus, & totos nos illi committi-
mus. Secundum, qui sumere volunt

cœnam tantum ex necessaria obediē-
tia: sat illis est, si semel in anno, in pa-
schate sumant: hoc enim præcipit ec-
clesia, vt sic discernat filios vitæ qui
vitam amant. At quātum profit hæc
annua communio; experti sumus se-
culo superiore, magno nostro malo.
Dolet & Augustinus, & huic vni rei
tribuit materiam malorum omniū,
quod panis quottidianus, factus est
annuus. Certe pessimum signum est
in ægroto, vbi non comedit nisi ex
obedientia medici: facit enim sine
gustu. In prima ecclesia ex frequenti
communionē ardebant ad martyria,
Sanguis enim hic, sanguinem prouo-
cat, obedientia tamen non vrget am-
plius. Tertium, qui sumere volunt
propter vtilitatem; quanto sapius
sument, eo vtilius & fructuosius. Iu-
diciū sit confessoris, & præscribat
iuxta stomachi debilitatem, & robur.
Duo tamen potissimum obseruet
in creaturâ sua, primum, si est sine
conscientia culpæ mortalis; ne quid
lateat in angulo, quod hospitē Chri-
stum repellat à domo. secundum, si
desiderat cœnam. In hoc enim desi-
derio potissimum sedet, & fruitur ar-
dentissimum Christi cor. D. Thom.
in quarto, Duo requirit. Deside-
rium vnionis cum Christo, & reuerē-
tiam erga cœnam. Quartum, qui su-
mere volunt ex gustu: sæpissime su-
mant, sumāt quottidie. semper enim
experietur preciosiorem, & dulcio-
rem mensam. Gustum autem hūc vt
habeat, quatuor hæc iuuabunt maxi-
mè Primum, si mens quieta sit, & si-
let à mundi strepitibus, omnia bono
animo sumens de manu Dei: siue bo-
num, siue malū: scio, inquit ille abun-
dare & esurire. Dominus dedit, do-
minus abstulit. Secundum, si mun-
di huius gustus sic debilitatus est, vt

Thil. 4.

Iob. 1.

verè

Gal. 7.

Matth. 12.

verè descenderit Zacheus è sicomor-
ro. Mihi mundus crucifixus est. Ter-
tiū, si zelum habet vniuersalem in
Dei seruitio; vt Deum præsentem
vbiq; sentiat, Deo stet, & cadat, Deo
in omnibus seruiat. Quartū, si zelū
habet specialem ad cœnam hanc: vt
semper eam cupiat, vnicum refugiū
habeat in hac cœna, suas in hac vna
querat consolationes: Hic gustus nū-
quam satiatur Christo. Vident eum
semper in cœlis Angeli, & semper de-
siderāt in eum respicere. Veh iis, qui
missam habent pro labore; cœnam
hanc pro tœdio, sine gustu sumunt,
quare & sine fructu. Stat enim, quòd
sequi Christum, & esse cum Christo,
summa est hominis securitas: Recipe-
re Christum in se, est summa homi-
nis Sanctitas: Recipi vero in Christo
est sūma hominis fœlicitas: In hęc re-
spiciēs orat ecclesia. Bone pastor, pa-
nis vere Iesu nostri miserere, tu nos
pascere, nos tuere; tu nos bona fac vide-
re in terra viuentium. Amen.

Habita Rauenna. 1570.

DE SANCTISSIMO
E V C H A R I S T I A E
Sacramento.

HOMELIA TERTIA.

*Desiderio desideravi hoc Pascha
māducare vobiscū, antequā patiar.*

Ardet animus D.N. Ie-
su, duplici flamma,
quod duplex est desi-
derium. Cupit in pri-
mis mori pro nobis,
& sanguinem coram patre fundere,
vt lauet nos. Ob hoc Petro reuocāti

olim dixit, scādalum mihi es. ob hoc
Iudam sollicitauit: quòd facis, fac ci-
tius; ob hoc Petro in horto. Calicē,
quem dedit mihi Pater, non vis vt bi-
bam illum? Ob hoc tacet coram He-
rode, & Pilato ne retardet casum. Cu-
pit enim mori: Cupit deinde mortē
illam suam, animis nostris infigere,
in hac cœna; atque ideo manducare
hoc pascha nobiscum: & sese totum
hic nobis donare. ob hoc dicit. Hoc
facite. ob hoc in parabola nuptia-
rum mittit tot seruos, iubet inui-
tari omnes, & dici, omnia parata sunt
venite & cæt.

Nos vicissim desiderare hanc cœ-
nam debemus, tum vt Charissimo
Domino nostro sic placeamus, qui
sic manducari, & sic coli à nobis vult
Tum vt ingentia bona parata nobis
in hac cœna consequamur: vt enim
nullibi propior est Christus, ita nulli-
bi fructuosior. Ad honoranda igitur
desideria Christi; Ad excitandum
insuper desiderium nostrum, quo vno
vere gustare possumus amores Chri-
sti hic inclusos: Narranda, & inculcā-
da sunt bona parata, qui sunt fructus
quos ex hac cœna fideles Christi per-
cipere possunt, nisi in tanta occasio-
ne desipiūt. Dulcia sunt, & amabilia
omnia æterni amoris pignora, quare
dulci, & amanti corde sunt excipien-
da: Adeste mihi, o charissimi, & nu-
meremus.

Magnus gratiarū cumulus est cœ-
na ista: quare & Eucharistia dicitur,
nullibi tot gratiarū genera, nulla lex,
nulla cerimonia, nulla sacramentorū
tot gratias nobis exponit. Hic in
primis est substantia gratiosa, quia
gratia ipsa subsistens est, vera do-
mini nostri persona, cum tota
eius fœlicitate. quare ad cœnam
vocant serui. d. En prandium pa-
ratum

Matth. 1
Ioann. 11

Matth.

paratum est, Tauri, & astitia occisa sunt. Taurus occisus est Christus hinc nam utcumque vivus, & gloriosus sit: hic tamen mors eius commemoratur. Mortua vero re ipsa sunt astitia illa, & Tauri cætera animalia Mosai- ca, quia victima hæc nostra perimit illas, & eicit e templo tanquam inefficaces, in cuius signum olim clama- bat in templo. Auferte ista hinc, meus est locus, Ego victima ego sacerdos. Et victimam hanc in hac cœ- nam suscipimus. Recipimus deinde donum gratiæ inexistentis, & infu- sæ, quæ est gratia vnitiva, & gratia communionis, quam synaxim vocat Græci. Duplicem autem tribuit vni- onem. Vna est, qua vnimur Christo, & vnum cum illo fimus. Alia est, qua vni- mur proximis, & vnum cum illis effi- cimur. Et hi sunt potissimi fructus quos ex hac cœna percipimus.

Vnimur Christo.

Primò: Vnimur in primis Chri- sto, & vnum cum illo efficimur, per viam comestionis, dū hic illū comedi- mus, & ab eo vicissim comedimur. suscipimus, & suscipimur. hoc enim proprium est, sensui Gustus, quod obiectum suum sibi identificat; & in suimet substantiam conuertit: quod non facit oculus, auris, &c. ideo ut magis se nobis vniret Christus, de- dit se nobis in cibum. Christum er- go hic vere in nobis recipimus to- tum, corpus, animam, deitatem: & sic se in nobis distribuit, inquit Tertul- lianus. Caro nostra, carne Christi ve- scitur, ut anima de Deo saginetur. Et ob hoc dicit Christ⁹, Caro mea vere est cibus: tū quod vere comedit, tū quod ex annexa Deitate, vere pascit

animam. Recedentibus igitur ele- mentis, non tamen remanet homo sine Christo hospite suo. quid Chri- sti remanet? Id quod melius est. Dei- tas. Vbi? In anima. certum est, quod Christus hospes noster, cum intrat domum pectoris nostri, sua omnia bona secum fert. Ita olim dixit de domo zachæi. Hodie salus facta est, domui huic; tantum ex hoc, quod ip- sum susceperat. Considerandum et enim est, quod hic ille idem est Chri- stus, qui olim intertis, dum morta- Luc. 16. lis erat; sanabat ægros, illuminabat cœ- cos, suscitabat mortuos. Non minus est nunc immortalis, quare & illa ea- dem miracula facturis in nobis est, nisi nos ligamus illi manus, ut olim Nazarethani, ex incredulitate. Diues est, inquit Paulus, in omnibus qui in- uocant illum; quanto magis diues ef- se debet in omnibus, qui in se susci- Rom. 3. piunt illum? Tanta itaque felicità- te sumimus, & comedimus Chri- stum in hac cœna.

Sed & ille comedit nos, est enim vivus, & pascit, & pascitur. Ita Augu- stinus. Frumentum Christi sumus, Dum catechizamur, molimur, dum baptizamur, aspergimur, Dum con- firmamur, igne spiritus sancti co- quimur, Dum communicamus, pa- nis Christi efficimur. Ita olim Ignatius martyr, ductus ad bestias clama- bat, frumentum Christi sum, denti- bus bestiarum molor, ut panis Chri- sti mundus inueniar: comedit autem hic Christus nos dupliciter. primò comedit in nobis reliquias peccato- rum, malos habitus, remanentes illas flammulas in fornace, quas tollere non potuit contritio, vel confessio. Ita Cyprianus: In vino hoc non est luxuria; vocat Damascenus, carbo- nem igneum, consumentem pecca- ta.

ta. Secundò, comedit affectus nostros, & ipsas animi nostri passiones, voluntatemque ipsam nostram mortificat, vt ex hac nra mortua, suã in nobis ex suscitet, ita granum mortuum in Christi regno multum fructũ affert. Ita ex nihilo creat omnia: psal. inflammatum est cor meum, quid inde? Renes mei idest affectus commutati sunt, quid tu? Ad nihilum redactus sum, & nesciui: sacra enim, quadam confusione obruit, vt sciat etiam Paulus, in locursu huius Dñi transmutantis, se ascendisse ad tertium cœlum, & vidisse &c. modũ autem plane ignoret. Dicit tamen. Viuo ego, iam non ego. mortua enim est voluntas illa Sauli Pharisei, quid vero ex ea mortua? Vita alia quæ? viuit in me Christus: Obseruanda autem hoc loco est potissimum defectio ista naturæ, & mors conceptuum proprii spiritus; nam hæc mors nostra vera, & propria est commemoratio, quin imo in commemoratione cœnæ, in qua commemoratur mors Christi, gustus est, mortis Christi, qua ille defecit in dolore, & in manu patris spiritum tradidit; prius ex obedientia secundum mortem spiritus; quam ex passione crucis secundum mortem corporis. Vnde mox immortalis ex ea morte surrexit idest intrepidus ad omnia pro Dei gloria patienda. Fit autem mors hæc ex vi amoris transformantis. stat enim illud verissimum, ex ore ipsiusmet ad Augustinum, cibus sum grãdiũ, nõ tu me mutabis in te, sed tu mutaberis in me. Et ipse Ioannes. Qui manducat carnem meam, in me manet, & ego in eo idest me suscipit, & à me suscipit. Hinc vnio illa à Christo tam ardentem in suis optata, & à nobis optabilissima, de

Phil. 72.

Gal. 2.

Ioann. 6.

qua cum patre tractauit, vt vnum sint, inquit, sicut nos vnum sumus. Ille vnus est cum Patre, vnitate amoris Diuini, quem in sancta trinitate pater impendit filio; filius reppendit patri. vnum & nos cupit, imo facit in hac cœna, eadem amoris vi, nos in ipsum transformante, vt vnum cum illo simus, quando in eo sumus, & ipse in nobis est. Ex hoc sequitur, quòd cum simus vnũ cum Christo, communia sint nobis cum illo omnia. nam quia in Christo, Deitas assumpsit carnem in hypostasim, & caro idest natura humana, suo modo assumpsit, seu in se celauit verbum, quod factum est caro: ex ea vnione facta sunt Deo & homini omnia communia, vt in Christo vere dici potuerit. verbum caro factum est, Deus nascitur, flet, loquitur: contra, homo creat, homo dat gratiam, remittit peccata; vt sciatis, quia filius hominis potestatem habet dimittendi &c. Ita vbi in hac cœna Christo sic vnimur, & ille nobis, communia sũt omnia: & omnia opera nostra fiunt Dei formia, & Diuina: An, inquit Paulus, experimentum quæritis eius, qui in me loquitur Christus? Et Petrus, si quis loquitur, quasi sermones Dei. tanti refert hic vniri Christo.

Ioan. 11

2. C
Petr.

Vnimur Proximo.

Secundò. Deinde vnum simus ex hac eadem cœna cum fidelibus omnibus vna sumentibus. quæ alia est vnio à nobis explicanda. Hic enim iterum proximum suscipimus, & ab eo suscipimur, sumusque inuicem panis: simusque omnes (vt Paulus dicit) vnum corpus, & vnus panis. Ra-

tio-

tionem dat, quia omnes de vno pane, & de vno calice participamus, vnam, & eandem escam sumimus, numero, persona, virtute vnam: vnam necesse est ex ea in nobis fieri substantiam; cumque sit cibus animi; vnum in nobis spiritum fieri, quæ est vno prior intrinseca, de qua Lucas: erat illis cor vnum, & anima vna. Primò, vnionem hanc maxime in nobis cupit Christus, atque vt efficiat, sese nobis vnum, & eundem omnibus tradit, vt in eo vnum simus. Atque vt commodius facere posset, naturam humanam sumpsit, non personatam, aut subsistentem; sic enim fuisset incommunicabilis: sed naturam communem, quia consilium eius fuit, eam fidelibus suis communicare. Hic igitur considero tria: primum, quod natura sic à Christo id est verbo assumpta, suam seruauit naturalè communicabilitatem, secundum, quòd a deitate, cui vnità est in hypostasi, accepit quodammodo immensitatem, & infinitatem; tanquã Dei caro, tertium, quòd à verbo, tanquã ab hypostasi, accepit indiuiduitatem, & indiuisibilitatem. Vt communicabilis, communicatur pluribus, sumit, vnus, sumunt &c. Vt infinita communicatur infinitis omnium seculorum, donec veniat. Vt indiuiduata communicatur eadem omnibus, sine sui diuisione, vt eadè communicatur, ita eandem substantiam in omnibus facit, ex vi sua. Et est vt diximus, vnio animorum intrinseca. Secundò. Hanc illa sequitur extrinseca fortunarum, & bonorum omnium, de qua Lucas. Erant illis omnia communia: sic mutuo panis fimus, damus omnia, suscipimus omnia, omnibus omnia, vt Paulus. quis infirmatur & ego non? Huc respi-

cit gratiosa, & dulcissima ista elementorũ species, panis, & vini in hac cœna. primo, vt elementa quadrarent gratiæ, & amoris testamenti noui, cuius sunt sacramenta. secundò, vt quasi oblationem naturæ, atque ideo perennem, in sacerdotio suo, quod est æternum s̄m ord. Melchi. introduceret. Tertiò, vt fidem nostram iuuaret, significaretque communi hoc alimento corporeo, nutrimentum spiritus, quod hic suscipitur; Quarto, vt se imbecillitati, nostræ commodum traderet ad vescendum sub forma communium eduliorum: alioqui horret natura ad esum carnis humanæ. Quinto vt vnionem hanc amorosam, & vere fraternam in suis significaret. Prius enim quam panis, aut vinum fiant: grana omnia suam habent substantiam separatam, in pane autè & in vino, communia sunt omnia. Sexto vt firmitatem, & munimentum exprimeret, quo cœna hæc roborat suos, tanquam viaticum aduersus omnia mundi huius, & mortis discrimina: in hoc cibo Christi, recreatus homo tutus pergat in Dei obedientiam: sic olim Elyas in fortitudine cibi Angelici perexit vsque ad montem Dei Oreb. Ita psal. Parasti in conspectu meo mensam aduersus eos qui tribulant me. Tribulat mundus; hic gustus est paradisi, & Christus qui vicit mundum. Tribulat Caro, hæc mensa est eucharistia, & plena gratia ac spiritu. Tribulat peccatum, hæc mensa est benedicta, & plena sanctitate, vrit peccata. Tribulat Mors, hic panis viuus est, pro mundi vita. Tribulat Dæmon; hic filius Dei est, què etiã nolens adorat. Dæmon. Ergo bono animo accedite, o fideles; gustate & videte, quam suavis est dominus.

Psal. 22.

Quam amabiles, & gratiosæ sunt species, materia sacramenti panis, & vinum. Quam clara, & expressa forma: Verbum Christi. hoc est corpus meum. Quam mirabilis actio, vera scilicet transubstantiatio. Quam diuina substantia, ipsissima Christi persona. Quam amorosa intentio, imprimendi, & exprimendi amoré. Accedite omnino. Tollite impedimenta, venite ad nuptias, venite, sed probati, vt non confundamini; insit propria Religio, Antecedat fides, comiteretur humilitas, subsequatur Alacritas spiritus. Gustate, ò scelicissimi, quam suavis est dominus. Hic enim vere manducat Dominum pau- per, seruus, & humilis: gustate, quam suauis, & beatum est vniri Christo, sumere Christum, suscipi à Christo, & vnum cum illo fieri; Gustate, quam suauis est, vniri nos inuicem in Christo, ac sancto eius, & incorrupto amore, sic mutuo nos amare; & amari; & viuere & viuari, vnum cor & vnâ animâ fieri. Adeste, ne deeste obsecro tantæ sclicitati, paratæ vobis in hac cœna ab amantissimo Iesu vestro, qui & in spiritu, & in corpore vester hic fit, & vobis se tradit.

vsque ad consummationem seculi.

Corpus

Domini nostri

Iesu Christi

scilicet

custodiat vos in vitam æternam.

Amen.

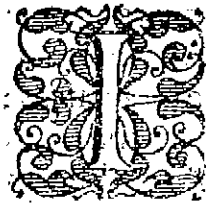
Habita Rauennæ. 1570.

FERIA QUINTA

In Coena Domini

De Ablutione pedum &c.

Nstat extrema: nox victima. D. N. Iesu. Nox obscurissima quæ serenissimum solem, & mundi lumen non modo ecclipsare, & obumbrare (tanta est tenebrarum ptas) sed prorsus extinguere, potuit. Nox acerbissima in qua Dei filius amarū calicē iræ, & furoris de manu patris accipit; & bibit, Nox horrendissima in qua vita ipsa in fauces mortis, & cor terræ se proijcit, Et expedit, & opus est vt ita fiat: premit supra inuiolabilis & in eluctabilis Dei voluntas: Premit intus imperturbabilis filij obedientia, premit, & fremit extra implacabilis Iudeorum perfidia. fiat, fiat. Terminatum est Pascha Iudicū; euacuata sunt sacramenta legalia, sublata sunt sacrificia Mosaica: suo sunt iā functa significadi, & promittēdi munere, stare nō potest mūdus sine Religione, religio sine sacrificio; huc igitur cœlum & terra respiciūt, vt destinetur victima, ad sacrificium. Ita olim simplex ille Abrahamæ filius, onustus lignis ad arā tendens, dixit patri. Pater mi? Tū pater dolentissimus, quid vis ò fili? Ad hæc filius. Ecce ignis, & ligna, ignis & gladius in manu tua: ligna in humeris meis; vbi est victima? Tum pater. Dominus providebit sibi victimam filii mi. Ita certe mundus totus non potest; nisi Dominus ipse de suo sibi provideat. Et ecce prouidit sibi pater in proprio filio, quanta est hæc victima; Iesus ipse victima est; ipse sacerdos, ipse habet gladiū; ipse ignem

Omnia

Omnia quæ requiruntur habet in manu, Vnus ipse sufficit, potest, vult, scit, tempus, locum, modum. Talem victimam inducit hodie Ioann. Euāgelista ad sacrificium, vnde cumque acomodatam. Iesum scilicet Dominum & Magistrum scientem omnia, valentem, & volentem omnia pro Dei patris sui gloria & mundi salute. Ante diem festum Paschæ &c. Patet quod euangelium tres habet partes seipsis distinctas. Procœmium. Actionem; & Actionis expressionem. Instat iam Pascha, tempus ad sacrificium hoc destinatum, tremendum illud factum, quo mactandus Agnus immolandus Christus est; Differri amplius non potest. Sciens Iesus. Non Iesus velut Isaac, suæ mortis inscius, scit omnia; & hæc scientia inculcatur, vt tanto magis charitas illustretur; non enim fugit sed seipsum offert. Tot dixit & fecit Christus, vt agnosceret mundus, hanc suam scientiam & præscientiam. Quia venit hora eius. Terribilis illa hora; de qua alibi. Nonne duodecim sunt horæ diei? Et alibi. Nunc anima mea turbata est, propterea veni in horam hanc, De qua Iudæis. Hæc est hora vestra. sed tamen & in hac habet vnde respiret. Primum, quod hora est, tempus momentaneum & breue. Secundò, quod hora Paschæ idest Transitus. Vnde? ex hoc mundo amaro, infelici, crudeli. Quo? Ad patrem ita dulcissimis vocibus explicat amarissimam rem id est, mortem; sic enim ipse naturam eius terribilem immutauit: vt iam principium sit vitæ mors, & vitæ æternæ, qua sola viuit Pater, & quotquot ad illum transeunt, ò fœlix pascha, ò transitus salutaris. Ita calicem salutarem vocat Dauid. Hic

non relinquitur Aegyptus sed mundus totus cum omnibus suis periculis, & damnis. Hic transitur non ad terram Chanæam, sed ad terram viventium, non ad Mosen sed ad Patrem cœlestem. Ita ergo scit victima tempus instare: Ita se se in viam proripit. Vbi ignis? En quantum ignem in sinu defert ipsamet victima. Cum dilexisset suos &c. Flamma est cordialis, nam amor est. Amor autem centrum cordis est, vnde omnes lineæ ducuntur. Regulat, vel inficit amor omnia in corde humano. Flamma domestica, diligit enim suos. Quos ille nouit, & propter quos omnia facit, nolens perire aliquos. Vt Iudam etiam proditorem à cœna non excludat, eo magis, quod sunt in mundo, inter insidias, & pericula mundi? Flamma est perseverans totam incendens victimam, à principio ad finem, quare aptari posset verbum hoc toti vitæ Christi à præsepio in quo natus est, ad monumentum in quo positus est, quid hæc fecit nisi amor? dilexit, Ideo caro factus, natus, circumcissus, locutus; &c. diligit, omnia in amore facit, & patitur: Amor meus pondus meum &c. diligit vsque in finem, qualiscunque sit, non deseret negocium, quousque bona conscientia clamet consummatum est.

Cœna facta. Pascha Iudaicum per actum est: Agnus legalis cōsumptus est. Iam noua cœna instituenda. Cum diabolus iam misisset &c. Quam mixta contrarijs est Christi mensa. Vbi inter discipulos sedet & proditor. Quam distant cor Christi, & Iudæ. Christi cor plenum est amore, Iudæ cor plenum amaritudine. Christi cor regit spiritus sanctus. Iudæ cor regit Diabolus. Christi

cor meditatur vt saluet mundum, & Iudā ipsum. Iudæ cor vt tradat Christum.

Sciens Iesus. quanti refert obseruare hac nocte Christi scientiam; Remiscamini inquit, quia dixi vobis: non me latebant instantia mala. Scit, & quid potest & quid debet. quando Pater dedit ei omnia in manus. ipse ligna, ignem, gladium habet in seipso, vni sibi incumbit opus. In manu habuit olim Adam salutem suam & mundi. Et ecce perdidit. In manu Christi reparantur omnia. Constans est in opere, nō deflectit iter. A Deo exiit, & ad Deū vadit. A Deo exiit Adam, & iuit ad Satanam. victima nostra constat: A Deo missa, ad Deum redit perfecto circulo. exiit à patre, & venit in mūdum. en semicirculus. Iterum relinquit mundum, & vado ad patrē. Quanta est fiducia in oī opere, vbi sic principiū, & medium, & finem in Deo constituimus. Coram eo viuimus, ab eo regimur, ad illū tendimus. Sic ergo amabili, & alto animo ad opus pergunt victima, de se secura. Sed & suos quos vnice diligit instruere prius vult in ea (quæ prima & suprema religio est) amoris disciplina. Et hoc secūdum est, quod narrat euangelista, continens actionē Christi extremæ humilitatis, & charitatis, plenam. Describit autem sic vt factū ipsū distinctissimè ponat ob oculos; ita vt potius videre, quam audire factum videamur.

Surgit ergo à cœna. Peracta enim iam est cœna legalis. surgit itaq; suos præparaturus ad cœnam suam: quæ agnum immaculatum præbet, ideoque & mūdus exigit comestores. Pōnit vestimēta, vt expeditus sit in opere: sic. n. vult bñseruire sic delectare ī seruitio. Nos verò nō accedimus ad

opera nisi onusti necessitatibus, commoditatibus, voluptatibus, nec pilū dimittimus nostrarum consolationum amore Christi. Linteo præcingit se. Ita neque vilo modo maculari vult ipse in seruitio, tam curiosus est vt pure seruiat. Nos irrefignati, in cauti, oīa facimus cum scandalo, vel dato, vel accepto. Misit aquam in peluim vbiq; proprius, aquam, vas, omnia habet accommodata, non confundit aquam in pelui, non extra ponit. Nos aquā fundim⁹; et nihil facim⁹, aut malū aut bonum nisi ineptū, effusum, in proprium. Et cœpit lauare. Nos semper concipimus, nunquam parimus. Nūquā incipimus, semper promittim⁹. Et ecce mors. &c. Venit ergo ad Simonē &c. fert peluim, aquam, se flectit, arripit pedes sedentis, vt lauet, nihil interim dicens. sic enim prius facere, quam dicere vult. Petrus omnia tacitè respicit, & fert: quousq; pedes suos ad ablutionem exigi cernit. Hic stupefactus, statim retrahit se. d. Domine tu mihi lauas pedes? tu Domine mihi seruo? Tu iustus mihi peccatori? tu Deus mihi homini? lauas, & lauas pedes? an est vlla in me idignior pars? ita Ioannes Christo. Ego à te debeo baptizari, & tu venis ad me? Ita humilitas cōfunditur in Christi amore: Et Christum pro Christo repellit. Quod ego facio nescis. Ne iudices opera Domini; Nescis quæ Dei sunt, sat est subdito, si obediat. Non lauabis mihi pedes ī æternū. Ita prorsus desipit Petrus in humilitate, & charitate Christi, quando in gloriam reputat Christo, quod seruiat: Et tamen non venit ministrari, sed ministrare, hoc illi⁹ mun⁹ est, sine hoc, vā nobis. Nisi lauero te &c. Iam docet lotionem hāc non tantum esse seruitium, sed mysterium. Tandē & in exē
plum

plum rediget. Tam necessaria est lotio, quod dat partem cum Christo, pars mea Deus. Hæc autem est illa lotio spiritalis, qua non pedes corporis, sed affectus animi; & totam animam abluit sanguine suo, vel aqua baptismi sanguinem continente. Quid autem durius audire potest Petrus quam excludi à Christo, paratus eum sequi etiam in mortem? quare statim reuocat dicens. Non tantum pedes, sed & manus, & caput. Ita amor est insatiabilis, ubi purgat, & perficitur; omnia dare vult, omnia dat, & seipsum dicit, quid retribuam Domino? Ita & Angeli semper respiciunt in Deum, & semper desiderant respicere. Sed Christo nunc sufficit obedientia in Petro, plura non exigit ab imperfecto. Qui lotus est & cætera. Alludit ad mysterium Baptismi, quo totus homo abluitur, & à culpa, & à poena, sed hæc ablutio non potest repeti. Pedes vero id est, affectus si maculantur, lauandi interdum per aquam lachrymarum, & poenitentiam purgandi sunt. Ita omnia filio patitur Petrus, similiter & omnes, etiam Iudas proditor, quem tamen tota maris aqua non potest lauare, quando cor Satanicum, & impoenitens est. Tam temeraria, & impudens est iniquitas, ut etiam mensæ Christi assideat, & de manu eius in turba accipiat seruitia?

Tertio. Postquam verò lauit. Hæc tertia pars est. Iterum sumit vestimenta. non enim semper labore possumus non etiã vult Christus ut vestes abiciamus, & sine omni dignitate, & venustate conuerseremur. modo modestè agamus. In decenti ornatu &c. Tum residet mensæ, & cathedram iterum occupat, sic enim transitur à Martha ad Mariam; quousque sola Maria sufficiat. Explicat igitur in-

tentionem facti, & aperit cor: Scitis quid fecerim vobis? An cogitatis hæc quid acceperitis à Christo? quid in carne, quid in spiritu? De Iudæis. Hæc facient, & peiora. quia non nouerunt patrem, neque me. Vos vocatis me Magister. Ita facile mundus oneratur Christum titulis, & eum verbis colit. Ita ut possit quisque suo ore conuinci, quotidie dicimus. Pater noster fiat voluntas tua. Sum etenim. Velit nolit mundus, Christus Dominus est. maiestate parem, aut maiorem non habet: quare dominus est: Magister ex delegatione paterna quando pater dicit. ipsum audite. Si ergo ego laui. Argumentum à maiori. Ergo, & vos, quanta in æqualitas in natura; quanta in virtute Exemplum dedi vobis infallibile. sic aurora immobilis regulat motus. ut dominus dat præcepta. ut Magister exemplar. Nos sequamur obedientia dominum: conformatione, Imitatione Magistrum. Amen.

Habita Venetijs. 1568.

F E R I A S E X T A IN PARASCEVE Procœmium.

Respice, quesumus Domine super hanc familiam tuam, &c.

Magnum experimentum facit de corde nostro sancta fides nostra; Dū ex vno latere proponit hodie nobis pauperem Galileum ab omnibus derelictum, à nullo defensum, ab innumeris impetum; in manus inimicorum lapsum, captum, ligatum, dam-

damnatum, illuſum, flagellatum, tãdẽ inter latrones crucifixum, & extinctũ Virũ dolorũ, percuffum à Deo, & humiliatũ. Ex alio p̄cipit, vt pauperem iſtũ crucifixũ habeamus, pro ſaluatore, & redẽptore. Hũc qui ſeipſum ſaluare non potuit, Hunc ipſum exiſtimemus, & credamus eſſe potentiſſimũ, ſapientiſſimum, & innocentiſſimũ Dei filium, creatorem, & ſaluatorem omnium: hunc adoremus &c. Verẽ magna, & mirabilis eſt hæc mixtura, conſtans ex partibus tam repugnantibus: infirmitate, & virtute; ignominia, & gloria: morte, & vita; ſumma miſeria, & ſumma fœlicitate. Sed mixtura, & difformitas iſta perpetua eſt fidei chriſtiane, dum proponit myſteria regni Dei, ſemp̄ enim in ipſa rerũ propoſitione parit dubia, hæſitationes, & ſtupores vt ſunt omnia ſupra ſenſum, & captũ humanæ ſapientiæ: cum verò aperit viſcera, cãſ fructũ, ſacra rebus incluſa mẽtes ſerenat, recreat, & beatas facit. Hoc verò potiſſime in ſanctiſſimæ Crucis Chriſti myſterio: Hanc enim fides, & Religio ſubleuat, & p̄ponit triplici intentione fidelibus, vt videant, & cõtẽplentur. Vt palpen t, & guſtent, vt colant, & exprimãt. Viſio & contemplatio à principio horrorẽ & ſcandalum parit, ex qualitate, & quantitate dolorum patientis Chriſti, qui omnes omnium ſuperãt dolores. Sunt enim extrinſeca omnia horribilia, ita vt ad aſpectum, nõ modo paueant, & ſtupeant cominum corda ſed ſol ecclypſetur, luna obſcuretur: ſtellæ cadant è cœlo, terra tremet, ſaxa frangantur &c. Vbi verò viſioni ſuccedit contemplatio & prodit ad intima, fiunt omnia ſuauiſſima, & amabilia, inuenit enim cauſas facti dulciſſimas, Amorem Dei patris. Sic Deº

dilexit mundum &c. Amorem filij patiẽtis; Dilexit nos, & tradidit ſemet ipſũ p̄ nobis: iter quos amores, quaſi inter flammas victima vritur, & cõſumitur. Et inter has ſummopere placat. Inuenit fructus ſuauiſſimos, q̄ pater in filio bona omnia dat. Paulus qui proprio filio non pepercit &c. Qd̄ filius cũ ſanguine, & aĩa ſua oĩa bona profundit, eius liuore ſanati ſumus. Mors eſt, ſed mors vitæ immortalis, quẽ mortẽ perimit, & ex ea vitã inſtituit. Ita verẽ dicit anima cõtẽmplatricis: ad vmbra crucis. Sub vmbra illius, quem deſideraueram ſedi, fructus eius dulcis gutturi meo. Contemplatio igitur iſta, viſioni guſtum, & ſuauiſſimam præſtat, quibus anima facile ducitur ad colendam, & exprimendam crucem. colitur crux ſanctiſſima, & vera patria adoratur, totius corporis, & animæ proſtratione, qua homo fidelis ſectitur coram ligno vitæ, i quo, quaſi in harena mors & vita duello conſiſtere, mirando. Coram Arca tutiſſima, qua diluuiũ euasiſimus &c. Corã Altari, & ſanctuario, quo victima oblata &c. Corã palo altiſſimo, quo exaltatus eſt ſerpens æneus, inuincibilis &c. Corã curru, quo victor peccati, & mortis triumphauit palã &c. Corã ſtatera, qua iuſto pondere Diuinæ iuſtitie eſt ſatiſfactum. Corã ſcala cœli, qua via ad fœlicitatem excitata eſt. Corã clauẽ Dauid, qua inferi clauſi, cœli aperti ſunt. Corã cathedra magiſtrali è qua Salomon noſter coronatus, ſupereminẽtẽ ſcientiam charitatis edocuit: qua ex amore totũ ſe, quaſi in fornace ardentiſſima perdidit; qualẽ neq; ſperare, neq; optare hõ potuerat. An nõ merito crucẽ cõlimus? Cultũ ſequit̄ expreſſio crucis quæ fit per ſenſum crucis. ſentite in vobis

Ioan. 1. Eph. 5.

Rom. 8.

2. A. 2.

Phil.

h. 126. hic fit, vel per cōpāssionem: Sustinete
 16. & vigilate mecum: vel per imitatio-
 nem: ad quam suos prouocat cruci-
 fixus. d. qui vult venire post me, Tol-
 lat crucem &c. imitatio vero fit vel
 per crucem exteriorem, si domini
 gloria poscit, & vocat ad martyrium
 corporis; vel per crucem interiorem
 ad quam virtus ipsa per martyrium
 spiritus, fideles Christi componit,
 ita quòd. Sapientia subleuat crucem.
 Misericordia dilatat, Humilitas
 profundat humi. Iustitia cōfigit dex-
 teram. Patientia sinistram. Pruden-
 tia pedes. Charitas aperit latus, &
 cor penetrat. Paupertas spiritus den-
 nudat. Zelus Dei, & proximi coro-
 nant, & pungunt caput. obedientia
 extinguit, & mortificat: Vt sic affe-
 ctus Apostolus dicat Christo cruci-
 fixus sum cruci. Hæc illa sunt crucis
 mysteria, quæ ex horribili amabi-
 lem faciunt, de quibus beatus An-
 dreas Tyrannum suum Aegæam al-
 loquens dicebat: ò si scires crucis my-
 sterium: Crucem non illuderes sed
 adorares. Vos ò Charissimi, qui hæc
 auditis, & creditis; causas agnoscitis,
 fructus gustatis. Adeste totis animis
 Milites estis crucifixi, Vexilla Regis
 prodeunt. Nil horribilius carni; Nil
 honorabili⁹ fidei; Nil excelsius Chri-
 sto. Nil vtilius mūdo; Nil terribilius
 Satanæ est, quàm Christi crux. Vexil-
 la regis prodeūt. Fulget crucis myste-
 rium. qui regem amant, qui eius ho-
 norem, & regnum saluum esse volūt
 ad vexillum eius sese recipiant. Rebel-
 les fugiant, inimici paueant, & pal-
 leant. Accurrant amici.

Vexilla Regis prodeunt: Ecce li-
 gnum crucis, In quo salus mundi pe-
 pendit: Fugite partes aduersæ. Vos ò
 spiritus infernales, qui crucem cole-

re non potestis, Fugite, hoc flagellū
 vestrum est hoc lignum, vnde mors
 vestra. Vos ò spiritus pertinaces, &
 impœnitentes, qui crucē colere non
 vultis, fugite, hoc iudicium vestrum
 est. Vos ò Christi fideles, ò filij amo-
 ris huius; venite, venite, venite lædi,
 Adoremus. O crux aue spes vni-
 ca &cæt.

*Prima. De his quæ Christus
 in carne passus est.*

Christo in carne passus; Et vos ea-
 dem cogitatione armamini. Ita Bea-
 tus Apostolus Petrus de Christi pas-
 sionibus loquens innuit tria, Primū,
 quòd passus multa in carne est, non
 sola caro, sed Christus in carne. Se-
 cundum, quòd patiēdo, vt pru-
 dens, multa cogitauit. Tertium,
 quòd ijs cogitationibus sese armavit;
 ac fortiter sustinuit. Ex his nos con-
 similiter ad duo hortatur exercitia,
 temporibus his maxime conuenien-
 tia. Primum, vt obseruemus passio-
 nes Christi, & in eis excelsas illas co-
 gitationes, quibus in intimo cordis
 sese exercuit. Secundum, vt eidem
 armemur, quasi clypeo, aduersus om-
 nia passionum scandala, tum earum,
 quæ in seipso passus est Christus:
 tum earum quæ nos in hac vita, ex
 Dei patris voluntate pati possumus,
 aut debemus. Vt igitur his san-
 cti Apostoli consilijs, & præceptis
 pareamus, quatuor potissimum, hoc
 loco cogitare, & his cogitationibus
 muniri debemus: ex hisque tractatū
 formare. Primò, quid passus sit Chri-
 stus in carne. i. in cruce visibili. Se-
 cundò, quid passus sit in anima, cru-
 ce scilicet interna, & inuisibili. Ter-
 tiò, quid patiēdo cogitauerit. Quar-
 to, quid nos vicissim de his cogitare
 debemus; & sentire.

Primo.

Primò. De Primo. Tot se se offerunt cõtemplantibus Christi passiones, quod obruunt oculos, & spiritũ conrundunt, quis enim numeret iurgia, blasphemias, impetus, alapas, sputa, flagella, spinas, plagas, pellis scissuras: crines euulsos, carnes laceratas, sanguinis guttas &c? Nos vt rē quo quo modo expendamus, circumstantias quasdam aggrauantes numerabimus, vnde acerbiora sunt omnia. Primò si personam patientem consideres: Est enim Deus, & homo, Deus vt in seipso pati non potest, patitur tamen in carne sua: vt homo, agnus innocens est, conceptus è spiritu sancto, validus, robustus, omnia damna sentiens vsque ad efflationem anime in cuius roboris signum, mox spiraturus, clamauit clamore valido. Ex quo clamore Centurio argumentatus est, quòd verè erat filius Dei. Secundo si consideres personas affligētes; Est enim coniuratio totius mundi: vt Psal. Quare fremuerunt &c. Gētes, & populi, Reges & principes: Iudæi & gentiles: sacri & prophani, viri & mulieres; amici & inimici, pater ipse è cœlis testatur, quòd propter scelus populi percussit eum. Ita olim Si meon. erit in signum cui contradicetur. Dominus voluit conterere eum in infirmitate. Tertiò si consideres tempus, quo passus est, in Paschate, festo omnium celeberrimo, quo totus mundus Hyerosolimam confluebat, vt coram omnibus infametur; omnes intelligant hominis temeritatem, quòd se fecerat Regem Iudæorum, quare titulus cruci apponitur triplici lingua. Sic enim decebat omnium saluatorem ab omnibus cõspici. Et tempus propriũ erat negotio, quo pascha illud extinguebat, & nostrum instituebat, Agnus tollens pec-

Matth. 25.

Psalm. 2.

Esa. 33.
Luc. 2.

cata mundi. Intentio Iudæorum infamare mortem Christi, intentio patris Dei promulgare omnibus tantã salutem: intentio Christi patientis trãfire, per hoc pascha ex hoc mundo ad patrem. Quarto si consideres locum, in quo passus est. vbique certè afflictus est, & hac potissimum nocte; in horto vsque ad sanguinis sudorem, In domo Cayphæ vsque ad alapas, & sputa, & mortis sententiam In domo Pilati vsque ad flagella, & spineam coronam. In via ad caluarię locum ex pondere crucis, vsque ad deliquium. At locus principaliter lectus ad victimam offerendam, est Mons caluarię toto orbe notissimus, ex ossibus damnatorũ, quibus plenus est. Extra portam. Ita olim hircus extra castra: Non enim ad solos iudæos pertinet victima: Esa. Macellum est sceleratorum, in quo victima nostra immolatur, ceterę in atrio templi & sanctuario, in altaribus venerandis: per sacerdotũ manus. Christi templum est mons caluarię: Altare est crux, sacerdotes sunt carnifices. Quinto si consideres socios cũ sceleratis reputatus, pēdet in medio latronum, tanquam insignior: sic verè decebat mediatorem mediare: sic se in medio peccatorũ statuere, qui omnium culpas in se vnum recipiebat; D. Leo. In hac forma patibuli ostendit formam futuram iudicij, qua alios saluat, alios damnat, alios habet ad dextram, alios ad sinistram, & omnes iudicat. Sextò si cõsideres, modum & numerum pęnarum, quę neque modum, neque numerum habent, nisi quòd vt Esa. dic. A planta pedis vsq; ad verticem capitis nõ est Esa. in eo sanitas: caput percutitur, oculi velantur, crines velluntur, Aures plenę sunt blasphemijs, Nares scetoribus,

bus; Os fele & aceto: Manus, & pedes: clavis: latus lancea perforatur, Corpus totum flagellatur, vestes, & ipsæ scinduntur. An fuit vnquam spectaculum isto dolentius aut miserabilius? respicit de cælo Pater, & quia in seipso dolere non potest, commouet creaturas omnes suas, & iubet vt patienti filio compatiantur; iubet vt testentur iustum dolorem suum: iubet vt mortuo debitas instituunt exequias. Ita inquit D. Hieronimus omnis creatura morienti creatori compatitur, Sol contrahit radios & præter ordinem naturæ ecclipsatur: tum ne videat, aut visibile faciat tantum scelus, tum vt hisce tenebris veluti panno atro funus Domini sui honoret, luna in sanguinem vertitur, tanquam vicinior, quam sanguine iusto rubram cernit, & ex eius imagine colorem contrahit. Terræ tremit ex horrore sceleris: ex ira Dei quam sentit in terræ filios: ex pondere grauissimæ crucis, in qua totus mundus cum Christo pendet: saxa scinduntur, vt tantam impietatem obiurgēt: ita olim Christus, si hi tacuerint, lapides clamabūt Monumenta aperta sunt: tum, quod omnia sacrum hoc cadauer in se recipere vellent: tum, quod Animæ descendenti ad inferos locum faciunt; Tum q̄ deuicta morte iustum est, carcer mortis & recludi, & vinctos victori reddere: surgite mortui, & exite, mortua mors est. Sic, sic iuuat quo modo, patienti Christo adesse: visibiles eius pansiones enumerare: Nunc ad inuisibiles transeamus.

Secunda. De his qua Christus passus est in Anima.

Secundò. De Secundò: Multa qui
Franc. Viced.

dem, & grauissima Christo Domino fuerunt carnis tormenta; cui neque species, neque decor, &c. Attamen caro, quandoque quietem habuit, saltem in somno; quandoque & gloriã, in monte Thabor. Anima vero pars illa misera fuit, q̄ nunq̄ quieuit: ppetuis doloribus, pauoribusque subiecta: vt enim fuit semper adulta, & prudens, semper agnouit Dei patris offensam: & pro ea diluenda, parata sibi supplicia, quare & in ipso Monte sancto Thabor in media carnis gloria, de excessu hoc suo cum prophetis loquebatur. Ita & decebat partem hanc, & prius, & amplius torqueri, quando & in nobis anima est culpârû prior & potior causa. D. Tho. Et si non patitur secundum omnes potentias animæ: tota tamen anima secundum essentiam passa est, omnes etiam potentie animæ & si non secundum obiectum passæ sunt (non enim pati poterat portio illa, quæ Deo fruebatur ratione obiecti beatificantis) patiebantur tamen omnes ratione sui subiecti id est ratione essentiae in qua omnes radicantur; semper igitur, Anima ista benedicta afflicta est nunquã fugere, nunquã latere, nunquã sua declinare potuit martyria; Hęc tñ Nox fuit, in qua data est ptas tenebrarû rectoribus: quare in hac exercita, & impetita est victima hæc vsque ad sui emissionem, qua à carissimo corpore dirēpta est. Adde quod anima ista seipsam afflixit ex virtute. Tum quia potuit impedire mala, & noluit: tum quia corpus in suo robore conseruauit vsque in finem, vt tanto magis pateretur. Nunc iuuat dolores eius secundum loca varia, & occasiones durissimæ noctis huius prætereundo, vt possimus numerare; Audite dicentem illi
V u lum

lum. Sustinete, & vigilate mecum, Primò. In cœna, dolet sup casu Iudæ apostoli sui, reuelat Ioanni: ipsummet, per bucellam oblatam compellat; monet secreto, ne confundat; corpus illi suū sacratissimum dat in cibū. Et nihil mouet. vrget Diabol⁹ ad conceptum scelus: Patitur cor Christi, parat adhuc remedia, vt ipso crimine dum prodit, ad se reuocet. Amicum compellat; admittit osculum; proditiōis taxat: verbo prosternit: omnia vana: episcopatum eius accipiet alter. Ita sed tamen hic perditur: habet, Christus in cœna vndecim amicos, & proditorem vnum, & tantum dolet, quantum dolere debet inter eos, vbi habet paucos amicos, & proditores innumeros, vnus ille pdidit, quid faciēt tot? Secundò, in via ad hortum, dolet super scandalo Discipulorum, quòd percusso pastore fugient: pastorem relinquent: & q̄ peius est, animo deserent patientem. Polliciti olim sunt maria, & montes fidei, & amoris: omnia vana: dixit Thomas: eamus, & moriamur cum eo; Nunc primus omnium fugiet. Vltimus. redibit: Dixit Petrus. Paratus sum tecum etiam in mortem ire, & adhuc reperit. Animam meam pro te ponam: Nunc & eum cæteris fugiet, & peius aliquid faciet. Hæc omnia scandala torquēt animum Christi. Tertiò, ingressus hortum, vt respiret, hic quoque affligit eum somnus discipulorum, & præcipue Petri. Scit enim ille quantum noceat ouibus pastorum somnolentia. Hic quoque turbat eum osculum Iudæ, non enim ferre potest fictam religionem, sub cuius prætextu proditur ab hypocritis. Turbat insolentia Petri, quòd educit gladium, & tueri vult; & ob hoc ser-

uum pontificis percutit; ac sp̄licet calicem patris renuere. Turbat potissimum fuga, & scandalum discipulorum, vtcunque enim deserant corpore, hoc nihil est: at animo, & fide cadunt, hoc premit. Non satisfacient huic fugæ, donec ipsimet mortem pro Christo quærant. Quartò, In domo pontificis turbat Christū, quod Petrus à longe sequitur, qui fuerat omnium intimus: Sequitur Petrus à longe, vt videret finem. hoc dubium de fine, oh quot remoratur, à longe. Si crederemus finem vitam æternam, essemus prope. Ingressur domum pontificis fauore alieno, at sic ingredi in ecclesiæ munera, periculum est, quando fauores, non merita ducunt: stat cum ministris circa ignem, Cum eis communi igne calefit. At sic Prælati facile est negare Christum, vbi socij fiunt curialium, & ministrorum, & communibus concupiscentijs vruntur. Tandem cadit Petrus, negat, iurat, anathematizat: percutit cor Christi, quare & statim ad istum dirigit oculos, quasi percussus, oculis addit vocem galli, vt fortius tangat. Ibidem premittitur, dum ob iustam defensionem doctrine suę percutitur: est enim summus veritatis præco, & protector: Amplius dum ob primam omnium veritatem; qua se filium Dei testatur, in qua salus, & vita mundi consistit; videt quasi ad blasphemiam horre omnium aures: Videt non tã se, q̄ veritatem, summã veritatem damnari, hæc est mundi ruina. Pontificis cuius erat prima veritatis defensio, scindere sibi vestes; indicans se mox sacerdotio spoliandum, atque ob eam potissimum veritatem se damnari, vt mortis reum. Quintò. In atrio Pilati affligit potissimum Falsa delatio

Ioan. 11.

Luc. 22.
Ioan. 13.

delatio Iudæorum, quòd seducit tur-
bas, quòd commouet Galileã, quòd
regem se facit. insultatio militum,
regnum eius sanctissimum deluden-
tium, leuitas iudicis, huc illuc incli-
nantis. Et tandem scelerata hypo-
crisis, qua pro rostris manus ablu-
it impuras, quas nec mare totum ablu-
ret, sicque innocentem se sceleris fa-
cit: sæpe enim sic sub falsa specie
pietatis proditur etiam à iudicibus,
& magistratibus. Sexto In monte cal-
uariæ, quasi in macello corporis, &
animi; dolet super intempestiua mu-
lierum compalsione; Super impæ-
nitentia Iudæorum adhuc insultan-
tium. Super latrone à sinistris eum
blasphemante, & desperante. Su-
per tenerrimo matris pectore, cuius
animam videt trãsfixam, in cuius spi-
ritu numerat omnes pãssiones suas
quibus & suũ martyrium longe acer-
bius redditur. Septimum. At Supre-
ma, & maxima pœnarum omnium,
quas anima Christi patitur, ea est,
quam in congressu sui, & patris sen-
tit. hic enim in tantum premitur, vt
prima vice in horto, cadat in ago-
niam, & sanguine totus perfundatur,
vique ad deliquium; quare velut mor-
tuus cadit: in secunda autem dum
in cruce ad eũ se conuertit, & ab eo
se derelictũ percipit; quasi inter infer-
ni pœnas aret; clamat se cõsumatum,
& tandẽ nequiens tantam desolatio-
nem ferre, animam efflat; morteque
corporis mortem animę terminat. in
gressus igitur villam Getsemani, &
hortũ illũ amarũ, ad tãtam luctã quã
si harenam destinatum, Cœpit pau-
re, tœdere, contristari, & mœstus esse,
his omnibus verbis vix potuerunt
euangelistæ tempestatem, & procel-
lam hanc explicare. Tum secum ac-
cipit solitos secretarios tres, quos

aliàs ad suã gloriã, & maiestatis gu-
stum admiserat, atque iõ firmiores,
Petrum, Ioannem & Iacobum: illis-
que suam intimam crucem reuelat.
d. Tristis est anima mea vique ad
mortem: extensiuę, quia sola mors
finiet: intensiuę quòd sola mors
tantam angustiam superat; Et fortas-
se mortem induceret, nisi aliunde su-
stineret Diuina virtus, martyrem
hunc suum ad duriora exercitia con-
seruans. Oritur autem tanta ista ani-
mæ tristitia, ex durissima lucta, &
bello quodam ciuili intestino, quo
in Christo discrepat caro à spiritu;
quin & in ipsa aĩa, portio inferior an-
nexa sensualitati, a portione superio-
ri annexa iustitiæ: & hoc super calice
amaro mox bibendo. Augetur dein-
de, cum ad patrem se conferens, &
prolixius orans nõ auditur, qui tamẽ
olim dixit. Scio quia semper audis
me: Et rem perpendens sentit sibi
Deum iratum, propter scelus populi
sibi impositum: atque ita dira & du-
ra omnia super se meditari, tanquam
sui honoris inimico. Vah quam dura
est ista patris ira filio dilectissimo,
in quo vno sibi complacuit pater.
territus ergo & contractus impetu
Diuinæ iræ; concidit in faciem,
agonizat, extrema mortis discrimina
passus: sudat sanguinis guttas decur-
rentes in terram: Et sub hac misera
immagine stat Dei filius ante ora pa-
tris prostratus, sanguine perfusus, &
intus in anima suauissima patris ira
transfixus, agonizans, & mortis dolo-
res sine morte, ex sola mortis imagi-
ne præmeditata deglutiens: Hor-
rendum est incidere in manus Dei
viuētis. Vis ista mortis oritur primo,
quia adhuc viua est mors. secundò,
quia martyr est desolatus, sibi dimis-
sus. cæteri martyres luctarunt cum

Matt. 26.

Ioan. 11.

morte mortua: & Dei auxilio suffulti
 In cruce vero, sese expeditus, ab ini-
 micis, & amicis, & Matre ipsa, cuius
 aspectu contritus est: ad patrem se
 recipit, & Deitatem, vt respiret. Et
 ecce non inuenit, nō sentit, ac si nul-
 libi Deus sit; Audit Iudæos insultan-
 tes: confidit in Deo, liberet eum si
 vult. Euge, euge, vbi est Deus tuus?
 Hic planē desolatus, inter dolores
 inferni, quorum maximus ille est,
 quem damnati sentiunt ex Dei con-
 solatoris absentia: exclamat magna
 voce; tum quia vehemens dolor est,
 tum quia Deum absentem alloqui-
 tur Eli, eli, lama fabachtani. Eli, Eli:
 ego nunquam te dereliqui, cur tu
 me? Respond. pater, vt sic appareat
 quanta est mundi iniquitas. Ego om-
 nia, & me ipsum dereliqui propter
 te. cur tu me? Respondet pater. Ad
 tempus, vt tecum sim in æternum cū
 tuis, si cæteri dereliquerunt me: nihil
 est, quia ego in eis non speravi. At tu
 spes mea, cur sic dereliquisti? testan-
 tur Iudæi, speravit in Deo, eripiat il-
 lum. Tibi derelictus est pauper. Do-
 let quod pater (quem patrem non
 vocat, non enim patris in hoc offi-
 cio fungitur) deseruit patientem,
 qui tamen cæteris omnibus martyri-
 bus præsto est, qui & dicit, Psal. Cum
 ipso sum in tribulatione. qui Israe-
 lem in fundo maris, Iosephum in ci-
 sterna: Daniele, Ionam, pueros Ba-
 bilonicos inter mortis fauces non
 deseruit. Dolet, quod Deitas ipsa sua
 perpetua consolatrix, & beatrix hu-
 manitatis suæ, se subduxerit, vt in
 animam contritam non influat. Ita
 inquit Ambrosius, oportuit vitam
 cedere morti aduentanti, alioqui
 mors non ausa fuisset contingere,
 quem vita palā. i. Deitas protexisset.
 Hi vero sunt extremi dolores illi, de

Psalm. 90.

quibus psalm. Dolores inferni cir-
 cundederūt me: Et non est retractio
 ista diuinitatis in Christo, sine mira-
 culo. Mortem in se non habet Chri-
 stus, quia non habet mortis causam,
 quod est peccatum; ab extra habet
 peccatum: ab extra etiā venire oportet
 mortem: non sua sed aliena mor-
 te & violenta opprimi debet; quia
 etiam non suam sed alienam mor-
 tem ipse moriens perimere debet:
 vt ergo externa mors. accedat à vi-
 ta. i. Deitas se retrahit. Ita. D. Tho. 3.
 p. q. 46. art. 3. ad secundum. Hucusq;
 tamen peccata nostra innocentissi-
 mam illam animam traxerunt, vt bea-
 ta, damnatorum, & inferi pœnas ex-
 periretur. Et hæc sufficiant de pas-
 sionibus corporis, & animæ. Nunc
 ad excelsas illas patientis cogitatio-
 nes pertranseamus.

Tertia. De his quæ Christus patiens cogitauit coram patre.

Tertiò. De Tertiò. Christo, inqt
 Apostolus, in carne passio, & vose ad
 cogitatione armamini. Passus, est &
 prudens, & sciens; magnis, & nobili-
 bus cogitationibus, passiones suas su-
 stinuit, & regulauit, tū coram oculis
 patris Dei, Tum coram oculis mun-
 di; vt vtrobique cum honore & fru-
 ctu pateretur. Corā patre, vt plenus
 merito quæsiuit ex hoc suo marty-
 rio duo potissimum consequi: tibi p-
 missam gloriam, & exaltationē. Ela.
 Si posuerit animam pro peccato &c.
 De torrente in via bibit propterea
 exaltauit caput: Et Paulus ad Philip-
 penses propterea exaltauit illū Deus
 & dedit illi nomen &c. Et ipsemet:
 oportuit Christū pati, & ita intrare
 in gloriā suā: Nobis verò, & credēti-
 bus om

Ela. 33
 Psalm.
 Psalm.

bus omnibus pacem, gratiam, & gloriam. Coram autem oculis mundi se componit, vt sit in exemplum, & normam virtutis: Deinde quasi è cathedra Salomon aperiat in seipso, velut in libro expanso, & dilatato thesauros scientiæ, & sapientiæ Dei, qui sunt in ipso. Vt vi amoris, & sanguinis sui moueret & traheret ad se hominum corda, ac participes ita faceret suorum meritorum. sicque cogitationibus suis, nostras instituat, & informet. Duo hæc tantum expedimus, & finiemus.

Vt sint Christi passiones coram Deo patre meritorie, duo cogitat, primum vt sint omnes sine peccato; tentatus quidem per omnia sit in similitudinem fratrum, sed omnia perferat innocens, & sine culpa: Ita enim decebat sanguinem qui per semetipsum introibat &c. Secundò vt sint secundum formam virtutis toleratæ: sunt autem innumeræ virtutes, quas adhibet ad sic ornandas, & honestandas passiones suas: quatuor tamè sunt potissimæ, quæ quatuor etiam potissimum locis declarantur: Obedientia Patris in horto. Constantia animi in domo Cayphæ. Innocentia in domo Pilati. Charitas in monte caluariæ. Prima ducit in harenam. Secunda exercet: Tertia iustificat. Quartâ consummat.

Primò. Obedientia patris prima est, in quam totus intendit. Atque ne hanc violet, quam primum in horto tentatur, tristatur, pauet à calice sumèdo, statim ad patrem se recipit. D. Thom. q. 47. ar. 2. Ita decebat Ro. 5. Inobedientiam primi hominis per obedientiam Christi deleri. Illa peccatore, hæc iustos facit. Ite etiam decebat victimam per summam virtutem placere, summe autem

Deo placet obedientia, quam solam ab homine quæsiuit: Ita Paulus Tra- Ephel. 5.
didit se ipsum p nobis oblatione & hostiâ Deo in odore suauitatis, odor est obedientia: melior quacunque virtima. Et quoniam oratio amat solitudinem, & silentiû, ideo ab apostolis se sequestrat paucillum. Et quoniam oratio amat humilitatē. Ideo statim se se prosternit, prociditque in facie. Et quoniam oratio amat constantiâ ideo bis, & ter prolixius orat; dolore impellente, & lucta qua torquetur. Et quoniam oratio debet esse resignata ideo exposita voluntate sua, quasi in terpres sensualitatis statim corrigit, & eam velut mortuam, nõ sicut ego volo: resignat in voluntatē patris. Sed sicut tu vis. Et tãto petu i cordis facit hanc resignationem, quòd ligat manus patris, ne sibi succurrat, volens omnino vt in se suam tm impleat voluntatē. Ita alibi. Clarifica nomen tuum. Ita q̄ pater non potest ab eo tollere calicem nisi suam hanc resignationem perturbet, iam enim pater latis aperuerat voluntatem suam de morte filij per prophetas, & scripturas quas oportet impleri. D. Tho. absolute possibile erat hominem sine hoc calice Christi liberari. Ex suppositione factum est impossibile: quia præscientia eius non potest falli; voluntas eius non potest impediri vel cassari: passio igitur Christi, vt sic à Deo præscita, & prædestinata facta est necessaria: Ita dicit. Nisi granum frumeti mortuû fuerit, ipsum solum manet. Vbi vero certior fit, q̄ pater suum exigit sanguinem; illico ante oes clauos, & spinas & laccas; seipso velut excusso corde, sanguinem è venis educit voluntarium, & ludat per totum corpus; ac si dicat sanguis meus exigitur ad abluenda mundi pctâ? En sanguis. sanguis meus pre-

I. Re. 15.

precium, & moneta est, qua redimendus est homo (En sanguis &c. Ita iam semel effectus est martyr voluntarius semel in sanguine suo oblata victima est cor Christi: Sacerdos est amor: gladius est zelus Dei; Humilitas est mors Myrrha est patientia: sepulchrum est obedientia. Sic verò resignatum, & sibi mortuum, quam facile est Angelo confortare; vtcunque indignum fit, Dominum à seruo, Deum ab Angelo confortari: Et istam indignitatem inter alias poenas patitur Christus, quod eget seruo: consolatore. Tantum ut verbo vno exponat voluntatem patris, de cuius manu calix porrigitur. obedientia statim concludit. Tantum ut narret quam sit calix hic mundo salubris salubris; quoniam saluandus est non per potestatem: sed per iustitiam, & satisfactionem, & hæc fieri non potest nisi per indebitum, & per æquiualens. ad quod vtrunque destinatus est ipse, D. Thom. 3. p. q. 48. articulo. 2. non modo satisfacit, sed ex dignitate personæ, tum ex magnitudine poenarum, tum ex magnitudine charitatis qua patitur. obedientia opus amplectitur. fiat. Tantum ut memoret, implendas esse scripturas prophetarum, in quibus spiritus sanctus testatus est, venturas in Christum afflictiones: Alioqui quomodo implebuntur scripturæ? Et ob hoc statim adiicit. fiat. Nouit ipse optime (ut Ioannes dicit) quæcunque in se ventura sunt; nouit omnia in prophetis expressa; nihil miratur. scit omnia: Conciliū Iudæorum ex Psalm. Astiterunt reges terræ &c. Proditorum ex Psalm. Ecce homo pacis meæ magnificauit super me &c. Precium. ex Zacch. Apprehenderunt mercede meam triginta. argenteos. Agoniam hanc ex Psalm. Psalm. 93. Anxiatus est in me spiritus meus. Ca-

pturam, ex Psalm. captabunt animam iusti. Fugam discipulorum. ex Job. oēs amici mei dereliquerunt me. Silentium suum. Tāquā ovis ad occisionem ductus obmutuit. Falsos testes. ex Psalm. Insurrexerunt in me testes iniqui Flagella ex Esa. Corpus meum dedi percutientibus. Sententiam latam. ex Psalm. sanguinem innocentem cōdemnabunt. Crucem ex Sapientia. Morte turpissima condemnemus eum. Clauos ex Psalm. Foderunt manus meas & pedes meos: vestimenta scissa. ex eodem Diuiserunt sibi vestimenta mea &c. fel & acetum. ex Psalm. Dederunt in escam meam fel &c. Mortem. ex Psalm. Defecit in dolore vita mea. vulnus lateris; ex Zacch. Videbunt in quem transfixerunt. eclypsim solis. ex Amos. Occidet tibi sol in meridie. sepulchrum ex Tren. lapsa est in lacu vita mea. posuerunt lapidem super me. Hæc & plura si pater iubet, omnia vult implere.

Secundo. Quare magno animo surgit, & transit ab obedientia ad constantiam animi imperturbabilem, quā multis locis declarat. Primo cum discipulos sic hortatur. Dormite iam & requiescite. ne pauete amplius; sufficit, prouisum est sufficienter, & proplacando patre & pro saluando mundo res in tuto est. mihi fidite, surgite, eamus, (non enim de solo uno corporis loquitur) ecce qui me tradit. Secundo cum Iudæis occurrit; osculum impuri oris, unde halitus ille infernalis, excipit: amicum adhuc vocat; quando ad patris obedientiam promouet: hostis est vitæ suæ, amicus est cordis, & obedientiæ suæ, quam promouet sua prodicione. perditur ipse iam, & tamen vult illum, si potest saluare, quare monet, doctor adhuc. Tertio, cum milites interrogat, quæ queritis. Et se prodit magno illo verbo.

Psalm. 2.
Psalm. 40.
Zacc. 11.

Psalm. 242.
Psalm. 93.

bo. Ego sum. Victimā vultis? precium mundi &c. ego sum. Et tanto spiritu infert, quod statim attoniti ceciderunt retrorsum. Ipse tamen stat, & nō fugit. Quarto, cum sese militibus tradit, sic tñ quod discipulos liberat: smi te hos abire. Capitur, in manu hostiū est; & adhuc imperat. Quinto, cū Petrum volētem defendere, acerbē in crepat; & aurem Malcho restituit; vt scias non esse captiuam virtutem, quæ talia facit. Sexto, cum in domo Cayphæ, Petrum negantem respicit, & galli cantu monet, percutitque, & impellit ad lachrymas. Vt qui à petro didicit peccare; possit ab eodē discere peccati pœnitentiam. cur non cōfiteatur Petrus Christum cum Iudæ corā Iudæis? quia nunc tempus est flendi: tempus erit & cōfiteendi corā toto mundo, nunc tota confessio Christi est. Septimo, cū interrogatus de doctrina. Tā fortiter eam tuetur vt Ministri tantam audaciam non ferant; sed percutiant d. sic respondes pōtifici? Octauo. Cum interrogatus de summa veritate, an sit filius Dei. non omō asserit, sed exaggerat d. videbitis filium hominis venientem in nubibus cœli, qua audacia sic frangit pontifex, quod vestes scindit ex rabie significans mox à se tollendum esse pontificatum. Nono. cum damnatus morti, sedet illusus inter satellites Diaboli; tanto animo, vt ne verbum audias. Sanfon!, & Saul potius mori vouerunt, quàm sic illudi: Animus hic ferreus omnia tolerat; ac tantum lumen ex oculis vibrat, vt nō possint illutores sustinere; quare velant faciē inde percutiūt: ipse constans & infractus, auidior ipse ad ferendas, quàm impij illi sint ad inferendas iniurias:

Tertiò. Innocentia tertiò declaratur, tum in domo Cayphæ, ex falsis

testibus qui requiruntur, ad obscurā dam veritatem, veros enim non habent. Tum in domo Herodis vbi ad hanc significandam, veste alba induitur. Tum maximē in domo Pilati; vbi omnia clamant, vt Christi innocentiam testetur. Vxor ipsa Pilati iubet vt vir abstineat à Iusto. Pilat⁹ deinde multoties vocat eum innocentem; & testatur, quod nullam in eo causam mortis inuenit: Multis etiam modis conatur eum eripere à morte. Ob hoc proponit de dimittēdo reo in Paschate. Sed impij illi, petunt barabam homicidā, Authorē aut vitę interficiunt. Ob hoc mittit ad Herodem, quasi Galileum, vt iudicium declinet: ob hoc tandem flagellat, & castigatū ostendit. d. Ecce homo Ecce natura ipsa tota humana, quam refert: quā in collo portat, quā sustinet Martyr hic, & agnus innocens. En exēplū summæ iustitiæ, hō peccauit hō patitur. hō victus est à Satana: hō Satanā in iudicium trahit, & spoliat: hominis causam homo tractat: hominis culpam hominis, nō vitulorum, aut hyrcorum expiat sanguis. Hō vitima: hō sacerdos est. Ita Aug. 4. de tri. c. 14. sed clamāt impij crucifige, crucifige. Tum sedet Hypocrita, & manus abluit sacrilegas, testaturque se innocentem à sanguine Iusti huius; sicque iustum condemnat; quod est seipsum corā Deo, & hominibus dānare. Tota maris aquas ipias istas manus ab hoc sanguine non lauret. Sic que remanet Christus declaratus innocens, & tamen damnatus ad crucē cur ergo sic? oblat⁹ quia voluit, cur autem? quia dilexit.

Quarto. Hæc illa vltima virtus est, quam postremo declarat in monte Caluarie atque in cruce potissimum quasi Salomonē cathedra, docens:

Hic mulieres flentes consolatur in via. Hic statim pro inimicis, & crucifixoribus rogat patrem, quia nesciunt quid faciunt; nesciunt quantum Deum offendant; quantum animæ suæ præiudicent: quæ bona perdunt; quæ mala sibi preparant: oratio ista impetrat illis remissionem si velint: Huius vigore, omnis Israel in fine saluus fiet: Huius memoria prouocat ad amorem inimicorum; & impetrat etiam à Deo spiritum dulcedinis, vt eius exëplo, & subsidio possimus, & nos inimicos nostros diligere, & commendare Deo. quis enim audit Christum in cruce sic se statim ad inimicos vertentem: tantaque animi facilitate eos commendantem & non flectitur &c? Deinde latronem audit defendentem memento mei, nõ peccatorum meorũ, sed mei, & à se penitentem; vt eius meminerit in regno suo. Ita Christus à sanctis Phariseis accusatur, à latrone iustificatur, sed hic iam vere sanctus est, martyr & testis veritatis. Tantumque in hac confessione, & bona voluntate delectatur, quod statim consortem facit vt passionum, ita & consolationũ suarum. d. Hodie mecum eris in paradiso. Sat est, esse cū Christo. Vbi Christus est, ibi paradisos, & bona omnia. En in cruce inter clauos, & spinas recipit ad regnum. & agit iudicẽ reus. Mox oculos dimittit, & ecce Matrem charissimam videt, quæ Stabat iuxta crucem eius. Hic vero amor mutus Matris, & filij, vtrunque grauer ex aspectu macerat. Stat Mater, quod fides sustinet mentem: Amor affectum. Stat immobilis à debita religione, & Dei obedientia: fugere possunt Apostoli. Mater non potest scit omnia, obseruat omnia reuerenter, confert in corde, &

stat. In ea vna fides tota saluatur, & stat. Amor etiam retinet, fortior omni timore, & omni morte. Stat iuxta crucem. Et hic locus illi proprie conuenit, tum ex maternitate, tum ex virtute. In cruce est filius Redemptor. Iuxta crucem est mater Redemptoris: In cruce victima pacificans; iuxta crucem Mater quasi sacerdos incensans victimam suspirijs, & desiderijs afflicti cordis iuxta Deum patrem, est filius crucifixus pro nobis. Iuxta crucem filij, est Mater aduocata nostra, opus est nobis mediatore ad mediatorẽ illum, nec vllus melior, quam Mater apud filium. Monstra te esse matrem. Ita stabat Mater. Mater est Deitatis, & ecce coram matre vndique blasphematur. Mater est humanitatis, ecce coram matre maceratur, quis dignè possit dolores matris huius exprimere? Mater est; Mater talis sine patre, totum sanguinem dedit; Mater sanctissima filij innocentissimi. scit meritum filij, scit grauitatem martyrij, scit grauem culpam totius mundi, pro qua patitur, quare & ex eo colligit graue onus quod sustinet: Cor habet inter saxa duo & gladios duos: Tundit ex vno latere honos Dei. Ex alio amor filij: sic Martyr ista, Martyris Mater stat ad mactellum, & tacet, obseruat oia, sentens omnia. Et ista omnia Matris Martyria optimè videt filius in facie, & clarius in corde Matris; sicque & ex ea visione aggrauat poenam suam. Tum illi prouidet amans, vt non sit sine filio, & custode. Dat Ioannem in filium, & eam Ioani in Matrem. Optima prouisio, virginem virgini, dilectam dilecto commendat: sed tamen quale cambium est hoc? filium Zebedei, pro filio Dei? seruum pro Domini? &c. Mater oia probat sine verbis oculis

oculis omnia agit, & tractat apud oculos filij; sicque luce fixa in filij lucis, reliquias vitæ dilecti sui lambit, & in se recipit: tum filius in oculos matris intuens, oculos oculis infigit: & sunt amantium oculi, qui se mutuo feriunt, & consolantur: mutuo colloquuntur, mutuo cōqueruntur. Mors claudit Christi oculos, amor aperit, tandem languentes, & morientes, in ipsis matris oculis relinquit, quasi in amato sepulchro. illa recipit, retinet, amoribus omnibus intumescit. Ardet interea fornax, nil amplius sentit, nisi amoris flammam, quæ sicut cera liquefcit, quare clamat Sitio. Non torquent clavi, spinæ, crux, sola sitis animam hanc æstuantem affligit. Hic enim proprius locus est, quo victimam vrit amor Dei, & mundi: sitis est corporis, ex quo totus effluxit sanguis, totus humor. Aruit tanquam testa virtus mea: date aquam, date arefcen- ti vt bibat, date ad minus pro sanguine aquam. Sitis maior est animi optatis omnia pati pro Dei patris honore, etiam plura si possit; Amor non vincitur tantum vt iuuet, vt mundus in eo sit saluus, hoc maximè sitit, Quantum profecit in cruce, à principio rogabat, transeat calix, nunc tantum bibit de calice, & adhuc sitit. Timet ne opus sit imperfectum optat fundum, vt possit tuo dicere, consummatum est. Tum crudelis illa vinea, dat labruscam pro vua; acetum, pro vino. Ita mutata est, ita ex vino acetum, mutauit palmas, & oliuas in clauos, & spinas: Applausus, in insultus: benedictiones in blasphemias. Merito reprobat, non enim iste calix est patris, sed Satanæ. Et quando sic destituit, vt tanta sitis nullum habeat refrigerium, siti & amore conficitur

eri

F. Franc. Viced.

quare vale faciens mundo exclamat. Consummatum est. ò Iudæa, functus sum apud te munere meo, monui, vocaui, verbis, & factis volui congregare. Iam opus tantum est expeditum; frustra alium quæres consolatorem. ò Mors, ò culpa, ò Satan: consummatum est regnum vestrum; hæc mea mors vos interimit: deleto chirographo &c. ò Lex, ò vmbre, ò victimæ legales. Cōsummatum est opus vestrum, tempus spirauit: vnica hæc mea victima iam sufficiet. vnica hæc consummat sanctificatos in æternum. ò Mater carissima, ò discipuli, ò amici, valete; iam contrita sunt omnia ossa mea, iam consummatum quicquid in me spiritus, & vitæ fuerat, non est cur amplius me retinere velitis. ò Pater sanctissime, consummatum est opus meum; calicem bibi, non est quod præstem amplius, nisi tu plura iubes. Ecce ad te venio. Pater in manus tuas commendo spiritum meum. Nunc iam deesse non potes martyri tuo, filio tuo, Matrem discipulo, vestes dedi militibus: sanguinem terræ, corpus relinquo amicis ad sepulturam: Tibi vni commendo spiritum: Ad te hic reuertitur in fontem suum; Tu suscipe, tu infinitos dolores in teipso compensa. Verbum hoc sit familiare nobis, vt in fine lingua sic assueta, sese commendet Deo, & cor. Et inclinato capite. Ita religiose, & reuerenter sese componit ad mortem amorosam. caput cœleste inclinatum est, & propitium; caput Christi Deus: caput inflectit ad nos, vt semper sic inspiciamus, è cruce ad nos conuersum, & inclinatum, vt exaudiat, vt protegat, vt iuuet: sicque humero innixus quasi dormiturus: Expirauit. Emit- sit spiritum: tradidit spiritum: Nō ra-

Xx

pit pa-

pit pater animam Christi, sed de manu eius accipit hostiam voluntariam; his omnibus verbis euangelistæ mortem Christi enarrant: & sunt delecta verba, ad significandam mortem voluntariam, & spontaneam per verba actiua. Expirauit, expiratio eius nota est inspiratio, emisit spiritum, quasi columbam ex Archa, redibit cum ramo oliuæ, ac primam vocem emit tet pax vobis; Tradidit spiritum. alio qui vitam cogere mors non poterat, nisi vita ipsa se extinxisset: Pater animam recipit, primam hanc, & primogenitam; cæteræ ibant ad limbum, ad purgatorium. hæc prima præuenit ad manus patris, ac viam cæteris sternit, & portam salutis aperit. Sicq; remanet sacrum Christi cadaver in cruce sine spiritu, non tamen sine amore, adhuc est vnde amet, amoremq; exerceat, vt fortior est morte Amor. Suscepto ergo de manu militis quinto vulnere, quo apertum est illi latus; statim amor prodit; & reliquum sanguinis emitit; additque aquam sanguini, vt sciamus sanguinem hunc ablutum, & purum esse. vulnus hoc recipit Christus insensibiliter, nam extinctus est; Anima matris in eo dolorem sentit, ac transligitur. sicque partitur damna cum Matre. Ignominiam excipit filius: dolorem sustinet mater; sed & mater sanguinem hunc & aquam recipit; nihil huius habet Iudæa. Totum recedit mater in usum ecclesiæ, sponsæ filij. Et hinc sponsa conficit sibi sacramenta, sicque e latere dormientis viri egredietur. sanguis dat meritum, aqua dat elementum. Sanguis dat precium, aqua dat ministerium. Ita pendet iam inter celum, & terram, vt olim serpens æneus, victima nostra extincta, sine sanguine, sine aqua, sine spiritu, plena meritis,

& virtutibus, & actibus vt oblata, propitiatur iratum Deum. vt voluntaria, meretur, & gratiam, & gloriam, vt penalis, æquiualens satisfacit pro peccatis debitis, vt precium, redimit a culpis, vt exemplaris, instituit mores, vt amorosa amor trahit ad se omnium corda, vt eleuata trahit ad se omnium oculos. Respicit pater è celo, & probat, & placatur. Respiciunt Angeli & amare flent. Respicit sol & eclypsatur. luna & confunditur. Respicit Centurio, & adorat. Deum filium. Respiciunt Iudæi; & substant: & eius sanguinem supra se, & filios imprecantur. sed videbunt in quem transfixerunt. Respiciunt saxa, & præ dolore franguntur. Vos o dilecti è terra respicite, & leuate capita; En facta est redemptio vestra. Ecce agnus Dei &c. omnis qui videt, & credit in illum non confundetur. Omnia verò amorem Agni obedientis, constantis innocentis, redolent, omnia testantur excessus illas animi cogitationes, quibus corde alto ascendit in crucem, vt non modo sine peccato, sed infinito cum merito pro nobis, & pro salute mundi sese statueret coram Diuina misericordia. Hæc cogitauit ille, hæc prudenter & perfecit. Nunc tandem videamus, quid nos vicissim hoc loco, coram scilicet hac tanta victima pro nobis pendente, cogitare debeamus:

Quarta. De his quæ homo coram Christo pendente cogitare debet.

Quartò. Christo in carne passo, & vos eadem cogitatione armamini.

Ita decet patienti adesse Domino; & cogitantem, cogitationibusque sese armantē imitari, vt nos quoque prudenter & sapiēter cogitemus, & armemur aduersus scandala crucis, tū eius, quā ille patitur: tum eius, quam nos pati contigerit. Cum autem ille in cruce sese ita expanderit, & dilatarit, quasi apertum librum, discamus & formemus in eo cogitationes, & cōsilia cordis nostri: sunt enim in eo thesauri sapientiæ, & scientiæ Dei absconditi, at in cruce eleuatus omnia patefecit, vt doceremur. Ita testatur Paulus ad Corin. se nihil inter eos scire, nisi Iesum, & hunc crucifixum: in quo scilicet consistat studium, & doctrina summæ sapientiæ: Miratur ad Gal. ò Insensati, quis vos fascinoauit, non obedire veritati; ante quorum oculos præscriptus, & crucifixus est Iesus. Altum hoc studij, & sapientiæ genus tractamus nunc, quo ante Christum in cruce suspensum, & in aere eleuatum stantes proficiamus: & continet capita quam plura scientiæ eminentissimæ. Primum quo ipsum Christum discernimus, vt Centurio, quam primum cruci affixit, clamauit vere hic filius Dei erat: Nos quoque in eo summum hinc virtutis agnoscimus; quæ sit latitudo, & longitudo; sublimitas, atque profundum: Super eminentem etiã scientiæ charitatem. Summam in eo religionem, & reuerentiam pro qua exauditur à patre. Summam paupertatem qua nudus, omnia mundi bona negligit. Summam animi quierem, qua introiuit in sancta, æterna requie inuenta. Summã amoris vim, qua exaltatus à terra traxit ad se omnia. quo argumento verè se probauit filium Dei; Secundum;

quo Dei patris virtutes potissimas discernimus, & adoramus in Christo sic mactato, plusquam in glorioso. Potentiam patris, quã sic per infirma mundi confundit fortia. Creauit mūdum verbo virtutis: eduxit Israelem de Aegypto: sed in manu potenti, & brachio excelso. Hoc nouum potentiaē genus est, quã omnia subiugat per infirmitatem, & subiectionem. Magnificentiam patris, quã filium dat & cum filio omnia: plusquam si creasset nouos mundos. Tunc enim creando nihil dat de suo; saltem nihil ex se: omnia facit ex nihilo. Hic vero è sinu suo, & suamē substantia, dat filium. Misericordiam Patris erga peccatores: plusquam si à principio remisisset culpam; quando per sanguinem filij redimit: sine hoc sanguine non poterat tanta misericordia declarari, ò necessarium Adæ peccatum, quod Christi morte deletum est. Iustitiam patris contra peccatum, quod sine sanguine, & morte filij non relaxat: Plus hoc est, quã si totum mundum damnasset. sic enim ille merebatur. At hic damnat iustum, & innocentem filium, atque in eius sanguine mundum lauat, vt viuat: lauat & seipsam diuinã iustitia vt saturetur: lauat oculos, ne culpam videat: lauat manus ne vlci scatur; lauat cor ne odio habeat peccatores. Tot virtutes in Deo ex vniã hac Christi cruce cognoscimus Tertium. quo animam ipsam nostram, huic crucifixo componentes discernimus. Primo, quod immortalis est, quãdo pro ipsa moritur immortalis. Secundo, quod speciosa est, abluta hoc sanguine, quo nihil pulchrius. Dilectus meus candidus, & rubicūdus. Tertio, quod magni pre-

cij, quando tali metallo redempta est, non auro, & argento, sed precioso sanguine agni immaculati. Quartò, quòd spes habet excelsas, & eminentes, quando tali mediatore sese erigit ad superna: talem non habent Angeli; Quartum, quo mundum ex hac cruce diiudicamus, & cõuincimus vanum, quem Dei filius despicit, & condemnat: Cœcum qui tantam lucem non discernit: Crudelem, & ingrati qui talem benefactorem sic afflixit: pertinacem, qui tanta sanguinis copia non emolitur. Quintum, quo peccati pondus discernimus, & leuitatem: pondus si sine hoc sanguine expenditur, tantum enim displicuit peccatum Deo, vt maluerit filium mori, quàm peccatum viuere: mortuo vero filio, & eius morte in statera posita velut peccati precio statim leue, & nullum fit. Si ergo Satan prouocat ad peccandum, memento, quòd sine Christi morte peccatum tolli non potest: quare si peccas, iterum crucifigis. Si vero post culpam commissam, Satan obijcit culpæ grauitatem, vt desperes: Memento mortis Christi & oppone precium: sicque assidue in crucem hanc meditantem, & proficua cogitantes, futura peccata vitemus; præterita delemus.

His optimis cogitationibus, ò charissimi Adeste iam, tollite oculos, erigite animos; Ecce Agnus Dei qui tollit peccata mundi. Agnus innocens est hic, datus à Deo: cæsus à Deo; probatus à Deo: Caput hoc inclinatum, pacem dat, & pacem petit. Manus hæ dilatatæ omnes ad cõplexum vocant. Sanguis hic validus melius clamans, quàm Abel. clamat. n. & impetrat misericordiam; & pacem

his qui longe, & his, qui prope. Qui eget pace in conscientia, petat hinc: qui pacem dare inimicis, nescit, discat hic, & oret hic. Qui coram Deo nescit sese aliter statuere vt impetret misericordiam; victimam hanc interponat. Qui nescit alibi conscientiam exonerare, coram hoc agno sese prosternat, & dicat. Agnus Dei, qui tollis peccata mundi, Miserere nobis. Agnus Dei qui tollis peccata mundi: Parce nobis Domine. Agnus Dei qui tollis peccata mundi, Dona nobis pacem: Pax & benedictio Dei omnipotentis descēdat super vos, & maneat semper vobiscum. Per Iesum Christum Dominum nostrum. Amē.

Habita Neapoli. 1569.

ANNOTATIONES IN PASSIONEM Domini.

*Quam potissimum in horto
sustinuit:*

Ltum negocium præ manibus habet D. N. Iesus quo reconciliet ima summis: humanitatem scilicet Diuinitati. Vtrinque difficultas est maxima. Et tamen agendum est. Humanitas lapsa est, in lapsu per 4. millia annorum confirmata, incuruata vsque in finem, in limo profundi, inquit Psalm. seipsam erigere non potest, etiam ad bonam cogitationem. Iob. Quis potest facere de immundo mundum? Hominem non habeo, inquit paralyticus, qui mittat me in piscinam. Et tamen erigendum est ab inferis ab celos. Diuinitas

tas irata, & per 4. millia annorum cōtinuit in ira misericordias, in ira quidem infinita, & iustissima à qua iustitia deflecti nullo modo potest, aut vult, nisi recompensata. Et ad compensationem destinata est tota Christi vita, quicquid è cœlis detulit, quicquid in terris acquisiuit, & vitam & merita. Vno hoc precio dato componi res potest. Nouit omnia Christus à principio, fuit enim caro infans, & tenera, nunquam fuit anima infans, quin omnium gnara & præscia, sciens, inquit Ioannes, omnia quæ ventura sunt. Tantum opus iam per integros triginta tres annos versatus est animo; vt completeret. Et sciens, quoniam iam venit hora, vt transeat ex hoc mundo ad patrem, sese ad extremum opus accinxit, Cœnam ergo instituit, qua & Pascha Iudaicum terminauit, & nouum nouo agno. i. seipso immolato incruenter instituit: Et discipulos, atque adeo ecclesiam suam seipso pavit, tum vt pignus amoris sui relinqueret: tū ad instantia pericula firmaret. Exemplum quoque profundæ humilitatis in seipso dedit, vt paratum ad extrema subeunda intelligerent; atque eum in humilitate imitandum potissimè scirent. Verbis, & factis præparauit, vt instātem sibi mortem bono animo ferrent. Proditorem sollicitauit ad opus. Tandem hymno dicto. i. gratijs Deo patri habitis, non tantum pro cibo & cœna, quantum pro hac voluntate, qua ipsum ad tantum opus destinabat: quam scilicet voluntatem reuerbatur, & velut preciosam religiose complectebatur, Paratus ad omnia dixit ad amicos discipulos, iam enim proditor urgente Diabolo, exierat. Surgite, eamus hinc. Non dixit.

Surgamus, quia ipse non cecidit, non enim animo consternatus, non turbatus, vt illi, qui audita proditione, omnes turbati sunt. d. Nunquid ego sum Rabbi, & sese inuicem obseruabant. Non dixit. Ite, sed eamus, quia totus mundus sine eo non sufficit ad opus, quod molitur. Socios quidem habere vult, vt testes habeat vt etiam ad similia ferenda disponat. sed tamen Ductor ipse est, velut Angelus olim per deserta Exod. Eamus **Exo. 13.** verbum audax, amoris, obedientiæ. Hinc. Non est apta Hierusalem, curia Herodis, aut Pilati, ad implendam patris voluntatem. Exeundum ergo: Et non est exitus Christi, iam amplius non redituri, sine magno Hierusalē damno, de quo olim dicit. Relinquetur vobis d. v. deserta. ita testatur Iosephus sub ipso excidio Hierusalem, auditam esse vocē **Matt** clamātem sæpius in templo, & d. Migremus hinc. Non est etiam locus aptus libertati discipulorum: vt eos proditor, & cohors Iudaica inueniat & opprimat inter parietes, vt fugere nequeant, ideo ducit ad vias latas. Non conuenit etiam, vt qui nuper pasti sunt cœna dominica, versentur inter negocia Hierusalem, inter delicias curiales; vt nostri solent eadem die ludere, fabulari, vagari &c. Christus ducit suos ad montem Oliueti, ad locum orationis, & solitudinis. Ita præcedente Christo exeunt discipuli, & locum mutant. Sine eo nō est tutum. Sollicitat quidem diabolus seruos Christi, vt mutant loca, oratoria, religiones, quandoque ad laxiores, quod non fit sine præcipitio manifesto. nemo mittens manū ad aratum, aspiciens retro &c. quandoque ad æquales, quæ manifesta leuitas est, & animi fractura: quandoque

que etiam ad arctiores, sic tamen vt agnita capitis inconstantia speret posse reuocare à proposito ad apostasiam; aut sub prætextu infirmitatis; aut subueniendorum parentum; aut negociorum seculi: Vere dicit D. Bernardus, planta quæ sæpe mutatur de loco ad locum, facile arefcit, vtcunque sit terra bona: Si ergo mutandus locus est, ad meliora: ab Hierusalem ad montem oliueti, non fiat sine Christo, sine consilio maiorum, sine ductu spiritus sancti. Ita expulit olim spiritus Christum ad desertum. Transit ergo torrentem Cedron. Ita olim David fugiens ab Abiolo- ne. Non potest perueniri ad montem Oliueti: vbi oleum gratiæ, & misericordiæ percipitur, sine torrente, quo significatur angustia, & tribulatio, bene est quod torrens est, non fluuius, aut mare; non enim continua est tribulatio, qua Deus suos vexat; sed alterna, per infamiam, & bonam famam; Morientes, & ecce viuimus: Spes olei sustinet, i. Gratiæ consequendæ: oleum hoc enatat super humores omnes: Gustato spiritu desipit omnis caro. Oleum hoc lætitiæ, qua Deus vngit, psalm. Hylaritatem præstat, etiam in torrentis medio, & in medio ignis. In labore requiem, in aestu temperiem. Iacob. omne gaudium existimate fratres cum in tenta. var. incideritis. Omnes vos scandalizamini in me hac nocte. Ita olim dicit discipulis, Ioannes Beatus qui non fuerit scandalizatus in me. Est scandalum charitatis, quo deserent afflictum: Est scādalu fidei, quo de ipso non bene sentient & hoc grauius est: facile est Christum sequi tempore miraculorum, hoc vero exigeret vera amicitia, vt etiam tempore crucis haberet suos; sed ita præ-

dixit Zacch. ex ore Dei: Percute pastorem, Et dispergentur oues. Tanta est vnio inter pastorem, & oues, vt eo percusso, non possint, non multa pati oues. Orandum ergo pro pastoribus, quorum vita, & salus est ouium vita. Ad hæc Petrus audax. Et si omnes scādalizati fuerint, Ego nunquam. faciles omnes sumus ad multa promittenda, etiam ardua, etiam supra vires. Amor improvidus quandoq; vrget: Debuerat tamen Petrus credere Christo, plus quàm sibi, ille enim intuetur cor ille scit quid est in homine. illi omnia nuda, & aperta sunt: Et tamen instat: Et si oportuerit me mori tecum &c. similiter omnes vtinam tam facile imitemur bene agentes; sicut sequimur, & imitamur bene promittentes; Sed erit tempus, quo rata fient hæc omnia: nondum erat spiritus datus, quia nondum Christus clarificatus. Non tam audax erit Petrus, post Christi resurrectionem, quin rogatus. Simon diligis me? Dicet, parum sibi fidens. Tu scis Domine. Paulus deinde. Quis me separabit à Rom. charitate Christi? An vita? an mors? an profundum &c? Certus sum, qd neque vita, neque mors; Interim verbis pasçitur Christus, & his contentus pergit ad opus suum. Sequuntur discipuli, tristes, & rerū ignari, inter spem, & metum. Nos charitatem Domini nostri colimus, & adoramus, euntem sequimur bono animo, scietes, qd si comorimur, & conuiuemus, si cōpatimur, & cōregnabimus. Amē:

In Villa Cetsemani Pauet, tædet, tristatur, et maestus est.

Mutat D.N. Iesus locum, ab Hierusalē ad villam & hortum Cetsemani,

Psal. 44.

Iacob. I.

Matt. II.

ni, fortunam non mutat; nam filius hominis vadit sicut scriptum est de illo, Vt scilicet faciat voluntatem patris. Non etiam mutat propositum quin constantissime pergat ad suam obedientiam. Ob hoc deligit sibi hortum, locum aptum certamini, & luctæ, quæ sibi imminet, vt pugnet cum seipso, cum apostolis, cum patre, & cū Iuda, & tota cohorte Iudæa. Aptus est hortus hic, tum quia in horto à principio, deliquit homo in horto æquum est vt satisfaciatur. In horto Adā proiecit vincula obedientiæ: In horto suscipit Christ⁹ vincula & laqueos obedientiæ vsq; ad mortem. Tum quia hortus hic sibi ordinarius erat ad orandū. proindeque notus Iudæ, & suis persecutoribus; vt in primis appareat hic, q̄ non fugit, nō se abscondit, sed it̄ obuiā morti. Deinde doceat in periculis quo recurrendū, nempe ad orationem. Ad dominum cum tribularer clamavi. Est itaque hortus hic propriè oratorium Christi, in quod recipit se frequenter, & velut clauso hostio, orat patrem in abscondito. Nobile oratoriū, in quo Christi spiritus versatur cū Apostolis, cum Angelis, cū patre ipso Deo. Sed tamen & Iudas locum nouit, & sæpe etiam frequentauit, & imminet iā, vt turbet oīa. Ita & habet oratoria nostra, callidos, tepidos, frigidos, vt nam non habeat, & proditores, q̄ turbent silentia, confundant orationē, & preces aliorum. Ingressus hortum in principio statuit octo. d. Sedete hic, donec vadam illuc, & orem. Ita habet oratorium Christi distincta loca in quibus suos iuxta varios sensus distribuit. Iubet sedere. fluctuant corda in plateijs, curijs, atrijs, æquum est vt sedeant in oratorio. vtcūque varia immineant mundi huius discrimina,

hoc tamen priuilegium est oratorij, vt in eo sedeant animi, quotquot cū Christo ad patrem se recipiunt. Doctis nec vadam illuc. quid? an non est ipse in patre, & pater in ipso? quid ergo pater huc illuc quæritur? Exemplum nobis præbet, vt oraturi exeamus e turba negotiorum, & sequestremus nos. Ita dicebat D. Franciscus, In conuersatione hominum polluimur, in sequestratione abluimur. Ita in Cant. Laui pedes meos, quo modo iterum inquinabo illos? Docet etiā vt obseruemus in oratorijs, & templis, esse loca distincta, vt patrem hic plusquā ibi inueniamus; non implet locum, quia nos miseri vanitatibus nostris multa etiā in oratorijs occupauimus. Aptissima verò vox est, oīb⁹ ingrediētib⁹ oratoria, vt ad portā iubeat consistere mūdi negotia, & dicat sedete hic, date ociū, vt vadā illuc, & orem: sat est si me confunditis domi, in plateis; &c. nūc sedete hic; &c. Bene autem sedere possumus oēs cum his discipulis q̄n Christus orat, nam pro nobis non minus quam pro se, orat. Ipse est pax nostra. Sedētibus octo, vt semp maxima est pars tepidorum: Assumit tres Petrū, Io. & Iacobū, fidos illos secretarios, quibus olim semel, atque iterum aperuit secreta maiestatis, & sclicitatis suæ: nūc ad secreta passionis, & humilitatis vocat, vt testes habeat supremæ suæ religionis. Est autem fauor hic in Christi scola supremus, quo afficit charos suos Christus, quū participes, & cōsortes facit passionū suarū. Narrat D. Bona uētura in vita beati patris Francisci. Qd̄ vbi iā beatus ille ad summā perfectionis peruenisset, ita, vt non modo intus pacificus esset in seipso; omnibus exemplaris, sed & miraculis prodigiosus, ita vt sputo, chorda, pani-

Cant. 5.

119.

bus,

bus, sanaret, illuminaret. Vt erat profundæ humilitatis, & sibi videbatur nihil ardui fecisse in obsequium Domini sui: petiuit ab eo obnixus, vt se doceret qua i re vellet sibi potissime ferui. Tum reuelauit illi spiritus Christi, vt librum euangeliorum semel bis, & tertio aperiri iuberet. Ita se intellecturū quid à se Dominus suos postularet. iubet ergo à socio suo, viro simplicissimo, aperiri librum. & ecce tertio semper occurrit illi Passio Domini. Quare intellexit se vocari ad onera passionis, ad gustum, & formam crucis. Quam & libentissimè, tanquam fauorem regium, vt cunque corpore inualidus, suscepit, & tulit. Ita suos hos tres amicos amaritudinum suarum in oratorio suo facit. Et ecce cœpit pauere, tædere, stristari & mæstus esse. Virgetque in tantum mœror intrinsecus, vt cogatur effundere. d. Tristis est anima mea, vsque ad mortem. Cœpit inquit, vt intelligamus, quod & si semper à principio anima Christi, omnium malorum suorum in verbo, secundum portiones superiores præscia fuit, non tamen eorum dolorem, & sensum trās-fudit ad partes inferiores, & sensum: sicut neque etiam gloriam, & felicitatem, qua portio superior fruebatur in verbo. Nō igitur paut hoc modo Nunc vero, vt Ioannes, venit hora eius, & potestas tenebrarum. Nunc redundat intelligentia illa malorum in oēs animæ partes, & sensum, & corpus, ita quod totum affligunt; multiplicatio autem illa verborū qua vtur euangelistæ, exaggeratio dolorū est, vt significant intensionem, & extensionem qua supra modum affligitur: testes sunt Apostoli, Angeli, verba, prolixitas orationis, sudor, sanguis, Agonia. Quærit D. Thom. An

secundum totam animam passus fuerit. Et respondet, quod ratione essentia animæ, manifestum est, quod secundum totam animam, Tota enim essentia vnitur corpori, & ideo corpore patiente, tota anima patitur: ratione autem potentiarum virtutum, patitur secundum portiones omnes inferiores, quia in singulis omnibus his, quæ circa temporalia operantur, erat aliquid, quod torquebat: secundum autem superiorem rationem, qua vniebatur felicissimo obiecto, non patiebatur, sed fruebatur. Ex parte vero subiecti, in quo potentia omnes radicanter scilicet in essentia animæ, dici potest, quod omnes patiebatur: patiente essentia ad passionem corporis cuius est actus. Totalitatem igitur hanc passionum exprimit per pauores, tædia, tristationes, & mærores. ita Psalm. Repleta est malis anima mea: non dicit peccatis, sed malis. Dubitat D. Bonauentura, In Apologia pauperum. quomodo sic turbatur, & pauet Christus ad solam imaginem crucis, & mortis; cum eius Discipuli Andræas, Apostoli, Stephanus, Laurentius, Tiburtius, in tormentis lætati sint: An membra sunt capite fortiora? Respondit, quod in Christo erant duo operum genera: opera operantis; vocat opera animi inuifeca, electiones, amores, patientiam &c. Opera operata vocat, opera extrinseca, manducare, bibere, pati, Tunc dicit, quod opera operantis in Christo semper fuerunt perfectissima, à perfectissima gratia, & virtute elicita. opera autem operata, non semper fuerunt perfectissima, venit Ioann. non manducans. Christus māducans. Andræas optauit crucem. Christus pauet, sic ergo in his concedimus fuisse opera seruorum interdū perfectiora.

Vt tamen opus operatum reducitur, ad opus operatis, à quo præcipitur, id est vt opus externum iudicatur ex interno, ita omnia opera Christi, etiam externa, perfectiora fuerunt, quia ex maiori gratia, & charitate elicit. Ita quòd plus meruit Christus manducans, quàm Io non manducans, quia ex maiori charitate manducavit, quàm ille abstinuit. ita perfectior est pauor, & tædium mortis in Christo; quam audacia illa, & lætitia in Andræa; quia ex maiori charitate pauet. Pauet enim, quia videt multos suorum futuros, qui pauerent à facie mortis, vt pauores illos, à natura fluentes, non condemnaret; quin potius, si ex virtute reguntur, sanctificet, & meritorios faciat pauet, & tristatur ipse. Maxima autè charitate sic pauet, ita q̄ opus operantis insigniter illustrat, & commēdat opus operatum hoc pauoris, si animi motus respicimus, quibus in hos pauores fertur. Pauet ex duplici potissimum respectu, quibus afficitur, & commouetur. Respicit ergo primum in magnam molem peccati, qua primitur, & hinc multas habet pauendi, & mærendi causas. Primò, quòd peccato lesa est Patris amanti simili gloria, hæc tantum premit, quā infinita est charitas qua patrem diligit. Secundò, quòd peccato deiecta, & infecta est tota natura humana, opus olim illustre manuum suarum. Tertiò, quòd peccato reit, charissima sua domus Israel, ex quibus est secundum carnem. Quartò, quòd peccatum inficit multos, & perdit suorū christianorū. Quintò, quòd mox turbat, & alienat à se charissimos discipulos & Apostolos: hæc scandala pati non potest, sine infinita animi tristitia. Tanta inquit

F. Franc. Viced.

Tho. q̄ tantā de peccatis tristitiā nō habuerūt; aut habere possunt oēs cōtriti simul, quotquot fuerunt, & erūt de peccatis. Christus enim dolet de omnibus simul. Esa. Posuit in eo iniquitates omniū nostrū. Illi vero quisque sua deflet. Christus longe carius nouit deformitates, & damna peccatorum. Christus, maiori charitate dolet, quare & opus suum operatum reddit longe illustrius. Deinde respicit in venturas super se afflictiones, & supra modum tristatur, tristitiam vero augent multa. Primo, Passionum acerbitas, vsque ad mortem crucis: Secundo passionum generalitas, à planta pedis vsque ad uerticem capitis. Tertio complexionis patientis viror, & vigor: Quartò. Animæ percipientis exacte omnia mala sua vnico intuitu. Quintò. Dolorum puritas, & destitutio sine consolatore: Sextò. Voluntas assumentis hæc omnia mala: Cum enim velit causam agere, non secundum potentiam, qua potuisset, ratione Deitatis adiunctæ vna guttula sanguinis satisfacere: sed p̄m iustitiam in æquilibrio, quo appendantur secundum iustum pretium patientis humanitatis, & possit de iure compensare mundi delicta: maximam oportet esse tristitiam, qua seipsum vult pro mundi salute macerare. Tantum ex his pondus habent pauor, mæror tristitia. D. nostri Iesu. Tantum etiam doloris expriment verba illa suis secretarijs dicta: tristis est anima mea vsque ad mortē.

Tristis est anima mea vsque ad mortem.

Stat Christus in oratorio suo. i. in
Y y horto

Horto Gethsemani, sibi ad mirabilia
 exercitia spiritus, & carnis delecto, ple-
 nus tædiorum, pauorū, tristitiæ. Tum
 ob imminentes sibi tribulationes,
 quæ innumerae sunt; tum multo ma-
 gis ob grauem sarcinam, qua premi-
 untur peccatorum totius mundi. Hæc
 enim plus premunt, quæ sunt simpli-
 citer nolita; quam illa quæ tantum
 ex conditione (si fieri potest) noli-
 ta. Exprimit, & communicat marty-
 rium cordis sui secretarijs suis, & cer-
 te exprimere debuit; quis enim cre-
 didisset animam illam beatam, & glo-
 riosam unitam verbo, sic tristari,
 nisi dicente illo? Adde quod nos sem-
 per de doloribus nostris incerti su-
 mus, an attriti an cõtriti simus super
 peccatis: iuuat scire tantam Christi
 contritionem, quæ supplet nostris,
 & nostras coram oculis Diuinæ iu-
 stitiæ acceptas facit. Tantum enim
 dolet, quantum dolere possunt omnes
 contriti omnium seculorum quorum
 omnium fert iniquitates. Tristatur er-
 go, vsque ad mortem, sic nulla afflic-
 tio citra mortem, terminat hos do-
 lores, sic mortem nostram, quæ erat
 pccati stipediũ, sola mors Christi cõsu-
 mere, & denotare debuit: Ad mor-
 tem corporis per veram animæ ex-
 spirationem: Ad mortem spiritus,
 per verã suæ voluntatis abnegatio-
 nem citra quã nemo digne tristatur,
 aut cõteritur super peccatis suis. Su-
 stinete, & vigilate mecum, optimos te-
 stes exigit, qui sint de visu; ideo iubet
 vigilare, vt omnia obseruent, & pos-
 sint narrare, sint etiam de sensu: Ideo
 dicit sustinete. Ita Paulus, sentite in
 vobis, quod in Christo: Ita confor-
 tes facit passionum suarum, vt secũ-
 bibant calicẽ per compassionem, Est
 enim hortus hic schola patientiæ
 Christi, vbi discit mirabilis illa Chri-
 sti, virtus, quã in infirmitatibus opti-
 bat Paulus, q̃ si tot sustinemus, pro
 mundo, dũ cũ eo vigilamus ad mala,
 cur nõ libetius vigilemus cum Chri-
 sto ad orationẽ, ad virtutẽ, & si opus
 sit, oĩa libenti animo cũ illo sustine-
 mus? In patientia vestra, inquit ipse, Luc
 possidebitis animas vestras. Sic dispo-
 sitis socijs. Ad patrẽ se recipit oratu-
 rus, pro tam instãti vexatione sua. Ne-
 que oratio tua sit efficax. Primò, se-
 parat se ad iactũ lapidis. Tã amica, &
 cõmoda est orationi solitudo, vnde
 attẽtio, & vnio spiritus. Certe oratio
 cõis quæ fit cũ fratribus in choro,
 potest multũ iuuare incipientes, & eẽ
 proficientes, Tum ex concursu spi-
 rituum simul pfallentium, tum ex mu-
 tuo feruore, vbi communis charitas,
 tepidis etiã prodesse solet: adde q̃ si
 fit ex obedientia, certum semper me-
 ritum habet; sed tamẽ suas habet im-
 perfectiones, q̃ vaga est, multiformis,
 inæqualis: sæpe ociosa, confusa,
 strepitosa; quare perfecti, & exercita-
 ti amare solent, (nisi ad chorum vo-
 cet obedientia) solitarias orationes,
 quibus proprios exponunt defectus,
 affectus, necessitates; corda effundũt
 & totos se corã Deo exponunt. Hæc
 enim satis commode non fiunt in
 oratione communi. Sic ergo hic to-
 tũ se colligit Christus coram patrẽ.
 Secundo, Procidit in faciem. Ornãt
 orationem humilitate, & cerimonia,
 vt exaudiri possit pro reuerentia. Pro-
 cidit premente sarcina peccatorum,
 qua & olim faticatus sedebat supra
 fontem Iacob. In faciem, vt cadat
 sciens; vt cernat quo cadit, nempe in
 foueam peccatorum nostrorum, Ioa
 quæ illi hæc omnia damna insarciũt.
 Dicit Marcus. Procidit in terram. Ita
 terra cadentem recipit: Cælum vir-
 get, & deijcit, terra sustinet. A cæ-
 lo

lo maledictus, factus pro nobis maledictus, a terra maledicta in opere hominis, atque ideo facta nidus maledictorum iure recipitur. Ipse in terram se proiecit, ut communem matrem amplexetur, & secum feliciter subleuet in coelum. Dicit Lucas. Positis genibus. Tanta religione se componit; tam reuerenter orat. Nostri stantes adorant, sedentes orant; dormientes audiunt conciones: oscitantes accipiunt sacramenta: Tum orat. Pater mi. Nos dicimus pater noster, quia nobis est pater familias, pater communis ex adoptione qua recipit nos in Christo. Christi pater est specialis, quia natura secundum quam hunc solum habet, & habere potest filium, qui illi coequalis est. Si possibile est.

Quid vero est impossibile omnipotentis? Ideo secundum Marcum. d. Omnia tibi possibilia sunt? quid ergo temperare potest omnipotentiam hanc, ut commoda sit oppresso oranti? Sola voluntas: Ideo apud Lucam dicit. Pater mi. si vis. Non dubitat de potentia. Interpellat voluntatem: haec enim sola principium est omnium, quae extra aguntur. Transeat a me calix iste. Sic factus est Christus hic interpret, & aduocatus carnis, & sensualitatis suae: sic in se exprimit infirmitatem naturae, & suorum multorum, qui ex imbecillitate, coram patris obedientia quandoque terrebuntur. Sunt ergo verba delictorum, ut Psalm. Sunt verba membrorum in capite. Nunc enim ideo imperfectionem, & infirmitatem timoris & pauoris in se sumpsit; & de se exprimi voluit, ut suis infirmis consuleret: tum ne pauores, & motus naturae haberent pro culpis, Tum ut corrigere exemplo suo discerent, fert enim ille tentationes omnes sine peccato. Ita & bellum civile

hoc, quod in se patitur, dum caro & spiritus, portio vna anime contra aliam contendunt. fert sine culpa: vix enim infirmitatem detexit, quod remedium adhibet. d. Non sicut ego volo fiat, sed sicut tu: quo magno verbo quatuor facit. Primo, corrigit sensum carnis, & naturae: quin sanctificat, & meritorium facit, quasi martyrium: quando tristitiam patitur vehementissimam; non reijcit, sed fert bono animo, & in patris voluntatem reponitur, ut omnia pati velit in eius gloriam. Secundo aperit perpetuam illam suam obedientiam, de qua Io. descendi de caelo non ut faciam voluntatem meam sed patris: Item Ioannes. Meus cibus est ut faciam voluntatem patris: Psal. In capite libri scriptum est de me; ut facerem o. Deus voluntatem tuam. Tertiò, informat nos super hac suprema religione, quae comitari semper debet orationes nostras, & genu flexiones corporis; etiam in extremis difficultatibus; ut reuerenter dicamus. fiat voluntas tua. Ita summa oratio nunc Dauidis. Doce me facere voluntatem tuam, quia Deus meus es tu. Nubes impediens orationem est voluntas propria. Tren. Opposuit nubem ne transiret oratio. Quartò, ligat manus omnipotentiae patris, ne si etiam velit, possit cum liberare a calice bibendo: Cogitur enim pater, vel ipsum dimittere in eas passiones, quas illi praescripsit sua voluntas: vel obedientiam, & resignationem hanc suam turbare, & qua omnino vult Dei patris voluntatem implere. Ita quod iam remanet impossibile, ut calix transeat, ex duplici voluntate, patris efficaciter porrigentis: & filij efficaciter acceptantis. Merito tanta amoris fornax cor Christi exurens, requirit, ut cum eo sic pro nobis destinato, & resignato, sustineamus,

Ioan. 6.
Ioan. 4.
Psalm. 39.

Psalm. 141

Tren. 3.

neamus, & vigilemus, omnia fideliter explorantes, & in eius gloriam cōmemorantes. Amen.

Agonia, & sudor sanguinis.

Stat afflictus Iesus in secreto oratorij sui, coram patre prostratus; qualē præuidit Esai. vir dolorum, percussus à Deo, & humiliatus. Orat prima hac vice pro se, nunquam amplius. Et non auditur. Cum orabat pro nobis foelicissimus sentiebat se statim audiri, quare & dicebat. Io. Pater gratias tibi ago, quoniã audisti me: Ego autem sciebam quia semper me audis. Et ecce nunc pro se non auditur. Quia inquit Esa. Dominus voluit cōterere eum. Sic igitur quasi oblitus se Deum esse, orat, & petit misericordiã, sed tempus iudicij est, & non misericordiæ. Tandem lassus, & victus tedio frustratæ spei. Surgit & venit ad charos discipulos, ex eis aliquid refrigerij accepturus. Sed Eheu inuenit dormientes: Et causam dat Lucas. Præ tristitia. Vide quã cōtrarios effectus facit tristitia in Christo, & in discipulis, Christum exercet, & agitat, huc illuc mouet: Discipulos proster nit & somnolentos facit. Ita & inter nos sunt, qui patiuntur, vigilantes, & suas tribulationes discernentes, ac magno spiritu dijudicãtes, quasi morientes, inquit Paulus, & ecce viuimus: Dauid, calicem salutaris accipiã & nomen Domini inuocabo. Sunt qui in tribulationibus sic occupantur, vt insensibiles fiant, & quasi dormiant, velut Hecuba illa; qui nec dicere, nec facere aliquid sciunt: vt olim Ionis sublata hedera, petiuit animæ suæ, vt moreretur. Oritur autem hæc differentia ex ductu rationis: que in

Christo regulat tristitiã suam ex virtute: In discipulis autem obruitur à tristitia. Somnus hic intempestius auget tristitiam Christi. Tum ratione sui, qui sic ab omnibus deseritur, etiam à charis his: psal. qui iuxta me erant scilicet loco & amore, sōngē steterunt, quia dormierūt. Vigilat Iudas, vigilant hostes, Amici dormiūt, Ita filij seculi prudentiores, & vigilãtiores sunt filijs Lucis. Vtinam sic vigilarent orthodoxi ad tuẽdum Christum, sicut vigilant hæretici ad perdẽdum. Tum ratione ipsorum, qui sic inter pericula dormitant, sic sibi male cauent; sic cito à fide data, & à promissis excidunt, præsertim Petrus, tã audax in promittendo, quare hunc specialiter compellat. Simon dormis? Non potuisti. Vide quam modestus est reprehensor, tribuit infirmitati, non voluntati. Vna hora: tantillum quod rogauis? Vigilare mecum? mori volebas pro me; animam ponere pro me; Et ecce non potes vigilare mecum, quod pro te inter inferni, & mortis fauces vigilo? Sic facta verbis respondent? Tales ego habeo in tormētis socios? Tum ratione ouium, & ecclesiarum, quas horum, & præsertim Petri curæ crediturus est. Cupit vt discant vigilare, somnus enim pastorum, mors ouium est: Ita dormientibus illis, inimicus in agro superfeminauit zizania: Tutum habent accessum Lupi, vbi Pastores dormiunt: Eheu quantũ nobis, & Christo constitit hic Pastorum somnus: quot ouium montes perdidimus ex vno hoc somno? Instat ergo. Surgite, vigilate, orate. Tot à perfectioribus his exigit, qui cæteris in principio horti dixerat tantũ. Manete, vel sedete hic: sic suos habet oratorium gradus. Nemo imberbis ad harenam. Surgite, magno, & alto ani-

2 Ia. 53.

Ioann. 11.

Esa. 85.

3. Cor. 6.
Psal. 115.

mo opus est . vigilate , vndique paratæ sunt insidiæ . Pastorum est discernere pericula , & prospicere ouium saluti , vt Argas ille , quod si humanæ vires non suppetunt . orate , petite è cœlis , potissimum orante me , qui orationibus meis , vestras inflituo , sustineo , & sollicito , conuigite vestras meis , & ne dubitatis . Ita claudit ecclesia suas . d . pe . Christum dominum nostrum . Ne Intretis in tentationem . Rete Diaboli est tentatio , quam obijcit , vt capiat imprudentes : suggerit , delectat , addit escam , tecto hamo : si piscis prudens reijcit , alio se vertit . Si capit escam , & delectat . tentatio ; aperit , & dilatat rete , & quæ primum consentit homo , traicit in re te : sicque intrat in tentationem , tentari non est malum , quin sæpe bonum . At intrare in tentationem , malū est , ita iussit nos orare : ne nos inducas in tentationem . Spiritus promptus est , caro infirma . Mixturem hanc agnoscit Christus in hominibus suis , spiritus & carnis , quæ in eis tot inæqualitates parit , spiritus enim paratus ad omnia est , sua natura , tãto magis diuina adiutus gratia .

Psal . 107 . paratum cor meum , paratū cor meum . Caro autē infirma est , ad imatrahens , tanquam ad suam originem quare & ipsis Dei donis abutit . Per carnem non tangit solam hanc corporis structuram , quæ tamen , & ipsa satis infirma , & fragilis est , sepe reuocans , & impediens exercitia spiritus , vt vel non fiant , vel difficulter , & imperfecte fiât , sed intelligit totam naturam hominis sine Dei gratia : hominem animale vocat Paulus . orabat . d . Franciscus . Domine custodi tu in me thesaurum gratiæ tuæ : Ego enim fur sum , & dissipator donorū tuorum . Ita psal . Pone Domine cu-

studiam ori meo : Mixturem hanc in se quoque suscepit D . noster Iesus , tum in exemplum , tum in subsidiū nostrum , vt disceremus ferre sine peccato . i . exprimere quidem infirmitates carnis , quando sic fert humana conditio ; sed statim spiritui subijcere : sic enim & sine culpa , & cū merito , velut spirituale quoddā martyrium sustinebimus . sic enim relicta est carnis infirmitas ad agonem . vtrunque exprimit in se . Christus tã gloriose , quod longe illustrior est correctio , & constantia spiritus , quam naturæ infirmitas . ita vt possit etiam alios consolari , & corroborare . quo facto , consulit sibi ipsi , & secundo redit ad patrem , oratque eundem sermonem , sed non est secunda oratio scelicior prima . quare iterum regreditur ad discipulos . Notabilis est ista agitatio , & alternatio Christi , modo ad patrem , modo ad discipulos , quæ duos potissimum in eo significat stimulos . vnus est , quo sibi consuit , qui ad patrem prouocat , ad studium orationis , & contemplationis , qua pectus virtute imbuitur . Alius quo sibi consulit , qui ad discipulos reuocat , ad actionem , & curam ouium , qua virtutem habitam exercet . Sic solent , debentque pastores ecclesiarum , vtroque agi stimulo , iuuaret semper cum patre esse , orationi , & studio vacare . Forte & apud Patrem patrum Romæ dulce esset mensis , & annos agere : sed sollicitudo ecclesiarum reuocat ad residentiam . Actio tamen eget oratione , vt munera obeât cum Dei gratia . It ergo , reditque Christus . vah quantum amat hos suos , quorum causa iam bis a Patre recedit . Et ecce iterum inuenit dormientes : Erant enim oculi eorum grauati

Iob. 7.
Eia. 9.

utinam non & corda: gravitatem hanc oculorum carnalium expressit in se Iob. d. Factus sum mihi met ipse gravis. ita inquit Paulus, corpus quod corrumpitur aggruat animam. Ita olim in maxima tempestate, & procella sua dormiebat Ionas. Addit Marcus. Et ignorabant quid responderent ei. Innuens, quod iterum redarguit illos: sed ipsi quid dicant, qui tot promiserunt, & nihil præstant? qui & sic gravati sunt, quod gravitate vincuntur. velle adiacet, inquit Paulus, perficere non inuenio. Compatitur ergo bonus pastor Iesus, intelligitque alio sibi quærendum esse robur, quo & sibi, & illis bene prospiciat; quare & tertio redit ad Patrem. Et orat eundem. serm. sed prolixius. Primo, quod toties orat, argumentum est magni doloris, qui vrget. Sagittæ tuæ infixæ sunt mihi tanto magis quod scit se non exaudiendum, & tamen orat in spem contra spem. Secundo, quod orat eundem sermonem. Argumentum est animi sibi constantis: in sua tribulatione vniti, qui vt cor vnum, ita linguam vnam habet: qui vt in se sentit durare infirmitatem carnis; Ita in se quoque conseruat robur spiritus, semper ergo concludit in hoc, fiat voluntas tua: ab hac nulla vexatio revocare eum potest. Hæc vox in capite, inquit leo, salus est totius corporis. Tertiò, quod orat prolixius. Argumentum est singularis gustus, quem percipit ex oratione. Væ ijs, qui sic accelerant, vt statim absoluant missas, aut horas canonicas, quæ ad grauiora vocentur negocia: D. Antonius, post integras noctes in oratione consumptas, dolebat, quod eum lux solis turbaret. d. quid me impedis o sol? Quid me claritate tua, à vera claritate retrahis? Sic ergo relinquimus

aduocatum, & pontificem nostrum coram patre orantem, & in oratione durantem. Quid paritura sit in eo prolixitas ista orationis, audiemus in in sequenti. Interim vos qui eum diligitis, sustinete, vigilate, & orate cum eo ne intretis in tentationem. Amen.

Orat afflictus Iesus patrem; quem solus ex amicis habet vigilantem. Et sæpius orat eundem sermonem: Et tandem prolixius orat. instat natura, & sensus, vt transeat calix: cuius sola memoria enecat. Iterum vrget ratio, vt fiat voluntas, patris quare ante omnem Iudæ & Iudeorum insultum; totus se ipsum vexat, totus in lucta est. Vult; & non vult: quid faciat pater? vigilat quidem, sed tacet: vix enim sciri potest, quid martyr hic sibi velit: & difficile est exaudire Sensualitas, & tota naturæ voluntas petit tolli calicem: At oratio, quæ est exercitium spiritus, non est interpretaturæ, aut sensus, sed voluntatis humane voluntas vt humana est, sequitur rationem: ratio semper cõformis est voluntati Diuinæ; quare absolute voluntas vult calicem. Ita vere dicit, scio pater quia semper audis me. Atque in tantum vult, vt conetur ad se trahere cõsensum naturæ, & sensus; quod sine magna vi fieri non potest. Ob hoc prolixius orat: vt doceat ex Dei virtute, posse oia fieri, vtcunque ardua: orat ergo, nõ vt voluntatem Dei in suam conuertat, sed vt suam in Dei voluntatem subleuet, supra omnem sensum, & naturam. In qua subleuatione tantum profecit, vt ex hac sua oratione prolixa, meruerit hominibus suis pacem illam exultantem in cordibus, supra omnem sensum, & naturam, quæ potuit dulces facere cruce, lapides, & carbones, &c. Hæc tamen

men magnam, & excellens merita
 non acquirit sine magna vi naturæ,
 & sensus sui, cum quo ratio luctatur.
 Ita quod luctando factus est in ago-
 niam. Lucta durissima est carnis, &
 spiritus, sensus & rationis; timoris &
 amoris: vitæ & mortis: oritur lucta
 ex triplici aspectu: Primus est aspe-
 ctus mortis instantis, quæ naturæ ter-
 ribilis est, tanto magis, quod hic do-
 cente & vigente diabolo eius paten-
 te, sese ingerit oculis Christi, turpissi-
 ma, qualis est mors crucis, tantum ut
 absterreat eum, & reuocet à volunta-
 te moriendi: scit quod mors Christi
 debet se, & regnum suum, & Satanæ
 extinguere: scilicet si possit mortem eius
 impedire: sed quid potest mors con-
 tra vitam? Secundus est aspectus cul-
 pæ, o mors ero mors tua: & pondus
 quo premitur. Hic enim tota relucet
 peccati facies, quæ oculis Christi
 est intollerabilis, tum propter offen-
 sam Dei, hæc est culpa, tum propter
 mundi ruinationem hæc est poena, peccati
 quoque hic se totum dilatat non
 stimulus mortis est. Tertius est aspe-
 ctus inferni. i. Diuinæ iustitiæ, in se
 vno, peccata, & scelera totius mundi
 vindicantis, quis autem possit explica-
 re agonias animæ peccatricis, quæ in
 articulo mortis se statuit coram ocu-
 lis Dei? Talis omnino est status Christi
 hic. In parabola nuptiarum, redargu-
 tus ille, quod non haberet vestem nuptia-
 lem, Obmutuit. Quid faciat hic Chri-
 stus qui vestem habet infernalē, coram
 oculis Dei? Horrendum est incidere
 in manus Dei viuētis. Ita bibit ergo
 Christi sensus tristissimas has imagi-
 nes, mortis, peccati, & diuini iudicij,
 & sibi dimissus supra modum affligi-
 tur. videmus quanta est poena nostro-
 rum in lucta mortis, cum tamen sen-
 sus emortuos habeant: quid putas pa-

ti Christum, qui in omnibus vitæ, &
 naturæ partibus integer, & potes est,
 & talia patitur? Argumentum vero sin-
 gularis afflictionis, & angustie est, quod
 agoniam sequitur. Sudor sanguinis,
 tam copiosus, quod guttæ decurrunt
 (Lu) in terram. quid tibi vult diluuiū
 hoc sanguinis? Orationis feruor, hor-
 ror mortis, timor iudicij, sanguinis
 magnam copiam ad cor reduerat: ibi
 incaluit, & attenuatus est. Amor vali-
 dus, & desiderium obedientiæ, metū
 expellit. Ardor etiam nos redimēdi,
 ceu malleus percutit cor. & sangui-
 nem excutit, in pignus flammæ virgē-
 tis. Ita stat cor Christi inter duo saxa
 timor infra; amor supra. comprimit:
 hoc verum torcular est, quod calcatur.
 Et orationem suam sanguine tingit,
 ut fiat efficax. Sanguis hic multa signi-
 ficat. Primo dolorē immensum quo
 premitur super omnes, quotquot un-
 quam afflicti fuerunt. Quis enim un-
 quam inter martyres sudauit sangui-
 nē? Nec sine ratione. illi enim potue-
 runt præscire mortem sibi imminere,
 sed sensum mortis, & amaritudinem
 solus Christus præscire potuit. Secun-
 do grauitatem peccatorū, quorū ma-
 culas hic sanguis incipit tergere: & p-
 fertim interiorum, quæ ad effectum
 non educuntur, atque ideo à nobis par-
 uisunt, cum tamen sint maxima, atque
 hæc tanta Christi agoniam compēsē-
 tur: sunt enim hæc guttura sanguinis,
 velut lachrymæ totius corporis Chri-
 sti, quibus ea interiora, quæ coinqui-
 nant hominem, interiori hoc suo mar-
 tyrio perfundit. Exit ergo sanguis e
 corde Christi, ut lauet corda nostras
 Tertio, angustias mortis, aduersus
 quas, cupit armare nos, ut dum sani, &
 fortes sumus, illi fortiter occurramus.
 Quarto potestatem, qua ubique vitur
 Christus in se affligēdo: hic enim san-

Car. 15.
 22.
 10.

quis est certe naturalis, qualis & ille qui cū aqua ē latere mortui in cruce fluxit: effusio tamen ista per sudorem non est naturalis, sed voluntaria. Et in hac voluntate potissimum placat pater: Et huic martyri, sic sese in sua obedientia exercenti, compatit̄. Quare & angelum mittit ē cœlo, qui confortat eum. Si Christum hic consideramus, vt pro nobis stat, factus per omnia in similitudinem fratrum. Inuat videre Angelum hunc consolatorum. vt sciam⁹ Deū nō derelinquere afflictos suos, sed per Angelos confortari, vt olim Sansonē, Thobiam, Petrum &c. Tum verò maximè, vbi oratio resignat volūtātē nr̄am in Dei manus, vt facit hic Christus. Hanc enim orationem libentissimè, velut incensum optimum deferunt, Angeli, & offerunt Deo: Ita quòd vel ex audis, vel confortat̄, At si consideramus Christum vt pro se stat & p̄ se orat. qd vnquā indignius visum est; q̄ Christum Dei filium, sic vere ab Angelis minoratū, vt cōfortē ab eis? in deserto, in Aegypto, in ipso p̄læpio seruibant ei. Et ecce nūc corā patre cōfortāt eū? Ipse aut̄ exinaniuit se & formam serui sic in se lumpit, q̄ & à seruo suo humiliter, & reuerenter officium hoc confortandi suscipit. Tanto magis, quòd non confortat nisi ē cœlo, id est in obedientia patris, quæ modis omnibus implenda est; vt cunque sensus, & natura refugiant. Sed iam tantum roboris accipit Christus, tum ex proluxa oratione, tum ex Angelica persuasione, Tum maximè ē sublimitate spiritus, & voluntatis suæ, vt quasi alter, & in alium mutatus, sese erigat, & dimisso Angelo, vt firmam hanc suam obedientiam referat ad cœlos, Corde quod an alto, & itrepido, nul-

quā amplius deterrendo, iterū ad Discipulos redeat: facie etiam læta, & serenissima. Et ecce inuenit dormientes, quid enim aliud faciant plane prostrati, & aggrauati? Compatitur naturæ infirmæ: sed tamen tempus aliud poscit quam somnum. Quare dulci quadam ironia dicit. Dormite iam, & requiescite. Tempus aptum delegistis, ardēt circū oīa. quiescite si potestis; res ipsa excitabit. Sufficit, sāt dormitū est. Ecce appropinquauit hora. olim in nuptijs dixit matri. Nondū venit hora mea: Dixit fratribus suis: tēpus meum nondum venit. Hanc horam expectabat; Prædicatū est regnum Dei, facta miracula; Instituta sacramēta, posita ecclesiæ fundamenta; Hora iam est bibēdi calicem qua filius hominis tradetur in manus peccatorum: tradetur à peccatoribus pro peccatoribus, in manus peccatorum. Surgite, eamus, voluntas patris vocat. Iudas iā adest, mors imminet. eam⁹ occurramus. Iā opus est satisfacere p̄ctōribus, pati p̄ peccatoribus eamus ad peccatores, eum qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatū fecit. Ne nos inueniāt dormiētes, & latentes: Agamus fortiter. Timor iam celsit amori, sensus rationi; natura voluntati, Vita morti, quærēda itaque & prouocāda mors, vt ī eius os obtrudamus vitā; alioqui quid mors poterit contra vitam; nisi vita seipsam prodat? Hinc potestas mortis, & tenebrarū; & vita quærīt mortem occurrit morti; & sese prodit morti: eamus, & nos, inquit olim Thom. & moriamur cū eo; Nam si commorimur, & conuiuemus, si compatimur, & cōregnabimus. Amen.

Romæ 1572. In oratorio Crucifixi
apud Sanctum Marcellum.

Instat

SABBATO SANCTO.

*De depositione, & sepultura
Domini.*

Post tot labores corpo-
ris, & angustias aë,
plerus operum, meri-
torum, tandem incli-
nato capite, quasi dor-
miturus, expirauit in

cruce D.N. Iesus, & introiuit in re-
quiē suam, æterna redemptione pro
se, & pro nobis inuēta: plenus gratia,
qua nos in via recrearet: plenus glo-
ria, qua nos in termino bearet. Atque
ita cum vita ipsa terminauit omnia
pericula, & dāna sua. Deinceps quic-
quid contra ipsum tentabit mundus,
& Satan, vane tentabit Mors illi fuit
pignus, & porta æternæ securitatis.
Caveat nunc sibi sinagoga, caveat Sa-
tan sibi, & regno suo; iā enim incipit
Christus declarare stomachū suum,
& vires erga inimicos. Scimus anima
eius descendisse ad inferos, & non so-
lam, sed cum magno comite, Deitas
enim illi adest perpetuo: Scimus non
eo descendisse vt patiatur. non enim
ex seipsa aliquid mali commerita est;
neque etiā propter nos amplius pati
potest, quando in cruce consumatū
est martyrium eius: Dixit D. Petrus,
quòd descendit ad prædicandū mor-
tuis euangelium. ad dandam scilicet
pacē, & sciētīā salutis, & libertatis ca-
ptiuis, quare ad damna Satanæ; ad re-
gnum eius euertendum. videbimus
cras, quid gloriosa illa Anima sub ter-
ris fecerit. Corpus quoque illius ex-
angue incipit honorari; & nō à Pasto-
ribus, Piscatoribus, Publicanis, pec-
catoribus. vt olim: sed à magnis, à no-

F. Franc. Viced.

bilibus, Diuitibus, à iustis: à Ioseph
à Nicodemo, hominibus, & authori-
tate & eruditione valētibus. Impij po-
testatē habuerunt super hoc sacrum
corpus, vsque ad mortem; nūc perti-
net totum ad iustos, quòd si huc vo-
cabuntur impij ad custodiendum se-
pulchrum; & isti seruiēt vel inuiti glo-
riæ mortui huius, cum fidem facient
Sinagogæ, quod Christus resurre-
xit; Impetrant itaque Nobiles isti à
Pilato corpus Iesu, adfert Iosephus
findonem mundam, & inuoluit: Nico-
demus adhibet Myrram, & Aloē qua
si libras centum, deferunt ad horū
proximum Iosephi, ponunt in petra
nuper excisa, inuoluunt sudarium ca-
piti; claudunt monumentum magno
saxo: sinagoga addit sigilla; Pilatus
ea petente custodes. Tot obsequia
requirit vnū hoc cadauer, & omnia in
sui gloriam; vt cunque vanitas mundi
eorum partem alio torqueat. Adsunt
Mariæ, bonæ mulieres, deuotæ mor-
tui, adhuc amant mortuum; obser-
uant locum, vbi reponitur, sedent,
contra sepulchrum: & omnes Chri-
sti amicos, & deuotos inuitant ad
mortui exequias, ad custodiam mo-
numenti. Adeste, & vos ò charissimi,
sedete hic animo pio, mysteria sancti
monumenti huius cōtemplaturi.

Cap. II.

Erit sepulchrum eius gloriosum:
ita Esa. de sepulchro messia: & meri-
to præcellit cœtera, quæ omnia sunt
dolorosa, & pudenda: habet enim tri-
plicem gloriam, qua fulget. primam
ex nobilitate cadauerum inclusorum
Secundam ex nobilitate, & significan-
tia cerimoniarum adhibitarum. Ter-
tiam ex resurrectione mortui. Ter-
tiam hanc dimittemus in diem se-
quentem: Reliquas duas tractabimus
in presentia, vtinam foeliciter, &
fructuose:

Zz Primò

Primò . De Primo , quid iacet in hoc magno, & honorato sepulchro? Respondeo. Iacent hic tria magna cadauera. Vnde prima sepulchri nobilitas; Et sunt omnia vna die, & hora, vna morte, & vna in cruce extincta, quare si simul perēpta sunt, æquum fuit vt simul sepelirentur. Primū est sacrū, & venerandum corpus D. N. Iesu. Iacet hic mortuum, & exangue, adest & Deitas, quæ semel assumptū nunquam deseruit, sed tamen ipsa nō est sepulta; sicut neq; in cruce mortua est, nisi per concomitantiam. Diligenter autem obseruandum est sacrum cadauer, vt sciamus verè mortuum esse; iacet igitur hic magnus ille propheta potēs opere, & sermone. En manus quæ cælos crearūt &c. pedes nunquam laesi ad currendum huc, illuc, semper, vt iuuarent. oculi qui lumen soli dederunt, qui omnia videre, & ipsas animi curas solebant qui vno intuitu cor Petri à morte ad vitam reuocarunt: os illud sacrum, vena vitæ &c. omnia languent hic. Ita iuuat deuotos singula membra Christi mortui percurrere: vt verè intelligant Dominum suum mortuum iacere in hoc sepulchro. Certitudo autem ista mortis, honorat primo ipsum Christū, qui sic à vera morte ad verā vitā se excitabit. quāto. n. clarior est Christi mors, tanto illustrior fit resurrectio. huc respicit quāta plaga: huc testimonium Centurionis corā Pilato: huc obsequia Iosephi, & Nicodemi, vt sciant, quòd verè mortuus est: Honorat deinde pietatem, & virtutē duorū nobiliū prædictorū, quæ non obstantibus periculis, mortuo Christo tot impendunt seruitia. Vix enim cæteri audēt Christum respicere, aut nominare, & isti tanta cum pompa sepeliunt: ob hoc de Iosepho

dicunt Marcus. quæ audacter introiuit ad Pilatum, & petijt corpus: Non ingressurus nisi audax; non enim citra periculum. Auget animum Ioānes, qui de vtroque testatur, quòd in vita Christi, discipuli quidem fuerant, sed occulti, quòd de nocte comparebāt. Ita quòd suum diem dabant mundo noctem Christo: vide quantum profecerint in morte Christi: quanta sit vis sanguinis effūsi amabant viuum, amant mortuum: viuum cum timore mortuum tātō cum amore, quòd nihil timent. Sic ergo iacet Christi corpus in hoc monumēto. vt olim verè iacuit Ionas in ventre Ceti: Secundū cadauer magnum, & vastum, quòd olim totum mundum amplexabatur, est corpus peccati: Hoc quoque mortuū est cum Christo in cruce; in quā transtulit illud Christus, & extinxit delecto chirographo, quòd cōtra nos erat. vt Paulus ad Col. Iustū est, vt cū Christo sepeliatur. Exclamat hodie ecclesia. ò necessarium Adæ p̄ctm, quòd Christi morte deletum est. Vt intelligas autem quomodo Christus morte sua peccatum occidit: Cogita quòd mors Christi duas habet virtutes, quibus veluti gladijs peccatum mundi confodit, & sustulit è medio, affigens illud cruci. Est mors Christi meritoria; & est satisfactoria: vt meritoria, impetrauit homini gratiā Dei: Gratia è carnali fecit spiritualem, & dum carnalis erat, sub lege erat: neque enim poterat illam implere, quæ spiritualis est: & ita iram operabatur, & concludebat omnia sub peccato. etiam concupiscentias intimas cordis. Ita lex vrgens, conuincebat hominem de inobedientia, & peccato: Et ita inqt Paulus, quòd virtus peccati lex: Gratia dat vires ad implendam legem: sublata vi legis

legis iam cessat, & perit peccatum, & fit homo dominus legis ex gratia; quam illi impetrat Christi mors Est etiam satisfactoria, & propitiatoria: ut talis delet, & tollit ab homine, cui se communicat per sacramenta, culpam originalem: culpam omnem mortalem: & poenam omnem æternam. omnia ista damna recipit peccatum à sola Christi morte. Satisfactiones etiam nostras personales, & temporales, in seipsa sic fundat, quod in eius virtute potissimum valent. ita concilium Tridentinum: Ex Christo habentur: ab ipso offeruntur patri: per ipsum acceptantur à patre: sic ergo patet quomodo Christi mors peccatū occidit. Ose. sanguis sanguinem idest peccatum tetigit: Ita Psalm. vocat sanguines suos peccata: libera me de sanguinibus &c. De hoc vere clamavit Christus in cruce. Consumatum est. Tam fortiter autem percussit Christi mors peccatum, & tam confregit; quòd neque omnes Angeli, neque omnes Diaboli simul suscitare possunt: nec Deus ipse, ex necessaria sui perfectione potest; quia velle malum non potest: sola voluntas hominis suscitare potest. quare Paulus, Mortui estis peccato quomodo adhuc viuetis in illo? Et certe quomodo? Duo enim maxima mala sequuntur vitam peccati: Mors animæ peccantis, Et mors Christi redimentis: quare peccatores, dicit Paulus, rursus crucifigere Christum in semetipsis, ergo peccatum mortuum maneat, quiescat; ne suscitetur in æternum. Tertium cadaver magnum itidem est: corpus vastum, quòd olim totum mundum vorabat: & est Mors. Hæc etiam mortua est cum Christo in cruce, ut prædixerat

illi per Oseam. ò mors ero mors tua: quomodo autem Christus mortem occidit? Dicit ecclesia. Mortem nostram moriendo destruxit; Ita olim serpentes Moylis, serpentes Aegyptios deuorauerunt. sed quomodo sic mors mortem vorauit? obserua malum, & infœlix mortis consilium. Semper ut erat sua natura rapax, quæsiuit vitam Christi deglutire, modo lapidare, modo præcipitare; vix natum per Herodem voluit extinguere: sed non erat hora: tandem ubi venit potestas tenebrarum, hæc domina tenebrarum intulit Christo; data est crux in harenam. hic ergo Mors, & vita duello conflixere mirando. Mors totis viribus concurrat, adhibuit spinas, clauos, flagella, & mortuum in latere insatiabilis lupa percussit: Ex alio latere vita concurrat, sed magno cum artificio: obiecit Deitas humanitatem, quasi escam, qua ad muscipulam incautam mortem pertraxit: illa statim vorauit; & ut erat humanitas mortalis: facile, potuit a morte vinci, cedere enim omnino opus est, mortalia morti: sub esca vero latuit hamus Deitatis inclusæ; quare mors deglutiens humanitatem, simul & in ventrem traiecit Deitatem, & vitam: ubi vero vita fuit in morte, sese detexit, & sic summo prælio dimicatum est; & tandem Absorpta est mors in victoria: victoria vero per Iesum Christum morientem, ut enim morte Christi ablatum est peccatum simul & sublata mors est, cuius virtus, & stimulus peccatum est: nam nisi fuisset peccatum, nulla fuisset mors. Ecclesia ipse verus est agnus, qui abstulit peccata mundi: quid inde? Mortem nostram moriendo destruxit. Sublato stimulo, quid remanet mors, nisi mortua, quasi ve-

ipa sine stimulo; quæ bombifonare, quidem potest, & terrere simplices, & incautos potest, at mordere minime; Ante Christi mortem terrebat mors; ita vt sapientes mundi vocarent eam vltimum terribilium: Ita vt etiam sancti ad eius nomen exhorrescerent, vt Ezechias Rex, quia tum viua erat. Post Christi mortem, non modo non terret, sed consolatur, ita q̄ Christi homines, hui⁹ mysterij cōscij, nō mō nō vocāt mortē terribilē, sed suauē & preciosam: nō mō nō suugiunt, sed quærunt: Nam & si remansit mors; remansit mortua, vt nocere nequeat; qui ex hoc, quòd in vita mors obijt, Inter Christi brachia, facta est vitalis: facta est vera mors mortis animæ id est peccati, nunquā enim tutiores sumus à peccato, quam cum mors in nobis extinguit peccatum, & facit impeccabiles, ita quod suomet gladio perimitur peccatum; mortem fecit ad desolandos nos, & ecce mors ipsum exterminat, & veram vitam dat animæ. Veram etiam vitam dat corporibus: tantum potuit vita, in qua mors mortua est & facta ministra vitæ, & veræ id est æternæ vitæ. suscipit enim Mors corpora nostra, & recondit in se tanta felicitate; quòd ex eius manibus redeunt immortalia, & gloriosa. seminat inquit Paulus, animale, resurget spirituale &c. vbi ergo est mors victoria tua? vbi stimulus tuus? sublata sunt mala omnia ex Christi morte. Atque ideo merito tria hæc cadauera simul sepulta, quando sic vno loco, & tempore sunt precepta: Hæc de cadaueribus; Nunc pauca addamus de Ceremonijs.

Secundo. De Secundo. Quomodo sepulta sint tristitia illa duo cadauera peccati, & mortis parum refert, sunt

enim sepulta in mortem. Vnum hoc placet, quòd mortua sunt, & sepulta, vtinam non reuiuiscant. Videamus nos quomodo sepultum sit sacrum Christi corpus, quòd sepultum, & reconditum est in vitam. Hæc enim contemplatio plurimum iuuerit. Primo vt honores domini nostri agnoscamus. Secundo, vt piam intentionem sanctorum illorum celebremus. Tertio vt ex eis discamus, quibus modis Christi corpus sepelire in nobis, quotiescunque in sacramento sumimus debeamus: sic enim respondent omnia, inquit Origenes; vt pauciora his ad bene sumendum Christum nō requiruntur: sunt cerimonie sepulchri nouem in summa: omnes piæ, illustres, ac plurimum significantes; Prima est lindon munda; & significat conscientiam puram, ab omni labe. curandum hoc plurimum, ne aliqua in parte sit culpa latens, sunt antra, & latibula in corde nostro, explica omnia, vide ne serpentem in anima retineas: Duo enim sunt, quæ maxime impediunt fructum eucharistiæ. primum si sit culpa relicta latens. Secundum si desit amor actualis, & desiderium. Secunda est sudarium capitis, quòd tegit lens⁹ omnes, & mortificat, hoc est obedientia maiorum, quæ tollit sensuum libertatem: & infinita animæ pericula remouet. Tertia est myrrha: hæc est mortificatio corporis. Quarta est Aloe, hæc est amaritudo, & compunctio cordis. Quinta. Petra nuper excisa, noua: hæc est nouitas vitæ, de qua Paulus. estis azimi: hæc est animi fortitudo ex fide nascēs, parata oīa facere, & pati pro Christo. In qua nil positū, fides enim nō admittit mixturas. Sexta est saxū aduolutū, & est propositum

fitum non peccandi, sine quo nulla sit peccati remissio. Septima est sigillum Sinagoga. Hæc est nota, & disciplina ecclesie, ad quam pastores exigunt oues, vt sciant num insit Christus, vel non, quomodo confessi, & communicati, adhuc priores referant mores? quis absoluit vsurarium illum. odiosum, fucatum? &c. Octaua est custodia militum, exercitia sunt virtutum, quæ hominem occupant in bono, ne vel ocio, vel malis artibus Christus rapiatur. Nona est umbra montis caluarie, iuxta quem positum est Christi monumentum, hæc vero est assidua meditatio crucis, & mortis domini, in qua fideles mirabiliter proficiunt; potissimum in studio humilitatis, qua anima sibi perit, & pereundo mortem Domini memorat, & celebrat, magno cum gustu Christi pendentis, & mortuum hunc suum dulciter inspicietis è cruce: mortui estis, & vita vestra abscondita est cum Christo in Deo. Ita quod humilis morte Christi fruitur in hoc humilitatis monumento, Christus vicissim morte humilis gaudet, & fruitur: Et ita simul commoriantur & simul sese sepeliunt: in me manet, en tumulus vnus: & ego in eo, en alius. Fœlix morientium fortuna, fœlix tumultorum societas; Non est dubium, quod

& communis sequetur vtrique resurrectio, & vita. stat enim

canon beati Apostoli,

quod si com-

patimur,

con-

glorificabimur. Si com-

morimur & con-

uiuemus. A-

men.

Habita Neapoli in Archiepiscopatu. 1569.

IN DIE SANCTO
RESURRECTIONIS

Domini Nostri Iesu
Christi.

Emper & locum, & tempus habet homo christianus, quo potest sese in Christo Domino, & Deo suo recreare: vt enim in seipso totus est beatus, & gloriosus, delicias, & fœlicitates omnes in se vno concludens: Ita fidelibus, & creaturis suis semper apparet beneficus, & beatificus, etiã dum infans est in præsepio, etiã dum mortuus pendet in cruce, & iacet in sepulchro: totã vitam assumptis, totam exercuit, & totam extinxit in commodum nostrum. Sed tamen Hæc est dies, quã inter omnes alias fecit Dominus, pro singulari gloria sua; pro singulari dignitate Christi sui; pro singulari cõsolatione nostra quare intus, & extra exultemus, & lætemur in ea. Exultant cœli, & Angelos demittunt in stolis albis consolatores. Exultat terra, se totam aperit, vt locum faciat tantæ salutis. Exultant inferi, quando pro magna parte eorum tenebræ ad lucem veniunt. Exultat mors, quando è faucibus suis sentit exire vitam: de comedente cibum, de forti dulcedinem. Exultat vita, quando iam sentit se reparatam, & immortalem, quis hic exprimere possit, quam tota exaltet sanctissima Christi caro, in relictu beatissimæ animæ suæ? Quando iam tuta est ab omni corruptione? quando iam reuocatur ad vitam, & immortalitatem? quis animæ gloriose lætities narret, quando non derelinquitur in inferno, sed tanta cū victoria,

etoria, tanto cum lucro, tanta cum sanctarum animarum comitiua, redit ad optatissimum corpus suum? corpus tam sancte conceptum: tam gloriose natum, tam virtuose exercitum: tam fructuose commemoratum, & extinctum? Redit ergo, & viuificat, simulque influit in illud suas beatitudines, & glorificat, viuum, sanum, integrum & gloriosum facit. Omnia vero ista virtutis, & gloriæ miracula vna operatur Deitas, mirabilibus illis, & eminentissimis modis, qui suæ cōueniunt Maiestati; Ita quod virtute eius Dux vitæ mortuus regnat viuus. In communi autem ista rerum omnium lætitia, in iucundissima, & serenissima hac die, quam verè Dominus, & sibi, & nobis fecit, dum applaudunt, acclamant, & occurrunt illi omnia; silere ne, stare ne, tristari ne, volumus nos? Sileat, & tristetur Satanas, cuius regnum in terra, & sub terra hodie vastatum est. Sileat Sinagoga, qua inuita, & renitente, hac die semper illi amara, resurgit Christus. Nos vero exultemus & lætemur in ea. Neque vero decet læticias has, aut modicas, aut temporales esse: sunt enim huius diei bona, sua propria felicitate immortalia, quando sic mors à vita deuicta est, & absorpta, quæ mors ultra non dominabitur. Sit ergo æternum, Alleluia, Alleluia: obsecro ne dormite, loquar enim de rebus tam magnis, tam lætis, vt sit necesse dormientes se se ignauos, & indignos fateri tanti boni.

2. Tim. 2.

Memento Iesum Christum resurrexisse à mortuis. Ita instat D. Paulus vt Res ista non cadat ab animo; nam hæc vna veritas, non modo est omnium radix, & fundamentum, sed & gloria, & splendor est totius fidei nostræ. Hinc est, quod Christus, qui in se se scitando nihil laborauit; in asserenda

reuelanda & promulganda resurrectione, tantum, tot dies, tot modis laborauit: passus se videri, audiri, palpari, locutus cum discipulis, amouit cum eis, pilcatus est cum eis: manducauit cum eis, quid plura? omnia fecit, omnia factus, vt sciat mundus, quod resurrexit. Nihil aliud vnquam ex omnibus quæ fecit, tam diligenter asseruit; quia nil aliud tanti momenti erat & sibi, & nobis. si Christus non resurrexit, vana est fides nostra. Et ne tot labores Christi vani sint, aut à nobis contemnuntur, æquum est, nos rem hanc diligenter tractare, vt tria saltem intelligamus. Primo mysterium Resurrectionis, quid scilicet factum sit, quid lucratus est Christus. Secundo, Testes, & ea omnia, quæ rei veritatem elucidant. Tertio fructus, & ea omnia bona, quæ nobis ex hac resurrectione contingunt. Hæc enim tractantes, & de eius Resurrectione certi erimus. Et in hac certitudine, felicitatibus huius diei, quasi ei collaborantes, perfruemur.

Mysterium Resurrectionis.

Vt radicatus intelligamus, quid sit Christum hodie resurrexisse à mortuis, sunt certa capita à nobis consideranda, & statuenda. Primum, Christus Deus est, & homo. Vt Deus viuus est, Dei viui filius, vitam habet in seipso; quin ipsa vita est, & vitæ fons; viuificans est, quia vitam dare potest, Ioan. Ego sum vita, & resurrectio. Vt homo, mortalis erat, i. habens animam à corpore vere separabilem: hoc autem ex charitate, vt mori pro nobis possit. Secundum. Mortalitas ista erat Christo indubitata; non tantum vt Deus erat, verum etiam

etiam vt erat homo iustus, sine peccato; Mors enim stipendium peccati est, quare nil iuris habuit in Christo. Et tamen mortalis erat, quare ab illo omnino eiusmodi imperfectio tollenda erat: Tertium. Mortalitas à Christo verè tolli nõ potuit, nisi per mortem, in quam terminaretur, vt aptitudo in actum. Poterat quidem Deitas sustinere, & à morte defendere, sed tamen ab intra semper sua natura fuisset mortalis: Mori ergo oportuit, vt fieret immortalis. Quartum. Terminata est de facto mortalitas Christi in morte, qua anima verè est separata à corpore, sine tamen præiudicio vitæ, quia & cum triplici gloria Deitatis. Primo, quòd interim mortem morte hac denorauit, latebat enim vita quasi hamus sub esca mortalitatis: quare mors credula, volens deglutire, quod mortale erat in Christo, ab immortalis vita latente absorpta est: ita olim prædictum. ò mors ero mors tua. Ita mors, & vita duello &c. Secunda, quòd vtranque partem, animam scilicet, & corpus Christi in se sustinuit duplici vnione inseparabili, animæ ad deitatem, Corporis ad deitatem, quare in hac morte nihil deitas sui iuris amisit. quod semel assumptum nunquam dimisit. Tertia, quòd seipsa, & suamet virtute suscitauit à mortuis. i. animam corpori restituit, & reuiuuit. Primò. Potuit facere sine vlllo labore. Tum quia mors mortua non poterat obstare, aut impedire vitam iubentem: impossibile, inquit Petrus, erat teneri illū, solutis doloribus mortis. Tum quia vtranque partem habens in se, hoc tantum operis habuit, vt simul vniret. Ita olim in argumentum suæ maiestatis, dixit. soluite templum hoc, Ego

in triduo excitabo illud. Secundò. Decuit vt faceret. Primò ex parte deitatis, quam non decebat vniri diu cadaueri mortuo: Deferere autem non potuit semel assumptam carnē, ob sui etiam gloriam extinctam. Distulit triduum, tum vt impleret scripturas; Tum vt veritatem mortis assereret: Tale tamen triduum instituit, vt nullum vnquam fuerit, aut esse potuerit breuius hoc, quod constat ex vltimo primæ diei, ex secunda, & ex principio tertiæ, quòd argumentum est desiderij, quo tenebatur deitas ad suscitandum hominem suum. Decuit etiam ex parte humanitatis: erat enim sancta, & non decebat Sanctū videre corruptionem. Psalm. Natura, & virtute anima respirabat ad sanctum, & innocens corpus suū, à quo nunquam vlla in re tristata est. Violentia erat maxima vt diu abesset; quare tolli omnino decuit, & suscitari. Tertiò Suscitauit igitur. Ita quòd ex hoc, articulum summæ foelicitatis instituit nobis sancta fides nostra, quæ Tertia die Christus suscitauit seipsum à mortuis. Et quòd ita sit, copiosa, & autentica non desunt testimonia, quæ ad rei veritatem asserendam adhibita sunt, mortua, viua, cœlestia, terrestria; dicta, facta, vsque ad certissima experimenta. Et hoc secundum est.

Psalm. 15.

Testes Resurrectionis.

Secundò. Sunt in primis Scripturæ sanctæ, de hac re testimonium tale ferentes, quòd sancta Nicena Synodus, non sine iudicio addidit ad articulum. Resurrexit tertia die, secundum scripturas: De quibus & ipsemet Christus apud Lucam. Luc. 24.

Necesse erat impleri quæ scripta sunt in lege Moysis & prophetis, & Psalmis de me. Et ob hoc aperuit illis sensum, vt intelligerent scripturas. Sunt figuræ facti huius. cum redijt columba ad Arcam Noe. cum eductus est Ioseph de carcere gloriosus. cum Sanson abstulit portas Gazæ euigilans. clarissima omnium, cū Ionas exijt e ventre ceti. Sunt prophetarum oracula. Apud Esai. De Angustia & de iudicio sublatus est. Item erit sepulchrum eius gloriosū. Apud Oseam. uiuificabit nos post b' duum. Apud Iob. Scio quod Redēptor meus uiuit. Sunt Psalmi. Vt in decimoquinto exponente Petro. Caro mea requiescet in spe. Non derelinquas animam in inferno. Vt vigesimo nono. Domine eduxisti ab inferno animam meam. Idem psal. Tu cognouisti sessionē meam, & resurrectionem meam. psal. De torrente in uia bibit, propterea exaltauit caput. Vt Psalmus tertius. Ego dormiui, & soporatus sum. exurrexi. &c. Sunt testes e coelis Angeli, qui magno cum terre motu descenderunt: lapidem reuoluerunt ab ostio monummenti, deterruerunt milites, qui Mariæ primum, deinde ceteris mulieribus apparuerunt in monumēto, & Christū resurrexisse a mortuis testati sunt. Urgentes, venite, & videte locum &c. monuerunt, reprehenderunt, docuerunt, consolati sunt mulieres sagacissimi testes. Sunt & mortui, quorum multa corpora surrexerunt, q dormierāt. Matth. & sanctos fuisse addit, ne putes eos mētiri. Et multis apparuerunt in Hierusalē. Sunt milites custodes, facti testes, & ideo excitati per terræ motum vt videant, & narrēt. Sunt & mulieres sancte: Amātes, & memores Christi, etiam mortui, quem discipuli reliquerūt. Diligentes, & sedulæ, summo mane, valde diluculo. Audaces in tanto rerum periculo. ad monumētum clausum, sigillatum, custoditum. Dubitant de lapide, & nesciunt quod habent angelos adiutores. Ita in oī Christi seruitio principia vidētur difficilia. Inde facilitatur. Hæ, inter uiuos, primæ omnium super hac veritate sunt informate. sic enim Christus etiam in sūma gloria sua memor est infirmitatis, vt confundantur fortia. Sic etiam apparet quomō occurrit deuotioni nostræ, ut cunq̄ sit imperfecta; qualis certe erat in his mulieribus, quas merito reprehendit Angelus. Quid q̄ritis uiuētē cū mortuis? Sūt & testes Discipuli quorum omnium primus Ioannes, venit ad monumentum & testatur se credidisse. Secundus Petrus, & abiit apud se mirans, non inuēto corpore. Tertij sunt duo illi in Emaus, proficiscentes. Tandem simul omnes decem clamant duobus illis redeuntibus. Surrexit Dominus, & apparuit Simoni. Et Thomæ. Vidimus Dominū. Ad testes accedunt experimenta. Certum est enim in cruce expirasse, & expertus est miles, qui adhuc mortuū percussit, ob hoc non sunt ei cōfracta crura: sed & p manus nobiliū vnctus, & sepultus est. Et tamen Angeli ostendunt locum vacuum. d. venite, videte, surrexit, non est hic. Fui-
 mus, manducauimus, bibimus vna cū illo. Ita Petrus, Ioan. autem quod vidimus oculis nostris, quod audiui-
 quod manus nostræ cōtrectauerunt. Remanent in sepulchro lintamina, & sudarium; spolia mortis, in testimonium mortis Christi, olim sic sepulti. Certum est etiam reuixisse eum, Apostoli viderunt, & teigerunt Maria in horto agnouit vocem. Ceteræ omnes

Esa. 53.

Esa. 11.

Ose. 6.

Iob 19.

Psalm. 85.

Act. 2.

Psalm. 138.

Psalm. 109.

Matth. 22.

Ioa

nes

nes tenuerunt pedes eius: cum discipulis ad mare manducauit. Et nemo inquit Io. audebat interrogare. Tu quis es? scientes, quia dominus est. vltimus omnium Thomas ex clamat dominus meus, & Deus meus: ex his cōcludit Mater ecclesia Scim⁹ Christum resurrexisse à mortuis verè

quouque in æterna vita statuamur Per eundem Christum dominum nostrum. Amen

Habita Rauennæ. 1570.

FERIA SECUNDA
PASCHAE.

Fructus Resurrectionis.

Triplicem vitam ædificat in nobis rediuius hic Christus. Internā, externā, & æternā Dux vitæ mortu⁹, regnat viuus. Interna est animi vita, & Pax; Nā si non resurrexit Christus. Inquit Paul⁹, adhuc estis in peccatis vestris, sed resurrexit propter iustificationem nostrā. Eph. 2. & Col. 2. cū essemus mortui. propter delicta nostra viuificauit nos cum Christo donans omnia delicta. Pascha nostrum immolatus est Christus. Ergo estis azimi. epulemur i azimis sinceritatis, & veritatis. Externa est corporis immutatio, & resurrectio, in cuius spe dormim⁹. Si enim Christ⁹ resurrexit primitiæ nostræ, confidimus, quod per eum & nos resurgemus. Imo iam suscitatos. d. Paulus. ex spe, quæ non confundit. Discimus ergo ex hac resurrectione, quod id quod seminatur ex morte viuificatur, & multum fructum adfert. Angeli habent vestes niueas vt hoc significant. Internam, externamque respicit æterna tanquam finis, quæ est immortalis. vt quando nouam vitam in Christo per sacramenta suscepimus, & facti sum⁹ azimi, & iam in nouitate vitæ ambulemus, & mors culpæ ultra non dominetur in nobis, quando per Christi sanguinem deletum est chirographum. sed foeliciter in eius vita crescimus,

Qui Christi vitam non amant, qui eius præcepta, consilia, mores non recipiunt tempore hoc potissimum, quo magis sibi timent, sua cogunt concilia, & Sinagogas, atque ingeniosè, & viriliter sese opponunt, vt non proficiat. Ita olim Iudaica Sinagoga sese opposuit resurrectioni eius in carnem, data etiam pecunia militib⁹, vt metiretur. Qui vero Christi amici, & deuoti ex corde sunt: interrim non ociantur, sed arrepta occasione fauent resurgenti. huc currunt, annuntiant, vocant ad monumētū. Ita olim Mariæ ad Apostolos, audent oīa, sperant oīa, & iter has industrias semper lucratur, & pro se, & pro alijs; Fiunt. n. instructiores. Inter hos callidos, & illos frigidos, magna est tepidorum pars, qui donec totus mundus reformetur idem sentiunt, & dicunt de Christo, & eius doctrina; sibi bene cōsultū putant, si alijs negocijs operā nauent. Est hæc illa tepiditas, quæ vniuersum Christi regnum dissoluit, Tales erant duo illi discipuli, qui donec Sinagoga Christum persequebatur: mulieres quærebant: ipsi prudentiores ad sua negocia ibant in Emaus, Christi non prorsus obliti, nam & de illo loquuntur, sed tamen in illū sic parū bene affecti, quod vix hñt quid de eo sperare possint. Hi sunt leues illi, quod minima quavis occasione impulsī, terga vertunt,

& à Christo facile alienantur. Quare dum in dubio sunt, priusquam nouis negocijs obruantur; sunt succurrendi, & ad Christi cognitionem, & studia reuocandi. Sic inuenit hodie Christus duos hos ancipites; atque priusquam longius aberrent; magna charitate, patientia, & dexterritate reuocat ad se: vt statim redeant in Hierusalem, & eius vitam prædicent &c.

Duo Ex discipulis Iesu ibant ipsa die &c. Habet charitas ista qua Christus deuios hos suos sanat; & ad se reuocat, remedia lex potissima, quæ & facile morbis nostris, simili charitate poterunt adhiberi: Primum est: Quod se coniungit illis in via, sub forma tamen incognita, & peregrina Ita sese, inquit Gregorius, accommodat foris formæ interiori, qua parū, aut nihil de Christo cogitant aut sperant. Hæc illa charitas, quæ fit omnibus omnia; quæ à principio compatitur peccatoribus. Vos qui spirituales estis, suscipite infirmum inquit Paulus instruite in lenitate. Ita Nathan propheta leniter à principio tractauit peccatum Dauidis, sumpta parabola. ita dolentem Ionam tulit Dominus, & vbi fecisset sibi vmbraculum, immisit hederam ad refrigerandum afflictum. Ita Samaritanam Christus incognitus dulciter compellat super aquis &c. Debilis est humana mens, non fert vehementes argutiones à principio, alioqui confunditur. Ita Paulus Nazareus fit vt audiatur. omnia facit, omnia fit charitas vt se infinuet. sic ergo adest duobus his Christus; & cū eis ambulat in cognitus: sed tamen valde utilis comes. Secundum est. In comitatu paulatim inducit, vt morbum suum propalent, quid scilicet sentiant de se:

Et hoc magno artificio, simulas se nescite, vt eum mare ipsi cor illud dubiū, & inane, quod olim tempore signorū, & fauorū omnia sperabant de Iesu. Nunc tempore afflictionum iam actum de omnibus spebus suis, & de redemptione Israelis putant. Ita dū stolidè letaretur Ionas super hederam sua nuper nata, immisit Deus vermem corrodentem hederam, quo factō induxit simplicē prophetam, vt suam simplicitatē, & iniustā irā euomeret; velletque absque proposito mori. Ita & Samaritanam paulatim induxit Christus, ad prodendā suam impuritatem, quod virum non habet: sic ergo propalatum est cor, sic ignorans noster Christus sua nescientia, aperuit archana impietatis, quæ latebant in sinu horum discipulorū. Tertiū est. Vbi morbus est detectus tūm incipit sanare; prius autem exaggerat culpam, vt vere agnoscant, & detestentur, alioqui non sanat. Ita Nathan ad Dauidē. Tu es ille vir. &c. Ita Deus ad Ionam. Putas ne bene irasceris tu super hederam hanc? Ita Christus ad Samaritanam: Bene dixisti, quia virū nō hēo; quinq; habuisti &c. Ita hic, o stulti & tardi corde &c. Radix morbi est incredulitas, ideo reteggit eam. Hinc animus titubabat, modo huc, modo illuc inclinabat: quia non credit. Hinc affectus dissoluitur, & corrumpitur: quia non creditur. Nascitur autē ista tanta incredulitas ex mala radice, quod non institimus animum, & vitam iuxta Dei verbum, legem, aut prophetas; quorum omnium veritas vna est, & constantissima, sed iuxta mores mūdi, opiniones carnis, naturam motus, industria labores, quare ex incōstantia mūdi huius, necessario innitētes illi, cogimur vacillare; huc illuc

Gal. 6.

2. Re
Ionas
Ioan

impelli, modo sperare, modo time-
re: qua rōne stultos, & tardos corde
vocat Christus hos suos: quid. n. stul-
tius quā certa dimittere, incerta seq?
quid stultius, quā præponere verbis,
& cōsilijs Dei, verba, & cōsilia mūdi,
& carnis? quid stultius quā vana, & fu-
gitiva mūdi huius bona tāto ardore
sequi: eterna celi bona spernere? quid
leuius quā tota quadragesima ieiuna-
re, orare, laborare vt gratiā Dei cōse-
quaris in Paschate, & ecce vix habitā
reijcitis, & spernitis? Ita ne parū vo-
bis videt amare Deū, & amari a Deo
vivere p̄m virtutem? &c. Quartū est.
Vbi vinū infudit, addit oleū, & taxa-
ta incredulitate, iam quasi Magister,
& informator instruit fidem ex Dei
verbo, super duobus his capitibus,
quæ sunt. Primo, Necessitas mortis
Christi, & Melsiæ. Tū vt impleret vo-
luntas patris. Tū vt remediū, & pre-
cium æquivalens præstaretur iniqui-
tati, curus proprium stipendiū erat
mors, & mors vitæ, qñ è ligno vitæ, p̄
peccatū morseducta fuerat; Tum vt
implerentur scripturæ, quæ exactissi-
me, & mortē, & genus mortis, & mo-
dos, & socios, & locū, & tempus, &
causam, & fructum prædixerant, qđ
moreretur. Quod morte trispissima,
quod crucifixus clavis; q̄ inter im-
pios, & sceleratos: quod extra castra:
q̄ in meridie; q̄ propter scelus popu-
li: q̄ cum salute, & pace mundi. Secū-
dō. Necessitas resurrectionis. Tū vt
impleretur promissio patris; Tum vt
reciperet præmia laborum, & gloriā
suam. Tum vt mundi iustitiam pro-
moueret. Tū vt scripturas impletet,
quæ non minus expresserant, Et resur-
rectionem Christi mortui: & virtutē,
& modum; & tēpus, & causam; & fru-
ctum. Quod vere excitaretur à som-
no. Quod sua ipsius virtute. q̄ terribi-

liter tanquam leo, q̄ tertia die. quod
nō decebat sanctum corrumpi, q̄ vt
morte mortē occiderat; Ita resurre-
ctione vitam mundi repararet. Tradi-
tus, p̄ delicta: excitatus, p̄ iustitiā
credentium. Sic suos instruit Chri-
stus ex scripturis, non ex regulis mū-
di, fides. n. ex auditu, Auditus per ver-
bū Dei, verbū autē Dei docet in sum-
ma Dei obedientiā; Hominis patien-
tiam, atque ex his promittit gloriā, &
honorē corā Deo, & tandē et hoīb̄.
Ita olim taxata leuitate Ionæ, in-
struxit illū, sup regulis necessarijs sup-
m̄iæ, erga poenitentium lachrymas.
Ira reuelata impuritate Samaritanæ,
instituit eam in Dei cultu. Duos au-
tē effectus facit in discipulis istis eius
modi instructio ex Dei verbo. Primo
aperit illis cor, & oculos mentis, sup
necessaria morte, & resurrectione
Christi ex testibus dignissimis. Scđo
inflammat corda, tanquā verbū vitæ,
vt suo loco dicet. Nonne cor nostrū
erat ardens &c. ? optimū autē est vitæ
signū Flamma hæc, & ardor in audi-
toribus verbi Dei; q̄ viua sunt corda,
q̄ sensum habēt, & ideo verba vitæ p̄-
cipiūt: Et hic vn̄ sensus pōt hoēm ad
se reuocare. Obseruandum tamen
est, q̄ instructio ista, vtcunq; optima,
& exactissima sit atque ex ore ipsius
met verbi, & vitæ procedat, in itinere
tamē, non absoluit opus; mouet, exci-
tat, calefacit; at nō aperit oculos, vt lo-
quētē discernat: q̄ in itinere sūt, alio-
tēdūt, Cor vagū habēt. ita dū Nathā
loqueret in itinere cū Dauide per pa-
rabolā: nō intelligebat: ita nec Samari-
tana promissiones aquæ viuæ, q̄ in
itinere, corde vago, & male, aut mul-
tiformiter affecto percipiebat oīa.
Et hoc idē infortunium nobis cōtin-
git, dum Dei verbum docemus, au-
dimur in itinere, inter montes ne-

gociorum, occupationum huius mundi. Et ecce dies inclinatur; cras portum attingimus. At quia cor in Emau tendit, Deus nouit, quem fructum ex tot laboribus perceperitis. Quintum igitur est, quo Christus ex opere suo fructum aliquem percepturus, peracto itinere, primo fingit se longius ire id est socios deserere, o quam durum est caput a membris; Pastorem ab omnibus separari. Tantum ut sit gustata Christi virtus. Dixerunt olim discipuli beato Martino. Cur nos Pater deseris? cur nos miseros derelinquis? Dicant nunc catholici qui sunt in Flandria, & Gallia, & timet de recessu Christi, quam dura res sit. Ne proicias me a facie tua, & spiritum sanctum tuum ne auferas a me. Et alibi. Deus meus ne elongeris, ne disceseris a me. Instant igitur discipuli. Mane nobiscum Domine. &c. Ita certe sine luce ad uesperas cit, sine Christo omnia confunduntur, &c. Et Coegerunt illum. Dulcis violentia. Facile autem est uolentem cogere. Fingebat enim se longius ire: Ita cum Samaritana simulabat se uelle bibere, daturus ipse aquam uiuam: Ita de Messia loquebatur, quasi de extraneo. Cogit Christum humilitas, ut in Chananea: cogit hic charitas: Quis separabit me a charitate Christi? Regnum caeli uim patitur. Ingreditur ergo bonus hospes retentus. De inde descendit ad specialiora: Recumbens cum eis, accipit panem, & cerimonia sua consueta, (non enim amat nouitates, & peregrinitates) benedixit, & fregit, & dedit eis. Tam efficax autem est semper sacra, & benedicta Christi mensa, ad illuminandum: quod statim aperti sunt eorum oculi. Caetera fallere possunt. sacramenta necessariam adhi-

bent gratiam, modo suscipiens non ponat obiectionem. Non potest se Christus retrahere, a sacramentis, in quibus inclusus est pignore uerbis sui: quod si retrahit se ab oculis, ut meritum fidei nutriat; nunquam a corde. Possunt in sacramentis desiderari sentimenta, gustus, lachrymae; nunquam desideratur gratia, & animae salus. quin saepe iuuat amittere sensualitates illas, etiam spirituales, ut discamus Christum puro corde, & spiritu gustare, & adorare. Ob hoc agnitus Christus, quando nunc delectaretur summopere eius praesentia; Euauit ex oculis, non a corde, ita inquit; Bernardus: lac subtrahitur, ut discant uesci solido cibo. Ita deinde expedit uobis, ut ego uadam. euanescit ex oculis, ut radicetur in corde. Et magnum hoc lucrum contulit, eis pinguis Christi panis. Quid uero amplius remanet ad opus hoc perficiendum? Sextum, & ultimum est Regressus in Hierusalem, ad ecclesiam Apostolorum; collatio scilicet donorum, ubi docent, & docentur. Haec uero est sanctorum communio, qua pietas simul exercetur, & augetur, in concilio iustorum, & congregatione, inquit David. Hoc loco mirabiliter iuuant sodalitia, confraternitates; modo in eis frequens fit auditus uerbi, & fractio panis; alioqui tendunt in Emau, fiunt mundi negocia, suas habent popas, luxus, sensualitates, quibus fit, quod cum Christo sunt, & tamen nunquam aperiunt oculos, aut proficiunt. Nos o charissimi remedia ista recolamus, tanti Magistri discipuli, in salutem nostram, & fratrum nostrorum tepidorum, ut tandem in fide Christi radicati, & fundati, sequamur eum in omni fortuna, quousque supra omnem fortunam, ducat

Psal. 50.
Psal. 50.

Rom. 8.
Matt. 11.

Psal.

ducatur nos in stabile, & æternum regnum suum. Amen.

Habita Neapoli. 1570.

FERIA TERTIA

Post Pascha.

Antum in nobis pos-
sunt conceptus cor-
dis nostri, & ij præser-
tim, qui pertinent ad
interesse, q̄ quicquid
ab his multum, aut pa-
rum distat, videtur nobis incredibile,
& impossibile vtcunq; rationi conso-
net, testibus idoneis probe, strepi-
pitū faciat, se se oculis ingerat. Cor
istud plenum humore proprio nō ad-
mittit alienum. Sunt autem duo po-
tissimum, quæ in nobis difficulta-
tem hanc faciunt, tremoreque mise-
rabili replent nos, Vnum est, quod
timemus nobis à nro met corde, ne
frangatur, turbetur, suas confundat
iucunditates: quando proponitur no-
bis novitas ista viuendi, quæ secum
trahit certam desolationem omnium
eorum, in quibus hactenus delecta-
ti sumus, ac si semper agenda sit per-
petua quadragesima. Alterum est,
quod timemus nobis à censuris, & iu-
dicijs seculi huius, q̄ totus & ipse op-
ponitur his moribus, qui nuper pro-
ponuntur, vt meliores: Hæc illa diffi-
cultas est, qua tantum laborant pau-
peres Christi Apostoli, in cognoscē-
do Christo suscitato; quare prius dif-
ficile fuit eos in vnum reuocare, vt-
cunque Angelorum, & mulierum te-
stimonijs vigerentur. Deinde vbi
in vnum redacti sunt, scribis clau-
sis stant, tum quod timent deludi à

Satana; tum quod timent sibi à Sina-
goga. Sed superat omnia charitas
Christi q̄ omnino deliberavit suos
hos illuminare, & stabilire. Et
hic tandem status est pulcherrimæ
narrationis; quam hodie Lucas insti-
tuit; quæ duo in summa complecti-
tur capita principalia: Primum, vt
discamus quantum nos inepti, & dif-
ficiles simus ad cognoscendum Chri-
sti regnum, & vitam. Secundum,
quantum patiens, & diligens sit Chri-
stus, ad corda nostra informanda, &
stabilienda.

Stetit Iesus in medio discipulo-
rum. &c. Ita sui corporis dominus
est Christus, ex quo contulit ei im-
mortalitatem, & influit anima in il-
lud suas beatitudines: quod potest
ad nutum mouere, & quocunque
loco voluerit, statuere. Non quod
verum corpus non sit, sed quod spi-
rituale, & gloriosum est: Hæc vna ra-
tio sufficit ad credenda omnia, quæ
de sanctissimo eius corpore nobis,
à sancta fide nostra traduntur. Hic
itaque repente adest, intactis etiam,
& ita motis foribus, ex dote subtili ta-
tis, qua penetravit etiam sepulchrū
clausum: Et stat In Medio discipu-
lorum. Ita sui natura medius est Chri-
stus, etiā in æternitate, inter Patrē, &
spiritum sanctum: Officio mediator
inter Deum, & hominem; Vt preciū
pendens in cruce inter peccatore. Vt
Magister inter discipulos. Vt sol in-
ter astra. vt cor inter membra sua,
quæ cupit illuminare, & recreare.
Summa vero recreatio, qua suos re-
ficit, est hoc vnum verbum maxime
conueniens Christo. maxime neces-
sarium Apostolis. Pax Vobis. vna
hæc Pax finis est laborum omnium
Christi; vna hac egebant Apostoli:
vndiq; intus, & foris turbati, & oppu-
gnati.

IOAN. 14.

gnati. Symbolum Christi Pax est. Non autem mundi Pax, de qua apud Io. Non quomodo mundus dat, ego do vobis: nullam habet Christus pacem: sed bellum perpetuum cum mundo, Et mundus sensitivus repugnat Christo desolatori suo. Non etiam pax carnis, aut sensus est, quæ vitam nostram ita cõponit, vt Deus noster venter sit, vt omnia fiant secũdum iudicium oculorum, & sensuũ, quos facile decipit Satanas, Sed Pax spiritus est, quæ exuperat omnem sensum, & exultat in corde, & spiritu, cui seruire coguntur sensus omnes, tanquam legitimo rectori. Pax igitur ista spiritum corripit. i. partẽ animæ superiorem, in qua consistit imago Dei, & in eo tria facit. Primo componit, & quietat, turbatum mitigat. quod silentium sacrum est. Secundò, exhilarat, ita vt quavis fortuna iubilet. Tertiò instituit, & informat, tanquam audientem alacri animo: & dicentem. loquere Domine; audit seruus tuus. Ita ante omnia curanda est animi pax, & compositio Ita recedens dicit, Sedete in Hierusalem (quæ est ciuitas pacis) donec impleamini virtute ex alto. Hanc sequitur hylaritas animi, quæ promptum ad omnia pro Christo agenda, & ferenda facit. Pacem itaque intimat Christus discipulis suis, tanquam optimam sedem spiritus sui; iubetque ne timeant, quoniam, inquit, Ego sum. qui pacis fœdera iũxi, qui dare, & conseruare hanc pacem, & valeo, & volo, quicquid tandẽ optatis, ego sum: vnus sufficio Illi vero Conturbati, & cõterriti existim. se spiritum videre. Tam ineptũ est cor nostrum ad suscipiendam Christi pacem, quòd ad eius vocem turbatur: & quæcunq; audit iuxta

1. Reg. 4.

Luc. 24.

Christi pacem, & voluntatem, ipsum perturbant; timoremque incutiunt carni, quasi phantastica, & impossibilia præcipiantur. Hinc infinitæ illæ cordis nostri quæstiones, & irresolutiones, quibus à cognoscendo, & suscipiendo Christo retardamur. Sed habet Christus argumenta valida, & potentissima ad tollendos hos tremores, & ad pacem suam cordibus nostris infingendam. Primum est ex visu, cui obijcit manus, & pedes. Secundum ex tactu, cui tradit palpandam carnem, & ossa. Tertium ex gustu, cui dat saporem sui, ex alimento præstito.

De Primò inquit. Quid turbati estis. Videte manus meas &c. Sunt in manibus, & pedibus Christi fœcũdissima semina pacis nostræ, si videatur, & contemplentur, stigmata, & cicatrices illæ gloriosæ, æternũ pignus summæ illius charitatis, & patientiæ; qua peccata nostra pertulit in corpore suo: seruiunt itaque manus istę mirabiliter Christo. Primò, ad placandũ patrem, cui perpetuo ostendit latus, & vulnera. Secundò, ad significandũ triumphum, & victoriam contra inimicos. Tertiò, ad fundandam fidem nostram super veritate corporis sui. Quartò, Ad firmandum animos amicorum, & discipulorum, vt ex his maxime agnoscant quis sit, quid fecerit pro eis; quid illi vicissim facere pro illo debent. Totum hoc pertinet ad contemplationem passionis Christi, vnde summa oriũ pax fidelibus, in esperatibus. Quod si visus nõ sufficit.

Ad Secundum. Palpate, quia spiritus carnẽ, & ossa non habet. Pertinet hoc ad praxim christianæ pietatis, quæ ea omnia, quæ contemplatio docuit, ipso experimento cõfirmat. Quam, scilicet, suaue sit hæere Christo, illi seruire,

seruire, illius spiritu viuere, pauperes eius alere, bonam hanc conscientiam seruare, & cætera. Accede, experire, palpa, ne credas verbis inexpertorū; nisi ita inueneris, reuoca pedem: sed vbi gustaueris, statim dices. Bonum est nos hic esse. Quod si videtur, in se carnem, & ossa, durum, & molle in seruitio Christi, atque ideo deterrens. ita ne? Ergo in seruitio mundi & Satanae sunt omnia mollia, & nihil durum? Eheu quot insunt ossa, interna, & externa, temporalia, & æterna, modo tu iuste iudices: labor est fateor, sed tamen spiritus Christi dat in labore requiem, in æstu temperiæ: Hoc dare non potest spiritus mundi. sic ergo potenter animat Christus suos exterritos. Et tamen non satis est: Adhuc non credunt; sed tamen mirantur præ gaudio. admiratio attētos facit; hylaritas dilatat cor, & capaces reddit.

Ad tertium igitur trāsit. Habetis aliquid ad manducandum? Hoc vero illud remedium est certissimū, quo in Christi cognitione, & gustu proficimus, dum ad eius mēsam sedemus, & cum eo, imo illum ipsum manducamus. Ita heri ī fractione panis agnitus est. Comedit in pauperibus, & reddit centuplum. Fœneratur Deo qui mil. paup. Et hic, dum cum illo manducant, dant, & accipiunt cibos aperit illis sentum, vt intelligant. Quos vbi tribus his medicamentis sanauit, & capaces reddidit, iam instruit, & instituit, circa omnia regni sui mysteria, tanquam ea, quæ conformia sunt veritati scripturarum, & eorum, quæ ipsemet olim prædixerat de morte, & resurrectione sua: Atq, in hac sui clara cognitione dimittit. Abit Christus consolator, & consolatus, relinquitque suos, consolatissi-

mos: vtinam ego ex parte saltem sic dimittar à vobis.

Peroratio.

Nunc ò cbarissimi, & ego iam recessurus, vos admonere cupio, vt ex tot laboribus meis, ex tanta patientia vestra, qua me dicentem sustinuitis, fructum aliquem per compendium capiat, dicam, & ego quasi vniuersam doctrinam per epilogum repetens. Hæc sunt verba quæ locutus sum vobis. Opto in primis, & toto corde precor vobis pacem illam spiritus, & animi quietem, quam suis contulit Christus. Est enim vt dixi simbolū infallibile spiritus christiani, quæ & secum trahit vitam lætam, & ad omne opus bonum paratam; vtque hanc habeatis. Primo videte, obsecro, manus Christi, agnoscite opus eius, fauete fidei; op^o enim Dei est hoc, vt credatis. seruare religionē immunem ab omni labe: caueate à se ductoribus, à nouatoribus: ne discedite à sancta catholica ecclesia. Videte: ambulate oculis apertis, videte quomodo caute amb. circa fidem, nolite omni spiritui credere &c. videte circa religionē, ne in ea peccetis, loca sacra, altaria, sacramenta, indulgentias, sacerdotia ne polluat. hæc enim sunt remedia peccatorū, quibus pollutis, nulla remanet spes. Fouete religionem, sacerdotes honorate, ecclesias colite. Altaria vestra capellas instruite: sunt enim semina bonorum omnium pro domo vestra. &c. Videte, oculis fidei discernite. Fides habet Theoriam, quæ continet dogmata. Habet & praxim, quæ continet religionem, & cultum Dei externū, templa, altaria, cerimonias. vtrobique

utrobique sunt oculi aperiendi. Secūdo, Palpate, & exercete vos circa opera misericordiæ, venite ad praxim, fugite ocium & spiritus, & corporis ne credite vanis, & inexpertis, qui nihil huius artis sciunt; palpate, experi mini. Tertio. Manducate cum Christo, admittite pauperes, Date clemosynam; & omnia munda sunt vobis. hæc sit pars vestra. Frequetate & illam mensam, in qua Christus ipse cibus est; nā ex ea dat omne delectamentum: hæc sola est mundi scelicitas, & sine hac valde difficile est proficere in Christo. His curis incumbite, & ecce Christi spiritus vos aptabit ad omne opus bonum, in Dei gloriā & salutem animarum vestrarum: Ita opto, & precor ut sit. Atque hac spe, Benedico, & fausta omnia vobis ex animo precor: Deus pacis vobiscum sit. Pax vobis. Amen.

Ravenna. 28. Martij. 1570.

FERIA QUINTA

Post Pascha.

Viva flamma puri, & sacrosancti amoris, deduxit D.N. Iesum e cœlis ad terras. Ille idē amor hic exercuit vsque ad mortem: Et quoniam fuerunt exercitia, utcunque foris violenta; intus spontanea, & voluntaria; potuerunt consumere carnes, cotundere ossa, fundere sanguinem; extinguere vitā: amorem turbare non potuerunt. Natus ergo ex amore, vixit, & obiit amans, & in ipsis faucibus mortis amavit, & iuuit: nullibi fuit corp⁹, vel anima sine amore, atque ubique reliquit nobilia amoris signa. Rediit tandem

ad idem corpus, ad eandem animam vitam, sanguinem: atque ad eundem amorem. primum verbum amoris indicium. Pax vobis. Cor dulce habet, & ex amoris vi redit ad suos, & illis, vbicunque inuenit se se ex amore componit, & conformat: cum eūtibz in Emaus it; cum piscātibz ad mare Tyberiadis, retia dirigit, prunas excitat; et hodie in horto, hortu lapus comparet dilectæ suæ Mariæ: omnia fit, omnia facit ex amore; ambulat, loquitur, palpatur, videtur, comedit, tandem ex amore comeditur & in nobis ipsis noster fit, Et tamen amantissimum hunc Iesum, adhuc crudelis illa, & sanguinaria lupa Sinagoga persequitur, adhuc sanguinem eius sitit, adhuc nouas illi struit insidias; non potuit impedire amorem eius, quin resurgeret, & rediret ad suos: obscurare vult gloriam: prodigit copiosam pecuniam. Iubet custodes mentiri. Et si assequi posset, iterum crucifigeret &c. Eheu & inter nos, qui ad priora peccata iam redeunt, quid aliud faciunt, nisi quod sanguinem Christi iterum fundunt, & amantissimum dominum in seip-sis crucifigunt? &c. Habet tamen & suos dilectos, quorum alij sedēt, alij currunt; alij amore eius corde quieto fruuntur, alij amant & fluctuant. Sedent perfecti, qui amoris hulus mysteria possident, & sacro quodam silentio perfruuntur: Ita sedent Angeli, & sedendo custodiunt, honorantque sepulchrum; Vel ad caput, vel ad pedes, utrobique sedent in stolis albis. Ita corda pura in omni fortuna læta, vel aduersa sedent, modo cum Christo sint, ea sola præsentia, & fortuna cōtenti, quod Christo seruiunt. Sedet & prudentissima Mater Christi, in alto silentio cordis, su

& stat

& stat constantissima, obseruans omnia; & reponens, ubi? In corde suo, ibi moritur. Ibi resurgit filius: Et non ociosè claudit hos sciētiae thesauros. sed confert: beataque ista collatione fruitur amato filio. Ceteri oēs amici Christi amādo currunt, fluctuant, feruntur huc illuc; modo ad sepulchrū, modo ad fratres: modo respiciunt lapidē, modo lintheamina, modo iudariū, & ecce abeunt modo ad seipsos modo ad alios. Inter hos amātes ardet miro modo dilecta ista Maria, sed tamen & ipsa fluctuat, curritque ad monumentum, ad Apostolos. reditque ad amatū hortum, ducit modo hos, modo illos; Et inde abeuntibus illis, abire ipsa non potest; Ita illam iam incipit amor Christi firmare & visio Angelorum, ut à monumento se explicare nequeat: Hic ergo languet, & plorat, huc illuc se vertit; modo ad Angelos, modo ad hortū modo ante, modo retro. Angitur miro modo. Hic igitur adest Christus verus amator, uerique amoris doctor, ut Languētē hanc suā sanet, ut tantam imperfecti amoris fortunā tranquillat: ut amorē istū ad suā perfectionē reuocet. Actio est amorosa atque iō dulcissima, & iucundissima inter dilectū, & dilectam; qua triplici studio Dilectam perficit: primū, quo incognitus excitat, & flentem reprimit. Secundū, quo verbo se declarat; & querenti se ingerit. Tertiū, quo dilectā instruit & exercet, quasi Apostolorū apostolam oīa ut dilectā suā in amore suo perficiat:

Primò. De Primò. Stat Maria ad monumentum, quia amat, amor detinet, iuuat locum inspicere, ubi positus fuerat: sed tamen amor imprudens est, & duos errores patitur primo, quod inquietus est, huc illuc amantē rapit, Secundò quòd tristis est, & la-

F. Franc. Viced.

chrymas excutit, ita quòd nescit dilecta, nisi plorare. Dulcissimæ sunt lachrymæ poenitenti; quarum vim experta est, dum aliàs pedes dilecti lauit, & peccatorum remissionem obtinuit. Cor vrens dissoluit oculos; lauare nō potest dilectum, lauat monumentum, in quo dilectus fuerat. Sed ecce Dilectus adest, ut amorem istū perficiat, ut lachrymas istas intempestiuas tollat, ut amantem suā ad summam illam amoris vim deducat, quam lex Diuina exigit; ut scilicet amet, toto corde; tota aīa; tota mēte; tota fortitudine, sic quoque fluctus, & lachrymas Diuini amoris scandala tollat, Dilectamque suam ad læticias amoris sui extollat. Non sunt autem illi, quos lex præcipit, amores quatuor sed quatuor amoris gradus, quibus in amante amor perficitur. Primus est amor cordis, quem D. Bernardus vocat suauem, & delicatum; Dionysius Magnus vocat Mobilem: Ricardus, insuperabilem. Secundus, est amor animæ: quem Bernardus vocat rationalem. Dionysius stantem, vel sedentem Ricardus. Inseparabilem. Tertius est amor mentis, quem Bernardus. spiritalem: Dionysius. Acutū. Ricardus, singularem vocat. Quartus est amor fortitudinis, quem Bernardus. Heroicum: Dionysius, feruidum. Ricardus insatiabilem vocat. Primus cor sponsæ vulnerat. Secundū ligat: tertius mortificat: quartus resuscitat: Primus sponsam deligit. Secundus, introducit: Tertius spoliat. Quartus, foecundat. De primo vulnerasti cor meū. De secundo. Mihi ad hæere Deo bonū est. De tertio, uiuo, ego iā nō ego. Amore langu eo. De quarto, uiuit in me Christus. Hos omnes amoris gradus in Maria ad monumentum stante, & plorante hodie facile discernimus:

Bbb

Amor

Amor est cordis, mobilis, insuperabilis tamen, qui amantem ad monumentum ducit, & ibi detinet: quæritque dilectum, qui ab amoribus mundi huius superari non potuit, quare missis omnibus dilectum sequitur: sed corde mobili & inquieto, ac dolenti, & lachrymoso. Ita in cantica circuit illa, velut Dama, & fera percussa potèti sagitta, currit quocumque; fert dolor. In lectulo quærit: non inueniens circuit vicos, & plateas. &c. Ita hic amor in Zachæo tam anxie Christum quærit, quod & arboris summa cacumina conscendit, ut videat. Ita currit Moyses ad montem Dei Oreb, ut rubum videat: Ita David æstuat, quid mihi in cælo, à te quid volui super terram: ita Samaritana vritur, ut aquam illam vitæ habeat, Domine da mihi hanc aquam. Et inde orare vult, sed nescit locum, ita currebat pernix iordanis aqua, ubi ad eam delata est Arca domini. Et nostra hodie, quam angitur super dilecto? Tulerunt dominum ræcum, & nescimus ubi posuerunt. inde hortulano Domine sit sustulisti, dicito mihi, Et ego eum tollam. quantum audet amor. Febris genus est, amor hic mobilis, quod cor vrit: & signa febris sunt tria: Pallor faciei, oriens ex propriæ infirmitatis sensu, iterum ex amissione dilecti. Sitis in ore, è cordis fornace ardentissima proueniens. Desiderium dilecti; quæriti quem diligit anima mea. Pulsus irregularis, modo altus, modo depressus: modo læta, modo tristitia meditans, modo vitam, modo mortem experiens: modo timens, modo sperans omnia: Ita si ponas aquam igni in cacabo, quam primum ignis calor afficit, fluctuat aqua, & commouetur, tantam fortunam patiens, ut ab imo fundo, ad superficiem usque; tota con-

citetur: psal. anima mea turbata est &c. Psalm. 6. Amor huic succedit animæ, qui rationalis est, & sponsæ cor ligat, sponsamque ad sponsum introducit, amor inseparabilis, qui sedentem animam facit: & conclusionem certam elicit. Diligam te Domine fortitudo mea &c. De quo David. Adhæsit anima mea Domino &c. De quo dilecta; cum paululum pertrāssem; De quo Apostolus; quis separabit me à charitate Christi? Hic ergo amantem firmat, ut semper & inseparabiliter amato vniatur. Hic Moysen currētē, stare iubet vox è rubo. Hic aqua iordanis, quæ primū pedes sacerdotum sentit, sistitur: Hic Samaritana. Domine, ut video, propheta es. quare hūc audire, & sequi vult: Hic amor animæ ratiocinatur, & sedet. Hic lachrymæ Mariæ nostræ reprimuntur, dum & Angeli, & Dominus eas stare iubent. Dicunt enim. Mulier quid ploras? quid frustra angitur cor tuum? quid sic in tempestiue teipsam conficis, & maceras? quid huc illuc raperis? stare iubet. Ita Zachæo. Descende: hodie in domo tua me oportet manere. Ita ab arborum folijs ad sui contubernium vocat dilectus.

Amor mentis huic succedit; Amor singularis, qui dilectæ cor totum rapit ad sponsum, & in seipso mortificat. Amore languet: qui sponsam in sponsi thalamo denudat, & nudo, nudam exhibet; ut non modo semper, sed tota sit sponsi sui: Hic David dicit. Renuit consolari animæ mea: hic Paulus. De cætero nemo mihi molestus sit; Hoc facit amor mentis, amor acutus, qui oculos dilectæ informat, & instruit, ut discernat Moyses terram à terra: Solue calciamenta de pedibus &c. Terra in qua stas sancta est; Ut discernat Samaritana aquas

Cant. 3.

Psalm.
Psal. 60
Cant. 3.

Rom. 8.

Luc. 10.

Psalm.
Gal. 6.

Exod.

aquas ab aquis. qui biberit ex aqua
 fiet iterum: qui vero ex ea quam
 dabo illi, fiet in eo fons aquæ salien-
 tis &c. Hic ergo relinquit Hydriam,
 & funem; hic Diuiduntur aquæ Ior-
 danis, & sinistre descendunt ad mare
 mortuum, ac ibi perduntur,

Secundo. Hic dilectus dilectam
 compellat. Maria? sonoque vocis
 suæ sese dilectæ propalat, vt sciat, &
 videat dilectum præsentem. Ita
 Jacob. Vidi Dominum facie ad fa-
 ciem: In hoc amore, per fractio-
 nem panis, aperuit oculos, duobus
 in Emaus: in hoc sese palpandum præ-
 buit Thomæ. infer digitum tuum
 huc &c. quare statim clamat: Domi-
 nus meus & deus meus: Et Maria:
 Rabboni? iam discernit, iam d. dile-
 cta: Inueni quem diligit anima mea.
 Quare fiti perit: Angelos iam non re-
 spicit, aut monumentum: omnia arbi-
 tratus sum stercora vt Christum lu-
 crificerem.

Amor fortitudinis huic succedit,
 qui feruidus est, qui cor^o inflammat
 & quasi in fornace transformat: qui
 dilectos facit consortes naturæ Diui-
 næ: qui aquam ebullientem in vapore
 transmutat. Inflammatum est cor
 meum. Renes mei commutati sunt,
 ad nihilū redactus sum: Defecit cor
 meū & caro mea: quid ergo? en cor
 nouum creatum in dilecta. Memor
 fui Dei, & delectatus sum. hic Paulus
 Mihi viuere Christus est. cor sic trās-
 formatum exprimit amorem insatia-
 bilem. Hic amor insatiabilis est: qui
 omnia dat dilecto, & quasi nihil
 det semper dicit; quid tribuam Do-
 mino? qui semper Dilecto fruitur,
 & semper frui desiderat: Amor diui-
 nus, & Angelicus: In quem deside-
 rant Angeli prospicere, & tamen
 semper vident faciem patris. Hic cō-

queritur semper Rachel, & cruciatur
 vt pariat. Fœcunda est, & sponsi vir-
 tutem in se habet, qua fœta est, amo-
 re plena; Hic Moses conscendit
 montem vt videat: Hic aquæ Iorda-
 nis dextræ implent alueum & redeūt
 in fontem: Hic Samaritana plena
 Christo, currit ad pariendum, ve-
 nite, videte. Hic Saulus fit Paulus, vt
 portet nomen Dilecti in gentibus,
 quasi fœcundus parturiat verbo fi-
 lios. Ita enim vrget cor Dilectæ
 amor hic, quod continere in seipso
 nequit, cogiturque euaporare, & qua-
 si partum emittere; Maior est Deus
 corde nostro. Iob: venter meus
 sicut mustum, quod lagunculas
 nouas dirumpit; Eruptio ista amoro-
 sa, afficit corpus: hinc facies Moyfi
 splendida. Facies Stephani Angelica;
 hinc stigmata D. Francisci Amor il-
 le Seraphicus ardentissime incendit
 interius: Hic conceptus est amoris,
 sacrisque stigmatibus insigniuit exte-
 rius: hic partus est.

Tertiò. Ad hos partus vocat Dile-
 ctam suam hodie Christus reuelatus,
 illa vult amplecti; amor enim insatia-
 bilis est: ille prohibet, noli me tange-
 re. Nondum ascendi ad patrem, &c.
 tempus non deerit, quo me nobilio-
 ri modo amplexabere. Nunc Vade
 verbum amarum. Maria vult perpetuo
 cum Dilecto stare. Ille iubet, Va-
 de, & quasi à se dimittit, sed di-
 mittit ab oculis, non à corde. Amor
 fortis est, amor Diuinus qui oculis
 non eget. Instituit itaque apostolam
 suam, vt conceptum dilectum par-
 turiat apud fratres suos, sic dulci no-
 mine compellat transfugas suos: Iu-
 bet vt dicat: Ascendo ad patrem &c.
 Ascendo, hoc mihi reliquum v-
 num est: quantum ex me est iam
 iam ascēdo: sed amor retinet; ascēdo

foelix ad patrem meum & patrem vestrum: non dicit ad patrem nostrum. nam diuersum est genus paternitatis. Christi pater est ex natura; nostri pater ex gratia: & per Christum filium, nos filios recipit. Illa statim plena iam forti amare, quo Dilectum suum inseparabiliter secum habet & fruitur, currit obediens, & Apostolis comunicat foelicitates suas. dicit. Quia vidi Dominum. Et hæc dixit mihi. Quis iam cogitat, quæ narrat; quo spiritu, qua vi, quando cor plenum Christo suo Dilecto, habet? Ita Dilectam suam Christus, & excitauit; & informauit: & exercuit, promouens de amore in amorem, quousque in amore perfecit: atque ex vi amoris totam illam in se rapuit; totam se illi insinuauit & infudit; vt iam perpetuò viuat in illa, dicatque mutuo. Dilectus meus mihi, & ego illi. Amen.

*Habita Neapoli. 1569. Apud
Conuersas.*

SABBATO IN ALBIS

Gloriosam Christi resurrectionem iam p dies multos tractamus, & contemplamur. nobile quidem, & alium mysteriũ, quod sui maiestate mentes omnium stupefacit; sui quoque dulcedine affectus mouet, & recreat; verè diuinavit Esa. quod sepulchrũ eius foret gloriosum. Est prima gloria facti, quod surrexit Dominus verè; quod seipsum excitauit à mortuis inuitis hominibus inimicis; solutis etiam inferni doloribus. Est secunda gloria modi, quo factum tale reuelatum est mundo, præter om-

nes mundi modos: Ita quod præter omnem spem amicorũ surrexit Christus à mortuis: inde præter omnem spem amicorum resuscitatum exhibuit mundo. Illi putarunt se exterminasse Christum: & nomen eius. Descendat de cruce si potest. sinite, aueniat Elyas, & liberet eum. Isti putarunt, & sperarunt, resuscitatum à mortuis vt prædixerat in maiestate reditum cum pompa, Hierusalem inaufurum; Sinagogam eiecturum: & regnaturum &c. Christus vero constat in dicto illo suo. Regnum meum nõ est de hoc mundo; quare diuersas omnino regnandi formas assumit, suscitatus est, Factum reuelare vult; posset cum gloria, & ecce infirmitatem deligit, qua paulatim sese aperiat. Ita à principio potuit in maiestate mundũ vna die creare, & sex continuis laborauit: tantum vt nos distinctè, & commodè possemus opus discernere. Posset quot annis in arboribus simul producere gemmas, frõdes, flores, & fructus; vt vero nos benedictionem eius commodius gustemus, diuidit opus, & primo gemmas, inde flores, folia &c. Eandem commoditatem facit nobis in hac sua resurrectione reuelanda. Potuit statim sese aperire, & mundum sui gloria obscurare: nihil minus partitur opus, vt habeat gemmas flores, folia &c. Vt ergo toti mundo reuelet: eligit sibi duodecim viros idiotas, simplices, piscatores: & hos instituit testes resurrectionis suæ. vt vero duodecim hos informet, eligit sibi pauculas quasdam mulierculas, & has instituit Apostolorum Apostolas: Non autem sine ratione. Nam primo sic infirma eligit, vt confundat mortia; & verbum suum, quod crucis est, in infirmitate, non in sublimitate dispenset. Secundo, promissum suum implet,

7. implet, quo olim dixit. Quærite, & in
16. uenietis: Mulieres hæc Maria Magda
16. lenæ, Jacobi, & Salomæ, primæ om-
10. nium sunt quærentes dominum suū:
 meritò primæ inueniunt. Quamprim-
 mum itaque sabbatum tranijt, ve-
 niunt ad monumentum. in quibus vt
 Christi deuotis cernimus affect⁹ tres
 maxime laudabiles: Primus est, amor
 permanens, quo Magistrum viuum
16. secutæ sunt, Morienti adstiterunt, se-
16. pultum adhuc amant, & requirunt. Se-
10. cundus est diligentia quam sic exprimunt
 euangelistæ. Dicit Marcus, valde
 de mane. Dicit Lucas, valde diluculo:
 Dicit Ioannes, dum adhuc tenebræ
 essent. Amor nequit se cōtinere. Ter-
 tius est audacia, qua inter tot pericu-
 la, & difficultates audent: sciunt se in-
 currere odium Sinagogæ: sciunt mo-
 numentum clausum; ob signatum, mi-
 litibus custoditum, & tamen audent,
 & veniunt: sic inquit Paulus: charitas
13. omnia sperat, & audet. Suam tamen
 habent affectus in infirmitatem ad-
 mixtam ex defectu fidei: quam meri-
 to taxant Angeli dicentes. Quid quæ-
 ritis, viuentem cum mortuis? Si ver-
 bis eius crederent, non huc venirent
 ad eum vngendum, sed adorandum.
 Toties dixit se moriturum & ecce
 mortuus est; Nunquam dixit se mori-
 turum, quin addiderit, se & tertia die
 resurrecturum. cur ergo de secundo
 dubitant? tertia iam dies est, quid e-
 get Christus vnctio? si veracem pu-
 tant, cur dubitant? Quomocun-
 que amor fert, & ecce veniunt, & in-
 via dicunt, quis reuoluet nobis lapi-
 dem à monumento? Ita pijs animis
 obijcit caro, vel Satan difficultates,
 vt à proposito deterreat. Sed pergant
 bono animo, nam prima omnium, &
 feruentior Maria Magdalenæ p̄cur-
 rens vidit lapidem sublatum. Ita pro-

sperat Dei spiritus suorum vota. Hic
 Maria statim duo cogitat; vnū, quod
 verum est: Christum nō esse amplius
 in monumento; Alterum quod fal-
 sum est, sublatum esse ab aliquo. Ita
 facile incidimus in errores ex, repen-
 tinis, aut voluntarijs opinionibus qa-
 legentes scripturas, non ingredimur
 monumentum, non respicimus, aut
 conferimus linteamibus sudarium:
 sic enim loca locis conferentes: facile
 veritatem nancisci emur. Ita errore
 plena currit Maria ad Simonem, &
 Ioannem, & statim seminat opinio-
 nem suam. d. Tulerunt dominū meū
 &c. Illi protinus currunt, & quoniam
 non sat est currere ad Christum, sed
 oportet totis viribus currere. Sic cur-
 rite, inquit Paulus, vt comprehenda-
 tis. Ideo Ioannes iunior præcucurrit.
 Et venit primus. Inclinauit caput: vi-
 dit linteamina; non tamen introiuit.
 Ductor enim in sanctuarium Petrus
 est, & Petri fides, magistra mundi. Ve-
 nit & Simon: & introiuit: vidit lintea-
 mina posita: & sudarium separatim
 inuolutū. Ita à se Christus resurgens
 abiicit, quæcunque ad mortem,
 & mortalitatem pertinebant.
 Non eget amplius sindone. sat sibi
 fro ueste est gloria sui corporis, qua
 ulget vt sol: Non eget amplius Su-
 dario, quo caput circumligetur,
 ligauit olim sudariū amoris, quo strin-
 gebatur Deitas, ne influeret in por-
 tiones animæ inferiores: Arctabatur
 anima beata, ne bearet corpus, &
 illi dotes suæ felicitatis communica-
 ret: nunc sublato sudario libera sunt
 omnia. Omnia circumspectit Petrus,
 & abiit, inquit Lucas, mirans: Introi-
 uit & alius discipulus, & vidit omnia
 & credidit. quid? An Christum resur-
 rexisse? Non, inquit Chrysoftomus.
 Nondum enim sciebant scripturas
 quid

I. cor. 9.

quod ergo credidit? Id verū esse, quod Maria dixerat. Sublatum scilicet ab aliquo. Fons vero erroris est Incredulitas. Et huius origo, ignorantia scripturarum; quæ de resurrectione Domini tot locis, tam clarè loquuntur, vt merito ecclesia in Symbolo dicat: tertiā die surrexit à mortuis, secundum scripturas. Quid ergo tandem dicunt scripturæ de Christi D. nostri resurrectione, vt omnia simul colligamus, quasi fructū totius ebdomadæ, in qua de hoc mysterio semper tractauimus? Vnū hoc subiiciamus, & finiemus.

Quatuor sunt in summa, quæ nobis sacra scriptura tanquam præcipuas veritates de Domini resurrectione asserit.

2. Tim. 1.

Primò. Primum quod est certa, & cōstātissima. Ita vrget Paulus; Memēto Christum surrexisse à mortuis. Si Christus non surrexit, inanis est fides, vana est prædicatio nostra. Probant prophetæ, Psalmi, Figuræ; vnus ille Ionas sat est pro omnibus: Dicamus ergo cum ecclesia: scimus Iesum surrexisse à mortuis. Dicamus cum Maria. Surrexit Christus spes mea & c.

Act. 2. & 3.
Ioan. 2.

Secundò. Secundū, quod est Diuina. Opus quod nemo alius præstare potuit. vrget Petrus, & Paulus. Nunc Deus suscitauit à mortuis: ipse daturus signum suæ potestatis. Soluite templū hoc. Et ego in triduo excitabo. Ita Iacob ad Iudam. Requiescens accubisti vt leo. Quis suscitabit te?

Gen. 49.

Tertiò Tertium. Quod est Gloriosa. Et habet gloriam triumphalem: Pascha nostrū immolatus est Christus. Agnus qui abstulit peccata mundi. Mortem nostram moriendo destruxit, hæc gloria crucis, quod sublato peccato quod erat stimulus

mortis simul & mortem sustulit. Et vitam resurgendo reparauit. Hæc gloria monumenti, vnde dux vitæ, mortuus regnat viuus.

Quartò. Quartum, Quod est Fructuosa. Et fructum habet duplicem. primum quo resurrectionem spiritus nostri format, quando inquit Paulus Cōsurrexistis cum Christo; quæ sursum sunt quærite, & sapite. Nō in fermento malitiæ, & nequitiae, sed in azimis sinceritatis. Estis azimi. Secundum quo resurrectionem corporis nostri fundat; tanquam primitiæ mortuorum: Communem enim speramus fortunam, & gloriā membrorum cum capite; si Christus ergo surrexit, & nos in eo, & per eū resurgemus. Et sicut illi mors ultra nō dominatur. Ita nos resurgemus in immortalitatem, quoniam absorpta est mors in victoriam. Gratias domino Deo nostro, qui in omnibus dedit nobis victoriam, & spem vitæ, per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Habita Neapoli apud sanctam Mariam D. Regina. 1569.

D O M I N I C A I N O C T A V A Paschæ.

Test est vas fragile, infirmæ nature, qua Dei gratiam suscipimus, vt nos etiam fati negligentibus sumus in donis Dei custodiēdis. Mundus vero satis superque diligens in insidiandum. Exijs omnibus pēdet misera hæc incōstantia qua gratiā Dei vix susceptā perdimus: Vix à

D eo

Deo obtinuimus pacem; & ecce novum bellum indicimus. Vix octo dies sunt præteriti, quum iusti omnes & sancti fuimus, ex coniecturis: promissis maria virtutum; & sub ijs promissis admissi sumus ad Dei gratiam & sacramenta. Et ecce iam redimus ad peiora. Iam mutata sunt proposita: videre corda non possumus, sed si ex apparitionibus licet diuinare; Certe qui in componendis externis tantum laborant; longè amplius in internis animi passionibus, quarum cura longè difficilior est, laborabimus. Nascitur autem hæc recidivatio ex duobus potissimum defectibus: primus est, quod cum recepimus gratiam Christi, cor non firmavimus; sed aperto quodam simul, quasi thesaurum ostentantes, latronibus exposuimus, expoliari desiderantes. Secundus est, quod talentum susceptum ociosè sepeliuimus; & non exercuimus: nam exercentes, & custodivissimus, & accevissemus, gratiam pro gratia. Hæc pericula prænoscentis D. N. Iesus, congregatis iam tot laboribus, discipulis adest, utque susceptam fidei gratiam conseruent; duo curat. primo, ut cor illorum obfirmet, & firmet: secundo ut exerceat: obfirmat pace; exercet spiritu, quo ad præclara facinora destinat: videamus singula, quæ iucundissima sunt.

Cum sero esset vna sabbatorum, & fores clausæ &c. Iam hoc obtinuit Christus ex testimonio Angelorum; Mulierum, & seipso exhibitio; quod Discipuli decem sunt collecti, sed tremantes stant foribus clausis propter metum Iudæorum, sunt enim omnia capitalia. Adest illis Iesus foribus clausis: Et hoc mirabili ingressu suo, duo facit: primo indi-

cat maiestatem sui corporis, quod gloriosum in plena est obediètia animæ beatæ, quæ suas beatitudines illi communicat, & splendidum, leue, agile, subtile facit, ducitque sine labore quocumque vult. Secundo indicat dulcedinem sui spiritus, qui sine læsione penetrat corda: spiritus naturæ non penetrat sanctuarium, sed versatur in apparentibus: spiritus legis penetrat, docet diuinam voluntatem; sed durus est, ingratus, operans iram ex monte Sina; docens & non iuans; quare frangit fores & turbat conscientiam. Spiritus Christi super mel dulcis, penetrat illabens spiritui nostro; & sine fractura: Ita ut sæpe sensum eius in nobis habeamus, & nesciamus quomodo, aut quando, ingressus sit. Ita sæpe nos ad concionem venimus ex usu, quasi ludentes, & ecce rapimur ut olim contigit Samaritanæ; quod quærens aquas Iacob; vix sciens quomodo, bibit aquas Christi. Ingressus circumspicit, videt Apostolos suos collectos; sed quasi ossa illa arida de quibus Ezech. sparsa erant, & ecce collecta sunt: sed ligata non sunt; iubet ergo adesse nervos, quibus compaginentur, ad corporaturam, succrescere carnes, quibus honorentur. ita hic & ligare, & recreare vult Christus sua ista ossa verè arida: vtrunque factururus dicit. Pax vobis. Pax ista consolidat, & roburat corda. componit enim coram Deo, & mundo, & in seipsis. exuperat omnem sensum, & exultat in cordibus: hæc vero exultatio carnem ossibus addit, tenera, & mollia facit omnia. ut seruiant Deo in exultatione: Confitebor tibi in cythara &c. ut vero vtrunque foeliciter ingerat, & nervos, & carnem; firmet scilicet, & exhilaret corda, Ostendit eis

Ezech. 37.

Psalm. 42.

dit eis manus, & latus. Incredibile est quantum iuuet, muniat, recreet hæc vna visio. Ostendit manus primo, vt in eis fideles videant seiplos descriptos; atramentum fuit sanguis; Calami clauis. Ecce in manibus meis descripti te. Ita in manibus suis cōtinet suos Christus; & hac continentia primum tutatur contra aduersarios omnes. De ouibus suis dicit. Non peribunt in æternum: nemo rapiet eas de manu mea: pater quod dedit mihi; maius est omnibus: nemo rapiet de manu patris. Ego & pater vnum sumus: pone me iuxta te, & cuiusvis manus pugnet contra me. Deinde commendat coram patre, quando nō potest seipsum ostendere sine nobis, neque tollit manus ad patrem, quin & nos, sic in eis descriptos simul obijciat oculis eius. Secundò vt in eis fideles videant, quot, quantaque fecit pro eis: quid potui, inquit Esa. facere vineæ meæ, & non feci? loquitur qui omnia potest; ergo fecit omnia: In has manus respiciēs Dauid. In te domine speravi, non confundar in æternum. In iustitia tua (en aspectus manuum) libera me: In has D. Paulus, omnia possum. Cur? quomodo? qua vi? In eo qui me confortat: ita manus Christi confortant manus nostras dissolutas: ita illius iustitia fortificat, & commendat iustitias nostras, quæ sine illa sunt sicut pannus mēstruatæ. sine me, inquit, nil potestis facere, tantum iuuat inspicere Christi manus. His addit latus: aperti pectoris vulnus, qua ampla fenestra possumus ad sanctuarium. i. ad cor Christi peruenire. & cor ipsum apertum inuenimus, vt possimus ad cor cordis, & spiritum spiritus. i. ad amore penetrare vt si ex manibus scimus quæ fecit, & passus est Christus pro nobis; ex latere sciamus, quo amore. Hæc enim radix est omnium; hanc maximè in omnibus sensit Christus, hæc, & à nobis maximè dignosci vult; quare totum se aperit; Nō aperuit fores ingrediēs, & ecce hic totum se dilatat, vt fracto velo introire possimus in sancta sanctorum, & ibi cor eius, quasi altare, & in eo Cherub, & Seraph aureos. i. scientiam & amorem, quo passus est, contemmur. In hoc etiam amore sic contemplato, vult à nobis offerri patri, neque tantum potentia, sapientia, manibus, aut capiti, quantum cordi, & amoris patris, sic enim redit victima quasi perfecto circulo in suū principium. Dedit pater filiū ex amore, è sinu, è corde digressus est, sic Deus dilexit mundum &c. In amore etiam recipit filium: & in sinum, & cor collocat: In victima etiam sic oblata cor cordi, & amorem, amoris potissimum offerimus, quia dilexit nos & tradidit seipsum pro nobis: Hæc oīa ex latere Christi aperto dignoscimus. quid verò ex hac visione? Gausi sunt Discipuli viso Domino: Perpetuum obiectum lætitiæ est Diuinitas Domini nostri. obiectum naturale, & necessarium menti diuinæ; obiectum volens, & amorosum mēti creatæ; non videtur, quin lætificet. vidit à longè Abraam, & gausus est. vidit, saltem subodorauit in ventre matris Ioānes, & exultauit infans in gaudio. vidit Simeon, & statim præ dulcedine dimitti voluit: quia inquit, viderunt oculi mei salutare &c. Quid? lætatur ipse videns nos recuperatos; vt tribus parabolis expressit apud Lucā quarum omnium finis est. Congratulamini mihi, &c. Perierat, & reuixit: Cur non magis lætemur, & gaudeamus nos viso domino? Ergo gausi sunt discipuli &c.

Læti sunt Discipuli, in primis, quod placet vita Christi, quem colunt, quem videre foelicitas est: Dein de placet spes, iam denuo concepta, ex Christi reditu; quod sint iam dextræ, & sinistras illas habituri, quas olim petierunt: Ergo meditantur regna, honores, commoda &c. quæ vt clarius intelligant, sciantque officia & beneficia in regno Christi sibi seruaata. insuper intelligat modum, quo susceptam gratiam exercere, & exercendo augere, uedum conseruare debeant; subiicit summam negotiorum quæ illos manent. Et quoniam possunt carni displicere; possunt animi commoueri, potest natura resilire, iterum firmat cor. d. Pax Vobis. q. d. quicquid tandem eueniat ò filij, pacè habete; & silete; meum est iubere vestrum iussa facere. sat est, quod me iubente non erratis. Sicut misit me Pater, ita, & ego mitto vos. Grauisissima sententia quæ multa capita continet, quibus ampla hæc delegatio continetur.

Primò. Sicut misit me Pater &c. Vt ego missus sum, non me intrusi, obedientia fuit, non voluntas, sed bene fuit, voluntaria. Ita vos tum legitimi eritis, quum mittemini, quotquot venerunt ante me fures &c. Nemo se ingerat, nisi vocatus à Deo; tanquam Aaron: vos ergo, mittenti obedite, vt ego Patri.

Secundò. Sicut misit me Pater &c. Quo animo misit me Pater, & ego vos. Ille mittens me, in suam gloriam non in mea commoda respexit. Ita ego vos. Ille in passionibus meis constituit gloriam, & de iudicio sustulit gloriosum, deditque nomen, quod est super omne nomen: Ita & vos gaudete, & exultate, quoniam merces vestra &c.

F. Franc. Viced.

Tertiò. Sicut misit me Pater. Ad quæ officia, & ministeria misit me Pater, ad eadem ego vos. Tria fuerunt Christi officia, ad quæ à Patre missus est. Primum redimere peccatores, & mundi peccata tollere. Hoc solus impleuit. Vnica oblatione cõsuminauit in sempiternum sanctificatos. Ad hoc alios non exigit socios. Ego torcular calcaui solus. Priuilegium est sanguinis Christi delere culpam, & tollere pœnam æternam. Tanquã ad hoc, exigit sanguinẽ Apostolorũ in testimonium. non in subsidium. Secũdum. docere, & voluntatem patris reuelare, ad prædicandum misit me. Ad hoc, & vos mitto. euntes docete omnes gentes. Tertium ad iudicanda peccata, & dimittenda, vt sciatis quia filius hominis potestatem habet dimittendi peccata &c. Ad hoc & ego mitto vos. quorum remiseritis peccata, remissa erunt.

Quartò. Sicut Misit me pater. Quia authoritate misit me pater, eadem & ego vos. Authoritas Diuina est; hæc & ego vos mundi Deos cõsütuo, vt quod ego tanquam Deus facio ex potestate: quod tanquam homo ex eminentia; vos ex ministerio eadem faciatis; sic ergo instituit sacerdotes arbitros mudi; sic in eis Diuinam misericordiam humanat, quod facile est, postquam ipsa Diuinitas in eo est humanata. Hoc factò, aut necesse est missionem hanc esse vanam: aut Apostolos, & sacerdotes posse mundi peccata iudicare, idest soluere; vel ligare, si sic: Ergo necesse est, eos peccata discernere quando non oĩa soluenda, vel liganda sunt. si sic, ergo necesse est eos distincte scire: si sic, ergo necessaria est cõfessio vocalis, qua peccator suas infirmitates aperiat. cum magna earum

Esa. 63.
Mat. 28.
Mat. 9.

Ioan. 18.

Cc'c pars

pars sit latens in corde : Tanti refert hæc misio.

Quintò. Sicut misit me pater. Ad quam fortunam misit me pater, ad eandem ego mitto vos: nõ est maior seruus domino. Si me persecuti sunt, & vos persequentur Ne dolete, non enim promitto bona mundi huius: sed tamen sicut ex doloribus meis deduxit me pater, Ita & ego vos: pergite bono aõ, Beati eritis cum maledixerint vos &c. Ita iam intelligunt Apostoli, quæ bona illos maneât in Christi regno: & quoniam legatio vires humanas excedit: ideo addit subsidium, ita apud Ezech. A quatuor ventis veni, Auster, insuffla super interfectos istos, vt reuiuiscât: alioqui sine spiritu sunt inutilia cadauera. Tales erant etiam Apostoli Domini. ob hoc. Insufflauit in eos. ceremonia est, & elementum, significans id, quod intus agit. d. Accipite spiritum sanctum. Hoc verbum est quod elemento dat praxim, & efficax facit. Dat ergo eis spiritum sanctum, qui est velut anima ecclesiæ. Dedit iã spiritum sanctificantem, inclusum in pace, quæ simul cõtinet virtutes theologicas in quibus cõsistit añe sanctitas. Dat hic spiritum dignificantem: & instituit sacerdotes, & mundi arbitros: quorum potestas dignior est omni thesauro. Dabit tandem in die sancto Pentecostes spiritum felicitantem, quo possint regnum suum promouere, scientiam, linguas, miracula, prophetiam, specie tua, & pulchritudine tua intende pros. pro. & regna. Sic itaque relinquit suos Christus Ministros regni sui, primo legitimos quia missos. secundo constantes, quia pacificos. tertio spiritu sancto plenos, potentes, diligentes, audetes om-

nia pro domini gloria Tales, inquit Paulus, duplici honore digni sunt, quæ bene præsumt. De verbo, ipsi, & ministerio sibi credito, ratione reddent De intelligentia, & obediencia, ratione reddet mundus. Studeamus igitur. õ charissimi, quotquot sumus in Christi regno, gratiam eius sic custodire, & exercere, vt eam & docendo, & faciẽdo exerceamus, atque exercentes augeamus, quousque nobis per Dei nostri miam vertatur in gloria. Amẽ.

Habita Neapoli apud sanctum Laurentium. 1569.

DOMINICA SECUNDA

Post Pascha.

Ego sum Pastor bonus &c.

Ergit paupercula humanitas nostra inter innumera vitæ huius pericula, quasi ouicula inter lupos: intº gerens timores. foris pugnas. In seipsa plena est ignauia, quæ sepe cadit nesciens: quæ si quẽdã scit ex multo studio: infirma est, carnalis est, cadit impotens, captiuata quodã modo in lege peccati, & mortis: quod si per Dei gratiam quædam potest: impura est; legi Dei non est subiecta. Extrase, mille habet pericula, mundi, & Satane, quibus aut decipitur, aut ex multa instatia cogi videtur. Nõ est hois via eius: lupi circũstant, vt rapiant, si possunt, & prorsus exterminent: si non saltem dispergant, & debilitent. Huius tanti infortunij miserta est Diuina clementia, atque vt ouiculas suas in viam reduceret; legem de-

dit, viam vitæ explicuit, qua scirent: Gra tiam suam adiecit, qua possent: tandem pastores addidit, qui manu ducerent. Quo facto. Vnum est ouibus necessarium; vt vocem pastoris audiant, & sequantur. Pastoribus vero (tanto grauius est regere, quam regi) tria præcepta sunt. Primum, vt sint amantes ouium: Secundum, vt sint prudentes. Tertium vt sint solliciti, & diligentes. Amore tueantur. prudentia discernant. Diligentia constanter ducât. Hæc vero sunt præcepta. D. N. Iesu, quem vocat D. Petrus, principem pastorum: Paulus, pastorem magnum. Omnium verò exempla ducit ex semetipso, quem tanta cum emphasi profitetur esse pastorem bonum: Et probat ex illis tribus. Quòd amantissimus. Quòd prudentissimus. Quòd diligentissimus est. quæ omnia satis, superque probata, & pastoris bonitatem, & ouium foelicitatem demonstrât: quare & attento, & alacri animo audiamus.

Ego sum Pastor bonus. Nomen amabile sibi sumit, quòd Pastor est. Pascit vt Deus implens omne animal benedictione. Dans escam omni carni; pascit corpora; pascit animos. Implet in terris gratia; in coelis gloria; dat sua, dat seipsum; tantum vt sitim, & famem nostram expleat: Ingredientur, & egredientur, & pascua inuenient. vbique pastor est. Et pastor bonus. vt Deus, bonus est per essentiam, bona omnia in se continens. vt homo plenus est gratia, & foecundus, de cuius plenitudine accipimus omnes. bonus doctor, vera docens. Bonus rector, ad vera bona ducens. Bonus in specie pastor. Et hoc munus illud est, quod in præsentia commendat: ac talem se esse triplici

ter probat. Ita decet quemque sui status, & muneris rationem reddere. vt bonus sis pastor, pater, filius, index mercator &c. Primo probat ex charitate. Bonus pastor animam suam dat pro ouibus suis. oues sunt animalia facile cognoscibilia, ex simplicitate, infirmitate, foecunditate. viuunt inter pericula, quibus insidiantur lupi: egêt ergo tutore. Iam parabola est explicanda. Oues sunt populi, & animæ commissæ, quæ ex simplicitate sua, in faciem pastoris respiciunt dicentes, vt olim turbæ Ioanni. Magister, quid faciemus? Ita cupiunt doceri, & duci, sentiunt enim propriam imbecillitatem. Lupi sunt quotquot ouibus insidiâtur, vt vel fallant, quod proprium est hæreticorum; vel perdât quod proprium est Tyrannorum, quotquot gregi laqueos parant, mala doctrina, malis consilijs, malis exemplis, omnes sunt lupi. Pericula sunt innumera, & graua, oues inermes seipsis non sufficiunt: dantur ergo rectores, qui oues tueantur. Et hic accurrunt omnes, vt regant, prælint, præcipiant, lacte & ana ouium fruantur. omnes, videntur pastores, ex sede, ex titulo, ex colore, ex pompa: At secretum hic reuelat Christus, quod inter hos. Alij sunt pastores: Alij sunt mercenarij. Pastores ij sunt, quorum sunt oues; & quibus ouium salus cordi est. quare de eis sic sunt solliciti, quòd eas non minus, quàm seipsos diligunt: quia earum animas corporibus suis præferunt, horum affectus paternus, & vere pastoralis est. Mercenarius videtur pastor, & non est. de quo Zacch. 11. char. ò Pastor, & idolum. Apocal. No Apocal. 3. men habes quod viuas, & mortuus es. Huius non sunt oues: Ad hunc salus ouium nequaquam pertinet quid ergo? lac, & lana. Tempore pa-

cis non discernuntur; omnes suo loco sedent, dominantur, fruuntur bonis ecclesiarum, benedicunt &c. Cum autem lupi appropinquat; cum ecclesiarum vexantur, vel ab hæreticis, vel à Tyrānis: hic iam discernitur Pastor, à Mercenario. Mercenarius, qui non est pastor; Cuius non sunt oves propriae (en quot coloribus, falsum, & personatum pastorem pingit). Nec pertinet ad eum de ouibus. Videt lupum venientem, videt pericula ecclesiarum, fugit, & dimittit oves: negligit, tacet, conuiuet; omnia permittit, ne displiceat: Satrapis adulatur: gratiam hominum quærit; non putat, non fodit vineam, suo ventri, suæ ambitioni indulget; non visitat, non corrigit: Gregem meum non pascebatis, infirmum non consolidastis, aegrotum non sanastis, confractum non alligastis: &c. Quid ex hac fuga? Lupus rapit. Inuertit, dissipat, seducit oves: saltem dispergit, ad dubia prouocat, eneruat, debilitat; si fidem non potest, mores inquinat; si non omnes articulos vnum saltem, si potest in dubio ponit. Bonus autem Pastor, animam dat. &c. En magnum amoris indicium; quando & vitam ipsam pro ecclesiarum salute in discrimen ponit. Ita Paulus. Ego libenter impendam omnia, sed & ipse super impendar pro animabus vestris. Ita sapius Diuus Ambrosius terribilis, & intrepidus obiecit se, pro ecclesia sua contra Arianos, contra Iustinam reginam, contra Maximum, etiam per Anathemata, contra eugenium. Ambrosius. si patrimoniū petitis, inuadite si corpus, occurram. Pro altaribus gratis in molabor. Ita & Thomas Cāuariētis pro ecclesia sua gladijs impiorum occubuit. Respersa sunt ouilia san-

guine pastorum: maduerunt campi pastorum cædibus; sacrata est terra corporibus: diratum est cœlum animabus eorum. Tantum potuit extra boni huius pastoris, animam suam pro ouibus dantis ex charitate. Secundò, probat se esse pastorem bonum ex prudentia. d. Ego cognosco oves meas. Qui hæctenus dubitauit, an pastoribus necessaria sit residentia; audiat hic Christum, & horum verborum sensum discutiat. Discretionem, & prudentiam hanc requirit in pastore vt cognoscat oves & cognoscatur ab ouibus. Si hoc satis fieri potest sine residentia, certe non est necessaria: si minus, ergo &c. Primum requirit; vt pastor cognoscat oves: sciat nomina, fortunas, vocet nominatim; sciat quecunque ad earum regimen cōducunt; diligenter inspiciat, naturas, infirmitates, impuritates, pericula: si hoc fieri potest per diligentiam vicarij. At insuper addit. Et cognoscunt me meæ. Vultum pastoris inspiciant oves, ex eius facie consolentur, eius exemplo vitam instituunt; ad eum in periculis cōfugiant. An hoc fieri potest absente pastore? Si dicas, potest ex relatione fidelis; ex auctoritate pastoris etiam in absentia protegentis: At insuper addit, specificans, qualitatem cognitionis. Sicut nouit me pater, & ego agnosco patrem. Certe hoc cognitionis genus tale est, quod non modo residentiam; sed identitatem quandam exprimit, & vnionem arctissimam inter pastorem bonum, & gregem sibi cōmissum. Apparet autem hoc si cogitemus, qualis nam sit cognitio, qua mutuo se cognoscunt in sanctissima Deitate pater, & filius. Primò enim est cognitio identica, essentialis, qua in vnitatis naturæ pater cognoscit filium, actuali intel-

intelligētia: Et e contra filius patrem eodem ipso intellectu percipit, coequali, & totali intelligentia. Ita & diuino intellectu, diuino spiritu imbuto pastor agnoscere debet oues, tanquam è dei manu receptas, & sibi cōmissas. Attendite inquit Paulus ad pastores Ephesi, vobis & vniuerso gregi; pascere ecclesiam quam acquisiuit Christus sanguine suo. Contra oues suscipere, & colere debēt pastores, tanquam Deos suos, sibi prępositos, plenos Diuina auctoritate: qui vos audit me audit. sic se mutuo in Deitate respiciunt pastor & grex: sic se Diuino, eodemq; intellectu & spiritu agnoscunt. Secūdò. est cognitio patris, & filij clarissima, & distinctissima, qua pater filium totum & totaliter comprehendit. contra filius patrem: Ita omnia nouit Christus quę ad gregem suum. pertinent. Sciens Iesus, de paralitico, quòd multum tempus haberet in infirmitate. Domine probasti me, & cognouisti me: quę est magna afflictorum consolatio, & hypocritarum confusio, quod Christus omnia, etiam cordis penetralia nouit. Sic & pastor diligenter curare debet, vt gregem suum cognoscat intus & foris: vt etiam cognoscatur ab eo: nihil latenter faciat, nunquam se subtrahat, omnium oculis se ingerat. Tertio est cognitio amorosa: qua pater cognoscens filium amorem illi totum impendit: filius contra repēdit. Ita pastor ones amare, & ab eis vicissim amari debet. Amore inquā diuino, puro, patris ad filium, & ecōtra, nihil minus. Et hæc de charitate, & prudentia pastoris. De diligentia loquitur.

Et alias oues habeo quę non sunt ex hoc ouili &c. Diligentiam hic narrat suam, qua non modo pręsenti-

bus, sed, & futuris prospicit. De gentibus. n. loquitur, & vocat alias oues, toto cœlo, sanguine, cultu, spebus ab hebræis distinctis. Et tamē agnoscit oues superbas illas, & phaleratas mētes, sapientiam Græcorum, potentiā Romanorū vocat oues; pręscit enim futuram eorum humilitatem, & obedientiam, & quod pes pauperum suorum superba colla calcabit. Et dicit habeo, quia iam scriptę sunt in libro vitę. Iam pater posuit in eius manū, sic in centro suę æternitatis, vocat ea quę non sunt; tanquā ea quę sunt. Et illas, vtcunq; remotas, vtcunq; alienas, sine cultu, sine Deo; pacem ijs qui prope; pacem ijs qui longe. Oportet. Ob Dei gloriā, ob scripturas implendas; ob diuinę misericordię, & charitatis pignus, ob ingratitude, & excisionem Iudeorum; Delectum eorum, inquit Paulus, diuitiæ sunt mundi: fructi sunt rami vt ego inferar, ob officium boni Pastoris. Me ad me pertinet, hoc onus meum ille me, me, non alium pro me: nisi vt mei ministros. Si ego defero, quis reducet? Ego via, & veritas, ego ostium & hostia &c. Adducere. Ita quod perierat inueniam: dispersa reducam; dicam Aquiloni, da: & Austro, adfer quomodo autem? qua vi? quibus armis tantam rem expedies? sola voce. Vocem meam audient. Regnum verbi est, verbo agitur, vnum est ouium munus vt audiant, intelligant, & obediunt pastoris vocem; hoc vnum pastoris labores, & amores, vitā, & mortem fortunat: nil amplius exigitur. Ita Christi regnum solo verbo inuasit mundum. diffusa est gratia in labijs &c. In omnem terram exiit sonus eorum &c. vox audita est. populus quem non cognoui ex facie seruiuit, quomodo? in auditu auris obediuit,

10.

cap. 5.
alm. 138.

Rom. ix.
Ibidem.

Ioann. 14.
Ioann. 10.

Psaln. 44.
Psaln. 18
Plalm. 17

uit, Ex verbo fides, ex fide lumen, ex lumine amor, ex amore obedientia, qua tandem foelicitate? Diuina, optima. Fiet ouile vnum, & vnus Pastor. Tolle tur maceria, & verbum pacis est, lapis angularis vnitiuus. vocabo inquit per Ose. non plebem meam, plebem meam &c. Vnus Deus, vnus mundus, vnus mediator, vnam ecclesiam, vnum caput, vnum corpus, vnus pastor, vnum ouile. Vnde autem tanta vnitas mundi? Anabaptistae agnoscunt ex vnitate spiritus. Luterani ex vnitate verbi: At hae sunt notae imperceptibiles: de quibus gloriatae sunt sectae omnium seculorum: & adhuc sectarij nostri vtcunque inter se pugnent, gloriantur omnes se habere spiritum, & verbum Christi. Vnde ergo vnitas? dat Christus, ex vnitate pastoris. Non autem ex pastore tantum inuisibili Christo; nam & omnes gloriantur se illum habere apud se. vnde ergo? Respondeo. Si nullum praeter se reliquit Christus Pastorem ecclesiae suae, nulla est vnitatis ratio: At si recedens reliquit. d. Pasce oues meas. &c. ex illo petenda est vnitas. il lam enim inquit D. Cyprianus, originem constituit vnitatis, & ecclesiam vnam super vno fundauit.

Qui ergo Petri sunt, Christi oues sunt, alioqui, foris canes, & venefici. Ita sub hoc pastore ad principem pastorem & perhaec pascua, ad aeterna vitae pascua tenditur.
Amen.

DOMINICA TERTIA

Post Pascha.

Modicum, & iam non videbitis me &c.

Vest Dei spiritus in se ipso quietus, & sua immensitate naturali immutabilis; ita vbicunq; sistitur, quiete dat, ac quasi in centro ponit, recipiens in seipso: quo silentio facto, in pace tanquam in loco suo, vt est sua naturali foelicitate beatus, & gloriosus: ita & sua intrinseca charitate beatum, iucundum & gloriosum facit: qui quietem & foelicitatem eius modi non est expertus, facile potest alibi quiescere, & delectari, etiam in rebus pessimis, etiam in ipsa sua perditione, vt fruuntur Israelitae premeete Aegypto cum ollis suis: Atqui semel expertus est, quid sit agi spiritu Dei, quanta pietas in opere, rectitudo in corde, compunctio in confessione, gustus in communionem, eleuatio in oratione &c. sentitq; recessu, animi languorem, cordis sopore, & similia quae sunt abeuntis signa, non potest non summopere tristari, ita inducit Salomon in fine: sponsam quae praesentiam sponsi gustauerat, & recessum dolet, & reditum procurat: Dilectus, inquit meus mihi, & ego illi: iam agnouit sponsam. at perdidit pascitur inquit inter lilia, cum sanctis his, & illis, apud hos & illos commoratur, quia lilia pura sunt: mecum non est donec umbræ noctis meae inclinentur & aspiret redeatque mihi dies: tunc ad sponsum se couertit d. Reuertere, Reuertere dilecta

Ioan.

Cur

festi mi. Nō dicit veni sed redi, signū
 q̄ olim cū illa fuerat: vox intercedens
 inter sponsum & sponsam, ostēdens
 que sponſi amabilitatē. sponſæ vero
 amorē, quo illum sequitur, & cum eo
 vult esse. nā eo p̄ſente foelix est, eo ab
 ſente miſera: His mixturis plenū est
 Euangeliū hodiernū, vbi à parte vna
 ſtat Chriſtus ſponſus, modo abiens,
 modo rediens: à parte alia ſpōſa eccle
 ſia mō plorās, modo læta ſic a ſponſo
 depēdēs, vt ad eius reſeſſum plane tri
 ſtetur, ad reditū ſic exhiberetur: vt tan
 dem ibi infernum ſubeat, vbi ſpon
 ſo ſine fine priuatur: ibi paradīſum.
 ibi ſponſo ſine fine vnitur, quo re
 picit. d. Iterum videbo vos, & gau
 debit cor veſtrum, & q. v. n. t. a. u. Mo
 dicum & iam non videbitis me. Mox
 recedam: ſi fueris cū ſponſo, ne præ
 ſumas, nam forte mox te deſeret,
 aut quòd indigne tractetur, aut
 quòd ſic velit recedens ad maiorē te
 feruorem trahere, beatus ergo qui
 ſemper eſt pavidus. Exulta, ſed in tre
 nore. Noli altū ſapere, tene quòd ha
 bes. Et Iterum modicum & videbitis
 me: ſperandū quando & poſt mo
 dicum rediturus eſt. — At modicum
 certe abeſt ſecundum meritum no
 ſtrum; non autem ſecundum votū, &
 deſiderium ſponſæ; quæ dicit, amore
 angueo. Ita videbitis reſurgentem à
 notuis, & pacifice redeuntem ad
 vos. Quia vado ad patrem. Ita fre
 quenter vocat Ioannes, mortem
 Chriſti tranſitum ex hoc mundo ad
 patrē: ne triſtemini ſuper abitu meo
 non diſperdor, ſed vado ad patrem,
 non ſt mors mea temeraria, ſed pa
 tris obedientia: facile redire potero,
 nam pater mittet me; vos quoq; me
 ſequimini, quia & pro me & pro vo
 bis eadem fortuna vado ad patrem.
 vnicus eſt pater, vnicum vult filium,

in quo caput eſt Chriſtus, nos
 membra. Turbantur apoſtoli, d.
 Quid Eſt hoc, quod dicit? Modicū,
 & Modicum, neſcimus quid loqui
 tur: ita neſcit caro p̄cipere verba
 crucis. verba gaudij, & vitæ oh quam
 facile capit, ſunt enim conformia gu
 ſtui. At vbi de cruce loqueris, de re in
 commoda, de reſeſſu Chriſti, quo
 tam commode fruebantur, neſcit
 quid dicas. Ratio eſt q̄ plena eſt ſen
 ſu ſuo, & conceptibus Chriſti, non
 dat locū patiētīſſimus ſimul & clemē
 tiſſimus Magiſter, videt qđ volunt
 eum interrogare, quare occurrit, do
 cet & communem facit fortunam
 ſuam & ſuorum; & verbum exemplo
 firmat: Ego vado ad patrē, ego mox
 rapior ad flāmas; interim vos, quoq;
 plorabitis, & flebitis. Ita res tota tra
 gica erit & funeſta: Mundus gaude
 bit. Inimicus Chriſti, qui viuere ne
 ſcit, aut lætari niſi in morte Chri
 ſti. Meretrix illa in Apoca. ebria ſan
 guine martyrū. Ita lætantur Philiſtei
 dum illudunt Sanſoni; ita clamant cō
 tra Dauidem Euge, Euge. Dolet ipſe
 Aduertum me lætati ſunt: quid inde?
 & multiplicata ſunt ſuper me flagel
 la: ita maxime lætantur in rebus peſſi
 mis, & in perditione ſanctorū: At læ
 titia mūdi falſa eſt, quia de re praua &
 flebili: vana eſt quia inconſtans, ex
 tremo gaudij luctus. Imperfecta eſt;
 quia lætantur oculi, cor, moeret, non
 eſt pax impijs. Damnoſa eſt, quia
 vae qui ridetis, quia plorabitis: Vos au
 tem contriſtabimini. Triſtan
 tur ſancti. primo, propter peccata
 ſua Pfalm. ad me ipſum turbata eſt
 anima mea: ſecundo, p̄pter peccata
 fratrū. Triſtitia mihi magna eſt, &
 dolor cordi propter fratres meos. In
 vita patrum quidā vidit mulierē ſtu
 dioſe comptam, & cepū flere. Roga
 tus

Rom. 9.

tus cur. Respōdit Primum, quia miseret me aīa illius tam vanæ. Secundo, quia pudet me, quòd muliercula illa tam studet placere mundo, & ob hoc tam studiose se comit. Ego nihil facio vt placeam Deo meo; &c. Tertiò propter recessum gratiæ, fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die, ac nocte, dum dicitur mihi, vbi est Deus tuus? Quartò propter dilationē gloriæ. Psal. Eheu mihi, quia incolatus meus prolongatus est: quinto ex compassione vt Christus super morte Lazari. sancti ad crucē Christi: sed sunt lachrymæ scilicet. Et magna hac promissione Christi: Tristitia vestra vertetur in gaudium: Hinc sancti ferunt patiēter, amāt crūt cruces, qā sciunt in his sibi seminari gaudia; hæc spes laborem minuit, & dulcem facit: qui certus est de resurrectione parum existimat mortem: Magna sententia est hæc, ac magnorum affectuum radix, quia firmat eam Christus, exemplo, & exemplo mirabili, mulieris parturientis: in quo multa sunt obseruanda:

Mulier cum parit tristitiam habet &c. intētio est firmare sententiā prolatam, quia est tristitia adducens gloriam. & dolor causans lætitiā: hoc proposito, vt bono animo subeat, crux, & tristitia: Exemplum familiare est prophetis, vt dolores piorū assimilent parturientis doloribus; & sunt multæ rōnes. primo in grauitate doloris; ita s̄cti. d. cū Paulo. supramodū grauati sum⁹, ita vt tæderet nos et viuere: secundo in difficultate remedij qđ nullū inuenit, nisi Dei manus. Ita Pl. p̄f. meū, & mater mea dereliquerūt me, dñs aut̄ assumpsit me: tertio in dubietate, nam præter dolorē est timor instans mortis, quia dicit. quia venit hora eius. Ita sancti semper in cruce timent peiora, & coram

mundo, & coram Deo, ne diffidant: sed & sunt alia tria quibus cōueniūt tñ bono animo suscipiuntur. Ita, cū mulier sterilis doleat se non pati hos dolores: primo quia sunt communes omnibus. Ita nemo nostrum est prothomartyr sed Christus præcelsit cū tot omnium sexuum, ordinum. Secūdo, quia dolor breuis. Ita momentaneum, & leue est pond⁹ tribulationis nostræ. Tertiò, quia fructuosus, timet mortem, & parit vitam. Ita sanctorum mors, est preciosa, Granum cadens, & mortuum, multum fructū adfert. Quare addit. Nunc breuior esse non potest, quia ad nunc ad instans reducitur. tristitiam habetis. dolor in sensu, tristitia in voluntate est: Iterum autem videbo vos. En fruct⁹ tristitiæ christianæ, fructus generosus, lætitia nobilis. Tū ex obiecto, videbo vos. ex facie Christi, quam si videret infernus, nō esset infernus: Tū ex sede, gaudebit cor vestrum. radix totius vitæ, non gaudium generale: Tum ex perennitate; & gaudium vestrum nemo tollet à vobis Crescet continuo. in vitam æternam. Ita suscitato domino, gāuisi sunt discipuli Amplius ascendente, reuersi sunt cū gaudio suscepto spiritu sancto, amplius nā ibāt gaudētes, à conspectu concilij &c. Maximè omnium in morte, quia vocant̄ advultū Dei, & ipsā vitā, in uita fruunt, Iterū cōspiciūt gloriā s̄a humanitatē. Augent̄ gaudia ex confortio angelorum. Iterum ex consortio fratrum quorum gaudijs ex charitate non minus fruitur, quàm si is, imo magis inteniue si sit in maiori charitate. Iterum ex exercitio vbi perpetuo canitur, alleluia alleluia. Amen

Habita Roma, apud sanctos Apostolos. quarta Martij. 1560.

Do-

Mich. 4.
Ela. 26.
Ezec. 37.

1. cor. 1.

Psalm. 26.

DOMINICA QUARTA
POST PASCHA.

Vado ad eum qui misit me &c.

Vado Hic tandē scopus est totius peregrinationis nre. qua perpetuo currimus, quasi aquæ dilabimur super terram, vt sicut

ab vno Deo patre & creatore visibilium, & inuilibiliū omniū exiimus, ita ad eundē tanquam terminum per circulum remeemus, sicq; ex ipso & per ipsum, & in ipso sint omnia: Duo hic sunt à nobis diligenter obseruanda: Primum est, ne viam erremus, atque ita quasi per iter falsū incedentes à scopo tandem aberremus: secundū est, vt in via incedētes bona, sic contendamus, ne in itinere quasi lassī, aut amore uiæ, vel aliqua alia occasione seu passione detenti consistamus. Nam hæc est illa via in qua non progredi est regredi.

In primo erāt peccatores, qui sic fracto iustitiæ ordine à bono incommutabili auertuntur, vt prorsus in diuersa tracti ab alienentur, de quibus psal. Maledicti qui declinant à mandatis tuis, quorū finis interitus, quorum pars est cum hypocritis &c. In secundo errant etiā boni quicunque circa viā. i. creaturas nimis versant, ita vt in eis (quod debuerāt) vbi que creatorem non quærant: Hic videas immensa hominum, etiam bonorum studia in conquirendis bonis corporis, pro se & familia alenda, in conseruadis. Cum tamen natura paucis sit contenta: & pauca etiam illa gratia Christi è manib⁹ dei suscipiat

F. Franc. Viced.

& in eisdem quærat, ac Deum suscipiat: Meliores etiam in cōquirendis bonis spiritualibus hærent, & sæpe nimisquā debuerant, in gustu sacramentorum, in suauitate verbi, in dulcedine contemplationis. Ita vt sine his seruire Deo nesciant, argumentum, quòd in ijs non quærant Deum, sed seipsos, & sua gaudia, quare circa hæc detenti, nunquam pure Deo fruuntur spiritualiter, sed semper quasi carnaliter. Inter hæc duo hominum genera versata est humanitas Christi in terris. Alij planè auersi, in omnibus illi contradixere, infideles, Hipocritæ, Dæmoniaci: Alij satis boni quæsierūt eum, sed in bonis corporalibus vt Galilæi, Nazarethani &c. Alij meliores vt Apostoli in bonis spiritualibus, in amabili eius cōuersatione, in suauitate & vita verbi, &c. quare vbi meminit de recessu affliguntur, & tristitia implētur, argumentū, quòd amant plus eius præsentiam, quā ipsum, quia seipsos amant in eo; Has omnes passiones tangit & corrigit in euāgelio hodierno vnica prouisione, nepe per promissionem spiritus sancti, quē mittet ipse ad hæc omnia conficienda; primum ad reuelandas impietates, & arguendas malorum, atque docendum iter verū, quare ratione vocat eum Spiritū veritatis: secundò ad succurrendum bonis, ne falsa consolatione circa creaturas detenti consistamus, ob hoc vocat paracletum, id est consolatorem. Incipit autem ab exemplo, suo. d. Vado ad eū qui misit me. Vado, nam vita hæc perpetuo currit: non in incertum, nō per inuias vias: sed ad eum qui misit. Ita patrē nominat, q. d. ab eo missus per obedientiam, veni tanquam à principio. ad eūdem redco per obedientiā: tametsi amara iubeat, tanq̄ ad finem

D d d Etnemo

Et nemo ex vobis interrogat me quo vadis? Ita amat Christus, vt sciamus quo vadit. obseruemus terminū eius & finē crucis, quā sit gloriosus, sicq; in crucibus nostris animemur: Tam oppressi sunt Apostoli, quōd nemo interrogat, ad solam vocem crucis perhorrescūt. Sed quia hęc locutus sum vobis, tristitia impleuit cor. Tam miserē sunt coangustiati. Tantum ex hoc, quōd audiunt Christi recessū, & ferre nequeūt, cōtra q̄ tristitiā magnis quibusdam verbis se opponūt. d. Sed ego veritatē dico vobis. quanta emphasi præmittit hęc? ego verbum, via & veritas, veritatem dico vobis, vtcunque vobis displiceat. Tamen ferendum est, hęc est vna veritas quæ præteriri nō potest. expedit vobis vt ego vadam: Potuit dicere expedit patri, qui ex hoc gloriam consequetur: expedit mihi, qui per hanc viā intrabo in gloriam, & nomen super omne nomen consequar: At hic totus est in consolationem Apostolorū & nostram. quare dicit expedit vobis. Dat rationem. Quia si non abiero, paraclētus non veniet: hic egent apostoli tristes cōsolatore, & tali, qui superet omnem tristitiam, & omnem mundi consolationem. Non potest autem venire spiritus, sanctus, tum ex parte patris, qui nondum reconciliatus est, tū ex parte Apostolorū qui nondum purgati sunt, dum ergo fieri, & præmitti purgatoriū, per sanguinem eius, atque ita habitatio apostolorum priusq; spiritum sanctū suscipiāt. non. n. venit in maliuolam aīam. Si autē abiero, mittā. Tā vtilis erit hic recessus. quare bono aīo ferendus est. Ita nobis accidit spiritua libus, vt quandoque recedat Christ⁹ & gratiam suam retrahat, ariditatem que spiritus relinquat, sine gultu

sacramentorum, sine feruore orationis: Tantum ne nos culpa nostra reiciamus, & expellamus, bono animo ferendum est, nam redibit cum lucro. Ita & Maria virgo quāque amisit Christū filiū; tandē quæsiuit, in medioque doctorum inuenit magna cum patris gloria, vtcūq; à se, & reb⁹ suis accessus videret, quare dolēti & querēti, fili quid fecisti nobis sic? Respondit. qd est quōd me quærebatis, nesciebatis; quia in his quæ patris mei sunt oportet me esse? Ita ò Iesu mi vtcūq; perdam in me ipso, feram omnino, tantum vt te in his quæ patris sunt inueniā, de gultu & cōmodo meo non curo, tm vt quicquid de me facis in gloriā patris facis. Ita expedit abire Christum nosque ex eius recessu nō tantum extra, sed & intra mortificari fit enim per hanc amissionē magna acquisito spiritus, quem mittit Christus à patre.

Veniens autem spiritus, inuenit duo hominum gener: (vt dicebam⁹) alij sunt extra viam, peccatores, & de his dicit. Cum venerit Ille arguet mundū: Hoc proprium spiritus est arguere. Ita ad Ef. Clama ne cesses, Ita Paulus. Argue, increpa; oportune, importune; E contra pseudo spiritus beatificant, & seducunt. Ita Ef. Qui te beatificant, ij te seducunt: Ita Paulus. Rom. ultimo de pseudo Apostolis: Huiusmodi domino nostro Christo non seruiūt, cui ergo? sed suo vētri, qua arte? per dulces sermones, & benedictiones seducunt corda innocentium. Arguit spiritus Mūdum. Ita solet Christ⁹ mūdi malitiā vocare, ipse nō est de hoc mundo suos seligit ab hoc mundo, mundum arguit, in principio, in medio, in fine; principiū infœlix est incredulitas: de hoc dicit De peccato, quia non crediderunt;

Multa habent peccata, at hoc. vnum radix est cæterorum, quod non credunt, ob hoc Christi non sunt Meditum est hypocrisis, & iustitia simulata quare Dicit de iustitia. Taxabit mundi iustitiam, & præcipue Iudæorum, ostendetque inualidam esse, quia vado ad patrem. Morior vt iustificem mundum; sine me non est iustitia, si lex iustificaret, gratis Christus moreretur. Moritur autem quia omnes iustitiæ nostræ sunt menstruata; discernet etiam iustitiam Christi, quæ vocabant Samaritanum, tanquam relictam, ex hoc quod bene terminat, quia vado ad patrem: Finem quoque arguet; qui erit in Iudicio eo, quod princeps mundi Iudæus est. Ita Satanã vocat, e cuius manu sublata est mundi tyrannis; hoc autem iudiciũ duo reprehendit in mundo. primo, quod abhuc seruiat Satanæ, cũ tamen Christi sanguine sit è manibus eius liberatus: secundo, quod videns Satanam ex peccato damnatum, adhuc in similibus culpis perseverat: de hoc Petrus in secunda, quod si peccantibus Angelis non pepercit &c. hæc de illa parte. Alii sunt in via; de his subijcit. Adhuc multa habeo vobis dicere; vestri sunt thesauri veritatis, sed mō nō potestis: multa sunt mysteria regni Dei, sed sine magno dono spiritus nos non comprehendimus, studio tamen, oratione, patientia indies magis erudimur, vt nunquam vanum sit audire verbum Dei, semper enim no uas diuitias acquirimus. adhuc docendi sunt Apostoli, de mysterio trinitatis, de promulgatione euangelij, de instructione gentium, &c. via tuta est ostendenda qua sine peccato ad finem tendant vnde exierunt, & ad patrem vadant, etiam per cruces. hæc omnia suggeret spiritus sanctus: cum

autem venerit ille spiritus veritatis; vera docet, errores tollit, quia verax est & spiritus veritatis Christi, qui veritas est. Ille ergo docebit omnem veritatem; Natura habet veritatem sed non omnem: scriptura habet in testamento veteri sed nec omnem, nec distinctam in figuris: euangelium habet claram, sed non omnem: omnem habet & claram ecclesia à spiritu sancto edocta: quem misit Christus à patre, Signa autem quod à Christo venit, erunt, quod glorificabit Christum. Qui à se loquitur gloriam propriam quærit. Hic sua non docebit, & si sua, non à seipso habita: sed inquit; De meo accipiet. Hic conuincuntur Græci & Armeni, quod à patre & filio procedat spiritus sanctus. Et hoc dicit. Mittam eum, non mitteret nisi ab eo procederet. Ita dicit, de meo accipiet: à quo habet doctrinam ab eodem & naturam, nam sunt idem in Deo: De sua dicit Christus. Mea doctrina non est mea sed eius qui misit me. quia omnia habuit & audiuit à patre. esse, intellectum, scientiam, & omnia: A patre & filio & spiritu sanctus. Hic docemur nos audire spiritus sancti voces, nam verax est, & veritatis spiritus, infallibilis, sustinete aduentum eius, nam omnia accepit à patre & filio in eius gloriã, & nostrã instructionem, de qua in fine, & annuntiabit vobis. non sepelit talẽtum. Docet deuos dirigit errores tollet: consolatur sua mirabili paraclesi, nos desolatos, & tristes, ac sua consolatione, ita omnem naturam superat & mundi: vt ab eo docti, & sustentati, tandem per omnem viam etiam crucis, per omnem amissionem etiã recessum Christi per patientiam, ad patrem tendamus, à quo exi-

uimus, In eoque tanquam alpha, & omega. principio, & fine quiescimus. Amen.

Habita Neapoli, apud sanctum Laurentium. octauo maij. 1558.

DOMINICA QUINTA Post Pascha.

QVando tandem instat tempus recessus. D.N. Iesu, vt sicut à Deo patre, exiuit, ita ad patrem redeat. vt non nisi amans à patre exiuit sola charitate cogente; amans vixit 33. annis continuis perpetua charitate dilexit, dixit, fecit, omnia cum amore, Ita non nisi amans recedit, Exiuit Ita à patre, vt tamen patrem non relinquere, quin cum eo immenso immensus viueret vbique locorum, & temporum: Recedit nunc à nobis, ita tamen vt bona eius pars, nobiscum remaneat, imo totus manet in verbo eius, manet in spiritu, manet in sacramento, tantum recedit secundum faciem illam visibilem & apparentem: qua diutius frui nec nobis ipsis expediebat, quare amor induxit, amor idem abducit: tum vt illum ad locum suum reuocet, vnde exiuit, ad sinum patris; tum vt nos altius tollat supra omnem creaturam, supra omnem carnem, super eius humanitatem, ad agnoscendum patrem in loco suo, & filium in suo; alioqui mundus perpetuo confundetur. In prima mundi ætate confusissima, & imperfectissima erat Dei cognitio: qua mundus vix agnoscebat Deum vnum æternum, sapientem, omnibus prouidentem: quomodo autem, quando, qua via prouisurus esset, ignorabat: Data circumscriptione Heroes

illi Abrahã, Isaac, & Iacob, clarius cognouerunt Deum reconciliandum per mediatorem, quem vidit, Abrahã in victima sua, & exultauit. Clarius in lege. modum, tempus, matrem, vitam mortem, resurrectionem. sed in figura: tandem visus est mediator, sic tamen vt illi hæerent Apostoli, ac turba illæ frequentes eum quasi alium Deum non agnoscerent, ab eoq; vno reuerterentur. hinc Petrus vult facere illi tabernacula. Galilei offerunt regna &c. utilis est caro Christi ad tempus, vt Apostolos doceat modum, recte viuendi; reuocet à fermento Phariseorum &c. at si non altius tollantur hærent in carne Christi. i. in creatura, quare expedit vt subducatur, intelligantque esse alium fontem bonorum vnde petenda omnia, nempe patrem Deum, Christum esse mediatorem, in cuius nomine petendum, sed à patre: illuc ergo omnia dirigenda vt per Christum omnia à patre petamus, & Ita in patrem tanquam in primum, etiam sublata Christi præsentia visibili, spiritualiter subleuemur. Huc respicit tota Christi hortatio, de qua in præsentis Euangelio agit cum Apostolis, quasi suo recessu mundum restituat loco suo, & Dei paternitatem modo quodam per eius præsentiam subobscuratam in sua sede & maiestate collocet. Dicit Ergo. Si quid petieritis patrem in nomine meo dabit vobis. q. d. quod à vobis tollar ægrè fertis, quasi donis meis priuocimini, & magna illa bonorum copia quibus præsentem me, facile fruebamini, sed ne timete, nihil amittitis. Si Quid verbum generale omnia bonorum genera temporalia, spiritualia complectens. Diues in omnibus qui inuocant illum: petieritis hæc funis, hæc hydra qua haurimus omnia Dei bona oratio:

oratio: hoc medio nunquam destitui-
 tur, vt oremus. Cum ignoremus
 quid agere debeamus, hoc nobis re-
 stat, vt oculos ad te leuemus: Patrem.
 hæc gratia & lux est testamenti noui
 vt inuocemus patrem, quem prius
 Dominum, aut iudicem precabamur:
 verbum hoc dat gratiam, dat
 spem orationi. Ita dicit ecclesia. Au-
 demus dicere. Pater noster &c. hic
 proprius est Dei orati locus: vt agno-
 scai pater. Ita clamat in cordibus nr̄is
 spiritus patris & filij, abba pater: vt fi-
 lij ergo petimus, & hic est locus no-
 ster, in quo nos collocauit Christus,
 per sanguinem ipsius qui participes
 nos fecit diuinæ adoptionis. Da No-
 mine meo. Hic est proprius locus
 Christi, vt eo tanquam mediatore
 vtamur, non tanquam tertio, quæ est
 sola Diuinitas. In eius ergo nomine
 id est eius virtute suffulti, tanq̄ palmi-
 tes in vite, tanquam membra in ca-
 pite, in eius nomine qui Iesus est, ea
 quæ salutem concernant à patre peti-
 mus: in eius nomine (Augustinus)
 petimus quem mens orantis medita-
 tur. Vt cunque in ore sit nomen Iesu
 & Christi; si quid tum aliud in animo
 versatur orantes, in nomine Christi
 non petimus. In eius nomine & meri-
 to coram patre prosternendum: non
 in iustificationibus nostris. Dan. Vti-
 mur ergo creaturis elementaribus
 tanquam organis & ministris Dei:
 sanctis & Angelis tanquam amicis.
 Christo tanquam mediatore: Deo
 tanquam patre. qui sic obsecratus
 sine dubio. Dabit merita supplicum
 excedit, & vota; dubitari potest de no-
 stra oratione; non de sua exauditione
 Samaritana dicit Christus. Io. forsitan
 petisset: at ille dedisset sine dubio tibi
 aquam viuã. Prope est dominus om-
 nibus inuocantibus eum Inuocãtib⁹

eū in veritate. Erit anteq̄ clament ex-
 audiam eos. Vobis, & pro vobis, & Eisa. 65.
 pro alijs Centurioni data est salus Ier-
 ui, Chananeæ salus filix. Pau. 266. ani-
 mæ donatæ sunt: sic bono, & audenti
 animo petendum, nam hæc est magna
 gratia noui testamenti, vt patrem in-
 uocemus, & à patre omnia suscipia-
 mus: Vsq; modo nõ petistis quicquã
 in no. meo. In testamento veteri vbi
 non agnoscebatur neque Deus pa-
 ter, neque (de omnibus loquor: nam
 Heroes vtique cognoscebant) Chri-
 stus mediator, orabãt ppter Abraã,
 Isaac, & Iacob. in diebus carnis Chri-
 sti, omnia petebant ab ipso Christo;
 sine pera sine baculo mittebantur &
 tamen omnia sufficienter habebant:
 nunc vero in nouo testamento, quan-
 do omnia loco suo restituuntur, à pa-
 tre in nomine meo, audenter. Petite,
 accipietis vt gaudium vestrum ple-
 num sit: verbum hoc, vt gaudiũ &c.
 ad quodcunque duorum præceden-
 tiũ referri pōt: Aut Petite vt gaudiũ
 vestrum plenum sit: hoc maxime
 optamus, vt gaudeamus, vt liberum
 cor, & mentem hylarem possidea-
 mus. Incipit gaudium hoc à iustifica-
 tione, vbi cum Deo nostro pacifi-
 camur, augetur per continuos gra-
 dus gratiæ, tandem in patria imple-
 tur, vbi mens implet visione, volũtas
 fruitione, & tota vita fit paradysus ibi
 vere gaudemus, vbi nullus meror. hoc
 ergo maxime, petendum, vt beati-
 fimus, & pleno illo fruamur gaudio.
 En quæ ad salutem faciunt: Vah quã
 frigidi nos sumus in petendis donis
 spiritualibus, quã seruidi in peten-
 dis temporalibus; quanta tepiditate
 dicim⁹ Pater noster, sanctificetur no-
 men tuum, adueniat regnum tuum,
 quã molliter addimus, fiat volun-
 tas tua: quanto vero ardore, & quã
 fer-

Par. 20.

Dan. 9.

an. 4.
al. 144.

feruenter dicimus toto ore & plenis faucibus . Panem nostrum quotidianum da nobis hodie ; Aut exponere . Petite , & accipietis , quid ? cur ? vt gaudium vestrum plenum sit . cepit opus in vobis vocando , iustificando , magnificando , maiora adhuc dabit , & pleniora dona recipietis , vt gaudium vestrum plenum sit ad vestram foelicitatem quousque illo reuertamini vnde exiistis .

Quando hæc est claritas no. testamēti vt omnia locis suis coaptentur & ita per Christum patrem libere inuocemus : Nec iam vltra prouerbij figuris detineamur ; sed palā de patre , de hoc benigno , & clementissimo patre hæctenus ignoto annuntietur nobis , merito instat Christus , petamus : & nos ipsi petamus , addens : Et non dabo vobis , quia ego rogabo patrem q.d. ne , sic toti in me vno hærete , vt ab hac carne mea omnia expectetis , quasi aliunde non veniat dona , quasi ego solus me ipso sine vobis sufficiā . Ego quidem semper ero ante patrem , & coram eius vultu me ipsum pro vobis ostēdam , sacerdos in æternum : vos tamē vestris partibus ne de este ; & nomine meo coram patre vos præsentate . ipse enim pater amat vos , dulcissima verba quibus erigitur in omnem spem oratio , quando amantem patrem compellat , sat est , quod pater est , at quandoque etiam irascitur filio pater Patrem ergo & amantem inuocate quanta fiducia ? quid vero amplius optet , quàm à patre amari ? ipse amat vos , quia vos me amastis , & credidistis quia à Deo exiui : si de amore infuso , & fide loquitur , arguendū est à posteriori , vt deducit Augustinus . quod scilicet pater nos amat , apparet ; quia vos me amatis , nec enim nos

primo amamus , sed ipse prior dilexit , & fructus amoris eius est amor noster & fides nostra ; qua ille sic erexit nos ad credendū , q̄a Christus à Deo exiuit , in quo articulo comprehendūtur oīa , vt Petrus & Martha . Ego credidi quia tu es Christus fili⁹ Dei viui qui in hunc mundum venisti . si de acquisita loquimur , argumentum induci pōt à priori , quasi à causa meritoria vel digna : sed præparatiua , & cōstitutiuua , nā virtutes eę acquisite sunt immediatæ dispositiones infusarum , & gratuitarum . sic ergo amantur Apostoli , quia verbum audientes credūt Christū à Deo exisse , & amant eum ac sequuntur , atque in hoc loco constituunt , vt hoc mediatore sese coram patre statuunt . Exiui à patre & veni in mundum , hic quatuor verbis totum negocium exprimit suæ humanitatis : Exiui à patre : hic narrat conceptionem , & natiuitatem qua quoquo modo exijt è patre , & absconditus est in carne . Veni in mundum . Hic tempus carnis suæ verba , opera complectit : Iterum relinquo mundum , hic mortem & transitum ab hoc mundo foelicem , quietum ; Et vado ad patrem , hic regressum , ascensionemque narrat : qua ad locum suum proprium tendit , patrem idest prope patrem : Relinquitur ergo sic distributus , mūdus : vt caput & fons bonorum sit pater Deus , & tota diuinitas , ad patrem & prope patrem mediator sit Christ⁹ : Amici sint sancti : creaturæ omnes seruiunt : Nos ad patrem tendamus , ita vt per creaturas omnes excitemur ad eius cultum , sanctis & Angelis quasi amicis vtamur , vt intercedant : Christo tanquam mediatore a patre oīa petamus , suscipiamus , vt tandem gaudium nostrum , vt ab exiuit ,

in eo tandem consumetur & impleatur. Amen.

Habita Neapoli 15. Maij. 1558.
apud S. Laurentium.

I N F E S T O D.
M A T T H A E I
Apostoli.

Cum transiret D. Iesus vidit hominem sedentem in telonio.

Mouet potenter oculos, aures, sensus omnes nostros, adde & partem animæ cognitiuam, virtus, ac potentia Christi vere mirabilis, qua vix natus Magos ad se ignotum, ex nomine tantum regio, per stellam traxit ab oriente qua deinde turbas & populos, innumeros Iudæorum inimicorum, ex Lazaro suscitato compulit ad se honorandum vocibus, palmis, vestibibus. Gentiles et ipsos in sui desiderium traxit, vt testatur Ioan. Motus hic potentiam sequens stuporem inducit, timorem, honorem, quare Magi prociidunt & adorant, pueri hebræorum clamant, colunt regem, vocant & prophetam a Nazareth &c. turbæ Galilææ regere facere volunt.

Sed longè potentius, & dulcius mouet non modo sensus, & intellectum, sed viscera ipsa cordis bonitas & amor eiusdem Christi: hic enim non tantum mirabilis, sed & amabilis est gustui iucundissimus, trahens, rapiens, flectens, amorem (in quo stat summa legis & summa religio) pariens, amantemq; amanti vniens, vt verè dicant creator & creatura. Dilectus meus mihi, & ego illi.

Cum verò totus Christi amor sit dulcis, & amabilis, Nobis tamen ex conditione infirmitatis nostræ ille dulcissimus, & amabilissim⁹ est, quo peccatores amat, & amans respicit, & respiciēs vocat, & vocatos trahit, & venientes recipit, & recipiēs recipitur, & se totum illis tradit, eosq; totos, & eorum omnia recipit, ac cum illis, & cum quocunq; illi volunt, quasi cū dilectis suis fruitur. Hæc hæc illa est misericordia, hæc illa amoris pars, q̄ vt quasi sanguis fluit ab intimo fundo cordis Christi, ornatque & exercet, quasi proprium pignus legationem suam. dum quasi medicus potens, & maximè pius vocat, recipit, sanat male habentes. In hoc maximè placet patri qui ad hoc misit: vt sis, inquit salus mea vsq; ad extrema terræ. q. d. nullum morbum reiiciens omnia sanans: in hoc maximè honorat spiritum sanctum, quo vnctus est. Ad sanandum inquit misit me Efa. In hoc maxime exercet munus suum, quod est saluum facere quod perierat: In hoc maximè iuuat nos, mouet, trahit ad se scientes, quod non vult mortem peccatoris, sed vt conuertatur & viuat, insuper, quod ad cōuersionem ideo inuitat, vocat, adiuuat, recipit, tantum vt sanet, quia amat. Et ecce præter voces, exempla frequentissima, omnino, inquit Bernardus, propter tuam mansuetudinem currimus post te. Dumine Iesu Christe, audientes non spernis pauperem, non horres peccatores, non latronem, non meretricem, non adulteram, non publicanum, non negantem Petrum, non persequentem Paulum, nō ipsos cruciatores tuos: Ecce hodie nobis Matthæus, publicanus tam dulciter à Christo motus, quod respicit; ve-

Elz. 61.

cat,

cat, trahit, recipit; fruitur cum tota domo sua. Tantumque in hac misericordia delectatur, quod eam contra Phariseorum obrectationes defendit, in tantumque effert, quod præfert sacrificio, & in hac vna constituit totum negocium carnis suæ. d. Non veni vocare iustos sed peccatores: Iucundissima narratio est omnibus, potissimum peccatoribus, etiam grauius; & enormibus tantum ut vocantem audiant, & ad eum vocati & tracti se conferant. Nunc obseruemus singula.

Cum transfret dominus Iesus vidit hominem sedentem &c. Tria potissimum capita complectitur hæc narratio qua Matthæus fortunas suas describit, primum in quo vocat & trahit ad se Matthæum publicanum. Secundum, in quo fruitur. Tertium in quo tuetur tanquam suum, & sui dignum hospitem. De primo narrat, quod cum transfret D. Iesus, ad solita sua negocia peragenda mundi scilicet salutem promouendam, peccatores potissimum conuertendum ad pœnitentiam. Vidit, locus est gratiæ præuenientis, vidit ab æterno, & probauit; vidit in hoc transitu, & dilexit. Psal. oculi domini super iustos: Et misertus est; Exo. Videns vidi afflictionem populi mei; Ita orat Psal. Respice in me, & miserere mei. Hominem sedentem in telonio. Publicanum artem sordidam, rapacem & infamem apud Iudæos exercentem: periculosam etiam apud Deum; lucris inhiantem; Esa. Prophetam meum exactores spoliauerunt: Hi sunt qui à principibus maiore semper pretio conducunt vectigalia, inde ut redimant se, durissimi, & acerbissimi sunt exactores; unde populis obueniunt indices onera maiora. Ars inter præ-

missas minus licita secundum Chrysofostomum, & patres, tamen permissa est, sed habet magna pericula. Inter hæc vidit Iesus hominem suum. Sedentem. Retinet primo amor terrenorum. Secundò desidia bonorum. Tertio lucrum & prospera negotiatio. Quarto mala societas, exempla, consilia & sæpe patrum, & quandoque spiritualium persuadentium esse licita Matthæum nomine. Ita sese explicat sine rubore. Lucas Marcus vocant leui, obscuriore scilicet nomine, ne detrehere, & refricare vuluera videantur; ipse autem proprio nomine se specificat. Ita iustus accusator est sui. Ita cæcus ille inter notos instabat. d. quia ego ipse sum. Et Paulus Christus venit peccatores saluos facere; quorum primus ego sum. iuuat miro modo pœnitentem ex animo confessio & recordatio peccatorum ad illustrandam Dei misericordiam & humilitatem in se agendam. Sequere me. Vox domini in virtute præcipit ut faciat, adiuuat ut possit. Vox enim ista inducit in peccatore, Primò, timorem, Secundò compunctionem, Tertio propositum, Quarto executionem: vox est compendiarum omnia includens; si nihil aliud scis, sequere me. transi omnia; perge, procede ad me per omnia, super omnia contra omnia, sine omnibus. Me vno diues es. Patrem me vocabis, post me ingredi non cessabis, semper ad intimiora. Surgens, relictiis omnibus (addit Lucas) Secutus est eum. Chrysofost. Disce in vocante virtutem. In vocato obedientiam. sequitur velociter, ne tardes conuerti ad dominum. Eccl. Totaliter Relictis omnibus, usque quo claudicatis. Secutus est eum, corpore, aîo, fortuna. suum præscindens; non soluens, inquit

Hic

Psal. 33.
Exod. 3.
Psal. 24.

Esa. 3.

Pror. 1. Tim.

Ierem.

Ecc. 1. Reg.

Hieronymus. simul sese omnibus exuens; nudus nudū, affectū nunc: mox & effectu oīa dimiurus. Et fecit ei⁹ (Lucas) conuiuium magnum. si spiritalia (Paulus) vobis donamus, magnū est si tēporalia vestra metamus? Magnum est conuiuium ex hospite magno. Ex numero conuiuarum, cōcurrunt enim vndique, vocante ipso, publicani & peccatores (vt Lucas, & Marcus) totum mūdum si posset vellet nunc ad Christum trahere, & maximē sui similes, quare magnum est conuiuium ex animo dantis, in quo potissimum est cōuiuium Christi, vbi epulæ sunt deuotio, charitas, compunctio, hylaritas, affectio his veltitur Christus, sunt autem hęc omnia miracula vocationis huius: homo sedens vix vocatus surgit, homo avarus lucris inhiās dimittit omnia: homo diues pauperem sequitur. Rapax alienorum dat propria: propria salutis negligens, iam alios conuocat ad salutem. Ita cor mundum creat Christus, & spiritum rectum in nouat. Sunt etiam hęc omnia indicia sanitatis, cum peccatorum primò surgit à culpa: secūdò sequitur Christum & exercitia virtutis. Tertiò cū gratiam agnoscit, & rependit. Quarto cum & fratrum curam habet. Sequitur & ipsum Christus, iam mutuo sese amant; intrat ad eum, discumbit. Vbi? inter publicanos & peccatores. Hic pprius locus est Christi; hoc spectaculo gaudent Angeli, exultat terra; sic enim trahit ad se, quasi ad centrum, peccatores; vtinam omnes veniant, vtinam nullus in toto mūdo remaneat foris. Foris sunt Pharisei; dum peccatores cum Christo intus epulantur, ipsi seipsis pleni esuriūt. Ecce serui mei comedēt, vos esuritis. Murmurant, & damnant cōmertū

F. Franc. Viced.

hoc Christi cum peccatoribus, In quo vno stat mundi salus, quare ipsi pereunt; diminutio eorū diuitiæ sunt mundi. Christus audit, & quia tangunt eum in proprio ministerio, ferre non potest, quare sese tuetur. pulchra parabola, qua se medicum, peccatores ægros appellat. Ad quos ergo Medicus nisi ad ægros? quos alios magis iuuare potest? quo aliò loco virtutem exercere? Ad quem ægri nisi ad medicum? Quid est hęc cum peccatoribus conuersatio? misericordia maxima est. Quanti vero refert homini Dei misericordiam facere? Euntēs, ò mundi censores, discite nam toto cœlo erratis. Quid est illud Ose. Misericordiam volo non sacrificium? vos confiditis maxime sacrificijs, & certè optima sunt, si à bono procedunt: at bonum facit virtus, & virtutum forma est charitas: In hac ego laboro, & ad hoc veni. Vocare non iustos quales vos arbitramini, ac ideo medicum me despicitis: sed pauperes hos peccatores, ad pœnitentiam, vt sanentur, & viuant. Amen.

Ose. 6.

Habita Mediolani 1566.

IN F E S T O B E A T A E Virginis Annuntiatae.

Ecce Ancilla Domini: Fiat mihi secundum verbum tuum.

A Etam, scelicem, & Sacrosanctam diem colimus. Lætam, ac serenissimam facit immissa ista claritas Diuinæ Charitatis in qua sum mopere glorificatur; dum sese to-

E e e tam

tata aperit, & è cetro, & finu infinite
 fuæ paternitatis filium effundit, pign⁹
 æternum amoris fui; vnde iam licet
 in hac luminis abundantia cernere
 in Deitate paternitatem: Et in spiri-
 tu huius magni filij, & Deum domi-
 num inuocare Patrem. Fœlicem, &
 beatiffimam facit incomparabile cõ-
 modum, quod ex ea cum summa ifta
 ferenitate confequimur, dum omnia
 nobis propitiantur; dum ad nos iu-
 uadũ non modo inclinãtur cœli fed
 cœlorum, virtutes Angeli? nõ modo
 Angeli, fed cœlorum, & Angelorum
 Dominus; fed ipfa tota diuinitas; sum-
 ma charitas Patris; fumma obedientiã
 filij; fumma virtus fpiritus fancti. Sa-
 crofanctam, & reuerendifsimam facit
 profunditas myfteriorum, quibus om-
 nia complentur: Tot, ac talia, quod
 ad confpectum miraculorum horum
 ftupet non modo natura, aut carnis
 prudentia; fed ipfa fides, & Religio,
 nõ modo Philofophi, & fapientes mũ-
 di, fed ipfi fideles & fancti: Tremũt an-
 geli, pauent cœli, vox filet, mens defi-
 cit, natura non fuffinet. Quid? ipfamet
 virgo in qua, vt thalamo fponfi, hæc
 omnia fiunt; hæret, ftupet, vix potef-
 credere. Profunditas, totam attentio-
 nem cordis noftri requirit Fœlicitas
 beneuolentiam: lætitia alacritatem, vt
 dignè de manu patris hæc bona acci-
 piamus; Gratias agamus, & in dies me-
 liora fperemus. Tu uirgo fœlicif-
 fima, & clementiffima; ades. huc,
 da verba, da cor, vt lætitias, & gra-
 tias has dignè concipere valeat mens,
 digneque exprimere lingua. Ardet
 animus; fed pondus fuperat vires.
 Tu fuffine. Tu rege. Tu per me
 teipfam clarifica. &c.

Missus eft Gabr. &c. Magnam maxi-
 mam certe opus eft rem efle hanc lega-
 tionem, quando tot numeris, & circun-

ftantijs perfonarum, locorum cõditio-
 um explicatur. Missus eft: legatio eft
 ex hoc vocatur Angelus, perſona præ-
 ftantiffima Gabriel. Dei fortitudo, ex
 ordine fupremus. A Deo, à poteflate
 fuprema deftinatur. Quo? In ci-
 uitatem Galileæ; Quam? Nazareth
 Ad quid? Ad virginem. Qualem?
 defponſatam viro. Cui? Iofeph. Vnde
 vir hic: è domo Dauid. Et nomen virgi-
 nis quale? Maria. Ita iuuat hic omnia,
 & fingula obferuare, quando fic perti-
 nent omnia ad claritatem rei Missus
 eft. Miſſio hæc implet, & terminat p-
 phetias omnes de Meſſia venturo.
 Quia vltima eft prophetia: Terminus
 veteris teſtamenti, & initium noui. An-
 gelus. Ad perdendum hominem
 acceſſit Angelus ater Satanas inui-
 dus, i Ad reſtituendum mittitur An-
 gelus lucis. Pertinet etiam ad Angelos
 reparatio humana, quorum ſedes ſunt
 implendæ. Gabril. Hic ille eft magnus
 Dei ſecretarius, qui ſemper mittitur
 ad reuelandum Meſſiæ myſteria,
 ad Daniele. ad Zacchariam. ad
 virginem A Deo. Tota ſanctiffima
 Trinitas expedit nuntium, potentia
 patris, ſapientia filij, bonitas ſpiri-
 tus ſancti Diuus Thom. quæcun-
 que ſunt actiones pertinent ad totam
 deitatem in hoc negotio. In ci-
 uitatem Nazareth. Iam incipit myſte-
 rium Crucis, in quo infirma confun-
 dũt fortia, quare ad paruulã Nazareth
 non ad amplam Hieruſalẽ, aut Romã
 mittitur. Adde quod ſaluſ hæc perti-
 net ad tribũ Iuda, & domũ Dauidis, de
 cuius ſorte eft Nazareth. De ſorte za-
 bulon erat Nazareth. vicina tribui Ne-
 ptalim. primo tempore alleuiata eft ſe-
 cundum Zabulon. Ad virginem. Pri-
 mus Adam è terra virgine formatus
 eft. Ita decet & ſecundum è virgine
 cõcipi. Virgo eft caſta, carne & ſpiritu

Virgo est anima sine vlla labe; virgo est caro sine macula. cognata est Angelis virginitas. Desponsatam viro. Ita decuit tum ratione Matris, vt pudor eius seruaretur. Tū ratione prolis, vt custodiretur & deduceretur. Tum ratione mysterij, vt celaretur. De domo David. Ita ex domo viri notificat domum virginis; nam ex eadem tribu erant vir & vxor. numeri vltimo. Ad hęc. n. domū potissimū ptinet (al^o hęc.

Et ingressus Angelus. Hic iā formatur Dialogus duarum personarū Angelī & virginis. Atq; in sūma: Angelus Virginem Salutatur, Confirmatur. Instruitur. Quietatur, virgo autem Audit. Dubitat. Instruitur. Consentit. Aue. Verbum letum, læta nūtrians; hætenus inauditū. Nulla hic mentio culpæ, pœnæ, & dolorū. saluere iubet, & lætā esse. osculū. est spiritus, inq; Bernardus, quod de uoti infigunt virgini. Gratia plena. Gratia naturam superat: & hæc plena est; nō s̄m sufficiētā tm̄ vt n̄ra; nō secundum abundantiam vt Apostolorum: sed tantum secundum excellentiam. Cui & in ecclesia respondet cultus Hyperdulix, plena est secundum longitudinē à primò instanti ad vltimū, plena secundum latitudinem à. in omni genere gratiarum sine vlla culpa, originali, actuali, mortali, veniali: plenum est vas, facile effundit vix tactum. Quis inquit Innocentius, inuocauit eam & non est ex auditus ab ea Dominus tecum. Hoc verbum illud est, quod maxime tangit & recreat cor virginis. Hoc à suis deuotis maxime exprimendum Ex hoc enim pendet tota virginis felicitas d̄minus tecum. Tecum in mente est. tecum erit in ventre. Benedicta tu in mulieribus. Ita caput est virgo noui seculi, quod seculum benedictionis est. Prima maledixit, vitupera

uit, prostituit sexum; secunda hæc reparat. &c. Quæ cum audisset cogitabat &c. Turbat virginē Humilitas, vt olim Centurionem. Nihil enim harū beatitudinum agnoscit in se: quare vix admittit has benedictiones. Hanc verò humilitatem maxime amat Deus, in hac constituit iudum filij sui Reuera habent quicūque Mulierū status suas virtutes proprias. vt sit virgo pura, casta corpore, & spiritu vt sit vidua, pia, exemplaris, mortua mundo, vt sit vxor fidelis, prudens, patiens & cætera. At virtus illa quæ omnibus mulieribus summè est necessaria; sine qua nihil sit Humilitas est. vt infirmitatem sentiat, subiectionē sponte patiat. Etenim inquit Paulus. Mulier seducta est. Et tamen Eheu si vllibi est superbia, fastus temeritas insolentia &c. in tot mulieribus repertus; vt sola superbia plures ex eis à statu suo profus alienet, sunt pauperes, & volunt esse diuites sunt atræ, & fiunt albæ sunt pallidæ, fiunt rubræ sunt paruulæ, fiunt magnæ, sunt vetulæ, fiunt iuenculæ &c.

Secūdò. Ne timeas Maria &c. Corroborat animum virginis; docet rem non esse humanam, sed Diuinam, quare & modos humanitatis excellere. Inuenisti gratiam &c. Gratia naturā superat; ex hac tota felicitas pendet: quæ fuit Gratiam Maria, & ecce inuenit. quærit gratiam Humilitas: Inuenit Humilitatem. custodit Humilitatem. exercet Humilitatem. fruit Humilitatem. tota Gratia Humilitatis est.

Tertiò. Ecce concipies &c. Hic iam sedatæ virgini explicat pondus legationis suæ. Quæ in summa quinque continet capita. Primū, quod concipiet & pariet filium. Quasi dicat En ò virgo benedicta. Multa legisti & audisti de Messia mundo pro-

Esa. 64.

Esa. 45.

Exod. 4.

Gal. 3.

Psal. 131.

Dent. 18.

misso, ad eius redemptionem; tu quoque sapius orasti & instantissime petijsti: utinam dirumperes caelos, & descenderes. Rorate caeli desuper &c. Mitte quem missurus es &c. En iam concipies &c. Promissus est Messias Abrahamo. In semine tuo &c. Davidi. De fructu venteris tui &c. Promisit Moyses prophetam similem sui. Praedixit Iere. Matrem quod foret foemina. Esaias specificavit quod foemina virgo. Micheas locum. Daniel tempus, Abachuc nomen. Malachias praecursorem. En iam concipies &c. Ostensus est Messias in omni seculo multis sub imaginibus, quibus se sancti patres oblectarunt, salutantes eum a longe, & diem eius sic in nube videntes; Adam in ligno vitae: Abel in suo altari. Noe in Arca; Melchisedech in decimis. Abraham in victima: Jacob in petra olei: Ioseph in somnijs. Moyses in Rubofaxo, Manna, serpente aeneo. Aaron in Tabernaculo. Iosue in sole. Gedeon in vellere. Sanson in fonte: David in throno. Salomon in templo. Elyas in pane sub cinericio. Eliseus in sale, Esaias in flore, germine, mote lumine. Ezechiel in sole nube tecto. Daniel in saxo exciso. Iona in hederis: Malachias in Angelo. Et tandem cessant imagines. Tu, tu concipies &c. Secundum. Vocabis nomen eius Iesum. De nomine Messiae mira dixit Esaias, quod vocaretur, Admirabilis; consiliarius Deus fortis, princeps pacis, pater futuri seculi; quod Emanuel. omnia tu colliges in vno hoc & vocabis Iesum, sicque simul & substantiam eius Divinam, & Ministerium explicabis: nam saluum faciet populum &c. Tertium. Hic erit Magnus. Maximus erit, Deus verus, & minimus, homo ve-

rus. Ita decet Maximum imum fieri, ut satisfiat illi ambitioni, qua voluit primus homo fieri similis Deo. Ita etiam decet satisfactionem fieri per aequivalens, nihil autem finitum, aequari potest offensae Dei. Ita etiam decet Mediatorem Dei & hominum utrunque extremum in se complecti. Quartum. Et filius Altissimi vocabitur. Deum esse oportuit, & Deum filium, non enim decuit patrem mitti, aut innascibilem nasci. Filium autem omnino. Primum, ut sic per eum recuperetur adoptio filiorum Dei per culpam amissa, tanquam per primogenitum & unigenitum, cuius filiatio adaequata est foecunditati divinae, unde potest infinitos facere filios. Secundum, ut sic imago Dei reficiatur in homine, per eum qui est imago naturalis & splendor gloriae patris. Tertium, ut sic per verbum illud recreetur mundus, per quod a principio omnia facta sunt. Quartum, ut sic dementia hominis quae voluit scire bonum & malum, per Dei sapientiam corrigatur. Quintum, ut sic qui in aeternitate ex natura mediat inter patrem, & spiritum sanctum, in tempore mediet inter Deum & hominem. Sextum, ut tandem qui sua natura nascitur in caelo ex patre sine matre, nascatur in terris ex matre sine patre, Quintum. Dabit illi Dominus sedem David, &c. Haec omnia promissa sunt Messiae tanquam Davidis filio. Et regnabit in aeternum. Conditio ista expressè docet regnum hoc non fore humanum. sed caeli regnum, quod ut dictum est Danieli in aeternum non dissipabitur. Hoc igitur novum seculum, novum caelum & nova terra erit quo Messias in esse spirituali denuo creabit mundum in semet ipso; in eo spiritum san-

ctum

Etum vitæ æternæ ad quam omnia in
stituentur. Ad paradifum cœlestem,
non teri eſtrem; Primus homo de ter
ra terrenus, Secundus hō de cœlo cele
ſtis & cœleſtia promouet: Vbi veſtes
erāt non iā pelles, non folia arborū;
ſed gratia, & virtutum exercitia. Vbi
in Arca non manu facta, ſaluabitur
mundus à diluuiō peccatorum. Vbi
Sodoma purgabitur ſulphure timo
ris, & ſpiritus ſancti igne; Vbi Iſrael
ducētur ex Aegypto tenebrarū, per
mare rubrum ſanguinis Meſiæ; &
deducetur in deſerta pœnitentiæ,
perditis Aegyptijs peccatis, & Dēmo
nibus. Vbi paſcentur fideles manna
abſcondito: & è lapide educentur
aquæ viuentes è latere Chriſti dor
mientis. Vbi aquæ amare tribulatio
num, per lignum crucis dulces red
dētur. Vbi ſublato ſerpente illo gneo
inſuperabilis fortitudinis, & patien
tiæ, igniti ſerpentes tollentur, & ne
quiſſimi tela ignea repellent. Vbi lex
amoris è Siō pdibit, & inſcribet cor
dib⁹. Vbi Iordanis, & flux⁹ cōcupiſcē
tiarū reuocabit. Vos lac, & mel grā,
& gloria, veritas, & pax deguſtabun
tur. Vbi Ierico ciuitas Satanæ deiicie
tur, ſonitu verbi. Vbi Hieruſalem ſta
tuetur, cuius fundamenta Apoſtoli;
cuius portæ articuli fidei. Vbi tem
plum ideſt verus Dei cultus inſtitue
tur; tabernaculum quod fixit Deus,
& homo: vbi thronus Salomonis, cu
ius pacis non erit finis. Hæc omnia
legatione ſua complexus eſt Ga
briel &c.

Quomodo fiet iſtud &c.? Non du
bitat de facto, ſed modum quærit; ſu
perat enim myſterij magnitudo om
nem creatam intelligentiam. Tanto
magis, quòd tractare cum virgi
ne de conceptione, & partu, cum ip
ſa virgo viuere & mori de conſenſu

ſanctiſſimi viri ſui decreuerit, mirabi
le eſt, & vix auditu dignum. Cum ta
men hanc ſentiat eſſe Dei volunta
tem, credit implendam, & ſine ſuæ in
tegritatis præiudicio. ſed modum
ignorat. quomodo fiet &c.? Ita quo
cunq̄ loco ſacramentum hoc ma
gnum perſcruteris, clamare, & admi
rari neceſſe eſt dicereq̄. quomodo
fiet iſtud? &c. Primò, Si charitatem
patris, ſe ſe ita effundentē, vt proprio
filio non parcat, & pro nobis, cum
omnibus bonis ſuis, tradat, poſt tot
annorum millia &c. Quomodo fiet
iſtud? o ineffabile ſacramentum amo
ris, vt ſeruum redimeres, filium
tradidiſti? Secundò, Si patientiam, &
humilitatem filij, qui è ſummo fit
imus; exinanitus forma ſerui aſſum
pta. &c. Quomodo fiet? Dilexit me
& tradidit ſemetipſum pro me? Ter
tiò, ſi modum ſanctiſſimę huius in
carnationis contempleris, quot &
quæ concurrunt: in Deitate vna eſt
eſſentia, & tres perſonæ, in Chri
ſto vna perſona, & tres eſſentiæ, Dei
tas, aīa, corpus, æternum perpetuum
& temporale. Quomodo fiet &c.
Quartò. Si numerum & maneriem
vniōnum. Vnitur Deitas animæ, &
eſt vniō inſeparabilis. Deitas corpo
ri, & eſt in ſeparabilis. Anima corpo
ri eſt ſeparabilis. quomodo fiet
Iſtud? Quintò. Si naturas ipſas vni
tas. Deitas infinita aſſumit & ſuſtinet
in ſe humanitatem, & non confun
dit, ſed conſolatur & beat: Aſſumit
per animam corpus, per ſpiritum, ani
mam ideſt per intellectum Thom.
ſic tamen q̄ ſimul animam & corpus
quomodo? Sextò. Si corpus. quod
ſtatim concipitur ſine viro in vtero
virginis & ſtatim organizatur, & ani
matur, ita q̄ verè dixit Ierem. q̄ femi
na circūdat virū. quomodo fiet &c.

Septimo. Si animam, q̄ vere vnitur Deitati, & verè vnitur corpori: secundū partes superiores, quæ respiciunt iustitiæ regulam: incompatibilis est, & vere beata; secundum inferiores autem quæ coniunctæ sunt sensualitati, & respiciunt commodum proprium. passibilis est, quomodo fietistud &c.

Quarto. Spiritus sanctus superueniet &c. Quietat, & firmat animū virginis, reducens eam in plenam & totalem obediētiam Dei: narrat auctorem facti: spiritū sanctum, & virtutē Altissimi. quæ superueniet: Alijs venit vt causa partialis, quamquā primaria est omnium cōceptuum, hic superueniet, tanquā causa totalis D. Tho. ex Damasceno, spiritus sanctus contulit virgini superueniens in eā. primo purgavit eā præseruans ne in peccato originali cōciperet. secundò contulit et virtutem susceptiuā, qua conciperet verbum Dei. tertio contulit virtutem generatiuam, qua manēs virgo posset generare. D. Th. in 3. p. q. 32. Tota trinitas operatur, sed tribuitur spiritui sancto primò q̄a op⁹ amoris est. secundò, quia suprema gratia est excedens oē meritū. tertio q̄a quod nascitur debet esse sanctū vt sanctificet Th. spiritus sanctus superueniet ad præparandum materiā corporis Christi. virt⁹ altissimi, q̄a Christus obumbravit. i. corpus humanū accepit in corporeū lumen Deitatis vmbra. n. format à lumine & corpore. Et obūbrabit, quasi è nube sacra Solē formaturus: Mysteriūq; celaturus. Vñ ex tali semine sãctissimo. qđ nascetur sanctum &c. hoc. n. illud semen est, in quo benedicēdæ sunt gētes; quare necesse est sanctum esse, et possit sanctificare. Ex pollutis autē non potest sanctum fieri quare à spiritu sancto & sanctificante formabi-

tur. Tho. sicut virtus animæ in femine format corpora nostra. Ita virtus dei qui est ipse filius per spiritum sanctū formauit corpus qđ assumpsit. Vtq; factū à simili facilius, miraculoq; miraculoso psuadeat Narrat de cognata Elisabeth &c. Et concludit qđ nō est impossibile apud Deū oē verbū. Dixit fiat lux & facta ē. Dixit vt Elisabeth sterili cōciperet, & cōcepit in senectute. Nunc dicit & iubet vt tu concipias filium suum in vtero virginali. Da assensum, & fiet.

Ecce Ancilla Domini. Cōubiū est hoc, qđ fit in ær naturas Diuinā & humanā. Requiritur consensus, in quo stat facti substantia. pro Deitate stat Angelus Dei nūtius. p̄ humanitate stat virgo. Ergo consentit. Et est cōsensu miro artificio expressus in quo sub pauculis verbis cumulus multarū virtutū exprimitur. Ecce, o quanta, & quā lata est cordis explicatio & expansio. Ancilla, o quanta Humilitas. Domini o quanta Religio. Fiat, o quāta obediētia. Mihi, o quanta cordis exultatio. In verbū tuum, o qualis, quantaque fiducia. Sic se totā aperit virgo vt verbum Dei suscipiat, se totā effundit, vera humilitate extinguit, vt verbo Dei impleat qđ quid sit, qualiscunq; ego, Ancilla domini sum, fiat ergo de me, de carne & spiritu, quod ille iubet. Dato cōsensu mundus innouatur; Recedit Angelus; obumbrat spiritus sanctus; cōcipitur Dei filius. virgo fit mater, & virgo remanet, Deus homo fit, & homo Deus. Et vere fit: olim ludendo dixit Deus (Bernardus) Ecce Adā quali vnus ex nobis. Nos sine lusu vere dicere possumus. En Deus noster emauel vere vnus ex nobis: os nostrū, & caro nostra. Iā in hoc sancto semine gentes benedicentur. Re-

Regnū coeli reuelabit; tollet iniquitas, adducetur iustitia, iam corā Deo stabit humanitas, si peccata mea me prohibēt. Substātia mea requirit. Fœlix es ò virgo Mater Dei, quæ stellas es coronata, quæ sole induta: imo melius quæ solem induisti: Fluminis impetus lætificat. ciuitatem Dei &c: Fœlices & nos per te, ò Mater nostra. Fœue filios, Monstra te esse Matrem: Per te nos recipiat, qui per te datus est nobis. Amen:

Habita Venetys apud Minores. 1568.

IN FESTO SANCTORVM APOSTOLORVM Philippi, Et Iacobi.

Creditis in Deum? Et in me credite.

Agna est angustia, & ingens pressura, quam spiritus noster patitur in practica mundi huius; & præcipue in promouendis operibus. D.N:

Iesu. Multæ enim sese offerunt difficultates, quæ terrent nos. Ardua sunt negocia; vires debiles. Auxilia distant ita quod non modo ab oculis, sed & à se retrahunt. In his facile cor nostrum turbatur, & dubitat. Dubium parit diffidentiam: hanc sequitur animi desolatio, & operis destitutio. In hac animorum fractura erant Apostoli in vltima cœna. i. in nocte qua tradebatur Dominus. primum quod audierant pericula narrata, instare mala, crescere inimicitias, in tantum quod, & inter ipsos erat traditor domini, & dux eorum, qui ad mortem querebant. Deinde, quod auxilia recedebant dicente domino. Filioli adhuc modicum vobiscum sum &c. quo ego vado, vos non potestis sequi mo-

do. quo vadis? inquit Petrus. Et illi Christus. quo ego vado, non potes me sequi modo. quare, inquit, non possum te sequi modo animam meam pro te ponā. Ita ne inquit Christus, Animam tuam pro me pones? Amen dico tibi priusquam Gallus cœtet, ter me negabis. Ad hæc obsecro quis non turbetur? Cadente Petro feruentissimo, quis audeat de se multa promittere? quare turbati sunt: In hoc itaq; amantissimo negotio totus est Christus, vt fortunam, & tempestatem hanc animorum mitiget; ne dubium trahat in diffidentiam, diffidentiam in desolationem, & fugam, Et hæc cōsilia nobis et tam necessaria sunt, quam frequenter has difficultates, & animorum fracturas patimur. Quare audiamus. & cætera.

Non turbetur cor vestrum, neque formidet. Tria potissimum facit optimus cōsolator. primo morbū reteggit. Secundo remediū adhibet: tertio fructū subijcit: vt doceat. mala oīa bene cœsura, tantum vt ferre bono animo, & regere fortunas discant. Morbus est animi turbulentia, & formido. de quo, Non Turbetur cor vestrum. Si turbatur cætera oīa cœlum, terra natura, sensus, caro sanguis, delitiæ, cōmoda, vitæ necessitates, si etiam transferentur montes in cor maris. Non tamen turbetur cor. Quocunque nauis vrgeatur quocunque feratur vento: quicquid patiantur vela, iartes; stet clauus suo loco; quo vno regitur nauis. stet cor centrum linæ, maiorum, & bonorum: Et si turbatur (vt fluunt à natura infirma metus impari, vt mouent suggestiones, alliciunt delectationes) stet cor, & consensus suo loco: Et non formidet, non diffidat; hæc enim trahunt Petrum ad negandum, Marcellinum ad ido-

1. Pet. 5.
Eph. 6.

1. Ioann. 5.

la. Hic morbus est: quale remedium? en. Creditis in Deum? Et in me credite. Hæc illa virtus est fidei, quæ corda sanat, purgat, sedat. Petrus de insidijs Satanæ tractans tandem concludit. Cui resistite fortes in fide. Paulus in eodẽ proposito Sumentes scutum fidei, in quo possitis ignea nequissimi tela extinguere. Ioann. ubi narravit mudi malignitates, addidit. Hæc est victoria, q. v. m. fides vestra. concordat discipulis præceptor. d. Creditis in Deum? &c. Tatum vero robur accipit. fides, tum à principio unde oritur: tũ ab obiecto, in quod terminatur, & fertur. A principio quia caro, & sanguis non reuelat, sed pater cœlestis: donum est, descendens à patre luminum: qualis lux, talis radius, qualis fons, talis riuulus. A spiritu sancto est à lumine potentissimo: quare lux est firmissima, secum ferens non modo certitudinem, sed infallibilitatem demonstrationes naturalium, etiam à priori dant certitudinem, at non infallibilitatem. fides acquisita dat certitudinẽ, dat robur: sola tamen infusa dat infallibilitatẽ, quia a lumine pendet infallibili. Robur deinde suscipit ex obiecto tanquam Phœnix à sole in quem respicit & renouatur. Habet autem propriè obiectum vnum, quo confortatur & est Diuinitas. Appropriate autem, ex distributione quadam charitatis habet duo, vt Deitatẽ duobus in locis sibi maximè accomodatam contemplatur. In Deo scilicet patre, Et filio. vtrunque tangit. d. Creditis in Deum? Et in me credite. Deitatẽ in primis respicit fides in patre, eam credit, illi credit, illi fidit, ab ea bona omnia recipit omnia sperat, in illam credit, & hæc omnia suprema religione, toto corde, tota anima &c.

Seipsam nutrit, & consolatur in hoc obiecto, dum numerat amores Dei patris erga se, præteritos, quod elegit, vocauit, &c. presentes quod regit: & pascit animam corpus, velut ouẽ Ioseph. Futuros quod sibi vitam & gloriam parauit in seipsa. His quasi rosis & floribus Maium quendam spiritualem sibi intexit. Et in hac religione valent omnes: si sic est inquit Christus. Et in me credite. Hic fidẽ trahit ad cultum proprium in seipso. Atque hoc verbo aperte testatur se Deum esse. d. In me non tantũ me, vel mihi sed in me, quod supremum est latrægenus. Huc respicit tota illa disputatio quam habet cum Philippo: Dans enim rationem cur ita in se, sicut in patrẽ credi velit. d. Si cognouissetis me, & patrem utiq; cognouissetis. Cognitionem hæc tribuit fides: Et ammodo cognoscetis eum, in quantum scilicet me cognoscetis, qui vnum cum illo sum. Et vidistis eum, ita d. Baruc. Post hæc in terris vilus est: verè visa est in Christo Deitas, cum verbum factum est caro, & seipsum præbuit oculis in carne, quæ caro Dei est. Ad hæc Philippus simplicitate quadã. Domine ostende nobis patrem, & sufficit nobis. Tam paucis contenta est caro in Dei cultu; vt videns patrem, & cõsolatur: omnes enim natura beati esse desiderant: ut metam sine labore attingamus; hoc sat est nobis. At non sufficit Christo; qui patrem vult in se uideri, & coli, & ad normam suam illi seruire, dicit ergo. Tanto tempore vobiscũ sum, & non cognouistis me obserua quomodo in tota hac disputatione confundit se cum patre. Philippus. d. ostẽde patrem Christus dolet, quod nõ cognoscunt se, & tamẽ tribus annis & amplius cum eo sunt

conuer-

conuersati. Rationem dat. d. Phil qui videt me, & Patrē meū. Non .n. alibi sub cœlo visibilis est pater, quam in Christo: In hoc videt, & palpatur; nō quidem oculis, aut manu carnis, sed spirit⁹, & fidei, quare addit. Non credis, quia ego in patre, & pater in me est? quis iā negare audet Christi Deitatem? an non est hoc verbum clarissimum. An nō satis ex hoc probat Philippo, quōd qui videt filium, videt, & patrē, c̄a pater ī filio est, & ecōtra? Ita vtriusq; est natura vna, & per circumincessionem vnus in altero est, & beatur in altero. Obserua, q̄ vere, & sapiēter dicit, Ego in patre, & pater in me est, nō ita d. Ego à patre, & pater à me est. Proprium. n. patri est esse à se, innascibilē. Cum vero vna vtriusq; sit natura: vna ēt vtriusque dēt esse latraria quare dicit. Creditis in Deū & in me credite. Qd̄ aut̄ eādē hēat patris naturā, & virtutē, pbat ex tribus. Primo ex idētitate verbi. d. Verba q̄ ego loquor vobis, à me ipso nō loquor. A patre hēt intellectū, & verbū. oīa quæ audiui à patre nota feci. Secūdo ex operibus eius, quæ verbum authenticant. Pater in me manens ipse facit opera. Et tamē infra de eisdem dicit. quodcunq; petieritis Patrem, hoc faciam. virtus vna est. Tertio ex operibus nostris, vt in ipsis manib⁹ nostris argm̄ suę virtutis & veritatis constituat. Nō creditis q̄a ego in patre (tāti refert hoc scire) et pater in me? propter opera ipsa credite, si verba non sunt satis; si quoque, opera per me præstita non satis probant Executite v̄sa, videte qd̄ vos ī noīe meo, & mea virtute facturi sitis. Amen, Amen dico vobis. qui credit in me, opera que ego facio, & ipse facie, & maiora horū. Ita valentior vult esse Christ⁹ spūa lis & glorificatus in suis, quam car-

F. Franc. Viced.

nalis & mortalis fuerit in seipso; docuit vmbra Petri; Cingulū Pauli &c. Sic tamen vt semper meminerint, Dei & Christi virtute oīa fieri; quare & oīa petant à patre in, noīe filij; & sciāt se sic oīa impetraturos. Ita Petrus in Sinagoga dans rationem sanati ad portam speciosam. In no. d. A 3. nostri Iesu Christi, hic vobis adstat sanus. Ita rem distribuit. d. Quodcunq; petieritis patrem in no. meo hoc faciam. Vos in re vtcunq; ardua vires vestras sentientes imparces, petitis à patre; hic fons bonorum est: in nomine meo; hoc mediū est, hæc hydra, sine qua non hauritur aqua. Tū pater cōsentiet per me; Et ego virtute patris quæ eadem in me est: faciā, & cōsolabor. Recte igitur vt fractos animos erigeret. d. Creditis in Deum. & in me credite. Vna est virtus, vna sit religio. Et hoc primum obiectum est fidei, quod in vtroque respicit, & roborat. Appropriate autem habet fides, distinctam quādam rationem. Deitatis in patre & in filio. Patrem enim colit vt terminum, in quo tota sita est foelicitas. filium vero vt viam ad terminum Pater dat, filius impetrat, Pater recipit, filius deducit. Hæc specificans Christus dicit. In domo Patris, mansiones multæ sunt. Ita ad patrem, tanquam ad finem spiritus noster anhelat; ibi enim paratæ sedes & præmia, qd̄ verò filius? Vado parare vobis locum. Quid ergo est Pater? Terminus est. quid filius? via est. vtrūque exprimit d. Nemo venit ad patrem. En termin⁹. Nisi per me En via ad terminū, clarius addit. Ego sum via, veritas, & vita. De felici igitur termino, & fine laborū nostrorum, vt animos recreet, & sub cruce suadcat bono animo serendū oīa d. In do. pa. mei. mansiones multæ sunt, Fff quibus.

Math. 6.

1. Cor. 15.

quibus. sed ad quietē lassī recipiamini. In domo patris. Ecclesia militans domus est Christi, nam caput eius Christus est, domus gratiæ est; potius via, quàm domus est vita præfens. Domus patris est ingens illa, in qua totū se communicat. Ita. d. Pater noster quæ es in celis. Hierusalem illa quæ de sursum est, quæ non eget sole, quam claritas Dei illustrat. Mansiones. hic fluitus, & cursus, hic agō, & pugna, hic merita, hic pericula peccandi, & patiendi. Ibi omnia tuta, omnia stabilia; in seculum, & usque in seculum. Tum ex obiecto quod immutabile est: quod replet animum, & desideria: tum ex æternitate, quæ firmat omnia. Ita quod fidei succedit visio; spei firma mansio, & possessio. Ibi verū sabbatum, ubi æterna requies. Multæ sunt. vna est omnium beatorum felicitas: vno denario donantur omnes; vno contenti sunt omnes beati; quia manent omnes. Multæ tamen sunt mansiones: primo ex numero, nam suam ibi quisque habet sedem: Et ad huc locus est: quia ad eam omnes paratam mansionem aspirare debemus. deinde ex gradu felicitatis, stella. n. differt à stella in claritate; vt habent membra varium usum in corpore; vt varia sunt vitæ hujus merita: vt varius

est in hac vita gradus gratiæ: & charitatis: Ita in domo patris varia præmia, non modo accidentalia, vt aureolæ Martyrum, Doctorum, virginum: sed & essentialia in ipsomet patre. In filio vero est aliquid proprium; quod mediator est. de qua re addit; Vado parare vobis locum. i. viam sternere, tollere impedimenta; velum frangere, vt possim vos ad sanctuarij penetralia ducere. Sanguine meo tollam peccata mundi, vobis gratiam patris impetro, qua idonei sitis ad volandum. Ne igitur turbetur cor vestrum super recessu meo. Expedi vobis, vt ego vadam. Iterum veniam. quid tum? Accipiam vos ad me ipsum. Membra ad caput, oues ad pastorem: veniā est faucibus mortis: & reducam vos in gratiam & vitam meam: Prouocabo vos ad regnum meum dilatandum, exercebo vos, Redibo tandem iudex viuorum & mortuorum, & vos ad gloriam meam perpetuo fruendam adducam. Vt vbi ego sum ibi & vos sitis. Et hic tandem laborum finis. Assumetur ergo qui Domini sunt. Vbi Domine? vbi corpus ibi & Aquilæ. Et sic semper inquit Paulus, cum Domino erimus. Amen.

Habita Ferrariæ 14. Maij. 1575.

F I N I S

F. FRANCISCI
VICEDOMINI
FERRARIENSIS
Ordinis Mino. Con.

HOMILIAE EX CATECHISMO
ROMANO.

HOMILIA PRIMA
Continens praefationem generalem.

VR RIT perpe-
tuo natura ipsa
humana, inter pre-
cepta, & promissa
Dei. In agendo
vnam hanc sequi-
tur regulam, Dei

spiritus dona, virtutes, & gratia qui-
bus infirmitatem nostram adiuuat,
vt in eius obedientia proficiamus, &
sancti simus. Reliquum est vt munus
nostrum obeamus, bono animo aspi-
cientes cum Moyse in remunerato-
rem; atque humiliter cum Apostolo
dicentes. Reposita est mihi corona
iustitiae. Et iterum, Scio cui credidi.
In hoc vero quod nostrum est, atq;
ad nos pertinet, plurima sanè est du-
bitatio, multa enim sunt quae remo-
rantur, & haec duo potissimum. Igno-
rantia Diuinæ voluntatis, & propriae
affectiois obliquitas. Primū exclu-
dit nos à Dei regno, vt fatuis illis in-
tempestiue pulsantibus dictū est. Ne-
scio vos. Cuius rationem addidit. D.
Paulus. d. qui ignorat, ignorabitur. se-
cūdum innumeris nos onerat malis,
quae ex culpa, & iniustitia proprie vo-
luntatis commeruimus. Cesset volū-
tas propria inquit Bernardus, & non
erit infernus. Ergo vt hisce occur-
ramus incommodis, illud ante om-
nia curandum est, vt sciamus, & pro-
bemus quae sit voluntas Dei, bona,
beneplacens, & perfecta. Deinde
vt in conspectu eius suadeamus cor-

Heb. 11.

Rom. 12.

I. Ioan.

voluntatem praecipientem ac dicen-
tem. Quod ego praecipio tibi, hoc tā-
tum facito. Vnam sperat, mercedē,
quam sibi legislator pollicitus est, di-
cens. Qui fecerit haec, uiuet in eis.
Hoc fac, & uiues. Sic ergo Dei pra-
cepta exercent hominem; Dei pro-
missa sustinent, ac tandem remune-
rant. Ad Deum tēdit homo per obe-
dientiam mandatorum. Sicut oculi
feruorum in manibus dominorum:
ad hominem uenit Deus per uerita-
tem promissorum; & quamprimum
ex homine suscipit obedientiam.
Esuriui, & dedistis mihi manducare;
iilico promissam praestat benedictio-
nem, percipite regnum paratum uo-
bis. De Dei promissis nulla est du-
bitatio. Est enim Deus uerax. est uer-
bum eius expressum, quo monet, uo-
cat, urget, praecipit, ut uoluntatem
eius impleamus: Sunt pignora sancti

h. 25.

3.

da nostra, madata eius custodiamus, & ea quæ sunt placita coram Deo faciamus. Ita quod vniuersum salutis humanæ negocium ad duo ista reducitur, ad intelligentiam, & ad obedientiam Diuinæ voluntatis.

Intelligentiam diuinorum, per se ipsum habere non potest homo, ut cuncte circa se, & quæcunque extra se sunt sensibilia speculetur. Inuisibilia quidem Dei, ut docet Apostolus, à creatura mundi; per ea, quæ facta sunt, intellecta conspiciuntur; atque hinc homini patefit sempiterna virtus eius, & diuinitas; pluraque sic à Philosophis mundi huius, & communia, & propria de Deo cognoscuntur, quod est, quod vnus, quod primus quod infinitus, quod summus quod optimus, quod inquirentiū se remunerator est, id est quod iustus est distributor, & cōpensator. Hac tamen cognitio, quæ homini ex solo naturæ lumine obuenit, tripliciter deficit. Primò, quod longa est, & prolixa, ita quod maxima pars eorum, quæ scimus; minima est eorum, quæ ignoramus. Secundò quod fallax est, & multos ingerit errores, æternitatem mundi, necessitatem causarum, prouidentiam vniuersalem, dubium perpetuum de animæ mortalitate, & similia. Tertiò quod imperfecta est, in his etiam quæ recte tradit; multa enim sunt Diuinæ veritatis mysteria, quæ luminis huius vires, & capacitatem superant, & tamen homini sunt cognitu necessaria, tum ad Deum recte colendum, tum ad se in eius voluntate vtiliter exercendum, multa, quæ pertinent ad Dei naturam agnoscendam, ad Christi saluatoris opus credendum: ad vitæ humanæ instaurationem gustandam, & complendam, & quæ omnia, sine superni luminis adminiculo ignorare

hominem, & necesse, & miserabile est. Infirmatē hanc Diuina misericordia subleuauit, per gratuitam; & copiosam veritatis reuelationem, quæ mysteria sua, & abscondita à seculis, & generationibus, illis prioribus, paulatim manifestauit sanctis, quibus voluit, notas facere diuitias gloriæ sacramentorum. Sic ergo: Multipharie, multisque modis olim loquens in patribus, & prophetis nouissime locutus est in filio, quem promiserat se daturum in lucem gentium. Ad dandam scientiam salutis. Veritatem igitur, atque eius multa mysteria Prophetæ, tanquam ex ore Dei testati sunt: longe plura Christus Dei filius patefecit dicens. Omnia quæcunque audiui à patre nota feci. Et iterum. In hoc missus sum, ut testimonium perhibeam veritati. Si veritatem dico vobis, quare non creditis mihi? Erat, inquit Io. lux vera quæ illuminat omnem hominē. &c. Vocem filij autenticauit Pater voce e celo delapsa à magnifica gloria. Hic est filius meus dilectus, ipsum audite. Recedens dominus vineæ, vineam colendam tradidit agricolis. & verbum vitæ reuelandum, & prædicandum commisit Apostolis, quos voluit esse mundi prophetas, pastores, doctores, ne circumferremur tanquam paruuli, fluctuantes, omni vento doctrinæ, sed firmo fidei fundamento adherentes, coedificaremur in habitaculum Dei in spiritu sancto. Ac ne quis verbum Dei ab ecclesiæ ministris, tanquam verbum hominum, sed sicut vere est, verbum Christi acciperet, ille ipse saluator noster tantam auctoritatem eorum magisterio tribuendam esse statuit, ut diceret. Qui vos audit, me audit, & qui vos spernit, me spernit:

atque

Rom. I.

Heb. II.

Col. I.

Heb. II.

Est. 49.

Luc. I.

Ioan. I.

atque vt amplius commendaret, eisdem tradidit virtutem signorū, quibus verbi virtutem, & veritatem stupendissime declararent. In nomine meo serpentes tollent &c. Hoc autem non de istis tantum, quibus cum sermo habebatur, intelligi voluit; verum de omnibus, etiam qui legitima successione docendi munus obiret, quibus se omnibus diebus vsque ad consummationem seculi affuturum esse pollicitus est: vt nunc quoque verbum Dei per ecclesiarum ministros legitime dispensatum, non aliter quam vt Dei verbum sit accipiendum. Autenticatio ista tria facit. Primo honorat verbum, & doctrinam, tanquam diuinam. Secundo obligat, pastores ad docendum, tanquam Dei ministros. Tertiò obligat mundum ad audiendum vtraque aure, quarum vna (vt diximus) est intelligentiæ, alia obedientiæ. Beati qui audiunt verbum Dei, & custodiunt illud. Primum itaq; præceptū instat Ecclesiæ, & eius ministris, vt doceant, & pabulo vitæ pascant populos; hoc enim sibi necessario incūbit onus, & hanc necessitatem diebus nostris; ex tribus colligimus. Primo ex Dei præcepto, vrget enim dicens vnicuique nostrum vt olim, Clama ne cesses. Et addit. Super muros Hierusalem constitui custodes, nocte, & die, non tacebunt. Et apud Ezechielem: Si dixerò impio, morte morieris; & tu non annuntiaueris ei; sanguinem eius de manu tua requiram. quod periculum sibi imminere sensit D. Paulus, atque ideo dixit. Vt mihi, si non euangelizauero. Et de Archippo ad Colossenses. Vide vt ministerium tuum impleas. Deinde vrget maxime ad docendum, lamentabilis ista qualitas temporum,

in quæ incidimus: Cum passim hæretici oues Christi, ex pastorum taciturnitate, & ocio indoctas, facile ad suos errores rapiant, & dispergant: Ita olim apud Elaiam. Propterea ductus est populus meus captiuus, quia non habuit scientiam: nobiles eius interierunt fame, multitudo siti exaruit. Et apud Ezech. de ouibus luis: Dispersæ, inquit, fuerāt in die nubis, & caliginis. Dolendum Eheu nimis, quod tam scelerate abusi sint hæretici nostrorum temporum ignorantia, vt tam breui, tam facile, tam miserè, seduxerint, atque ad suam perfidiam traduxerint, ciuitates, prouincias, integra regna, vt facile de vltimo fidei, & veritatis excidio dubitari posset, nisi staret ampla illa Christi promissio. Portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Remedium vnicum est, vt tollatur ignauia, vanitati opponatur veritas, reuelentur hæreticorum fallaciæ, populi doceantur, &c. Tertiò ad id maxime vrget præceptum Sanctissimæ Synodi Tridentinæ, quæ è graui illo somno Pastores tam acriter excitauit, atque ad sua munera reuocauit, iubens, vt doceant, vt panes frangant, vt lupos arceant. Vt verò munus hoc docendi, in quo salus mundi consistit, vtiliter, & fructuose à ministris catholicis assumatur, duo in pastoribus potissimum desideramus: iudicium, & amorem. iudiciū tale sit, vt prudens pastor, non quasi aerem verberans, aut in incertum currens, ad certa capita vniuersam doctrinam reuocet, duoque potissimum in docendo meditetur. primū, quid doceat: secundum, quo modo doceat. Circa primam enixe laborabit, vt populos ducat ad tria, quæ summam omnium in se continent:

Ad Dei,

Ad Dei, & Christi cognitionem, quæ est vita æterna; vt ante omnia scire cupiant fideles, Iesum Christum, & hunc crucifixum; sciant non esse aliud nomen sub cœlo, in quo oporteat saluos fieri: sciant quod ipse est propitiatio pro peccatis &c. Ad obedientiam mandatorum eius, in hoc enim scimus, quod cognouimus eum, si mandata eius, custodimus; doceant ergo vitam à fidelibus non in ocio, & desidiam degendam esse; verum oportere, vt quemadmodum Christus ambulauit, ita & nos ambulamus, sectemurque omni studio iustitiam, pietatem, charitatem, mansuetudinem; dedit enim semetipsum pro nobis; vt nos; redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum. Ad amorem denique, & charitatē, erga Deum, & quæ Dei sunt. In hoc enim pendet lex, & prophetæ. Caritas, inquit Apostolus, finis præcepti est, & legis plenitudo. Ad immensam igitur Dei bonitatem cum primis amandam, excitandus est populus, vt diuino quodam ardore incensus, ad summum bonum rapiatur. Siue enim credendum, siue sperandum, siue agendum aliquid proponatur, in ita homine semper charitas Domini commendari debet, vt omnia christianæ virtutis opera, non aliunde, quam à Dilectione ortum habere, neque ad aliū finem, quam ad dilectionem referenda esse intelligatur. Circa secundum, quo docendi modus continebatur. Hunc facile adinuenit amor, quem in docente post iudicium requirebamus: obseruanda est enim auditorum ætas, ingenium, conditio, vt qui docendi munus exercet, omnibus omnia efficiatur, vt & omnes

Christo lucrifaciat; & seipsum fidele ministrum; & dispensatorem probare possit. Quis infirmatur, inquit Paulus, & ego non? Habet diuersorum generum ingenia sibi commissa, necesse est, vt diuersis vtatur docendi formulis. Sunt alij veluti modo geniti infantes, quibus lacte opus est; his adhibe cibos teneriores, prima fidei rudimenta, theologiamingere operatiuam, & per hæc promoue ad altiora. Sunt alij in Christo adulescentes, iam viam veritatis ingressi, iam sub domini ferula satis exerciti, iam frequenter admissi ad Sacramenta; his præbe solidiora, quæ spiritum augeant, theologiam rationalem, qua firmiora veritatis capita speculentur, quibus non modo ad lumen, sed & ad gustum vitæ promoueantur. Sunt non nulli iam prouecti, & ætate firma in sanctuario Domini sublimi loco positi, velut Cherub, & Seraph. his adhibe panes sacros, habent enim sensus exercitatos, facile attolli possunt; his conuenit theologia mystica, quibus datum est nosce mysteria regni Dei. Ita se demisit æterna Dei patris sapientia, infirmata est, vt in carnis nostræ humilitate cœlestis vitæ præcepta hominibus traderet. Ita de se testatur Paulus, quod ex charitate agnouerit se omnibus debitorem, sapientibus, & insipientibus, ita se paruum effecit in medio fratrum Thessalonicensium, & tanquam nutrix fouens filios, ita cupide docendi munus complexus est, vt eis voluerit, non modo euangelium, sed & animam tradere. Et hæc de his quæ verbi Ministris præcepta sunt. Quoniam vero scriptum est. Vbi non est auditor, non effundas sermonem: ideo singularis ista Dei misericordia, sefe

1. Cor. 2.
Act. 4.
1. Ioan. 2.

Matt. 12.
1. Tim. 1.
Rom. 13.

1. Cor. 9.

**HOMILIA SECUNDA
CONTINENS**

Præfationem specialem.

Vando per Dei misericordiam, infirmitatem humanæ naturæ sic subleuantem, & tenebras cordis nostri clarificantem, reuelata est nobis è sinu patris veritas ipsa diuina per prophetas, per ipsummet filium, per Apostolos, sapiètes, & scribas ab eo missos: in super multis modis autentica est, vt verè constiterit Dei verbum, infallibilem scilicet veritatem esse, quam isti prædicare, & inuulgare debent, ac iubentur ipsi quoque Pastores, vt muneri suo non desint, sentiunt necessitatem docendi; modumque talem ex iudicio, & charitate sibi præscribunt, vt vtiliter doceant. Insuper ex his intelligunt populi instere sibi debitum indispensabile; audiendi, credendi, & obediendi. Onus humiliter suscipiunt, ac seduli in eo ferendo sese exercent Pastores; nos quoque in partem sollicitudinis, tametsi indignos, & parum idoneos vocant; dicturi, docturique sumus per Dei gratiam, fideliter, prudenter, amanter. vos contra o charissimi, parati estis ad audiendum, vtinam & ad credendum, obediendum. Agite videamus iam vnde sumenda, & petenda sit nobis doctrina, qua filios nostros in Dei seruitio instituamus; quæ illius capita necessario sint tradenda. & vnde vtilius, ac fructuosius incipiendum. Et hæc omnia præsentī homilia Deo dante expediemus. Vnde petenda doctrina veritatis est? Petenda est ex veritate à Deo reuelata, tum in scripturis sanctis; tum in traditionibus:

reuelans, & assidua ministrorū diligentia in docendo mundum obligat ad tria. Ad audiendum. Ad credendum. Ad obediendum. Ita Moyses promulgata lege, instat dicens. Si audieris vocem Domini Dei tui &c. Ita de filio pater. Ipsum audite. Ita de Apostolis Christus: quia vos audit, me audit. Et in canone generali. Qui ex Deo est, verba Dei audit.

Si ergo mundus non audit, non credit, non obedit, quid fiet? Manebit in suis tenebris, in die nubis, & caliginis. Tenebras has Deus quomodo iudicabit? seuerissimè. Ita apud Iere. Maledictus, qui non audit verba patris huius. Apud Oseam. Tu scientiam repulisti? Et ego repellam te. Reiectio ista tremenda est, priuat enim triplici bono. Priuat gustu, & fructu verbi, & sacramentorū, quibus abutitur. Iudicium, inquit Paulus, sibi manducatur & bibit, non diiudicans corpus Domini. priuat vsu verbi, & sacramentorum. Sic enim Deus iudicat, vt credant mendacio: Auferam sepem, inquit Esa. & erit vinea in direptione. Nubibus mandabo ne pluant super eam imbrē. Priuat tandem vultu suo & omni bono. Si verò mundus audit credit, & obedit, formatur in virum perfectum, pergitur à fide, quam ex auditu consequitur ad intelligentiam, ex hac ad obedientiam, ex hac ad cumulū meritorum, vt tandem quoque perueniat ad summa gaudia promissorum; quibus

in Domino perfruatur per omnia secula seculorum. Amen.

auth. 17.

ann. 8.

11.

bus sanctæ matris Ecclesiæ: Atque hic obseruandū est, qđ veritas ipsa Deī filia, vna est, ex vna Dei mēte promans, sic tamen ab eius charitate diffusa per gradus, vt facilius ab homine caperetur, qđ latitudinē hēt, estq; maior, & minor; īplicita, & explicita impressa, & expressa, triplexque in sūma dici potest. Prima est veritas naturalis, impressa cordi nostro, qua deum cognoscimus, eūque fatemur & asserimus vnum, stabilem, æternū sapientem, bonū, retribuētē oīb' p̄ merita. veritas ista satis insufficiens est ad salutem; tum quia fallax est; tū quia prolixa, tum quia generalis, tum quia hærens lumini satis fallibili, rōni. s. hu mane qđ si etiā multa fideliter, & vere docet, ea tamen omnia verius, & firmitus accipimus ex Dei reuelatione infallibili. Secunda ergo veritas est scripturalis, contenta in vtroque testamento veteris, & nouo; scimus .n. inquit Petrus, qđ spū sancto inspirati locuti sunt sancti. Dei. De hac Dominus dixit. Scrutamini scripturas; illæ testimoniū perhibēt de me. Et iterum. Habēt Moysen, & prophetas, audient illos. Et D. Paulus. Attende lectioni, & exhortationi. Tertia est veritas ecclesiastica, tradita siue p̄ manus, siue p̄ canones Apostolorū, & successorū. Hęc sūma, hęc ītegra; hęc absoluta; hęc continet oēm veritatē. Hęc primā, qđ naturalis erat subleuat ad altiora; & ītroducit ad spāliora dei mysteria: Hęc secundā quoque quæ scripturalis erat, multipliciter iuuat. Primò, quòd decernit, & authenticat nobis scripturas, nō qđ tribuat eis veritatem, quæ seipsis sunt infallibiles: sed quòd testatur, quæ sint, aut non sint pro ueris recipiendæ; quòd sine iudicio ecclesiæ scire, vel asserere nullo modo possumus. Eius enim

est arbitrium discernēdi inter euāgelium Petri, & Marci: Bartholomei, & Matthæi: Nicodemi, & Iuce. Ita de epistola Ad hæbreos post multas patrum dissentiones, num Pauli esset, tandem vnum hoc sublimia illa ingenia Origenis, & cæterorū eius ætatis quòd ecclesia Paulo attribueret. Coacti & nostri temporis hæretici quādoque sunt, vt veritatem hanc assererent, non posse de scripturis pronuntiari, num sint authenticæ, vel apocriphæ, sine iudicio catholicæ ecclesiæ. Et tamen eousque desipiunt, vt è cathalogo scripturarum ab ecclesia tot iam seculis supra mille annos probato, sua temeritate deiiciant, libros Machabæorū, epistolam. D. Iacobi; Apocaliptim &c. Deinde hoc tribuit sanctis scripturis ecclesiæ veritas, & traditio, quòd sensum earum infallibiliter exprimit; & ipsa sola hoc potest, de qua dominus dixit. Et vos testimonium perhibebitis, qui ab initio mecum estis. Et de sancto spiritu Ecclesiæ præstito. Ille vos docebit omnia; & suggeret vobis omnem veritatem. Quomodo ergo sit exponendus locus ille Christi in cæna. Hoc est corpus meum. Et ille Pauli ad Corinthios. Sic saluus erit quasi per ignem; ab ecclesia sola petendum est. Traditio est inquit Io. Chrysostomus, nihil ultra requiras. Ex hoc itaque fonte aquarū viuentiū, veritatis. s. reuelatæ petere debent, atq; humiliter haurire pastores ecclesiarū, vt populos doceāt. At quā veritas reuelata in scripturis sanctis, & regulis ecclesiasticis ampla est, & īfinite altitudinis, latitudinis, p̄funditatis; ita vt multo tpe, multoq; labore indigeat: qđ ex his tādē illud est, quòd ante oīa, velut scitu necessarium proponi debet? Respondeo. Non possint omnia simul doceri.

Non etiam tenentur omnes ad omnia cognoscenda. quid ergo? Hoc necessario & sciendum, & firmiter tenendum est. Veritatem omnem à Deo reuelatam esse veram. Et qui huius patrem negaret, hæreticus; qui totam apostatam esset: hoc vocant Theologi obiectum formale fidei, sub cuius ratione creduntur omnia, quæ scilicet à deo sint reuelata: Ad hoc necessario visum est patribus, ut profundanda fide, & instruenda simplicitate, quatuor hæc ad minus exponerentur populis. Symbolum Apostolorum. Tractatus sacramentorum. Decalogus. Et Oratio Dominica. Symbolum est quasi lac, & semē quo nutritur fides, & statuitur totius religionis fundamentum, continens in se cognitionem, & cōfessionem Dei creatoris, redemptoris, sanctificatoris, & remuneratoris: Sacramenta, tanquam instrumenta, & organa, per quæ, & in quibus dispensat nobis Deus gratiā suam, nos ad se recipit, & sibi vnit. Decalogus tanquam integra bene viuendi regula, & disciplina via vitæ; & fructus spiritus. oratio, tanquam ea quæ ad omnia siue intelligenda, siue præstanda, gratiam sufficientem implorat. Horum cognitio probe sufficit, si non ad perficiendā; certe ad instituendam; & promouendam Christi pietatem; ad repellendas hæresum machinationes, ad fundandam, & retinendam Christi religionem. Hæc voluit piissimus imperator Carolus Magnus frequenter doceri, & subditis suis ingeri, didicerat enim quantum horum ignorantia ex barbarorum mixtura nocuisset. De his D. Thomas, scripsit libellum, quē in schismate Boemico sedes Apostolica iussit in omnibus ecclesijs Germaniæ frequenter recitari. Ex his igi-

F. Franc. Viced.

tur quatuor aptissime constabit doctrina tota Catechismi, quem Pastoribus ecclesiarum, pro cōfirmatione animarum sibi creditarum paramus. Cum verò hæc sint quatuor, à quo iubet ordo doctrinæ, ut vtilius incipiamus? Docendi ordo is adhibendus est, qui & personis & tempori accommodus maxime videatur, Nos patrū auctoritatē secuti, qui initiandis Christo domino, & in eius disciplina instituendis hominibus à fidei doctrina initium fecerunt; operę precium ducimus, quæ ad fidem pertinent prius explicare: fides enim substantia est rerum sperandarum, ostium salutis, ianua vitæ. Sine qua impossibile est placere Deo, impossibile quoque est ea, quæ Dei sunt percipere, dicente Esa: Nisi credideritis nō intelligetis. Quid autē intelligis per fidem? Fidei vox multiplex est in scripturis sanctis, & multa significat. quādoque actum credendi, & est reuelatis, & auditis assensum præstare. De quo Dominus. Si potes credere, omnia possibilia sunt credenti. Quandoque habitum informem. De qua Iacobus fides sine operibus mortua est. Quandoque habitum formatum. De qua Paulus, Sancti per fidē, vicerūt regna &c. Quandoque obiectum fidei, veritatem scilicet reuelatam, cui præstandus assensus est, de qua Athanasius. Hæc est fides catholica, quam nisi quisque crediderit, saluus esse non poterit. Hic fidem accipimus pro habitu formato; & est forma inclinans, & infallibiliter persuadens ad credendum ijs quæ ut à Deo reuelata, proponuntur ab ecclesia sine formidine de opposito. Nulla enim fidelibus potest accidere dubitatio in ijs, quorum Deus auctor est, qui est ipsa veritas, fides hæc donum Dei

Ggg est.

est. Donum nobilissimum, tum ex principio, quod Deus est: de quo Christus ad eum. Caro, & sanguis non reuelauit tibi &c. Tum ex obiecto, quod in se continet veritates omnes à Deo reuelatas, quæ ex eminentia superant hominis intelligentiam. Donum amplissimum, quod magnam habet latitudinem. Ex parte obiecti, dum pauciora, pluraue creduntur; modo credatur, quod omnia à Deo reuelata sunt vera: Ex parte etiam Subiecti, in quo recipitur, quod est anima; nam in intellectu credentis potest esse maior, & minor, assensu, vt plura, aut pauciora proponuntur, vt etiam minor, aut maior est capacitas, & perceptio credibiliū. In voluntate etiam potest esse minor maior ne feruor instandi, & imperandi intellectui vt assentiat. Et fecendum hanc latitudinem scriptum est. Domine adauge nobis fidem: Iterum. Modicæ fidei quare dubitasti. Iterum. Adhuc illis non credentibus, & mirantibus præ gaudio &c. Donum etiam pulcherrimum est fides, quod ornat animam velut lux aerem. Emitte lucem tuam, & veritatem tuam &c. Donum est fecundissimum. quod replet mentem thesauris cœlestibus. Fons aquæ salientis in vitam æternam. Donum maxime è necessarium, sine quo natura non potest, se supra se tollere ad capiendum ea quæ suam intelligentiam superant, qualia sunt omnia reuelata: & ea potissimum, quæ velut radices aliorum in Symbolo Apostolorum proponuntur, quod hac ratione cæteris tribus capitibus antefertur, quia pabulum fidei est, & quot articulos continet, tot quasi ianuas aperit ad vitam, sine quibus proficere homo nequaquam potest.

Idem. 4.

Ex his apparet quod ad opus hoc quod molimur, tria præcipue requiruntur. Primum est, vt credibilia proponantur. Hoc nos per Dei gratiam, fideliter, diligenter, & perspicue præstabimus. Secundum est, vt attente audiantur, & tanquam vera firmissime credantur. Hoc munus vestrum est, qui ab ore nostro pendetis. Tertium est vt Deus fidei lux, & Dux, in mentem, & linguam tribuat ad dicendum Vobis adaperiat aures, & corda; ad percipiendum, & credendum, vt ita in nobis eius veritas, & nostra salus, per eius donum, & misericordiam promoueatur. Amen.

HOMILIA TERTIA

CONTINENS PRIMAM

Partem Primi articuli.

Credo in Deum.

Subleuat clementissima Dei manus humanam mentem, quæ in semet ipsa iacebat, angustis his terminis circumscripta, inter proprios conceptus, & amores suos, inter quos se peliebatur, nihil supra, vel ultra se curas. Quod si vnquam extra se curiosa qua piâ inuestigatione rapiebatur; misere, & periculose vagabatur inter tot imagines, vestigia, gustus creaturarum; quod fracta, debilitataque ea dispersione, parum veri, aut boni ex iis assequi poterat: vt plurimum falsis innixa illudebatur. Ex his labyrinthis excipit eam Dei lumen, quod fides est: eam etenim subleuat extra se, & supra omnem creaturam.

ram; in sensum, & gustum creatoris; in quo & vera bona dignoscit, & in eis facile conquiescit. Volabo, inquit David, & requiescam. Hic est eminens ille mons Sion, in quo, vt Esaias dixit, Dominus ipse doctor est, & doctrina, lux & lumen. Quamobrem implet diuino lumine, & sese potenter reuelat, & menti sublata coniungit per illapsum, & informationem quandam Deificam, qua ratione fides dicitur Theologica, & Diuina virtus. Ex hac diuina plenitudine, quasi secunda Deo prolem parit diuinam, que est exacta, & distincta confessio Diuinitatis. Qualis confessio est Symbolum Apostolorum, Deitate plenum, Deitatem mirabiliter distinguens, & exponens: Deitatis personas, virtutes, & opera secundum altissimam, & plenissimam revelationem conditoribus factam felicissime aperiens. Quoniam igitur in Deitate vna, & simplicissima, tres personas reuelatio intuetur, & predicat, quarum distincte sunt proprietates, & subsistentie, distincte quoque attributiones, singulis personis, non ex natura, sed ex mysterio correspondentes; ideo secundum has tres principales partes instituit Symbolum. Tres sunt, inquit Io. qui testimonium dant in celo, pater, verbum, & spiritus. Persona patris est prima; producens, improducta. Persona filij est secunda: producta, & producens. Persona Spiritus sancti est tertia; producta non producens. Patri attribuitur omnipotentia: quod sors essendi est. Filio sapientia, quod verbum Diuinitatis est. Spiritui sancto bonitas & amor est mutuus Patris, & filij. Ex his quoque singulis personis, attribuuntur opera singula: Patri ex omnipotentia, quod creator mundi est. Filio ex sapientia, quod Redemptor mundi est.

Spiritui sancto ex bonitate, quod sanctificator mundi est. Secundum hæc, in prima parte symboli agitur De patre, de eius omnipotentia, de mundi creatione. In secunda, de filio, de eius sapientia, de mundi Redemptione. In tertia De spiritu sancto, de eius bonitate, de ecclesie sanctificatione: Totum vero symbolum diuidit in duodecim Articulos, quasi partes, & membra eiusdem corporis, iuxta numerum duodecim apostolorum, à quibus tum primo conditum est, quum iuxta domini mandatum pro ipso legatione functuri, in diuersas mundi partes sunt distributi. sic enim censuerunt christianę fidei formulam inter se componendam, vt id ipsum sentirent, & dicerent omnes, perfecti in eodem sensu: Huiusmodi autem professionem à se compositam vocarunt Symbolum: siue quia ex varijs sententijs, quas singuli in corde contulerunt, conflata est: siue quia ea veluti nota, & tessera quadam vterentur, qua à falsis fratribus dignoscerentur. Non potuit vero institui Symbolum fidei ab alijs, quàm ab Apostolis coniunctis, id est ab auctoritate suprema, caput Ecclesie, & primam Petri sedem secum habente; illa enim auctoritas sola potest condere symbolum; quæ potest dubia fidei tollere; & hæc est vel in concilio generali; vel in sancta sede apostolica. Symbolum itaque Apostolorum est confessio fidei. Symbolum Nicenum est expressio fidei. Symbolum Athanasij est defensio fidei. Est itaque Symboli Articulus primus.

Credo in deum Patrem omnipotentem creatorem celi & terræ. Cuius summaria expositio potest esse talis, Credo, & firmiter connteor Deum esse summum bonum. Patrem ex natura vnigeniti sui. Patrem potestate omnium creaturarum: Patrem gratiæ omnium fidelium; Patrem

meum in specie Creatorem ex nihilo cœli, & terræ visibilibus, & inuisibilibus; in specie formatorem corporis mei, & creatorem animæ meæ. Ita esse credo, & talem deum Patrem fontem bonorum omnium colo, adoro, illi fido, & in eius supremam bonitatem tendo. Sed quoniam singula verba symboli, ut radicalia sunt, ita miram in se concludunt sensuum, & misteriorum fecunditatem, ideo singula sunt specialiter expendenda.

Credo. Verbum hoc magni momenti est: primum illud quod à nobis exigitur coram Deo, etiam antequam sciamus quid de nobis agatur. credis in Deum Patrem &c. ? Respōdetur. Credo. Ita Accedentem ad Deum oportet credere; quia impossibile est sine fide placere Deo: Obligat autem verbum hoc credentem ad tria. Primo ad assensum. Secundo ad quietem. Tertio ad confessionem. Assensus recipit. quies animi retinet. confessio exercet, magnificat que veritatem. Ad assensum in primis obligat, ut firmiter, & immobiliter, ex toto corde assentiamus ijs, quæ nobis à Deo sunt reuelata; ita ut potius parati simus omnia bona perdere: omnia mala pati, sanguinem etiam fundere, & mortem subire, quam ne minimū quidem in his dubitare: aut verbum reuocare. Sic fidem fundarunt Apostolicè proprio sanguine corroborarunt. Nondum inquit Paulus, usque ad sanguinem restitistis. Ad quietem deinde semota, scilicet omni curiosa inuestigatione: neque enim fidei notitia minus certa est, quod ea non cernantur, quæ nobis credenda proponit; nam diuinum lumen, quo ea percipimus, dubitare de his non sinit, utcunq̄ue non sint

perspicua. Deus qui dixit de tenebris lucem splendescere, ipse illuxit in cordibus nostris, ut non sit nobis opertum euāgelium, sicut ijs, qui pereunt. Sat ergo est, quod Deus ita esse reuelat: hoc firmitus est omni ratione: clarius omni euidentiā. Cur non credas infallibili? si inter nos ex conditione personarum omnia credimus viro laudato, cur non Deo? Est Deus verax, inquit Apostolus, & omnis homo mendax. Quod si velimus sapere de his, plusquam oportet sapere, castigat Deus curiositatem hanc: vel non respondet, ut scribis quærentibus. In qua potestate hæc facis? ut Herodi. Vel respondet in parabolis. Ut videntes non videant. Ut credant mendacio. Abscondisti hæc à sapientibus &c. Vel acerbè respondet: ut scribis, signa de cœlo quærentibus. Generatio praua & adultera, signum quærit &c. Ad confessionem tandem prouocat, ut fidelis, qui dicit credo, quod animo inclusum habet, aperta fidei professione præferat, summaque animi alacritate palam faciat. Ita olim David. Credidi, propter quod locutus sum. Ita Apostoli ad principes Iudæorum. Non possumus, quæ vidimus & audiuiimus non loqui. Ita D. Pauli vox est illa præclara. Non erubescō euāgelium: Corde creditur ad iustitiam: ore confessio fit ad salutem. Est confessio peccatorum, spectans ad penitentiam. Est confessio laudis, spectans ad gratiarum actionem. Est confessio veritatis, spectans ad zelum fidei: Et hæc sufficiant pro sensu illius verbi Credo.

In Deum. Verbum hoc sublime ornat fidem triplici conditione. Dignitate, Claritate. Vnitate. Dat dignitatem ex nobilitate obiecti, quod præstantissimum est, & Deus est; In quem statim subleuatur, & rapitur; non per effectus, ut longo

Tim. 6. h.

longo labore solet humana philoso-
 phia: sed itatim in causam. Dat clarita-
 re. Est enim Deus hic lux quæ menti
 occurrit, & nunquam sine luce. Deū
 nemo vidit vnquam, sed nec videre
 potest: lucem habitat inaccessibilem,
 sed fides est, quæ humanæ mentis a-
 cciem ita exacuit, vt in cœlum nullo la-
 bore penetrare possit: atque diuino
 lumine perlustrata, æternum luminis
 fontem, in eius lumine intueri; vt ita
 nos de tenebris vocatos in admirabi-
 le lumen experiamur, & credentes ex-
 ultemus lætitia inenarrabili. Videt
 ergo fides diuino isto oculo Deum,
 & in Deo obseruat tria. Essentiam.
 Veritatem, Bonitatē. Esse primum,
 summū, necessarium. Ego sum, qui
 sum. Ego principium & finis. A secu-
 lo, & vsque in seculum tu es Deus.
 Hoc est credere Deum. Veritatē de-
 inde. Est Deus verax in dictis, factis,
 promissis, & minis. Ego Deus, &
 non mentior. Hoc est credere Deo.
 Bonitatem supremam, quæ excludit
 omne malum includit omne bonum
 de se tribuit, aperit manum, & implet
 omne animal benedictione. Gustus
 huius bonitatis subleuat amores cre-
 dentis in summam illud bonum, &
 hoc est credere in Deum. Dat tertiō
 fidei vnitatem, ex vnitatem obiecti: Cre-
 dit enim in Deum vnum, quod ex-
 plicat symbolum Nicenum aduersus
 Manichæos. Audi israel, Dominus
 Deus tuus, Deus vnus est: Et Paulus
 vnus Deus, vna fides. Dij sunt princi-
 pes, sacerdotes, & Magistratus, tales
 que appellantur in scripturis, non
 quidem ex natura, sed ex virtute Dei
 quam excellenti modo participāt, &
 referunt. Dij erāt gētium Dæmonia
 falsa vsurpatione. verē vnus Deus est,
 Dominus in quem credimus, & quē
 credentes colimus. Hæc omnia, q̄

Deus est, q̄ vnus, quōd primus, q̄ ne-
 cesse esse, q̄ summus optimus, q̄ fons
 bonorum omnium, quōd sapiens,
 æternus, iustus, beneficus, infinita, &
 immēsam virtutē hīs oēm cōplēs lo-
 cū, & hæc talia philosophi ex rōne na-
 turali de Deo professi sunt. Nō enim
 inquit Apostolus, Ireligt deus semet-
 ipsum sine testimonio, benefaciens,
 de cœlo dans pluuias, & tempora fru-
 ctifera, implens cibo, & lætitia corda
 hoīm. Quæ cā fuit philosophis nihil
 abiectum de Deo sentiendi, quin ei
 bonorum omnium perfectam vim, &
 copiam tribuendi. fides tamen ē ver-
 bo Dei reuelato, hæc eadem, & longē
 plura discit, & docet citius. fat enim
 est audire verbum, & assentiri. Clarius
 longē enim distinctius de eisdem pro-
 nuntiat. Firmius, hæret enim lumini
 infallibili. Suauius, rapit enim in sum-
 mum Dei cogniti amorem. Altius &
 eminētius, inuenit enim in Deo vni-
 tatem, cuius nullum exemplum est,
 fœcūdā scilicet, cum trinitate, &
 æqualitate: de quibus Deo dante di-
 cemus: illi vni gloria, & honor in om-
 ne æuum.

Ad. 14.

HOMILIA QVARTA

CONTINENS

secundam partem primi
 Articuli.

*Patrem omnipotentem crea-
 torem celi, & terra.*

Am humilis, & demissa
 est humana mens; tā
 alta, & eminens diuini-
 tas, vt nisi ea trahente
 contendere ad eam
 minime possit. Nemo
 inquit Altissimi filius, venit ad me,
 nisi

nisi pater traxerit: quare clamat Salomon. Trahe nos post te. Clamat Petrus. Iube me venire ad te. Trahit ergo per gratiā, & lumen fidei, de quo David, ipsa me deduxerūt, & adduxerunt in montem sanctum tuum &c. Vbi etiam in conspectum Deitatis trāslati sumus; adhuc noua exigitur subleuatio, & accommodatio, quæ fit per lumen gloriæ, de quo David. In lumine tuo videbimus lumen. Influit et anima Christi gloriosa, quali capitis in animas membrorū suorū, & dignificat, vt Io. in apocal. Claritas Dei illuminat ciuitatem, & lucerna eius est agnus. Sed in ipsamet Deitate requiritur temperamentum, ne creatura obruatur à gloria. Altior celo est, inquit Iob, quid facies? Profundior, quomō intelliges? Ita se operit à longē Moyfēs, & Elyas quam primū domini gloria sese reuelat. Non ergo essentia totaliter se exhibet creaturæ; aut contemplandam, aut fruendam, sic enim à solo ipsomet Deo comprehenditur; sed secundum suam misericordiam, & amorosam voluntatem sese accommodat creaturis magis, & minus, vt foeliciter cognoscatur, & ametur. Interim per lumen fidei supplet in terris, vt que beatam, & dulcem faciat fidei contemplationem, quam primum illi obtulit, & patefecit deitatem, qua eam dignificat, clarificat, vnit, & quietat: ita tim in deitate aperit paternitatem; qua cōspecta illico fides clamat. Credo in Deum patrem. Paternitas ista tribuit fidei multa non spernenda. Primo dulcedinē, quando agnosimus, & colimus Deum Patrem nostrū. Patrē ex maiestate omniū creaturarum; vnde omnia benedicūt, & laudant illum in integra obedientia, qua eius voluntatē implent. Nūquid

non ipse est pater tuus, inquit Moyfēs, qui possedit te, fecit, & creauit te? Et Malachias nunquid non pater vnus omnium nostrum? Patrem deinde ex gratia, & speciali adoptione per Christum suorum fidelium, quos in primogenito complectitur, & trahit ad se; in quibus & dulcissime spiritus filij clamat Abba Pater. secundo tribuit spem. Quod si ille pater est, nos filij, si filij & heredes. Qui dedit homini esse, corpus, & animam; & pro anima redimenda Christum vnigenitū, quomodo & omnia, (inquit Paulus) cum illo non tradidit? In hac spe orant sancti, & omnia impetrant; & violenti rapiunt celi regnum. Tertio tribuit sublimitatem, ad capiendam supra omnem naturæ vim, excelsam paternitatem Dei, in sua ipsius natura. Cum enim audio in deitate esse patrem statim infero ibidem esse filium, & ita numerum in simplicissima illa vnitate iam agnosco, & confiteor; non enim idem omnino potest esse pater, & filius; pater quippe, vt pater producit; filius vt filius producit; Nulla mens capit, vt idem producat seipsum. Hic ergo amplum locum habet fides cōtemplandi Diuinam secunditatem, in natura illa optima intellectuali. Vbi est intellectus, virtus scilicet cognitiua, & est actualis; alioqui imperfecta esset si vnquam dormitaret, aut cessaret ab actu suo: necessario igitur semper habet verbum productum, & distinctum à producente non accidentale, aut transituum, vt nostrum est: sed consubstantialē, subsistens, in eadem patris eternitate permanens: Verbum hoc paternæ mentis, vocamus filium, quia producitur secundum naturam, non tantum

Ca. 21.

Ca. 11.

Deut. 32.

tantum in similitudine, aut æqualitate, sed in identitate naturæ cum suo producente. In eadem natura intellectuali est voluntas actualis, ergo & semper, & perfectè, & totaliter amans, atque ita amorem spirans totalem, & adæquatum, non accidentalem, aut transitivum, sed subsistentem, & coæternum: hunc dicimus spiritum sanctum, quia intimus, & per amorem spiratur. Itaque ex his iam colligimus in unitate Deitatis, trinitatem hanc personarum, ab invicem distinctarum inter quas pater est persona prima, prout à seipsa est. Filius est secunda, prout est ab alia, id est à patre. Spiritus sanctus est tertia, prout est ab utraque, id est à patre, & filio, quorum una est voluntas, quæ principium spirandi est. Quarto, tribuit necessariam, & certam religionem, ut certis verbis hæc saltem retineamus, & de his rationem reddamus, quotquot fideles sumus. Quod Deus unus est. Quod in hac unitate naturæ, est vera personarum trinitas. Quod in hac trinitate est æqualitas temporis, & virtutis. Ita signamus nos; In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ita de forma Baptismi Christus dominus. Baptizate in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Ita Io. Tres sunt, qui testimonium dant in cælo, Pater, Verbum & Spiritus, & hi tres unum sunt. Hæc scire, & credere tenemur, si capere omnino non possumus; adorare debemus. Curiose autem minime scrutari ne opprimamur à gloria: sat est clamare cum sanctis Angelis, sanctus, sanctus, sanctus &c.

Omnipotentem. Hic aperit Deus thesaurum suæ magnitudinis, & excelso hoc verbo sese reuelat fidei nostræ, quæ ex ipso, ut fecundissimo accipit quinque. Primo, pietatem &

cultum excellentem, ac supremum patriæ, quo colit Deum omnipotentem, id est, omnia, omnibus modis potentem, mediate cum secundis causis, quibus utitur tanquam instrumentis virtutis suæ, immediate, id est se solo, nullo termino, nullo ordine, nulla necessitate ligatum; disponentem omnia suaviter à principio usque in finem. Omnia igitur Deus potest, quæ fuerunt, quæ sunt, quæ futura sunt, quæ possibile sunt, quæ mente sine repugnantia concipi possunt, quæ ab humano, ab Angelico, à Divino intellectu apprehendi possunt. si non potest facere, ut homo sit asinus, ut præteritum non sit præteritum. Ideo non potest facere, quia ista non possunt fieri, quare ex hoc, non est impotens. Si etiam componi, peccare, mori non potest: non ideo minus potens est: ea omnia posse infirmitas est, non posse virtus. Secundo, dat facilitatem ad cætera omnia credenda, facilia, & difficilia, possibile naturæ, & impossibile: non est illi impossibile omne verbum: possunt igitur omnia facile credi de omnipotente. Ego dominus, inquit, Gen. 17. omnipotens. Et Iacob, cum mitteret filios ad incognitum Ioseph, ita illis precatus est. Deus meus omnipotens faciat vobis eum placabilem. Gen. 33. Nunquid, inquit, manus mea est invalida; Tercio, dat spem in bono, ut cunque se opponant mala: si scimus omne bonum ab illo esse: confidimus illum adesse: præsentem illo prospere omnia cessura: Confidite inquit, ego sum, nolite timere. Et Petrus: In verbo tuo laxabo rete. sustinet hæc spes fidelium vota, & orationes inflammat. Domine tu omnia potes: quare Iacobus postulet in fide, nihil hæsitans. Quarto dat timorem in malo, quando

quando scit se peccare coram omnipotente, & iudicandum ab omnipotente. quo ibo, inquit Dauid, à spiritu tuo? quo fugiam à facie tua? Horrendum est incidere in manus Dei. Et Petrus. Humiliamini sub potenti manu Dei. Timete eum, qui cum occiderit, potest in gehennam mittere. Quintò dat hilaritatem in gustata Dei omnipotentia nobis propitia. Glorioso magnificatus est: æquum, & ascensorum deiecit in mare. Et virgo virginum. Fecit mihi magna, qui potens est. Tanti est credere in Deum patrem omnipotentem, cum quo nõ minus credere oportet filium omnipotentem: Et spiritum sanctum omnipotentem: vt enim tres sunt vna substantia, & natura, ita sunt vna virtus, & potestas.

Creatorem cœli & terræ. Hic quasi fructum exprimit Paternitati, & omnipotentia diuinæ, quod creauit cœlum, & terram, & omnia. Verbum hoc tribuit fidei, Primò, gustum diuinæ bonitatis, qua sola creauit: cum enim sibi sufficeret solus, felix, & beatus seipso deus, sola bonitate, voluit sese effundere, & communicare. Secundò, gustum diuinæ sapientia, quæ mundum creauit in pondere, & mensura; quæ mundum superiorem, huic inferiori sic alligauit, quod motu, lumine, & influxu hæc omnis vita inde regitur, & gubernatur. omnia in sapientia fecisti Domine. hic numerat cœlos, & cœlorum motus, diuturnos proprios, regulares, irregulares: elementa, & eorum actiones, passiones, mixturas, fitus, virtutes, & cætera, ex quibus constat mirabilis hæc mundi creati harmonia. Tertiò, gustum diuinæ omnipotentia, & infinita virtutis, quæ ideo creare potuit, id est ex nihilo producere, quia potuit omnia

causalitates supplere. Fuit ergo causa cœli, & terræ, in triplici genere causa, efficientis, exemplaris, & finalis. Fecit suapte virtute: fecit ad exemplum suæ ipsius intelligentia; fecit propter seipsum.

Cœli, & terræ. Dixit Nicenum. Visibile, & inuisibile, quæ scilicet sensu percipi, & mente concipi possunt. Cœlum intellige cum omnibus quæ in cœlo, & supra cœlum sunt. In cœlo sunt corpora lucida, atra, motus, lumina, influxus. Omnia de manu Domini propter hominem, vt sint in signa temporum &c. Supra cœlos sunt Angeli: hos & Deus creauit è nihilo, natura excellētes, spiritus incorporeos: virtute, & scientia plenos. In veritate, inquit, non stetit homicida ille. ergo in veritate conditus fuerat. Gratia etiam gratificante, & inclinante ad incommutabile bonum. qui facit Angelos suos spiritus. Potentes, virtutes, facientes verbum illius: Ex ea gratia cecidit Lucifer, & quotquot ab eo seducti sunt: qui omnes statim facti sunt impenitentes, atque ideo à Diuina iustitia deiectione sunt in æternam pœnam, æternæ illi impenitentia debitam: de quibus. Princeps apostolorum scripsit in hunc modum. Angelis peccatibus non pepercepit, sed rudentibus inferni detractos in Tartarum tradidit cruciandos in iudicium referuari. Creauit & terram, & quæcunque in terra sunt, semina, germina, herbas, plantas, & animalia: cuius creationis virtute iussit & propagari dicens. Crescite, & multiplicamini, &c. Situm etiam & locum dedit in mundi medio, effecitque vt ascenderent montes, & descenderet campi in, locum quem fundauit eis; ac ne aquarum vis inundaret illi, terminum posuit, quem non transgreditur,

tur, neque conuertuntur operire terram. Ex terra formauit humanum corpus: ex nihilo creauit anima, atque infudit spiraculū spiritus sui, ad imaginē suam substātia: ad similitudinem suam in virtutibus inditis, sicque factus est homo in animam duplici vita uiuentem. Addidit & temperiem iustitiæ originalis, qua terra celo sensus rationi subijciebatur; addidit & gratiam gratificantem, qua coram Deo creatore suo erectus itabat, ad quodcunque bonum incitatus, quasi fons saliens in vitam æternam: Inter hos cœlos, & hanc terrā, longe lateque patentem, agnosco, & colo Deum patrem creatorem cœli mei, & terræ meæ, spiritus scilicet, & corporis mei: Confiteorq; humiliter me quicquid sum, quicquid habeo, omnia de manu creatoris accepisse. Agnosco & eundē conseruatore[m] omnium, quæ creauit: est enim portans omnia verbo virtutis suæ. sic à principio. Spiritus domini ferebatur super aquas, & fouebat eas. uiuificatore[m] etiam, & rectorē omnium ex prouidentia, qua suauiter disponit omnia, & reuocat in finem suum. Ita Paulus Athenis dixit. Non longè est ab vnoquoq; nostrū, In ipso uiuimus, mouemur, & sumus. Hæc verò omnia sic de Deo patre credimus, quòd nihil minus de Deo filio, & de Deo spiritu sancto. De filio enim dixit Ioan. Omnia per ipsū facta sunt: De quo & Dauid. Verbo domini cœli firmati sunt. Et de spiritu sancto idem. Spiritu oris eius omnis virtus eorum.

Epilogus totius primi

Articuli

Duas in summa narrat actiones fidei. vnam in subiecto, aliam in obie-

cto. Subiectum fidei est Anima: Hæc firmiter dicit. Credo: nam si scit homo quid sit credere, dat illi debitum consentiendi, retinendi, & cōfite[n]di. Obiectum fidei est Deus. Circa hoc format quatuor cōclusiones. Prima, Credo in Deum. Intellige vnum Deum. Secunda, Credo in Deum Patrem. Tertia, Credo in Deum patrē omnipotentem. Quarta. Credo in Deum patrem omnipotentem, creatorem cœli, & terræ: Sic se exercet fides, vt exercita augeatur de claritate in claritatem, & aucta mereatur perfici. Amen.

HOMILIA QUINTA

C O N T I N E N S

Articulum Secundum.

*Et in Iesum Christum, filium eius
vnicum dominum nostram.*

Gnoscere Deum Patrem, omnipotentem creatorem, rectorē, & conseruatore[m] cœli, & terræ, visibillium, & inuisibillium, atque in specie corporis mei formatorē, & animæ meæ creatorem; certe est contemplatio, quæ credentem, & dignificat, & recreat, & sustentat. Auget, si confideret, quo loco, quo in gradu, paterna illa omnipotentia creauit hominem secundum corpus, sanum, vegetum, immortale sic, quòd poterat non mori: secundum animam diuum, liberum, naturalibus, & gratuitis virtutibus excellenter ornatum, impeccabilem sic, quòd poterat non peccare: filium Dei, socium Angelorum, dominū sui, dominum totius mūdi. At cogitare demum, quòd ex culpa

H h h paris

F. Franc. Viccd.

patris huius tantæ familiæ omnia sic fracta, & turbata sunt, gratuita omnia sic sublata, naturalia sic debilitata, bona omnia sic amissa, mala tot in vtranque naturæ partem, corpus, & animam irrepfisse; tantam denique patris maledictionem subiisse quod à die culpæ illius, malorū omnium seminis, concipi, & nasci in hac natura, nihil est, nisi nasci ad iram patris, ad duplicem mortem corporis, & aîæ, nihil nisi nasci ad macellum: certe amara est contemplatio, longè melius esset, non concipi, aut nasci; quam ad tot mala nasci; qua ratione infeliciores sumus ipsis bestiis terræ & auibus cœli: & ita fatetur ecclesia, quod nihil nasci profuit, nisi redimi p̄fuisset. Prudenter itaque, & optimo cōsilio, quin & magna necessitate fidei nostræ viam salutis, & vitæ cōtemplanti: Diuina institutio, postquā ostēdit, & reuelauit Deum patrem omnipotentem, & creatorem, statim addit reuelationem de Redemptore, & de Redemptione humana, quam cōtinuis sex articulis prosequitur; sic tamen quod summam rei in secundo articulo magnis, & exquisitis verbis complectitur dicens.

Et in Iesum Christū filiū eius vnicum, dñm nostrū. Habet Articulus, & altā materiā, quā proponit, & verba oīa singularia, quæ figillatim sunt expendenda. Materia est de Hominis redemptione per Dei filiū facta; Et hæc in primis singulariter extollit Dei patris misericordiam, quā ex hoc vno D. Paulus vocat, nimiam charitatem: & filius ipse quasi admiratur dicens. Sic Deus dilexit mundum, vt filium vnigenitum daret. Ecclesia exclamat. ò inestimabilis dilectio charitatis, vt seruum redimeres, filiū tradidisti. Hæc eadem

miro modo exaggerat obedientiam filij erga Patrem, de qua Paulus ad hebreos ex psalmis. In capite libri scriptū est de me, vt facerem ò Deus voluntatem tuam. Et ad Philippenses. Qui cum in forma Dei esset, non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed exinaniuit semetipsū factus obediens vsque ad mortem, quam & ipsemet corā patre testatus est dicens Non sicut ego volo, sed sicut tu. clarifica nomen tuum. Exijt Dei filius è sinu patris magnus, & immensus natura, & substantia: verum obedientia exinaniuit, & angustiatus in tantum est, quod ad nihilum redactus est. Inde ad nos veniens charitate dilatante factus est magnus, vt orbem totum in se cōprehenderet, quasi lapis ille abscisus apud Daniele, q̄ ex paruo creuit in montem magnum. Genus itaque humanum culpa dānatū & duplici morti addictū, miseratus & quod serpēti suggestiōe peccarat & q̄ vnus delicto totum corruerat: statuit apud se Diuina pietas patris tā nobile creaturā è faucibus mortis eripere, & liberare: atque vt à principio thesauros tantæ charitatis aperiret, & patefaceret; hominibus sibi dilectis omnium temporum mysteriū Redemptionis per Dei filium promouēdæ, semper explicuit: magis quidem, & minus explicite, sic tamē semper, quod in eius rei apprehensione potuit mūdus & sustineri, & recreari. Ita inter gētes Iob Deo charus, agnouit in spiritu Redemptorē sine quo nulla salus. Ita D. Augustin⁹ in libro de natura, & gratia. Ita & vix patrato scelere dictū est tentatori. Inimicitias ponā inter te, & mulierē, semē tuū, & semen eius; ipsa cōteret caput tuum. Ita Abrahamo. In semine tuo benedicentur omnes gentes. Idē Iacob, Da-

vidi &c. Hoc & mutæ ipsæ res signi-
ficarunt, lignum vitæ: oblatio Abel,
Arca Noæ: Rubus Moyfi: Sol Iosue:
fons Sansoni. Templū Salomonis: Pa-
nis subcinericius Elye. Sal Elyseo. &c.
Hoc & homines spiritu Dei sancto
afflati prædixerunt: ita spiritus testa-
batur in prophetis venturas in Chri-
stum afflictiones, & quidem tam ex-
acte, vt, semota temporis præteriti, &
futuri ratione, tam clare de Christo
venturo vaticinati sint Prophete, quā
natum, & passum, & fulcratum testa-
ti sunt Apostoli. Et hæc sint satis de
mysterio Redemptionis in generali.
Nunc expendamus Articuli verba,
quæ numero quinque sunt, tam fœcū-
da, quod ex eis fides construit sibi
quinque magnas conclusiones, totā
hanc confessionem complectentes.

Prima conclusio. Credo in Iesum.
Particula illa in, in primis declarat ge-
nus fidei esse cultū illum supremum
quo, & in Deū patrē credebam. Iesus
deinde magnum, & magnificū illud
nomen est, quod omnia Mesiæ no-
mina in se concludit: nam testatur
Esaias, quod omnia includuntur in
nomine vno Emanuel, vtranque Re-
demptoris naturam explicante. Est .n.
Emanuel Deus noster .i. Deus no-
bis datus, & natus. Matthæus autem
firmiter asserit, quod in nomine Iesu
clauditur nomen Emanuel, ergo &
cætera omnia. Iesus, nomen est in cæ-
lo natum, & in demissione verbi si-
cut oleum effusum à cælo ad terras; à
terris ad inferos; à natura ad legem; à
lege ad gratiam, à præteritis ad præ-
sentes; à presentibus ad futuros; à pa-
tribus ad Patriarchas: ad duces. ad
iudices, ad Reges: ad prophetas
ad Apostolos, Martyres confesso-
res, & vsque ad extrema terræ.
Vocatum est ab Angelo, priusquam

in vtero conciperetur: vocatumque
ex magna illa ratione, quā ille met ad-
duxit. d. Saluum faciet populum suū
Iesus ergo est, quia saluator, & certe
excellens, & magnus saluator: si hæc
potissimum quatuor consideremus
Primò quos saluauit. Populum, in-
quit, suum; & quantum populum?
Sis mihi salus: inquit pater apud E-
saiam: vsque ad extrema terræ. Et in
Psal. Postula à me: & dabo tibi gen-
tes hæreditatem &c. De quo & Si-
meō. viderunt oculi mei salutare tuū
quod parasti ante faciem omnium
populorum. Secundo vnde saluauit.
A pētīs eorū. Ita David, ipse redimet
Israel ex oīb' iniquitatib' eius. qā Iu-
dæi non agnoscunt salutē hanc, nec
scire possunt, quid salutis atulerit
Christus, quando nō instaurauit mu-
ros Hierusalem; hinc paralytico sa-
nato, vt ostenderet quod salutis gen-
ipse magni fecerit dixit. Iam sanus fa-
ctus es, noli peccare (hec radix est
morborum omnium) ne deterius ti-
bi contingat. Parum fecit inquit ibi
Augustinus, qui potuit sanare omnes
sanauit vnum; ex hoc cognosce, quod
munus eius principale, non est sana-
re corpora sed animas, has sanat fide
fidē fundat ita in vno, sicut in mille.
Tertiò. Per quem saluauit? Per seme-
t ipsum, inquit apostolus, introiuit in
sancta. æterna redemptione inuenta:
Per spiritum sanctum obtulit semeti
psum immaculatum Deo, & emunda-
uit consciētiam nostram, ab operib'
mortuis, ad seruiendum Deo viuenti
& ideo noui testamenti mediator est
&c. Non eget Arca Noæ: non virga
Aaron: non gladio Iosue: non maxil-
la Sansonis: non tunda Davidis; per se
ipsum omnia facit. Ego sum via, veri-
tas, & vita; Ego sum ostium: Per me si
quis introierit saluabitur. Quarto In

Esa. 49.
Psal. 1.

Psal. 129.

Ioan. 5.

Heb. 9.

quem finem saluauit? In vitam æternam, nihil minus prestat, nihil minus ex eo petendū est, Ideo dedit illū pater, vt qui credit in illum, non pereat, sed habeat vitam æternā. Non terra Chanaan, non palestina, non montes Moab; sed terra viuentium vnica est merces laborum Christi. Vt re promissionem accipiāt, qui vocati sunt æternæ hæreditatis. Hæc omnia latent in vno nomine Iesu.

Secunda conclusio. Credo in Iesum Christum. Christus nomen est officij, nomen vnctionis, quæ vngebantur, Sacerdotes, & Reges; sicque significabantur excellentia munera quæ illis committebantur. De excellenti vnctione Christi, Dauid in psalmis dicit. Vnxit te Deus, Deus tuus præ participibus tuis. Genus vnctionis expressit apud Esaiam. d. Spiritus domini super me, eo quod vnxit me. Mensuram Ioannes. d. vidimus eum, & habitauit in nobis, verbum caro factum, plenum gratiæ, & veritatis. fructum ibidē. De plenitudine eius accepimus omnes. Et Dauid. sicut vnguentum quod descendit à capite in barbam &c. Dicitur ergo Christus, quia propheta est; de cuius excellenti prophetia Moyses. d. Prophetam sicut me suscitabit tibi dominus; illum audies. quia magister, & ductor populi est: cuius discipuli fuerunt omnes prophetæ, quibus sapud Ioan. dixit. vocatis re magister, & dñe, & benedicitis, sum etenim. Dicitur Christus, quia sacerdos est, de cuius magno sacerdotio Dauid. Tu es sacerdos in æternum &c. Munus eius est mediare benedicere; offerre dona peccatis mūdi, donū donorū est ipsemet, dum se se tradit; in holocaustum; nil melius, aut charius habet se ipso: sacer-

dos est; & victima. Dicitur Christus, quia Rex est de quo Gabriel ad virginem. Dabit ei dominus sedem. Dauid patris eius; & regnabit in domo Iacob, regni eius nō erit finis. Sic illi æterna sunt omnia. Titulus etiā crucis declarat eum regem Iudæorum idest credentium, & confitentium. vt Rex dat leges, secundum eas iudicat, retribuens bonis, & malis secundum merita; dat etiam spiritum, & vires ad obseruandam legem, in quo proprie Redemptor est, quia littera occidit, spiritus est qui viuificat. Regnum hoc non debetur sanguini, sed virtuti, incipit in terra per gratiam; terminatur in cælo per gloriam. Tanto autem verius est Christus Propheta, sacerdos, & Rex, quod & prophetas facit, & inspirat; sacerdotes instituit, & autenticat; Reges euehit, regit ecclesiam suam tuetur ab hostium impetu, & insidijs, vere ergo Christum credimus, & factemur.

Tertia conclusio. Credo In Iesum Christum Filium eius. filiatio ista Christi duo facit. Primo distinguit ipsum à patre, à quo gignitur; nihil enim gignit seipsum. Cū ergo pater generet, filius generetur; necesse est vnū distingui ab alio. Deinde indicat vnitatem naturæ; pater enim & filius communicant in natura; cumque vna tantum, & indiuidua sit Dei natura, aut oportuit patrem se priuare Deitate, dum eam filio tradidit; aut eandem omnino illi communicare. Non enim possunt due esse Deitates. Conuenit autem munus hoc redimendi, & mediandi filio delegari, tum quia pater mitti non poterat. Tum quia verbo creati fuerant cæli, verbo erant recreandi. Tum quia solus filius in æliuinis nascitur,

Ioan. 3.

Heb. 9.

Psal. 44.

Esa. 61.

Ioan. 13.

Psal. 109.

& nascibilis est. Tum quia, ex sui natura mediat in sanctissima trinitate; opus autem redemptionis, opus est mediatoris, quare non nisi medio competebat.

Quarta conclusio. Credo In Filiū eius Vnicū. Si consideres Christum Deum in sua æternitate; certe vnicus est patris filius, nec alios potest habere fratres; nam euacuat totam secunditatem paternæ mentis, cum sit verbum infinitum, illi adæquatum. Addè quòd ita esse vnius huius filij est necessarium simpliciter; quòd vel hunc non esse, vel cum eo esse alium est simpliciter impossibile. Vt etiam Christus in tempore est, Deus homo factus, vnicus est, tametsi duas in se capiat naturas, vna tamen persona est; & nomen filij, est nomen personæ, qua ratione & beata virgo dicitur Mater Dei, quia persona illa Deus est; cuius verè mater est. Vnicus est filius coram patre, secundum gratiam, nam hic vnus dilectus est: in hoc vno cæteros diligit: Nemo ascendit in cælum, nisi qui descendit de Cælo: sic tamen quòd secundum adoptionem multos habet Deus filios, credètes, & iustos omnes: multos habet Christus fratres, ad eandem hereditatis spem admissos, qua vocat eum Paulus, primogenitum in multis fratribus.

Quinta cõclusio. Credo in Iesum Christum filium eius dominum nostrum. vt Deus, dominus est ex maiestate cum Patre adorandus: Ideo bene addit Nicenum. Deum de Deo lumen de lumine: Deum verum, de Deo vero. vt creator, dominus est, ex inre factionis. Tui sunt celi, inquit Dauid, tua est terra: Manus enim tua fecit hæc omnia. Vt homo, dominus est ex merito, & precio sanguinis

sui preciosi, quo emit rios, & redemit: quare vrget Apostolus. Non estis vestri; Empti estis precio magno. Mortuus est, & resurrexit, vt mortuorum, & viuorum dominetur. Ideo ad Apostolos, vt cunq; forma, & officio seruus ex amore, & humilitate effectus esset, dixit. Vocatis me ^{Ioan. 13.} Magister, & domine, & bene dicitis. Sum etenim. Ex his facile inferre possumus; si vere agnoscimus, & confitemur Christum dominum: vere, & agnoscimus nos illius esse mancipia: Meminisse etiam possumus, quomodo à principio seruitutem hanc professi sumus renunciantes Satanæ, & operibus eius, Mundo, & operibus eius. Et tamen eheu vide cui viuas, cuius voluntatem impleas, cuius te seruum re ipsa exhibeas: Si dominus est Deus, inquit Elias, sequimini illum: Ita scriptum est, dominum Deum tuum adorabis, & illi soli seruias: Amen.

HOMILIA SEXTA

CONTINENS

Articulum tertium.

*Qui conceptus est de spiritu
sancto, Natus ex Maria
virgine.*

DVM sese nobis reuelabat diuina Maiestas, vel secundum diuitias gloriæ suæ, proprietatesque Dei Patris, & Dei filij: vel per opera testantia omnipotentiam creatoris, vt erant omnia sua natura sublimia; ita frequenter mentem nostram nõ modo repleuerunt, sed fere confuderunt, & in stuporem rapuerunt. At erat regula sæpius repetita. qui potest capere, capiat: qui non potest capere,

capere, humiliter colat, & adoret. Nunc tandem omnia sese demittunt, quando & reuelatio descendit à Maieſtate, ad charitatem Dei nobis explicandam. qua charitate decretum eſt, vt homo redimeretur; & per illum vnicū Dei filium ſic redimere tur, quod iſti descendendum eſſet è cœlis: Non mirum ſi & ipſa noſtra contemplatio ſcendat, diſtabit que à ſuperiorum ſublimitate, quantum diſtant cœli à terra. Pro hac autē Dei erga nos charitate guſtanda, duo hic potiffimum ſunt contemplanda, primum eſt, amabile illud decretum, quo ſtatuit ſanctiſſima trinitas hominem redimere è tenebris illis, & vmbra mortis, &c. cuius nulla poteſt reddi ratio, niſi optima natura diuinæ charitatis. Secundum eſt modus, quo eiſmodi redemptio decreta eſt, nempe per deſcenſum è cœlo eiſdem vnigeniti filij Dei in quē, tanquā in Deum, & dñm credebamus. De hoc deſcenſu, vſque ad aſcenſum, & reditum, tractat Symbolum per Articulos quinque conſequentes, quorum primus, in ordine Symboli tertius, explicat nobis ingreſſum filij Dei in hunc mundum, hoc modo.

Qui Conceptus eſt de Spiritu Sancto. Pro cuius expoſitione, quatuor ſunt meditanda. Primò, quid factum eſt in hoc negotio. Secundò, qua virtute factū. Tertiò, quo modo. Quartò propter quid, & in quem finem. De primò, dixerunt paſtores adinuicem. Videamus verbum, quod factum eſt quid ergo? Explicat. Io. verbum caro factum eſt. Ineffabile factū: eſt æternum incipit eſſe: immenſum cōcluditur: Deus homo factus eſt. Qui ſ. filius Dei vnicus, dominus noſter. Tanta eſt Redēpto

ris perſona. Cōceptus eſt. veramque humanitatem ſibi aſſumpſit in vnita perſonæ, ſalua vtraque natura, & vtriuſque proprietate: vnde mirabilis illa operum, & verborum Chriſti, modo Deum, modo hominem referentiū. De ſecūdo, qua virtute factū eſt? ſi de vera efficiētia loquimur: Virtute altiffimi obūbrātis id eſt totius ſanctiſſimæ Trinitatis, cuius opera omnia ad extra ſunt indiuiſa. Si de delegante, deque principio, & fonte omnium, quæ ſunt in Deitate: Virtute patris, quem pater ſanctificauit, & miſit in mundū. Si de exequente. Virtus eſt ſpiritus ſancti cui ideo opus hoc attribuit, quia opus eſt bonitatis, & miſericordiæ diuinæ, de qua Zaccharias in cātico, Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri &c. Cum autem bonitas attribuat ſpiritui ſancto, merito & illi adſcribitur verbi conceptio: Ita Gabriel ad virginem. Spiritus ſanctus ſuperueniet in te: hic enim virtus iſta ſupplet omnem actiuitatem. Vere autem oportuit è ſpiritu ſancto concipi ſemen illud, in quo mundus erat ſanctificandus. Si de cauſa materiali. Ex Maria virgine, ex puriſſimis eius languinibus formatū eſt Chriſti corpus, vt olim ſol ex nube illa lucida. Si de cauſa ſuſcipiente, & aſſumente. Aſſumens eſt perſona verbi ad quam immediate terminatur tota iſta actio, qua humanitas aſſumitur, in hypoſtaſim verbi. De Tertiò quo modo? Eſt hic aliquid ſecundum naturam: quod è ſanguine matris cōcipitur, & formatur filij corpus: quod p meſes nouem fertur in ventre matris: quod tandem paritur infans, & paruulus. hæc omnia ſecundum naturā. Supra naturam autem concurrunt multa. Quod corpus ſtatim formatur,

tur, & organizatur, quamprimū virgō contentit. d. Ecce ancilla Domini, fiat. Quōd anima statim infundit, & vnitur corpori separabiliter, ita quōd humanitas ista verè est mortalis. Quōd corpori, & animæ statim vnitur deitas, ab vtraque parte inseparabilis. Quōd animæ vnitur secundum gratiam supremam possibilem craturæ, cum omni virtute & perfectione possibili: Quōd animæ etiam in parte superiori vnitur secundum gloriam, ita quōd verè comprehendit Deitatem, & fruitur obiecto beatifico. De Quarto. Cur factū est, in quē finem? Respondet Synodus Constantinopolitana. Propter nos homines, & propter nostram salutem. Descendit, vt ascendamus, factus homo, vt nos constituat filios Dei.

Natus ex Maria Virgine. Mysterium valde iucundum est Christi natiuitas, de qua Angelus ad Pastores; Euangelizo vobis gaudium magnū. Et David. Exultabunt omnia ligna siluarum à facie Domini, quoniam venit. Actio plena est miraculis. Miracula in filio paruulo, quōd primus est, & nouissimus; comprehensor est & viator. Mortalis, & immortalis. Beatus, & patibilis. Miraculum in eo amoris est, quo impeditur animæ gloria, ne influat in corpus: & Deitatis gloria, ne in totam animam. Miracula sunt in matre, quōd mater est, & virgo; quōd sine dolore parit: quia virgo est corpore, & anima, idest ab omni macula immunis & preseruata. Ita olim velum Gedeonis, Rubus Moytis; porta Ezechielis. Virga Aaron &c. Miracula sunt in cælo, stelle soles, Angeli canētes. Miracula sunt in terris. Fons olei, vineæ Engadi flores: Magi adorātes &c. Natiuitas hæc constituit nouum seculum, cu-

ius pater, & princeps est Messias, in quo seculū Adami terminatur: illud culpæ, hoc gratiæ: illud iræ, hoc pacis illud caliginis, hoc lucis: illud mortis hoc vitæ. Mater illius Eua, Mater huius Maria: illa consentit Sathanæ: hæc Dei legato. Illa mater inobedienciæ; & culpæ: Maria mater gratiæ, mater misericordiæ. Illa in culpa concepit, in dolore peperit: Maria sine culpa, & sine dolore vtrūq; fecit. Sic igitur læti recipimus venientem Messiam ad nos, Nalcentē inter nos, & ex nobis Dei filium. Atq; hic primum, si recte credimus, & sapimus, gratias ingētes agimus Patri danti; spiritui sancto obumbranti, & exequenti; filio venienti, & suscipienti. Deinde tanquam ex fonte, & domino virtutū, imbuimus animam nostram virtutibus præstantissimis, quæ vbiq; in hoc præsepio collucet. Humilitate, qua nulla maior, vbi Deus homo fit, verbum caro Summus imus. Patiētia, vbi dominus omnium eget omnibus, pauculis panis inuoluitur, & reclinatur in præsepio, quia non est ei locus in diuersorio; & patitur bono animo. fide, vbi Dei verbum docet scientiam, & in tetrīs visus viam disciplinæ tradit in monte sancto Syon, via, veritas, & vita. Spe vbi agnoscimus in eo os nostrum, & carnem nostram, & ea obijcimus Deo Patri dicentes. Si peccata mea me prohibent, substantia mea requirit Charitate in primis; nam filius est paruulus hic diuini amoris; in nobis quoq; si admittimus vt debemus, ex amore cōcipitur, & nascitur; quia amor illum in corde nostro quasi nido, incarnat, & idē exprimit magna cum illius gloria, & animarum nostrarum salute Deo Gratias.

HOMILIA SEPTIMA

CONTINENS

Articulum Quartum.

Passus sub pontio Pilato, Crucifixus, mortuus, & sepultus.

IA Mira alacritate audiuius, & contestati sumus nimiam illam charitatem, quam Deus Pater, ut mundum, quem per omnipotentiam creauerat; per misericordiam recrearet, misit filium suum in mundum, in similitudinē carnis peccati: verē autem in carnem innocentissimam, quę sine ulla labe, ex spiritu sancto concepta est, & ē matre virgine in hanc lucem edita. Audiuius stupendam illam obedientiam filij; qua ut Patrem iubētem glorificaret, & mundum perditum, suę fidei commissum, instauraret, propter nos homines, & propter nostram salutem, Descendit de cęlis, & incarnatus est, & homo factus. hucusque de ingressu verbi in hunc mundū. Infert nunc Symbolum in Articulo quarto alia grauiora, quibus narratur nobis, quo modo Dei patris voluntas, & iustitia filium suum, Redemptorem nostrū exercuerit vsque ad egressum ex hoc mundo, & habet Articulum particulas quatuor. Premittendum autem hic, quod hęc narratio, & reuelatio de exercitijs, & passionibus Redemptoris, non modo requirit fidem, ut fructuosa sit, sed & sensum percipientem, & concrucifigentem, de quo Paulus. Sentite in vobis, quod & in Christo Iesu, Et ipsemet passurus, quoniam iam patiens, mœrens, & pauens, Apostolis suorum dolorū testibus dixit, sustinete, & vigilate mecum. Duo au

tem ista integrant studium illud de quo Paulus ad Chorint. Nihil iudicauit me scire inter vos, nisi Iesum Christum, & hunc crucifixum; vsque scilicet ad sensum crucis; de quo ipsemet ad Galatas. Christo crucifixus sum.

Primò. Passus. Duo in passionibus Christi potissimum sūt obseruanda. Qualitas, idest intensio. Et quantitas, idest extensio. Passa est tota humanitas Christi, & per communicationem naturarum, in eadem persona vnitarum, suo modo passa etiam est diuinitas, in vtraq; scilicet humanitatis parte, corpore, & anima. Passa est anima intensiue, dolores inferni, quos culpa nostra meruerat, & anima in primis, vnde omnis præuaricatio, à mala scilicet voluntate ortum habuit. Conati sūt multis verbis Euāgelistę passiones animę Christi exprimere: ideo in ingressu eius in hortum dicebant. Cępit pauere, & tædere contristari, & mœstus esse. Et ipse. Tristis est anima mea vsque ad mortem, sola scilicet mors potest excedere; sola etiam terminare, quando sic decretū est. In cruce autem summa pœnarum, qua omni ope destituta misera illa anima verē dolores, & desolationes inferni sentiens conquesta est, & exclamauit. d. Ely, Ely Lamazabatani. Nunquam solita est Diuina protectio patientes suos derelinquere, quin in Psal. pollicita est. Cum ipso sum in tribulatione. sola Christi anima in tam profundo pelago destituta est, quia sic humana præuaricatio merebatur. Passa est etiam extensiue, à principio creationis, & infusionis, vsque ad expirationem; ut enim Christi anima sēper adulta, & virilis fuit, ac ideo dolorum, pudorū, timorū, capaxita semper afflicta est, & presentibus miserijs, egestatibus, exilijs,

Phil. 2.

exilijs; opprobrijs : & futura passio-
nis, ac mortis intuitu, cuius optime
presaga erat, & præscia in ipsa trans-
figuratione in monte sancto Thabor
de excessu suo tractabat cum Moy-
se & Elyas; etiam in summa gloria
non esset sine dolore, & passione. Pas-
sus deinde est Christus in corpore,
intensus, ut erat eius complexio de-
licata, viua, atque ideo maximè sen-
situa, & martyrij capax. Extensus, A
planta pedis, vsque ad verticem capi-
tis. Extendit passiones eius confide-
ratio temporis, quòd in festo Pa-
schatis. loci, quòd in indignissimo
loco Caluarie. Sociorum, quòd
cum impijs, & sceleratis reputatus
est. Tribunalium, quòd ductus à
Iudæis ad gentes; ab Anna, ad
Caipham; à Caipha ad Pontium Pila-
tum præidentem pro Cæsare; sub
quo Pilato (ut suam habet historia
lucem, & fidem) passus est. Genus
tandem martyrij de quo subiicit
Symbolum.

Secundo. Crucifixus: Habet crux
Christi conditiones speciales, ut spe-
ciale, & potissimum est totius chri-
stianæ religionis fundamentum: qua
credita, facile creduntur omnia. Pri-
ma est, quòd coram oculis humanæ
sapientiæ, aut potentiæ, supplicium
est infame; extremæ ignominie
Morte turpissima cõdemnemus eum.
Ita meruerat indebitus ille vetiti li-
gni usus: ita indebitus ille appetitus
honoris. Eritis sicut Dij, &c. Secun-
da est, quòd coram oculis, & spiritu
legis. Maledictum est crucis lignum,
sic enim lex: Maledictus omnis qui
pendet in ligno: ita decebat benedi-
ctum, & benedictionis semen pro
nobis ualedici, ut nos à maledictio-
ne legis eriperet: ita olim Isaac sua
detulit ligna, quibus vredus erat prin-

cipatus eius super humerum eius, ita
serpens æneus in deserto suspensus,
& exaltatus in ligno est. Tertia est,
quòd coram oculis Dei patris, Cru-
cis lignum, & supplicium decentissi-
mum remedium est, ad glorificandã
Dei sapientiam, iustitiam, & poten-
tiam. Sapientiam, ut per stultitiã præ-
dicationis saluos faceret credentes.
quid enim stultius audiri à mundo
potest: quam hominem crucifixum
redimere, & saluare? iustitiã, quæ sic
in cruce, quasi in æquilibrio, com-
pensat culpam, & pœnam, ut qui in li-
gno vicerat, in ligno quoque vince-
retur. Potentiam, quæ sic per infir-
ma: i. per Christum crucifixum, & no-
uissimum virorum, confunderet mû-
di fortia, principem mundi eijceret,
regnum Satanæ diriperet, & eius om-
nia spolia; triumphans potestates, &
potetatus in semetipso palam. Quar-
ta est, quòd coram oculis fidelium,
crucis lignum triumphale, glorio-
sum, & amabilissimum est. ita dele-
ctantur prophetæ in salutanda à lon-
ge cruce. Mittamus lignum in panem
eius. Psal. Foderunt manus meas, &
pedes meos &c. Delectantur Apo-
stoli, summamque gloriam fidei cõ-
stituunt in prædicanda cruce: ita acer-
rimus crucis defensor, & laudator
est Apostolus Andreas. o si scires
crucis mysterium &c. Ita Paulus. mi-
hi absit gloriari, nisi in cruce &c. sed
quis tandem finis est crucifixi?

Tertiõ. Mortuus. Huc tandẽ ad-
git crux Redemptorem mûdi, ut ex-
piret, ac spiritum efflet: His verbis te-
stantur Euangelistæ Chrûm in cruce
verè mortuû. Expiravit Tradidit spi-
ritum. Quibus quidẽ
verbis duo profitentur. Primû expri-
mere verã Christi mortem in cruce,
id est separationem animæ à corpo-

re, sicut, verè occisus est Abel à fratre; verè agnos Paschalis occisus, & deuoratus est. Ita milites Pilati testati sunt, eum verè capirasse, atq; ideo non fregerunt ei, vt aëteris cum eo pendentibus, crura. Deinde exprimere Christum dominum vitæ, & mortis suæ, dantem, expirantem, emittentem, tradentem spiritum patri, vbi voluit, ita olim dixerat. Non capit prophetam perire extra Hierusalem. Quando voluit. Hodie, & cras virtutes perficio, tertia die cōsumor. Quo modo voluit. Proculum quod dedit mihi pater, non vis vt bibam illud? Quare sæpius ventura omnia mala sua prædixit. filius hominis tradetur gentibus, ad illudendū, & crucifigendum, &c. Præsciens sui finis iam instantis, prius inclinat caput, & sese morti aduentanti accommodat, deinde expirat. Ita olim dicebat. Ego vado. Nunquid, inquit, interficiet semetipsum? Et hoc non est in toto falsum: nam, vt Paulus asserit, Dilexit nos, & tradidit semetipsum pro nobis. Nemo tollit, inquit ipse, animam meam à me; ego à me ipso pono illā. Et cur ponis? Animam pono, inquit, pro ouibus meis. Hoc verò potissimum obseruādum est, in tota passione Christi, q̄ volens patitur, & moritur; apertum est ei latus, vt cor inspicere possit plenum amore, & charitate: tñ est passionis meritū, quāta cū charitate passus est. In hac voluntate, sanctificati sumus. Itaq; verè mortuus est, & eo genere mortis, quod horribile est; aīa verè separata est à corpore, vt ex ratione veræ humanitatis, verè separabilis erat: neutra tñ pars separata est à Deitate, vtranq; concomitāte, & in se semel assumptā perpetuo cōseruāte. Sic oportuit pati, & mori Christum, qui vita erat, vt morte vitæ ab eo nos liberāremur, qui habet mortis imperium; & ab ipsamet morte.

Quartò. Et sepultus est. Sepultura Christi ad duo respicit. Primò ad cōfirmādam Christi mortem, quando constat Pilato, Nicodemo, Iosepho sacrum illud cadauer ex anime fuisse, atque permissum est tolli, vngi, & sepeliri. Secundò, ad honorādā resurrectionem. ob hoc sepeliri voluit per manus hominum nobilium, ob hoc ī monumēto nouo, nuper exciso ob hoc sepulchrū claudi, ob signari, & custodiri. Oīa faciūt ad illustrādā resurrectionem Christi mortui, & sepultri: quare vocat Esaias saxū illud. Sepulchrum gloriosū. Hucusq; igit deduxit nos fides, vt credāmus Dei filium, ad nos per incarnationem, & natiuitatē ingressum, & per crucem, & mortem à nobis egressum. Reliquum est, vt tantæ rei causas numeremus, quæ multæ ad macerandum, & conterendum Dei filium concurrūt. Est causa demeritoria peccatum; quare testatur Paulus peccatores Christum in semetipsis crucifigere. Ita ecclesia vocat necessarium Adæ peccatum. Causa instrumentalis coniuratio Iudæorum, & gentium, principū, Regum, & populorum de quib⁹ psal. psalm. Causa efficiens, & deliberans, voluntas patris dicētis apud Esaiā. Ego percussi eū. Ita Christus. Non mea, sed tua voluntas fiat: Vnde potenter arguit Paul⁹. Si pprio filio nō pepercit, sed pro nobis tradidit illum, quomodo & omnia cū illo nō tradidit? Ob hoc expirās Christus, in eius manus spūm emittit, quasi volētis, & exposcentis. Cā cooperans, & suscipiēs Christus. Calicem quem dedit mihi pater, non vis, vt bibam illum? Causa finalis, est Dei gloria. Clarifica nomē tuum. Et mūdi salus. Eius liuore sanati sumus.

At falus hæc quid tandē continet boni? Primus pafsionis fructus, est remifio culpæ, ob hoc dicitur expiatio. Secundus, liberatio à Satana, & morte æterna. Ob hoc dicitur Redemptio, Tertius, Iræ paternæ placatio. Ob hoc dicitur propitiatio. Quartus. Paradifi apertio. Ob hoc dicitur introductio; vt olim per mortem summi sacerdotis reuocabantur exules. sanguis eius Christi frangit ob id templi velum. Ita latroni cõpatienti dixit. Hodie mecum eris in paradiso. Quintus. doctrina copiofa, qua Salomon noster in fua cathedra pofitus, docet innumeras virtutes, quorum omnium cumulus est crux, velut fchola humilitatis, patientiæ, fortitudinis, Sapientiæ, constantiæ, charitatis; Cũ exaltaueritis filiũ hoĩs, tunc cognofcetis quia ego fum. Vos o chariffimi, pafsionis, crucis, & mortis huius difcipuli, fentite in vobis, quod & in Chrifto patiẽtes; fuffinete, & vigilate; teftatur enim D. Paulus, quod fi cõpatimur, & conregnabimus; fi comorimur, & conuiuemus. Amen.

HOMILIA OCTAVA
CONTINENS
Articulum quintum.

*Descendit ad inferos, tertia die re-
furrexit à mortuis.*

Ic vndique D. N. Iesus in cruce afflictus est, vt vere æftimatus fit (quod præuiderat Efaías) nouiffimus virorum, percuffus à Deo, humiliat⁹

& derelictus, fupra inftabat ira patris iuftiffimè, & feueriffimè, percutiens, & calicem amarum propinans, vt biberet vfque ad fundum. Infra circum-

fremebāt Iudæi gloriantes, & dicẽtes Euge, Euge, deuorauimus eum. Descēdat nunc de cruce. In cruce ipfa feuibat Mors, tanquam in ligno ferali. Tandem ductus est ad interitum, ita quod anima verè est à corpore feparata. Sed o mundi vanitas, nunquid id eo perditus est Chriftus? Minime omnium. Corpus namque honorifice, p manus nobiliũ, cõditũ, preciofis vnguentis Myrrhæ, & Aloes quali libris centum, in monumento nouo repositum est, vbi foris cuftoditur à militibus Romanorum; intus veneratur ab Angelis ita quod vndique obseruat & magni fit à creaturis; fed & fecũ hêt coniunctam diuinitatem, quæ femel affumptam nunquã dimifit, quæ non dabit fanctum fuum videre corruptionem; hæc de corpore: quid vero Anima?

Descendit Ad inferos. Descensus hic nobis ex culpa debebatur; nõ. n. ad defcenfum, fed ad afcenfum, creatus est homo: culpa inflexit, culpa deiecit, culpa præcipitavit: quare defolator, & deftructor culpæ, humanæ quæ naturæ inftaurator merito defcēsum ad inferos in fe recipit, fine tñ afflictione, quia pœnas omnes Chrifti terminauit in cruce. mors. Descendit ergo, vt p audaci & temerario illo afcēlu, tentator obiecit dicens, Eritis ficut dij, fatis faceret. Quod defcēdit ad inferos. Noĩe Inferni in fcriptura intelligimus quæcunque loca fub terris funt, quæ deputata funt ad exercendam Dei iufticiam & funt in fuma quatuor. Infernus dānatorũ vbi nulla est redemptio, nulla fpes vitæ fed fempiternus horror &c. Purgatoriũ, vbi fi quid diluendum est, tpali pafsione purgatur. limbus puerorum vbi qui pereunt sine baptifmo antequã adolefcant, perpetuis opprimua

tur. Et sinus Abrahæ, in quo sancti patres, ante aduentum Christi, dum adhuc clausa, & vetita ob culpam erat ianua celi, in spe optatissimæ lucis Christi detinebantur. Ad inferos datorum non descendit Anima Christi per essentiam sed per effectum tantum, & virtutem, ut sentirent inimici Dei, gloriam filii Dei in consolatione propria iniquitatis, & incredulitatis, eoque sensu auerent sibi tormenta. Ad limbum puerorum non descendit, cum enim sine fide decesserint, nihil commune habent cum Christo. Ad purgatorium maiore cum gustu, & effectu gratiæ descendit, ut omnes certa spe celos iam iam ad eum di confortaret; quam plures satis purgatos erueret. Ad limbum sanctorum Patrum, in quo pij omnes omnium seculorum ab Adam ad latronem nuper cum Christo mortuum, quiescebant in spe descensus huius, huc proprie venit Anima benedicta, tanquam ad patres, avos, proavos suos membra sua, sibi per fidem coniunctos, & gratiam, & cum eis toto triduo, dum scilicet corpus iacuit in monumento, hilaris, & consolator permanens. Non ergo virtus tantum, aut meritum animæ Christi, sed verè anima ipsa re, & præsentia ad inferos descendit, in ea certa spe, de qua David. Non dereliques animam meam in inferno. Qualis descendit? Gloriosus, secundum speciem, & statum suæ immortalitatis: qualem decebat regnatorem, liberatorem, & triumphatorem peccati, mortis & Satanæ, ad expoliandos inferos descendente. Eleuamini, inquit David, portæ æternales; & introibit Rex gloriæ. Paulus ad Coloss. expolians principatus, & potestates, traduxit palam &c. Cur descendit? Ut sese et inferis præderet, & manifesta ret, ut prædicaret, inquit Petrus, euangelium etiam mortuis. Et ita in no-

mine eius flecteretur omne genus, caelestium, terrestrium, & inferorum. Ut sanctos patres suos, quos visitauerat ante per gratiam, nunc visitaret & perficeret per lumen gloriæ: suaque præsentia diuina lætificaret, ac bearet illuminans sic eos qui in tenebris, & umbra mortis sedebant. Ita nuper dixit latroni secum in cruce agonizanti. Hodie mecum eris in paradiso. Ut eosdem liberaret è longa illa captiuitate, quod fore dixerat Zaccharias. Tu autem in sanguine tuo eduxisti viuos tuos de lacu. Tuos, inquit, id est, tibi fide, & gratia coniunctos. ceteros viuos minime. Ut liberatos tandem, reuerata celi ianua, secum duceret e tenebris ad lucem, e terris ad celos, ibique æternæ suæ felicitatis & vitæ beatæ confortes faceret. Ad hæc omnia negocia descendit victor, & triumphator noster Christus vere mortuus, & sepultus.

Tertia die resurrexit à mortuis. Hæc illa magna est fidei nostræ confessio, de Christo à mortuis suscitato quam semper Apostoli tanti fecerunt, ut dicerent, se ad hoc potissimum missos, ut testes essent resurrectionis Christi. cognoscebant articulum & maxime, asserere Christi maiestatem, & mundum in eius fidem potentissimè trahere; quare. D. Paulus ad Ti. Memeto Iesum Christum resurrexisse à mortuis Et ad Cori. Si Christus non resurrexit, vana est fides nostra, inanis est prædicatio nostra. Tanti refert scire, & asserere Christum resurrexisse. Mortuum credunt omnes, etiam inimici, qui illi non frangunt crura: Pilatus concedit ad sepeliendum hominibus suis: contendunt autem maxime super resurrectione, & ne resurgat, muniunt, & custodiunt sepulchrum. Et tamen inuitis Iudeis inuita etiam morte, & ut

dicit

15.

Coloss.

1. hil.

dicit Petr^{us}. Solutis doloribus inferni resurrexit. i. à vera morte, ad verã vitã reuocatus est. Hic autem quinque sunt declaranda.

Primò Qua virtute surrexit? Sua-
met deitate, q̄ in se retinēs corpus, &
animam, summa facilitate potuit re-
unire partes sese maxime diligentes,
atque ideo desiderantes: Ita Paulus
ad Cor. Viuit ex virtute Dei. Ita Psa.
Saluauit sibi dextera eius. ita de ani-
ma sua dicebat ipse. Potestatem ha-
beo ponendi, & iterum sumendi eam
Et de tēplo corporis sui, vt exposuit
Io. Soluite, & ego in triduo excitabo
illud. Ob id semper cum viuens me-
minit in diebus carnis suæ, de passio-
nibus suis, qua mentione declarabat
charitatem suam paratam ad patien-
dum; addebat & resurrectionis pro-
gnosticationem, qua maiestatem ape-
riebat, Rogatus ergo ad dandum si-
gnum virtutis. Signum Ionæ, velut
maiestati suæ proprium, & supremũ,
adduxit: quod quidem signum signo-
rum vocat D. Augustinus: Et Paulus
declaratum dicit Dei filium, ex resur-
rectione. fides christianorum, inquit
Augustinus, resurrectio Christi est,
hoc pro magno habemus.

Secundò. In quod genus vitæ re-
surrexit? immortalis. Mors illi vltra
non dominabitur. Et ex hoc vocat
eum D. Paulus. Primogenitum. Et
ad Corint. Primitias dormientium:
Cæteri enim hæcenus suscitati à Pro-
phetis, & ab ipso Prophetarum domi-
no, vitam adhuc mortalem recepe-
runt. Christus primus est inter mor-
tuos liber; suscitauit enim seipsum de
uicta morte; quare in eum amplius
sæuire non potest.

Tertiò. Quando resurrexit? Ter-
tia die. Ita Oseas. viuificabit post
biduum. Ita Ionas è ventre Ceti.

Non ante tertiam diem, vt vera mors
statueretur, & probaretur. Non
post, vt Deitatis, humanitatis, ani-
mæ, & corporis communia deside-
rialine causa non frustarentur: op-
tabant enim omnes reuniri corpus
ad animam iustissimam; animam ad
corpus innocentissimum: deitas ad
humanitatem virtuosissimam, simul, &
obsequentissimam. Hinc est quod cū
deberet tribus diebus, & tribus nocti-
bus iacere in corde terræ, iuxta Pro-
phetarum vaticinia, & Ionæ figuram,
delegit tres inter omnes omnium se-
culorum breuissimas, sumpsit etenim
ultimum primæ, principium tertiæ,
& adiecit secundam, sicque per sinec-
dochen fecit tres dies.

Quartò. Quæ necessitas resurgē-
di? Maxima. Impossibile, inquit D. Pe-
trus, erat teneri illum; probat ex Psal. Psalm. 15.
in quo preuisum, & promissum erat
sic. Non derelinques animam meam in
inferno, quid de corpore? Nec da-
bis sanctum tuum videre corruptionem:
In Esaiã triplex fit promissio. Pri-
ma est. De angustia, & de iudicio sub
latus est; generationem eius quis
enarrabit? Secunda est. Si posuerit ani-
mam pro peccato, videbit semen lō-
geum. Tertia est. Pro eo quod labo-
rauit, anima eius videbit, & saturabi-
tur. In sciētia sua iustificabit multos.
Necesse igitur erat impleri Patris pro-
missa: Est. n. Deus verax. Impleri scri-
pturas. quare in symbolo addit syno-
dus Constantinopolitana prima: Se-
cundum scripturas. El. 53.

Necesse itidē fuerat mortem, iã mor-
te Christi mortuam, vitæ de faucibus ei^{us}
seipsam explicati, cedere: quare irascun-
tur Angeli, & succēssent mulieribus di-
cētes. Quid queritis viuētē cū mortuis?
Et canit ecclesia. Mors, & vita duel-
lo cōfligere mirādo; dux vitæ mortu^{us}
regnat

regnat viuus. Ita Petrus magna ratione. Impossibile erat teneri illum iam doloribus inferni.

Neceſſe inſuper fuerat, ſuſcitari Chriſtum ad abſoluendum opus humanæ ſalutis, quæ exigebat integrâ iuſtificationem peccatorum. Morte igitur Chriſti ſublata ſunt peccata traditus eſt, inquit Apoſtolus, propter delicta noſtra. Reſurrexit propter iuſtificationem noſtram. Reſurrexit igitur, nouam adeptus vitam ſui quoque corporis myſtici quod eſt eccleſia vitam promouit. Verbi prædicationem per Apoſtolos inſtituit; verbo ſuſcitauit fidem in auditoribus, fide plantauit, & inſtruxit eccleſiam. oportuit ergo Chriſtum, pati, & ita intrare in gloriam ſuam, cui coniuncta eſt mundi vita, & ſalus.

Quinto. Quæ utilitas reſurrectionis Chriſti? Reſpondet Petrus Reſeruaui nos in ſpem vitam: Spes autē duplex eſt; vna corporis; alia Animæ noſtræ. Spes corporis firma eſt, quod ſi Chriſtus ſurrexit, & nos per eius virtutem reſurgemus, cuius membra ſumus. Ita granum mortuum, fructum adfert. Seminatur in infirmitate, reſurget in virtute: Pign^o tantæ mutationis eſt Chriſti reſurrectione: atque in hanc ſpē dormiunt ſancti, & quieſcunt in Domino dicentes. Scio quod Redemptor meus olim ſ. mortuus, viuuit. Et ego eiſdem ſortis particeps, expecto donec veniat immutatio mea Spes Animæ melior eſt, quod iam Deus qui Chriſtum à mortuis reſuſcitauit, & nos cum eo conuiuificauit, & conreſuſcitauit: ſuſtulit enim mortem animæ noſtræ, quod fuerat peccatum; & ſuper intulit vitam, quæ eſt iuſtitia, ſic que ſuſcitauit mortuos ſpū, ſpū viuere. Ex hoc arguit D. Paulus. Expur-

gate vetus fermentum, ſicut eſtis azimi Paſcha noſtrum immolatus eſt Chriſtus. Tria vero includit hæc animæ reſurrectio. Primum eſt, mortis, id eſt culpæ finis: de hoc Paulus Expurgate vetus fermentum. Et iterum. Mortui eſtis peccato. Secundū eſt, veræ vitæ. i. virtutis, & iuſtitie inſtitium: de hoc Paulus. Sitis noua conſperſio. Epulemur in azimis ſinceritatis, & veritatis. Exiſtimate, inquit nos mortuos quidem eſſe peccato, viuentes autem Deo in Chriſto Ieſu. Tertium eſt, Vitæ immortalitas id eſt virtutis perſeuerantia. Chriſtus enim ſic ſuſcitatus eſt, quod iam nō moritur mors illi ultra non dominabit. Quod mortuus eſt p̄ctō, mortu^o eſt ſemel, q̄ autem viuuit, viuuit Deo. Merito itaque iubet Apoſtolus nos epulari, gaudere, & Chriſto ſuſcitato colletari, tum ob eius gloriā: tum ob innumera cōmoda noſtra: atque in hac animi lætitia, reſurrectione eius in nobis quoque tanquā in membris capiti ſuo coniunctis, eiſque vitam participantibus iucunde, & foeliciter exprimere. Signa vero Animæ reſuſcitatae per Chriſtum duo ſubiicit D. Paulus, Quorum primum eſt. Amor, & deſiderium immortalitatis, & veræ vitæ, quæ cœleſtis, & non terrena eſt. Ita inſtat, Si conſurrexiſtis cum Chriſto; quæ ſurſum ſunt, quærite. Quæ deorſum ſunt, Chriſti nō ſunt. Secundum eſt ſapor, & guſtus vitæ cœleſtis, quo guſtu ſancti conuerſantur in cœlis, vtcunque pedibus terram premant. Ita inſtat Paulus, quæ ſurſum ſunt ſapite. Vt enim corporis affectionem, & valetudinem guſtus iudicare ſolet; ita ſi, quæcunque ſunt vera, quæcunque pudica, quæcunque iuſta, quæcunque ſancta alicui ſapiant, iſque cœleſtium rerum iucū

Rom. 4.

Eph. 1.

ditatem intimo mentis sensu percipiat; hoc maximo argumento esse potest, eum qui ita affectus sit, ad nouam, & spiritualement vitam vnā cum Christo Iesu resurrexisse. quod nobis vitæ genus, auctor, & fons omnis vitæ per eius misericordiam præstet. Amen.

HOMILIA NONA
CONTINENS
Articulum Sextum,
& Septimum.

Ascendit ad cælos, sedet ad dexteram Dei patris omnipotentis. Inde venturus est iudicare, viuos, & mortuos.

EXercet nos diuina reuelatio, & fidei lumen promouet semper ad maiora, & meliora circa obiectum sibi D.N. Iesum Christum. Narrauit ingressum in hunc mundum cum incarnatus, cū natus est, Subiecit egressum ex hoc mundo, cū mortuus est, & sepultus: Addidit regressum ad nos, cum resurrexit a mortuis. Complet iam circulum per regressum eius ad Patrem vnde exierat, per Ascensionem eius in cælum. Circulum expressit ipse apud Ioann. dicens. Exiui à Patre & veni in mundum, qui primus est semicirculus: iterum relinquo mundum, & vado ad patrem, qui alter est circulum complens. De hoc itaque subiicit Symbolum dicens.

Ascendit ad cælos Ad contèplandam autem Ascensionem Christi, quasi ad triumphum eius spectandū, & ad communem lætitiā cæli, & terræ conuocat Dauid, sic dicens,

omnes gentes plaudite manibus, iubilate in voce exultationis. Cur autē? Ascendit Deus in iubilatione. Vt autem capiamus (eo dante), & gustemus lætitiā, & mysteria Ascensionis huius; quatuor præcipuè sunt obseruanda.

Primò. Quis ascendit? Respondet Paulus. Quis est qui ascēdit, nisi qui descendit? Descendit ad nos vnigenitus Dei filius, dominus noster: ergo & ille ascendit. Ita Psalm. Ascendit Deus in iubilatione. Et verè Deus ascendit, nam quæ ascendit vera est persona Diuina: non tamen proprie ascendit secundum Diuinitatē, quæ ex sua immensitate essentiali vbique est, & simul implet omnia. Secundum humanitatem proprie ascendit Christus: hæc enim verè cæpit esse, & nata est in terris, & nunc verè tollitur, & exaltatur super cælos, quoad locum: in dextris Dei, quoad virtutem.

Secundo. Qua virtute ascēdit? Est in ascendente Diuina virtus, quæ potest omnia. Sed & humanitas ipsa gloriosa, ex dote suæ gloriæ, quæ est agilitas, hoc habet, quod anima gloriosa mouere potest, quocunq; velit, corpus gloriosum & agile sibi cōiunctum, & subiectum. Potest ergo corpus ostendere, celare, deprimere subleuare. quamobrem facile intelligimus duplici ratione, quod suamet virtute Christus ascēdit. Ita inquit Euangelistæ. Ferebatur in cælum. videntibus illis eleuatus est: non quidem vt Elyas in curru: nō sicut Abachuc, aut Philippus diaconus per aera, sed seipso eleuatur. Nubes non defert, sed præeuntem sequitur, & suscipit eum, non quidem ad cælos, sed ab oculis, & ex cōspectu discipulorū. De hac dotis virtute subtiliter,

4. Geg. 2.
Dan. 14.
Actu. 8.

& acute

Ioann. 9.

& acute disputauit apud Ioannē super eorum ignauia, & tarditate, qui audientes, quod carnem suam in cibū, & sanguinem in potum pollicebatur; tanquam de re impossibili mirabatur, & durum sermonem vocitabant. Si ergo, inquit, videritis filium hominis ascendentem in cœlum? ubi ex veritate ascensionis suæ, firmiter colligit veritatem corporis, & sanguinis sui in eucharistia; vt qui asserit Christum secundum veritatem corporis ad cœlos ascendisse, quod hæretici temporum nostrorum procul dubio fatentur omnes; negare nullo modo possit, secundum eandem, eiusdem corporis præsentiam, & veritatem, à fidelibus sumi in sacramento, tantum ex hoc, quod corpus gloriosum adhibet, quod regulis naturæ non est subiectum, sed gratiæ, & gloriæ.

Psal. 8.

Tertio. Quo ascendit? Ad Cœlos. Ita David: Eleuata est magnificentia tua super cœlos. Intellige super omnes cœlos, nam & A summo cœlo egressio eius: regreditur ergo velut perfecto circulo ad locum suum ne pe ad æqualitatem Patris vt Deus, nō quam modo assequatur, eam enim habuit ab æterno; sed quam modo notificat, & mirabilibus argumentis reuelat mundo. Vt homo vero ascendit ad summum gloriæ; vocauit D. Stephanus Dextram virtutis Dei. Debetur autem homini Christo summa ista gloria, vt correspondeat summæ gratiæ, quam in terris habuit, etiam super angelos omnes, & supremo meritorum cumulo, cui nullum aliud equari vnquā potuit. Debetur etiam primogenituræ eius prima, & potissima regni, & hæreditatis portio; debetur, & capiti ecclesiarum locus supereminens mem-

bris omnibus. Ita in Psal. Dixit Dominus Dño meo sede à dextris meis.

Quarto Qua de causa ascendit? Ad multa negocia principalia ascendit Christus, & pp se & pp nos: Propter se. Primo vt tandem terminet itinerarium suū, quo tot annos peregrinatus est. Motus est ascensio. Terminus motus est gloriosissimo Dexterâ Patris. Secundò; vt accipiat debitum præmium humilitatis suæ, quam in Dei regno constituit veram, & infallibilem viam ascendendi. Qui se humiliat, inquit, exaltabitur. Ob hoc inquit Paulus. Exaltauit illum Deus, & dedit illi nomē, quoniam exinaiuit semet ipsū &c. Tertio vt sanctam humanitatem suam, & supremam gratiam, & infinito merito præstantem deducat in locum suæ virtutis, & scælicitati competentem: si enim de Martyribus Christi seruis dixit Apostolus, quibus, dignus non erat mundus. quid de Christo Martyrū dominū dici potest, & debet? Ideo mæretibus discipulis dixit. Si diligetis me, gauderetis vniue, quia vado ad patrem. Quarto vt qualitatem, & sublimitatem regni sui declararet, quod non est de hoc mundo, quod de sursum est: quam obrem terras despicens, eleuatus est ad celi regnū, quod in æternum non dissipabitur. Propter nos etiam, & multa commoda nostra Christus caput nostrum ascendit ad cœlos. Primo vt pro nobis in seipso capite possessionem regni accipiat. Vado inquit parare vobis locū Ita testatur D. Paulus. Nos quoque cum eo ascendisse, & sedisse in cœlestibus: Secundò, vt tanquam sacerdos, & aduocatus noster, se constituat pro nobis coram Dei vultu, & causas nostras cominus tractet. Ita Ioann. Aduocatum habemus apud

Patrem. Utque munus hoc feliciter, & efficaciter obiret, tulit secum stigmata vulnerum pro Dei gloria, & salute nostra susceptorum, atque ita coram ostendit, inquit D. Bernardus patri latus, & vulnera. Tertio ut à patre acciperet dona, quæ hoibus suis daret, Ita David Dedit dona hominibus. Dona illa in primis inuisibilia, & virtutes, quibus & iustificarent, & iustitiam exercerent ad meritum. Dona insuper visibilia, linguas, prophetiam, miracula, quibus ecclesiam suam fundare possent. Quarto ut sic se subtrahens ex oculis, corda potentius & firmiter in susceptis iam virtutibus radicaret, ac perficeret sublato velut impedimento, aspectu carnis suæ, quo detinebantur, ne eo præsentem, & cum eis humaniter conuersante gustum Deitatis inuisibilis attingere possent. Fidem ergo sic abiens viuificauit, & auxit, reducens eam in confessionem, & cultum Christi inuisibilis, & cælestis: cum enim fides sit argumentum rerum non apparentium. dum ante os, presentem habuit Christum, non ita valenter sese exercuit. Spem roborauit, quo præcessit gloria capitis, eo spes vocatur, & corporis. Ita ipse salui facti sumus. Ita Iacobus testatur. Deum elegisse pauperes in hoc mundo, diuites in fide, & hæredes regni, quod repromisit diligentibus se. Beatam, & generosam hanc spem christianorum miro modo fouet, & confortat Christi capitis ascensio; stat enim eius oratio super hoc oblata patri: Pater, quos dedisti mihi, volo, ut vbi ego sum, & illi sint mecum. Amorem ante omnia accendit, ac purgat ita quod ex terra cœlestem facit. In terris visus est, & cum hominibus conuersatus, verbis, factis mirabilibus, simul, & ama-

F. Franc. Viced.

bilibus auribus, oculisque hominum sese ingressit, ut sic eorum corda, & animos ad se agnoscendum, & colendum raperet: vbi factus est dominus cordium, & amorum, iam se subleuat ad cœlos, ut secum pariter corda, & animos amantium suorum subleuet, atque ita ab eis iam subleuatis, & cœlestibus, fortius, & nobiliter diligatur. Vbi enim thesaurus est, ibi & cor. Huc tendebat illa admonitio repetita. Expedi vobis, ut ego vadam. Nisi abiero, Paracletus non veniet ad vos: ac sine spiritus sancti donis, semper carnales eritis, & de me carnaliter sentietis. Hæc de Articulo sexto.

Matt. 9.

Inde Venturus est iudicare viuos, & mortuos. Tria sunt officia Christo saluatori à patre potissimum delegata. Redemptio, quam in cruce absoluit. Patrocinium, huic incumbit assidue coram patre. Iudicium, de hoc consequenter tractat Articulus septimus. Sunt autem duo iudicia Christi, quæ in primis imminent nobis. Vnum est priuatum in morte cuiuscunque, quæ cum incerta sit loco tempore, modo, incertum quoque sic, atque ideo periculosum reddit iudicium, quod tanti momenti est, ut per subsequenter rationem futuræ vitæ in quam fit transitus, redigat nos vel ad æternam vitam, vel ad æternam mortem: sic enim scriptum est lignum, vbi ceciderit; ibi stabit. Aliud generale est, & finale totius mundi. De hoc agit articulus, & confitetur se credere, quod ad tale iudicium Christus iam subleuatus in cœlum, venturus est; venturus omnino & expectandus iudex, dare unicuique iuxta opera sua, siue bonum, siue malum coram oculis totius mundi. Sic fore testatur expresse multis in locis

K k k sacra

sacra scriptura, nil clarius est in prophetis, psalmis, Iob, nil à Christo, magis tractatum, aut inculcatum, verbis, parabolis, longa narratione explicatum, ac velut ob oculos positum, cum illa protestatione. *vigilate, vigilate, nescitis diem, neque horam.* Sic etiam fore ratio ipsa cogit, & quod multiplex. Prima quod multa ignota sunt peccata: multa et aggrauantur post mortem, ut peccatos male educatos; quorum crimina quotidiana, semper aggrauant parentum negligentiam: ut per libros falsam, aut scandalosam doctrinam continentem, sicque semper ad malum incitantes, culpamque auctorum aggrauantes. sunt et multa bona ignota; multa et augetur post mortem, per filios bene educatos, opera publica laudabiliter facta, libri, xenodochia, & similia, quibus auctorum bona semper augentur: horum omnium status, & mentura, suo loco reuelanda est; & fiet in iudicio generali. Secunda, ut locum habeat providentia Dei, ad integram iustitiam exequendam; ut omnibus secundum merita retribuatur. In hoc enim seculo mixta sunt omnia; lilia spinis; grana zizanijs; oves hedis. Dies ille Domini magnus declarabit, & reuelabit omnia. In hoc etiam seculo, boni multi premuntur: mali fruuntur bonis, Tunc recipiet unusquisque prout gessit in corpore suo siue bonum, siue malum. Tertia, ut corpus quod cum anima partem habuit boni, & mali in hac vita; cum ea est restitutum & suscitatum recipiat debita premia. Ut igitur in creatione mundi locum suum in signem habuit Dei Potentia. In Redemptione misericordia; Ita in iudicio habere omnino debet iustitia. Sic itaque firmiter credendum est, Christum dominum ad tale iudicium expediendum infallibiliter

venturum. Et hæc fides, ut maos terret, cohibetque à secleribus timore aeterni supplicij; ita bonos incitat ad meliora; recreatque in patientia malorum, quibus exercentur, expectatione aeternæ vitæ, & gloriæ, quæ parata est diligentibus Deum, & voluntatem eius implentibus.

Quando erit? de hoc duo dixit iudex ipse venturus Christus. si dies, vel hora statuta quæritur. Nemo scit, neque Angeli Dei: hæc enim pater posuit in sua potestate. Si coniecturæ quærentur, quibus vel citius, vel tardius expectari iudicium possit; ad hoc tria sunt potissimum signa constituta, quæ à Christo, & ab Apostolo suo Paulo sunt numerata. Primum, Vbi Euangelium fuerit prædicatum vniuerso orbi, ita ut prorsus remaneat inexcusabilis in credulitas, aut perfidia. Hoc iam iam peractum est, in tota longitudine terræ; In tota latitudine Boreali, nemo est in his partibus; cuius aures Christi nomen, & verbum non percusserit. Secundum vbi venerit defectio, vel dissensio. Et hoc vicinum est, facile enim videre est, ad quantum reliquias in toto oriente prorsus extincta, in occidente tot partibus infatuata veritas catholica, & orthodoxa redacta sit: quam latum campum, ciuitates integras, puincias, regna pro veritate vanitas obtinuerit. Tertium Revelatio Antichristi, quem hominem peccati vocat Apostolus, in peccatis & ad peccata natum. Hoc postremum, remanet explorandum: interim innumeros patimur eius præcursores veritatem adulterantes.

Per quem fiet? Per Christum hominem. Ita dicit. Cum venerit filius hominis in maiestate sua. Et apud Io.

Pote-

Potestatem dedit ei iudicium facere quia filius hominis est. Nimirum de-
cruit hominem, & iustum illum pro-
pter Dei gloriam, & salutem mundi
maceratum, constitui iudicem viuo-
rum, & mortuorum, & ita qui olim
fuerat sine culpa iudicatus, omnium
iudicet culpas. Decruit, & illum, qui
ob Dei gloriam humiliatus fuerat,
& confusus coram oculis totius mū-
di, coram eodem summum ius, sum-
mamque gloriam obtinere.

Qua forma, aut ratione iudicabit?
deduxit Christus formam totius iu-
dicii, sui futuri ad tria puncta. Primū,
quod congregabuntur ante eum
omnes gentes: Vbi? In valle (di-
xit olim Malachias) Iosaphat, quæ in-
terpretatur iudicium dñi, quod vno
verbulo explicuit Christus dicēs. Co-
rā eo. Sat est vt sciat reus, se corā do-
mino statuendum. Secundum, quod
separabuntur ab inuicem, sicut oīes
ab hædis: separatores erunt Angeli,
qui colligent ex granis zizania. Ter-
tium quod sentētia proferetur, à dex-
tris, & à sinistris: in bonos, & malos,
tria complectens. Primum est bonū,
& malum; benedictio, & maledictio;
acceptatio & reiectio iuxta mēsurā
adhib. vel præteritæ charitatis. Se-
cundum est æternitas in vtroque, siue
bono, siue malo; sic enim in illo secu-
lo sunt omnia immutabilia; sic huma-
næ voluntati perenniter confirmatē
vel in bono, vel in malo, cōueniet pe-
rēnis quoque, & immutabilis retribu-
tio. vel gloriæ, vel gehennæ. Tertium
est societas bonorum Angelorum
bonis; malorum Dæmonum malis.
quæ certe societas non parum addet
aut cōsolationis in cælo: aut afflictio-
nis in infernō.

Ex his creditis, & frequenter con-
sideratis, animus necessario commo-

uetur, vel ad spem in bono, quando
paruulæ huic charitati, tam ingens pa-
rata est in Dei regno bonorū, & qui-
dem æternorum copia. Vel ad timo-
rem in malo, quando sic iustissi-
mo iudici, & inflexibili, cuius
iustitia est cingulum renum, de om-
nibus reddenda est ratio. Memorare
nouissima tua, & in æternum non
peccabis.

Hæc de tota Christi persona, Dei
tate .i. & humanitate: Det nobis
Diuina gratia, vt sicut ille omnia pro-
pter nos, & nostram salutem in se di-
sposuit; ita secundum eius optimam
mentem succedant. Amen.

HOMILIA DECIMA

CONTINENS

Articulum octauum,
& nonum.

*Credo in Spiritum Sanctum.
Sanctam ecclesiam ca-
tholicam.*

Entit. spiritus noster se
valde inæqualem sæ-
pius immutari, tum in
parte cognitiuæ, quæ
illuminaat, & eleuatur
ad nouas rerū etiam
supernarum cognitione: tum in parte
affectiua, quæ tangitur, & afficitur ad
nouos amores rerum etiam inuisibili-
um, & æternarum, vt sibi videatur re-
nasci, & nouam accipere vitam. Scit
nouitatem hanc non inesse sibi à na-
tura, quando sic supra naturam extol-
litur; scit se non posse à seipsa sic du-
ci, & affici. Non est hominis via eius.
Scit etiam non posse motus hos inti-
mos inesse sibi ab Angelo, Dæmone

aut alio quouis spiritu creato, non possunt intima spiritus nostri, aut medullas animi, quæ sic incitantur, & afficiuntur penetrare. Ergo cõvincitur ad credendũ, & cõfitendũ, esse Dei motus, qui sic sibi illabitur, ac spiritũ suũ increatum creato infundit, quasi animã, quæ cum sit illius Diuini spiritus creatura, merito ab eo viuificatur & regitur.

In altissimo, & dulcissimo gustu huius supernæ vitæ, quasi exclamans p̄ gaudio fides n̄ra format Articulũ.

Credo in spiritum sanctum. Et de hoc diuino spiritu texit tertiã, & postremã Symboli partem. Vtque in superioribus de patre, & filio sic agebat, quod duo potissimum in eis considerabat: personam, & actionem. De patre personam, & creationem. De filio personam, & Redemptionẽ. Ita de spiritu sancto tractat personã, & sanctificationem, quasi opus illi appropriatum. De persona igitur dicit. Credo in spiritum sanctũ. Et in summa de spũ sãcto statuit quatuor has assertiones. Prima, spũs sanctus est Deus eadẽ deitate, & natura, qua pater, & filius, quare & equalis vtriq; , & iõ eũ vtroque simul, & eadẽ latria colendus, & adorandus. Hoc significat particula illa. Credo in. Non enim hoc credẽdi genere afficimur erga creaturas. Probatur assertio. Ex signo crucis. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti Vnum est nomen. quia natura; & virtus vna. Dixit & Io. in Epistola prima. Tres sunt qui testimonium dant in celo, pater, verbum, & spiritus, & hi tres vnũ sunt. ita arguit Petrus corripiens Ananiam. Mentitus es spiritui sancto; Et addit. Non es mentitus hominibus sed Deo. D. Paulus ad Corin. Diuisiones operationum sunt, idem verò Deus qui operatur omnia. Et ad

dit. Hæc omnia operatur idem spiritus. Apud Esaiam. Audiui vocem Domini, quem mittam; quæ verba cum Apostolus citaret. Bñ, inquit spũs sanctus locutus est &c. Probãt & opera, quæ viuificat, quod sanctificat, quod locutus est per prophetas; quæ omnia tangit Symbolum Cõstantinop. & omnia sunt diuina opera; quibus colligitur necessario spiritum sanctum esse Deum verum, Patri, & filio æqualem.

Secunda Spiritus sanctus est persona realiter distincta à Patre, & filio. Distinguitur autẽ proprietate, quod Pater est produçens, non productus; filius productus, & produçens. spiritus sanctus, productus, non produçens. Ita quod bene dixit Ioan. Tres sunt. Et baptizamur in nomine triũ. Vox igitur ista. Spiritus, multiplex est & duo dicit. Essentiam, & sic spiritus est Deus, spiritus est pater, spiritus est filius, quisque etenim horum sine corpore est. Deinde notionem, & substantiam: sic tantum tertiã persona est spiritus, quod ab vtroq; spiratur. Non tribuimus autem illi nomen propriam, quod patri, aut filio non conueniat, quia nomina quæ Deo tribuuntur, à rebus creatis mutuari cogimur. In creaturis autem, nullam aliam naturæ, & essentiæ communicandæ rationem, quàm generandi virtute agnoscimus, ob eam causam fit, vt rationem, qua seipsum totus Deus vi amoris communicat, proprio vocabulo exprimere non possimus. Dicentes igitur filium generari à patre, ex eo quod pater illi communicabat naturam suam, habuimus duo nomine patris, & filij. Aliam non inuenimus, qua proprie exprimeremus emanationem spiritus sancti in identitate naturæ; quare

1. Ioan. 5.

1. Cor. 12.

communi vocabulo spiritus, vñ sumus, quia intimus est: quia vitalis, & viuificans, sine cuius afflatu nihil nos vita dignum efficere possumus: Scimus, ergo quòd voluntas Diuina necessario amat Deitatem summe bonam amore infinito; & amorem illū spirat: & amor spūs nō est accidētalis aut extra naturam eius & non est idē cum spirante, & producente; necessario igitur distinguitur à patre, & filio, quorum communis, & vna eadem est voluntas, qua spiratur: hanc dicimus esse tertiam personam in sanctissima trinitate, & vocamus spiritum sanctum,

Tertia. Spiritus sanctus procedit eadem processione simul à patre, & filio; quare & cum vtroque simul adoratur. Hoc perfide, & contra sua ipsorum iuramenta præstita in Concilio Florentino, negant Græci. Ratio cōvincit, cum enim voluntas, qua amor, & spiritus iste spiratur, sit vna patris, & filij, cui à patre, & cum tota essentia, & omnibus communicata, est: quomodo pōt à patre, & non à filio spirari? Nūquid in filio ociosa esse potest? Hinc est quòd in scripturis sanctis modo spirit⁹ patris modo filij nuncupatur, quia vtriusque est. Ita Dominus in cœna. Paraclitus, quem ego mittam vobis spiritum veritatis, qui à patre procedit. Et alibi de patre. quem mittet pater in nomine meo. Ille me clarificabit, quia de meo accipiet. D. Paulus, qui spiritum Christi non habet, hic non est eius. Et ad Gal. Misit Deus spiritum filij sui in corda vestra clamantem Abba pater. Et apud Mattheum spiritus patris appellatur. Non estis vos qui loquimini, sed spiritus patris vestri.

Quarta. Omnia opera Diuine bo-

nitatis erga nos præstitæ attribuuntur spiritui sancto, quia illi appropriatè tribuitur bonitas in diuinis. Verè, & realiter sunt à tota trinitate sanctissima; sed attribuuntur Spiritui sancto. Opera vero eiusmodi sunt quæcunque pertinent ad esse, vitam, profectum, & foelicitatem creaturarum. Iustificatio, gratificatio, gratia gratis data, linguæ, prophetiæ, miracula; Gratia gratificans, fides, spes, ante omnia charitas donum est spiritui sancto sic proprium, quòd nunquam est sine illo, quia proprie spiritus sanctus est charitas increata, *Esa. 11.* & amor; non mirum si amorem etiam creatum infallibiliter sequitur. Septem dona, de quibus Esaias, sunt opera notabilia spiritus sancti, quibus creaturam perficit: & deducit in montem sanctum Domini, vbi domus, & cathedra sapientiæ, per timorem, pietatem, sciētiam &c. Summum, & præcipuū spiritus sancti opus est institutio, sanctificatio ecclesiæ: de quo cōsequēter per Articulos quatuor Symbolum nostrum tractat. Nonus ergo in ordine totius symboli est.

Credo Sanctam Ecclesiam, Articulus hic fundamentalis est, tanti momenti, vt vnus hic possit sufficere: nam & alias omnes virtutes continet: & oēs securos reddit ab hæresi. Qui aliud nescit credere; credat ad minus sanctam ecclesiam catholicā, & eius in omnibus mandata sequatur. Ecclesiæ vero nomen, & vox, hoc loco significat, vt inquit D. Augustinus, Populum fidelem per vniuersum orbem dispersum. Cæteræ significationes ecclesiæ, quæ multæ sunt, non pertinent ad articulum hunc. Tā latum igitur, & amplum est ecclesiæ nomen, quòd fideles quoscun-

que

que comprehendit omnium tempo-
rum siue præteritos, siue præsentis
omnium graduum, siue maiorum, si-
ue minorum; omnium locorum, si-
ue in terris, siue in cœlis sint: omnes
ad Christi ecclesiam pertinent. Sunt
autem ecclesiæ partes duæ potissime
Alia est triumphans in cœlis, quæ est
ecclesia beatorum, qui de hostibus
triumpharunt, æternaque scelicitate
fruuntur. Alia est adhuc militans, quæ
in terris assidue cum hoste congredi-
tur, vt in Christi nomine vincat, &
cum cæteris coronetur. Et hæc mix-
ta est, duo hominum genera conti-
nens, bonorum, & improborum: quo-
rum improbi eodem Christi nomi-
ne, eisdem quoque sacramentis vtun-
tur, eandem quoque fidem profiten-
tur, quam boni; vita tamen, ac mori-
bus dissimiles: boni verò ij dicuntur,
qui non solum fidei professione, &
communione sacramentorum, sed
etiam spiritu gratiæ, & charitatis vin-
culo inter se cõiuncti, & colligati
sunt, de quibus dixit Apostolus. No-
uit Dominus, qui sunt eius. Mixturã
eiusmodi multis parabolis expressit
Dominus; zizaniorum, quæ inimicus
superfeminat. Piscium ex omni gene-
re congregatorum. Virginum, qua-
rum aliæ prudentes, aliæ fatuæ. Sic
mixta fuerat Arca Noë. Tria tamen
personarum genera excludimus ab
ecclesia. Infideles, qui nullius sacra-
menti participes ad Christum non
pertinent. Hæreticos, & scismaticos,
qui ab ecclesia descuerunt, qui tamẽ
vt cunq; transfugã, ad ecclesiã po-
testatem sic pertinent, quòd ab ea in
iudicium vocantur, & puniuntur. Ex-
communicatos, quòd ecclesiæ iudi-
cio ab ea exclusi, ad illius communio-
nem non pertinent, donec resipiscãt
Cæteros omnes vt cunq; improbos,

2. Tim. 2.

Matth. 13.

Matth. 25.

Gen. 7.

& sceleratos ecclesia continet. De
hac igitur Christi ecclesia duo dicit,
& credere iubet Symbolũ. quod est
sãcta, & quod est catholica. Duo alia
addit Symbolum patrum, quod est
vna, & quod est Apostolica. Ex qui-
bus formantur quatuor cõclusiones
totum articulum explicantes.

Prima Ecclesia est vna. Vnitatem
hanc vt suo modo scindere possint
hæretici, fundãt, vel super Dei verbo
vel super capite vno inuisibili Chris-
to. At nihil obtinent, quin vt appa-
ret, suis istis vnitatibus, seiplos, & ec-
clesiam confundunt. Fatemur in so-
la Christi ecclesia, esse Dei verbum,
rectè interpretatum: fatemur caput
ecclesiæ gloriosum, esse Christum il-
lius sponsum, dicentem. Vna est co-
lumba mea, vna est speciosa mea. Ve-
rum ex his nihil minus apud nos in
hac rerum mixtura colligitur, quã
Ecclesiæ vnitã. Quòd non ex Dei
verbo, patet, ratione, & Eheu misera
bili omnium temporum, & huius no-
stri seculi potissimum experimento,
Ratio est vrgentissima, quia verbum
posterius est ecclesia. Nam per duo
millia, & amplius annos ab Adamo,
ad Moysen mundus fuit sine scrip-
tura; non tamen sine ecclesia. post
Christi etiam ascensionem. stetit ec-
clesia per annos octo sine euangelio
scripto, quod primum à Matthæo
proditum est. quomodo ergo po-
tuit ex verbo vniri ecclesia? Patet
etiam quòd verbum Dei scriptum
non authenticat seipsum, aut probat,
aut exponit sufficienter: sed euange-
lio credimus (vt Augustinus) quia id
accipimus ab ecclesia: quomodo
igitur ex verbo scripto. vna esse po-
test ecclesia? Petamus ab istis, qui in-
ter tot sectas diuisi sunt, si verbum
Dei facit, & specificat ecclesiã, qua
nam

nam inter vos est Christi ecclesia, eū in sensu verbi tot sint, & plura indies fiant inter vos schismata? Quod etiā vnitas ecclesie non sit, aut saltem non appareat nobis à Christo capite glorioso, & inuisibili, patet, quod sectæ omnes, vt cunque inter se discrepantes, profitentur se habere Christum, & Christi spiritu duci. d. Ecce hic, ecce illic est Christus. Vnde igitur vnitas? Est intrinseca ex multis, qui vt Paulus ad Ephe. Vnus est doctor, vna fides, vnum baptisma, vna spes æternæ vitæ. Est extrinseca ex vnitate capitis visibilis, quod Christus recessurus, non ex necessitate, sed ex charitate, vt corpori visibili caput visibile accommodaret, reliquit in terris sui vicarium. Vnum hoc caput Cephas fuit Petrus: quotquot in eius cathedra legitima successione fuerunt: quam ex hoc. D. Ciprianus vocat originem vnitatis. Ita D. Hieronimus contra Iovinianum. Vnus, inquit eligitur, vt capite constituto, schismatis tollatur occasio. Et idem ad Damasum. Quicumque extra hanc domum agnum comederit, profanus est. Optatus, & Mileuitanus de cathedra Romana loquens dixit. In hac sedit omnium Apostolorum caput Petrus, in quo vno, cathedræ vnitas, ab omnibus seruaretur, vt iam schismaticus, & præuaricator esset, qui cōtra singularem cathedram, alteram collocaret. D. Ambrosius dixit. Si quis obijciat (quod tamen nostrum toties à sanctis moniti adhuc obijciunt) Ecclesiam vno capite, & sponso Christo esse contentam, præterea nullum requirere; in promptu responsio est. vt enim Christum dominum, singulorum sacramentorum non solum auctorem, sed etiam intimum præbitorem habemus (nam ip-

se est qui baptizat, qui absoluit &c.) & tamen is, homines sacramentorum externos ministros instituit: sic ecclesie, quam ipse intimo spiritu regit, hominem suæ potestatis vicarium, & ministrum præfecit &c. Ex hoc igitur vno Christi vicario, & ministro visibili, visibilis sumitur ecclesie vnitas. Et hinc est vna.

Secunda. Ecclesia est sancta. Non dicitur sancta, quod habeat solum sanctos, nam (vt diximus) mixta est; sed triplici ratione. Prima, quod sit à principio Deo dicata, per sacramentum Baptismi; ita dicimus etiam vasa templi, & altaria sancta: Secunda, quod sit corpus Christi, id est capitis sancti, & sanctificantis. Ita gentem sanctam, & sacerdotale regnum vocat Petrus Apostolus, tantum ex hoc, quod est corpus sancti sanctorum, regis, & sacerdotis Christi. Et qui dicunt se sanctos non esse (inquit Augustinus) iniuriam capiti faciunt. Tertia, quod sit vlu sacramentorum. i. sanctorum mysteriorum exercita, quibus diuinam gratiam, & sanctitatem sibi comparat. Ita D. Paulus Corinth. sanctificatos, & sanctos appellat.

Tertia ecclesia est catholica. id est vniuersalis. Tū quia colligit omnia loca mundi, vsque ad extrema terræ. terminos terra à mari ad mare. Ex omni tribu, lingua, & natione quæ sub coelo est. Tū quia colligit omnia tempora, præterita, presentia, futura quotquot in lege naturæ, Moyse, & gratiæ agnouerunt, agnoscunt, & agniti sunt viam veritatis. Fecit enim vtraque vnum. Pacem his qui prope, pacem his qui longe. Tum quia colligit omnes ordines, status, sexus, Iudæos, græcos, mares, foeminas. Non est acceptio personarum apud Deum. Gloria, & pax omni operanti bonum.

I. Cor. 1.

Esa. 49.
I. psalm. 2.
Apoc. 5.
Eph. 2.

bonum. Tum quia colligit omnes saluandos, vt Archa Noe: ceteri omnes qui in ecclesia non sunt, pereunt.

Quarta. Ecclesia est Apostolica. Hoc autē triplici ratione credimus. Primo, quia supra Apostolos fundata est, & ex Apostolis originē habuit, & ab ipsis in nos transfusa. Secundo quia doctrina Apostolorum imbuta est, quæ sic in omnem terram ab eis disseminata est, non recens, non nuper inuenta, sed illa ipsa, quam Apostoli tradiderunt. Tertiò, quia Apostolorum successione, & perēni ministerio firmata quibus, hoc solo sensu Dominus dixit. Vobiscum sum vsque ad consummationem seculi. Et iterum. vos testimonium perhibebitis de me, qui ab initio mecum estis. hoc loco agnoscimus priuilegium Rom. Ecclesiæ, quæ sola cadentibus reliquis, quas Apostoli tenuerunt, etiam Antiochena, quæ Petri fuerat, diuino præsidio firmata perseuerat. Vna igitur, & sancta, catholica, & Apostolica est Christi ecclesia, de qua aliquid oculis cernimus, quod si dei non subest; nempe corpus hoc visibile, ministerium, gradus: Aliqua vero sunt, quæ oculis inuisibilia credimus. Primò foundationem, quod à Christo est instituta: Secundò. Regimen, quod à spiritu sancto regitur, & protegitur. Tertiò, spem diuinam, in immortalitatem tendentem. Talē ecclesiam credimus, Diuinum opus; cuius imago fuerat mirabilis illa Arca Noe: Et ciuitas ipsa Hierusalem. In Deum, patrem, filium, & spiritum sanctum credimus, & credentes Dei tatē cultu supremo adoramus: In ecclesiā nō credim⁹, sed ecclesiā, vt hac diuersa loquēdi ratione, Deus à creaturis distinguatur; præclaraque omnia illa bñficia ecclesiæ collata, Diui-

næ bonitati accepta referantur, vt de omnibus illi vni sit gloria. Amen.

HOMILIA VNDECIMA

CONTINENS

Articulum decimum,
& vndecimum.

Sanctorum communionem. Remissionem peccatorum.

ST Diuinitas (sors bonorum omnium. Est vnus, & trinus ille Deus totius cōsolationis. Pōt oīa Pr: Scit oīa filius: operat oīa nobis proficua spūs sanctus Dei amor. Merito itaque colimus, & adoramus. In terris est ecclesia sancta, vna; catholica, & Apostolica Dei domus, Tabernaculum, quod fixit Deus, & non homo. In quo creat pater, docet filius, viuificat spiritus sanctus. Qui extra hanc domum manet; vel Dei bona non habet, vel habet, vt canis ad interitum. Sedete enim Hierusalem inquit Apostolis, donec induamini virtute & cætera. Qui vero manet in hac domo, hanc credit, hanc agnoscit, facile omnia sperare potest. Tum quia in domo Dei est, in qua pater familias Deus est; Procurator Christus, executor spiritus sanctus. Tum quia in ea habet exercitiā bene merendi, quibus in vinea Domini laboratur ad denarium constitutum. Tū quia per consensum, & capitis influētis, & membrorum mutuo se iuuantium, facile augentur omnia. In hac virtutis communia exercitiā: in hunc etiam capitis, & membrorum consensum respiciens fides nostra, addit ad articulum nonum, superius explicatum, quasi ecclesiæ illius sanctæ, & ca-

tholicæ non modicam felicitatem .
 Sanctorum Communionem. My-
 sterium hoc cõmunionis in ecclesia
 Christi declarauit D. Paulus, ad Ro-
 man. per similitudinem corporis : in
 qua quidem duo potissimũ sunt no-
 tanda: Diuersitas, & communio. Est
 in corpore diuersitas, per omnia re-
 spondens ecclesiæ multiplex. Prima,
 quod in vno corpore multa, & diuer-
 sa sunt mēbra, oculus, pes, manus &c.
 Ita in ecclesia, Doctores, prophetae,
 principes, populi, liberi, serui &c. Se-
 cunda, q̄ ea mēbra inter se differūt,
 substantia, & qualitate, sunt nobilia,
 sunt obscura : sunt sana, sunt ægra ;
 sunt potētia, sunt debilia; sunt firmio-
 res spiritu, sunt debiliores. Tertia in
 vsu, quod non eundē actum habent;
 Alij docent, alij docentur. Alij regūt
 alij reguntur. Cum hac membrorum
 diuersitate, stat etiam multiplex com-
 munitio in corpore, cui & ecclesię cõ-
 munitio conformatur. Prima est com-
 munitio finis, qua omnia membra in-
 teruiunt corpori. Ita & omnia, data
 sunt in ecclesia, in edificationem cor-
 poris Christi. Secunda est commu-
 nio gaudiorum, qua omnia congau-
 dent membra sine inuidia: Ita existi-
 mant omnia bona sibi communia ;
 ibi sibi inuicem consulunt: videt ocu-
 lus pro toto corpore, quare sanitas
 eius, toti corpori placet. Ita in eccle-
 sia scit Doctor p̄ ideotis : Diues ha-
 bet pro pauperibus &c. Tertia est
 communio capitis Christi in omnes
 pariter influentis, qui sunt in eccle-
 sia, in qua neque seruus, neque liber,
 sed omnes vnum in Christo. Quarta
 est communio capitis visibilis œcu-
 menici, qui est Rom. Pontifex, vnius
 ouilis, vnus pastor. Quinta est com-
 munitio sacramentorum, per quæ po-
 tissimum caput intluit in membra, &

E. Franc. Viced.

vnitur illis; omnium autem ianua est
 Baptisma, quod consequuntur cæte-
 ra; quamobrem patres in Symbolo
 communionem hanc sic expresse-
 runt. Confiteor vnum Baptisma. Ar-
 ctissima verò communio fidelium
 ea est, qua per sacramentum Eucha-
 ristia fiunt vnum cum Christo, & in-
 ter se: quare sumptio illa, communio
 dicitur. Sexta est communio gratia-
 rum, earum etiam quæ gratis datur,
 & non iustificat, vt scientia, linguæ,
 miracula; his enim vtitur spiritus san-
 ctus, quandoque etiam in malis ho-
 minibus, in consolationem, & ædifi-
 cationem totius corporis. Septima
 est communio meritorum, de qua
 Dauid in psalm. Particeps ego sum
 omnium timentium tescic enim col-
 ligat charitas omnia Christi mēbra,
 etiam eorum qui ex hac vita iam de-
 cesserunt, vt mutuo iuuare se inuicē
 possint, aut iuuari. Octaua est com-
 munitio affectuum, quod cupiunt se
 vicissim iuuare. Volebamus, in-
 quit Paulus, tradere vobis, non
 solum euangelium, sed & animas
 nostras. Et iterum. Omnia vo-
 bis impendam; sed & ipse super-
 impendar pro vobis. Erant, in-
 quit Lucas de fidelibus sui tempori-
 s, cor vnum, & anima vna: Octa-
 ua & hanc sequitur communio effe-
 ctuum, de qua idē Lucas dicit. Erant
 illis omnia communia. Et Paulus. Al-
 ter alterius onera portate: sic & ī cor-
 pore membra sese mutuo, & affecti-
 bus, & effectibus prosequuntur. Ex
 quibus apparet, quam suavis, & amo-
 rosa sit ista sanctorum cõmunitio quā
 nobis ingerit Articulus explanatus,
 quem sequitur vndecimus, rem ma-
 ximam, & ipsam apprime auditui no-
 stro suauem ingerens.

Remissionem peccatorum. Quan

LII

ti refe-

ti referat in Christi regno credere remissionem peccatorum, docuit ipse suscitatus à mortuis, qui referes quasi fructum potissimum laborum suorum dixit. Oportuit Christum pati, & resurgere à mortuis, & prædicari in nomine eius pœnitentiam, & remissionem peccatorum: sine hac nullum est regnum Dei, quia nemo est qui non peccet, etiam infans unius diei, & peccatum nullum locum habet in regno Dei, quare est remissio peccatorum prorsus necessaria. De hac igitur sunt certæ veritates sic statuendæ, pro articuli huius intelligentia.

Prima. Est in ecclesia remissio peccatorum passiva, idest certa spes certusque modus impetrandi remissionem peccatorum omnium, in quam debet peccator afflictam conscientiam erigere, & respirare. Quandoque igitur, qualecunque, quantumcunque sit peccatum (sola finali impœnitentia excepta) est in Christi ecclesia remissibile. Cum itaque petit propheta. Quis scit si convertatur, & ignoscat Deus? Respondet Articulus, Scit Christi ecclesia, & firmiter credit.

Secunda. Est in ecclesia remissio peccatorum activa. i. potestas remittendi peccata. Potestas quidem suprema, & auctoritativa in Christo capite glorioso, cuius, & persona, & potestas diuina est; diuinoque modo, idest sua virtute, & bonitate, quæ læsa fuerat, remittit offensam, quod nemo alius potest: Ita dicit per prophetam. Ego sum, qui deleo iniquitates. Ita Paulus. Solus Deus est, qui iustificat: solus condonat noxam; solus infundit gratiam. Ut vero placuit ei ex charitate Diuinam suam personam humanare; ita ex eadem placuit potestatem illam Diuinam

humanare: i. hominibus suis, ab eo delectis potestatem dare, qua ut eius ministri peccata remittunt, ex spiritu sancto, & virtute quam illis infundit. d. Accipite spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remissa erunt, quare hanc remissionem. i. remittendi potestatem credimus in ecclesia.

Tertia. Est in ecclesia remissio peccatorum, idest virtus meritoria, qua coram Dei iustitia impetratur efficacissime remissio culpæ, & pœnæ æternæ, peccatis debitæ. Et est meritum passionis Christi, cuius preciosissimo sanguini, quasi agni immaculati, sic perpetuo annexa est remissio peccatorum: quod sine sanguine non fit remissio: & sine remissione nunquam offertur sanguis Christi. Meritum hoc, fundamentum, & robur est omnium meritorum, & satisfactionum, quibus diuina iustitia propitiatur.

Quarta. Est in ecclesia remissio peccatorum, idest copia, & certus numerus instrumentorum, quibus humanæ infirmitati succurritur. Et hæc sunt sacramenta, quæ ex Christi virtute, per manus (ut plurimum) sacerdotum dispensata, certam adferunt remissionem peccatorum. Ita quod sacramentum Baptismi, valet ad remissionem integram, & totalem culparum omnium; originalis, & actualium, venialium, & mortalium; culparum, & pœnarum omnium; æternarum, & temporalium: quod si baptizatus iterum labitur, Sacramentum pœnitentiæ certam adfert pœnitenti remissionem culparum omnium, & pœnarum æternarum; cum limitatione discreta temporalium. Si bona cum conscientia sumuntur cætera; valent ad remissionem

Esa. 43. 1
Rom. 8.

venia-

venialium, ad augmentum gratiæ iam susceptæ vel in Baptismo, vel in foro pœnitentiali.

Quinta. Est in ecclesia remissio peccatorum perpetua, reiterabilis, vt qui pluries ceciderit, pluries ex Dei misericordiâ, & Christi merito surgere à lapsu possit. quod tamen non est intelligendum de ea remissione quæ habetur ex Baptismo; sacramentum etenim illud est prorsus irreiterabile, tum ex mysterio, tum ex caractere impresso: sed de ea quæ per secundam tabulam. i. per pœnitentiæ sacramentum liberat à naufragio. Ita dicit per Ezech. quòtiescunque ingemuerit peccator: omnium iniquitatum eius non recordabor. Ex his monendus est homo peccator, vt ex intelligentia, & fide amplissimæ remissionis huius, quam ingerit Articulus. Primo hilaris occurrat Diuinæ miæ, cuius effectus est remissio; pacē oblatā suscipiat i cōscia, & exulet. Secūdo. Caueat ne hac tanta Domini sui bonitate abutatur, vt ex spe remissionis habendæ, labatur in culpam: hoc enim est proderē; & illudere gratiam Dei, extinguere scilicet spiritum sanctum, hac spe; quod suscitare valeas. Tertio. caueat ne ex latitudine remissionis, quod scilicet quacunque hora ingemuerit, promissa sit culpæ remissio: differat pœnitentiam de die in diem. Nam & tempus incertum est, & dilatio periculosa, & damnosa. Quare relinquitur, vt fidelis hac spe remissionis, bono animo surgat à culpa: & oblatam Domini sui pacem non spernat, quin mira alacritate ita se illius bonitati accomodet, vt efficaciter, & gratiam, & gloriam eius consequi possit.

Amen.

HOMILIA DVODECIMA

CONTINENS

Articulum Duodecimum.

Carnis resurrectionem vitam eternam.

Sublimia sunt fidei, & religionis nostræ principia, prima ipsa rudimenta, ad quorum intelligentiam, necessariū est nobis lumen supernū, quo mens humana supra seipsam eleuetur. Sed & sublimia sunt media, quæ pertinent ad obedientiam, in qua fides se exercet, sic vt natura ipsa, & voluntas sit immutanda, & quodam modo expugnanda, vt fructum ferat in patientia. Stantibus his; vel opus est, structuram hanc, quæ vitam Christianam complectitur, vanam, & incōsultam esse; vel ad initia, & media tam sublimia, finem quoque præstantem omnino sequi. Sic enim agens, propter finē agit, & ordinate agens, prius intendit finem, quam media: ita quod nobilitas finis totum opus dignificat, & operantem exhilarat. De hoc quasi de fructu fidei, de fine scilicet totius christianæ vitæ ad excitandos, sustinendos, lætificandos animos tractat confessio nostra, & in hac totum negocium fidei concludit, tum vt innuat cætera in hunc respicere: tum vt huius memoriam, & sensum perpetuum imprimat. Postremus igitur fidei Articulus, nobilissimum vitæ christianæ finem his verbis grauissimis explicat. Carnis resurrectionem. vitam æternam. Nihil minus respicit fides Christiana, nihil minus in præmium suæ seruitutis exigit, quam vitam æternam. Ita Petrus, Exultabitis

lætitia inenarrabili reportantes finem fidei vestrae, salutem animarum vestrarum. Sed & ad vnum hunc finem instituta est à principio natura hæc præstantissima, Dei imago, vt eius capax, summum bonum intelligeret, amaret, frueretur, & in æternum possideret. Hic finis laborum Christi, & donorum spiritus sancti, & remissionis peccatorum, vt nihil impediatur hominibus Christi æternam vitam. Vtq; sciamus vitam istam æternam integram fore, & perfectam etiam in latitudine, secundum scilicet vtranque hominis partem, corpus, & animam: De ea parte, quæ minus videtur, cuius interitum, & resolutionem oculis cernimus (nam de anima difficilius dubitatur) constanter symbolum asserit.

Carnis Resurrectionem. Per carnem aliàs in scripturis sanctis intelligitur totus homo, vt illud Moy. Omnis caro corruperat viam suam. Et Esa. Omnis caro scænum. hic vero per carnem intellige corp⁹ humanum, nõ. n. aia eget resurrectione, q̄ neq; moritur, neque consopitur, vt impie docent Anabaptistæ reuocantes ab inferis hæresim Arabicorum, de quibus Eusebius. l. 6. hist. Ecclesiæ. cap. 26. quos testatur D. Augustinus, li. de hæresibus. cap. 83. ad prædicationem Origenis respuisse. De hac itaque carne idest humano corpore fides nostra credit resurrectionem, quam patres nostri orthodoxi per distinctas veritates sic explicarunt. Primo. Caro nostra vere resurget ex morte in vitam. Secundo. Omnis caro resurget, quia omnis moritura est. Tertio. Caro resurget eadem in indiuiduo, & integra. Quarto, omnis caro resurget in immortalitatem. Quinto caro sanctorum. & iustorum resurget in gloriam.

Prima est. Caro nostra verè resur-

get, & reuocabitur à morte in vitam ita quod verè vnietur animæ suæ, & erunt hoies tot, quot corpora fuerat. Ita fore docet Articulus, & fides asserit. Ex Dei verbo apud Iob. Ezechielem. Danielem in testamento veteri, Iob enim dicit se in carne sua conspecturum Dominum. Ezechiel narrat resurrectionem multorum corporum coram se factam, dum in spiritu rapertur. Daniel testatur, eos qui in puluere dormiunt, euigilatuos. In testamento nouo. De resurrectione egregie disputat D. N. cum Sadducæis. De eadem diserte agit Paulus in Episto. ad Corinthios prima. & ad Thessalonicenses. Verbis addita sunt exempla, quasi pignora veritatis: qui enim ex mortuis suscitati sunt ab Elya, Eliseo Christo domino, Apostolis, & sanctis eius, satis testati sunt resurrectionem ex mortuis esse possibilem; quin Paulus vocauit Iesum resuscitatum, primitias eorum, qui dormierant, & pignus futuræ resurrectionis nostræ; Si Christus, inquit, resurrexit, & nos resurgemus. Addit quoq; ex naturalibus rationes, & exempla, nõ vt probent rem ex Dei verbo certissimam, sed vt clariorem faciât. Prima est Vnio corporis & animæ est naturalis; ergo separatio est violèta: ergo non potest esse perpetua; Secunda est. Habent corpora nostra magnam partem in bono, & malo, quod facimus, & de quo iudicandi sumus: ergo & partem habere debent in præmio, vel pœna; ergo secundum corpora etiam stare oportet omnes nos ante tribunal Christi &c. Tertia est quæ tetigit D. Paulus, Si non est resurrectio, infeliciores sumus omnibus. Certe nõ militat argumentum de anima, quæ etiã sine corpore beari, & damnari potest Ergo de corpore cõcludit, quod hic

in multis iustis præmiatur. Exempla quoque id quodam modo suadentia. Cernimus enim quòd Granum non viuificat in terra, nisi prius mortuum fuerit & D. Paulus obiecit. Addidit D. Gregorius. De sole & luce occidente & renascente. De arboribus itidem, & plantis quæ singulis annis in hyeme mori; in verè renasci videntur, quare sic satis persuasa esse potest carnis resurrectio.

Secunda est. Corpora omnia verè moriètur, & à morte verè excitabunt eorum etiam qui residui erunt in aduètu Dñi: sic. n. patres; præcipuè D. Hieronimus, & Augustinus sentiunt quòd morientur, & statim quasi ex sopore in vitam reuocabuntur. Ita statutum est omnibus semel mori.

Tertia est. Corpora resurgēt eadē & integra in partibus oibus; cum enim resurrectio ista sit Dei opus, necesse est vt sit perfecta, sicut & de manu eiusdē in creatione facta sunt omnia valde bona. Eadem autem fore dixit Iob. Iterum in carne mea videbo saluatorem meum, quem ego, & nō alius visurus sum, & oculi mei cōspecturi sunt. D. etiā Paulus. Mortale hoc induet immortalitatem. Verbulum illud hoc, probat idētitatem. Colligitur etiam ratione, si enim corpora surgunt ad iudicium; iulte non fieret, si vnū bene, aut male egisset in hac vita; & alia in iudicio, bona, vel mala reciperent. Integra vero resurgēt, sine vlla imperfectione, superfluitate carētia; qualiacūq; illa olim natura fecerit; omnia supplebit Diuina hæc resurrectio; non erit infantia, nō senectus; sed ætas ipsa Christi virilis; non cæci, aut claudi; apta, & consona ac concinna excitabuntur omnia.

Quarta est. Erunt omnia corpora immortalia; ita Christus præcipit

mortē. Ita absorpta & mortua mors est in victoria; ita destructa inimica mors; q. nec mors: nec mortalitas erit ultra. Immortalitas autē ista maxime seruiet Diuinæ iustitiæ, ad inferenda scilicet iustis ipeccabilibus ppetua bona: malis impœnitentibus perpetua mala, dum quærent mortem, qua terminentur supplicia, & non inueniēt.

Quinta est. Corpora iustorum surgent, nō mō immortalia, sed gloriosa gloriam autē istā constituent quatuor dotes. Impassibilitas, quam vocat Paulus, incorruptionem. Vox tamen est significantior Impassibilitas: nam & corpora malorum erunt incorruptibilia, non tamen impassibilia. claritas, proueniens à Deitate influente in animā, ab anima in corpus. Fulgebunt iusti sicut sol. Pignus huius qualicumq; fuit, gloria vultus Moyfis: Amplius Christi transfiguratio in monte sancto. Vocat Paulus gloriam. d. Seminatur in ignominia, resurget in gloriam. Agilitas, qua corpora ab omni onere, & pondere libera, ad omnia erunt expeditissima, quocumq; impellat anima pro Dei gloria. Vocat Paulus, virtutem. d. seminatur in infirmitate, surget in virtute. Subtilitas, qua ad imperium animæ poterunt omnia penetrare, locis omnibus ad esse. Vocat Paulus esse spirituale. d. Seminatur animale, surget spirituale. Talis omnino erit carnis & corporū resurrectio, quam fides christiana prædicat, & cōfitemur magna, & certa spe. Ex his sic creditis, anima fidelis facile adducitur. Primò, vt Deo suscitatori suo gratias agat. Secundò, vt super morte charorū, quos intelligit in hac spe quieuisse, vt redeāt feliciores, facile consolentur. Tertio vt in omni tribulatione vitæ huius momentaneæ, facile omnia bono animo ferant, quā

1. cor. 15.
Apo. 21.

do restat alia vita, quæ vera vita est, quam nulla (si bene cedat) miseria inficit, nulla mors sequitur. Quamobrè post explicatâ Carois resurrectione addit postremum verbum quo symbolum claudit in re omnium potissima.

Vitam æternam. De vltima hominis foelicitate loquitur verbis his cõib⁹, & gñalib⁹, quia nō habet, & non sunt propria, quibus tanta bonorum copia, & amplitudo satis exprimi possit: Non enim oculus vidit, aut auris audiuit, aut in cor hominis ascendit. quæ præparauit Deus &c. Vitam vocat, quia in hoc mundo, nihil est meli⁹, aut optabilius vita; omnia postponimus vitæ, omnia damus pro vita: Et tamen vita infœlix est, mors potius dicenda, quam vita. Quid si gustemus veram vitam, quæ in ipsa vita essentiali, & fontali viuatur? Diuinari, expectari, credi, sperari, optari potest; verbis exprimi, aut exemplis formari vt bona nequeunt: quare? ad gustum prouocat fides; & hic haberi nullo modo, aut loco potest, nisi in ipsomet vitæ fonte. Pater enim habet vitam in semetipso; extra ipsum haberi non potest. Illa autem vera vita est, quia sine morte, quia æterna est, & æternam oportet esse, vt sit beata; aliquid timor mortis, aut dubium amittendæ foelicitatis, infœlicem faceret. Vitæ autem illius bona ad duo potissimum capita à patribus reduci solent; vt alia sint essentialia; alia vero accessoria. Præmittitur autem exclusio malorum omnium, quæ naturam vllō modo affligere possint, aut eius gaudia turbare. Non esurient, neque sitient, non vllō egebunt corporis nutrimento, quando erunt immortalia corpora: Absterget etiam Deus omnem lachrymam ab oculis sanctorum & Bo

na essentialia sunt visio, & fruitio summi boni, idest Dei, quibus deitas ipsa sese immediate, & non per speciem, aut similitudinem (quid enim est quod possit satis eam repræsentare, cū omnia sint ab eius pfectione in infinitū distantia?) sed per essentiam ipsam suā coniungit, & illabitur creaturæ eleuatæ ad tantam boni participationem, per lumen gloriæ, quod ex ipso lucis fonte ad accommodandam creaturæ creatori foeliciter prodit. Summa ergo veritate implet mentē: summa bonitate afficit volūtatē; atque ita sui consortio deificat, & deiformē facit creaturā sic ab ipsa Deitate formatā. Ita & manet creatura quod erat, & tñ supra se in creatoris foelicitatem extollitur. Vt apud nos ferruti candens induit naturam, & operationes ignis, & tamen remanet ferrum. Narrari ea bona non possunt, gustari possunt à longè; visio per donum, & intelligētiam fidei. Fruitio per motus quosdam & affectus charitatis infusæ. sed verius & securius in eorum contemplatione exclamatur. O quàm magna est domus domini, quam ingens locus habitationis eius? Et iterum cum Dauide. Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit, & deficit anima mea in atria Domini. Sunt deinde accessoria, vel ornamenta foelicitatis. Vt est visio beatæ humanitatis Christi: Cognitio aliorum beatorum, ac in primis patrum, filiorum, præceptorum, discipulorū &c. Cognitio eorum, qui ex numero maiore, & pōdere meritorum, maiorem consecuti sunt gloriam, in quibus delectat Deum tãto amplius honorari. Cognitio creaturarum in verbo matutina, & in genere proprio vespertina, quadam distinctione. Cognitio etiam pœnarum, quas dant in

inferis damnati, in quibus iuuat Diuinam iustitiam glorificari. Sunt & aureolæ Martyrum, Doctorum, & virginum; sunt mensæ illæ instructissimæ bonis omnibus affluentibus, quas Dei filius in regno patris disposuit, & parauit dilectis suis, vt pro temporali obsequio, recipiant æternum illud ministerium, quo (vt est pollicitus) transiens ministrabit illis. Ita, inquit David, inebriabuntur ab vbertate domus tuæ, torrente voluptatis tuæ potabis eos. Et Esa. sedebit populus in pulchritudine pacis, & in tabernaculis fiducia, & in requie opulenta. Et hæc tandem est vita illa æterna, in quam vt in finem, & in præmium laborum, respicit vniuersa religio, & fides nostra: ad quam nos creauit omnipotentia patris. Redemit sapientia filij. Sanctificauit, & aptauit gratia spiritus sancti: vt credentes sic salui simus. Nunc dicam cum D. Athanasio. Hæc est fides, quam nisi quisque tenuerit, firmiterque crediderit, saluus esse non poterit. Fides hæc ducit nos ad intelligentiam veritatis, & ad obedientiam voluntatis Diuinæ. Det nobis Deus cor docile, & facile, vt per intelligentiam & obedientiam fidei, ad visionem eius, id est ad vitam æternam nobis paratam tandem perducamur. Amen.

Symboli Apostolorum finis.

DE SACRAMENTIS
IN GENERE

Homilia Prima.

Væ maximè declarant nobis Diuinam erga nos beneuolentiam: Quæ maxime approximât, & appropriant nobis Diuinam ipsam gratiam, & naturam: Quæ maxime exercent, & actuant nos in Dei obedientia, illustrât mentem, afficiunt voluntatē: Quæ maxime efficiunt, & probant nos iustos, & Christi seruos: Atque adeo quæ maxime vtilia, & necessaria sunt, tum vnicuique nostrum, tum ipsi ecclesiæ vniuersali; Ea sunt sanctissima Sacramenta, Diuina hæc, & sacratissima elementa, de quibus in præsentia tractandum est. Tractandum autem summa diligentia, summa & necessitate hoc infœlici seculo. Primum ad refellendas impiorum blasphemias, quibus impulsu Satanae, Sacramenta potissimum persequuntur, & magna ratione id agit Satanas: vt enim nullibi Deus sese dat verius, aut efficacius: Ita nullibi premitur, aut sternitur magis regnum Satanae, quam in sacramētis. Deinde ad damnandam, & si fieri potest, excitandam incuriam, qua & ipsi fideles Diuina hæc sacramenta, bonorum omnium vasa, & sacros thesauros negligunt. Quæ quidem radix fuit omnium malorum nostrorum, vt de solo contemptu Diuinæ Eucharistiæ testatus est Paulus. Ideo, inquit, inter vos multi infirmi, & imbecilles, & dormiunt multi. Tantum ex hoc quod indigne sacra illa sumitur cœna. Prodeunt

Cap. 34

deunt autem errores isti ex impuris fontibus. Primus ex perfidia hereticorum. Secundus ignorantia simplicium. Tertius ex ministrorum delidia. Detestatur Ezechiel Pastores illos, qui puram aquam bibentes, reliquum pedibus turbant, & pollutant. Qui ergo cupiunt tot mala, ceruicibus nostris incumbentia declinare; hoc ante omnia meditetur, ut usus sacramentorum resarciatur; quod fieri non potest nisi tantæ rei thesaurus exacte percipiatur. Huc respicit tractatus noster, de sacramentis, quæ adornamus, quare ut copiose rem tantam distribuamus, Tractatum vniuersum in capita sex diuidimus, & erit Primum de necessitate Sacramentorum. Secundum, de natura, essentia, & statu sacramentorum. Tertium, De causis intrinsecis, & extrinsecis sacramentorum. Quartum, De dignitate, & efficacia sacramentorum. Quintum, De effectibus communibus, & proprijs sacramentorum. Sextum, De numero sacramentorum: Sic de omnibus in generali primū tractabimus. Mox descendemus ad speciales vniuersiusque contemplationes: Diuina fauente gratia.

De necessitate Sacramentorum.

Sunt Sacramenta vasa Diuinæ gratiæ, quibus humanæ infirmitati succurritur; Ex hoc principio deduco tres conclusiones.

Prima. Ante peccatum, nulla fuit necessitas sacramentorum: Ratio, quia tunc natura erat integra, & sana; Et valentibus non est opus medico. Ut sunt ergo sacramenta remedia malorum, nullum ibi locum habuerunt. Ut sunt etiam perfectiua animæ; nullum

in eo statu, in quo natura humana habebat dona longè nobiliora, & valentiora; tū ad sanitatem tuendam, tū ad perfectionem inducendā. quales erāt iustitia originalis, Et virtutes infusæ; fecit Deus hominem rectum. Ex his sequitur, quod Matrimonium in eo statu non erat sacramentum, sed tantum naturæ officium.

Secunda. Post peccatum in omni statu semper necessaria fuerunt sacramenta. Nō absolute, quod Deus sine his non potuerit ex maiestate sanare; ut etiam potest. Non enim abbreviata est manus eius. Sed necessitate quadam conuenientiæ. Cum enim proprium homini sit, ut per sensibilia deducatur ad insensibilia. Conueniens fuit, ut Dei prouidentia per elementa sensibilia, qualia sunt sacramenta, eū deduceret. Cum etiā per culpā sese homo subiecerit corporalibus elementis, Magna fuit misericordia, in eisdem præbere illi medicamenta, ut facilius sulciperet. Ex his infero duo. Primum, quod omni tempore homo usus est sacramentis, quibus fidem suam extrinsecè protestatus est, & diuinam gratiam sibi promeruit. Secundum, quod iuxta varietatem temporum, variata sunt sacramenta; In statu naturæ voluntaria, & indeterminata fuerunt sacramenta, oblationes, ritus &c. In statu legis, specificata sunt, & usu, & significato, tum ad sanandum, per alicuius gratiæ collationem, ut circuncisio; tum ad significandum Christum venturum, In quo omnes sanati sunt. In statu gratiæ specificata sunt, In usu, materia, substantia, & significato, ut Christum venisse, è cuius latere fluxerunt, protestentur.

Tertia. In statu gloriæ nulla erunt sacramenta, quia nullus luctus, nullus dolor,

dolor, nulla ægritudo: Interim fruimur hac medicina; nam status gratiæ (vt Tho. ex Dionysi.) medium quoddam est inter veterem legem, & gloriam. quare sublatis eius sacramentis, alia data sunt virtute maiora (vt Tho. ex Augustino) utilitate meliora, actu faciliora, numero pauciora.

De natura, essentia, et statu Sacramentorum

Quæ sit natura, vel essentia sacramentorum. Primum patet ex nomine. Deinde ex ipsi rei descriptione. Nomen sacramenti duo infert: Primo sanctitatem quandam inesse, qua & sacramentum est, & (si de nostris est sermo) sanctos facit. Deinde sanctitatem eiusmodi opertam, ac velatam esse, sub externo, & sensibili aliquo elemento. Græci vocant Mysterium, latini vocant sacrum signum. Ita Paulus, Vocauit negocium Christi, sacramentum Diuinæ voluntatis: Item. sacramentum pietatis. Rem autem ipsam, & statum sacramentorum, multis modis sancti patres nostri descripserunt. Est illa in primis communissima D. Augustini. quod sacramentum est sacræ rei signum, quæ quidem omnibus omnium temporum, & generum sacramentis potest competere. Fuerunt enim omnia rerum sacrarum signa, quam tamen sancti Doctores per partes ita considerant. Primum exponunt verbum hoc, Signum, quod est quasi genus sacramentorum, omnia enim sacramenta sunt signa, non e contra. Rerum itaque alia factæ sunt tantum, vt sint, qualia sunt absoluta; alia vt sint, & significant, quæ scilicet (vt D. Aug. declarat) præter id, quod oculis obij

F. Franc. Viced.

ciunt, alterius quoque rei ex se pariunt cognitionem, quæ autem sic signa sunt, & significant aliud, alia significant ex natura, vt fumus ignem, vt vestigium animal. Alia ex instituto, & hoc vel humano, vt tubarum sonus, vt vexilla: & tandem quilibet sensus sic hêt vel habere potest sua signa; potissimum autem verba sic sunt significatiua. Vel Diuino instituto significant, & huius generis sunt omnia sacramenta. Sic tamen quod inter hæc, Alia fuerunt quæ tantum significabant, & admonebant ex Dei præscripto, vt Agnus, panis azimus, legis purificationes, & cætera vete. legis sacramenta. Alia vero quæ ex eodem instituto, non modo significant, sed efficiunt, & præstât id quod significant: Et talia signa sunt sacramenta omnia nouæ legis, de quibus agimus in præsentia. Ita D. Paulus declarat Baptismum significare nos in morte Christi baptizatos esse, & cõsepultos cum illo per baptismum in morte, simulque cum eo resuscitados id est peccato mortuos, & iustitiæ renouatos, quod non tantum significat, sed vere efficit in nobis. Itaque sic intelligendum est, quod Sacramentum est signum.

Rom. 6.

Sacræ Rei. Secundum hoc verbum exponunt. Rem sacram dicimus eam omnem, quæ Dei virtute, Dei verbo, Dei præsentia sanctificata est. Ita sacratissima res est Christi passio. sacra est Dei gratia, & virtus, sacra est vita æterna. Hæc omnia bona Diuina nobis significant sacræ, quare & ratione horum omnium dicuntur, & sunt signa: sic tamen quod respectu passionis Christi, è qua de latere scilicet dormientis fluxerunt, & omnem vim hauserunt sunt signa rememoratina tanquam præteriti. Respectu æternæ vitæ in quam dirigunt, sunt signa prognostica,

M m m

prognostica. Respectu gratiæ, & virtutis iustificantis, quam significant, & præstant, sunt signa demonstratiua, & exhibitiva. Et ob hæc potissimum significationem dicuntur sacre rei signa quod scilicet sunt elementa sensibus subiecta, quæ ex Dei institutione sanctitatem & iustitiam nobis significant, & efficiunt. Et hæc iustitia & sanctitas sic significata, & collata, dicitur Res sacramenti. Præterquam in sacramento Diuinæ eucharistiæ, est alia nobilior res subsistens, quæ est persona D.N. Iesu Christi, per panem sacrum significata, & exhibitiva: Cætera omnia vnam tantum rem habent, Hæc ut patres, & sacri theologi clarius, & fusius explicarent, alijs quoque vsi sunt sacramentorum descriptionibus, plures ipsorum causas complectentibus, quarum omnium frequentissima est illa, ex D. etiam Augustino desumpta. Sacramentum est inuisibilis gratiæ. hanc dicebamus esse rem sacram, cuius sacramentum est signum demonstratiuum. Visibilis. i. sensibilis forma. i. signum externum sic institutum: Addidit Magister in prima quarti. Ut ipsius scilicet gratiæ imaginem gerat, & causa existat. Nostri (Scol. in quarto. d. 1. q. 2. artic. 3.) ut omnia complecterentur dixerunt. Est signum sensibile gratiam Dei, vel effectum Dei (hoc propter eucharistiam, quæ duplicem gratiam includit, in existentem, & subsistentem) gratuitum ex institutione Diuina efficaciter significans, ad salutem viatoris. Et est hæc sacramenti descriptio tam magistralis, tam copiosa, tam explicita; quod omnes sere sacramenti causas nobis declarat, quod quidem in tertio Articulo petebatur. Quare de his consequenter agendum est.

De causis Sacramentorum.

Habent Sacramenta suas omnes causas ad ipsorum esse constitutum requisitas in quolibet genere, intrinsecas. materiam & formam. Et extrinsecas. i. Agentem & finem. quas omnes tangebatur Descriptio. Est in primis sacramentorum Materia sensibilis, elementum scilicet externum, ut Aqua, panis, oleum, & vocamus materiam, quia ex sua natura est indeterminatum ad plura significanda, ut Aqua, ablutionem, in frigidationem, &c. Est forma, & ipsa sensibilis quia audibilis, & est verbum accedens ad elementum, & determinans (ideo dicitur forma) ad certum significatum, puta aquam Baptismi ad ablutionem animæ, sicque ex elemento (ut Aug.) faciens sacramentum. i. signum certæ cuiusdam gratiæ. Hoc autem facit præcipue verbum, quia inter omnia signa sensibilia, nullum est significantius, vel expressius verbo. Ideoque nullum magis aptum ad materiam determinandam quam verbum. Facit autem (Augustinus) non quia dicitur, sed quia creditur, non secundum sonum verborum; sed secundum sensum fidei quo percipitur. Ex his duo sequitur primum, quod qualecunque sit verbum, vel latinum, vel græcum, modo sensum retineat eundem; facit in sacramento eundem effectum. Secundum, quod cum duo hæc, materia & forma pertineant ad essentiam sacramenti; essentia rerum sint sicut numeri inuariabiles, necesse est, & partes ipsarum esse immutabiles: Certam, scilicet & propriam materiam certamque, & immutabilem formam sacramentorum. Ita ut hic maxime dicendum sit, Apo. ultimo. Si quis

Si quis apposerit ad hæc, apponet Deus illi plagas &c. Ita vtrunque tetigit in sacramento Baptismi. D. Paulus. d. Christus dilexit ecclesiam, & se ipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret. Mundans eam lauacro aque: en materia: In verbo vite, en forma: Hæc de intrinsecis, quæ constituunt essentiam sacramenti. Nunc de extrinsecis.

Est Agens. A quo tanquam à prima manu, vnde, & dignitatem accipiunt, efficiuntur, & instituta sunt sacramenta. Et est Deus. Qui solus peccata remittit; solus gratiam creat & infundit; solus illabitur anime nostræ. Et hæc omnia fiunt in sacramento. Ita testatus est Ioannes de Christo sibi dictum fuisse ab eo qui misit illum. Super quem videris spiritum descendentem, hic est qui baptizat. Et Deus est qui iustificat. Christus etiã vt homo est causa sacramentorum. Causa inquam meritoria, & satisfactoria, atque etiam efficiens, vt humanitas eius est instrumentum coniunctum diuinitati, ita quòd Gratia à deitate Christi, per eius humanitatem deriuat in sacramenta, ad purgandam, & perficiendam animam. loquendo autem distinctè, & proprie, Christus vt Deus habet potestatem authoritatis in sacramentis. vt homo habet potestatem excellentiæ .i. supremi, & primi Ministerij, quæ consistit in quatuor. Primum, quòd virtus passionis eius operatur in sacramentis, quæ de latere eius fluxerunt: & per sacramenta copulatur nobis. Secundum, quod in nomine eius, sacramenta omnia sanctificantur, & conferuntur. Tertium, quòd potest ipse instituere sacramenta. Instituire signa, determinare vt significant talem gratiam. Et cooperari in sacramento talem gra-

tiam. Quartum, quòd cum sit dominus sacramentorum quæcunque potest cum eis, potest, & sine eis, non enim virtus eius est alligata sacramentis. Decuit tamen vt sic per sacramenta exerceret virtutem suam coniunctam elemento sensibili, vt in hoc etiam referrent auctorem, qui Deus & verbum erat coniunctum carni, quare hic quoque verbum suum coniunxit elemento. Huic subest, & quoquo modo subsequitur causa ministerialis, & instrumentalis extrinseca, per quam voluit Christus sacramenta sua distribui; non per Angelos, sed per homines, omnis pōtifex ex hominibus assumptus &c. In hoc autem ministerio duo potissimum requiruntur. Persona, & intentio. De persona non eodem modo se habent omnia. Sunt quæ requirunt certam personam, & ministerium. Ita confirmatio, & ordo requirunt episcopum conferentem, Sunt quæ requirunt sacerdotem, eucharistia, pœnitentia, & extrema vntio. non enim ab alio conferri possunt. Sunt quæ ab omnibus communiter, nisi obstet humana ratio, cōferri possunt, saltem vrgente necessitate Baptismus, & Matrimonium. In persona vero requiritur intentio faciendi in id quod intendit ecclesia, & sine hac intentione nihil fit. Intētio. n. determinat ad vnum id, qd ex se cōmune est ad multa. Et exprimitur per verba, quæ in collatione, & cōfectio- ne sacramentorū dicuntur. Et de hac intentione dico tria. Primum, quòd necessario non semper exigitur intētio actualis, vix enim possibile est: cōnandam tamen pro viribus vt insit. Secundum, non sufficit habitualis, nã hæc potest esse in dormiente. Tertium, Requiritur virtualis, ita qd sal-

Heb. 5.

tem à principio minister intendat facere quod ecclesia. De hac autem intentione iudicium non est humanum, cum sit impenetrabilis. Teneatur suscipiens credere verbo, nemo enim præsumitur malus; nisi constet: quod deficit, supplet saltem in adultis bene dispositis Deus sua virtute; ne vana sit fides suscipientis. Vt enim Deus non alligauit virtutem suam materiæ, & formæ sacramentorum: Ita nec etiam virtutem sacramentorum intentioni Ministri, vt sine ea præstare nequeat. Minus etiam alligauit bonitati, aut malitiæ ministro rum; modo vtantur debita materia, & forma, & intentione nihil obest ministri malitiæ, nisi sibi ipsi, quod sic impura conscientia ministrando grauius peccat. suscipienti autem ex eius manibus, nisi obicé ponat, minime aliquid boni detrahit. Ita neq; q. plārat, neq; q. rigat est aliquid, sed qui incrementū dat Deus, Ita q. inqt Catechismus. sicut arboribus nihil nocet eorum improbitas, quorum manu factæ sunt, Ita in sacramentorum collatione seu confectione. Baptizauit Iudas, & quia recte, ideo nemo illorum iterum baptizatus: Baptizauit Ioānes, & iterum illi sunt baptizati. Non quia Iudam Ioanni, sed quia baptismum Christi, quem Iudas contulit, baptismo Ioannis præferimus. Ministris tamen plurimum hoc est cogitandum qua conscientia sacro sancta hæc mysteria tractent, sancta enim sanctè tractanda sunt. alioqui Psal. Peccatori dixit Deus, quare tu enarras iustitiam meam. Et assumis testm̄ meū, per os tuum? Tu vero odisti disciplinā &c.

Ex His iam relinquatur ad esse sacramentorum necessario ad intra requiri, certam materiam, & certā formam Ad extra autem Agens prima-

rium, & Ministeriale, in Ministro autem intentionē, sine his nihil fit. His tamen ab ecclesia additæ sunt ceremoniæ sacramentales, quæ sic sunt annexæ sacramentis, quòd ad eorum essentiam non pertinent, quare de his omnibus dico. Primū, q. si omittunt, nõ minus cõficiuntur, & cõferunt sacramenta, vt si baptismus det sine exorcismo, & sine sale, eucharistia conficiatur sine ritibus missæ. Secundum, quòd omitti sine urgente necessitate non debent, aut possunt sine culpa; non enim sine magna ratione, & significantia, sunt additæ ab ecclesia. P̄mo ad solemnitatem sacramentorum. Secundò ad ornandam, & promouendam sanctitatem Ministrorum. Tertiò ad melius significanda & explicanda, quæ intenduntur & fiunt. Quartò ad excitandum fidei mentes, ad fidem, & charitatē, Deique sui obedientiam: quorum oīum finis, atque ideo causa finalis sacramentorum, est salus hominis, & vita æterna, propter hanc enim omnia fiunt, ut Tandem homo per hæc medicamēta sanetur, sanatus laboret in Dei sui obedientia, & voluntate: laboribus his, Dei gratia comitante, ad cœlestem tandem patriam, tanquam finem sibi à creatore præscriptū, feliciter perducatur. Amen.

DE SACRAMENTIS IN GENERE

Homilia Secunda.

De dignitate, Et efficacia Sacramentorum.

Qui proprias non agnoscunt, aut sentiunt iniquitates, quæ sunt ægri tudines animi; facile possunt medicamenta despice re, vt olim mulier illa Samaritana, Oblatum Christi Aquæ donum, & Ioan-

gra-

1. Cor. 3.

A. 3. 19.

Psal. 49.

1. Cor. 6.

gratiæ despiciēbat. Qui etiā in sen-
 su aegritudinis non agnoscunt, aut
 reuerentur Dei supremi medici vo-
 luntatem, sed sequuntur iudicium
 carnis suæ, ac secundum spiritum pru-
 dente suæ, & non secundum domini
 sui præscriptum, sanari volunt, facile
 possunt despiciere sacramenta, quo-
 rum virtutem non agnoscunt, ex
 hoc, quod de illis, non secundum do-
 mini verbum, sed iuxta sensum iudi-
 cant. Ita olim Naamam Syrus lepro-
 sus, de aqua iordanis. Nunquid non
 meliores sunt Abana, & Parphar
 phar fluij Damasci omnibus aquis
 Israel, vt lauet, & mundet in eis? Ita
 & infideles, & hæretici de sanctissi-
 mis sacramentis per contemp- tum di-
 cere solēt. Quid sibi voluit isti Ro-
 mani cum sua aqua, pane, oleo, &c?
 tantum ex hoc, quod vel peccata sua
 non sentiunt, reprobi, & mortui spi-
 ritu, vel si sentiūt virtutē, & efficaciam
 sacramentorum non agnoscunt, qua-
 re vt his periculis occurramus, Nos
 in præsentia, quarto scilicet capite,
 De dignitate & efficacia sacramen-
 torum, iuxta Dei verbum sacrosan-
 ctum, & sanctorum patrum, vniuer-
 salisque ecclesiæ sensum tractabi-
 mus. Animaduertite.

Dignitatem, & præstantiam sacra-
 mentorum facile ex multis collige-
 re possunt quotquot de ipsis recte,
 & romane sentiunt. Primum ex insti-
 tutore, qui vnus est D. N. Iesus Chri-
 stus, de quo Ioanni dictum est. Hic
 est qui baptizat. quid Paulus, quid
 Cephas, quid Apollo? Ministri
 Christi sunt. vnus autē Dominus, Dei
 agri & cultura, Dei ædificatio estis.
 Deinde ex ministrorum et præstantia,
 quorū plurimi sunt ex necessitate sa-
 cri, oleo, fritibus, vestimētis sacris or-
 nati: Nonnulli et Pontifices, vt chry-

matius, & ordinis. Tertio ex elemēto-
 rum gratia, sunt oīa gratiosa, Aqua, pa-
 nis, vinum, oleum, verba ipsa, accedē-
 tia, quæ non nisi amorem, & gratiam
 referunt. Dignissima omnium Eu-
 charistia, ex duplici gratia, quam cō-
 tinet. Quarto, Ex opere ipso, quod
 operatum vocant, vnde vim, & effi-
 caciam totam accipiunt, & est opus
 Christi, quo cōsummatus est in cruce,
 in qua seipsum totum tradidit,
 vt nos sanctificaret; totum etiam
 aperuit & lacerauit, vt tādē ex eius
 latere sanctissima hæc prodirent sa-
 cramenta: Hinc Paulus, Nunquid in
 nomine Pauli aut Cephæ baptizati
 estis? nemo gloriētur in hominibus.
 Quinto ex efficacia, & virtute, quam
 ex eo Christi opere, & merito su-
 munt, qua & omnibus veteris legis
 sacramentis potissimum præstant, &
 effectus illos mirabiles, de quibus lo-
 co suo dicemus, in nobis vere effi-
 ciunt: non dico, significant tantū, vt
 illa, sed vere efficiunt, tanquam ele-
 mēta practica, & vere operatiua, qua-
 ratione Christus aquam suam vocauit
 viuam. Et quod scaturit ē vita, vita in
 quā pro nobis mortificata, id est de la-
 tere dormientis Christi: Et quod vitæ
 animæ tribuit, remissionem pecca-
 torum, & Dei gratiam. Hæc verò
 efficacia, & virtus potissima, est sacra-
 mentorum nostrorum dignitas, qua
 præstant cæteris omnibus; quod na-
 turam hominis ægram, & sanant, &
 sanatam perficiunt. Ita quod non tan-
 tū sunt signa gratiæ & symbola signi-
 ficantia, qualia erant veteris legis ele-
 mēta, quæ ideo vocauit D. Paulus, in-
 firma, egena, & inania, qualia & Hæ-
 retici fingunt, & proteruiunt esse
 nostra. Sed sunt vasa gratiæ, fontes sal-
 uatoris vocat Esa. Tum quod per in-
 fusionem gratiæ in eis, & per ea di-
 stributæ,

Reg. 5.

1. Corin. 3.
2. Cor. 1.

Ioan. 4.

Gal. 4.
Esa. 12.

sributæ; remittunt nobis peccata, quare & curatiua appellantur sacramenta, Baptismus, Pœnitentia, Vnctio. Tum quod perficiunt, & præseruant iustum, quare & præseruatiua dicuntur. Confirmatio, Eucharistia, Ordo & Matrimonium. Virtus autem ista, & efficacia sanctificandi, & sanandi; vt ea est Dei misericordia, quam in sacramentis nobis potissimum elargitur; ita ea est, quam Satan per hæreticos, & Antichristos suos in sacramentis maximè infectatur. quare hæc nobis in primis est asseueranda. Et ne res tanti ponderis obruat intelligentiam, per certas eam conclusiones distribuemus. Prima sit hæc. In sacramētis nouæ legis, est virtus quædam præstantissima quæ excellunt, quam totam accipiunt ex merito passionis D.N. Iesu, è cuius latere in cruce manarunt. Et hoc meritum vocant Theologi, operatum, vt ab opere nostro distingatur, quod quidem hæretici nullo modo capere possunt, quare & ineptissimè loquuntur de opere operato, ac si operi nostro iustificationem nostram acceptam feramus, quam tamen totam catholici accipiunt ab opere Christi. Ex hoc duo sequuntur Primū, quod & si opus nostrum in suscipiendis sacramentis sit insufficienti, habent vnde suppleant insufficientiæ nostræ, ex Christi opere, & merito. Secundum, quod & si minister conferens sit malus, & indignus: suam tamen habent dignitatem & efficaciam sacra ex Christi opere. non enim Petrus, aut Paulus baptizat, vt homo, sed vt Minister Christi, à quo suam habent sacramenta virtutem, & energiam. De hac D. Augustinus li. 19. contra Faustū c. 11. sacramētōrū vis inenarrabiliter valet plurimum, & ideo contempta sacrilegos facit. Idē

in eodē lib. c. 13. sacramenta legalia ablata sunt, quia impleta sunt, & alia sunt instituta virtute maiora, & utilitate meliora &c. Idē c. 19. De ritibus baptismi loquēs dicit. Hæc omnia fiunt & transeunt, virtus, quæ per ista operatur, iugiter manet. Idē in li. 1. de peccatorum meritis. ca. 19. Pueros nostros vere pœnitentes haberi, per susceptorum abrenuntiationem, & inter credentes numerari, vi sacri, & Diuinæ gratiæ. D. Io. Chrysosto. in Ioā Homilia. 24. Sicut terra inanimata Dei voluntate ad tanta producenda miracula vires accepit, ita spiritu, & sensibili aqua omnia hæc admirabilia facile exoriuntur: Quod verò virtutem hanc habeant à Christo, D. Cyprianus serm. de passione Christi. qui cunque sint sacramentorum Ministri qualescunque manus quæ mergunt vel vngunt, qualescunque pectus, de quo sacra exeunt verba; operationis authoritas in figura crucis omnibus sacramentis largitur effectum, & cuncta peragit nomen, quod omnibus nominibus eminent inuocatum. D. Augustinus de ciui. Dei lib. 15. c. 26. quod Arca Noe ostium in latere accepit, profecto illud est vulnus, quādo latus crucifixi lancea perforatum est. Hac quippe ad illum venientes ingrediuntur, quia inde sacramenta manarunt, quibus credentes initiantur &c. D. Cyprianus. ser. de cœ. domini. Sacramenta quantum in se est, sine propria virtute esse non possunt

Secunda conclusio. Virtus sacramentorum, est sanatiua, & perfectiua Vinum illud, & oleū Samaritani. Ita testatur Christus, Nos per baptismū renasci: & D. Paulus. vocauit lauacrum regenerationis, & renouationis: ad Titum. Aquam mundantem, & tollentem maculas, & rugas, quin & sanctificantem

tem vocat ad Ephe. Saluari animas per aquam, vt olim in diebus Noe, non depositione sordium carnis, sed conscientiae testatur Petrus in prima Epist. D. Epiphanius, vocat virtutem Baptismi, vim purgatoriam. D. Cyprianus lib. secundo epistolarum epistola secunda ad Donatum. vocat vndam genitalem, cuius auxilio labe deterfa, in expiatum, & purum pectus desuper se lumen infudit. D. Io. Chryostomus. In Io. homilia 35. de Probatica Piscina. Sicut huius aquae natura p se non sanabat, sed tantum ab Angelo mota ita in baptismo nō simplex aqua operatur, sed cū spiritus gratiam accipit, omnia abluit peccata. D. Gregorius Nazianzenus. Vt duplices sumus nos ex anima, & corpore, ita in baptismo duplex purgatio per aquam, & spiritum.

Tertia conclusio. Virtus sacramentorum sanatiua, & perfectiua talis est, quod in suscipientibus causant, & efficiunt gratiam, quam significant. Ita inquit D. Thomas. omnes coguntur fateri sacramenta nouae legis aliquo modo causas esse gratiae, propter expressas auctoritates quae dicunt hoc, & addit rationem. 3. p. q. 62. ar. 1. Manifestum est. n. quod per sacramenta nouae legis homo Christo incorporatur, vt de baptismo dicit Apostolus quotquot in Christo baptizati estis Christum induistis. Non efficitur autem homo membrum Christi nisi per gratiam. ergo. &c. D. Augustin⁹ in psal. 73. Praecepta veteris & noui testamenti sunt eadem scilicet moralia, sacramenta non eadem, quoniam alia sunt quae dant salutem, alia quae promittunt saluatorem: Hinc etiam videtur sumptum esse nomen Sacramenti, vt dicatur à sacrando, & sanctificando sicut medicamentum à medendo,

non quia significat, sed quia dant sanitatem. Quomodo autem sic sanent; salutem dent; quo scilicet genere causae efficiant, quod significant, & causent gratiam sacramenta, variè disputatum est à theologis, qui tamē omnes in conclusione conueniunt. Alij ponūt in sacris virtutē creatā, quae est accidens spirituale, supernaturaliter impressum sacramento secundum ordinem diuinæ misericordiae, vt in igne purgatorij, est vis agendi in spiritum secundum ordinem Diuinae iustitiae. Per hanc virtutem Sacramenta influunt in anima, & causant in ea gratiam. Alij dicūt, quod sacramenta sunt vasa gratiae, quoniam sicut id, quod est in vase non est de ipso: ita gratia non est in sacramentis, nec de ipsis, sed oritur à fonte aeterno; & ex illo per sacramenta hauritur ab anima. Ita quod requirens liquorem, recurrit ad vas, ita grām ad sacramenta, quibus mediātibus trāsfunditur in animā, & abluit ipsam. Alij, quod nō sūt causa, quae efficiat aliquid in anima, nam sola virtus increata gratiam causat, assistens sacramentis per quandam Dei ordinationem, vt qui accipit à Rege denarium plumbeum, acceptur⁹ ad eius ostensionem talentū auri. hanc vocant causam sine qua nō secundum hos, tota virtus consistit in pacto, & ordinatione Dei. vnde sacramentum accipit efficaciam infallibilem, modo rite sumatur. Alij, quod sacramenta sunt causa instrumentalis; instrumentum est enim id per quod aliquis operatur. Ita Deus operatur per sacramenta: vt de baptismo, Paulus, ad Tit. Saluos nos fecit per lauam. Tit. 3. crum regenerationi. D. Augustinus contra Faustum. 19. virtus quae per ista operatur semper manet. Virtutē intelligunt instrumentalem à Deo sacramentis

cramentis impressam, quæ continet, & causat gratiam iustificantem, de qua Augustinus. quæ est tanta virtus aquæ? Beda super Io. Dicit dominum Iesum dum baptizaretur in Iordane, tactu suæ mundissimæ carnis vim regeneratiuam aquis contulisse. Alij dicunt esse causam dispositiuam proximam ad gratiam habendam ex Dei ordinatione. & ita intelligunt quod aqua abluat Cor. i. p. xime disponit & immediate ad gratiam purificantem formaliter. Ita dicimus etiam quod meritum est causa præmiij, quod motus est causa termini, quia perducit ad ipsum, cum tamen ipsum proprie non efficiat. Tam copiose, & facundè præclara ingenia catholicorum de virtute sacramentorum sunt opinati: Confitentis omnes, quod efficacia sunt, quod gratiam continent, & efficiunt. Vt Concilium Florentinū sub Eugenio 4. In hoc differunt sacramenta veteris & nouæ legis, quæ illa non causabant gratiam, ista vero continent, & conferunt gratiam, Concilium Tridentinum sess. quinta can. 6. Si quis dixerit sacramenta nouæ legis non continere gratiam, aut ipsam, non ponentibus obicem non conferre; Anathema sit. Et can. 7. si quis dixerit quod huiusmodi sacramenta non semper, & in omnibus, quantum est ex parte Dei, modo rite suscipiant, sed aliquando, & aliquibus non conferre gratiam. Anathema sit. Et can. 8. si quis dixerit, per ipsa nouæ legis sacra ex operæ operato non conferri gratiam, Anathema sit.

Quarta Conclusio. Ad completandam efficaciam sacramentorū, præter opus operatum, quod est in sacramentis, & illis tribuit virtutē sanctiuam, exigitur necessario in suscipiente opus operantis; vt scilicet; id

præstet, quod ab ipso, ex Dei ordinatione requiritur, alioqui vanum, & inefficax eius culpa redditur sacramentū. Ita in Baptismo requiritur fides, in pœnitentia attritio, in eucharistia feruor animi, in matrimonio consensus. Hæc sine sacramento non efficiunt: ita Iudæi compuncti non suscipiunt spiritum sanctum nisi cū baptizantur. Idem per impositionem manuum, quod & testatur Paulus. Contra sacramenta sine fide non efficiunt. Quare vtrunque coniunxit D. N. Iesus. d. Qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Christus baptizat, homo credit se baptizari, sequitur effectus, hominis ablutio, & iustificatio, fides præparat; at ne quis dubitet de suæ fidei mensura, num sufficiat ad obtinendam Dei gratiam, additur ad robor conscientie, opus sacramenti, quod ratum, & efficax est ex opere operato; tantum nisi tu ponas obicem, quod facile ex teipso colligere potes. Tota igitur virtus, & efficacia sacramentorum sic dispensatur, ac suum obtinet locū in Christi ecclesia. Primò, quod Deus promittit gratiam suam, & huius promissionis causa est sola Dei voluntas, citra vllum hominis opus, ex mera eius bonitate. Secundò, Diuina illa promissio vt sit efficax, requirit in homine fidem, quæ respondeat illi. Est enim Deus verax. Insuper opus illud quod cum fide percipitur, vt est susceptio sacramenti. Tertio, sequitur efficax hominis purificatio, & consolatio, tum ex energia, & virtute sacramenti, cui inest promissio, & ordinatione Dei; tū ex opere operantis hominis, facientis quod in se est, vt intret ad piscinam, & sanetur. Hoc vero loco narrandi erunt effectus mirabiles, quos in nobis Diuina illa sacramentorum

Ag. 1.
Ag. 1.
1. Tim.
2. Tim.

Ros

101

eorum virtus influens, siue disponens imprimi: sed ne iusto prolixiores simus, rem hanc scitu rucundissimam insequentem homiliam reiiciemus: interim de virtute, & efficacia tanta in nostri beneficium sacramentis indita gratias agemus Divino institutori: cui honor, & gloria in secula seculorum. Amen.

DE SACRAMENTIS

IN GENERE

Homilia Tertia.

De effectibus, & numero Sacramentorum.

SI Sunt sanctissima Sacramenta christiana, ab ipso Dei filio, Deo omnipotente instituta, si ex eius latere fluunt, atque indeme rito illo amplissimo Christi pendentis fecundantur. Si diuinam ipsam gratiam vere sanctificantem continent in se, & de se efficiunt: Quid mirum, si effectus suo auctori, suaeque virtuti competentes, in his, qui rite suscipiunt, quantum ex ipsis est efficiunt? certe inania, egea, aut infirma elementa haec, vt illa Mosaica, dici non possunt, nisi nostra hypocrisis, vel perfidia infirma faciat nisi ad iudicium in digne sumamus ut Iudas de manu vitæ & in ipsa vita sua culpam mortem suscepit. Non sicut Moyses panem de celo dedit, panem sua natura mortuum, nihil vitæ in se habentem, nisi umbram, qua futuram vitam significabat, & quotquot manducaverunt, mortui sunt. Panis quem ego dabo,

F. Franc. Viced.

inquit Author omnipotes sacramentorum nostrorum, caro mea est pro mundi vita. Huc respiciunt stupenda miracula, quibus à principio sanctissima Christi sacramenta sunt introducta, ad virtutem, & vitam scilicet hanc comendandam, & illustrandam. Dum baptizatur ipse auctor Christi in Iordane, caeli aperti sunt; pater de caelo locutus est, spiritus sanctus in specie columbae astitit. Dum baptizatur Cornelius de manu D. Petri, cecidit visibiliter spiritus sanctus, & locuti sunt linguis magnificantes Deum. Nota, & famosa sunt miracula vetus, ignis, linguae, quibus decorata est in die pentecostes confirmatio Apostolorum; Et per manus Petri & Ioan. **Act. 8.** Confirmatio Samaritae. Tunc imponebant manus super illos, & accipiebant spiritum sanctum. Et de sacra vntione testatur Marcus quod Apostoli ungebant oleo multos aegros, & sanabantur. Mira, & stupenda certe fuerunt haec, quae extrinsecus in sacramentorum nostrorum decorarunt, sed tamen non ea sunt opera, quae in hoc negotio sint principalia, quare & suo tempore sancta, quam primum ecclesia cepit adolescere celsarunt miracula, quae fuerant ad splendorem duntaxat, non ad valorem rei adducta; manent autem, manebuntque perpetuo stupenda illa, opera longis mirabiliora, quae per sacramenta Christi D. nostri intrinsecus in rite summentibus efficiuntur; suntque omnia invisibilia, tanquam spiritualia bona, à spiritu sancto, per visibilia, tanquam spiritualia bona, à spiritu sancto, per visibilia haec elementa ex Christi auctoris institutione, merito, & virtute dispensata. Sunt autem effectus, & opera duo praecipua, quae hic à spiritu sancto in sacramentis, & per

Act. 10.

Act. 8.

Marc. 10.

sacramenta fiunt. Alterum est generale, quod in omnium susceptione tribuitur, & est gratia gratificans sacramentalis; quæ in omnibus, vel de nouo infunditur, vcl infusa augetur: Alterum est speciale tribus, Baptismo, Confirmationi, & Ordini. Et est character indelebilis, consignatio quadam à spiritu sancto, in susceptione horum trium sacramentorum impressa animæ; signum militiæ christianæ inamouibile. Qua ratione & hæc tria sacramenta sunt irreiterabilia, non sic cetera. Atque ita in sacramentorum susceptione tria potissimum obseruamus. Primum est, sacramentum ipsum constans, ex materia, & forma. Secundum est res sacramenti, & est gratia causata per sacramentum. Tertium in tribus his, est res & sacramentum, Character à sacramento impressus, atque ideo res sacramenti. Et certam gratiam, seu functionem significans, qua ratione dicitur sacramentum. De sacramento satis dictum est, nunc de effectibus sacramentorum agemus, atque in primis de gratia, quæ res est sacramenti. Deinde de characterem.

De gratia Sacramentali.

Maximum bonum, quod in nobis efficiunt sacramenta, est donum, & effusio Diuinæ gratiæ; hæc illa est aqua, quæ lauat, & mundat, quæ & salit in æternam vitam; Hoc illud, crisma quod roborat corda nostra; hoc illud oleum, quo corda nostra fouentur, & sacrantur; hæc illam nobis tribuit unionem cum Deo, qua confortes simus Diuinæ naturæ, & quasi matrimonio inter nos, & Deum no-

strum contracto, os ex ossibus, & caro de carne illi perpetuo copulamur. Hæc illa plenitudo est sacramentorum nostrorum, qua potissimum à veteribus distat, quod ex opere operato. i. Christi merito, per ea Gratiâ Dei infallibiliter, nisi obicem ponimus, nos consequimur. Hæc tantum Gratiâ illam, quæ radix virtutum est, quæ & essentiam, & potentias animæ sic perficit, quod & à peccato retrahit, & ad bonum inclinât, & in bono etiam exercet. Verum & eam gratiam, quæ propria est sacramentorum; quare & proprio nomine sacramentalis dicitur, (an eadem cum illa virtutum, an alia secundum essentiam disputant inter se theologo, saluâ charitate. Certum est quod effectus habent diuersos in quos redundant) Hæc autem gratia in sacramentis collata, non ociosa, quin maximè virtuosa est, & ab hac vna profluunt mirabiles illi effectus sacramentorum in nobis, quibus animam nostram replent, vnde, & nomina & imagines, quàm plures piorum animi bona hæc contemplantes, & in se sentientes, tribuere illi soliti sunt. Primò, quod sint elementa mystica, & mysteriorum Dei significatiua, quibus Diuina misericordia sese nobis communicat, aperit, & declarat veluti signa sensibilia, humanam intelligibilitatem iuuantia; & mysteria in seipsis nuda, corporali, & elementari hac specie vestita nobis oculos demonstrantia. Decetque sic sub euangelio fieri, quando verbum caro factum est, nec tantum Diuina mysteria, sed ipsa Deitas pro nobis, & ante ora nostra est incorporata. Secundò, quod sint sigilla, & pignora, quæ nobis promissa bona, Dei gratiam, peccatorum veniam in generali, in speciali autem, ablutionem animæ

animę in baptismo, confirmationem in chrismate vnionem in eucharistia &c. certa nobis reddunt, sicque conscientias nostras quietant. Tertio, quę sunt remedia animarum nostrarum, primo ad sanitatem recuperandam (quod proprium est opus sacramentorum). Deinde ad virtutes adeptas tuendas, & exercendas. sicut enim Gratia (Diuus Thomas,) virtutum opponitur peccato, prout est inordinatio; sufficitque ad retrahendum hominem a peccato. Ita gratia sacramentalis opponitur peccato, prout est languor, & vulnus animę, & naturam infirmat. quare hoc addit ad gratiam virtutum, quod curat a languoribus & culpis præteritis. Gratia virtutum excludit peccata, quantum ad futurum; gratia vero sacramentalis, curat præterita, quorum reliquię manserant, saltem reatu. Sicque remedia animarum sunt sacramenta. Quarto. quod notę & symbola sunt, quibus Christi fideles a cęteris separantur, vt olim erat Circuncisio apud Iudęos signum & signaculum iustitię fidei: Ita quod anima quę non fuerat circuncisa ex legis decreto peribat de Dei populo. sic itaque per sacramenta quasi per glutinũ vniuntur inter se Christi mēbra, & corpus faciunt, in quod influunt caput; de quo psal. Gloriosa dicta sunt de te ciuitas Dei: qui non crediderit & baptizatus fuerit condemnabitur. Quinto. Quod testimonia sunt interioris fidei, quibus Christi membra, id quod corde credunt ad iustitiã, externa hac professione continentur ad salutem. Ita qui Christi sunt, sacratissima hæc elementa non despiciunt. quando sciunt hæc in remedium a Christo, instituta esse. Sexto. Quod

sunt exempla, quę hominem sumentem admonēt, qualiter se post huius gratię susceptionem gerere debeat; vt scilicet baptizatus, intelligat se mortuum peccato, iustitię suscitatum; ambulet ergo in nouitate vitę &c. Chrismate vnctum, & roboratum aduersus satanę insultus, & mundi dolos, pugnet ergo inuictō animo. In eucharistia cœlesti cibo partum, unumque cum Christo, & fratribus effectum; vnum ergo sit, & sentiat omnibus omnia &c. Sic itaque commune est sacramentis omnibus, quod gratiã nobis infundant, & per eam diuinos effectus in nobis pariant, ad animarum nostrarum melam, & consolationem: Duo sunt autem potissima (D. Tho.) quę in nobis gratia sacramentorum facit. primum, quo ad effectus speciales, & necessarios in vita christiana. Secundum quo ad reliquias peccatorum præteritorum, quę manent reatu. Gratia Baptismi quantum ad effectus speciales, aperit ianuam credenti, dat auxilium, confortat vires animę ad recte sumenda alia sacramenta, & quo ad peccata delet totum reatum pœnæ. Gratia confirmationis, fortificat irascibilem ad publice confitendum, ad aggrediendum ardua, & pericula etiam mortis ferenda; quo ad peccata delet de reatu peccatorum quę commissa sunt post baptismum. Grati pœnitentię iuuat, & fortificat voluntatem ad perseuerandum in bono proposito iam formato, Et de reatu delet tantum, quanta est Dispositio pœnitentis, quod non facit contritio. Gratia eucharistię causat spiritualem dulcedinem, & vitam spiritualem edificat in sumente; Et de reatu delet iuxta feruorem deuotionis, & amoris

Gratia ordinis, dat speciale auxiliū ad exercēdā publice ecclesiasticā potestātē: de reatu delet iuxta deuotionē sumentis. Gratia vnctiōnis extreme dat speciale auxiliū cōtra insultū Demonum, & omnia pericula mortis: & delet reliquias, & reatum peccatorum, paratq̄ue viam ad introitum regni. Gratia Matrimonij, dat speciale auxiliū contra concupiscentiam, dat iustum dominium coniugis, dat honestam spem prolis; Et de reatu delet iuxta deuotionem suscipientis. Hæc de effectibus communibus. Nunc de eo qui tribus tantum communis est.

De Characterē.

Est mirabilis deinde effectus, non omnibus sacramentis, sed tribus tantum communis, Baptismo, Confirmationi, & ordini. Et est character, consignatio scilicet quedam, & impressio, quam de speciali quadam virtute, tria hæc sacramenta inferūt animæ suscipienti, & per eam Primò signati, distinguuntur ab alijs, vt olim per circuncisionem, quæ fuit character carnis, distinguebātur Hebræi. hoc signum est militiæ Christi. Deinde habilitat sumentes ad specialia quædam; vt character baptismi habilitat ad cætera sumenda sacramenta. Confirmationis, ad fortiter pugnandum pro Christo. Ordinis ad sacra peragenda, & ministranda. De hoc Apostolus, vnxit nos, & signauit nos & dedit pignus spiritus in cordibus nostris. Habēt & impij characterem Bestiæ apud Apocalip. Ioannis. Signū verò Christi signum thau est, de quo Signa thau super frontes virorum gentium; Et Apocal. quoadusque

signemus seruos Dei notum in frontibus eorum; Per hoc autem signum specialiter deputatur homo, & consecratur ad cultum Dei. Et quoniam signum hoc est indelebile, vt D. Augustinus testatur lib. secundo, contra Parmenianum. Non minus habent sacramenta christiana, quam corporalis nota militia; sed character militaris non repetitur, sed agnitus approbatur in eo, qui veniam meretur ab imperatore post culpam. Ergo & character spiritus nō repetitur, quia non corrumpitur; non enim habet contrarium, à quo corrumpatur, & est in subiecto incorruptibili. Est et participatio sacerdotij Christi capitis nri, quod est æternū; quare & hoc signum durante subiecto perpetuo durat; & in hoc differūt à gratia sacramentali, quæ per peccatum tollitur. Hinc sequitur, quod & tria illa sacramenta non possunt reiterari. Et hæc de effectibus sacramentorum. Nunc numerus statuendus est.

De numero sacramentorum.

Sacramenta propria. i. sacramenta elementa, gratiam in nobis efficiētia septem esse perpetuo agnouit, & confessa est Christi ecclesia, omnia à D. N. Iesu Christo vel per seipsum, vel per spiritum sanctum, Apostolorum doctorem, instituta: Idem autem omnino est (vt D. testatur Cyprianus martyr in sermo. de ablutione pedum) quod Christus per se & quod per spiritum sanctum instituerit. Sicut enim, inquit, par est spiritui sancto, & Christo Diuinitas, ita suis institutis æqua potestas. Sunt autem hæc septem. Baptismus: Cōfirmatio, Eucharistia, Pœnitentia, & extrema vnctio,

1 Cor. I.

Eccle. 9.
Apoc. 7.

unctio, Ordo, & Matrimonium. His se p̄tē perpetuo munita est, & exercita Christi ecclesia, tanquam fidei fundamentis & fulcimentis. Testant̄ patres vniūsq; ecclesie vsque ad Clementem, vsque ad Dionisium Magnum. Dubitare de sacramētis nihil est; nisi fidei fundamenta infirmare. Si sani sumus, hæc sunt robora nostra: si infirmi, hæc sunt remedia. Et tamen nihil non audent Hæretici, omnia turbant, omnia nouant, omnia tentant: inuoluant cœrimonias; corrigunt mores; detrahunt indulgentijs, spoliant sanctos cultus Mala, pessima omnia. Attandem post captiuitates illas babilonicas, post centum grauamina; post sublatas exequiarum pompas ad sacramenta etiam injiciunt manus. Hoc vero prorsus intolerabile est: sic enim & fundamenta ipsa concutiunt, vt vniuersam euerant Christi ecclesiam. De statu sacramentorū nouam tradunt definitionem, quod habeant mandatum, & promissionē Dei: quam tamen & ipsimet infirmant patet enim q̄ & hæc cōpetunt orationi, eleemosynæ, & alijs: quā pluribus, quæ habēt Dei mādātū, & promissionē, & tamē nullo modo sunt sacramēta. Cur ergo sic definiūt? cur? nisi vt ab ecclesia in oībus dissideant? De numero, neque cū ecclesia, neque cū sodalibus, aut præceptoribus, neque cum seipsis conueniunt. Lutherus vnū tantum dicit esse sacramētum. A quo omnes discipuli discrepant. Calvinus duo tantum, Baptismum, & eucharistiam. Melacthon in prima editione locorū, anno 2. duo fatetur. In Apologia Augustana tria: in locis excusis anno 52. quatuor. Postellus numerat sex. Quid hæc doctrina infœlicius? Nos ita que quid dicemus? quid credemus? Hic tota Christi ecclesia per

sonat, & scriptis, & vsu ipso frequentissimo, septem esse sacramenta. Concilium Florentinum & Tridentinum nostrum septena statuit; secus dicentes Anathemate percutit. omnia elicit ex scripturis sanctis, omnia ex ore Christi, & apostolorum eius. De Baptismo clara est institutio, euntes baptizate, In nomine patris &c. & antea. Nisi quis renat⁹ fuerit ex aqua &c. De eucharistia, solemniss est Christi institutio; quod tradidit in cœna, q̄ præcepit. Hoc facite in meam commemorationem. De confirmatione. Accipite spiritum sanctū. De Apostolorum vlt. act. 2. tūc imponebant manus super illos & accipiebant spiritū sanctum. Et de Paulo idē faciēte. De Penitentia, quorū remiseritis peccata &c. De extrema unctione olei. Matth. 6. Et Iac. 5. De ordine, quo ad potestatem absoluendi: quorum remiseritis. Consecrandi. Hoc facite &c. Noli negligere gratiam quæ data est tibi per impositionem manuum. De Matrimonio, quod probauit Christus, Quos Deus coniunxit homo non separet. Paulus, saluabitur mulier per filiorum generationem. Ex alia parte obstrepunt hæretici, nulli authoritati, nulli rationi hærentes; quisque pro capitis furore et numerum, & statum, & vsum sacramentorum tradens, noua quotidie monstra confingunt, ac si nuper cum eis nascatur Christi ecclesia; ac si nunc fundāda sint, & tradenda sacramenta. Vtrinōs potius credemus, Istis, an sanctæ Christi ecclesie, quæ ciuitas solis est, &c?

Nos certe ecclesie filij, & discipulifumus, quare & cū ecclesia catholica omnium locorum, omnium temporum, omniū sanctorum fatemur septem esse ecclesiastica sacramenta.

Ioan. 20.

Act. 19.

Ioan. 20.

Marc. 6. &

Iacob. 5.

1. Tim. 4.

Matt. 19.

1. Tim. 2.

Diuinæ gratiæ, & misericordiæ gratias agimus, q̄ tot remedia ad sanandos nos contulerit. Nam sub lege naturæ, aut nullum, aut vnum duntaxat fuit sacramentum (Ioannes Bassol. In quarto. d. prima. q. tertia art. 3.) tollēs peccatum originale etiam in pueris, sub lege Moy. ad idem vnum, scilicet circumcisio. Nos septem habemus: numeroque hoc aliàs spiritui sancto satis familiari, vt scripturæ testantur, in hac etiam tanti ponderis prouisione fruimur: Numerum autē hunc rationabilem ex multis sumūt sacri Theologi. Alij cōsiderant q̄ sacramēta sunt remedia cōtra defectū & auxilia ad bonū. vt sunt remedia, tollunt à nobis peccata, & penas peccatorum: originale baptismus. Actuale mortale, Pœnitentia. veniale vnctio extrema: pœnē sunt quatuor ex Beda. Ignorātia in intellectu hanc tollit ordo. Malitia in voluntate, hanc corrigit eucharistia. Timor in irascibili; hunc tollit confirmatio. Pronitas in concupiscibili. hanc subleuat Matrimonium. Ita Bonauentura, & Ricardus. Vt vero sunt auxilia ab bonum respōdent virtutibus principalibus, Theologis, & moralibus: fidei Baptismus, spei extrema vnctio. Charitati eucharistia. Prudentiæ ordo. Iustitiæ pœnitentia. Fortitudini confirmatio, temperantiæ Matrimonium. Alij considerant in ecclesia actiones Hierarchicas, quæ sunt. Purgatio, illuminatio, & perfectio, & secundū has numerant sacramenta. Prout purgat Baptismus ab originali. Pœnitentia ab actuali. Vnctio extrema a reliquijs. A radice quæ est concupiscentia. Matrimonium. Illuminat Eucharistia, Diuinus carbo. Perficit in seiplo Confirmatio. In ecclesia vniuersali Ordo: Alij considerāt vt sunt

remedia data, vel personæ, vel ecclesiæ. Personæ. Quo ad ingressum, & est Baptismus. Quo ad egressum, extrema vnctio. Quo ad progressum. Et hoc dupliciter. Vel vt virtutē amissam recuperet, & est pœnitentia. Vel vt virtutem exercent, & hoc dupliciter. Vel vt à malo nō superetur. Cōfirmatio. Vel vt bono maximè vniatur. Eucharistia. Ecclesiæ, vel ad regimē, & multiplicationem. spirituales. ordo. vel ad multiplicationem corporalem. Matrimonium. Alij cōsiderant peccata mortalia, & singulis opponunt singula. Superbiæ Baptismus. Inuidiæ Eucharistiam. Accidiæ confirmationem. Iræ extremam vnctionem. Auaritiæ Ordinem. Gulæ Pœnitentiam. Luxuriæ matrimonium.

Catechismus noster Romanus Considerat, & colligit numerum septenarium ex ijs rebus quæ per similitudinem à naturali vitā, ad spiritualem trāsferuntur, probabili quadam ratione sic Homini ad viuendum, vitamque tuendam, & ex sua, rei que publicæ vtilitate traducendam, hæc septem necessaria videntur. Vt in lucem edatur. Augeatur. Alatur: Aeger sanetur. Vires debiles reficiat. In republica, sint magistratus. legitima sobole, se, & suam speciem cōseruet. Ita in spirituali. Baptismus ianua omnium, in lucem edit, quasi modo geniti infantes &c. Confirmatio diuinam gratiam auget, & roborat. Baptizatis enim Apostolis (vt obseruat D. Augustinus) dicit, sedete donec induamini virtute ex alto. Eucharistia cibatur pane cœlesti, & sustinet. Caro mea vere est cibus. Pœnitentia recuperat vires, & sanitatem amissam post baptismum. Extrema vnctio recreat animi vires, tollit reliquas peccatorum,

catorum, de qua Iacobus. Et si in peccatis fuerit, remittentur. ordo instituit, & exercet ministeria publica in ecclesia. Matrimonium procreat, & genus conseruat ex legitimo thoro.

Septem verò hæc sacramenta, omnia necessaria sunt Christi ecclesiæ, nō tñ eodē mō. Nā alia sūt necessaria psonis priuatis; alia Reipublice. Psonis, alia ad esse & hoc vel in natura integra; post lapsum tñ primorū parētum: Ita simpliciter necessarius est Baptismus, saltem in voto. vel in natura lapsa, & hoc vel circa mortalia, & est penitētia necessaria; vel circa venialia, & est extrema vnctio; Vel ad bene esse, sic necessariae sunt confirmatio, & eucharistia. Reipublicæ duo reliqua sunt maximè necessaria. Ordo vt gubernetur: Matrimonium vt conseruetur. Inter omnia maxime necessarium sacramentum est Baptismus: maxime dignum est eucharistia, tum ex subiecto. tum ex mysteriorum numero.

Epilogus totius tractatus

De sacramentis in genere tractauimus, & docuimus capita sex. Primo necessitatem secūdam tres conclusiones. primo, quod ante peccatum nulla fuit necessitas sacramentorum. Secundo. quod post peccatum. omni tēpore fuit necessitas sacramentorum. Tertiū quod s̄m varietatē tēporū, variata sunt sacra, Secūdū essentiā & statum sacramentorum. Primo ex nomine, quod sanctitas inest; & secreta quasi mystica, & velata. Secundo ex definitione; quod est sacræ rei signū efficax. Tertio ex causis sacramentorū, quod Materia est elementū sensibile, inde terminatum ex se, aqua, oleum.

Forma est verbum sensibile, determinans materiam. Agens supremum est Deus, sub eo Minister: primus Christus hō, qui & Deus. Minister instrumentalis homo intendens facere qđ facit ecclesia. finis est hominis sanitas & æterna salus. Quartò, Dignitatem sacramentorum, & hanc ex multis deduximus. Ex institutore omnium Christo. Ex ministrorum præstantia. Ex elementorum gratia: Ex opere operato. i. latere Christi. Ex efficacia, & virtute. Et de hac sacramentorum virtute diximus. Primò, quod inest sacramentis à Christo impressa. Secundò, quod est virtus sanatiua, & perfectiua. Tertiò, quod sanat & perficit causando gratiam, quam significat in rectè sumētibus. Quartò, quod requirit in fumente fides, & obedientia. Ita qđ Deus promittit gratiam in sacramento, Promissionem sequitur in homine fides, fidem sequitur in credente sanitas. Quintò effectus, qui duo sunt potissimi. Primus generalis omnibus, & est gratia sacramentalis, addēs ad gratiam virtutem, & secundum hanc: Sacramenta sunt elementa mystica significātia. Sūt sigilla, & pignora ratificantia, Sunt remedia efficaciter sanatiua. Sunt notæ, & symbola distinctiua. Sunt testimonia fidei declaratiua. Sunt monitoria vitæ institutiua. Secundus est specialis tribus, Baptismo. Confirmationi, & ordini. Et est character animæ indelebilis, distinguens à cæteris, & habilans ad specialia bona. Sexto. Numerum sacramentorum, quod septem sunt, nō plura; non pauciora, quorum quinque seruiunt personæ. Duo Reipublicæ. Hæc de sanctissimis sacramentis sancta catholica docet, & tenet ecclesia, tenuitque ab initio. Qui secus docet perperam docet.

De omnibus Deo optimo Iesu Chri-
sto gratias agimus Amen.

Habita Bononia 16. De-
cembris. 1567.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homilia Prima.

Vando à generalibus ad
speciales Sacramento-
rum tractatus, per Dei
misericordiam est de-
scēdēdū; eorumque ef-
fectus à nobis iā in speciē sunt
enarrandi; merito à Baptismo incipi-
mus; incipit Catechismus Romanus,
quem sequimur. Incipiuntque om-
nes, quotquot de his siue antiqui, si-
ue moderni pertractāt, nec sine ratio-
nē. Tum quia inter omnia sacramen-
ta, primum quod à D.N. Iesu, & ope-
re, sua scilicet tinctione, & verbo
apud Nicodemum, institutū est, Ba-
ptismus fuit. Tum quia lic ante cæte-
ra omnia sacramenta hoc est necessa-
rium, vt sine hoc cætera nullo modo
iuuare possint; quāobrē sancti patres
vocare Baptismū cōsueuerūt; alij ia-
nuā sacrorū; alij aditū bonorū oīum;
alij principium vitæ spūalis alij sacra-
mentum fidei; Alij ex ipso Domini
verbo nouā natiuitatē: certē Apосто-
lus vocauit, lauacrum regenerationis
Cumque vnicuique principium vitæ
sit ipsa natiuitas, antequam nullus sit
bonorum vsus, aut gustus: planum est
q̄ & in vita spiritali, ante baptismū
nihil inesse possit, quare ab hoc, tan-
quā ab ipso principio exordiendum
est. Ab hoc etiam exorsus est, & vitā

ipsam. Institutionē christianam ex-
ordium habere voluit D.N. Iesus, dū
sanctis Apostolis suis hoc ante om-
nia præcepit, vt pdicarent Baptismū,
& pœnitentiam in remissionem pec-
catorum. De Baptismo itaque, tan-
quam vera salutis ianuā, hic impri-
mis à nobis tractādum est. Vt veros
Baptismus est sacramentum, & origi-
ad primum, & necessitate summum,
& institutione dignissimum, & bene-
dictione fecūdū, & mysterijs, atq; ijs
amplissimis nempe (vt D. Paulus do-
cet) morte, sepultura, & resurrectione
Domini plenū. Ita à nobis est dilige-
ti, summoque studio meditandum.
Solebant Diuini patres nostri de his
mysterijs duobus potissimum anni tē-
poribus apud ecclesiam pertractare,
in magno scilicet sabbato Pasche, &
Pentecostes, quibus & baptismum
conferre cathecumenis cōsueuerāt.
Nunc verò quando quolibet anni tē-
pore, baptizamus; semper opportu-
na esse pōt Baptismi intelligentia; hic
vt in primis hoc studio persruamur,
dum pueros nostros ad Baptismum
suscipi, & Baptismo renasci perspici-
mus. Tum vt eam Diuinam ceremo-
niā intuētes meminerim; qd felicissi-
mis illis ex hac obuēniat, qd spōdeat,
qd dent, quid recipiant. Tū vt in nos
ipso conuerti, cogitemus; quā illis
inijt vita nostra respondeat; quid
extanta illa gratia in Baptismo susce-
pta, à nobis custoditum, quid deper-
ditum; quid est promissis præstitū, &
cætera. Vt autem certa quadam do-
ctrina contenta mysteria, quæ de hoc
sacramento Baptismi, & eo tempore
quo sic confertur, & cæteris omni-
bus à pijs hominibus tractari debēt.
Nos totam hanc summam rerum
magnarum, quæ certe ampla est, ad
capita ista nouem redēgimus, de qui-
bus

bus distinctè per Homilias consequenter, Deo benefaucte tractabimus Vt intelligamus. Primò quid sit Baptismus secundum nomen. Secundò quid sit secundum rem, materiam scilicet, formam, & actionem. Tertiò, quis fuerit auctor Baptismi, & quo loco, aut tempore. Quartò, quis idoneus sit Minister. Quinto, qualesue & quot susceptores esse debeant. Sextò, quanta sit Baptismi necessitas, & quibus affectibus sit sumendus. Octauò, quot sint effectus eius in sumente. Nono, quæ, quotuè sint ritus & Cerimonix adiunctæ, à quibus, qua in tentione, & quo mysterio. Vos omnes ò charissimi, tales estis, ad quos omnes vel ratione suscepti Baptismi vel ratione filiorum secundum carnem, vel rone receptorum, qui filij sunt secundum spiritum, doctrina ista ante omnes est necessaria. Rogo vos, per eum, qui nobis renascentiam hac suo sanguine, & instituit, & fecunda uit, dicentem & patienter, & feruenter audite.

Primò. Quod primū in explicatione Baptismi discutiendum occurrit, est nomen ipsum, & nominis ratio; Baptismus ergo vocatur. i. ablutio quæcunque illa sit, vel aquæ, vel etiam sanguinis; propriè tamen hic illam abluionem significat, quæ coniuncta est sacramento; & sub præscripta verborum forma ministratur. Cuius nempe elementum est aqua; forma verò verbum à Christo domino specificatum. Ex ista itaque actione quæ est ablutio, vocatus est Baptismus. Ex professione autem fidei, quæ hic abluui, siue abluendi coram ecclesia faciunt, vocarunt patres, Sacramentum fidei. Ex lumine fidei, quod in hac abluione recipitur, vocarunt alij illuminationem; verbo scilicet Apo-

E. Franc. Viced.

stoli Pauli, qui ad Heb. de tempore Baptismi loquens dixit. Rememoramini pristinos dies, in quibus illuminati magnum certamen sustinistis &c. Ex varijs effectibus. D. Ioan. Chrysostomus, vocauit purgationem, quòd in hoc sacramento vetus fermentum expurgatur: Sepulturam, quòd consepelitur Christo; plationem, quòd in Christi corpus inserimur; quæ omnia ex epist. ad Rom. desumpta sunt. Ex ingressu, quo hic velut per ianuam homo transit à morte in vitam, adeoque in Christo renascitur, & eius voluntati sese obstringit, vocauit D. Dionysius, principium sanctissimorum mandatorum. Tam lata, & fecunda est speculatio Baptismi ex solo nomine. Nunc ad rem ipsam.

Secundò. Tria sunt quæ substantiam, & esse Baptismi conficiunt. Materia, forma; & actio, cum intentione debita vt supra. Materia est aqua: forma est verbum præscriptum, nempe inuocatio sanctissimæ trinitatis. Actio est ablutio. Baptizari ergo aliquem dicimus, cū abluitur aqua, verbo addito. Materia itaque Baptismi necessaria est, aqua; Aqua inquam omnis naturalis, vtcunque alterata, modo non sit specie immutata; calida, frigida amara, dulcis, Maris, Fluminis, lacus, scaturiens è terra, cadens è cælo; quamcunque adhibet natura, ea omnis materia baptismi competens est. Artificiales non ita; differunt enim specie, & mixtum à quo educuntur; referunt, vt rosacea, & aquæ omnes ab Alchimis per artem distillatæ, quare in his non fit Baptismus. Cõueniens autem maximè est materia ista sacramento Baptismi, propter multas aquæ proprietates, & operationes; quibus aquæ viuæ idest, spiritus sancti gratiæ comparatur. Prima est ablu-

O o o tio

tio sordium, cui respondet purgatio conscientiae maculae. Secunda, extinctio ardoris, cui respondet, imminutio concupiscentiae. Tertia, submersio, qua negari intelligimus potestatem tenebrarum. Quarta, generativa fecunditas, secundum quam virtutes innascuntur. Quinta, est renovatio rerum ex superinfusione: ex hoc dicitur sacramentum regeneratio nis. Sexta, emollitio rerum aridarum, sic emollitur cor ad impresionem spiritus sancti. Septima, unio, & conglutinatio rerum dispersarum: Ita hic unio fit in Christi corpus. Addit ad haec. D. Thom. quod ut aqua sua natura Diaphana est, recte significat vim Baptismi illuminatiuam. Ut humida est, vim abluti uam. Ut frigida, vim refrigerati uam. Ut communis est locis omnibus, commodum est elementum sacramento huic, quo mundus totus saluari debuit. Salutem vero hanc, per elementum Aquae, mundo quandoque aduenturam spiritus sanctus omnium praescius, & figuris, & prophetijs in testamento veteri luculentissime demonstravit. Dum a principio mundi nascentis, spiritus domini ferebatur super aquas. Dum per aquas diluuij mundus purgatus est. Dum in mari rubro demersus est Pharao, saluatus Israel. Dum in Iordane Naaman Syrus a lepra mundatus est. Dum probatica piscina ab Angelo mota primum sanabat, omnia fuerunt Baptismi Symbola. Sed & sanctis Prophetis haec tanta virtus aquae non incognita fuit. Ob id ad aquas sitientes vocat Esaias: Transitum tutum per aquas promittit, effusionem aquarum super sitientem, & fluentum super aridam. Aquam mundam vocat Ezech. quam effunden-

dam promittit, & per eam populum mundandum ab omnibus inquinamentis. Et amplius in cap. 47. describit egressum aquarum Istarum uentium, & salubrium est sanctuario, & progressum usque ad extrema terrae. Clarissime omnium Zaccarias ^{Cap. 13.} fontem promittit domui David (qui est Messias) patentem in ablutionem peccati, & menstrui. Ob id D. N. Iesus de sacramento ista tractans factus, vel verbo semper aquam pro elemento adhibuit. Et cum a Ioann. baptizatus est in Iordane, quo factus, ut testantur D. Grego. Nazian. Et D. August. sanctificandi virtutem aquae tribuit tactu suae mundissimae carnis. Et cum Nicodemus necessitatem renascendi explicuit. Ioan. Et cum iussit discipulos ^{Ioann. 3.} baptizare. Et cum in cruce de latere expressit, meritum, & vim tribuit. Et cum post resurrectionem verè instituit, & praecipit baptizari gentes in nomine suo, semper expressam facit de aqua mentionem. Constat itidem apostolum Paulum de baptismo loquentem expresse vocasse lauacrum aquae. Quare & relinquitur veram, certamque materiam baptismi esse aquam naturalem. Quod si de igne dixit Ioann. venturum Dominum qui baptizaret spiritu sancto, & igne: de materia baptismi non est intelligendum, sed vel de intimo effectu Baptismi, illuminantis, & purgantis, ut solet Ignis: vel ad miraculum pentecostes referendum, quae apostoli in specie ignis spiritum receperunt, de quo ipse dixerat Ioannes baptizauit aqua; vos autem baptizamini spiritu sancto, non post ^{Act. 1.} multos hos dies. Quod si in aqua additur sacramentum chrisma; pertinet hoc ad cerimoniam, & solemnitatem

1. Pet. 3.

1. Cor. 10.

4. Reg. 5.

Ioann. 5.

Cap. 55.

Cap. 43.

Cap. 44.

Cap. 36.

semitatem, non ad substantiam; vel materiam baptismi. Hæc de materia.

Forma est quæ secundo loco ad substantiam, & esse Baptismi pertinet & est verbum illud, quod à Domino Nostro Iesu in institutione Baptismi Apostolis est demandatum. Nempe ut baptizarent in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Vnde sancta mater ecclesia certam verborum formam desumpsit, præcepitque ut hoc verbo conferatur Baptismus. Ego baptizo te in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Vbi quatuor potissimum exprimuntur: Primo persona conferens, & Minister, causa scilicet instrumentalis. Ego. Secundo. Causa primaria quæ est sancta trinitas: In nomine patris, & filij &c. Tertio actio. Baptizo. Quarto persona suscipiens, baptizo te. Et hæc omnia sic expressa ad baptismum recte conferendum, sunt necessaria, non tamen vna, vel eadem necessitate. Nam ex parte baptismi, ut integer sit, necessaria sunt verba illa, quibus exprimuntur. Primo tres diuinæ personæ, & virtus ipsa diuina: Secundo. persona baptizata. Tertio actus baptizandi. Et hæc etiam tria non eadem habent necessitatem, secundum modum exprimendi. Personæ enim tres diuinæ omnino exprimi debent, ita quod earum expressio est simpliciter necessaria. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quæ vero spectant ad actum baptizati, & personam baptizandam, non sic sunt necessaria secundum modum exprimendi, ut si aliter proferantur, vana sit actio. Græci enim dicunt in tertia persona; Baptizet Iesu Christi. Et tamen eorum baptismus non reiteratur in ecclesia Romana. Ex parte tamen baptizantis, in ecclesia nostra Forma illa ego te baptizo &c. Ita

quod si sciens aliquid mutet; confert quidem baptismum, nisi mutet essentialia verba: sed tamen peccat mortaliter. Quod verò minimum est inter ista omnia verba, illud est. Ego. nam vis eius in verbo. Baptizo, continetur; nec addit aliquid. nisi quod videtur specificare Ministri intentionem. Sunt itaque de huiusmodi forma quatuor ista firmiter retinenda, & ab omnibus intelligenda, cum collatio baptismi possit ad omnes, etiam mulierculas in casu necessitatis pertinere ne in re tanti momenti errent. Primum quod expressio trium Diuinarum personarum est necessaria: quod si in prima ecclesia fuit aliquando baptizatum in nomine Christi; dispensatio fuit ex reuelatione Apostolis facta: vel ut Christi nomen inuulgaretur; vel quod in eo tota trinitas quasi in vincto contineretur. vel (ut putarunt D. Ambrosius, & Basilus) Baptismo Christi intelliguntur baptizati. id est eo, quem Christus instituit, sic tamen quod forma Christi tradita id est in nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Quo sensu etiam Paulus dixit. qui cumque in Christo baptizati estis id est baptismo à Christo tradito, & in fide Christi: Christum induistis. Secundum quod expressio actus baptizandi, & personæ baptizatæ est necessaria. Tertium, quod modus exprimendi duo ista scilicet actum, & personam, non est sic vnus determinatus, quod si adhibeatur alius, vana sit actio, peccat tamen immutans. Quartum, quod hoc pronomen Ego, non est necessarium requisitum: peccat tamen omittes, & merito priuari deberet officio. & beneficio.

Actio tandem est, quæ præter materiam, & formam, ad esse Baptismi requiritur, & est Ablutio; hoc enim

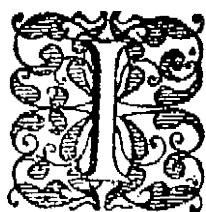
pprie est abluere, vel pfundere. De ablutione aut ista quatuorpotissimū sunt scienda. Primò, quod ablutio potest tripliciter fieri, vel per immersionem, vt à principio in ecclesia seruatum est; vel per effusionem aquæ ex aliquo vase, vt nunc frequenter fit; vel per asperisionem, vt ab Apostolis factum credimus cum prædicante Petro vna die baptizata sunt tria hoīum millia Ex his ritibus ille potissimum seruandus est, cuius vsum habet ecclesia, in qua baptizamur, oēs enim vere baptizant: omnesque vere mortem, & resurrectionem domini representant, dum quoquo modo sepelimur in aqua, & subleuamur ex aqua: omnes etiam satis significant ablutionem animæ à culpa; qua ratione Paulus baptismum vocat lauerum. Secundò, quod quæcunque illarum ablutionum adhibeatur, nil refert, vna tantū, an trina fiat. Vtroque enim modo (ex testimonio D. Gregorij magni in Epist. ad Leandrum) vere confertur Baptismus. In Concilio Toletano contra errorem Donatistarum, præceptū fuit, vt vna tantum fiat immersio, sed in hoc quisque sequatur ritū ecclesiæ in qua baptizat. Si tres fiunt referunt trinitatem Diuinarū personarū: si vna vnitam naturæ. Tertiò, quod in ablutione, quocunque modo fiat, caput potissimum, & in capite facies est abluenda, ibi enim vigent sensus. Quartò, quod in ablutione sic sunt verba baptismi proferenda, vt non ante, aut post: sed eodem tempore quo ablutio ipsa peragitur, pronuntientur. Sic enim hæc tria integrant substantiam baptismi. Vt neque aqua ante, vel post verborum prolationem sit sacramentum, vtcunque fons aquæ benedictus. Neque verba ante,

aut post aquæ infusionem centies prolata baptismum faciant. Neque ablutio sine verbis simul prolatis, animam vllō modo mundare possit. Sit itaque aqua naturalis, qualitercunque affecta, dum salua sit eius species, & natura; & est materia debita. Sit verbum à D. N. Iesu præscriptum, explicans trinitatem personarum, personam baptizantem, & baptizatam, & ablutionem: & est forma baptismi debita, quæ elemento addita, facit sacramentum. Sit ablutio conueniens, iuxta ritum ecclesiæ, vna, vel triplex, modo personam tangat, & in persona caput potissimum. Et simul habeat verbum concomitans. Tria hæc integrant substantiam baptismi; quod erat hodie à nobis pertractandum. Deo gratias, qui hæc omnia bona, & nobis tradidit, & tradita sic abunde explicuit, & reuelauit; vt in omnibus illum benedicere debeamus. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 14. Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI:

Homilia Secunda.

Am cœpimus per Dei gratiā mysteria, & thesauros amplissimos Diuini huius sacramentis satis fœliciter penetrare, quando iam prima ipsa homilia vniuersam illius substantiam expressimus nempe materiam,

teriam, formam, & actionem. Bono igitur animo possumus ad cœtera tractanda pergere, sperantes eadem ipsa Dei gratia bene fauente, studia nostra in posterum non fore minus feclicitia. Ita optamus ex corde, ita precamur, & vos quoque precari quantum in Deo possumus iubemus, & obtestamur. Actio est Baptismus, ablutio scilicet, & sacra, & vt confidimus, non inutilis, aut vana, quin maxima secum adferens bona. Hic ergo omnino ad minus tria concurrunt, quæ à nobis sigillatim sunt explicanda, scilicet. Agens, Patiens, & effectus. In agente intelligo, quotquot ad conferendum Baptismum concurrunt. In patiente, quotquot hominum genera, ad suscipiendum baptismum admittuntur. Inter effectus omnia virtutum, & bonorum genera, quæ per baptismum naturæ humanæ conferuntur. De ijs itaque omnibus, à nobis consequenter per distinctas homilias agendum erit. Atque in hac de Agente, & de his omnibus quæ ad eollationem baptismi aliquo modo quicquam conferunt. Et sunt in summa tres agentium species. In prima est institutor Baptismi, in quo est potestas ipsa auctoritativa, & excellentiæ. In secunda sunt dispensatores, in quibus est potestas ministerialis. In tertia sunt patrini, & susceptores, qui & ipsi si non ad generandum, seu regenerandum in Baptismo concurrunt, certe ad alendum, educandum, & promouendum in vita, idest fide, & religione suscepta multum conferunt, quare, & suam, atque eam nobilem in hoc negotio habent actionem. De his igitur omnibus hodie à nobis tractandum est; vt ex primo sciamus, A

quo institutus sit, vimque acceperit baptismus tanquam à Domino. Ex secundo, à quibus conferri possit tanquam ministris. Ex tertio, quales patrini, aut susceptores adhibendi sint. Nunc Dei inuocato nomine primum aggrediamur.

A quo institutus sit Baptismus, Et quis sit Verus Baptismi Dominus.

Primò De Institutore, atque ideo de Domino Baptismi nulla est inter catholicos cõtrouersia; omnes enim (Vt supra docuimus dum de sacramentis in genere tractarem) vna voce testantur, sacramenta omnia à D.N. Iesu Christo instituta esse. Erant in lege baptismi, fuit & solemnis Baptismus Ioannis; sed ij fuerunt potius sacramentales, quam sacramenta; & certe talia non fuerunt sacramenta, quæ sunt nouæ legis, quæ gratiam conferunt, & animam tangunt. Baptismus igitur noster, qui verum est sacramentum, & sacramentorum ianua, sacramentum Christi est, & quia ab eo institutus, & quia ab eo vim accepit, atque efficaciam; quare ex vtroque Dominus illius est. Ita dictum est Ioanni. Super quem videris spiritum descendentem, & manentem; hic est qui baptizat. Institutionem autem hanc sic solent Diuini patres nostri contemplari, vt in ea tria potissimum speculentur. Primo quo loco, aut tempore Christus instituerit Baptismum. Secundò, quando illi vim, aut efficaciam sanctificandi tribuerit. Tertio, quando legem de baptismo necessario suscipiendo protulerit. De primo

Cap. 4.

primo dico, quod Baptismum instituit idest aquam sanctificauit prius facto, quã verbo; nẽpe, qñ à Ioãne ipse in Iordane est Baptizatus, tunc in, vt sentiunt patres, præcipue Gregorius Nazianzenus, & Augustinus, tactu suæ sanctissimæ carnis, aquam sanctificauit, tunc vim illi tribuit, ex eo omnia peccata abluuit aqua, quoniam à Christo abluta est, & abluendi vim habet; quam actionẽ, & vniuersa probauit sanctissima trinitas, patris vox è cœlo; filij personæ; & spiritus sancti species in columba. Ex inde statim, quali perfecto opere, cœpit Iesus baptizare, vt testantur discipuli Ioannis. d. Rabi qui tecum erat trans iordanem, en baptizat, & omnes veniunt ad eum, quod tamen exposuit Euangelista quod n̄ baptizabat Iesus manu sua, sed per manus discipulorum. Et ita simul ad tempus currebat lex cū euangelio, idest circūcisio cum Baptismo. De secundo dico, qd̄ virtus, & efficacia sacramentorum in hoc consistit, vt possint mundare, & cõferre gratiã, aut quod mediãtibus illis cõferatur. Hoc autẽ habent sacramẽta à duplici causa. Tanquam à causa efficiente, habent à Diuina voluntate, à qua omne bonum. Tanquam à causa meritoria, habent à passione Christi. Ita Glo. ad Rom. 5. è latere Christi dormiẽtis fluxerunt sacramẽta, per quæ saluata est ecclesia. Et Augustinus. 15. de ci. Dei. cap. 16. ostium in latere Arcæ profecto est vulnus, quo latus sacrificij vulneratũ est læcea, inde sacramẽta manarunt, quibus credentes viuunt. Sic autem intellige ex eo latere sacramenta fluxisse, non ratione incisionis factæ in mortuo corpore, sed passionis præcedentis ex qua efficaciam meritorie habuerunt, prout passio illa actu in

teriori voluntatis Christi, exhibita, & oblata ab i hitio Deo patri pro nobis fuerat. Sic ergo Christ⁹ dũ baptizatus est, vim sanctificãdi aquis cõtulit effectiue. Meritorie autem cum passus est quam passionem, & animo volens, ac patri offerens, in ea, & ex ea etiam in Iordane aquas sanctificabat & ad sanãdum instituebat. De Tertio, lex de Baptismo suscipiẽdo n̄ prius lata est, quam verè passus, mortuus, & suscitatus est Iesus. Tunc enim præcepit. d. Euntes docete omnes gentes baptizãtes in nomine patris & filij, & spiritus sancti. Ex eo tempore cœpit, Baptismi necessitas. Sed neque prius ferri lex potuit: cū. n. vt docent Apostoli Petrus, & Paulus Baptismus secum habeat vim, & imaginem mortis sepulturæ, & resurrectionis Domini Iesu. de qua re Petrus. Regenerauit nos in spem viuam per resurrectionem Iesu Christi ex mortuis. De qua Paulus seipsum tradidit pro ea, vt illam sanctificaret, mundans eam latere aquæ in verbo. facile perspicitur, baptismi obligationem ad id tempus pertinuisse, quod mortem Domini consequebatur. Ad quod etiam tempus spectabant verba illa ad Nicodemum. Nisi quis renatus fuerit ex aqua &c. Mortua itaque lege, & sepulta Sinagoga, tunc verè præcepta sunt sacramenta legem sequentia, legem que implentia; quorum omnium, & institutor, & Dominus est Iesus Christus.

*Qui sint, qualesuẽ esse debeant
legitimi Ministri
Baptismi.*

Secundò. Articulus hic diligenter est

est percipiendus, ut tantum sacramentum, tam necessarium, non modo rite & legitime, sed & honeste, & cum dignitate dispensetur. Et tamen quoquo modo pro temporis, aut rerum angustia non dimittatur. Ita omnia cum ordine fieri iubet Apostolus. Est Baptismus sacramentum ecclesiasticum, est necessarium, est primum. Ut ecclesiasticum est, conuenit ab ecclesiasticis dispensari, ut vero necessarium, absentibus illis, conuenit per alios tribui, ne pereant animae: ut primum est, non praexigit aliud sacramentum, & a nullo dependet, quare & a quocunque dari potest. Est igitur triplex ordo Ministrorum Baptismi: Primus eorum quibus ex officio conuenit, qui & iure suo, atque ordinaria potestate exercent: Tales fuerunt Apostoli, quibus praecipuum est. euntes docete, & baptizate. Cum vero utrumque non possent. Apostoli per se praestare, cum grauius, & difficilius munus sit docere, nempe quod in eo requiratur praeter iurisdictionem, certa ministri, & doctus grauitas, & eruditio; factum est, ut officium baptizandi dimiserint simplicibus sacerdotibus: ut dispensandi eleemosinas Diaconibus. Non est aequum nos ministrare mensis; & derelinquere verbum. Adde quod competebat officium baptizandi sacerdotibus ratione sacerdotij; ex hoc enim possunt sacramentum eucharistiam conficere, & ministrare, quae est pacis, & unitatis sacramentum; debuerunt & ea omnia ministrare, quae ad eam pacem, & unitatem conferunt, quorum omnium ianua, & principium est Baptismus. Ob hoc & D. N. Iesus non baptizauit (nisi forte Apostolos, ut videtur sentire D. Augustinus Ad Clementianum) ob hoc & de se Paulus. Non misit me Dominus bapti-

zare, sed euangelizare. Ex officio igitur conuenit sacerdotibus baptizare, ut sacerdotes sunt, neque vlla in hoc egent episcopi uenia; quod si negare, quandoque vili sunt patres. Intelligendi sunt de eo Baptismo, qui certis anni diebus solemniter cerimonia praestari consueuerat. Ex hoc sequitur, quod praesente sacerdote, nemo alius potest legitime baptizare, quod si facit peccat. Secundus ordo ministrorum baptismi est diaconorum, qui & de licentia Episcoporum, & sacerdotum possunt baptizare. Ita a Philippo baptizatus est Eunuchus. de quo D. Hi. Psalm. 67. In psal. quod a diacono ministerium Apostolici, id est sacerdotalis officij salutis suae cupidus exegit. Tertius ordo Ministrorum est satis latus & amplius, eorum scilicet qui in necessitate, cum scilicet sacerdotum, aut diaconorum copia haberi non potest, & periculum vitae imminet creature, possunt baptizare, in aqua tamen, & verbo simplici sine vlla solemnitate ceremoniarum. Tales ministri sunt omnes, facti, prophani, mares, feminae boni, mali, catholici, haeretici, fideles, & infideles, modo debita materia, & forma utantur, & intendant vere baptizare, ut baptizat ecclesia christianorum, omnes vere baptizant. Tanta nos Dei misericordia complectitur, ut cum sacramentum hoc sit ad vitam tam necessarium, tam amplum, & commodum eius ministerium fecerit; nepe in aqua, materia communissima, quae vbi que commode haberi potest & per manus omnium etiam inimicorum eius. Ita quod sicut aqua etiam non benedicta, etiam non pura, modo sit aqua, vera est materia baptismi. Ita homo non sacer, non benedictus, non catholicus, non fidelis, verus esse potest minister. Non enim inquit

D. Augustinus, columba exhorret ministerium malorum. Quis itaque dubitet amplius nū baptizatus à malo facredore, vere sit baptizatus, quando concludimus quod & baptizatus à non sacerdote, à non christiano. à non viro, modo sit mulier, & seruetur debita forma, vere est baptizat⁹, & nullo modo est in Christi ecclesia rebaptizandus? Sunt tamen hoc loco particula quædam rememoranda. Primo vt quoties baptismus tribuitur à non sacerdote; tribuatur in aqua communi, & sine vlla rituum, aut cerimoniarum solēnitate. Secundo, vt adhibeatur certa ecclesiæ forma & actualis itētio faciendi, qđ baptizando facit ecclesia saltē habitualis, aut virtualis. Tercio vt in his ordo seruetur; vt coram viro non baptizet mulier, nisi sit obstetricandi arte perita, solent enim eiusmodi ritū, & modum Baptismi melius, quam multi viri possidere. coram fidei non infidelis, coram clerico non laicus, coram sacerdote clericus non præsumat officium baptizandi. Quarto, qualiscunque sit Minister, modo (vt dixim⁹) rectē ministret nō inficit ministerium, sicut etiā nec melior minister, melius facit ministeriū. Ratio est, quia bonitas sumitur à Domino. Dominus autem Baptismi Christus est: quid faciat Minister malus, si Dominus est semper bonus? Nunquid, inquit Paulus, in nomine Cephæ, aut Pauli baptizati estis? Nostra Domine sunt seruitia, inquit Gregorius, sed tua sunt sacramenta, qualiscunque sit anulus (inquit Gregori⁹ Nazianzenus, in oratione in sanctū Iuacru) siue aureus, siue plūbe⁹ eadem imago est. Qualecunque sit canale, per eius alueum, transit aqua, & impinguat hortos. Dñi est salus; vana salus hominis. Quinto, Baptismus vbi

cūque, & à quocunque detur, verus est baptismus, non tamen vbique. vtilis, aut fructuosus. Nam qui à schismaticis & hereticis dat, verus est baptism⁹; sed tñ durāte schismate, si baptizati in eo sint, & p̄suerent rōne schismatis, baptismi gratia non fruuntur ad vitā. ita qđ baptismus hæreticorū, & infidelīū, verus est, sed vanus. quousq; redeant ad ecclesiā, & tūc non nouū accipiunt baptismum sed Baptismi fructum, id est vitam in Christo, quā in eis hæresis extinguebat. Baptismus ergo esse quidem potest, sed non prodesse extra ecclesiam. Ita inquit D. Augustinus. lib. 4. de vni. bapt. cap. 1. Flumina paradisi extra paradysum sunt vera flumina. sed tamen non beant nisi in paradiso. Et sic eadem aqua Diluuij seruauit manentes in Arca, & extra Arcā natantes interemit. Et idem est euangelium Catholicis, & hereticis: at illis ad vitam, istis ad mortem operatur Conclusio est firmissima catholicorum prolixius disputata & tractata à D. Augustino pluribus libris contra Donatistas. Et hæc de Ministris.

De patris, aut susceptoribus.

Tercio. De his sunt certa capita declaranda. atque hæc potissimum, sex. Primum, quid sint patris, quæ ipsorū leges, quæ verba. Sunt patres quidam spirituales, qui è baptismo in lucram, & fidem Christi nouellas creaturas recipiunt; his legibus, vt eos p̄petuo commendatos; habeant, vt in ijs quæ ad christianæ vitæ institutio nem pertinent, erudiant, & crescāt; quousq; tales sint coram Dño quales futuros iposi eorū noīe solemniter

cærimonia promiserunt. Verba narrauit Diuinus ipse Dionisius, & sunt Spondeo puerum inducturum, cum ad sacram intelligētiam venerit, sedulis adhortationibus meis, vt abrenuntiet contrarijs omnino, profiteatur peragatq; diuina, quæ pollicetur. Ita fidei iussores apud Deum vocat D. Augustinus, sunt itaq; patres, præceptores, tutores, custodes perpetui eorū quos è fonte subleuant, quos nunquā tuta cōscīa deferere possunt. Secundum, quā vetusta sit horum patrinorum institutio. D. Dionisius discipulus Apostolorum, testatur traditionem hanc fuisse Diuinorum nostrorum Ducum. i. apostolorum. Idem cōfirmat Higinus Papa sanctus. Certe ex multis locis constat, temporibus D. Augustini vsum huiusmodi celebrem, & receptū per multos annos in ecclesia fuisse. Tertium, quā rationalis fuerit institutio. Maxime, ex hoc quod cum Baptismus spiritalis sit regeneratio; quā filij Dei nascimur, vt de ea loquūtur D. Petrus, & Paulus, rectè factum est, vt his renatis in fide, & religione de conuenienti nutrice, & pedagogo, prouideretur, cuius ope educarentur, & bonis artibus erudirentur: eo maxime quod Parochi & pastores publicis curis impediti, non possint priuatis his incumbere. Quartum, quo lacte educandi sint renati à patrinis. D. Augustinus paucis comprehendit d. Debent eos admonere vt castitatem custodiant, iustitiam diligant; Charitatem teneant; ante omnia Symbolum, & orationem Dominicam eos doceāt; De calogum etiam, & prima christianæ Religionis rudimenta. Quintum, quales esse patrini debent. Ex ijs facile constat, quod pij, quod eruditi, quod animarum zelatores, quod lo-

cō patrum; Non ergo apti sunt patres ipsi secundum carnem; cum spiritalis hæc sit regeneratio; Non impij, non hæretici. non Iudæi. vnde relinquitur, quod multo plures possunt baptizare; quā è baptismo leuare. Illud enim est necessitatis, & ideo latius, & communius, hoc est solemnitatis, & ideo strictius. Sextum, quot esse possunt, aut debent: Patrini vnum leuantes, possunt esse plures, & vltus inualuerat, vt essent plures. Nūc vero ex Decreto Concilij Tridentini. In tertia parte sess. 8. c. 2. vnus tantum, & vna admittitur: qui & in specie deligi à parētibus, & in specie cognosci à baptizante, atque in eius libro describi; cæteris omnibus vtunque præsentibus, & tangentibus exclusis. Hoc autem factum est duplici ratione. Primum, ne disciplina, & institutionis regula à multitudine magistrorum, aut contemniatur, aut confundatur. Secundum, vt quoniā inter patrinos, & baptizatum, nec nō baptizati patrem, & matrem (vt sancta Synodus declarat) cognatio, & affinitas tanta contrahitur, quod matrimonium impedit contrahendum. & dirimit contractum, non ita extendantur, & multiplicentur eiusmodi vincula, vt futuris matrimonijs esse possint incommoda. Sint ergo pauci, sed qui officium susceptū, & possint, & velint non tantum nomine (vt moris fuit) sed & re ipsa præstare. Et hæc tandem sunt ea omnia Agentiū genera, quæ quoquo modo ad Baptismum rectè conferendum cōcurrunt: Institutor ipse & Dominus Iesus Christus. Ministri ex officio sacerdotes, ex necessitate quotcunque veram adhibent materiam, formam, & intentionem. Patrini, & susceptores, qui renatos in fidem, & cliente-

lam suam recipiunt, vt partum Christi indies augeant, donec crescat in virum perfectum, attingatque promissam sibi vitam æternam. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 17. Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homelia Tertia.

Quanta sit baptismi necessitas,
& quibus.

Quod latissimū sit baptismi elementum, nempe aqua, quæcunque illa sit, modo sit naturalis: latissimum quoque sit noster ministerium, ita quod à quocunque, etiam laico, etiam fœmina, etiam infidei in certis casibus tribui possit; argumentum est amplissimæ fœlicitatis humanæ, quæ tantam gratiam, tam late expositam habet: sed & amplissimæ bonitatis, & largitatis diuinæ, quæ tam abunde (vt Apostolus dicit) effundit misericordiam suam in salutem nostram. Neutrum tamen horum rectè expendi, æstimari potest, nisi prius agnoscat quanta homini fuerit eiusmodi misericordia, & largitas necessaria, atque hoc ipsum non rectè expenditur, nisi firmiter apprehendatur humanæ infirmitatis, & miseræ status; quam scilicet inops, & nudus bonorum omnium quam plenus malorum, & quidem letalium, quam impurus ex culpa originali, quam certo ad mortem æter-

nam destinatus quisque nostrum ex utero matris nascatur. vt vere & suum, & nostrum statum deploret. David. Ecce in iniquitatibus conceptus sum &c. Ad agnoscendam itaque Baptismi gratiam, & Dei per ipsum erga nos benignitatem, hinc initium sumendum est. Vt principio confiteamur communem totius naturæ nostræ, ex lapsu primorum parentum, languorem; quod scilicet vnus delicto peccatores constituti sunt multi, imo omnes, vt idem Apostolus. omnes nascimur filij iræ: ita vt (quod ait Iob), ne infans vnus diei mundus sit. In qua veritate asserenda laborarunt contra Pelagianos hæreticos sanctissimi patres nostri Augustinus, Hieronymus, Innocentius, Prosper, & concilia numerosa Orientalia, & Africana. Deinde agnoscamus, & fateamur necessitatem communem Diuinæ gratiæ, qua ex generali in primis illo reatu liberemur, atque ex Dei inimicis per Iesum reconciliatorem amici fiamus. Fiamus autem quanto citius, tanto tutius, ex periculo mortis, cui ab ipso die ortus subijcitur; alioqui certum est perire nos qualescunque simus, aut magni, aut paruuli, quando ex ipso ventre matris damnati sumus. Cum vero eiusmodi à morte subleuatio, & prima reconciliatio, nobis in baptismi gratia conferatur, sine qua nullius gratiæ capaces sumus, relinquitur non modo necessarium esse baptismum; sed necessarium omnibus, quotquot homines sunt, nec modo necessarium omnibus, sed quanto citius, & ipsis infantibus conferendum, vt à periculo, quod imminet ex morte, liberentur. Cum autem diuersus omnino sit paruulorum status, ab adultorum;

torum: & utrisque debeat Baptismi sacramentum ad vitam. Duo sunt capita, quæ de his sunt in primis hic declaranda. Primum, quod Baptismus illis est necessarius conferendus. Secundum, quomodo, aut quando conferendus. De primo statuenda est hæc certissima conclusio. Quod paruuli, quicumque sint, aut ex quibuscunque nati, necessario sunt baptizandi, ut à communi contagio liberentur, & uiuant. Conclusio probatur ex multis. Primo ex traditione Apostolorum, de qua Origenes in Epist. Ro. testatur, pro peccato originali tollendo, ecclesiam ab Apostolis traditionem accepisse, ut paruulos etiam baptizet. Quod & ab eodem D. Augustinus in libro aduersus Iulianum ex probatissimo testimonio sanctorum patrum, Irenæi, Cypriani, Reticij, Olympi Hispani, Hilarij, Ambrosij, Innocentij Papæ primi constituit, tanquam de communi ecclesie catholice assertionem. Secundo, ex verbis Domini dicentis. Sinite paruulos venire ad me, talium est regnum cælorum, quos & amplexatus est, & quibus manus imposuit, & benedixit. Certe gratiæ suæ capaces explicuit. Tertio, testatur D. Paulus, se baptizasse totam Stephani domum; colligitur, quod & pueros in ea manentes baptizari. Quarto, circumcisio, quæ ad emundationem carnis proderat, impressa, & illata est etiam pueris, cur non baptismus qui est circumcisio non manu facta, in emundationem spiritus? Quinto, possunt pueri ex Adam, labem contrahere, & de facto contrahunt, qua mors in eos regnat. Cur non possint ex Christo sibi communicato gratiam consequi, & per eam labe purgari, & morte liberari? De adultis autem, nulla est apud fideles dubitatio, quin ad salutem

necessarius illis sit baptismus, quo & à præteritis omnibus culpis absoluantur, & in corpus Christi admittantur ad uitam. De his enim proprie mandauit Dominus Apostolis, euntes docete omnes gentes, baptizantes &c. De his dixit, qui crediderit, & baptizatus fuerit, saluus erit. Cum tamen & paruulis, & adultis necessarium esse Baptismum dicimus, intellige non esse eandem utrisque necessitatem. Paruulis enim sic simpliciter est necessaria Baptismi collatio, ut sine hac nullo alio modo succurri illis possit. Adultis uero sic necessarius est Baptismus, ut omnino teneatur eum voto suscipere, atque ad eum suscipiendum animo ferri, & disponi, quantum possunt, tanquam ad ianuam uitæ: quod si interea voto frustrantur, ut non possint externum Baptismum aquæ obtinere, aut quod morte præueniuntur, aut quod ministrum non habent. sciant se baptismo flaminis, & spiritus iam mundatos, & voto illo saluos fieri. Tanto magis, si ex eo rapiantur ad martyrium, & suomet sanguine pro Christi fide tingantur, & abluantur, hic enim baptismus, ut omnium optimum, propriam habet benedictionem & aureolam in regno uitæ: Et hæc de primo. De secundo, quomodo, aut quando conferendus sit Baptismus. Non est eadem medi, aut temporis ratio in paruulis, & in adultis, quia solet ecclesia catholica, longè aliter circa hos, & illos procedere. Paruulos suscipit ecclesia, utcumque corpore infirmos, & mente incapaces eorum, quæ circa illos fiunt. utcumque non intelligant, non consentiant, sepe etiam & quantum possunt relictentur, & ab aquæ tactu refugiant, tamen inuiti etiam, & nolentes admittuntur, suscipiuntur,

Rom. 5.

Matth. 19.

Marc. 10.
1. Cor. 1.

Rom. 5.

& abluuntur. Fœlix necessitas quæ ad meliora compellit. Adducuntur autem paruuli, & suscipiuntur voluntate, fide, & charitate communi quæ est ecclesiæ catholicæ, quam protestantur ex parte pueri parentes si fideles sunt, aut patrini, aut quotquot ad sunt pij, & actioni consentiunt: Ex alia parte minister baptizans, & intendens eum è manibus satanæ eruere, & in Christi ecclesiam cooptare. Quare interrogat Minister pro ecclesia, credis, vis baptizari &c? Et pro puero in ecclesia, ecclesia ipsamet per parentes, aut paternos respõdet, Credo, volo, & fat est. Non mirũ aut alienũ est, diuinam misericordiã, sic paruulos per alienam fidem suscipere, & saluare; quando & per alienã culpã nepe primorũ parentũ, citra oẽm suæ voluntatis actum, damnati, & rei facti sunt. sic enim Gratia superabundat delicto. Hinc colligitur, & ratio temporis, quod non sit differendus paruulorum Baptismus. non enim (vt male sentiunt Anabaptistæ) sunt prius in fide docedi, aut instituendi; qui in fide aliena sunt admittendi. Dilatio autem potest illis plurimum nocere, cum infinitis ex ætatis imbecillitate, periculis vitæ subiaceant; nec possint vlla alia via, quam per baptismum aquæ liberari à morte æterna, cui ex culpa originali, sunt addicti. quam primum itaque sine periculo fieri, potest, ad ecclesiam sunt deferendi, & solemnibus cærimonijs baptizandi. Paulatim deinde crescente ætate per parentes, aut paternos in christiana pietate formandi, vt in via salutis adolescant. Puer inquit Gregorius magnus ad Augustinum anglorum episcopum, eadem die qua natus est baptizari potest. Quin & in egressu è corpore ma-

tris (sine tamen solemnitate) modo aliqua eius pars, maxime vero caput, edita sit.

Adultos autem, qui ab infidelitate veniunt, propriaque voluntate feruntur, longe alia ratione suscipere solet ecclesia. Quantum enim ad modum attinet, in primis adulto baptizando ex antiquissimo, atque apostolico vsu Ecclesia proponit fidem christianam, eiusque articulos sigillatim exponit; atque ad credendum allicit, hortaturque. Deinde exigit rectam fidem, saltem in communi, si capere omnia nequeunt, vt credant, quod ecclesia credit. Ex hoc baptismus dicitur sacramentum fidei. Tertio requirit vt eum vitæ prioris male actæ poeniteat, ita quod mori peccato, & in nouitate vitæ ambulare velit. Ita enim testatur D. Augustinus libro de Poenitentia, quod nullus suo arbitrio voluntatis constitutus, potest nouam vitam inchoare, nisi eum veteris poeniteat. Et Paulus. quomodo Christus surrexit à mortuis, ita & nos in nouitate vitæ ambulemus. Quarto velit baptizari, & suscipere sacramentum, sicut instituit Christus, & ecclesia tradit. Nemo enim inquit D. Aug. ex aqua, & spiritu sancto renascitur, nisi volens. In expressionem huius voluntatis, iubet ecclesia, vt petant baptismum. Quantum vero ad tempus Hic solet ecclesia suas adhibere periodos, certaque statuere dilationis tempora, ante quæ non baptizentur. non enim vt paruulis ita adultis dilatio periculosa est, cum possit solo baptismi voto, si cætera desint, maleque actæ vitæ poenitentia saluari, vt de Valentiniano præcepto, testatur D. Ambrosius. Dilatio vero ad multa iuuare possit, & de facto iuuet: Primo, q̄ in-
terea

terea voluntas eorum exploratur, num vere, vel fide, æternæ vitæ, an alicuius temporalis commodi gratia baptismum expetât; quod magni momenti est. Ex hoc Iudæos potissimum iubet per menses aliquot esse cathecumenos. Ita probate spiritus si ex Deo sint. Deinde, interim in fide Christi, & doctrina catholica erudiuntur, exercenturque in his quæ ad fidem pertinent. Tertiò, sic magis honoratur sacramentum, quod nisi rectè dispositis; certa etiam solemnitate cærimoniarum; & olim certo anni tempore nempe in Paschate & pætecoste tribuebatur. His præstitis nõ amplius est differendum; quin hortandi sunt ne tempus ab ecclesia præscriptum transeant. Primò, quia sic monentur à spiritu sancto. Ne tardes conuerti ad Dominum: perfecta autem conuersio est per Baptismum regeneratio. Deinde, quo serius veniunt ad baptismum, eo diutius carere illos opus est vsu & gratia, cæterorum sacramentorum, quorum ianua Baptismus est. Tertiò cum in Baptismo non modo remittantur, peccata, sed & gratia ipsa Diuina infundatur, cuius ope in posterum, & vitantur peccata, & iustitia exercetur ad meritum, planum est bonis hisce ingentibus interim se priuare, qui plus æquo differt baptismum suum. Potissimum verò differendum non est Baptismi tempus in duobus casibus. Primò cum baptizandi videntur satis instructi & ardentes. Ita enim D. Philippus statim baptizauit Eunuchum. Et D. Petrus Cornelium, & eius domum. Secundo, cum vitæ periculum instare videtur: De qua re D. Leo. dicit, Hi qui necessitate mortis, ægritudinis, obsidionis, naufragij vrgentur, omni tempore baptizari debent. Ex his itaque patet vtrunque, &

quomodo cõferendus sit Baptismus & quando, vbique autem splendet singularis quædam humanæ naturæ felicitas, cui sic prouisum est, ab initio, à primo egressu ex vtero; & demum quacunque ætate sit; vt possit ad viam vitæ sese recipere. Singularis etiam, atque amplissima Dei misericordia, qui in gremio Sanctæ ecclesiæ spoliæ suæ, remedia hæc, & facillima, & potèntissima collapsæ humanitati nostræ constituit. In quibus omnibus æquum est, nos illi ex animo benedicere, & gratias agere per Iesum Christum Dominum nostrum. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 26. Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homilia Quarta.

*De Affectibus, Et Effectibus
Baptismi.*

Vm Ad sacrum Baptismi, fontem, accedat homo quasi ad lautacrum regenerationis suæ, in quo renouari, & plane renasci illum

oportet, In quo se totum velut sibi mortuum Christo saluatori suo tradere, & Christum in se tanquam vitam recipere debet. Certe opus est, vt ad tantam actionem, magnis, & singularibus affectibus, atque animi motibus, fide, spe, & charitate, si paruulus est, & sui nescius, a parentibus, aut patris, aut causam eius agentibus deferatur. Si vero adultus est, & sua sponte

sponte fertur, nouitque quo, & ad quid venit; opus certe est vt magnum cor, nouum cor, carneum cor dulcissime affectu adhibeat. Si vero nobis nō cogitare; tractare, adorare saltē liceat, supremos illos, & ineffabiles affectus amoris, quibus ad eādem hanc actionem diuina misericordia sese adducit: vt totum hominē in se, in corpus sancti filij sui recipiat; vt se totum, & sanctissimum spiritum suum in hominem trāsfundat; vt mirabili, & memorabili quadam pactione cōueniat, quis? quo cum? Creator cum creatura sua, quales, obsecro vobis o charissimi dicite, quales, quantoque necesse est affectus intercedere in hoc congressu? Adorare possumus, cogitare minime possumus, cogitare vero, aut tractare pro dignitate minime possumus: sed tamen pro imbecillitate nostra, puluis, & cinis, tentabimus de his aliqua balbutire. Quod si à priore, vel per causam non poterimus Diuina illa amoris incendia penetrare. Conabimur secūdo loco ex effectibus, quos & plurimos, & maximos in baptismo nobiscū parit, affectus metiri & celebrare. Adeste obsecro, & eā animinō mō attentionē, sed & pietatē, dulcedinē adhibete, quæ idonea sit ad hanc Diuini amoris pignora degustanda.

Paucis ex his quæ in superiori homilia diximus, absolui possunt affectus, quos secum, paruuli, aut adulti nostri ad Baptismum rite suscipiendum adferre debent. Si enim paruuli sunt, cor adhibet maternum idest ecclesie simulque affectus, maternos, quibus parentes, seu alij circūstantes amāter & fideliter offerūt ecclesie, vt liberentur è manu Satanae, & potestate tenebrarum, & transferantur in regnum lucis: quamobrem & eius nomine fidem petunt, fidem asserunt, &

protestantur; Abrenuntiant Satanae, Baptismum postulant, quo affectu potissimo? Tantum vt vitam æternam, quam fides præstat, paruula illa creatura per eos oblata consequatur in Christo. Si vero adulti seipsis feruntur sic affici debent, vt mentem ad mysteria sacramenti huius capiendā aperiant; Percepta firma fide assuerent, & credant. Credentes priorem vitam detestentur, Satanaeque malorum omnium satori, & operibus eius renuntient: Vitam nouam instituāt sic que sese totos seipsis denudent, & veteri homine expolient; nouam vitam in Christo profiteantur. Mortem autem & vitam istam in Baptismo verificent, atque ideo toto corde ad Baptismum velut ad renascentiam suam anhelent, sicq; baptizari desiderent & postulent. Omnia vero ista & singula, animo sincero; & veraci, nequaquam ficto aut simulato faciant; alioqui aut sacramentum ipsum, aut certe rem & gratiam sacramenti non suscipient. Ita enim expedit, & opus est, Dei filios, & qui vere in Christo renasci volunt, non secundū carnem, sed s̄m sp̄m, & spiritum veracem, ambulare. Ita monet Apostolus: Vt non exhibeamus, mēbra nra arma iniquitatis pctō, sed exhibeamus nos Deo, tanquam ex mortuis uiuentes. Affectus hic veræ fidei & pietatis in hominē baptizato, duo potissimum suscitabit. Primō. Summam Diuinæ bonitatis erga se æstimationem, & admirationem: quæ nihil tale merenti, tam singulare, & diuinum Baptismi beneficium sola sua misericordia tribuit. Secundo. firmum animi propositum Gratiam hanc tantum in se velut thesaurum custodiendi & conseruandi. Ita vt vitam quotidie suam ad hanc gratiam cōferat, qua si

quasi eam ipso die sit consecutus: Ca
 useatq; oīno ne ei' aliqd sibi de peat.

Diuini autem affectus, quibus im
 menla Dei charitas nostros hos qua
 les cunq; in hac amoris palestra cor
 ripit, & fortunat: melius a nobis con
 spici, aut enumerari nequeūt, q̄ si vbe
 res illos, & copiosos gratiæ, & virtu
 tis cumulos contēplemur, quos in su
 sceptione, & ablutione sacramenti
 hui' baptizatis cōfert. Et hoc est nar
 rare effectus sanctissimi Baptismi:
 qd̄ a nobis secūdo loco faciēdū est.

Magni autem animi opus est, &
 magni ponderis, velle hominem pec
 catorem, Diuinos Baptismi effectus
 recensere, quos ex omni parte maxi
 mos, & præstantissimos esse necesse
 est. Tum ex agente qui Deus est Pa
 ter, filius, & spiritus sanctus, Hic, in
 quit Ioannes, est qui baptizat, ne re
 spice tu hominem ministrum, ne ex
 eius uiribus, aut bonitate, metire hęc
 actionē: respice dominum cuius vir
 tus immensa est. Tum ex medio, nō
 quidē visibili, quod aqua est, sed inui
 sibili quod spiritus est. Ex hoc. n. ba
 ptism' Christi distat à baptismo Ioā
 nis. Ille in aqua; Christus in spū sc̄to.
 q̄s nobis hic largiat, spūales illos He
 lisei oculos, quos & puero suo impe
 trauit, vt inuisibilia videamus: Dei, s.
 sanctissimæ Trinitatis præsentiam;
 Angelos circūstantes: Diuinam gra
 tiam, Diuinasq; virtutes & qualitates
 infusas: Animæ baptizatæ mutatio
 nē & renouationem? Hęc sunt quæ
 in baptismo maxima sunt: quæ oculis
 carnis non percipiunt, & hęc q̄ non
 vñr, inqt Apostolus, eterna sunt: quis
 præbeat aures spūs, ut uocē patris au
 diamus, sup singulis baptizatis clamā
 tem è coelo. Hic est filius meus dile
 ctus &c. Ita dicit psalm. Vox domini
 super aquas. Hęc vero sunt, quæ ba

ptimum vere mirabilem, & venerabi
 lem efficiunt coram fidelibus: imo &
 coram Angelis Dei: sed iā distingua
 mus effectus. De his in genere locu
 tus est D. N. Iesus, omnes baptizati ef
 fectus vno verbo comprehendēs sic.
 Qui cred. & baptizatus fuerit, saluus
 erit; Hoc itaque in summa facit Ba
 ptismus in hoīe q̄ illū saluat. Distin
 ctius locutus est D. Paulus, ad Titū
 ac si vellet modum salutis præstitæ
 explicare. d. Quomodo saluos nos fe
 cit? Per lauacrum regenerationis, &
 renouationis spiritus sancti, quem ef
 fudit in animos. &c. Tria de baptis
 mo narrat, quæ valde sunt notabilia,
 quod lauat; quod regenerat, quod re
 nouat per spiritum sanctum. Ex his
 Diuini patres nostri solent sex effe
 ctus Baptismi potissimos enumerare
 Primus. Remissio omniū pctōrū hæ
 sunt sordes quas vnda ista lauat, hac
 ratione dicitur Baptismus lauacrum,
 non tam corporis quam animi. Cor
 pus tangit & cor mundat. Mūdat au
 tem ab omnibus, quocunq; aut
 qualiacunq; sint peccata præterita,
 scilicet ab originali, & ab actualibus
 atque in hoc Gratia superat naturam
 quod ex natura vni tantū subijcitur
 culpæ originali; per gratiā autem Ba
 ptismi tolluntur omnia. Ita promissa
 est aqua per Ezechielem quæ mun
 daret ab omnibus inquinamētis. Et
 per Zacchariam. Fons patens in ablu
 tionem peccatorum. Ita Paulus ad
 Corin. Post longam enumerationem
 peccatorum dicit. Et hęc quidem fui
 stis, sed abluti estis, sed sanctificati
 estis. Et D. Petrus. Baptizet vnusquis
 que in remissionem peccatorum.
 Idem docent sancti patres. D. Augu
 stinus in libro de Baptismo paruulo
 rum. D. Hieronimus ad Oceanum.
 Idem docet & concilium Tridenti
 num

num. In renatis nihil odit, Deus: quia nihil damnationis est ijs, qui vere cōsepulti sunt cum Christo per Baptisma in mortem &c. Intellige autem Deum Renatis, sic vere remittere peccata, vt non tantum tegat, disimulet, non imputet, abundat de super (quod solent dicere Hæretici) sed quod ab anima sordes omnes remouet, deformitates tollit, demergit (vt per Michæam. dixerat) iniquitates, & proijcit in profundum maris omnia nostra. Ita qđ remanet aīa baptizata velut lana munda, & quasi nix dealbata (Esa.) qđ ex culpa fuerat vt coccinū, & rubra quasi vermiculus. Ita olim in hui⁹ figura, mūdāta est lepra Naamā syri, & restituta caro eius velut pueri. Itate status est Paulus. Hebr. Christi sanguinē emundare conscientias ab operibus mortuis. D. Io. in epi. prima cap. i. Christi sanguis emundat Deos ab omni peccato, & idem ca. 3. testatus est. Christum vere dissoluerit opus diaboli, non tegere tm̄, aut radere seu non imputare, sed vere dissoluerit. Hinc D. Retitius Augustodunensis episcopus (referente D. August. contra Iulianum li. i. cap. 2.) de Baptismo loquens, hanc vocat Principalem in ecclesia indulgentiam, in qua antiqui criminis omne pondus exponimus, & ignorantia nostræ facinora prisca diluimus, vbi & veterem hominem cum ingenitis sceleribus exuimus. De hoc etiam Clemens Alexandrinus in suo pedagogo, de baptismo loquens. Lauacrum est, quo peccata abstergimus. D. Basilius vocat Baptismum, peccati mortem. Sola cōcupiscentia remanet in renatis, quæ est quædam animi appetitio natura sua rationi repugnans; quæ & à D. Paulo vocatur pctm̄; nō qđ vere peccatum sit, nisi coniunctum habeat vo-

luntatis consensum, aut negligentia, sed quoniam ex peccato inicit; & ad peccatum inclinat. Verius autem infirmitas est, quæ renatis relinquitur ad luctam & agonem, vt repugnando vigilent, & mereant vt olim liberato Israeli ex Aegypto, relictus Iebuseus, quo exerceretur, bellicamque virtutem, & fortitudinem ea occasione tueretur: sine aduersario enim marcescit virtus. Concupiscentia tamen, quæ virtus peccati est, in baptismo sic est debilitata, vt regnum eius prorsus sublatum esse videatur, quare monet Paulus, vt oī cura prouideamus, ne regnet. i. ne regnū amissum in nos recuperet, qđ n. habemus cōcupiscentia, nos non damnat: sed si seruiamus illi, si regnum illius feramus: Refrigerat enim Baptismus æstum concupiscentia, sicut aqua calorem nimium temperat, & huius etiam refrigerij aptum signum est aqua. Secundus effectus Baptismi est, quod per ipsum à renatis tollitur omnis reatus, & omnis pena cui ex culpa fuerat destinati; Christus enim per mortem suam satisfecit plenarie pro peccatis totius generis humani. Et quoniam homo per baptismum in morte Christi baptizatur, & ei commoritur & consepelitur; Ideo Baptismus totam efficaciam passionis influit baptizato, qua absoluitur à culpa, & ab omni satisfactoria pœna. De pœna autem quæ consequitur originale peccatum, dico. In originali peccato, persona à principio corrumpit naturam: deinde natura corrumpit personam: quare in hoc peccato aliquid pertinet ad naturam, aliquid ad personam. Christi passio sufficienter abstulit peccatum quantum ad vtrunque, sed quoniam sacramentum corruptionem, quæ ex natura redūdauit in personas; Culpæ infectionē,

pœnam

Mich. 2.

E. 12. 4.

4. Reg. 5.

Heb. 9.

Cap. 1.

Cap. 3.

pœnam cui ex ea persona subiecta fuerat scilicet carentiam visionis diuinæ. Non autem aufert infectionē prout inficit naturam, ita nec pœnā, vt est rebellio carnis, mors &c. Delet ergo baptismus in primis pœnā omnem æternam, & remittit. Ita quod Diuina ista aqua extinguit incēdium ignis æterni. pro qua tollenda potissimum mortuus est Christus, cui cōmoritur homo in Baptismo, i. cuius morte fruitur, ac si tunc in ea cruce cum Christo mortuus fuisset. Tollit etiam omnem pœnam satisfactoriā qua homo, ex peccatis, Deo satisfacere tenebatur. quamobrem consuevit Ecclesia renatis nullum satisfactionis genus imponere. Quod si quandoque factum est vt per quadraginta dies ieiunarent, factum est non ad satisfactionem, sed ad honorem baptismi, & ad exercitium baptizatorum, vt in operibus salutis, & virtutibus exercerentur. Ita D. Ambrosius li. de Isaac, & anima, ut refert D. August. contra Iulianum lib. 2. c. 2. de peccatis in baptismo remissis loquens, dic. An non fateberis quod reatus eorū perierit, non quo ipsa rea fuerant, sed quo nos reos fecerant? Ita dicit psal. Ex vsuris & iniquitatē redimet animas eorum. Et D. Hieronymus ad Oceanum. Omnia nobis in Baptismo cōdonata sunt crimina, nec post indulgentiam iudicis metuenda seueritas. Simpliciter tamen non tollit Baptismus omnem pœnam. Non enim (vt diximus) tollit eas quæ naturæ debentur, & ad exercitium & agonem relinquuntur. Non et tollit eas quæ coram hominibus & humano iudicio debentur, non enim Baptismus liberat homicidam à morte. Tametsi laudādi sint iudices, & principes, qui & in his, quantum fieri potest, mites

F. Franc. Viced.

sunt, & ad honorem tāti sacramenti; minus pœnarū exigunt. Tertius effectus Baptismi est, quod per eum non modo remittuntur peccata præterita, & pœnæ pro illis debitæ: sed & magnum, ac potens remedium præstat aduersus peccata futura; non ita quidem, quod peccare non possit, sed quod facilius possit si velit, non peccare; & si peccat à peccato resurgere; non quod ex sola baptismi gratia possit; sed quod in Baptismo ex pactione, & fædere promiserit illi Deus, tāquam filio suo, se quoties ingemuerit, remissurum illi peccata; quod quidā sine baptismo nunquam obtinuisset. Ita quod baptismus hāc nobis cōfert commoditatem, vt deinde cœtera Ecclesiæ sacramenta erga nos efficacia reddantur, possintque remissionem peccatorum & salutem operari in nobis, quæ eadem tamen non baptizatis nihil conferunt: his enim tantum ictum est fœdus. Propitius ero peccatis eorum. Et ita quoque intelligendus est Paulus. quod Christus dilexit Ecclesiam, mundans eam laua cro aquæ in verbo vitæ, vt exhiberet sibi gloriosam ecclesiam, nō habentē maculam, aut rugam. Magnam etiam ac certam spē dat nobis Baptismus. Ex eodē fædere, vt p̄ Dei misericordiā quandoque .i. in morte tandem ab omnibus, etiam naturæ pœnis liberemur, cum absorpta fuerit mors in victoria, & complantati Christo in baptismo in similitudine mortis eius restituemur in similitudinem resurrectionis eius. Tūc absterget omnem lachrymam ab oculis sanctorum &c. Quod si quis petat, cur in hac vita post Baptismum pœnæ istæ statim non remoueātur à Renatis. Id multis de causis factum est. Primò, vt in his Christo capiti nostro spinoso, confor-

Qq9

memur.

memur. non. n. ille naturam humanam in firmitates à se transtulit, nisi per mortem. Non est maior seruus domino suo: nec conuenit, ut sit: si commorimur, inquit Paulus, & cōuiuemus. Secundò, ut in his exerceamur & mereamur: sintq; nobis quasi semina eterne uitæ, ut dicamus cū Apost. Bonū certamē certauī, cursū cōsummaui. &c. Reposita est mihi corona iustitiæ &c. Tertio, ut qui ad Baptismū veniunt, mortalia, aut temporalia bona non meditentur, aut sequi viderētur, si Baptizati malis his carerent, sed ad vera æterna bona vocari se intelligerent, & horum spe tm̄ ducerentur, quæ nō videntur. Interim tamen certum est Baptizatos, tāquam Christo insitos, dulcius, & suauius cum Christo onera ista ferre, quibus se sic cum eo ad æterna bona contendere sentiunt. Quartus effectus est, hominis regeneratio, & renouatio, ut vocat Paul⁹ ad Titum. Non enim hic tantum commorimur Christo, & cōiuuificamur. Moritur homo verus id est culpa, & poena tollitur. Renascitur homo nouus ex spiritu spiritus, & renouatur, per infusionem Diuinæ gratiæ, qua anima formaliter viuā. i. iusta efficit, qua & Christo configuratur, & inseritur, qua Christi filius homo ex hoste formatur, atque hæres Dei constituitur. Exclamat Pau. Quicumque in Christo baptizati estis, Christum induistis. Sic itaque hic regeneratur, & renouatur homo quod nouam animam animam, id est Dei gratiam in se merito Christi, & in Christo suscipit, sicque in Christo uiuit. Est enim Gratia Diuina quædam qualitas in hærens animæ, velut splendor & lux quædam, quæ animas à culpa iā liberatas (ut solet lux suā natura, tenebras pel- lere quasi contrarias) pulchriores, &

splendidiōres reddit: Non autem tantum imputatur gratia renatis, sed vere effunditur, velut aqua, ut dixit Ezechiel; & diffunditur in cordibus, ut dixit Apostolus. Et abunde effunditur, Quæ quidem abundantia D. Paulus significare voluit. Primò, generalem illam culpæ omnium, exclusio- nem: Deinde bonorum, & virtutum omnium cumulum, quæ cum gratia ipsa sacramentali infunduntur, quæ hominem renatum ad bona omnia habilem reddunt: Ex his variâ nomi- nâ tribuunt Baptismo Diuini Pa- tres nostri. Alij vocant incorporatio- nem, alij illuminationem, alij fecunditatem, Aquas refectionis ex psalm. Virtutes autem hæc omnes Psalm. fluunt à capite Christo in membra sicut unguentum. Fluxum hunc gratiarum & virtutum, sensit & expres- sit in seipso D. Cypr. cum primum est Baptizatus; de quo meminit Epi. 2. ad Do. li. 2. & recitat D. Aug. cōtra Iulianum li. 1. c. 2. Ego cū in tenebris atq; in nocte cæca iaccerem, vitæ meæ nescius, veritatis ac lucis alienus, diffi- cile ac durum opinabar, ut quis rena- sci deuo posset. Sed postquam vn- dæ genitalis auxilio superioris æui la- be deterfa in expiatum pectus, & purum desuper se lumen infundit, postquam cœlitus spiritu hausto in nouum me hominem natuitas secū da reparauit: mirum in modum, protinus confirmare se dubia, pa- tere clausa, lucere tenebrosa, facul- tatem dare, quod prius difficile vide- batur, geri posse; quod impossibile putabatur, ut esset agnoscere, te- nerum fuisse, quod prius carnaliter natum vixisset; Dei cœpisse, quod iam spiritus sanctus animaret. Nec vero mirum cuiquam esse debet, si cum tanta virtutum copia in renatis adhuc

2. Tim. 4.

adhuc stat tanta ad bonum agendum difficultas: hoc enim prouenit ex acer- rima cupiditatis pugna, quæ aduer- sus spiritum relicta est; in qua tran- gi, hominem Christi non decet; sed tanto audacius contendere & niti, vt per Dei gratiam in bono ha- bituetur; sicque quotidiana bene vi- uendi exercitatione, quæcunque pu- dica sunt, quæcunque iusta, quæcun- que sancta eadem etiam & facta & incunda viderentur. Facit enim om- nis tentatio prouentum: Quintus, ef- fectus est, quod in Renatis imprimi- tur character Christi indelebilis, quo Christo quasi milites consignantur, & in eius populo receduntur, vt olim ex circumcissione carnis hebraei, quo etiam anima immediate disponi- tur ad gratiam Dei suscipiendam. Quo tandem ad obseruationem Diuinae legis temporam Dei seruus obligatur, & obligatus conuincit, quo et peris- tagia cessantibusque virtutibus, baptizatus perpetuo differt a non ba- ptizato, etiam in inferno. Et fit chara- cter in anima productiue à Deo, à quo creatur; dispositiue à sacramen- to. Ex hoc autem character indele- bili propter ordinem Dei statutum remanet sacramentum Baptismi om- nino irreiterabile esse, atque tale ab omnibus fidelibus firmiter habend- um est. Ita inquit Apostolus. Vnus Dominus, vna fides, vnum Bptisma. Ita idem ad Rom. Iubet vt caueant, ne, vitam in Christo receptam amit- tant: quod enim, inquit Christus, mortuus est peccato, mortuus est se- mel. Iudicans, quod sicut Christus amplius mori non potest ita nec ho- mo christianus mori amplius, quam semel, per baptismum. Ita sancta ec- clesia in Symbolo fatetur. vnum Baptisma. Ita ratio suadet, & nau-

ra, vt qui semel tantum generamur ex carne, semel etiam tantum regene- remur ex spiritu. Vterus inquit D. Augustinus, non potest repeti. Vera etiam retineatur doctrina hæc de vni- tate Baptismi, vt nunquam repeti posse sciamus sine grauissima cul- pa: etiam si addatur conditio illa: Si non es baptizatus, baptizo te. hoc enim modo (vt docuit D. Ale- xander Papa) tantum illi baptizari debent, de quibus post curiosam, & diligentem inuestigationem, sciri non potest, an domi, vel alibi sunt ba- ptizati. Aliter nunquam fas est. Sex- tus effectus Baptismi est, cæli aditus, quem olim ex peccato interclusum, patefacit: In cuius rei signum, in Ba- ptismo Christi, cæli aperti sunt, & spiritus sanctus in columbæ specie de- scendens apparuit, vt sciamus Bap- tizatis Diuina charismata tribui, & cælorum ianuam referari. Si statim itaque baptizatus moriatur, euolat in cælum: si diu vivat, & baptismi gratiam in se conseruet aut amissam, per poenitentiam recuperet: semper illi patet cæli ianua: si quid in ea gra- tia operatur, omne id vita æter- na dignum reputatur, ita omnino hic recipitur ad vitam, & vitam æter- nam. Cumulum hinc bonorum, & fructuum, quos renati ex Bap- tismo consequuntur, numerauit D. Ioan. Chrysostomus, in homilia quâ de Baptizatis habuit, recitat D. Augu- stinus contra Iulianum, lib. 1. ca. 2. Vi- des quot sunt Baptismatis largita- tes: Non enim baptizati, tantum sunt liberi, sed & sancti: Non tantum san- cti, sed & iusti: non solum iusti, sed, & filij, non solum filij, sed & heredes, sed & fratres Christi; nō tātū fratres, sed & cohæredes; nō solū cohæredes sed & membra, sed & templum: non

tantum templum, sed organū spiritus. Vnum adhuc monemus ex Catechismo. Quod Gratia, & dona hæc in Baptismo omnib⁹ baptizatis æque debentur; non tamē ab omnibus, præsertim adultis, æque recipiuntur. sed tantū s^m diuersas subiectoꝝ dispositiones, magis & minus, prout quæuis forma induci solet iuxta materiae habilitatem. Det nobis Diuina misericordia, vt sæpe nobiscum bona hæc repetamus, vt in eis magnā eius charitatē agnoscamus, & adoremus, in donis susceptis nos grauer, & splendide exerceamus, atque per ea ad cœli regnum, quo dona omnia respiciunt, solliciti, & gloriose contendamus ac perducamur. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 30.

Augusti. 1568.

DE SACRAMENTO BAPTISMI.

Homilia Quinta.

De ritibus, & ceremonijs
Baptismi.

Rnauit, ditauitque Diuina institutio intrinsecam Baptismi substantiam varijs donis, & virtutibus, quibus & in anima baptizati mirabiles illos effectus producit; vt neque Angeh Dei, quicquam pulchrius, aut venustius perspicere queant anima sic per baptismum abluta, emaculata, & dignificata. Ornauit deinde, ditauitque eiusdem Baptismi extrinsecam quodam

modo substantiam, ecclesiastica & Apostolica institutio; addens, ex instinctu spiritus sancti plerasque ceremonias, ritus, actiones. Quæ & si uerā in se Baptismi rationem continent; cum sine ipsis in necessitate peragi possit Baptismus, & nihil minus in substantia habeat, Præteriri tamen sine graui scelere, citra necessitatem, non possunt, quando sic ab ecclesia catholica, atq; ab ipsis (vt ostendemus) Diuinis Apostolis, & Apostolorum discipulis sunt institutæ; nec sine optimis rationibus. Primò, vt tanto maiore pietate & reuerentia ad sacramentum hoc accedatur, neue communis quædam ablutio putetur, si citra solemnitatem fiat. Secundo, vt per benedictiones, orationes & alia eius generis, vis dæmonis expellatur, ne possit fructum sacramenti huius (quod nititur) impedire. Tertio, vt per hæc exteriora rudiores ad intelligentiā interiorum, & inuisibilium effectuum sacramenti huius prouocentur, quali per imagines, & picturas. Quod si aut non aduertantur, aut non intelligantur, sine fructu est, vt de linguarum dono, si ablit intelligentia dicit Apostolus. Hæretici ritus ecclesiæ non recipiunt, quia Dei verbo nõ statuuntur, & tamē sine Dei verbo baptizant paruulos, & ex solo usu ecclesiæ factum tuentur aduersus Anabaptistas. Adde quod neglectis ecclesiæ vetustissimis, & sanctissimis, ceremonijs, coacti sunt nouas ipsi è suo capite inuestigare. non. n. stat cultus sine ceremonia. Populi aut quâ plurimi facile passi sunt, se ab hereticorū temeritate ritibus his spoliari; quia vt plurimū ignorabāt quid essent, aut quid significarent, & à quibus institutæ fuissent hæc ceremoniæ. Ignorabant autem quia pastores dormi-

dormitabant, & quicquid aliud somniabant, quam suum munus præstare. Munus enim pastorum est, cærimonias has optime scire, & alios docere, quid sint, quid significant, Vnde ortum habeant, quæ omnia nos Deo dante præsentis homilia præstabitur; & in hac tractatum de sacramento Baptismi terminabitur.

Cærimoniarum omnes, quibus ecclesia in Baptismi administratione utitur, ad tria capita facile rediguntur; Sunt enim aliæ antecedentes, quæ Baptismum præcedunt: Aliæ concomitantes, quibuscum Baptismus confertur. Aliæ subsequentes, quæ post collatum Baptismum adhibentur.

Primò. Antecedentes numero sunt septem. Prima est fontis & Aquæ benedictio, & consecratio, quæ fit per olei mysticam unctio-nem. Et hæc non omni tempore fit, sed more maiorum diebus festis celeberrimis Paschæ, & Pentecostes, quibus & olim tantum ecclesia baptizabat: tametsi necessitas aliter facere post modum coegerit, propter communis vitæ pericula. Consuevit autem ecclesia ijs potissimum festis, aut eorum vigilijs, fontem sic consecrare ad usum Baptismi, ut significet virtutem eius emanare ex merito passionis & resurrectionis Christi, quæ celebrantur in primo, item ex virtute spiritus sancti, cuius missio celebratur in secundo. Atque hoc abunde testantur orationes illæ pulcherrimæ, & grauissimæ, quibus ecclesia utitur in eiusmodi benedictione. Vnde autem manarit hæc cærimonia, Certum est quòd ab Apostolis, nam de ea testantur sanctissimi & vetustissi-

mi patres ex omnibus mundi partibus. D. Cyprianus, lib. 1. Epist. 12. D. Basilius libro de spiritu sancto. cap. 27. D. Ambrosius lib. de Sacramentis cap. 5. D. Augustinus. libr. 6. contra Don. cap. 20. Idem in Ioan. tractatu. 80. Idem contra Iulianum libr. cap. 8. Percurre vsque ad D. Dionys. martyrem Apostolorum discipulum. Qui lib. de eccl. Hierar. cap. 2. sacrum fontem vocat; & docet modum quo consecrare solebant. sanctis inquit inuocationibus sanctificabant, ternaque sacro sancti olei dilutione crucis in speciem consecrabant &cæt. Tanti fecit D. Ambrosius hanc cærimoniam, ut in libr. de sacram. primo cap. 3. elixerit. Aquam sine prædicatione dominicæ crucis, ad nullos vsus futuræ salutis esse. Intellige tamen extra necessitatis periculum. Secunda est, quod Baptizandus deducitur ad ecclesiæ fores, & ibi sistitur. Nempe ut agnoscat indignitatem suam, dum Satanæ mancipium est, quousque ex eius manibus liberetur, non decere hostem Dei, Dei domum ingredi, quam de-

Psalm. 92.

sibi

sibi, velut iure belli deuinxerat. Cerimoniam hanc reiiciunt Hæretici, tanquam superfluum, & temerarium. Cum tamen antiquissima sit, & Apostolica, vt testantur patres, Ioan. Chrysostomus in homelia aurea de Adâ, & Eua. cum ad regenerationis veniunt Baptismum, & sacramentum, non prius fontem vitæ ingrediuntur, quam exorcismis & exufflationibus clericorum, spiritus ab eis immundus abigatur, & deinceps vasa eius diripiantur, in possessionem translata illius victoris, qui captiuam duxit captiuitatem, dedit dona hominibus. D. Augustinus obseruatum fuisse in vniuersa catholica ecclesia. de nupt. & concub. libr. 2. cap. 18. & 29. sermo. 10. de verbis Apostoli. De gratia Christi, & peccatorum origine. libr. 2. c. 40. D. Gregorius Nazian. in oratione in sacrum Baptismum edita D. Optatus Mileuitanus libr. 4. contra Perm. Donatistam. De exufflatione, testatur Dioni. Areopag. Baptizandum ad occidentem conuersum manus illuc obiectas habentem, atque protendentem, insufflare tertio in Satanam. Ita enim adulti solebant insufflare. conatur autem maxime Satanam in exorcismum agere, nam sentit quantum sibi damni inde proueniat, vocat D. Chrysostomus. In epi. Corin. homilia. 40. Arcana verba, & metuenda, & horribiles canones dogmatum de celo transmissorum. Quinta, est salis ori impositio, qua significatur, baptizatum fidei doctrina, & gratiæ dono consecuturum, vt à peccatorum putredine liberetur, & præferuetur, saporemque bonorum operum percipiat; & diuinæ sapientiæ pabulo delectetur. De hac meminit Origens, super Ezech. homilia. 6. vbi hortatur cathecumenos, vt fiant

domini sal. De hac etiam canon. 5. concilij. 3. Africanæ cui D. Augustinus interfuit. In hoc sal forte respiciens D. Paulus, hortatur Corinthios vt sint bonus odor Deo, & hominibus. significat etiam sal discretionem spiritus: ita linguæ castimoniam, vt sit sermo hominis christiani sale conditus, prudens, verax, non offendat, non scandalizet, ædificet in honorem, & laudem Dei, vt det gratiam audientibus. Sexta est obsignatio, qua signo crucis, frons, oculi, pectus, humeri, aures sanctificantur, quasi vt aperiantur in homine sensus omnes, & roborentur, vt Deum excipere præceptaque eius intelligere, & seruare possit. Ita per vim crucis, & eius qui in cruce pependit, à toto homine pellitur satan; Accipe, inquit sacerdos, signaculum crucis, tam in fronte, quam in corde. sume fidem celestium præceptorum. talis esto moribus, vt templum Dei iam esse possis. horresce idola, respue simulacra, cole Deum patrem omnipotentem &c. Signatur ergo, & benedicatur frons ad confitendum audacter Christi nomen, oculi ad videndam Dei claritatem, Nares ad discernendum odorem Christi, ab eo qui mundi est; Os ad confitendum & benedicendum. Septima est, quod Nares, & aures saliuæ liniuntur. Ita olim linitus cæcus missus est ad aquam Siloæ; Ita Mart. Saliuæ tetigit os, & manu aures hominis surdi, & muti D. N. Iesus. vt Cerimonias has suos doceret ad mysteria spiritus significanda. De hac meminit D. Ambrosius lib. primo de sacramentis cap. 1. Et hæc signant, hominem per baptismum sanari, è tenebris educi, solui ad Dei laudem; vt semper exploret, & vigilet quæ sit voluntas Dei. His per-

raetis ad baptismi fontem introdu-
citur, tanquam e manu hostis liberatus;
& quasi e locis secretis (vt D. Augusti-
nus, de symb. ad catechum lib. 2, c. 1.)
in cōspectum totius Ecclesiæ, vt nūc
publicè baptizetur, qui hactenus pri-
uatim fuit catechizatus.

Hic aliæ adhibentur Cerimonie,
quæ Baptisum ipsam concomitan-
tæ, & sunt grauissimæ, tametsi nume-
ro pauca: quæ scilicet summam rei
christianæ continent, quæ & læpius
sunt baptizatis rememorandæ. Pri-
ma est, qua sacerdos ter interrogat.
Abrenuntias Satanæ &c? Ille, vel eius
nomine patrinus, ad singula respon-
det. Abrenuntio. Et est fœderis per-
cussio solemnissima quo Christo no-
tæen daturus, hoc primum pollicetur
se diabolum Christi hostem, & mun-
dum deserere, atque vtrunque perpe-
tuo quasi hostem teterrimum habitu-
rum iterum dico, Hæc, hæc illa hora
est, o charissimi, cuius nos omnes p-
petuo meminisse debemus. De hac
D. Ambrosius ad Col. cap. 2. Illic ho-
mo vetus deponitur, & nouus assumi-
tur; Peccatis moritur, vt viuat iustitiæ;
Elementis abrenuntiat, vt Christo, so-
cietur. vbi annotandum quod Paulus
Colossenses admonet, vt in abrenun-
tiatione pompæ, & præstigiærum sata-
næ perseuerent, aperte indicat Colof-
senses non nisi post renuntiationem
baptizatos fuisse. D. Hieronimus in
Amos. c. 6. testatur hunc vsum fuisse
in tota ecclesia suo seculo receptum.
In mysterijs primum renuntiamus ei
qui est in occidente, nobiscum mori-
tur cum peccatis, & sic versi ad orien-
tem pactum inimus cum sole Iustitiæ
& ei seruituros nos promittimus. D.
Augustinus testatur consuetudinem
Aphricanæ ecclesiæ, lib. 2. de symb. c.
1. D. Ioann. Chrysostomus homilia

ad populum Antiochenum, hortatur
mulieres, vt abijciant capitis ornatū
ex more seculi huius, quod diaboli
pompis abrenuntiauerint. Addit, q̄
nihil hac voce tutius. Abrenuntio ti-
bi Satana si ipsam per opera exhibea-
mus. Hæc enim vox confœderatio
cum Domino est; hac voce qualibet
hora, quolibet loco, quocunq̄ ne-
gocio vtendum. Abrenuntio Satanæ.
Hæc vox baculus est, hæc armatura,
hæc turris inexpugnabilis. Declara-
uit D. Paulus. Quid sit Abrenuntiasse
Diabolo, & operibus eius. Confe-
pulti simus cum illo per baptismum,
in mortē, vt quomodo Christus sur-
rexit à mortuis, ita & nos in nouitate
vitæ ambulemus &c. Peccata omnia
sunt opera Satanæ, ille omnium author
& architectus, his omnibus igitur
abrenuntiatum est. Nunc tu conside-
ra o homo, Quantum in fide data cō-
stiteris. si homo homini iurat, tene-
tur. Cogi potest ex iuramento dato,
quomodo tam facile irritamus quod
Deo promisimus? Secunda est. Qua
fidem exoptulat sacerdos. d. Cre-
dis? Et ille fidem solemniter profi-
tetur. d. Credo. Sicque solemniter
captiuam intellectum suum in ob-
sequium Christi. Tertia est, qua
tandem sacerdos, postquam satis
à mundo, & Satana conuulsum,
& in Christum conuersum videt,
interrogat, Vis baptizari? vt enim
sua voluntate homo serpenti obse-
quens cecidit, & se præcipitauit;
ita iustum est, vt volens resurgat.
Ita etiam dominus amat milites vo-
luntarios: Respondet igitur per se,
si potest; sin, per patrinum. Volo.
Et hoc verbo totum sibi obligat
fontem Baptismi, cum omni gratia-
rum cumulo. Hic itaq; Baptizatur,
& ablutus in Christo renascitur.

Tertiò.

Rom. 6.

Tertio. Post Baptismum sunt alie carimonie subsequentes, numero quatuor. Prima qua Baptizatur, ungitur Chrysmate in vertice, ut sciat se Christo capiti coniunctum, & in eo sanctificatum, sicque à Christo, christianum effectum, Christus enim à chrysmate. ab unctioe vocatur. Ante Baptismum ungitur sacro oleo more Athletarum, quasi stadium ingressurus, & pro Christo pugnaturus aduersus Rectores tenebrarum harum. ungitur autem in pectore, ut intrepidus Diabolo resistat charitate incensus, & fide. Ungitur & inter scapulas, quasi ad laborem accommodetur, ut iugum Christi patienter ferat, & ad ferendum fiat hac unctioe robustior: significat igitur utraque unctio, debere hunc mox baptizandum intus, & extra, corde, & opere, Christi fidem profiteri. Post Baptismum ungitur chrysmate in uertice, signo crucis, ut intelligat se iam cum Christo surrexisse; ut in nouitate uitae perambulet; Estis azimi, inquit Apostolus. Altus igitur, & erectus Christi unctus, ad aeterna contendat: quare ungens dixit. Ipse te liniat chrysmate salutis in uitam aeternam. De unctioe hac meminit D. Ambrosius. lib. 1. de sacramentis. Unctus es quasi Athleta cum hoc seculo luctaturus. Origenes super Ezech. homilia 7. D. Basilus, Benedicimus aquam, & oleum unctiois, & ipsum baptizatum. Tertullianus. lib. 1. aduers. Marcionem: Dionysius. lib. de ecclesiast. hier. ca. 2. & ca. 4. docet id ab Apostolis praceptoribus per traditionem dominicam deriuasse. D. Cyprianus, cum Aphricano Concilio secum coacto. Unge (inquit) necesse est cum qui baptizatus sit, ut acceperit chrysmate, unctus Dei, habere in se Christi gratiam possit. Secun-

da, qua uestis alba, seu vitta imponitur, quo Symbolo significant patres, terrae resurrectionis gloriam, ad quam renascimur, Tum nitorem, & pulchritudinem, qua sublatis peccatorum maculis, anima quasi azima redditur, Tum innocentiam, & integritatem vitae, quam baptizatus seruare debet, ut sit noua conspersio &c. Ita mysterium interpretatur D. Ambrosius. lib. 1. de his qui mysterijs initiantur. Origo respicit seculum apostolicum, quando & Dionysius areopag. de hac meminit veste. Et histor. Tripar. lib. 1. c. 14. Et Socr. lib. 7. c. 17. Hinc Dominica illa uocata est in Albis: Tertia est. Cereus ardens, qui fidem significat charitate inflammata, bonorum operum studio alendam esse, atque augendam: hac lampade accensa occurrendum esse sponso, cum virginibus illis prudentibus. Praecedit Christus quasi dux. d. Ego sum lux mundi. Sequuntur filij lucis lucem ferentes in uitam aeternam. Quarta, & postrema est, Nominis impositio. Quod quidem ab aliquo sumendum est, qui propter excellentem animi pietatem, & religionem in sanctorum numerum relatus sit: Ita enim nomen ad uirtutem excitat. Ita etiam ex nomine aduocatum & patronum habet in caelis, cui sese semper specialiter commendat, ad salutem animae, & corporis. Quam sunt merito reprehendendi, qui à gentilibus, & sepe ab his qui sceleratissimi fuerunt, desumunt filiorum nomina, quasi gloriosa, cum reuera sint memoriae damnatissimae.

Epilogus totius tractatus.

Hic tandem sunt, quae de sanctissimo

simo baptismi sacramento, quinque homelijs à nobis tractanda fuerant quibus in summa docuimus. In prima, quid sit baptismus secundum nomen prius, quod est Ablutio, & sumptum est nomē ex actione, qua lauat qui baptizatur aqua. Deinde secundum rem, & substantiam; quod materia est aqua naturalis: forma est verbum à Christo expressum. actio est ablutio, immersio, vel aspersio: In secunda. Quod instituit primum ex tactu suæ carnis, cum à Io. baptizatus est: quod virtutem accepit baptismus effectiue à Dei voluntate. Meritorie à Christi passione, quod lex de baptismi necessario non prius lata est, quā Christus passus & suscitatus fuerit. Est enim vtriusque imago. quod ordo ministrorum baptismi est triplex: Ex officio sunt sacerdotes: Ex permissione, & licētia sacerdotum. diaconi. Ex necessitate omnes omnium generum. Quod Patrini sunt patres spirituales & fidei iussores. quod antiqua, & Apostolica est institutio; quod rationalis. quod p̄ij, & fideles esse debent: quod e decreto concilij tridentini, vnus & vna ad plus. In Tertia. Quod baptismus est omnibus necessarius: Paruulis & adultis: Paruulis quidē simpliciter, ita quod sine hoc non est eis via salutis Adultis non ita, possunt enim ex solo voto baptismi saluari, si facultas desit, sed illis est Baptismus flaminis: quod paruulis datur per alienam, id est Ecclesiæ fidē: Adultis per propriam. Quod idem paruulis accelerandus est: Non ita adultis, quia prius admoneantur, conuertantur, instruantur, explorentur. In quarta, quales esse debeant baptizandorum: vt si paruuli sunt, adhibeāt cor matrem id est ecclesiæ, si adulti propriū, doleant de præterita culpa, credant

cupiant baptizari, & nouam vitam instituant. Quales vero sint affectus Dei noscuntur ex effectibus sacramenti, qui in summā sex. Primus est. Remissio omnium peccatorum. Secundus est. Remissio omnis reatus, & p̄næ æternæ, & temporalis debitæ Deo secundum personam, non tamen secundum naturam. Tertius est. Remedium contra peccata futura, vt non peccet vel à peccato resurgat. Quartus est hominis regeneratio, & inno-uatio per gratiæ, & virtutum infusionem. Quintus est characteris Christi impressio indelebilis. Sextus, cœli aditus, ad æternam vitam.

In quinta narrantur cærimoniarum sacramentales, secundum triplicem statum. Antecedentes. Fontis benedictio. Baptizandi deductio ad fores. Catechismus. exorcismus. Insufflatio. Vnctio. Sal. obignatio, salua. Concomitantes, cum ad fontem sacrum adducitur: Abrenuntiatio Sathanæ. Protestatio fidei. Petitio Baptismi. Consequentes post Baptismum. Vnctio chris-matis. Vestis, seu vitta alba: Cereus ardens. Hominis impositio.

Reliquum est, vt deinceps (si hactenus tantæ rei defuimus) sapius cogitemus, quantum de Baptismi donodiuinæ misericordiæ debeamus, quā lucrari, quantum perdere ex eo possumus: studeamusque tanto initio, quo tam foeliciter in Christo renatumus, eam vitam adiungere, virtute, & bonis operibus ornatam, per quam ad paratam nobis, & promissam fidem indefectibili peruenire tandem possimus, æternam scilicet vitam. Amen.

Apud Forum Sempronij. Die 26. Septembris. 1568.

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Homilia Prima.

De nomine, & essentia confirmationis.

Sic Nos in Christo diuina misericordia perpetuo circumcui, perpetuisque periculis, nostris, perpetua opponit subsidia, ut in eius manibus quisque nostrum vere dicat; dominus regit me, nihil mihi deerit in loco pascuæ ibi me collocauit. Et quod in psalm. secundum multitudinem dolorum meorum in corde meo, consolationes tuæ lætificauerunt animam meam. Nascimur ex culpa originis in peccato, atque ideo ab omni bonorum, quæ vera bona sunt, participatione exclusi: statim errorem hunc corrigit in nobis diuina clementia per sacramentum baptismi, in quo renascimur ad vitam, & confortes, hæredesque firmus bonorum omnium. tantaque est baptismi gratia, & energia, quod si statim hinc rapimur, aut eam saluam retinemus usque in finem, sufficit ad salutem. Sed quoniam non omnes, in infantia rapimur, atque hic diu viuendum est, vita vero ista, & cursus mundi huius, innumera secum trahit pericula ex hostibus, in perniciem nostram quocunque loco, & tempore paratis intra nos, & extra nos ut fallant, ut cogant; Ita ut sine magno labore, magnisque luctis & congressibus apertum peruenire nequeamus; gratiamque illam,

quasi thesaurum, in baptismo receptum, tutum, & saluum in patriam nobiscum vehere, tot insidijs impetentibus ex infirmitate valculi, in quo claudimur vix possibile fit, periculis, & doloribus his noua remedia, nouaque consolationes adhibuit per sacramentum confirmationis, quod proprie sacramentum est roboris, & virtutis ad congressum, & luctam, quasi militibus, & athletis Christi præstita; tam generosum & nobile quam nobilis est Christi militia, tam necessarium, quam ex tot hostibus salutis nostræ insultantibus necessaria est victoria: tam utile, & proficuum, quam deuictis hostibus cum Regum Rege regnare, & triumphare, summa naturæ humanæ est perfectio, & felicitas. De hoc augustissimo sacramento in præsentia tractandum nobis est; atque optamus per Dei gratiam, & abunde, & fructuose rem hanc discutere: tum aduersus sectarum, & hæreticorum impietatem quæ sacramentum hoc summa temeritate reijcit, atque ideo nullam habet in credendo, seu bene agendo firmitatem quod spiritus sancti robur in hoc sacramento collatum spernit: tum aduersus nostrorum catholicorum incuriam, qui sacramentum hoc, vel ut superfluum, aut minus necessarium non recipiunt, aut tam frigide, & incompositè recipiunt, quod sine fructu. De hoc itaque sacramento capita hæc, & titulos expediemus Primo, Quid sit secundum nomen, & rem confirmatio. Secundo quis sit minister eius. Tertio A quo, & quando sit instituta. Quarto quibus danda sit. Quinto quid efficiat in confirmatis. Sexto quid significant adiunctæ cerimonie. Adit nobis dominus Deus virtutum, per eius

eius gratiam, thesauros hos diuini roboris, & fructuose pertractemus.

Quid sit secundum nomen Confirmatio.

Vt multa est virtus, quam spiritus per hoc sacramentum tribuit: ita a patribus multis nominibus est appellatum; Lucas euangelista, & Apostoli ipsi vocarunt Manuum impositionem, ex ea caerimonia, qua manus capiti inferuntur. Innocentius vocauit consignificationem. D. Cornelius vocauit signum: D. Cyprianus signaculum Dominicum, Et chrismatis vnctionem. D. Augustinus signum Christi, Item oleum sanctificatum. Item Sacramentum chrismatis. quæ tamen omnia rem vnã significant, quod in hoc sacramento signatur, & vngitur miles Christi, & vngitur chrismate: Ex fructu autem, & effectu potissimum, receptum est nomen confirmationis; quod nisi virtus sacramenti impediatur: virtus hic noua tribuitur, qua Christi miles ad omnia, & agenda, & patienda pro Christo firmior redditur.

Quid sit secundum rem et essentiam.

Verum, certumque ecclesiæ sacramentum est confirmatio. Atque ita inter sacramenta enumerat D. Clemens Papa. Epi. 4. & testatur se accepisse à beato Petro doctrinam hanc. & ceteris Apostolis, ita præcipiente Domino traditum esse. Eusebius martyr epi. 3: testatur confirmationem, & manuum impositionem esse inter ecclesiastica sacramenta.

D. Augustinus, lib. 2. contra literas Petiliani donatistæ. c. 104. Iterum libro. 5. contra Donatistas de Baptismo. cap. 19. ex D. Cypriano sacrum oleum nominat inter ecclesiastica sacramenta. D. Melchiades papa, & Martyr, tanti fecit sacramentum hoc, quod & baptismo maximè coniunctum dixit, & quandoque visus est præferre Baptismo: cuius tamen verba secundum vtrumque sane intelligenda sunt. Non enim confirmatio sic Baptismo coniuncta est, quàm ab eo sit distinctum sacramentum, & secundum essentiam, distinctam habens materiam, & formam. Et secundum effectum, vt suo loco demonstrabimus abunde ex eodem sancto Melchiade. Neque etiam cõfirmatio Baptismo anteferenda est, quod sit eo, aut magis utilis, aut magis necessaria. sed quod gratiam illius auget, ac nobilitat ex robore addito. Et quod non sic ab omnibus conferri potest, vt baptismus, sed certum, & nobilitatem exigit Ministrum. Nunc videamus essentiam, quæ continet materiam & formam.

Materia huius sacramenti, est sacrum chrisma, quo in fronte vnguntur, qui confirmantur. Num autem D. Apostoli cõfirmantes vsi sint chrismate, in dubio est apud patres. Dũ alij videtur negare, & rationem huius dare (D. Thom.) quod eo tempore spiritus sanctus secum è cælo adferebat materiam, nempe ignem, sub cuius specie tradebatur: quare nulla alia visibili egebat materia, nisi actione quæ erat manuum impositio. Alij vero, & vetustiores asserunt, Apostolos vnxisse; & cõsecrationem chrismatis ab Iesu Christo in cæna edoctos fuisse: Ita Fabianus martyr. qui passus est sub Decio anno dñi. 250. q. in epi. ad episco-

pos orientis, testatur ita sentire non modo ecclesiam Romanam, omnium Magistram; sed & Hierosolomitana, Antiochenam, & Ephesinam. & ex eo instituto, præcipit singulis annis cōsecrationem Chrismatis renouandam. Habet autem optimam rationem, quod materia sit chryisma. Et quod chryisma sit consecratum certis precationibus ex Domini præcepto. Ratio materiæ est. Quod chryisma conficitur ex oleo, & Balsamo. vtrunque autem maximè quadrat ad significandam. (vt solet materia in omnibus) rem sacramenti: Oleum enim, quod pingue sit; & natura sua diffluat, gratiæ plenitudinē exprimit, quæ per spiritum sanctum à Christo capite in alios redundat. atque effunditur sicut unguentum, quod descendit in Barbam Aaron, vsque in oram vestimenti, quem locum psalmi D. Augustinus de hoc sacramento exposuit. Vt & illum Apostoli Pauli. charitas Dei diffusa est in cordibus vestris &c. Ita & psal. testatur Christum unctum esse à Patre præconfortibus suis: Et Ioann. addit c. 1. Nos omnes de plenitudine eius accepisse. Balsamum quoque, cuius odoratus suauissimus est, & cuius unctio à putredine seruat, aptissime conuenit huic sacramento, odor enim significat, Deum per gratiam huius sacramenti ad se cor nostrum trahere. Monet etiam confirmationem ex ampliori gratia hic suscepta ita ornatum, vt odorare debeat virtutum suauitate, & coram Deo. Christi odor fumus Deo, & coram proximo. luceat lux vestra coram hominibus &c. & nemini vllam offensionem dantes. Quod vero præseruat à corruptione linita: facile & pulchrè exprimit vim gratiæ, & virtutis quæ

Rom. 5.
Psalm. 44.

2 Cor. 2.
Matth. 5.
2. Cor. 6.

in hoc sacramento suscipitur. Et enim robur spiritus sancti, quo munimur aduersus corruptiones omnes, vt vincamus, & triumphemus de omni tentatione, sicque incorrupti coram Domino Deo nostro in eius seruitio contineamur. Itaque liquet quam apta huius sacramenti materia sit sanctum chryisma, vel eius unctio, quæ immediata materia dici potest, & proxima. Quod vero Chryisma prius benedicatur, & consecretur ab episcopo, tanquam à proprio sacramenti huius Ministro, rationem habet. Tum quod Christus in cœna postquam lauisset pedes Apostolorum, docuerit, vt Dicitur Fabianus. Tum quod non omnium sacramentorum materiã æquali, aut vno modo præbuerit. Nam in aliquibus Christus ipse vsu suo materiam benedixit & consecrauit, vt de aquo Baptismi testatur Ioanni chrysoftomus, quod tactu Domini corporis sanctificata est: Ideo illam non necesse est benedici, vt apta sit materia. Materiam verò confirmationis, aut extremæ unctionis tactu, & vsu suo Christus non sanctificauit, quare magna ratione ex eius præcepto, verbis, & precationibus cōsecratur. Hæc de materia. Altera essentia pars est Forma. Et est verbum quod additum elemento, facit sacramentum. Verbum huius est: Signo te signo crucis; Confirmo te chrysmate salutis. In no. patris. Et filij. Et spiritus sancti. Forma aptissima explicas effectus mirabiles huius sanctissimi sacramenti. Hic enim fit homo Christi miles, ac tanquam signū Ducis sui accipit solum crucis; ideo dicit. signo te signo crucis. Hic etiam vt miles aptus sit; robur accipit ad congressum, vt pro Duce suo fortiter

fortiter se gerat: ideo dicit, confirmo te chrismate salutis. Hic omnia fiūt Diuina virtute, cuius est dare gratiam, & robur, ideo addit. In nomine patris & filij & c. Addit. D. Bonauentura. Quod verbum incarnatum prius ab æterno in corde patris conceptum est, deinde ex vtero matris temporaliter editum est, sicque à nobis vult, & prius in corde per fidem concipi: Deinde suo loco, & tempore in lucem edi, & ore confiteri, confessione veraci, intrepida, amoroſa. Vtrunque autem difficultatem habet. Ad tollendam igitur, inquit Albertus, difficultatem credendi, dicit episcopus. signo te signo crucis, quasi dicat imprimo tibi, & in corde suo symbolum veræ fidei, vt nullatenus dubites, vera esse quæ docentur de Christo. Ad tollendam difficultatem confitendi, addit confirmo te chrismate salutis, quasi dicat vt quod credis firmiter, & intrepide profitearis, ac pro eius veritate tuenda, mala omnia patiaris, confirmo te, do robur, do spiritum. In nomine patris, & filij, & spiritus sancti. Hæc itaque vera integraque est essentia sanctissimi huius sacramenti: Talem agnoscit, & prædicat sancta Mater ecclesia catholica, cuius verbo, absque vlla ratione seu auctoritate, credendum est: sed & rationes, & testimonia patrum vetustissima, rem testantur: qui Christi est, tale hoc sacramentum agnoscere, & venerari debet; qui ad Christum non pertinet, atque ab eius ecclesia se sequestrat, merito hoc sacramentum se priuat, non enim iustum est, vt Christi robur, aduersus Christum, aut eius sponsam accipiat: frangantur hæretici, dissipentur castra impiorum, confirmentur, Diuinaque virtute repleantur Christi, & ecclesie filij,

vt pro veritate catholicæ fidei audacter, & firmiter pugnent, & vincant. Amen.

*Apud Forum Sempronium. 2.
Octobris 1568.*

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Homelia Secunda.

A quo, & quando instituta est.

ET nomen significat, & essentia ipsa demonstrat, nobilem, ac præstantem esse confirmationem, ordinem scilicet militarem, quo ad præclara facinora pro Christi gloria, & propria salute edenda homines conscribuntur, & consignantur, insuper & superna diuinaque virtute muniantur. quamobrem & nobilem fuisse institutionem, tum ab auctore, tum à vetustate æquum, quin & necesse est. Et hoc à nobis in præsentia est explicandum. Auctorem in primis quærimus, à quo sacramentum hoc sit institutum. Et facile est inuenire. Ratio suadet, cum omnia sacramenta à D. nostro Iesu Christo sint instituta, eius auctoritate tradita, eius merito fœcundata, ex eius latere emanata; à quo solo gratiam, & vim illam diuinam habere potuerunt: restat quod & sacramentum hoc ab illo sit. Auctoritas quoque, & sanctæ catholicæ ecclesie, quæ de omnibus idem docet, & testatur. Et sancti Fabiani Pape, & martyris, qui de hoc sacramento specialiter asserit; chrismatis ritum, & verba, quibus in eius ad-
mini-

ministracione sancta utitur ecclesia, vinctione demum in omnibus seculis Christum in cena præcepisse. Et D. Tho. testatur Christum ex potestate excellentiæ, contulisse Apostolis rem huius sacramenti. i. plenitudinem gratiæ ad robur: ex hoc apparet, & alterum scilicet verustas sacramenti huius in ecclesia: Non fuit obfignatio ista in testamento veteri, inquit Albertus, quia nondum Dux belli messias datus fuerat, cui milites conscriberentur. duce dato, & glorificato, statim in die Pentecostes, quasi pignus gloriæ Christi. vt Io. Nondum fuerat spiritus datus quia nondum fuerat Iesus glorificatus effusum est donum, quo apostoli sunt confirmati, & repleti spiritu sancto, quo roborati sunt ad promulganda Christi mysteria. Ad munus hoc destinavit Christus apostolos. d. euntes docete omnes &c. Nouit quam durum, & difficile erat ministerium. Promisit auxilium. d. sedete in ciuitate, donec induamini virtute ex alto. Dedit in die sancto Pentecostes. Et hoc fuit initium sacramenti confirmationis. Deinde Apostoli alios confirmauerunt per impositionem manuum, vt de Samaria narrat Lucas. Et de ephesinis baptizatis, & mox per impositionem manuum confirmatis à Paulo. atque idem vbique in omnibus sequutus est fructus, etiam cum visibili, & sensibili specie ignis, & linguarum dono quibus inuisibilia dona intus collata significabantur. sic autem addebatur inuisibilibus visibilia, eo nascentis ecclesiæ tempore, inquit Augustinus. lib. tertio de baptismo contra donatistas. c. 16. ad commendationem rudis fidei, & ecclesiæ primordia dilatanda Nobis visibilia illa non dantur, datur tamen charitas diffusa in cordibus, factis nobis significata visibili chrisma tis & vinctiõnis elemento. Et de hac

vnctiõne demum in omnibus seculis apud patres habita est expressa mentio; Ita D. Cyprianus. lib. 1. epist. 12. vngi necesse est eum, qui baptizatus est, vt accepto Chrismate esse vnctus Dei, & habere in se Christi gratiam possit. Idem in sermone de cena domini. Hodie in ecclesia; cum ceteris vnctiõibus ad populum acquisitionis sanctificandum, in participatione dignitatis, & nominis sacrum chrisma conficitur. Tertullianus eius Magister libro de baptismo. De vnctiõne, & manuum impositione meminit. d. Caro vngitur vt anima consecretur. caro signatur, vt anima muniatur. Caro manus impositione adumbratur, vt anima spiritu illuminetur. Eusebius Cæsariensis tantum huic sacramento tribuit, vt dicere non dubitarit, Nouatum hæreticum spiritum sanctum promereri non potuisse, quia cum baptizatus esset, in graui ægritudine signaculo chrysmatis non est signatus. Extant & decreta expressissima sanctorum pontificum & martyrum Urbani, Fabiani, Eusebij, Melchiadis. Ante hos omnes D. Dion. Areop. docens qua ratione hoc sacrum vnguentum conficere, eoque uti oporteret. d. Baptizatum sacerdotes induunt veste congrua munditia, vt ad pontificem ducant. Ille vero sacro, atque profus diuino vnguento baptizatum signans sacratissimæ communionis participem facit. Ecc hier. cap. 4. Ex quibus satis patet, & veritas & nobilitas sanctissimi huius sacramenti, tum ex auctore Christo, tum ex vetustate, & consensu patrum: patere etiam potest ex Ministro, qui specialem addit nobilitatem. Et de hoc tertius quærebat Articulus.

Quis sit eius Minister.

Solus episcopus ordinariam habet potestatem, & conficiendi, & dispensandi hoc Sacramentum. quod quidem expresse patet in actis Apostolorum cap. 8. quod à Philippo Diacono sit Baptizata Samaria. Ad confirmandam autem missos ab Apostolis fuisse Petrum & Ioannem. Et idem facile obseruari potest, quoties in sacris literis de hoc sacramento fit mentio, quod nunquam manus alicui imponuntur, nisi ab Apostolis. Idem testantur patres ubique, præsertim Urbanus: Eusebius, Damasus, Innocentius, Leo, ut ex eorum Decretis patet. D. Augustinus conqueritur grauiter, de corrupta Aegyptiorum, & Alexandrinorum consuetudine, quod sacerdotes audebant confirmationis sacramentum, administrare. Et ratio ipsa suadet, plures quidem ministros inferiores concurrere ad parandam structuræ materiam: absolutionem verò operis ad solum Architectum pertinere. Cumq; hoc sacramentum sit perfectiuum, iure ad summum sacerdotem pertinet quod etiam factum est ideo, ut ex hoc agnoscamus, sacramentum hoc, non tam simpliciter necessarium esse, quam baptismum, quamobrem, & à certo hominum genere dispensari. Adhibetur & quasi comminister patrinus, & subleuator, ut etiam in Baptismo, qui militem Christi velut in arenam ducit ad congressum, arma doceat, certandi artem, hostis fallacias, pugnae pericula narret: quibus modis se tueatur, quibus hostem feriat, qui nouit quam periculosa sit lucta, facile etiam noscet quam salubria & necessaria

pugnatio sint hæc consilia. Et hæc quoque subleuator, & patrinus adfinitia, affinitatem contrahit quæ legitima nuptiarum fœdera impedit. Nō autem multum refert an tenens sit masculus aut fœmina: sed bene conuenit, ut qui erudire debet, sit eruditus & qui confirmandum tenere, sit ipse confirmatus.

Quibus, dāda sit confirmatio.

Certe non est tanta confirmationis necessitas ad salutem, quanta est Baptismi, sine quo nulla salutis spes, aut via. Quare neque mortaliter peccat qui non confirmatur, modo non prætereat ex contemptu: sed tamen magna priuatur spiritus cōsolatione, & perfectione, quæ si non est simpliciter necessaria ad esse: certe ad bene esse & ad profectum est necessaria. Ita enim se habet confirmatio ad Baptismum sicut educatio & lactatio infantis ad generationem; christianos generat & facit Baptismus: Fortes autem & robustos facit Confirmatio. Vi tam dat Baptismus, vires dat Cōfirmatio. Qui scit quā grauis sit militia homini super terram, scit quam necessaria sit homini pugnatio aduersus principes & potestates, rectores tenebrarum harum, virtus ad se tuendum & repellendum. Ita D. Lucas describens primam illam in die Pentecoste. Apostolorum confirmationem dicit Et repleuit totam domum. Et Iterum. Repleti sunt omnes spiritu sancto. ut intelligamus virtutem hanc spiritus sancti ad omnes Christi discipulos, ad totamque domum. i. ecclesiam pertinere. Recte autem consuevit ecclesia sacramentum hoc paruulis ante usum rationis nō dare: nō. n. necessarium est ad vitam,

vitam, quam iam habent ex Baptismo. sed ad luctam, & pugnam, ad quã ante vsum rationis nõ vocantur, vel admittuntur. Quare optimum forte erit, si 12. annus expectetur, cum vires iam sunt expeditæ, & discernitur bonum à malo: quòd si non, certe ante septimum annum non sunt vngendi pueri; cum ante non sint rationis, aut mysterij capaces: consilia pugnæ capere non valeant, cum necdũ pericula sentiant. Vt vero cum fructu, atque sacramenti reuerentia, tantum spiritus sancti robur percipiatur: monendi sunt confirmandi, presertim qui adulta iam & firmiore etate sunt, vt sese ad tantam gratiam accommodent. Peccata in primis confiteantur, vasaque munda adferant, quæ Dei gratiam in se recipere valeant. De admisis culpis doleant, & satisfaciant, & ad arbitrium pastoris sese exercent. Insuper intelligant, quid sunt facturi & mysteria sancti huius sacramenti percipiant, qua in re grauandi sunt pastores, qui quotãnis sanctum chrisma distribuunt, & nunquam vel tribus verbis docent, aut doceri iubent, quid chrisma sit, quid secum ferat, quid exigit religionis &c. Tandem ieiuni adhibeantur corpore. & non nisi ieiunis dispenseatur, quo loco laudabilis, & antiqua ecclesiæ consuetudo est renouanda: q̃ cum alijs, quia est prætermissa, & in suscipiendo, dandoque chrismate & res ad puram cærimoniam deducta est, excluso omnis pietatis genere, facile apparet, quàm iuste nos Deus diuino huius sacramenti fructu id est, credendi & confitendi robore spoliari: vtinam præteritam segnitie agnoscamus, & corrigamus, ad Dei laudem, & animarum nostrarum salutem, sanctissimique huius sacra-

menti religionem, & venustatem. Amen.

*Apud Forum Sempronij . 2.
Octobris . 1568.*

DE SACRAMENTO CONFIRMATIONIS.

Homelia Tertia.

Quid efficiat in confirmatis.

Non sine magna ratione sancta Mater ecclesia festum Pentecostes tanta solemnitate celebrat, festumque appellat spiritus sancti. Nam in eo, & maxime declarata est virtus spiritus sancti, sub speciosis illis & illustribus elementis: sonitu scilicet vehementi, linguis igneis, Flatu, quæ omnia dignitatem aduenientis spiritus & abundantiam declarabant. Et deinde in Apostolis ipsis ipsis potissimum, longè melius quam in aere, aut igne, aut domo tota explicata est energia, & copia illa donorum amplissimorum, quibus per spiritum sanctum in illos, effusum, Diuina misericordia Christi ecclesiam ditauit, ornavit, & perfecit. Nullibi enim clarior quam in Apostolis Christi declaratum est, qualis, aut quanta, quam utilis & necessaria ad Christi opus sit confirmatio: & quam diuersa sit huius sacramenti Gratia, à Baptismi gratia, quod egregie his verbis & numeris, explicuit D. Melchisedes Papa, In Baptismate homo recipitur ad militiam; in confirmatione armatur ad pugnam. In fonte Baptismatis spiritus sanctus plenitudinem tribuit, ad innocetiam

In Confirmatione perfectionem ad gratiam ministrat: In Baptismo regeneramur ad vitam; post baptismum ad pugnam confirmamur. In Baptismo abluimur, post baptismum roboramur. Regeneratio per se saluat in pace; Cōfirmatio instruit ad agones. Præctica huius rei est ipsa historia pētecostes, quam de confirmatione Apostolorum textit D. Lucas Evangelista; ex qua scilicet facile cernere est, quales Apostoli post Baptismum fuerint, ut cunque per illū in Christi ecclesia & schola positi fuerint; adde locum primariū, dextras, & sinistras. i. aposto latus mun^o fortiti; comites vitæ, & mortis testes affecti: Resurrectionis etiam conscij, multisque argumentis certiores facti, ascensionis tandem spectatores: Deinde quales ex dono confirmationis in die pentecostes suscepto effecti fuerunt. Patet enim quod Baptizati illi, & discipuli assidui, ante passionem & sub ipsam passionis Domini horam, adeo infirmi, & remissi fuerunt, ut percussio pastore, statim omnes effugerint eo relicto: Petrus etiā, magn^o ille & diues promissor, qui & sapius se moriturū cum Christo sponderat, ad vnus mulierculæ vocem, ter negauit post resurrectionē, tametsi à mulieribus & angelis moniti & confortati, tamen omnes propter metum Iudeorum, clausis ianuis delitescabant; & quanto cum labore ad locum illum deducti sunt, dum suas quisque res ageret; de Christo verò, aut eius ecclesia parum curaret? Et tamen gratiam Baptismi verè susceperāt. Tacti verò & repleti virtute spiritus sancti in die pentecoste, planè alij effecti sunt; ac si cor nouum, spiritum nouum; linguam & os nouū susceperint, audēt omnia; prodeunt, narrant; nomen

Christi palam etiam in Sinagogis glorificant: nil sibi foelicius, quam si pro nomine Iesu contumeliam patiātur. Et tandem, Hi confirmati doctores sunt mundi, fundatores ecclesiarum, principes orbis terrarum; tanto spiritu pleni, quod & alijs, spiritum sanctum impertiunt; linguas, sciētiam, pœnitentiā &c. Ex his itaque facile ad articulum respondebimus, docebimusque, quid efficiat sacramētum hoc in cōfirmatis. sunt hi effectus eius. Primus, Gratiā baptismi cōfirmat, iusque æternæ vitæ datum fidelibus in baptismo eadem diuina auctoritate stabilit. Secundus Gratiā baptismi auget & perficit, quod & oīa faciunt sacramenta vbi rite percipiunt. Ita D. Tho. In baptismo datur grā ad sufficiētiā, In cōfirmatione datur ad copiam: Ita de apostolis dicit Lucas. Repleti sunt spū sancto. Et D. Petrus. effudit hoc donum abūdā quā videtis. Tertius, robur & vim proprie tribuit homini & militi Christi, ut omnia possit in eo qui ipsum confortat omnia audeat, velit & valeat pro Christi gloria; iterum dico, hæretici quia gratiam, & robur hoc despiciunt nullam habent in fide constantiam; quotidie mutant catechismos, quotidie noua aut perdunt, aut inueniūt sacramenta. Et ob hoc potissima dicitur confirmatio. Ad hoc alludit verbum illud dñi nostri. Donec induamini virtute ex alto. ut significet, spū ritū sanctum per eius gratiam indumentum, loricam & clypeum quendā homini suo conficere, ad repellenda inimicorum tela; ad sui nominis gloriam fortiter propugnandā. Quartus Characterem in anima imprimit, quasi sui Ducis sybolum quo inimicis christi formidabilis redditur. Et ex hoc redditur sacramentum etiam

hoc non minus quàm baptisimus irriterabile. Quis iam non intelligit à charissimi, quàm nobile, quàm expediens, quàm utile infirmitati humanæ sit hoc sacramentum? quantum debemus Deo, Et spiritui sancto de hoc dono gratias agere? quanta aviditate ad ipsum accedere, aut filios nostros adducere, quanta cum & diligentia gratiam istam inter tot mundi pericula conservare? quid vero dicemus de ijs qui debilitates, & infirmitates suas ita amant, ut robur & virtutem hanc despiciant? Gratiam hanc aut non suscipiant, aut susceptam, quasi superflua statim abijciant? quid vero de ijs, qui non modo salutis suæ non consulunt, non modo non se tuentur ab adversarijs, qui ad perniciem, & interitum provocant: sed ipsimet hostes suæ salutis armant, muniunt, roborant contra seipsum? qui membra sua faciunt arma iniquitatis, & iubent servire immunditiae? certe isti indigni sunt, quibus hoc sanctum chrisma reueletur; quibus de his mysterijs verbum ullum vel minimum habeatur. Consideremus iam ritus & caerimonias, & finiemus.

Quid significant adiunctæ Caerimonie.

Pulcherrimæ, atque illustrissimæ sunt caerimonie, quibus ecclesia sacro sanctum hoc sacramentum ornauit, quibus & gratias hic exhibitas, & officia deinceps à confirmatis præstanda significare voluit. sunt autem quatuor in summa. Prima est ratio temporis quo potissimum voluit sacramentum hoc ministrari: scilicet in festo pentecostes, quo nimirum primitus ecclesie donum, & robur

hoc accepit in sanctis Apostolis, ut simul & eam gratiam rem emoremus & sanctorum Apostolorum precibus adiuti, idem nos donum capiamus, & gratiam susceptam ad illius memoriam exigamus; sicque corda nostra velut duplici flamma incitemus. Secunda est unctio frontis, quæ eam in specie spiritus sancti hic dari significat, quæ frontem munit, obduratque aduersus omnia tentationum genera, quæ nos à Christi gloria promouenda possent deterrere: liberat ergo ab omni metu, datque audaciam, & frontem ad omnia pericula fortiter pro Christi nomine subeunda. Ita apud Ezechiel. Ecce dedi frontem tuam duriorum frontibus eorum. Frons ista expugnat hæreses; oppugnat mundi vires, martyres facit &c. Aequum etiam erat, ut Christi symbolum milites Christi in fronte gererent, quo professionem suam ubique vel ipso primo occurso declararent. Tertia est percussio maxillæ. qua admonetur confirmatus se ad multa discrimina vocari, quæ omnia patienter sunt toleranda; se ad ferendam non modo ad prædicandam crucem expediri, scholarum Christi, patientiæ esse, aduersa omnia inuictò animo ferenda esse, hanc esse propriam huic sacramento gratiam & virtutem. Quarta est pax, quæ per osculum datur. Ut inter illa omnia aduersa & malorum diluua, intelligat miles Christi, se adhuc pacem in Christo, per gratiam hic susceptam habiturum. Pax enim Christi exuperat omnem sensum, & exultat in corde, quicquid extra patiamur. Dei sedes est cor. Ibi pax retinenda; & scælix erit omnium malorum exitus. Deus enim christianorum, Deus pacis est, atque eius pacis, cuius nullus erit finis. Et hæc tandem

tandem sunt, quæ de sacramento confirmationis à Pastoribus, sunt docenda, & à fidelibus retinenda.

Epilogus totius huius tractatus.

Sex sunt in summa tribus Homilijs petita & declarata. Primum, de nomine & essentia confirmationis. Quod nomen rei conforme est, quando hic milites Christi confirmantur idest robur nouæ gratiæ accipiunt, quo instruuntur ad agonem. Quòd materia aptissima est sanctum chrism, ex oleo & Balsamo non sine magna significatione confectum. Quòd forma, est verbum: Signo te signo crucis: confirmo te chrismate salutis. In nomine patris & filij. &c. Et ex his vere integratur & perficitur substantia huius sacramenti. Secundum. De auctore & tēpore quo institutum est hoc sacramentum. Quòd auctor huius, vt omnium fuit D. N. Iesus Christus. Quòd ex Beatissimo Fabiano, in ccena docuit cōfectionem Chrismatis, quo modo perpetuo est vsa ecclesia. Apud quā celebris & continua est sacramenti huius commemoratio. Tertium, quòd Minister legitimus est episcopus, quòd patrinus merito adhibetur pugnaturis. Quartum, quod omnibus dandum est hoc sacramentum, rationis tamen capacibus, non ante septennium: Recte dispositis, instructis, & ieiunis. Quintum. De effectibus. Quòd Gratiam Baptismi confirmat. Quòd auget & perficit. Quod robur dat, & vim pugnaturis pro Christi gloria. Quòd characterem imprimat, quasi Symbolum Ducis.

Sextum, De cærimonijs, quod sunt quatuor, & aptissimæ. Prima ratio temporis in pentecoste; ad memoriã primi doni. in Apostolis. Secūda, vntio frontis, ad peliendum timorem Tertia, percussio maxillæ, ad suadendam patientiam. Quarta, pax erit & quies beata per omnia secula seculorum. Amen.

*Apud Forum Sempronij. 3.
Octobris. 1568.*

DE SACRAMENTO
EXTREME
Vnctionis.

Homilia Una.

De essentia, auctore, ministro, effectibus sacramenti,

Eus qui diues est in misericordia, replet nos omni bono, tantum ne beneficentiam eius respiciamus; sed donis eius frui velimus: sic semper adest nobis, sicque diuina gratia nos circuit, vt in ipso viuamus, moueamur, & simus; sicque ex ipso, per ipsum, & in ipso sint omnia. Ex eius manu, quasi creatoris in hanc lucem ingredimur, atque per sacramentum baptismi, velut renati Christo inserimur, vt in eo viuamus. Per eius manum velut rectoris in sacramento confirmationis, munimur, & armamur ad luctam, vt in eius gloriam moueamur & exerceamur. Tandem vt terminus motus sit gloriosus, prout ipse misericors, & miserator constituit; sciēs

in fine pericula potiora constare, si bene, aut male cedat. Sciens & hostes quicquid habent virium in eo puncto expedire, ut opprimant; sciens & vires hominis tum corporis, tum animæ infirmitate eo potissimum tempore inualidas esse. Ad eam infirmitatem subleuandam, ad hostis artes eludendas, ad hominem suum dirigendum, ut transeat ex hoc mundum ad patrem, & in ipso, qui vita est, viuat perpetuo: Nouum, & speciale instituit sacramentum, extremæ unctionis, quod alio nomine dicitur, Sacramentum exeunium. De hoc à nobis in præsentia agendum: optamusque ut quæ dicturi sumus, & attente excipiantur, & memoriæ firmiter mandentur, quanti enim refert, ut homo de hac vita decedens, bene aptus, & comodus accedat ad Dei faciem, ut ab eo sine querela recipi, admittique ad regnum possit. Tanti refert ut ad sacramentum hoc sciat se præparare; ut eius gratia perfrui, & per eam, quasi vestem nuptialem, sponso suo Christo se feliciter præsentare. De Sacramento igitur isto pauca hæc capita discutiemus. Primò, quid nomen inferat. Secundo. Num vere sit sacramentum. Tertio, quale sit, cuius essentia. Quarto, quotuplex sit. Quinto, A quo institutum. Sexto, A quo dispensandum. Septimò, quibus sit dandum. Octauo: quo modo. Nono, quoties. Decimò quorsum, & in quem usum, quæ omnia Deo dante, & breuiter, & dilucide, aperiemus ad Dei gloriam: & miram viatorum, seu exeunium utilitatem.

Primò. De nomine, facilis est explicatio, quod unctio dicitur ab oleo; extrema dicitur, tum quia inter omnes unctiones à Christo præceptas, hæc postrema est, quæ scilicet sequi-

tur & eam quæ in baptismo, & eam quæ in confirmatione tribuitur: tum quia (ut docebimus) non datur nisi homini in extremis vitæ periculis agenti, qua ratione & dici solet, sacramentum exeunium.

Secundò. Num autem sit sacramentum. Dicimus quod sine dubio est vnum ex septem ecclesiæ Sacramentis, & patet autoritate, & ratione. Autoritas est sacri Concilij Tridentini, quod multa post alia concilia, etiam sub anathemate, sic statuit, & decreuit ab omnibus fidelibus tenendum esse. Ratio theologorum est, quod in hoc differt sacramentum, à sacramentali, inquit D. Thom. quod sacramentum est actus ecclesiæ, qui attingit effectum principaliter intentum in administratione sacramentorum, qui est curatio animæ à peccatis. Sacramentale autem est actio, quæ non quidem attingit effectum illum, sed ordinatur ad illum. Extrema vero unctio attingit effectum illum, ergo est sacramentum. Minor probatur ex verbo D. Jacobi dicentis, si in peccatis fuerit; dimittentur ei. Cum itaque unctio ista, sit signum exterius, ordinatum ad deletionem peccati, & sanctificationem hominis, cuius imaginem gerit, & causa existit: relinquitur satis probatum, quod verum est sacramentum.

Tertio. Quale vero, & cuius essentia sit. Dicimus, quod veram, propriamque habet materiam, & formam ex quibus constat. Materia est Oleum Oliuæ, sanctificatum, & consecratum ab episcopo, quod oleum, expressit Iacobus, quod oleum oliuæ patet, quia simpliciter oleum, sine additione prolatum, fiat pro nobilitate, & est oliuæ.
Apta etiam mate-

ria ex proprietatibus, quibus effectus sacramenti huius exprimere potest; quod lenit, quod fouet, quod penetrat, quod splendet. hæc enim omnia facit Diuina gratia in hominē infirmo quem vngimus, ad dolores eius mitigandos, ad subleuandum spiritum &c. Quod verò sit oleum consecratum ab episcopo: exigitur inquit D. Thom: quoniam omnis efficacia sacramentorum descendit à Christo: illa igitur sacramēta quibus ipse vsus est, ex eius vsu habent efficaciam, vt aqua in Baptismo ex cōtactu carnis suæ: Et ideo benedictio aquæ in Baptismo nō est necessaria: ea vero quibus ipse vsus non est, de necessitate requirunt benedictionem & consecrationem. non enim causant effectus tales ex proprietate naturæ, sed ex Christi virtute, quæ illis immittitur ex benedictione. Formam habet Dei verbum ab vngente prolatum. Et est solemnis illa precatio, qua vtitur ecclesia Rom. d. Per istam sanctam vnctionem indulgeat tibi &c. hoc enim in sacramentis tribuit forma & verbum quod cum materia ex se fit indeterminata, determinat eam ad speciales effectus, vt hic oleum ad sanitatem, & alleuiationem conscientiæ, qua ratione in omnibus sacramentis simpliciter necessaria est forma. quod autem in hoc ecclesia vtatur pro forma verbo deprecatiuo, qđ non solet in alijs, non est temere factum. Primò, quoniam Apostolus Iacobus sic præcipit. d. Et orent super eum, & oratio saluabit infirmum, quibus autem verbis, aut modis orandum sit, & si Iacobus non expressit, ad nos tamen fidei patrum traditione manauit: ita vt omnes ecclesiæ sint conformes, saltem in sententia; tametsi aliqua infit verborum parua mutatio. Secundo, quo-

niam suscipiens hoc sacramentum, est viribus destitutus, indiget orationibus subleuari, quare visum est piæ matri ecclesiæ, eum sic commendare. Tertio, quia datur exeuntibus: quoniam iam desunt esse de foro ecclesiæ, & in solius Dei manu conualescunt; quare illi vni commendantur, & committuntur. Quarto, quia per hoc sacramentum non semper, neque ex eius vi ordinaria habetur sanitas corporis sed spiritus: vt hæc quoque impetretur, additur oratio; vt quod non habetur ex vi sacramenti, habeatur (si expedit) ex vi orationis: Non exprimitur tamē in forma sanitas corporis, quia non est effectus sacramenti principalis: sed animæ alleuiatio. Quod vero sit forma conueniens hæc precatio patet: quia exprimit sufficienter primo sacramentum, cuius est forma. d. Per istam vnctionem; vnctio enim est sacramentum hic vt in baptismo ablutio. Secundo, tangit virtutem quæ operatur in sacramento. d. Per suam pijsimam misericordiam. Tertio tangit effectum ex diuina misericordia causatum, vel causandum. d. indulgeat tibi Deus &c. Hæc de essentia.

Quarto. Quotuplex autem sit. Dicimus quod vnū est, vnitatem ordinis, quia & si plures habeat vnctiones, vt pluribus partibus corporis applicantur, omnes tamen applicantur ad vnū significandum. Sacramenta autem cum sint signa, ex hoc specificantur quod signant, & significant vnum vel plura. Ita domus vna est, & si ex pluribus constet partibus. Regula igitur est, quod si vna actio sufficit ad significationem perfectam, vnitatem sacramentalis in illa consistit, vt in confirmatione. Vbi autem significatio potest esse in vna & pluribus, vt baptismus

in vna,

in vna, vel pluribus immersionibus. In vna, vel pluribus stat vnitas baptis-
mi. Vbi vero perfecta significatio ne-
quit esse nisi in pluribus actionibus,
in pluribus necessario stat vnitas &
perfectio sacramenti, vt in eucharistia,
quæ duplicem habet refectionem ci-
bi & potus. Ita in vnctione extrema,
quæ singulos sensus tãgit, vt singulis
adhibeat sanitatem, omnes autẽ istæ
actiones vniuntur in vna actione com-
pleta, quæ est omnium exteriorum
sensuum vnctio; quæ vna est aggrega-
tione, atque ita vnum facit sacra-
mentum.

Quintò. A quo vero sit sacramen-
tum hoc institutum. Cum constat
quòd sacramentum est, statim con-
stat à quo sit institutũ; omnia etenim
sacramenta instituta fuisse à solo Do-
mino Nostro Iesu Christo, & autho-
ritas ecclesiæ, ac conciliorum probat:
Et ratio. Nam cum sacramenta perti-
neant ad fundamentum legis nouæ,
patet quòd eorum institutio pertinet
tantum ad legislatorem. Cum etiam
sacramenta gratiam conferre debeant
& remissionem peccatorum; Et hoc
potissimum, de quo Iacobus tot
pollicetur, quod alleuiabit infirmũ,
quod peccata remittentur &c. patet,
quòd è suo capite, suaque authorita-
te ista promittere non potuit, nisi
ex præcepto & institutione Domini.
A quo enim sacramenta habent effi-
cacia[m]; ab eodem habent institutio-
nem. Firmiter itaque credimus sacra-
mentum hoc institutum, & præcep-
tum fuisse à domino nostro Iesu
Christo, atque demum ex eius præ-
cepto promulgatum à Iacobo Apo-
stolo, cuius verba de hoc sacramento
exponunt & intelligunt sancti patres
Chryostomus, Augustinus. D. In-
nocentius primus scribens ad Decen-

tium Eugubinum. D. Bernardus libr.
de vita D. Malachiæ Concilium Flo-
rentinum: Et tandem Tridentinum,
quod egregie ex hoc vno Iacobi lo-
co, & materiam, & formam, & mi-
nistrum, & effectus, & materiam sub-
iectam huius sacramenti colligit:
sed & antequam de hoc D. Iacobus,
aliquid statueret; insinuatum saltem
si non institutum, aut præceptum à
Domino legimus hoc sacramentum,
dũ apud Marcum c. 6. legimus, Apo-
stolos infirmos oleo unxisse, & curas-
se. Non enim credendum est Aposto-
los sic egisse ex suo capite, neque etiã
ex arte, non enim erant medici corpo-
rum: sed ex Domini præcepto; vt de
baptismo idem fecerunt. Alioqui si
sacramentum hoc Iacobus, aut Apo-
stoli instituissent, ecclesia posset abro-
gare, quod nullo modo est conce-
dendum.

Sexto. A quo sit dispensandum. Re-
spondet D. Iacobus, d. Inducat pres-
bitores &cæt. Et per presbiteros in-
telligit concilium Tridentinum non
ætate seniores, non primores in po-
pulo; sed aut episcopos, aut sacerdo-
tes. Admitti nullo modo debent laici
ad ministerium hoc, cuiuscunque
sint meriti, aut sanctitatis. Cum
enim hoc sacramentum includat re-
missionem peccatorum, vt testatur
Iacobus, patet quòd à non sacro di-
spensari non debet, tãto magis, quòd
non est sacramentum necessitatis vt
Baptismus. Ad simplices autem sa-
cerdotes deductum est; & non solis
episcopis reseruatum; tum ob dignita-
tem episcoporu, sæpe in grauioribus
occupatorum, ne cogantur quoscun-
que infirmos adire. Tum ob commo-
ditatem infirmorum, ad quos omnes
vnus episcopus in tota diocesi non
tam facile posset accedere, quòd si
quan-

Matth.

quandoque legitur in vitis sanctorum patrum; infirmos quosdam à laicis Dei seruis, quandoque & à sceminis vnctos sanatos vt de D. Genouefa, & de discipulis beati Antonij abbatis (quod Ruffinus testatur libr.2. ecc.histor.cap.4.) intelligendum est, factum fuisse per gratiam gratis datam curationis sanctis illis sic præstitam; ex merito personarum: non autem per gratiam sacramentalem, qualem secum fert extrema vnctio: quare & non sacro dispensari non debet: presbiter enim in huiusmodi ministerio, qualiscunque sit, modo legitimus, sustinet Christi & ecclesie personam: & ea ratione Christi gratiam distribuit.

Septimò. Quibus sit dandum. Exprimat Iacobus. d. si quis infirmatur: Non igitur conferri hæc vnctio debet sanis, vtcunque periculum vitæ subeant vel ex nauigatione, vel ex militia, vel alio quouis casu. Non etiam infirmis quibuscunque, nisi in eis extremum vitæ timeatur, est enim extrema vnctio. Non pueris. non enim habent actualem aliquam impuritatem, vel infirmitatem ex culpa, ad quam subleuandam sacramentum hoc institutum est. Non amentibus, aut furiosis, qui nūquam fuerint compotes mētis: debet enim hoc sacramentum & cum reuerentia tribui, & cum reuerentia suscipi. Non impœnitentibus. Tales enim non sunt capaces alicuius gratiæ sacramentalis, quare frustra tribueretur, & cum iniuria sacramenti. infirmis itaque impendenda est vnctio ista; Et ijs tantū qui in summo sunt periculo constituti; sic tamen vt non prorsus prostrati sint, & viribus animi destituti. quo loco maxime errant qui illud tempus ægroti vngendi ob-

seruare solent, cum iam omni salutis spe amissa, vita & sensibus carere incipiat: nullamque ideo possit adhibere pietatem, aut deuotionem, quæ tamen multum prodesset, ad vberiorē sacramenti gratiam, & fructum suscipiendum. quare obseruandum hoc loco id maxime tempus est. Cum ægrotus ex vrgente morbo in periculo vitæ positus est: nec tam ita attritus & deiectus est morbo, quin intelligat quæ circa se fiunt: optet, velit, poscat se hoc sacramento iuuari.

Octauo, Quo modo dandum sit. Dicimus, quod vnctio ista locum habet cuiusdam medicinæ, quare & applicari debet infirmo modo quodam medicis consuetō. Modus vero est; vt non vngatur totum infirmi corpus sed locus, vel loca vnde morbus velut à radice, aut radicibus originem habet. Non ergo hic vngendæ sunt omnes corporis partes, sed ea quæ sunt velut principia infirmitatum. quæ scilicet sunt velut sensuum instrumenta: Cum enim principia agendi, sint etiam principia peccandi, peccatum enim consistit in actione, ideo in illis partibus vbi maxime vigent ea principia debet vnctio fieri. Principia vero agendi in nobis sunt potissimum tria: primum est directiuum ex cognitione; & hi sunt sensus, vnde nobis inest omnis cognitio, secundum est appetitiuum ex concupiscentia, tertium executiuum & motiuum. Propter primum vnguntur organa sensuum, oculi, aures, nares, os, manus; propter secundum renes; propter tertium pedes, sunt enim hi nobis principium motus & incessus.

Nono. Quoties autem dari deat: Dicimus, quod sacramentum hoc ex sua natura est iterabile, q̄a nō relinq̄
post

post se effectum aliquem indelebile, aut perpetuum. qualem relinquunt Baptismus, confirmatio, & ordo, scilicet characterem in anima, atque ideo repeti nequeunt. hoc tamen sic intelligendum est, quod in vna eademque infirmitate, cum positus est infirmus in summo vitæ periculo, semel tantum vngendus est. In pluribus autem infirmitatibus, quoties ad eius modi periculum venerit toties inungi poterit.

Decimo. Quorsum, & in quem usum vngendus sit infirmus. Dicimus, quod ad duo potissimum in homine infirmo respicit hoc sacramentum; primo ad sanandam animam à peccatis: secundo ad sanandū corpus. Duo ista tribuit sacramentum, non tamen æqualiter: primum enim principale, & ordinarium est: secundum vero consequens, & non nisi cum conditione, si scilicet conferat salutem corporis, ad salutem animæ: vt vero hæc distinctius numerentur. Dixit Aureolus quod septē sunt huius vnctionis effectus. Primus est deletio, & remissio peccatorum leuiorum. i. venialium: grauiora enim iam debent esse per pœnitentiæ sacramentum, aut cōtritionem remissa; secundus est: Diminutio pœnæ temporariæ, culpæ; etiam mortalibus debitæ, quam Iacobus vocauit alleuiationem. Tertius est, Gratiæ augmentatio, non tantum ex deuotione ministrantis, & suscipientis, quantum ex vi operis operati huius sacramenti, cui sic Diuina assistit virtus, & misericordia, quod semper auget gratiam. Quartus est, Interior mentis lætitia, & robur contra timores mortis, qui tunc potissimum insunt morituro, tum ex pondere peccatorum, de quibus tūc grauissime conscientia accusat, tum ex

imminenti Dei iudicio, ad cuius vultum mox se ex morte constituet. Inuat hoc sacramentum, vt bono animo, Diuina hic gustata misericordia morti occurrat homo Christi. Quintus, est virtus & robur aduersus Satanam tunc maximè insultantem, maximè peccata obijcientem, maximè ad desperationem trahentem. sicque angustam conscientiam prostermentem. erigit eam, alleuiatque hoc sacramentum. Sextus est salus corporis, vbi expedit: vel ad fidei gloriam, vt in primitiua ecclesia; vel ad infirmi salutem. alioqui, parum refert num hac, aut alia vice, periturus omnino, pereat. Potest etiam accidere vt non sanentur vncti, vel quòd non multa cum deuotione vnctionē susceperunt: vel qui vnixerunt, parum fidei, aut pietatis adhibuerūt. Septimus est protestatio decedenti, quod permāserit in fide militantis ecclesię sicque recipiendus sit in Triumphantem: vbi cum Christo vnctorum capite, eius oleo delibutus, & ornatus. viuat & regnet per omnia secula seculorum. Amen.

Roma. 10. Nouembris. 1569.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homilia Prima.

PRO O E M I V M.

VT vbique locorum, & temporum vigilat inimicus Dei ad nostra damna, circuitque quærens quem deuoret. Ita ibi diligentior, & importunior est; vbi sese magis nocere intelligit. Ob hoc duo potissima ad euetendam

tendam Christi ecclesiam, & tollendam ex ea pietatem omnem est infestatus, tanquam ea in quibus vniuersam religionem constare sciebat; nēpe Dei verbum, & sacramenta. Videbat enim per Dei verbum mundum vocari ad Deum: per sacramenta vero vniri Deo. Conatus est igitur à principio verbum Dei inuertere, & negare. d. nequaquam moriemini, & sic semper vel negare, vel inuertere, vel verba, vel sensum corrumpere; negotium maximum habent infideles vt tollant Dei verbum, hæretici vt corrumpant. Conatus est etiā sacra fœdare. Ita à principio aram Chain opposuit Aræ Abel, & sic semper noua sacrificia induxit, vt vera opprimeret saltem confunderet; non enim potest stare mundus sine religione; Religio sine sacramentis, & sacrificijs. Hinc magnum illud, & perpetuum negotium quod habent hæretici circa sacramenta, vt negent si possunt prorsus tollant: saltem fœdent, & contaminent. Vt vero simul vtrunque tollerent, & verbum, & sacramenta, callidus ille altutus veterator, conatus est ordinē, & misterij vtriusque, vel tollere vel confundere, vel contemptibilem reddere, vt simul ea omnia quæ ab ordine, & sacerdotio tractantur, quæ duo illa sunt potissima, verbum, & sacramenta, vana, confusa, vilia, & cōtemptra redderet, sicque mundi lucē & salutē impediret. Hinc tanta illa sola sollicitudo hæreticorum, vt sacerdotium, & ordinem sacrum confundant cum prophano, docentes nihil discriminis esse inter laicos, & sacros. oēs ex æquo esse sacerdotes; omnesque si à populo vocentur, posse & verbū Dei prædicare, & sacra facere, & orare pro populo; quid enim potuit Satan excogi

F. Franc. Viccè.

tare, quod efficacius esset ad sacra omnia confundenda, quam mixtionē & confusionem hanc? Vt enim ordo in ecclesia fundamentum est, & regula & tutela veræ pietatis, ita ordinis confusio principij omnis impietatis. Nos itaque vt huic magno malo, quātū possumus occurrā, hoc loco de ordine, deque Hierarchia ecclesiastica, tractabimus, vt locum, gradus, munus, ministerium que eius in Christi ecclesia à cæteris ordinibus distinctū demonstremus, doceamusque sine hoc, cætera sacramenta omnia, aut cōfici nō posse, administrarique; aut sua decita solemnitate, pōpa, & cerimoniam prorsus carere. Proderit autem ista ordinis explicatio; primum nobis ipsis, & ijs qui de ea ad populum tractabunt, munusque sibi impositum, & onus dicendo sentient: Deinde alijs qui ecclesiasticæ vitæ rationem ingressi sunt; & in sortem Domini iam vocati, vt eodem pietatis studio afficiantur; & earū rerum cognitionem percipiant, quibus instructi viā ad vltiores gradus facilius munire possint. Reliquis etiam fidelibus, & toti populo christiano proderit; vt intelligant quo honore digni sint Dei ministri, quo spiritu, qua spe, aut seipsos, aut liberos ad hoc ministerij inducere debeant. sciantque vitæ genus quod sequi volunt, quale sit. Ne vero de ordine sine ordine tractemus, capita hæc de ipso petemus, & pro Dei gratia nobis concessa expediemus. Primò loco Necessitatem ordinis in ecclesia. Secundò, Nobilitatem & eminentiam. Tertiò, quidditatem, & essentiā. Quarto. Numerum & pluralitatem. Quintò, summū gradum. Sextò, institutionem & latitudinem sacerdotij. Septimò, qualitatem ordinantis. Octauò, qualitatem

T t t ordi

ordinandorum. Nono. effectus. Res magni momenti est, magnam Dei gratiam continens, magnam mundi salutem comprehendit: iuuare plurimum potest si recte intelligatur, & tractetur; orate, & diligenter audite:

De necessitate ordinis in Ecclesia.

Ex multis patet necessitas ordinis Ministerij huius de quo loquimur in ecclesia. Primò ex lege. Nā lex, & sacerdotiū se cōsequunt. Nulla vnquā fuit ætas sine lege, & ideo nulla sine sacerdotio, prima. n. legis pars est, quæ ad Religionem spectat. Vt docet & ipsa natura Deum colendum esse. Ita ergo se consequuntur lex & sacerdotium, vt D. Paulus dixerit. Translato sacerdotio, necesse est vt & legis trāsflato fiat, Ita suam habuit legem natura in mundo illo originali, suum etiam habuit religionis ritum, suas oblationes, & suos ministros, quorum manu fierent. Suam legem habuit populus Israel. Cultum speciosum; Et sacerdotium, atque ordinem in domo leui splendidissimū. Secundò, ex vfu sacramentorum, sunt enim sacramenta omnia vasa gratiæ diuinæ. Necessarij igitur sunt Ministri qui effundant & dispensent. Item sacramentorum fructus consistit in vfu; qui non vitur, nihil ex eis percipit: vltus non est, nec esse potest sine Ministris. ordo dat Ministros, quare sine hoc, nullus est vltus sacramentorum: aut certe non est sollemnis. Tertiò, ex perpetua successione Ministrorum in ecclesia. Vt enim inter laicos Matrimonium est seminarium, quo conseruatur & propagatur populus christianus: Inter clericos or-

do est seminarium, quò propagatur Ministerium ecclesiasticū. Quarto, ex fortitudine, & robore ecclesiæ. Nam can. Terribilis est vt castrorum acies ordinata. Et hinc terribilis est aduersarijs, quia ordinata. Ita quod ordo neruus est, & robur ecclesiæ catholicæ, ex quo ordine est Apostolica. Non mirum si hæretici, volentes ecclesiā turbare & confundere, nituntur ex ea ordinem tollere: Nos eōtra qui ecclesiam tuemur, debemus ante omnia ordinem defendere: Ne cum hæreticis veniamus in eum locum, vbi vmbra mortis & nullus ordo: sed sempiternus horror inhabitat. Ex ijs igitur omnibus agnoscimus necessitatem ordinis in ecclesia. Nunc secundo loco tractemus Nobilitatem.

De nobilitate ordinis.

Nobilitatem ordinis multa declarant in testamento veteri, vt quod ex certa & sola tribu leui discernitur: quod sortē, aut partem nullam habet in terris, vt intelligamus, eam è Dei manu specialiter pēdere: quare & ad eam alendā cæteræ omnes obligantur, quod certam rationem, & quidē sacram, & significantem habet in vestimentis; vt non tam splendeat sol oriens, quam sacerdos & pontifex vbi sanctuarium suis instructus vestibus intrat, quod certa, & sacra & veneranda omnia habet ministeria inter Deum & homines: vt mundum reconciliet, pacificet, doceat, benedicat &c. Verum hæc dignitas & nobilitas longe clarius splendet in testamento nouo, potissimum ex sacerdotio, quod supremum in ordine locū habet. Tātū enim in hoc seculo diu-

Pet. 2.

nae gratiae Sacerdotium christianum praeminet illi iudaico ut in eo vocatum sit Regnum sacerdotale, quod à regno penderet sacerdotium. In hoc autem vocetur Regale sacerdotium. superat enim regalem & humanam, quin & angelicam omnem potestatem: Et hoc potissimum ex tribus. Primo ex interpretatione Diuinæ voluntatis. Verbum enim habet clarissimum, & lucidissimum. Cuius intelligentia vera & arbitrium est penes solum sacerdotium. Ita quod sit os Dei; de quo Christus, qui vos audit me audit. habet ergo quasi thesaurum Diuina secreta, Diuina mysteria; & omnem veritatem, quam à spiritu sancto didicit: ut inquit Paulus, etiam si Angelus è caelo euangelizauerit aliter, non sit illi credendum. Secundo ex regimine corporis mystici Christi, potissimum circa iustificationem, quod opus Diuinum, non humanum, non Angelicum est. Remittit peccata, infundit gratiam. Ego, inquit, te absoluo. Non dicit: Deus te absoluit. sed Ego te absoluo, innuens Diuinam auctoritatem, sibi & Ministerio suo verè impressam. Tertio ex Diuina auctoritate quam habet circa corpus Christi verum, ut conficiat in sacramento, ut offerat, ut credentibus communicet. In quo omnium maximo opere; Angelos quidem habet testes & spectatores, at minime adiutores; opus enim hoc superat omnem Angelicam, non modo potentiam, sed & intelligentiam. Ad maxima haec opera destinans Apostolos Christus merito dicit. sicut misit me pater. Ita & ego mitto vos. Ex hac missione dicuntur Angeli. Ex suprema auctoritate Dei. tanta est ordinis nobilitas.

Quid sit ordo.

Definit Magister Ordinem sic. quod est signaculum. i. symbolum quoddam ecclesiae, per quod spiritualis potestas traditur ordinato. Ad potestatem itaque talem exercendam non licet cuiquam seipsum ingerere. Nemo sibi sumat honorem, sed qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Vocatio ista est ordinatio. Ad Rom. quomodo praedicabunt nisi mittantur, ista missio est ordinatio. Explicat alij sic ordo est gradus eminent in ecclesia, disponens hominem ad exercendum aliquem actum in ecclesia: spiritualiter autem ad consecrationem Eucharistiae, quae videtur esse suprema potestas, aut ad aliqua quae ad illam disponunt in summa. ordo est dispositio potestatum in ecclesia Christi, ut omnia recte fiant. quae enim à Deo sunt, ordinata sunt.

Heb. 5.

Rom. 10.

An ordo sit sacramentum. Rom. 13.

Est sine dubio sacramentum, tum quod sic auctoritas sacri concilij Florentini, & Tridentini expresse decernit: tum quod ratio conuincit, quam & sacra Synodus Tridentina adducit, quae talis est. Ordo vel ordinatio habet in se signum externum, & visibile, quod elementum est formam certam, quod est verbum additum elemento: Et gratiam tribuit; Igitur est sacramentum. Certam materiam habet quaelibet ordinatio; ut hostiarum clauis, lectoris librum, Acoliti candelabrum, & viceos. Tandem sacerdotis, unctionem, manuum impressionem calicem, cum vino, pater

nam cū hostia. De manuum impressione expressam mentionem facit Apostolus Paulus in epistolis, ad Titū, & Timotheum. Noli negligere gratiam quæ data est tibi per prophetiam cum impressione manuum presbiteri: simul enim quotquot aderāt presbiteri manus imponebant ei qui ordinē suscipiebat: item. Admonete, vt resuscites in te gratiam quæ est in te per impositionem manuum mearum. De vñctione, quā hæretici abominantur, mentionem facit traditio apostolica, vt patet ex Anacleti epist. secunda. Et clementis Epist. secunda ad Iacob. fratrem Domini. Ex Di. omni. Eccl. hier. cap. 4. Ex Tertulliano libro de carnis resurrectione. Ex Cipriano lib. de chrismate. Per benedictionem ordinatus diuinis officijs mancipatur. Per vñctionem, ad Christi corpus tangendum idoneus redditur. Per calicem & patenam ministerij sui admonetur. Per impositionem manuum omnis gratiæ plenitudo cōfertur. Forma accedens est verbum, quod imperij est, quia hic à potestate maiore traditur minor. Accipe claues. Accipe librū. Accipe spiritum sanctum. Accipe potestatem. Accipe iugum domini. vel verbum orationis, vt dum vngit: Cōsecrare, & sanctificare digneris domine manus istas, per istā vñctionem &c. Gratia subsequens est multiplex: In primis, nisi suscipiens obicem ponat, augetur illi gratia gratum faciens, qua ex iusto, iustior fit; quòd commune est omnibus sacramentis. Deinde impenditur gratia gratis data, quæ est potestas certa ad ministrandi in ecclesia quæcunque ad sacrificium offerendum in altari, quod summū est ministeriū ordinatur, aut ad regendum corpus Christi mysticum. i. ecclesiam conducere pos-

sunt. gratia hæc alium planè hominem facit. Tertio. Imprimitur in anima cert⁹ character, vnde & hoc ordinis sacramentū sicut Baptismus & cōfirmatio, remanet irreiterabile. Ex his itaque satis constat ordinem esse sacramentum. Idem expresse asserunt sancti patres. Augustinus. lib. 4. ver. & no. Testamenti. ca. 93. Item lib. 2. contra epi. parmeniani. ca. 14. De Baptismo, & ordinatione loquens. perperam docet baptismum iterari ab ijs qui ordinationem nō repetunt. vtrūque enim (inquit) est sacramentum & quadam consecratione vtrunque datur. Cyprianus in sermon. de pedum ablutione. D. Leo magnus epif. 79. ad Dio. Alexandrum. quamobrē satis iam patet, Et quanta sit necessitas. Et quanta nobilitas, & eminentia Et quæ sit essentia sanctissimi huius ordinis de quo tractamus. In sequētibz Deo dante reliqua prosequemur vt in omnibus intelligamus quantum referat in Dei ecclesia sacramentum hoc firmiter retineri, & fideliter dispensari, ad Diuinæ maiestatis gloriam, & fidelium salutem. Amen.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homelia Secunda.

De numero & pluralitate ordinum:

Nobilis; atque eminens gradus in Christi ecclesia est sacerdotiū, cui⁹ Diuina potestas extenditur ad supremum illum actum, quo & Angelos superant, dum corp⁹ Christi in eucharistia conficiunt; Tā

ti gradus eminētia, & dignitas effecit ut Dei institutoris sapientia hominē ad ipsum, non nisi per multos minores & ascendentes gradus eleuaretur; qui omnes interim etiam sacerdotio altarēt & ministrarēt ministrosq; sic paulatim ad tantam illā dignitatē perducerent. Et sunt sex gradus, qui cum sacerdotio faciunt ordines septem, qui omnes suo modo & sacri, & sacramenta, aut saltem sacramentalia sunt: habēt. n. proprias & spāles sanctificationes: & ordinationes; nō tñ faciūt septē sacramenta, sed vnū potestatiū, cuius tota potestas in vno est sacerdotio, quod eminenter omnes continent, in alijs autem est participationem. Numerus autem, & ordo, aut graduatio sumitur penes actum supremum illum sacerdotij, quod est eucharistiam cōsecrare, cui omnes subseruiunt, minus & magis remotē, ordo enim ministrorū ecclesiæ qui sunt mediatores inter Christum & populum, est ad faciendam vnionem populi cum Christo. Vnio vero maxime fit per eucharistiam, per quam Christus in sumente manet, & sumens in Christo. quare ex hac attenditur, & numerus, & ordo ministeriorum sic. Vnio ista fit duplici actu, per sacramenti confectiōnem: & per populi ad tale sacramentum præparationem: Ita quòd totus iste ordinum numerus respicit ad sacrosanctam eucharistiam vel confectiōnem, vel administrandam. Si de confectiōne, & de consecratione agitur; hoc pertinet ad sacerdotium: si de administratione. Duo hic requiruntur ministeriorum genera: Alterum quod respicit eucharistiam ipsam: Alterum respicit suscipientes, vel suscepturos eucharistiam. Circa eucharistiam occupantur Diaconatus,

ad quem pertinet immediate adesse & subseruire sacerdoti, tradere ei quæ offerenda sunt in vasis sacris, consecratam etiam hostiam deferre, & sanguinem ministrare. Deinde subdiaconatus ad quem pertinet materiam oblationis præparare & vasa sacra adhibere. Hinc tres isti ordines sacri & maiores, dicuntur. Circa suscipientes occupantur reliqui quatuor, qui minores & non sacri dicuntur. Et sunt Acolythi, qui lumina deferunt, lectores qui instruūt ex sacris literis. Exorcistæ dæmones pellunt ab energumenis. hostiarij malos hoīes à participatione sacrorum arcent. Hos omnes gradus & ordines semper habuit & agnouit catholica ecclesia, sic tamen quòd à principio propter paucitatē christianorum, Diaconatus in se reliquos quinque continebat, & exercebat: Multiplicato deinde populo, omnes explicuit, & sigillatim adhiberi iussit ecclesia. Et insuper vt tantum opus procæmio quodam introduceret & honoraret: his omnibus ordinibus præmisit primam tonsuram, qua ex laicis hominibus clericos facit. id est ex cōi hominū sorte, in sortem, & peculium Dñi transfert, sicque in signum huius, translationis, quasi symbol ūsortis, incidit & tōdet capillos & ī formā coronæ: vel vt coronę spinę, q̄ summus sacerdos Christus ob p̄ctā nostra detulit, memoriam habeāt: vel vt regiam quēdam dignitatē qua hæc domini sors præ cæteris fulget, ex corona significet: vel vt spiritum mundi huius & temporalium rerum, per eam capillorum incisionem doceant; quādo nunc ad spūalia domini ministeria traducuntur, sicque in peculiarē eius sortē & hæreditatē vocant, vt ex animo dicant pars mea deus. Tonsuram istā irrident, ac qua-

si signum abominationis respuunt hæretici, qui ad domini sortem nullo modo pertinere volunt: sed summo honore habent catholici, quam ab ipsis priscis & apostolicis temporibus accepit, & semper conseruauit ecclesia. Ita de tonsura expressè meminit D. Germanus Archiepiscopus constantinopolitanus in historia sua ecclesiastica; & dicit coronam hanc significare tonsuram illam qua apostolorum princeps ab infidelibus ob euangelium prædicatum affectus fuit. Quam & ipse (vt addit Godfridus ingrinensis abbas scribens de ea ad Naitanum regem vt refert Beda in historia Angl. c. 22.) libenter detulit in honorem & memoriam coronæ spinæ, quam D. N. Iesus in passione detulit. hortaturque multis rationibus clericos omnes & monachos ad eam perpetuo deferendam. De hac etiam meminerunt sanctissimi patres. Dionysius, Hieronimus, Augustinus. Non quidem tanquam de ordine, aut sacramento; non enim ullam potestatem ex hac accipit homo ad ministrandum sacra, sed tanquam de proæmio & præparatione quadam non tam necessaria, quam cõgrua, qua clericus ad specialem Dei cultum separatur: quæ non tam requiritur ad esse ordinis, quam ad bene esse: vt character quidam corpori impressus, & symbolum diuinæ sortis Imprimitur autem ab episcopo, quoniam & ab eo solo benedicuntur, & cõsecrantur, cætera omnia, loca, vestes, vasa, quæ ad diuinum cultum specialiter applicantur. Nunc de ordinibus figillatim dicamus, Et primum de minoribus, vt per eos paulatim ad supremam dignitatem ecclesiasticam ascendamus.

De minoribus ordinibus

Primus ordinis gradus est, quo clericus fit ostiarius. Signum visibile est, collatio clauium ecclesiæ, quas episcopus accipit ex altari & illi tradit dicens. Accipe clauas, & sic age quasi rationem redditurus, pro ijs rebus, quæ his clauibus recluduntur. Potestas huius est vt portas fidelibus aperiat; claudat vero infidelibus, hæreticis, energumenis, renitentibus, quousque admissi fuerint, vt apparet apud Chryostomum & Ambrosium. Arceat etiam ab altari eos, qui propius accedunt quam decet. Custodiat omnia quæ in ecclesia sunt: Ad hunc ergo pertinet thesaurarius & editus, quorum in ecclesia nobilia sunt officia: Hunc vocat Ignatius custodem sanctarum portarum: Et de hoc meminit Ignatius Dionysius. Tertullianus. Forte hoc munus expressit Christus quando è templo zelo domini eiecit vendentes, ementes &c. Secundus est, quo clericus fit lector. Huic pro symbolo datur liber ab episcopo in quo sunt sanctæ scripturæ clauis, addita potestate; vt sit Diuini verbi relator, fidelis & diligens, vt possit etiam si dei rudimenta tradere. exercuit munus hoc D. N. Iesus in Sinagoga Nazareth, in qua (vt Lu.) accepit librum Esaiæ, aperuit locum recitauit ex ca. 61. Inde librum plicuit, & dixit, hodie impleta est &c. Testatur D. Cyprianus, quod munus hoc exercuit D. Aurelius, celerinus, & satyrus; Narrat Gregorius Nazianzenus, de Basilio, Socrates in historia ecclesiastica de Io. Chryostomo. Tertius est, quo clericus fit exorcista: Atque huic pro symbolo datur liber in quo continentur exorcismi. addito verbo tali. Acci-

cipe, habe potestatem manus imponendi super energumenos. Hi etiam præcipiunt, ut qui non communicant, dent locum. Et aquam in ministerio fundunt. De his meminit Dionysius Areopa. Item D. Cyprianus. libr. 2. epistolarum, epist. 2. Et in lib. 4. epi. 79. Testaturque quod per exorcistas voce humana, & virtute Diuina vritur, flagellatur, & torque tur Diabolus. Quartus est quo clericus fit Acolytus. Huius munus est adesse ministris maioribus, subdiacono & Diacono in ministerio altaris. lumina accendere & deferre: potissimum cum legitur Euangelium, symbolum huius est candelabrum cum lumine, addito verbo. Accipe, scias te ad accendenda lumina ecclesiæ mancipari. Dantur & vrceoli vacui, quibus vinum & aqua in sacrificio ministratur. d. Accipe vrceos ad suggerendum vinum &c. Huius officij formam gerebant illi in testamento veteri, qui lucernas candelabri componebant, & accendebant igne cœlesti. In argumento vtriusque epistolæ ad Thessalonicenses mentio fit cuiusdam Onesimi Acolyti, earum epistolarum latoris. Per hos omnes gradus, atque ordines non sacros & minores paulatim ascendunt clerici in sortem Domini vocati ad maiores. Et de his omnibus meminit Gaius Papa & martyr sub Diocletiano. Dolendum quod apud nos, sunt quidem ordines omnes, & ordinationes, nominaque habent celebria: sed officia vix vlla exercent in ecclesia, nam fere omnia sibi usurparunt sacerdotes: hi sunt lectores, hi exorcistæ, hi ostiarii; sæpe lumina ferunt: quo facto ecclesiam confundunt, & pulchram ecclesiæ faciem ea varietate mirifice illustratam, si non deturpant, cer-

te abscondunt, & obscurant. orandus est Deus ut quando per suam misericordiam dignatus est tam multa alia nobis, tametsi indignis instaurare; speciosa etiam ista ordinum singulorum munia & exercitia restituat. Amen.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homilia Tertia.

De maioribus ordinibus.

AD Est sacra seruorum, & ministrorum Dei Hierarchia, circumstat Altari Domini sui, tanquam fors, & peculium eius, in illius obsequia specialiter segregata, ut pro se & pro populo toto Deum propitium reddat. Ut populum etiam Deo obsequentem faciat. Gradus est eminentis, status est sacer, munus est fructuosum: varietas speciosa, multitudo copiosa tum ut Deum multipliciter glorificet, tum ut homines qualitate & numero præstantes, diuersis locis & ministerijs occupatos salubriter exercent. Non sic alia variantur, aut diuersificantur sacramenta: illa enim dantur (Thom.) ad percipiendum quosdam effectus. Hoc vero ad exercendos actus, & ita secundum actuū varietatem distinguitur. Erant ergo ordinum Minores alij, qui & non sacri dicuntur, de quibus hactenus tractatum est; Et erant quatuor ostiarius, lector, exorcista, Acolytus Sequuntur alij qui Maiores & sacri sunt: tres præcipui. De quibus consequenter agendum est. Atque eo maiore diligentia & reuerentia, quo maiorem & digniorem in se continent potestatem.

De

De Subdiaconatu.

De Diaconatu.

Vox ipsa declarat, quod sit, aut quale subdiaconi munus subesse scilicet, parere & seruire in Mysterijs Diacono. Atque in his potissimum. Sacre lintea, vasa, panē, vinū ad sacrificiū præparat. Episcopo, & sacerdoti aquā, cū lauat in altari, manibus dat. Epistolam recitat, & cantat, in ecclesia. Astat sacerdoti, & altari quasi defensor. Pro symbolo dum benedicitur, accipit ab episcopo librū epistolarum cum potestate legendi pro viuis & mortuis. Ab Archidiacono (argumentum quod à Diacono pendet, & illi subest) vrcelos cum vino, & aqua, lebetes, & linteolo. Hoc officio partim functus est D. N. Iesus in cenā, cum linteo se præcinxit, & aquam misit in peluim, pedes lauit discipulorum, & absterxit linteo. Aiunt sanctum Fabianum papam, & Martyrem ordinem hunc explicuisse, & ad Diuinum officium applicuisse, cū prius hæc omnia faceret, solus Diaconus. Ordo sacer est, & sacris se immiscet, dum materiam sacrificij in sacris, vasis præparat. ideo exigit Ministrum mundum & vere sanctum. Mundamini, qui fertis vasa Domini: ob hoc indicitur subdiaconis perpetua continentia: vestem accipit sacram, Calicem & patenam sacram ab episcopo: Et vt sacer obligetur ad persoluendum horas canonicas. De hoc ordine meminit D. Cyprianus mittens epistolam ad Cornelium papam per Melsiam & Clementem subdiaconos, qui & ipse ordinauit optatum subdiaconum.

E(2.22.

Ordo hic & sacer, & speciosus est, nempe quod de eo in sanctis scripturis expressa mentio fiat, & quod ex eisdem tum origo eius, tum originis causa, & ipsa quidem grauis habeatur. Ex qua facile conijcere possumus, cur & alij ordines in ecclesia sint multiplicati; nempe quod sic crescente fidelium numero, multitudo ministeriorum, ministrorum quoque plurificatione exigeret. Constat igitur in testamento veteri, quod præter summum pontificem qui fuit Aaron; præter sacerdotes, qui fuere filij Aarō; suum quoque locum in ministerio tabernaculi habuit tota tribus Levi: hic fuit locus diaconorum, diaconia enim est vox ministerium significans, vt Timotheo dicit Paulus. Diaconiam tuam imple. Et diaconus minister est; ita idē Paulus. Vocat Cæsarem diaconum, idest ministrum Dei. Deinde cōtracta est vox, & ex appellatiua facta est propria vt certum hunc ordinem, de quo agimus, significet: Vt etiam cōtracta est vox imperatoris, ducis, episcopi, vt certas personas, certumq; munus significant. In testamento nouo nota est occasio pia, qua sancti Apostoli, elegerunt septem diaconos, qui mensis ministrarent, & bona fidelium recte & sine querela distribuerent: sicq; sopita est querela viduarum, quæ despici videbantur: Hæc origo diaconorum nostrorū est: Sic tamen vt intelligamus munus diaconorum tempore etiam apostolorum, extensum fuisse à mentis illis prophanis. i. s. dispensatione rerum temporalium ad mensas sacras. i. ad mysteria; vt seruirent altari, vt episcopo & sacerdoti sacra facienti

Rom. 3.

Ad. 7.

cienti adfisterent: Vt abiente episcopo verbum domini tractaret, & populum instrueret. Patet quod Philip-
 pus diaconus primus omnium Samariae Christum praedicauit: amplius quod
 Stephanus in defendendo Christi nomine, & euangelio tantum valuit, vt
 innumeris sinagogis, etiam eruditissimis os obstrueret, pro cuius testimonio primus omnium sanguinem fudit.
 Certe ex sola mensarum dispensatione non tantum infensus fuisset sinagogis, vt eum audientes dissecarentur
 cordibus, striderent detibus &c. Testatur etiam D. Ignatius Martyr
 in epi. ad Trallianos, Stephanum fuisse diaconum D. Iacobi episcopi Hierosolimi, vt Pauli fuerunt Timotheus
 & Linus: D. Petri Clemens & Anacletus, & de Diaconis loquens dicit. Oportet & Diaconis qui sunt in
 ministerium D. N. Iesu Christi placere: Non enim cibi & potus seruitores sunt; sed ministri ecclesiae Dei. Et iterum.
 Diaconi quid sunt nisi imitatores Christi, ministrantes episcopo, sicut Christus patri? &c. origenes vocat
 Diaconos manus episcoporum. In summa Munera Diaconi sunt Episcopum, & sacerdotem sequi. concionantem
 custodire, sacra facienti, vel alia sacramenta administranti seruire: In missa euangelium legere, fidelium
 animos excitare: Sanguinem Domini, vbi vtraque species datur, administrare: Ecclesiae bona dispensare, vt
 ad victum necessaria. explorare populi mores, & episcopo denuntiare: catholicorum nomina publicare.
 Absente episcopo praedicare, non tamen ex eminenti. Mores Diacono conuenientes explicat D. Paulus. Sym-
 bola & elementa quibus sacer hic ordo tribuitur sunt haec. sacram vestem accipit Diaconus ab episcopo. librum

etiam euangeliorum, cum potestate legendi in ecclesia. Manus insuper ei imponuntur, qua cerimonia & ipsi Apostoli a principio vsi sunt, cum primos Diaconos ordinarunt. Verbum est. Accipe potestatem legendi euangelium in ecclesia Dei, tam pro uiuis, quam pro defunctis in nomine Domini. Huic quoque ordini, tanquam sacro imponitur continentia perpetua; & persolutio Diuinorum: Haec de diacono.

De Sacerdotio.

Summus gradus omnium ordinum est sacerdotium, quem gradum sancti patres nostri duplici nomine honestarunt. Vocarunt quandoque presbyteros, id est seniores; non tantum respicientes in aetatem, cuius tamen ratio habita est: quam in sensum animi, & grauitatem, de qua Paulus: Nemo adolescetiam tuam contemnat. vocarunt & sacerdotes, quasi sacra facientes, sacra ministrantes & dispensantes, sacra quoque vnctione sanctificatos temporibus D. Augustini. Vox sacerdotis ad episcopos etiam extendebatur, vnde vocat D. Ambrosium sacerdotem Mediolanensem. Deinde contracta est ad simplices presbyteros, vt hac distinctione dignitas episcopalis illustrior designaretur. Ante omnia vero praemittendum est, vt impiorum confusio tollatur a medio, quod ex sanctis scripturis Duplex in Christi ecclesia est sacerdotium: vnum quidem internum, quod inuisibili vnctione, aliud externum quod visibili & externa vnctione sanctificatur. Sacerdotium internum, est interna hominis per Dei gratiam, & spiritus sancti vnctionem, sanctificatio, qua filij

V u u Dei, &

Dei, & Christi sacerdotis, & Regis, membra efficiuntur. Et hoc commune est christianis omnibus, potissimum iustis, qui fide & charitate Christo sunt infiti, membra corporis eius atque ideo Diuinam eius naturam, insuper gratias, honores, dignitates, & munera eius omnia participant. Sacerdotium hoc spirituale est, atque ideo offert Deo victimas spirituales, quarum aliae sunt mortuae, & sunt peccata dimissa & excisa; aliae sunt viuae, & sunt actiones virtutis, & merita. Huius ergo sacerdotij munera sunt: Deo seruire, gratias agere, preces offerre; Deum amare, colere, magnificare; Dei amore iuuare proximum, eleemosynas dare &c. quas omnes vocat D. Petrus, hostias spirituales. Oseas, vitulos labiorum. De hoc sacerdotio Dauid psalm. Sacrificium Deo spiritus contribulatus vos estis gens sancta, regale sacerdotium. Exhibeamus Deo corpora nostra hostiam viuentem, sanctam &c. Fecit nos Deo nostro regnum & sacerdotes. Si Hæretici sic intelligerent christianos omnes esse sacerdotes; Fatemur, ita etiam & Reges, quia Christi Regis & sacerdotis membra sunt. D. Hieronymus contra Luciferianos scribens, Vocauit sacerdotium laicum, quia commune est omnibus, & in Baptismo tribuitur. Ex hac spiritus sancti vnctione habent omnes, quod sibi imperent, & quasi reges affectus suos per Dei gratiam comprimant. Et quasi sacerdotes, se ipsos totos Dei seruitio mancipent: Sancti estote, quoniam ego sanctus sum. At præter hoc in Dei ecclesia necessarium est aliud sacerdotium, quod externum sit, & externa vnctione, atque ordinatione sanctificetur. De quo hæretici intelligentes dum

dicunt, omnes christianos esse sacerdotes; merito damnantur, tanquam ij, qui ecclesiam confundunt voce hac diabolica, & seditiosa, qualis illa fuit Choræ, Datan, & Abiron dicentium. Sufficiat vobis quia multitudo Sanctorum est, & in ipsis est dominus. Cur eleuamini super populum Dei? Vox impia, merito statim iudicata. Si enim omnes ex Baptismo sunt sacerdotes, ergo & mulieres: si ita, ergo & illis licebit in ecclesia sacra facere, Dei verbum exponere &c. quas tamen D. Paulus, iubet in ecclesia prorsus tacere. Iam facile est cuique percurrere omnium gentium, & sectarum monumenta, & facile iudicare, quod nulla vnquam gens fuit sine lege: Nulla lex sine religione. Nulla Religio sine sacrificio. Nullum sacrificium sine speciali sacerdotio. In testamento veteri (vt de ethnicis taceamus) tota tribus leui fuit diuino cultui mancipata: in tribu leui filij Aaron vncti & ad sacerdotium promoti, omnibus præpositus tanquam summus Aarō. Et omnia inquit Paulus, in figuram contingebant illis, omnia ergo in testamento nostro nouo debent secundum formam illam verificari: quare & hic necesse est, & speciale sacrificium, & speciale sacerdotium haberi. Nam & in vet. testamento dictum est. Vos eritis mihi regnum sacerdotale, & gens sancta: Et tamen præter eam communem sanctificationem, habuit externam vnctionem, & speciale sacerdotium, vt diximus, in Tribu leui, & filijs Aaron: cuius munera nec summis Regibus licuit tangere, vt patuit in Ozia lepra percusso, quasi sacrilego. Hoc itaq; sacerdotium certis hominibus cōuenit, qui certis cõmonijs; certaue huius

Num. 16.

Exo. 19.

2. par. 1.

Psalm. 50.
1. Pet. 2.
Rom. 12.
Apost. 1.

huius sacramenti virtute instituuntur, & designantur ad certa & propria munera, & ministeria, quæ plura sunt, sic tamen quod omnia in vnũ feruntur, qđ est: Mediare inter deum & hominem, sicque stare inter cœlum & terram quasi propitiatorem. hoc summum est sacerdotis ius, & officium. Vocat Paulus, Ministerium reconciliationis, & legationem Christi. Deus inquit erat in Christo mundum reconcilians sibi. Hoc expressit ipsemet Christus. d. sicut misit me Pater. sequitur Paulus, pōiuit in nobis verbum reconciliationis, pro Christo legatione fungimur. Reconciliamini Deo: Hoc ita expressit Christus. d. Ita ego mitto vos. Sic ergo sacerdos quasi Christi legatus mediat inter Christum, & ecclesiam: Pro Christo agit dum eius voluntatem prædicat populis: absoluit &c. Pro ecclesia agit, dum pro ecclesia sacra facit, orat, &c. D. Hieronymus vocat sequestrum dei & hominum. Ioann. Chrysost. vocat medium inter Deum & humanam naturam. Idem & Basilium vocat Gregorius Nazianzenus, & addit hoc mediatoris munus esse speciale sacerdotis officium. Gregorius magnus vocat intercessorem pro delictis populi: Anacletus papa & Martyr quartus à Petro, vocat mediatorem, vice Christi in ecclesia constitutum: Celestinus primus epi. 1. c. 11. Apud diuinam clementiam humani generis agunt causam, & tota secum congemiscente ecclesia pestulant & precantur. Idem asserit Cypri. li. 1. epi. 3. hunc esse maximũ sacerdotis laborẽ dei maiestatem propitiare & procurare. Procuratio aut̃ ista quatuor potissimũ actionibus, & officijs expedit. primũ est populũ Dei docere, & du-

cere quasi pastore, ac regere verbo & exemplo. Ita apostolis dicit Christus. Docete omnes gẽtes. Prædicante euangelium Ita Petro. Pascite oues meas: Et Paulus pascite eum qui in vobis est gregem. Secundum est sacramenta ministrare, vt baptizare, vngere, Eucharistiam dispensare, benedicere, sic nos existimet homo, quasi ministros Christi, & dispensatores ministeriorum Dei. Tertium est peccata discernere, iudicare, retinere, absoluere diuina autoritate. Quorum remiseritis, remissa erunt &c. Quartum est nobilissimum omnium: sacra facere, corpus Christi in eucharistia conficere: item Deo patri, pro populo, pro viuis, & mortuis offerre & sacrificare. Ita dicit Christus. Hoc facite in mei commemorationẽ. Certum autem est, hoc. i. sacrificare esse sacerdotis munus: Non enim est sacerdos sine sacrificio: Ita D. Cyprianus ad Cecilium libr. 2. epist. tertia, sacerdos vice Christi vere fungitur, Et id quod fecit imitatur. Et sacrificium verum & plenum offert in ecclesia Deo patri. Gregorius Nazian. in Apologico vocat sacerdotem Christi in altare superius hostiam destinantem, & vnã cum Christo sacrificantem: non enim aliam, quam ille hostiam immolat: sed incruentam. Facile autem est ex ijs intelligere, qualis quãtaue sit dignitas & potestas sacerdotalis in Dei Ecclesia; quæ tanta opera perficit, quæ non modo humanam omnem, sed & angelicam potestatem superat, quæ neque verbis explicari, neque mente consequi, aut concipi pro dignitate potest: vnde duo sequuntur. Primum vt qui per Dei gratiam ad tantum gradum conscendunt, considerent, qua-

les esse debeant, vt tantæ dignitati re-
spondeant. Tantæque potestatem nõ
indigne, & ad iudicium exercent
Non enim inquit Cyprianus, sunt
idonei intercessores, Domini con-
temptores. Secundum est, vt populus
confideret, quantum honoris & re-
uerentiæ deferre debeat sacerdoti-
bus idest pastoribus, curatorib⁹ suis,
quantum suspicere in eis Dei gratiã
& maiestatem, qua vere per vnctionẽ
& sacramentum præditi, Diuina ista
munera præstant, & efficiunt, quæ
nulla alia prorsus quam Diuina po-
testate præstari possent: ita vrget Pau-
lus. d. presbyteri duplici honore di-
gni sunt. Ita Deus ipse. Nolite tange-
re Christos meos. sed & præter reue-
rentiam præstanda illis est obedien-
tia. Vt de cathedra Mosaica dicit
Christ⁹, q̄ dicunt facite. Et Apostolis,
q̄ vos audit, me audit, qui vos spernit
me spernit. Et in lege, q̄ nõ obedierit
sacerdotis imperio, morietur. Sic popu-
lũ sacerdos quasi Christi legatus Dei
grã replet, & Deum in populo ponit,
dum eius virtute docet, benedicit;
instituit, ducit verbo, & exemplo, in
vitam & obedientiam Domini: sic
contra, quasi legatus populi, populũ
in deum extollit subleuat precibus,
sacrificijs, oblatione, & obedientia;
vt in omnibus dei maiestas in popu-

lo, & ecclesia sanctificetur per
eum: Et per eundem ec-
clesia in Deo, &
Christo spon-
so suo sal-
uetur & glorifi-
cetur. A-
men.

DE SACRAMENTO ORDINIS.

Homilia Quarta.

De gradibus sacerdotij.

Minat, & splendet sa-
cerdotium in Christi
ecclesia. Eminent ex po-
testate quæ prorsus Di-
uina, et altissima est.
splendet ex muneribus
& officijs, quibus in ecclesia fungi-
tur, splendet etiam ex speciosis riti-
bus & ceremonijs, quibus potestas
ista in ordinatione tribuitur. Pri-
mum enim episcopus, & cum eo sa-
cerdotes omnes, qui adsunt, manus
imponunt capiti eius qui ordinatur.
Secundo stola componitur ex hu-
meris ad pectus in formam crucis,
quasi pectus corroboras, ad suauiter
ferendum iugum Christi & legis di-
uinæ, quam verbo & exemplo doce-
re debet. Tertiõ, manus oleo sacro
inunguntur, atque sanctificantur ad
muneraque plane diuina præstanda
habilitantur. Quarto, calix cum vi-
no, patena cum hostia traditur. d. Ac-
cipe potestatem offerendi sacrifi-
cium deo: missasque celebrandi, tam
pro viuis, quàm pro defunctis, licque
mediator Dei & hominum consti-
tuitur. Quintõ, iterum manus capiti
imponuntur. d. Accipe spiritum san-
ctum, quorum remiseris peccata, re-
mittuntur eis, quorum retinueris re-
tenta sunt, qua diuina potestate vel
ut dij terræ mundum reconciliant
Deo. Tales omnino Deos nobis ef-
fingit, & creat diuina misericordia
per altissimum hunc ordinis gradũ
supremum

supremum, quod est sacerdotium.

Verum. Et hic ordo vnus in se, plures tamen ex dignitate & fecunditate sua continet gradus, qui omnes vere sunt sacerdotes, ac potissimum quatuor. Primus sacerdotij gradus, supra communem, est episcoporum, qui singulis ciuitatibus, diocæsibus propositi sunt: cæterosque illorum locorum sacerdotibus super intendunt, quali parentes filijs, quos per sacramentum ordinis generant. Itaque duplicem curam habent ij ex officio, & gradu isto. Primum vt presbyteris præsent, ministrosque Domini regant. Secundum vt reliquum populum sibi commissum summa cum vigilantia in Dei seruitio contineant. Et cætera. quæ Sancti Apostoli Petrus, & Paulus de hoc gradu loquentes expresserunt, Petrus in prima epistola cap. 5. Paulus ad Ephesios loquens, quo loco & proprio nomine vocat episcopos pastores ouium. Habet gradus hic & proprios, ministros, scilicet plures episcopos à quibus ordinatur. Et propriam capitis vnctionem, præter alias cærimonias quæ multæ sunt: Et propriam potestatem tñ iurisdictionis, & super minores sacerdotes, & super totam Diocæsimum dispensationis sacramentorum; solus enim episcopus potest confirmare: solus ordinare. Et proprium characterem, aut ad minus propriam characteris latitudinem, & amplitudinem. diuinam etiam habet ordinationem & institutionem, secundum quã Christus Apostolos ordinauit: Nam vt asserit D. Anacletus martyr. epi. 3. episcopi apostolorum locũ habent; presbyteri autem 70. discipulorum. Secundus gradus est Archiepiscoporum, qui pluribus episcopis in tota aliqua prouincia præsent, &

alio nomine vocantur Metropolitanus, vrbium scilicet illarum episcopi, quæ cæterarũ velut matres sunt. præminent ergo episcopis, sibi subiectis non quidem ordinatione, aut vnctione, quæ vna omnium est: sed iurisdictione, & potestate regendi. Tertius Gradus est patriarcharum, qui primi patres, & patrum principes dicuntur. Hi olim in vniuersa ecclesia præter summum Romanum, quatuor tantum numerebantur patriarchæ, tali ordine inter se comparati, quod primus rone vrbis nouæ, & imperij erat cõstãtinopolitanus. Secundus Alexandrinus, quam sedem D. Marcus iussu Petri fundauit. Tertius Antiochenus, vbi Petrus primo sedem locauit. Quartus Hierosolimitanus, quam ecclesiam Iacobus frater domini primus rexit. Quartus & supremus omnium gradus, totius scilicet ordinis caput, vertex & fons est, quem Romanæ & vniuersalis ecclesiæ tenet episcopus, pater patrũ, & in ephesina synodo à Cirillo Alexandrino Patriarcha vocatus: Totius orbis pater, & Patriarcha: totius vineæ custos. Cum enim in Petri sede & cathedra sedeat cui dictum est, pasce oues meas: Confirma fratres tuos. Duc in altum: summum in ea dignitatis gradum, & iurisdictionis amplitudinem totalẽ; non quidem ab vlla synodo, aut ecclesiarum consensu aut humana, creataue aliqua authoritate; sed ab ipso domino & Deo Iesu Christo habet: Et tanquam caput in membra, & fons in riuulos, à se ad cæteros ecclesiæ ministros, episcopos, & sacerdotes, secundum gradus distribuit; tanquam Christi verus & legitimus vicarius: D. Petri successor: totius Ecclesiæ vertex, & omnium fidelium pater, princeps, ac moderator. Ad hũc igitur

igitur vnū, tanquā ad caput, & ad vnitatis originem tota Hierarchia ecclesiastica; quin & tota fidelium ecclesia tāquā corpus vnū sub vno capite, et ouile vnū, sub pastore vno reduci- tur. A quo si quis deuiat, & se per inobedientiam aut contumaciam separ- rat, merito schismaticus dicitur, & ab ecclesia, & à Christo ecclesie sponso se separat: Talem instituit Christus Petrum, & Petri successores; tales per- petuò agnouit ecclesia catholica & venerata est Papam, id est patrum parentem: talem & ipsa concilia æcu- menica vtriusque Ecclesie prædica- uerūt. talem perenni consensu sancti patres omnes omnium temporum & verbis & scriptis, & factis agnouerūt. Talem & nos fatemur, reuererique ab oībus Christi fidelibus oramus, & Diuina autoritate præcipimus. Hæc de substantia, & gradibus sacramenti ordinis dicta sufficiant.

Nunc de Ministro tractemus

Minister ordinis conferendi est so- lus episcopus, penes quem ex vi ordi- nationis & characteris impressi, est su- prema potestas quantum ad ministe- rium omnium sacramentorum, & si non quantum ad iurisdictionem, quæ maior est in Archiepiscopis, tota ve- ro in sede Petri. Potest ergo episco- pus sacramenta omnia ministrare, quod nō potest simplex sacerdos. Po- test confirmare, potest ordinare. Et solus hoc potest, si. n. solus (vt suo loco docuimus) potest confirmare; quanto magis solus ordinare? confirmare est mi- lites in ecclesia cōscribere. ordinare est Duces creare. si illud quod minus est soli episcopo reseruatur, quanto magis hoc quod maius? Permissum

est quādoque certis Abbatibus, vt mi- nores, & non sacros ordines confer- re possint. At maiores & sacros nun- quā nisi episcopis. Permissum & quan- doque est populis, vt sacerdotes & episcopos nominarent ex conscien- tia, at ordinatio semper fuit apud epi- scopos. Ita paulus ordinauit Titum & Timotheum. Inde præcepit Titum vt præciuitates cōstitueret presbiteros & episcopos: Ita Petrus Clementem sibi successorem, et in Antiochia E- uodiuum ordinauit. Seruatum deinde crescēte ecclesia perpetuo est; vt à tri- bus episcopis episcopus ordinaretur: statutum à D. Anacleto epi. prima ex- traditione inquit apostolica. In syno- do Antiochena Cano. 16. statutum est, vt sine synodo plenaria episcopo- rum, nō admitteretur episcopus, quā- uis plebs illum vellet episcopum re- tinere. Nūc de conditionibus ordi- nandorum pauca subiiciamus.

De Ordinandis.

Merito tractandæ, & expendendæ sunt eorū conditiones, qui ad eccle- siæ & sacramentorum ministeria vo- candi & ordinandi sunt: tum quia si indignè, & mala cum conscientia ipsi sacris ordinibus se immiscent, nouo semper scelere, se contringunt. Tū quia populi duces creantur, vt sint lux mundi, vt exemplo suo trahant; quare vrget Paulus & monet Titum suum. Nemini cito man^{us} imposueris. Ac tanti est hæc obseruatio, vt sola hæc possit ecclesiam reformare si suo loco stet: sin vero prætereat, solā ec- clesiam turbare & cōfundere. Si enim sal euauerit &c? Hic itaque in pri- mis recogitandum est, omnia illa cor- poris vitia, ppter quæ homines in le-

ge ab ordinibus sacris excluderentur in lege gratiæ & spiritus, ad spiritus & animi morbos transferendum esse. Tametsi non sine causa, cautum sacris legibus sit, tantum ne sacra indignè, aut contemptibiliter tractentur. Ut neque pueri, neque amentes, neque serui, neque spurij, neque manci, neque villo insigni corporis vitio deformes ad ordines sacros admittantur. Præcipua tamen obseruatio spectat ad animi conditiones; quæ tria potissimum in eo qui ordinandus est requirunt. Primū vt insit probitas vite, & morū integritas, secūdū quā & animam suam & cæterorum quibus præponitur rectè in Dei obsequio & ecclesiæ edificationem instituat. De hac abunde D. Paulus ad Titum, & Timotheum scripsit. Secundum est vt insit eruditio & scientia, tum eorum quæ pertinent ad vsum & ministerium ordinum & sacramentorū. Tum sanctarum scripturarum, quarum interpres, & doctor in populis esse debet. Ita Malachias, labia sacerdotis custodiunt scientiam: & legem requirent ex ore eius, quia Angelus Domini exercituum est. Tertiū est, vt insit discretio, iudicium, & prudentia tanto ministerio conueniens, quæ ratione sacra cōcilia certam ætatem ordinandis præscripserunt, de qua à nobis consulendum, & sequendum omnino est sacrum Concilium Tridentinum. Nunc pauca dicamus de effectibus ordinis, & finiamus.

Cogitanda & seriò præmeditanda sæpius sunt, quæ nam illa bona sint quæ ordinis sacramentum in ordinandis efficere possit: quæ ex illo petenda, & quorum ratione, in eum statum sese homo recipi & cooptari velit. Multum enim hoc præsertim loco refert, quem finem sibi quisque

præscribat, vt deserta seculi vita, ad clericatum se conferat: dici non potest quantum his temporibus hac in re peccatum est: Alij enim ex ordine, & clericatu hoc tantum quæsiere, vt inde quasi ex artificio viuerent, nil nisi quæstum ex eo facientes. Atque id quidem verum est, quod Diuina lege cautum est, vt qui altari seruit, de altari viuatur; quod multis exemplis D. Paulus suadet. Et expresso verbo Dominus noster asserit. Dignus est mercenarius mercede sua. Et patet quanta cura voluerit in testamento veteri, vt suis Ministris de victu prouideretur. Tamè hoc rātum vel hoc potissimum, ex sacerdotio & clericatu quærere, atque ex sacramento artem facere; sceleratū est, & sacrilegū opus. Alij non modo viuere, sed diuitijs affluere ex hoc volunt: quare & beneficium nolunt nisi opulentum, quicquid aliud pluris facientes quā ordinis sacramentum, de quo nihil, nisi per accidens, & consequenter cogitant. Animus est ad reditus, & ad opes, non ad opus: quos merito Dominus vocat mercenarios: Et Ezechiel dicit, seipsum non oues pascere, qui & ex Apostolatu suo nil amplius recipiunt quam Iudas munus scilicet, & pecuniam, quæ illi fuit in æternam perditionem. Alij ambiunt vt honorentur, speciosis quæ titulis fulgeant. Atque equidem verum est, eos qui ordinem suscipiunt, in excelso loco ponis; statibus omnibus mundi præferri: quasi luminaria in eminenti splendore mundo: dominos, iudices rectores, pastores, deos fieri: Maledictioni subesse qui non obediunt, qui non honorant. Cum hoc tamè stat, quod qui ambitiosè honorem hunc quærunt, & in hoc lumen tantum respiciunt, quo altius eleuantur, eo lapsu

grauiore

Ioan. 10.
Eze. 3. & 4.

graviore ruunt. Atque huius ambitus fortasse iusta ultio est, quod sacerdotium temporibus nostris apud populos factum est tā indignū & ignominiosum, vt in quo maximè peccarunt, maximè puniantur. Quid ergo ex ordine, & clericatu potissimum, quærendum est? Id quod ex vi sua. i. ex opere operato potest: soletque ordinis sacramentum conferre. Et quid nam illud est? Hoc in genere est: vt hominem laicum & prophanum, sacrum sanctumque faciat: Cur ita? Vt sic sanctificatus & sacratus cultui, & obsequio Diuino totius mācipetur: vt curam Dominici gregis & animarum suscipiat; vt populos pascat & regat in Dei gloriam & vitam suam totam in Dei seruitio exercent. Vide fili mi, quid facis, quid quæris! Ardua sunt hæc; naturam, & fragilitatem humanam superant. non parum est animam tuam curare, & pro tua ratione reddere. Expende an vires suppetant. Iam audisti quale opus hoc sit; quid ex talibus Deus requirat. Ita est, sed propter hoc ad sacramentum ordinis acceditur, vt homo seipso impotens per virtutē sacramenti potens, atque habilis ad ea omnia reddatur. Et hoc illud est, quod in gñe p̄stat ordinis sacramentum: habilitare ad specialem Dei cultum, ad sacra ministranda, ad regendos populos, natura non sufficit, mundi mores non suppetūt; ergo ex hoc fonte Dei virtus petitur: Est enim hoc sacramentum & seminariū illud, quod Dei ministros facit idoneos, ob hoc consuevit ecclesia certis temporibus ordines cōferre, quibus indicit publica ieiunia, orationis, pietatis exercitia, vt ad tantum opus agendum, nempe ad creādos christiani populi duces, publica populorum ope & pietate iuuetur, sicque Deus

communi voto rogatus dignetur per hoc sacramentum ea bona præstare ordinandis, quibus ad tātum ministerium habilitentur. Sunt autem potissimum tria bona, quæ hoc efficiunt; & ex hoc sacramento habentur. Primū est donum diuinæ gratiæ sacramentalis, quæ infallibiliter ex opere operato & vi sacramenti infunditur, vel augeatur in ordinato; vt sanctus, & sanctior fit, quod quidem commune est omnibus sacramentis. vnde omnia non modo recte, si hanc gratiā ordinatus in se cōseruet, sed meritorie facturus est: Secundum est donum gratiæ gratis datæ, quæ est potestas, & circa (quod primum est & potissimum) corpus Christi verum & naturale, cuius actus supremus est consecrare; ceteri autem proximiores, aut remotiores, qui ad opus illud consecrationis aliquid cōferunt: Et circa corpus Christi mysticum, quod est ecclesia; cuius actus & iurisdictio suprema est eam pascere. Atque hoc donum non tam personam sequitur, aut respicit, vt cunque personæ detur, quam ministerium & ecclesiam, in cuius ædificatione tribuitur. Tertium donum est character qui in quolibet ordine imprimitur vsq; ad sacerdotium, & inde extenditur, & dilatatur, secundum ampliorem potestatem, quam ordinatus recipit potissimum circa corpus Christi verum, & ministerium omnium sacramentorum; Nam circa corpus Christi verum & eius consecrationem, suprema potestas est in sacerdotibus omnibus: suprema autem circa sacramentorum dispensationem est in episcopis omnibus: suprema circa corpus Christi mysticum, id est ecclesie regimen est in summo pastore. Et ad hoc omnia habilitat, atq; à populo separat characteris nota animæ per hoc ordinis sacramen-

cramentum impressa; quæ ut indelebilis est; ita irreiterabile facit hoc sacramentum, ut sunt Baptismus & confirmatio. Atque hæc fortasse est illa gratia de qua D. Paulus ad Timo. i. epi. c. i. Admoneo te, ut resuscites gratiam Dei quæ est in te per impositionem manuum mearum. Noli negligere gratiam, quæ in te est, quæ da a est tibi per prophetiam, cum impositione manuum presbyteri.

Nunc tandem pro fine tractatus huius duo sunt subiicienda, quorum altero cupimus clerum: altero populum clero commissum admonere: clericum, & eos omnes qui sanctissimo ordinis sacramento initiati, & decorati sunt, monemus, rogamus, & obtestamur in Domino, ut considerent quales ex dignitate, & sacramento sint: nempe fors Dei, pars Dei, duces populi Dei, columnæ ecclesiæ, quales etiam fide, doctrina, vita & moribus esse debeant, ut tantæ dignitati respondeant & ne per eos vituperetur ministerium, quod seipso est præ omnibus honorabile, quales tandem futuri sint, si onus hoc, quod certe onus, & grave est, bonum opus, secundum gratiam sibi in sacramento præstitam honorifice, & fructuose ferant, doceant fideliter, orent assidue; sacrificent instanter, moneant opportunè, & importunè. Nempe quod sic Dei gratiam in se susceptam exercebunt, & exercetes augebunt. Tandem sublimem in Dei regno beatitudinis gradum obtinebunt. In resurrectione fulgebunt docti, quali splendor firmamenti, & qui ad iustitiam erudiunt multos, quasi stellæ in perpetuas æternitates. Et Matth. Euge serue bone & fidelis, quia in pauca fuisti fidelis super multa te constituam, intra in gaudium Domini tui. Pascite eum qui in vobis est Dei

gregem, & cum apparuerit princeps pastorum, percipietis immarcescibilem gloriæ coronam. Et Paulus, de presbyteris, & diaconis qui bene præ sunt. d. qui bene ministraverint, gradum bonum sibi acquirunt. Populum deinde, non tam in gratiam clericorum, quam suam ipsorum salutem, monemus, & obsecramus, ut erga uniuersum statum ecclesiasticorum tales esse velint, quales esse debent, & solent erga pastores, oues: & erga patres filij. Ut scilicet, ne despiciant, ne probris afficiant, ne verbis, aut factis lacerent præpositos suos. Quod si vitam eorum & mores disquirunt & iudicant: sentiant apostolum. d. Quis es tu qui iudicas alienum seruum? Domino suo stat aut cadit. videant ne festucam in alienis oculis iudicent, trabem vero suam non discernant. Male agunt illi pessimè agunt, iudicium suum & quidem grauissimum accipient, Tuum tamen, o fili, non est de patre iudicium ferre. Quod si vita præpositi tam scelerata est, & scandalosa; ut laudari nequeat, ut facile censuram omnium subeat, Nolo te scelera eius amare, nolo te mores eius sequi. Absit. sed interim nolo etiam te turpitudinem patris tui reuelare, si secreta est; nolo te pastorem tuum traducere. Tandem nolo te personam eius cum ministerio commiscere. Nolo te officium eius despiciere. hic enim res tua, non illius tantum agitur. Hoc molitur Satan, ut personam, cum dignitate confundat: ut spreta persona, simul & officium spernas: atque ita ut clericum damnat ex sua mala vita: Ita ex spreto & contemptu presbyterij priuet te consolationibus, doctrina, sacramentis, & alijs bonis quæ tibi per manus presbyterorum porrigit diuina misericordia; atque ita bonis his ingentibus spolia-

2. Tim. 3.

Tim. 4.

Matth. 12.

Matth. 25.

Pet. 5.

tum damnet te. Et ob hoc demon folet oculis populorū obijcere & exaggerare mores & scelera clericorum, quos in suam obedientiam pertrahit non tantum vt debito honore clericos spoliet; quam vt auxilio & suffragio clericorum, idest Dei verbo & sacramentorum gratia populos spoliet. quid ergo populi? In primis agnoscent vultum pastoris sui, & cleri, quem scient rite ordinatum, & legitimè sibi præpositum: In clero duo dispicient. Personam; & clericatum: personam considerantes, aut vitam cum dignitate respondentem intuebuntur. Et sic Deum in clero laudabunt; & cleri sui mores imitabuntur. sic enim decet pastores præesse, & prodesse ouibus, sic decet oues audire & sequi pastorem. Aut vitam à dignitate & officio alienam, quod scilicet dicunt & non faciunt: Et hic primum dolebunt, & ex corde ingemiscunt: deinde turpitudinem patris quantum poterunt celabunt. tertio monere illum reuerenter vt filios decet, & ad cor reuocare curabunt: quarto pro eo Deum orabunt, vt prouideat & illi, & ecclesie suæ. Dignitatem & officium considerantes, Agnoscent ordinis sacramentum & sacerdotium Dei munus esse, & quidem speciosum; Curæ suæ præpositum, quare illum & legitimè sibi præesse: & ex Dei mandato docere, regere, præcipere; sacramenta administrare; & quasi Dei manum gratiam conferre, peccata remittere, & in vitam æternam ducere. Hic primum populus pastorem suum quasi Angelum Dei venerabitur. Deinde loquentem, & è cathedra docentem audiet; & mādanti pro Dei gloria & salute animæ suæ omnino obediet. Tertio. Bona sibi exhi-

bita, gratiam sacramentorum, verbi ministerium, non tanquam, ex ore, aut manu hominis peccatoris; sed quasi ex ore & manu Dei reuerenter suscipiet, dicente illo; qui vos audit, me audit. Ita fiet vt populus fidelis, & obsequens, non tantum ex bonis, sed & malis pastoribus ingentem referat vtilitatem, ad Dei, qui dominus est omnium, & pastorum, & ouium, gloriam & animæ suæ salutem.

Epilogus totius tractatus de sacramento ordinis.

De Sacramento ordinis nouem in summa quatuor homilijis docuimus. Primò. Nec essitatem ex quatuor. Ex lege quia lex & sacerdotium se consequuntur. Ex usu sacramentorum, qui haberi non potest sine Ministris. Ex successione Ministrorum, quorum ordo est seminarium. Ex robore ecclesie, quæ est acies castrorū ordinata. Secundò. Nobilitatem, & hanc in testamento veteri ex quatuor ostēdimus. Ex ppria tribu leui. Ex sorte & hæreditate Domini. Ex vestimētorū splendore & significantia. Ex minorū multitudine, & dignitate. Lōgè nobiliorem in testamento nouo. Et hoc ex tribus potissimū ostendimus. Ex clarissima interpretatione voluntatis Diuinæ suggerēte spiritu sancto. Ex alto & Diuino regimine corporis Christi mystici, maximè in absolutione. Ex incōprehēbili cōsecratione corporis naturalis Chri in eucharistia. Tertio, quidditatē & essentiam ordinis per duas conclusiones, quarū fuit prima, quod ordo est grad⁹ eminens in ecclesia, dās potestatē ad certam-

ta munera & officia potissimū spectātia remote vel proxime ad eucharistiam. Secunda, quòd est verum sacramentum habens certam materiā, elementa, symbola, vnctiones, manū impositiones, calices, patenas, vrceolos & similia: certam formam verbū imperatiuum: Accipe &c. Certam gratiam, & sacramentalem iustifican-tem & gratis datam: & characterem. Hęc in prima Homilia. Quarto. Numerum & pluralitatem ordinū, quod septem sunt, quorum sex seruiūt septimo, quod sacerdotium est, cuius est summum opus scilicet eucharistiam consecrare: in hęc omnes respiciunt. Ad omnes præparat tonsura, quasi præmium & introductio, quæ clericos facit, & in sortem domini reponit. Hanc sequuntur minores, qui & non sacri dicuntur & sunt quatuor. Hostiarius ad valuas, lector ad librum. Exorcista ad Dæmones pellendum. Acolythus, ad lumina. Hi omnes seruiunt altari, sed sacra non tangunt. Tres alijs maiores sunt, & sacri dicuntur, quoniam sacra tangūt, & tractant, quare & his indicitur perpetua continentia, & horarum canonicarum persolutio. Et non nisi ab episcopo cõferri possunt; & sunt Subdiaconatus, Diaconatus, sacerdotiū. Quinto, sacerdotium vt summū gradum tractauimus. Et distinximus in duo. In internum cuius vnctio est Baptismus, cuius munera sunt, Deo feruire & offerre spirituales hostias: quod commune est christianis & iustis omnibus: in externum, quod externam habet vnctionem, & certo hoc sacramento sanctificatur; cuius officium generale est, inter Deum & hominem mediare: specialia vero sunt quatuor. Docere Dei verbum. Sacramentum ministrare. Peccata discer-

nerere & iudicare. Sacra facere, & offerre pro viuis & mortuis. Sexto institutionem & latitudinem sacerdotij quod instituere pollicitus est Christus. d. apud Mattheum. Tibi dabo clauas, quodcunque ligaueris &c. Instituit autem de facto quo ad potestatem consecrationis dicens in cœna: Hoc facite &c. Quo ad potestatem absolutionis dicens post Resurrectionem. Accipite spiritum sanctum &c. Quo ad potestatem iurisdictionis dicens Petro, tanquam capiti. Pasce oves meas. Quod latitudo sacerdotij, supra simplices sacerdotes habet quatuor gradus. Episcopos, qui sunt vrbium, & Diocœsum Archiepiscopos, qui sunt prouinciarum Patriarchas, qui quatuor fuere in toto orbe Christi. Summum pontificē & Papam qui vnus est custos, totius vineæ, caput ecclesię, Petri successor, & Christi vicarius. Septimò, qualitatem Ministri & ordinantis: quod est episcopus, & solus episcopus, præsertim si de maioribus & sacris ordinibus est sermo. Octauò, qualitatem ordinandorum: quod exclusis vitijs animi & corporis quæ inhabiles reddunt, Tria potissimum requiruntur in ordinandis. Probitas vitæ, vt domui suæ sit bene præpositus. Doctrina, potissimum Diuinæ legis instructio, etas conueniens, quæ iudicium & discretionem adhibeat. Nono, effectus, quod sacramentum hoc hominem sanctificat; à seculo ad Dei cultum specialem traducit, atque habilitat, & hoc per tria dona quæ sunt. Gratia sacramentalis sanctificans. Gratia gratis data, & potestas. Character impressus animæ, qui ad vtranque gratiam habilitat, & sacramentum hoc irreiterabile facit. Ex

his duæ deductæ sunt monitiones. Prima vt clerus dignitatem suam agnoscat: Deo gratias agat, ministerium suum, pro dignitate & secundum susceptam gratiam exercent. Secunda, vt populus clerum agnoscat legitime sibi præpositum, personam que ab officio discernat, ita vt, Personam Dei iudicio & misericordiæ relinquat, Cui stat aut cadit: officium, tanquam Dei simulachrum in omnibus reucreatur; atque ita ex bonis & malis ministris fructum capiat, ad Dei gloriam, & animarum salutem. Amen.

*Habita Romæ, Prima
Februarij. 1569.*

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Prima.

PROŒMIUM.

Vuat creaturam, Deo creatori suo adesse, & seruire, à quo habet & sperat omnia bona. Seruitus ista eo nobilior, & fructuosior est quo vicinior, & expeditior. ille igitur hominum status beatior, qui magis est solutus curis mundi huius, atque ideo sese totum potest in Dei obsequium resignare. Eiusmodi est virginitas, quæ vt Paulus testatur, cogitat quæ Domini sunt, quomodo placeat Deo. Atque id præcipue inquit apostolus: Volo omnes homines esse sicut me ipsum &c. Hoc aut minime fieri potest; tum quia unusqu; de nũ suum habet ex Deo, alius quidẽ sic alius ve-

ro sic. Tũ quia mundi ordo, & status exigit necessariã propagationẽ, quousq; absoluto electorũ numero redeat in suũ principiu. Vt igitur sic fieret fieretque sine peccato, adhibitũ est Matrimonium, quo mas, & foemina sancto hoc vinculo, copulantur; vt sit natura humana (Guil. paris) velut arbor speciosissima, & Dei agricolæ plantatio preciosissima, velut ex duobus ramis, masculo, & foemina, quibus indidit vim generatiuam, quæ in neutro eorum est completa, sed in vtroque. crescente autem mundo, & suam per Iesum Christum recipiente plenitudinem, vt fructus hic preciosissimus, non tãtum ederetur sine culpa, sed cum gratia, & merito, Matrimonium, quod in natura instituta fuerat officiu, in destituta fuerat remedium, factum est in restituta sacramentũ, & inter vera ecclesiæ sacramenta connumeratum. Deus igitur Matrimonium in hos vsus à principio instituit, & legibus in testamento veteri ornauit: Christus Dei filius sua præsentia in Chana Galileæ decorauit, certisque regulis astrinxit, ac perfecit; Sancti etiam Apostoli Petrus, & Paulus, multa ad eius dignitatem pertinentia tractarunt; quam obrem constat, quod retinendum, exercendum, honorandum, prædicandumque est Matrimonium; sic tamen vt decet sanctos, nam filij sanctorum sumus: nec decet sanctos coniungi in passionibus desiderij, vt solent gentes: sed ita vt cõstet eos à Dei gratia in Dei gloriam conuenire. Pertinet ergo maxime ad pastores animarum, hoc sacramentum cum ceteris diligenter exponere, quo tanta mundi pars comprehenditur, vt recte fiat: fieri autem recte minime potest, nisi recte per-

cipiatur. De hoc igitur sacramento multa capita à nobis sunt explicanda, pro absoluendo sacramentorum tractatu: & hoc potissimum. Primum, quid sit Matrimonium secundum nomen, & rem. Secundum, quæ sit in eo ratio sacramenti. Tertium, quæ sint eius causæ intrinsecæ, & extrinsecæ. Quartum quæ leges potissimæ Matrimonij. Quintum, quæ bona sint Matrimonij, & quæ impedimenta. Hæc & nos Deo dante pro viribus explicabimus, vt quilibet christianus facile scire possit, quo pacto magnum hoc sacramentum inter christianos, quorum in hoc ipso, præter gentes, & iudæorum, gratia est specialis, honorifice, & fructuose valeat exerceri. illud Thobiæ, sæpius inculcantes. Filij sanctorum sumus, non possumus ita coniungi sicut gentes, quæ ignorant Deum. Ergo à primo incipiamus; & nomen, atque essentiam Matrimonij declarem.

Quid sit Matrimonium secundum nomen.

Vt famosa, & fructuosa est hæc duarum personarum virtuosa unio, de qua loquimur, ita multis nominibus explicatur. Dicitur Matrimonium, quasi Matris munus, ad eam. n. potissimum pertinet proles, quam & concipere & parere, & educare debet ex munere proprio. Et ob id etiam quod viro vnitur ob hoc præcipue, vt Mater fiat: quod si non sequitur, vt in plerisque, denominatio tamen recte sumitur ab intentione. Sunt qui & Matrimonium interpretentur, quasi matris munus, vel munimen, viro enim mulier, vt vitis pa-

lo coheret, vt infirma sustentetur. Dicitur coniugium, & quoniam ad prolem edendam simul iunguntur: & quod ad perpetuo conuiuendum, communi iugo, vt alter alteri obsequatur, se subiiciunt, sicque simul laborent &c. Dicuntur nuptiæ celebritas illa, qua primum, ad sic se inuicem subiugandos conueniunt, eo quod puellæ præ pudore, se obnubebant, vt de Rebecca constat, cum tradita est Iacob patriarchæ. sic enim & se viris suis, subiectas fore declarabant. Et hæc de nomine.

Quid sit Matrimonium secundum rem & essentiam.

Sic definiunt patres. Matrimonium est viri, & mulieris maritalis coniunctio, inter legitimas personas, indiuiduam vitæ consuetudinem retinens. Qua quidem definitione, & genus exprimit Matrimonij, quod coniunctio est, non tam corporum quam animorum sibi inuicem consentientium: & sese mutuo tradentium, ita quod Matrimonium omne coniunctio est; non omnis coniunctio est Matrimonium. specificat autem genus, addentes, quod coniunctio sit maritalis, & maritali affectu, ac proposito inita, cæteræ enim coniunctiones non faciunt matrimonium. Addunt quasi materim; quod sit inter legitimas personas, vt enim donum virginis non est omnium, ita nec Matrimonium ad omnes pertinet; quin plures legibus excluduntur, vel ex gradu consanguinitatis, aut affinitatis, vel ex ætate immatura, vel ex alia ratione: inter quos matrimonium fieri non potest; & si fit,

fit, nullum est, quod addunt de indiui-
 dua vitæ consuetudine, & rationem fi-
 nis habet, quod sic vniuntur vt simul
 viuant, & sese mutuo iuvent, & vincu-
 li matrimonialis indissolubilitatem,
 quæ ad eius perfectionem pertinet,
 nouam facit. Vt vero hæc matrimo-
 nij essentia distinctius & clarius expli-
 cetur, notanda hic sunt quinque. Pri-
 mum, quod ad cōstituendum, & per-
 ficiendum substantiam matrimonij,
 tria potissima cōcurrunt. primo con-
 sensus spōtaneus, & volūtarius vtrius-
 que, sine quo nulla potestas creata
 matrimonium facere potest, con-
 sensus inquam intimus, non fictus
 alioqui, coram ecclesia quæ corda nō
 iudicat, matrimonium facit: nul-
 lum tamen est coram Deo ex con-
 scientia fictoris nisi de nouo ex ani-
 mo consentiat. Consensus enim fi-
 ctus non est consensus. sicut homo
 pictus non est homo, & ideo nihil
 facit. Dolus adfuit, inquit beatissi-
 mus Innocentius tertius. Consensus
 defuit, sine quo cœtera nequeunt per-
 ficere scœdus coniugale. Consensus
 deinde expressus per verba, vel signa
 satis significantia, vel etiam in virgi-
 nibus silentium, & conuiuentia.
 Alioqui posset inter remotissimos si-
 ne verbis, aut literis, aut nuntijs ex so-
 lo consensu contrahi, quod non
 admittitur. Additur, vt sit consensus
 per verba de præsentī. Accipio te-
 in meam: verba enim de futuro, vtcū-
 que explicita, inculcata, iuramento fir-
 mata, matrimonium non faciunt;
 sed sponsalia; quibus tamen in con-
 scientia, ne sit periurus, tenetur, vt
 sine peccato, & fraudis culpa non pos-
 sit aliam ducere. Si tamen aliam du-
 cat per verba de præsentī, cum se-
 cunda manebit, de periurio pœnite-
 bit, nisi tamen cum prima secuta

fit carnalis copula. Tunc enim præ-
 sumitur promississe & consensisse ani-
 mo præsentī, & habetur pro matri-
 monio rato. Secundum, quod ad con-
 sensum sic expressum sequitur, pa-
 ctio & contractus, quæ est mutua
 translatio, & donatio corporum; vt
 secundum apostolum, vir potestatem
 habeat in corpus mulieris, & econ-
 tra. Est etiam traditio mutua ani-
 morum, qua vnus alteri sese obstrin-
 git ad conuiuentum, & implicit etiã
 non commercium carnis, ad quod
 matrimonium ordinatur, si sic alter
 voluerit, & non alter: quare consen-
 sus, & traditio eiusmodi, virginitati
 mentis, & corporis non repugnat; vt
 si sciat alterum potestatem sui cor-
 poris nunquam vsurum; vt de viro
 suo Ioseph certa fuit beata virgo,
 quare & vera vxor; & vera virgo fuit,
 & esse proposuit. Ad cōsensum enim
 & non ad copulam sequitur essentia
 matrimonij. Tertium, Quod ad con-
 sensum & mutuam illam traditionē,
 sequitur obligatio mutua & vinculu
 in quo proprie consistit substantia
 matrimonij. Ita quod consensus, &
 contractus causæ sunt: substantia
 vero est obligatio: Et sic recte dice-
 batur, quod matrimonium est con-
 iunctio, id est obligatio duorum &c.
 Ita docent patres in concilio flo-
 rentinum. Quartum, quod obligatio
 ista perpetuo ligat vtrunque; contra-
 ctus enim donatio est mutua, qua do-
 minum rei alterum transfertur, & re-
 uocari non potest. Contractus enim
 hic non est mere ciuiliis, dependens à
 solo consensu humano, in fieri & cō-
 seruari; sed & à lege diuina qua insti-
 tutum est, & sic fit illico vinculum
 indissolubile; vt postquam ratum &
 consummatum est, nequeat villo mo-
 do per contrarias voluntates dissolui;

nisi ad melius, cōueniant; vt ad religionis ingressum. Quintū & postremum est, quod mutua ista obligatio, sic in domino facta, sub Dei legibus, cum Dei timore, & reuerentia; in fide præstita, vbi Dei opus agnoscitur, & sentitur tanquam eius qui coniuges copulat, & (vt Christus dicit) cōiūgit; & sic in verbo domini sibi promittunt, Dei gratiam obtinet, quæ operatur inter coniuges amorem, pacem & concordiam, quæ statum eorum coniugalem coram Deo facit sanctum, acceptabilem, & meritorium. Hanc autem gratiam sic confert, ista obligatio fidelibus, qui ex Dei instituto, & merito Domini nostri Iesu Christi Matrimonium quod in natura instituta fuit officium ad propagandam humanitatem: quod in natura destituta fuit remedium ad vitandam concupiscentiæ vstionem: in natura per Christum restituta fidelibus præter ea est verum sacramentum, Diuinam gratiam vere significans, & præstans, qua thorus fit immaculatus & honorabilis coram Deo, & hominibus, qui Dei mysteria confitetur: qua etiam gratia ipsa gratificans, si prius insit, augetur, ita quod iustifici contrahentes iustiores fiunt ex opere operato idest ex merito Christi, & virtute sacramenti. Hanc vero gratiam Dei, tanquam sibi, & suæ fidei propriam respicere, & gustare fideles debent, in Matrimonio; vt Diuinam rem agere se intelligant, & coram Deo, per Dei legem & voluntatem sancto hoc vinculo perpetuo colligari; sicque in Dei benedictione debere se vitam, & familiam omnem ad eius gloriam procurare & instituere. Amen.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Secunda.

Quæ sit in Matrimonio, ratio Sacramenti.

Natura ipsa, dirigente eo qui Naturam cōstituit matrimonium inter virū, & mulierē, vt honestū, & necessarium bonū induxit, ad procreandam prolem, debite educandam. Eadē instituit, personas determinari, ne vaga, sed certa esset coniunctio, tum propter bonum prolis, quæ alioqui religiose non educaretur, si patres non haberent determinatā notitiam prolis. tum etiam propter bonum ciuitatis, in qua plurimū amicitia viget ex determinata propinquitate in certis gradibus. Eadem instituit personas per contractum liberum se inuicem tradere, vt potestatem alter in alterum ex mutua traditione habeat; alioqui incōmoda, & inquietata esset cohabitatio, si quisque voluntatis suæ præsentis motibus syrgeret. Eadem instituit vinculum eiusmodi fore perpetuū, & indissolubile alioqui tot laboribus, quibus proles est educanda non succumberent. Optimas istas Naturæ institutione Deus ipse legibus expressis firmavit; non enim erat lex naturæ tam euidens, & manifesta, quin expediret necessitate eius Diuina lege determinari, protulit ergo p os primi hominis quasi præconis, legem: Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit vxori & erunt duo in carne vna, His naturæ institutis, & Dei legibus introductū

est à principio Matrimonium tāquā naturæ honestum & honoratū exercitium, tribus his circumstantijs decoratum. Vt Matrimonium esset mutua obligatio, vt certa duarū psonarū, coniunctio ita qđ essent duo in carne vna vt eēt ppetua & indissolubilis. Prima excludebat iniqua oīa cōmercia, quæ non sunt cum sua. Secunda, excludebat numerum vxorum simul cohabitantium. Tertia excludebat repudium, & incōstantiam amoris. Restituta natura, & sacrū hoc vinculū, naturæ seminarium multas subijt imperfectiones: apud gentes omnes, polygamiam, qua iam non erant duo in carne vna; vt à principio fuerat constitutum. Repudium deinde, legibus etiam certis casibus probatū; vt Deu. Nobilius tamen proculdubio, & sanctius fuit Matrimonium apud Iudæos, quam apud gentes, ex hoc potissimū, quod vt ex Dei promissione expectabant Messiam mundi saluatorem, è gente sua nasciturum, populū hac pietate propagabant, vt electorū lobolem, vnde Dei filius nasceretur. Restituta per Christum natura, restitutum quoque, atque ad sua principia reuocatum est Matrimonium. sublata omnis multitudo vxorum, renouataque lex illa Matth. Erunt duo in carne vna: Itaque inquit, iam non sunt duo, sed vna caro. Repudiū quoque sic limitatum, vt ob solam Adulterij noxam permittatur, & tūc separet tantum à thoro; nullo autem modo vinculum fidei soluat, vt vna dimissa, ea viuente, altera possit sup induci; quin apertè denuntiat Marc. omnis qui dimittit vxorem, & alteram ducit, mœchatur. Et Apostolus. mulier alligata est legi, quanto tempore vir eius viuuit. Et iterum. Præcipio, non ego sed dominus: vxorem à viro non di-

scedere; quòd si discesserit, manere in nuptiis, aut viro suo reconciliari. qđ etiam intelligendum est, si discedat ob iustam causam, quæ sine ecclesiæ iudicio, non est discernēda; Ad nobiles, & graues has regulas D. n. Iesus Christus naturæ restitutor matrimonium reuocauit; quæ si difficiles forte videntur, vt re uera etiam sunt, ob dissimilia virorum & mulierum ingenia, vt facilia & dulcia, quin & meritoria oīa fierent, addidit excellentē matrimonio cōditionē, qua sub euangelio statū matrimonij mirum in modum extulit. nā præter id quod est officium ad procreandum, est remedium ad tollendum carnis infirmitates, ex merito sanctissimæ passionis suæ fecit & instituit verum sacramentum, atque iter cætera ecclesiæ suæ sacramenta cōnumerauit, ita vt per ipsum contrahentibus veram gratiam, & significet, & præstet, qua onera Matrimonij & leuia & suauia & meritoria fiunt. Sic vero considerantes Matrimonium vt proprium est christianorum, & statum eius explicantes: præter id quod dicimus: esse vinculum & obligationem maritalem inter legitimas personas, indiuiduam vitæ consuetudinem retinens, addimus, quòd ex Diuina institutione gratiam efficaciter significat: ex vi operis operati conferendam. hoc enim vt aliàs docuimus commune est omnibus sacramentis christianis, qua in re differunt à sacramentis veteris legis. Quòd verò Matrimonium in Christi ecclesia verū sit sacramentum expresse probat authoritas ecclesiæ in sacris cōcilijs: Constantiēsi Florentino, & Tridentino, quæ omnia inter vera ecclesiæ sacramenta cōnumerant Matrimonium, & negantes ita esse, anathemate feriunt. Probat autem ecclesia ex ver-

bis D. Pauli ad eph. Vbi Apostolus mutuuum inter cōiuges amorem exigit, vt alterum diligat tanquam carnē suam, sicut Christus dilexit ecclesiam tanquam carnē & corpus suū, & adhibet verba illa Adami, quib⁹ à principio vnionem hanc inter virum & mulierem, tanquam Dei præco asseruit, nō tam pro suo, quam posterorū suorum Matrimonio asserēdo, propter hoc relinquet homo patrem, & matrem (hoc certè de seipso non dixit Adam qui ex nullo natus est patre) & adhærebit vxori suæ: Et erūt duo in carne vna. Ista vero vnio quāti est, addit Apostolus. Sacramentum hoc magnum est, quid hoc? cōiunctio ista sancta ex Dei instituto, qui mulierem à se formatam è latere viri, primus omnium duxit ad virum, & eius lateri in adiutorium restituit. Ita cōiunctio Diuina, Dei manu sic facta magnum sacramētum est, magna significans, vnde nomen habet mysterij & sacramēti. Vbi ista significat? Dico, inquit Apostolus, in Christo, & in ecclesia. Inter hos enim, quasi spōsum, & spōsam vnio illa, duas sacratissimas vniones significat, qua ratione factum est, vt in euangelio, sæpe sub parabolis nuptiarum expressa sit vnio Christi cum ecclesia sua, quòd ergo in Matrimonio vir & mulier communi cōsensu sese inuicem tradunt, & sui potestatem faciunt, vt sint cor vnum & anima vna in carne vna, sacramentū est vnionis, qua per charitatem Christus vnitur ecclesiæ suæ, vt sit vnus spiritus cum ea, quòd tandem Matrimonium cōsummat, ad propagandam humanitatem, & fiunt caro vna, per thorum immaculatum, vt vocat Paulus sacramentum est significās, mirabilem illam vnionem, qua Dei verbū factum est caro, vt sic, in carne propa-

garet ecclesiam: & dispersos filios cōgregaret. Has autem significationes à principio habuit semper Matrimonium, & his rationibus vt ad futuras gratias exprimendum ordinabatur, semper mysterium fuit & sacramentum. Vbi autem per Christū exhibitum venit plenitudo temporis, & gratiæ, per eundem venit & plenitudo sacramentorum, atque in specie Matrimonij, qua plenitudine ex merito Christi passi, factum est, vt Matrimonium non modo futuram gratiam significaret: sed præsentem cōtrahentibus exhiberet, quòd proprium est sacramentorum in noua lege. Et hac etiam ratione Apostolus vocat Matrimonium, sacramentum magnum, in Christo & in ecclesia, quo. s. Christus sic vnitur ecclesiæ suæ in hoc potissimū negocio, vt contrahentibus gratiam suū impertiat, qua & sanctè cōiungantur, & sanctè conuiuant, & sanctè filios pariant, & sanctè, in dei cultu tanquam Diuinæ huius gratiæ fruct⁹ ad Dei gloriam educent, quòd si habet matrimonium (vt certe habet) onera, quæ carni minima non sunt; vt sunt pericula cōcupiscētiæ, ad delectationes immodicas prouocantis, vt sunt illecebræ, & innumera illa infirmitatū genera, quæ ex natura corrupta, sacrum hūc thorum violare nituntur; vt sunt fastidia mutuo se tolerandi, cōeā; onus alendorum filiorū. omnia ista alleuat & recreat Diuina gratia per sacramentū præstita, vt nō modo non impura sit, sed sancta & meritoria sit hæc maritalis animorū & corporum conglutinatio. Ita D. Augustinus. lib. de bono coniug. c. 18. vocat sacramentum nuptiarum. Et c. 24. vocat Sacramenti sanctitatē. Vt igitur sacramentum est rei sacræ signum: sic semper Matrimonium fuit

sacramentum. Ut vero proprie est, signum efficax gratiam significans, & præstans, sic in nouo tantum testamento post passionem Christi exhibitam, ex eius opere operato est sacramentum. In huius signum Christus in nuptijs Galileæ mutauit aquam in uinum, significans se suo merito matrimonium, non modo probare, sed perficere & noua uirtute quasi aquam in uinum mutatam, replere, ut Matrimonium inter uera sacramenta numeraret. Qui ergo inter christianos ad matrimonium ueniunt; quasi ad rem sanctam & sacram, diuina gratia plenam: Dei uerbo institutam, Dei uirtute fecundatam Christi merito abundantem; ut filios sanctorum decet, uenire humiliter, reuerenter, fide, ac religione pleni, ad opus maximam debent. Non certe ad mulieris corpus infirmum, fragile, mille subiectum erroribus & infirmitatibus, ut cunque formosa facies ad se trahat, mox transitum; ob carnis delectationem quod & belluis & infidelibus commune est; sed ad corpus sanctum, ad uas spiritus sancti in honore possidentium, tanquam adiutorium à Deo sibi datum, è Dei manu accipere. Ita dicit Christus quos Deus coniunxit. Certe Deus furiosos illos amatores, animo adulterino in carnis oblectamenta tantum inhiantes non coniungit, sed pios, fide, & Dei gratia accedentes. Non etiam querenda est sacra ista coniunctio tantum ut sit in officium naturæ propagandæ; cui rei non minus operam præstant hæbrei & infideles. sed ut filij sanctorum populum Dei sanctum propagent, & crescant in Dei scilicet gratia concipiant, pariant; in Dei seruitio, & ad Dei gloriam filios enutrient. Ita bonus ille Thobias. c. 8. tu scis domine, quia non luxuriæ causa accipio sororem

meam coniugem, sed sola posteritatis dilectione, in qua benedicatur nomen tuum in secula seculorum: Non etiam querendæ hic tantum sunt diuitie ut uxoris ingressu domum temporalibus bonis implcamus, & cum ea ociosam uitam ducamus. Hoc enim & ipsam uxorem lædit quando non sui gratia sed rerum suarum expetitur. Non improbo si dotem quæris, ad ferenda Matrimonij onera, & his præsertim temporibus, quibus neque uirorum neque mulierum appetitus modum uelulum habent. Tantum illud prohibeone in Diuitias uxoris cor tuum feratur, plusquam in diuitiarum dominam. fordida enim & sæpius infœlicia sunt eiusmodi Matrimonia. quære hic primum mulierem bonam, fidelem, prudentem, Deum timentem, moribus tuis conformem; corpore sanam & ualente, si pulchram Rachel optauit. Iacob non improbatus est, si Diuitem, insuper, si nobilem, si fecundam ex genere; omnia de manu Dei accipe: & uxorem tanquam Dei opus & filiam sororem tuam in Dei nomine sume, & felix frui in domino. Ut sanctitatem operis adiuuet ecclesia in Concilio Tridentino. iubet Matrimonia fieri præsentem sacerdotem, & testibus, alioqui irrita, iubet publicari in ecclesia, ut fraus ulla non subrepat: hortatur coniuges ante benedictionem sacerdotalem in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitare; & interim orare, confiteri peccata sacerdoti, sanctissimam eucharistiam sumere, & sanctos, diuinaque gratia plenos, ad sacramentum Matrimonij in eundem, & consummandum, ut ad Diuinum opus, quo etiam mereri & saluari possunt, reuerenter accedant, Deum in omnibus quasi præsentem, & authorem adorantes, & glorificantes. Amen.

DE SACRAMENTO
MATRIMONII.

Homilia Tertia.

Quæ sint causæ matrimonij

D hanc nobilitatem, & plenitudinem reduxit, seu reuocauit matrimonium D.N. Iesus Christus, humanæ naturæ optimus & institutor, & restitutor, quod inter gentes, & hæbreos fuerat naturæ officium semper honoratum, & legibus èt proprijs ornatum: fuerat & communis infirmitatis remediũ salubre. Inter nos qui Christi corpus, & membra sumus, verum sit sacramentum, inter septem ecclesiæ sacramenta, & sacra mysteria practica & efficacia numeretur: quasi scœdus à Christo sic suo merito sanctificatũ, vt & verè sanctũ sit, & verè contrahentes, verè sanctos efficiat: gratiam Dei non modo significet, vt olim, sed efficiat, & conferat, vt cætera solent, quæ propriè sunt sacramenta. Veritate hac pmissa, quam sanctorum conciliorum decretis, & ecclesiæ regulis firmiter asserimus, restat vt ex ratione qua Matrimonium est sacramentum, intelligamus ipsũ esse rei sacræ signum, & de hac sacra significantia satis diximus qua & vnionem Christi cũ ecclesia spõsa; & vnionem verbi cum natura humana assumpta; & gratiã firmæ ac indissolubilis, meritorie etiam inter contrahentes vnionis significat efficaciter. Intelligamus insuper, ex eadem ratione, Matrimonium esse inuisibilis gratiæ visibilem formam, id est habere in se, vt cætera omnia mixturam illam rerum visibilium, & inuisibilium, qua-

rum aliæ significant, aliæ significatur. Habet ergo elementum suum, quod signum est, quam Theologi materiã appellant. Habet & formam, quæ addita elemento facit sacramentum, quod in cæteris omnibus, verbum est. Et hæ sunt causæ intrinsecæ sacramentorum. Habere quoque debet extrinsecas, quarum vna est efficiens inducens formam, vt solet in cæteris esse Minister qui verbum profert intèdens facere quod facit ecclesia, altera est finis quæ, tota actio intèdit. Causas huiusmodi in præsentia requirimus, vt integrum haberemus de essentia Matrimonij tractatum, atq; vt controuersias multas, quæ super his, etiam inter catholicos negotium faciunt, prætereamus, tutiorem, & cõmunio rem viam sequentes, dicimus. Quod materiam, & elemētum visibile ex quo resultat Matrimonium. vel sunt coniuges ipsæ, tanquam legitimæ personæ, ab huiusmodi contractu legibus non exclusæ. sic enim in quolibet contractu, res ipsæ quæ transferunt, materia solent esse. Vel si viciniorem vis materiam, dicas cum D. Thom. quòd materia sunt actus legitimarum personarum, præcedentes contractum integrum, qui sunt sensibiles; vt est visibilis illa coniunctio (Hosius) quæ fit stipulatione verborum data arra, iunctis dextris &c. Quod forma necessario addita, vt elementum sit sacramentum, est verbum quo vtriusque consensus sufficienter exprimitur, aut aliud loco verbi, vt in mutis, nutus; in puella verecundia silentium, quo verbum ab alio prolaturum confirmatur, Hæc igitur sunt quæ substãtiam matrimonij constituunt. contrahentes, vel cõtrahentium actus & mutua expositio verbaque illa exprimentia cõsentum

non tatum vt actus sunt, & verba hominum, hæc enim gentibus sufficere solent, quia in matrimonio non quarunt aliud quam humanum & firmum contractum; sed vt sunt ex domini, & Christi institutione, in eiusque verbo & fide adhibita, sic enim sacramentum constituunt, & gratiam conferunt in illo momento quo posterior consensus accidit priori. Habet & causas suas extrinsecas. Quarum vna est efficiens; alia finis. Efficiens duplex est, vna remota, & est Dei institutio; scimus enim quod Deus à principio adduxit mulierem ex viri dormientis costa formatam ad virum, scimus quod semel, & bis præceptum addidit. Crescite, & multiplicamini. Et tandem Christus, quos Deus coniunxit &c. hoc vero sæpius repetendum est, vt Deum Matrimonij auctorem agnoscamus, & etiam sanctificatorem, ipse enim est qui solus gratia sua efficax reddit & sacramentum facit. Alia est proxima, & est consensus vtriusque, vel sunt Ambo consentientes, & se se mutuo de presenti tradentes: requiritur enim auctoritas possidentis rem, cuius translatio fit. Quare nec pater sine consensu filii matrimonium perficit; nec seruus sine consensu domini. nec consensus ipsiusmet contrahentis nisi sit liber. Ad hoc quoque efficientiæ munus, suo modo reduci potest minister, ad quem spectat materiam (si opus est) præparare; Formam addere, id est verbum elemento: sacramentum insuper distribuere, & dispensare cum intento actuali, vel saltem habituali, id faciendi, ad quod ipsa sacramenta sic distributa sunt instituta: Hanc efficientiam tribuit expresse concilium Florentinum regulariter consensui mutuo contrahentium; vt totum fere hoc sacra-

mentum in ipsis contrahentibus constitutum intelligamus, quando ipsos, seu ipsorum actus diximus esse materiam: verba consensus exprimentia formam. Consensum ipsum internum, scilicet qui voluntatis est motus & deliberatio, efficientem. Et hoc proprium est sacramento huic, ex hoc quod rationem contractus habet, & verus contractus est, ideo nullum requirit agentem proximum aut ministrum, qui materiam præparet, quando ipsi innet contrahentes fideles vera sunt materia: nullum qui verba proferat; quando ipsi soli contrahentes vere exprimere possunt consensum animi sui. Adhibendus quidem erit sacerdos, & nunc potissimum quando à concilio Tridentino, sub Pio quarto sess. Octaua, statutum est, vt matrimonia, quæ sine sacerdote, & testibus fiunt, irrita sint, & nulla: sed hic sacerdos, non tam efficiens quam promotor coniugij erit; cui & suo loco solemnem benedictionem adiciet; non vt matrimonium faciat, sed vt bene factum declaret; sanctumque vt sanctorum vinculum solemnizet. Benedicens itaque non tam efficiet, quam perficiet sacramentum. Et hæc sufficiant de efficietia. Finem in Matrimonio aliud intédunt gētes naturæ ductu Alium Hebræi, legis suasu. Alium christiani, Diuinæ gratiæ spiritu impulsii. Natura ipsa humana Matrimonium exigit duplici intentione. primū ut homo habeat ad conuiendum adiutorium simile sibi, quo consoletur & oblectet mutui auxilij spe conciliata, vt alter alterius ope, vitæ incommoda facilius ferat, & senectutis imbecillitatē sustineat. Deinde, ad procreandam, & propagandam perpetuandamque naturam quasi agrum ad fructus habēdos necessarium. cre-

sceret scilicet iuxta Dei præceptum, multiplicaret, & repleret terram. Lex præter id, & Dei promissio Iudæis nobiliorem finem præscripsit, ut qua si vere religionis cultoribus, & diuinarum benedictionum heredibus, ut ex Matrimonio filios Dei quæreret, & semen illud Abrahæ multiplicaret, in quo benedicendæ erant per Messiam omnes gentes. Gratia verò, & lumen Christi nobis præstantiorem adhuc finem proponit in Matrimonio, ut vero sacramento per Christum fecundato: præter id quod sic per Matrimonium populus fidelis in Dei veri & Christi cultu procreatur & educatur; mirabiles illas addit significationes in Christo & in ecclesia de quibus in præcedenti; additque excellentius Diuinæ gratiæ munus, quo & iustiores efficimur coram Deo; & ad onera ferenda fortiores. Potest & humana infirmitas alium sibi finem in Matrimonio statuere; ut scilicet in eo remedium quærat ad tollendas, seu mitigandas vrgentis concupiscentiæ, flammæ. Melius inquit Apostolus, est nubere quam vri. Non quidem tamen necessario, quod & alia & nobiliora, & virtuosiora non habeat. Virginitas & cœlibatus remedia, quibus orando, psallendo, vigilando, ieiunando, contemplando, mentem ad cœlestia subleuando, non modo sine spiritus præiudicio (quod in practica Matrimonij facile incurritur) sed cum profectu mirabili, concupiscentiæ stimulos, non tantum mitigat, & comprimit, sed per Dei gratiam sese exercendo prorsus eneruat, & mortificat. Ita dictum est Paulo sese exercenti & castiganti, sufficit tibi gratia mea. Non ergo sic necessarium est (ut malè hæretici carnis & concupiscentiæ patrum sentiunt) remedium Matrimonij,

ut sine eo vitari nullo modo possit vltio carnis & fornicatio: sed Dei est misericordia que in matrimonio præter officia & sacramenta insita, hoc quoque remedij munus ad humanam infirmitatis commodum inesse voluit, quo cæteros omnes concubitus alienos, & illicitos amores, tanquam indebitos, inexcusabiles reddidit. Ita causas omnes Matrimonij intrinsecas & extrinsecas venati sumus. Illa ante omnia ab intrinseco repetenda, & animo voluenda, quod matrimonium sacramentum est. quod sacramentum materiam & sacram formam habet. sacra igitur intentione tractandum est. Ab extrinseco illa in primis, quod matrimonij primum & summum efficiens Deus est, ita quod opus Dei est. Deus est qui à principio dixit. Non est bonum hominem esse solū. Dei inuentio est: è manu Dei sumenda vxor est. Ad virum per Dei manū venire vxor debet. Salom. Qui inuenit mulierem bonam inuenit bonū. Prou. 18. Et quale bonum? Multiplex bonum. Primū est animi consolatio, & iucunditas; Est enim Mulier viri adiutorium, & solatium in Domino à Domino sibi datū. Ita addit Salom. pro. Prou. 18. hauriet iucunditatē à Domino. Pars Eccle. 26. bona mulier bona, in parte bona timentium Deum dabitur viro pro factis bonis. Secundum, animi puritas, & conscientia bona coram Deo, quod sciat se vxorem ab eo accepisse; & ea frui tanquam Dei dono, in quo non modo sine peccato, sed cum merito viuere & saluari potest. Ita Paulus, saluabitur mulier per filiorum generationem. Interim etiam summa cum pace tribulationem (inquit Paulus) carnis sustinebunt, & per Dei gratiam non succumbent, aut confundentur, 1. Cor. 7. scientes, quod Deus opera sua non despi-

despicit. Tertium est amor mutuus, non tantum secundum existimationem personę, quantum secundū Dei præsentis & operantis, & coniungentis summam charitatē quam reueratur; vt dicat mulier. Nunc hominem inter oēs, quotquot mundi sunt mihi dat Deus, vt caput meum sit; & hō d. hęc mulierem ex omnibus dat in vxorem. Donum Dei patris est. amare & venerari debeo. Et constanter amat qui sic amat: qui vero formam, genus diuitias, facile tepescunt, quia facile & ista mutantur quę in viro, vel vxore amabantur. Non sic præterit opus Dei amor Dei. quare semel amata in Domino perpetuo in eodem amabitur. Quartum erit Religio quędam qua sacramentum hoc celebrabitur coram oculis Dei; & sic quæreretur ea potissimum mulier in vxorem, non quę pulchra sit, vel diues; sed quę Dei timens, quę prudens, quę bonis moribus imbuta: ita de genere sanctorum, & non de Chanaanis vxorem quæsiuit Abraam filio suo Isaac: Ita & Thobias suo. Quod si Moises & Ioseph coacti, sūt ex ethnicis vxores sumere, nō quascunque, sed sacerdotum filias delegerunt, quia si ex parentum instituto religiosas: Hęc omnia ex illo vno principio, quod Matrimonij causa Deus est, & quasi opus eius sanctum, sancte peragitur. Cuius materia sancta est, persona fidelis, alioqui non est sacramenti capax: Cuius forma sancta verbum Dei, vel ex Dei instituto & lege prolatum: efficiens sanctum, consensus in opus Dei. fines multi, & oēs sancti, ac beati. Vitam sibi iucundam parare in Domino: naturam propagare in eius gloriam; infirmitatem propriam sustinere & corrigere. factos Christi & ecclesię amores, & Di-

uina connubia rememorare. An non merito lætamur, & iucundi sumus in matrimonijs? an non sunt festi & generosi dies nuptiarum? Ita laetate modo sit moderata pompa, sine luxu, sine scandalis; sine strepitibus illis ex quibus eo potissimum tempore, mundus insanire solet, quę omnia sunt Satanę inuenta. At quid loci habet Satanę in Matrimonio quod est Dei opus? quid illi iuris est in nuptijs sanctorum Dei filiorum? Diuina est actio; procul este o Satanę mancipia: lætemur, iucundemur vestibus nouis. conuiuijs etiam satis lautis nuptias honoremus, sicq; & ad illas agni nuptias præparemur, quibus ecclesiā sibi sponsam perpetuo foedere copulabit: sed omnia sine peccato, sine extrema illa effusione rerum, & corruptione morum, quibus opera Dei pollui solent: vt Deus omnium auctor in omnibus glorificetur. Amen.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Quarta.

Quę sint leges Matrimonij.

MATRIMONIUM, vinculum amabilissimum, quo nullum arctius, nullum intimius, nullum magis mutuum, aut reciprocum, quę sunt sponsi, sponsę sunt. Est antiquitate venerandum, cum ipso mundo natum, vel institutum, cum ipso etiam profectum, & auctū. Est

Est fructuum copia fecundissimum, quo vno sine culpa, quin & cum merito progata est humana species; sine hoc necesse fuit, aut homines non nasci, aut male nasci: totius humanitatis honor, & decus in vno Matrimonio sita sunt. Est & sacrosanctum, non modo sancta significat, quod sancta in euangelio continet, & prestat, sed quod & sacris legibus à principio munitum est, quibus Dei prouidentia, vinculum hoc beatum viri mulieris, ornare, regulare integrum & tutum reddere voluit. Atque eius integritatem tanti fecit, ut cum temporum, vel hominum iniuria à vera legum prefixarum intentione multiformiter defecisset: per filium suum dilectissimum Iesum Christum, tametsi virginem, & è virgine natum voluerit matrimonij leges instaurari. De his in presentia locuturi sumus: tum ut veram, & integram matrimonij rationem habeamus: tum ut errores circa ipsum pluries exortos excludamus.

Summa diuinarum legum quibus à principio matrimonium & institutum, & instructum, ac tandem per Christum instauratum est, in paucis illis verbis continetur, quæ primus omnium parens, quam primum euigilans sensit mulierem è latere suo formatam & Dei manu ad se adductam lætus, ac de consorte hilaris protulit dicens: Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro de carne mea. Hæc vocabitur virago, quoniam de viro sumpta est. Et addit leges. Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ. Et erunt duo in carne vna. Quæ quidem verba tanti sunt, ut ex patribus nostris alij voluerint eum prophetasse; alij quasi dei præconem protulisse. omnes tanquam spiritu dei afflatum dixisse ve-

lin quibus matrimonium pulchris legibus ornauit & his potissimum. Prima, ut sciat homo sibi ex necessitate, tanquam officio naturali Matrimonio incumbendo. Secunda, ut tam libere id efficiat, ut etiam si opus sit patrem & matrem hac ratione relinquat; consensus enim liber contrahentium efficit Matrimonium. Tertia, ut adhæreat uxori immobiliter; sciatque Diuinum hoc vinculum, ubi rite peractum, & perfectum fuerit, omnino indissolubile remanere. Quarta, ut sic vir vnus vni adhæreat mulieri, per mutuam sui traditionem, ut duo sint in carne vna; id est vnus vnam tantum mulierem, & Mulier vna, vnum tantum virum, dum viuit, licite & iure matrimonij se posse habere intelligat. Nunc singulas leges has, paululum expendamus, ut quanto iure à principio institutæ, & tandem per Christum restitutæ fuerint, palam fiat.

De prima. Quæ necessitatem matrimonij omnibus hominibus præcipit. Hæc sic intelligenda est, quod cum matrimonium sit naturæ humanæ, ad eam propagandam officium destinatum, naturale, id est opus naturæ est; non ita quod ad ipsum homo liber non sit, ut est etiam ad cibum sumendum: sed ita quod ad ipsum natura inclinatur. Ita quod quam primùm Deus mulierem ad hominẽ adduxit, ex naturæ instinctu intellexit eam sibi datã in sociam, & cõcupiuit. Cũque instinctus ista natura induceret, tanquam in finẽ suum, ad prolem non tantum edendam, sed & educandam modis naturæ competentibus. Intellexit homo, non modo sibi quærendam, & petendam esse mulierem, sed & cum ea perpetuo conuiuẽdum, ut cum ea partiretur onera, & munera quibus

quibus edita proles debite nutre-
tur, & educaretur. Ad hoc enim alij
viri, alia mulieris sunt officia propria
In hoc respiciens legem matrimonij
necessariam, sine qua id commode
nō potest fieri, protulit. d. Relinquet
homo patrem, & matrem & adhe-
bit vxori &c. Et addidit Deus bened-
dicēs. Crescite & multiplicamini, &c.
Quare intelligimus hominem dupli-
ci stimulo ad matrimonium sollici-
tari. Tum ex instinctu naturæ sic im-
pellentis vt in posteris conseruetur.
Tum ex Dei creatoris præcepto sic
iubente. Considerandū tamen quod
intentio legis exploratur ex fine. Fi-
nis est, vt humana species multiplice-
tur sine crimine, & repleat terrā. Vbi
ergo multiplicatio facta est, & reple-
ta terra, iam non vrget lex, quin pos-
sit homo propter aliud bonum forte
excellentius, à matrimonio abstine-
re, vt scilicet possit commodè contē-
plari. Non sic à principio, nō sic post
diluium. Tunc enim multiplicanda
erat natura. Intellige itaque præcep-
tum Matrimonij datum esse natu-
ræ & communitati, vt naturæ, & cō-
munitati est necessarium. non autem
personis singulis in communitate, &
natura, vt etiam agricultura; & tamē
non necesse est omnes homines ter-
ram colere, cū fatis ab aliquibus cola-
tur, quare lex Matrimonij sic omni-
bus in natura data; non tollit quin ali-
qui possint, à Matrimonio, & vsu
eius sine naturæ præiudicio ab-
stinere. Hæc de prima quæ est ne-
cessitatis.

De Secunda. Id firmiter statuen-
dū est, quod cum Matrimonij (vt di-
cemus) debeat esse perpetuū: cum et
sit species quædā seruitutis: quæ sepe
deteriorat; ad hoc nō nisi liber venire
debet: liberoq; & non coacto cōsen-

su se ligare, & tradere: Possunt prin-
cipes de Matrimonio, prout ciuilibus
etiam contractus est, aliquid statuere,
& leges præscribere, ne contra bonū
publicū Matrimonia iniant; vis quā
Magistratus intulit iure licito, nō, vi-
tiat cōtractum. l. continet. §. sed vim
Possunt quandoque cogere ad Ma-
trimonia ineunda eadem ratione, sic
tamen semper vt libera maneāt ad cō-
sensum contrahentium voluntates;
aut libere sese ad aliquid ingesserint,
puta ad promissa, ad sponsalia iurata
vnde & merito à iure coguntur; cum
& in foro cōscientiæ ex eadē ratione
conuincantur, quare non simpliciter
coguntur nisi à semetipsis. Possunt &
parentes multa præstare hoc loco.
Nam ratio naturalis, iura etiā omnia
tam canonica quam ciuilia multa cō-
cedunt parētibus in hac re, vt possint
de filijs, ac potissimum de filiabus di-
sponere, etiam exheredare si nō obe-
diant; Et Paulus. Iusit, vt filij obediāt
parentibus per omnia. Possunt igitur
parentes suadere, rogare, inducere fi-
lios vt sibi hac in re morem gerant,
possunt etiam præcipere, filij tamen
non tenentur nisi de honestate, & cō-
gruitate sese tradere. sunt enim libe-
ri & non serui; & liberè ad Matrimo-
nium ducendi sunt. Possunt parentes
dum filij sunt infra ætatem, vel ablen-
tes, pro eis spondere, & sponsalia etiā
cum iuramento celebrare; nunquam
tamen ratum est Matrimonium nisi
filij sponte consentiant; quem cōsen-
sum iuramenta illa patrum implicite
continebant. libertatem hanc verbū
illud exprimit. Relinquet homo pa-
trem & matrem; sic tñ vt intelligant
filij se plurimum mereri apud Deū,
& homines si parentibus obediunt
bene consulentibus: si eorum sene-
tam hac etiam in parte subleuent, &

confolentur, si eorum promissa impleant, sequantur monita, si de manu eorum vxores accipiant, si domui suę bene prospiciant; si duci se à prudentioribus patiantur. Alioqui si domũ confundant; si vel indecorum, & inuenustum aliquid deliberent, sicque parentes mærore conficiant, plurimum peccare se coram Deo, & hominibus sentiant. sic enim Iacob, sic Thobias ad voluntatem parētum, et è lōginquo vxores petiere. Cōtra, intelligant parentes, hac vna in re, libertatem filiorum dexteritate quadam in suam voluntatem trahere; ducere, non cogere; Alioqui sciant, vel Matrimonia nulla fore si int^o in corde non consentiant filij, ad quos solos spectat, sese obligare: aut infelicia fore, si coacti & inuiti consentiant. Hęc de secūda lege q̄ est libertatis.

De Tertia, quę præcipit adhæsiōnem. i. vnionem & vinculum tum animorum, tum corporũ indissolubile totum enim hoc significat illa adhæsiō. Dicimus quod sancta ista & immaculata viri & mulieris adhæsiō, vnio, & per totam vitam cohabitatio in primis est de iure naturę; finis. n. Matrimonij est proles non modo generatio, sed & educatio quin & promotio ad meliora iuxta gradum, suum, qua ratione d. Apostolus. q̄ patres thesaurizat filijs, & præparant illis hæreditates. Hoc verò fieri non pōt, nisi per cohabitationem viri & mulieris, quorum commune bonum est proles, quare patet quod ius naturę, saltem humanum principijs proprijs humanę naturę conforme, præcipit, & necessario requirit hęc adhæsiōnem inseparabilem: quę à nullo iure humano, aut gentium potest dissolui; nam super ius naturę solus naturę auctor, & dominus potest dispē

F. Franc. Viced.

sare. In hac itaque adhæsiōne insolubili à principio cōditũ est matrimoniũ, cuius naturę repugnat repudiũ, quare nullũ tale legim^o admissum in ijs temporibus, quibus ductu naturę mundus disponebatur. Hinc inter gētes, Spurio Carbilio Ro. qui vxorẽ sterilem repudiauit, vitio datum est. Vt Aul. Gel. li. 4. c. 3. Et Valer. Max. li. 2. cap. 1. Et Pluta. in collatione Thesei, & Romuli. In hęc principia respiciens D. N. Iesus. De repudio Iudæorum loquens dixit. Ab initio non fuit sic, quasi dicat vera matrimonij natura & institutio id non permittit. Lex deinde Moisis in Iudaismo, velut genti iam tinctę moribus, Aegyptiorum permisit repudiũ vxoris, viro qui ob sceditatem aliquam odio illam habuerit, Ad quam permissionem alludens Malachias: si odio habueris vxorem, dimitte: iã. n. obtinuerat vim legis illa permissio. Permisit, inquit Christus, Moises: non mandauit: libellum quidem dari in testimonium dimissæ, mādauit (vt pōderat Aug. li. 1. de ferm. Do. in monte) sed repudium tantum permisit: non tanquam licitũ; sed tanquam minus malum, impune permissum, ita quod permissio non excusabat à culpa, sed liberabat à pænna. Permissum ergo repudiũ, vt caueretur vxoricidium. permissum, inquit Hieronymus in Malachiam, non vt concederetur dissidiũ. sed vt tollere ē homicidium, sic & eis permissum est scenerari cum alienis, ne cum suis id facerent. sic & permittunt meretricia vt vitentur adulteria. Quod si placet permissum illis fuisse Repudium tanquam licitum; certum est permissum vt minus bonum, quare neque factũ legimus ab aliquo sanctorum patrũ, nisi quod ante legem, Abraham propter mysterium, instante Sara, dimisit

Z z z Agar

Matth. 19.

Agar, qua repudium legis & Sinagogæ significabatur. Dominus autem non iter Iesus Christus Matrimonij dignitatem instauraturus, Matth. Postquam ad propositam quæstionem Phariseorum, liceret ne uxorem quacunque ex causa dimittere, neganter respondisset, sinceramque legem instituti Matrimonij instaurasset. d. quos Deus coniunxit, homo non separet, ubi perpetuum vinculum Matrimonij monstravit, obiecerunt Iudæi, quid ergo Moyses mandavit dari libellum repudij, & dimittere. Tunc Christus, verbum illud. Mandavit. correxerat dicens. Permisit; ac si dicat non mandavit, ut bonum, sed permisit ut minus malum. Et cur? Ob duritiam inquit cordis vestri: Ad confunden- da scilicet dura corda, quæ obedire nequeunt legi Dei. Duritia autem illa prava erat, quare non poterat Moyses eam mandare, sed permittebat ut minus malum, quam permissionem sic correxit Christus, qui venit adimplere & perficere legem. ut ob solam fornicationis causam approbarit, non repudium sed diuortium, quo sola thori separatio, non autem vinculi intelligitur. Ut autem sciremus quod nihil novi addebat, sed quod legem Matrimonij in suam originem reuocabat, dicit. Ab initio non sic. Quid ergo ab initio? Verbum illud immutabile. Relinquet homo patrem & matrem, & adhærebit uxori suæ: quid ergo? legem tulit, quos Deus coniunxit, homo non separet thorum, & cohabitationem separat, fornicatio, sic tamen ut probetur, & ab ecclesia, quasi à iudice, diuortium accipiat, manente tamen vinculo matrimonij, ita ut neuter viuente alio possit alij nubere, quod si alteram ducit, mechatur. quæ verò dimissa est, aut innupta maneat,

Marc. 10.

Luc. 16.

1. Cor. 7.

inquit Paulus, aut viro suo reconcilietur: sola mors separat vinculum. Mulier alligata est viro, quanto tempore vir eius viuit: quod si dormierit vir eius, liberata est à lege, cui vult nubat, tantum in Domino. Et iterum. His qui matrimonio iuncti sunt, præcipio, non ego sed Dominus, uxorem à viro non discedere, quod autem illicitum est uxori; non minus illicitum est viro, par. n. est obligatio: cum æqua fuerit corporum translatio, & vna fides. Addita insuper est noua ratio indissolubilitatis matrimonio christianorum, ex ratione sacramenti, qua indissolubilem vocationem Christi & humanæ nostræ naturæ significare diximus. Dura fortasse aliquibus videtur insolubilitas ista, mentibus instabilibus, eorum qui facile ad nouos accenduntur amores, ut cum vna tantum muliere, & sæpe deformi, infirma, vitam totam agere cogantur. Durior illis, qui mulierem adulteram, aut patri indignam, ut cunque poeniteat: aut illa reiecta, vri perpetuo sine sua culpa cogantur. Ita quod non minus punitur innocens quam nocens. Sed ista est natura & lex matrimonij. Ob hæc fortasse Paulus dicit: solutus es ab uxore, noli quærere uxorem: præscire ista opus est prius, quam te obliges, ubi incidis in ea ferenda sunt. Habet tamen insolubilitas ista & sua bona quibus non modo toleranda, sed summo opere laudanda est. Primum, quod hac intellecta homo, quærat sibi uxorem, virtute potius & similitudine morum, quam forma, aut diuitijs spectabilem, quando intelligit cum hac sibi perpetuo conuiuendum. Secundò, quod dum simul degunt, facilius se inuicem tolerant, difficilius ad rixas, ad iurgia, ad iniurias prouocantur, quando sciunt vinculum indissolubile

lubile esse; quod si etiam separentur, adhuc ligatos esse, fatius fore, ut pacificè uiuant. Tertio, quod si ob aliquam iustam causam ab ecclesia separantur; facilius ad concordiam reuocantur, quando intelligunt se coram Deo adhuc unitos, nouas nuptias admittere non posse, aut sine muliere manendum, aut dimissa recipienda. facit etiam hæc eadem cogitatio, ut facilius sit iratum virum erga pœnitentem adulteram dimissam reconciliare: quando adhuc suam agnoscit ex vinculo permanente: quod si Deus illam sic pœnitentem recipit, si ecclesia benedicat; Cur non recipiat vir? cur non virum vxor? De impœnitente dixit Salom. Qui tenet adulteram, stultus est. At pœnitentem reijcere alienum est à Dei consortio & à pietate christiana. Tua adhuc caro est, ad te pertinet. Cur tuam abijcis? si pœnitentes reijciantur, quid de te fiet?

De Quarta. Quæ vnum cum vna tantum contrahere iubet. Dicimus quod unitatem hanc natura ipsa matrimonij sic requirit, ut vel sine culpa, vel sine legis, & naturæ dispensatione aliter nunquam fieri potuerit. Natura ipsa contractus ex iustitia exigit ut cum in matrimonio mutua sit corporum traditio, & commutatio, ita quod ut d. Apostolus, vir non habet potestatem sui corporis, sed mulier, & econtra, quod vni datum est, saltem sine eius voluntate, alteri dari non potest; alioqui dabit quod suum non est. Legis verbum clarissimum est. Adheret vxori; non dixit, vxoribus. Et erunt duo in carne vna, non plures quam duo. Cui addidit Christus. Itaque iam non sunt duo, sed vna caro. Plures habuit primus omnium Lamech; non sine culpa; quin cum ar-

guunt patres omnes, tanquam intemperantem, quod contra naturam Matrimonij polygamiam introduxerit. Secundus, fuit pater Abraham, cui Diuinitus. i. ab ipso naturæ & legis Domino concessum est, instante etiam & petente Sara sui corporis domina, ut causa prolis suscipiendæ, intraret ad Agar; quam tamè sic ad tempus vxorè habuit, ut demum eadem instante Sara, & Domino permittente, in Mysterium, ut declarauit Paulus ad Gal. vna cum filio expulerit. Secutus est eius exemplum Iacob, & alij patres, quibus sic concessum, & dispensatum à Domino legis & naturæ credimus, contra tamen naturam Matrimonij ordinariam, vel quod sic ratio prolis & populi Dei multiplicandi, vel mysterij explicandi exigeret: ut scilicet sic significaretur amplum illud Matrimonium Christi, quo multis vxoribus. i. populis & gentibus rupta materie, tamquam lapis angularis, ex multis & diuersis ouibus & ouilibus vnum ouile pastor vnus, & vnam sponsam, sponsus vnus constituens fuerat copulandus: quare tempori illi duplici e ratione tolerabilis fuit polygamia. Data autem veritate, cessare debuit illa significatio. multiplicato est dei populo per semen verbi spirituale, cessare omnino debuit magna illa Matrimonij iniuria, quare D. N. Iesus ad suam primam naturam reuocauit. d. erunt duo in carne vna; Et iterum, omnis qui reliquerit vnam, & aliam duxerit, mechatur, quod si vna dimissa, ducens aliam mechatur, quanto magis si vna retenta aliam accipiat? Idem Apostolus statuit. Vnusquisque propter fornicationem suam vxorem habeat & vnaquæque suum, id est proprium virum, non communem alijs. Ita inquit D. Hieronymus. vnus

Adam, ex vna costa sua, vxorem vnā de manu Dei sumpsit, & sic rursum quod à se diuisum fuerat, sibi p nuptias fuit copulatum. Ita & conuenit mysterio, quo matrimonium est sacramentum, vt vnus, vnā habeat, sicut Christus vnus vnā ecclesiam vna est colūba, vna dilecta. Ita & semper seruatum est, & legibus cautum. vn^o ille valentinianus senior ausus est (vt narrat hist. Trip. lib. 8. cap. 11.) turbare vnitatem hanc, & pluralitatē vxorem permittere; homo hēreticus Arrianus, ad mala omnia promptus: sed neque obtinuit, & ab omnibus explosus est. Legibus his ornatum est matrimonium, & secundum has seruari omnino debet: suas habent tempora conditiones; nostra alias leges non patiuntur. quamobrem, aut abstinendum, aut his legibus contrahendum, vt sic naturæ officium secundū eius inclinationē impleatur, & Deus legum author in populo suo glorificetur. Amen.

DE SACRAMENTO MATRIMONII.

Homilia Quinto.

Quæ sint bona, & quæ impedimenta Matrimonij.

Sanctum & sacrum vinculum est Matrimonium, thorum immaculatum vocat Apostolus, & tamen secum in aliqua parte retinet

speciem immundam, & imperfectam quæ oculos hominum refugit, quasi turpe aliqd faciat, aut patiat. Liberū etiam est, & spontaneum, quo volens homo sese obligat, & tamen libertas hæc secum trahit perpetuam seruitutem, cuius iugum non nisi morte excuti potest; & tanto durior est serui-

tus, quanto difficiliore, & asperiores mores (quod sæpe contingit) in coniuge reperit. Vtile etiam videtur Matrimonium, quo & infirmitati remedium adhibetur, & posteritatis consulitur, sed tamen & infirmitas sæpe ex vsu fit infestior, de qua Paulus tribulationem carnis habebunt. Et dū posteritas quæritur propria ipsa vita minuitur. Mitto quod innumera sūt alia, quæ experti vocāt onera matrimonij, quæ omnia patienter ferenda sunt. Vtque ferentibus in Domino leuiores videantur, & sint; ex opposito numeranda sunt bona quæ ex matrimonio proueniunt, omnibus quidē, sed Christi fidelibus potissimum, & hæc ob id à nobis in præsentia sunt numeranda, spes enim laborē minuit.

Numerant Theologi, ex D. Augu- stino tria Matrimonij bona; & sunt fides, & proles, & sacramentum, quæ vere tanti sunt, vt & incommoda lenire, & si quæ speciem impuri habent, omnia facile honestare etiam valeāt. Hic vero bona matrimonij vocamus non quæcunque, non accidentaria: hæc enim possunt esse quam plurima sed ea quæ intrinseca sunt ratione & intentione matrimonij. Bonum fidei est fidelitas ipsa, qua mutuo sibi coniuges promissum dominium sui datū seruant illæsum: & quam in intentione habere debent contrahentes; non quod sine ea non contrahunt, si in animo habent, se velle vnquam præstitam fidem violare. Pertinet autem bonum hoc ad virtutem iustitiæ. Et de hac Paulus, vir potestatem non habet corporis sui &c. Huic bono addidit culpa vmbra, & speciem quandam mali, quæ est erubescencia, qua vt diximus, oculos in implenda fidei istius ratione fugiunt. Bonum proles, fructus est Matrimonij, quem primo natura

tura intendit; & in quem solam à principio natura ipsa instituta, & sana respiciebat, ordinabatque Matrimonium tanquam officium ad prolem propagandam: Et hoc tanti fecit Apostolus quod de muliere dixit. saluabitur per filiorum generationem. sic tamen intelligendo, ut non tantum ad procreationem, sed & ad educationem disciplinam & eruditionem filiorum teneri coniuges differamus. Ita Iob. Ita Thobias egerunt: Ita & Ec. docuit, c. 7. filij tibi sunt erudi illos; & curua illos a pueritia. Huic bono sic à natura desiderato culpa addidit dānū, doloris, angustiam in partu, in educatione, labores &c. quibus omnibus sine culpa Matrimonium caruisset. Et tamen bonum est, & ad huc intenditur à contrahentibus, & naturali affectu desideratur. Bonum Sacramenti tertium est; vinculum scilicet matrimonij, quod nunquam dissolui potest: si enim matrimonium ut sacramentum Christi, & ecclesie coniunctionem significat, necesse est inseparabilitatem hanc continere. Ita quod sine hac sacramentum esse non potest. Ita D. Augustinus de bono coniugali c. 15. Quia si hoc tertium bonum ad reliqua duo comparemus, cum omnia includat matrimonium in intentione, & obligatione: non tamen in usu, vel in executione sic sunt duo principia necessaria; ut si desit proles ex sterilitate, vel ex spontanea coniugum continentia, non verum sit matrimonium: si etiam violenter fides ex adulterio, cesset vinculum matrimonij. At inseparabilitas ista sacramentalis sic modis omnibus infixam est matrimonio, ut per solam mortem solui possit. aut corporis, si matrimonium fuerat corporale. id est ratum & consummatum; aut spiritus per votum religionis, si Matrimonium fuerat spirituale, id est ratum, & non consum-

matum. Ex his relinquitur, quod quacumque personae contrahentes in suo contractu apponunt aliquam conditionem simpliciter repugnantem aliqui predictorum trium bonorum matrimonij, tunc nullum est Matrimonium. Ut si dicat: Accipio te per annum, vel ad tempus. Vel accipio te in partem consolationum mearum, ita quod me totum non tibi trado. Vel accipio te in meam, ita tamen quod non impleas domum filij, aut filiarum: Hæc omnia nihil efficiunt. Qui vero bona illa intendunt, sancteque ad sacramentum hoc Dei gratia, & virtute plenum se conferunt; nubunt in Domino. quod ubi effectum est, iam discere, & meditari debent, quæ sint fidelium coniugum, & in edenda, & in educanda prole, & in regenda domo, & in communi pace, & concordia seruanda, officia: de quibus abunde sancti Apostoli Petrus & Paulus scripserunt, & tradiderunt, quod viri munus est, uxorem liberaliter, & honorifice tractare; tanquam sociam: Ita enim Adam appellauit Euam. Et ob hoc obseruant patres, quod neque ex pedibus, velut futura serua: neque ex capite, velut futura Domina; sed ex latere viri futura socia formata est, & in adiutorium viro adhibita. Decet insuper virum sese occupare in aliquo honesto studio, quo & sine otio viuere, & si opus est, ex labore familiaria sua alere, eique ad victum necessaria suppeditare possit: Insuper domum suam recte constituere, mores corrigere, singulosque in officio continere. Uxor de cetero, ex apostoli regula, subijci viro suo. Ut (inquit) si qui non credunt, per mulierum conuersationem sine verbo lucrifiant, considerantes in timore sanctam conuersationem; quarum non sit extrinsecus, capillatura, aut circum-

datio auris &c. Sic enim aliquando & sanctæ mulieres sperantes in Deo or nabāt se, subiectę proprijs viris, sicut Sara obediebat Abrahæ, dominum eū vocās. Vxoris ēt præcipuū munus sit, filios in religionis culut educare, domesticas res diligēter curare. Domi libēter se cōtineat, & sine viri permissu nunquam vagetur. Ante omnia meminerit se suam non esse, sed secū dum Deum, viro suo totam se tradidisse: totam illi vni se seruandam esse. Illum vnum eo affectu diligendum, illi obtemperandum in omnibus. quæ christianæ pietati non aduersantur. sciant vnionem, hanc sacram esse & animorum, & corporū, sciant in vtroque damnandam esse fidei fracturā, tamen in muliere eo magis intolerabilem, quo ad eam plura sequuntur scandala, & incommoda; ita vt merito mundi leges hac in parte longe di rius animaduertant in mulieres, quā in viros. Deus autem qui vtrunque cōiūxit; vtrūq; æqualiter dānat. Ad dēdū etiā, vt sic se inuicē diligētes, & exercentes semper in animo. secum dūcant, statum matrimonij sanctum esse; insonet verbum illud in auribus, quos Deus cōiūxit: vsum ergo eiusdem sanctum esse debere, & immacu latum, necessarium, & fructuosum fa cit natura: infirmum, & impuro simi lem facit culpa: sanctum, & merito rium facit Dei gratia, & virtus sacra menti annexi. quid ergo tam temere sacra polluantur? quid cogit, vt cum peccato & ira Dei tractentur ea, quæ cum merito, & Dei gratia nō minus tractari possunt? parce de his certe lo quēdum est, duo tamen omnino ani maduertenda. Primum, vt se se cō iuges ament cum iudicio, cum timo re domini, simul & in amore Domini, se se que fruantur in Domino, qua-

si inter brachia, & in sinu creatoris, & copulatoris sui. non voluptatis, non li dinis causa matrimonio operā dent, regant impetus naturæ, affectu reli gionis; ament se quasi coniuges; non quasi adulteri. quid enim scēdus, inquit D. Hieronymus, quam vxorem amare sicut adulteram? Secundum, vt sic se amantes in Domino, ppter Dominū, quandoque ad tempus (nisi potior vrgeat inspiratio, quæ ambos simul ad maiora & perfectiora pro moueat) se separent. Ita vt qui habēt vxores (quod monuit Paulus) sint tan quam non habentes. Deum itaque orandi, & obsecrandi causa; mentis eleuandæ gratia: ijs præsertim diebus quibus operibus pœnitentiæ vt ieiunio opera danda est, quibus confiteri peccata volunt, quibus sacramenta suscipere, triduo saltem abstineant. De panibus propositionis dixit ille Da uidi. Si mundi sunt pueri, accipiant, quanto magis panis ille viuus, qui de cœlo descendit pro mundi vita, reue rentiam, & castimoniam istam exigit? sed hæc non nisi in genere hic doceri possunt, quæ specialia sunt, à vobis met ipsis, Deo inspirante, & cō seientia teste, patribus etiam confessoribus consulentibus intelligetur. Vt semper thorus hic Dei gratia sacer & sanctus, in sanctitate seruetur. Huc respiciunt ritus, quos sancta Mater ecclesia adhibere solet, magna cum obseruatione in nuptijs & contractibus celebrandis, vt non sine san ctitate, quæ sancta sūt cōficiant. De his abunde tractat & præcipit sancta synodus Tridētina in parte 3. sess. 8. quæ sepe sūt à curatis cōmemorāda, vt in his quæ quottidie tractant, quot tidie quoq; populi admoneātur. Ante oīa repetēdus, & inculcād° est canō, quo aperte, & clarissime, noua prouisione-

sione, vestigijs tamen inhærendo Cõ
 cilij Lateranensis sub Innocentio ter
 tio celebrati, sublata prorsus, & irrita
 ta clandestina matrimonia, quæ scili
 cet sine parochi, aut alterius sacerdo
 tis à Parocho destinati scientia, &
 præsentia, & certorum testium nume
 ro celebrantur. Caueant simplices
 ne (vt solebant) permittant sibi
 vanis pollicitationibus illudi, sciant se
 nihil facere, promissa nulla esse, verba
 etiam de præsentis nihil efficere, ni
 hil ligare, aut obligare, vbi sine ea
 celebritate fiunt. Sic sancta mater
 ecclesia præcipit, est irritat factum,
 vt male factum; sic illegitimat perso
 nas; sic ergo omnino faciendum, aut
 nihil sit. Vltimo loco addenda sunt,
 pro huius nostri tractatus absolutio
 ne, impedimenta, quæ sanctam hanc
 pacem, & concordiam coniugalem,
 vel imprudentia, vel temeritate con
 trahentium turbare possunt, ne sci
 licet fiant, aut perperam fiant. Res sa
 tis proluxa est, & à Theologis longo
 examine pertractata; nos in præsen
 tia, capita tantum generalia delibabi
 mus, vt ex his quisque intelligat, sibi
 cauendum esse, ne vbi tot sunt pe
 ricula, & impedimenta, quasi in re tu
 ta, & imperturbabili, (quod hæreti
 ci suæ libidini consulentes docere
 solent) incautè, & imprudenter
 sese conijciat. In summa obseruan
 dum est, quod ad Matrimonium, vt
 ad reliqua etiam sacramenta, concu
 runt aliqua, quæ sunt de essentia,
 aliqua quæ sunt tantum de solemni
 tate sacramenti, illa faciunt ad esse,
 ista ad bene. Illa si desint dirimunt Ma
 trimonium contractum. Ista si desint
 tantum impediunt contrahendum.
 Ita res vniuersæ, quæ ex causis muta
 bilibus pendent, obnoxix sunt im
 pedimentis, ne fiant; vel factæ etiam
 cessent. Tale est Matrimonium,
 quod vt officium quidem est gene
 randi, pendet ex naturæ instituto, vt
 sacramentum est, pendet ex Chri
 sti instituto; vt vero ad conuictum
 humanum, & Reip. pacem pertinet,
 legibus humanis subditur. Et omnes
 sunt causæ variabiles, & impedibiles
 vt consensus mutuus, quo constitui
 tur, vi, errore impediri potest. Ge
 neratio etiam suas habet impotenti
 as: vnió sacramentalis habet biga
 miam oppositam; conuictum pacifi
 cum turbant odia, vxoricidia: quæ
 ideo ecclesia prudenter voluit esse im
 pedimeta. impedimenta ergo quæ ad
 esse eMatrimonij nõ pertinet, quare
 pediunt fieri, pmittunt facta teneri: sũt
 duo potissima, phibitio ecclesię cir
 ca benedictiones, & solemnitates ali
 quas, quarum mentionem facit. Et
 tempus feriarum: sine his obseruatio
 uibus nõ fit Matrimonium sine pecca
 to. Factum tamẽ permanet. quę vero ad
 esse & substantiã pertinent, proinde
 que factum dirimunt, sunt plura, quo
 rum alia impediunt respectu cuiuscũ
 que personæ, vt impotentia, seruitus,
 ordo sacer; votũ solemne: Alia respec
 tu specialis personæ cum qua deest
 proportio. Vel quia nimis distat, vt
 est disparitas cultus: vel quia nimis
 propinqua, consanguinea, vel affi
 nis coniuncta scilicet secundum car
 nem vsque ad quartum gradum; aut
 secundum spiritum. Hæc omnia sic
 opponuntur Matrimonio, quod &
 contrahendum impediunt: & con
 tractum, tanquam male initum diri
 munt. Et sunt ista omnia diligen
 ter, ac mature consideranda, vt
 tantum sacramentum & honeste,
 & gratiose, firmiter & salubriter in
 eamus. Et hæc sufficiant pro vniuer
 so tractatu de Matrimonio. Qui
 tan-

tandem in summa capita hæc principalia continuit.

Epilogus totius tractatus.

Quinque principalia, quinque hominibus sunt declarata. In prima, quid sit Matrimonium secundum nomen, & secundum rem. Secundum nomen Matrimonium, est coniugium, sunt nuptiæ, quæ omnia lætam, & stabilem, & sanctam significant coniunctionem. Secundum rem; diximus quod ad constituendam substantiam Matrimonij necessario requiruntur hæc tria. Primum, quod sit amborum consensus mutuus. Secundum, quod sit consensus expressus, alioqui ignorat ecclesia. Tertium, quod exprimatur per verba de presenti, alioqui facit sponsalia tantum. Ad consensum sic expressum sequitur contractus, pactio, & mutua traditio. Ad contractum sequitur mutua obligatio, & vinculum in quo proprie consistit ratio matrimonij. Ista obligatio ligat perpetuo; non enim est promissio, sed donatio & traditio. ligat autem in domino per virtutem, & gratiam sacramenti, qua matrimonium fit insolubile. Et hanc in eo gratiam proprie gustant fideles. In Secunda, quæ in matrimonio sit ratio sacramenti. Est quod præter id quod officium est naturæ, & remedium infirmitatis, gratiam Dei verè significat & cõfert: gratiam inquam vnionis, qua coniuges pacificè & fructuose viuant, Intelligant etiã in vnione sua, Christi cum ecclesia vnionem mirificè expressam, & significatam. Sancta itaque res sanctè petatur, & in ea queratur coniunx non tam pulchra, diues, fœcunda, quam Deum timens &c. In tertia quæ sint causæ ma-

trimonij. Habent causas intrinsecas materiam, & formam: materia sunt personæ legitimæ. Forma sunt verba quibus consensus exprimitur. Habet extrinsecas, efficientem, ministrum, & finem. Efficiens remotum, est diuina institutio. Efficiens proximum sunt ambo consentientes, vel actus eorum: minister ad benedicendum, & copulandum, sacerdos. Finis secundum naturam est sobolis propagatio & infirmitatis subleuatio. Finis secundum legem, conseruatio seminis Iuda propter messiam. Finis secundum gratiam, sacramentalis significatio, & contrahentium ex virtute sacramenti benedictio, & consolatio. In Quarta, quæ sint leges matrimonij, quod quatuor potissimæ. Prima quod homini necessarium sit matrimonium tanquam præceptum. Secunda, quod liberè cõtrahatur, & spontaneè. Tertia, quod immobiliter, & inseparabiliter vir adherat vxori & è cõtra. Quarta, quod sint duo tantum in carne vna: vna vni. In Quinta, quæ sint bona; & quæ impedimenta matrimonij, bona sunt tria. Fides, proles, & sacramentum. Impedimenta quæ non dirimunt: prohibitio Ecclesiæ circa solemnitates, & tempora feriata. Quæ dirimunt, clandestina negocia, impotentia, seruitus, ordo, votum, cultus disparitas, cognatio carnalis, & spiritualis, & si quæ alia ab ecclesia sancta numerantur. Opto vt recte fiant, facta à Dei gratia repleantur, & prosperentur semper ad meliora, quousque omnes ingrediamur ad nuptias agni viuentis in secula seculorum: Amen.

Romæ. 6. Nouembrijs. 1569.

Homilias vero quæ pertinent ad sacramentum pœnitentiæ, & eius partes,

*partes, videas in priori volumine
Quæ verò pertinent ad sanctissi-
mum Eucharistia sacramentum
vide.*

IN DECALOGI P R A E C E P T V M Primum.

Homelia Prima.

*Ego sum dominus Deus tuus, qui edu-
xi te de terra Aegypti. Non habe-
bis Deos alienos coram me. Non
facies tibi sculptile, neque omnem
similitudinem, quæ in cælo, quæ
in terra, quæ in aquis. Non adora-
bis ea, neque coles.*

A est fidei virtus, quòd facit nos Christi membra, atque ideo in ipso Dei filios. Filiatio ista, duo operatur in nobis Primum, quòd securos nos reddit de Dei misericordia quando pater est. Secundum quòd obligat nos ad obedientiam Dei, quando filij sumus. obedire autem non possumus nisi sciamus quid ille præcipiat; Et scire non nisi ipse cor suum, & voluntatem nobis reuelet. Hoc vt faceret primò legem suam in cordibus nostris insculpsit, atque ea impressione mundum in sui cultu còtinuit per annos 2370. Tunc liberato Israele ex Aegypto, videns inscriptionem illam debilem esse; vt illà malitia humana, & seruitus illa Aegyptiaca prorsus extinxerat. Decreuit, non quidem alià legē dare, vt enim Deus est vnus, ita cor habet vnum, & voluntatem vnā. sed illam eandem sensibiliiori modo innouare, vt populum suum facilius sic ad sui cultum redu-

F. Franc. Viced.

ceret. Vt constaret autem magnum opus esse, Dei voluntatem exprimere multa obseruari præcepit in ea re. Primò. vt triduo ieiunarent, lauerent vestes, abstinerent ab vxoribus. Secundo, vt peracto triduo accederent ad mōtem Sinai, sic tamen vt terminos ponerent; ne homo, vel bestia trāsiret sed solus Moyles ascenderet. Tertio, dū ascenderet Moyles, ceperunt in monte videri fulgura & terræ motus. Ita quod mons totus fumabat, deinde tremebat Quarto, in ea caligine descendit dominus, & de manu sua cōstruxit tabulas duas lapideas, in quibus scripsit & expressit voluntatem suam decem capitibus distinctam: & omnes leges mundi in summa continentem. quam postea Christus reduxit ad duo. Quintò, Remisit Moysem ad populum, vt promulgaret legem nō tanq̄ auctor sed mediator. Protestatēq; in ea pponi vitā, & mortē. Ita data & promulgata est. Ex his lex acquisiuit tres magnas condiciones: qd̄ nobiles, quod amabilis, quod necessaria est. Nobilis, quando Dei opus est. imo Dei cor, voluntas omnipotentis qui merito in præmio præmisit. Ego sum Dominus Deus. Amabilis, tum quia amorem in summa præcipit; & amorem perfectum: tum quia ex amore patris prodijt, quia addit. Qui eduxi te de terra ægypti. i. amaui te, vt redamares me. Quid diceret nobis christianis? Eduxi vos de inferis, per sanguinē vnigeniti mei, liberās vos de manu Satanæ &c. Necessaria, qn̄ sub ea protestatione vitæ & mortis datur: & addit. Ego sum Deus fortis, & zelotes. Fortis omnipotens è cuius manu non potes effugere, quo ibo à spiritu tuo? A te placato, ad te iratum: vindicans iniquitatem patrum in filios vsque in tertiam, & quartam.

A a a

genera-

generationem. Zelotes, amās, ideoq; amari cupidus, & amari solus; faciēs misericordiā in millia. Tantum misericordia sup exaltat Iudiciū Ira extēdit vsque in quartā, misericordia vsq; in millia, his qui diligunt me. Vnum hoc vult à nobis, & quare cognoscet? Qui custodiunt præcepta mea. Restat nunc nobis vt cogitemus, quanta attētionē est intelligenda & audiēda dñi huius voluntas, & implenda; qñ p hanc obediētiā euitamus tot mala; & acquirimus tot bona; benedictionē naturalem & æternam. Mensuram bonam, cōfertā, coagitatam, supereffluētē in cœlis. Tanto magis quod eius misericordia nobis reuelat: eius gratia nos adiuuat, & vires dat ad implendam: eius etiam misericordia nos in fine coronat. Audiamus.

Non habebis Deos alienos corā me. In explicandis præceptis tria obseruabimus. Primo vt explicemus intentionem præcepti. Secundò vt ostēdamus modum obseruandi Tertiò, vt ea enumeremus in quibus infirmitas, aut malitia humana præuaricari solet. De primo, tractat præceptū de cultu, quē De⁹ à creatura sua exigit. Et explicat per duas negatiuas, ex quibus infertur Affirmatiua. Incipit autē a negatiuis, vt quasi bonus agricola, prius è corde nostro eradicet malas herbas, deinde seminet bonas. Negatiuæ sūt. Nō habebis Deos alienos Non facies tibi sculptile. Affirmatiua est, Dominum Deum tuum adorabis &c. Pro intelligētia, notāda sunt aliqua. Primò, q̄ non prohibet Deos alienos, qđ sint re vera Dij alieni. vn⁹ .n. Deus. Et p̄ter ipsū nō est aliud; sed alludit ad vanitatē gēriū, & opinionē mūdi, qui multos ponebat. Dij multi inquit Paulus, & Domini multi. Secūdo, quod non modo prohibet Deos

haberi plures sine se: sed nec etiam coram se. Pauci sunt enim qui Deū negent, & Deos alios sine Deo vero quærāt: at multi sunt, qui libenter affociant Deum verum cum Dijs falsis, & ita claudicent: vt Elyas dicit. Vtque quo claudicatis inter vtrumque? si Dominus est Deus sequimini illū, si Baal est De⁹ sequimini illū. Ita Samaritani solebant Deū Israel colere, & simul habere lucos ī mōtibus. Mixturā hāc Deorū abominatur Deus: Tertiò, quod non modo non vult haberi Deos, sed neque simulacra, aut similitudines eorum; tantum abhorret à memoria etiam, & à quacunque re quæ possit Deos illos representare. Quartò quod habere Deos, aut simulacra; est adorare eos. Ita infert & se declarat: Non adorabis ea, neque coles: Alioqui nō tam scrupulosus est super imaginibus & sculptilibus vbi non adorantur. Ipse præcepit fieri Cherubinos, & Seraphinos aureos in sanctuario. Ipse excitari serpentem æneum, & religiose respici: non tamen adorari. Quintò, quod adorare Deos, aut idola; est duplici cultu prosequi, interno qui consistit in motu cordis: Externo in motu corporis. De quo iā tractabimus pro secundo articulo.

Dominum Deum tuum adorabis &c. Adoratio est cultus mixtus ex corpore & anima. corpus est externa cœrimonia, qua Deum prosequimur in protestationem intimæ nostræ religionis. Vt est inuocare, genu flectere, caput inclinare. sed hęc communia sunt: vnum est proprium quo Deo tantum sacrificia immolamus, & non alteri, ita licet nobis in missa memoriam facere de sanctorum meritis; sacrificare autem sanctis nullo modo, quare orationes omnes dirigun-

gantur ad Deum, nulla vero ad sanctos, utcumque in eis mentio fiat de sanctorum meritis &c. Anima vero est interna religio, qua in Deum ferimur, & consistit in fide, spe, & charitate, quæ ideo dicuntur theologicae, quod à Deo exeant, & in Deum regrediantur. Hic fides hominem totum captiuat in Dei veritate, spes deducit ad æterna bona possidenda, etiam pro Dei gloria, charitas in vnum Dei amorem rapit, atque in eo, quasi in fornace ignis, hominē transformat, & Deo totum resignat. Ut toto corde, tota anima, tota fortitudine in eius voluntatem feratur. Hoc tandem est adorare Deum:

Nūc pro expeditione tertij ex his declaratis statuenda sunt aliqua, quæ ad errores pertinent, circa hoc præceptum, ut euitare venena sciamus. Primo ex his apparet quod ecclesia Romana nullo modo errat circa cultum Angelorum, Beatorum, reliquiarū, & imaginum eorum. non enim aliquid horum adorat, si recte explicatum est quid sit adorare: quando his nec seiunctis, nec coniunctis, aliquid Diuinitatis tribuit. Nunquam docuit ecclesia Rom. adorare Angelos sanctos, aut aliquid eorum, quia sicut differt Deitas à creatura utcumque excellenti; ita apud ecclesiam differt cultus, qui præstatur Deo, & qui sanctis. Deum vnum adoramus tanquam Dominum, cui soli honor, & gloria. Angelos veneramur tanquam Domini seruos, & ministros potentes virtute, & charitate erga nos feruentes, in ministerium eorum, qui hæreditatē capiunt salutis. Ita Iacob voluit ab Angelo benedicere: ita testatus est se ab Angelo sæpius custoditum. Ita nota est historia Thobia & Raphaelis. Ita

in Dan. patet quam sint Angeli curiosi pro tuenda humanitate nostra. in euangelio quod gaudet super poenitentia peccatorum. in Apocal. quod deferunt orationes nostras &c. Quomodo autem potest homo sentire Angelos erga se tam amantes, & angelos non redamare, & venerari? Beatos etiam fratres nostros veneramur, ut Dei seruos, & amicos, ut fratres nostros gloriosos, nobis propitios, ut de Ieremia testatur liber Machabeorum: Non quod putemus, eos facere misericordiam, sed impetrare à Deo; quare Deo petimus misericordiam, à sanctis suffragia. Non quod putemus per eorum suffragia mutare, sed iuuare, & implere Dei propositum, quo speramus effectum iri, ut mediante oratione sanctorum exaudiamur, ut exauditus est Abraam pro Abimelech, Iob pro amicis suis. nihil enim hoc loco differt oratio viuorum ab oratione mortuorum. Et tamen constat iuuare, & à sanctis optatas esse orationes sanctorum, maxime in epistolis Pauli, & actis Apostolorum: Non quod putemus insufficientem esse Christi orationem, aut ei diffidamus, quem fatemur esse vnicū mediatorē, qui in sanguine saluat, cuius oratio fundat orationes omnium viuorum, & mortuorum, non autem tollit petite inquit; & accipietis. Et nunc dico vobis quia ego rogabo patrē. ipse enim pater amat vos &c. Quia putamus sanctos sequi agnum quocumque ierit: sed ex humilitate addimus, sanctos, ut dicit centurio. Neque enim meipsum arbitratus sum dignū, qui venirem ad te, quam humilitatē, non modo probauit, sed ut egregiā admiratus est Christus; Ita vetustissima est in Christi ecclesia religio sanctorū,

vt p litanias patet, p cōcilia generalia & prouincialia, per integra volumina patrum, maximè D. Hieronimi, Damasceni. De reliquijs etiam eorum patet; vmbra Petri, & cingula Pauli à Deo honorata fuisse; Et ossa Elisei, & de ossibus Babilæ Martyris prope templum Apollinis in Antiochia, coram Iuliano Apostata, vt refert Historia ecclesiastica li. 10. Et triperti. lib. 6. Et de alijs testatur D. Augustinus lib. 22. de ci. Dei. Et D. Ambrosius de innumeris miraculis à Deo factis in honorem cinerum sanctorum martyrum. Cur ergo nos non venemur? quid turbat hoc fidem nostrā, si neque adoramus, neque colimus? de imaginibus sanctorum idem dicimus, in sexta Synodo quæ est Nicena secunda, Decretum est: qui dixerit venerari imagines idola esse, Anathema qui dixerit christianos adorare imagines Anathema: Nobis sunt imagines libri, quibus ecclesia, & memoriā præteritæ virtutis commemorat: & nos ad imitationem prouocat. Patet itaque ecclesiam Rom. in omnibus his errare non posse, quando non misceat cultum Dei cum cultu sanctorum. Vbi vero errari possit, & de facto errare in hoc præcepto consequenter ostendemus Errari potest hic primum, si Satan deducat ad externam illam idolatriam, in qua de facto putamus errare paucos ex nostris. errāt hic turcæ in cultu Mahumetis, errāt & hi qui ad Dæmonem recurrunt, sese illi obstringunt, inuocant, deuuent, sacrificant &c. At cultu interiori, timore ne errent multi; qui circa fidem, spem, & charitatem verum Dei cultum maculent. Errant circa fidē. Primò, qui non credunt. Hæretici, scismatici, qui Dei verbo, & ecclesiæ non concutiunt. Secundò, qui nimis

credunt, superstitiosi, qui cultus sibi constituunt sine Dei, aut ecclesiæ, verbis: characteres, signa, cartulas, nomina incognita, anulos, & similia exercēt. Tertiò, qui in fide dubitant. Quarto, qui articulos fidei curiosè probari, & demonstrari sibi volunt, atque ita meritum fidei euacuant. Quintò, qui dicunt se corde credere, ore autem & facto negant. Sextò, qui à Deo miracula petunt sine necessitate, aut visiones, & reuelationes. Septimò, qui in necessitatibus orant cum diffidētia. Octauò, qui coram Deo in ecclesia, in missa irreuerentes sunt. Errant circa spem. Primò, qui de Dei misericordia diffidunt; se non posse peccatorū remissionem impetrare. Secundò, qui præsumunt se impetrare posse sine poenitentia. Tertiò, qui præsumunt se impetraturos in fine vitæ. Quarto, qui præsumunt de prædestinatione quasi necessaria. Quinto, qui præsumunt de iustitia propria vt sufficienti. Sexto, qui in alio quam in Deo cōfidunt, & ponūt spem carnis brachiū suū. Errāt circa charitatem. Primò, qui Deum non amant; vel non amāt toto corde, anima &c. Secundò, qui Deo seruiūt sola mercedis spe: amor mercenarius est. Tertiò, qui Deo feruiunt timore poenæ. Amor seruilis est. Quarto, qui Deum amant, sed nō solum. Quinto, qui Deum amant, sed non semper. Sexto, qui Deo non seruiunt propter respectus mundi. Septimò, qui dona Dei magis amant quā Deum. Octauò, qui bona & mala nō accipit libēter à Deo. Nono, qui proximum amat sine deo idolum faciēs de creatura, de principe, de filio, de vxore vt plurimi solēt. Decimo qui Deum amat sine proximo & non miseretur pauperis. Hæc si sæpius cogitemus, Deo dāte poterimus errores

vitare circa primum hoc præceptum nosque præparare ad integram Diuinae legis obseruantiam, saltem vt humana fert imbecillitas. Debemus autem facere omnino, quando filij Dei sumus, & ei obedire debemus. Tum vt paratas transgressoribus poenas vitemus. Tum vt paratam mercedem diligentibus habeamus. Tum vt recepta à Deo beneficia cõpensemus. Tũ maximè, vt supra omnem timorem, & spem, omnem poenæ, aut mercedis memoriam Deum in Deo amemus, & ei vt domino per se merenti diuino & altissimo amore inseruiamus, dicamusque toto corde. Soli Deo honor & gloria. Amen.

Mediolani. 1567. Tertia Martij.

IN DECALOGVM

Homelia Secunda.

De Secundo Præcepto.

*Non assumes nomen domini
Dei tui in vanum.*

Quando statuit diuina Misericordia, hominẽ legibus regulare, Debuit ex necessaria sui perfectione, ab ea parte incipere, quæ ipsum dirigeret in sui gloriam promouedã. Vt enim hac nihil in cœlo, aut sub cœlo melius est: ita nihil est in quo possit à creatura melius seruire. Nihil est in quo magis mereri: ad quod sequitur, vt nihil etiam sit in quo plura lucrari possit, quam in Dei cultu, & gloria promouenda. In hoc vero tanto sui seruitio volens hominem totum occupare, vt saltem nihil supra hoc,

nihil sine hoc meditaretur. Per primum præceptum obligauit cor hominis ad se colendum, & solum, & toto corde, summa fide, spe, & charitate. Nunc addit in secundo, quasi ad primum necessario consequens, vt quod corde concepit, ore etiam testetur, scilicet vere Deum suũ colere, & glorificare. Ita ad duo religionis capita deduxit etiam D. Paulus negocium hoc. d. Corde creditur ad iustitiam, ore confessio fit ad salutem: si sit os sine corde, hypocritam, & vanum facit: si sit cor sine ore, infidum, & inutilem facit. Confessionem autem hãc oris regulans duo præcipit. Vnum prohibet. Et est. Ne assumatur sanctissimum eius nomen in vanum, & hæc est mala herba; quam cupit ex ore hominis euellere. Alterum est, vt Nomen eius glorificetur. Mala c. i. si ego sum Pater, vbi est honor meus? qui vult autem intelligere, quanti momenti sit hoc præceptum, consideret, quantæ maiestatis est nomen Dei, quod reuerentur Angeli: quod mirabile vocat, quod ineffabile æstimarunt sancti, quod fundamentum est summæ religionis, quod virtutes omnes operatur. quantum autem nobis sit necessaria instructio, super cultu, & religione diuini nominis, qui scire vult, consideret, quàm sit in hac parte mûdus corruptus; quam facilis & præceps ad proferendum nomen dei in quacunque re leuissima. facilis ad iurandum per ipsum, quare omnino sũt hic tria illa capita obseruanda: Primò, vt sciamus, quid sibi velit præceptum hoc. Secundo, quo modo sit obseruandũ. Tertio, quo modo possit & soleat mundus in eo præuaricari.

De Primò. dei nomẽ iubet nõ assumi vane, sed honorificè. Per dei nomẽ nõ intelligo, litteras aliquas, aut characteres,

Aeres, quicumque illi sent, & quacunque lingua: hoc enim est iudaizare, sed intelligo sensum per illas litteras expressum, quo mihi significatur, Dei esse, substantia, virtus, bonitas: & de omnibus nominibus eiusmodi idem sentio; aut scriptum, aut dictum, quacunque in cartula, quacunque hora, quocunque scribēdi genere: hæc obseruant superstitiosi. Religio fides, obseruat sensum, significatum: & non appendit collo sed cordi. Hoc nomen sua natura est omnipotens in manu fidei; in ore Apostolorū solū Iesu nomen oīa faciebat, quia cum dignitate & cultu exprimebant: Nobis inutile est, quia sine estimatione est; tantum enim valet, quantum corde æstimatur. Assumere dei nomen; est ipsum aut simpliciter nominare; aut in testimoniū vel eius quod asserimus, & vocatur iuramentū assertorium. Vt si dicamus, viuit dominus: testor deum, testis est mihi Deus per deum, quod ita est; vel eius quod promittimus, & vocatur promissoriū vt per deum iurauit Dauid Bersabæ regnaturum post se filium eius Salomonē. Vtrūque pertinet ad religionē & cultum latriam, qua dei nomen sic honoramus, & vocamus tanquam sacrum, tanquam eius qui scit & potest omnia, ac in specie potest piuria; vindicare, in testimonium assertionum nostrarum. Bonum principitū igitur habet, ex fide & religione. Bonum etiam finem; quæ est confirmatio veritatis. Non tamen est simpliciter bonum: primum, quia primam originē habet à malo; nempe ab infidelitate, qua dicenti non creditur, aut quia timetur de malitia, aut quia de ignorantia. si Adam non peccasset, nullum esset iuramentum, quia nullum infidelitatis dubium. deinde quia potest ip

so vsu malum fieri: quare præceptum non prohibet nomen dei assumi: sed ne vanè assumatur.

De Secundò. Nomen dei assumitur honorificè, quinq; modis, vt numerat Catechismus Rom. & sunt hi. Primus, cum ore confitemur quod corde credimus, & nomen Christi non erubescimus, aut amicitiam eius sed fidem factis & exemplis ornamus, & tandem si opus est sanguine etiam probamus. Secundus, cum verbum Christi libenter & reuerenter audimus, tanquam plenum nomine & virtute Christi. Ita de Paulo. Vt portet nomen meum in gentibus. In ecclesia, coram altari maximè reueremur nomen domini nostri. Tertius, cum in nomine Christi inuocamus, & petimus, quacunque cupimus. Ita ille, petite in nomine meo & dabit vobis in uocā me in die tribulationis, eruam te. &c. Quartò, cum in nomine Christi accipimus omnia & bona & mala, & in nomine eius benedicimus & gratias agimus. d. cum Iob sit nomen domini benedictum Dauid. benedic anima mea dominum & omnia quæ intra me sunt no. sancto eius. Hi modi sunt perpetui in quibus semper debemus nomē Dei colere & gloriose assumere. Nō sic quintus. Quintò, cū nomē Dei attestamus ad asserendum, quod dicimus, aut firmandum quod promittimus, de quo Hieronymus, qui iurat aut veneratur, aut diligit eum per quem iurat: Hic inquam non semper est bonus, vt Medicina non semper utilis, sed exigit mundum, tempus subiectum &c. tria requirit Ierem. dicēs, iurabis in veritate, iustitia & iudicio. In veritate, qui iurat quod esse credit, & credit qui sic putat oīno esse, & putat quia diligenter quæsiuit scitū nū esset: cum promittit animo seruandi;

& tempore debito defacto seruat, nisi mutatio temporis aliquid addat, cuius ratione nõ possit tuta conscia: In iustitia iurat, qui de re bona honesta & utili iurat sine Dei offensa, sine proximi dano voluntario, In iudicio q obseruat locũ, tps, grauitatẽ rei & nõ ex voluntate sed ex necessitate iurat; quare oportet prudentiã adhiberi in iuramento. Et ob hoc. s. Cornelius papa vetuit pueros iurare ante 14 annũ qui sine his, aut aliquo horum iurat; (Hieronimus) periuriũ facit; qui sic iurat non male facit, sic iurat angelus. In apoc. Per viuẽtem in secula: iurant Apostoli; iurat ipse Deus Abrahamo Per memetipsum iuravi &c. & psal. iurauit dominus & non pœnitebit eum &c.

De Tertiõ. Nunc obseruandum est, quomodo fragilitas, aut malitia humana possit, aut soleat circa hoc præceptum præuaricari. Et ne ordinem statutum mutemus examinemus iuxta numerum datum. Primus modus honorandi nomen Dei erat confessio. Cogita hic. Si negas eum verbo; si erubescis nomen Christi; si vitia mala foetere facis coram infidelibus si præfers ẽt vitã nomini Dei. &c. Si maledicis, blasphemias, venerandum id nomen coram quo genua flectunt etiam diaboli. vt ad eius vocem adiuventur & pareant. Secundus erat, verbi Dei existimatio. Cogita hic. Si fugis ab auditu; si leuiter audis tanquã fabulam; si vix auditum deseris; si illi te opponis: Si in tuis superstitionibus nominas, aut scribis, cũ obseruationibus loci, temporis, cartæ, coloris, caræterum: &c. Et quo magis est sanctũ verbum, vt quod pertinet ad incarnationem verbum caro factum est. Ad passionem consummatũ, ad consecrationem. hoc est corpus meum, eo sce-

lus horribilius est. Si adulteras verbũ Dei; si malẽ doces, si zizania imisces si iuxta caput tuum exponis contra mentem ecclesiæ. Tertius erat inuocatio. si nomine Dei inuocas falsos Deos & fictitios, si satanam ipsum. Si deum verum frigidẽ, sine fide leuiter, irreuerenter. Si illicita petis. Quartus erat gratiarum actio. si bona aut mala accipis à casu, fortuna, arte, natura, & non à Deo: quare de nulla redas illi gratias, de nulla partem debitam. Quintus, erat attestatio nominis Dei in veritate, iustitia & iudicio. Contra veritatem, si iurauimus verum esse, quod fallum credimus: aut si verum credimus, temere credimus, & non adhibuimus diligentiam debitam vt sciremus. Si iurauimus astute, per verba indistincta, vt falleremus iudicem, quanquam ex Isidoro, iuramentum obligat s̄m intentionẽ dãtis, & nõ suscipiẽtis. cõtra iustitiã si iurauim⁹ facturos nos iniustũ aliquid, vt Herodes de capite Ioãnis vt Act. qui deuouerant se non comesturos priusquam Paulum occidissẽt duplex enim culpa est iurare malum & iuramentum seruare. contra indicium, si temere, sine consilio iuram⁹ sine necessitate, abutentes quacũque de causa vtcunque lauisima Dei nomine; vt Mulierculæ, quæ ob quancunque causam dicunt. Bone Iesu: nihil de Iesu cogitantes. Ex qua leuitate duo mala sequũtur. Primum, est irreuerentia nominis sancti. Secundum est periculum ne lingua assueta tam facile ad iuramẽtũ, facile etiam cadat in periurium. Relinquitur vt Dei sanctissimum nomen honoremus, quocũque modo; & per ipsum necessitates nostras Diuinæ gratiæ commendemus. Amen.

IN DECALOGVM.

Homilia Tertia.

De Tertio Præcepto.

*Memento vt diem Sabbathi
sanctifices &c.*

HVc potissimum respicit diuina charitas in conferendo homini legem vt per eius obseruantiam, nominem ad se, ad cultum suum, ad regimen suum reuocet. Tum vt ipsa sic in sua creatura delectetur, & delictetur. Tum vt in hac sui obedientia exerceat, & exercendo semper ad meliora, & vtiliora promoueat. Poterat autem merito ad actualem hanc religionem creaturam obligare, sic vt semper in ea maneret: tum ex infinito merito maiestatis suæ; tum ex debito creaturæ indispensabili, quæ vt semper actuali dependentia pendet à deo; ita actuali religione debet deum cognoscere, & colere. At compatiens necessitatibus corporis huius, & actionibus èt mundi huius quæ vitâ hanc nostrâ dispergunt religionem; illâ perpetuâ non ferunt. Reduxit debitum hoc ad certa tempora, quibus homo ab omni opere seruili cessaret, & propria religione cultui diuino sese traderet, quod quidem fuit, & naturam lassam in operando instaurare; & tempus spiritui dare, ad sese componendum & domino suo sistendum. diem autem septimam elegit, & sabbathum vocauit idest quietem, Tum ad significandum quietem, qua dominus in creatione mundi ob omni opere cessauerat. Tum ad explicandum quietem cor-

pois quam ex religione tali die præcipiebat. Tum ad significandum moraliter quietem spiritus ab operibus mortuis idest peccatis, quam ex hac potissimum requirebat vt finem. Tum ad significandum, allegorice, quietem Christi in sepulchro futuram: tum ad prægurandum anagogice futuram requiem in cælo. Itaque diem hanc delectam & nominatam, ne possent sequi gentium mores, speciali religione coli hoc loco præcepit. d. Memento, quo verbo gravitatem præcepti tanquam rei multis de causis exequendæ innuit, vt diem sabbati sanctifices, tanto magis quod huius obseruantia potest facile adducere hominem ad obseruantiam totius legis, quâdo dies ista sic instituta est ad sanctificandum, vt qui illam sanctificat, facile possit ab ea sanctificari, quare vrget, Memento &c. Ad explanationem autem præcepti more nostro obseruabimus. Primò, sensum & intellectum præcepti. Secundò, modum implendi præceptum. Tertio, modos præuaricandi vt euitemus.

De Primò. Nota quod nomen sabbathi tale est, quod non tantum significat substantiam, quam qualitatem diei. Præscripsit quidem hebræis diem septimam, ne in eius libertate esset aliam deligere, & gentium mores sequi, à quibus omnino separare propter hoc suam volebat: sed re vera nomen sabbathi non magis illâ quàm aliâ exprimit: tantum vt sit dies quietis & cessationis. Nobis ab ecclesia ab ipso tempore Apostolorum, vt patet ex Apo. mutata est dies septima, in octauam, quam digniore nomine vocarunt, dominicam. De qua ecclesia canit. Hæc dies quâ fecit dominus &c. & vere fecit dominus, quam tot illustribus & memorabilibus factis honorauit. In hac enim

anim mundum creauit. In hac quod
 maius est, recreauit, & redemptionis
 opus suscitato Christo suboluit, in hac
 instituit apostolicum munus. Accipi
 te spiritum sanctum: In hac donum
 illud maximū ecclesie fundamentū
 effudit in die Pētecostes. Quare hoc
 merito est sabbatum id est dies sancti
 ficationis, quam Christianis p̄cipit vt
 sanctificent. Nota secundo, quod in
 p̄ceptis duo sunt potissima, quædā
 perpetua immutabilia; quædam tem
 poralia, & mutabilia; perpetua sunt
 quæ ad mores & substantiam virtutis
 pertinent: quare impressa fuerunt in
 natura, & apud gentes, & cultus om
 nes sunt p̄cepta, vt cultus dei, mise
 ricordia in proximum, honor paren
 tum &c. Temporalia sunt quæ per
 tinent ad ornamentum virtutis, ad si
 gnificatum, vel commemoratiuum rei
 p̄teritæ, vel figuratiuum rei future,
 vt cerimonæ, quæ dicunt non tantū
 cultum, quantum modum in cultu,
 hæc non sunt apud omnes eadem, ne
 que omnibus temporibus durant in
 eodem statu. Ex his infert catechil
 mus, quod p̄ceptum hoc in aliquo
 conuenit cum ceteris p̄ceptis, in
 aliquo differt à ceteris. Conuenit q̄
 cætera omnia sunt moralia, & perti
 nent ad substantiam virtutis: ideoque
 temporibus omnibus & locis durant
 eadem. Ita suam habet sabbatum par
 tem moralem à natura etiam ipsam
 impressam, quæ est Religio, qua cer
 ta die homo cessat ab opere corpo
 rali, & se ad spiritualem recipit: ac co
 ram deo se statuit. Ita nulla vnquam
 gens fuit, quæ non habuerit vsum fe
 storum ad hunc effectum. Vt. n. na
 tura ipsa agnoscit primo. se debere
 deum colere: secundo se non posse
 quotidie aut continuo hoc facere,
 necessario statuit certos dies ad hoc:

differunt autem à cæteris, quoniam
 illa sunt tantum moralia, nihil habent
 quod p̄teritum, aut futurum signi
 ficet: sed tantum p̄scribunt quid
 agendum,, quid non. Sabbatum au
 tem habet partem ceremoniam: qua
 & p̄terita & futura significat
 p̄teritum apud iudeos quietem
 domini in opere mundi. Et p̄terea
 exitum ab Aegypto. Apud nos, domi
 nica commemorat creationem, & re
 creationem mundi. Futurum apud
 iudeos, significabat quietem Christi
 in sabbato quietē futuram in cælis.
 Item quietem mentis à culpa. Ita nō
 sine cā tpe legis, delecta est dies sabba
 ti: nō sine cā ab apostolis mutata in
 dñicā. fieri autē potuit, cum esset ce
 remoniale, & seruiret tempori. Ex his
 sequitur quod in sabbato etiam no
 stro & cultu festorū, ecclesia potest
 mutare quæcunque ad ceremoniam
 pertinent, dies, numerum, modos; nō
 aut qd̄ spectat ad Morē & substantiā
 religionis, vt non teneatur hō deo se
 sistere, & in hoc certā diem habere.

De Secūdō. Ad obseruantiam sab
 bati duo potissimum requirit diuina
 lex: vnum vt tollantur malæ herbæ,
 per negatiuam: tollatur opus seruile.
 Non facies omne opus in eo &c. Pri
 mum autem opus seruile peccatum
 est. Caueas ergo in die hac domini,
 ne Satanæ sis cui seruire extrema mi
 seria est. Exercitium culpæ, cum p̄
 mio poenæ æternæ. Memento autē
 quod circumstantia temporis aggra
 uat culpam. Secundum opus seruile,
 est corporale exercitium, ad regimē
 corporis aut mundi seruitium. Ab
 hoc etiam omnino abstineas, tu, filij,
 serui, iumenta. fit enim hoc vt faci
 lius possis ad exercitium animi te re
 ducere, quod si exercitia sint talia
 quod sabbatum spiritus non turbēt.

nō est multū hęc in re scrupulos⁹ spūs Christi: quare sæpe de illo conquesti sunt pharisæi, qđ in opere potissimū charitatis dispēsaret sabbatū. Et ipse respondebāt, sabbatum est propter hominem non econtra filius hominis dominus est etiam sabbati, quare & salua religione ecclesia dispensat opera in quibusdam casibus. Primò, in his quæ pertinenēt, ad cultum dei, & exercitium spiritus, vt in ministerio sacramentorum, in prædicatione verbi dei. Secundò, in his quæ adiuuant, & ornant cultum dei, pulsat cāpanas, organa; preparat altaria, & quę requiruntur ad sacrificium, quare dicit Matth. Sacerdotes in templo violasse sabbatum. Tertiò, vbi charitas vrget circa hospitalia, infirmos &c. Quartò, vbi necessitas instat. Ad alendum corpus, coquit cibos, parat &c. Ad sanandū corpus, medici, tonsores, pharmacopolæ &c. Ad tuēdū Rempub. vt Militia, necessaria defensio, vt de hoc laudātur Machabei. secus est si sit offensio, astutia, dolus, & similia. Quintò, vbi consuetudo in ualuit, & ecclesia permittit, vt nundinæ, feriæ; sic tamen quod hęc non turbent sanctificationem sabbati interiorē quæ tribus his consistit necessario. Primò, vt christianus veniat ad ecclesiam, ad domum dei, & hic consideret quo modo venit, quo animo; qua fronte, qua comitiua &c. Secundo, in ecclesia missam audiat integram, vsque ad benedictionem. Ita limitat cōcilium Agatens. Can. 47. Et ante Cano. 70. Apostolorum alioqui priuatur cōione missæ illius. Tertiò, in ecclesia oret, & se statuat coram vultu dei effundatque coram patre suo cor, serat officium, coronā virginis, & post offertorium eleuet mentem, se commendet. Hęc ad neces-

sitate. Ad utilitatē autē tria alia sunt maxime expedienda, vt sabbati sanctifico sanctificet. Primò, audiat dei verbū, & institutionē christianā. Scđo, frequentet sanctissima sacramenta. Tertiò, exerceat se in operibus misericordiæ & charitatis christianæ.

De Tertiò, facile iam est super his examinare transgressiones per capita narrata. Si peccasti in die festo. Eheu, & quando plus? quando est Satan mūdi domin⁹, personarū, rerū, nisi die festo? quantum debet diabolus deo & ecclesiæ, de hoc præcepto, de quo tantū lucratur? Si opera corporalia venialia exercuisti, sine charitate & necessitate. si ad ecclesiam venisti & quo animo Si missam audisti & qua religione. si orasti ore, an spiritu; de verbo, sacramentis, charitate facile memineris in quo deliquisti. Mihi sat est recordari, quod Esa. Neomenias vestras & sabbata vestra odiuit anima mea, incēsum vestrum abominatio est mihi. Et Mal. Maledicam benedictionibus vestris. Reijciā vos ponam sterco vestrum. in faciem vestram. quid? sterco solemnitatum vestrarum &c.

IN DECALOGVM

Homilia Quarta.

De Quarto Præcepto.

Honora Patrem tuum, & Matrem tuam, vt sis longæuus super terrā quam Dominus Deus tuus dabit tibi.

Vocat ad se, ac præceptis trahit hominē suum Diuina Maiestas, atque in seipsa sabbatizare facit, corde, opere. vocat ex amore, vocat et ad amorē. Tendit homo pariter ex amore, ad amorem, totumque illi sese aperit, ac tradit erudiendum, consolandum

Matth. 12.

1. Ma. 2.

Esa. 1.

dum, perficiendum in suo seruitio. Mutuo sese respiciunt, & afficiunt. Amores isti, sic tamen ut amor hominis ex amore dei semper dependeat, ut à principio, & ut à fine. Amor Dei nobilis est, quia omnipotentis. Discretus, quia scientis omnia, fructuosus quia optimi patris est. Ad easdem conditiones recipit amorem creaturæ suæ, & in suo amore quasi aurum in fornace perficit, sicque perfectum à se remittit; quasi potèrè, scièrè paratù ad facièdum omnia; sic tamè ut omnia in illo amore faciat. Huic reliqua legis præcepta facilia, quin & suauia sunt, quia semper omnia reducit in primam tabulam, qua ratione Christus secunda vocat similem primæ. Secunda ista regulat hominem circa amorem proximi secundum septem capita, quorum obseruantia semper reducatur in primum amorem. Hactenus ergo vidimus hominem per tria præcepta primæ tabulæ, ad Deum eundem, colèdum, conitendum, sanctificandù. Nunc redeundem cernimus, quasi Moysen de caligine montis, ad conuersandum nobiscum, Hilarem, gloriosum, diuinam quandam faciem, & viuendi maneriem è Diuina illa informatione referentem. Regulat itaque secunda tabula conuictus hominis circa proximum, per amorem. Ita rectè dicit Paulus, quod omnis lex in vno sermone concipitur. Diligite. Et quoniam amor Diuinus est, & à Deo datus, ad Deum relatus, ut eundem sit circa homines, ideo discretus est. Ut talis autem amat non sine ordine incipiens à proximioribus idest à parentibus. Et de his præceptum format. Honora Patrem tuum, & matrem tuam &c. De quo more nostro capita illa tria tractabimus ut habeamus. Primo, sensum præcepti. Secundò,

modum obseruandi. Tertiò, modos præuaricandi.

De Primo. Nota præceptum hoc singulare esse non modo primum, inter omnia secundæ tabulæ. cætera enim omnia sunt negatiua, vnum hoc asserit quid agendum. Tam cupidus est legislator ut sciant filij quo modo erga parentes, se gerere debeant. Secundò, nota quod per parentes hic patres intelligunt, primò genitores à quibus habet filius esse, ex eorum sanguine: Et præter patrem nominat in specie matrem, tanquam eam quæ nescio quid speciale habet in ferendo, in pariendo: in educando, Gemitus matris vocat: Eccl. Deinde prælatos ecclesiæ, patres animarum. Ita & patrem suorum discipulorum vocat se Paulus. Non ut cõfundam vos hoc scribo, sed ut filios meos charissimos moneo. In Christo Iesu per euāgelium ego vos genui, ita primum Episcopum vocamus Papam, idest patrem patrum. Quem Christus instituit ad pascendù quasi filios. Pasce agnos &c. Tertio, principes, magistratus, quotquot Rempub. curant. Vigilant enim pro populo, quasi pro familia tibi commissa, ut habeat pacem, iustitiam, abundantiam. Quarto, magistros, & rectores vitæ nostræ, qui nos instituunt, & effingunt, à quibus vitam rationalem accipimus: senes etiam & maiores omnes vocamus patres, & ad omnes obligat hoc præceptum ut honorètur. Tertio nota, quod nomine honoris, non intelligit lex simplicè reuerentiã. Non enim labores, & amores paternos pura ceremonia compensare potest. Quare & testatur D. Paulus presbiteros duplici honore honorandos, qui bene præsumt. Et D. noster conuicit Pharisæos de transgressione huius m̃a Math. 15

I. Cor. 4.

dati, per aliud quam per ceremonia reuerentiæ. Quattuor ergo includit vox ista honoris, quæ omnia debent filij parentibus supradictis præstare. Amorem. Reuerentiam: obedientiã & subsidium. Nullus honor minor potest curam paternam agnoscere.

De Secúdo igitur. Hic modus est quo à filijs honorandi sunt parêtes: Primo, sunt diligendi, nihil fit sine hoc; Amorem hunc requirit Deus, vt per eum ascendas ad amandum eum, vt primum patrem, & genitorem; si enim inquit Io. hunc quem vides non diligis, quomodo diligis eum quem non vides? Amorem hunc et requirunt ante omnia parentes ipsi. In hoc delectantur, sine hoc nihil sapit. Amor hic cætera parit. Huic amori cedunt omnia, etiam ipsa religio, vbi parentes egēt opera tua. Rarum huius exemplum dedit Christus in cruce, qui inter tot tormenta matris non est oblitus. Terminum autē habet amor hic in amorē Dei. Alioqui testatur Christus, qui amat patrē aut matrem supra me non est me dignus: Se cundo, Sunt reuerendi; quasi consortes deitatis, quæ per eorum viscera & sanguines dedit tibi esse fit diues, fit pauper; fit sanus, fit eger si sapiens, fit clericus semper tibi honorandus est. Ita eccl. fili suscipe fenectam patris tui, non contristes eum in vita. Si defecerit sensu, veniam da: ita Ioseph princeps Aegypti occurrit patri. Ita etiam mortuum coluit: ita Salomó Rex affurrexit matri. Ita laudantur Set, & Iaphet, quod patrem etiam dormiētem, etiam temulentum sunt reueriti, quid tu Diuinius habes domi quam parêtes? Tertio sunt obediendi. Modo nihil præcipiant contra Dei honorem, & animæ tuæ salutem; in cæteris omnibus

Matth. 10.

Eccl. 3.

tuū est sequi. Illos tibi præfecit Deus, & natura: quando tu nihil sciebas, nihil poteras, isti omnia te docuerunt & præbuerunt: non potes rebellare sine graui crimine. de Christo dicit Lucas, erat subditus illis. Quarto sūt alendi, & omni ope iuandi, quem enim alium, si non hos qui sanguine suo te genuerunt, & cibauerunt? Et ipsam animam tuam hoc loco teneris obliuisci, vt parentibus opem feras; in his quæ sunt ad perfectionem, vt si Deus vocet te ad Religionem: sese autem extendit hæc charitas primo ad animam, vt iuues eam modis omnibus, potissimum in infirmitatibus huius vitæ, & post hanc vitam. Deinde ad corpus alendum, & recreandū Nunquam tot facere potes quin plura debeas. Ex alio latere curare debēt patres, vt officio suo fungantur erga filios, si bonos habere cupiunt. Primo ne nimis acerbi sint, ne ad iracundiam prouocēt, feruet enim sanguis. Ante omnia caueant ne maledicant filijs; Est enim patris maledictio certa filiorum ruina, vt de Cham filio Noe testatur scriptura, quod ei inheret maledictio patris. Secundò, ne nimis indulgentes sunt, vt Heli sacerdos, ne ad omnia cōnieant, sic educant Veneri, Bacho, Marti, & tandē carnifici. Tertio, ne male consulant, verbo, aut exēplo. sic enim sunt proditores, & carnifices ipsi filiorum, sic melius esset filios illos esse in manu turcarū. Quarto, vt ad bona omnia instituant. Prius autem ad cultū Dei, ad gustum & professionem virtutis, ad honorem: Deinde ad vtilia, ad negocia, semper tamen honesta, & virtuosa, alioqui reddent animam pro anima; & in æternum maledicentur à filijs. Hæc eadem intelligi volumus de prælatis ecclesie, principibus,

Col. 3

Magistrati

Magistratibus, Magistris, seniotibus omnibus ita ad socrum Simonis vetulā ingressus est Iesus. Apostoli rogant. Ipse manu sua leuat, & sanat.

De Tertio, facile est super premissa examinare modos, quibus filij circa hoc præceptum præuaricantur. Si non amant parêtes, si acerbi, & inclementes sunt illis, qui se plusquam vitam, & sepe plusquam animam suā amant. Si irreuerentes sunt, si despiciunt senes, sensu debiles, si pauperes dedignantur, si se illis præferunt. Si inobediêtes sunt, si se rebellant, si cū Ablalon persequuntur, & affligunt. ad mortem miseram conducunt, si non succurrūt animæ, si legata prætereūt, si animarum illarum obliuiscuntur; si memorias eorum delent: si corpora non nutriunt, si fame perire sinūt. qui similiter non colunt patres spirituales platos ecclesię, principes, præceptores, seniores omnes &c. Addit stimulum vtrinque lex vt faciant omnino: Nam si filius honorat patrem, longæuus erit super terram, in bona senectute cludet oculos patris. nisi Deus præripiat iuuenem, vel vt malitia non immutet: Vel vt in seculo nō affligatur, aut super infortunio aliquo suo instāte, aut suorum. Id quod magni refert est, q̄ sine dubio eterna vita fruatur in paradiso. Si verò filius maledixerit patri morte morietur. i. duplici morte afficietur, hic quidem exemplari, vt Deut. Pater accusabit in porta coram iudicibus filium proteruum, & contumacem. Populus lapidabit, & auferetur malum de medio, & omnis Israel perstimiscet. Væ patribus qui ad hæc dura exempla reducuntur.

IN DECALOGVM

Homilia Quinta.

De Quinto Præcepto.

Non Occides.

QVI scit quanto amore, & studio diuina clementia ex terra virgine formauit corpus hoc, & de spiritu suo inspirauit animā hanc, quantoque gaudio suo vniuit in vitā hanc, & vt semper viueret, statuit vt de ligno vitę comederet, tenderetque ad immortalitatem. Hoc autem quia in hac nobili creatura, quam sui capace & ideo imaginem sui creauit, perpetuū domiciliū habere posset, in quo quasi in paradiso sua delitiaretur, si ille & facile credere pōt, quantum irasci debuerit super ijs, qui villo modo cōtra vitam eius machinarentur, cogitatione, verbo, aut opere, quasi tacta imagine sua vere tacta sit, & læsa maiestas eius. Ob hoc in corde hominis insculpsit, ac deinde palā scripto expressit legem, qua veluti muro æneo, vitam hanc nostram tutam redderet ab omni incurſu; quæ quidem lex ob id tam chara nobis esse debet, quam chara est ipsa vita. lex est in hæc pauca verba. Nō Occides. Qua quidem duo potissimum præcipit. Vnum ne gatiuū, quo prohibet inferri damna quorumcunque generum. Alterum affirmatiuum, quo præcipit, adhiberi oīa beneficiorū, & amorum genera.

De Primo inquit. Non occides. Per hoc primum prohibet homicidium manus, quæ est effusio fraterni sanguinis: læsio maxima nature quam diruit: læsio auctoris, qui eam condidit

condidit ad vitam: Macula indelebilis in homicida. Contra quæ clamat sanguis effusus, vt Abel, ita quod infelix Chayn fugit profugus, quasi bestia pterrefacta, plenus ira, & morte, vsque ad æternam mortem. sed & testatur scriptura, Deum requirere humanum sanguinẽ etiam à belluis. Nihil magis alienum ab humanitate, quam lædere, quàm occidere: nihil enim habet homo in tota vita quod seruiat ad iram, vel ad effundendum sanguinem, non dentes, non cornua, non ungues, natus est ad pacem: si cogitur Magistratus; si Miles in bello iusto, si quid in necessaria defensione: non quidem peccat in Deum, & tamen horret natura ipsa: tam aliena est ab hac feritate, nisi tu eam inuitans assuefacias sanguini. Est enim lex hæc in radicibus cordis, Non occides. sed & præter exterram, vim: excludit præceptum ea omnia, quæ ad homicidium p petrandum conferre possunt; vt consilia, arma, machinamenta, dolos, iudicia falsa, testes falsi, mendacia: zizania sparsa; omnia hic prohibentur, sed & animum nocendi; nam lex spiritualis est, vt dicit Paulus, Rom. quare & spiritum obligat, & ante omnia. Ita implet legem Christus, quod reducit eam ab opere ad Cor. Audistis quia dictum est: Non occides. Ego autem dico, quia omnis qui irascitur fratri; reus erit. Et omnis qui irascitur fratri homicida est. Non ergo damnat Deus manus sine corde, quin opera manus iudicat à corde: Dixit Iudæis. Nemo ex vobis facit legem, & probauit. d. quid me queritis interficere? Ex corde exeunt cædes, inimicitia, iræ, &c. Cor primum radix. Ad cogitationes cordis, sequuntur verba, vel dolosa; vel iniuriola;

Gen. 9.

Rom. 7.

Marc. 5.

3. Ioann. 3.

Matth. 15.

Racha, fatue; omnia hic prohibentur. A verbis itur ad opera quæ corpus interimunt; & læpe animam mactat, mala consilia, scandala: hæreses, omnia prohibentur. Destitutio pauperum: non pauisti, occidisti. Ambrosius. Tentatio ad peccatum; reuocatio à bono proposito, oēs actiones contra conscientiam, aut dubia conscientia nescientis an sit peccatum mortale, an veniale: omnia sunt homicidia.

De Secundò, præcipitur charitas fraterna, cum omnibus ad eam spectantibus, tanquam comitibus, quæ sunt. Patientia, benignitas, mansuetudo, præcipua est Remissio iniuriarum. Tanto magis si pax petitur ab eo qui læsit: si non das, occisor es. Vt verò naturam corruptam, & male suam à carne, & moribus mundi huius adducas ad charitatem hæc quam extendit, & impleuit Christus vsque ad amorem inimicorum: cogitabis hæc omnia tanquam salutis incitamenta. Primò, Auctor primus iniuriæ tibi illatæ, vel ab homine, vel etiam à Satana, Deus est, qui omnia permittit: ita ignem Dei vocat scriptura illum, quem in bona Iob, immisit Satanam: ita nec Satanam, nec sabæos de tot damnis culpatur Iob. sed omnia recipit à Deo. d. dominus dedit. dominus abstulit. hic enim superbia humana facile cedit. Secundo, quod ille idem auctor præcipit, vt dimittas: non oportuit inquit te misereri conscrui tui? Tertiò, quod Christus eius filius exemplum dedit in medio tormentorum, dum laceraretur. ignosce illis &c. Quarto, quod odium tyrannis est amarissima, & tempestas totius vitæ tuæ, corporis, & animæ. sic enim inflamat omnia, vt vix te agnoscere possis, qui fratrem odit, in tenebris est.

est. Quintò, quod sanguis Christi clamat misericordiam, melius quam sanguis Abel, vindictam, quare excipis te ab hac misericordia? Sextò. quod Deum obligas ad vindictam; cum enim ita velis tibi dimitti, sicut tu dimittis: Dic obsecro. Remittis tu iniuriã? sic, q̄ alloqui, videre, inimicũ, liberare à iustitiæ foro non vis? An vis ita tibi remitti à Christo, vt nolite videre? vt te ad iustitiam remittat? vide quid facis: Deus te illuminet.

IN DECALOGVM.

Homelia Sexta.

De sexto, & septimo, nono, & Decimo præceptis.

Non machaberis. Non furtum facies. Non concupisces Vxorem proximi tui. Non concupisces rem proximi tui.

Am sollicita est charitas Dei patris nostri, vt nos à malis omnibus, & periculis seruet qđ circa vnumquodque periculum, singula instruit præcepta. vitæ prospexit, per quintum d. non occides. Nunc honorũ & consolationi consulit. d. non machaberis. Per hoc autem vetat ea omnia quæ maculare possunt honorem, & puritatem vitæ nostræ; ac deinde præcipit ea omnia quæ conferunt ad eam seruandam. Prohibet in primis adulterium, quo violatur thorus ille immaculatus, & diuina illa corporũ, & animorum coniunctio, quã Deus repleuit benedictione sua, ad cre-

scendum: qua potestatem corporum inuicẽ sic tradidit, vt nulla maior iniuria possit in tota hac mundi practica fieri, quã si vxor, aut vir corporis sui potestatem alteri faciat. Dat enim quod suum non est. Crimen grauissimum ad quod sequuntur innumera scandala, Iræ, lites, homicidia, familiarum confusio; personarum, honorum, fortunarum, & facultatum illegitima possessio. quare diuina lex non minus punit, quam homicidiũ, producite, inquit Iudas de Nuru. sua vt comburatur. Et Paulus. Neq; adulteri regnũ De possidebunt. quos Deus coniunxit homo non separet. separet autem adulterium. Prohibet & quicquid maculat corporis puritatem. Fornicationem, in specie. De qua idẽ Paulus. Neq; fornicarij regnum Dei possidebunt Fornicatio. & vinũ auferunt cor. qui adhæret meretrici vnum corpus fit cum ea. Tollens mēbrũ Christi, faciẽ mēbrũ meretricis? Prohibet & quæcunque libidinum genera, quibus potest homo inquinare corpus suum, quod templum est spiritus sancti. Prohibet ea, & omnia quæ conferunt ad luxuriam acueendam, & libidinem. Vt ocium: Ebrietatem & crapulam: lasciuia, & libertatem oculorum. Pompas affectatas supra modestiam & gradum personæ, linguæ scurrilitatem. Artificia facierum ad prouocandos oculos. ornatus superfluos. Ea omnia quæ dissoluiunt animum. Ex alio latere, iubet, & suadet puritatem, fidem coniugij, virginitatem, si qui possunt Dei gratia: Dat. n. petētibus se fidem coniugij, vt commune bonum, vt mundi vitam, & consolationem. Puritatem corporũ in quocunque statu, vt ornamentũ. Consequenter, & suadet omnia quæ ad hoc conferre possunt. vt orationẽ,

1. Cor. 6.
Matth. 19.

Os. 4.
1. Cor. 6.

vt ieiunia, vt frequentiam sacramentorum, vt mortificationem carnis. Vt solitudinem, vt fugam seculi, & occasionum; In fine autem addit præceptum nonum, quasi perfectionem huius d. Non concupisces vxorem &c. Lex enim spiritualis est. atq; ideo primam sui obseruantiam fundat in spiritu & sine hoc nihil fit. Ideo. Christus Audistis qua dictum est. Nō mæchaberis. Ego aut̄ dico vobis .omnis qui viderit mulierem ad concupiscendum eam, iam mæchatus est in corde suo. In hoc differt lex humana à Diuina; quia humana iudicat opera visibilia. Diuina iudicat cor: nesciebam inquit Paulus. Concupiscentiam esse peccatum nisi lex diceret. Non concupisces, hic ille infimus animi morbus, qui hominem vexat, & concipit ignem, ac nutrit, inde parturit; Ex corde exeunt adulteria, Inquit Christus. Quare hic primum adhibenda est cura; hoc enim primum est iudicandum: sine hoc nihil mali: Ex hoc quicquid mali est.

Eadem charitate, pro tutela fortunarum, & facultatum addit lex præceptum, quo mundus in iustitia continetur. Non furtum facies. Et hoc loco prohibet ea omnia quæ damnū proximo in facultate inferre possunt; quæcunque illa sint, omnia sub hoc præcepto cadunt: inde iubet beneficentiam, & charitatem qua iuuatur &c. Primò ergo prohibet furtum. i. iniquam illam surreptionem bonorum, qua aliquis inscio domino latenter aufert eius bonā; & hæc communiter est iniquitas pauperū, qui ideo apud omnes malè audiunt, & latrones appellātur, quibus & vbique gentium, & locorum, parati sunt laquei. Secundò prohibentur omnia quæ quouis modo eiusmodi nequitæ ge-

nus iuuant, consilio, fauore, silentio, & consensu: Tertio, Prohibentur quicunque modi, quibus inuito domino, vel secreto, vel publice, vel vi, vel dolo spoliatur bonis suis. Ergo prohibentur vluræ omnium generum. Prohibentur: Monopolia tam nummorum, qui stringuntur, & dilatantur, quam segetum: vnde annonæ charitas etiam inuitis cælo & terra: Prohibentur militum rapinæ, qui ad vota sua hospitantur, & domos consumunt sine discretionē. prohibentur iniusta bella, sine necessitate suscepta, vnde tot familiarum, & populorum ruina sequitur. Prohibentur superflue expensæ, ludi, pompæ, quibus familiæ adiguntur ad egestatem, vnde coguntur aliunde viuere. Prohibentur iniuæ vexationes populorum. Prohibentur operæ illæ artificum, qui mercedem statutam de facto non merentur & volunt. Prohibentur mercatores qui dolo, falso pondere, mensura & numero; mala qualitate merces vendunt. Item qui res furto sublatas vilius emunt.

Tandem lex in ultimo præcepto, reddit hoc quoque ad spiritum, & addit. Non concupisces rem proximi tui, quo quidem indicat ea omnia concupiscentiæ genera, quibus humanum cor inhiat alienis bonis contra conscientiam. Hic in specie captiuatur, qui dicunt se mutua re nūmos, sine vllō pacto, susceptum tamen, quod sibi dabitur tantum vt de capitale certi fiant, quo loco lex ista conuincit eos: Nā ipsi bene sciūt, vtcunque verba, & scripturæ sint sine pacto, atq; ideo coram præcepto superiore iustificari nō possint: sciūt quā. quod dederunt mutuo hac spe ducti, quod sperarunt se accepturos aliquid, imo sciuerunt, quantū essent

accepturi. Nam opportune à fide dignis intellexerunt ingenium, & mores boni illius mercatoris cuius fidei pecuniam suam committunt, quod alijs dat quinque, septem & cæte. Insuper sciunt, quod nisi tantundem sperassent, non dedissent. Hoc negare possunt confessoribus: etiam legi supra positæ de furto: sed negare ne queunt huic qui de concupiscentia cordis iudicium facit: quare videant qui faciunt, nam & hos iudicat fures. Epilogus autem horum & omniũ præceptorum est. Diliges proximum tuum sicut teipsum. Amen.

IN DECALOGVM

Homilia Septima.

De Præcepto octauo.

Non loqueris falsum testimonium aduersus Proximum tuum.

Lementissima Dei nostri Bonitas, quæ in tradenda lege, ea omnia cogitat, in quibus vitæ commodis prospicere possit, ubi de vita, honore rebus nostris hæcenus præcepta tradidit. Vnum adhuc periculum instare vidit, quo quidem poterunt prædicta omnia turbari: Nè pe ab hominis lingua. Est enim vt Iacobus inq̃t ca. 3. lingua modicum mēbrum, sed magna exaltat: Ecce quantus ignis, quam magnam filuam accendit, quare vt nocētissimæ huic bestię frenum inijceret. præceptum hoc de ipsa speciale tradidit, quo potissimũ, duo tractat capita. vnũ quo prohibet ea quæ à lingua possunt in

F. Franc. Viced.

commoda prouenire. Alterum quo ea præcipit fieri, quæ ex lingua in cõmodum proximi possunt prodire. Ad primum caput pertinet, quicquid mali potest à lingua in damnum vitæ, honoris, fortunæ proximi emanare, omnia vetat lex. Potissimum autem testimonium falsum, maximè verò in iudicio, & ante tribunalia; quod vt fieri non solet sine iuramento; ita nisi excipiat infamia, vel alia euidens ratio. firmat omne iudicium. Vt neque iudex possit testem iuratum repellere, & vt habet numerum competentem cogatur iuxta testium assertiones, iudicium formare. Ita quòd veritas iudiciorum pendet ex veritate testium. Testis autem falsus corrumpit iudicia; suscitatur odia, veritatem sepe lit: veros dominos priuat, falsos instituit. Alioqui præcipit lex. Non mi fereberis eius, Animam pro anima, oculum pro oculo, exiges &c. Inter hæc quæ odit Deus. numerat, lingua fallacem, profertentem mendacia, linguam fallacem. Hoc eodẽ præcepto prohibentur omnes linguæ vsus, & modi, quibus damnum, vllum inferit proximo. Detractio. Cum hoc non edebam. Etiam in re uera, non debes fratris pudẽda reuelare: sed inter te & ipsum in fide, & lenitate corripere, & lucrari, nisi crimina sint pernitiõsa, vt hæresis. Susurratio, quæ seminat zizania inter fratres. hoc enim officium Satanæ est. Adulatio, quæ dicit bonũ malum; & malũ bonum. Oleum peccatoris non impinguet caput meũ. Illa potissimum quæ vergit in perniciem proximi. vt illa Sulis, qua hor tabatur Dauidem ad dimicandum contra Philisteos, tantum vt perderet eum. Illa etiam qua principum aures implentur, & animi corrumpuntur, Prohibe linguam tuam à malo, &

Deut. 19.
Prouerb. 6.

Psalm. 99.

Esa. 5.
Psalm. 140.

C c c labia

labia tua ne loquantur dolum. Mendacium omnium generum prohibetur; nam mendacium est diaboli semen, & qui mendacio delectantur, filij sunt diaboli; siue sit mendacium linguæ, siue vitæ, quod consistit in simulatione, & hypocrisi; quis habitauit in monte sancto tuo? qui loquitur veritatem, & qui non egit dolum in lingua sua. Prohibetur & multiloquium, in quo non deest mendaciū.

Psal. 14.

Secundum caput autem eorum est, quæ iubentur linguæ. Nempe ut verax sit, & veritatem generosè profiteatur: maximè in iudicio, & coram quibuscunque, hanc enim generosam defensionem requirit Dei veritas, ut non accipias personam hominum, sed quandocunque, & quomocunque; semper veritatē apertè profitearit potissimum in iudicio ubi additur iuramentum. alioqui inquit D. Augustinus. Qui veritatē occultat: & qui prodit mendacium, vterque reus est. Hic ergo præcipit testibus, ut vera deponant. Iudicibus ut vera iudicia præferant. Procuratoribus veras causas tueantur, & falsas respuant. Doctoribus, præsertim sacris, ut vera doceant. omnibus omnium generum ut vera dicant, alioqui sciant sibi reddendam esse rationem de omni verbo ocioso, nedum falso. Addendum est etiam ut neminem falsitate iuues, nam tantumdem est: non enim iuuare vnum potes quin alteri noceas. veritatem facientes in charitate, crescimus in domino. Neminem maledicas; quid enim impurius, quam eadem lingua Deum benedicere, & hominem maledicere? omnibus benedicas; Neminem ledas. omnes iuues amore Dei. Et ita diligas Dominum Deum tuum toto corde, tota anima; et proximum sicut teipsum. Amen.

Eph. 4.

Mediolani. 12. Martij. 1567.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Prima.

Cum illud optimum in se habeat natura humana, quod à Deo creata est, & ad Deum non minus creata, ita quod pro principio & fine suo non aliud bonum respicit, quam primum, & supremum illud quod Deus est; illud frequenter meminisse debet ut & creatoris sui bonitatem in semetipsa sentiat, & velut fontem à quo bona omnia; & quicquid est, habet, perpetuo celebret, & adoret. Hoc quoque præ oculis assidue retinere, velut metam peregrinationis suæ, à qua vna vel parum se deflectere non potest sine magno damno; à qua tandem excidere idem quod perdit, est, & in æternum damnari. Interea iuuat dum sic in finem currimus, & currendo respicimus; ut ex ipsa naturæ infirmitate lassamur, ex viæ difficultate hæsitamus; ex hostium insidijs periclitamur; Ita ex amabilissimi finis nostri & summi boni conspectu, tametsi satis remoto; ex eiusdem ad nos se inclinantis fauore, & subsidio, ex amicorum solatio, nobis opitulantium ex ipsomet cordis nostri gustu, & sensu recreari; ac paulatim certificari, quod bene currimus, quod in propositum finem tendimus, quod ex præsentium bonorum pignore futura facile diuinare possumus. Has omnes consolationes currentibus nobis, inter omnia spiritus exercitia, potissimum tribuit oratio: ut illa quæ quouis loco, & tempore nos coram Deo patre nostro statuit, oculos aperit, & erigit in eius manum, à qua omnia se hactenus habuisse bona discernit, omnia quoque futura, ut sibi promissa ab infallibili fide confidit, proindeque

& continuè humanam necessitatem Deo retegat; & non minus Diuinam beneficentiam experiri hominè facit. Vnio itaque & quidem amabilis Dei & creaturæ est oratio, quæ & os ad os, & cor ad cor, ad petendum, ad sumendum, ad gratias agendum sic appropinquat, vt nullibi propior. & actualior sit homo coram Deo, nulli bi Deum propitium & prouum magis habeat homo, quam dum orat, id est se totum & suas offert fortunas, & exponit Deo, & ex virtute orationis Dei totam potètiã, sapiètiã & bonitatem ad se inclinat, & pertrahit, & suum facit. De hac ipsa oratione valèti & virtuosa in præsentia tractaturi sumus; ita vt prius in generali de ea certa quædam capita percurramus, deinde ad specialem orationis Dominicæ, vt ad supremæ orandi formæ interpretationem descendamus. Et ne sine ea (quod rectè fieri non potest) de ea dicamus, oramus & suppliciter poscimus, vt Diuina clementia, quæ sese ita orationi debitoricè fecit, vt merito confidamus, tunc nobis omnia bona facile suppeditanda, vbi rectè orare nouerim. doceat nos eadè misericordia, thesuari huius locupletissimi sic fieri participes, vt orando possumus, & eum satis glorificare: & nostris necessitatibus satis prospicere. Amen.

Quæ in genere de oratione præmittenda sunt in summa capita hæc. Primum, quid sit oratio. Secundum, quam necessaria sit oratio. Tertium, quam utilis. Quartum, quot partes, & gradus habeat. Quintum, De quibus fieri debeat Sextum, pro quibus. Septimum apud quos. Octauum, qua animi præparatione. Nonum, qua ratione aut forma, quæ nos omnia consequenter hic tribus Homilijs Deo dante narrabimus.

De Primò, quid sit oratio. Ma-

gnū aliquid esse opus est, quādo carnaliter nobis ingerit & commendat. D. N. Iesus, quod & præcipit, & consulit & exemplo suo, & suorum autènticat: & de ea tanto studio tractat, vt certū tempus, locum, modum, finē orationis præscribat, quid igitur est? Secundū genū oratio est actus virtutis Religionis, ad quod pertinet honorē, & reuerentiã Deo exhibere; facit autem hoc dum hominem Deo subijcit, & oratio protestatur se egere eo, tanquam fonte bonorum omnium. Secundum speciem oratio (vt Damascenus) est ascensus mētis in Deum: addit D. Augustinus ad ea quæ decetia sunt petenda, quos autem terminos habet. ascensus hic, expoluit D. Augustinus, in sermo, de ieiunio, & oratione. d. quod est ascensio animæ de terrestribus ad cœlestia. Premit, quin & deprimit animam naturā ipsa, quæ in multis corporis necessitatibus ad terrestria optanda, simul & precuranda inducit; Adhuc profundius deprimit culpa, ad illicita multa ex hac terra, & ex his terrestribus petenda; quare dolet Psal. curuatus sum vsq; in profundum: In hoc profundo succurrit lumen Diuinæ Gratiæ, vt per eam discernat hō quo loco sit, quibus abundet malis, quibus egeat bonis, è quo conspectu oritur humilitas, quæ viam sternit orationi; quæ & fundamentum totius pietatis est. Oratio ex his profundis eleuat, ita quod per eam ascendit anima humilis ad Deum, & volat quali columba, cuius alæ sunt desiderium, & fides. Ita inquit Salo. si quis cognouerit plagā cordis sui, & extēderit manus suas in loco hoc, tu exaudies in cælo. Ita plagā cordis exprimit terminū à quo. Miam exaudiētē terminū ad quē; per extensionem manuum eleuationem & ascensum animæ, qui motus oratio

3. Reg. 8.

nis est actio pulchre significans.

De Secundò, quam necessaria sit oratio. verbum ipsum Domini manifestat. oportet semper orare. Necessitatem vero istam multa declarant, vt merito instet psal. subditus esto Domino, & ora eum. Primum est Domini præceptum. d. & instantis; petite; quærite, pulsate, in quod respicit ecclesia. d. præceptis salutaribus moniti &c. Secundū forma ipsa orandi data: de qua ecclesia. Diuina institutio ne formati. hinc eniri patet quod opus est, vel orare, vel instituentem spernere. Tertium est, exemplum ipsiusmet Domini nostri, pro nobis tam sæpe orantis; & quandoque in oratione pernòctantis; pro seipso èt nostrā sic infirmitatem exprimētis, & subleuantis in nocte qua tradebatur. Quartum est exēplū sanctorum omnium, Dei amicorum in vtroque testamento, præcipue Apostolorum, qui & ipsi frequentes ad orandū cōueniebant: & de oratione præcipua reliquerunt præcepta & documenta; Petrus, Ioannes, & Paulus, & Iacobus. Quintum, est ipsa necessitas nostri corporis & animæ, quæ cogit, vt ad orationem confugiamus, tanquam ad indigentiam nostræ interpretem & conciliatricem eorum, quibus, egemus. Cogit & Domini Maiestas, & omnipotentia vt ad eam respiremus quando omne donum optimum de sursum est à patre luminū: quòd si creaturas interpellamus; eo respicit interpellatio, vt per eos, velut Domini amicos, Domino commendemur. Cogit & ipsa Dei patris promissio facta orationi: dicit. n. psal. Inuoca me die tribulationis, eruā te. Dixit & filius quodcunq; petieritis, accipietis omni petenti dabitur. Cogit & ipsa orationis virtus tot seculis compro-

bata, vt de ea iam dubitare non liceat quam & omnia posse, & quædam in specie, vt sibi propria posse comperimus, dicēte domino. Est genus Dæmoniorum quod non eicitur nisi in orōne & ieiunio. Necessitas itaq; orōnis est tāta, quātā infert religio, quā Dei maiestatem agnoscere & mīam reuereri? debem? quantā & indigētia assidue subministrat ijs præsertim temporibus, cum vel præsentibus, vel instantibus malis premimur. Ita vt si ne noua culpa in his angustijs ab oratione cessare non possimus, videmur enim nos ipsos destituere, & pericula amare, & Dei bonitatem spernere. Cum èt aliquid sancti, vel ardui facturi sumus necessaria est oratio, potissimum cum sacramenta sancta suscepturi, tūc Diuinā gratiā iuocare omnino tenemur. Diebus festis, sine oratione vix possumus sabbata sanctificare, cum sine ea, neque pro susceptis bonis agere gratias, neq; pro optatis instare, qđ maxime faciendū est, possum? Tāta apparet ī orōe necessitas.

De Tertiò. Vtilitas ipsa necessariam docet orationem, si commoda propria nō despiciamus: Ad tā multa utilis est oratio. Imo inquit Augustinus in tractatu de misericordia, in fine, quid est oratione præstantius? quid vitæ nostræ utilius? quid animo dulcius? oratio est quæ ad bonū nos prouocat, oratio est qua cū Deo loquimur, qua patrem eū dicimus: qua vniuersa desideria nostra in conspectu maiestatis eius effundimus, Hæc cœlos penetrat; nubes transit, Dei aures attingit: Et sequitur formans catenā amplissimā cōmodorū quæ nobis ex oratione proueniūt: Nos ad capita quædam pauca reducemus quæ sunt potissima. Primum, quod instruit in nobis religionem, qua Deū colimus.

Luc. 18.
Psal. 36.

Mat. 15.

colimus, & laudamus, quare in scripturis oratio comparatur incenso, quod fumat coram Deo. Dicatur oratio mea, & cetera. *Psalm. 140.* Agnoscimus ergo Dei potentiam & bonitatem: nostræ necessitati componimus: laudamus, & adoramus. Ita ille in *Psalm.* Inuoca me, eruam te, honorificabis me. Ita Augustinus ubi supra. Per hanc omnia timoris domini ornamenta percipimus. Per hanc in confessione persistimus, in temptatione duramus. Per hanc pro Christo corporis vincula sustinemus. Per hanc postremo beata martyria consummamus. Tantum religio debet orationi. Secundum est spiritus, eum præcipue sentimus nos orando audiri, & exaudiri; clauem cœli vocat August. Ascendit inquit precatio & descendit miseratio. Altum est cœlum, ima est terra, audit tamen Deus hominis linguam. Idonea (inquit idem Augustinus) & tutissima nauis est oratio, quam omnium desideriorum nostrorum; mercibus oneramus, vt ad omnipotentem Deum prospero scœlicique cursu perueniant: omnia petimus, omnia impetramus. Cumulus est suspiriorum, cumulus donorum, cumulus etiam gaudiorum. Ita dicit Ioann. Petite & accipietis, vt gaudium vestrum plenum sit. Hæc inquit in gaudiis iucunda est, hæc in luctibus suavis. Per hanc lætitiã percipimus, tristitiã declinamus. Huic animi nostri pondus, & tedium, nociuæque omnia commendamus. Tertium. Firmitas, & robur mentis est, quam fide, & spe subleuat, supra omnem difficultatem, & occurrit Dei benignitati, in cuius conspectu nullus relinquitur pauendi, aut dubitandi locis. Tunc inuocabis, & dominus exaudiet.

clamabit, & dicet, adsum; Idem c. 65. erit antequam clament, ego exaudia: adhuc illis loquentibus, ego audiam. *Psalm. 4.* Cũ inuocarẽ exaudiuit me Deus &c. August. Per hanc qui stant non cadunt; & qui elisi sunt, eriguntur. Per hanc Fides inchoat, spes cumulat. Firmitatem autem hanc, & robur animi pariunt in orante, Primum, Dei promissa quæ iam narrauimus ex Esa. Secundum, exempla propè infinita, quibus abundè probata sunt: Tertio, ipsa Dei natura sapiens, potens, optima quòd si quandoque petimus, & non impetramus; ita fieri nobis est melius, quod bene nouit Deus. Scit pater vester, inquit Christus, quibus indigetis. quare si non id obtinemus quod iniquè volumus, id melius obtinuimus, quod ille nobis magis conducere scit. Quædam inquit Augustinus, negat propitius, quæ concedit iratus, vt formam regni Israelitis sub Samuele. Quandoque non impetramus, quia si non mala; malè saltem petimus, inquit Iacobus, vel negligenter, tepide, remisse ita quod nos ipsi testamur nolle nos exaudiri, tam frigidè petimus, vel ardentè, & curiose nimis. Quandoque non mala, non malè, sed mali ipsi petimus, indigni qui audiamur ab eo cuius nos vocem vllam non audimus. Demptis his certa est spes orationis, quod obtinebit plura quam velit, vt olim filius ille prodigus, Et cito quamprimum in cordis fundo suspirat oratio. A longè pater occurrit filio; quam primum loquitur & petit: cito inquit proferte stolam. Desiderium pauperum exaudiuit Dominus. Quartũ exercitiũ est quo præsentēs virtutes operantur, & operando augentur. prima omnium fides est, quæ vt dicebat August. negocium

Rom. 10.

gocium inchoat : sine fide nihil fit: quomodo inuocabunt in quem non crediderunt. Fidem sustinet spes, anchora illa solida, vtrunque augent experimenta diuinæ beneficentiæ: quare audet oratio maiora in dies petere, & petendo maiora impetrat; & impetrando, ex diuini amoris gustu, amorem etiam suum in Deum, velut ignem [addendo ignem amplificat, Et hoc proprium habet oratio, quod amorem concitat ex congressu quo ore ad os Dei loquitur, & sic velut igne approximato, inflammatur. Et sunt mutue felicitates, quibus in oratione Deus hominem in dies sibi magis subijcit, & suum facit. homo e contra Dei bona omnia trahit ad se, amorem in primis, quo nihil maius aut suauius in Dei natura est. Sicque duo potissima in hominem facit oratio & presentibus implet bonis. & ad maiora futura preparat, & meliora, ex hoc quod presentes virtutes in amore sub dei oculis sic exercet. Quintum est animi, & mentis purgatio; genus Demoniorum est, quod sine oratione non eijcitur. Purgat itaque animum, ex hoc quod oraturus intelligit se nihil efficere, si cum peccato mortali oret: ille iturus ad patrem statuit secum in primis, vt porcos relinquat. d. surgam, ibo ad patrem. Purgat deinde, quod ex Dei consortio, et eius spiritum & gratiam orando impetrat & in suis visceribus insinuat, ex eius adhesionem, vnus spiritus fit cum eo: Ita in dies orando, & ieiunando Daniel fit elegantior in Babilone. Sextum est Diuinæ iræ auersio, vel depulsio; ita resistit conanti pendere nos, vt olim Moyses. Dimitte me inquit Deus oratione ligatus, vt irascatur furor meus &c. Ita Loth in Sodomis. cum ignoramus quid agere debeamus, hoc ha-

Erod. 32.

2. Par. 20.

beremus residui, vt oculos dirigamus in te. Tandem addamus vnum, quo utilitates innumeras orationis verbo complectamur, quod mala omnia depellit: sanat infirmitates, & proprias orantis, vt leproforum, cæcorum, aridorum, & alienas vt in Centurione, Chananea, Regulo. oratio iusti, inquit Iacobus, saluabit infirmum. Et bona omnia recipit, quæcunque ad vitam corporis & profectum animæ pertinent, ac tandem vt olim latroni pendenti, aperit cœli aditum, & in ipso bonorum omnium fonte renouat, sicut Aquilæ iuuentutem nostram; & replet in bonis desiderium nostrum, sic tamen vt plenitudo desiderium non tollat. Et desiderium sitientem animam ultra non cruciet, quando erit Deus omnia in omnibus: Amen.

Roma 14. Nouembris. 1569.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Secunda.

*Quot partes, & gradus
habet oratio.*

Sine numero sunt Dei virtutes, quas orando petimus; sine numero humanae necessitates, ob quas ad orandum vel inuiti adducimur: variæ quoque & infinitæ, sunt locorum, temporum, gentium mutationes, ex quibus, varias occasiones, & gustus, & modos orandi sumere possumus: quare neque erit inutile, neque facile assignare partes aut gradus orationis, de quibus, iam in præsentia dicturi sumus. Tot inquit Abbas Isaac. apud Cal-

Cassianum collatione nona c.8. Tot sunt quot in anima vna, imo in cunctis animabus status quærunt, qualitatesue. i. cogitationes, suspiria, lætitiæ, mæstitiæ, ineptiæ, scientiæ, & huiusmodi aliæ affectiones generari secundum mensuram puritatis in qua mens proficit, & qualitatem status, in quo vel ex accidentibus inclinatur, vel per suam renouatur industriam, ipsæ quoque momentis singulis reformantur. quare vniformes emitti à nemine orationes possunt. Aliter ergo orat qui timet, aliter qui sperat, aliter qui securus est: Ingentem tñ hanc molem, ad capita quatuor reduxit D. Paulus. dicens, obsecro primum omnium fieri obsecrationes, orationes, postulationes, & gratiarum actiones, pro omnibus hominibus. Quas quidem orationis partes, & species, pro varietate sensuum, & gustuum varie interpretati sunt patres, nam præfatus Abbas Isaac, per obsecrationes intelligit petitiones, quibus præsentibus aut præteritis culpis peccator compunctus veniam petit. Per orationes, vota, quibus renuntiantes huic mūdo spondemus nos mortificatos cunctis actibus domino seruituros: & quicquid promittimus puritatis, paupertatis, patientiæ, obedientiæ, per postulationes, preces illas, quas pro alijs quoque dum sumus in seruiore spiritus constituti: solemus emittere, pro regibus, pastoribus, pro omnibus tandem (vt dicit Paulus) hominibus. Per gratiarum actiones, Dei laudes, quibus vel præterita beneficia vel præsentia, vel præparata bona recolimus, & per ineffabiles excessus Deo referimus, cum immenso gaudio. De compunctione oritur obsecratio. De fiducia

& consummatione votorum, prodit oratio. De charitatis ardore postulatio. De intuitu & gustu bonitatis diuinæ gratiarum actio. omnes omnibus sunt vtilis, & necessariæ; omnium affectus in vno & eodem viro locum habere possunt, vt nunc oret, nunc postulet. Prima tamen pertinet proprie ad incipientes, qui adhuc peccatorum memoria mordentur. Secunda ad proficientes, qui iam in spiritali quadam virtutum sublimitate cōsistunt. Tertia ad perfectos, qui vota operibus adimplentes intercedere pro alijs quoque charitatis studio prouocantur. Quarta ad illos, qui iam pœnalis conscientiæ spina de cordibus euulsa, securi iam munificentias domini quas vel in præterito tribuit, vel in præsentilargitur, vel in futuro præparauit mēte purissima retractantes ad illam ignitam orationem feruentissimo corde rapiuntur; & incipit plus diligere, quia sibi plura dimissa, iuxta regulam Domini, cogitat, & toto corde gratias agit. Has omnes species in seipso expressit, inquit Isaac, Dominus N. Iesus. obsecrationem, cum dicit. pater si possibile est, transeat calix iste: vel illud. De^o Deus, me^o respice in me, cur me de reliquisti? orōnem cum dicit, Pro eis sanctifico me ipsum, vt sint & ipsi sanctificati in veritate. Postulationem, cum dicit pater ignosce illis, nesciunt quid faciunt. Gratiarum actionem cum dicit: Pater gratias ago tibi, quoniam audisti me: D. Bernardus in serm. de quatuor orandi modis, obsecratio inqt esse peccatorum qui nuper illuminati, quoniā in se nihili inueniunt, aliunde capiunt vnde regantur. Ita se conuertunt ad sanctos & obsecrant vt pro se orent, & Dominum ipsum sic obsecrant,

Tim. 2.

Psal. 21.

crant, per passionē tuā libera nos &c. Ita publicanus ille, propitius esto &c. Ita mulier illa fimbriam tangit, non audent tangere Dominum. oratio est eorum qui iam continendi virtute accepta, orē suo loquitur cū Deo, cū firapulus & cinis, inquit Abraham, loquar tamen ad Dominum meum. Ita Maria formato proposito, quasi firmato sanguinis pfluuio ausa est ad pedes Domini se conferre. Postulatio inde provenit ex conscientia tuta: quæ conceptam remissionem sentit, atque inde cōvertit se ad succurrendum alijs. Gratiarum actio concomitatur omnes, vbi spiritus reddit testimonium spiritui nostro, quod exauditi sumus. Idem Bernardus, in lib. de vita solitaria: ad fratres de monte Dei. postulatio est ad obtinentia temporalia, necessaria vitæ huius, & communis est etiam peccatoribus: obsecratio est in exercitijs spiritualibus anxia instantia. oratio est hominis Deo adhærentis familiaris allocutio. Gratiarum actio est in cognitione gratiæ Dei bonæ voluntatis intentio. Iuuant omnes, & omnibus, tamen duæ in summa sunt orationis partes; postulatio & gratiarum actio; à quibus reliquæ omnes manant. Accedimus enim ad Deum in hoc cultu, vel vt ab eo petamus aliqd vel vt de acceptis gratias agamus: ita ille vtramque corripit. psalm. Inuocame in die tribulationis. eruam te & honorificabis me. Ita autem semper egemus Deo, ita semper à deo accipimus, quid habes quod non acceperis vt vere præceptum sit sine intermissione orate. i. semper petite, & vt semper accipitis, de acceptis gratias agite, alioqui fontem gratiarum exsiccat ingratitude. Adhuc tamen obseruandum, pro numerādis partibus, &

Psalm.

49.

gradibus orationis, quod multiplex est oratio, prout singulas, & omnes illas includit species, pro personarū orantium varietate. Est oratio impiorum, in impietate manentium, absq; vlla recedendi à culpa intentione. Et tamen orare Deum audent; qui in tali casu, idest in viridi offensa non auderent orare hominem, si cogitarent illum scire offensam sibi illatam, de quibus Esai. manus vestræ sanguine plenæ sunt. Ita de Antiocho. orabat scelestus dominum, à quo non erat misericordiam cōsecuturus. Est oratio infidelium nuper ante lumē fidei excitatorum in quibus dei misericordia naturæ lumen accendit, atque ad desiderium veritatis inflammat; quare petūt illuminari. Ita Cornelius. Ita Eunuchus ille Reginæ Candacis. Est oratio pœnitentium, iam ad vitam salutis per compunctionis spiritum se ferentium; qui fidē illa mortua nituntur sese erigere & ad deum ascendere, & propter vires emortuas non possunt. Ita ille, hominem nō habeo, qui mittat me in piscinam. Ex conscientia ergo cruciati in sensu peccatorum à longè stantes orant cum publicano, propitius esto mihi &c. Nos ad se vocat Dominus. d. venite ad me qui laboratis &c. Ego reficiam vos. Est tandem oratio iustorum, qui fidei stabili fundamento, & claro lumine suas necessitates, diuinas promissiones, tot exemplis cōprobatas, potentiam, sapientiam, benignitatē Dei percipiūt; in spem deinde certissimā veniunt obtinēdi. Et his quasi alis in Dei conspectum sese recipiunt, atq; ardenti studio & magno corde clamant, & petunt, vt filij patrem orantes, & effundentes cor; sic enim scriptura, & præcipuè David, vocat genus hoc orationis virtuosę, cordis effusionem,

2. Mach.

Act. 16

tionem, quasi nihil retineat, vel occultet, sed coram patre se totum cor propalet & sua omnia. Ita Psalm. Effundite coram illo corda vestra. Et alijs verbis Psalm. Iacta super dominum curam tuam. Et Iacobus, omnem solitudinem projicite in eum. Et hæc de partibus.

Quæ sint in oratione petenda.

Nos, inquit Paulus, quid oremus ne scimus, obruimur. n. desiderijs carnis huius, spiritus, qui carnem purgat, ipse adiuuat infirmitatem nostram, & postulat pro nobis gemitibus &c. Filij, Zebedæi dicit Christus. Nescitis quid petatis. Regula tamen petendi, vel summi est ex subiecto vel ex obiecto: si ex subiecto, omnia illa petere possumus, quæ possumus optare, est enim oratio desideriorum interpretis: si ex obiecto: obiectum desiderij est bonum, ergo bona omnia ut optari, ita & peti possunt. Ex eisdem fontibus petitur ordo postulandorum. Primum omnium summe optandum, atque ideo primo petendum est summum bonum, & quicquid ad ipsum pertinet. primo ratio ne eius, & est eius honor & gloria. Primum quaerite regnum dei, secundò ratione nostri ut nos beatos in se facit. Ita Augustinus ad Probam. episto. 4. ora beatam vitam, hanc omnes volunt boni & mali. Deinde optanda & petenda sunt ea quæ ad summum bonum nos pertrahunt & illi nos magis uniunt; hæc sunt bona spiritus, virtutes, gratiæ, dona, quæ animam nostram perficiunt, similem deo reddunt, & ad eum deducunt, emitte Lucem tuam & veritatem tuam &c. Psalm. Ita Augustinus. lib. de salutaribus documentis. c. 18 longo discursu ostendit, quomodo pro virtutibus, orandum; Et hæc omnia simpliciter

F. Franc. Viced.

optari & peti possunt, non enim obesse possunt. Tertio petenda sunt bona animi, quæ mentem ornant, ut scientiæ, artes: hæc quia prodesse & nocere possunt; Ideo petenda sunt cum conditione; si Dei gloriæ seruiant. Psalm. da mihi intellectum ut custodiam mandata tua. Quarto, bona corporis, forma, sanitas, diuitiæ &c. Immunda est oratio, inquit Augustinus in Iob, quæ terrena petit: sunt enim hæc & sua natura infima: ps. Miser factus sum & incuruatus: quare Paulus, quæ sursum sunt quaerite, non quæ super terram. Hæc illa sunt, quæ nos ante omnia petimus: pro quibus æsthamus; quibus nunquam saturi sumus: & tamen hæc illa sunt quæ & post omnia sunt petenda & parce petenda; & cum conditionibus pluribus si deo placeat, si sic expediat; si salutem nostram non obstat. Usque quo graui corde; Matt. 20. diligitis vanitatem & quaeritis mendacium? Et Salomon. prou. Usque quo stulti ea quæ sunt noxia cupient. Psalm. 4. Parce ergo petant: diuitias ne dederis mihi Sal. sed victui tamen necessaria, quibus vescamur, & tegamur, his contenti sumus. Petantur, & accipiantur ad usum, non ad amorem; psalm. nolite cor apponere. Et Paulus, diuitibus præcipe. ne elato sint animo. petantur humiliter cum timore, si deo placet: ne accipias in ira. ad interitum tui, ut Pharaon regnum: melius est quandoque non exaudiri. Adhuc esce. erant in ore ipsorum, & ira dei descendit super eos. dimisit eos secundum desideria cordis eorum: quid infirmo sit utile, inquit Augustinus lib. de vera penitentia. c. 88. nouit medicus, non infirmus. Ergo pete æterna: pete quæ ad æterna conducunt: cetera omnia, aut, ne petas aut, cum timore petas. Et ubi impetras caue ne te perdant.

D d d d Pro

Psalm. 61.
Psalm. 54.

Psalm. 20.

Psalm. 4.

Prou. 1.

Psalm. 77.
Psalm. 80.

Pro quibus orandum sit.

Cum ex charitate proueniat oratio, debet omnes amplecti quotquot egent suffragio, quales sunt viatores oēs: & qui capaces sunt adminiculi: ex primò excludimus beatos; ex secundo damnatos; pro quibus non est orandum: p̄ reliquis oībus amicis, inimicis proximis, remotis, malis, uiuis, mortuis, pro omnib⁹ orandum est: in omnibus deus laudandus, orandum primò, pro pastoribus animarum: vt pro Petro orabat sine intermissione ecclesia, p̄ se orari rogabat Paulus. orandum sc̄do pro principib⁹, & Regibus, vt monet Apostolus, vt olim Daniel pro Nabucdono. Samuel orabat pro Saule. Magna dei est misericordia, si principes habeamus bonos. orandum tertio, pro parentibus, pro amicis, pro pijs omnibus, vt meliores fiāt, vt in præfenti iustitia non extollantur. orandum quarto pro alienis omnibus etiam in fidelibus, hereticis, iudæis, ecclesiæ persecutoribus vt ab errore ad veritatem reducātur. Orandum quinto, pro inimicis proprijs, etiam actu maledicētibus, vt errorem cognoscant, vt deum timeant sicque dei iram effugiāt: & nos vlti⁹ non persequantur. Tale scutum est oratio, quòd hostes nostros etiam ab ira Dei tutat: Ambrosius: qđ si q̄ peccat ad mortem; & pro istis vana non erit oratio, tãetsi cum difficillima sit: sanatus tamen est Nabucdonosor, & Manasses. Tandem & ad mortuos se se extendit oratio christiana, vt à peccatis, id est peccatorum reliquijs & pœnis soluantur, sic semper ecclesia docuit; sic & spiritus sanctus per scripturas præcipit. Et hæc de parte

illa orationis, quæ precatio vel postulatio est. De Gratiarū actione dicimus; quòd hylari vultu agenda sunt Deo quolibet tempore; tum præcipue cum gratiam dei gustamus in nobis ipsis, vel in alijs expressam commemoramus, præcipue in sanctis seruis suis; quorum gratia, dum in dies noua virtutum argumenta in eis præstita celebramus, deo tanquam authori omnium gratias agimus. Ita de gloriosa virgine dicimus. Aue gratia plenadñs tecū bñdicta in mulieribus.

Quis orandus sit.

Ante omnes orandus est Deus .i. sanctissima Trinitas. Tum quia potest dare quod volumus; tum quia scit & vult: Tū quia promisit: ergo vt iustificeris i sermonibus tuis. Ille dat oībus affluenter, dat pater, dat filius, dat spiritus sanctus. Non autem orandus quod nesciat, quibus indigemus: sed vt nos ex eo voluntatē ei⁹ sciam⁹ vt sic nos nobis notificemus. Non est vt mutemus eius propositum, quin vt iuuemus, multa enim sic prædestinata sunt vt precibus obtineantur. Apud Deum orandi sunt sancti, & ante oēs sc̄tus sanctorū mediator dei & hominum Iesus. Ita quod omnia in eius nomine petatur, sic enim in eo facta est dei promissio. Verum tamē est, quòd deum oramus vt præstet tanquam dominum; sanctos, vt impetrent tanquam amici: dicimus igitur deo; Miserere, sanctis verò conseruis, ora p̄ me. Ita testat̄ Apoc. orationes sanctorum de manu Angeli ascendere velut incensum, quamobrem sic orantes sanctos, sine vilo diuini cultus præiudicio deum in sanctis suis honoramus: & causas nostras coram Deo

tanto

tanto faciliores reddimus, quanto ille in eius conspectu vittuosiores sunt & ex calamitibus nostris magis compatiuntur vt sic ad eorum preces vt saepe pereorum manus in nobis glorificetur Deus. Amen.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Tertia.

De preparatione ad orationem.

Magnum opus est, inquit abbas Euagrius, orare sine impedimento. Nullum inter omnia religionis negotia inquit beatus Agathon abbas, laboriosius opus est oratione, nullum quod à Satana magis impugnetur, nullum nobilius, nullum quod maiore cura indigeat, vt bene fiat. At si bene fit, nullum fructuosius; hoc itaque in primis curandum est. Cura hæc tria in summa continet negotia. Primum est vt impedimenta tollamus, quæ solent vel ab oratione, vel ab orationis fructu nos reuocare. Secundum est, vt sublatis impedimentis, ad bene orandum nos præparemus. Tertium est vt præparati in ipsa oratione actuali nos rectè & salubriter exerceamus. Hæc omnia à nobis præsentis homilia sunt explicanda: Optamus, & oramus vt sunt omnia necessaria scitu, & fructuosa: Ita à nobis pro rerum dignitate tractentur

Primò. Sunt in primis multa quæ orationem vel eius fructum nobis turbare, & impedire possunt. Cum oratio sit ascensus & eleuatio mentis in Deum necesse est, omnia illa quæ agrauant animam, impedire orationem

ista igitur omnia necessario sunt remouenda, vt anima subleuetur. Primo igitur peccata omnia sunt ex corde oraturi tollenda, & præcipuè crapula & ebrietas, de quibus in specie, testatus est dominus, quod agrauant animam: & vt declarat abbas Isaac apud Cassianum. colla. 9. c. 5. non est tantum ebrietas corporis, quam animi, id est cupiditas, studium, occupatio rerum terrenarum. Superfluum vius, luxus; vsq; quo graui corde &c. De qua ebrietate propheta. Ex pinguiscimini qui estis ebrii & non à vino. cuius ebrietatis vinum, furor draconum est, vt idem propheta declarat. Et addit. Ex vinea Sodomorum vitis eorum sarmentum eorum ex Gomorra. Vua eorum, vua fellis, botrus amaritudinis in ipsis. Scito tamen, quod in specie crapula, & ebrietas etiam corporis, ineptum hominem faciunt ad omnia spiritus exercitia: & in primis ad orationem. Cumque omnia peccata sint onera spiritus. Onus, inquit deinde, graue grauata sunt super me. Ideo tollenda sunt, vt è iugo possit anima respirare & subleuare se, alioqui vanè oras adhuc iratum Dominum, quem contra te factis prouocas, lenire vis verbis; hoc inquit Ambrosius, est Deum tentare, non orare. Cum multiplicaueritis orationes vestras, non exaudiam. Cur? Manus vestrae sanguine plenae sunt. Psal. iniquitatem si aspexi in corde meo, non exaudies. Peccata vestra absconderunt faciem eius à vobis ne exaudiret. Nos iniquè egimus, ad iracundiam prouocauimus te, ideo inexorabilis es. Ibidem. opposuisti nubem, ne transiret oratio. Expiatis autem culpis præteritis, Secundò tollendum est propositum culpæ perpetranda: Sicut, inquit Isidorus, nullum proficit in vulnere medicamentum

Hæc. l.

Esa. 59.

Tren. 3.

Eccl. 34.

- Eccl. 34. si ad huc ferrum in eo sit, Ita nihil proficit oratio illius, cuius adhuc dolor in mente, vel odium in pectore manet. vnus oras, & vnus maledicens, cuius vocem exaudiet dominus? Qui declinat aurem suam ne audiat legem, eius oratio erit execrabilis. Tertio remouenda dubitas animi, qui hæsitat, Inquit Iacobus, similis est fluctui maris. Et de hæsitante addit: Non æstimet homo ille, quod accipiat aliquid à domino. Bernardus indignus cœlesti benedictione esse conuincitur, qui Deum dubio quærit affectu. Quarto. remouenda in spem est durities animi, si quæ inest: vel in voces pauperum clamantium, vt epulo ille apud Lucam, nam prouer. Qui obturat aurem suam ad clamorẽ pauperis, clamabit ipse & non exaudietur. memineras semper illud. Esuriui, sitiui, & non dedistis. Duritiem in spem cordis ad remittendas iniurias. Homo homini seruat iram & à Deo quærit medelam. Et Christus, si non dimiseritis è corde puro, nec pater vester cœlestis dimittet vobis. Item. Cũ offers munus &c. Vade prius recõciliare fratri, & tũc veniens offer. q. d. alio qui vanè facis. Quinto, si pro alio orare vis, Vide ne pro indigno labores, velut pro impœnitente, superbo; Iere. Noli orare pro populo hoc, neque assumes pro eis laudem, & orationem. quia non exaudiam. Idem, c. 15. Si steterint Moyses, & Samuel coram me non est anima mea ad populum istum; De Saule dictum est Samueli, Noli orare pro eo, abieci eum. Et Ioan. de peccante ad mortem. Non pro illo dico vt oret quis.
- Secundo. Sublatis impedimentis, suscipienda illa sunt, quæ ad orationem & eius fructum præparare possunt, quorum alia sunt remota, alia proxima. psalm. præparationem cordis eorum audit auris tua. Remota sunt. Primo, purgatio conscientie per contritionem & confessionem earum culparum, quas iam proposito firmo dimisimus, qua ratione ecclesia ante missam præmittit confessionem peccatorum. Si cor nostrum non reprehenderit nos, fiduciam habemus ad Deum quicquid petierimus accipiemus ab eo. D. Cyprianus. Non sunt idonei intercessores, Domini contemptores. Secundo, Bonæ vitæ professio, iuxta mandatum Domini, & status conditionem. Sic Salomon oraturus, prius ædificat, & ornat templum; templum est cor hominis. sanctifica te, inquit Augustinus, & in te ora. Isidorus si id quod præcepit Deus facimus, quod petimus sine dubio obtinemus. Psal. Oculi domini super iustos, & aures eius in preces eorum, Et Pau. Volo viros orare in omni loco leuantes puras manus, Augustinus. vis esse Dominum memorem tui, cum rogas, quando tu ipse memor non sis? Tertio, præparant ieiunium, & elemosina; ita cum thure offerunt Christo, Magi aurum & myrrham. Hæ sunt duæ sociæ velut animæ orationis. Tob. Bona est oratio cum ieiunio, & elemosina. Posui faciem meam ad Dominum Deum meum rogare & deprecari in ieiunio, sacco, & cinere. frage esurienti panem tuum &c. Tũc inuocabis, & dominus exaudiet, clamabis, & dicet: Ecce Adsum: concludere elemosinam in sinu pauperis & exorabit pro te. Et Christus, date & dabitur vobis. Hæc de remotis.
- Proxima verò, quæ immediate præparant ad orandum, sunt ista: Primũ, reuocatio cordis ad interiora, atque ad seipsum ab omnibus externis quæ in multa dispergebant; deum adesse tibi

1. Ioana. 3.

1. Tima.

Tob. 11.
Dan. 9.
Esa. 58.

Eccl. 3.

tibi per orationem quæris, & tu non ades illi? intus eras inquit Augustin⁹, ego tecum non eram: ob hoc præcipit Christus. Tu cum oras, intra in cubiculum tuum, & clauso ostio, ora patrem in abscondito. Cubiculū est cor. huc te recipe, & claude; Isidor⁹, pura est orō, q̄ seculi nō intercipiūt curæ. Ad secretū te vocat Christus: delitari vult in orōne sp̄sus cū sp̄sa sua, anima tua, testes non quærit. Silentium etiā cubiculi seruit: quōd dum fit templum in quo orandum est, non auditur vox mallei, nihil turbat. In hoc cubiculo publicanus demissis oculis & clauso, super seipsum corde, nihil audiebat, nihil vibebat nisi peccata sua; & pectus suum peccatis plenum percutiebat. Non in cōmōtione Domin⁹, sibilus est auræ tenuis, sine silentio non auditur, sine capite operto non percipitur. Ita Elyas in spelunca sua: Ambrosius libr. v. de Cain & Abel. ca. 9. Cubiculum tuum mentis arcanum, & animi secretum est; intra in alta præcordia tua, totus ingredi, de corporis vestibulo exteriorē & claude ostium. Pone domine custodiam ori meo &c. Ad hoc secundo, seruire potest tempus. oportet quidem semper orare. Et Paulus sine intermissione orate, semper egemus semper accipimus. Ideo & semper petendum, & semper de acceptis agenda gratiæ. Tamen hoc fieri aëtu, humana conditio non patitur. Ideoque & propria tempora habet oratio, vt fructuosa sit: Tempus vero feligit, vel ex conditione rerum, vel temporis, quod sibi sit magis commodum. Ex rerum conditione. Orandum est antequam opus aliquod aggrediatur, vt cum Dei nomine & virtute illud incipias. Ita Hieronymus ad Paulam & orationem, & si-

gnum crucis præmitti vult. Milites inquit, sine armis ad bella non exeunt. Quo difficilius negocium est, eo magis orandū dominus electurus apostolos prius orauit. Perfecto etiā opere, orandum est, vt gratias agas. Tribulatione vrgēte; suscepta etiā misericordia. Ex temporis qualitate. Mane orandum est: Psal. Mane astabo tibi &c. Diluculo valde surgens Iesus, egressus abiit in desertum locum, ibique orabat. Vespere etiā orandum vt principio finis respondeat. Dimissa turba ascendit in montem solus orare, psalm. vespertina oratio ascendat ad te domine. Tempus noctis aptissimum est, ex silentio: dolebat D. Antonius, oriente sole turbari sibi claritatem spiritus. Quid me impedis ò sol? quid me claritate tua à vera claritate retrahis? Seruit etiam maxime ex circumstantia, Tēpus dierum festorum & solemnitatum instātia. In quibus dubio procul speciali cultu & spiritu orandum est, vt patet dominum nostrum in similibus semper ascendisse in templum. Habet & ecclesia tempus specificatum pro exoluendis horis canonicis, diurnis, & nocturnis Dei laudibus, quæ omnia sunt obseruanda. Locus etiam pertinet ad ea quæ de proximo sunt præparanda. Et certe commodum hoc habet spiritus Christi, quod in omni loco ut habet pericula, ita & habere potest subsidia. ita Paulus. Volo viros in omni loco orare. Diximus iā. Sanctifica te, & in te ora. Locus tamē secretus, & sequestratus, præter condit cubiculum, aptissimus est orationi: silentium enim parit attentionē ideo de publicano dicit, quod à longē stabat. Ita ad loca deserta se recipiebat Christus. Locus sacer ante omnia iuuat, ex sanctitate loci, ex

Dei

Mar. 1.

Matt. 14.

Psal. 140.

1. Theff. 2.

Dei promissione, ex Angelorum præsentia, ex consortio fratrum, & mutua charitate. Si duo consenserint super terram, &c. Domus mea domus orationis vocabitur. oculi mei, inquit Dominus erunt aperti, aures meæ erectæ, ad voces eius qui orauerit in loco isto. His præmissis, & præparatis videamus iam, ubi ista omnia sint expedita & obseruata.

1. Pæ. 7.

*Qua ratione, aut forma
orandum sit.*

Quarto. Quærimus hic prouisiones, & conditiones illas concomitantes, quæ rationem & formam fructuosæ orationis constituunt, quâdo sublati impedimentis, adhibitis etiam remotis, & proximis præparationibus, creaturam ante oculos creatoris orandi causa deduximus, & constituimus. Sunt igitur hic illa præcipuè obseruanda, quæ vitam, statum, meritum orationis comprehendunt. Duobus verbis negotium hoc expressit apud Samaritanam. D. N. Iesus. d. Pater spiritus est, talis quærit adoratores, qualis ipse est. Ergo adorabitis patrem in spiritu, & veritate. Per spiritum, excludit verba & voces, unde oratio accipit tantum strepitum quod non est ita intelligendum, ut sentiamus vocalem orationem, aut ingratham, aut superfluam, aut ociosam esse, si spiritum habeat comitem. Nam & in orationibus publicis necessaria vox est, inter pres cordis: & ad vocem ornandum, ac per eam spiritum excitandum adhibita sunt etiam, tum in templo Iudaico, tum in cultu christiano instrumenta musica, & ipsa quidem orationibus accommodata, organa, psalteria, Cymbala, tubæ, apta

Ioann. 4.

ad flectendum, ad concitandum, ad remittendum animos: ad orationes, ad gratiarum actiones. In priuatis etiam orationibus locum suum habere potest vox; primo ad excitandum deuotionem animi. sic enim coniuncta sunt corpus & anima, quod mutuo se afficiunt anima ex affectibus suis dilatat per lætitiâ cor, per timorem comprimit & corpus mœstitia tabificat: corpus etiam motibus suis exercet animam. De D. Augustino legimus, quod flebat vberimè in hymnis & canticis sue sonantis ecclesiæ vocibus vehementer affectus. Væ lasciuis illis musicis, qui numero vel arte vocum immoderata: vel etiam cantionum qualitate deuotionem imminuunt, & confundunt. Iuuat etiam vox, ut simul animam. & corpus orando exerceamus sicque totam creaturam in laude creatoris, moueamus. vitulos labiorum vocat Oseas, de oratione loquens. Adde quod & vox addita attentorem sæpe spiritum facit, & gustum addit, quod si vox sola sit, & nihil præter verba habeat oratio, hanc velut officiosam, inutilem; & indignam reijcit Deus. Esa. populus hic labijs me honorat. Cor lógè est à me. Frustra me colunt. Et Christus. Nolite orare in multiloquio, sicut gentes, quæ ex verbis tantum metiuntur orationes, et ex strepitibus, ut Baruch, Rugiunt clamantes contra Deos suos, quo loco etiam obseruandum, non improbari longam orationem, si sine tædio, & multo cum spiritu fiat: nam Christus integris noctibus orabat: Et ecclesia lógas instituit orationes, quæ omnino ex obedientia sunt persoluendæ, sed improbari opinionem illam, hypocritarum, & gentium quæ in sola prolixitate verborum constituunt orationis precium: & hanc magno iudicio

cio

cio multiloquium vocat Christus. Nō improbari etiam in oratione clamorem & extollentiam vocum, quæ in orationibus publicis necessaria est & in priuata ex multo animi affectu; ex multa etiam tribulatione premente oriri potest; sic clamant cæci, sic leprosi, sic Chananea post Christum. Sed improbari rugitum illum beluinum, quo Deus potius tentatur, & irridetur, quam oretur, cum nulla eum mentis instantia subsequatur. de quo: clamabitis & nō exaudiam: Multiplicabitis orationes & ego auertam oculos. Clamaui inquit Dauid, sed quomodo? in toto corde meo. Hic clamor optimus est, qui in spiritu est Per veritatem deinde D.N. Iesus cultum hypocritarum carnalem, & falsū reijcit: superstitiones etiam, & illas omnes orationum species quæ non sunt iuxta Dei verbum, & ecclesiæ forma n instructæ. quid ergo tandē requiritur? Primò vt oraturus coram Deo se statuatur, & flectatur, atque oculis dei sic subijciatur: sciatque & cogitet se semper, sed nunc potissimū à Deo respici, videri, audiri, obseruari, totū se coram Deo esse, totum Deum præsentem habere. Sic ergo in Deum oculos & cor conijciat, vt sciat se præsentem alloqui. Ita Psal. Ingrediar in locum tabernaculi admirabilis, vsque ad domum Dei; omnino inquit Bernardus In sermo. de quatuor orandi modis, oportet nos orationis tempore curiam intrare cælestem, in qua rex regum stellato sedet solio, circumdante innumerabili beatorum spirituum exercitu. Cogitatio ista parit timorem, & reuerentiam. Vbi Deo maximo te ipsum exhibes, & vitam tuam illi omnem patefacis, quasi facie ad faciem cum Deo loquaris. Secundò, te ipsum inspice, & observa qualem se

coram Deo præsentas, quam egenū, quam indignum. Ita ille. pater peccavi in cælum & coram te, non sum dignus vocari filius tuus, Ita publican⁹ se ipsum intuebatur, non audens oculos in cælum leuare, ideo & se ipsum percutiebat: Cogitatio ista parit humilitatem, & compunctionem: ita pater Abraham. loquar ad Dominum meum cum sim puluis, & cinis. Humilitas ista, inquit Daniel penetrat cælos. Tertiò inspicere diligenter rem pro qua oraturus es. Vt primò nihil impuri petas, nihil quod Diuinæ voluntati, legi, honori, contrariū sit: Non petas temporalia ante spiritualia, non absolute petas; ante omnia regnum Dei, & iustitiam eius. Quartò, inspicere mediatorem, & aduocatum tuum Iesum, per quem accessum habes ad patrem; in cuius nomine sunt omnia petenda; simul inspicere Sanctorum Angelorum ministeria, & beatorum suffragia; eorum præcipue q tibi sunt præcipui patroni, & tutelares, vel ex nomine quo vocaris, vel ex instituto cui addictus es, vel ex libera tui electione: His omnibus fultus sublidij effunde cor tuum coram domino, manifesta patri tuo desideria cordis tui. d. sitiuit anima mea ad te deus. Quemadmodum desiderat ceruus &c. Hic proprius locus est orationis, quæ virtutes has, vt comites necessarias habere debet. Primo. Humilitatem, qua suā agnoscat pauperiem, qua etiam in tali pauperie nihil plus velit, quam Deo tribuere placeat: Ita Chananea: Et Catelli edunt de micis quæ cadūt de mensa &c. Ita Dauid. ego seruus tuus, & filius ancillæ tuæ. Ita Maria Ecce ancilla domini &c. Humilibus dat gratiam. Secundo. Fidem, & spem simul iunctas, quæ integrant fiduciam. Ita dominus. Cre

dite quod accipietis & fiet vobis. Ita Iacobus. Postulet in fide nihil hæsitās, hanc nutriunt Dei natura, potestas, sapientia, bonitas Christi, præsentia. Angelorum obsequia: sanctorū preces exempla &c. Tertio charitatem, & amorem, quo tanquam ignis in altari ardeat affectus orātis, & amās, amantē cōpellet, velut amic⁹ amicū, filius patrem. Amorem suscitatur spiritus sanctus clamans in corde nostro, & velut columba gemens gemitibus inenarrabilibus. os meum aperui; & attraxi spiritum. Amor hic sine verbis clamare potest, quia amantem compellat: cui sat est amari. Quarto, Deotionem, quæ cor orantis flectit, & resoluit in gemitus, in lachrymas, in suspiria, in ardētissima desideria, quæ si ne voce clamant. vt Moyse dicit De⁹ Exo. quid clamas ad me? Amarū animum, vocat scriptura de Anna matre Samuelis loquens. Lachrymæ autem in oratione propriam vim habēt Psalm. Auribus percipe lachrymas meas; Esa. Audiui orationem tuam, vidi lachrymas tuas. Ita & cum clamore & lachrymis exauditum in fine fuisse Christum narrat Paul⁹. Oratio lenit, lachryma cogit: Quinto patientiam & perseverantiam. Psalm. sustine Dominum. pulchra parabola docuit Christus, quantum valeat improbitas orantis. Exemplo autem Chananeæ didicimus, omnia orantem posse, cui tandem dixit, fiat tibi sicut vis: seipsum negare nescit, differre potest in sui gloriam & exercitium nostrū, in augmentum desiderij nostri, in commendationem donorum suorum. tandem vt iustificeris in sermonibus suis, dat affluent er supra quod petimus. Ita confidimus, ita optamus, ita precamur, fiat, fiat.

Romę 19. Novembris. 1569.

IN ORATIONEM
DOMINICAM.

Homilia Quarta.

Doculos Diuinæ maiestatis deducit nos oratio, vt illi necessitates oēs nostras exponamus, ab eoq; oīa quæ vitæ nostræ regimen

spectant, tanquam à fonte petamus. Nobis hoc loco positus ingerit Paulus. Quid oremus, nescimus. Et vere nescimus qualem Deum oremus: habitat enim lucē inaccessibile Nescim⁹ qualē vitā, quale cor illi staturim⁹. Præuū enim est cor hominis, quæ cognoscet illud? Nescim⁹ quid expediat nobis, quid cauere, quid optare debeamus. Nisi adsit instructor, facile errare in tot tenebris ignorantie possumus. Hic itaque in primis optimū est, & præstantissimum subsidium, si videamus & credamus, Dei filium Dominum nostrum pro nobis orare; ille enim scit omnia, errare non potest: quare & semper audiri eum à patre necesse est. Aduocatum habemus apud patrem &c. fides animum præstat, tum vt per ipsum audiamur à patre. Tum vt cum ipso accedamus ad patrem. Et non dico vobis, inquit, quia rogabo patrem, hoc tolli nō potest, quando mihi incumbit ex æterno sacerdotio, sed dico vobis petite accipietis: ipse enim pater amat vos, quia vos me amastis. Vbi verò Christum sic orantem contemplamur, & per eum accedimus ad patrem, adhuc nescimus quid oremus, nisi ille doceat. Ita narrat Lucas. Dum orasset Christus quendam ex discipulis,

Lucas 11
velut

Exod. 14.
1. Reg. 1.

Esa. 37.

Heb. 5.

Luc. 12.

velut eo exemplo motum dixisse. Domine doce nos orare. Doctrina ista nobis est summè necessaria. Ille autem motus his precibus dixit. Cum oraueritis dicite &c. Tradiditque normam illam orandi, quam ex auctore patres nostri appellauere Dominicam. Breuè ipsam quidem, paucissimis verbis constantem, vt statim apprehendere & egrè obliuisci eam quisque possit. Facilem, vt quæuis mens vtcunque simplex & idiota capere possit. Expeditam vt nullum orati tedium inferre possit. vix vllâ mentis auersionem pati possit. Amplam deinde & foecundam sentibus, quicquid vnquam vel mali euitandi, vel boni consequendi orando patres, patriarchæ, & prophetæ quantum uis prolixis orationibus consecuti sint, ea oïa & ad corpus, & ad animâ spectantia Diuina ista, velut aureum cõpendium votorum & desideriorum omnium continet instructio. Nobilem demum, & excellentem, vt habet auctorem omnibus, & hominibus, & angelis præminentem, qui patrem & patris viscera nouit, è cuius sinu venit, qui nouit nos nostraque omnia, vt figmentum, & opus manuum suarum, quare & verba grandia, & cõceptus sublimes, & votorum omniû radices quasdam totius cordis humani interpretes, & origines, & modos eminentissimos, quos habere decet filios ante patrem, & ordines planè cœlestes in æterna bona dirigentes, selegit, haq; omnes sublimitates pauca hac oratione conclusit, vt nihil hac dici possit sublimius. Tutam denique, & securam orandi formam tradidit; qua hõ Deo filius adoptiuus, in nomine Dei filij naturalis, in verbis à Deo filio, qui Deus verus est, compositis in hunc vsum & in ore

hominum suorum, velut fratrum iniectis, & aptatis, Diuinam conuenit misericordiam, hac spe, quod suis eam compellat, & expugnet armis, quando sic iussit orari: sicque iubens suam his vocibus obstrinxit fidem; vt vel necesse sit vanam & ineptam esse hanc orationem, quam Dei sapientia tradidit: vel audiri ab auctore suo, & impetrare omnia. Certe hic dicere non poterit. Nescitis, quid petatis: quando eo docente petimus. Qui sic non orat, inquit Augustinus, carnaliter orat. diuinam hanc, & verè Dominicam orationem consequenter tanquam summam, & supremam oradi formulam, exposituri sumus: plena thesauris est, foecunda mysterijs quicquid cor humanum ante cor Dei euomere potest, omnia cõtinet. oramus auctorem ipsum, vt sit nobis eadem clementia, qua illam condidit Diuinæ huius structuræ reuelator & doctor. Amen.

Habet Dominica oratio, (vt miro est artificio fabrefacta) caput & corpus, i. Proæmio sese mirificè inlinuat, quasi beneuolum, propensum erga deum facere velit; quod & nos communiter facimus, vbi aliquid à potentibus, & summis principibus, ab amicis etiam petituri sumus; non prius desideria exponimus, quam eos vel titulis honestamus, vel laudibus extollimus, sicq; viâ p̄cibus n̄ris sternimus, vt facilius ac felicius impetrèt. Partibus deinde septem distribui totum orationis corpus, quibus omnia quæ vel verbis exprimi, vel votis optari queunt, diuino quodam compendio cumulat. Procemium aptissimum est Pater noster, qui es in cœlis. Triantum sunt verba, quæ tamen infinitam mystericum molem continet. Pater verbum est splendidissimum,

Rom. 10.

Exod. 32.

1. Par. 20.

Eph. 3.

quo Deitatem honoram⁹ in filio vni-
genito, per quem omnis paternitas
nominatur in cælo, & in terra. In cæ-
lo nanque .i. in æternitate paternitatē
illam æternam terminat, & exhaurit
vtcunque infinitus⁹ Deus de Deo, lu-
men de lumine. In terra & in tempo-
re paternitatem Dei dilatat, dum illi
in seipso tāq̄ in infinito filio, nos, &
fideles omnes adoptat in filios, vt filij
Dei per ipsum nominemur, & simus
Verbum est humilissimam, quo ve-
ram, & perpetuam dependentiam no-
stram exponimus à Deo tanquam à
Patre, & solo patre; à quo solo tan-
quam rerum omnium principio ex
nihilō creāte, accepimus esse. A quo
continue, & necessario fluit in nobis
esse quod non tribuūt alij patres, qui
bus mortuis adhuc viuimus vitā
quam à deo patre suscipimus, in quo
viuimus, mouemur, & sumus. Non tā-
tum à quo, sed & in quo. vt intelliga-
mus Deum sic Patrem esse, quod de
suo esse & sua substantia nos pascit, &
ī esse cōseruat; suāq; vitā nobis influit
& in æternū influit vt sp̄ in illo simus,
seru⁹ non manet in domo in æternū.
Filius manet in æternū. Hāc itaq; pa-
ternitatem vnicā & supremā & ppe-
tuā in Deo agnoscim⁹, & reueremur
Mal. Si ego sum pater, vbi est honor
meus? Quod nō eram⁹, & esse voluit.
q̄ esse filiorū, & nō trā creaturarū vt
alijs tribuit ex imagine, quam nobis
impresit, sua: quod non tantum in
esse semel, quasi deciso semine posuit
sed in esse & vita cōtinet, & custodit
non tam creaturis, quas omnes in vsū
nostrum esse voluit, quā spiritū ip-
so suo. q̄ non vt seruos & mancipia,
velut pecora stimulis agit, & funibus
.i. naturalibus instinctis trahit; sed vt
filios ex imagine capaces gnōsē do-
cet, præceptis, consilijs, exēplis, volē

Ioan. 8.

tes instituit. Verbum est confidentif-
simum, quo magna quadam spe ad
Dei thronum & Maiestatem crea-
tura se confert. Deumque natura sua
Dominum & regem regum, ipso sic
iubente & instituyente vocat patrem:
quis enim ex populo vtcunque ma-
gnus Regem & principem suum vo-
cabit patrē? Nos autē diuina institutio-
ne formati, inq̄ ecclesia, audemus di-
cere. Pater. Nō accepistis sp̄m serui-
tutis in timore, sed sp̄m adoptionis
filiorū ī quo clamam⁹ (q. d. audacter):
Abba pater. Quid nō dedit filijs pa-
ter? quid habes ò hō quod non acce-
peris? quid non dabit filijs pater, quē
natura impellit ad iuuādos filios? An
p̄ pisce scorpū, p̄ pane lapidem? Et
qui talis pater est, q̄ filiū vnicū tradi-
dit, quomodo & oīa cū illo nō tradi-
dit? Verbum est flexanime, quod vt fi-
lios audaces facit, ita patrem sic à fi-
lijs compellatum, velut in intimis cor-
dis medullis tactum propitiat, pro-
mouet, cogit, ac dulcissimum reddit
in filios. Ipse .n. pater amat vos. Vim
patris solus pater agnoscit. sed neq;
vim Diuinæ paternitatis satis ex-
primit humana paternitas: Nūquid po-
test mulier (inq̄ per Es.) obliuisci in-
fantis vteri sui? sed & si illa oblita fue-
rit; ego nūquam obliuiscar tui. surgā
inquit miser ille. Ibo, quo? Ad patrē.

Rom. 8.

Noster. verbum est humilitatis, qd̄
nemo nostrum audeat dicere, pater
mi. solius Christi est, qui solus natura
filius est, solus totā Dei in se capit, &
exhaurit velut verbū adæquatū, pa-
ternitatem. Solus se solo constituit
ante patrem. Nos nostrum appellam⁹
primum quod sine Christo non acce-
dimus, quare nunquam soli oramus,
quod si soli, nihil efficimus. In illo .n.
filio dilecto tibi complacuit. De-
inde quod merito communi nostri &

fra-

fratrū nostrorū exaudiri cupim⁹, & cōfidimus. Verbū est fidei, quo credimus & contestamur, Deū quidem esse oīum patrē, at certo quodā modo nostrum fidelium. Pater est omnium creatione; & prouidentia. Noster autem adoptione per Christum, in quo per gratiam suam ex omnib⁹ gentibus elegit nos: vt adoptionem filiorum acciperemus; vt hæredes simus secundum spem vitæ æternæ. Voluntariam. i. amorosam generationem vocat Iacobus, qua genuit nos in verbo vitæ. testatur & Ioan. quod qui credunt, ex Deo nati sunt: Et Petrus dicit, quod cōsortes effecti sunt Diuinæ naturæ in vnigenito. filij erant diuini amoris Iudæi, primogenitus Israel. Vt per Esa. filios enutruui, & exaltaui. Nunquid non ipse est pater tuus inquit Moyse? Excisi sunt illi. rami naturales; propter incredulitatem excisi sunt. Nos in eorum locum successimus, & inserti sumus in bonam oliuam. Iure igitur proprio & spiritali dicimus. Pater noster. Verbum est charitatis, quæ nullā permitit orationem fidelium esse priuatā sed fratribus communem. Deus .n. pater non est meus ratione aliqua speciali, qua & aliorum nō fit fidelium, quare vnum sine alijs nō respicit, sed omnes in Christo. Magister amoris Christus orationem sic instituit, qđ & amorem Dei patris in primis excitat: & amorem orātis præfert: quo fratres secum adfert & deo offert: secretam quidē deus amat orationem in cubiculo clauso; sed non tamen sic vt eō nō intrēt fratres, quibus oratio communis esse debet, charitas hæc fraterna signum quoddam orationis est christianæ, quod eam patri commendat, & acceptam reddit.

Qui es in cælis. Tria sunt huius pro-

cemij verba, inquit Innocentius. Primum confortat, quod patrem oram⁹. Secundum dilatat, quod communem omnium & nostrum. Tertiū hoc subleuat cor, quod patrem eum oram⁹. Qui est. Solus ipse est, qui necessario est, & esse non potest, qui totus seipso est, cuius nihil præteritū, nihil futurū est. Ego sum. qui sum. Cætera vel nō sunt, vel ex eius dono sunt, & ab eius esse dependent, A seculo, & vsq; in seculū tu es. Et est vbique essentia, præsentia, potentia, omnia implens, omnia continens; intus non inclusus, foris non exclusus, supra non elatus, infra non depressus, specialiter tamen est In cælis. Non quod cælis istis visibilibus, aut etiam inuisibilibus contineatur. dixit enim Salom. si cæli cœlorum te capere non possunt: & cætera. Dixit ipse. Cœlum mihi sedes est. Iere. 2. Terra scabellum pedum. Et per Iere. Nūquid nō cælū & terrā ego impleo. In cælis tamen esse dicitur, Primo quod in eorum magnitudine, & firmitate resplendeat sūmopere eius potentia. In eorum ordine motuque regulari eius sapientia; in eorum virtute, & influxu eius bonitas, & vita. Deinde quod cum vbique sit, & vigeat, in cælo tamen regnare dicitur, ideo que cælū sedes eius dicitur. eo quod ibi sese communicet, & patefaciat in summa gloria & felicitate. Ita cælos apertos vidit Stephanus, & Iesum stātem à dextris virtutis Dei. Tertiò, qđ cū vbiq; operet, & vndecūq; bñficia p̄stet, ē cælis tñ; & maxima & optima cōfert; Angelos, lumina, motus temperies, pluuiam; oculi omnium in te sperant Domine &c. Ita vidit Iacob scalam tangentem cælos, & Angelos descendentes &c. Quartò, qđ loco tuto & stabili sit, dans cuncta moueri: nos in hac terra quali inter

Psal. 90.

Sap. 9.
1. Cor. 3.

fluctus, tempestates, peregrinamur à patre. Ita Dauid. Altissimum posuisti refugium tuum. Non accedet ad te malum. & flagellum non appropinquabit tabernaculo tuo. Sed habet pater noster cœlos spirituales in quibus. est & manet maior cum gloria: nempe Angelos, & beatorum, ac fidelium suorum mentes, inquit Augustinus, tanquam in templo suo. Ad eum veniemus, & mansionem apud eum faciemus. Anima iusti sedes est sapientiae. Nescitis quia templum Dei estis, & spiritus sanctus habitat in vobis? Bernardus. Anima sancta cœlum est, in qua sol est intellectus: luna fides; astra virtutes. ps. cœli enarrant gloriam Dei. exposuit Honorius: cœli sunt Apostoli, in quibus cœlata sunt secreta Dei mysteria. Paucis sed tamen tam magnis, & fecundis verbis Magister optimus proœmium orationis nostrae instituit, quo & Dei nostri bonitatem. maiestatemque mirabiliter extulit: Et animum nostrum ad bene orandum præparauit. ut ex solo hoc proœmio discamus, accedere tales, quales nos pater noster cœlestis exigit. Exigit autem in nobis faciem & personam filiorum Dei, quando patris imago filius est, neque alium referre quam patrem debet. qui ergo Deum patrem vocas imitatorem dei te de iure constituis. Ut sitis inquit filij patris vestri. Estote perfecti sicut pater vester perfectus est: Et Paulus: estote imitatores dei, sicut filij charissimi. deinde exigit pater cœlestis, ut cœlestem te filium præbeas, diuinumque illud semen & cœleste genus unde ortum habes moribus referas: ut sublimia sapias, quæ sursum sunt quæras, ubi pater tuus est, ibi hæreditas tua, ibi patria tua: ubi thesaurus tuus, ibi & cor tuum quod ergo terrena quæris, cuius pater

in cœlis est? in cœlis, tibi reposuit bona, quæ oculus non vidit, nec auris audiuit &c? Tertio exigit dei paternitas in cœlis sedens, & è cœlis influens, ut filius plenus fide, spe, & charitate ad orandum accedat, quoniam inuocat patrem, potestatem omniam, volentem omniam, sua sponte, ne dum ubi rogatur influentem omniam, sit ergo quasi terra cœlis, exposita, & è cœlis magno animo petens, & expectans omniam. Anima mea sicut terra sine aqua tibi. Quarto exigit pater animum in orante filialem, id est reuerentem, timentem, & obedientem. Ita enim lex iubet filios honorare parentes, quicquid ille velit, velle nos æquum est, si bona dat, benedicamus, si mala dat, etiam benedicamus. Quos amat ille corrigit: vulnera patris, sunt vulnera diligentis. Scit pater quibus indigetis; capillus de capite nostro non perit patre non iubente, quare qui à patre ex exaudiri vult: obedientiam hanc secum ferat. alioqui patrem irridet & non orat. Quinto exigit, Paternitas illa communis, qua pater noster id est omnium fidelium est, ut quando intelligimus eadem paternitate & fraternitate & fratres nostros gaudere, in patre omnes amemus, ut in illo omnes unum sumus, eius spiritu omnes regenerati. In Christo etiam primogenito velut in bona oliua insertos omnes agnoscamus & amemus; nobiscumque orantes feramus, ut & illis nos inuicem ferant, velut eiusdem corporis membra mutuo se iuuantia. Intelligamus etiam coram Deo & Christo pares nos esse omnes, quando eius filij & fratres sumus: nemo ergo extollatur, nemo se fratribus præferat: si conditione præemines, non natura, non adoptione, non gratia, non spe eternorum: cætera vilia sunt animum mouere non possunt nisi leuem. Vna est vera, id est

spiritualis & cœlestis omnium nobilitas. Ita duobus his verbis legem totam nobis insinuat Magister noster vt Deum patrem agnoscamus; & proximos fratres eiusdem Patris filios: Deum ergo toto corde amemus, & toto cordis amore summaque fiducia oremus tanquam Patrem.

Proximos tanquam, fratres vt nosmetipsos diligamus, nobiscumque semper habeamus, vt sine eis nunquam oremus. Sic enim vtramque legis partem Patris nostri cœlestis vt nobiles filij implentes: In hac vita dū peregrinamur à domo patris, quicquid sic orantes petierimus pro nobis, & pro fratribus nostris, & tandem in fine cursus, paratam nobis in cœlis. i. in bono patris nostri mercedem & benefactorum & benedictorum per eius paternam misericordiam recipiemus. Amen.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Quin'a.

Sanctificetur nomen tuum.

St oratio interpretis desideriorum nostrorum, vt illa exponat coram oculis dei patris; quare & ea omnia continet, & ne petendo confundatur, ordinem ipsorummet desideriorum petendo sequitur. In desiderio ordinato primo cadit finis: deinde quæ sunt ad finem. Finis noster Deus est, in Deum cadit affectus noster dupliciter, vno modo propter iustitiam, sic diligimus eum vt summum bonum

propter seipsum. Alio modo propter commodum, vt est summum bonum nostrum, quo frui cupimus, per actum spei. Ad primum igitur pertinet prima petitio. Sanctificetur nomen tuum, qua gloriam dei optamus, & petimus. Ad secundum pertinet secunda. Adueniat regnum tuum, qua petimus ad gloriam peruenire. Ad finem autem hunc dirigit, & ordinat nos aliquid dupliciter; vno modo per se. alio modo per accidens. Per se primo est virtus, & meritum, quod consistit in obedientia, ob hoc dicimus fiat voluntas tua. Per se secundo est subsidium vite huius, sine quo nihil possumus, vel sit spiritus, vel corporis. De hoc petimus. Panem quotidianum da nobis hodie. Per accidens autem, vt remouet prohibens; sunt autem tria quæ prohibere solent cursum hunc. Primum est peccatum in nobis. de hoc dimitte nobis debita nostra &c. Secundum est extra nos. Tentatio. de hoc. Ne non inferas in tentationem. Tertium est circa nos. Et est Satan, qui dicitur malus. de hoc libera nos à malo. duo sunt itaque in summa quæ petuntur. Vnum est consecutio bonorum: alterum vero est, exclusio malorum. Ante omnia bona, hoc velut summum, & primum bonum petimus. Sanctificetur nomen tuum. Nomen Dei nullum habemus, quod verè nomen sit, quod scilicet essentiam illius satis exprimat. hinc tanta illa nominum multiplicatio, præsertim apud hæbreos, quod vnum non sufficeret, Explicant autem potius virtutes dei potentiam, sapientiam, bonitatem, quam esse. Hic verò nomen, virtutem, & opinionem significat, quam bonus filius zelator paterni nominis & honoris petit sanctificari; non in seipso nam sanctum & terribile, & amabile est;

est, sed in nobis & apud nos. Sanctificetur igitur in primis ita quod sanctum agnoscat, habeatur, & veneretur, ut de nomine Iesu dicit Paulus. Hectatur omne genu, celestium terrestrium, & infernorum. Crescat igitur lumen fidei in cordibus hominum. A solis ortu usque ad occasum. Agnoscamus quam sanctus sit Deus pater noster, quam amans iustitiam, quam inimicus peccato, qui per sanguinem filij unigeniti sustulit iniquitatem. Sanctificetur deinde, ut quod corde credimus, ore confiteamur. Ut agnitam dei sanctitatem predicemus, & divulgemus, Mittat & extrudat operarios in messem. Ut annuntiemus virtutes eius qui vocavit nos. Huc pertinent omnes Psalmi, & cantica, quibus dei laudes efferuntur & gratiam illi aguntur. Sanctificetur tertio moribus, & vita, ut constet dei populum sectatorem esse bonorum operum, & videantur gentes, & Iudaei bona opera nostra, & glorificent patrem nostrum, qui in caelis est. Beneficientes obmutescere faciamus insipientium ora, ut qui male de nobis loquuntur, ex bonis operibus nos considerantes, glorificent Deum. In genere autem petimus ut omnia quae in nobis ipsis, & extra nos nomen, & gloriam dei obscurant, & maculant, corda, ora, linguarum, opera; quae veritatem catholicam turbant hereses falsa dogmata, superstitiones eradicentur, & in ignem mittantur: sitque divino nomini gloria laus, & honor, in ecclesia catholica a mari, ad mare, a seculo, & usque in seculum. Sic enim fiet, quod & secundo petimus.

Adueniat regnum tuum.

Regnum Dei magna res est, mul-

tas, quin & oēs in se continet diuitias & felicitates. Simile, inquit Dominus, est thesuro, abscondito in agro &c. Thesaurum vocat quasi cumulum bonorum. Absconditum, quasi remotum a conditionibus seculi huius, de qua re dixit Pilato Regnum meum non est de hoc mundo. In agro absconditum, quasi multo studio quaerendum & multo labore parandum. Sic currite inquit Apostolus, ut comprehendatis Ab hoc regno tanquam a summa bonorum omnium, cepit Ioann. Baptista praedicationem suam. Ab eodem & Christus suam. Et Christi discipuli. suscitatus etiam a morte Christus dominus per dies 40. versatus est cum Apostolis & teste Luca, docuit eos de regno Dei. dicimus autem Deum ibi regnare primo, ubi ipse tanquam Rex providet & bona dat, tum animi, tum corporis. secundum ubi ipse leges dat, & praecipit; tertio, ubi leges eius implentur. Ita quod est latere suo, regem facit Deum Maiestas & potentia, est latere nostro obedientia. Triplex Dei regnum docet nos sacrae scripturae quae omnia a nobis & optanda & postulanda, & summo studio procuranda. Primum est regnum virtutis, quo Deus omnia quaecunque voluit fecit in caelo; in terra & in abyssis. Hoc regno pascit omnia, mouet omnia, oculi omnium in te sperant Domine. Aperis tu manum scilicet regiam, & implet omne animal benedictione. Secundum est regnum gratiae, quo regnat in sanctis & fidelibus suis tantum qui voluntate eius ducuntur; Psal. Dominus regit me, nihil mihi deerit. Ita Paulus, dicit, quod Regnum Christi est Iustitia, gaudium pax in spiritu sancto. Capit regnum hoc lumen veritatis euangelium, fidem, spem, charitatem virtutes omnes quibus Dei voluntas im-

2. Pe. 2.

2. Pe. 2.

impletur. Tertium, regnum est gloriæ qua regnat in beatis, quos replet diuina gloria sua, sedere facit, & ipse transiens ministrat illis. De quo venite benedicti, percipite regnum. Et verè ibi deus regnat vbi inimica mors destructa est; vbi hostes positi sunt scabellū pedum Domini Regis. Vbi non mō facit, sed est Deus, oīa in oībus. Petimus igitur docente nos filio regis & rege nostro: vt regnum omne, quod in nobis, nostri sue personis & fortunis, inimicus Dei Satanis iure belli, quo naturam nostram infirmam oppressit, obtinuit hætenus, tollatur omnino. Ita vt nullo mō regnet peccatum in nostro mortali corpore. Agnoscimus itaque miseram conditionem nostram, qua impiissimo tyranno velut mancipia huc illuc eo iubente pertracta; scimus cui domino seruiamus: quid interim in eius gratiam facimus; quodcunque scilicet scelerū genus; scimus qua spe, vt tandem cū dño rege nostro in æternis ignibus sepehamur. Ergo precamur vt dum sic fortis hic custodit atrium suum; lupueniat fortior digitus Dei; & à ceruicibus nostris infelix iugum excutiat. In nobis ipsis etiam sentimus, quam inique Caro dominatur spiritui nostro, & seruire sensibus rationē cogit: tollatur omnino & hoc regnū à nobis; atque carne subiecta, suo loco spiritus restituatur. Sublatis istis regnis indebitis, Petimus primo vt in nos Adueniat Regnum Dei; vt nos ille de suo pascat, deque manu eius viuamus, vt aliunde nō accipiamus nisi ab eo q̄ dñs & rex est vniuersorū. Et regnet vbi que, vt ita omnes diuinam eius prouidentiam agnoscant. Deinde vt in regno gratiæ eius nos admittat; Ita vt per eius consortium Christi domini & regis optimi mem-

bra efficiamur: quæ mundi huius sunt pedibus conculcemus, in solo diuinæ gratiæ gustu vitam nostram ditemus. Det ille leges, det ille vires, iubat quæ vult; tm̄ det cor potēs ad eius uolūtam implendam. Tandem in regno gloriæ eius adducat nos, in quo cōsortes diuinorum thesaurorum efficiat nos, donet hic nobis pignora vitæ æternæ, q̄ sunt dona spiritus sancti, fontes, aquæ viuæ, fluentes in vitam æternam, vt vbi regnum eius in nobis ipsis per gratiam degustauerimus, tandem regno eius in eo ipso fruamur per omnia secula seculorū. Amen.

Secura mens est, & serena cōscientia, quæ regnum Dei postulat, vt adueniat; non enim aduenire potest nisi cum summo perpetuoque malorū dāno, summaq; & perpetua bonorū foelicitate, quare memoria regni illius horribilis est peccatoribus: amabilis est pœnitentibus. Sed omnia pericula tollit quarta petitio, quæ ad regnū & hic inaugurandum, & in cœlis possidendum tutissima via est.

Fiat voluntas tua, sicut in cœlo & in terra.

Non oramus quidem vt simpliciter fiat voluntas Dñi, nam si Dñs est, Domini est facere quod vult; cuius præsertim voluntas & summa est, q̄ nulla potentia impediri pōt; & recta est, quin & oīs rectitudinis regula, quæ errare nullo modo potest. De ea igitur dicit David omnia quæcunque voluit, fecit in cœlo in terra, & in abyssis. De ea implet apud Esai. Cō filium meum stabit & omnis voluntas mea fiet. Hoc vero pertinet ad Gloriam diuinæ Maiestatis cui, & filius ipse reuerēter dicit. Ita pater quoniam

niam sic fuit placitum ante te. Et de periculis suis. Non sicut ego volo, sed sicut tu. Et petimus vt si fieri potest cum Dei gloria coniuncta sit salus nostra vt scilicet voluntas eius nō tm̄ fiat; sed fiat in nobis: nec tm̄ in nobis, sed & cōsentientibus, & volētibus nobis. Ita quōd sicut de Dei vita viuimus: Ita de eius voluntate nobis insita velimus. Hęc vero illa petitio est, quę in summa continet & iustificat quascunque alias. Vt enim principiū morbi tota humana natura fuit voluntas, pp̄ria, quę pct̄m̄ & mortem induxit, & infernum constituit: Ita principium sanitatis nullum aliud esse potest quam extinctio voluntatis proprię, atque eo potissimūm si eius loco infallibilem Domini voluntatem induamus. Vt etiam nihil nobis tam intimum & infixum est, quam voluntas propria, ita nulla cura laboriosior nulla gratia maior suscipi pōt, quam si tollatur à nobis sentina hęc malorum omnium, & dicamus ex animo. fiat voluntas tua &c. Moriatur in me voluntas carnis, & etiam spiritus mei vt nihil velle sciam nisi quod tu ingeris, præcipis, consulis, promittis &c. Mundi dominus, & tyrannus iniquus, est Satan, qui pro sua voluntate tenebras mundi huius regit; aususque est olim dicere Domino. Hęc omnia mihi tradita sunt, cuiunque volo. do illa square & Apostolus deum seculi huius vocauit: cesset ò dñe verè oīpotens, cesset hęc iniusta & acerba tyrannis inimicorum, & fiat etiā in illis inuitis voluntas tua. Multam quoque sibi mundi partem vsurpauit iniquitas, atque mores seculi huius ad sui gustū aptauit, oro te domine tollatur ex oculis tuis mysterium hoc abominationis; & tibi tāquam vero Domino cedat obedientia totius

mundi. Hęc vna, hęc breuissimā, hęc tutissimā via est ad obtinendum Dei Regnum, ad informandū illud in nobis, vt Domini voluntas fiat: qui nihil lōgius orare scit, potest, vult vnū hoc non prætermittat: & saluus est: Non omnis qui dixerit mihi Domine domine; sed qui fecerit voluntatem patris mei: hic intrabit in regnū cœlorū. Infirmi sum⁹, à cōcupiscētia carnis & oculorū abstracti & illecti non discernimus bonum à malo, voluntas Domini sanat. serui sumus, subditi peccato, quod dominat in carne nostra non quod volumus bonum agimus &c. voluntas Domini liberat. Pueri sumus imbecillies, inexperti: quo vadimus, nescimus, ductore egemus, voluntas Domini securos nos ducit. Si etiam sanati sumus, per Dei gratiā, adhuc thesaurum ferimus in vase fictili: facile relabimur. Voluntas domini sustinet & confortat. Mira igitur securitate petimus vt fiat voluntas Domini in nobis: olim à principio facta est, (inquit Bernardus) in Angelica nostra, & facta est Angelica: fiat & in nobis humana, vt nostrā in se suscipiat voluntatem, si non in vnitate personæ, vt verbum factum est caro, saltem in vnitate amoris, Amor autem legem facile imple: Et ita voluntas Domini in nobis voluntatem eius, leges, præcepta, consilia implebit: quę obedientia vera est via ad vitam æternam. Ita toties David. Vt nam dirigantur vię meę ad custod. iustificationes tuas. da mihi intellectum & custodiam mandata tua &c. Mira etiam humilitate, quęcunque bona, vel mala, prospera vel aduersa immittit Deus, silenti animo recipimus. d. fiat voluntas tua. Mea errare potest, ex ignorantia & ex malitia, tua nequaquam. æquū igitur est, vt mea cedat.

cedat, quare fiat in omnibus voluntas tua. Quod si ad implendum voluntatem tuam ex nostra infirmitate imbecilles, & inepti sumus: Fiat domine voluntas tua, per gratiam tuam in nobis operantem; Da quod iubes & iube quod vis. Iube me venire ad te. Tu tibi substerne cor meum, quod paratum est, ad te sequendum. Ut iumentum factus sum. Doce me facere voluntatem tuam.

Sicut in cælo & in terra. Audax orō, inquit Abbas Isaac, quæ cupit cælestibus æquare terrestria; & angelis homines conformare. Et tamen amor audet omnia pro domini gloria & petit. Ut sicut in cælo plena est obedientia in angelis, & beatis erga Dei voluntatem in quam unam respiciunt, læta est & beata, velox, & expedita, simplex, & unum quærens: virilis & fortis obedientia: Ita sit in terra. Sicut in cælo nemo iubet, nemo docet nemo mouet nisi Deus qui est omnia in omnibus. Ita in terra sit, vel esse saltē incipiat. Sicut in cælo unū illud quærit, & scitur & amatur, ut Deus glorificetur. Ita in terra multiformia ista corda ad unum reuocentur. Sicut iusti etiā in terris, angelici & cælestes viri domini voluntatem agnoscunt & reuerentur: Ita in terris, id est peccatoribus impleatur. Ut omnes in domini voluntate exerceamur, & mereamur Ille in voluntatibus nostris per obedientiam uniuersalem. glorificet: Amen.

IN ORATIONE M DOMINICAM.

Homilia Sexta.

Occurrit oranti filio cælestis pater, pater misericordiarum & Deus totius consolationis, tū ut seipsum in filio recreet; tum ut in seipso filiū
F. Franc. Viced.

resarciat. Recreat in filio patrem summo opere Humilitas, fides spes, Amor, quibus virtutibus optimus filius totus fertur in Dei patris gloriam, regnum & obedientiam. Hæc. n. sunt omnia quæ à creatura creator exigit. Recreat in patre filium Misericordiae fons ille, suis necessitatibus expositissimus. cui unum aperit omnes necessitates suas, ut inde sumat omnia quæ sibi & pro animæ & pro corporis vita sunt necessaria. Aperit autem bono animo, & tuta consciētia. Tū quod prius iam tractauit & præmisit. quæ præmittenda fuerant, ad gloriam, scilicet & regnū patris spectantia. Tum præmissis ijs, & saluis ijs, quæcunque deinde petit, ea lege intendit, ut præmissis non præiudicet. Petit ergo dari sibi, quæ vite sue sunt expediētia, si tamen in eis sanctificet nomē patris: In eis floreat regnū patris. in eis fiat voluntas patris, sicut in cælo. Alioqui nihil vult, nihil petit, quā iam voluntatem suam, in patris voluntate resignauit. Ita docuit Paulus omnia in Dei gloriam referēda. Postquam igitur diuinus præceptor noster docuit nos orando ea petere, quæ patri sunt gloriosa: quasi compatiens egestati nostræ, qua & impellimur ad nobis prospiciendum, præcipit, ut & ea subiiciamus, quibus hæc vita nostra opus habet.

Quartò Panem nostrum quotidianum da nobis hodie. Hic in primis cogitandum, naturam humanam, ut ex contrarijs conflata, in quocunque statu etiam innocentiae, ad reparandum in se id, quod ex actione, & reactione contrariorum deperdebatur, eguisse alimento, quousque in illam vitam translata fuisset, quæ ut optima, ita & constantissima est: lignum igitur vitæ habuit à principio quo vesceretur & reficeretur, cibum

Ffff tam

tam purum, vt sine vno vitæ decremēto, aut senio potuerit naturam semper in statu consistentiæ conseruare. eo itaque solo pane tunc egebat homo, quo sine vilo labore, dante eum sibi ligno illo vitalissimo fruebatur. Ociosus non erat homo, cui colend' paradisi traditus fuerat; sed erat labor dulcissimus, nunquam tedium inferens, nunquam debita spe, & fructu fraudatus. Declinata natura per culpam, innumeris necessitatibus subiecta est, quare & pluribus panibus. i. c. bi generibus cœpit egere; ac si verum sese alendi modum, quo verè instaurabatur, præceptum sibi senserit. Ad infinita igitur ciborum genera se conuertit, quorum tamen omnium basis & fundamentum est panis; ita vt per panem cætera omnia ad vitam conducentia facile intelligamus. Additū etiam ex lege culpam, & ingluuiem uani appetitus uindicante, ut in sudore uescatur homo pane suo, quo itelligimus omnia & infinita illa laborū, curarum, industriarum genera, quibus humana vita sese tuetur. Et quā sepe uanus est labor, & sudor infelix; imo semper, nisi Deus det incrementum: Neque qui plantat, neque qui rigat est aliquid. Huc itaque respicit quarta petitio, qua panem petim', id est alimenta vitæ, quæ caduca est, & in interitum pergit, nisi instaretur, quin (si de corporali est sermo) semper defendit, ita vt paucis annis in senium prolabatur. vt verò ampla est, & grauis hæc petitio, quæ sola vniuersæ hominis vitæ puidet. Ita grauissimis verbis eā expressit Christus, quæ oia sigillatim à nobis sunt expendenda.

Petimus Panem, qua vna voce totam, & vniuersam congeriem intelligimus rerum, quibus pro tuenda vita animæ, & corporis egemus. Panis

animæ est Dei verbum, quo vno, velut semine generata est ecclesia; & velut pane nutritur. Ita de fame verbi Amos 2. Dei meminit Amos. Ita & deut. testatur Deus, quod nō in solo pane viuit homo sed in omni verbo &c. Panem super substantiāle verè vocat Matthæus, quia dat vitam super naturalē, & immortalem, Verba mea inquit Christus, spiritus, & vita sunt. Et Petrus. Domine verba vitæ æternæ habes. Petimus ergo dari nobis panem verbi, tolli errores mentium, eradicari zizania malarum doctrinarum; dari nobis doctores, qui quotidie nos in vero dei verbo instituunt Rogate dominum messis, vt mittat operarios. &c. Cibauit eum dominus pane vitæ, & intellectus, & aqua sapientiæ sal. p. eum: quotidie Satan seminat zizania quotidie novos confingit, doctores ad perniciem. Tu Domine pater qui solus verax, & veritas es, da nobis panem. & cætera. Panis etiam animæ eximius, & supersubstantialis, vitam præstans, & recreans, est sacramentum eucharistiæ; panis de cœlo, pro mūdi vita datus. Et panis noster est. i. Fidelium quotidianus quotidie pro nobis oblatus; petimus igitur, vt sacræ mensæ huius participes nos efficiat quotidie, quando quotidie deperdim' è vita spirituali, atq; quotidiano egemus alimento. Vel igitur sumamus quotidie, qd prima ecclesia consueuerat, vnde & animos illos ardates ad martyria suggerebat. Vel tales simus, vt sumere sine culpa possim': vel si nō sacraliter, saltē spūaliter vbi vel ad Mysteria tremēda deuotos nos stare iubet, vel ī nobis ipsis est sanctissimæ cenæ, & sacrificij mysteria meditātes, sūmo desiderio agnū illum, & panē celestē spū attingimus, & rem sacramenti, sine sacra-

mento petimus. Panis tandem est, quicquid ad alendam, & tuendam vitam corporis huius conferre potest, cœlum, terra, aqua; lac, panis &c, omnia sub nomine panis comprehendit. Hæc quoque petimus à patre bonâ cum conscientia, modo (vt diximus) ratæ stêt pmissæ petitiones. Ita Iacob orabat & petebat, se custodiri in via per quam ambulabat; dari sibi panem ac uestimentum &c. Ita Salom. Tribue victui meo necessaria, Ita dominus noster, orate ne fuga vestra fiat hyeme, vel sabbato. Iacobus. c. 5. Tristatur aliquis vestrû? oret. Vocat autem hæc omnia Panem. Tû quia phrasis, s. scripturæ est, sic de ædulij vna voce loqui, vt monet Elyseus regem, vt præbeat panem militibus Assirijs, quibus tam magna ciborum copia data est. Et Lucas dicit dominum ingressum in domum cuiusdam principis sabbato manducare panem. Et psal. homo pacis meæ, qui manducabat panes meos &c. Tum quia sic monet naturam solo pane contentam, non debere superfluis sollicitari. Cur enim peregrinus sese oneret ijs quibus non eget? Caute, inquit Christus; explicas quæ sint naturæ humanæ pondera, ne corda vestra grauentur crapula, & ebrietate. Si panis sufficit, quid terram, & maria sollicitas, & commoues vt ventrem superfluis impleas? Nihil horum quærût Angeli, pro vita sua tuenda; quo pauciora, & tu quæris, eo propius ad angelicam vitam accedis. quo plura, eo longius distas. Substantia epularû omnium Panis est, cœtera inuexit ambitio, gula, voluptas: Panem, & frumentum ex quo fit panis seminavit Deus in agro suo. Cœtera omnia sunt zizania quæ seminavit Satan, ad alendam in nobis ocia, ad ani-

mos dissoluendos, ad naturam cõfundendam, ad libidines nutriendas. Ita à principio suasit. Etiam mulierem vanam; vt præter cibum necessarium, fumeret pulchrû: ita quæ sunt alimenta naturæ, vertuntur in splendores vanitatis, vt non quærantur tantum ad alendam naturam, quantum ad apparatus, ad pompam, ad oculos paciscendos. Panem ergo, id est cibum necessarium, non superfluum petimû à patre, qui si aliter petimus dicit. Ne scitis quid petatis. Vtile est nobis, non exaudiri. Nostrum. i. nobis debitum, tum ex naturæ necessitate, quam tu optime pater sic cõstituisisti, & ad culpam castigandam, & ad superbiam nostram continua egestate mortificandam. Tum ex paterna tua promissione, qui misericordiam tuam sic precibus nostris deuinxisti, vt confidamus nostra esse quæ tua sunt; quando filij tui sumus, atque ideo bonorum tuorum participes. Tum ex iusto labore, quo tuam prouidentiam vtcunque possumus, te sic volente iuamus: Raptum panem nolumus, alienum quæ impij ex oppressione pauperum corradunt, nolumus, ociosum etiam, qui nullo labore, seu industria quæsitus sit, nolumus. Da panem nostrum, nobis recte, & iuste contingentem, qui non strangulet, sed recreet, & nutriat nos. Ita ps. labores manuum tuarum quia manducabis, beatus es, & bñ tibi crit.

Quotidianum. Quotidie egemû, iõ & quotidie petimus: quotidiana licegestas, in bonum cedit, qd sic in nobis quotidianam, & continuam parit religionem, qua dei misericordiam agnoscimus, & imploramus. Vita diaria est, sufficit diei malitia sua; quælibet dies suam habet famem: suam & habere debet industriam: quare merito taxat Esai. illos qui coniungunt do-

Psalm. 127.

Esa. 5.

mum ad domum, & agrum agro copulant, quasi ipsi soli habitare in terra, & tota frui terra velint. Cupit optimus pater filios suos sic quotidie famē sentire, vt quotidie in sui amore ferueant, & de manu sua viuant. Quid hic dicturi sunt ij, qui vna die, vna cœna, consumunt tantum bonorum, quantum ad alendam domum toto mense sufficeret? quomodo isti conqueri deinde possunt si incidunt in intolerabiles necessitates? si non semper accipiunt panem quotidianum? Da. Respicit hæc vox fidei in ditissimam manum Domini sese exhibenti quasi dicat. en ego egeo, tu abundas omnibus, & omnia tibi supersunt: da ergo, qui solus dare potes. pollicitus etiam es petentibus, en ego humiliter peto. Vt iustificeris in sermonibus tuis. Da. Mentitur Diabolus, dū offert quæ sua non sunt. d. Cuicunque volo; do illa. Domini est terra, & plenitudo eius. Neque qui plantat, neque qui rigat aliquid est, sed qui incrementum dat. Ex hoc monet Apostolus. Diuites non sublime sapere, neque sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo vivo, qui præstat nobis omnia abeunde ad fruendum. Da ergo tu pater, qui fons es indeficiens, da tu, ne sine te, sumamus, aut rapiamus nos: Aperi tu manū tuā, & imple omne animal benedictione. Tu enim dabis in tempore opportuno, quādo quantum, quomodo sufficit, nos in omnibus facile errare possumus. Tutares est, si tu das; qui enim das, & tueri & conseruare data facile potes. Nobis omnibus bene volumus, communia bona rogamus; sine fratribus nostris non oramus; Christiana charitas nescit esse sola petimus ergo vt omnibus provideat: Et quæ etiam de manu patris accipimus, vt accepta ve-

limus esse fratribus, & proximis nostris communia, non ergo vt in Dei bonis ociosè, & luxuriosè viuamus, sed vt si quid nobis superfuerit, necessitatibus fratrum deberi intelligamus: Alioqui in auare possidētes clamant Ambrosius, & Basilius, esurientium panis est, quem tu detines, nudorum indumentum est, quod tu recludis. &c. Nobis. creaturis tuis, quibus dedisti vitam. Nonne anima est plusquam esca? Hodie. Sic ergo tam pauper es mi homo, vt neque pro die vna tibi sufficias? Ita planè, quid verò aliud est vita hominis, quam dies vna vespere, & mane, & nihil amplius. Sol recedit, & redit, & iterum recedit, & vitam nostram secum rapit. At certus est ille de reditu suo, non sic certus sumus vt nos hic inueniat. quare dum splendet hodie, prouideamus. Tollit hæc vox curā de crastino, cum ignoremus. quid futurum de nobis sit. Collocat deinde, constituit vitam nostram coram oculis dei perpetua hac dependentia, vt sentiamus nos non tantū à principio creationis nostræ, vitam & esse ex Deo sulcipere; sed & hodie, & quotidie, ab eo sic in esse & vita conseruari, vt hodie ab eo nō minus quā à principio vitam accipiamus. Ita Elyas. Viuit Dominus in cuius conspectu hodie sto. Et sic qualibet die de nouo, quasi nuper natus, imo interim nascens, sese debet creatura coram Deo, quasi fonte vitæ cōstitucere, & ex eo panem hodiernę huius vitæ exposcere, quasi viaticū vitæ, sine quo ad patriā tēdere nō possum. Ita de tempore hoc transitiuo parū curare vult nos Deus pater noster, vt de toto tempore diem vnā tantū cogitemus, & illi prospiciamus: futura vero, quæ æterna sunt, illa assidue cōtemplemur. Nos verò in præsentia

de vita hac corporali quæ diem tantū vnā, & hanc non securam habet, cu-
riolissimi sumus. De vita verò spiri-
tuali, quæ tendit & edificat ad immor-
talem, nunquam cogitamus. Aduer-
sus quam iniquam sollicitudinem ius-
sit nos petere panem quotidianum.
& vt detur hodie. Reliqua omnia re-
ponentes in pectore & sinu optimi
ac sanctissimi patris nostri, cui cura
est de nobis. Amen.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Septima.

Suscipere de manu do-
mini bona corporis,
& animi, suaue est, in
spem nutrit, sollicitu-
dinem omnem, &
anxietatem tollit, vi-
tam quietam, & affluentem parat; mo-
do ea tanquam filij, & serui grati pe-
tere, sumereque possimus; sic enim
sunt patris dona, sic minora sunt ma-
iorum, presentia sunt futurorum pi-
gnora; scimus enim quod sine pœni-
tencia sunt dona Dei, de quo scriptū
est. Firmabitur in illo, & non flectetur.
Quod si mala cum conscientia, &
petim⁹, & recipimus; volumusq; Deū
nobis omnia pro voluntate, & gustu
nostro facere, dum nos quicquam iu-
xta voluntatem & gustum eius face-
re nolum⁹; dū leges ei⁹ trāsgredimur
dum iniquitatem velut plastro tra-
himus, quid hoc aliud est, quam fera
quædam, & impudens audacia sine
fronte? quod si peccantes, & Deum
assidue hostiliter offendentes; Patrē
inuocamus, & verbis inuimus nos
cupere, vt sanctificetur nomen eius,

adueniat regnum eius &c. quid aliud
est, quam Patrem illudere? quod si
voluntatem eius atrociter violantes,
petimus voluntatem eius fieri, quid
aliud est, quam contraria, & pugnan-
tia simul connectere? quod si nihil il-
li danres, panem, & omnia ab illo pe-
timus, quid aliud est quam eum &
bona illius oīa vel spernere, vel uelle
rapere illo ē inuito? quod si ē peccā-
tes, in ira eius petita accipimus: vt
de Israelitis scriptum est. Dedit eis pe-
titiones ipsorum: quid aliud est, quā
sic magis bonitatem eius, & malitiam
atque ingratitude nostram testa-
ri? in dies augere debita? in dies dete-
riorem conditionem subire? Adhuc,
inquit; escæ erant in ore eorum, & ira
dei venit super illos. Ob hoc prudētis-
simus, & pietissimus præceptor no-
ster, quam primum absoluit eam ora-
tionis particulam, qua docuit nos bo-
na vitæ huius postulare; post cibum
(inquit Cyprianus) docet nos petere
delicti veniā, vt qui à Deo nascimur,
in Deo viuamus. nec tantū vitæ huic
temporali, quam æternæ consulamus
à qua nos excludunt peccata: Addit
etiam quintam petitionem.

Dimitte nobis debita nostra. Re-
spicit petitio summū illud beneficiū
à Christo seruatore nobis collatū, quod
est remissio peccatorum, ad quā pro-
phetæ tanquam de proprio Messia
munere: Tunc delebitur iniquitas, ad-
ducetur iustitia sempiterna. De qua
Dauid. Ipse redimet Israel, ex oībus
iniquitatibus eius: ob hoc vocauit co-
piolam redemptionem. Et exclama-
uit psal. Beati quorū remissæ sunt ini-
quitates &c. Hæc autē petitio primo
inducit orātem vt cognoscat statum
suum, sese statuatur coram oculis, &
lege Domini sui, qua concluditur
sub peccato; numeret debita sua, &

Psalm. 31.

sen-

sentiatur se deliquisse. sæpe repetat ea spiritus sancti verba. Non est homo qui non peccet: Neque infans vnus diei &c. In conspectu tuo non iustificabitur omnis viuens. Si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus. statuatur ergo apud se, ita esse culpam naturam humanam immixtam, quod solus Christus ex natura sola Christi Mater ex gratia fuerit sine peccato. Cum itaque quælibet creatura, & ex vi creationis, & ex ratione bonorum susceptorum, & ex promissis, teneatur viuere sine peccato. id est voluntatem Dei implere, sæpe autem præuaricetur. resta debita hominis esse erga Deum & innumerabilia, & quotidiana. Septies in die cadit iustus Agnito, & numerato debitorum numero & potest, requirit scilicet, ut de peccatis doleat, ingemat, tibi soli peccaui &c. Sic enim iustitia exigit; sic turpitudinis culpam requirit; sic damna illata ex culpa mærorem inducunt. In fundo doloris huius, dum velut onus graue iniquitates premunt conscientiam, agnoscat in super homo peccator, tot esse debita sua coram deo, cuius infinitam bonitatem læserunt, quod soluere, & compensare nullo modo possit, tamen etsi quicquid habet, quicquid est vendatur: quæcunque habet, quodcunque est, Dei est: minus est etiam quam compensare valeat. Consideret quarto, compensationem istam coram Dei iustitia, necessariam esse, apud quam nullum malum impunitum restare igitur sibi ingentia mala, tormenta, poenas, quibus violatam dei legem suo magno malo reminiscatur. quare iam duplici ratione dolere eum necesse est: & ob læsam Domini bonitatem, & ob flagella suæ iniquitati parata. In hac pressura, qua cor confunditur, subuenit fides, ac Dei miseri-

cordiam, Christi meritum, promissam remissionem ingerit, exempla quibus omnia sunt firmata, repetit, suadetque sperandum de Domini bonitate, quod per Christi sanguinem reconcilietur iis qui debita agnoscunt de admisis dolent, & debitorum per Christum, petunt remissionem. Ex hac fiducia oritur petitio. d. Dimitte nobis &c. Verbum humilitatis est quæ agnoscit debita: & agnoscit quotidie, quare & quotidie rogat sibi dimitti. ut nunquam homo se coram deo iustificet: Nihil mihi conscius sum, inquit Apostolus, & tamen in hoc iustificatus non sum. Verbum spei est, quæ vincula sentit, & optat laqueum conteri per dei manum. d. Adiutorium nostrum in nomine Domini: solus Deus ex potestate potest peccata dimittere, quia læsus est, quia solus potest gratiam infundere. Ex ministerio potest ecclesia, sed tamen autoritate Diuina sibi collata: Accipite spiritum sanctum. A Domino igitur, tanquam à potente petimus ut dimittat; tanto magis, quod præcipit ipse ut petamus: non enim iubere potest nobis impossibilia. Nobis. Verbum est Humilitatis, qua nos ipsos nos agnoscimus, & fatemur, diuinæque gratiæ necessitatem exprimimus verbum est charitatis, qua non sibi tantum orans prospicit, sed fratrum communitati; pro quibus omnibus eandem Dei gratiam implorat, seque mutuo sese alit, & roborat christiana charitas: sic nullam facit orationem vanam; semper enim aliquis impetrat. Debita. Sunt nobis omnia debita, quando omnia accepimus, quæ de tua manu suscepimus, damus tibi: Sunt debita à quibus absolui neque possumus, neque volumus. Debita est seruitus, qua Deum colimus;

mus, & illa suprema quam lex iubet, toto corde, tota, anima, tota mente, ex omnibus viribus. Debeo me Deo meo, qui me fecit, & sibi fecit. Iterum debeo ex vita sua quam mihi tradidit. Empti estis precio magno. Non estis vestri. Teneor ergo me totum tot rationibus Deo meo reddere, & eius seruitio totum mancipare. Quod si aliter facio, iam reus sum, & ex hac defectione tanquam defector innumeris malis adiudicor. Hęc debita cupio & supplex posco remitti. Debeo in me habere animam rectam, corpus sanum, iustitiam originalem, gratiam Dei, cumulum virtutis, quibus ornauit Deus creaturam suam, his omnibus ergo me; quare & horum omnium delictor sum, rogo nec mihi vel saltem æquiualentia resarciri, & caritatem non imputari. Nostra. Veritas nostra sunt debita, nostra peccata, nostra sunt debita, quæ à nobis fluunt voluntate. Perditio tua ex te. Non excusamus ea, vt olim Adam, & Eua: sed accusamus. Tentati sumus. prouocati, illecti, at non coacti, quare nostra sunt debita; Nos inique egimus, iniquitatem fecimus. Dimitte nobis, Dimitte fratribus. Communia sunt debita: non minus pro fratribus, quam pro nobis ipsis instamus. Quod si nos quoque gratia tua, non sentimus in nobis ipsis grauiora peccatorum pondera; tuam in primis misericordiam, qua vna sustinemur agnoscimus bonorum omnium causam: Deinde & pro fratrum nostrorum salute affligimur: vt olim Moyses, & Paulus optabant deleri de libro vitæ & anathemata fieri pro fratribus.

Sicut & nos dimittimus debitoribus nostris. Notabilissima est hæc additio, vel enim dicit similitudinem conditionem, si dimiseritis, vobis

qualem gradum fiducia prouehit oratio, vt homo velit Deum sibi assimilari. quod Deum homo imitetur, & expresse iussit Apostolus. d. estote imitatores Dei sicut filij charissimi, & ipsemet Dei filius. Estote perfecti sicut Pater vester coelestis perfectus est. Et ipse pater, sancti estote, quoniam ego sanctus sum. Et ipsa ratio docet, vt optimum imitemur, & optimo cupiamus assimilari. At quod hominem Deus imitetur, hoc vero mirabile est, videtur planè indignum. Et tamen hoc petimus hoc loco, vt Deus remittat nobis sicut nos remittimus: ac si dicat Creatura creatori suo. Obsecro te mi Domine, quod ego feci, tu quoque fac. Remisi ego debitoribus meis, & tui gratia atque amore potissimum remisi. Tu quoque remitte, imitare sequere serui tui charitatē, quod si dicat. At longè plura tu mihi debes, quàm illi tibi debeant, aut debere potuerint. Ita dicit, fateor sed & longè maior est misericordia tua, quam mea. Auget autem numerum in modum spem petitionis huius, si cogitemus quantum animi tribuat hoc loco humanitati, Diuina illa inclinatio, qua Dei charitas vt hominem similem sibi redderet, non modo similem homini, sed verè hominem filium suum fecit, quo facto iam audet homo Deitatem, velut suam & suæ naturæ prorsus accommodam, ad suas regulas reuocare, petereque, vt suam dimissionem imitet. Ac si dicat, dulcis clemensque iniuriarum remissor, dulcissimam & clementissimam charitatem tuam compello. Quod si dicat conditionem; Respicit in legem illam. Date, & dabitur, remitte, & remittetur vobis, qua stante, velut tuta conscientia, quando iam de remittenda iniuria statuit apud se, rogat sibi dimissionem, si dimiseritis dimittet & vobis

pater

pater vester cœlestis. Nunc itaque amorem præcipit nobis dominus, vt remittamus: quasi semen amoris sui, quo certi simus, eū nobis remissurū. Estque conditio tam necessarioreq̄sita, vt sine hac remissione nulla super sit spes, aut via remissionem impetrandi; quodcunque facias, quodcunque des, quodcunque fiat, etiam martyr non sufficit; quodcunque hostia genus nihil, si fratri debita non remittas. Relinque ibi munus, inquit Christus, ad altare, & vade prius recōciliare fratri &c. Ex qua necessitate sequitur, te prorsum in Dei iudicio inexcusabilē fore nisi remiseris; quin te suomet ore dānatū q̄n̄ īterpres Diuinæ volūtatis, sic iustitiā req̄ris, vt remittat si tu remittis. Tu ergo tibi iudex es, tu in te sn̄sam proferis: scis iam quid tibi sperandum sit. Quia tamen remissio ista nostra pōt habere gradus; vt primō odium & rācorem omnem tollamus, hoc si prorsus requiritur & præcipitur, non tamen pœnam iudicio debitam remittamus. Secūdo vt pœnam etiam remittamus, ad oculos tamen nostros non admittamus. Tertio cum omnium obliuiscimur; omnia libere condonamus rogati. Quarto etiam non rogati, illis quoque non cogitantibus, aut curantibus, ex amore Dei, vt nos & illos simul lucremur, ipōte cōciliamus. Hæc autem omnia non equaliter ab omnibus exiguntur. Nam à perfectis requiruntur omnia; & de omnibus exempla præbuit Dñs noster Iesus perfectionis Magister. A reliquis autem qui communem vitam sequuntur, quibus sat est præcepta domini non despiciere, non sic omnia requiruntur: præsertim dum iniuria recens; dum vulnus acerbum. sat erit si istis odium remittāt & rancorem ex animo tollant: si rogati pœ-

nam dent & offensam remittant. Et non stimulent tribunalia: Plura ab his non exigemus quousque spiritus adoleuerit. Sunt enim infixā vulnera quæ cito sanari nequeunt, quin saltē iniuriæ acceptæ reminiscantur: quia ex occurso inimici commoueantur, quin & quandoque nolentes etiam incitentur & contristentur super accepta iniuria. Imperfectis istis Satanas conlulit, ne dicant particulā hanc orationis dominicæ. Dimitte nobis, sicut dimittimus: cum. n. sentiant in se reliquias amaritudinis, quibus intelligunt se non perfectē remisisse, timent ne sibi oratio noceat. Quo loco valde falluntur. Non enim vana vnquam est oratio: Tum quia communis est ecclesiæ, in qua sunt semper qui ex animo remittunt, & quorum nomine verē dici potest. Dimitte, sicut dimittimus, quorum etiam merito potes tu ad perfectiora promoueri. Tum quia intentio orationis est, quæcunque potest Deo patri, vt eius dona offerre; quæ verò nō potest, ab eius charitate sic petere: vt in sufficientiam nostram ille adiuuet; si ergo ex animo remittimus, remissionem illam à Deo nobis donatam offerimus, & per eam tanquam per nobile spiritus sancti pignus Diuinam super nos misericordiam imploramus. Si quid verò debemus, & volumus: non autem passimus, velle adiacet mihi, perficere nō inuenio. Modo voluntas & portio animi superior sana sit: infirmitatem nostram Domino commendamus: vt auferat cor lapideum, det carneū: doceat nos amare: quin & amorem inimicorū cordibus nostris immittat. Vt verē & ex toto animo remittam⁹ offensas, & ipsos offensores nostros diligamus, vt ab eis & integrā eius-

modi remissionem & amorem, bona omnia, etiam indignis præstantem obtinere mereamur. Per Iesum Christum dominum nostrum. Amen.

IN ORATIONEM DOMINICAM.

Homilia Octava

Remissio peccatorum lætificate cor, quod & culpa exonerat, & replet divina gratia: Pacificaret et, si tale perseverantiæ donum secum duceret; qua homo iustificatus, non posset amplius à suscepta gratia recidere: sed pacem hanc non admittit cōditio vitæ huius; nisi Deus ex privi legio speciali id agat. Alioqui potest homo ex libertate insita cadere, ex infirmitate inclinatur ad casum, habetque in sinu flammam concupiscentiæ urgentes, habet stimulos carnis incitantes: habet habitus prauos in culpa contractos, quibus ad malum facile, quin & cum delectatione perducitur. Sunt etiam extra hominem, & visibilia mundi huius commoda, prospera aduersa, dulcia & amara quæ cōtinuè sensibus nostris illudunt, quasi parata scena ad excitandos & cōcitandos affectus nostros. Sūt & inuisibilia multa, quasi retia ad nos fallendos, à Satana mundi huius & tenebrarū harū rector multa arte & fraude tecta; vt vel incautos opprimat: ve impotentes superet, vel dolo, vel vi in suam trahat perniciem, quæ ex inuidia, & ex odio Dei nobis cupit esse communem. Qui ergo sic novit humanam imbecillitatem, quin & impuritatem nature ad iustitiam, qui mundi scilicet

& velut maris cuiusdā vasti scopulos & pericula: qui vires inimicorum, & artes tum visibilibus, tum inuisibilibus. Qui casus sanctorum patrum, apostolorum, quorum exempla sunt frequentissima: qui & proprias difficultates quas frequenter passus est quisque nostrum tum ad fugiendum malum, tum ad persequendum bonum. Is facile intelliget qua ratione, quin & quanta necessitate, post petitam & impetratam remissionem debitorū, ad declinandum futura pericula iubet Christus addi sextam petitionē.

Ne nos inducas in tentationem. Sic æquum est timentem filiam, sese parenti optimo commendare. sic patrem delectat, filium à se, à manu, à vi à charitate, & à tabula sua perpetuo pendere. Infirma & imbecilla in primis est natura humana. multa nescit, multa nequit, multas in se habet mixturas, carnis spūs, sensus rōnis, iustitiæ cōcupiscentiæ, quibus scinditur, & ad perpetuā incōstantiā prouocatur. spiritus promptus est caro infirma. Mundi huius dispositio, exempla, consilia, fortunæ, ab omni latere augent pericula: nam omne quod est in mundo vel est concupiscentiā carnis, vel oculorum, vel superbia vitæ: plenus est laqueis. Miserere mei, quoniam multi bellantes aduersum me. Quod per seipsum nequit mundus ad damnationem nostram, supplet mundi dominus; & seculi huius Deus Satan: Hic si animū spectes, plenus est odio inlacabili cōtra Deum & Dei gloriam, cui coniunctam intelligit salutem nostrā plenus inuidia, plenus rabie: si vires, viribus cōpares, pōt oīa contra nos; nō est ptāsinquit Iob, quæ comparetur ei. Si cor, audacissimum habet, præsumit omnia; etiam in cœlo empyreo, etiam in paradiso terrestri; etiam cœ-

Psal. 54.

Matt. 4.

1. Pet. 5.

Eph. 6.

Eccl. 34.
Psal. 15.

tra prophetas Dei & apostolos; etiam contra ipsummet Dei filium. si dolos & artes, innumeras habet; draco est, leo est, Aspis est, loca omnia, tempora omnia, præoccupat, nunquam satur, nunquam lassus. Circuit tanquam leo rugiens, querens quem deuoret. Si numerum spectes; legio, inquit, mihi nomē est, quia multi sumus, Non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus principes, & potestates. Ergo inter tot pericula, ad patris misericordiam confugimus, & rogamus. Ne nos inducas in tentationem. Tentatio multiplex est. Tentare in primis est exercere, & exercendo probare, ac probando augere, & illustrare virtutem; Ita Deus tentauit Abraham. Ita quia acceptus eras Deo, necesse fuit vt tentatio probaret te. Tentat nos dominus Deus vt palam fiat an diligatis eum. Ita dictum est Antonio abbati. Aderā hic Antoni, spectabam certamen tuum &c. Sic deus tentat seruos, & facit cum tentatione prouentum, quia in tentatione non derelinquit, quia vires auget, & certates coronat. Ita vtile est tentari. qui non est tentatus quid sciat? Ita psal. proba me domine, & tenta me. Beatus vir qui suffert tentationem. Ita in auxiliū & in exemplum nostrum, ductus est Iesus in desertum à spiritu vt tētare. sic ergo nos nō rogamus, aut petimus nō tētari, aut nō duci à spū sancto in tentationem. Experti enim saepe sumus quod lucta ista, præter id quod nobis insita est, ferē est necessaria ad tollendum oeciū, cōte ad vires agnoscendum, ad virtutes exercendū, ad augendum gratiam, & tandem ad coronam. Tentare deinde est prouocare ad malum culpæ & ad offensam Dei; ita intus tentat delictatio, foris

suggestio. vbique autem inflat Satanas ministrans faces. Hoc modo deus intentator malorum est. Dicimur autem propriē, inquit innocētius, duci in tentationem ante consensum nostrum; induci autem vbi tentanti consensum præstamus, & cadimus, quasi pisces hamo capti, & in rete conclusi. Inductio hæc mortifera est, In hanc inducit Satan vt perdat. Inducit etiā Deus iusto iudicio, vt puniat. Non ita quidem vt Deus malum suadet, neue eo authore fiat homo deterior, sed quod peccantem hominem, in peccato perseverantem, auertentem se à Deo, & voces eius spernentem, paulatim spoliat gratia & lumine suo, ut uidentes non uideant, palpent in meridie, sicut in nocte: grauetur corde: sublato lumine, tenebrarum rector Diabolus auget pericula, cumulat occasiones peccandi: assumit secum spiritus nequiores se. Et fiunt nouissima miseri illius sic destituti peiora prioribus. sic Psalm. Dimisi eos secundum desideria cordis eorum. Qui ergo à principio ducebatur in tentationem, spiritu sancto duce, & Christo tētatorū capite pēute, ac vires subministrant e: iā sua culpa suaque pertinacia, desertus inducitur & rapitur in tentationem: sic perit Saul, sic Salomon. De Saule dicit dominus. Abieci eum. Ita Deus dicitur dedisse Hierusalem in manus Babiloniorum. Et excitasse Satanam contra Salomonem peccantem. Et Es. Quis dedit in direptionem Iacob & Israel? nō ne Deus cui peccauerunt? sic Paulus. dicit dari in sensum reprobum, immitti spiritum erroris, vt credant mendacio &c. Hic igitur coram patre exponimus infirmitatem nostram cui nihil fidimus. Huic opponimus pericula, inuocamus vitam æternam.

4. Reg. 1.
3. Reg. 1.
Esa. 47.

huius, carnis, mundi : Satanæ dolos, & vires quibus impetitur. Interponimus dei patris nostri maiestatem & potentiam prævalentem, sine cuius nutu, ne tangere quidem nostra, aut nos potest Satan, vt patet in historia Iob. neque in porcos intrare. Quod si eo permittente, & sic probante nos tracti sumus, & ducti in tentationem : eandem patris potentiam rogamus, ne nos inducat, vel induci patiatur, sed liberet de ore Leonis, vt olim Israel em è mari. Ioseph ex fundo putei. Danielè de lacu Leonum. sic enim ille suis ouibus pollicitus est Ioann. Non peribunt in æternum. nemo rapiet de manu patris. Et Vos ex Deo estis, viciſtis malignum, maior est qui in vobis est, quam qui in mundo. Experire ergo serui tui vires, ò pater sancte, duc in tentationem. ad tui nominis gloriam, sed nõ inducas ne credentè deseras. Psalm. Cum defecerit virtus mea, ne derelinquas me. Vt igitur frequètia sunt pericula, ita & frequenter orare debemus. habet David orationes generales, quibus petit se liberari. habet & speciales, quibus assiduè modo ab hac, modo ab illa tentationis specie sibi præmunit. Vigilare inquit Christus, & orate vt nõ intretis in tentationem. Oremus primum vt Dei gratia nos custodiat, à nobis ipsis, ne cor nostrum seducat nos, ne caro captiuè spiritum, nec concupiscentijs nostris circunueniamur. Oremus deinde, ne mundi ludicra nos rapiant ad negocia vanitatis, ne prospera nimis eleuent, ne aduersa perturbent, aut frangant. Oremus tertio, ne serpens ille terram comedens & mordens, succret, vt potius Dei gratia conterat Satanam sub pedibus nostris. Oremus vt contra hæc omnia tentationum ge-

nera detur nobis cor audax & cõstans, Dentur vires, & arma, dona & virtutes, ad prævalendum, psalm. Benedictus, qui docet manus meas ad prælium Ita vt quandoque sentiamus vocem illam optatam. Proiectus est draco accusator fratrum. Oremus tandem vt quando bono animo certamus, & Deo nostro nos iuuante victoriam speramus, ad propositam coronam peruenire mereamur. Toties enim in Apocalypsi, ad eleuandos tentatorum animos dictum est, qui vicerit nõ la detur à morte secunda, qui vicerit, vestietur vestibus albis: qui vicerit, faciam illum columnam in templo Dei mei, qui vicerit dabo ei sedere mecum in throno meo, qui vicerit possidebit hæc. Apoc. 12. Apoc. 21.

Sed libera nos à malo.

Hoc & ultimo loco condonari potest filio supplicanti, vt postquam satis de Patris gloria, regno, obedientia sollicitus, fuit; postquam puritati conscientie suæ consuluit, petiuitque remitti sibi peccata commissa & super futuris, auxilium detur: formam sic integræ penitentiæ exprimens, id est de futuris proponens. Tandem & petat liberari à malo. De malo culpæ iam satis dixit quantum cupiat sine debitis esse, quantum ab impendentibus periculis muniri. Ergo petit hic de malo penæ, de angustijs scilicet, & pressuris tum animi tum corporis, quib⁹ innumeris hæc præfens vita subiicitur, Iob Homo natus de muliere, breui viuens tempore, repletur multis miserijs. Ita quod nullus sine malo. sufficit dici malita sua.

Matt. 6.

Gen. 35.

Rom. 5.

Rogat ergo patrem in fine, vt à malo liberet. Ita Christus in vltima cœna: Rogo te pater sancte, serua eos à malo. Ita quod oratio hæc si exauditur, vitam quietam & tutam ab incōmodis omnibus & præsentibus & futuris, & temporalibus. & æternis reddit. Ita exponit ecclesia, dicēs libera nos ab omnibus malis præteritis præsentibus, & futuris. Obseruandum autem est, quòd Deus multis modis filios suos à malo liberat: Aut quòd præseruat, prohibetque mala imminētia veniant: Ita liberauit Iacob Gen. Ita David e manu Saulis. Susannā &c. Aut q̄ ex fundo ipso malorū p̄mētiū eripit, vt Iosephū è cisterna, pueros è fornace. Petrū è mari. Aut quòd in ipsis malis recreat, ita vt dulces sint carbonēs Laurentio, lapides Stephano: recreat autē vel per gustum gratiæ suæ corroborātis, vel per gustum nominis sui, quod in eorum passionem glorificatur. Ibant gaudentes apostoli à conspectu concilij, quoniam digni habiti sunt &c. vel per spem coronæ paratæ. Gaudete, & exultate. Merces vestra multa est in cœlis. Ita Stephanus Ecce video cœlos apertos &c. Ita David psal. secundum multitudinem dolorum meorum consolationes tuæ letificauerunt animam meam; Apostolus momentaneum & leue tribulationis nostræ, æternum gloriæ pondus operatur in nobis. Et Ro. Gloriam vt in tribulationibus, sciētes quod tribulatio patientiam operatur &c. Ora mus ergo patrem vt à malo nos liberet, sic tamen vt præmiserimus iam quæ præmitti debuerant: nempe quæ spectant ad gloriam eius, ad regnum, ad voluntatis efficaciam, ad puritatē etiam conscientiæ nostræ, saluis his sine periculo petimus liberari à malo Filij huius seculi, & infideles, quoniam

docūque liberari petunt & volunt, siue cum Dei gloria, siue cum Dei probro, siue Deus velit, siue nolit; siue cedat in bonū spūs, siue in malū, quare, & hinc principiū faciūt orandi: vt tollant malā, vt vita sit consolata: quæcūq; etiam remedia sibi proponātur vel licita vel illicita, omnia probant, omnibus fidunt, etiam signa, incantationes, veneficia, magias &c. tantum vt liberent à malo, quodcūq; fiat. Quod si ēt remedijs licitis vtūtur sine ordine, sine relatione, sine Dei memoria vtūtur. Ita reprehenditur qui perperam vsus est consilio medicorum. Contra fideles, sic liberari cupiunt vt omnia præmittantur & salua sint, quæ ad Dei gloriam, regnum, voluntatem pertinet: quæ etiam ad puritatem animi conducunt. Liberari quocūque modo Deus voluerit; modo, tēpore medio quocūque; omnia vult de manu Dei. Medicinam vt Dei creaturā admittit: Consilia, amicos, milites, Reges, fauores potentum, omnia de manu domini. Sciunt Deum posse omnia: sciunt sibi promissa esse Dei auxilia: sciūt innumeros Dei seruos è similibus malis, & grauioribus extractos esse. Confidunt etiā se liberari, saluis ijs q̄ diximus, alioqui non orant, vt liberentur, sed vt tribulatio patientiam operetur. Sciunt & mala quandoque fructuosa esse; sciunt dictū apostolo, sufficit tibi gratia mea quare cum humilitate orant; & de voluntate domini temper contenti esse volunt. d. fiat voluntas tua &c. Si fieri potest, inquit tribulatorū Dux Christus. si vis, trāteat à me calix iste: & ita tim tutā facit orationē: Nō sicut ego volo, sed sicut tu. Per malū inteligūt, Basilus, Chryostomus, Augustinus, Diabolū. Et quia sp̄ est tantū malus & in malo firmatus, quod bonū esse non test.

2. Per. 16.

potest: Et quia cogitat semper mala: semper facit & suadet mala: semper & patitur, & passurus, est mala. Ab hoc potissimum maligno liberari cupimus tanquam à principio & seminario malorum omnium, quo sublato, aut ligato confidimus nos posse summa cum pace & Dei voluntatem facere: & Dei charitatem perpetuam in nobis sentire.

Amen.

Verbum hoc vocat Divus Hieronymus, signaculum orationis. Verbū fidei est, quo significat orationē suā

exauditā iri. Fructus igitur orationis & pignus quoddam est verbum hoc. *Psal. 53.* Ecce. n. Deus adiuuat me, & dominus susceptor est animæ meæ. Per verbū Amen, dicit Apostolus, confirmatas esse in Christo oēs promissiones patrum. *2. Cor. 1.* Est ergo Epilogus totius orationis, quin & epitome oīum desideriorū nostrorū, quæ aīa Deo patri offert per Christum, vt exaudiat cum gloria sua, & salute nostra, ac iam exaudita confidit, quare sequitur ultimo loco gratiarum actio. Confitebor Domino secundum iustitiam eius, & psallā nomini domini Altissimi.

Habita Romæ 18. Decembris. 1569.

F I N I S .

SERIES CHARTARVM.

A B C D E F G H I K L M N O P Q R S T V X Y Z;
 Aa Bb Cc Dd Ee Ff Gg Hh Ii Kk Ll Mm Nn Oo Pp
 Qq Rr Ss Tt Vv Xx Yy Zz, Aaa Bbb Ccc Ddd Eee
 Fff Ggg Hhh Iii Kkk Lll Mmm Nnn Ooo Ppp Qqq
 Rrr Sss Ttt Vuu Xxx Yyy Zzz, Aaaa Bbbb Cccc
 Dddd Eeee Ffff Gggg.

Omnes sunt duerniones.